

ספר

חלת יחושע.

חידושים

על רוב מסכתות תלמוד בבלי

ונלוו עליהם

חידושים ופשיטים על התורה

אשר נשארו בכתובים אחרי מות

מחברם

מוהר"ר יחושע קאשמץ וואדיאנער זצ"ל

הנפטר לעולמו בשנת התקע"א.

ועתה התנדב להוציאם לאור בן המחבר

אהרן וואדיאנער.

חלק ראשון.

ויועץ שנת התר"ן.

אצל ה. ד. ליפפע.

נרפס בדפוס של אברהם דוד אלקאלאי, פרעסבורג.

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 584/1

ספר

נחלת יהושע

חלק ראשון.

ספר נחלת יהושע.

LIBER

HEREDITATIS JOSUAE.

COMMENTATIONES

IN PLEROSQUE TALMUDI BABYLONICI TRACTATUS

ADDITIS

COMMENTATIONIBUS IN PENTATEUCHUM

RELIQUIT MANU SUA SCRIPTAS

R. COSMAN WODIANER

MORTUUS ANNO MDCCCXXXI

NUNC PRIMUM EDIDIT SUMPTIBUS SUIS FILIUS AUCTORIS

ARNOLDUS WODIANER.

PARS I.

VINDOBONAE

CH. D. LIPPE

POSONII: TYPIS ADOLPHI ALKALAY

MDCCCXC.

ספר

נחלת יהושע.

חידושים

על רוב מסכתות תלמוד בבלי

וגלוי עליהם

חידושים ופשטים על התורה

אשר נשארו בכתובים אחרי מות

מחברם

מוהר"ר יהושע קאשמן וואדיאנער זצ"ל

הנפטר לעולמו בשנת התקע"א.

ועתה התנדב להוציאם לאור בן המחבר

אהרן וואדיאנער.

חלק ראשון.

וויצען שנת התר"ן.

אצל ה. ד. ליפפע.

נדפס בדפוס של אברהם דוד אלקאלאי, פרעסבורג.

לוח הענינים.

חלק ראשון

I	דף	.	.	.	.	תולדות המתבר ותבורו	הקדמה.
א	"	.	.	.	.	שבת	מסכת
ל	"	.	.	.	.	עירובין	מסכת
ס"ז	"	.	.	.	.	פסחים	מסכת
קמ"ז	"	.	.	.	.	ביצה	מסכת
קפ"ט	"	.	.	.	.	חגיגה	מסכת
רי"ד	"	.	.	.	.	מועד קטן	מסכת
רב"ט	"	.	.	.	.	ראש השנה	מסכת
רנ"א	"	.	.	.	.	יומא	מסכת
שכ"ד	"	.	.	.	.	סוכה	מסכת
ש"ע	"	.	.	.	.	תענית	מסכת
שפ"ו	"	.	.	.	.	מגילה	מסכת
תי — תקע"ה	"	.	.	.	.	יבמות	מסכת

הקדמה.

תולדות המחבר וחבורו.

זה מאה שנה נסע ממקומו מכפר קטן אשר בגליל באמש-באדראָג בדרום ארץ הגר איש מצליח בדרכיו ועושה חיל לשבת בעיר סענעד (סענעדין) אשר בה החלו לשכון בעת ההיא אנשים מורע ישראל עם משפחותיהם. ויהי שם האיש ההוא ר' שרגא המכונה פייבש בן שמואל וואַדיאנער ובפי האנשים נקרא על שם מקומו הראשון ר' פייבש עהפרעוויטץ (וועפראַוויץ). וכאשר היה ר' פייבש עשיר ונדיב לב וגם בעל תורה עם דרך ארץ נתנו לו יד ושם בין מיסדי העדה החדשה ומנהליה וגם נבחר בשנת התקע"ו להיות ראש הקהל. אשתו היתה מרת שרה בת ר' יהושע סג"ל המכונה קאַשמאַן מבעלגראד ותלד לו בנים ובנות. שמואל בנו מלא מקום אביו במסחריו ויעש לו שם בין גדולי סוחרי הארץ אך עזב את דת ישראל ובניו ובני אחרייו בין חורי הארץ נחשבו. בנו הקטן ראובן התווק באמינותו וגם הוא היה לאבי משפחה גדולה. בנו הגדול נקרא על שם אבי אמו יהושע קאַשמאַן הוא ר' קאַשמאַן וואַדיאנער אשר רוחו הוציא וידו כתבה כל הדברים הנקבצים בספר הזה והמעידים ימים רבים אחרי מותו על רוב עמלו בתורה ועל עומק הקירתו בתלמוד ועל כשרון רוחו להבין ולערוך כל אשר הגיה והסביר והקשה ותירץ וחדש ובאר בדברי חכמינו ז"ל ובדברי מפרשיהם. ואתה אודיעה נא את הנגשים לעיין בספר הזה את אשר נודע לי מחיי המחבר ואת אשר ראוי לדעת מקורות חבורו.

ר' קאַשמאַן — זה שמו אשר כנו אותו בני דורו⁽¹⁾ — נולד בשנת התקמ"ה שנה אחת לפני נסוע אביו לשבת בסענעד ובעיר הזאת נפתחו לו שערי התורה. אחד ממלמדיו בימי ילדותו נודע בשם ר' ליבש חרף. בשנת ארבע עשרה לימי חייו יצא מבית אביו וילך אל ישיבת הרב הגאון ר' משה סופר ז"ל אשר בימים ההם הרביץ תורה בק"ק מאטערסדאָרף ושם התגורר ר' קאַשמאַן שלש שנים. וזה כתב התעודה אשר נתן לו רמ"ס בלכתו משם לכברו בשם חבר:

(1) וכן כתב את שמו: קאַשמאַן וואַדיאנער בלי אלף אחר המ"ס.

"בעזה"י. ה"ה הבח' הותיק וחכים טובא, תלמידי המופלא בשמו ר' קאָשמאַן בן התורני הקצין כה' פייבש סעקסטען יצ"ו למד ושמש פה' בישיבה, כמשלש השנים כולם שוים לטובה, בנחת ושובה, ידיו מילא בע"ה הלכות ברורות, כתררים התלויים בשערות, ולא הלך אחרי מעשי הנערות, כלידי הזמן, כי עם אלקיו נאמן, התחכם כבני הימן, ולפי רבות שניו יגע ומצא כדי מדתו, בכמה מסכתות והלכות רווחות, הולך בדרך נכוחות, כאילן נטוי על מי מנוחות, ידיו הדודות, פומיה ממלל רברבן והמה מעידות, לתורות ולתעודות, והעת נקראו בקריאה של חבה לבית אבותיו, אמרתי לשלמו כפי מדותיו, לעטרו בעטרת חכמים אשר היא הולמתו, לקראו שמו לכל עליות בקדש החרב ר' יהושע בן החרב ר' שרגא נ"י, ומובטחני בו כי לא ימוש ספר התורה מפיו ועוד בכל יום יוסיף אומץ כהוא צורבא מרבנן דרמי לפרציא דכיון דנבט נבט. הכ"ד המדבר לכבוד התורה ועוסקיה פה ק"ק מ"ד נגהי ליום ד' ל"ה למב"י תקס"ה. משה"ק סופר מפפד"מ."

בן שבע עשרה שנה היה ר' קאָשמאַן בשו בו ממאטערסדאָרף לבית אביו ועוד לא באה עתו להיות לאיש ולבנות לו בית ויצא עוד הפעם לגור במקום תורה הוא ק"ק אובן ישן בישיבת הרב ר' משה מינץ ז"ל. דרך למודו שם וגם תהלוכותיו בלמוד מדעים אחרים ודברים אחרים הנוגעים לחיי בני ישיבה בימים ההם נוכל לדעת מתוך שלש אגרותיו אשר כתב בשבתו שם אל אבותיו. האגרות האלה לא נשארו בעצמם אבל נמצא העתקן על עלה נייר נושן אחד בין כתבי ידו הנשארים. ובעלה הזה נמצאו גם אגרות אחרות, ובתוך האגרות נכתבים חרושי תורה הכל יחד. ובלי ספק כתב על העלה טופסי אגרותיו לפני כתבו אותן בכתיבה נאה על נייר נאה. אך בטופסים האלה לא נכתב שם הכותב ולא נזכר מקום כתיבתם וזמנם אבל מתוכם ניכר על נכון כי הם איגרות ר' קאָשמאַן אשר כתב מאובן ישן אל אבותיו. ואלה דברי האגרות אשר הם נכתבים בלה"ק ומקצתם בלשון אשכנז.

א. "לאהובי נעים לבי א"א ש"י. בלתי ספק הגעת בשלום וכל טוב לביתך נא יושב בשמים אל תחדל מאתנו אות נפשנו בכל עת. תיכף למחרת נסיעתך יום ה' בבוקר עברתי מיכל המים והגעתי למקום תחנוני. מה אומר ומה אדבר אחרי אשר אלקים המציא אותי כאות נפשי לא תחסר כל בה לא בלבד בדבר מאכל ומשתה אשר יש לי רב אף גם שיש לי מקום שליו ללמוד שם כנדוע לך שיש כאן דירה מרוחת. אבל בלמודים אחרים כעת עד עתה אין לי אלא מה שאני עוסק בהם בלבדי בכל ערב וצהרים אשיחה בהם כי הערל אשר לומד עם בני מחותן ש"י בלעגני שפה ובשפה רפה ידבר לשון משחת ולא יכול לדבר צחות אבל מחותן ר' אברהם ש"י ידו נטויה לקבוע בית ועד ולהביא זה אשר לומד אצל ר' יעקב שוחט אבל עוד לא כלה ונחרצה הדבר הזה. אודיע לאבי ש"י כי ביום עש"ק בא הרב דכאן מנסיעתו לנכון והלכתי אליו והבטיחני כי בעוד שבעת ימים יערוף לקחו כי בשבוע זאת הוא טרוד ועיפה נפשו מטורת הדרך והיותר אשר הציקתו רוחו ללמוד בעבור חתנו ר' שבת

אשר הביא עמו רק ללמוד. ולפי דעתי טוב וכשר הדבר ללמוד אצלו מאצל ר' משה אבלס¹) אף כי גברא רבא הוא מ"מ גבוה מעל גבוה הוא ממנו איש מהיר במלאכתו מלאכת שמים מוח בדקדקו דבר חריף משוי טעם לשבח סופר כל אותיות שבתורה אות הוא לעולם נתן בלבו לכל אשר יחפוץ ימנו הטי' לטובה כי יצא כנוגה דברו ואין צורך להרבות שבתו כי ידעת את האיש ואת שיתו אבל זאת נעדר אצלו שאין הבחורים חרותים על לוח עשתנותיו להשגיח עליהם באהבה רבה. זאת אשיב אל לבי כי אינני צריך כל כך להתעוררות רעיוני עצמי זירזוני לבי לא יחריש. וידעתי התרגזכם עלי שטמנתי [ידי] ואחר עד עתה מלכתוב אבל אמרתי לא תערוג נפשכם על שמע שלומי כי לא כן הוא כאשר בהיותי בק"ק מ"ד. אוהבי הם עיניהם לנוכח יביטו לבל אחסר שום דבר גם אל תדאגו לבל אפיל שום דבר מאשר למדתי כי גם מזה לא אנה ידי עיני כעת בראשי שלא אשליך אחרי גוי דברים אשר עמלתי בהם. דברי בנכם הק'.

ב. „לידדי א"א זכרונו צמוד בלבי כש"ת כה' ולאמי מורתי הישרה המושכלת מרת —. הגיע לנכון מכתבכם שלשום לכאן ורוה כל צמאוני על מכתבכם בשמעתי כי אתם בבריות ת"ל כה יהיה ובה יוסף ד' לכם כרצונכם בכל עת. וכעת אין לי להחדש שום דבר רק וואס א"א געשריעבען האט דאס איך זאָללע פוסק לערנען ביא ר' משה אבלס מעלדע דאס עס קיינער דער בחורים ביא איהם לערנעט זאָנדערן דיא ביא איהם אין דער קאָסט זינד אונד שיעור לערנען דאריבער ווייל עס ניכט פֿיעל צום נוטצען איזט אָהנע גמרא דארויף צו לערנען איך געהע אָהנע דיעזען אָפֿט צו איהם. וואס אבי ש' מיר וועגען טוך געשריבען האט עס איזט צוואהר ניכט זאָ נעטהיג קעננע שאָן געדולדען ביז פעסטער מארקט אבער וואנן עס געזאָנען ביסט צו שיקען פער געלעגענהייט מעלדע דאס דיא שווארצע פֿארב דאהיר פֿאָן בחורים ניכט פֿיל געטראגען ווירד, ר' זעליג ליב האטטע עס נור פֿילייכט אויף זיין אייגעננוטצען בעריכטעט ווייל ער פֿאָן דיזע קאלער געהאבט האט. ויותר אין לי לכתוב רק שאל תדאנו עלי בשום דבר איך ביננע היר זעהר צופרידען אין אללע שמוקען קעננע עס אין שרייבען ניכט זאָ אויסטריקען. דברי בנכם הק'.

ג. „הן זה ימים רבים אשר הסיגותי אחור ידי מלכתוב לכם פן יחדוני כמתעצל או כעושה מזדון רק האמת נעדרת ממני מה לכתוב מפה דבר חידוש אין בית המדרש ולא חידוש. ולזה עתה באתי הנה כמו ב' שבועות נפטרה זוגתו הצנועה של אדמ"ו הרב דפה ותהי לו למשיבת נפש ולכלכל את שיבתו והכרת פניו ענתה בו וקם בפניו כחשו ועזבתו ליגון ואנחה והניחה אחרי' תינוק יונק משדי אחר ובתר דאודי קבל ילילא ושלמו ימי אבלו וקם מישיבה של מטה אמר לנו שלא ילמוד

¹ תשובה ארוכה אשר כתב הרמ"ס ז"ל בשנת תקע"ד למה"ו משה אבליש ריש מתיבתא דב"ד רבא דק"ק אובן ישן נדפסה בחתם סופר חלק ראשון מאבן העזר תשובה קנ"א.

עוד שיעור בזה זמן החורף כי נבוכו מאד עשתנותיו נעתקו סעיפי רעיוני מן ההוה אשר באה עליו כי רבה היא ושמעתא בעי צילותא. הן עיקר הדברים נודע במאמרם ז"ל הבא שלא לטהר פותחין לו הן בזמן הקיץ אשר היו פה איזה בחורים נחמדים ולא חסר לו כל טוב תמיד כמוכרח ובע"כ הלך ללמוד שיעור אף כי עתה שנים הנה קוראותיו הנ"ל ואשר נסעו מזה מקצתם לק"ק פ"ב ומעט נשארו פה בקל ידחה מעליו לימוד השיעור והנה בין כך ובין כך לא נלמוד עוד שיעור ואני לומד תמיד לעצמי בבית מחו" נ"י חסרו יסעדני מרב טובו גמלני לא חסר מני טוב וכל כבוד ת"ל ואם בכל זה דעתכם נוטה לבוא לביהכם יודיעני אבי ש"י באיגרת הבא ולא אסרב מול דעתכם הרמה החופפת עלי כל היום רק כמקבל באהבה ובלב שמה ואצפה על תשובתו הרמה ויבטיחני משלומכם אשר אוחיל ובריאותכם אשר לשמוע תמיד יקוה בנכם."

מלבד האיגרות האלה הנכתבות אל אביו ואמו נמצאת אגרת אשר מתוכן ענינה נוכל לדעת אל מי דבריה מועדים, ואלה דברי האגרת:
 "אחל כמדבר ארש מול ארו עשב אזוב שאין לו שם לא יבשר להקרבה ולגשת פני האדון הקודש אשר על כן זה קרוב שנתים ימים חלפו וגזו ותמונתו לא ראיתי זולתי קול דברים אשר דורו ישותח משלומו ותפארת רום הודו תחת לשונם וגלתי משוש אך תמיד הציקתני רוח בטני כדת מה לעשות לחוות עוד הפעם בנועם תמונת מכתב ידיו אשר ערבה לי מכל שמחה אך מי ערב לבי לגשת אליו בכפל רסנו מי יבוא מי בעל דברים יגש עדיו אף כי אנכי לא איש דברים לשון עלגים איך יבין לדבר צחות כי לא נסה לרבר דבר בעטו אל גדולים אשר בארץ המה ואהי כמחריש ואחשה אנכי עשיתי לבי כמחריש ועתה כי באו ימי השלום קול שופרים שמעת נפשי חזה התנופה אשרי הונף ואשר הורם הוקם על כמעט קט עד למעלה ובעבור כי זכיתי ללמוד בצל תורתו ועודני פוסע בע"ה על סעיפיו אמרתי ענותו תרבני ולא אבוש לבשרו מו"ט יאריך ימים לא יבצר ממנו מנמת פניו פרי תאותו ישוה לו חפץ ד' בירו יצלה כרצונו בכל עת לא יבצר ממנו כל אשר יזמתי."

ברור בעיני כי את האגרת הזאת כתב ר' קאשמן אל רבו ר' משה סופר לברכו כאשר הוקם על להיות רב בק"ק פרעסבורג בשנת נ'פ"לא/א'ת' (התקס"ז), כאשר נרשם סימן השנה בשער חלק יורה דעה מח"ס) שנתים אחר צאת ר' קאשמן משיבת רמ"ס במ"ד והן הן שנתים ימים הנזכרות בתחלת האגרת.

ועוד טופס אגרת חמישית נכתב על העלה הנזכר ולא נודע אל מי נשלחה ואלה דבריה:

"קבלתי מכתבו יום עש"ק העבר עם איגרות בתוכו ונתתי על נכון האיגרת אשר למחו" ה"ה ש"י העליצוני אמריו מה נעמו דברי דודיו הם המדברים משלומו ורב כבודו שם הגות לבו תבונה בים החכמה דוברות והנה אשר כתב לי עבור השידוך וקול רעי דופק לשלוח היכף האגרת לא"א ש"י ורק אשר נעצבתי אל לבי כי לפי כתבו אנכי הרואה שיאחרו

פעמיו מלבוא לשוק פעסט וצר לי מאוד העדר פנישתו עמו ואשר כתב עבור השירוך ממקום תחנותו עתה וכי מאד כשר הדבר לפניו אני כעת תמיד איתל לאיגרת מא"א ש"י ואל בואו הנה. עיקר דברות אלה יוכיח א"א ש"י במכתב ולא אחר לשלוח המוכתב לו ממנו והוא עיקר תשובתו אם יכתוב ויגיע עדיו יגיד עליו דעו רק זה אשר כתב שאבוא עם א"א לק"ק פ"ב ושם נתראה פנים זה כמעט מן הנמנע הוא בפרט לא"א ליסע מביתו בזמן החורף דרך רחוקה כזו בודאי ימנע מהלוך ואם היה מעלתו כאן בעצמו בשוק פעסט ופה אל פה ידבר בו יותר היא באפשר הדבר ליגמר."

השידוכים אשר ידובר בהם באיגרת הזאת הם בלי ספק שידוכי ר' קאשמן אך מי יודע אם הם הם השידוכים אשר היו לו לנישואים. את זאת נדע כי בתחלת שנת התקס"ט היה לחתן ואז נכבד בשם מורנו ע"י רב הקהלה אשר ישב בה אחרי שובו מהישיבה לבית אביו הוא הרב צבי הרש בק אב"ד דק"ק סעגערין וע"י הרב ר' יצחק איצק אב"ד דק"ק פאקש¹). ואלה הם הכתבים אשר יעידו על יקר ערכו בעיני החכמים הנזכרים:

א. "בעז"ה. יהושע לא מש מתוך האהל, אהל של תורה, תורתו אמונתו, אומן את ידיו ידיו רב לו בתוספתא דשבחים ומדות תוספת מרובה, רוב הנראה לעינים, עיניו כיונים על אפיקי מים, בים התלמוד הוגה יום ולילה, בלילה נרו לא כבה, שימש בישיבה רבה, צפרא וערבא, ראה במשנתו סימן ברכה, קשתו דרוכה, אשרי שלו ככה, משנתו סדורה וערוכה, ה"ה הבח' הותיק המופלא בין אנשים חכמים, חכם לכשירצה רצוי לרוב רובו ככולו, כולו מחמדים וחכו ממתקים, מתוק מדבש ונופת, ניהו חתן תמים למעלות הר"ר יהושע בן הקי המפורסם לשבת ולתהלה הר"ר שרגא, אשר מנעוריו ועד עתה לא מש מתוך ארבע אמות של הלכה, כהלכה שואל ובענין משיב לשואלו מלא דבר, דבר דבור על אופניו, כאופן מראה פנים מסבירות להלכה, הלכתא רבתא איכא למשמע מיניה, מיניה תסתיים שמעתתא, שמעתתא מחודדי בפיו כחד מן המובתקים והואיל דין דאישתני לעילוויא אישתני לברכה, בברכת הוד והדר מלתא מני אודא על חוני דמתא מחסיא לחוס על כבודו הרמה לקרא לספר תורה ולכל דבר שבקדושה בשם מורינו רב רבי יהושע בן החרב רבי שרגא וכל חוני ארץ, יזהרו שלא יפרצו פרץ, ונזכה לראות ביאת בן פריץ. הכ"ד המדבר לכבוד התורה ולומדיה לשמה יום ד' הוד' והידירת' פני' זקן לפ"ק הקי צבי בק סעמניץ חב"ק סעגערין."

ב. "בעז"ה. כיון דאיתנהו תרי מכתבי מליהו היכא דאיתא ליקרא, יקר רב טוב הצפון ליראיו עוברי ה' וחושבי שמו, שם התואר נדרש

¹ אלו נכתבו תשובה צ"ב ות' קכ"ו מחלק א' של ח"ס על אבן העזר והוא נקרא על שם משפחתו ר' יצחק גרויסהאבר וכתב ספר מקל נועם הגדפס וז"ן ש' תקנ"ט.

לעצמו, עצומו של יום בעידנא דחביבא חיבת פיהו קונה וגומר בפאר מעלליו ומצעדי גבר אשר דרכו נסדרה, בסדר למעלה סובב לדגל סוכתה, החבר הבחי' המופלא התן תמים למעלות הר"ר יהושע המכונה קושמן בה"ק המפורסם הר"ר שרגא המכונה וייבש כי זה אשר יגע וסרח כל הימים במלאת מחצבתו על מבועי אורייתא, כי עלתה מדתו הנדרש על התורה ועבודה אשר יאר פניו כנאמר ביהושע לא ימיש מתוך האוהל דמאהיל לכולא גופא עומה אורה, כי יזרח לישרים ותהי עליו המשרה, והאי יומא גרים כאשר במסכו נה אפריון צל חופתו תחופף נזר ועטרה, אשר לזאת יקרא עושה רושם בכתובה לאדרהו בשם העלוי מורינו הרב ר' יהושע בהחב"ד ר' שרגא, כן יהי אל הנשתווין בכל המקרא, לעליות התורה, שם התואר יהי לו לתפארה, מבלתי השנות לכל חזני ארץ כי כן יעשו כאשר נאמרה, אשר כתובה וחתומה מאנחנו הח"מ אל ארש גזירה, וכל השומע יתברך מהגיבור והנורא, הנעשה היום ד' ב"ח מרחשון תק"ס שית"ל. הקי' יצחק איצק כהן מקראקא חב"ק פאקש יע"א, הקי' צבי הירש במו"ה וואלף טעבן מפ"ב.

האשה אשר מצא ר' קאשמן בשנת עשרים לימי חייו ואשר גמלתו טוב כל ימיו היתה הדסה בת הקצין ר' יעקב המכונה חיים רייך מקאלאסד בגליל ווייסענבורג. בת ט"ז שנה היתה בקחתו אותה נערה טובת שכל ויפת תואר ותהי לאשת חיל מהודרת בכל מדות טובות ואהבתה חופפה עליו ועל ביתו כל ימי חייה יותר מכ"א שנה ובלב נאמן ונפש נדיבה עזרתו וסמכתו למען יחיה בשקט ובבטחה חיי איש חסיד וירא אלהים העושה ביתו למקום תורה ומצות ולבית ועד לנערי בני ישראל הדורשים תורה מפיהו.

קרוב לשנת התקע"ז נטה ר' קאשמן את אהלו בראב"סיגעט היא העיר הסמוכה לעיר ראב (דיאָר) כי בראב לא נתנה בעת ההיא רשות לבני ישראל להכין מושבם. וישב שם ר' קאשמן עם חותנו אשר יסד במקום הנזכר בית בשול שכר ויהי לו חלק במסחרי חותנו אבל הוא לא התעסק בסחורה רק לכיס אחרים הטיל מממונו וכאשר השתכרו בו הביאו לו את חלקו. אמרו עליו כי פעם אחת בא אביו ר' שרגא לראותו וישם סך כסף גדול לתיבת בנו כמתנה בסתר אבל כאשר מצא ר' קאשמן את הכסף לא אחר להשיבו לאביו. ויהי כאשר ראה אביו כי תורתו אומנותו ולא ירבה הינו כדרך בעלי הכספים המרבים סחורה צוה בחייו וגם נכתב בשטר צוואתו כי יקח ר' קאשמן פי שנים בכל אשר ישאר אחריו והבן מכבוד אביו לא מרה את פיהו בעודנו חי ויאבה לקחת חלק בכורתו אבל אחרי מות ר' פייבש משך ר' קאשמן את ידיו מהחלק הוזה וייסדהו לקרן קיימת לזכר שם אביו לעזרת בני משפחתו העניים וגם לעזרת בתי תלמוד תורה. וקרן קיימת זאת — סך שמנה אלפים וארבע מאות זהובים ק. מ. — עומדת עד היום הוזה תחת רשות המלכות אשר לארצנו.

בראב־סיגעט התעסק ר' קאָשמן גם בצרכי הצבור וגם משרת ראש הקהל היתה על שכמו¹). גדול היה כבודו אצל בני עדתו ובהיות דברי ריב בין איש ורעהו בררו אותו להיות שופט ביניהם וכמשפט פיהו כן עשו. גם בעיני ראשי העיר ויועציה נכבד ר' קאָשמן והיה יודע לדבר צחות בלשון אשכנז והגר — וזה היה דבר יקר בימים ההם בארצנו — ונראה כי גם שפת רומי לא היתה זרה ממנו כי ברשימת הספרים אשר לו נזכר הנ"ך לטיין ותלים לטיין.

ר' קאָשמן כאשר העידו החכמים הנזכרים למעלה על ימי נעוריו גם אחרי כן עד יום מותו לא מש מאהל התורה וכל חי רוחו וחפץ נפשו היו ללמוד וללמד מדי יום ביומו. בכל ימי מגוריו בראב־סיגעט נאספו אליו בחורים אשר עלה מספרם עד ארבעים וחמשים וכאחד מגדולי הרבנים הדריכם בדרכי התלמוד ומפרשיו ותהי ישיבתו נודעת לשם ולתהלה עד למרחוק. וגם בדבר הזה היתה אשתו התמימה לעזר כנגדו כי ספקה לתלמידו בעלה את מזון הצהרים ולאביונים בהם יוצע בכל לילה משכבם בחדר הגדול אשר הקדיש ר' קאָשמן לבית ועד. ר' קאָשמן היה גם המשגיח על בית תלמוד תורה אשר לקהלתו ובכל ערב שבת צוה להביא אליו שנים ילדים לנסותם בדברי תלמודם ואת אשר מצא יודע ומבין הקריב אליו להיות מבני ישיבתו. מדי שבת בשבתו למד עם נבחרו תלמידיו חרושי הרמב"ן על התורה כי אותם אהב מכל פירושי התורה וגם בדברים אשר חדש על התלמוד השתמש הרבה פעמים בדברי הרב הנחמני כאשר יראה המעיין בספר הזה (עיין עד"מ ח"א צד ק"א, קמ"ד, קמ"ה, קנ"א).

ספר הרמב"ן אשר ממנו למד ר' קאָשמן ושמו רשום על שערו נמצא עד היום ביד מורי הנכבד שיחיה מוהר"ר שמואל ליב ברילל נ"י ראש בית דין דק"ק פעסט אשר אביו הדיין דק"ק הנ"ל מוהר"ר עזריאל ז"ל היה ממירעי ר' קאָשמן ועל גליון ספר הרמב"ן הזה (דפוס זאלקווא שנת התקס"ה) נכתבו הגהות למלא חסרונות הספר בכל המקומות אשר שלטה יד הצענוור בדבריו וגם תקונים ומעט הערות אחרות. מלבד זה לא ראיתי אף אחד מהספרים אשר היו לר' קאָשמן אבל בין כתבי ידו מצאתי רשימה אשר כתב בה שמות הספרים השמורים בארגזו כפי מקומם אשר נתן להם שם. והנה מה טוב לדעת כלי תשמיש האדם היקר הזה בתלמודו ואת המעינות אשר שאב מהם תורתו. וזאת הרשימה כאשר מצאתיה כתובה בלי שנוי רק בפירוש קצת ראשי תיבות.

1. פאך. קאנקארדאנצן, ש"ס, ריף, הנ"ך לטיין, ריב"ש, פ"י (פני יהושע), ארוך מש"ך, בה"ג (בעל הלכות גדולות).

2. פאך. ריטב"א עירובין, חומש מקראות גדולות, ש"ע (שלהן ערוך), מחצית השקל, גידולי תרומה, סדרי טהרה, שו"ת הראש, ספר הישר, ז'

¹ בשנת תקפ"ז זה שמו אשר יקראו ר' משה סופר בתשובה אליו: רישא דעמיה בק"ק ראב. עיין לקמן דף IX.

שיטות רשב"א, תורת הבית, שער המלך, תבואת שור, תוספת שבת, מגיני שלמה, עקודת יצחק, רמב"ם, שו"ת רשב"א, צלי"ה ביצה, טו"ז פ"מ ח"מ (טו"ז זהב על ש"ע ח"מ עם פרי מגדים).

3. פאך. סמיכות חכמים, מהר"ם א"ש ב"ק, שיטה מקובצת ב"ב, רשב"א גטין, קצות החשן, שב שמעתתא, נודע ביהודה ב', מהר"מ שייף, עצי ארזים, אורים ותומים, ספר המקנה, רדב"ז ג', שו"ת מהר"ם לובלין, פרי חדש, מזרחי, נפתלי ש"ך (נפתלי שבע רצון), מהרש"ל, נודע ביהודה א', ספר כתובה, מהר"ם לובלין, יש"ש (ים של שלמה) יבמות וקידושין, גבול אשר, קרבן נתנאל, עצי אלמונים, תורת השאת, סמ"ג, שיטה מקובצת ב"מ, מוסף הערוך, עיני העדה, שמות בארץ, יש"ש ב"ק חולין ביצה, פילפלא הרפתא, חידושי גאלאנטי, מדרש רבה.

* (לפנים משורה חיצונה) חובת הלבבות, תלים לט"ו, מחזורים רעדלהיים, תניך עם ביאור, עין יעקב, סידור עם דייטש, סידור של"ה).

4. פאך. אליהו רבה מפורש, ח"ש (חמש שיטות) רמב"ן, ספרא, ספרי, מבילתא, שאלתות, כו"פ בחיי עה"ת, של"ה, ראב"ע² חומשים, משניות, רמב"ן על התורה, ספר הברית³, החינוך, שיר השירים מהר"א ווילנא (?), אליהו רבה טהרות, מודעא ואונס, רשב"א קידושין, רשב"א שבועות, פרשת דרכים, כו"פ נדה, מגידים, לחם סתרים, צאינה וראינה, משאת בנימין, מנחת כהן, עצמות יוסף, זבח פסח, נחלת אבות, או"ה (איסור וחיתר), רשב"א כתובות ב' חלקים, יערת דבש, נתיב החיים, רמב"ן יבמות.

* קרבן מנחה, גן נעול, משנת ר"א, יוסיפון, שלשלת הקבלה ב' חלקים, יוחסין, תלמוד ל"ע, סליחות, קינות, תלי"ש (תיקון ליל שבועות), דייטש חומש, מלאכת הסופר, קונטרסים מסמ"ע, ג' מכתבים מרי"ה וויזל, משניות קטן קדשים טהרות.

ובאשר היה ר' קאָשמן הולך ועוסק בתלמודו ומביע לקחו לתלמידיו לא חפץ שישכחו הדברים אשר חידש בהם פירושו או העיר על דבר קשה או ישר עקלקלות בתלמוד ובמפרשיו או בדברי הפוסקים ויכתבם ויאספם יחד הלא המה החידושים והפשטים אשר נקבצו ונדפסו בספר הזה. למטה אאריך לדבר על חוברות כתבי ידו אשר מהם יצא ספר נחלת יהושע אך בזה אקדים להזכיר כי ניכר מתוך החידושים מקורם ושרשם במשא ומתן של בית מדרשו. את אשר הוציא מלבו והשמיע מפיו את תלמידיו ואשר העמיק לחקור לפניהם ועמם למען הבין היטב דברי הש"ס ודברי רש"י ותוספות ומהרש"א או מפרשים אחרים יגע לרשום בכתב דבר קטן או דבר גדול בדרך ארוכה או בדרך קצרה. ולא נמנע גם לרשום הדברים הראויים להאמר אשר יצאו כפי תלמידיו⁴

(1) בחלק ב' דף ע"ב הוא מזכיר סדור בית רחל להרב ר' נפתלי כ"ץ.

(2) נזכר בח"א דף ת"ז וח"ב דף תק"נ.

(3) עיין ח"א דף שפ"ד ושצ"א.

(4) או ספי האנשים אשר למד בחברתם.

ובהרבה מקומות תמצא בספר הזה זכרון דברים כאלה באמרו: אחד מהחבורה השיב (חלק א' דף קס"ז, תי"ז), והקשה אחד מן החבורה (ח"א ד' ר"ס, רמ"ו, רע"ח, ש"א, שמ"ד, תל"ו, ח"ב ד' ש"ן), ולדבר זה [ועל זה, ולדקדוק זה] העירני אחד מהחבורה (ח"א ד' רל"ט, רע"ז, ש"ס, תקס"ט), ולדבר זה העירני קצת א' מן החבורה (ח"א ד' תכ"ב), ונסתייעתי בזה קצת מא' מחבורה (ח"א ד' ת"ן, ח"ב ד' תס"ד), הקשה אחד מן התלמידים (ח"א ד' תס"ד, ח"ב ד' ע"ח, פ"ז, ק"יח ר', רנ"ה, שצ"ג תקמ"ז), השיב א' מהתלמידים (ח"ב ד' ש"ן), ולזה העירני אחד מהתלמידים (ח"ב ד' רצ"ח), ובקצת דבר זה העירני אחד מתלמידי (ח"ב ד' רמ"ז), ובזה נסתייעתי קצת מאחד מתלמידים (ח"ב ד' רצ"ג), והעליתי עם אחד משותף בו פירוש (ח"א ד' קע"ז). וועיר שם זעיר שם יבאו גם דברים אשר שמע מפי אחרים שאינם תלמידיו או דברים אשר נאמרו לו בשם גדולי הדור באמרו: ולזה נתעוררתי מחכם אחד (ח"ב ד' תנ"ז), ושמעתי מחכם אחד (ח"א ד' ר"ד), שמעתי מי שמפרש (ח"א ד' שע"ז), שמעתי מפרשים (ח"ב ד' תפ"ד), שמעתי מדקדק (ח"ב ד' תס"ד), שמעתי בשם מו' הרב מפ"ב (ח"א ד' תמ"ח), שמעתי בשם הרב הגאון מפ"ב (ח"ב ד' תפ"ז), ושמעתי מהרב מנ"ש נ"י [חוא ר' מרדכי בנעט] שדקדק (ח"א ד' ת"ז), שמעתי בשם הגדול ר' עקיבא איגר נ"י (ח"א ד' ק"ב), ושמעתי מהרב דק"ק פאפא (ח"א ד' רפ"ד), שמעתי מקשה מרב דק"ק פפא (ח"א ד' קמ"ח). והרבה פעמים מזכיר קו שיות ששמע או קו שיות השגורות בפי כל: שמעתי מקשה (ח"א ד' שכ"א, שכ"ה, שפ"ח, תי"ב, תל"ד תק"ב, תקע"ג, ח"ב ד' קנ"ה, קנ"ז, שפ"ז, תמ"ז, פשמים על התורה ד' ע"ד, פ"ז), שמעתי להקשות (ח"ב ד' תפ"ז), שמעתי מתמיה (ח"ב ד' תקט"ו), שמעתי מקשין (ח"א ד' ס"ה, קנ"ה, תס"ח, תק"א, ח"ב ד' של"ג, תנ"ט, ת"ס, תפ"ז, תקכ"ז, תקל"ד, תקל"ח, פשמים עה"ת ד' ל"א, ס"ג), מקשין (ח"א ד' שכ"ז, שפ"ז, ח"ב ד' ת', תפ"ד, תקל"ד, תקל"ח, פשמים עה"ת ד' ע"ג), ושמעתי נבוכין (ח"ב ד' תנ"ז), רבים מקשים (ח"א ד' ש"א), רבים תמהו (ח"ב ד' תקי"ז), מקשין העולם (ח"א ד' תל"ב, ח"ב ד' נ', קע"ו), מתמיהין העולם (ח"א ד' ת"ה), ותמהו העולם (ח"ב ד' שט"ו, שמ"ז). בסוף שלש מסכתות והן כתובות קדושין ומנחות נכתבו הדברים אשר דרש ר' קאשמן לסיום המסכתא ולדבק סופה עם תחלתה (ח"ב ד' קל"ב, ק"ף, תקל"א), ולדברים ל"ד י"ב (סוף ח"ב) תמצא דרשה להסמיק סוף התורה בתחלתה. והדברים אשר דרש להספידו של בחור א' תמצא גם כן בסוף חלק ב' לדברים ל"ג נ"י.

לא נמצאו בצרור הכתבים אשר נשמרו עם חוברות הדושי ר' קאשמן איגרות שהרצו אליו חכמי הדור או אנשי בריתו. אבל כבר נדפסו בס' חתם סופר שתי תשובות אשר כתב אליו רבו הרמ"ס הלא הן בחלק יורה דעה: תשובה רפ"ג משנת תקפ"ב (וזה שמו אשר יכנה לו תלמידי הרבני והמופלג ומפורסם כגן הדסים), ותשו' שני' משנת תקפ"ז (תלמידי הרבני הנגיד המפורסם מו"ה קאשמן נ"י רישא דעמיה בק"ק ראב). בתשובה השנית הזאת נזכרה קושית ר"ק על לשון רש"י במסכ' שבת ד'

קנ"ב והיא נמצאת בגוף הספר הזה ח"א ד' כ"ה. ועוד דבר אחד ראוי להזכיר מתוך התשובה הזאת והוא כי רבו דברי אתו קשות על אשר נסה למצוא היתר בזמן הזה לענין השאלה אם צריכים הקרובים לנהוג אבילות ביום פינוי עצמות קרוביהם. ואלה דברי המשיב ז"ל: «ושצריכים הקרובים לקרוע ולהתאבל ביומו הוא דבר פשוט ומבואר במס' שמחות ובמס' מ"ק ח' ע"א ומשיע סימן ת"ג ויש לתמוה על חסידותו וצדקתו של מעלתו שכי שאפשר בזה"ל לא שייך זה בסברת הכרם לדחות הלכות קבועות וכן לא יעשה אם כן לא שבקת לנו תורה וכבר היה לי ויכות כזה עמו».

ומדי דברי על התשובות האלה הנדפסות בח"ס עוד את זאת אזכיר כי בצרור הכתבים הנזכר נמצא העתק מג' תשובות הרמ"ם ז"ל על עניני שיעורים ומדות אשר העתיק מתוך כ"י הצעיר שמואל פפ"ר מהעדיוס. התשובה הראשונה בהעתק היא הנדפסת בחתם סופר חלק אורח היים סי' קפ"א ונכתבה בשנת התקפ"א אל הר' געץ אבי"ד דק"ק גערמענר. בסופה כתב המעתיק: ע"כ העתק מס' תרמ"ז ועתה אחיל להעתיק מסימן תרס"ט. והתשובה השנית אין לה שער ותחלתה: ראה ראיתי בספרו של צדיק עתק הגאון צל"ח פ' ע"פ שטרח ומרד שיעורי חלה ע"פ שיעור של הרמב"ם וכו' והחתימה: הכ"ד פק"ק פ"ב באור הבוקר ליום ה' י"א אדר שני זמן קהלה לכל התקפ"א. ואחריה כתב המעתיק: ע"כ העתקה מס' תרס"ט ועתה אחל להעתיק מס' תרצ"א. ותחלת התשובה השלישית: שנה טובה ומבורכת לידירי תלמידי המופלא הותיק וכו' וחתימתה נעדרת. ובסוף ההעתק נכתב: סליק סליק בעוה"י הג' תשובות שהעתקתי מכ"י אדמ"ז הגאון נ"י וגם כתב המוסגר בתוך האפטרפאלל [פוטטערפאל, תיק] שלו. ומההעתק הזה עשה לו ר' קאָשמן בכתיבתו היפה העתק נאה, וכתב בסופו: סליק בעוה"י הג' תשובות שהעתקתי אחר מעתיק מכ"י אדומ"ז הגאון אבי"ד דק"ק פ"ב. מפי אשה זקנה אחת היושבת בראב שמע הרב דשם הוא תלמידי החביב ר' שלום יהודה פישער כי ר' קאָשמן מרוב ענותנותו לא רצה שידעו שמות הכבוד והתפארת אשר בשערי האיגרות הכתובות אליו ומדי קחתו איגרת כזאת הטא והקפיל את שולה העליון אחור למען הסתיר את הדברים אשר בראשה. ועוד את זאת שמע הרב הנזכר מפי האשה הזקנה אשר בימי נעוריה הרבתה לבוא אל בית ר' קאָשמן כי מתלמידיו הקרובים אליו היה ר' עזריה עהרליך הוא ר' עזריה ז"ל אשר היה אחרי כן לרב בפניפקרבען ובגראסווארדיין ואשר צוה לפני מותו לתת את הספרים אשר קבץ והם רבים ויקרים לבית מדרש הרבנים אשר לנו.

לר' קאָשמן נולדו בראב-סיגעט בנו בכורו ושלוש בנות. בנו אהרן נולד בשנת תקע"ז ואביו לא אחר ללמדו תורה שבכתב ותורה שבעל פה וחפצו בידו הצליח. ושתי קושיות בנו על דברי רש"י הזכיר בפשטיו על התורה (עיין ח"ב ד' ו' לבראשית ח' ג' וד' כ"א לבראשית כ"ט: ובני הבחור אהרן ש"י). וכאשר היה אהרן לבן שלש עשרה שנה כתב הרב דק"ק סעגדין הוא אשר עטר את אביו בשם מוריניו אלה הדברים בכתב החבר אשר נתן לו (כ"ד מנחם תק"ץ לפ"ק): . . . . הבחור המשכיל כמר

אהרן בן הרב המופלג המובהק הוותיק המאוהב מו"ה קאָשמן נ"י אשר לומד בישיבה שיש בה סמיכה סמוך על שלחן אביו וספו ליה כתורה ולמדתם את בניכם . . . ד' יחופף עליו כל היום היום נתחנך להיות מצווה ועושה מעשיו לשם שמים ואף כי הוא רך בשנים זה דרכינו בשאנו רואים גדול שקידתם בתורה להקדים להם שם בקריאה לכן מלתא מני אודא על כל חזני דמתא מחסיא לחוס על כבודו לקראו לס"ת ולכל דבר שבקדושה בשם החבר ר' אהרן בן מורינן רב רבי יהושע."

עוד שנה אחת היות בנו בכורו לבר מצוה ראה ר' קאָשמן טוב בחיים עם אשתו הנעימה ועם הילדים אשר חננו אלקים. או לפתע פתאום בא הקץ קץ מכחיל ונורא לנוה שאנן ומשכן מבטחים. בימי הדבר הגדול חלי רע אשר שדר ארצנו וגם ארצות אחרות בשנת התקצ"א עלה המות בחלונות ר' קאָשמן וימת בשנת ארבעים ושתים לימי חייו ואחר שני ימים מתה הדסה אשתו. הנאהבים בחייהם גם במותם לא נפרדו. על מצבת קבר ר' קאָשמן חרותים הדברים האלה כאשר העתיקם בעבורי הרב דק"ק ראב הנ"ל.

"פ"ג הרב הגאון המפורסם כש"ת מהור"ר קאָשמן בן לנגיד בעמוד מהור"ר פייבש וואדיאנער ז"ל נאסף ונקבר בשם טוב ביום ה' ט' לחודש אלול בשנת התקצ"א לפ"ג תנצב"ה."

מלבד המצבה נעשה כדמות ארון אבן על הקבר ועל גבו נחרת החרוז הזה: "בחיי עולם זיכה במותו תבל ביכה." ועל צד הימין אשר לארון אבן זה נחרתו הדברים האלה: "ויהי בנסוע מגדרי צפון הקטב אשר מאת יסדה הארץ לא היה ניכר בארצות המערב אשר מאשפתו כקבר פתוח שלחה הציה חצי מות ובכליון וחרץ הובלו לקברות כתשיעית ממין האנושי או אמר ה' לירדו בחור מעם הרימותיך חזק ואמץ מפני הרעה נאסף הצדיק קום עלה אל הר מקדשי שמה תנחל את הארץ ונתתי לך לירושת עולם וחמאת אנשי דורך תכופר. וצדיק באמונתו קדש נפשו למלאות דבר ה' והשלים רצון קונו — אז אמר ה' למשחית הרף והמגפה נעצרה."

ועל צד השמאל לארון האבן: "מצבת האבן הזאת כי תשור הלך עמוד והתמהמה כי בתחתית הגבעה ינוח איש יקר וגדול בתורה ובחכמה אשר קדש מרחם לא מש מאהל תורה כי ביגיעתו מצא פי שנים תורה וגדולה שמו הלך וגדל עד כי ממרחק אליו ידרשן לבקש תורה מפיהו אהה עודנו באבו נקטף."

ועל מצבת קבר אשת ר' קאָשמן נחרתו הדברים האלה :

"זאת מנותת אשה קצינה וגבירה צנועה ויקרה נכבדה ומאושרה חכמת לב ונדיבת רוח מרת הדסה אשת הקצין המנוח והטפואר כבודו נודע לכל מו"ה קאָשמן וואדיאנר זצ"ל הלכה לעולמה ביום שבת קדש י"א אלול ונקברה למחרתו ביום א' בשנת תקצ"א לפ"ק. דופי אין כך נקית

מפשע ועולה, ימיך בשם עמרת ושנותיך בתהלה, נשמתך בשם שדי עליון שמת מעוניך, הנך תשכבי ותישני וערבה שנתך¹). תנצבה.”
והבן הנשאר רך ויתום כתב אחרי כן במר נפשו על עלה נייר קמץ השמור אתו עד היום. „אבי אבי מה זנחתני באבי ולא נמשתני לינק עוד מזיו הדרת כבודך תורתך ותכמתך עדי היותי לאיש. על זאת אבכה תמיד בקול יללה ביום מהומה ומבוכה הוה ה' ט' אלול תקצ"א לפ"ק באה השמש בצהרים ונפשך תהא צרורה בצרור החיים ותעמוד לגורלך לקץ הימין. אמן” — ועוד:

„אהה! כי קרא ה' לשוד ושבר. גם עלה בארמונותינו כי גם אמי הרכה והענוגה נלקחה ביום ש"ק י"א אלול ה"ל. אהלי שודר מיתרי נתקו אל מי אפנה ואנה אנוסה לעזרה אשא אל שמים ידי תחסה בסתר כנפיו ותהיה נפשה צרורה בצרור החיים עם חסידים וחסידות בג"ע. אכ"ר.”

*

אלה תולדות חי ר' קאָשמן כאשר נודעו לי מתוך הכתבים אשר הזכרתי ומהדברים אשר כתב לי בנו הנזכר הישיש ר' אהרן וואַדיאנר נ"י וגם מתוך שני ספרים אשר נזכר בהם ר' קאָשמן ר"ל ספר הרב דק"ק סעגעדן נ"י בלשון הגר על דברי ימי קהלתו וספר בית אל בל"א מהמנוח ר' איצק רייך אשר בתולדות אחד מתלמידי ר' קאָשמן (זו קרוים) מדבר גם על ישיבתו. ואחרי הגירי תולדות המחבר אספרה תולדות חברו אשר קראתיו על שמו ספר נהלת יהושע.

חמשים ושמונה שנה אחר מות ר' קאָשמן התעוררה נפש בנו הנזכר ולבו נדבו להציב לאביו ציון הנושא את שמו לדור ודור ולהבין לזכרו מקום נאמן בין דורשי התורה ולומדיה דבריו יהיו זכרונו ואשר היה טמון וסתום בכתב ידו יצא לאור בספר גלוי ופתוח לכל. ויאסף את כתבי יד הנשארים אחר אביו וישלחם אלי ויבקש ממני לעזרה לעשות מחשבתו לגמול חסד של אמת עם דברי הצדיק אביו ולסדרם ולתקנם ולהדפיסם כמשפט הראוי להם וראוי לכותבם. ואנכי אמרתי עם לבכי כי דבר הגון הוא לעזור בן מכבד אביו ושוב וראוי להחיות זכר איש צדיק תמים אשר הקדיש כל ימיו לחכמת התלמוד ועשה חיל להבין ולפרש עמקי סודותיו וגם דבר הגון להוסיף על העדים מתי מספר הנשארים מדורות אבותינו וזקנינו ומעידים על מצב התלמוד התורה בארצנו בימיהם עד נאמן ונשוא פנים והוא חיבור ר' קאָשמן. ועוד שאלתי את פי מורי היקר מוהר"ר שמואל ליב ברילל נ"י אשר זכר ר' קאָשמן חרות על לבבו מנעוריו והוא הגיד לי את יקר ערך האיש וגדולתו בידיעת התלמוד וכי נחשב בדורו בין גבורי התורה אנשי השם וראוי לקיים דבריו למען יקומו לדור אחרון. אז הואלתי לעשות את אשר בקש ממני הנדיב ר' אהרן ולא התמהמהתי לגשת אל המלאכה.

¹ בראשי החרוזים האלה נמצאו אותיות השם דינה ואולי שנו שם מי הדסה לפני מותה. ויקראו לה דינה.

באסיפת כתבי יד אשר נתנה לידי להוציא מהם חיבור נדפס מצאתי:
א. ד' חוברות חרושים על מסכתות המימות כסדרן בש"ס הנדפס
 ממסכת שבת עד מס' בבא מציעא רק מקום המסכתות גמין נדרים נזיר
 סוטה נפקד ואולי אסף ר' קאשמן חידושויו גם על מסכתות אלה אך נאברה
 החוברת מבין כתביו. מצאתי עוד עלה נפרד אשר החל לכתוב בו חרושים
 על מסכת בבא בתרא עמוד אחד וחצי כדרך אשר נכתבו החוברות
 הארבע. וזוה נראה כי חפצו היה לאסוף חרושויו על כל המסכתות
 ויאספם ויכתבם עד מס' ב"מ ועד בכלל ואחרי החלו מס' בבא בתרא
 נפסקה מלאכתו כי לקח אותו אלהים. כל אשר נכתב בד' חוברות האלו
 בא בדפוס (כל החלק הראשון מהספר הזה וחצי החלק השני מדף א'
 עד דף תל"ג) זולת החידושים על בבא קמא מדף ק"י עד סוף המסכתא
 ומהחידושים על בבא מציעא לא נדפס רק חלק קטן אשר ימצאהו המעיין
 בח"ב מן הספר הזה (דף תל"ג עד תנ"ה) ולו הדפסתי כל החידושים על
 ב"מ כמאתים עמודים היו מכילים. **ב.** חוברת אחת קטנה מהראשונות
 וכנראה נכתבה זמן רב לפניהן בחציה הראשון יש חרושים על מסכתות
 שונות ובחציה האחרון חרושים על מס' נדה הנדפסים בחלק השני
 (דף תקנ"ג עד תקפ"ג). **ג.** חוברת נכתבה כמשפט החוברות הראשונות
 ונחלקה לשני חלקים: חלק חרושים על מסכות שונות ומהם נעתקו כל
 הדברים הנדפסים בח"ב מדף תנה עד דף תקנ"ג, וחלק פשטים על התורה
 ועל פסוקים שונים מן המקרא ומהם הורם החלק הנספח על ח"ב מהספר
 הזה בתת מספר מיוחד לדפיו. ובעבור זה ראיתי להדפיס את החלק הזה
 להראות את תהלוכות ר' קאשמן בדבריו אנדה ובמדרש התורה. **ד.**
 חוברת קטנה מכילה גם כן חרושים על מסכתות שונות וגם על שלחן
 ערוך ועל התורה בלי סדרים. מהחוברת הזאת לא הדפסתי מאומה. **ה.**
 צרור כתבים שונים על עלים נפרדים אשר הזכרתי. מלבד האגרות וכתבי
 חבר וטורנו ורשימת הספרים והעתקות תשובות הרמ"ם אשר כבר בא
 זכרם למעלה נמצאו בהם: רשימת הציורים השייכים לפירוש הרמב"ם
 במסכת מדות, העלה הנזכר עם תחלת חרושי בבא בתרא, ד' עלים
 מחוברים ונלקחים מחוברת גדולה תמימה כי נסמנו במספר הדפים ס"ח
 ס"ט ע' ע"א ונכתבו בס דרושים כפי סדר פרשיות התורה ולפני הדרוש
 הראשון נכתב: בעז"ה לפי ממות תקן לפ"ק פה פרויסטיץ וכן לפני השני:
 לשבת הזון שנת תק"ן לפ"ק ולפני האחרון הנמצא בעלים: ט"ו אב תקן
 לפ"ק ואולי נתנה החוברת הזאת אשר טמנה נפרדו העלים האלה לר'
 קאשמן מאחד ממכיריו אשר בשנת תק"ן למד בק"ק פרויסטיץ. בצרור
 הכתבים יש עוד תחלת אגרת אחת אשר כתב ר"ק בהיותו במאטערסדארף
 וזה החלה: נכתב בחדש אדר תקס"ד לפ"ק. לגבר בעזו מאומץ נגיד רב
 תבונות אוהב נדיבות לאיש אשר אלה לו יאות נדיבות. . . . ודברי
 האגרת דומות קצת בסגנונם לדברי האגרת הנזכרת למעלה אשר כתב
 אל הרב רמ"ם, עלה קטן עם העתק מספר ערוגת הבושם פרק ט' על
 מספר השבעה, עלה אחד ובו פירוש מלות שעורים ומדות בלשון הקדש

ודברי חידות השבוניות בלשון רומי וגם ציורים ממלאכת החשבון, עלים קטנים וכתוב בהם בלשון אשכנז משפט עשית דיו שחורה ואדומה ומשפט תיקון קולמוסים הנעשים מנוצות כנפי האווזים, עלה נדפס מעבר אחד בוויין אצל הראשאנצקיא ובראשו נאמר: "זה הכתב נמצא בקונטרסים של המקובל האלהי מוה"ר שמשון מאוסטרפל זצ"ל הובא לדפוס ע"י התורני . . . . ר' יוחנן רייכמאן נין ונכד של מוה"ר ישראל רעלינעם מק"ק פראג". ובכתב יש דברי סודות ושמות על עשר מכות להאמר בכל ערבי פסחים. הארכתי להציע עניני העלים אשר בצרור הכתבים כי גם הם המוצלים ע"י מקרה כפליטיי חיי רוה ר' קאָשמן והתעסקו והגיזונו בימי חלדו נחשבים. אחרי השקיפי על פנו חוברות כתבי יד ר' קאָשמן ראיתי כי אין יכולת להביאם לבית הדפוס כי אם אחרי הכתיבם ע"י מעתיקים מבינים ונאמנים ואחרי סדור עניניהם. כי כתיבת המחבר המנוה אף אם תמימה ויפה היא ואין מכשול ומעקשים בשורותיה היא מתמיהה בקטנותה דקה מן הדקה בלי רוה בין הדבורים ומיגעת עין הקורא בה. ודי אם אומר כי עד"מ חדושי מסכת יבמות אשר הם בדפוס מאה וששים וחמשה עמודים נכתבו בכתב יד על שלשים ותשעה עמודים ובחוברת חידושי ב"ק וב"מ שבעים שורות בעמוד (קווארט גדול) ובכל שורה יותר מארבעים תיבות. ועוד אם גם נאספו החידושים בחוברות הארבע הראשונות כפי סדר המסכתות לא נכתבו תמיד בסדר הפרקים והדפים כי אחר תם המסכת נוספו עוד חידושים אחרים עליה מפרקים ודפים שונים (ועל מסכות יבמות וכתובות נכתבו שתי איספות חידושים כאשר אזכיר למטה) או גם מתחלה נכתבו על מקומות מפורזים מן המסכת. למעתיקי הב"י בחרתי שלשה בחורי חמד השוקדים על דלתות בית מדרש הרבנים אשר לארצנו ואשר ידעתי כי יש בהם כשרון ודעת לעשות מלאכה כזאת מלאכה שהיא חכמה הלא הם תלמידי החביבים אליהו ראזענבערג יעקב שפירא ושמשון יהודה קרויס והם לא עשו מעשיהם רמיה ובשקידה רבה העתיקו את הנפקד עליהם איש חלקו¹). העתיקו דברי המחבר המנוה כלשונם וכתבתם בלי שנות מאומה רק זעיר שם זעיר שם הוסיפו מלה צריכה להבנה מוסגרת בין חצ"י מרובע וגם מספר עמודי הדפים או סימן ד"ה אם נעדרו בכ"י הוסיפו בין חצ"י מרובע כנראה בדפוס. עוד יש לדעת כי כל הדברים המוסגרים בדפוס בין חצ"י עגולה הם הנמצאים בכ"י נוספות ע"י המחבר למעלה מן השורה או מתחת בשולי העמוד. כבר הזכרתי כי ממס' בבא מציעא לא הובא לדפוס כי אם חלק קטן וגם ממ' ב"ק נשאר הדפים האחרונים בכתובים. מאסיפת החידושים על המקרא לא נעתקו כי אם הדברים הנוגעים לפסוקי התורה.

¹ הראשון מהם העתיק מסכת שבת וערובין מועד קטן ראש השנה בבא קמא ובבא מציעא. השני העתיק מס' פסחים ביצה חגיגה יומא ויבמות עד דף פ' ועוד החידושים והפשטים על התורה. השלישי העתיק מס' סוכה תענית מגלה יבמות טרף פ' עד סופה. כתובות בבא בתרא וכל המסכתות הנשארות.

וכאשר כלו המעתיקים כל מסכת ומסכת בעתה הערכתי את הדבורים על פי סדר הדפים אשר בש"ם ועל פי סדר המאמרים בכל דף ודף והוספתי בראש כל פרק ופרק את שם מספרו כי בכ"י לא נפרדו הפרקים. ותהי ראשית מלאכת הדפוס בירה טבת התרמ"ט ובתוך אחד עשרה חדשים נגמרה עד כלה.¹

ולפני התמי דברי אעיר את המעיין בחלק יבמות וכתובות מזה הספר על אשר ימצא פעמים זכר מהדורא קמא ומהדורא בתרא (עיין ח"א דף תק"מ וד' תקס"ב וד' תקס"ו וח"ב דף ס"ג וד' ס"ט וד' פ"א) וזה מוסב על שתי אסיפות הרושים והגהות על המסכות הנזכרות אשר עשה המחבר המנוה כי כאשר כלה האסיפה הראשונה הוסיף שנית את ידו לאסוף הדברים אשר חדש אחרי כן. ועוד את זאת אזכיר כי בנייר המכסה את אחת החוברות נכתב בכתב מקצתו רומי ומקצתו אשכנזי: 7 העפטע תורה אונד 5 העפטע קארעקטא וזה מודיע כי מלבד החוברות אשר עליהן יסדתי את הספר הוזה היו עוד חוברות אחרות אשר אבדו אחרי מות ר' קאשמן. וגם את זאת ראיתי טוב להזכיר כי בתוך ההרושים מעטים הם הדברים אשר אינם דברי הלכה. ודברי אגדה ימצא הקורא כאשר יעיין במקומות הנזכרים פה בהערה בתחתית העמוד²). ודברי פירוש המקרא ימצא בח"א דף צ"ט קין רכ"ד ש"י ש"ב ש"ג שס"ה שע"א שפ"ה שפ"ה שצ"ז ת"ו תכ"ו תע"ג ובח"ב דף ע' קע"ט קף שפ"ב. ודברים אשר הלך בהם ר"ק בדרכי דקרוק הלשון ח"א דף ק"ו רנ"ג רס"ה שע"ו ובח"ב דף ס"ד קכ"ג קט"ה קפ"ה. ודברי פירוש מלות בח"א דף י"ח רנ"ו רע"ז שס"ה שס"ו שצ"א וח"ב דף שפ"ד. וידיעתו בחכמת צבא שמים ניכרת מח"א דף כ"ח ד"ה חמה.

*

כל המשקיף על פני חוברות כתב יד אשר הוצאתי מתוכם את הספר הזה והשם אל לבו את אשר הזכרתי עד הנה יראה וידע כי ר' קאשמן ז"ל לא אסף חדושו על התלמוד למען הניחם תמיד נסתרים

¹ ולטוב יזכר שם המניה העושה מלאכתו בבית הדפוס אשר יצא ממנו הספר הזה והוא ר' דוד ליב נ"ש אשר הוציא עלי הדפוס מתחת ידו מתוקנים היטב ובמקומות אשר שגגו המעתיקים זעיר שם זעיר שם התעורר על זה ותקן כמשפט.

² עיין ח"א דף כה לח נו סו קמד קמה קן קנא קלב ריד רכד רסד רפא רצד שו שז שט שי שיג שנד שנו שסה שסו שעני שעד שעח שעש שצני שצד שצו תד תז תסא תסב תענ תעד. — ח"ב דף עה קכב קל קלא קמד קמו קמה קנה קנט קע קעט קף קפב קצו רה רכד רמה רצה שד שנו שסו שפב שפג שפד ת תנו תנט תסח תסט תעד תעה תעז תעט תפא תפב תפג תצד תקט תקי תקיב תקיג תקך תקבב תקכו תקכט תקלח תקמב תקמו תקן.

במטמוני כתביו כי אם להפיץ מעינותיו חוצה היה בלבו ולהוציא לאור את הדברים אשר כתב כבוא עתם להגלות. אולם אהה הקדים לבוא יומו ובטרם כלותו מלאכתו כלו שני חייו. ועתה מי יגלה עפר מעיניך ר' קאשמן ותראה כי ביום צאת רוחך לא אברו עשתונותיך כי ימים רבים אחרי מותך קם בנך יחידך אשר אהבת ואשר עד זקנה ועד שיבה קשורה נפשו בנפשך קם לכבד אותך ואת חכמתך ולא חס על הונו לקיים דבריך ולהביא על ספר רחב ידיים ונחמד להשכיל את אשר עמלת ויגעת להגות בלב נבון ולכתוב בעט סופר מהיר. נדיב נדיבות יעץ והוא על נדיבות יקום. יעץ להוציא את הספר הזה ס' נחלת יהושע ואחרי הקיטו את עצתו איננו מונע טוב מבעליו ובנפש הפצה יחלקהו ביעקב ויפיצהו בישראל והוא שולח את ספר אביו למתנה לאוהבי תורה ולומדיה וחוברות כ"י אשר בהם יסודת הספר נתן לבית אוצר הספרים אשר לבית מדרש הרבנים למשמרת עולם. יאריך האל את ימיו ויוכהו לראות בשיבה טובה את פרי עצתו וליהנות בזיו הכבוד והתפארת אשר עשה לשם אביו וזכרו. יהי זכר הצדיק לברכה בארצות החיים ונפשו תהיה צרורה בצרור החיים.

בודאפעשט בירה כסלו שנת תר"ן לפ"ק.

בנימן זאב בן לא"א ה"ר שמעון בכרך נ"י

מורה בבית מדרש הרבנים

המכונה

Dr. Bacher.

מסכת שבת.

פרק ראשון.

דף ב' ע"א תוספ' ד"ה וציאות. כ' מהרש"א דמש"ה לא נקטו בתירוץ מתני' דאין שורין דיו דלא משום אב מלאכה היא אלא משום שביתת כלים. וק' אכתי לא אסור אלא מאי דהוי מלאכה כמ"ש תוספ' דף י"ח ע"א ד"ה ולימא וכן מוכח כל הסוגיא שם והיה ל' לשונות קודם המלאכה. ונ' כונתו דמ"מ אסור מדאורי' ומה ל' אם תני לא יבשל אדם או לא יבשל כלי בזה נמי השמיענו דהיא מלאכה אבל באיסור מצד גזירה הו"ל להשמיענו תחלה אטו מאי יש לגזור.

שם ע"א תוספ' ד"ה שתיים . . . . . מ"מ אין נראה וכו' . . . ולא דייק מדקתני בפנים. נראה שזה כוונת רש"י ע"ב ד"ה דקתני יציאות וע"כ לא מצית לפרש לה דיציאות לתודיהו [קאמר] ומאי שהן ד' חיובי ופטורי. ודבריו אין מובנים האיך משכחת חיובי ביציאות לבע"ה רק כוונתו דזה לא ק' לגמ' אם נכלל בתוכו הכנסות או כמ"ש תוספ' דמאי אולמא או דנקטינהו אידי לזה כ' רש"י וודאי אם נפרש בפנים הכנסות וודאי ק' הלשון יציאות אפילו אם נאמר שהן ד' היינו חיובי ופטורי פ' חיוב דהוצאה וחיוב דהכנסה וכן פטורי מ"מ ק' דמפרש הכנסה לאלתר.

שם תוספ' ד"ה פשט . . . . . ותדע מדאיצטריך תרי קראי. הקשה מהרש"א אמאי לא הקשו מדאיצטריך כלל קרא הא ידעינן ממשכן. ונ' דוודאי קרא קמא דאל יצא צריך דאז עדיין לא ידעו ממשכן וא"כ לא היה לתוספ' לומר רק קרא דויעבירו לא צריך דידעינן ממשכן עדיפא מקשו הא ידעינן בהדיא מקרא דאל יצא.

בא"ד אע"ג דהוצאה נפקא מקרא בהדיא וכו' . . . . . הייתי מחויב בכל מלאכות . . . אעפ"י שלא היה במשכן וכו'. ונ' בזה ניחא מה שהקשו דף מ"ט ע"ב ד"ה כנגד אי אמרינן דלכ"ע ילפינן ממשכן א"כ מאי ראייה מייתי מברייתא הא איהו נמי מודה ב". ובזה ניחא דע"כ מוכח דילפינן רק ממשכן וממלאכות שבתורה כלל לא מדקתני הם הורידו וק' הא נפקא מקרא בהדיא וצ"ל שלא נחייב בכל מלאכות ואי ס"ד דילפינן נמי ממלאכות שבתורה א"כ לא נחייב לעולם יותר מל"ט.

שם ע"ב תוספ' ד"ה מראות . . . . . וכן בשילהי המזבח מקדש וכו' . . . . . ואע"ג דהתם חשיב כולי האי וכו'. נ' שסמכו ענין דבלא זה הו"א דהכא לא חשיב אלא נגעים שהם לשון זכר ולהכי לא

מצי למיחשב יותר והתם תני רוב נגעים שהן לשון נקבה אבל כיון דהתם נמי גרסינן שנים והיינו דלשון מראות בעצמו לעולם לשון זכר א"כ ליחשוב הכא נמי כולהו ות"י דכוונת התנא ליחשוב רק הלבנים.

דף ג' ע"ב רש"י ד"ה ב שווג . . . . . ולאיסור נמי לא תפשוט הכא וכו'. ונ"י הא דבתירוץ הקודם שפיר נפשוט אע"ג דלא דמי דהכא אינו וודאי דרש"י סבר כתי' ב' של התוספ' ישנים דשפיר מדמה דנגד זה הכא האיסור קל שלא נאסר במנין וכל זה בתירוץ כאן משחשיבה דאיירי בשווג דאפילו קנס ממש לא שייך ושפיר האיסור קל ולזה אמר ואבע"א כאן במויד וא"כ שייך ב"י קנס גמור והוי האיסור חמור לכך אין מתירין לו כיון דהאיסור חמור והתיוב אינו וודאי.

דף ד' ע"א תוספ' ד"ה ומאי שנא . . . . . דבדיוטא אחת שנא ושנא. הא דלא כ' ג"כ כמו דף ה' ע"א תוספ' ד"ה אמאי דאין מקבלנו שני מידו משום דהתם פריך הגמ' שפיר אמאי חייב כיון דאין מקבל אינו חייב אבל הכא אפילו אין מקבל א"כ לא גרע מעקרה בלא הנחה והוי פטור אבל אסור דאתיא לחיוב הטאת ולא הוה צריך לגמ' לחלק בין איתעביד' מהשבתו או לא לזה כתב בב' דיוטות וליכא כלל שם מושיט. שם תוספ' ד"ה אבל למטה. הקשו אם ברייתא וכו' . . . . .

א"כ ההיא ברייתא מני. הקשה מהרש"א אימר דמשכח תנא דאית לי' קלוטה היפך סברת המקשה. תוכן ק"י דודאי לסברת ר"י דבעינן מקום החפיץ ע"כ אי אמרינן קלוטה באויר ש"מ דלא בעי מקום אבל דילמא איכא מאן דסבר קלוטה כיון שמקום ארבע נגדו אבל במונח ע"ג מקום קצת פטור ומלבד זה דברי תוספ' קשים. ונ"ל כוונתם דק' מנא לי' לרבה להמציא דבר חדש דנליף ממושיט ומאי מספקא לי' לוקי כפשוטו בקלוטה ובפרט לפי מה שכו' תוספ' בסמוך דבהוצאה לא ילפינן חד מחבריה. וע"כ דזה נמי קצת דוחק לרבה לאוקומי דפליגי בקלוטה דיותר נוה לו דכ"ע יסברו קלוטה כיון דלא מצינו מאן דסבר לאו כמו שהונחה. וזה נמי דוחק לו דיפלגו בזורק ממושיט כיון דלא מצינו מאן דסבר כן. וע"ז הקשו מאי דוחקי' לאוקומי בזורק ממושיט משום דליכא מאן דסבר לאו כהונחה הא ע"כ הך בריית' לא סברה קלוטה וע"ז תי' דמשום זה דחיק דלא יפלגו בקלוטה כי היכי דתוקי ר"ע ורבנן כמתנית'. עוד הקשה מהרש"א אמאי לא הקשו תוספ' מרבנן דרשות היחיד מקורה ונ"ל דמצינו לפרש דרבנן סברי נמי קלוטה ופוטרינן היינו משתים אבל חדא מיחייב ולא מחייבו אתולדה במקום אב וכיוצא בזה מוקי גמ' לק' דצ"ז ע"ב.

שם ע"ב רש"י ד"ה ודי למא. מדלא קתני ר' עקיבא מחייב שתים. נ"י כוונתו ליישב הא דלא פריך הגמ' כן אמאי דפשיט מזוי ומרשות הר"י לר"ה וע"כ דמסתמא לא שני לן בין עקרה להנחה אבל ר"ע כדי שלא נטעה לפרש דבריו דיליף זורק ממושיט הו"ל למיתני בהדיא מיחייב שתים ואי ממושיט לא הוה חייב אלא חדא וע"כ דבאמת לא חייב רק אהנחה וא"ל דלא מצי למתני כן משום דלא מחייב אתולדה במקום אב אכתי

הוה לי' לאשמועינן בגוונא דנודע וחזר ונודע כמ"ש תוספ' צ"ז ע"ב ד"ה למימרא. ומיושב נמי ק' תוספ' [דף ד' ע"ב] ד"ה זרק הא ר' יוסף מתני הא דרב יודא דהנה שם [צ"ז ע"ב] הקשו תוספ' דילמא בנודע וחזר ונודע ותירץ דא"כ לא ה"י רב יהודה משמיענו חידוש וא"כ הכי פ"י אגן אדרב יהודה מתנינן אבל לא ארבי דרבי ע"כ איירי בנודע וחזר וכו' ולא אשמעינן רב יהודה כלל חידוש אבל באמת רבי מחייב שתים ובגוונא דנודע וכו'. ומאי דמביא הכא ארבי [הא] דרב יודא אמר שמואל ע"כ סתם גמי' מסיק בן תדע דהתוספ' ג"כ לא הקשו רק מאי תירץ הא מני רבי וכו' ולא הקשו סתירה דהכא מביא בהדיא דרב יהודה ארבי. ומאי דמקשה לקמן [דף ה' ע"א] ארב זירא דילמא הנהה וכו' צ"ל לרשי' דעיקר ק' סמיך אהנחה נמי וכו'.

דף ה' ע"א תוספ' ד"ה כאן. הקשו להוי כרמלית ותירוצם לא ידעתי לכוון דאי אין כרמלית בכלים הוי מקום פטור כמו קופה בדף ח' ע"א. ונ"ל קושייתם ע"פ מש"כ רש"י דף ט' ע"א ד"ה פתח נעול דלא שייך גוד אחית אלא במחיצה לאפוקי אי אין בו ד' דלא מיקרי מחיצה וכן היא בתוספ' דף ח' ע"א ד"ה שבעה וא"כ ה"ה לא אמרינן גוד אחית אלא כי היכא דלהוי מחיצה [גבוהה] י' אבל לפחות מ"י כיון דלא מיקרי מחיצה כמ"ש תוספ' דף ז' ע"ב ד"ה ואם לא אמרינן לי' גוד אחית והוי רשות הר"י ואפשר לכוון זה בדברי רשב"א במ"ש בתי' ק' תוספ'.

דף ז' ע"א גמ' הייא בר רב אמר אפי' היזמי והיזמי אבל צואה לא ורב אשי אמר אפי' צואה. נ' דפליגי בפלוגתא דרב יוסף ורבא לק' דף ח' [ע"א] אי תשמיש ע"י הדחק שמי' תשמיש דצואה אינה ראוי להילוך רק לתשמיש בדוחק להניח עליה דבר קל.

שם ע"א רש"י ד"ה לבינה. סתם לבינה ארכה ורחבה ג' ואין לעוביה שיעור. כ' מהרש"א כוונתו דלא בעי מקום ד' והקשה א"כ ק' ק' תוספ' דף ד' ע"ב סוף ד"ה באילן. ונ"ל דנפקא מינ' אם אדם תופס הנוף דאדם לעולם נחשב לרה"ר אע"פ שגבוה ג' וא"כ אי שדי נופו בתר עיקרו נח ע"ג מקום ד' ואי לא פטור כיון שגבוה ג'. ולולי דבריו ה"י נר' דכוונת רש"י כיון דעיקר דבריו ר' חסדא להשמיענו דבגבוה ג' פטור על גבה וחייב בפני' אמאי לא השמיענו בהדיא שהיא גבוה ג' וגם אמאי לא נקט בעובי לזה אמר אי הוה נקט במונחה ובעובי ה"י צריך להאריך לפרש שגבוה ג' לכך נקט זקופה וידעינן דאיירי בגבוה ג' בין זקוף לאדכה או לרחבה.

דף ח' ע"א רש"י ד"ה כפאה על פי ה. וזרקה אינה רחבה ו' קאי. הקשה מהרש"א הא רש"י גופ' כ' דף ט' ע"א ד"ה באסקופת בית דהלכה למשה מסיני לבוד במקום ד' דוקא. ונ' דהתם קאי אהלי' למי' מסי' סתם בעלמא לענין סוכה וכל מילי וה"ה לענין שבת בעי מקום ד' אבל הן ואלכסונן לא בעינן רק למה שנאמר לענין שבת דוקא כגון זורקין רשויות דפטור אבל כפאה על פיה אי הוי מקום ד' סתם הוי לבוד לכל מילי וממילא לענין שבת פטור כיון שנה במקום פטור ועיין עירובין דף

נ"א ע"א דאלכסונן ילפינן ממגרשי הערים וכוה יהי כל שובתי שבת וא"כ זה דוקא למילי דשבת (ועיי' מג"א סי' תצ"ז ס"ק ד' בשם תה"ד) וזה שבו רש"י אינה רהבה ו' אבל ד' ודאי הוא.

שם רש"י ד"ה מכת פי... רשות הרבים הוא בין רחב ובין צר. כ' הפוסקים דמוכח מזה שיטת רש"י דלא בעי בעמוד מ' מקום רחב ד' וקשה דסותר למה שכו' לקי דף צ"א ע"ב ד"ה אי נימא כגון גבוה מ' ורחב ד'.

שם ע"ב תוספ' ד"ה לא. הקשו מערבי פסחים. נ' לפרש קושיתם דהתם מסקינן דסמוך למנחה קטנה אסור לאכול וכיון דקאי סמוך למנחה דהיינו חצי שעה קודם ע"כ לא התפלל עדיין דעיקר תפלה היא מנחה קטנה כמ"ש מג"א סי' רל"ג ס"ק ב' וא"כ תיפוק ליה משום מנחה ות"י דאעפ"כ צריך לומר שהתפלל דאם רוצה לאכול מותר להתפלל מנחה גדולה כמ"ש מג"א שם ואפ"ה אסור משום שבת ו"ט.

דף ט"ז ע"א גמ' רב אשי אמר וכו' ואין בין זו לזו שלשה. ק' לשיטת רש"י ד"ה פחת נעול דבבית נמי מצטרף הקורה לבית א"כ אפי' יש ביניהן ג' מצטרף הקורה לבית בפתח פתוח. וצ"ל דנקטה לרווחא דמילתא דאז אפי' אין בקורה רוחב טפה מצטרף לקורה אחר אבל להצטרף לתוך הבית בעינן רוחב טפה כמ"ש רש"י [כאן] ד"ה הכא באסקופת.

דף ט"ז ע"א גמ' אלא מעתה יחזרו לטומאתן ישנה ככלי מתכות. הא דלא פריך תכף מפשוטיהן דנשנה קודם במתני' וגם יש לדקדק אמאי צריך להביא איך מתני' דכלי עץ תיפוק ליה מדלא חשיב כלי זכוכית בהדי כלי מתכות כדפריך מטומאת גבן נ' דמפשוטיהן לא הוה קשה דה"א דעברי היכרא ולהכי לא הוה מצי להקשות מדלא חשיב בהדי מתכות דה"א באמת יש להן טומאה ישנה ואפ"ה לא חשבי משום דלא דמו למתכות בפשוטין ולכן פריך כיון דכבר יש היכר בפשוטין יחזרו לטומאה ישנה אלמה תנן כלי עץ וכו' ולבתר דמסיק דאי אפשר להיות להם טומאה ישנה כיון שהם מדרבנן א"כ בזה יש ג"כ היכר ליטמאו פשוטיהן ות"י כי היכא דליהוי להו היכרא דאורי"י כמ"ש תוספ' ד"ה עברו. שם תוספ' ד"ה בטומאה דרבנן. הקשו מעיז. ונ"ל דקשה למאי דמסיק הטעם בטומאה ישנה או משום גדר מי חטאת או משום טבילה בת יומא א"כ מאי פריך יחזרו וכו' הא בזוכיות לא שייכו להני טעמי ודוחק לומר דפריך לטעמא דאבוי שלא אליבא דהלכתא וצ"ל דקו' גמ' כיון דגזרו עליהן טומאת מתכות ליגזרו נמי טומא' ישנה משום לא פלוג ואהא ת"י כיון דהגזירה לא שייך בהן לא אמרינן לא פלוג כיון דטומאתן דרבנן אבל דע"ז איירי בכלי מתכות דשייכי ב' הני טעמי גזרו בה אף דטומאתה דרבנן.

שם ע"ב רש"י ד"ה כדי שהרת ו. כמוצי' רימון וק' דהכא איירי בכלי מתכות וכמוציא רימון לא נאמר רק בכלי עץ אבל כלי מתכות שהרתן אם אין נעשין מעין מלאכתן הראשונה כמ"ש הרמב"ם [פי"א ה"א] מטומאת כלים.

שם תוספ' ד"ה הניחא . . . וטעמא משום דטומאת מת היא זמן מרובה, וק' אמאי לא אמרו פשוט דטעמא דחייש רק לגדר מי חטאת, וני' דלכאורה אינו מובן מה זה גדר מי חטאת איך ישכחוהו הא ישאר בכלי עץ עכ"פ רק הכי גזרינן דיאמרו כיון דחוינן בכלי מתכות מהני שבירה ובטומ' מת ולטומאת שרץ נמי מהני שבירה וא"כ כי היכא דבטומאת שרץ מהני טבילה והערב שמש ה"ה לטומאת מת וישכחוהו לגמרי תורת מי חטאת בכלים וזה דומה לחשש דהערב שמש דבסמוך לזה הקשו תוס' כי היכא דחייש למי חטאת שיטעו ניהוש נמי שיטעו בהערב שמש ות"י דזה יהיה שכיח יותר. — מה שנרשם בתוספ' תוספתא הוא טעות דהוא ג"כ במשנה פרק י"א מ"א דכלים.

דף י"ז ע"ב תוספ' ד"ה דילמא. הקשו משתילי תרומה דסבר הגמ' התם דמותרין לכהנים ניהוש לתקלה, וני' לפי מש"כ תוספ' בסמוך [שם ד"ה כיון] דאף דשייך גזירה בתרומת מעשר מ"מ לא הוו גזרו אי לא שייך נמי בתרומה גדולה וא"כ הך גזירה דתקלה כיון דלא שייך אלא בתרומה ביד כהן אבל ביד ישראל לא שייכא כיון דאפשר למיעבד כדשמואל סבר הגמ' דדי אס נגזור משום לא פלוג לאסור לזרים אבל לכהנים שרי ואיירי הך דשתילי תרומה בתרומה טמאה ביד ישראל.

דף י"ח ע"ב תוספ' ד"ה גזירה, וא"ת וכו' תקשי ל"י מתני' דבתר וכו'. הקשה מהרש"א אמאי לא הקשו תוספ' מפת לתנור וני"ל דהוה מצי לאמר דאתיא כב"ש ומשום שביתת כלים אע"ג דבריייתא לא ניהא ל"י לאוקמי כב"ש היינו משום דהיא סתם בריות' אבל במשנה כיון דנוכר ברישא ב"ש הומיל דהא נמי ב"ש תני לה.

דף י"ט ע"א בגמ' מהו דתימא האי רמי עליה והא לא קמ"ל. לכאורה הפיר' דאע"ג דלא רמי מותר למרוח וכו' תוספ' [שם ד"ה נותנין] אך דא"כ לא שייך הכא בדיני הוצאה וני' לפרש ע"פ מש"כ תוספ' דף ג' [ע"א] ד"ה בבא דאם החפץ של נכרי מותר להושיט וא"כ הויא דוקא אי רמי עליה לזונו חוי הני מזונות כדדידי' לכך מותר ליתן אבל נכרי דלא רמי [עליו לזונו] לא קמ"ל דמותר מטעם הדרך להאכילם בחצר. שם ע"א גמ' והלא קציץ. הקשה מהרש"א לימא דאתי כת"ק לעיל דפליג ר' עקיבא, וני' דמ"מ ק' למה ל"י קציץ הא אפילו בלא קציץ נמי מהני הנך שריותא כדמסיק באמת.

שם ע"ב תוספ' ד"ה הני, הקשו הא רב לית ליה מוקצה לטלטל, וק' אם רב לית ליה מוקצה לטלטל אמאי אסר לק' דף מ"ד ע"א מטה שיחדה למעות, וגם מה הקשו תוספ' ד"ה שמן איך ס"ד בפרסייתא הא אית ל"י הכא נולד דילמא ג"כ שני בין אכילה לטילטול אלא ע"כ במידי דשייך אכילה כבתר תפל לקמן לית ליה טילטול אבל בשאר מילי אסור הטילטול.

דף כ' ע"א תוספ' ד"ה למישרי, הקשו אי למישרי איברים דשבת הא מדממעט דחול שמעינן הא דשבת שרי, וק' לפי מה שבי' דף כ"ד ע"ב ד"ה ולא עולת דעיקר דרשה היא עולת שבת ב"ט ומינה מוכח

דעולת חול ב"ט לא וה"ה בשבת אבל דשבת בשבת לא ידעינן אלא מקטירין במוצאי שבת ואתי קרא לאם איקלע י"ט במ"ש א"כ מסברא ידעינן דמקטירין בשבת כיון דגם בלילה הוא איסור הבערה ואפ"ה מותר גם בלילה.

פרק שני.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ות נא. כ' דהוסיפו האי טעמא. הקשו מהרש"א אכתי מאי נפקיאת במאי דהוסיפו. ונ' לי לפי מה שכו' הרשב"א בסוגין דפתולה על גבי קש שרי ולית ב"י משום כרך דבר וכו' דאסור דכיון שאין נדלק בעין ליכא למיגזר שידליק בעינו וא"כ לתנא דמתנ"י דלא חשבי' משום שאין ראוי להדלקה כלל מותר לכורך והוסיפו עליהן האי טעמא דאסורין משום שאין מושבין ואסור אצילו לכרוך.

דף כ"ג ע"ב גמ' אלא מעתה ב"י ט' לישתרי. נ' לפרש על פי מ"כ רש"י דף כ"ה ע"א על מצוה לשרוף את התרומה דדמיא לקדש אי נמי משום תקלה ולהני טעמי הוא מדרבנן והתוספ' שם ד"ה כך כ' דהוי נמי דאורי"י ואפשר גם רש"י כוון לזה בטעמא דדמיא לקדש והיינו דאיכרי קדש או כמש"כ תוס' שם דממעילה ד"ט [מוכת] דאקשי רחמנא לקדשים. ונ' מה שכו' רש"י שם ד"ה ואין עשה דתרומה לא נפיק מכלל קדשים פ' דגזרינן אטו קדשים היינו אי שריפתה מדאורייתא שפיר גזרינן דיסברו העולם דמשום מצוה מבערה ולא לצורך י"ט וישרפו ג"כ קדשים ממעם עשה דוחה ל"ת אבל אי ביעורה רק מדרבנן ליכא גזירה דאיך יעלה על דעתם דמצוה דרבנן ידחה י"ט בקום ועשה. והנה רש"י כאן דף כ"ג ע"ב ד"ה שמצוה עליו לבערו כ' משום תקלה ולא הזכיר אידך טעמא דדמיא לקדש נ' דעתו דמהיכי תיתי שיטה למהר שריפתו כיון שכבר עשה המצוה בהתחלה וע"כ משום תקלה וכל עוד שהוא בביתו ודולק איכא חשש תקלה שיכבה ויסתפק הימנו א"כ בל"ז נחא ליה לאביי דאסור ב"ט גזירה אטו קדשים וכן סבר באמת לקמן אבל לרבה דסבר משום תקלה וא"כ הוא דרבנן ולא שייך גזירה אטו קדשים הקשה [אביי] שפיר [אלא מעתה וכו'].

דף כ"ה ע"א תוספ' ד"ה הא. הקשו מערלה דשרי הסקה והדלקה כיון דנהנה רק בשעת ביעור. הקשה מהרש"א דילמא שאני הכא דהוי ילפינן מביכורים והם ממעשר דכתיב בהדיא לא בערתיו. ונ"ל דהנה תוספ' פסחים דף כ"ב ע"ב ד"ה מיניין תי' באמת כן רק התם הקשו בהדיא למה לי קרא להיתר הסקה וע"ז תי' שפיר אבל הכא נ' דהכי מקשו דהנה באמת בתרומה טמאה שרי כל הנאות דאפילו טבל שרי בהנאה שאינו של כילוי כמ"ש תוס' לקי ד' כ"ו ע"א ד"ה אין רק בתרומה טמאה מצווה תיכף לבערו ונפקא מיני' אי לא מצי לבערו עתה או ב"ט ובגוונא דליכא משום טילטול. ולפ"ז מקשו כיון דממעשר הוה אמרינן כל הנאות אפי'

בשעת ביעורו ועכשיו דגלי קרא לך דמותר נימא כמיסתבר דגלי רק על הנאה בשעת ביעור מהיכא תיתי שאר הנאות ותי' דהכא אפי' בשעת ביעור חשיב בעין וכיון דגלי ביה קרא ה"ה בכל הנאות.

שם תוספ' ד"ה כך. העלו דביעורו מדאורי' או מדרבנן ודוקא בשריפה היכא דאפשר ליהנות בשריפה. וק' ממאי דאיתא לעיל י"ז ע"ב דגורו על גידולי תרומה משום תרומה טמאה ביד כהן דילמא משהי ליה עד שעת זריעה וזרענה הא מצותו דוקא בשריפה והנשרפין לא יקברו ואם באמת חיישינן לרשיעי איכא מאי צריך לומר שם ואתי לירי תקלה נימא פשוט ויבערו שלא כדון.

דף ל"ד ע"א גמרא' סימן בגופי' זימרא וכו'. פי' מהרשא' דחשיב מה שאמר אמורא זה במסכת שבת. ק' דלא חשיב הך דלקי' דף נ' [ע"ב] הכל מודים שאם נתקלקלה הגומא וכו'.

שם ע"א רש"י ד"ה ואין מדליקין, כ"ש וכו'. וני' דתני לה לגלות דסתם כחכמים דרבי דגורין על שבות בה"ש כמש"כ רש"י [שם] ד"ה ספק ובל"ז הוא דאין מעשרין איירי שלא לצורך שבת דליכא מצוה ואינו טרוד דבכה"ג אפי' רבי מודה דאסור כמש"כ הב"י סי' שמ"ב בשם הרמב"ם לכך נקט אין מדליקין שהוא ודאי אפי' לצורך שבת שהוא איסור תורה ודכוותי' איירי אין מעשרין אפי' לצורך שבת והיינו כחכמים. הן אמת דדברי הב"י קשים שכי' בתירוץ האי' על הטור שם דאין מעשרין איירי שלא לצורך שבת אבל לצורך שרי' איכא אמאי צריך לומר עם חשיכה עשרתם דאיירי ודאי לסעודת שבת כמש"כ רש"י שם עדיין יש שהות בספק חשיכה כק' הגמ' שם על ערבתם.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ספק, כי מהרשא' לשיטת ר"ת דה"ה דילמא שניהם מן היום והלילה. וק' הא לר"ת אידי שראה למחר בשעה אחרת בבין השמשות וא"כ אי היום יום ולילה ע"כ למחר אם הוא מאוחר הוא רק לילה ואם מוקדם כולו יום ואם נדחוק בדברי תוספ' דהא נמי מספקא אם היו הראיות בשעה אחת או לא מ"מ מי הכריח למהרשא'.

דף ל"ה ע"א בגמ' והן מחזיקות מ' סאה בל"ת. בעירובין פי' הריטב"א הא דכלי של מ' סאה מיטלטל מלא היינו דור מדבר שגיבורים היו ולא פיר' מהיכן אבל היא ע"פ מה דאיתא בגמ' סוטה ד' ל"ד ע"א דאותן אבנים כל אחת הוי שקולה מ' סאה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה והתניא. הקשה מהרשא' דלוקי כרי' נחמיה וכו'. לא ידעתי דזה מסקנת הגמ'.

פרק שלישי.

דף ל"ט ע"א תוספ' ד"ה ש"מ. הקשה מהרשא' מאי מויתי רבנן מחמי טברי' התם לכ"ע איכא למיגור אטו חמי אור. וק' הא למ"ד ש"מא יטמין הך מעשה באמת לכ"ע קתני לה כמש"כ רש"י [שם] ד"ה מי ואי

דמשמע למהרש"א מדקאמר מי סברת הלשון משמע דהפירוש האמתי כן
 וליכא דפליג ז"א דלקי [דף] מ"ב [ע"א] נמי קאמר מי סברת וכי תוס'
 [שם] ד"ה מי דלמסקנא אינו כן.

שם תוספ' ד"ה מ פ נ י. הקשו דליכא איסורא דאוריית' בחופר
 [גומא] וא"צ אלא לעפרה דהוי משאצ"ל דפטור לר"ש. והקשה הגמ"א סי'
 ש"ד ס"ק ה' אמאי לא מקשי דהוי מקלקל כדאית' לקי דף ע"ג [ע"ב]
 ונ"ל דקשה מאי מקשו מר"ש אר"י דילמא סבר ר' יוסף כעולא דף ל"א [ע"ב]
 דמוקי לר"י כרי יודא. ונ"ל דקי' למאי דאמר עולא שם דסותר לבנות שלא
 במקומו לא הוי סותר אבל ר' יודא סבר דהוי מתקן ומחייב כחם על
 הנר א"כ אמאי פוטר ר' אבא לקי [דף] ע"ג [ע"ב] חופר גומא מטעם
 מקלקל הא נמי מתקן לגבי עפרה וצ"ל דסבר כעולא ומאי דקאמר ואפילו
 לר' יודא היינו לדעת ר' יודא דמחייב משאצ"ל אבל באמת קאי אר'
 יוסי דמחייב ג"כ ובעי סותר במקומו ונקטו ר' יודא משום דנוכר בכל
 מקום גבי משאצ"ל עיין תוס' [דף] מ"ה [ע"ב] ד"ה אין. והנה לר' יוחנן
 דמוקי לר' יוסי כר"ש ולא ניחא ל' בדעולא דסבר דלכ"ע הוי מתקן כה"ג
 לגבי הנר א"כ בחופר גומא הוי ג"כ מתקן לפי"ז מקשי התוספ' ממה
 נפשך אי סבר ר' יוסף כעולא א"כ פטור לר' יוסי לשיטתו מטעם
 מקלקל ואי כרי' יוחנן א"כ לא הוי מקלקל דהוא כמו כחם על הנר
 מ"מ הא מוקי לר"י כר"ש ופטור מטעם משאצ"ל. והנה לולי זאת ה'י
 נראה מסברא לחלק בשלמא כחם על הנר הקילקול הוא בהבערה
 והתיקון הוא לצורך הבערה שפיר חשיב מתקן אבל בחופר אין התיקון
 שיעשה בעפר מעין הקילקול. והנה בעיקר קושיתם נ' ל'י לרש"י
 לשיטתו לקי דף מ"ד [ע"ב] ד"ה חוץ דפ"י שמא יכבה והקשה הגמ"א
 סי' רע"ו ס"ק י"א דבמסקנא לא קאי הכי בגמ' דמקשי עלה בדף
 מ"ו [ע"ב] ונ"ל דקי' למאי דאיתא נדה ס"א [ע"ב] אמר מר זוטרא האי
 מאן דרכי חוטא וכי' ודעתו שם דאי ליכא שוע טווי וגו' אסור רק מדרבנן
 א"כ דילמא איירי מתני' בכסות כלאים דרבנן וצ"ל דרבא סובר כרב אשי
 דהתם ועיין ברא"ם פ' קדושים שכי' דהבריית' שמביא רש"י נמי סובר
 כן דחדא מנייהו נמי דאוריית' לפי"ז להלכתא דמסיק התם כמר זוטרא
 שפיר מצינו לאוקמי בכלאים דרבנן אבל בכיבוי דאורייתא אף ר"ש סבר
 דאסור ושפיר פ"י רש"י שמא יכבה. והנה תוספ' דף מ"ו [ע"ב] ד"ה דכל
 כ' דהך אוקימתא פריכא דכיבוי נמי לאו דאוריית' דהוי מלאכה שאינה
 צריכה לגופה רק דבלאו הכי פריך שפיר והנה רש"י דנקט'י לאמת ע"כ
 דסובר כמש"כ הרשב"א שם דמ"מ באותה פתילה איכא דאוריית' אם צריך
 להבהבה אבל בחופר ע"י גרירה ליכא סרך איסור דאוריית' א"כ הכא נמי
 בחופר וא"צ אלא לעפרה דאיכא דאורייתא אם מכוון לגומא הוי ג"כ כדאוי'
 וגורו שפיר משום לתא דידה.

דף מ"ה ע"א רש"י ד"ה אלא מן הסמוך לה אם סמך חבילות עצים
 אצל דופנה וכי'. ק' דבביצה דף ל' [ע"ב] לא מוקי בחבילות אלא בסמוך
 לסכך אבל בדפנות אפי' עצים סתם מותרין ועיין בטו"ז תק"יח ע"ה ח'.

שם רש"י ד"ה ושוין, אלמא כל שעת מצותה נוהג מוקצה ואע"ג דליכא איסור סתירה, כלומר בחה"מ וע"כ דאית ל"י הוקצה למצותו, וק' למש"כ תוספ' לעיל [דף] כ"ב [ע"א] ד"ה סוכה דיתרים מהכשר סוכה דאסורי רק משום מוקצה ובחזי אינם אסורין בחה"מ דלא שייך מוקצה ומשום ביוזי אם נפלו א"כ כיון דהכא איירי בנפלה ע"כ איירי ב"ש דאסור משום מוקצה וא"כ אכתי לא מוכח מהכא דילמא משום דאיכא נמי סתירת אהל, ואפשר ליישב במה שמביא מג"א ס"י תקי"ה בשם הג"א ס"ק י"א דאם אחר שנגמר הדופן סמך לו עצים לעבותה מותרין משום סתירה לפ"ז הא דקחני אלא מן הסמוך איירי אפי' כה"ג וע"ז אמר נמי בסוכה החג שאסורה אע"ג דאינם מוקצה מחמת איסור אהל וש"מ דא"ל מוקצה מחמת מצוה לתוד דשייך ג"כ בהני עצים דמה לי אם נתן סדינים בפנים לצורך הסוכה לנאותה או בחוץ לצרכה לעבותה אבל לגירסת ולא מן הסמוך ק', שם ע"א גמ' אין מוקצה לר' שמעון אלא גרוגרות וכו'. הר"ן פ"י דאפי' חזו בשבת כיון דבין השמשות לא חזו אסורין גם לר"ש וכן משמע מרש"י ביצה ק"ד ע"ב ד"ה אם יש שמדמי להו מחובר אף שעתה הם תלושים אבל מרש"י שם ק"ו [ע"ב] ד"ה ואי דלא אחזו משמע דוקא בעוד שלא חזו אסורין שכ' ומאן דאית ל"י מוקצה וכו' משמע דלמאן דל"ל לא אסורי מטעם כה"ש וקאי אגרוגרות וצימוקין וכן נ' מדבריו כאן ע"ב ד"ה פצעילי שכ' לאכול מהן קודם בישולן משמע דאם נתבשלו בשבת ודאי שרי אע"ג דבה"ש לא היו מבושלין, ונ' דתלי בהנך איבעית אימא דמתרין על רבי דבאיבעית אימא קמא דמדבריות כגרוגרות דמין אע"ג דעתה הם בבית וחזו כיון דבה"ש לא אחזו אסורין אבל באינך איבעית אימא מה"ט נאיד מתירוץ קמא דגרוגרות עצמן נמי אינן אסורין לר"ש אלא בעוד שלא חזו אבל מדבריות שהם עתה בבית שריין ולדעת זו נוטה ג"כ תוספ' [כאן] ד"ה אלא שכ' אין דעתו לקחתם עד שיתקנו היטב וזה הטעם אינו רק לאסור קודם תיקונן, לפ"ז יש לתרץ ק"ו התוספ' [כאן] ד"ה אלא שמן דלינקוט גרוגרות וצימוקין דהנה אי איירי גרוגרות בעוד שלא חזו א"כ סתמיהו לענין טילטול דלאכילה לא חזו ומצינו דמוקצה לאכילה חמיר מטילטול כדאית' לקי דף קכ"ה ע"א ובתוס' דף מג"א [ע"א] ד"ה בעודן ואי הוה נקוט אלא גרוגרת הוא דאין מוקצה לאיסור טילטול אלא וכו' אבל באכילה אסורי לכך אמר אלא שמן דאיירי לאכילה דאיכא ביטול מצוה אבל בטילטול שרי כמש"כ מהרש"א על תוספ' מ"ב [ע"ב] ד"ה ואין ופשיט ל"י שפיר אין מוקצה אפי' לאכילה אלא שמן אבל אינך חמין וביצה מותרין אפי' לאכילה, וב"ת מ"ט הא איכא נמי גרוגרות ז"א בהו לא איירי דאין ראויין לאכילה ובוה ניתא ק"ו תוס' דף קנ"ז [ע"א] ד"ה אין דלימא הני כגרוגרות דמין דלר' יוחנן לשיטתו מדלא נקיט אלא גרוגרת ע"כ דסבר כאינך איבעית אימא דלא אסורי אלא בעוד שלא חזו לאכילה אבל מדבריות דהם עתה בבית שרו.

שם תוספ' ד"ה ואם התנה, המהרש"א הקשה עליהם דאם התנה אפי' בריאה, והנה הר"ה מביאו מג"א ס"י תקי"ה ס"ק י"ג סובר ג"כ

כשימת תוספ'. ואתרוויי קשה דבירושלמי מביאו הרשב"א בסוגיא זו איתא דלר"ש מהני תנאי בכוס קערה ועששית והני גריעי מסוכה בריאה דדחינהו בידים כמש"כ תוספ' מ"ד [ע"א] ד"ה שבנר.
 שם ע"ב תוספ' ד"ה הכא. אבל לר"ש משמע דשרי. ק' הא מסיק שם בהדיא במוקצה לטלטל סבר כר"ש מה איצטריכו למשמעות.

פרק רביעי.

דף מ"ח ע"ב תוספ' ד"ה אי. ורשב"א מפרש וכו' עד אתי כרבי יודא. קשה מתוספתא דבי"מ דכלים פ' ג.

שם תוספ' בא"ד אע"ג שלא בשעת מלאכה טהור גמור הוא ואין צריך הזאה וכו'. לפי דברי תוספ' דף נ"ח [ע"ב] ד"ה אלא שהביאו כמטה דלא פרח טומאה היכא דהדיוט יכול להחזירה אין מקום לקושתו דהכא נמי יכול להחזירה ע"י שיעשה מלאכה ולא פרח טומאה מיני' ושפיר צריך הזאה שלא בשעת מלאכה. וצ"ל דס"ל דהך טומאה דלא פרח הוא מדרבנן וא"כ לא שייך לגזור כיון דמדאוריית' אין צריך הזאה כלל.

פרק חמישי.

דף נ"ג ע"א תוספ' ד"ה מהו. ואין לפרש דבעי למיסר בחצר אטו רשות הר' כדאמר גבי אשה דגבי בהמה לא גזרו כדתני בסמוך גבי זוג. ק' הא לק' דף ס"ד [ע"ב] מוקי באמת הא דזוג כמאן דלא אוסר מראית עין בחדרי חדרים והיה אפשר לומר דמאן דאוסר בחדרי חדרים היינו טעמא דשמא מ"מ יראוהו אנשים ויחשדוהו ואהא פליגא הך דזוג אבל מ"מ היה לן לגזור שמא תצא לר"ה כמו גבי אשה כמש"כ רש"י שם ד"ה אסור לצאת אלא ע"כ דגם בהמה לא גזרו. אך ז"א דמתוספ' דף ס"ב [ע"א] ד"ה והתניא מוכה דבמראית עין נמי אסור מטעם שמא יעשה כן בשוק דא"כ בקומצו נמי ליגזור שמא יראנה אדם כמו בחדרי חדרים וא"כ כיון דפליגא הך דזוג אמראית עין ש"מ דלא גזרו שמא תצא לשוק ממילא לא שייך נמי הך גזירה דגבי אשה להאי תנא. והנה מתוספ' דף ס"ה [ע"א] ד"ה אמר מוכה דאסור דמראית עין הוא שמא יראוהו שם דאל"כ מ"מ ליתסר בגומא שמא יעשה בר"ה וא"כ סתרי אהדדי. ואפשר לפרש דברי תוספ' דלא חיישו שיעשה בר"ה כי יאמר מה שמותר בחצר היינו דשם לא יחשדוהו דיאמרו לנקר וכו' אבל בר"ה דלא שייך הא לא יעשה כן דירא מהשדא (עיין בר"ן ביצה דף ט').

פרק ששי.

דף נ"ט ע"ב גמ' הא ר' נחמ"י הא רבנן, מבואר דלרבנן יש עלי' הותם נמי תכשיט דאשה ואינך אמוראי לא פליגי אלא דרוצין להעמיד משנה דכלים אפי' בר' נחמ"י וקי' על הרמב"ם דפסק כרבנן פ"ד מהל' כלים ובפי' י"ט מהל' שבת פסק דביש עלי' הותם חייבת וזה בר' נחמ"י. דף ס' ע"א תוספ' ד"ה למאי. ועוד מנא ליה לשאסור לחלוק שער בשבת, ונ' דרש"י קאי בשיטת רבותיו בפי' פוקסת דף צ"ד ע"ב שפירשו מתקנת שיערה במסרק.

שם ע"ב גמ' פשיטא יחיד ורבים הלכה כרבים וכו'. לפי דברי תוספ' [שם ע"א] ד"ה לא דלר' אלעזר בן ר' שמעון ודאי ניהא דאין משלחין הוה מצי למימר מהו וזתימא מתני' סתם כוותי' דאין משלחין קמשמע לן דאפי' לרבנן ניהא.

דף ס"א ע"ב רש"י ד"ה לא צו לינהו בשבת לחצר המעורבת. ק' דוה תנן גבי אוכלין ומשקין לקי' ק"כ [ע"א] אבל כתבי הקדש מצילין למבוי שאינה מפולש לקי' דף קט"ז [ע"ב].

דף ס"ב ע"א תוספ' ד"ה כל. הקשו דתישרי משום הוצאה כלאחר יד. ונ"ל דבעירובין דף ק"ג [ע"א תוספ'] ד"ה ולאן הקשו לרב יוסף דשבות במדינה לא התירו אמאי התירו בצבתים פחות מד' אמות ותירצו בזיון גדול כזה שאני והנה ודאי אי אשה אסורה להכניס מ"מ צריכה להחשיך עליהם כמו בצבתים ולא דמי למש"כ תוספ' שם דף צ"ב [ע"א ד"ה במרפקן] דהתם התפילין בעצמם אינם ראויים להכניס משא"כ הכא וא"כ לרב יוסף לשיטתו שפיר פריך דליתסר באשה ואי משום כלאחר יד הא שבות במדינה הוא ואי משום בזיון אפשר לה להחשיך עליהן עד הלילה כמו בצבתים.

דף ס"ג ע"ב תוספ' ד"ה בירית. הקשה מהרש"א דה"ל להקשות ארש"י דמה צריך לטעמא דצניעות כיון דלאו לנוי הוא דהא מהאי טעמא טהורה. ונ' דעת רש"י דכמו דצריכה תורה לרבות מה שמשמש את האדם ע"י קול ה"נ מה שמשמש ע"י נוי טמא וא"כ הך בירית כיון שנושאתו במקום שאין רואין אינו משתמש לנוי אע"ג דהוא דבר חשוב לכך טהורה אבל למישלף ואחווי שפיר איכא למיחש כיון דהוא דבר חשוב לפי' נימא דקי' מאי פריך ושלשלת' משוי' מנא אה"נ רק דטמא משום נוי דיכולה ליטלו ולהראות ולא יפלו בתי שוקי' דמה"ט אין יוצאין בו ג"כ רק דז"א כיון שהוא במקום שאין רואין אינו טמא משום תכשיט אי לאו משום מנא. אבל לשיטת תוספ' דבירית טהורה משום דגנאי להראות וככלים טמאין שיכולה להראות קשה וצ"ל דלמאי דמסיק באמת נד מאותה סברא וקאמר אלו ואלו בשתים ולא מחויא משום צניעות ואע"ג דחשיב אפ"ה טהורה משום שאין רואין אותם בשעה שלבושה בהם.

דף ס"ד ע"א תוספ' ד"ה מניין לרבות. הקשו הא אין עשוי לקבלה אע"פ שיוכל לקפלה כיון שאין עשוי מתחלה לכך. ק' מאי מקשה

הגמ' יומא דף ע"ח [ע"ב] והא מדקתני סיפא אם יש לו בית קיבול כתיבתין טמא מכלל דרישא לאי בדאית לוי כתיבתין דילמא רישא איירי ביש לו כתיבתין אך שאין עשוי לכך ואהא קתני סיפא אם יש לו [דהיינו] שעשוי מתחילה לקיבול כתיבתין טמא.

פרק שביעי.

דף ס"ח ע"ב תוספ' ד"ה כל ש כן, ומיהו ק' מה"ט נמי יפטור הכיר ולבסוף שכח וכו', נ' הא דלא מקשו דיפטור ג"כ שנג בזה ובוה משום דנ' דלכ"ע אית להו דרשה דר"ל מאשר לא תעשינה ששונג בלאו רק למונבו איכא נמי הקישא למזיד וקשו אהרדי וצריך לקיים תרווייהו דהיקש אתי שצריך ידיעה קצת לאפוקי תינוק שנשבה ודלא נימא דצריך שידע גם עתה שאסור לזה אתיא לא תעשינה דאפי' לא ידע עתה כלל שאסורה אותה מלאכה אפי' בלאו חייב אבל הכיר ושכח איכא למעוטי שפיר מהקישא, ונ' דגם זה לא מקרי ידיעה קצת ובוה מתורץ קושיהם [דף] ס"ט [ע"א] ד"ה אמר מנא לוי לר"ל וכו' דבאמת גם לר"ל ומונבו אית להו דרשה רק לדידהו דאית להו הקישא למזיד ע"כ אתיא דך דרשה דאפי' שנג בלאו חייב אבל לרבנן נשארה הדרשה במשמעותה דבעינן דוקא שישונג בלאו, אבל באמת לא ידעתי מאי קשי' להו מהכיר ושכח דע"כ צריך לאוקמי קרא דלקי ס"ט ע"ב בשמירה אחת לשבתות הרבה בחדא גזונא וע"כ בהכיר ולבסוף שכח.

דף ע' ע"א תוס' ד"ה יכול, ומיהו ק' דלקי משמע [דף צ"ז ע"ב] דאתי לחלק וכו', נ' ע"פ מה דאיתא לקי דף ע"ה [ע"ב] אלו לאפוקי מר"א דמחייב אתולדה במקום אב לפ"ז דייק שפיר מרבי דאמר אלו ל"ט מלאכות ע"כ ג"כ לאפוקי תולדות והבריית' דהכא נמי הכי מתפרשא לפי שנאמר וכו' אלו ל"ט מלאכות זה הסברא פשוטה למידרש ממנינא דהיינו חילוק מלאכות ולאפוקי תולדה במקום אב יכול כלומר או יכול שלא באה הדרשה לזו אלא למלאכות שאינן חשובות ת"ל וכו'.

דף ע"ב ע"א תוספ' ד"ה בע ל, כ' מהרש"א אמאי לא מצי להתנות בספק חטאת על שלמים נקבה, וק' דהא אין מתן דמיהם שוה ואפשר שכוון אמה שכ' תוספ' דאם עבר ה"נ אם עבר ונתן שלא במקומו עלה לבעלים כדאיתא וזכחים כ"ו [ע"ב] אך אינו דומה דהתם אם עבר והתנה מקריבין אותו לכתחלה אבל מהכא ודאי אסור ליתן דמו למעלה דילמא הוא שלמים וכן להיפך וא"כ אין מקריבין אותו לכתחלה.

דף ע"ד ע"א תוספ' ד"ה מת קיף, והיכי משני הכא מידי נפה וכו', הקשה מהרש"א הא בד"ה והתניא משמע מתוספ' דלרש"י איירי כולה בריית' בנפה וכברה וא"כ לא קי מידי נפה וכו', ונ' דיש ליישב קי' דלקי דבאמת אסור לאלתר בנפה והכי תני בורר לאלתר בקינון אבל בנפה אסור וה"ה בקינון לבו ביום ובנפה לבו ביום חייב אך לפ"ז קי

מידי נפה וכו' כיון דאיירי בתרי גווני אבל לפי תוספ' נחא דהתם לא נחית לחלק בכלים אלא עיקר להשמיע דלאלתר משכחת דמותר ולבו ביום דחייב הטאת וא"כ הני תרתי קושיות מישך שייכי דממ"נ חדא קשיא על רש"י.

שם ע"ב רש"י ד"ה סדורא דפת שהתחיל בו וכו'. ולא ידעתי היכן התחיל דע"כ כולה מילתא דחורש זוורע וכו' שייך בסממנין דא"כ היך הוה במשכן. וצ"ל במאי דאמר לעיל דף ע"ג [ע"ב] תנא בארץ ישראל קאי דזרעו והדר קרבי וזהו דוקא בפת אבל בסממנין ליתא אפי' בא"י. ולולי דבריו ה"י נ' דבאמת כל המלאכות שייכי בסממנין אך בהרבה מינין דבסם אחד שייך בורר ובאחר טוחן ודכוותי' ונקט סדורא דפת דביה לחוד איתנהו לכולהו.

דף ע"ה ע"א תוספ' ד"ה הצד. ואפי' למאן דמוקי כשפצעו מת קמ"ל דלא מחייב בצידה משום נטילת נשמה דדרכו לפרכס וכו'. הקשה מהרש"א אמאי לא קאמרי מהאי טעמא פטור דניחא דליציל צבעיה. שמעתי מקשים עליו הא תוספ' קאי למ"ד שפצעו מת וע"כ דלית לוי סברא דרבא מדלא מוקי בחי. ונ' למש"כ תוספ' ד"ה וליחייב דלר"י נמי פריך דאע"ג דמקלקל פטור הכא הוי תקון דנוח ליטול הדם ולק' דף ק"ו [ע"א תוספ'] ד"ה חוץ כ' ר"ת דלר"י לא חשיב תיקון אם אינו בשעת קילקול א"כ מצינו לומר דמה"ט מ"אן ר' יוחנן בסברת רבא דמ"מ ליחייב לר"י כיון דהוי תיקון קצת והוא בשעת קילקול בשעה שנוטל נשמה בחבורה נוטל הדם בנחת אבל גבי צידה שפיר המ"ל דקמ"ל דפטור אפי' לר"י יודא משום דהוי מקלקל דכמה דאית בוי נשמה ומתקן לא הוי דאינו בשעת קילקול בשעת צידה מקלקל ותיקון אינו אלא אחר שפצען.

שם ע"א תוספ' ד"ה הצד. שמא חלוון דרכו לפרכס ולקרב וכו'. הק' מהרש"א דעדיפא הו"ל לומר דטפי נחא ליה וכו'. מקשין הא ר' יוחנן לית לוי הך סברא מדמוקי שפצעו מת. ונ' ע"פ מה שפירשו תוספ' דטפי נחא ליה היינו מלאכה שאינה צריכה לגופה שאין צריך למיתתו א"כ מאי שנא משחיטת אילים במשכן נמי אין צריך למיתתו רק עורו הי"נ צריך לדמו וצ"ל כיון דאסור להפשיטו מחיים משום צער ב"ח צריך למיתתו אבל לר' יוחנן נ' זה דוחק לחלק דמ"מ המיתה והדם באין כאחד אבל זה שמת ע"י צידתו מעצמו ביבשה בזה מודה ר' יוחנן דהוי מלאכה שאצ"ל דמה הנאה יש אם מת קודם ודם מת כזה ודאי גרע מאם חי הדם היוצא ממנו.

פרק שמיני.

דף ע"ו ע"ב תוספ' ד"ה כד"י שימוגנו. ובני נרבונא [מפרשים] דחי [קאי אכוס שצריך שיהא] שלם וכו'. ונ' דכוותי' נחמ"י ג' פסוק ל"ד היחיו [את] האבנים פי' שיעשום שלמים.

דף ע"ז ע"א תוספ' ד"ה ועוד. וני' לר"י דר' יוסף סב"ל דכוס בעי רביעית וכו' קי' בעירובין כ"ט [ע"ב] סבר ר' אחא בריה דר' יוסף קמ' דר' יוסף למימר תרין רביעי' וכו' מדהתם על חד ארבע ודחי ליה עכ"פ מוכח דסבר נמי רובע רביעית.

דף פ"א ע"א רש"י ד"ה כדי לזרוק בבהמה דלא טרח וכו' בקלא בעלמא דרמי ל' אזיל ל'. לפ"ז הא דמוקי עירובין דף ק"ד [ע"א] הך בריית' דהמשמר פירותיו מפני העופות גזירה שמא ישול צרור היא דלא כראב"י דלדידי' ע"כ לא שכיחא דאל"כ הוה משער לחומרא כדאיתא לעיל [דף] ע"ה [ע"א] ומלתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן. וא"כ קשה למאי דפסק הרמב"ם פ' י"ה [מהל' שבת הלכ' ב'] כראב"י לא הוה ל' לשיע' [א"ה] ס"י שליה ס' ד' להביא עוף בהדי הך גזירה.

שם רש"י ד"ה מדוכה קטנה מלאכתה לאיסור וכו'. הקשה הר"ן הא מלאכתו לאיסור מותר לצורך גופו. ולא ידעתי מאי קשיא ל' למאי דאמר ר"י לקי' קב"ג [ע"א] קורנים של זהבים שנינו ומסיק אבל דבשמים קפיד ואנן פסקינן כר' יוחנן וא"כ מה לי קורנים או מדוכה והוי מוקצה מחמת חסרון כים ובייש עליה עד מותר דחזינן דלא קפיד כמשי"כ מוג"א ס"י ש"י ס"ק ו' גבי כים והא דנקט רש"י מלאכתה לאיסור היינו דאי להיתר הוה שרי אפי' קפיד דלא אשכחן מלאכתו להיתר שיאסר מחמת חסרון כים.

שם ע"ב גמ' אמר ר' פפי ש"מ פרפיסא שרי מתקף לה ר' כהנא וכו'. הנה בפוסקים לא נמצא אם איתא משום מוקצה למלטל פרפיסא ע"ג יתרות מניה ובי' דליכא משום תולש. וני' דקאטמו לא ידע רב פפי דמשום קינות התירו איסור דרבנן וני' דפליגי בב' דעות שהביא רמ"א בא"ה ס"י ש"י"ב ס"א אם התירו גם איסור כרמלית ר' פפי סבר דלא התירו רק איסור מוקצה ושפיר הוכיח דאי איתא משום תולש גם בקינות לא הו' להם להתיר ור' כהנא סבר כדעה שניה דשאר איסור דרבנן נמי התירו בקינות לפ"ז מוכח דלכ"ע ליכא משום מוקצה דא"כ לא היה טועה ר' פפי ללמוד מקינות וע"ז לא פליג ר' כהנא ויוצא לדינא דמותר למלטל ואין בו משום מוקצה.

פרק תשיעי.

דף פ"ד ע"ב רש"י ד"ה מי לא ואי טמא מדרם איך מציל על מה שבתוכו. הקשה מהרש"א עדיפא הו"ל לומר דמה שבתוכו מקבל טומאה במגע מדרם וני' דמשכחת שיש בתוכו ג"כ כלי חרס דמצד מגע טהור דנגע מאחורו אבל אי אין מציל נכנסה טומאה לאוירו.

דף צ' ע"א תוספ' ד"ה המוציא וכו' אפי' פטור דהוי הכל כמו דבר אחד. וקי' א"כ אמאי צריך לאוקמי לר' יוחנן דף ע"א [ע"ב] מחטאתו בכזית ומחצה לוקי' כה"ג וצ"ל דרוצה לאוקמי בחלב דאיירי ב'.
 .

שם ע"ב תוספ' ד"ה דל א וכו'. ולאוכלה ע"י רחיצה. לא ידעתי מאי בעי ברחיצה.

דף צ"ב ע"א תוספ' ד"ה המוציא וכו'. לא ידעתי מה הקשו [הלא] היא ק"ו הגמ' ופירוקו לק' דף ק"ב [ע"א].

שם רש"י ד"ה תילתא מלעיל. הנה רש"י סבר דהיכא דליכא הוכחה אמרינן דחשוב עם הראש ולכך פ"י דגובהן י' אמות היינו עם הראש ואי השליש מלעיל מתחיל מכתף כפשוטו איכא קרוב לשליש של י' אמות מן הארץ ואפשר דמתחיל מן הראש אע"ג דנמצא למעלה ממוטות יותר משליש מ"מ במזבח כיון דה"י טובב ה"י תחתיתו רחב מעליונו מתקיים שפיר ובאופן זה הוא שלישי ב"י אמות במכוון מן הארץ ובאיבעית אימא רצה רש"י לנקוט שיהא עכ"פ גבוה מן הארץ ב' או ג' ורוצה לנקוט סכום מוגבל אמות שלמים ע"כ הוכרח לומר ז' אמות ומן הכתף וא"כ אם השליש דלעיל הוא מן הכתף אכתי גבוה ב' מן הארץ ואי מתחיל מן הראש הוא ג' טפחים ובר"ה אשתכח נ' לו פשוט דג' אמות מן הכתף כמ"ש תוספ' [שם ד"ה אישתכח] ושליש דלעיל ודאי מן הכתף מתחיל למעלה ממוטות בכל טונא דבארון שוה תחתיתו לעליונו וה"י נופל בלאו הכי ומושב [בוה] ק"ו מהרש"א.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ואת"ל. הקשה מהרש"א אמאי לא הקשו אמירא קמיתא ותירץ ע"ש. ואין תירוצו עולה למה שלא הקשו אמירא מצינא דפריך ותיבטל דעתו דאפי' הם פטורין ונ' דשם פריך ממי"נ אי חשבת אנשי הוצל כערבייא אמאי אמרת דוקא אנשי הוצל כל אדם נמי ואם הם כיחידים תיבטל דעתם.

פרק עשירי.

דף צ"ב ע"ב תוספ' ד"ה זה אינו יכול. הקשו מכופר. הא דלא הקשו אוה יכול וזה יכול משום דאיכא מ"ד [ר' חסדא] דף צ"ג ע"ב דבעינן שיעור לזה ולזה משא"כ גבי כופר [ד] לא נגה רק אדם א' אבל באינו יכול ד"ה מודו דבחד שיעורא מיחייבי כדאיתא שם [דף צ"ג ע"ב] בתוספ' [ד"ה אמר מר] שפיר הקשו.

דף צ"ג ע"א תוספ' ד"ה חד וכו'. כתבו דה"א דהעיקר יתחייב. [בוה] סותרים למשי"כ ד' ג' [ע"א תוספ'] ד"ה שניהם [דהעיקר היא גמר המלאכה דהיינו הנחה].

דף צ"ה ע"א רש"י ד"ה אהד זה. פ"י א' שבת ואי"מ. ובפסחים דף ס"ה [ע"א ד"ה אהד זה ואתד זה] פ"י אמכבד ומרבין. ונ"ל דהכא פ"י לפי סתמא דגמרא לק' קכ"ד [ע"ב] דסבר דמכבד לכ"ע חייב דהוי פסוק ריש"י כמש"כ רש"י שם [ד"ה של תורה]. ועיין רשב"א ד"ה האידנא אבל בפסחים [ס"ה ע"א] הוכיח רש"י דאמוראי דשם סברי דמכבד נמי

אינו רק שבות לשיטתו דפי' שם דמדיחין הוי כמו מכבד ואפי' אמרי דלרבנן אין שבות במקדש וע"כ דאחד זה קאי אמכבד ומרבין.

שם תוספ' ד"ה שרא. חילקו בין הדחה לריבויין. ק' א"כ אמאי צריך לקי קנ"א ע"כ לומר קרקע בקרקע מיחלף תיפוק לי' באותו קרקע נמי שייך גומות ואפשר לחלק בין רובד העזרה לשאר רצפה ועיי' פסחים ס"ה [ע"א] תוספ' ד"ה המכבד.

שם תוספ' בא"ד. כל דברי מהרש"א כאן לא קי' מידי בדברי רש"י דף קנ"א [ע"ב] ד"ה קרקע ולכך לרבנן ה"י אסורי משום מיחלפא רק דלא פלוג לא חמיר כגוף הגזירה והכא דשרי כבר כ' רש"י [כאן] ד"ה זילחא דרציפה היה בכל העיר ולא שייך מיחלפא.

פרק אחד עשר.

דף צ"ו ע"ב גמ' וממאי דבשבת קא"י. ומסיק דגמר גזירה שוה. הקשה בפני יהושע דאפי' הוא בשבת קי' דילמא משום דשלימא מלאכה ונ"ל דתוספ' [כאן ד"ה וממאי] הקשו דאפי' הוה בחול מדקרי מלאכה ממילא בשבת אסור. ונ' דהכי פריך דילמא בחול היה וממה שמצינו וביאו מטוה ש"מ שהיו עושין המלאכה בביתם ואח"כ הביאו וא"כ נאמר דלא יעשו מלאכה קאי למלאכת ביתם (עיין ברמב"ן שם) ומסיק דע"כ בשבת הוה וכיון דבשבת הוה תו ליכא למימר דצוה שלא יעשו עוד מלאכה בביתם משום דשלימא מלאכה אבל הוצאה לא קרי מלאכה דלוח לא צריך היום הא כבר היו מוזהרין אבל מלאכות שבת מדסמין למלאכת המשכן וע"כ דציווי ה"י אהוצאה דלא ידעו עדיין.

דף ק' ע"א תוספ' ד"ה פירות וכו' ואפי' [אי ד] איירי בטבל וכו'. וקי' מאי קאמר מ"י לא מבטלי הא פירות דומיא דמים דלא שייך במים מוקצה נמי לא מבטלי.

דף ק"א ע"א תוספ' ד"ה וזר ק. למאי דס"ד וכו'. פירושו דאפי' למסקנא דרבנן פליגי וסברי גוד אחית היכא דליכא בקיעה אתי שפיר דאתיא גזוזטרא כרבנן. ומשום דהקילו במים ולא אחשבו בקיעת דגים לכך צריך עכ"פ גובה י' ברוחב ד' אבל להוה אמינא דכ"ע כר' יוסי ברי' יהודה ע"כ גזוזטרא לא משום קולת מים איתמר אלא דדינא הכי דלא מעכב בקיעה אפי' דגדיים ואמאי צריך מחיצה י'.

דף ק"ב ע"א תוספ' ד"ה אלא. הקשה מהרש"א אמאי לא הקשו גם לר' אשי. ונ"ל דלר"א איירי חבורה בליכתא ומיתנא דדומיא דרישא בחזר ושכת ואשמעינן ברישא דינא דרבא בסמוך באין ידיעה לחצי שיעור כיון דאין בידו כמש"כ רש"י ד"ה שחזר ובהבורה אשמעינן דינא דרבא דליכתא הוי כמעביר ופטור אע"ג דפוטרי רק מטעם במזיד גמר היינו משום שמעביר בגופו ממש אבל הכא הולך מעצמו דאר"כ לוקי דף ד' לידי חיוב הטאת שמא יחזור וישכת.

פרק שנים עשר.

שם ע"ב תוספ' ד"ה העושה. נ' הא דלא העמידו קושיהם אמסתת לפי מש"כ רש"י במתניתין דתרי גווגי מסתת [יש] מחליק וחורץ הו"א דרב דאמר בונה היינו בחורץ אבל במתני' איירי במחליק וביה מודה רב דדמי למכה בפטיש כמש"כ רש"י לעיל ע"ג [ע"א] ד"ה מכה בפטיש והוה אתי שפיר דלא מפסיק במכה בפטיש בין בונה לבונה. אבל באמת מלול מוכח בכל שכן מידי דדרך בנין פ' שצריך לבנין הבתים ובכלל זה נמי מחליק לכך סמכו קושיה' אהעושה לול.

דף ק"ג ע"א תוספ' ד"ה באגם ומתני' איירי באילן יבש. וק' אמאי מיחייב משום תולש למאי דמבואר עירובין דף ק' ע"ב דביבש לא שייך תלישה לק"מ במש"כ תוספ' דף ק"ג [ע"ב] ד"ה במחובר.

דף ק"ד ע"ב תוספ' ד"ה בן סטדא. אומר ר"ת . . . דהוה בימי פפוס וכו'. לא ידענא מהיכא משמע להו ומאי בעו בזה.

פרק שלשה עשר.

דף ק"ה ע"ב תוספ' ד"ה הא. כ' דע"כ במת ידיה איירי וכו'. נדחק מהרש"א לכוונתם ונ' דלכאורה הו"א דהשתא איירי אפי' במת שאין חייב עליו לקרוע ואפ"ה הו' מתקן דמשכך צערו כמו בחמתו ועיין תוספות יום טוב במשנה זו לזה כ' דאינו דא"כ לא שייך יצא ידי קריעה.

שם ע"ב גמ' חמתו אהמתו נמי לא קשיא הא ר' יהודה הא ר"ש. ק' אמאי לא משני הגמ' חמתו ברישא כיון דמוזכר קודם מתו בבריית' ובמתני'. ונ"ל דהנה בס' הישר לר"ת ס' רל"ו כ' דהא דלא משני הגמ' בדף ק"ו מתני' דכל המקלקלין פטורין נמי כר"ש ובמקלקל ממש כלומר אליבא דרבי יוחנן ע"ש משום דקתני דומיא דמתו דהו' תיקון קצת כלומר לשיטת רש"י דלמסקנא איירי מתני' במתו שחייב לקרוע ע"כ. ותוספ' [שם] ד"ה לא צריכא נדחקו בזה דמוקי רישא כר"ש ולק' מוקמינן סיפא כר"י לפי זה נאמר דסוגיא דהכא כר' יוחנן לק' דבעי גם לר"ש תיקון קצת וא"כ בל"ז עמדה לו בקושיא חמתו דא"ל הא ר"י ומתני' ר"ש דא"כ אמאי כל המקלקלין פטורין ואין לומר במקלקל ממש הא לא הו' דומיא דמתו דאיכא היקון קצת מצד שחייב לקרוע אבל למאי דמוקי מתני' במת דעלמא לשיטת תוספ' דקאי הכא במסקנא חמתו נמי לא קשיא דהא ר"י ומתני' ר"ש וכל המקלקלין איירי במקלקל ממש ואפ"ה הו' דומיא דמתו.

דף ק"ו ע"א תוספ' ד"ה מדאיצטריך [וכו'] ליכא למילף] מהבערה דהתם התיקון בא בשעת הקולקול. וצ"ל דבמילה לא הו' התיקון

מיד דכל כמה דלא פרע ליכא התיקון והקילקול הוא בתתיבת העור. אך קשה למאי דאיתא לקי קלוג [ע"א] דבמילה דוחה צרעת א"כ דילמא לעולם מקלקל פטור ואיצטריך למישרי היכא דיש שם צרעת א"כ תיכף בתתיבת העור מתקנו מצרעת והוי כעין שכי' תוספ' דף ק"ה [ע"ב] סוף ד"ה הא.

פרק ארבעה עשר.

דף ק"ז ע"א תוספ' ד"ה שלא וכו' דהא מאן דפוטרי אין במינו ניצוד פוטרי אפילו לצורך. היינו ממאי דאמר בסמוך ע"ב לענין הריגה אפי' ר' יהושע מודה וע"כ לפירשי' מדפטרי צידה איירי שלא לצורך וכרבי שמעון ואמאי מחייב אהריגה.

שם תוספ' ד"ה עד כאן. כ' דרב לטעמיה. הקשה מהרש"א דאכתי אמאי מוקי הך בריית' דבשרצים שיש להם עורות כר' יודא הוה מצי לאוקמי כרבנן דמתני'. נ' הא דלא הקשה ג"כ בסמוך אמאי לא מוקי האי דאין עור חלוק מבשר כרבנן דמתני' משום דהתם קתני אין עור חלוק אלא למה שלא מנו הא למה שמנו [הכמים] אין עור חלוק ואי כרבנן דמתני' לא שייך אין עור חלוק דהא לית להו כלל עור והוה ליה למימר אין עור וע"כ נמי אתיא כרבנן דרב ואפ"ה פטור בשבת ושפיר הקשה.

דף ק"ח ע"א רש"י ד"ה מאי אם יבוא אליהו [ויאמר] היתר ואיסור אין תלוי בו וכו'. מכאן סתירה להאומרים דתיקון בש"ס הוא ראשי תיבות תשבי יתרץ קושיות ואיבעיות.

דף ק"א ע"א תוספ' ד"ה לא. הקשה מהרש"א אימא דלא הדר אלא מהואיל ואפ"ה טובלין דטבילה בזמנה מצוה וכו'. ונ"ל דמ"מ הדר מתרי מילי מ"מ אם היה סבור מתחלה שהוצרך להואיל דלאו מצוה והשתא סובר דמצוה או שסבר דאפי' מצוה מ"מ אסור והדר השתא מ"מ חזר מדמעיקרא.

שם ע"א תוספ' בא"ד. כ' בטמא מת דאיירי בטבילה שקודם הזאה ויזה למחר. כ' מהרש"א א"כ מה מועיל הטבילה היום. כוונתו לשיטת התוספ' ביצה י"ח [ע"ב] סוף ד"ה כל דלכך מותר הטבילה דהוי לצורך הטהרות אבל לשימתם חכא ד"ה טובלין אין צריכה להועיל לבו ביום רק שבשבייל זה לא יצטרך בלילה לטבול מדאסרו רק בטי' באב משום כדי בית וכו' אבל ביה"כ שרי אע"ג דהוי שלא לצורך היום וניחא ל"י דמ"מ הוי כמו לצורך משום דטבילה בזמנה מצוה. וקי' למאי שכי' בסמוך דר"י ל"ל מצוה ואפ"ה מתיר לטבול ולא פליג רק אחייב אבל בכל הבריית' מודה היכא מיתרין טמא מת. ונ' דב' תירוצי תוס' שייכי להדרי דלתי' ב' קי' למ"ש תוספ' יומא ח' [ע"א] ד"ה מקשינן דטבילה בזמנה מצוה נפקא מדכתיב וחטאו ביום וכו' ש"מ דטבילה צריכה להיות בזמן הזאה ע"ש א"כ מ"ש דאיירי בטבילה שאחר הזאה דאתמול לא ניחא למ"ד

בזמנה מצוה דלדידי צריכה להיות בזמן הזאה רק דלדידי צ"ל כתירי הראשון דאיירי קודם הזאה ואפ"ה מותר אע"ג דאינה מועלת לטהרות מ"מ משום מצוה ולרבי יוסי דל"ל מצוה ניחא בתי הב' דלדידי יכולה להיות זמן רב אחר הזאה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה האי. הקשו מנדה שטובלת בבגדי נחוש שמא תסחוט. ק' הא כבר תירץ שם דמתוך שלא התירו רק ע"י מלבוש זכורה היא ואיתא שם לרב יוסף דגזר שמא יסחוט איתבי' כל הני וכו' ושני כדשנן ובכלל זה נמי הא דמתוך שלא וכו'. ונ' דהיינו דוקא לרב יוסף דלית ל' רק הך גזירה זכורה דסחיטה אסורה דא"כ למה לא התירו שלא ע"י מלבוש אבל לאינך אמוראי הדק"ל דהיא תסבור מתוך כך אסרו שמא יעבידנו או שנראה כמתקן אבל סחיטה מותרת וא"כ נגזור שמא תסחוט.

פרק המשה עשר.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ואלו. כ' דבפסחים מוכח דהיינו ר"מ וכו'. לא ידעתי מנא להו.

דף קי"ב ע"ב תוספ' ד"ה א ב ל וכו' . . . שדרם עליו הזב ברגלו יחף דבא לו מדרם ומגע מדרם וכו'. לא ידעתי מאי קאמרי אדרבה הכי ה"ל לומר שדרם במגעו לבוש עליו דהוי ג"כ מגע מדרם מדרם מטמא כלוב.

דף קי"ג ע"ב בגמ' אלא שלא יהא הילוכך וכו' מאי היא. ק' למאי דמסיק לקי ריש מפנין [דף קכ"ז ע"א] דמעוטי בהילוכא עדיף לוקי בכה"ג. וצ"ל דמשמע ליה דקאי על ענין הילוך לא על הרבוי אך לשיטת תוספ' ד"ה שלא שפירשו דיבורך ארבוי קשה.

פרק ששה עשר.

דף קמ"ז ע"א רש"י ד"ה טעונין גניזה וכו' ורבתי פירשו דקאי אכתובים. הקשה מהרש"א א"כ בריית' דמצילין לוקי אנביאים. ונ' דרבתי לא אמרו רק אתרגום ולא אבל לשון ופריך לקי שפיר אפי' אנביאים אמאי בכל לשון מצילין והיכא דייקו דתנן בכל לשון דוקא גניזה ומצילין לא אע"ג דגם כן תרגום בכלל וע"כ דקאי אכתובים.

שם ע"ב תוספ' ד"ה מגילה וכו' . . . ועוד דמגילה פסולה אדיפתרא משום דבעי ספר וכו'. הקשה מהרש"א לוכחי בפשיטות מהכא דבעי במגילה ספר משום דנקראת ספר וכ"ש [ס"ת] וכו'. ונ"ל דהו"א הא דפסול במגילה דיפתרא משום דאיתקש למוזזה כדאיתא במגילה דף

י"ז [ע"ב] ואמת . . . . . מלמד שצריכה שירטוט כאמיתה [של תורה].
ועיין תוספ' סוטה י"ז [ע"ב] ד"ה כתבה ובמוזוה פסול דיפתרא כדמשמע
שם בהמוציא ולכך מיייתי ממגולה דמפיק ליה מדנקראת ספר.

פרק שבעה עשר.

דף קכ"ג ע"א תוספ' ד"ה פגה. כי דאיירי בדעתו ליטלה בשבת
דאל"כ הוי בסים [לדבר האסור]. וק' האיך יתישב בעירובין ד' ע"ז [ע"א] אההיא
דכפה ספל ממעט דפריך מפגה ומטומן לפת לימא דאין ניטל בשבת מטעם
בסים דהא ע"כ אין דעתו ליטלו בשבת דא"כ ודאי לא הוי מיעוט כדאיתא
שם דף ע"ט ע"א. ובאמת המג"א כי בס' שע"ב סעיף י' דאדרבה הטיט
משמש לספל וצ"יין אסי' רנ"ט ושם ס"ק ו' וס"ק ט' כי סברא זו בשם
הר"ן והוא ס"פ במה טומנין אהאי דטמן וכסה בדבר שאינו ניטל וכ'
שם דה"ט גבי פגה אבל לשיטת התוספ' שם והכא גבי פגה דמיאנו בהך
סברא קשה.

דף קכ"ד ע"א גמ' ר' יוסי סבר תוך הפתח כל פניו.
ק' דבאהלות פ' י"ב מ"ה סבר דאסקופה כלחוץ היא.
דף קכ"ו ע"ב גמ' משום דקתני סתמא נגר הנגרר נמי
סתמא. ק' למאי דאיתא ע"ז דף ז' [ע"א] בתרי מסכתו אין סדר למשנה
א"כ אינו מועיל סתמא דעירובין דאימא סתם ואח"כ מחלוקת היא אבל
ההיא דפוקקין היא בחדא מסכת ונקטינן כוותיה.

פרק שמונה עשר.

דף קכ"ט ע"א תוספ' ד"ה רבא. כי מהרש"א אם נימא דאחר
מילה ה"י הוה ודאי לאחר ז' מלידתה וכו'. ודבריו תמוהין דאחר מילה
נמי משכחת תוך ז' אם נולד בחצי היום ונימול בשחר הוה אחר מילה
תוך ז' ונ' לישב דבריו דכמו שנתב בסוף דסתמא קאמר אפי' ילדה בלילה
ה"נ סבר בהוה אמינא דסתמא קאמר אפי' נולד בשחר ואתי שפיר דאימתי
שמלין אותו הוא אחר ז' ומסיק דסתמא קאמר אפי' בלילה כלומר בתחלת
הלילה ואימתי שנימול הוי סמוך למילה אחר ז'.

פרק תשעה עשר.

דף ק"ל ע"ב רש"י ד"ה קרפיות וכו' ואם יותר מסאתים קרי
ליה לגבי חברו או לגבי חצר וכו'. הקשה עליו בס' תוספת שבת ס"ו
שע"ב ס"ק ג' דקרפף יותר מבי' סאתים הוא כרמלית והיך שרי לטלטל

ממנו לחצר. ונ' דאירי בנפרץ הוא וחצר במילואם זה לזה ועיין במג"א
 סי' שע"ד [ס"ק ג'] שהביא בשם הב"י להתיר מחצר לכרמלית בנפרץ לו.
 והנה רש"י בזה לשיטתו [שכתב] עירובין דף צ' ע"ב ד"ה ושמואל
 בגג יחידי יותר מב"ס וכו' אלמה אמרינן לדברי חכמים גגין ותצרות רשות
 אחת וקרפיות רשות א' והקשו עליו תוספ' שם [ד"ה לשמואל] דע"כ לא
 איירי ביותר מב"ס דא"כ האיך אמר לר"ש כולן רשות א' הא ביותר מב"ס
 מודה ר"ש ונ' דעת רש"י דר' יודא מדנקט סתם קרפיות וגגין איירי בכל
 גווני ולדברי חכמים נקט גגין ותצרות רק לאפוקי מר"מ דלא גזרינן אטו
 תל בר"ה וקרפיות רשות א' בכל גווני מקרפף פחות מב"ס לגג פחות
 אסור דאין תשמישן שוה ומיותר ליותר אסור אפילו לשמואל כדמסיק
 [עירובין צ' ע"ב] שמא יפחת בחצר ודאי בכל גווני אסור ושפיר פריך
 הגמרא לשמואל דמשמע דר' יודא איירי בכל גווני ולר"ש נמי איירי בכל
 גווני רשות א' הן דלית ליה חילוק רשות ברשויות חלוקין בשמן ותשמישן
 ומותר למלטל אפי' ביותר מב"ס לחצר אם נפרצו זה לזה במילואם ולרבנן
 אפילו בנפרצו זה לזה אסור דנהי דהחצר ג"כ כרמלית הוא מ"מ איכא
 חילוק תשמיש ולגג נמי משכחת דמותר בכל גווני אליבא דשמואל אם
 הגג ג"כ יותר מב"ס ור"ש לא גזר שמא יפחת. וכל זה לשמואל אבל לרב
 ע"כ לא משכחת היתר טלטול מקרפף יותר מב"ס לגג דאיהו חשיב גג
 מוקף לדירה ונפרץ במילואו לא שייך בגג. ושפיר כ' רש"י בסמוך דף
 צ"א [ע"א] בר"ה וקרפיות וכו' דאי ביתרין מב' סאתים בהא לימא ר"ש
 מטלטלין כוונתו אר"ש במתני' ובבריית' לקמן דמתיר מגג לקרפף וע"כ
 לרב לא מצי אייתי ביותר מב"ס וש"מ דרבנן אסרי אפי' בפחות ומדרב
 נשמע לשמואל דאפי' אי ר' יודא קאי אליבא דשמואל מ"מ איירי ג"כ בפחות
 מב' סאתים דאהא לא מצינו דפליג שמואל.

שם רש"י ד"ה מותר לטלטל בכלה. או בגדיו שהוציאן
 מן הבית דרך מלבוש. נ' מדבריו דאפי' כלי בית מותר לטלטל בחצר
 ולעיל דף קכ"ד ע"א ד"ה שאינה כ' וששבתו בחצר מותר לטלטלן בחצר.
 וכן בעירובין דף צ"ג ע"ב ד"ה רב ונ' דתליא בפלוגתא דרב ור' יוחנן
 דאיתא שם דף צ"א ע"ב בבריית' דה' תצרות וכלים ששבתו בחצר מותר
 לטלטלן בחצר ובמבוי אסור והנה לרב איירי בלא עירבו ואתיא כפשטא
 דאע"פ שלא עירבון מותר לטלטל בחצר עצמה ודוקא כלי חצר ובמבוי
 אסור אבל לרבי יוחנן איירי בעירבו ולדידי' ע"כ היינו לחצר אחרת דבאותה
 חצר אפי' מבית לתוכה מותר דהא עירבו וע' תוספות שם ד"ה וכלים.
 אבל באותה חצר מצינו לומר לדידי' כסברא תיצינה דאפי' כלי בית מותר
 ואפשר דתליא נמי בפלוגתתם אי גזרינן או לא דלרב דגזר בכלי חצר
 בעירבו גזר נמי בלא עירבו באותה חצר אטו שיוציאם לחצר אחרת וא"ל
 נגזור נמי בעירבו זה אינו דהעירוב הוי היכר להו שהם מובדלים משאר
 תצרות. וע"ש עמוד א' דתליא כ' נמי תך דג' תצרות וכן איתא נמי
 שם דף צ"א ע"א בבריית' דכל גגות דמיתוקמא כרב וע' ברש"י שם ד"ה
 מותר. לפ"ז ניתא דשם דף צ"ג [ע"א] קאי אליבא דרב וכן לעיל קכ"ד

[ע"א] נחא ל"י לפרש אליבא דרב דפסק כוותיה כדמשמע עירובין דף ס"ג ע"ב ד"ה במילוי וע"ש בתוספ' [ד"ה במילוי] אבל הכא ע"כ למאי דפשיט מר"י הגוזר שרי אפי' בכלי בית נחא ליה לפרש ג"כ תיכף בלשון האיבעיא כן ומה שפ"י ד"ה מהו [וכו'] כלים ששבתו בתוכו היינו דאי איפשיט לאיסור אפי' בכה"ג אסור.

שם ד"ה ואייתוה. מהאי רישא שה"י התינוק בבית ואיזמל בבית זה. הקשה מהרש"א א"כ האיך הוציאו מחצר למבוי והתוספ' באמת פירשו ששבת בתוכו. ונ"ל דהנראה מפ"י רש"י ד"ה מהו למלטל דסוגית הגמ' כך דר' זירא הוה תלמיד דרב ואכתי לא שמיע ל"י הא דרב במבוי שלא נשתתפו ואפ"ה פשיטא ל"י היכא דמותר להוציא מחצר למבוי דכ"ש במבוי עצמה כדאיתא בסוף הסוגיא ומיבעיא ל"י לשיטת רב עירובין צ"א ע"א היכא דעירבו חצרות עם בתים דאסור למלטל מחצר למבוי אי מותר במבוי עצמה וא"כ היכא פשיט מר"י הגוזר דילמא התם לא עירבו חצרות עם בתים וע"כ דסבר דמסתמא התינוק לא שבת בחצר אלא בבית וכן האיזמל וכיון דהוו כלן בבית בין עירבו בין לא עירבו אסור להוציא מחצר למבוי ואפ"ה שרו במבוי עצמה פשיט שפיר וצ"ל דהוציאו מחצר למבוי או אם לא עירבו ג"כ מבית לחצר דרך שמיטה אבל במבוי עצמה ה"י מלטול ממש מדאומר ואייתוה מהאי רישא כדאית' לעיל קכ"ד ע"א גבי נגר.

שם תוספ' ד"ה ברצון. ה"ה [דהוה] מצי למימר ברצון ר"מ . . . . דרך חצרות מחצר לחצר. ק' הא רבנן נמי מודו בחצר לחצר כמש"כ עירובין דף ע"ו [ע"ב תוספ'] ד"ה ובלבד. וצ"ל כוונתם דלוקי בעירבו חצרות עם בתים דבכה"ג אסרו רבנן כמש"כ שם ולר"מ שרי אליבא דר"י ומשמע להו דסתם גמ' קאי אליבא דר' יוחנן דפסקינן כוותי' אליבא דר"ש כמש"כ [לקמן] דף קי"א [ע"א תוספ'] ד"ה מי ור"מ משמע להו נמי אליבא דר' יוחנן דשרי בעירבו.

שם תוספ' ד"ה ניתקו. ולא מצי למימר שהשנים עירבו. ק' דכי היכא דאמרינן דניתקו חצרות כ"ש דניתקו בתים ונעשו חד בית רק דהגמ' עדיפא מקשה וכן משמע מדקאמר סוף סוף בית איכא וכו' הלשון מורה נהי דתירצת להך מ"מ הך קושיא עומדת. ואפשר דמשמע להו דלא שייך ניתקו אלא גבי חצרות דבטיל שם חצר לגמרי אבל הכא כיון דאיכא שם בית מהני נמי לבית האחר ועוד דהי מנייהו מפקת משא"כ בחצר עיקר דירה הבית תדע דלא קאמר ניתקו בתים ונעשו חצר ועדיין ק' מעירובין סוף דף ע"ג.

דף קל"א ע"א תוספ' ד"ה אי פשר. הקשו משכחת דביטלו רשות דכולהו שיש במבוי לבני חצר אחרת ויכולין למלטל למבוי. פי' ולא שייך לומר ניתקו חצרות לבתים אדרבה נימא ניתקו למבוי ולפי ההו"א דלא חש לקושיית בית איכא ה"ה בזו אע"ג דאכתי איכא רק חד חצר ותירצו דאיכא למ"ד אין ביטול מחצר לחצר וק' מתוספ' עירובין ע"ג [ע"ב] ד"ה אלא שהוכיחו דבמבוי לא שייך זה.

שם ע"ב רש"י ד"ה ונכתוב, בהדיא במצה. הקשה מהרש"א אמאי לא פי' כן גבי סוכה דנכתוב בהדיא ונגמור נמי לולב מינה. ונ' לפי משי"כ תוספ' סוכה ד' ט' [ע"א] ד"ה סוכה דבסוכה ישנה אף לבי"ה צריך לחדש בה דבר וכי' הבי"ט תרל"ו דמעכב מוכח דבעי עשיה לשמה מדאורייתא ליכא למילף לולב מסוכה דאיכא למיפרך שכן בעי עשיה לשמה משא"כ לולב לא בעי קציצה לשמה אבל עומר ושתי הלחם דבעי לשמה שפיר הוה ילפינן אבל ממצה שפיר ילפינן דאע"ג דכ' תוספ' שם דלדברי הכל פסולה היינו משום חימוץ אבל לא דלבעי המצוה להיות נעשה לשמה. דף קל"ב ע"ב תוספ' ד"ה הא' דאיצטריך לעשות אי אתה עושה וכו'. ונ' דרש"י לשיטתו ניחא דגרים לעשות עושה אתה וכו' וא"כ הוי לאו הבא מכלל עשה בסיב אתה עושה אבל לא בידים וכמש"כ הרמב"ם פ"ב מהל' מאכלות אסורות והיינו עשה.

דף קל"ג ע"א רש"י ד"ה לרבי יהודה ר' יאשיה דמצריך קרא להכי וכו'. נ' מדבריו דלר' יונתן לא צריכין לזה ונ' ע"פ מש"כ תוספ' [שם] ד"ה באומר דלשנא דר' יאשיה משמע בלא מתכוין לפ"ז לר' יונתן לא קשה דאיירי במתכוין אבל לשנא דר' יאשיה דמשמע דלא מיכוין צ"ל כר' יודא.

שם גמר' אבל עושה אתה בסיב וכו'. למאי דמתרצ"י אב"י לרבא דהתירה תורה אין מתכוין לר' יודא או פסיק ריש"י ק' מבריות' דלעיל אמאי איצטריך להתיר גבי מילה הא בלאו מצוה נמי מותר כה"ג בשלמא ר' יונתן מצינו לומר דאיירי במכוין אבל ר' יאשיה דאיירי בלא מיכוין כמש"כ תוספ' ד"ה באומר ק'. ונ' ע"פ מה שהקשיתי בדף ק"ו האיך ילף ממילה למקלקל דילמא איצטריך היכא דאיכא צרעת דמיתקן תיכף ולר"ת היכא דהתיקון בא מיד לכ"ע חשיב מתקן לפ"ז נוכל [לישב] הבריות' דהכא באמת כן דר' יאשיה סבר דמקלקל בחבורה חייב וסבר כר"ש שם דמילה גרידא הוי מקלקל וק' ליה אמאי איצטריך לכך דריש בשר אעפ"י שיש שם בהרת כלומר והוי מתקן אפי"ה מותר לחלל שבת. ומדוקק לשון הבריות' דלעיל קל"ב [ע"ב] נקטה יקוץ דהתם איירי בהיתר צרעת ובמתכוין לכך שייך יקוץ אבל הכא דאיירי באין מתכוין דבלא זה שרי ולא אשמעינן אלא דימול דנתנה שבת לידחות וצ"ל דבשר דגדול ניחא ליה דאיירי במתכוין אבל גבי קטן דקי' ואי איכא אחר ליעבוד אחר לכך מפרש באין מתכוין ור' יונתן אמר דבלא זה ג"כ מתקן הוא כר' יודא דף ק"ו [ע"ב] ואמר דאפי' למתכוין לא צריך קרא דאתיא מק"ו. ולעיל דפריך דש"מ הוא לא נחית לתרץ ולפרש כך דעדיפא משני כל כמה דלא ידעינן מבריות' דלעשות.

דף קל"ו ע"א תוספ' ד"ה מי מהל. הקשו מנ"ל דרשב"ג איירי בסתם ולדות דילמא דוקא בבן חי ודאי. וק' א"כ דכוותי' סיפא שמונת ימים בבחמה ולמאי דמבואר ביבמות [דף פ' ע"ב] בודאי בן חי ההיתר הוא דאמרינן בר ז' הוא ואישתהי וא"כ שפיר פשיט לגמ' מדבעי רבא נדה כ"ד [ע"ב] אי בן ז' בבחמה גסה חי תיפשוט ל' מדרשב"ג וע"כ

דאיירי נמי בסתם ולדות ועוד דבקרא כתיב או כשב כיום השמיני ירצה וע"כ אי נמא דאיירי רק בבן ח' הכי פ"י מדהתירה תורה כל ולדות משמע הפ"י בן ח' ואכתי האך התירה כשב הא בבהמה דקה פשיט לרבא שם דלא חי בן ג'.

שם ע"כ תוספ' סוף דבור המתחיל הו כר. הקשו לשיטתם דספיקא דטומטום שייך שפיר למעוטי מאי פריך בחגיגה ותירי דהכי פריך בלא קרא נמי הוה פטרינן משום סמיכה. והג"י השער המלך דעולת רא"י בעי סמיכה פ"י א"כ לסמוך דילמא נקבה היא ואין סמיכה בנשים לא לסמוך דילמא זכר הוא ועולת רא"י בעי סמיכה. עפ"ז יש ליישב מה שמקשה הלחם משנה על הרמב"ם פ"ב מהל' חגיגה שהשמיט הא דביציו מבחוץ דהנה לר' יוסי דסבר ל"י [נשים] סומכות רשות ולפי מה שהביא השער המלך שם פ"ג מהל' מעלה הקרבנות דאפי' בכל כוהן סומכות אכתי הוה מחייבין טומטום ברא"י ומספיקא לסמוך רק לפי מה דאיתא בתוס' [חגיגה דף ד' ע"א] ד"ה זכורך דר' יודא מודה ברישא דבריית' דהתם ואיתא בעירובין דף צ"ו [ע"ב] דר' יודא סבר אין סומכות פריך הגמ' שפיר לר' יודא בלא קרא הוה פטרינן מטעם סמיכה אבל הרמב"ם דפסק כר' יוסי שפיר איצטריך קרא לספיקא דטומטום אע"פ שאין ביציו מבחוץ. ועיין בב"י על טור אורח חיים סי' תקפ"ט דנ"י משם דרמב"ם פסק כר' יוסי רק דאין מברכין (בשער המלך פ"ט מהל' שבת כ' רק למשמע דלא פסק כר' יוסי ועיין בתשוב' משאת בנימין סי' מ"ה דכ' דמשמע היא רק ספק) וגם אי הוה אמרינן דאין רשאין לסמוך וכשיטת רש"י בעירובין שם דהוי בל תוסיף אמאי פסק דטומטום תוקע הא שב ואל תעשה עדיף כדאיתא שם בעירובין דף ק' ע"א והסמ"ג ג"כ מיושב בזה דפסק מצוה רכ"ז דטומטום פטור מראיה והשמיט ביציו מבחוץ וניתא בזה דמסקנת דבריו מצוה מ"ב כר' יוסי דסומכות רשות ואפי' מברכות.

פרק עשרים.

דף קל"ח [ע"א] תוספ' ד"ה מ"י. הקשו אסוגית הגמ'. ונ"י דבל"ז ק' [ד] לפי הסוגיא משמע דקמה ק"ו רב ששת ואך פסקינן כרב כהנא ונ"י לפי מה דאיתא לעיל דף ס"ב [ע"א] גבי כובלת וצלוחית של פלייטין כי קאי אדר"מ דאמר הייב אמר פטור אדרבנן דאמרי אסור אמר מותר הבין ר' ששת דכך הוא הסוגיא אי קאי אמאי דסבר הייב אע"ג דלא אמר בהדיא לא שייך ליפלוג ולומר מותר והקשה ר"ז תידע מכה ק"ו דמצינו כזאת ע"כ דשייך כה"ג וסותר כל הסוגיא דדף ס"ב וע"ז השיב אב"י לקיים אותה הסוגיא ולתריך תך דעיר ודהכא דודאי אי הוה קאי אר"מ דאמר בהדיא הייב [אבל] אדרבנן קאי ולכך האריך בלשונו להשמיענו דתלוי באמר בהדיא הייב וא"כ הכא דלא הזכירו רבנן רק דאסור אמר איהו שפיר מותר. שם ע"כ תוספ' ד"ה שא"ן. הקשה מהרש"א אפירוש מהרש"ל שמודד י' טפחים מלמעלה למטה ולא יהי' בטפח עשירי ב' טפחים הא

מכשיר בלא אמרן ב' או ליכא טפה בפתות מני משמע דאי איכא בפתות מגי טפה פחות משהו כשר אע"ג דלחשבון זה מגיע לכל ג' טפחים טפה פחות משהו והוי ל"ט הרבה יותר מבי טפחים, ולא ידעתי מה קשיא ליה דילמא גובה הגג למעלה מתחיל בחצי טפה וא"כ נתרחב עד ג' טפחים רק חצי טפה ואין מגיע ל"ט רק טפה ומחצה ומשהו.

שם בגמ' הא נמי מתני' היא, כ' מהרש"ל לאו דוקא ממתני' פריך דהא עתידה תורה שתשתכח וכו' אלא שדין פשוט היא בתורה וכו' אבל בתוספ' חולין דף ק"י [ע"ב ד"ה דתנן] נ' שפירשו כפשוטו וק' עליהם כנ"ל. ונ' ע"פ דאיתא בפתיחתא דאיכה רבתי ד"ה ר' יהושע ובטלו הטוחנות זו משנתו של ר' עקיבא וכו' כי מעטו זה התלמוד שהוא כלול בהם ונ' פירושו דבאמת המשנה תתקיים אך היא כלא כי מעטו התלמוד וכדאיתא סוטה דף ל"ב [ע"א] ולשון בטלו נמי משמע כן שהוא כלא והוא כאינו כמו שאמרו בן מאה בטל מן העולם לפי פריך שפיר מתני' היא דהא המשנה תתקיים אך ק' לפירושם מאי קאמר מסתפקא להו דליחזיה כמאן דמלי טומאה וכו' הלא מפורש במשנה ולפי מהרש"ל נחא, ונ' הא דנקט השאלה בענין טהרות דוקא ע"פ מה דאיתא לעיל דף ל"א [ע"א] ודעת זה סדר טהרות ובקרא איתא חכמת חכמיו ובינת נבוניו ובחכמה שהוא סדר קדשים לא בעי למנקט שאינו נוהג בזמן החורבן ונקטה בכינה שרמו לסדר טהרות כדאיתא בפרקי אבות אם אין בינה אין דעת ונוהג בזמן הזה ג"כ בארץ ישראל ועיין ביר"ד סי' של"א סי' י"ט בהגה' וא"כ אם לא הוכשר עד שבא בתנור ואח"כ נמצא שרץ אם הפת מטמא א' והוא ראשון לתרומה שלא הוכשרו עד קודם נגיעה בפת זה ויהא מותר לשורפה.

שם בגמ' מה אני מקיים ישוטטו לבקש את דבר ה' וכו' שלא ימצאו הלכה ברורה. פי' רש"י שאין בהם מחלוקת. נ' ע"פ מה דאיתא כריתות דף י"ג [ע"ב] אשר דבר ה' זו הלכה למשה מסיני והרמב"ם בהקדמתו לסדר זרעים כ' דהלכה למשה מסיני לא יפול בה מחלוקת ודבר ה' דהכא נמי בהלמ"מ איירי כלומר שלא ימצאו הלכה כעין הלכה למ"מ כלומר שלא יהי' בה מחלוקת ואפשר ליישב בזה דברי תוספ' עירובין כ"א [ע"ב] ד"ה מפני ובהלמ"מ לא נתנו שלא ישתכחו ולפי פשוטו כיוונו אהא דאמרין תמורה דף ט"ז ג' אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה אך קשה מנ"ל דאם היו יותר שנשתכחו יותר הא גם עתה שנשתכחו מ"מ נשארו הרבה ולפי האמור כוונתם שלא ישתכחו לעתיד כדברי ר' שמעון בן יוחי ופירשוהו אהלכה למשה מסיני ממש.

פרק אחד ועשרים.

דף קמ"ב ע"א תוספ' ונשדינהו. וא"ת . . . תיבטל אבן אנב תינוק כמו בכלכלה מליאה פירות. פי' כמו דאמרין כיון דלא הוי

בסיס ואי אפשר בניעור שרי לטלטולי בהדיא ה"ה בתינוק דלא הוי בסיס ואי אפשר בניעור וסבירא להו דהוי כמו שכתב. וכן נראה מדבריהם לעיל דף מ"ד [ע"ב תוספ'] ד"ה יש דרוקא לדעת ישראל גדול וק' מחולין דף י"ג [ע"א] דאמרינן דקטן יש לו מעשה לדעת לענין הכשר דבעינן כי יתן ולעיל ניהא דאי שלא לדעת ישראל אינו אוסר דבר שאינו שלו ועיין בש"ע סי' ש"ט סעיף ד' אבל הכא מדוע לא יאסר התינוק את עצמו ונ"ל דאולי בשיטת ר"ת דף נ"א [ע"א תוספ'] ד"ה או דלדעת היינו לכל השבת והתינוק מסתמא לא נטל אדעתא לישא כל השבת האבן.

שם בגמ' ולישידינהו לפירי וכו'. מש"כ רש"י שם ד"ה וטמאה לפיכך יטלטל עד השלהן וישליך עליו דמונה בל"ז עליו דבר האסור או שקבוע בארץ דלא שייך תו מבטל דאסור מטעם סותר או בונה כמש"כ תוספ' דף מ"ג [ע"א] ד"ה דמבטל.

שם בגמ' בכל כלה פחותה. דאבן גופה נעשית דופן. לפ"ז לא צריכין לאוקמי במליאה פירות אלא דאבן לא הוי כלל דבר האסור דתורת כלי עליו רק דסוגיא אולא בשיטת רב אמי דף קכ"ה ע"ב ובוה יש ליישב קו' ר"ת דף מ"ז [ע"א] ד"ה [אע"ג] ומה שהוכיח שם דשברי עצים חשיבי מאבן סותר סברתו בביצה דף כ"א [ע"ב] ד"ה כנונא שבי' דגריעו לעשות הכלי בסיס ובוה ניהא דהתם הוא ר' אסי דס"ל לעיל דף קכ"ה [ע"ב] דאבן נעשה דופן לחבית וא"כ לא צריך לאוקמי במליאה פירות רק בפחותה ונעשה דופן ולא הוי דבר האסור ולא מוכח מידי לענין שברי עצים ומה שהביא הגמ' שם בכלכלה מליאה היינו משום דאין נפקותא בזה דאפי' אי אמרינן מטעם דופן מ"מ מוכח דאל"ה הוי בסיס.

שם תוספ' ד"ה הכא נמי. הקשו יטלטל בידו כמו גבי תרומה וכו'. לולא דבריהם ה"י נ' מדלא נקט במשנה פירות עם האבן כמו גבי תרומה ע"כ איירי דצריך נמי לכלכלה עצמה.

שם רש"י ד"ה והכ"א. לא חשבינן תרומה אלא סי' שבסאה זו וכו'. נ' דאין החשבון מדוקדק דתרומה רק חלק ס"א בסאה.

דף קמ"ג ע"א תוספ' ד"ה עצמות לא כפי' הקונטרס [וכו.]. נר' דרש"י דחקו מדלא נקט כ"ש מפני שהוא מאכל בהמה כמו במציעתא ע"כ דשרי טפי מר"ש משא"כ לרב נחמן דמהפוך וגורם ובי"ה אומרים מעבירין באמת איירי בראוין דהכל נמשך מעבירין עצמות פירוין שער עדשים מפני שהוא מאכל וכו'.

שם רש"י ד"ה ארמית א. מאכילין התמרים עצמן לבהמה וכו'. ולעיל דף כ"ט [ע"א ד"ה ארמיתא] פ"י דחוו לאדם שיש עוד מאמן עליהם וכו' נ' משום דהכא משמע דומיא דפרסיתא שהם בלא אוכל כה"ג ארמיתא מותרין פ"י שפיר שכלן עומדין לבהמה אבל לעיל דרב אוכל להו ע"כ דחוו לאדם א"כ היו הגרעינין אסורין לכך פ"י שיש עוד אוכל עליהן.

פרק שנים ועשרים.

שם ע"ב תוספ' ד"ה הלכה. הקשו א"ר יוחנן. עיקר קושיהם מהא דסבר ר' יוחנן שם דף ד' [ע"א] דלא שרי רק לגומעה למחר אבל ביומא לא דאליכ מצינו למימר דר' יודא באמת מתיר ביצה כמו דאמרינן שם ג' ע"ב לר' יודא.

דף קמ"ד ע"ב תוספ' ד"ה אמר. הקשו לוקי בעיקול הבר וד"ה. וקי' דהא מפרשינן טעמא שאי אפשר בלא ציחצוהי שמן וא"כ בשלמא לענין טומאה אם נגע אמרינן דנגע ג"כ בכל שהוא שמן דמקבל טומאה וה"ה להכשר ולא בטיל כמשיב המרדכי סוף חולין על יבמה שרקקה דם אבל הכא אם נפל סאה מוחל לתוכו ושינה מראה בציחצוהי שמן מועטין לשנות מראה ועיקר השינוי ממוחל דאינו פוסל כיון דבעצמו איננו משקה. דף קמ"ה ע"א תוספ' ד"ה כב ש"ס. רבא ס"ל כר' יוחנן וכו'. וקי' אכתי מרב גופי' דאמר דף קי"א [ע"ב] מסוכרייא דנזייתא אע"ג דאתי' מעלמא ויש מכאן ראייה לדעת המג"א ס' ש"ד ס"ק ה' דפסיק רישי' אסור בדרבנן. שם תוספ' ד"ה ורבי. ויש שמעמידין דבריו רב ושמואל ב"ט. הקי' מהרש"א א"כ מאי מקשה שמואל אדשמואל וכו'. לא ידענא מאי קשיא דעכ"פ מוכח מיניה דשלקות לא גריעו כלל מאוכלין ואמאי שרי דג טפי לתוך הקערה מאשכול וכבשין ומי דלא נקט כבשין משמע דכבשין אסורין אך קי' מאי פריך משלקות דילמא סבר כרבנן דף ע"ה [ע"ב] דאין דישה אלא בגידולי קרקע וכיון דסחיטה אינה אסורה רק משום דישה לא שייכא בדג משא"כ בשלקות דהם ירק ועיין דף ע"ג [ע"ב] תוס' ד"ה מפרק. שם ע"ב תוספ' ד"ה בה מה. כ' דאסמכתא בעלמא היא. קי' דמ"מ לא ידעינן דאחר נ"ב שנה חזרו רק מבהמה כמש"כ רש"י ד"ה וכולן.

שם רש"י ד"ה לטב ריה. ולא שמתכוונין לבטלן משמחת הרגל וכו'. כוונתו דאי נימא שמתכוונין ע"כ דראו אותן שמחים ובאו לבטלן וזה אי אפשר דמעולם לא היו שמחין טחמת הקללה.

דף קמ"ז ע"ב בנמ' הא רבי. דתניא אמר רבי וכו'. לכאורה מה ראייה מרבי דהיה אז תלמיד כמש"כ תוספ' [שם ד"ה דתניא] ונ' דהכי מוכח דאי לאו דסבר גם אתה כרבי שמעון הי' לו להשמיט בדיבורו אלונטיות שלא נשמע ממנו דמתיר להביא אע"כ דגם הוא סבר דשרי להביאו.

פרק שלשה ועשרים.

דף ק"נ ע"ב תוספ' ד"ה אבל. הקשו דמוכח מדשרי חשיכה ה"ה אמורה וע"כ מטעם בורגנין. הקי' מהרש"א כיון דלאמירה צריכין לטעם בורגנין היכי מצינו למילף מחשיכה. ולפי תירוצו לא ידענא האיך יובן תי' תוספ'. ונ' למש"כ ד"ה ואין דהיכי דמוכחא אסור א"כ חשיכה מותר כיון דאין כאן רק תחומין ולא מוכחא ומותר ג"כ לומר שמור פירות

שבתחומך דאע"ג דהוי קצת מוכחא דמוכיר בדיבורו ההוין לתחום מ"ט
 חוי היתר לחברו אבל לומר אני הולך ודאי הוי מוכחא ומשמע דמותר
 ג"כ מדשרינן אמירה סתם גם הך אמירה בכלל וכיון דמוכחא ע"כ ההיתר
 מצד בורגנין ושפיר קשיא להו דתקשי אמתניתא.

דף קנ"ב ע"ב גמ' והא כתיב כי עפר אתה וכו' פ"י רש"י והאי
 ל"ל ברשעים דקלותו של אדה"ר כל דורותיו שוין. וק' מסוטה דף י"ב
 [ע"א] דאמרינן נשים צדקניות לא היו בפיתקה של חוה ומה לי קלות
 אדם או חוה. ונ' דתליא בפלוגתי דתנאי בע"ז דף ה' [ע"א] דתנא דבריות'
 סבר שכבר נגזרה הגזירה ולא הועיל אפי' קבלת התורה או שהיו צדיקים
 גמורים אז.

פרק ארבע ועשרים.

דף קנ"ג ע"ב בגמ' מניחו כשהיא מהלכת והא אי אפשר דלא
 קיימא. ק' למאי דהבין המקשן ע"כ הך מניחו מהלכת איירי בתחלת טעניה
 והיא מבעוד יום כמש"כ רש"י במשנה א"כ אפי' עומדת בשעה שמניחו
 לא הוי עקירה כמש"כ תוספ' לעיל דף ג' [ע"ב] ד"ה היה.

דף קנ"ה ע"א תוספ' ד"ה ל מ ט ה. כ' דאתא כרבי דלא גזרו בין
 השמשות. [יש] מקשין א"כ אמאי אסור באילן עצמו הא לא הוי רק משום
 שבות וצ"ל דסבר דלא שרינן רק חד שבות ואי הוי באילן עצמו הוי ב'
 שבותות ויש ראייה לסברא זו מרש"י עירובין דף ל"ה ע"א ד"ה ובעי סמינא
 שהקשו עליו תוספ' [ד"ה בעי] וכו' נחא ג"כ.

דף קנ"ו ע"א רש"י ד"ה ה מ ה אכיל מדליה וכו'. לא ידעתי אמאי
 לא פירש בפשוט דידוע דלבנה היא גוף עכור ומקבלת אור מהשמש א"כ
 אכיל דלא דיליה ולהיפך בחמה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ר ב י ה ו ד ה. ע"פ ג' תירוצים אלו יש ליישב
 דכאן במשנה פ"י רש"י רבותא דדילועין דהוו מוכן לאדם ובריש ביצה
 [דף ב' ע"א ד"ה מתתבין] פ"י דטירחא שלא לצורך הוא דס"ל לרש"י
 דמדנקט שאינה מן המוכן מוכח דאיירי גם בגונא דלא הוי מוקצה מחמת
 איסור ופ"י כאן לפי האמת דפסקינן כר' יודא לעיל דף קנ"ה [ע"א] דמטרח
 באוכלא לא מרחינן ליכא למימר דאיירי בדברים שראויין להם חיון כגון
 עופות כיון דראויין חיון הוי החיתוך מטרח באוכלא וע"כ דאיירי באשוני
 כדאתא לעיל שם ע"ב ולא הוי מוקצה מחמת איסור דאיירי ביום טוב
 וא"כ דילועין נמי בכה"ג בקשין וע"כ דקמ"ל דלא הוי מוכן לאדם וליכא
 למימר דקמ"ל דשוי אוכלא משוינן דזה נשמע מסתמא דמתנא' דלעיל
 כדעמדה בקשיא לר' הונא שם והכא מסתמא מוכח להיפך כדמקשה לעיל
 מאי לאו דילועין דומיא דנבילה דרכיכי אבל בכיצה דמוק ר"נ סתמא
 בשבת ע"כ צריך לתירוצי כתירוץ ראשון דאיירי בעופות וע"כ דסבר כר"ה
 דמרחינן באוכלא שפיר פירש דקמ"ל הא דלא כדמשמע מפשטא דמתנא'

דלעיל ובוה מתורץ מה שמקשה רש"י לעיל קנ"ה ע"א ד"ה ר' יודא דלישני לר"ה דר"י סבר מטרה באוכלא אסור דעב"פ תקשי לר"ג בביצה דמוקי בשבת וע"כ מוקי בעופות האיך קאמר ר"י שאינה מן המוכן ולא היו מוקצה מחמת איסור דראוין חיין ואסורין מטעם מוכן לאדם תיפוק ליה דאסורין מטעם מטרה באוכלא וע"כ דלדידיה דקאי בשיטת ר"ה ר"י נמי סבר כן.

שם תוספ' ד"ה תרגמא. הקשו הא מוכח מגופ' דמתני' וכו'. ונ"ל דנאמר דשאלת ר' טרפון היתה על שני אופנים או דבחולין פשיטא ליה דשרי דראוי לכלבים ומיבעי ליה בקדשים דפודין ג"כ לכלבים רק דביום טוב אין פודין כמש"כ רש"י שם אי נימא הואיל אי עבר ותקנו מתוקן יהא שרי למלטל עיין תוספ' לעיל דף מ"ג [ע"א] ד"ה טבל או דפשיטא ליה דחולין אסור דאינו ראוי לכלבים ובקדשים ס"ל דאין פודין ואיכא עדיין שם קדשי גוף עליהם ומספקא ליה אי שרי משום בזיון קדשים כמ"ש תוספ' בביצה שם [דף ק"ז ע"ב ד"ה בבהמת] לפ"ז מאי פריך הגמ' שם טעמא דקדשים הא דחולין שפיר דמי תיקשו לברי' דאמימר משמיי דרבא דילמא איפוך דחולין ודאי אסור ובקדשים שאל משום בזיון רק לרבא לשיטתו שפיר פריך דל"ל דשאל משום בזיון וע"כ דסבר אין פודין ואיכא שם קדשי גוף ופשטוה לאסור ואיהו סבר לעיל דף קט"ז [ע"ב] דחיישנין לבזיון קדשים וע"כ דסבר פודין וליכא שם קדשי גוף ודחולין פשיטא דשרי ובקדשים מיבעי משום דאין פודין ב"ט ושפיר פריך אבל הכא קאמר לרב יוסף דלעיל שם דלא חייש לבזיון מוכח דזעירי סבר כרבי שמעון מדקאמר דחולין שפיר דמי מדיוקא דמתני' הוה מצי למימר הא דחולין פשיטא דאסור ובקדשים שאל משום בזיון וע"כ מסברא דנפשיה דסבר כר"ש ובוה מתורץ ג"כ קו' מהרש"א על דיבור תוספ' זה.

שם תוספ' ד"ה והא. כ' דאי סבירא ל'י מגו דאיתקצאי ה"י אסור למלטל מטעם מגו דאיתקצאי מצד בעלי חיים. ק' א"כ היכי מוכח בביצה דף ר' [ע"ב] דמוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים אימא דאסור מטעם מגו דאיתקצאי מצד בעלי חיים בין השמשות.

דף קנ"ז ע"א תוספ' ד"ה א ו. הקשו דלימא דהני כגרוגרות דמיין. ונ' לפי מש"כ רש"י ביצה דף מ' ע"ב ד"ה איבעית. דדמיין לגרוגרות משום שאין נכנסין ליישוב כלל לפ"ז אויל רבי שם לשיטתו דסבר הכי במדבריות אבל לר' יוחנן מקשה מסתם משנה דאיתא שם בספא בייתות הלנות בעיר וע"כ דלא אתיא כרבי דלדידיה לשמעין רבותא דאפי' הנכנסות ברביעה הם בייתות וע"כ דאתיא כת"ק וא"כ מדבריות נכנסות ברביעה ולא דמיין לגרוגרות ושפיר פריך.

מסכת עירובין

פרק ראשון.

דף ב' ע"א תוספ' ד"ה סוכה. הקשו מנר חנוכה דתני ב"י פסולה תרצו דנקט פסולה משום סוכה. ובשבת [דף כ"ב ע"א ד"ה נר] פירשו יותר דבעי לומר פסולה כסוכה דאורי"י. וק"י אכתי האיך שייך וכמבוי ונ' דהריטב"א הקשה בדף ג' אמאי פסלינן קורה למעלה מנ' הא בסוכה מכשרינן כשדפנות מגיעות לסכך ות"י דקורה שהיא דבר מועט לא מנכר אף שמגיעות ועוד דמבוי להילוך עביר זה שאמר פסולה כסוכה דאורי"י וא"ל הא בסוכה מכשרינן דפנות מגיעות לזה אמר וכמבוי דג"כ מגיעות וע"כ מטעמי דלעיל והני שייכי נמי בנר חנוכה.

שם תוספ' ד"ה אש כחן. ונפקא מינה שאינו דוחה שבת וכו'. כ' מהרש"א דבמסקנא לא קאי. ולולי דבריו ה"י נ' לדחות שבת נמי אינו הלוי בקדושת משכן דאמרינן בשבועות [ט"ז ע"ב] דהיינו שנמשח דהא אז עדיין לא נמשה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ב"ן. כ' דעמודי המסך לא השיבו דאתי אירא דהאי גיסא וכו'. וק"י דבסוכה דף ז' [ע"א] כ' בד"ה ויעמידנו דמאי דהוי דאורי"י לא אמרינן אתי אירא וכו' והכא נמי כה"ג. דף ג' ע"א בנמ' ורב נחמן בר יצחק הניחא אי לא סבירא לי' הא דרבה. הנה לסברת המקשן דאי אפשר שיפולגו גבי תרווייהו בחיבר ק"י הא דאמרינן שבת דף כ"ב [ע"א] נר חנוכה למעלה מנ' פסולה כסוכה וכמבוי דמשמע דתרווייהו משום דלא שלטה בה עינא.

שם ע"ב רש"י ד"ה כמאן דאמר וכו'. ופלוגתא דאב"י ור' יוסף היא. לכאורה נ' כמותר דכבר בסמוך הביא פלוגתתם. ונ' דק"י לי' דאב"י מוכיח לק"י דר' אמות ממילת"י דר' נתמן ליהדר ליה ולטעמך היאך מתרין ר' נתמן דהא אית לי' ע"כ ד' טפחים לזה אמר ופלוגתא דאב"י וכו' כלוי דבהאי פירוקא אליבא דר"נ איפליגו אב"י ור' יוסף דלאב"י לא ניהא לי' בת"י א' אלא דרוב אמות קאמר ור"י מתרין כתי' ב' וע"כ דפתח בקרן זווית. שם בנמ' כמ"ד בד' טפחים. ק"י הא איכא פס' י' במשך ד' אמות שהביאו תוספ' דף ה' [ע"א] ד"ה אמר. ונ' דהנה בהך לישנא משמי' דלוי בפס עשרה לא הווכר שהוא רחב כ' אמה כמו בלישנא קמא שם [דף י' ע"א] וא"כ ר"נ מוקי לי' במבוי רחב י"ד אמה וכיון דלחומרא [משערין] באמה בת ה' א"כ בניה טפחים צריכה תיקון ושפיר עושה פס ד' אמות בת ה' דמ"נ אי האמה היא ששה טפחים א"כ הוי המבוי פחות מעשר וכשירה בלאו הכי.

דף ד' ע"א בנמ' שעורה דתנן עצם כשעורה. הריטב"א כ' דאע"ג דהאי קרא אתיא לברכה אחרונה הכי ליקף דמשום שחשיביו אותן מינין שמשערין בהן לכך מברכין עליהם. וק"י הא בשעורה נמי משערין ואפ"ה אין מברכין עליו מעין ג' כמבואר בש"ע א"ח סי' ר"ח ס"ד. שם רש"י ד"ה רביעית. לחייבו מלקות. נ' ליישב פ"י רש"י ע"פ מה דכ' בהאזינו ודם ענב תשתה חמר ובכתובות דף ק"א [ע"ב]

דרש'י ל'י להאי קרא ונ'י לפרש פשט'י דהנה אמרינן סתם אכילה כזית דכוות'י שתיה ברביעית זה שמשבח קרא מענב א' תשתה דהיינו רביעית וא"כ שפיר דרש גפן כד' רביעית דהא ענב היא רביעית בא"י ונקט לנויר ה"ה לשאר שיעורי שת'י ודס מת רק משום דקרא איירי ביין.

שם תוספ' ד"ה נפן. הביא רא"י מתוספתא דקתני עד שישתה רביעית יין ש"מ שמשערין. ק' אמאי לא סגי להו במשנה דקתני נמי כהאי לישנא. ונ'י דמצינו לומר דלעולם משערין ברביעית מאיזה שיהיה ונקט יין לאפוקי מר' אלעזר דמחייב אעלין ולולבין דומיא דת"ק דנקט ענבים מהאי טעמא כמו שפ'י רש"י שם במשנה לכך הביאו מתוספתא דר' אלעזר בן עזריה אמר עד שישתה וכו' ואיתא בנויר דף ל"ה [ע"א] דדריש כר"א ריבה ומיעט וממילא מחייב נמי אעלין וע"כ דנקטין לאפוקי מים.

שם ע"ב רש"י ד"ה רובו רוב שער. נ' דעת רש"י מדלא קאמר אלא כי אתאי הילכתא ע"כ דלא ניד מת' קמא דשערו וש"מ דלא איתמר הלכה רק אשערו וס"ל דלא איצטריך הלכה רק אמיעוטו המקפיד דלא נימא כי הוכי דדרשינן כל בשרו שכל בשרו יהי כא' במים ודרשינן נמי כל בשרו במים שבכולו לא יהיה חוצץ למים ודרשינן נמי את כל שכל את דהיינו שערו יהי כא' במים ה"ה שנדרוש שבכל את לא יהי חוצץ אפי' מיעוטו לזה אתאי הלכתא אבל אינו מקפיד לא באה הלכה דזה נלמד מסברא דמה שאינו מקפיד אינו חוצץ וממילא הוא הדין לבשרו ובוה נחא ק' תוספ' [ד"ה דבר תורה] וק' גמר' ג"כ נחא דמ"מ איצטריך קרא שכל שערו יהי כא' במים ולא להצאין.

דף ה' ע"א תוספ' ד"ה א מ ר. הקשו שפס ארבעה. ק' למה דאיתא בש"ע [א"ח] ס"י שס"ג ס' ל"ג דלכל צד צריך שני הצירות פתוחין וא"כ ע"כ בעי אותו מבוי בשיעור משך הפס שיהא ראוי לבי פתחים ואיך אפשר בדי' טפחים ובפס לא משכחת הצירות.

שם ע"ב בגמר' קסבר מבוי נמי פרצותיו בעשר. ק' אכתי איכא למיפרך חצר בעשר אפי' בקעי ב' רבים כדאיתא לק' דף ח' [ע"ב] משא"כ במבוי כדאיתא בסמוך דף ו' [ע"א].

שם תוספ' ד"ה ק ל. כ' שיועיל בכל ד' מחיצות ליכא למילף דדיו [לבא מן הדין וכו']. לכאורה היא ק' ד"ה תאמר דהיינו הך דפירצה בעשר ניתרת אי עומד מרובה כמש"כ רש"י שם ד"ה חצר. ונ'י דעתה הקשו דנילף בקיז אחד עומד מרובה שיועיל אם הוא בכל המחיצות וליכא למימר היא הנותנת דהא עתה ברוח רביעית העומד מרובה וצ"ל דיו אבל בסמוך הקשו לאחר דילפינן תחילה לרוח ד' הדר נילף מחדש לג' רוחות וליכא למימר דיו דאז הוי מיפריך קיז ולא אמרינן דיו.

שם תוספ' ד"ה אינו. כ' מהרש"א דה"ל למימר פס ד' טפחים יוכיח. ודבריו תמוהים דפס ד' טפחים מהני במבוי נמי כדאמרינן לעיל לאפוקי מתורת לחי ד' אמות. ונ'י למאי שכתבו לעיל [דף ה' ע"א] ד"ה ואי דרוחב מבוי ד' טפחים ודף ג"י [ע"ב] ד"ה כמאן כתבו דהיינו מטעם פתח וא"כ ה"ה לחצר דלא בעי רוחב רק שיעור פתח וכיון דחצר אין ארכו

יתר על רחבו בלקי דף ו"ב [ע"ב] ע"כ משך האורך אינו יותר מדי טפחים וא"כ שפיר הו"ל למימר משך יוכיח דמהני בחצר משכו דהיינו די טפחים ובמבוי לא מהני משכו דהיינו די אמות.

דף ו' ע"ב בגמרא והאמר רבה בב"ה ירושלים וכו'. ק' למש"כ תוספ' דף כ"ב [ע"א] ד"ה חייבין דירושלים היתה מפולשת מדי צדדין א"כ דילמא לעולם לא בעי רק דלת א' ודלתותיו היינו ב' דלתות דהיינו לכל פילוש דלת א'.

שם רש"י ד"ה חייבין. והכא קתני דלת ולחי לבה. ני דלא רצה לפרש הקו' לת"ק דלא מצריך אפי' דלת דקי' לי' קו' תוספ' ד"ה והאמר דהא ר' יוחנן סבר כר' יודא דרבים מבטלין מחיצה ות"ק פליג עלי' אבל מב"ה פריך שפיר דאי ב"ה סבר דלא מבטלי לא היה ר' יודא ור' יוחנן פליגי עלי'.

שם תוספ' ד"ה מ"י כ' דאיכא ג"כ הצירות. ק' למאי דאמרין דף ע"ג [ע"ב] רב לא תני פתוחות דכיון שיכולין לטלטל ע"י עירוב הוו כחצר א' ואינו ניתר בלחי הכא נמי דתני שיש לו בתים וא"כ הם של אדם אחד ומותר לטלטל למעלה מעשרה כדאיתא שבת דף צ"ז [ע"א] ואם הו' רשויות שלו מותר ליהוו כחצר א'. וני' דרב לשיטתו שם ניהא דחייש דילמא מיגנדר איירי הכא דמידלי ומתני.

שם תוספ' ד"ה וכו'. כ' דעמודים לא ניהא תשמישתו. אינו מדוקדק דאיתא שם [שבת דף ז' ע"א] דניתא רק דלא מיסתגי בהדיא. בא"ד. דמדאוריית' אין חילוק בין י"ג ל"י. כ' מהרש"א דאפי' ל"י מהני לחי כוונתו אם תוך המבוי י"ו רק שמיעוט הפתח עד י"ג כעין שכו' תוספ' [לעיל דף ז' ע"א] ד"ה ולחי לזה כ' אח"כ אבל ל"י לא מהני אפי' לר"י כלומר אם הפתח ג"כ י"ו.

בא"ד. ולכך פריך מירושלים. כוונתם דילמא ברייתא דהכא איירי ברה"ר רחב י"ג משא"כ ירושלים לזה כתב דמדאוריית' אין חילוק. ובוה יש ליישב מש"כ רש"י ד"ה ירושלים וכל זמן שלא עירבו הו"א כרמלית והוא ללא צורך כאן דקי' לפי מש"כ רש"י שבת דף פ"א [ע"ב] ד"ה חייב דשיך חייב מדרבנן ואיתא שעת דף ח' [ע"ב] לעולם כרמלית ואמאי קרי רה"ר לפי שאינה רה"י א"כ דילמא לעולם מדאוריית' סגי בדלת א' ומדרבנן צריך עוד לחי וירושלים בעי מדרבנן עוד דלת א' ולא סגי בלחי משום דרחב י"ו והכא איירי ברחב י"ג וכמש"כ התוספ' [כאן ד"ה וכן] דבדרבנן יש חילוק וא"כ שפיר אמר ר"י אילמלא דלתות חייבין מדרבנן משום כרמלית לזה כ' רש"י דע"כ מדאוריית' קאמר דאי מדרבנן אכתי בדלתות ג"כ כרמלית היא עד שיערבנו. אך מש"כ רש"י ומערבין את כולה ק' מסוגיא דלקי דף נ"ט [ע"א] דעיר של רבים אין מערבין את כולה אך ק' מי הכריח לתוספ' לומר דמדאוריית' אין חילוק ולחלק בין מבואות מפולשין דהכא דילמא הגמ' ס"ד דברייתא דהכא איירי דרחב י"ו ופריך מירושלים ומשני ל"י דאיירי במבואות מפולשין דהיינו ברחב י"ג ולכך סגי בדלת ובדאוריית' נמי יש חילוק.

דף ז' ע"א בגמרא וא"ב א"א מ"ש כ"ה תרי תנאי וכו'. הלשון משמע דקאי אמסתפק כמאן הלכה וכן משמע מרש"י ראש השנה דף י"ד [ע"ב] ד"ד מקולו שכי שאין יודע על מי לסמוך וכן מטין דברי תוספות דשם ד"ה הכסיל שכי אפי' יודע כמאן הלכה ומחמיר משמע דכ"ש אי מסתפק וא"כ מה זה שכי אח"כ ולא בעי למימר דר"ע מסופק כמאן הלכה דא"כ כ"ש דנקרא כסיל. ונ' דמסתפק דנקרא כסיל היינו בחומרי דסתרי ובגוונא הדא כגון דאתחיל ביה שחיטה בתורבין דחולין מ"ג [ע"ב] דממ"ג האי תורא כשר ומשכחת נמי בשררה וגולגולת כגון אם אמר אדם הרניני נזיר אם זה האוהל טמא וזו הכהמה טרפה ומשניהם חסר חוליא אי המסופק כמאן הלכה ומטמא האהל ומטריף אינו כסיל אבל החושש לנזירותו כסיל דממ"ג אינו נזיר והיודע הלכה ומחמיר ומטמא ומטריף הוא כסיל ולכך פריך שפיר מר"ע דס"ד דידע ומחמיר והוה מצוי לשנויי דמסופק ואפ"ה אינו כסיל דלא הוי דומיא דתורבין.

שם תוספ' ד"ה כגון. הקשו מאי קאמר ב"ה וימות הא לב"ש נמי מ"ית ועוד מאי קמ"ל כיון דמ"ית בה. ק' דילמא להא אתא דה"א דלב"ש לא מ"ית והוה מוכרח מקו' תוספ' לזה אשמעינן וכן לטרפה דלב"ש נמי מ"ית דמשום כן הוי אז טרפה. וצ"ל דהכי קאמרי ועוד אפי' תיכא דוכן לטרפה לא קאי אב"ש דבאמת לא מ"ית אז רק אב"ה קאי מאי קמ"ל הא קאמרי וימות.

דף ח' ע"ב תוספ' ד"ה מניח. וי"ל דאית ליה קורה משום מחיצה ק' א"כ מאי צריך לומר דבאלכסון לא הוי היכר אפי' הוי היכר כיון דליכא רק ב' מחיצות אסור להשתמש עד הארובה ולא הוי קורה ע"ג מבוי כמ"ש בסמוך.

שם תוספ' ד"ה ה כל. דהא אב"י אית לוי' לחד לישנא קורה משום מחיצה וכו'. אע"ג דגם בלישנא קמא שם בלימא בהא קמיפלגי כ' תוספ' [דף ד' ע"ב] ד"ה מותר דאית להו משום מחיצה רק דלכאורה שפיר קאמר אב"י לשיטת ר' יוחנן מותר תחת הקורה דהא סבר מותר להשתמש ולסברתם השתא דע"כ טעמא משום היכר רק ז"א דהא איהו נמי א"ל לחד לישנא משום מחיצה ואפ"ה מותר להשתמש א"כ מצ"י ר"י נמי סבר משום מחיצה ואפ"ה אוסר בין לחיים.

דף ט' ע"ב תוספ' ד"ה כותל. ונ' דלכך שינה. לולי דבריהם הו' נ' דתרת"י דר' חייא למה לי וע"כ בתרי גווני איירי אבל רישא בני בפנים ד"ה היא ולא איתמר משמי' דר"ה שפיר פי' כבסמוך.

בא"ד. דאי חשיב נראה וכו'. הקשה מהרש"א א"כ האיך יחשב לחי בנפרצה לגדולה אע"ג דהתם הוי ככנוס ששקע מלפניו דמודו תוס' דהוי לחי. דעתו דלא זמי דהתם נראה סוף הגיפוף ונ' שאין זה עובי כותל הארוך אבל בחצר קטנה שהגיפוף מגיע עד כותל הארוך של גדולה העומד בגדולה יכול לחשוב שזה עובי כותל קטנה ואינו ניכר רק לעומד אחורי הקטנה בחוץ וזה לא הוי לחי לסברתם.

דף ו' ע"א רש"י ד"ה שמע מינה. מדאמר נידון משום מבוני. לכאורה ההוכחה לאפוקי מאביי דף ה' [ע"א] דסבר ד' טפחים וא"כ הו"ל מדאמר נידון משום לחי רק דק' לרש"י קו' תוספ' שם ד"ה ורב וע"כ כתירוצם וא"כ זה ודאי דלא הוי בד"ט דפשיטא כיון דהוא לאפוקי מתורת לחי וזה כבר נשמע מלחי הבולט דשם רק דהכא כיון דאיירי אפי' עשהו לשם לחי ה"א לעולם לא יצא מלחי כמו בלחי הבולט קמ"ל דאפ"ה בדי אמות נידון משום מבוני כמש"כ תוספ' שם ד"ה פחות.

שם ע"ב תוספ' ד"ה עושה. אי איכא יותר מעשר. הב"י הקשה על הטור לדין דפסקינן כרב אפי' ב' צריך צורת הפתח וכ' הט"ז סי' שס"ג סעי' ל"ג דהכא הוי פתח בפחות מ' וכ' הקרבן נתנאל לא ידעתי להולמו. ונ' ע"פ מה דאמרינן דף ו' [ע"א] פתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי וכ' תוספ' שם [ד"ה] דפתחא דבמזוזות ומשקוף עבדי א"כ בשאין מבוני עקום אי ליהוי פתח ע"כ הוא בקרן זוית דהא צורת הפתח נמי עושין בעקמומית כמש"כ רש"י שם ד"ה תורתו וזה לא הוי פתח אם לא ע"י צורת הפתח דהוי כמזוזות ומשקוף משא"כ הכא הוא בשוה. והמג"א שם כ' דבפחות מ' מודו להריצב"א נ' כוונתו ע"פ מה דאיתא [שם] דף ו' [ע"א] דהאי טעמא במבוי עקום דבקעו בה רבים וכיון דהכא לא בקעי נשאר הדין כשאי נפרץ מצידו דבעשר. אך ק' א"כ אמאי הקשו תוספ' דוקא אריצב"א מדאצרכוהו דלתות וע"כ דעת מג"א דלשיטתם ניהא איירי חתם ביותר מעשר וא"כ מאי קאמר והאמר שמואל תורתו כסתום הא מודה ביותר מ' כדאיתא שם עמוד א'.

דף י"א ע"א בגמ' אמל תרא ברוחבה מאי. לכאורה למאי שכי' רש"י דף ג' [ע"א] ד"ה משום דטעמא דאמלתרא משום דמסתכלי בה והוי היכר מהיכא תיתי שתהני לעשות פתח. ונ' במאי שכי' רש"י דף ה' [ע"א] ד"ה ומאן דאמר משום מהיצה דלמעלה מכ' לא אמרינן סותם וא"כ מה יועיל לדידי' אמלתרא וע"כ דעושה פתח וא"כ נהי דאינו סותם מ"מ הוי פתח הכא נמי ס"ד דיועיל ליותר מ' למיהוי פתח.

שם תוספ' ד"ה אילימא. הקשו דילמא סבר כנהרדעי וכי' דביתר מ' שמואל נמי מודה. הקשה מהרש"א אמאי לא הוכיחו מדפסק רב שם כת"ק דמהני צ"ה וע"כ בפחות מ' ועלה קאי שמואל. ונ"ל דמצינו לומר דרב איירי ביותר מ' ובמבוי עקום שכי' תוספ' שם [דף ו' ע"א] ד"ה ורב דמודה בהא דמהני צורת הפתח ועוד נ' בשנדקדק שכי' תוספ' דילמא סבר כנהרדעי ולא כ' דילמא סבר כשמואל דפסק כחנניה רק דלכאורה למה שכי' הרא"ש ס"ס ט' דמרבא שמעינן דהילכתא כרב דפסק כת"ק ומעמי' כ' ריש סי' ה' דהילכתא כרב באיסורי וא"כ האיך מצינו לומר דר' יוחנן סבר כשמואל ה' לרבא לפסוק כר"י עם שמואל נגד רב כדאיתא ברא"ש פ' כל גגות סי' ב' רק דאמרינן [לעיל] דף ו' [ע"א] אמר רנב"י כולי' כרב עבדו' דהלכה ואין מורין לפי' הכי מקשו דודאי הלכה כרב רק דילמא סבר כנהרדעי דאין מורין כן ובהא לא מוכרעת הלכה עם רב אדא בר אהבה ור' שיזבי לפי' ודאי שמואל מצריך דלתות

גם בפחות מעשר רק דילמא נהרדעי דאצרכו מטעם חומרא דאין מורין דוקא ביותר מ' מהמרי ושפיר הוצרכו להוכיח מנהרדעי גופייהו.

שם ע"ב גמ' כמאן דלא כחנניה. הא דס"ד דאיירי במפולש נ' דק' ל' קו' תוספ' ריש פירקין דה"ל ל'אשמעינן הכשר מבוי ברישא וניחא ל' דאיירי הכא במפולש ובתר דסיים במבוי סתום התחיל במפולש. דף י"ב ע"א תוספ' ד"ה ור.ב. נ' מהמשך דבריהם וגם שלא הקשו לשיטת רש"י דר' נחמן אדידי' דפסק בסמוך דמהני פס ד' דסבר בשיטת רש"י דאליבא דר' נחמן איירי הך בריית' דחצר במרובעת ובארכה יתר על רחבה ולת"ק סגי בפס משהו ולרבי בעי בתרווייהו ב' פסין או פס ד' ולא מצי אמר הלכה כר' דהו"א אפי' בארכה יתר לכך אמר ה"ל כר' אליעזר בפסי חצר כלומר במרובעת דבעי פס ד' או ב' פסין אבל אליבא דר' יוחנן הוכיח רש"י דלא פירשו כן בבריית' דמשמע ל' מדנקט גמרי הך תירוץ מרות אחת בדי' בתרווייהו בחדא טעמא אולי. והנה לעיל א' רשב"ג דר' אליעזר מודה בפחות מד' אמות ואהא לא מצינו מאן דפליג וכל טעמי' דחצר הוא דפסקינן בהא כר' אליעזר א"כ האיך מסיק דשמואל איירי בדופן ז' א"כ תיסגי למשהו דבכה"ג לא אמרי ר' אליעזר במבוי אך כל זה אי הוו סברי כר' דבעי ב' פסין מטעם דפסק כר' אליעזר כדאמרינן מאן מודין ר' רק דבחצר סגי מקום ב' פסין פס ד' לכך הוכיח רש"י דהא פירשו דלא כר"נ רק דר' סבר כר"א בעי דוקא ב' פסין והם סברי כרבנן דסברי אליביתיהו מסברא דנפשייהו דבעי פס ד' ומקום פס ד' מועיל נמי ב' פסין ולדירתהו אין חילוק בפחות מד' אמות.

שם ע"ב רש"י ד"ה ל' חי מכאן אלמא לחי משום מחיצה. כ' מהרש"א דה"מ למיפרך מקורה לכ"ע ונ' לפמש"כ הברטנורא בפ"י משנה א' דטעמא דר' יודא דמכשיר קורה למעלה מכ' דסבר משום מחיצה א"כ ודאי אריבא דר"י לא פליגי דלדידי' ודאי קורה משום מחיצה מדמכשיר כ' אבל מלחי שפיר מוכח.

שם ד"ה עד דאיכא הואיל וחצר היתה. נ' דעתו דודאי ברישא טעי שמואל דיתר על רחבה פ"י פי שנים כמו באיסור בטל ברוב אבל בסיפא דקתני מרובעת דוקא בעי פס א"כ כל שארוך משהו מרחבה אינה מרובעת וסגי בלחי אלא ע"כ דס"ד דהכי פירושו ברישא קאמר איהו מבוי כלומר אפי' היתה מתחלה ארכה כרחבה והית' דינה בפס אפי' אם בונה אח"כ שנים כרחבה נפקא מתורת חצר וניתרת בלחי ובסיפא קאמר ואימת היה לה דין חצר כל זמן שהיא מרובעת לאפוקי אם מתחלה לא היתה מרובעת רק משהו יותר ניתרת בלחי ואסיק ל' דאפי' מדין חצר נפקא במשהו יותר.

שם תוספ' ד"ה הכא. הקשו דהך בריית' נמי סברה דבעינן שיראו קנים. ק' דילמא שאני הכא שאינה נעשית לשם מים כמש"כ בסמוך. וצ"ל דמ"מ כיון דהכא הוא להפסיק מכרמלית צריך שיראו כלא נעשית התם בין רשותו לרשות חבירו דגרע כמש"כ [בת"י] בגיליון תוספ' תיבעי שיראו אפי' בנעשית.

בא"ד. וריבין מפרש שנפרצה מע"ש והמים באו בשבת. הקשה מהרש"א אמאי לא מוקי דליכא גידודי ונפרצה בשבת ע"י מים. ולא ידעתי מאי קשיא לי' למש"כ תוספ' לקי דף י"ז [ע"א] ד"ה עירב דבליכא מחיצות לא אמרינן הואיל והותרה א"כ ע"כ בעי שנשארו גידודי רק שהם מכוסים מ"מ כיון דאיתנהו אמרין הותרה והא דלא פירשו שנפרצה בשבת ע"י מים ונשארו גידודי נ' דעתם בשלמא אם בע"ש נפרצה עד גידודי נקרא אגידודי שם מחיצה ואפי' אח"כ מים מכסים נקרא איתנהו למחיצות משא"כ אם הגידודי לא היו מעולם בפני עצמם מגולים תיכף שנעשו נתכסו במים לא נקרא עליהם שם מחיצות ולא הוה אמרינן הותרה.

דף י"ג ע"ב תוספ' ד"ה שיו"ד ע. מ"מ אתיא במה מצינו וכו'. כ' מהרש"א לא ידענא מהיכא פסיקא להו דאינו מטמא במשא. ולא ידעתי אם נעלם ממנו משנה א' ובי' דפ"ק מכלים דמפורש שם בהדיא.

דף י"ד ע"א בגמ' אמר אביי ר' יוסי ברי' סבר לה כאבוח וכו'. הנה הרמב"ם פסק כהא דאמרינן רואין ובקש וקנים לא מהני. ותמוה דבגמרי' תליא זה בזה וכמו שמביא הרא"ש. ונ' דקשה למאי דאמרינן [לעיל] דף ג' [ע"ב] זה וזה כשר חלל מבוי תנן אמאי לא תהא עליונה למעלה מכ' כיון דרואין אותם כאחד ע"י לבוד הוי כמקצת קורה למעלה מכ'. ונ' דמבואר ברמב"ם שם דסבר דברואין דעקימה ועגולה מודו רבנן והטעם דבקש וקנים הוי נישלת ברוח כמש"כ תוספ' [כאן] ד"ה ובלבד והני בי' קורות למעלה ולמטה כל אחת נישלת ברוח ולכך לא דמיא לעקומה רק לקש וקנים רק למאי דאמרינן דף ג' ע"כ נעשו כשפודין של מתכת קי' דהכא נמי כיון דע"י לבוד משוינן כ"א נימא דעושה אותם כעון נשלת וכעין זה כ' הרישב"א בסוגין על פרס עליה מהצלת לענין גוד אחית וצ"ל דאביי סבר כרבו רבה שם דפוסל במבוי וכסברת רבינא דבמבוי דרבנן לא אמרינן קלוש וע"כ נעשו וכמוכה מתוספ' שם דרבינא הדר למעם אי קלשת ושפיר פסול אי לא למאן דאית לי' רואין בקש וקנים ולא חייש לנישלת ברוח אבל להרמב"ם נ' עיקר כסתם גמר' דפריך במבוי נמי נימא ע"כ נעשו שפיר מכשר אפילו אי פוסל בקש וקנים מטעם ע"כ נעשו ע"י לבוד. והנה המג"א הקשה על הרמב"ם דמכשיר אחת למעלה ואחת למטה אפילו במרחק רב ובסוכה פסק כמסקנת הגמ' [שם] דף כ"ב [ע"א] דבפחות מטפה לא אמרין חבוט רמי. ונ' דלכאורה הוי מצי לתרץ שם כדמתרין [שם] דף י"ח [ע"א] שאני קורות דרבנן רק דצריך לתרץ גם לאביי דהתם דאמר אבל יש ביניהם ג' פסולה וע"כ נמי מטעם דלא אמרינן חבוט ורבא רק לסיים דבריו אתי וע"כ קי' לאביי נמי מקורות ולשיטתו לא מצי לתרץ שאני קורות דרבנן דאדרבה איהו סובר כרבינא הנ"ל דבמבוי דרבנן עשו חיזוק יותר מסוכה ואליבי' ניהא ג"כ דפסול אחת למעלה מכ' דאית לי' חלל מבוי תנן אבל הרמב"ם דסובר כסתם גמר' דפריך מבוי נמי כו' דלית לי' מבוי דרבנן עשו חיזוק שפיר פוסק בסוכה דאורייתא להחמיר ובמבוי להקל דאפי' במופלגין הרבה אמרין חבוט רמי והטעם דפסול למעלה מכ' כמש"כ הרישב"א בסוגין דלא אמרינן חבוט אלא בשכל אחת עומדת במקום כשר.

שם ע"ב בגמ' האי גוד שא תלתא הוי, כ' הריטב"א אם נרצה לרבע ים של שלמה יהי גבהו ד' אמות וחצי ויהי הכלל כלי שגבהו ד' אמות וחצי ורחבו עשר אמות גדשו שלישי. ודבריו תמוהין דא"כ יהי שפתו ג"כ מרובע ויחזיק ע"כ יותר מאלף בת ותוכו רק ב' אלפים בת. שם בגמ' עשה לחי להצי מבוי אין לו אלא חצי מבוי פשיטא. ק' לפי משי"כ תוספ' ד"ח [ע"ב] ד"ה מניה בת' ב' דשרי להשתמש נגד הארוך כיון דבאמת לא בקעי שם רבים והמבוי שאצלו מתוקן בטל לגבי מבוי א"כ מאי פשיטתא.

דף ט"ו ע"א בגמ' מהו דתימא למיסר בנינא הוא דעבידא קמ"ל. נ' לפרש ע"פ משי"כ הריטב"א בענין עור האסלא דף י' [ע"ב] דבדבר העומד להיות פתוח לעולם ונעשה לכך אין אומרין בו לבוד א"כ הו"א בכל דוכתי שאין אנו צריכין כלל להחלל אמרינן לבוד אבל הכא אף שאח"כ יסתם בבנין מ"מ עתה אנו צריכין להחלל שיהויק הבנין כמשי"כ רש"י. ועיין בערוך ערך אסלא בשם ר"ן שעל עור האסלא יש עוד עור שמכסה את כולו קמ"ל הכא כיון דכל חללו הוא רק על דעת ליסתם אמרינן לבוד.

שם ע"ב תוספ' ד"ה פרוץ. שיצא חציו ברוב אבר. כ' מהרש"א דכאן הוכיחו דאפי' בידי שמים אפשר לצמצם והקשה מתוספ' דף ו' ע"א ד"ה וספק וכן משמע קצת מתוספ' בכורות [דף י"ז ע"ב ד"ה אפשר לצמצם] דזה מיקרי בידי שמים. ולא ידעתי אמאי דאם התך החצי ואח"כ יצא חצי האחר יכול למודדו בצמצום כמו בעגלה ערופה דמיקרי בידי אדם ומה לי אם הלידה היא בידי שמים.

דף ט"ו ע"ב תוספ' ד"ה אי. דאתי אוירא וכו'. כ' המג"א סי' שס"ב ס"ק ט' בכוננתם דהא מסקינן לעיל דף י' [ע"ב] דהוי עומד וע"כ מטעם אוירא. ונ' ליישב שימת רש"י דודאי מהתם גופא תיקשי דמסיק דרב דימו ורבין בפרוץ כעומד פליגי משמע אבל משתי רוחות לא הוי עומד דא"כ הוי לא עומד מרובה וצריך לחלק דלענין זה הוי עומד שלא יחשב העומד כפרוץ אבל מ"מ הפרוץ אינו כעומד ושפיר פריך בדף י' שמע מונה לא הוי עומד דאפילו אי רק העומד כעומד ה' ניתר המבוי דמראשו בעשר כמשי"כ תוספ' דף ו' [ע"א] ד"ה אחד אבל בעור האסלא אפי' הוי כעומד מ"מ ההלל אינו כעומד וליכא שיעור טפה וגבי מהיצות נמי עכ"פ ליכא מהיצה ו' טפחים ולשיטתו ניהא דלא מוקי כקושי' תוספ' דאכתי הפרוץ מרובה על העומד שלמטה ומב' רוחות לא הוי עומד וזה כוונת המג"א שבי' וא"כ בהג"א מיירי דליכא אויר יותר כוונתו דמ"מ אמאי לא פריך הגמ' פשוט מכוח אוירא רק דא"כ אכתי הוי מצי לאוקמי כקו' תוספ' היכא דליכא אויר יותר ומשי"ה פריך מעומד מב' רוחות.

דף י"ז ע"א תוספ' ד"ה קורותיו. מ"מ למה לי למנקט קורותיו. הווי מצו להקשות דא"כ האיך ס"ד דמקשן [לעיל] דף י"ב [ע"ב] ודף כ"ב [ע"א] דלר"י ג' מהיצות דאוריית' א"כ אם ניטלו קורותיו האיך מצו למישרי רה"ר דאוריית' מכוח האויל והותרה כמשי"כ תוספ' שבת [דף ק"א] ע"ב ד"ה נפקוק.

שם ע"ב תוספ' ד"ה אל. הקשו דבאמת אין לוקין. נ' דאולי בשיטת רש"י סנהדרין דף ס"ה [ע"א ד"ה באזהרה] דאל תפנו קאי אנשאל בהם אבל תוספ' שם [ד"ה והנשאל] כ' דקאי אעושה מעשה אוב וא"כ ודאי הוא אזהרה דהא נסקל אך עיקר קושייתם לא קשה לפמשי"כ הרמב"ם פ' י"א מהל' עכו"ם דאם כוון מעשיו ועשה כמאמרן לוקה שפיר איכא מלקות בנשאל בהן.

פרק שני.

דף י"ח ע"ב בגמ' אהורי ע"א ולא אחורי בה"כ. נ' ע"פ מה דאיתא בגמ' ס"י נ"ה ס"ק מ"ז דאם ע"א מפסקת בין המנין לדידי' אין יכול לענות עמהם א"כ אם עומד אחורי ע"א ואם ירוץ לפניה יגיע לאחורי בה"כ כעוד שיאמרו קדיש מוטב שיעמוד שם ולא יענה.

דף י"ט ע"א בגמ' ש"ה כל יורד לה על עסקי הנם. לולא דברי רש"י היה נ' ע"פ מה דאמרו ב"ב דף קס"ה [ע"א והכל] בלשון הרע ומסיק באבק לשון הרע ומצינו חולין ד"ע [ע"ב] נמתי לו והיינו אמרתי זה שאמר הכל יורד על עסקי דיבור בלא עביד תשובה.

שם ע"ב מאי לאו דמאריך בדיומדין. נ' לפ' מאי דדחק להגיה המשנה ובאיכא דאמרי דמשמע לרבה דעביד פשוטין היפך משמעות הלשון ואב"י דאמר ה"נ מסתברא א"כ מאי מיבעיא ל' ונ' דודאי הלשון בפסין משמע יותר דיומדין אך נגד זה ובלבד שירבה משמע דליכא תקנה אחרת ואי בפסין היינו דיומדין א"כ הא איכא נמי פשוטין והנה רבה מדקדק בפסין ואב"י משום דיקדוק ובלבד נחא ל' להני' המשנה ובאיכא דאמרי תופס רבה דיקדוק ובלבד ואב"י אמר דמסתברא להיפך מכוה בפסין והדבר שקול.

דף כ' ע"א בגמ' הזורק לבין פסי הביירות חייב פשיטא אי לא מחיצה היכי מישתרי ליה למלאות. ראיתי בתוספת חדשים על משניות פ"א מ"ב לשיטת רמב"ם דמבוי שאינו מפולש הוא כרמלית מן התורה מאי פריך האיך מישתרי דילמא הו"א דהוי כרמלית ואוקמוהו אדאוריית'. נ' דעתו דלדידן מצינו לומר כי היכא דהתירו בלחי דוקא אם מן התורה בל"ז רה"י הכא נמי בפסין לא אוקמו אדאוריית' רק דוקא אם מן התורה רה"י אבל לא בכרמלית והנה להרמב"ם הא דתניא ד' י"ב [ע"ב] מבואות שאינן מפולשין הזורק לתוכן חייב ואי ליכא רק ג' מחיצות נמי מיקרי אינו מפולש ואפ"ה חייב ועל כרחך דבמהלוקת שנוי' והבריית' סברה דהוי רה"י והתוספ' [ד"ה עושין] הקשו ריש פרקין על פסין דהוו פרוץ מרובה ות' דבד' מחיצות לא אגמרי' והיינו לשטתם אבל להרמב"ם קשה אלא במאי בג' הא אפ"י שליטין לא הוו רה"י וע"כ דאין ה"נ והוו רק כרמלית ודכוותא כל פרוץ מרובה על העומד אבל ר' אלעזר דאמר חייב דהוו רה"י וע"כ דסבר כבריית' ודלא כרמב"ם שפיר מקשה פשיטא. אך על זה ק' דהרמב"ם פסק להא דר"א ונ' בדרך אחר דבשבת ד' י"א

[ע"ב] פליגי אביי ורבא אי בכרמלית היישינן נמי בליכא ראשו ורובו ורבא לא גזר גזירה לגזירה ובמתנאי לא שרינן אלא בראשה ורובה בפנים וע"כ ליכא למיטעי בכרמלית רק דאכתי מצינו למיטעי דהוו רשות הר"י וכיון דראשה ורובה ב' אמות שאר הגוף קרוב לב' אמות שפיר איכא למיחש שיוציא ד' אמות ברה"ר לזה קאמר דא"כ האיך מישתרי למלאות ולאביי נמי ודאי דבפסין דאוקמו אדאוריית' לא יגזרו גזירה לגזירה.

שם תוספ' ד"ה ל"א. וקשיא דתיפוק ל"י. ובשבת ד' י"א הקשו גם למסקנא ודעתם שם דאפי' רובו בפנים מקום הנחת המים יהי' בחוץ אבל הכא דהביאו תי' רש"י ותירוצו לא שייך במסקנא כיון דרובו בפנים הוה פיו וגופו במקום א' ולא הוי מקום פטור וע"כ דדעתו דבמקום רובו הוא ג"כ מקום הנחת המים ולא קשיא רק להו"א.

שם ע"ב רש"י ד"ה א"ב ס"ן. נ' דעתו דאיירי בבין הפסין כנ"י מתוספ' בסמוך ואורחא דמילתא אם מגיע בכניסת שבת לבאר דעתו לילך בשבת כדי עירובו או ע"י בורגנין ואין יכול להוליך עמו המספוא בשבת וע"כ צריך לאבוס אותו ושרי דהוי טרחא לצורך שבת דלמחר לא יהי' לו מה להאכיל שם הגמל.

דף כ"ב ע"א כנמ' קשיא דר' בנן אדר' בנן. הקשה מהרש"א שאני פסין דהם רק י"ג אמה. ולא ידעתי אם נעלם ממנו תוספ' דף ו' [ע"ב] ד"ה וכו' שכו' דע"כ רק ב"ג אמה מיירי נמי הך ביתר על כן.

שם ע"ב תוספ' ד"ה תא שמע. ור"ה פ"י דעתו ליישב ולר' יורא מי ניחא דפשיטא כיון דאיכא ב' מחיצות שלימות כמש"כ ד"ה אלא לזה כ' דהבור רחוק וא"כ הב' מחיצות ג"כ אינן גמורות.

שם ד"ה ואיזוהו. מה צריך לאתווי דר' ינאי. נ' דהו"א דהשביל אינו גבוה ו' והוא כרמלית וקרי רה"י לפי שאינו רה"ר כמו בקעו דשם בסמוך דאוקמינן שבת דף ו' כן ואשמעינן דלא מיבעיא במחיצה אפי' כי האי לא מבטלי רבים לעשותו רה"ר לכך מביא דר' ינאי.

שם ד"ה חגורה. פ"י מחיצה. ורש"י פ"י [היקף של] חבלים. נ' דאזלי לשיטתם שכו' מהרש"א דף י"ח [ע"א על רש"י ד"ה בור לחוד] דלרש"י איירי ת"ק דחנניה ג"כ בבור היחיד ואפ"ה מתיר חנניה חבלים פ"י נמי חגורה כפשטא דמשמע חבלים וסבר כחנניה אבל לתוספ' כ' שם דאיירי בבור הרבים ור"ע אמר דלכולה עושין חגורה לכך פ"י מחיצה. דף כ"ג ע"א תוספ' ד"ה ובלבד. משמע דלר"י נמי אין חילוק ור"י גופי' קאמר לעיל [דף כ"ב ע"א] עד בית סאתים. נ' כוונתם דהכא משוה סאתים ליתר והתם מתלק ביניהם אלא ודאי דביתר לא מהני וסאתים דינו לעולם כפחות והא דמשיב דף כ"ב זו מחיצה ואלו פסין דמשמע דבאר מהני במחיצה היינו משום דהתם איירי בראוין לשתיית אדם כמש"כ רש"י במשנה ומוישוב קו' מהרש"א ואין צורך למה שנדחק דף כ"ד ע"ב ד"ה לא אמרן בגיליון שם.

שם ע"ב כגמ' אמרה תורה טול חמישים. כתב הת"ט על מש"כ הרע"ב דניעביד רצועה של רפ"ג אמות דהוא על צד הקירוב וכו'

למלאות הקרנות צריך מ"ז שלישים ונשאר מרצועה ב' אצבעות ב' שלישים. ולא ידעתי למה כל כך לקרנות כיון שרוחב הרצועה ב' שלישים צריך לכל קרן רק ב' שלישים אורך שהם ב' על ב' שלישים ולכולם ח' שלישים נשאר ח' אצבעות ושליש.

דף כ"ד ע"א תוספ' ד"ה א ב ל. ולפירושו איצטרך למיתני ותיקנה ואגב דתני ברישא תני נמי בסיפא. נ' דלפ"י קמא דותיקנה כמיותר יש לפרש שלא נטעה לפרש דבשביל שתיקנה חזרה לו מימאת מדרם כמש"כ תוספ' שבת דף ק"ב [ע"ב ד"ה אבל] והכי נקט ג"כ בסיפא דמוכח מיני' דלא חזרה טומאה ישנה מדטהור ממדרם אבל השתא דאיצטרך גופי' לא נבוא למטעות לפרש בדרך אחר ומיותר בסיפא וע"כ אגב.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ל א. הקשו מבור. נ' דלא ניתא להו דאיירי בפחות מ"ו דגבו פסין איירי מסתם ב"י כמש"כ שבת דף צ"ט [ע"ב] ד"ה אלא ולפ"י א' לא קשיא להו דנ' הנ"מ בין ב' הפירושים לענין העומק ג"כ דלפירוש א' העומק גרודא מבטל הדירה צריך להיות עומק המים ממש " וא"כ לא קשיא מבור דהתם איירי שהבור הוא רח"י ועמוק " אבל המים אין עמוקים " אבל לז"י ב' דהגודל מבטל הדירה גבי ראוין לשתייה והעומק " צריך ג"כ בלא חזוין כמש"כ רש"י וסתם מים לבטל " טפחים כדאמרינן גבי רקק והתם ודאי אפי' אין המים עמוקים " רק עם הלל הבור דהא הטעם שלא יהא נוח להילוך רבים והני דכוותא שפיר הקשו מבור דעכי"פ הוא " עם החלל.

שם תוספ' ד"ה ל"ע ב"ד. כ' וה"ה צורת הפתח. ולעיל נדחק לתרץ לרש"י הא דלא נקט צורת הפתח בד"ה וליעביד. נ' משום דלרש"י לא שייך לתרץ דה"ה צ"ה רק דיותר נוח ל' לינקוט מחיצה דא"כ לינקוט ג"כ מחיצה גבי אפומא וא"ל משום הגמלים שישתו גבי גודא מא"ל אבל לפירושה שפיר אמרינן דיותר נוח לינקוט מחיצה וגבי אפומא לא מצי לינקוט משום הגמלים כמ"ש ד"ה וליעביד צ"ה אבל אגודא הוא מצידו השני ואינו מוזק לגמלים ומהאי טעמא לא הוו מצו נמי לתרץ דה"י יותר מעשר דהוי יכולין לעשות סמוכים ונ' אותם מחוברים לשביל דרך מעבר המים באלכסון.

דף כ"ה ע"א תוספ' ד"ה ו מא נ. ויאסרו להוציא כלים ששבתו בתוכה. משמע דכלי בית מעולם לא ה"י מותר ולעיל דף ז' [ע"ב] ד"ה בעירבו כ' דרחבה דהתם דאית בה דיורון לא גרע מחורבה ובחורבה כ' שם דיותר בכלי מבוי וה"י משמע דרחבה דהכא דלית בה דיורון גרע ומותר אפילו כלי בית. ונ' דהכא אולי אליבא דרבנן דר"ש דף צ"א [ע"א] דאם יהיה דיורון יאסר אפי' כלי מבוי ומה שהוכרחו לזה מדנקט כהדא טילטולי במתא ממתא לרחבה וטילטולי במתא ע"כ בכלי מבוי דכלי בית אפי' לר' שמעון יאסרו משום זימנן דהוי בה דיורון ורצו לפרש בכה"ג ממתא לרחבה וניתא לרבנן דאחי"כ יאסרו ג"כ כלי מבוי אך לא ידעתי מה הוצרכו להביא מחורבה הא מפורש הכא זימנן וכו' שי"מ דאם יש דיורון אסור.

שם ע"ב בגמרא וכי אויר המותר לו אוסרו. וא"ל דאיירי לענן כלי בית כמש"כ תוספ' דף פ"ט [ע"א] ד"ה רב דלפי' התוספ' ניהא דמשום זה לחוד לא הו' מחשבו כרמלית ואין לומר דילמא איירי דחצר הוא מיעוט ובטל לקרפף כדאיתא לעיל כ"ד [ע"א] דהכא דאית לחצר גיפופי לא שייך זה. וקי' למש"כ מהרש"א בדבריו רש"י לעיל סוף דף כ"ג דהיכא דנפרץ מודה רש"י לוקי הכא דחצר הוא של אדם אחר וצ"ל דע"כ איירי דומיא דקירוי דאיירי מסתמא של אדם אחר.

שם ע"ב תוספ' ד"ה זימנין כ' דמריז אין לחוכיה משום דבעי למימר אע"ג דפליגנא בקירוי מדינא הכא. הקשה מהרש"א דלר' חסדא ניהא להו בל"ז רק משום חידוש דמיייתרו. ונ' דקי' דילמא לעולם סבר ר' חסדא כרבנן ולא נקט מיייתרו דאז הו"א דסבר כר"ש ומ"ה ליכא מעם לאסור מיתרי אך זה אינו דמ"מ אי הוה נקט אויר חצר מיתרו הוה ידעינן דסבר כרבנן דלר"ש הו"ל אייר מחיצות חצר דבהצר ליכא איסורא אבל על ר"ז ק' אי סבר כרבנן הא יש מקום למעות בדבריו דליכא איסור רק מיייתרו ולרבנן הא איכא גם מלואו בחצר וא"ל דנשמע מדלא נקט מחיצות חצר ז"א דמשום דלעיל נקט אויר קירוי ולא מחיצות נקט נמי. אויר חצר לזה כ' דמ"מ מצי סבר כרבנן והוכרח לינקוט מיתרו אידי דלעיל.

פרק שלישי.

דף כ"ז ע"ב רש"י ד"ה בבב קר. נ' דעתו דבבב קר אתי באמת לכלל ופרט ואפ"ה דרשינן מיני' כמש"כ תוספ' סוכה כ"ד [ע"ב] ד"ה ורבנן או באמת בן בג בג נמי ידע דלא איצטריך רק כיון דנכתב לכלל ופרט סידר בן בג בג דהדרשות על הפסוק אע"ג דמצאן נשמע ורבי יוחנן הכי קאמר מאן דמתרגם דדרשה מבבוקר הוא מוכרח אלא דאמרה רק לרוחא ובאמת איצטריך לפרט ואע"ג דהוה צריך ב' פרטי כמש"כ כבר כ' תוספ' לעיל ט"ו [ע"ב] ד"ה מה דאין לדמות הדרשות וכאשר אמר הו"א דבילה קעילית כלומר וצריך תרי פרטי.

שם ד"ה אנב גיזותיה אע"ג דאיכא תרתני. ודבריו תמוהים דבגמרא קאמר הרבותא דצאן דלאו גופי', ונ' דלמסקנא דכ' תוס' ד"ה הוה [אמינא צאן וכז'] דעור לא הו' שימר כשהופשט חוינן דאולינן בתר שחיטה ורש"י כ' עור משום דגופי' שאין יכול להפשיטו מחיים אבל אי אולינן בתר שחיטה אין לגיזה גרועתא נגד עור אם לא דאיכא בית הבלעות. דף כ"ח ע"א בגמרא מי לא תנן. מערבין לנויר קי' דילמא היינו טעמא משום הואיל דמיתשיל וסבר כרבי כדאמר לקי' דף ל' [ע"א] וניהא כמש"כ תוספ' דף ל"א [ע"א] ד"ה דמאי בתירוצם שם.

שם ע"ב תוספ' ד"ה קור. תירצו דלא דמי מעשר לטומאת אוכלין. נ' להסביר כמו דרשינן גבי זב מדכתיב ישכב ולא שכב דבעינן מיוחד

לשכב תמיד כמש"כ רש"י שבת דף נ"ט [ע"א ד"ה ת"ל] ה"נ מדלא כתיב כל האוכל אשר נאכל יאכל משמע שיאכל תמיד ולא שסופו להקשות. דף ל' ע"ב תוספ' ד"ה ול פ ר ו ש. ולא פריך רישא וסיפא רבנן וכו'. הא דלא הקשו דא"כ ליפרוך דף ל"ב [ע"ב] על משנה דנתנו באילן רישא רבנן וסיפא רבי נ' ע"פ מש"כ שבת דף פ"ו [ע"א] תוספ' ד"ה תני דלא קפיד אלא בתרי בבי הסמוכות וה"נ אפסיק במשנה דהשולח אבל לענין רישא וסיפא כחד ומציעתא דלא כוותי' לא מצינו האי כללא וקפיד בכל גווני.

בא"ד. משום דמרישא שמעינן להו דקתני מערבין בדמאי דמשמע אבל לא בטבל. ק' לפמש"כ דף ל"א [ע"א] ד"ה דמאי דאירי מתני' בכל ענין א"כ איצטרריך סיפא דהו"א מערבין בדמאי אפי' בבי סעודות מצומצמות אבל בטבל לא אבל באית ב' שיעורא אפי' בטבל ואיצטרריך לאשמעינן אבל לא בטבל בכל ענין.

בא"ד. דאינו מועיל אלא במה שראוי השתא לשום אדם אע"ג דהכא אי מיתשיל עלה אינה ראויה לשום אדם ואפ"ה אמרינן אח"כ הואיל. נ' סברתם דמטעם מוקצה אתו דכיון דהוא אפילו מוקצה לא שייך לומר הואיל דכבר הוא מוקצה מדעתו אבל בתרומה דחזי בין השמשות ומאי דחזי בה"ש לא שייך ב' מוקצה [וקנין] עירוב הוא תחלת היום ושפיר אמרינן הואיל.

דף ל"א ע"ב תוספ' ד"ה ו ק א. הקשו ליפשוט [מהכא] דאין [החומש] מעכב. ונ' דהו"א איפכא שלא נפרדו היינו שלא נתן חומש ושנפרד ע"ג אסימן ואתי כר' דוסא והנה הרמב"ם פסק כאן דמערבין במעשר שני שלא נתן החומש ובפ' ה' מהלכ' מעשר שני פסק דחיישינן לפשיעותא ואסור וא"כ אמאי מערבין.

דף ל"ג ע"ב תוספ' ד"ה ו ר ב י. הקשו דאיכא תרי גווני או שכל הכלכלה תוך ג' וזה מקרי שוה ואין צריך לחקיקה אם האילן הוא בעצמו רה"י למהו חורי רשות היחיד וגם ליחשב מקום ד' אבל להצטרף עם האילן ליעשות רה"י ודאו צריך חקיקה כמש"כ רש"י [כאן] ד"ה הכא לא הדרן דאפילו אמרינן גוד אחיה ואו הוא כמו שוה אפ"ה צריך חקיקה והטעם דהכא לא בעינן רק שיהא ראוי להניח עליו חפץ שלא יפול בקל ואם יניח אצלו הכלכלה לא יפול וכדאמרינן שבת דף ה' [ע"א] לענין ידו אבל למהו רה"י בעינן שיהא מגוף א' רחב ד'. ועוד יש חילוק ביניהם דלענין מקום ד' מצרפינן פי הכלכלה דהיינו חללה כמו שבי' והא דלא מוקי וכו' ומעמא נמי דאז חזי למינה חפץ אאילן דאפי' יפול יפול לחללה אבל למהו רה"י ב' והכא כשהכלכלה שוה וכו' דהיינו שהשולים יהיו ג"כ תוך ג' דאז מצרפינן השולים לגב האילן מטעם לכוד אבל פיה לא מצרפינן ואע"ג דמנח עליה דף ומשתמש כדאיתא לקמן דף ע"ח [ע"א] גבי בור שחוליתה נ' לתוספ' דכלכלה עשויה מדפנות רצועות כמו מהצלת כמש"כ הרשב"א שבת דף ח' בסוגיא דכורת דאז לא שייך מנח עליה מידי. והנה קושייתם דלוקי שהכלכלה רחבה ד' אזיל לגרסת הספרים

דלדידהו לא מהדרינן לאוקמי כר"י בר יודא ולזה כ' בתירוצם דאשמעינן דצדדין אסורין דקשה מאי פריך לימא קסברי רבנן צדדין אסורין למה שפסק הרמב"ם פ' י"ד הלכ' י"ח [מהל' שבת] דקנה ובראשו טרסקל פטור ובפ' א' הלכ' ג' כלל דכל פטור אסור לכתחלה והאי דכלכלה ע"כ מיתוקם בכה"ג וא"כ שפיר קאמרי דאסור ליטלו בלא איסור דצדדין וצ"ל דאפי' לגרסת רשי אין הכוונה לאוקמי דוקא כר"י ב"י אלא לכ"ע וא"כ לרבנן דאפילו בטרסקל ממש פטור א"כ בלא הדרן מחיצות הוי כעין גזירה לגזירה כמש"כ תוספ' שבת דף ה' [ע"ב] ד"ה היה קורא לענין אגוד בירו וא"כ מוכח דצדדין אסורין דאל"כ לא אתיא כרבנן וא"כ מש"כ דאשמעינן דצדדין לא קאי רק אק"י א' דלוקי שהעירוב בפ' הכלכלה דאז שפיר שמעינן דצדדין אסורין דא"ל מטעם טרסקל הא לא הדרן מחיצות אבל דלוקי ברחבה ד' לא ק' דא"כ לינקוט עמוד ואי דנשמע צדדין אסורין אכתי לא ידעינן מכלכלה דילמא טעמא משום דטרסקל פטור אבל אסור ולפ"ז יש ליישב מה שהקשו בסוף דלימא דנקט כלכלה לאשמעינן דלא הוי רשות היחיד אפי' לר"י ב"י דא"כ ק' להיפך לימא דלא כרבנן דא"כ לינקוט אפי' עמוד.

שם ע"ב תוספ' ד"ה הו"א י"ל. כ' אין איסור הוצאה דנח בכלכלה דהוי כרמלית. משמע דהאדם תופסה דאל"כ אין כאן הנחה כלל וק' הא מוקמינן שבת [דף] ה' ע"א בטרסקל שבידו וחייב משום רה"ר ועיי' תוספ' סוף [פ'] הזוויק [שבת דף ק"ב ע"א ד"ה והוציאן] וגם מש"כ לעיל [ע"א] ד"ה והא דמעביר דחייב דוקא בלא נח למעלה מ' נראין כסותרין למש"כ באכילה שם סוף הדיבור.

הרא"ש בסוגיא הקשה בשם הר"ם אמאי דחיק לאוקמי מתניתן בנופו נוטה חוץ לד' וכו' לוקמי באילן שאין בנופו רחב ד' וכר' יודא דבעי למעלה מ' מקום ד'. והמהרש"א הקשה דלוקי בריות' דרבי בהכי. והנה נ' מלשונם דזה ודאי לא ניהא להו דלוקי באילן עצמו דסתם אילן רוחב ד' אלא דלוקי שאין בנופו ד' והניה אנופו וא"כ ודאי ק' מהרש"א ניהא דרבי סבר שבת דף ד' [ע"ב] שדי נופו בתר עיקרו וק' הר"ם ג"כ כיון דע"כ מתניתין אתא כרבי לא ניהא ל' לאוקמי בגונא דליהו דלא כרבי ובוה ניהא מה שהקשו תוספ' לעיל [ע"א] ד"ה דהדר הא גדיים בוקעין דבאמת אין הגוף מצד עצמו רה"י רק מצד עיקרו ותו לא מגרע מה שבוקעין ובעין שבי' תוספ' [ע"א] ד"ה אי ועוד נ' בשנדקדק דבכל דוכתי נקט גבי עירוב לשון נתינה ור"י נקט והניה עירובו דק' אמאי בעי ר"י מקום ד' לא יהא חמיר מעיקרה והנחה דאוריית' דבעי מקום ד' ואפ"ה אמרינן שבת דף ז' [ע"ב] דברה"י לא בעינן מקום ד' וה"נ כיון דד' אמות כמאן דמלי דמ"א לא ליבעי ד' ע"כ נ' דלא משכחת רק שנתן עירובו במקום א' ונטלו אחר והניהו חוץ מוד' אמות דשביתתו דאז אם לא הניחו על מקום ד' אינו עירוב דהפת' עצמו אינו זוכה לו ד' אמות רק שביתתו כדמוכח מרש"י ריש ד' ל"ג ד"ה והוא ובהוא עצמו לא משכחת שנתנו חוץ לד"א דשביתתו דאין דרך להרחיק עירובו כמש"כ תוספ' [דף] ל"ד [ע"ב] ד"ה

אי ולכך נקט בלשונו הניח כלומר דאחר הניחו על הקורה דרך מתעסק
 דלשם עירוב אין הגילות להרחיקו משביתתו וצ"ל דנתכוון לשבות למעלה
 ומשום הכי הוי עירוב והאי דכלכלה נמי מוקי שפיר כר"י דשם לא נקט
 ג"כ נתנו דאילן רק תלאו ומיירי בכה"ג משא"כ ברישא וכן במתני'
 דנקט נתנו אם לא יעמיד בנוף נוטה חוץ לדיא א"כ לר"י ג"כ לא בעי
 מקום ד' ולפ"ז לא נצטרך לדחוק בבריית' דהניח עירובו בכותל דאיירי
 חוץ לר' אמות רק דאיירי תוך ד' אמות ובאחר שלא הניחו לשם עירוב
 והרחיקו ממקום שביתתו.

דף ל"ד ע"א תוספ' ד"ה ואמאי. כי דעכ"פ צריך להוציא ולתולכו
 עד מקום קרוב שיכול להלך בה"ש. ק' א"כ מאי פריך דילמא מאי דמוליכו
 היינו עד מקום קרוב ומשם ואילך אמרינן הואיל וניחא דלקי ד' ל"ח
 [ע"ב] דמנח בסוף אלפים אמה ועלה האי כיצד ושיעור זה יכול להלך
 לכ"ע בין השמשות דאלפים הוא שיעור מיל כמש"כ תוספ' שבת ל"ד [ע"ב]
 ד"ה ספק.

שם רש"י ד"ה ואמאי. שביתתו ברשות הרבים ושקיל ל"י מכרמלית
 דהא לא גזרו על השבות. ק' אמאי איצטרך לשבות הא הוא ועירובו
 במקום א' כמשיכ רש"י ל"ג ע"ב ד"ה ואם לאו ועוד דמשמע מלשונו
 דמטה המגדל עד שיחא תוך ג' דליהוי שביתתו ברשות הרבים ואמאי
 לא פ"י כמו באירך לישנא דהוי כרמלית ומכרמלית לברמלית מפיק. ונ'
 דק' לרש"י מאי צריך לנטותו לתוך י' יטה עד למעלה מ"ו ומכרמלית
 לרה"י מפיק וע"כ דמשמע לגמ' דאין יכול לנטות עד פחות מד' טפחים
 לעירובו וא"כ אכתי מעבידו מכרמלית לרה"י דרך רה"ר דהוי דומה למלאכה
 של תורה כמש"כ הריטב"א ומטעם זה לא ניחא ל"י לפרש שנוטה למיהוי
 כרמלית דזה נמי דומה למלאכה שמעבידו מרשות לרשות דרך רה"ר
 וא"כ אפשר דמשמע לרש"י דלא מיקרי נמי הוא ועירובו במקום א' דליהוי
 כאילו שביתתו נגד העירוב ויאכלנו שם ולא יצטרך להורידו למטה כיון
 דאיכא רוחב ד' טפחים דהיינו רה"ר ביניהם.

שם רש"י ד"ה ל"י ש"נא א"ת ר"נא שמעתי. הוצרך לשנות בלשון
 זה דאיירי בטפח ט' דאי בטפח ט' כיון דליכא הפסק ביניהם הוי שרי
 דמכרמלית לרה"י שרי שבות וגם דהתכל קשור בעירוב מבעוד יום דמשמע
 ל"י דלא מיקרו אגודו בידו אלא בכה"ג דנמצא כשנכנס שבת לא נח ברה"ר
 ולא הוי עקירה דבתרה עקירה ואין נ' כן מדברי תוספ' [כאן ע"א] ד"ה
 אי דאיכא.

שם תוספ' ד"ה או. דבאגודו איכא נמי איסורא דרבנן. כוונתם
 דלכאורה שרי אגודו וכרמלית מ"ט אסור לאבוי כמש"כ שבת דף ה' [ע"ב]
 ד"ה היה ולזה כ' דאיירי בחורי ר"ה אע"ג דלא קי"ל דהווי ר"ה מ"מ לאבוי
 ניחא דסבר כרה"ר דמי שבת דף ז' ע"ב.

שם תוספ' ד"ה אי. דהשתא דוקא פריך דאמר הואיל ויכול לנטותו.
 ק' כיון דע"כ הך ברייתא דרבי צריך ג"כ לאוקמי באילן הנוטה ורבים מכתפין
 כמש"כ רש"י שם א"כ אכתי אמאי לא פריך לר' ירמיה אי איכא כוונתא וכו'.

שם ע"ב תוספ' ד"ה אי. הוה מצי למימר דהנותן עירובו יש לו ד"א דא"כ תפשוט דרמי בר חמא לק' דף ג"ב [ע"א] ממתניתין.

שם רש"י ד"ה אפילו. ואע"ג דלמעלה דל' ק" א"כ הוה מוקי כרבנן דגזרו על שבות למש"ב הרמב"ם פי"ד הל' י"ח דעל טרסקל פטור וכלל בפרק א' הל' ג' מהל' עירובין דכל פטור הוא אסור וצ"ל דלא כ' רש"י רק למאי דאוקמונן כרבי ורבי סבר לעיל כר' יודא דבעי מקום ד' נוחא לוי לאוקמו בכל מילי כרבי אבל למאי דמוקי כרבנן איירי באין רחב ד' דלא פסקינן כר' יודא.

דף ל"ה ע"ב רש"י ד"ה ואפי' לו ט ב ל. ה"י מדבריו רש"י שלא פ"י כלום ארישא דרישא איירי בגוונא אחרני דאין לפרש ספק טבל ואפי' טבל בספק ספיקא דפשיטא דס"ס לחומרא טמא כקו' תוספ' וע"כ הרישא יתפרש הספק הראשון בפ"ע ומציעתא פירושו שהמקוה לפנינו שלם ואפ"ה מסופקין שטמא בשעת טבילה ה"י חסר כעין שכי' בי"ד סי' ר"א סי' ס"ה דאין לפרש כמו בסופא אטומאה קלה דהא ודאי הסיפא דב' מקואות ברישא לוכא לפרש כמו בסופא שלא ה"י מעולם דא"כ לאחר דנקט ספיקות הקלות נקט ב' מקואות דהוי ספק חמור דאיתחזק איסורא כדאיתא בריתות ריש פ' ספק אכל גבי התיכה מב' התיכות וע"כ צריך לפרש שבאחת יש מ' סאה ובאחת נמדד ונמצא חסר דהוי ס"ס לקולא ואפ"ה טמא דאיכא חזקת טומאה בדאוריית' וא"כ מה ה"י צריך לומר במציעתא דבספק א' כה"ג טמא וע"כ כדפירשנו דאפי' הוא שלם טמא אבל בסופא לא ה"י יכול לפרש כל ספק בפ"ע דא"כ לאחר דנקט ספק טבל נקט ספק במ' סאה דאיכא חזקת מקוה וע"כ דשייכי להדדי ואשמעינן דאפי' ס"ס לחומרא מיקלינן בטומאה קלה וע"כ הסיפא דב' מקואות פירושו שלא ה"י מ' סאה מעולם ואשמעינן דאפי' איתחזק איסורא בב' התיכות אפ"ה מותר וקו' הגמ' מדרבנן יוסי אדרבי יוסי היינו מסיפא ומ"ד דאיירי כמו ברישא דבאחת אין בה היינו שעתה אין בה דהוי ס"ס לקולא ואפ"ה ר"י מטמא ומשני שלא נמדד מעולם. ומה שהקשה מהרש"א אתוספ' ד"ה ספק דעתו נמי דלא מצי קאי אקושיא מב' מקואות דשאני התם דאיתחזק איסורא כמו ב' התיכות ומ"מ לא ידעתי מאי קשיא לוי' דהא מפורש שם בסוף אותה משנה דלר"י לעולם בחזקת טומאה עד שיודע שהוא טהור ש"מ דאפי' בספק גרידא טמא.

שם תוספ' ד"ה ר' מאיר מטהר. בר"ה איירי. ג' מה שכווננו בזה וגם ק' א"כ מאי רמי דהא טהרה בר"ה לא גמירי אלא גבי טומאה והכא על התרומה אין דנין דעתה היא טמאה ודאי ואפי' איירי בר"ה פסול העירוב כמו ברה"י דהתם דק' הא בתוספתא מסיים ומודי' בראהו חי מבערב טהור והכא הוי כמו ראהו חי דבערב ידע שחיא טהורה וא"כ מאי פריך דר"מ אר"מ הא כרבנן נמי לא אתי וגם דהוה מצי למיפרך אר' יודא דמתני' ג"כ דלא אתי כמאן והנה בנדה דף ד' [ע"א תוספ'] ד"ה כי מוכח מדבריהם דלחזק' מטהרין רבנן בראהו חי אפילו ברה"י ולר' יוחנן דוקא ברה"י ומש"כ [כאן] בסמוך ד"ה כל זכ"ת דהכא לא

מוקמינן משום דלא נבדק כוונתם דעכ"פ הוה ניהא אליבא דחזקי' דהא גבי נידה טהור אפי' ברה"י לפ"ז ניהא דקשה להו מאי פריך דוקא מר"מ הא הכא הוי כמו ראהו חי וניהא להו דפריך אליבא דר' יוחנן דמטהרי דוקא ברה"ר והכא הוה ברה"י אבל מר"מ שפיר פריך דאיירי ג"כ ברה"ר וא"כ עד כאן לא בעי ר"ה אלא משום דלא ראהו חי הא ראהו אפי' ברה"י טהור והכא הוי ראהו ואפי' ברה"י יהא כשר. ובוה מיושב ק"י מהרש"א על ד"ה במקוה [דף ל"ו ע"א] דאי ר"מ איירי ג"כ לענין אם נגע בטהרות מאי פריך הא איכא ג"כ חוקת טהרות ולכאורה תמוה מאי מהדר אחוקת הא בל"ז איכא ב' חוקות חוקת חי וחוקת טהרה דאדם ואפי"ה פריך וצ"ל דניהא ל"י דהכי פריך דמשמע לגמ' דמטהר בכל גווני אפי' ליכא חוקת טהרה דאדם כגון שהיה כבר טמא מת בששי ואלו ה"י מת ה"י טמא עוד שבעה ימים אבל אם נגע אח"כ בטהרות שפיר ק' ל"י דלא משכחת שלא יהא להם חוקה דמסתמא הוה איירי באוכלין דבכלים אכתי אמרינן טבולו ואם כבר טמאין מה יוסף להם ועפ"ז ניהא דפריך מראהו הו דמטהר אפי' ברה"י וזה אפי' אדם עצמו דמאי דטהור אפי' ברה"י לא אמרינן זילו טבולו וליכא רק חד חוקה.

שם תוספ' ד"ה כל. דכל הטומאות לא הוי אלא לתרומה וקדשים כמו מעל"ע שבנדה. כוונתם דאכתי ק' למאן דמטהר שם לתרומה ועל כן כ' כמו מעל"ע דמשך שייכי דלהאי לישנא בבל הטומאות נמי טהור לתרומה. והנה מוכח מדבריהם דכשעת מציאתן לא אמרינן רק אומן קרוב ונקט זוקא למחר השכים דא"כ אכתי ק' לחכמים דמטמאין רק מעל"ע ודלא כמשמע לנודע ביהודה בתי ק"ע סי' ל"א דיבור ז' המתחיל והנה שמתמה על ט"ז.

שם תוספ' ד"ה א מ ר. ורבה רב יוסף אתו לפרושי דברי ר' ירמ'. נ' שצמכו ענין דבל"ז הוה מפרשי כפשטי' שבא על התרומה שרין בין השמשות וכל לאו דוקא וזה הספק אם עדיין יום ולא קנה עירוב או כבר לילה ור"מ סבר תחומין דאוריית' ופוסל מספק דלא שייך חוקת טהרה כה"ג ומטמא בהא לימא ר"י כשר נהי דדרבנן כיון דליכא חוקה לשיטתם שבת ל"ד [ע"א תוספ'] ד"ה שניהם אבל השתא דקאי אי ר"מ סבר תחומין דרבנן וליכא לפרושי הכי דנהי דליכא חוקה להקל ואפי' להחמיר איכא חוקת תחום ביתו מ"מ הא ר"מ מכשיר במקוה אפי' דאיכא חוקת טומאה וע"כ דכוונת רב יוסף נמי בבי כיתי עדים.

שם רש"י ד"ה אח.ת. ר' יוסי סבר אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי אחוקה. משמע מדבריו שר"י חילק אהאי סברה דבשני כיתי נמי אית ל"י אוקי אחוקה וק' דאליבא דר"מ פירש כיון דאיכא כת בספיא דאורייתא לא אזלינן בתר חוקה משמע דקאי בשיטת תוספ' כתובות ד' כ"ו [ע"ב תוספ'] ד"ה אנן דבספק דרבנן אמרינן לכ"ע אוקי תרי וכו' וא"כ לר"י דסבר תחומין דרבנן ניהא בלא זה אפי' אי לא סבר בעלמא אוקי תרי וכו' ומה שכי' ואוקי תרומה אחוקה ג"כ ק' הא איכא נגדו חוקת תחום ביתו כמש"כ בסמוך אליבא דר' יוסי. ונ' ע"פ מש"כ תוספ' שם הא דלא מוקמינן אחוקה אע"ג

התרומה בזה"ד דרבנן דמשמע אי הוה דאוריית' לא אע"ג דאין דנין עתה עלי דעתה היא ודאי טמאה מ"מ לענין ספק דבי כתי דחמיר אמרינן כיון דהתרומה היא ספק דאוריית' ולא מוקמינן אחזקה שוב לא הוה עירוב ספק דרבנן וכעין שבי הש"ך בכללי ס"ס סי' י"ט לפ"ז ניהא דעד כאן לא הוצרכנו לאוקמי לר"מ כמ"ד תחומין דאוריית' אלא משום דסבר תרומה דרבנן כמש"כ תוספ' יבמות פ"א [ע"א] ד"ה מאי אבל לר' יוסי דסבר אליבא דר' יוחנן דאוריית' כדאיתא בתוספ' שם ד"ה ואין וק"ו הגמרא דהכא אליבא דר"י קאי כמו שהוכחנו בד"ה ור"מ מטהר לא הוה מצי רש"י לומר דבעלמא לא סבר אוקי תרי וכו' והכא משום דהוה דרבנן מ"מ התרומה דאוריית'. והנה זה פשוט דחוקת תחום ביתו לא מהני לגרע התרומה עצמה שנאמר בשביל החזקה של ביתו ע"כ התרומה היא טמאה וכעין זה כ' הנודע ביהודה תשובה ס"ה ד"ה ואין לענין שני מקואות וג' לוגין שאובין א"כ שפיר אתי דברי רש"י לענין התרומה עצמה דהוה ספק תורה אוקי אחזקת וחזקת ביתו לא מגרע ולענין עירוב דמגרע חזקת ביתו איכא נגדה חזקת טהרה ובספק השקול מכשרינן כמש"כ רש"י בסמוך ד"ה העמד רק דהתם אין אנו צריכין לרון על ספק תרומה שעבר ובספק דבי כתי דחמיר מוכרחין אנו לרון כדמוכה מתוספ' כתובות והנה בזה נראין תוס' דהכא כסותרין לתוספ' כתובות דכתבו דאולי אי סבר ר"מ תחומין דרבנן ואפ"י הכי לא אמרינן אוקי תרי וכו' אבל באמת ניהא דנחתנין דרגא דבספק תורה היכא דליכא רק חזקה לקולא לא אזלינן בתרה בבי כתי ובדרבנן אזלינן אבל הכא דאיכא חזקה לחומרא ולקולא בדאוריית' לא אזלינן להקל אפי' בספק דשיקול הדעת ובדרבנן בשיקול הדעת מקלינן אבל בספק דבי כתי לא מקלינן כולי האי.

דף ל"ו ע"א רש"י ד"ה ר בא וכו'. הקשה מהרש"א אמאי לא כ' בהיפך דתרווייהו בלא בי כתי ומה שתירץ דאזיל בשיטת תוספ' דמתרין אי סבר תחומין דרבנן לא הבנתו דרש"י כ' בהדיא בד"ה אחת בספיקא דאוריית' וכו' ואם בא לפרש כן הוה אתי שפיר בפשיטות דאיך מצי לומר היכא דליכא רק חד חזקה לקולא מחמיר ר"מ הא לעיל גבי מקואות דליכא כלל חזקה לקולא ואפילו לחומרא איכא חזקת טמא ואפ"י הכי מטהר בדרבנן והוכרח לפרש דאיירי ג"כ בבי כתי וכו'.

שם תוספ' ד"ה ה כ א. הקשו מפ' בי דכתובות. לא ידעתי כוונתם דהא לא מוקמינן אחזקה בתרי ותרי הוא מדרבנן ואיך שייך גבי דבר שבממון להחמיר מדרבנן וביבמות דף ל"א [ע"א] הביאו הגמ' לראיה דהוה רק מדרבנן ואפשר שכווננו אדף כ"ג [ע"ב] בי אומרים ראינוה שנתקדשה ובי לא ראינוה תצא וקמ"ל דלא ראינו אינו ראיה דמקדשי בצנעה תיפוק לי' אפי' אמרי ודאי לא נתקדשה תצא מדרבנן כמש"כ תוספ' שם ד"ה מאי דלא מהני חזקת פנויה כיון דאיכא תרי ותרי מ"מ ק"ק אטו ר"מ התיים עלה דילמא אתי כר"י דפליג עלי'.

שם תוספ' ד"ה מא י. ומעמא דרב משום הכנה. קי עד כאן לא צריכין לומר משום הכנה אלא משום דסבר בי קרושות הן ודילמא סי'

רבא קדושה אחת הן וא"כ אסורה ביצה בלא הכנה, ואפשר לומר למאי דאיתא ביצה דף י"ז [ע"ב] אמר רבא מניה אדם עירובי תבשילין וכו' אבל עירובי תחומין לא מאי טעמא דלמקני שביתא בשבת לא פ"י רש"י דאיירי שרוצה לערב בהם על השבת והוצרך הגמרא לטעם דמקני וכו' תיפוק ל"י דהדא רשות קדושה הם אך מלקמן דף ל"ח [ע"א תוספ'] תחלת ד"ה ורבי ג' שלא פירשו כן אם לא דקאי הכא בשיטתם בביצה שם תחלת ד"ה מאי שנ' שפירשו כרש"י, ובספר צ"ח על ביצה דף י"ז על רש"י ד"ה מ"ט לחבירו כ' שלא מצא שיהא אסור לערב תחומין בבי' י"ט של גליות בלא שבת ביום א' ושני והנה הדבר מפורש בתוספ' [עירובין] ל"ח ד"ה ורבי שפירשו כן מרכתבו לא שייך בי' הכנה דהא נולדה בזה מותרת בזה וזה אינו בי"ט ושבת.

שם ע"ב תוספ' ד"ה לא. ורבי יוחנן אין מחלק ולדידי' ליתא לדאיו, ק' מאי מקשה לך' ולימא תנא דאיו הא לרבא לשיטתו בפי' כל הגט שם דלא מחלק ליתא לדאיו ואפי' למש"כ תוס' ביצה ל"ח [ע"א] ד"ה ואמר דאפי' ליתא לדאיו היינו משמ"י דר"י מ"ט הד תנא מעלמא אמרה מ"ט לפי מה שכתב בסמוך [ע"ב] דרוצה למיפשט לו שם התנא א"כ לא הוי מיפשט לו מדאיו מידי ואפשר דזהו מה שתירץ הגמרא לא שמיע ל"י והיינו לא סבירא ל"י כדאשכחן בכמה דוכתא, ובוה מיושב מה שהקשה בספר תוספת שבת סי' תי"ג על הרא"ש ורמב"ם בפירוש המשנה דנתגלגל הוי' לתחום דסברי דר' יודא נמו אית ל"י תחומין דאורייתא מאי קאמר ל"י תנא דבי אוו הא אמרה משמ"י דר' יודא ובוה נחא דאינהו מפרשי כפי מה שדחו התוספ' דאין רוצה לפשוט שם התנא דשפיר פריך לימא ל"י כלומר לרבא לשטתו דליתא לדאיו משמ"י דר' יודא אלא משום תנאי דעלמא ותנאי דעלמא סברי תחומין דרבנן ולתוספ' שפירשו דפשיט ל"י שם התנא ניהא לשיטתם כפי שהוכיח בתוספת שבת מדבריהם שבת דף ל"ד [ע"א] ד"ה לא דסברי אליבא דר' יודא תחומין דרבנן מדלא הוכיחו מדר' יודא דמוקי גמרא עירובין דף לא [ע"א] שעירבו בפירות.

בא"ד. דק שו' מההיא דשופרות. הקשה מהרש"א דמ"א איכא משניות נגד ברייתות ובמה שהקשה מהרש"א בסמוך אתוספ' דהכא מה שהביאו ממי שאהזו דהא התם עומד להיתברר וצ"ל דודאי לא כתבו הך סברא אלא למאן דלית ל"י תולה בדעת אחרים לסברא דאל"כ מה הביא שם בכל הגמרא משרשיא אר' יודא מההיא דמי שאהזו ולכך בקישיטם דלא ידעי אבתי משום סברא תירצו הא דתולה בדעת אחרים ותירוץ זה עולה ג"כ לר' יוסי ולא צריכין לסברא דעומד להתברר ומה שכי' לר' יוחנן ליתא מקמי כל הנהו צ"ל דלא כיונו רק אדהכא ודמרובה ומיושב נמי קושייתו דהכא דאיכא נגד דהכא ודמרובה דשופרות ודהלוקת ודאיו.

דף ל"ז [ע"א תוספ' ד"ה ר' יוסי]. הקשו לר' יודא האיך מיייתי וקורא פרשת ביכורים כיון דמחזירין ביובל, וגי' דלכאורה יכולין האחין להתנות שלא יחזירו זה לזה ומסתמא בלא זה אם יהיו צריכין להתחזיר מוטב שיתנו דמה ירויחו בחזרה רק דשם בהשולח מקשה לר' יוחנן דשם

הלכה כסתם משנה ובכבא מציעא דף צ"ד [ע"א] איכא סתם משנה כר"מ
דתנאו בטל אבל לר' יודא לשיטתו שם גבי שאר כסות ועונה דבדבר
שבטמון תנאו קיים מצא ידיו ורגליו כנ"ל.

שם תוספ' ד"ה אוסרין. הקשו אי טעמא משום בקיעת הנוד
ע"כ ליתא לדאיו והאיך מיתני לוי. נ' אפי' למה שבי' יומא נ"ו [ע"ב] ד"ה
מאי דמתני' דשופרות מסייע לדאיו א"כ שפיר הקשה גמרי' שם בחולין
האיך מצית למימר דלכך שרי בהמה ב"ט משום ברירה הא לא מכרע
מלתא דנגד מתני' דעירובין וברייתא דמרובה איכא מתני' דשופרות ובריית'
דאיו מ"מ הקשו תוספ' שפיר דלמאי דמסיק שם התם כדקתני טעמא שמא
יבקע נ' דפשיטא לגמרא דזהו טעמי' ובקו' תוספ' דף ל"ח [ע"א] ד"ה אי
וא"כ אדרבה מוכח מדתלי טעמא דוקא שמא יבקע דמשום ברירה שפיר
דמי ואיכא נגד שופרות ודאיו מתני' דעירובין ובריית' דמרובה ודהלוקח.
שם תוספ' ד"ה והתנן. הוה מצי לשנויי דהתם בתולה בדעת
אחרים. הקשה מהרש"א דאכתי מקשה לר' יוחנן ולרבא דכל הגט דלא
מחלקי. ולא ידעתי מאי קשיא לי' דהא כתבו לעיל [דף ל"ו ע"ב] בד"ה
לא דלר' יודא ליתא דההיא דהלוקח והיינו דליתא טעמא דהלוקח משום
ברירה אלא משום שמא יבקע ורבא בהדיא מהדר לרב משרשיא הכי
בכל הגט וע"כ דקו' הגמרי' לרב דמחלק וא"כ איתא לטעמא משום ברירה
דהא סיעעא מינ' לדאיו תיקשי' דר"י אדר"י ושפיר כ' דהוה מצי לשנויי
לשיטתו. ונ' דאפי' למאי דמסקי' יומא דף נ"ו [ע"ב] ד"ה מאי דשופרות
חשיב תולה בדעת עצמו וא"כ ה"ה ההיא דקינין מ"מ הקשו שפיר דהא
כ' שם משום דהכל תלוי ג"כ ברעת הכהן חשיב דעתו כדעת עצמו אבל
הכא דאכתי לא אסיק אדעת' דרב חסדא הוה שפיר תולה בדעת אחרים.
שם ע"ב תוספ' ד"ה מאן. נ' להסביר דבריהם דמשמע מדברי
רש"י ד"ה על איזה מהם שארצה דילמא בין השמשות לא הוה דעת' להאי
דכולה מלתא דברירה מטעם ספק אתינן עלה ולכך מתמה רבא מאן
דבדרבנן לית לי' ברירה כלומר כיון דספק דרבנן להקל ושפיר כתבו
דמר' יוסי אין דאיהו מהשיב דבר שעיקרו מן התורה כדאורייתא לענין
ספק כדאיתא לעיל דף ל"ו [ע"ו] לענין טומאה שעיקרו מן התורה.
שם תוספ' ד"ה קסבר. ורבא דלא מחלק התם מסיק הכא וכו' משום
דבעינן ראשית. ק' מאי הוצרכו להביא מכאן וגם תלוי בגירסאות כמש"כ
בכל הגט ד"ה התם ושם מהדר רבא גופי' ור' משרשיא דטעמא שמא יבקע
וא"כ לא ק' דר' שמעון וגם מש"כ שם בכל הגט דרבה גרסינן מדאיירי
אביי בתר' תמוה דכה"ג אשכחן חולין דף כ' [ע"ב] והתם ודאי גרסינן
רבא מדאמר לי' אביי תיקשי' לך ואין דרך לומר כן לרבו דכה"ג דייק
ב"ב קנ"ה [ע"ב] על בן עזאי אלא דכלל זה ליתא אלא אם אביי אמר
דעתו ורבא ג"כ מקדים אביי אבל ששיב על דבריו מצינו טובא (ועיין
שבת דף כ"ג [ע"ב] תוספ' ד"ה גזירה).

דף ל"ח ע"א רש"י ד"ה או אינו מערב אפי' לצד א' להוות
בא' מן הימים כבני עירו. הריטב"א כ' במתני' דאם נותן אדם על יום

א' לבי רוחות לא יזוז ממקומו אך אם הוא בעירו אינו עוקר דעתו מעירו. והנה לולי דבריו הי' נ' דעירוב ראשון זוכה לו כגון אם עירב על חצי יום למזרח והציו למערב מותר לילך תחלת היום למזרח ואחר חצות לא יזוז ממקומו אלא אם הוא בעירו ולק' במתני' ד' ל"ט [ע"א] נ' לפרש דפליגי בדין זו רש"י ותוספ' ותוספ' יסכרו כהרישב"א לפ"ז שפיר הוה משכחת דהוא בא' מן הימים כבני עירו אם עירב בראשון למזרח ובשני למערב דעירוב הראשון זוכה למזרח ובשני דעקר דעתו ממזרח עכ"פ יהי' כבני עירו ונ' דעד כאן לא אמרינן דמ"מ הוא כבני עירו אלא כעין שכ' תוספ' ד' מ"ט [ע"ב] ד"ה ואפילו על נתגלגל חוץ לתחום דהנה לעירוב צריך שיקנה עירוב וגם שלא יעקר דעתו משביתתו והנה בנתגלגל דבאמת העירוב לא חשיב כלל כיון דהוא חוץ לתחום אדרבה במקום שלן שם קנה גופו שביתה רק שאכתי דעתו אעירובו הי' לזה כ' שפיר דמ"מ לא עקר דעתו מעירו ואיכא בעירו שביתת גופו וגם דעתו אבל הכא דהעירוב הוא כדינו למזרח רק שעקר דעתו מאי מהני דעתו אעירו אכתי איכא רק דעתו ולא עירובו שפיר כ' רש"י דאינו מערב וכו'.

שם ב' משנה. ונמצא משתכר בהליכתו. נ' לפרש דהנה בסוגיא דף ל"ט [ע"א] מבואר דצריך ע"כ לאותו פת דאם יאבד לא יכול לערב בפת חדש אך אכתי יש לו תקנה שיערב ברגליו רק דאנן רוצין לתקן לבעיה שלא יטרה כדאיתא לק' [דף מ"ט ע"ב] זהו שאמר דמשתכר בהליכתו שלא יצטרך לילך בעצמו.

שם תוספ' ד"ה ורבי. אבל למאן דשרי קשה. לכאורה הו' מצי לומר דע"כ לא פליגי מאן דמתיר למיקני שביתה בשבתא אלא התם מ"מ לחבירו דאיכא ספק חול ורבי איירי ב"ט ודאי אם עושין יום א'. ונ' דהמהרש"א הקשה האיך מתיר רבי עירובי חצירות כיון דסבר קדושה א' היא והיא קו' תוספ' שם בכיצה [דף י"ז ע"ב ד"ה ורבי] ואפשר לישב דלא שייך קדושה א' בודאי י"ט והנה אפי' למאי דאמרינן רבי תני ולא סבר לה ע"כ דלדידי' סבירא לי' חמר גמל דלא מצינו מי שיסבור ודאי קדושה א' וא"כ בספק י"ט איכא כעין ס"ס ובכה"ג איירי רבי בכיצה ולכך מתיר חצירות ואפ"ה תחומין לא כיון דעכ"פ אסור בהוץ לתחום באותו יום אי אפשר לו להתיר למחר כמו שכ' בריש דבריהם וא"כ ממה נפשך הקשו אי איירי בודאי יאסר חצירות משום קדושה א' ואי בספק ישרי תחומין למאן דשרי למיקני וכו' לפ"ז א"ש דלא תיקשי להו הכא מה שהקשו שם [דף י"ז ע"א] ד"ה מאי האיך קאמרי אי אתה מודה הא פליגי רבי עלה דהכא איירי בודאי י"ט ורבי פליגי בספק ובוה נחא משי"כ רש"י [כאן] ע"ב רב גמירא גמיר דד' זקנים סבירא להו כר"א דמה הוצרך לגזור כיון דתני לה מסתמא סבירא להו הו"ל לפרש רק ארבי דתני ולא סבר זה גמיר רב מרבו ובוה יתישב דזה מוכרח ממילא דאי סבר רבי ב' קדושות הוה ק' אי אתה מודה שאין מערבין עירובי חצירות בודאי י"ט לשבת וליכא למימר משום הכנה דרבי לא סבר הכנה לחצירות כמש"כ תוספ' בתירוצם וע"כ דסבר קדושה א' היא ולא הוצרך לגמור רק דד' זקנים וצריך הך דאיפוך.

שם ע"ב גמ' והא אית מר. הקשה מהרש"א למאי דלא ידע אכתי הכנה תיקשי ל"י הא דרב בביצה דאין מערבין לא עירובי תחומין וכו' ועוד הקשה לעיל בתוספ' ד"ה משום למאי דמסיק דאית ל"י הכנה איך קאמר תאכל הוא ואמה והנה ק' עוד אמאי לא פריך לעיל למאי דמסיק דר"א סבר הכנה האיך אפשר לערב על י"ט ושבת כיון דסוף היום קונה הוי הכנה וכל זה נחא במש"כ תוספ' ביצה דף י"ז ד"ה מאי דיש לחלק בין הכנה בידים לנעשית מאליה והיכא שמערב בתחלה בפת ע"כ צ"ל מידי זו הוי הכנה בידים אבל אם עירב באותו פת אין צ"ל כלום ודכוותי' ביצה שנולדה הוי הכנה מאליה והכנה היכא שאומר ידע הגמ' ולכך נחא הא דרב בביצה דאיירי שמערב בתחלה ולא מקשי רק מביצה שנולדה בזה דהוי הכנה מאליה והרישב"א הקשה מאי פריך ארבנן דמתני' מהכנה הא מוכח מדבריהם דלית להו הכנה מדאמרו לר"א אי אתה מודה וכו' ולא אשכחו טעמא אלא משום קדושה א' ובוה נחא דאינהו לא ס"ד לחלק בהכנות ומקשי אי אתה מודה לשיטתך דסברת בביצה תאכל היא ואמה דלית לך הכנה וע"כ לדידך הטעם משום קדושה א' אבל לדידן טעמא ג"כ משום הכנה ואהדר להו התם ודאי אפילו לדידי משום הכנה כיון דמערב בתחלה צ"ל אבל בביצה הוי מאליה וא"כ לא מצי להקשות האיך מערב ב' עירובין הא סוף היום מכין דזה לא הוי הכנה לר"א היכא דאין צ"ל והיא מאליה כמו ביצה דשרי ג"כ.

שם תוספ' ד"ה והא. הקשו הא ראויה לאותו שבתחומו. ק' הא לר"א לשיטתו דשמותי הוא כמש"כ לעיל [ע"א] ד"ה משום דסבר בכל דבר כבית שמאי לחומרא שפיר פריך דבית שמאי סברי לעיל [דף ל' ע"א] דאין מערבין לנויר בין ולישראל בתרומה דל"ל הא דחזיא לאחריני. שם בא"ה. תימא דמשמע דניחא ל"י וכו'. נ' שסמכו ענין דבל"ז הו"א דעל סוף היום לא ק' מידי דהו"א לפי מש"כ רש"י דף ל"ה [ע"א] ד"ה ובעי דר"א סבר כרבי דלא גזרו בין השמשות על שבות וכקו' תוספ' שם ד"ה נתנגלגל דלר' מותר בחוץ לתחום ומתני' דשם אתיא דלא כרבי א"כ נחא אי סוף היום דהיינו בהש"מ קונה הוה שפיר סעודה ראויה דיכול לילך לשם דאינו אלא שבות אע"ג דרחוק אלפים ובין השמשות אינו רק אלה ות"ק כמש"כ תוספ' דף ל"ד [ע"ב] ד"ה ואמאי זה אינו דהא כל מניחי עירוב הם בביתם בין השמשות רחוקים מעירובם אלפים ואפ"ה קונה כיון דיש לו היתר לילך לשם אם יוכל ולא ק' רק אי בעינן ראויה מבעוד יום דאז אינו רשאי לילך אבל השתא דכתבו דקו' הגמ' קאי משום דאינו מועיל מה שראוי אם אינו בתחומי א"כ תיקשי נמי אסוף היום. שם תוספ' ד"ה הא. והא דקמייתי מילת' דרב יודא וכו'. נ' דלכאורה קשה מה פריך כמאן כר' יוחנן בן נורי הא באמת פסקינן כוותי' לקי' דף מ"ו [ע"א] רק דשם דף מ"ז [ע"ב] אמר רב יודא אמר שמואל חפצי הנכרי אין קונין שבותה ומסיק דסבר כרבנן אם כן מסתם ברייתא לא קשיא ל"י דהוה ידע לתרוצי דיסיף ושתיק וכר' יוחנן ב"ג דפסקינן כוותי' אבל כיון דר' יודא קתני לה לא נחא דר"י ותני סתם בריית' דלא כהלכתא.

שם גמר' א"ל רבה בר רב הנין אי הוה שמיע לי וכו' הדר בי. נ' מדברי רש"י שכ' אי בדיבורא הוה אסיר משום הכנה בשתיקותא נמי דהוה הדר ממאי דאסיר בדיבורא ולא יאסר משום הכנה ונ' דיאמר דהתורה לא אסרה רק הכנה להנאת אדם אבל בתחומין דאין מערבין אלא למצוה ולא ליהנות ניתנו מותר הכנה כעין שמצינו חפצין אסורין חפצי שמים מותרין אך אכתי ק' הא ר"א אמר ג"כ לעיל משום הכנה ורב נמי אוסר הכנה בעירוב כמש"כ תוספ' ד"ה ורבי ונ' דר"א ורב לשיטתם ניהא לעיל דף ל' דמסיק רב דאמר כר"א כבר זו עלי אין מערבין וכ' רש"י בלישנא אחרנא דמאן דשרי סבר דאין מערבין אלא לדבר מצוה ואינהו דאסרי א"כ סברי מערבין לדבר רשות א"כ מצי איירי אם מערב לדבר הרשות ולכך אסרי הכנה.

דף ל"ט ע"א רש"י ד"ה ש מא ת ת ע בר בגולה קמירי. והנה תוספ' ד"ה אי כ' דאיירי בזמן המקדש ונ' דק' לרש"י אם נפרש דאיירי בא"י כדמשמע באמת לישנא שהיה ירא שתתעבר דמשמע דהדבר יבורר רק שעתה מסופק והיינו שעומד במקום שיבורר לו תיכף בזמן שיבואו עדי החודש לבית דין רק שבערב י"ט ירא ור"י ע"כ לא איירי שירא שיבאו מן המנחה ולמעלה דא"כ מאי קאמר ר' יוסי אי אתם מודים דמשמע כאילו מחדש להם דבר לא הו"ל לומר רק אי אתם מודים שהיום קודש וכו' וע"כ דר"י איירי בדבריו שירא שמא יבואו עדים בשחרית ויהיה יום א' קדוש או בלילה ויהי יום ב' קדוש וא"כ מה השיב ר' יוסי שמא יבואו מן המנחה ולמעלה אכתי מה הפסיד הא הועיל אם לא יבואו היום כלל ואם יארע שיבאו מן המנחה באמת לא ילך למחר וצ"ל דהתוספ' סברי כשיטת הריטב"א על המשנה דף ל"ה דאם נותן עירוב ליום א' חציו לצפון וחציו לדרום לא יזוז כלל ושפיר קאמר ר"י אם יבאו עדים מן המנחה וכו' והוא הלך בתחומו קודם הצות וכיון דעתה נתברר דיום א' הוא באיסור הלך אבל רש"י לא סבר כהריטב"א אלא דעירוב הראשון זוכה לו עכ"פ לחצי הראשון מהיום דשם עירובו ודעתו ורק בחצי האחר לא יזוז דעקר דעתו וק' לי כנ"ל וע"כ דחקו לפרש דאיירי שעומד במקום שלא יבורר לו בר"ה אימת באו עדים לב"ד ושפיר קאמר ר"י שמא באו עדים מן המנחה ושניהם קדוש והוא ילך בשני ולא שרי לי ליום א' ב' רוחות אך לכאורה לא משכחת לה שלא ידע זמן ביאת עדים דהא משיאין משואות ולא משכחת רק בזמן השלוחין שאין יוצאין בי"ט ושפיר לא יתברר ובמשנה ר"ה דף י"ה מבואר דגם בזמן הבית היו שלוחין יוצאין וא"כ לא היה בגלות כלל משואות שפיר כ' רש"י מלתא דפסיקא בגולה מיירי דהיינו בגלות שאז לא היו בשום פעם משואות ואינו מתברר.

שם רש"י ד"ה מערב ומניחין בעי"ט. הנה ודאי דלישנא דר"י הכי משמע אך קשה אמאי הא ע"כ איירי דמנה סוף אלף אמה דליהוי סעודה הראויה מבעוד יום כדאיתא לעיל א"כ כיון דלר"י דינו כב' י"ט של גליות אי"כ יערב בראשון לחבירו ולרבא ביצה דף י"ז [ע"א] ניהא דאוסר תחומין מ"ט לחבירו והמהרש"א שהקשה כה"ג על רש"י במשנה

ל"ה הוי יכול לתרין כן אליבא דרבא רק דמשמע לוי דק' לרש"י ג"כ קו' תוספ' ד"ה ורבי וליבא למימר כתירוצם השני דרש"י כ' בתדיא שם והוצרך לצאת וע"כ כתירוץ א' דקאי למאן דמתיר ושפיר ניהא למהרש"א לישב דברי רש"י שם אליבא דמ"ד דקיימינן בסוגיא אך לרב שם כביצה דמתיר ק' ליערב בראשון וצ"ל דנקט לרבנות דרבנן דאפילו להניח בעי"ט אסרו. שם רש"י ד"ה מ"ת נה. ומשייר התרומה. לכאורה מאי בעי רש"י בזה פשיטא דלא יאכלנה וני' למאי דאיתא ביצה דף י"ב [ע"ב] דר"י אליבא דב"ה אמר דאסור להוליך תרומה לכהן ב"ט ומבואר בתוספ' שם דאפי' בביתו אסור להאכילו משום השדא דיסברו שתרט ב"ט א"כ אשמעינן רש"י לר"י לשיטתו דה"א בכה"ג יהא מותר להאכיל לכהן דע"כ לא אסרו כ"ה אלא ב"ט ודאי דאם תרם באיסור תרם אבל הכא אפי' יחשדו שתרם היום ואמרו שהתנה קמ"ל רש"י ומשייר התרומה במקומה כלומר דאינו רשאי להאכילה דלא יסקו אדעתם שהתנה.

שם תוספ' ד"ה אי. בזמן שבית המקדש קיים דקתני שהיה ירא וכו' אין דמשום זה איירי ע"כ שבהמ"ק קיים. זה אינו דהא אחר חורבן ג"כ קידשו ע"פ הראיה אלא דמוכרח ממילא דבגולה לא שייך שמא תתעבר וכו' ביצה שריא אחר חורבן וע"כ איירי שבהמ"ק קיים.

שם בא"ד. נהרדעי לא סברי בהא כר"י. הקשה מהרש"א דאכתי פליגי אר' יוסי וני' דנהרדעי מספקי כמאן הלכה ומכרעי מילתא דלר' יודא אפילו באו מן המנחה ולמעלה לא הוי קדושה אחת ולר' יוסי חיישינן שמא באו מכרועין היבא דבאו בודאי ביצה אסורה והיבא דמספקא לן סמכינן אר' יודא והוי כעין ס"ס שמא לא באו ואת"ל באו שמא הלכה כר' יודא.

שם ע"ב גמ' אבל ביצה דאיבא למיגזר בה משום פירות הנושרין וכו'. למשי"כ רש"י ותוספ' ביצה דף ל"ז [ע"א ד"ה משום מקח וממכר] בעי נמי דמגביהין תרומה אסור משום מקח וממכר ומו"מ שמא יכתוב וכו' רק דכולה חדא גזירה וכעין זה איתא בריש ביצה אביצה א"כ ק' מאי אולמא דביצה. וני' דהוי"א דר"י שרי במתנה ליתנה לכהן הצריך לה כדאיתא ביצה דף ל"ז דהוי נמי לא מוכתא מילתא ולכך שרי אבל ביצה לא וקמ"ל אך ק' לימא דאשמעינן בכלכלה אע"ג דהוי דבר שיש לו מתירין דאי מרישא הוי"א משום דבעירוב הקילו כמשי"כ תוספ' דף מ"ה [ע"ב] ד"ה איבעית וגם דלא שייך הכא דשיל"מ דאין מערבין אלא לדבר מצוה והמצוה עוברת והתם לא קשה לתוספ' רק נהי דהעירוב להולוך הוי למצוה עוברת מ"מ המים יכול להוליך למחר וני' דבכלכלה ניהא יותר לגמרי' לומר דאיבא שבות גמור וכיון דשרי כלכלה תו לא הוה מצי למימר כן אביצה דנשמע מכלכלה או דרוצה לישב אליבא דרב פפא דל"ל דבר שיש לו מתירין בספק דרבנן כדמשמע ביצה דף ג' [ע"ב]. שם רש"י ד"ה פ"ס ק. ומדרבא דאמר מניה ע"ת ועירובי תחומין. הגה אדרבה רבא אסור שם עירובי תחומין וצ"ל דכוונתו דעד כאן לא אסר רק משום מיקני שביתה בשבתא אבל משום קדושה א' הוה שרי.

שם רש"י בא"ד ועוד צידת צבי מלאכה דאוריית' ושריא. לפמשי"כ תוספ' שבת דף י"ז [ע"ב] ד"ה אין פורסין דאם פרס מצודה ונכנס צבי לתוכה פטור מדאוריית' דלאו מידי עביר ק' מנ"ל לרש"י דילמא בכה"ג איתציד ולהכי שריא ונ' דסבר רש"י כשיטת הלכות גדולות שהביאו תוספ' ד"ה אי הויכא דמותר לישראל אחר אין צריך כדי שיעשו ולפי מה שפ"י בביצה דף כ"ה [ע"א ד"ה חוץ לתחום] דטעמא דהקילו במחוץ לתחום משום דתחומין דרבנן וסובר דלאו דוקא בתחומין שאין להם עיקר בדא"י כדאיתא לעיל [דף ל"ו ע"א] אלא בכל איסורי דרבנן כן וא"כ ע"כ איירי הכא שניצוד בחיוב דאוריית' דא"כ לא הוה בעינן כדי שיעשו אך קשה א"כ מאי הוצרך אמימר לתרץ דלאו איתצודי איתצוד לימא דניצוד באיסור דרבנן וצ"ל אמימר ידע המעשה איך היה.

דף מ' ע"א תוספ' ד"ה הא. דמיירי ביושב ומצפה שמא ישחטנו חרש שוטה וקטן ואחרים רואין. לפ"ז צריך לומר דלא קאי רב אמתניתין דקתני אעפ"י שמתחייב בנפשו וזה לא שייך בחשו"ק ולולי דבריהם היה נ' דמשכחת בגוונא דאיתא ביו"ד ס"ז דקבע מבע"י סכין בגלגל של מים וקשר הבהמה לשם שתישחט בכת ראשון ופטר המים מבעוד יום ברחוק מקום ובעוד שהלכו קדש היום ובא אחר ועכבם ואח"כ פטרם דהאחר מתחייב בנפשו ולבעלים היה מוכן מבעוד יום אע"ג דאידיחי בשבת כשעכבם אזלי חבריאי למאי דפסקינן בעיא דביצה דף כ"ז [ע"ב] לקולא דאין מוקצה לחצי שבת.

שם גמרא ואם איתא ב"ש אהת עשרה. משמע דמסייע למ"ד להזכיר וק' אכתי ר' דוסא דלא כמאן וצ"ל דלדידי' כיון דסבר להתנות לא שייך לקבוע ברכה בתנאי משא"כ אי רבנן יהלקו אתנאי ויודו להזכיר ה"ל לקבוע ברכה בפני עצמה.

דף מ"א ע"א תוספ' ד"ה אי. לפמשי"כ מהרש"א דס"ד אין מתענין היינו שאסור להתענות מה קאמר להראות לתלמידים הלכה הא מחויב ה"י לאכול וגם לתרץ מה שהקשה בתוספ' סוף פירקין דר' יוסי מ"יתי ראי' מחל בא' בשבת דמחויב. ונ' במש"כ הט"ז סוף ס' רמ"ט לחלק היכא שמצטער בתעניתו א"כ כך הדין היכא שמצטער לר' יודא מחויב לאכול ולר"י רשאי ואם אין מצטער לר' יודא רשאי ולר' יוסי מחויב להתענות ור' עקיבא לא היה מצטער ואפ"ה אכל להראות הלכה דרשאי ור"י הביא ראי' דכה"ג חייב להשלים דחייב להפסיק והיינו טעמא כיון שעתה אינו מצטער והשיבו לו דהתם אכל ושתה והכא נהי שאינו מצטער מ"מ לא אכל ולא שתה.

שם תוספ' ד"ה שאני. דמה שאסור להתענות בעי"ט לאו משום דחשיב כמתענה ב"ט. משמע דאי הוה האי טעמא לא שייך לפלוגי וק' אדרבה הא מפלוג בגמרא כה"ג דמתוך שמתענין בו משלימין לפניו אבל ברשות שאין מתענין בו אין משלימין וגם האיך אפשר להיות דחשיב כמתענה ב"ט הא קיימינן השתא אין משלימין ומבואר בר"ה [דף י"ט ע"א בתוספ'] ד"ה אסורין דלהך מ"ד כיון דשבתות מותרין היינו חצי היום

ע"כ י"ט אסורין אפי' חצי היום ואיך שייך בחצי היום כמתענה ב"ט. ונ' דלא דברו אמסקנא רק אמקשן דלא אסיק אדעתיה לחלק והוכיח דע"ט משלימין איך הבין הא דלפניהם אסורין אי הוה טעמא דחשיב כמתענה ב"ט משום דלהך מ"ד אסורין בהשלמה אי שרי ליכנס בתענית חובה לישרי ברשות ג"כ דהא לא אסיק אדעתיה דמתוך שמתענין בו וכו'. בתוספת י"ט ספ"ב דתענית כ' אהא דאין מפסיקין בפורים אע"ג דאיקרי י"ט. וק' דאמרינן במגלה דף ה' י"ט לא קבילו עליהם וכו'.

פרק רביעי.

שם ע"ב רש"י ד"ה פירות בי"ט. נ' דעתו כמש"כ הריטב"א דאי בשבת דאיתעביד בהו איסור דאוריית' הוה אסורין ומה שסיים ואי שבת וכו' פ"י אי איקלע שבת אחר י"ט ויצאו ב"ט אסורין בשבת לאכול אך ק' אמאי לא פירש ג"כ בשבת נפקותא לענין מקומן שחזרו לעירם שהיא מוקפת חומה ועירבו כמש"כ רש"י דף מ"ב [ע"ב] ד"ה הי' מודד ולשיטתו שם ד"ה אטו דדוקא באנוסין אמרינן כד' אמות דמיין היפך דברי תוספ' דף כ"ט [ע"א] ד"ה והושיבו א"כ הי' אסור להוליכן חוץ מד' אמות אבל אי כאנוסין דמו מותרין בכל העיר.

דף מ"ב ע"א תוספ' ד"ה מכל ל'. מיהו ע"כ וכו'. דבריהם קשים כיון דעבשו טעמי' לא משום קנס דכבר אירחיא מהלכה הוי לן לפסוק כוותי' טעם חדש וגם שהקשו מבא מחוץ לתחום דנגזור הא אגן לא פסקינן הך גזירה ונ' דעתם דקשה אמאי לא נוכר בהך בריית' ג"כ ראב"י אך במש"כ הריטב"א באי נמי דבריית' בתרית' איירי לבעלים עצמן שיצאו בשונג והנה מסתמא הפירות הם שלהם והם כרגלי הבעלים והך גזירה ודאי לא שייכא אלא למי שיש לו שם תחומו יוציא הפירות עצמו אבל אם הוא עצמו יצא מתחומו לא שייך לגזור דהא אין לו רק ד' אמות ואם נגזור שילך באיסור נגזור על כל היוצאין שלא יזווג אפי' בד' אמות לפ"ז אגן באמת פסקינן כראב"י בהך בריית' דלעולם אסורין דאיירי שלאוכלים יש תחום אלפים ומשה' גזרינן אבל בהך דפירות שיצאו דאיירי שהבעלים הם ג"כ חוץ לתחומן ואפ"ה גזר ר' נחמיה בהא פסקינן כתנא קמא ושפיר הקשו מהבא מחוץ לתחום.

שם ע"ב תוספ' ד"ה וכל תה. מדקאמר סוף העיר איצטריכא ליה דלא תנן. אע"ג דאיתא בהדיא כן בדברי ר"י בן לוי שם משמע להו דמצי למיטר דפליג עלה אבל מדקאמר סוף העיר איצטריכא וכו' ואי הוה מצי לפרש כן ההוא דמערה אדרבה ה"ל למיטר ממתניתן הויא דמערה היינו סוף המערה ואפ"ה אין לו רק אלפים.

שם רש"י ד"ה ט"ל ט"ל. כגון שבת בבקעה ב"ט שהילוך אסור. נ' דמשמע לרש"י מסתימת לשון הגמ' דכי הויכ דלא גזר הילוך אטו הילוך היכא שההילוך אסור מדינא כגון בקעה כן לא גזר בטלמול היכא

שההילוך אסור מדינא ולא משכחת אלא בבקעה ב"ט אבל בהקיפוהו נכרים לפי ההוה אמינא דאין חילוק בין שבת ללא שבת ההילוך גופי' הוא רק מטעם גזירה ולפי זה הוכרח לפרש בדיבור הסמוך דר' גמליאל פליג אר"נ דאי תימא דמודה וע"כ מטעם גזירה ומשום דיש לו בלא זה אלפים אמאי לא גזר נמי בטילטול בבקעה ב"ט כיון דיש לו אלפים לטלטל אלא ודאי דלא גזר בשום ענין ור"נ פליג עליה וגזר ועכ"פ סבר כוותי' דלא גזר בהקיפוהו טילטול דהוי גזירה לגזירה ולפי זה הוה מצי התרצן להשיב דהכא מודה ר' עקיבא דהוי גזירה לגזירה רק דעדיפא קאמר ובאי נמי פירש רש"י דלעולם דקאי כר"נ ואפילו הכי לא גזר ב"ט והא דאסר בהקיפוהו היינו דאפילו בהו"א דהכא דאין חילוק בין שבת ללא שבת היינו בנאנסו אבל בהקיפוהו מדינא אסור אבל לפי מסקנא פירש שפיר לעיל ע"א ד"ה מהלך דר' גמליאל נמי מודה.

שם רש"י ד"ה שני מקומות הן, בקעה אין לה מחיצה, קי לפי מה שהבינו תוספ' דף מ"ז [ע"ב] ד"ה דכולא בדעת רש"י דבעי מוקפת לדירה א"כ נגזור אטו דיר וסחר שאין מוקפין לדירה.

שם תוספ' ד"ה אבל, דקסבר מחיצות דלהבריה מים עשויות, למש"כ רש"ל על רש"י מ"ג ד"ה הלכה דלהבריה מים אינו מגרע רק שלא תהא כשבת באויר מחיצות א"כ לרבה מנ"ל לשמואל להתיר בספינה דילמא ר"ג נמי סבר כר"ע דלהבריה עשויות רק דלשיטתו דלא בעי שבת וכו' שפיר מתיר וכיון דשמואל אוסר בדיר וסחר ממילא אסור נמי בספינה, דף מ"ג ע"א רש"י ד"ה כי פליגי, כי רש"ל דמוכה נמי מתוספ' שפסק רשב"ם דנכנס בשבת אין לו רק ד' אמות דע"כ משום שעמדה בשבת דתו אין מועיל הילוך, וקי' מאי מגרע מה שעמדה הא ע"כ עמדה בתחום העיר דאל"כ איך נכנס לתוכה ואיך תקנה בזו ד' אמות כיוצא חוץ לתחום ומאת שהלכה חוץ לתחום תו לא עמדה.

שם תוספ' ד"ה הלכה, מדלא קאמר ת"ק לא בשבת כי היכי דנקט ולא בע"ש משום ב"ה, הנה לרשב"ם לא סבירא ת"ק דיוקא מדהוצרך להוכיח דאי אבי"ש היינו ת"ק תיפוק לוי' דאמאי נקט כלל ולא בע"ש, וני' לישב קושייתם דקי' אמאי התיר לילך לספינה בשבת ליחוש שילך חוץ לד' אמות כמו בקרון בסמוך וני' דלרשב"ם מספקא הלכתא כמאן ולכך לא גזר מספיקא אבל בקרון אסור מדינא אם ירד שפיר גזר וא"כ בריותא דירושלמי מצי אתי כר"ע דאסור מדינא בדיר וסחר כמסקנת הגמרי' דף מ"ב [ע"ב] ולכך אין מתירין בשבת.

שם ע"ב גמרא, בשבתות ובי"ט אמאי מותר, למה שכתב רש"י פרשת שמות על פסוק וירכיבם על החמור והוא שעתיד משיח להגלות משמע דתחלת בואו יהיה על החמור קי' דאסור לבא בשבת שמא יחתוך זמורה וני' במאי דאיתא סנהדרין דף צ"ה [ע"א] וכו' עם ענני שמיא א"כ יהא אסור לשנות בשבת וי"ט דילמא זכו ויבוא עם ענני שמיא, שם תוספ' ד"ה ואסור, או ישן מעט, קי' רשם מסיק בהדיא דניים פורתא לא מהני.

בא"ד. שאינו ראוי לבוא באותו יום הואיל וכו'. פי' דשאר הימים הם ראויין בשעת הנדר אבל אותו יום כבר אידחי בשעה שנדר. ולולי מהרש"א הי' נ' לפרש דאע"ג דאינן ראויין משום משיח בן יוסף מ"מ כיון שידע שלא בא אמאי נדר לבטלה ע"כ דהכי נדר דנינקוט בדעתן שבא משיח בן יוסף באותו יום שראוי בן דוד לבוא אח"כ ומש"ה בשבת מותר דאפי' הי' בא בן יוסף לא היה בן דוד ראוי לבוא היום.

שם תוספ' ד"ה הא"י. בשבת קודם אכילה. משמע דאחר האכילה בא א"כ ק' אמאי פסק דמותר בשבתות וי"ט הא ב"ט אחר השבת אסור שמא בא אתמול אחר האכילה. ונ' דבאמת בשבת כל היום הוא קודם אכילה דכמה בני אדם שמתענגים בסעודה ג' אע"ג שיוצא בטיני תרגימא אבל אהאי דפסחים שפיר כ' דדוקא קודם אכילה אינו בא דשם איירי בשבת ע"פ דאינו רשאי לאכול אפילו מצה עשירה בשעה עשירית כדאיתא אורה חיים סי' תמ"ד ס"א שפיר בא אחר שעה עשירית ואע"ג דאכתי אסור לשנות אם נדר ב"ט של פסח שחל אחר השבת י"ל דאיירי הק' ברייתא בגולה שעושין ב' ימים טובים וא"כ מסתמא אין אדם נודר בנוזר ב"ט הראשון של פסח דמפקיע עצמו מדי' כוסות של לילה שני' דחמירי דמוכר כסותו כדאיתא א"ח סי' תע"ב סי' י"ג משא"כ בקידוש לא מיבעיא לשיטת רש"י נוזר דף ד' [ע"א] דמותר נוזר בקידוש על יין אפי' לר' תם מ"מ לא חמיר כ"כ רק מצד חסידות כדאיתא מגילה דף כ"ז [ע"ב].

דף מ"ד ע"א רש"י ד"ה דלאו מידי קא עביד. נ' מדברי רש"י דאי לא מתקן הוי אהל עראי ואי מתקן הוי קבע היפך ממש"כ ד"ה בדופן שלישית והנה הוכרח לפרש דסבר הגמ' עתה דבלא מתקן הוי אהל עראי מדפריך לכתחלה מי אמור וטעמא דבדופן רביעית שייך תוספת דבלא זה חשיב רשות היחיד כדאיתא לעיל דף י"ב [ע"א] אבל בדופן שלישית אפילו לא מתקן מ"מ עושהו אהל דב' מחיצות אינו אהל רה"י וממילא לר"י דמתקן הוי קבע דאליכ לא הוה למיתלי' בר"ט ור"י וטעמא דסבר הגמ' השתא דאע"ג דלא שייך באדם ובהמה קבע מ"מ כיון דעל ידו מתכשר הסוכה הוי במעמיד עתה השני מחיצות שהם קבע משא"כ ברי' נחמיה דכל המחיצות הם של אנשים אע"ג דמתקן לא הוו קבע ולכך הוה שרי ולכך לא הקשו בתוספת מנחמי' רק לפירושים.

שם ע"ב רש"י ד"ה רב שימי ס"ב. הוה להו כחד תחומא ובמאן דלא נפק מתחומא. משמע דיש לו ב' תחומין אליבא דר"ש גם ללשון זה דבלשון זה כתב בלישנא אחרונא לרב שימי ובוזה נוחא ההיא דמערה לר"ש אבל הריטב"א ד"ה רב שימי כ' דאין לו רק תחום א' וק' דמקשה לרבה ולדרי' מי נוחא דבמערה יש לו ב' תחומין.

דף מ"ה ע"א בגמ' ו'ה תנן ר"א אומר. למש"כ רש"י דף מ"ב ע"א לחלק בין היכא דאין לו רק די' אמות ליש לו בל"ז אלפים ק' דילמא התם מקילינן בהבלעה לפי שאין לו רק די' אמות וצ"ל דללישנא קמא נמי אתינן להאי סברא כיון דבאינן דבוקות שרינן בדיא במובלעות הוה לן למישרי אפילו ביש לו בל"ז אלפים ומיושב קו' מהרש"א דבכולה שמעתן

בעינן מובלעות ורבנן מודו לר"א משמע דסגי בדבוקת דשאני התם דהמקום צר אבל ללישנא בתרא ק' דמיייתי אב' תחומין מטעם מובלעות דיו אי מיייתי רק אתחומא קמא דאע"ג דהתם סגי בדבוקת משום שהמקום צר והי' נ' דלמסקנא שפיר פריך דרבנן מודו במצוה וע"כ ביש לו בל"ז אלפים דכל יוצא ברשות יש לו אלפים ואפי' הכי מודו דשרי בדבוקת א"כ במובלעות יהי' לו ב' תחומין אבל זה אינו דאין המצות שוות ומשנתנו לא נקטה לשון למצוה אלא ברשות כלומר שהב"ד נתנו רשות לחלל שבת אז יש לו אלפים אבל ברבנן נקט לדבר מצוה שדעתו הי' למצוה אבל עשה שלא כדון שאין מחללין עלי' שבת וקיל בהא לענין הבלעה אבל אין לו אלפים.

שם רש"י ד"ה והתנן. אבל ללישנא בתרא לא נהירא, לכאורה הוה מצי לפרש דמקשה אי בדבר רשות יש לו חד תחום למצוה הוה ליתן ב' תחומין אך דא"כ במסקנא לא ניהא דמודו לדבר מצוה מ"מ מניל ב' תחומין אבל קו' תוס' ניהא בזה דאמר אנא סברי כרבנן דהתם בדבר רשות לא יהבי כלל אבל לדבר מצוה אית לי' חד תחום ומסיק דמודו במצוה דיהבינן חד תחום בדבוקת וממילא במובלעות ב' תחומין. דף מ"ט ע"ב תוספ' ד"ה מא"י. הקשו ממקדש אשה ובתה. ונ' למאי דמוקי לק' דכי רהיט לעיקרו מטי א"כ בשלמא התם על איזה שירצה לה תפוס הקידושין רואין כאילו האחרת כבר מקודשת לו ושוב לא יכול לקדש אמה אפילו אינו רוצה בכתה אבל הכא אם ירצה יחזור מדי אמות הראשונות ויקנה אחרות כיון דעדיין יום הוא רק שניהם כאחת אינו יכול כמ"ש"כ רש"י דף נ' [ע"ב] ד"ה כל שאינו בהא לא פסקינן כוותי'. דף נ' ע"א תוספ' ד"ה שא"נ. הקשו ממעשר בהמה אפילו איתי' לחצאין. דלפירוש רש"י דלחצאין לא הוי בת אחת א"כ לא קרא עשירי רק אשני חצאין א"כ שאר חציון טבל אע"ג דרבי קרא אחד עשר שקרא עשירי הכא לא קרא שם כלל אי"א אבל לפירוש ר"י אתי' שפיר כיון דחל בזא"ז לחצאין חל נמי השם בת אחת אשניהם אע"ג דגבי חישין סאה אחת טבל הכא גלי קרא.

שם תוספ' ד"ה עשירי. הנה סוף בכורות [דף ס"א] פליגי בזה ר' יודא ור"ש לר"י ירעו דאין מביאין קדשים לבית הפסול וא"כ דברי רש"י קשים מאוד ודברי תוספ' ג"כ. ונ' דאי' זבחים דף ע"ה [ע"ב] אמרוה קמ"י דרבא וכבר הגיהו שם רבה מדהשיב אביי תלמידו וא"ל אפי' תימא ר"ש משמע לרש"י מדטרח רבה לתרץ הברויתא אליב"י מסתמא פסק כוותי' ולכך פירש כאן דיקרבו אבל בקודושין הגורסא אמר רבא יצאו וכו' פירש אליבא דהלכתא דאין מביאין לבית הפסול ולכך ירעו והנה תוספ' סוף בכורות [שם ד"ה והא] הקשו לר"ש הא אין מתן דמיהם שוה ותירצו ודבריהם קשים להבין אבל העיקר כך דרש"י פי' לקי' דף ק' [ע"א] ד"ה ינתנו במתן ד' דעשה דחטאת דוחה לבל תוסיף אבל לר"י אין צריך לדחות הלאו דבל תגרע כיון דאינו עושה בידים והנה כאן דלוקא תערובת דמים דבל א' בפ"ע קרב לא שייך שידחה עשה את כל תוסיף וע"כ כר"י וינתנו במתן

אחת. ואח"כ כתבו [תוספ' שם בבכורות] ומיהו בהאי פסק וכו' כלומר כיון דר"ש אית לי זבחים ע"ט [ע"א] רואין יכול ליתן ג"כ מתן ד' והנה לרש"י לא ניהא בת"י ראשון דיביא עצמו לכתחילה לידו כל תגרע והוה מוטב שירעו אלא דר"ש לשיטתו דסבר רואין אבל רבה נהי דסבר כר"ש דמביאין קדשים וכו' אבל מהיכא תיתי שיוסבור גם בהא דלא כרבנן דלית להו רואין שם דף ע"ט ולכך הדר גם בהך דהכא.

שם ע"ב רש"י ד"ה ל"מ א. הקשה מהרש"א דבדף ס' [ע"א ד"ה ואסור לעירובין] כ"י רש"י דאינו עוקר מביתו היכא שלא קנה עירוב. ונ' דודאי הגמ' פריך שפיר מ"מ"נ אי איירי שהוא בדרך א"כ לא יזוז ואי בעיר א"כ יהי' לגמרי אתחום ביתו אבל רש"י דכתב לא יזוז צריך דקאי אעבדיו והך דאמר לעבדיו לא שאמר להם לערב לצפון ולדרום אלא שאמר לערב והלכו הם ועירבו לב' רוחות וא"כ בכל דוכתי אמרינן דאינו עוקר דעתו מביתו אבל הכא סמך לגמרי אשלוחו לאיזה רוח שירצה ותו לא הי' דעתו כלל אעירוב אבל לקמן שאמר לבנו ערב במזרח א"כ הי' דעתו אעירוב היה דעתו ג"כ שאם לא יקנה ישאר אתחום ביתו.

דף נ"א ע"ב תוספ' ד"ה ול"א. הקשו היכי הוה להקל. ונ' למאי דאיתא דף ל"ח [ע"ב] בשבת אחר י"ט דיתוב ושתיק ואינו רשאי לומר שביתתו וכו' משום הכנה א"כ לא הי' מועיל שיושב בביתו כיון דצריך לומר שביתתו במקום פלוני ואינו רשאי ושפיר הי' קולא שישלח פתו.

שם תוספ' ד"ה ו"צ א. הקשו איך יחזור לביתו. נ' וקאי אתי' ב' דרש"י דאיירי בכא לחוץ לתחום ואם עירב ממש חוץ לתחום סמוך תו אינו נחשב כבני עירו כיון דהוא חוץ לתחום ואין בני עיר רשאין לילך לשם אבל לו' נותנין הד"א משום שביתה וכשמודד הד"א בתחילה כלו האלפים ד' אמות פחות משהו בתוך ביתו.

שם רש"י ד"ה א"ה. ופלוגתא דאמוראי הוא וכו'. כוונתו דרבה סבר לומר לא פליגי וכו' רש"י שם [דף נ"ב ע"א ד"ה לומר כ"ע] דאי לא החזירו חבירו הוי נמלך דאפי' גילוי דעת ליכא והנה ודאי אם אמר שביתתי וכו' לרבה אליבא דר"י מהני אפי' חזר מעצמו ועכ"פ בחזר מעצמו צריך לומר שביתתי אבל לרב יוסף אליבא דר"י אפי' חזר מעצמו אין צריך לומר זה שכ' ופלוגתא דאמוראי וכו' דלרבה דאיירי בהחזירו חבירו א"כ בחזר מעצמו צריך לומר ולרב יוסף דאיירי בחזר מעצמו א"כ אפי' חזר מעצמו אין צריך לומר ולכאורה לרבה מצינן לאוקמי מתני' בחזר מעצמו ובאמר זה שב' דודאי לדינא בחזר מעצמו איכא פלוגתא אבל ע"כ בדלא אמר מידי עסקינן וכו' כלומר דמתני' ליכא לאוקמי לרבה בחזר מעצמו ובאמר והמהרש"א נדחק בזה.

דף נ"ב ע"א רש"י ד"ה ור"ב יוסף אמר. בלישנא אחרנא. וקסבר ר' מאיר כל שהוא עשיר ולא עירב אלא באמירה. נ' הא דלא כ"ל ג"כ אם עירב ברגליו דזה ודאי לא יזוז דשם לא קנה לר"מ ומכאן עקר גופו ממש משא"כ באמירה לא עקר גופו מכאן ואע"ג דבכה"ג אמרינן לא יזוז ממקומו נ' דהכא איירי בעיר דלא עקר דעתו כמש"כ תוספ' דף מ"ט

[ע"ב] ד"ה ואפילו ואפ"ה אין לו רק אלפים שבין עירוביו דכיון דרצה לערב לפניו גלי דעתו שאין צריך להלך רק לרוח שלפניו ועקר דעתו מצדדיו דלאחריו כמש"כ המ"מ הובא במג"א ס' ת"ה ס"א.

שם ע"ב תוספ' ד"ה כ"י. והא דלא קאמר להחשיך דפשיטא הוא דאין לצאת מתחומין. הקשה מהרש"א א"כ אמאי איצטרך במתני'. ונ' דהנה מתני' דהחשיך אמה ע"כ איירי שחשכה לו שם ואמאי לא יכנס הא רשאי לילך משם אלפים ואפשר לאוקמי בישן שם דאין לו רק ד' אמות אך זה דוחק לאוקמי סתם משנה דלא כר"י בן נורי דפסקי' כוותי' דף מ"ו [ע"א] וע"כ דלא יכנס היינו להיות כאנשי עירו כמו לעיל מ"ה [ע"א] במשנה דמי שישב ומשום דכלתה מדתו ג' אמות בעיר והנה זה אוקימתא דגמרי' אברוי' דר"א וע"כ קו' תוספ' היינו דלוקמי' בישן אמה א' חוץ לתחום ור"א לשיטתו דפליג דף מ"ה אר"י בן נורי במשנה דאין לו רק ד' אמות וע"ז כ' דמילתא דפשיטא דאין לו לצאת מתחומי' כלומר מד' אמות.

פרק המישי.

דף נ"ג ע"א תוספ' ד"ה וגשרי ס. בית דירה לא קאי אנפשות. ולמש"כ דף נ"ה [ע"ב] ד"ה נפש כיון שהזכיר בית דירה ממילא די'ש בו ד' אמות מצי קאי נמי אנפשות ולומר די'ש בו ד' אמות.

דף נ"ה ע"א רש"י ד"ה עגול ה. שאם בא לצאת דרך קרן ישתכר רביע. וק' דזה סברת המקשן דף נ"ז [ע"א] ומסיק אבל באלכסונא בעינן טפי וא"כ הכא משתכר ב' חומשין.

דף נ"ז ע"א בנמ" רב אשי אמר רביע דקרנות. הני מדברי רש"י דבלישנא קמא סבירא לי' דנותנין ג"כ מגרש לתחומין והוה ק' לי' על התנא דנקט נמצא מגרש אקרנות כיון דשייך גם בתחומין וע"כ דהבריית' רוצה לינקוט במתא דתרי אלפי כבריית' דלעיל מינה ואינה רוצה לישידי מידת המתא עליו' וא"כ לא היה דבר מסוים דהוי טפי מתילתא והוכרח לינקוט רק מגרש דקרנות דליהוי מנין מסוים ריבעא אבל בלישנא אחרנא שפיר פירש בין גדולה בין קטנה דאפילו איירי במתא אלפא לא ק' דלינקוט נמצא מגרש גם אתחומין ויהי' מנין מסוים תילתא כיון דלא יהיבין כלל מגרש לתחומין.

דף נ"ח ע"א רש"י ד"ה מפני שמרבה. והתורה אמרה בחבל של נ' ימדות. דברי רש"י תמוהים דנראה כאילו זה מילתא דפסיקא ואין צריך לטעם וא"כ מה צריך למפני שמרבה תיפוק לי' שהתורה הקפידה על נ' ונראה דק' במשנה כיון דתנא אלא בחבל של נ' מה צריך להדורי לא פחות ולא יותר. ונ' דזה קשיתי' לבריית' ומפרש הברייתא דהכי קאמר אין מודדין אלא בחבל נ' לאפיקו של מ' דכתיב נ' בני' רק דהוי' טעמא דקרא דהקפיד שיהיו מודדין נ' אמה כאחד וא"כ ה"ה אם ישול חבל של מ"ח אמה שיוכל למותחו למשל על נ' שפיר דמו או למשל של נ"ב

שנכווץ על נ' לזה אמר לא פחות וכ"ת מדוע יקה פחות הא צריך למדוד נ' מ"מ מפני שמרבה ויהיו נ' או יותר מפני שממעט ויהא נ' אעפ"כ אסור לזה קאמר רש"י דהתורה אמרה בחבל נ' מדוד כלומר לא דהקפידה על מדידת נ' כאחד אלא על החבל הקפידה שיהא דוקא נ'.

שם ע"ב בגמ' אחרים אומרים אפי' עמוק וכו' מבליעו. ק' למשי"כ ר"ת ד"ה אבל דהבלעה נמי לא שייך בערי מקלט ואחרים הם ר' מאיר ק' ק' הגמרי דף ל"ה ע"ב אי סבירא ל' תחומין דאורייתא.

פרק ששי.

דף ס"ב ע"א רש"י ד"ה אלא דכולי עלמא. והפסידוהו . . . . ויקשה בעיניו ליתן שכר בכל שבת. ק' דזה הטעם לא נזכר בגמרי. ונ' דטעמא דאתי לאחזוקי ברשותו לא שייך אלא כששוכר ממנו לשנה או ליותר אבל ליום השבת לחוד לא מסתפי נכרי וכן משום כשפים אם ישכור לשבת גרודא ידע הנכרי דמשום מצות שבת לכך כ' רש"י דמ"מ יקשה בעיניו וכו'.

שם ע"ב תוספ' ד"ה כגון. ובזמן שהיה מגילת תענית נוהגת. נ' שסמכו ענין על פי מה דמבואר במ"ז א"ח סי' תרפ"ו דחנוכה ופורים לא בטלה אבל לענין לפניו ולאחריו בטלה א"כ לפירש"י נחא בחנוכה אבל לפי תוספ' דאיירי בלפניו ולענין זה בטלה אף בחנוכה צ"ל דבזמן שהי' נוהגת.

דף ס"ג ע"א גמרי' מאי דרוש מצוה להביא מן ההדיוט. לכאורה מאי שייך אוה דרשה מקרא מלא הוא ונ' לפי שמצינו כמה דברים שנעשים ע"פ הנס ובזמן שאין הנס המצוה לעשות בעצמן דלא סמיך קרא אניסא וה"א ג"כ הכא כן אך הם דייקו מדכתיב בפסוק שלפניו בני אהרן הכהנים ולאחריו ג"כ ובפסוק זה שינה ש"מ דקאי אבני אהרן ממש ובאמת בזבחים י"ח [ע"א] יליף מזה שאם עבד בד' כגדים פסולה אבל הם דרשו כמשמעו ובימי אהרן מובטחים שתרד תמיד אש מן השמים ואפ"ה מצוה להביא מן ההדיוט.

שם רש"י ד"ה דכתיב. לישאל דבר הלכה מאלעזר. נ' דדחקו לרש"י דע"כ נענש מדה כנגד מדה וע"כ דקאי אדבר הלכה אך ק' דלעיל דף מ"ה ע"א ד"ה הרי שמואל כ' רש"י ומידי דאיסור והיתר לא משויל באורים ותומים.

דף ס"ד ע"א תוספ' ד"ה שתה. דהא ר"נ גופי' אמר דרך מיל וכו'. אע"ג דמצי קאי אתפלה מ"מ מדפריך אמעשה דר"ג מר"נ דילמא דוקא לענין תפלה הדרך טורד דבלא"ה אמרינן דף ס"ה [ע"א] הבא מן הדרך אל יתפלל וע"כ קאי ג"כ אהוראה.

דף ס"ה ע"ב גמרא אבל הכא אמינא נפק אול ל'י. לכאורה תיפשוט מדדייר ישראל בחיצונה אם ישראל ונכרי בפנימי ולא מיסתפי

מנכרי וע"כ דאמרינן השתא הוי לי נ' דהתם אם יחוש ישראל שיבוא הנכרי מחצר אחר להרגו יבוא ג"כ הישראל משא"כ הכא הנכרי דר עמו ושיבוא הישראל מחצר אחר לא שכיח.

שם תוספ' ד"ה אי קל ע"ו. ואע"ג דר' יוחנן וכו'. הקשה מהרש"א אכתי הלכה כר' יודא. ולא ידעתי הא ר' יוסי נמי אוסר והלכה כוותי' נגד ר' יודא כמש"כ מהרש"א בסמוך.

דף ס"ו ע"א רש"י ד"ה מ"ב ט"ל ין דר"ס ת רג"ל. ומותרין בני חיצונה לעצמן. מיתור לשוננו נר' דדוקא דר"ס רגלם מצי לבטל אבל הצירם לא.

דף ס"ז ע"ב תוספ' ד"ה נסמוך. ולא הי' לו להביא מאותה משנה. נ' דעת רש"י דמאן דפסק ליסמוך אשיתוף ע"כ לא מוקי מתני' כר"מ דלכ"ע הוה הלכה כסתם משנה כמש"כ תוספ' שבת דף פ"א ע"ב] ד"ה והאמר וע"כ דמוקי כרב דלא תני פתוחות דלדידי' מצי אתי כרבנן ומיושב ק"י מהרש"א לקי' [דף ע"ג ע"ב על תוספ' ד"ה אימא מציעתא] דילמא מש"ה לא תני רב פתוחות דליקו כרבנן ז"א דכיון דרב פסיק כר"מ ע"כ מוקי נמי משנה כוותי'.

דף ס"ח ע"א רש"י ד"ה עד שלא ימות. לא סלקא מינייהו במחשבה. לא ידעתי מי הכריחו לזה דלמאי דמוקמינן שם בכרירה משמע דמכאן ולהבא אפי' במחשבה מהורין לכ"ע.

דף ס"ט ע"א. כ' הרא"ש ס"י י"ג דודאי קולא דמבטל רשותו בדיבור ואין צריך שכירות. ונ' דהקולא בשכירות הוא דאילו מבטל צריך לבטל לכל א' וא' כמו שפסק בס"י ט"ו אבל אם הוא בתורת שכירות א' שוכר ע"י כולן כדאיתא לעיל דף ס"ז [ע"א] גם מה שכי' שם הישראל שלא רצה לבטל שוכרין ממנו לא משמע כן מירושלמי שהביאו תוספ' ס"ז ד"ה מערב דאי הוה ישראל בתורת שכירות ישכיר אחד מהם.

דף ע"ג ע"ב תוספ' ד"ה אימא. הקשה מהרש"א הא דאמר מציעתא אתיא לרבנן לא א"ש למ"ד בין לא פליגי כיון דאיירי בכל ענין. ולולא דבריו היה נראה דכוונת תוספ' דלמ"ד דפליגי בין ע"כ סתם שיתוף המזכיר הוא בין ודכוותי' לאידך מ"ד סתם שיתוף דבריית' הוא דפת וה"ה למתניתין. שם תוספ' ד"ה אלא. הקשו דליתסרי במבוי. הנראה מדבריהם דלמ"ד אין מבטלין אפי' אסורין בחצר השוכח שייך שפיר מותרין בחצירות שלהן ואפי' בהם אסורין בלא ביטול דכיון שהמבוי לחצרות כחצר לבתים כי היכא שאם עירב עם אנשי חצר רשות חצרו ולא רשות ביתו דאינו מועיל הי"ג לענין מבוי ולזה הקשו רק במבוי.

דף ע"ד ע"א תוספ' ד"ה עד. הקשו ממערבין ומשתתפין. ולפי מש"כ שבת ק"ל [ע"ב] ד"ה ניתקו דדוקא היכא דלא נשתתפו בעינן בתים וחצירות אבל נשתתפו לא אין מקום לקושיהם וכוננו הגמ' דלהכי לא תני פתוחות דכיון דבלא נשתתפו בעינן בתים וחצירות א"כ היכא קתני מבני

מבוי ולא נשתתף אסורין במבוי ויהיב טעמא שהמבוי לתצירות וכו' כמו שפי' רש"י תיפוק ל"י דאסורין משום לחי וקורה.

בא"ד. הקשו דלא מסתבר דפליג רב אבריי' אע"ג דבהך ברייתא גופה משמע דבעי יותר מבית א' מדאסר לרבותא דמבוי שלהן נותר וכו' אלא דפליג ארב בסברא אי מצרפין. נ"י דמשמע להו מדאמר דקא סבר אין מבוי וכו' משמע דהא בהא תליא וע"פ מש"כ דף י"ב [ע"ב] ד"ה ובתים דטעמא הוא דבעי דיוורין הרבה וא"ש רב לטעמי' דכיון דבעי דיוורין מרובין ה"ה דלא מהני פתוח ואב ובנו וע"כ בריית' פליג' ארב ולא בעי בתים וכו' ושפיר הקשו. והנ' דעת רש"י דקשיא ל"י כיון דהא ברייתא לעיל דף ה' [ע"א] דבעי בתים וחצירות האוך פליג ר' יוחנן ושמואל אבריי' וצ"ל ע"כ דאב ובנו תלי בבת' וחצירות וא"כ פליג הך ברייתא דאב ובנו אדלעיל וסבר שמואל דהך בריית' ס"ל בית וחצר ור' יוחנן אמר דסבירא ל"י אפי' חורבה וכיון דראוי לפסוק כהך בריית' דאב ובנו כמשמע מקו' תוספ' וכמש"כ הריטב"א הוכרח לפרש בנקטינן דר"ג לעיל דף י"ב [ע"ב] דבית אחד בכל חצר ודעתו דר"ג סבר דבריית' דאב ובנו פליגא ארב בבתים דצריך רק בית א' בכל חצר ולא בעי כל כך דיוורין כרב ופסקינן שפיר כבריית' כקו' תוספ'. ומה דפירש רש"י במילתי' דשמואל וחצר שבית אחר פתוח לה ומנ"ל דפליג נמי בבתים ארב נ"י דיצא לו מדאמרינן שבת ק"ל [ע"ב ד"ה] ניתקו חצירות ונעשו בתים ורב לטעמי' ומאי לטעמי' הא לשמואל נמי שייך הך דינא וע"כ דבבתים נמי פליגי ארב.

שם ע"ב תוספ' ד"ה הוה אמינא. והא דנקט חלונות. הקשה מהרש"א דילמא כמש"כ לעיל דדרך לעשות חלונות בבית וכו'. ונ"י דלא קאמרי לעיל אלא דבבית אין דרך לעשות חלונות אבל בבית אין הכי נמי דעושין ג"כ פתחים.

שם בא"ד. ואע"ג דלעיל גבי חצירות השבינן כחד. הקשה מהרש"א דהא כתבו לעיל דע"י חלונות לא חשיבי כחד וכו'. ונ"י דלא אמרו שם אלא מטעם דגבוה ד' טפחים מן הארץ וזה לא שייך אלא בבית אבל בבית אמרינן ביתא כמאן דמלי דמי כדאיתא לקי' דף ע"ו ע"ב.

פרק שביעי.

דף ע"ט ע"ב תוספ' ד"ה ואי בעית. וגם רבא שצוה וכו' לא הוא ולא שאר בני חצר וכו'. משמע להו דגם בחצר של רבא לא עירבו וק' דע"כ החמין היו בחצר דהא לא ביטל להם אלא חצרו וע"כ לא שבתו בבית דה' אסור להוציאן לחצר שלא עירבו וא"כ מה היה צריך ביטול הא לכ"ע מותר לטלטל כלי חצר לחצר אחר כמש"כ תוספ' ע"ו [ע"ב] ד"ה ובלבד ורש"י כ' שם ויביאו חמין מחצירו לחצירן משמע דלא היו רוצים להביא לבית.

פרק שמיני.

דף פ"ה ע"ב תוספ' ד"ה עירוב. ק' דאשכחן דקרי עירוב לשיתוף וכו'. ונ' דמהרש"א הקשה מאי מביא מבריית' אחר שפשיטא ל' ממתני' דמבריית' גופא לא מוכח מידי. ונ' דמשמע ל' הלשון אינו עירוב מיותר דהו"ל לומר אסור ויש לדיוק או עירוב לא הא שיתוף הוי או לרבות דאפי' בית שער דיחיד אינו עירוב ודכוותי' דף צ"א משנה יתירה לרבות בלא עירוב וא"ש דהקשה דאע"ג דקרי לשיתוף עירוב הכא ע"כ היתור לדיוק הא שיתוף הוי ומשני בית שער דיחיד איצטריכא דהו"א אינו עירוב אתי לרבות בית שער דיחיד רק דאכתי מג"ל דילמא האמת כן לכך מיייתי הבריית' דמוכח דשיתוף הוי וא"כ אינו עירוב אתי למעט שיתוף וליכא רבוי אבית שער דיחיד.

פרק תשיעי.

דף צ"א ע"ב תוספ' ד"ה ג.ג. הקשו האיך שרי לטלטל להצר. הקשה מהרש"א אנבוה עשרה נמי תיקשי דאוסרין זה על זה לטלטל כלי בית לחצר. ונ' במש"כ הריטב"א לישב קו' תוספ' דף צ' [ע"א] ד"ה או דמוכח מרש"י שם ע"ב ד"ה ורב דהא דגג וחצר רשות אחת דוקא לחצר שיש לו חלק בה בהכי ניהא קו' מהרש"א שם תוספ' ד"ה כרמלית דלינקוט הבעיא בעמוד כמו באכסדרה דסתם עמוד היא של רבים ופשיטא דמותר כמו גג וחצר ולכך נקט באכסדרה דהיא של יחיד ואין לו חלק בה ולפי' מצינו לומר דהא דנקט היתורא לאנשי מרפסת בלא עירוב היינו לטלטל כלי גגם ולכך לגבוה עשרה מותר כמו מגג לחצר כיון שיש לכל אחר חלק בה משא"כ אפחות מ' שהיא לאנשי חצר אסור מגג כיון שאין להם חלק בה שפיר הקשו.

דף צ"ב ע"א תוספ' ד"ה איכא. הקשה מהרש"א תיקשי להו ארב גופי' דלא מהני לדידי' חורבה והכא מתיר בחורבה. ונ' דמוכח מרש"י ד"ה התם דגם כלי חצר לא מינטרי בחורבה וא"כ כמו דאם אסור לטלטל לחורבה לא מהני להתיר המבוי כמש"כ תוספ' דף ע"ד [ע"א ד"ה הכא] הכי נמי אם אין רגילות לטלטל בו משום דלא מינטרי לא מהני למבוי וא"כ ממ"נ לא מהני אבל אר"י שפיר הקשו מאי למעמי'.

דף צ"ד ע"א תוספ' ד"ה ולפלגו. הקשו דילמא דוקא הכא פליגי. ונ' דא"כ רבנן דבן עזאי בשבת דף ה' [ע"ב] דלא כמאן למאי דמסיק דאשכחנא בצידוי רה"ר וכו' תוספ' שם דף ו' [ע"א] ד"ה מידי דהוה ג"כ במשכן יתירות ואי אמרינן דדוקא הכא פליגי אטו נימא דהוה מסתמא במשכן חצר שנפרצה.

פרק עשירי.

דף צ"ה ע"א במשנה המוצא תפילין מכניסן זוג זוג, מסיק בגמרא דסבר שבת זמן תפילין ועובר על בל תוסף אפי' לא מכוון כמש"כ תוספ' דף צ"ה [ע"ב] ד"ה אי דשלא בזמנו לא בעי כוונה. וקי' למש"כ תר"י סוף פ"ק דברכות בשם הר"ש דכי מכוון שלא לצאת אינו יוצא א"כ כ"ש דאינו עובר כה"ג כדמוכח ר"ה סוף דף כ"ח דיותר בקל יוצא מעובר א"כ ילביש שנים ויכוון שלא לצאת צ"ל דתר"י הביאו זה הדברים הקודמים דאמר דבמילי דאמירה לכ"ע בעי כוונה אבל הר"ש אמר נמי במילי דאמירה בעי כוונה רק בזה מחלק אם מכוון שלא לצאת אינו יוצא אבל במעשה יוצא בכל גווני.

דף צ"ו ע"א תוספ' ד"ה מי כ"ל. בשער המלך פ' י"ט מהל' שבת הקשה על הגמרא ריש סי' קכ"ה שפ"י דלא ידע ר"י [שבת דף ק"ח ע"ב תוספ' ד"ה אילן] היינו לר' יוסי דסבירא ליה נשים סומכות רשות לדברי ר"י דהכא אפי' לר' יודא מותר כיון דאין איסור בדבר, וני' למה שפ"י בנודע ביהודה חלק א"ה סי' ו"ז דמה שכו' מג"א בסמוך למזכיר השם לבטלה בברכה הוא השם שאומר בפסוקים עתה נחתנין דרגא ונקטינן רק לאיסור לדברי ר' יודא אבל לר' יוסי תשרי ומסיק אם לא משום ברכה לבטלה שלכהננים אמרה תורה לברך והן דברי תוספ' עצמם ד"ה דילמא דאפי' אי סומכות רשות האיך יכול לומר וצונו.

דף צ"ט ע"א רש"י ד"ה הא הוציא. משמע מלשונו דלאויר עצמו קרי מקום פטור וכן משמע מלשונו שבת דף ה' [ע"ב ד"ה מקום פטור]. וקי' למאי דאיתא שבת צ"ב [ע"א] המוציא משאו למעלה מ"י חייב ושם צ"ז [ע"א] מעביר למעלה מ"י לא מיחייב והאר"א וכו' א"כ לענין מעביר מקום חיוב הוא ולכאורה ה"י נ' כוונתו דהוי מקום פטור אם הניחו למעלה מ"י וזקוף תוספ' שם דף ו' [ע"א] ד"ה התם אך ז"א דרש"י פליג בהא אתוספ' כמוכח שם צ"ב ע"א ד"ה המוציא דהקשה מהזורק בכותל ות"י דוקא זורק אבל מעביר לא מוכח דסבר דבמעביר ונח למעלה מ"י חייב א"כ הרי הוא מקום חיוב גמור. הן אמת דלשיטת התוספ' קי' דאיתא שם דף צ"ז אילימא במעביר למעלה מ"י לא מיחייב והאר"א וכו' וע"כ הכי פריך אילימא במעביר ולכך פטור למעלה מ"י דמעביר לא ילפינן כמושיט אפ"ה ליחייב דבמעביר למעלה מ"י קלוטה וע"כ קושייתו דליחייב מטעם קלוטה כמי שמונחה באויר א"כ הוינן דאפי' הניה למעלה מ"י חייב ותוספ' עירובין ל"ג [ע"א] ד"ה והא אולי ג"כ בשיטה זו וקי' עליהם ג"כ כנ"ל, הן אמת דסוגיא הנ"ל תמוהה קצת דקאמר אילימא במעביר מכשי"כ קי' דמהי תיתי אם ילפינן זורק ממושיט מ"ט לא נילף ג"כ מעביר דהא לפי האמת מעביר חמור מזורק ונ' ע"פ מש"כ ר"י שבת דף ד' ד"ה דאמרינן ריש ע"ב דאי קלוטה כמה שהונחה לא מצוי לילף זורק ממושיט דמושיט הוא מרה"י לרה"י אבל בזורק כיון דכמה שהונחה הוא הוי מרה"י למקום פטור ומשם לרה"י ושם דף פ' [ע"א] אמרינן לרבא דאמר תוך ג' לרבנן צריך הנחה אפ"ה

במעביר כמונה דמי חזינן דמעביר הוא יותר כמונה מזורק א"כ ה"ה לר"ע למעלה מי' מיסתבר יותר לומר בו כמונה מבזורק לפ"ז הכי קאמר אילימא במעביר ולעולם ילפינן זורק ממושיט דקלוטה לאו כמונחה אבל התם איירי במעביר ובמעביר אמרינן קלוטה וכו' וממילא לא מצינן למילף ממושיט דהכא נח במקום פטור האמר ר"א וכו' א"כ מ"מ ליהיב מטעם שנה במקום חיוב לגבי מעביר.

דף ק"ב ע"ב גמרא אבל יש בשיפועה טפה כאהלים דמו. נדחק רש"י בפי' ולולי דבריו הי' נ' שמצריך שבכל ג' טפחים לא ירחיב טפה משלפניו כגון אם בשלשה סמוך לגג הוא טפה במשהו פחות משהו לא יהא ב' טפחים דכל פחות מג' חשיב כמצורף והוי שיפוע אהל טפה.

דף ק"ד ע"ב רש"י ד"ה לא. דלמדרם לא חזי משום דנשבר. ק' דשם בשבת [דף פ"ד ע"א] מפיק ל"י מקראי והי' נ' דכוונתו משום דאי נשמא נשבר ואין לו טהרה במקוה ואינו דומיא דלה [כמשכב נדתה יהיה לה] כדרריש התם תנא דבי ר' ישמעאל אך ראיתי בספר סדרי טהרה על הלי' נדה ס"י קצ"ה ס"ק ס"ג שמקשה כן על רש"י בכורות דף ל"ה ע"א והתם קאמר בהדיא שישבר אם יושב עליו. ונ"ל דרש"י תפס דרשת רבא בשבת שם [ע"ב] מוכל כלי פתוח דמי לא משמע במקרא שיחדינהו לנדה לישוב ואפ"ה טהור והנה שם כ' רש"י הילכך כ"ה המוקף צמיד טהור מכל דבהיסט נמי לא מיטמא כדפרישית לעיל משום דאינו בא לכלל מגע ודבריו תמוהים דמאי איצטרך השתא למעמא דלעיל על מוקף צמיד כמו דילפינן טהרת מדרם משום דקרא משמע בכל גווני טהור ה"נ נילף טהרת היסט משום דמשמע בכל גווני טהור אפי' הסיטתו אשתו נדה על כן נ' דרש"י סובר דהך דרשה לחוד לא סגי אי ליכא קצת טעם לטהר רק דמטעם לכלל מגע לחוד לא הוי מטהרינן דהויא דזה מיקרי נמי בא לכלל מגע כמש"כ תוספ' שם ד"ה שטהורים ובצירוף הך קרא אמרינן דזה מיקרי נמי אינו בא לכלל מגע ומתורץ קו' תוספ' שם ד"ה מי דרש"י לא אמרו אלא לרבא אבל לתנא דבי ר' ישמעאל באמת טמא ובנדה מקשה רבא דילמא סבר זעירי כהך בריית' דשם דף ויו [ע"א] דמטמאה בהיסט ומדוקדק בזה דקאמר שם אי לא שמיע ל"י קו' מנא ל"י פי' דאי לאו מכת מתניתא פריך הא איהו סבר מוקף צמיד טהור בהיסט ובגטין נמי רוצה לתרץ אפי' אי מיטמא בהיסט ובאמת רבא סבר כהך בריית' דמפקדין ונ' לו דוחק להעמידה בלא הוכשרה וע"כ במוקף צמיד ומוכח דלא מיטמא בהיסט לפ"ז א"ש דה"נ אי לא היה קצת טעם לטהר ממדרם לא הוי ילפינן מהך קרא דהרשה לא אלימא כל כך כמש"כ ר"י שם ד"ה מי אלא הטעם שנשבר רק דהו"א דמישב לא ממעטינן אלא שלא יהא עשוי מתחלתו למלאכה אחרת כסאה ותרקב כמש"כ רש"י שבת דף נ"ט ע"א ד"ה ה"ג לה אבל כי נעשה כלי חרס מתחלה לישיבה אע"ג דאינו ראוי כ"כ שנשבר לעת יהא טמא לכך איצטרך נמי קרא.

דף ק"ה ע"א רש"י ד"ה ויבואו שמטמאין באהל. ק' דאיתא בהדיא שבת דף פ"ג [ע"ב] למת לטמוי באהל לחומרא לא מקשינן ובהא ר"ע נמי מודה וצ"ל דקאי רק אתקרובת כדאי' ע"ז דף מ"ח ועיין תוספ' [שבת] דף פ"ב [ע"ב] ד"ה ולרבי עקיבא.

מסכת פסחים

פרק ראשון.

דף ב' ע"א תוס' ד"ה והא. הקשה מהרש"א א"כ במגילה למאי דלא אסיק קרא דעורא ואפ"ה פריך והא קי"ל וכו'. ונ' דתוס' סברי עתה דתנא דפרק ב"מ לא סברי דצ"ה לילה וא"כ בשלמא התם פריך שפיר דעכ"פ איכא נמי תנאי דצ"ה לילה וע"כ לא דרשי למחשיך ובא ומנא להו דעמוד השחר ימא אבל הכא קשיא להו מאי פריך דילמא תנא דמתני' דקרי אור לילה ודריש מאיר ובא באמת ס"ל כתנאי דב"מ לכך כ' דמקרא פריך ואקרא ודאי ליכא מאן דפליג ולא ק' נמי לתנאי דב"מ דאין אנו בקיאין וכו'.

דף ג' ע"ב רש"י ד"ה רכבת. כ' מהרש"א דאשמעין דאפי' מה שאינו נרגש בדיבור רק בכתיבה יקצר וכו'. לפ"ז לא צריכין לדחוק כמו שכו' רש"י לעיל ע"א ד"ה אשר דכו נמי משוית לטהור חסר ויו אלא דר"פ מחשיב העיקום רק מה שמאריך בדיבור אבל משום וי"ו לא הוי עיקום.

שם ע"ב תוספ' ד"ה מאליה. נציבין ח"ל כדמוכח בספרי וכו'. [היה] לו להביא מתלמוד ערוך בקדושין דף ע"ב ע"א ותלת עילעין [בפומא בין שינהא אמר ר' יוחנן זון] חלוון הדייב ונציבין ועיי' רש"י שם ואמת שדברי רש"י נראין תמוהים שכתב כבל והא בחיה שנייה עסקינן דהיא פרס ומדי ואפשר שכן דעת התוספ' אבל עכ"פ אינה מאריך ישראל והו' להו לאתווי מהתם.

דף ד' ע"א גמ' על השוכר לבדוק דאיסורא ברשותי [קאין]. הקשה הפ"י דלק' ויו מוכיח גמ' דשכירות לא קניא. ונ' מזה ראיה לשיטת הג"א הביאו מג"א סי' רמ"ז ס"ג [סי' ח'] דלחומרא שכירות קניא. שם ע"ב תוספ' ד"ה לאו. ואע"ג דגבי טבל וכו'. נ' שסמכו זה דבל"ז הויא דבאמת אי חזקתו בדוק אין צריך לשאול ולעיל דאומר לישיליה לבעל האיבעי קאמר מה צורך בזה לאיבעי כיון דאפשר לשאול אבל באמת אי הוה פשיטא דחזקתו בדוק אין צריך לשאול ובה מיושב ג"כ מה שהקשה פ"י דהרא"ש סי' ב' כ' הך דינא דמוכח מדברי ר"י הלא גמרי' ערוכה היא.

דף ה' ע"א תוספ' ד"ה הא. אמאי לא יליף כרת וכו'. לולי דבריהם הי' נ' דהא דקאמר הכא איתקש אינו ככל הוקש רק פ"י דקרא בעין שכי' הר"ן במשנה דלכך החמירו בכדיקה משום דאית ב"י כרת וזה שאמר הכת' דלהכי לא ימצא משום דאית ביה חיוב כרת ושפיר הוכיח הגמ' כיון דבערב אסור החמין וחיוב דכרת שוה בכל הימים ממילא חל ההשבתה אבל ר"ש לא מצי למילף איפכא מדמתחוב בשש לבערו ש"מ דאסור באכילה דהתם טעמא אחרונא איכא משום שחיטת פסחים ולא ק' ק"ו הרשב"א דבאמת לא איתקש רק הרחקה היא. ואדרבה האיך אפשר שהרחקה תהיה חמור' כאיסור עצמו.

שם תוספ' ד"ה ואומר. ומאן דשרי שרי מלהנות. דברוי אינם מבוארין ונ' דעתם דהתם שרי שהדבר שיהנה ממנו הוא עתה בעין אבל הכא שיעשה עתה מלאכה בשביל שיהנה מגחלת שאינה עתה בעולם כלל. שם ע"ב תוספ' ד"ה לחלק. דלמ"ד ללאו [יצאת] לא היה אסור בוי"ט וכו'. שמעתי מקשין א"כ תחומין נמי כיון דאינו בכרת לא יהא שייך ביי"ט ובביצה דף ל"ו ע"ב איתא ש"מ תחומין דא"ו וקא' אמתניתין דאיירי גם ביי"ט. ונ' כיון דמלאכת שבת ממשכן ילפינן כדא"י בשבת דף צ"ו ע"ב א"כ לענין הבערה דהיתה במשכן שפיר פ"י הריב"א דאם הי' שם מלאכה עליה היה לה להיות בכלל כל העושה בה מלאכה ונכרתה אבל כיון דהוי רק בלאו ע"כ אין שם מלאכה עליה אבל בתחומין דלא הי' במשכן י"ל שפיר דשם מלאכה עליהם והם בכלל לא תעשה מלאכה דיי"ט והא דאינו בכלל מלאכה ונכרתה דשבת לפי שלא היו במשכן.

דף ו' ע"א רש"י ד"ה אפי' מראש השנה נמי. וכשראהו עבר עליה. עיין מג"א סי' תל"ו ס"ק י"א ומהרש"א בדבריו ונ' דעת רש"י דבאמת לכ"ע צריך לבטל כשיגיע פסח כמו שכי' רמ"א שם ס"א ולזה ודאי כ"ע לא חיישי שמא ישכח לבטל ויעבור בכ"י דזה הוי רק שגגת לאו כדא"י ריש פרק הנחנקין אחר שגגת לאו רק החשש הוא כדא"י לק' ע"ב שמא ימצא גלוסקא ודעתו עילוי' ופ"י רש"י יחוס עלי' ומשחה רגע א' ועובר במזיד זה שכי' רש"י דבאמת כל זמן שהוא חוץ לביתו אם שכח לבטל אינו רק שגגת לאו וכשבא לביתו דעתו לבער אך כשראהו כלומר וחס עליה משחה רגע א' ועובר במזיד ודכוותי' באוצר אע"ג דהוא בביתו ומבטל שאר המצו ומהרש"א נדחק דחיישי דאתי למיכל. אך נ' ע"פ מה שהקשה בחק יעקב סי' תל"ג ס"ק מ"ז למאי נ"מ קאמר מפולת דצריך שיבטל הא בל"ז הבודק צריך שיבטל ותי' דאם שכח צריך לחפש מה דאפשר ובאמת המג"א לא ס"ל זה דכי' שם ס"ק י"ז דלסמ"ק חייב לפקח משמע לרש"י ור"ן לא וא"כ נשאר הק"ו ונ' כעין שכי' מג"א סי' תל"ד ס"ק ב' בדעת הר"ן דמה ששייר למאכלו אינו בכלל הביטול הי"ג מה שדעתו דהוא כמבוער אינו כולל בדעתו בדעת הביטול ולכך הצריכו לו ביטול ביהוד וה"ה באוצר דהוי כמפולת חיישינן שמא ישכח לבטל בפ"ע ובכלל ביטול שאר חמין אינו ואם יפנהו בפסח וישהה רגע עובר ויותר נ' דלכך נקט העושה ביתו אוצר ולא נקט בביתו אלא דאיירי

שכל ביתו עשה אוצר ואינו מוטל עליו כלל שום בדיקת חמץ ואפ"ה אין זקוק לבער ולא חיישינן שישכח לבטל אבל בדעתו לפנותו חייש שפיר שישחה במזיד.

דף ז' ע"א רש"י ד"ה דיקא נמי. מה בידו לעשות יותר. ק' דילמא שאין צריך לילך לביתו לכפות עליו כלי כדלעיל דף ו' ע"א ונ' דקשה אמאי לא הקשי בל"ז לעיל תיכף אמאי דאמר דילמא משכחת לכתר איסורי ולא מצי מבטל מהך ברייתא וצ"ל דהוה מצינן לתרוצי הך ברייתא בחמץ נוקשה דרבנן אבל השתא דמשני דאיסורא דרבנן נמי לאו ברשותי קאי הקשה שפיר. ורש"י כ' לעיל דף ו' ע"א ד"ה כופה שלא ישכח ויאכלנו לפ"ז נ' דלחמץ נוקשה כיון שאינו ראוי לאכילה אין צריך כפיית כלי ועיי' במג"א סוף סי' תמ"ז לפ"ז אמר שפיר דיקא נמי מדלא הקשית בל"ז ע"כ אתה מודה דאיסורא דאוי אינו ברשותו א"כ ממ"נ אי בחמץ דאוי הא לא מצי מבטל ואי בחמץ נוקשה מה בידו לעשות יותר אך לפ"ז לא הוה צריך רש"י לדחוקי דנקט יושב בבה"מ משום י"ט אלא באחד בשבת נמי איירי בתוך המועד ויש לו עיסה מגולגלת מע"ש ומדוקדק דנקט שבת וי"ט לא זו אף זו ע"פ מה שרמזו המג"א ריש סי' תל"ה דלא כהב"ח דהב"ח כ' דאין צריך לבדוק ב"ט עצמו דמה ויעיל דאינו רשאי לבערו ומשום כפיית כלי דאינו ביעור גמור אינו צריך לבדוק א"כ הכי קאמר לא מיבעיא שבת דיו בביטול דאפי' אם ילך אינו עושה ביעור גמור אפי' ב"ט דיכול לסלק לגמרי החימוץ ע"י האפייה אפ"ה א"צ לקום מבה"מ.

דף ט' ע"א גמר' טעמא דלא חזינא. הקשה מהרש"א אמתני' כפשוטו ה"ל למיפרך דדוקא משום אין לדבר סוף אין חוששין וכו'. והנה קושיתו ג"כ אמסקנא דבספק וספק שרי אמאי איצטריך לאין סוף ונ' למה שכו' תוספ' ע"ב ד"ה היינו דבככר גדול לא שייך אכלתי מצינו לפרש המשנה אין חוששין שמא גררה ככר גדול ואע"ג דאין שייך אכלתי משום אין סוף אבל גבי מדורות קאי אשהא ארבעים יום דהנפל קמן שפיר אמרינן אכלתי ומיושב ג"כ קו' הפ"י דאמאי לא פריך מסיפא דמה שמשייר יניחנו בצינעא אפי' מוקמינן שתיטול בפנינו מ"מ ניטא אכלתי ובוה נחא דהתם קאמר מה שמשייר לאכילתו דהוא מסתם ככר גדול והתם שפיר לא אמרינן אכלתי אבל הכא פריך דמשמע דבחזינא דשקל חיישינן דאל"כ ה"ל לאשמעינן ג"כ הך רבותא דבככר קמן אפי' חזינא מותר.

שם ע"א תוספ' ד"ה בשפחתו. מכאן אין להוכיח דשפחה מטמאה בלידה וכו'. ותמהתי מאוד דגמ' ערוכה היא בשבת דף קל"ה [ע"ב] דמטמאה בלידה דמה"ט מחלק רב אחא בין הטבילה ואח"כ ילדה לילדה ואחר כך הטבילה ובע"ז וביבמות הביאו באמת סוגיא בו ואפשר לדחוק דכוונתם דדברתי ת"ק שם יש לומר דסבר דאינה מטמאה מי היכי דתוקי בריי' דהערל כוותיה ומשום הכי אינו מחלק בין ילדה וכו' כיון דבכל ענין אינה מטמאה ואפ"ה אמרה תורה ליטול לח' ורצו להוכיח נגד זה

דא"כ מסתמא הלכה כת"ק והכא מצינו מעשה דמיטמאה ומעשה רב ואח"כ כתבו בפשיטות דהך בריי' בלשונה נישנית בת"כ ותני ג"כ אינה משוחררת וע"כ דבהערל קיצרה בלשונה.

שם ע"ב גמר' מיגרר מיהת ודאי גררום בההיא שעתא. ק' אי אמרינן לקולא ודאי גררו כ"ש דנימא לחומרא ואמאי אין חוששין שמא גיררה חולדה וא"ל דהתם יש בודאי חולדה אבל במתני' לא ידענו אם יש חולדה דא"כ מאי איצטריך לרבא לשנות שמא תיטול חולדה בפנינו אפי' לא תיטול רק שנראה לפנינו חולדה ג"כ צריך לבדוק דודאי גררו וני' דהתם הטעם דאירי דלא ראה הנפל כמו שבי' רש"י ד"ה ובא כהן רק דניחוש שמא בשעה שהטה עצמו על הבור עדיין היה שם קודם שהציץ היטוב ולזה אמרינן חוקה דהשתא כמו דהשתא איננו גם קודם לכן לא היה שם דודאי גררוהו וזה מדויק בלישנא ודאי גררום בההיא שעתא אבל במתני' דליכא חוקה דהשתא לא אמרינן ודאי גררו ודלא כמג"א סי' תל"ג ס"ק י"ד ולדבריו ק' כנ"ל.

דף י' ע"ב תוספ' ד"ה בממוני' לא אטרחהו. פי' הכא דוקא וכו'. ולולא דבריהם היה נ' לפרש דרוקא היכא דמצי למיעבד בגופי' שם אטרחו' אפי' בממוני' אבל בפי' נחש דזה אי אפשר כלל בגופי' דאטו כל ישראל הברים וא"כ יהיה עיקר הבריק' בממוניה זה ליתא.

דף י"א ע"ב תוספ' ד"ה אחד. וסבורין שהשנייה התחילה אחר הנץ. כי מהרש"א משמע אבל שהראשונה התחילה אחר הנץ אין למעות וא"כ אמאי יהיבין לבעל שלש משעה ראשונה וכו' דהיינו להציל עצמן וכו' ולא נהירא דהא לר' יודא לא יהיבין לקמי' רק עד סוף ויו משום שאין למעות בחמה במערב אע"פ שהוא להציל וע"כ טעותא דנץ החמה אינו מצוי יותר כלל דאל"כ מאי פריך לקמן ארב שימי בר אשי פשיטא. אבל לדעתו לא קשה כלל דהא להציל עצמן כי היכא דליתוב להו מעיקרא אמרינן דבעל שלש כוונת, אתחילת ג' וא"כ כמו דתלינן הכא טעות דנץ החמה מתחיל הצי שעה קודם דהיינו תחילת ב' ה"ה תלינן דמעה חצי שעה לאחריו וסבר דנץ החמה מתחיל אחר תחילת שעה ג' והוא העיד בקודם הנץ ושפיר יהיבין ליה שעה ראשונה. והנה ק' למש"כ תוספ' לקמן ד"ה בשית דעדים אין טועין בבי קרנתא אמאי נקט ה' וז' אפי' בויו' וז' נמי עדותן בטילה ודאי לאביי ניהא דאיהו מקרב עדותן וא"כ בין סוף ויז' לתחילת ז' ודאי שכיח דמטעו אבל לרבא קשיא. וני' דיש לרקדק לפי מש"כ תוספ' כאן דכיון דלא הזכירו בעדותן הנץ החמה אין מדקדקין אלא בשעות וטועין בהנץ כמו כן נימא בה' וז' דאין בקיאין וסבורין חמש כבר חמה במערב אך חדא מתורצת בחבורתה דמשו"ה לא נקט ויז' וז' דהו' אמרינן כסברת תוספ' דאין בקיאין אבל כולי האי ודאי לא טעו לסבור דבה' חמה במערב אבל לפ"ז הדרא קו' לדוכתה לאביי נימא דחמש סוף חמש וז' תחלת ז' וליכא ביניהם רק שעה א' ובזה שפיר אין בקיאין אך זה אינו דלאביי לא קשיא כלל קו' תוספ' מנץ החמה

דמאן דאמר שתים הוא סוף שתים ושפיר תרוויי' באחר הנץ מסהדו וא"כ לדידי' לא אמרינן כלל דטועין בהחמה.

דף י"ב ע"א גמר' דיה בינן להו כולי טעותייהו. בסנהדרין דף מ' [ע"ב] תקשה מהרש"א אהא דקאמר בכמה בשעה לרבא דאמר טעו כולי האי מא"ל הא הכא מסקינן דיהבינן טעותייהו. ונ' למה שכי' תוספ' דף י"א [ע"ב] ד"ה זה דלכך אמרינן דטעו משום דהא ראי' דמיכווני ליום השבוע א"כ צריך לראיה וזה אומר בבי' וזה בגי' בלא ראייה נמי אמרינן דטעו ונ' כמה שכי' רש"י ד"ה דהוויא לה עדות שא"ל דאע"ג דיכול להיום באיזה יום מ"מ כיון דגמרינן בגי' חד דינא לכלהו א"כ ק' דאכתי אמאי יהבינן טעותי' נימא דכמו דבתקירה דיום יכולין ליתום באותו יום לחודי' ה"נ בשעה אלא נ' דאטו שעות כתיבי בתורה ושנהלק היום לי"ב שעות אלא דחקירה ויז' היא באיזו זמן ביום קודם חצות או אחר חצות דזה זמנים חלוקין זמנים שקודם חצות חמה במזרח ואחר חצות במערב וחכמים חמירו לבדוק בשעה להציל הנפש ומטעם זה תולין בטעות בזה אומר בבי' וזה בגי' כיון דמן התורה ה' עדותן מכוונת דהוה שילינן באיזה חצי יום והיו שניהם מעידים על קודם חצות וא"ש נמי דחד דינא לכלהו חקירות בדאורייתא דאין צריך ליתן טעות כיון דאומרים קודם חצות אם באו עדים שכל קודם חצות עמנו הייתם הם מוזמים והכא פריך כיון דתני במתני' איזו שעה ועלה תני נמי דאם אמר אינו יודע אע"ג דידע דה' קודם חצות עדותו בטילה דשויא כדאורייתא דעל השעה נמי בעינן יכול להזימה הא איכא למיטר טעו וכיון דמדאורייתא לא היו מוזמים העדים לא היו עמם כל קודם חצות א"כ נתלה בטעות ולזה משני דבאמת יהבינן טעותי' ואע"ג דלא הוי דומיא דאינך להך מילתא לא שווי להו כדאוי' ומשו"ה בעי למיטר בסנהדרין דנחקור בכמה בשעה דאע"ג דחקירה ו' הוא על חצי יום לא מצוי לאוקמי עוד חקירה בדאוי' באיזו שעה דאטו שעות רמיזי בתורה וע"כ אי איכא עוד חקירה תהא על זמן היותר קצר שמשך זמן המעשה כולו יהיה נכלל בדיבורם דהיינו אם נמשך זמן הרציחה על רביע שעה צריכין לומר כמה זמנים כזה עברו מיום וכמה זמנים כזה היו עתידין להיות אחריו ובינתיים היה המעשה. ולפי' מתו' קוי מהרש"א דשפיר פריך ראמאי לא נימא להציל נפש המוזמין דטעו ואי דיהבינן טעותי' ז"א אי תיהוי חך חקירה דאורייתא צריכה להיות דומיא דאינך כמו שכי' רש"י דהיקשו זה לזה ובה מתורץ קוי תוספ' [ע"ב] ד"ה בשית דהתם דמדאוי' גם כן לא ה' עדותן מכוונת אמאי נתלה בטעות אדרבה י'תר נימא דמשקרי להציל הנפש ועדותן בטילה וזה דהיב טעמא בה' חמה במזרח וב' במערב ומח"ט מוקמינן חקירה ו' אקודם ואחר חצות שיש היכר בין הזמנים ובדאורייתא לא תלינן בטעות להרוג את הנפש.

שם תוספ' ד"ה לרבי. הקשה [ריב"א] נתלה טעות במוזמים שטעו בשעה ואע"ג דהעדות מוכהשת דהאומר ב' לא טעי עד ה' מ"מ מוזמים לא יהיו וכו'. הקשה מהרש"א דהו"ל להקשות נימא דטעי ב' שעות ואפי'

העדות תתקיים וע"כ דמספיקא לא קטלינן הרוצח דילמא לא טעו המזימים א"כ לא היו צריכין לומר דמשום האומר ב' מוכחשת העדות משום האומר ג' נמי דילמא לא טעו המזימים ונ' דודאי תוספ' עדיפא מקשה דאפי' טעו רק בשעה א' מ"ט אינם מוזמים רק קו' מהרש"א דיותר הו"ל להקשות דאפי' עדותם תתקיים והנה מה שסובר מהרש"א דמספיקא לא קטלינן אין נראה מקו' תוספ' ד"ה אלא דמוכח דאי תלינן הטעות בשניהם עדותן קיימת דליכא ספיקא שזה פשוט יותר שכולם טעו ואין א' משקר וא"כ הכי נמי אי טעו עד ג' הו"ל למיקטל רק ג' ע"פ מש"כ רש"י ע"ב ד"ה אלא דהא כי אמרו לבעל ג' שלישית ורביעית וחמישית עמנו הית והוצרך לומר בב' היה וכו' ובין ב' לה' לא טעו ע"כ דק' הא כ' שם דלבתריה יהבינן ד' ה' ו' ואמאי הוצרך לומר בב' היה לימא בו"ו ומש"כ בין ב' לה' לא טעו ג"כ סותר למה שב' שם דלבעל ה' יהבינן ב' ג' ד' אך העיקר דלעולם דייקנן להציל נפש ומה"ט כל אותה שעה שהעיד עליו אין מצטרף לטעות דאי מזמי לקמי' נאמר דכוון לתחלת השעה ולבתרי' נאמר שכוון לסופה כדי להציל העדים אבל לקיים העדות ולהרוג הרוצח איפכא הוא דדייקנן להכחישם וא"כ שפיר כ' כי אמרו לבעל ג' בה' עמנו היית ע"ב אם רוצה העד לקיים עדותו ולהרוג הרוצח לא מצי למימר בו"ו דא"כ משקר דמתחילת ג' השבינן והוי יותר מג' שעות והוצרך לומר בב' ואעפ"כ העדות נחלק דלהציל הרוצח דייקנן דבסוף ה' אמר הבעל ולא מצי לטעות עד ב' לפ"ז ניחא אפי' הוי תלינן הטעות במזימים עד ג' והמעשה יכול להיות בד' מ"ט בטל העדות דלהציל ההורג דייקנן דאמר בתחילת ב' ולא מצי לטעות עד בד' וכיון דכהאי גונא נמי מוכחשת מקשי יותר פשוט משעה א' בטעות.

דף י"ג ע"א, תוספ' ד"ה ר' ג. לימא הלכה כר"ג דסתם תנא כוותי'. ותירוצם דחוק ועיין במהרש"א ובצל"ח דיקדק בגמ' דאמר ההיא לאו סתמא היא דקשיא מותר אטו משו"ה לא הויא סתם משנה ונ"ל ע"פ מש"כ התוס' בעירובין דף ל"ד ד"ה ניטל בשם מהר"י דלא השיב סתמא דלא מצי למיתני דברי ר"ש דאפשר דר"ש סובר פוחת לכתחלה וכו' ע"ש והנה הך משנה דכל שעה נמי כוללת ב' דברים הא' זמן אכילת חמץ ודחמץ אסור בהנאה דהדיוק הוא בשעה שאינו מותר לאכול אינו מאכיל והתוס' כ' לקמן דף כ"א ע"ב ד"ה עבר דמדתני שורפין ש"מ דאסור בהנאה לפ"ז ק' למש"כ רש"ל הביאו מהרש"א לק' דף כ"ג בתוספ' ד"ה שאני דר' יוסי סתמא סובר דחמץ מותר בהנאה ובדף כ' אמר ר' יוסי בהדיא בתרומה שנטמאת בולד הטומאה ששורפין וכו' ואמר נמי טהור' בפ"ע תלויה בפ"ע וכו'. גם אפשר לומר אידי דאמרו אינהו שורפין נקט ר"ג נמי שורפין [ו"ל] דאיירי בתרומ' ביד ישראל שלא נמצא חתן ליתנה לו וע"כ צריך לשורפה לדרידיה אסור' בהנאה של כילוי כמו שב' תוספ' לעיל דף ט' [ע"ב] ד"ה כדו ועי' במהרש"א שם ועי' בתוספות דף ל"ג ע"ב ד"ה אמר ואפשר דלא אמרו רק בטבל ועוד דבשעה ו' לא נקרא עדיין חמץ אסור מדאו' והויא כשאר תרומ' ולא באו חכמים להקל לפ"ז א"ש

דהקשה שפיר נימא הלכה כר"מ דסתם תנא כוותיה וההיא ודאי סתמא היא דהו"מ למיתני בה דברי ר"מ דהא שמעינן ל' דאוסר חמין בהנאה מדאמר במתני' שורפין בתחלת שש ומשני ההיא לאו סתמא היא מדקשיא מותר וע"כ אוקימנא כר"ג וא"כ לאו סתמא היא דלא הו"מ למיתני דברי ר"ג דאפשר דר"ג סובר חמין מותר בהנאה והא דאמר במתני' שורפין משום תרומה דסיים בה נקט מילתא דפסיקא דתרומ' ביד ישראל ע"כ צריך לשרוף.

דף י"ד ע"א תוספ' ד"ה דאי כ'א. ובפ"ב דנדה גבי דם הירוק לא מצאתי שם דהוא ברביעית רק מומאת משקין נקט והיינו לומר שאינו אב רק ראשון מכה נדה.

שם בא"ד דאי כ'א. ולפי' צ"ל דהשתא לא אסיק אדעת' שאוכל וטמא אוכל אפילו מדרבנן. הקשה מהרש"א אי"כ ליקשי מסיפא מאי רבותא ששורפין תרומה טהורה עם הטמאה הא אין מטמא. ונ' דלפי מה שהבין מהרש"א דס"ד שאין אוכל מטמא אוכל כלל א"כ כי כ' תוס' היכא משכחנא שלישי היינו בעלמא היכא משכחת אוכל ג' ומה זה שתירצו דאבהי לא גזרו דמשקין הם תחילה מ"מ עתה שנגזר היכא משכחת אלא ודאי כוונתם דס"ד דבימי ר"ח סה"כ אכתי לא נגזר' אוכל מאוכל וע"ז כ' דלמאי דמתרין דאיכא משקין בהדי בשר הו"ל להקשות היכא משכחת וולד וולד וע"כ ע"י משקין וא"כ שני ושני הוא ות"י דגם כל הפוסל וכו' לא נגזרה בימיו אבל בימי ר"מ שכבר נגזר אוכל מטמא אוכל שפיר הוצרך ללמוד ששורפין תרומה טהורה עם טמאה כ"א.

שם תוספ' ד"ה עם. משום דר"ח אמר מימיהם של כהנים וכו'. תמהו המפרשים אי"כ מאי פריך בסמוך אפי' בראשון ושני נמי הא ר"ע ג"כ מימיהם קאמר. ונ' פשוט דודאי ר"ע לא ראה יותר מר' הנינא שהי' הוא עצמו כהן והאיך הוסיף ר"ע וצ"ל דבימי ר"ח לא אירע כזו בשמן עם נר טמא ור"ע העיד מימות ר"ח ואילך וא"כ פריך שפיר בראשון ושני נמי דמימות ר"ח ואילך כבר הי' גזירות י"ח דבר.

שם ע"ב רש"י ד"ה נוקמה. גבי תרומה קאי דאילו שמן קדש וכו'. לפי משי"כ תוספ' ד"ה ואילו דאפילו בקדש ג' מחמת טבול יום אין עושה ד' מה הוצרך רש"י להוכיח דתרומה היא אפי' בקדש פסול וטמא הוא. ונ' דקשה לרש"י דאמר רבא מתני' קשיתי ניתני שנטמא בשרין עדיפא הו"ל לומר שמימאן השמן ע"י שני ואפ"ה פסול וטמא הוא דמעיקרא שהי' שלישי מכה מ"י לא היה עושה ד' ועתה הוא ג' מכה שני עושה רביעי ונהי דלא משכחת שידליקו בכלי שני דבסמוך דבעי למימר שיעיד בטומאה דרבנן משכחת שני ע"י משקין שמטמאין כלי מדרבנן אבל השתא דר"ע איירי בדאורייתא לא משכחת כלי שני ושיעיד נמי ששרפו השמן עם אוכל שני זה לא שכיח ולא יכול להעיד רק בדבר ההוה שראה עושין כך מ"מ הו"ל למינקט שהדליקו יחד שמן מחמת מ"י עם שמן שני בכלי אחד רק ז"א דלרבא לשיטתו אין משקה מטמא משקה בתרומה אבל אי הוה איירי בשמן קדש כיון דקיימינן השתא דעושה כיוצא בו בקדשים

וכמו שכו' תוספ' ד"ה מאי ובודאי ה"ה למשקה כמו שמביא רש"י מקרא
 דהני דכתיב נמי יין ושמן שפיר קשה כנ"ל ולזה הוכיח רש"י דבתרומה איירי.
 שם תוספ' ד"ה ה.ת.ם. תדע דהא ר"י לא יליף מיניה איסורא
 דרבנן למ"ד אין אוכל מטמא אוכל. נדחק מהרש"א בכוונתם והי' נ'
 כפשוטו דרש"י כ' דף ט"ז ע"ב ד"ה ורבי יוסי דר' ירמ' כר' אדא נמי
 ס"ל וא"כ לר"א דבקדשים עושה כיוצא בו ולא בתרומה הי' עדותו דר"ה
 מג' דאורייתא שני דאורי' ואפ"ה לא יליף ר"י מיניה מחמין דרבנן לעשות
 שני דרבנן דהיינו אוכל מאוכל ותוס' נמי הסכימו לפי' רש"י כנ' מדבריהם
 ד"ה וולד טומאה דרבנן כמו שכו' מהרש"א שם בדיבור שני.

שם בא"ד וא"ת למאי דמוקי בולד דרבנן וכו'. הקשה מהרש"א
 עדיפא הי' להם להקשות למ"ד אוכל מטמא אוכל השמיענו ר"ה דאפי'
 דרבנן עושין שני דאורייתא. ונ' לפי מש"כ תוספ' [דף ט"ז ע"א] ד"ה באב
 דהוה מצי למיטר נמי באב דרבנן וא"כ למ"ד מטמא אוכל. מוקמינן באמת
 בולד דרבנן ואב דרבנן ולא הוסיף ר"ה רק בקושי'ם דמדרבנן דרבנן
 רבותא יותר מבדאורייתא.

דף ט"ז ע"א תוספ' ד"ה וולד טומאה דאורייתא. הקשה
 מהרש"א דאכתי ק' לר"מ דס"ל אין משקה מטמא אוכל ונ' דהנה בחגיגה
 כ"ד ד"ה דאורי' כ' תוספ' דאליבא דמ"ד אין מטמא אוכל לא מיבעי'
 לר"ל דודאי מונין ראשון ושני בעצים ולבונה וא"כ מה זה שכו' הכא דע"י
 עצים ליכא לאוקמי לר"ל רק שהתם לא כ' רק אליבא דמ"ד דטומאת משקין
 ג"כ דרבנן אבל הכא כוונתם לר' יוסי כמו שכו' ע"י משקין דהוה קאי אליבא
 דר"י דטומאת משקין דאורייתא אבל לר"מ בל"ז ניהא אפילו לר"ל ע"י
 עצים דאליב' פשיטא לי' דמונין א' ובי'.

שם ע"ב. רש"י ד"ה ור' יוסי לטעמי'ה. ורבינא מוקי לה לתוספת
 טומאה דרבנן וכו'. הקשה מהרש"א כיון דאינו אוכל מטמא אוכל ע"כ
 ע"י משקין וא"כ מאי תוספת ותירץ דמשכחת ע"י עצים. ובאמת אין עולה
 יפה לשיטת רש"י לק' דף י"ט ע"א ד"ה אלמא דעצים ולבונה מדרבנן הם
 וקושי'תו באמת ק' ג"כ לעיל דפריך טמא וטמא הוא והוה ס"ד דאיירי
 בולד דאורי' ולמה שכו' רש"י שם בסמוך דקאי אי מטמא אוכל מדרבנן
 א"כ מאי תוספת ובפרט לר"מ דס"ל טומאת משקין דרבנן האיך משכחת
 כלל ולד דאורי'. ונ' דסובר הגמ' דיש חילוק בין טומאה דרבנן שבאה
 מכה מטמא דאורי' להיכא שאינה באה מדאורי' וא"כ ודאי הכא דקאי אי
 אין מטמא אוכל לא משכחת ג' דאורי' כנ"ל רק דפריך טמא וטמא פי' שהוא
 ג' דרבנן ובא מכה מטמא דאורי' וס"ד דאיירי באוכל שנטמא מאוכל
 שני דהוי מטמא דאורייתא את המשקין וטמאמינן ליה שפיר באוכל אי'
 דאורי' אבל חמין בשעה הי' דלא הוי דררא דאורי' שאינו בא מכה דאורי'
 מנ"ל לטמאות באוכל דאורי'. ומתורץ ג"כ ק' תוספ' שם ד"ה התם
 וקאמר נימא קסבר ר"מ דאיירי בולד הטומאה דרבנן כלומר ולד של
 טומאה דרבנן שגם כן אין לו דררא דאורי' כמש"כ רש"י ע"י כלי שננטמא
 במשקין דהכלי ג"כ דרבנן וא"כ האוכל מחמתו אין לו דררא דאורי' וזה

שדקדק הש"ס שם דמדאורייתא טהור מעליא הוא ורש"י ג"כ דיקדק בלשונו שהכלי טהור הוא והבשר טהור גמור הוא ודומה לחמץ ואין צורך למש"כ תוספ' ד"ה ולד דלפי רש"י צריך לדחוק דר"י אין מדמה איסור דרבנן לטומאה דרבנן אלא שזה הוא קף הגמר' נימא דאיירי בולד של טומאה דרבנן וא"כ מי"ט דר"י דהשתא ליכא לאוקמי כר' ירמי' שנממא ע"י משקין ואולי לשיטתו' כיון דאולינן הכא דאין אוכל מטמא אוכל ק' שני ושני הוא כמש"כ תוספ' ד"ה ולד דרש"י סובר דנגזרו י"ה דבר וע"כ צריך לאוקמי כר"ל משום בר קפרא דאיירי בולד דאורי' כלו' שהבשר נממא מאוכל דאורי' ולא דמי לחמץ ויליף מר' יהושע וזה שסוים רש"י שם דרבינא מוקי כדאוקמי ברישא דהיא היא אוקימתא דר"ל אבל ר' ירמיה דסובר אוכל מטמא אוכל שפיר מוקי ע"י משקה ועושיין משני דרבנן שני דאורי' וצ"ל דאוכל מחמת משקין נמי חשיב שזה לחמץ דאע"ג דהמשקין הם דאורי' מ"מ כיון דאין מטמאין לר"מ שום דבר הוי האוכל מחמתו כדפירא דרבנן. וזה שבי' רש"י שם ד"ה ואזרא והוה ליה מדאורי' טהור מעליא או כמש"כ תוספ' ד"ה דמדאורי' כיון דמקלינן כל כך לעשות מדרבנן דאורי' תו לא מחלקינן בסברות וניחא לפי זה מה דנקט רש"י לעיל על נימא קסבר ר"מ ולד דרבנן ע"י משקין ולא פי' פשוט משאר טומאות דרבנן כגון בית הפרס ודכוותי' דרש"י עדיף מיניה פי' אפי' האב דאורי' כיון שרק המטמא בשר דרבנן שפיר דומה לחמץ בשש ובוה מתורץ ג"כ קף מהרש"א. דף מ"ו ע"ב רש"י ד"ה על הדם. הני מילי כשיצא בשר הוי' למחיצתו זכו'. דברי רש"י תמוהים אצלי דאי כוונתו לפרש הברייתא בדיעבד אפי' ביוצא נמי הורצה בדיעבד ואי לכתחילה כדמשמע במה דסוים להתיר דם לזריקה אפי' בנטמא נמי לא מהני דבחד, ברייתא קתני להו לקמן דף ע"ז [ע"ב] דלא יזרוק ואם זרק הורצה והי' ניחא לדעת התוס' לקי' ע"ה ע"א ד"ה הא דלר' יהושע מדאורי' אפי' לכתחלה ביחיד ציץ מרצה על אכילות ולמש"כ דף ל"ד [ע"ב] ד"ה שאם דהא דמרצה ציץ ליוצא אם זרק משום דכמו דזריקה מועלת להוציא מידי מעילה ה"ה להרצאה וזה שייך רק בדיעבד ועיין במהרש"א שם דכמו דמוציא הבשר מידי מעילה חונן דזריקה עושה כאלו הבשר בפנים א"כ ממילא מרוצה דהא הי' בפנים אבל לזרוק לכתחלה איסור כיון דאו הבשר בחוץ א"כ הוה א"ש דברי רש"י דמפרש רישא דהך ברייתא קאי על דין תורה. ועי' יבמות דף צ' [ע"א] תוספ' ד"ה והא וקאמר שפיר לנטמא מהני לכתחלה מדאורי' אבל ליוצא לכתחלה לא כנ"ל אבל דברי רש"י עצמו סותרים לזה דסובר אפי' בנטמא לא יזרוק לכתחלה מדאורי' כמו שבי' מהרש"א בתוס' דף ע"ה [ע"א] ד"ה הא ובדף ל"ד ג"כ פירש טעם אחר ליוצא דמרצה ציץ דלטעמו לא ידעתי לחלק אם הוה מרצה ציץ לנטמא לכתחלה שלא יועיל ג"כ ליוצא לזרוק לכתחלה מדאורייתא.

דף י"ז ע"א רש"י ד"ה אי ש ת ב ש. דאקרא לא פליג. הקשה בצל"ח הא אדרבה בקרא מפורש דטהור. ופשוט דכוונת רש"י אקרא דוכן כל מעשה ידיהם [הני בי' י"ד] דמיתפרש לרב כפשוטו.

שם רש"י ד"ה מי די. חגי בדרבנן בדיק להו. למשיכ רש"י דף י"ד [ע"א] ד"ה אבל דילפינן מנבואת חגי דעושה כיוצא בה ק' מה שבי דף ט"ו ע"ב ד"ה ורבי יוסי ע"כ ר' ירמ' כרב אדא וכו' ולר"מ שני דרבנן מותר לעשותו שני דאורי' ע"כ הא לר"מ כיון דס"ל טומאת משקין דרבנן ע"כ חגי בדרבנן בדיק וא"כ מנ"ל דאוכל מטמא אוכל. ונ' דרש"י ג"כ מודה דנפיק מוהבשר כמשיכ תוספ' דף י"ד [ע"א] ד"ה אבל רק דדתם קיימונן אי משקה מטמא אוכל כמשיכ רש"י שם ד"ה מקרא מלא ומצינן לאוקמי והבשר דנגע בשני דמשקה ולא מוכח מידי ולכך כ' דיליף מהני דלסוגיא זו בדאורי' בדיק להו אבל לר"מ דס"ל דמשקה אין מטמא שפיר יליף מוהבשר דע"כ נגע באוכל.

שם ע"א רש"י ד"ה רבינא. טמא נפש לאו טמא מת אלא מת עצמו וכו'. לא ה"י צריך לרחוק אלא דטמא נפש הוא כלי מתכות שנגע במת שהוא אבי אבות כמשיכ רש"י דף י"ד ע"ב ד"ה בחלל הרב.

דף י"ח ע"א רש"י ד"ה אשר יפול. אע"פ שלא נגע. פשוט דכוונתו האיך יליף ר"ע דשני עושה שלישי דילמא הכי פירוש דקרא שאם יפול שרץ לתוך כלי חרש לא די שמטמא הכלי אלא גם האוכלין בתוכו שנגע בהם יטמאו אחרים ואשמעינן קרא שאוכל ראשון עושה שני לזה הקדים רש"י דאמרין תוכו אע"פ שלא נגע דהיינו אפי' מלא הרדל ואי אפשר שיגע בכל גרעין וע"כ דנטמא הכלי ומטמא באוירו ונעשה האוכל שני ובעל הצליח נדחק בזה ואישתמיט ליה מקרא מלא דהאי קרא לא נכתב בתנור.

שם רש"י ד"ה ואי ס"ד. מכלל דמשקין מטמא. הקשי מהרש"א הא לר"ע לא צריכין להך דיוקא דבל"ז נפיק מיטמא כמו שבי רש"י לק' י"ט [ע"א] בד"ה א"ל דלא דרשי יטמא לא ידענא וכו'. ונ' פשוט דקי' לרש"י מה דאסר בפשיטות יטמא דרישא לטמא משקין ובסמוך ע"ב פריך ואימא לטמא את הכלי ויליף מקי' ממשקין והכא דלא ידע עדיין דמשקין אין מטמאין כלי מנ"ל דילמא יטמא דרישא לטמא כלי ולא משקין. ועיי' בפני יהושע שמפרש גם הקי' בסמוך אימא לטמא את הכלי ולא משקין בד"ה אמנם וכ' הסברא משום דכלים יותר עלולין שנעשין ג"כ אב הטומאה וא"כ לא קי' ניערבינהו דאין דומין דיטמא דרישא מטמא דווקא כלים לזה כ' דמטמא הוא מוכח והיינו כיון דע"כ מטמא אחרים דאל"כ לישתוק מהוא כמשיכ רש"י שם דף י"ט וא"כ מקשינן להומר דדוקא כיוצא בו אינה עושה אבל שאר דברים מטמא כעין שבי תוספ' לעיל דף י"ד [ע"א] ד"ה אבל ובסמוך ע"ב פריך נהי דנפיק מטמא הוא דע"כ מטמא משקין אימא לטמא כלי ג"כ וא"כ למסקנא דאיכא קי' ע"כ מוקמינן יטמא אמשקין לר"ע ולכך לא צריך רש"י לדיוקא דטמא הוא שם די' י"ט רק לר"י.

שם תוספ' ד"ה ומה. דכשהוא אב הטומאה מטמא כלי וכו'. אע"ג דאוכל נמי כשהוא א"ה כגון נבילה לבר פדא חולין [דף] ע"א [ע"א] ומשקה כגון מי חטאת דלא שייך בהו מעשה עין שימש כמשיכ תוספ' [דכאן]

ד"ה הא מטמאין כיוצא בהם מ"מ לא דמי לכלים דהתם הטומאה מגופם ולא דמי לאוכל ראשון אבל כלים מצינו דאפי' ע"י מגע מ"מ עולין כיוצא בהם. שם ע"ב תוספ' ד"ה ול או. הקשה מהרש"א דנלף בק"ו דשרץ מטמא אוכל שאין עלול כ"ש משקין דעלולין. ונ' דאיכא למימר משקה מחמת כלי יוכיח שמטמא אוכל ואין מטמא משקה וליכא למיפוך דהיינו משום שאין עושה כיוצא בו דזה היא פירכא כל דהוא כמש"כ מהרש"א ע"א ד"ה ומה דאעיקר דינא פרכינן ולא אסוף דינא ונ' דהיינו משום דהיא פירכא כל דהוא וא"כ אפילו נימא דאיוביח הוי כמו אעיקר דינא מ"מ לא פרכינן איוביח כל דהוא כדי לקיים הק"ו כמש"כ מהרש"א עירובין דף ה' על תוספ' ד"ה תאמר.

שם תוספ' ד"ה למדנו. כ' מהרש"א דלשיטת רש"י ו"ל דדוקא אי מיפריך ק"ו מקרא לא אמרינן דיו וכו'. ונעלם ממנו רש"י סוטה דף כ"ט ע"ב ד"ה דין הוא דכ' בהדיא דמיפריך משום שלישי נפיק מטבול יום ומה שנדחק מהרש"א אח"י בתרומה דליתא מפורש בקרא שני ידי' ואפ"ה מיפריך אישתמיטתי רש"י שם ד"ה מטבול יום דכתיב בכלים וטמא עד הערב וטהר דע"כ לתרומה איירי דלתולין מ"י מותר וא"כ מפורש בהדיא שני דתרומה ושפיר מיפריך ק"ו אפי' לשיטתו.

דף י"ח ע"א גמרי. אינו אומר טמא אלא יטמא ופ"א אחרים וכו'. נ' דדייק דוקי שהנקודות שוות ע"פ מה שמחשבין קמץ לנקודי וקו א"כ ק'טמא איכא ד' נקודות וקו וכמו כן ב'טמא משא"כ אי הוה כתיב טמא.

דף י"ט ע"א. רש"י ד"ה א"ל. ולר"י נמו וכו' טומאה עושה כיוצא בה. הקשה מהרש"א א"כ משכחת נמי רביעי לר"י ע"י אוכל מאוכל. ונ' במה שכתבנו בדף י"ז דרש"י נמי מודה למ"ד אין משקה מטמא אוכל וחגי בדרבנן בדיק ע"כ מפיק אוכל מטמא אוכל בקדשים מהבשר כמש"כ תוספ' דף י"ד [ע"א] ד"ה אבל וא"כ ודאי פשטי' דקרא דטמא הוא ודאי משמע מקרא מלא והיינו דוקא הוא טמא כלומר פסול ומטמא אחרים וכיוצא בו אין עושה לא לפסול ואצ"ל לטמא וכי גלי קרא דוהבשר דבקדשים עושה כיוצא בו לא מוכח אלא דאוכל מאוכל פסול אבל לטמא עיד אחר הדרינן למקרא מלא דאפי' בקדשים אין עושה כ"ב דהיינו שכמו שהוא מטמא כן יעשה כיוצא בו שיטמא אחרים ושפיר לא משכחת רביעי שרץ כלי אוכל אוכל משקה דאם האוכל יטמא אחר א"כ יהי' כ"ב דאוכל ראשון לגמרי.

שם רש"י בא"ד. ואוכל דמטמא משקה מהיכא נפקא וכו' עד ודרשינן הוא טמא מכלל דמטמא אחרים וכו'. הקשה מהרש"א דאכתי לא ידעינן אוכל מחמת כלי דקיל וכו' ולא ידעתי מאי קאמר אי בחולין אוכל מחמת כלי אין עושה שלישי כלל ואי בתרומה כיון דילפינן מטבול יום דשני עושה שלישי ומשקה אין מטמא אחרים ואוכל אין עושה כיוצא בו ע"כ דאוכל מטמא משקה ומן הדין הו"ל למילף כמו מטבול יום אסור באוכל ובמשקה תרומה כן אוכל שני נמו יפסול אוכל תרומה וה"ה משקה שני

רק דגלי קרא דאין עושה כיוצא בו ובמשקין לא מצינו כלל טומאת אחרים אבל באוכל לטמא משקה הדרינן לק"ו.

שם תוספ' ד"ה ל"א. ומה שפי' הקו נטרום דרביעי מדרבנן מדקתני וכו'. ובהלולין דף ל"ה [ע"א] ד"ה אין הביאו ג"כ דבפ' כל שעה קרי לוי מעלה ולא מצאתי מידי מזה בפ' כל שעה.

שם בא"ד. ואין נ' לר"י דהא אוקמא כר"ע וכו'. ונ' דעת רש"י ע"פ מש"כ תוס' ריש דף י"ו דלר"מ אליבא דר"ע מפיך טומאת משקין מיטמא דאוכל כיון דאין עושה כ"יב ע"כ היינו משקה וא"כ ע"כ אליב"י לא דריש ר"ע והבשר מי לא עסקינן דנגע בשלישי דהיינו משקין ומשקין אין מטמא אחרים והיינו משום דלא נקרא השלישי בהדיא בקרא טמא וא"כ שפיר כ' רש"י מדחשיב גבי מעלות דרבנן ע"כ דאתי כר"מ אליבא דר"ע דמשקין לטמא אחרים דרבנן וע"כ רביעי דרבנן דק"ו לית ליה דא"כ המישי נמי. אח"ז מצאתי קצת מזה בפ"י.

שם תוספ' ד"ה ש"א ין. כשגזרו על סתם ידים וכו' כמו מן מסתמא על הנוגעות בראשון וכו'. וא"כ אם נטל ידיו מהיסח הדעת ונגע בראשון צריך ליטול עוד וק' א"כ הוה להו טפי מ"ח דבר ונ' ליישב עפ"ז מה שהקשה מהרש"א שבת דף י"ז על תוספ' ד"ה הניחו דמאי קשיא להו בדף י"ד ד"ה אף דאיכא טפי מ"ח דבר דילמא חשבינן אוכל א' ואוכל ב' כחדא ומשום שאובין נמי כחדא ונ' דדערום שם ד"ה אף מדלא הקשו בלשון קושיא דצריך לרחוק ע"פ מש"כ שם ע"כ ד"ה כיון דידים מחמת ספר מילתא דלא שכיחא היא שיגע בספר מיד אחר נטילה ומשום הא לא היו גזורין מה"ט נמי אינו מן המנין ונכלל בסתם ידים וזה שכתבו שם דקשיא להו דאיכא נמי ידים מחמת ראשון וע"כ צ"ל דאוכל א' וכו' כחדא ושאובין נמי כחדא ואי ידים מחמת ספר בו ביום גזרו וניתשוב נמי הוה להו טפי מ"ח ואם נאמר דמחמת ספר לא באותו פרק גזרו א"ש דחשבינן ידים מחמת ראשון ואוכלין ושאובין שהם כשנים חשבינן להו אך לשון אף לא משמע כן ועוד וכו' וע"כ דלא חשבינן להו דלא שכיח שיגע סמוך לנטיל' בספר או בראשון ורק אוכלין או שאובין כחדא חשבינן.

שם ע"כ גמר' האי מחט מאי עביד ת"ה. הקשה מהרש"א לימא שאבדה לו מחט טמא שרץ. ונ' דודאי כלים אין מיטמאין מדרבנן אלא ממשקין ראשונים וא"כ כי פריך לעיל ונימא שאין טומאת כלים לר"י אמר רב לשיטתו פריך דהמחט טמא מת והמשקין שעל הבשר ראשון אבל לר"י בר אבין לא קשה מידי דספק כלים יש להם דין ראשון ואין מטמאין כלים וניחא נמי דבל"ז לא ה"י ק' לו האי מחט וכו' דה"א שאבדה לו טמא שרץ אבל כיון דפרכת מכלים ומטמא שרץ היו המשקין שניים ואין מטמאין כלים ומשני ור"י בר אבין אמר שהיא באמת ספק מחט כלומר ולא ק' כלל מכלים. ויותר נ' לפרש הסוגיא ע"פ ת"י מהרש"א וא"כ המקשן סבר דספק כלים טמאין מספק טמא מת ולתרוויי פריך וצ"ל לתרוויי לרב ולר"י יוסי דידים וסכין ספק נגעו במחט כמש"כ רש"י ד"ה עזרה

רק דודאי נגעו במשקין שעל הבשר שהם ראשון ומשני רבא דספק כלים יש להם רק דין ראשון ומשקין ליכא על הבשר כמש"כ תוס' ד"ה האי וא"כ לתרוויי נחא דלרב איירי ע"כ שספק נגעו במחט וברה"ר טהור רק ידיים ה' טמאין שנגעו באוכל ראשון שהוא בכלל גזירת ידים כמש"כ תוס' אבל הסכין לא מיטמא דאין אוכל מטמא כלי אפי' מדרבנן ובתר הכי קאמר לר' יוסי דמצי איירי שודאי נגעו במחט נמי נחא שספק כלים אין לו רק דין ראשון והידיים ה' טמאין שנגעו במחט ראשון כמש"כ תוס' סוף ד"ה שאין אבל הסכין אין מיטמא מחמת כלי ראשון ואין צריך לרחוק כמש"כ תוס' ד"ה אין דרבא ל"ל דרב וא"כ לר"י בר אבין השמיענו בעדות שספק כלים יש להם רק טומאת שרץ ולכך אף שודאי נגעו במחט טהורין מן התורה ואי הוה משמיענו רק ידים הו"א דבידים החידוש שאין מיטמאין מבשר ראשון מחמת המחט שהוא טמא מת ובמחט עצמו לא נגעו כמש"כ הפ"י על תוס' ד"ה הא לכך נקט סכין דודאי נגע במחט וטהור והיינו משום דאין לו דין טמא מת ולרב השמיענו דעורה היא רה"ר ואי הוה נקט ידים הו"א משום דרחוק הוא שנגעו במחט כמש"כ הפ"י שם ולעולם ספק ממש טמא בעזרה ולכך השמיענו ג"כ סכין ולא ידעתי מה תמהו תוס' ד"ה הא דהכי פריך מה השמיענו בסכין שעורה רה"ר היא אכתי לא נדע דהא בל"ז טהור מספק כיון דאין בו דעת לישאל. ולא הבנתי מה שכי' הפ"י דאדם גופי' ודאי לא נגע על דיבור תוס' הנ"ל דהא לר"י בר אבין ע"כ איירי שודאי נגע במחט דהמחט יש לו רק דין ראשון ומהיכא תיתי שיהיו הידים טמאות אי לא נגעו בראשון כמש"כ תוס' ולא ק' כלל מה שהקשי בצל"ח דהא המקשן ידע שהסכין אין בו דעת לישאל ומאי פריך אדם וכלים נמי ליטמאו דהמקשן סבר כמו לר' יוסי איירי שודאי נגע במחט כמו כן לרב וא"כ אדם וכלים נמי ומשני עורה רה"ר היא ואיירי בספק כמש"כ רש"י ומה שהקשה עוד הפ"י דבאדם אמרינן זילו טבולו נ"י דטעמא משום שלא יזלו כמש"כ רש"י שם דף ל"ז והזולזול נ"י כמש"כ הר"ש ברפ"ה דטהרות דלמחר יתברר הדבר שנגע בטומאה ובהא פליגי דר"ע מצריך אפי' הזאה מאותו חשש וגם הטהרות שנגע לאחר שנודע ספיקו טמאין וחכמים לא מצריכי אלא לו טבילה וכל זה באפשר להתברר כגון ברה"ר שמא ראה א' מרחוק אבל כאן אם העומדים עתה בעזרה לא ידעו מי ידע ולכ"ע אפי' טבילה אין צריך. ודברי הרמב"ם בפ"ה דשקלים מ"ב תמוהין שכי' כל הכלים הנמצאים בחוקת טומאה שמא הם מדרס הזב או טמאים במת נ"י דעתו שגזרו עליהם טומאת אב וא"כ מאי קאמר רבא אין כלי מטמא כלי וגם מאי פריך דוקא לרב אדם וכלים ליטמא אם לא שנאמר דהרמב"ם איירי דוקא בכלים דחזו למדרס וכל מיטמא מדרס מיטמא נמי במת ולפי מש"כ מהרש"א דה"ט דאיכא עליי' רק טומאת שרץ משום ס"ס ספק טהור ואת"ל טמא שמא רק בשרץ א"כ בכלים הנ"ל איכא ס"ס להחמיר שמא הם אב מחמת מת ואפי' הזאה בעי ואה"ל לא שמא מחמת זב אבל הכא דאיירינן במחט דלא חזיא למדרס שפיר אמרינן ס"ס להקל.

שם ע"ב תוספ' ד"ה וני מא. וזה אין נראה וכו' דכן מלמא כלים. נדחק מהרש"א בפירושהם והתמיה' עליו וגם על תוספ' שבי בלשון אין נראה דודאי נמנע הוא דמשקין לטמא כלים הוא מ"ה דבר ויוסי בן יועזר קדם טובא כדאיתא שבת ט"ז [ע"א] ואיך הו' יכול לכוון דכן לטמא כלים הא בימיו בעלמא נמי טהורין היו וליכא למימר דלתלות כבר נגזר ובר"ה דבר גזרו לשרוף כדאיתא שם על ארץ העמים דהא אמר הכא תרוויי' בו ביום גזרו ועוד דאכלים לא שרפינן כמש"כ תוס' לעיל [ט"ז ע"א] ד"ה ולד.

דף כ' ע"א, רש"י ד"ה הא' ב' שר. ה"נ מצי בעי אקרא. כ' מהרש"א אע"ג דאקרא לא הו' ק' דהו"א בחיבת הקדש דבקרא לא נזכר ראשון ושני רק דרש"י לשיטתו דחיבת הקדש דרבנן והקשה הפ"י הא מ"מ בחולין מסיק בחיבת הקדש וני' דתוס' בחולין ל"ז [ע"א] ד"ה כי הקשו מאי פריך מר"ל הא מדרבנן מודה. וני' דרש"י כ' ד"ה למימני דרייק דמונין מדקרי טמא וזה דוחק דנוכל לומר כפשוטו דהא לרב לעיל דמוקי במחט טמא מת ע"כ דלא חישינין לנגיעת מחט עצמו דא"כ אדם וכלים נמי וע"כ דעורה רה"ר היא רק ידיים היו טמאות שנגעו בבשר ראשון ומדמוכה ר"ע שזכינו ע"כ שהבשר דינו לטמא אחרים ומוכה דמונין. לפ"ז מתורין קו' התוס' דהכי פריך תיפשוט דאפי' מדאורייתא מונין דאי דוקא מדרבנן היכא מוכח ר"ע דילמא דוקא כה"ג שכל הטומאה מדרבנן לא גזרו ומנ"ל להחליט שאין טומאת ידים במקדש כלל ובוה מתורין מה שהקשו ד"ה ובשעת דהוו להו תלושין וכ' מהרש"א דה"י להם להקשות דהוו משקי מטבחייא ובאמת נ' דתוס' מודו לרש"י שפ"י ד"ה משקה שהודחה בתן דדוקא כל שכבר נחו בעורה אבל הכא עדיין הם על אותו גוף שבאו עליו בחוץ דעור ובשר כחדא חשיבי וא"כ ק' מאי מקשו מתלושין הא מ"מ מדרבנן מכשירין ובוה נחא דנחי מדרבנן מכשירי מ"מ עדיין ק' האיך מוכח ר"ע ידים מטומאה דאורייתא וני' דרש"י לא ניהא ל"י לפרש כן דפריך תיפשוט מדהיו הידים טמא דסבר אדרבה ידים טמאין מטומאה כל דהוא כדפ"י לעיל דף י"ט ריש ע"ב ועכ"פ ק' לדירו' קו' תוס' בחולין וע"כ דסוגיא דהכא קאי אי חיבת הקדש דרבנן ובדרבנן מיבעיא לר"ל ושפיר פריך וזה שבי מהרש"א דרש"י לשיטתו דפ"י מדקרי לבשר טמא וק' קו' תוס' וע"כ צ"ל דקאי הכא דחיבת הקדש דרבנן שפיר הו"ל למיפרך מקרא.

שם תוספ' ד"ה אלא. הפ"י כאן פירש פ"י זר בתוס' ונתחלף לו בתו' חולין ל"ז [ע"ב] ד"ה עצים והקו' דהכא איתא שם ל"ז [ע"א] ד"ה כי ומשי"כ הפ"י לעיל ט"ז על רב אמר דכן ממש בישוב קו' תוספ' ד"ה עצים זה כבר אמר בתוס' שם ל"ז [ע"א] ד"ה צריד וגם הצליה בסמינים שלו סוף סי' קל"ג שהוקשה לו מפרה נעלם ממנו או דיבור תוס' הנ"ל. והנה ראיתי שם בתוס' ד"ה עצים שהקשו משקה מטבחיים אמאי דכן כגון יין ושמן ויתכשרו בחיבת קדש וכוונתם ע"פ משי"כ לעיל שם ד"ה צריד דלא שייך חיבת הקדש רק בנתקדש בכלי שרת ולהכי לא קשיא להו רק מיין ושמן והיינו ללוי דתני משקי בי מדבחיאי פסחים י"ז ע"א וזה תמוה דלוי ע"כ כשמואל ס"ל דאמר דכן מלמא אחרים אבל טומאת

עצמן ושבהן כדאי' שם וא"כ היין ושמן באמת מטמאין. ונ"י ע"פ מש"ב חגיגה כ"ד [ע"א] ד"ה מניין ור"ל דמיבעי בצרירד אי מונין בו אי ובי למ"ד אין אוכל מטמא איכל פשיטא ליה ונ"י כוונתם דודאי פלוגתא דאוכל מטמא אוכל היא פלוגתא דבתראי פסחים דף י"ד [ע"א] מאוחר הרבה לר"ל רק הכא פ"י למ"ד אין אוכל וכו' דהיינו רבינא משמיה דרבא סובר דר"ל לא מיבעיא ליה למ"ד אין משקה מטמא אוכל לפ"י לוי דתני כדבחי"א ודכן למטא אחרים והיינו כר"מ ור"א כדאי' פסחים ט"ז [ע"א] דמשקין למטא אחרים לאו דאורי"י וא"כ תיקשי לרבינא משמיה דרבא דלדידיה ע"ב ר"מ ור"א סוברים דמונין ראשון ושני דאלי"כ לא משכחת רביעי בקדש ואמאי יין ושמן אין מטמא אחרים הא ע"י חיבת הקדש מונין בהו מדאורייתא.

שם רש"י ד"ה שרץ. מק"ו מכלי ומשקין מהמת שרץ מטמא כלי וכו'. לכאורה ק' כיון דמשקין משרץ לא כתיבי א"כ האי וכל משקה בכל כלי ע"ב קאי אמשקין מכלי ומוכה דגם הם מטמאין כלי ונ"י דצ"ל לר' יודא דמתניבת וכל משקה דקאי אמחמת כלי כבר נלמד בק"ו מחמת שרץ ואח"כ מוקמין אשר ישתה בכל כלי ויטמא אמחמת שרץ ואי לאו ק"ו הו"א דקאי אדלעיל אבל השתא מוקמינן במיסתבר.

שם ע"א רש"י ד"ה ג' וז. ואתא לאשמעינן דבי עושה ג' בחולין. לולא דבריו היה נ"י דקאי אתרומה וקדש ואתא לאשמעינן דמשקין למטא אחרים לאו דאורייתא ואשמעינן ברישא דאע"ג דאין משקין מטמאין אפי' אוכל מן התור' אפי' גזרו חכמים אפי' אכלים ועי"י בפ"י ט"ז ד"ה רב אמר זה שאמר ולמדני שלש טומאות ולא ארבעה אפי' בקדש כמישיב רש"י לעיל י"ט [ע"א] ד"ה א"ל דלמאן דל"ל טומאת משקין לא משכחת רביעי וזה שאמר גזו משקין דרישא ולא אמר סמי מכאן כמו בשבת י"ד ע"ב סמי מכאן ט"ז דהכא באמת אינו מוחקו רק שנחתוך מן החשבון ומתחיל החשבון מחדש במה שאמר וכלי כלומר וכלי שנטמא בשרץ מטמא מדאורי"י אוכל ואוכל משקה ולפי' רש"י ק' הסימן שנתן בנוייה דבכל דברים מניחין תחלה הכלי ובוזו אין קפידא לו אם תחלה האוכל או המשקה אבל ע"פ האמור ניהא דקפיד אסדר זה דמשקה אין מטמא אוכל מדאורי"י ולפי' אתיא הך תנא כהילכתא דכן פסק הרמב"ם דמשקין אין מטמאין אחרים מן התורה.

פרק שני.

דף כ"ב ע"א תוספי' ד"ה מה. אע"ג דדם קדשים לא הוקש למים וכו'. ונ"ל דק' מה פריך מדם לישני לכם כתיב כמו דמשני בשרצים וצ"ל דפריך לעולא דדריש וימא נ"ט [ע"ב] לכם אמעילה מנ"ל למידרש שאפי' מעילה אין בו אימא דקאי רק להתירו בהנאה אחר שמעל בו אחד או אחר שפדאו מהקדש ומשני כמים ואי ס"ד דלכם אתי להנאה והיינו

משום דמחולין קדשים לא ילפינן ליכתוב רחמנא בקדשים ותיתי חולין מיניה דאם בקדשים מותר כ"ש בחולין אלא ע"כ דלכם אתי למעילה עיין סוגיא כוז שבת כ"ז [ע"א] אי ס"ד נוגעים חמירי וכו'. והשתא איש ג"כ ק"י תוספ' ד"ה ואימא דכ' מהרש"א כוונתם דמאי איצטריך היקש לאיסור באיסור ידעינן כבר מלא תאכל דהכי פריך אימא לעולם לכם אתי רק להנאה ואי דקשיא למה איצטריך בחולין תיתי בק"ו מקדשים אדרבה להכי אתא ההיקש לאיסור שלא נילף מקדשים.

שם ע"ב רש"י ד"ה מה א בר וכו'. פשוט דהוכיח רש"י ממה דסוים זה דם הקזה ואי משום חיות מאי איריא הקזה ובאמת היא סוגיא מפורשת סנהדרין ג"ט [ע"א] דעת חכמים דפליגי אר"ה ב"ג ודבריו מהרש"ל בזה תמוהים. כנראה שנעלם ממנו סוגיא דהתם.

שם רש"י ד"ה ולא יצבע. כגון בקליפי אגוזים ולא ידליק כגון בשמן וכו'. נ' שדדקך לפרש כן משום דקשיא ליה ק"י תוס' ד"ה מניין ובבבבכות ל"ו [ע"ב] ילפינן מאת פרוי שומר דהיינו קליפי אגוזים כדאי' התם ובחולין דף ק"כ [ע"ב] ילפינן מבבבכות שמן של ערלה אבל לאיסור הנאה אכתי לא ידעינן שומר ומשקין ולכך צריכי הני ריבויי מקראי יתירי.

שם תוספ' ד"ה ו א בר. ובחנם נמי אסור דמה שמחויק לו הנכרי טובה חשיב כמשתכר. קשה לשיטת הפוסקים הובא בש"ע [א"ח] ריש ס"ו ת"ט דפקדון נכרי מותר בשומר חנם תיפוק ל"י דחשיב משתכר באיסור הנאה.

שם תוספ' ד"ה ל כ ס. לולא דבריהם היה נ' דאי כתב רק ב' ערלים הו"א לא יאכל להנאה וחד ערלים לצביעה ואידך לנטוע לרבים ולכם להתיר הדלקה כמו דדרשינן גבי תרומה לך שבת כ"ה [ע"א] דאי לא כתב לכם הוה דרשינן ערלים ב' לאיסור הדלקה להכי כתיב לכם דפירושו היתר הדלקה ומימילא ערלים ב' לנטוע לרבים וא"ל דלא הוה טעינן הכי דא"כ ליכתוב רק לא יאכל וחד ערלים ולכם ונוקי להנאה וצביעה ונטוע ז"א דאז הו"א לכם מפיק מלא יאכל וערלים לנטוע ולא ה"י שום קרא להנאה לכך כתב ב' ערלים דתו ליכא למימר לכם מפיק ללא יאכל ובי ערלים לנטוע ולהנאה דא"כ ליכתוב רק לא יאכל וחד ערלים לכך כתב ג' ערלים להורות דנידרוש חדא אטו תרי כמו דהבי ערלים אתו לאיסור הנאה כמו כן הג' ועיין מהרש"א שם' כיון דחד אתי לאיסור ה"ה אידך אך אנו נתפוס סברתו דוקא בחדא אטו תרי.

דף כ"ג ע"א רש"י ד"ה ו צ ר י כ י. אבל חמין אימא מותר וכו'. הנה רש"י תפוס הצריכותא לענין חומרא דבל יראה ואיפכא הו"ל לינקוט לענין היתר של אחרים דאי כ' שאור משום דאינו ראוי לאכילה וכו' אך נ' דקשיא ליה א"כ ר"י הגלילי דל"ל הצריכי יסבור כב"ש ביצה ז' [ע"ב] לכך פ"י הצריכי כמו דדריש התם כלומר דבהא כ"ע מודי והכא פליגי דר"י סבר כיון דגלי הכתוב דאית להו חד דינא ה"ה לכל מילי כעין שכ' תוס' דף ה' [ע"ב] ד"ה משום ועיין בצל"ח לקמן כ"ט שנדחק בזה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ומה. לכ"ש שיהא בכלל הותר נבילה. הקשה בפ"י א"כ מאי פריך ור"ש הא לדידיה לא מצי להיות בכלל נבילה כדאי לעיל דהא ס"ל אין בגידין בנ"ט. ונ' פשוט דפריך אפי' אינו בכלל נבילה נילוף ק"ו בעלמא אם חלב מותר כ"ש גיד והוה מצי לשנויי שור הנסקל יוכיח אך עדיפא קאמר דהק"ו בעצמו פריכא אך מלבד זאת לפרש הא דקאמר לעיל למ"ד אין בגידין בנ"ט מא"ל ע"פ מש"כ תוס' חולין צ"ט [ע"ב] ד"ה והילכתא דמה שאנו מוכרין ניקור בשר לעכ"ם ויש בו ג"ה דנכרי אין נותן ממון בשביל דבר שאין בו טעם וירך שלימה אסיר לפי שמתכבד כלומר ואסור ג"כ למכור שנותן יותר בשביל שהוא שלם והפ"י הקשה לעיל דהו"ל כשהותרה טריפה חלבה וגידה הותרה וכי' שם דודאי חזי לכלב והנה לכאורה מתוס' הנ"ל מוכח להיפך דא"כ אכתי האך שרי למכור ניקור בשר הא נותן יותר בשביל הגיד שראוי לכלבו אך לולא זאת נ' דלא ק' דאטו מפורש באותו קרא בהמה אימא דבשר בשדה איירי בעוף דלית ליה גיד ואי משום דדרשינן מיניה אבר היוצא האי מבשרה נפיק ואבשרה לא מצי קאי לכלב תשליכון דהא נפיק מיניה ג"כ קדשים חו"ץ למחיצתן כמש"כ תוס' פ"ב [ע"א] ד"ה אותו אבל בנבילה דכתיב כל נבילה היינו של בהמה ועוף ואכלהו קאי לכלב וכי' שפיר דריש מיניה דהותר גידה. ונ' דה"ט דבטרפה לא הוצרכה התורה לכתוב כל דלא נפיק מיניה חורבא דאאיזה מהן נפרש נאמר ה"ה לאיך דמ"ש עוף מבהמה לענין טרפה אבל בנבילה היה מקום לבע"ד לחלוק דמצינו בכל א' קולא וחומרא בהמה מטמא' רק במגע ומשא ועוף רק בבית הבליעה ועיין בריתות דף כ"א [ע"א] דדריש האי כל לכוי וא"כ למ"ד דכוי ספקא הוא ע"כ דצריך כנ"ל לפ"ז הכי פריך לעיל למ"ד אין בגידין בנ"ט נהי דמוכרין הנבילה כמות שהיא לנכרי מ"מ דילמא מוכרה לו כשהיא חתוכה ונמצא דאין נותן לו יותר בשביל הגיד ולא מוכח דשרי בהנאה לפ"ז פריך הכא שפיר ור"ש כיון דאיכא ק"ו נילוף מחלב שהותר בכלל נבילה כ"ש שנימא גיד הותר בכללה דהיינו שהתירה התורה למכור כשהיא שלימה ובוה יש להבין מה דמקשו חכמי לוגיל אהרמב"ם דפסק אין בגידין בנ"ט וא"כ לא הותרה בכלל נבילה ואפ"ה פסק דמותר בהנאה דלכאורה אין מקום לקושיתם דהא ר"י הגלילי ג"כ סבר דלא הותרה בכל נבילה ואפ"ה מתיר מק"ו וא"כ מאי גריעותא דר"י הגלילי שלא יפסוק הרמב"ם סברתו דאנן בבהמה קאמרינן בפרש למש"כ תוס' דבעלמא מודה דפריך שפיר אך נ' דק' להם קו' פ"י דמאי קאמר ור"ש הא לדידיה לא מצי להיות בכלל וניחא להם כמו שתירצנו בתחלה דפריך מק"ו בעלמא והוה מצי לשנויי שור הנסקל יוכיח רק דעדיפא אמר דק"ו גופי' פריכא אבל מ"מ אפירכא דשור הנסקל ליכא חולק ושפיר ק' ארמב"ם אי דריש מק"ו שיהא בכלל נבילה הא אין בגיד בנ"ט ואי מק"ו בעלמא איכא יוכיח אבל למה שכתבנו מתורץ הרמב"ם דק' למה דאמר אב"א הכי נמי דאסור קו' הגמרי חולין ק"א [ע"א] מאן הנא וליכא למימר ריה"ג היא דא"כ מאי חומרא דעולה ושור הנסקל הא גיד נמי אסור בהנאה ועכ"פ מוכח דרבא

דמוקי שם כריה"ג סבר כתי' בתרא דמייתי בק"ו ולפי האמור דלר"ש נמי דאין בגיד טעם מ"מ נמכר עמה רק דאי מכרה תתוכה אין נהנה הישראל שפיר פסק הרמב"ם כסברא דריה"ג וילפינן מק"ו דהתורה התירה למכור כשהיא שלימה מק"ו דחלב והרמב"ם הביא דרשה דריה"ג אחלב בפרק ח' מהל' מ"א הל' ט"ו.

שם תוספ' ד"ה בבהמה. למה שכי' תוס' חולין ק"א [ע"א] ד"ה ומאן דריה"ג סבר גיד אסור לגבוה אכתי הו"ל למיפרך דחלב הותר מכללה לגבוה כדפריך חולין ק"ב וצ"ל ג"כ אגן בנבילה קאמרינן וכו'.

שם ע"ב רש"י ד"ה חולין, וכי אמר ר"א לא יאכל איסור הנאה משמע אליבא דר"מ אמרה וכו'. הלשון משמע דהך מילתא גרידא דלא יאכל הנאה משמע לא אתי כר' יודא ואמאי הא נפיק מאותו וני' משום דודאי למאי דס"ד דאיכא לא תאכל בקרא דאתי לאיסור הנאה כמש"כ רש"י כ"ב ד"ה אותו אתי שפיר הלשון בין לר"מ בין לר"י אבל למסקנא דליכא לא תאכל לאיסור הנאה כמש"כ רש"י בסמוך ד"ה מכדי א"כ נקיט ר' אבהו דבר שאינו כלל רק אי קאי אליבא דר"מ עכ"פ איתא לדבריו לענין לא תאכלו והכי פ"י לא תאכלו הנאה משמע ולכך צריך לכתוב היתר בנבילה הא לא"ה ה"י נבילה אסור וכלשון הרמב"ם לפ"מ שפ"י הלח"מ אבל אליבא דר"י א"א לפרש הכי דלכך צריך היתר בטרפה משום שנאמר לא תאכלו ז"א דקרא איצטריך שאין מקפה שכר או כמש"כ תוס' לעיל כ"ב [ע"א] ד"ה אותו וע"כ ר"א אמרה אליבא דר"מ.

שם תוספ' ד"ה דה א. דהא שרפוה בלא עיבור צורה. תמה בצל"ח הא איכא תנאי לקמן פ"ב [ע"ב] דלא בעי עיבור צורה דילמא ריב"ל סבר כוותי' ואין מקום לתמיהתו דר' יוחנן ורבה השבי שם תנאי דקיימי בהא בשיטה וא"כ הו"ל למיחשב בהדי' ג"כ ריב"ל דהוא ג"כ תנא כמוכר במשנה סוף טהרות.

שם גמרי' ותיפוק ליה. הקשה מהרש"א דתיפוק מדצריך לכם גבי שרצים וני' דעדיפא הו"ל להקשות כיון דלמסקנא לר' אבהו ג"כ ליכא לא תאכל דאסור בהנאה ופליגי רק בחמץ וש"ה א"כ תיפוק לר' אבהו ג"כ משרצים ומצי למידרש אותו אחולין בעזרה. אך נ' דבהא פליגי דלחוקי' משמע לכם גרידא היתר הנאה ואמאי איצטרך בשרצים וע"כ דלא יאכל משמע הנאה אבל לר"א לא משמע מלכם גרידא הנאה אע"ג דלדודי' צריך ג"כ לשינויא דלכם ולך וקצירכם הני מילי בתר דידעינן דלא תאכל איסור הנאה משמע וקשה למה לי ג' ערלים בערלה וע"כ דלכם פירושו היתר הנאה כדאי' לעיל כ"ב אע"ג דע"כ מוכח מתרומה טמאה דמותרת בהנאה מלך ז"א דר"א לשיטתו דריש שבת כ"ה [ע"א] הותר הדלקה ממעשר ולכך לא ילוף משרצים וא"כ לא מצי מקשי על ההוא מרבנן דאיהו נמי סבר כר' אבהו דלכם לא משמע הנאה ומהתימא על מהרש"א דקושיתו היא קו' הגמ' ותיפוק ליה מלא יאכל היינו כחזקיה והיינו דילוף משרצים ומשני לא יאכל הנאה לא משמע ליה והיינו משום דלכם גרידא לא משמע ליה היתר הנאה דנידוק מדאיצטריך.

דף כ"ד ע"א רש"י ד"ה מיב עי ליה. דאי מושרפת לא הוה
 ידעינן איסור לאו למלקות. דבריו קשים דאי כוונתו דכי היכא דדרשינן
 לא יאכל קדש הוא כל שבקדש בלא תעשה ה"נ מצינו למידרש ושרפת
 כי קדש כל שבקדש פסול בשריפה דא"כ מאי צריך לקי דף פ"ב [ע"ב]
 לפסלו בקדש בשריפה מהילכתא תיפוק ליה מקרא מיהו בהא איכא למימר
 דאי לא הוה כתיב לא יאכל והוה סמך כי קדש לושרפת הוה דרשינן
 הכי השתא דסמך ללא יאכל לא דרשינן רק אדסמך ליה אבל מ"מ לא
 היה לרש"י לסתום אלא לפרש ואי כוונתו אנתר גופיה א"כ מה צריך
 הגמ' להביא כלל דר' אלעזר כמו שהקשה באמת מהרש"א בתוס' ד"ה
 הקישה ועוד הקשה שם לימא דאיצטריך לגופי' אהנאה ללקות. ונ"ל דהנה
 לקי דף פ"ג [ע"א] איתא ריה"ג אומר כל הענין אינו מדבר וכו' וליתן לא
 תעשה על אכילתו והנה ע"כ מה דקאמר ליתן לית ע"כ היינו למלקות
 דאי לאיסור תיפוק ליה מכל שבקדש פסול אלא ע"כ דמהתם ליכא מלקות
 דהוי לאו שבכללות ואיצטריך ליתן לית למלקות וא"כ קי למאן דמוקי
 יומא ל"ז ע"ב בלאו דנבילה פלגי' וסבר ריה"ג דאין לוקין משום דכתיב
 אצלו עשה היכא קאמר ליתן לית דהא ניתק לעשה דבאש תשרף הוא
 וצ"ל דשאני הכא כיון דידעינן כבר לאו מכל שבקדש ע"כ אתי קרא לומר
 דלוקין עליו דאי ליתק לעשה א"כ לא תאכל מיותר והנה בזו הסברא
 דאע"ג דניתק לעשה הוא קצת לשיטת ריה"ג אפ"ה לוקין אם הקרא מיותר
 אין לך בו אלא חידושו היינו היכא דלאו ג"כ נשמע כבר א"כ ע"כ לאו
 זה למלקות אתי אבל היכא דלא שמעינן רק עשה מצינו למימר דאין
 לוקין וקרא אתי כדאמרינן בעלמא לעבור עליו בעשה ולית והנה בסמך
 אמר היכא דאיכא למידרש לא מוקים בלאוי יתירי אע"ג דלאו השני אתי
 ללקות פ' אפ"ה לא מוקמינן א"כ מכ"ש דנאמר היכא דאיכא עשה שלא
 נוקים ביה הלאו אם לא אתי למלקות ונוקי יותר באם אינו ענין והנה
 קרא דואם יותר לא יאכל ג"כ ניתק לעשה הוא אע"ג דמשמע מדברי
 רש"י ביומא שם דהיינו דוקא אם העשה אחר הלאו ע"כ לאו דוקא אמר
 דהא כ' שם משום דלא דמי ללאו דחסימה וא"כ אי איכא רק עשה בצדו
 תו לא דמי דבחסימה ליכא בשום מקום עשה ואע"ג דאביי פלגי' התם
 אר' ירמיה היינו דמוקי פלוגתי' בדבר אחר אבל מודה הוא דהיא סברא
 בעלמא לפ"ז מתורין קו' מהרש"א דלא בעי לוקים לא יאכל לגופיה דאיסורא
 כבר ידעינן מושרפת ואי למלקות ז"א דהוה מצי' לשנויי דסבר כריה"ג
 ניתק לעשה הוא לכך מוקי אשאר איסורין אע"ג דלכאורה התם ג"כ
 מיותר למשי"כ תוס' לעיל כ"ב [ע"א] ד"ה חולין מדממעט שריפה ע"כ
 דאסורי בהנאה א"כ הכא נמי מדכתיב הנותר למעוטי שאר איסורין
 משריפה ע"כ דאסורי בהנאה ואי למלקות הא אכתי אין לוקין דכיון
 דאוקמינן אחמץ ושור הנסקל הוי לאו שבכללות ובאמת דמצינו לומר
 דהנותר הוה מוקמינן למעוטי איסורין דכתיב בהן איסור הנאה כגון פטר
 חמור ודכוותיה וצריך לא יאכל לאיסורא אך יותר נראה דאתי למלקות
 וכמו שבי' הפ"י דהוה רק גילוי מילתא דכל לא יאכל הוא באש תשרף

כלומר דאסור בהנאה וא"כ שפיר לוקין אחמץ ושי"ה מלאוי דגופי"י לכך פריך ההיא מיבעי לכול שבקדש פסול אע"ג דהתם נמי מיותר דאיסורא ידעינן מהילכתא דפסולו בקדש בשריפה או מושרפת אי לא הוה כתיב לא יאכל כמש"כ לעיל בכוונת רש"י ולמלקות הא הוי לאו שבכללות רק למה שכי' תוס' ד"ה הא דלקי אנתר משום שמפורש בהדיא א"כ הכי פריך כיון דאתי לדר"א א"כ נותר הוה בכלל כל שבקדש ללאו בלא מלקות ומדכתבי' גבי נותר הוה כלאו שני מיוחד ומיותר למלקות אע"ג דניתק לעשה כנ"ל דאי ללאו גרידא הו"ל לכתבו פסוק בפני עצמו לא יאכל קדש הוא זה שכי' רש"י דאי מושרפת לא ידעינן לאו למלקות ומדר"א מוכח דבנותר לוקין אע"ג דניתק לעשה דהא דסמכי' לנותר הוי כלאו יתירא וא"ש נמי בסמוך אמקרא קמא לא מצי למיפרך אימא לגופי' אתא אהנאה ז"א כיון דאהנאה לא מצינו אכתי לאו גרידא לא הוה הלאו דהכא מיותר כל כך דנילקי עליו אע"ג דניתק לעשה וכיון דלא לקי שפיר תנהו ענין לשאר איסורין דלוקין לכך פריך דאימא ליחודי לגופי' אאכילה דמצינו בו לאו שבכללות ואתי לאו שני למלקות דהוה מיותר ממש אבל התוס' כתבו שפיר דאי לאו היקישא הוה מוקמינן לגופי' אהנאה ללקות ואי דניתק לעשה הוא ז"א דתוס' לשיטתם דכי' יבמות דף ע"ג [ע"ב] ד"ה והיכן דהכא משמע דלא בערתי הוא לאו וא"כ כיון דכבר ידעינן לאו רק דהוא בלא מלקות דאין מזהירין וכו' שפיר אתי לאו שני למלקות אע"ג דניתק לעשה הוא.

שם רש"י ד"ה הקי שא הוא. דאיתקש דכתיב לא בערתי ותיתי דאף קדשים לא יאכלו וקאמר גבי מעשר וקדשים ההוא בשעריך הכא לא תאכל. הנה דברי רש"י תמוהים דהזכיר בדבריו דאזהר רחמנא אמעשר וקדשים וא"כ מה צורך להיקש כמש"כ תוס' ואי דמ"מ צריך לומר למעשר דכתיב כי' לא בערתי נימא פשוט דכתיב כי' בשעריך וליכא לתרין לדבריו כתי' תוס' דרש"י כי' ותיתי דאף קדשים לא יאכלו שי"מ דלאכילה צריך להיקש וני' דתוס' כי' זבחים דף ל"ג [ע"ב] ד"ה אותה דאי נימא דמקרא דלא תוכל ליכא למילף רק טומאה הנוהגת במעשר קי' מדאמר לא יאכל למה לי מלא תוכל נפקא הא מ"מ איצטריך לטמאים דטהורים במעשר והנה מש"כ לטמאים הוא מגומנם וצ"ל לטומאה דהכא בטומאת בשר קיימינן ומ"מ דבריהם תמוהין בשלומא התם דבעי דליפוק מלא תוכל גופה שפיר אמרינן דנדע רק טומאה הנוהגת במעשר דמובן במלת בשעריך אבל הכא דילפינן מהיקש וכבר כי' תוספ' ד"ה אם דעכ"פ היה צריך לכתוב בכל טמא באש ישרף לשלישי בקדש וא"כ שפיר ילפינן ממעשר בדין מינה ואוקי באתרה כדאי' חולין ק"כ ונאמר מה מעשר אסור טמא אף בקדשים אסור מה דנקרא בהם טמא ובאמת התוס' נקטו בלשונם שם מלא תוכל נפקא והך מילתא ליתא הכא אלא מהיקש בעי למילף. וני' דיבוא הכל על נכון רש"י לשיטתו ותוס' לשיטתם דהנה כי' יבמות דף ע"ג [ע"ב] ד"ה והיכן דהכא משמע דלא בערתי היא אזהרה ממש וכי' מהרש"א שם דרש"י הכא לא פי' כן אלא דלא בערתי היא וידוי וכי' בדעת התוס' דמלא בערתי

נפיק אוהרה בהנאה ומלא תוכל אאכילה וני בדעתו משום דמהנאה לא הוה ידעינן אכילה דאין מזהירין מן הדין כמש"כ הרמב"ם בהל' מ"א לענין סימנים ועי' תוס' חולין קמ"ו [ע"ב] ד"ה ונאמר לפ"ז הכא ע"כ הכי פי' אם אינו ענין לגופי' אהנאה דנפק מק"ו ממעשר דכתיב ביה אוהרה לא בערתי והיקישא הוא ואאכילה לא בעי אע"ג דלא נפיק מלא בערתי כמש"כ מהרש"א מ"ט כבר נפקא מלא תוכל וזה שכי' בזבחים אי נימא דלא ילפינן מקרא דבשערך רק מה דשייך במעשר קי' דילמא לעולם בעי לגופי' אאכילה דלא מצינו ליגמר מהקישא כמו דבמעמד נאמר לא בערתי בטמא ה"ה מה דנקרא בקדש טמא דהיינו שלישי ז"א דלא בערתי לא קאי אאכילה וע"כ דנפק מלא תוכל מגופי' דקרא וא"כ אכתי לא ידעינן טומאה הנוהגת בקדשים דל"ל דמבשערך גופא אמרינן היקש מה מעשר אסור בשערך אף בקודש אסור בשערך ויכלול ג"כ שלישי בקדש ז"א דבשערך הוא כמו אם נימא בהדיא שני דהא מפורש שם הטמא והטהור והטמא ע"כ אינו פחות מראשון דאדם אין מקבל טומאה אלא מאב הטומאה וכי איכל הטהור מה שנגע בו הטמא נמצא איכל שני אבל רש"י לשיטתו דלא בערתי אינו אוהרה וא"כ מצי קאי ג"כ אאכילה ואפ"ה איצטרך לא תוכל לאוהרה כ' שפיר דהתירה אמרה גבי מעשר וקדשים לא תאכל בשערך רק דבשערך הוא רק שני לכך איצטרך היקישא ונאמר דן מינה ואוקי באתרה מה מעשר אסור ביעור בטמא דהיינו אכילה אף קדשים אסור בטומאה דידה דהיינו שלישי ומה במעשר הטהור אטמא דידו' אף בקדשים הטהור אטמא דידהו. שם ע"ב תוספ' ד"ה הכל. והא דלא קאמר הכל מודים בבשר בתלב שמא משום דאין מזהירין מן הדין. הנכון כמש"כ מהרש"א דלקמן לא איירי רק משלא כדרך אכילה והפי' הקשה מרחקשו מחולין בעזרה דע"כ לאיסורא ולא למלקות א"כ מאי תירצו אבשר בתלב דמ"מ הו"ל למיהשבי' לאיסורא עוד הקשה הא לאו מק"ו אתי דק"ו אינו רק גילוי מילתא לילוף מיוצא וני' דקי' מאי דאמר לעיל אם אינו ענין לגופי' דכתיב ושרפת נימא דאיצטרך לאסור רק כדרך הנאתו וצ"ל כמש"כ הפי' קידושין נ"ו ד"ה המקדש דבהני דכתיב בהו שריפה אסורין אפי' שלא כה"ג וא"כ ה"ה ליוצא דנמי מצותו בשריפה כדלקי' דף פ"ב והנה מש"כ תוס' דליחשיב בב"ה קי' מהי תיתי דלקי' אי מק"ו גרודא מערלה דיו להיות כנדון ואי במה מצינו מכלאים ש"ה וחמץ יוכיח כמש"כ תוס' ד"ה מה וע"כ כמש"כ תוס' בסמוך דנילוף מק"ו דנקיש ליוצא וא"כ מניל' דאפי' כדרך הנאתן לקי' הא ביוצא גופי' לא לקי' דאפי' לחוקה דלא יאכל משמע איסור הנאה ונילוף מלא יאכל קדש הוא דילפינן מיניה לכל שבקדש פסול מ"מ הוי לאו שבכללות כדאי' לעיל וצ"ל לעולם במה מצינו מכלאים דהשתא דילפינן לאיסורא מיוצא ליכא למימר ש"ה וחמץ יוכיח דהתם אפי' איסורא ליכא כעין מה שכי' תוס' ד"ה אמרת ק"ו ואהא ליכא למיפרך היכא אלים ק"ו לאפקי' ג"ש דמג"ש דיוצא ממועט מלקות ז"א דהתם מפורש בקרא היתר הנאה לכלב תשליכון שפיר הוה ילפינן היתר הנאה מג"ש מה שא"כ הכא ודאי אמרינן אהני' ג"ש לאיסורא ומה מצינו למלקות.

ולכאורה לדעת הפ"י דפסילי קדש אסורי שלא כה"נ משום דמצותן בשריפה א"כ מה צריך למעם בכלאים דלא כתיב אכילה בגופו תיפוק ליה דהוא מן הנשרפין אך ז"א דקדשים איכא מצות עשה לשורפן דהא בעי למימר דלידחי י"ט שבת דף כ"ד [ע"א] אבל כלאים דינו בשריפה אך מצות עשה ליכא רק מ"מ הו"ל לאביי למחשבינהו וצ"ל דאין כוונתו למנות מה שאסורין שלכה"נ רק לאשמעינן הך חידושא דהיכא דלא כתיבא אכילה בגופי וא"כ מה הקשו מחולין בעורה וצ"ל מה דבאמת ס"ד דתוס' להקשות מחולין דכתיב בהו בהדיא אכילה רק דס"ד כיון דאתי מדיוקא הוה כלא נכתב בגופי וא"ש דהך חידושא הו"ל לאביי ג"כ לא שמעינן ותיתי כלאים מכל שכן אך מה הקשו מבב"ה וצ"ל דהפ"י הקשה הא לא הוה אתי שפיר הכל מודים דר"ש מתיר בהנאה והנה לדבריו תיקשי בל"ז דאיכא בתולין קט"ו [ע"ב] דילפי בב"ה מקראי דכתיב בהו אכילה מלא תאכל תועבה אל תאכלו נא לא תאכלנו רק באמת הכל מודים קאי אתרו לישני דר' יוחנן דאפי' מאן דמקיל אפי' בשלא כה"נ מודה בכלאים כמש"כ הפ"י עצמו שם בגמרא רק דב' תירוצי תוס' על תולין בעורה פליגי בפירוש זה ולתי' קמא דבחולין נמי הוי אכילה בגופי הא לא"ה הו"ל למיחשבי' אפי' דאיכא דשרי אלא דפי' הכל מודים הוא כנ"ל הקשו שפיר מבב"ה כעין מה שהקשו בדבור שלפני זה דנקיש לחומרא דהוא רק לתי' קמא בסוף דיבורם כמש"כ מהרש"א שם ומקשי דהו"ל למיטר דמודים אליבא דהנך דילפי בב"ה מקראי דלא כתיב בהו אכילה דלקי שלכה"נ לפ"י א"ש דבכלל הנך איכא נמי איסי בן יודא והוה אשמעינן אביי דלקי אשלא כה"נ אפי' דנפיק מיוצא וביוצא גופי' לא לקי ומשום דאהני ג"ש ואהני מה מצינו ולקי משום מה מצינו וע"ז תירצו דאין מזהירין מן הדין כלומר דאמה מצינו לא לקי כמו ש"כ תוס' והר"ן נדרים דף ד' ע"ב והתם נמי נקטו בלשונם אמה מצינו אין עונשין מן הדין וא"ש נמי דקאמרו ושמא משום וכו' דבק"ו פשיטא דאין מזהירין ועי' במשנה למלך פ"ב מהל' נזירות הל' י"ז וא"כ כיון דאיכא רק איסורא לא הוצרך אביי למיחשבי' ועוד דכיון דקאי אליבא דאיסי והא טוכה מיני' ובי' דאלי"כ האיך גמר מכלאים דאיכא למיפרך אבל משום מלקות ליכא פירכא דאפי' דמאן דמותיב סבר להכי גמר מנבילה וכו' היינו כמה דלא ברירא הק"ו אבל באמת דאיכא ק"ו לילוף ג"ש מיוצא כי היכא דפשיטא ליה לאביי קדשים מלמיחשבינהו דאסורי שלא כה"נ ה"ה בב"ה דאיתקש ליוצא בהדיא בכרייתא דאיסי ואפי' דלא מקשינן ליוצא אלא משום הק"ו ואשלא כה"נ ליכא ק"ו מ"מ כיון דגלי הק"ו דלא מצינו לאקושי למריפה ע"כ ליוצא גמרינן הג"ש ואין ג"ש למחצה.

דף כ"ו ע"א תוספ' ד"ה לאותן. ליכא איסורא אלא שלא יקרבו יותר דהא אמרינן לא היתה כלה צריכה להתבשם. נ' דזה דוקא אי שרי לא אפשר ומיכוון אבל למאן דאסר ע"כ צריכה להתבשם דאל"כ מיכוונת ממש ליהנות ובוה מיושב ק"ו תוס' כתובות דף ס"ו [ע"ב] ד"ה לא נאמרו דהך מתני' מצי אתי כר"ש דלדידי' ודאי אסור לא אפשר ומיכוון.

דף כ"ז ע"ב רש"י ד"ה רמי ב"ח. ורב שמעיה אאפר הקדש לעולם אסור מהדרין. ג' דבא ליישב דלא שייך דרמי ב"ח יתרוך דברי רבא דמאוחר ממנו לכך כ' דאסתם ברין מהדרין דבל"ז צריכא להך פירוקא כמו שמקשה עלה בסוף תמורה ממשנה דשם.

שם גמר' כגון שנפלה דליקה מאלוה. הקשה מהרש"א אכתי אמאי אסור לעולם הא בתר דמעל אחר מותר בהנאה דנפיק לחולין ולא ידעתי מאי קשיא ליה דהא בל"ז צ"ל האיך אסור לעולם הלא ע"י פדיון מותר וע"כ הפירוש כן דאפר הקדש כלומר כל זמן שהוא של הקדש לעולם אסור עד שיותן להקדש דמיו ומה לי שניתן ע"י פדיון או ע"י מעילה דג"כ נתחייב בקרן וחומש והוי כניתן דמיו.

דף כ"ח ע"א תוספ' ד"ה ואתה. טעמיה דר"י מכי קדש וכו'. כי מהרש"א דאיצטריך קרא דלא ניליף בהו שריפה מבקדש תשרף דדרשינן כל שבקדש בשריפה ודבריו תמוהין דבדף פ"ב ע"ב מסיק הגמ' כל שפסולו בקדש בשריפה הילכתא גמירי וקרא אתא לשריפתה בקדש וצריך לפרש כיון דאיכא קרא ששורפין בקדש למה לי הילכתא דמילא ידעינן שטעון וע"כ דמקרא לא משתמע אלא דדבר שטעון שריפה צריך לשרוף בקדש ואתי הילכתא איזו דברים טעונין שריפה וא"כ כמו דאמרה הלכה איזו דברים טעונין שריפה כמו כן השמיטה אשם תלוי ואיך ומה הי צורך למיעוטא ולא הי צורך המהרש"א לידחק כלל בזה דק' לתוס' היא גופא ניליף מיניה כמו שהקשו ד"ה חלבו ולזה כ' דמיעטם קרא.

שם ע"ב תוספ' ד"ה והד. עיין במהרש"א דכ' דאיכא שום מיעוטא מכרת שלא בזמנו וכי הפ"י דאישתמישתיה קרא דכתיב ונכרתה מיום הראשון עד השביעי ונ' דלא פשיטא למהרש"א כל כך האי קרא דאכתי נימא כדי שלא נחלק ביניהם דראשון מעיקרא משמע כדאי לעיל דף ה' ויהי עכ"פ כרת אלפני זמנו ונראה בזה ליישב דלא הקשו תוס' רק אלפני זמנו דהנה לעיל שם אמר אקרא דסוכות מה שמיני שמיני לחג אף ראשון א' לחג רק דבתר הכי מסיק תירוץ אחר דבשכר ג' ראשון וא"כ לא צריכין להך סברא דמה שמיני וכו' אלא לעולם היכא דכתיב ראשון בעלמא מעיקרא משמע לפ"ז אלאחר זמן לא הקשו דאסקו שפיר אדעתיי' דלא נחלק ביניהם ואי תיקשי דניחייב ג"כ כרת ז"א דהא כתיב עד יום שביעי וזה ודאי שביעי לחג אבל אלפני זמנו הקשו שפיר דליכא למימר דלא נחלק דא"כ כרת נמי ונימא הראשון מעיקרא ותירצו דאפ"ה אתי שפיר דלמסקנא ג"כ אע"ג דלא צריכין להך דמה שביעי מ"מ נשאר' הסברא וא"כ שפיר ממועט לפני זמנו מכרת דמה שביעי ז' לחג אף ראשון א' לחג.

דף כ"ט ע"א תוספ' ד"ה בדין. משל גבוה קשה לפרש [בתוך הפס'] דאם לא פדאו אסור בהנאה וכו'. לעיל דף פ"ב ע"ב ד"ה ואבר משמע מדבריהם דמשתכר באיסורי הנאה אסור מדאורייתא דאל"כ מאי פריך הגמ' דילמא נקט לפני עור לאסור מדאורייתא ותמהתי הלא מצינו שפועלים עושין בשכר בהקדש עיין במעילה דף י"ד [ע"א] ד"ה בנין וברמב"ם פרק אחרון מהל' מעילה וליתסר כמו השוכר הפועל לעשות

ביו"נ. בשלמא אי אסור רק מדרבנן מצינו לומר דלא גזרו בהקדש כמו שכי' רש"י דף כ"ו ע"א ד"ה אין בהן ועכ"פ אפי' לדברי התוס' הדין אמת דבהקדש מותר להשתכר וצ"ל דאינו אסור רק בהנהו שיש מצוה לבערין כחמץ ויין נסך כדאיתא בע"ז דף ס"ג ע"ב למעוטי תיפלה וכלאי הכרם שכתבו התוס' שם שהוא בשריפה ומצוה לבערין כמו שכי' תוס' בתמורה דף ל"ג ע"ב ד"ה והנשרפין ונ' דרוצה בקיומו ג"כ רק בהנהו אסור ובתוס' בע"ז דף ל"ב ע"א ד"ה והא משמע דשייך גם בבשר בחלב וצ"ע וא"כ קשה הא בפשיטות מצי לפרש דמותר בשל גבוה אפי' לא פדאו ונ"מ להשתכר בחמץ של גבוה דמשום הקדש מותר והיה אסור משום חמץ וכיון דאין בשל גבוה איסור חמץ מותר לגמרי להשתכר בו.

שם תוספ' ד"ה אי'ן. דה"ק אין פודין מדרבנן. ותמה בפ"י דהא מפורש במשנה בככורות שם דאם מתו יפדו וש"מ דאין בהם איסור כלל. ונ' לדברי התוס' ו"ל דלא גזרו חכמים לאפסודי להקדש ואיירי הכא שהקדיש חטין בהרי עלי למנחות דחייב באחריותן ונתחמצו ובהו גזרו שלא לפדות דפסידא דידה' הוא והתם בככורות איירי בקדשים שאמר הרי זו דאינו חייב באחריותן כי מתו ומשום רוחא דהקדש שרי לפדות כדאשכחן לענין למכור באיטלוזי בככורות דף ל"א [ע"ב] דלא גזרו היכא דהנאתן להקדש ועוד נ' לולא דברי התוס' אם באנו לוקמי תך דחמץ של הקדש בחטין למנחות שנתחמצו דיש לתרץ קושיהם דלעולם בקדושת בדק הבית גרידא פידין לכלבים אפי' מדרבנן וע"פ מה שכי' המג"א בסו' תסי"ט דכמו [דהקדיש] וזכר לדמיו קדוש קדושת הגוף הי"ג חטין למנחות ומה שכי' דלא קאו הכא במסקנא היינו בזכר לרמי נסכים וה"ה בחטין לדמי פסח אבל בחטין למנחות דראויין בעצמן לכך הוי כלדמי עולה דקדוש קדושת הגוף ואין להם פדיון אלא כי נטמאו וכדא"י במנחות דף ק"א וה"ה כי נתחמצו והוי כקדש הקדשן למומן דאין פודין לכלבים וא"צ לדחוק כמש"כ התוס' ע"ב דלרב אשי יש חילוק בין לכלבים ולהסיק והקשה המהרש"א הכא על רב יוסף מ"ט אין פודין להסיק והתוס' בב"ק דף נ"ג ע"ב ד"ה לענין כתבו דרב יוסף פליג על רב אשי בהך סברא ובוזא אתי שפיר בפשיטות דרב יוסף מוקי לה בחטין למנחות ותליא שפיר בפלוגתא דאין פודין לכלבים אבל רב אשי קאמר דכ"ע ס"ל בקדושת הגוף כה"ג אין פודין אך הברייתא איירי בהקדיש חמץ גרידא לבדק הבית דאין בו איסור כלל לכלבים וכקושית התוס' וקמיפלגי בדריה"ג אי שרי בהנאה.

שם בא"ד. והא דאמר בהתערובת וכו'. נ' בל"ז לא הוה מצי להקשות דהו"א כיון דמדאורייתא שרי התערובת כמש"כ תוס' שם דף ע"ג ד"ה אלא אע"ג דמדרבנן אסור מ"מ הוה כצבי ואיל דאולינן בתר דאורייתא ושרי למוכרם לנכרים אבל השתא דכי' דאולינן בתר דרבנן איכ' התם נמי כיון דמ"מ אסורי לאכול יהא מחמת מה תו לא הוה כצבי ואיל ותרצו כיון דאין נאסרין מחמת עצמן רק מחמת שאינן ניכרין שפיר הוה כצבי ואיל ושרי למוכרם.

שם ע"ב. כתב הר"ן לשיטת הסוברים דחמץ מיקרי יש לו מתירין
 אע"ג דקנים ר"ש מ"מ מדאורייתא הוה יל"מ ולא באו חכמים להקל עליו
 אלא להתמיר עליו. וק' עליהם מסוגיא דבבא מציעא דף ג"ג ע"א ונייתי
 איסור דילמא אתי לאתווי פרוטות והא שם ג"כ מדאורייתא יל"מ ע"י איסור
 ואפ"ה מקרי משו"ה אין לו מתירין ודוחק להלק בין קנסא לגזירה. ויש
 לפרש בזה כוונת רש"י שם בב"מ ד"ה גזירה הילכך טוב לו שיבטל ברוב
 כלו' דמדינא היה לן לאסרו אלא שחיישינן אם נאסור לו את התערובות
 משום יל"מ ולך ודאי ויחללנו על איסור וגזירה אטו שיביא ג"כ פרוטות
 כדי שיותר התערובות.

דף ל'. כתב הר"ן והוא מהרמב"ן במלחמות דחמץ הוה דבר
 שיש לו מתירין אע"ג דקנים ר"ש לאכלו אחר הפסח לא יהי זה להקל
 עליו. וק' מהא דאיתא בב"מ דף ג"ג ע"ב ושנכנס לירושלים ויצא דלא
 הוה דבר שיש לו מתירין הואיל שאסור לפדותו תו דקלטהו מחיצות
 וכנ"י שהוא מטעם קנס הואיל שעבר והוציאן וכן נ' מדברי הרמב"ם פ"ב
 דמעשר שני ה"ל ט' ואפ"י בשגגה קנסו כמו בחמץ כדאיתא בשו"ע [א"ח]
 ס"י תמ"ה סעיף ג' ולדברי הרמב"ן אף התם ישאר עליו דין דשיל"מ הואיל
 ומן התורה יש לו היתר לפדות ולא יהי הקנס להקל עליו.

דף ל"ד ע"א תוספ' ד"ה ט ה"ו. שמדאורייתא אין תרומה ומעשר
 חייבין בלקט וכו'. לא ידעתי ציור ללקט ופואה בתרומה מדאורייתא דמן
 התורה הגידולין לעולם חולין ואם עתה קרא לה שם אין תרומה במחובר
 ולא משכתת רק לבעיא דר"א בשיבולת שמרחה מנחות דף ע' [ע"א] או
 בדומיא דתאנים שנצמקו חולין.

שם ע"א רש"י ד"ה ה ט ב ל אע"ג דגידולי תרומה תרומה מדרבנן
 הוא [ולחומר] שלא להפסיד הכהנים וכו'. הנה פירש כאן נגד הסוגיא
 דשבת דמסיק משום תרומה טמאה וכו' ונ' דקשיא ליה קו' התוספ' ד"ה
 טהרו וע"כ דרבה דמפרש אסורין לורים סבר כהך אוקימתא קידושין דף
 נ"ה [ע"ב] דפליגי בדשמואל ומתנ"י דשתילי תרומה אתי כר"י ב"י ולא
 קשיא קו' הגמ' שם אי דחשידי להכי וכו'.

דף ל"ה ע"ב גמ' יכול יהא אדם יוצא י"ה במצה של טבל
 וכו' ת"ל לא תאכל עליו חמץ וכו'. והקשו תוספ' בסוכה דף ל' [ע"א]
 ד"ה משום דתיפוק ליה דהוי מצוה הבאה בעבירה והקשה בשאגת אריה
 דמאי עבירה איכא דהא עשה דמצוה דוחה ל"ה דטבל ובהפלאה בקידושין
 דף ל"ה נתעורר ג"כ בזה וכתב דאע"ג דאית בטבל גם עשה דעשר תעשר
 מ"מ למאי דמשמע מתוס' שם ע"ב דטבל חשיב ג"כ כישנו בשאלה הואיל
 דאיסורו מכה התרומה דישנה בשאלה לכך דחי אפ"י עשה ול"ה. ונ' ע"פ
 מה שהביא, תוס' בקידושין ריש דף ל"ה מהירושלמי דהקשה יבא עשה
 דבערב תאכלו וידחה ל"ה דחדש ויש לדקדק דקרא דבערב תאכלו מצות
 קאי אומן הוה דליכא פסח או אטמא ודרך רחוק' כדא' בפסחים דף ק"ב
 [ע"א] והירושלמי קאי אקרא דיהושע שעשו הפסח והויל לאתווי קרא דואכלו
 את הבשר וכו' צ"ל אש ומצות וגם הוא מוקדם בפרשה ונ' ע"פ מאי

דס"ל לרבא בזבחים דף צ"ז ע"ב אין עשה דוחה לית שבמקדש ויליף משבירת עצם דפסח דאינו נדחה מן העשה דאכילת פסח ולכאוי משמע הטעם לפי שהל"ת דמקדש חמורה ואינה נדחית אך אינו נ"י דאכתי לפי ערך זה גם העשה דמקדש היא חמורה יותר משאר עשה ותדחה את הל"ת אך נ"י ע"פ מה דאמר רבא בשם ריש לקיש ביבמות דף כ"י ע"ב בעשה ול"ת אם יכול לקיים שניהם מוטב וכו' לפ"ז ו"ל כיון דקיום עשה ע"י דחיית ל"ת הוא רק ע"פ הדחק ואינו היתר גמור להך בעניני המקדש קפדה התורה שלא לעשות העשה כלל אפי' ע"י הדחק בדחיית ל"ת והיינו דלא הוקשה לירושלמי מעשה דואכלו וכו' דקאי אליבא דרבא וא"כ העשה מצד הפסח שהוא מקדש לא היו מקיימין כלל כיון שהוא ע"י דחיית ל"ת ולא הקשה רק מעשה דבערב תאכלו דמ"ט העשה דמצה גרידא ודל פסח מהבא היו מקיימין שפיר ע"י דחיית הל"ת לפ"ז הקשו תוס' שפיר ואליבא דרבא דהא דרשו כאן מקרא דלא תאכל עליו שבעת ימים תאכל עליו דקאי אאכילת הפסח אליבא דר' שמעון כמשיכ' התוס' לעיל דף כ"ח ע"ב ד"ה אם וכן כתב הרמב"ן בסדר ראה שם אבל הזכיר עשיית הפסח וכו' ואכילת המצה עליו מקשיא שפיר דמה הוצרך הקרא לזה שאינו יוצא מצות מצה שעם הפסח בשל טבל תיפוק ליה דהוי מצות הבאה בעבירה דלעשה דמקדש לא מהני דחיית ל"ת.

שם ע"א רש"י ד"ה אין אדם יוצא. דלאו דרך אכילה קאכיל. ובחולין שם [דף ק"ד ע"א] אמרו לחם עוני כתיב רק שהתוספ' כ"י דהוה מצי למימר דלאו דרך אכילה.

דף ל"ז ע"ב תוספ' ד"ה ותנא. ותירץ ר"י אי אפשר שלא יתבשל מעט ממנו וכו'. כוונתם למה שאמר לקי' דף ע"ז אדמיקר ליה בלע פורתא ויש לתמוה על משיכ' המג"א סי' תס"ז ס"ק ל"ג דהך דאדמיקר בלע פורתא הוא הומרא בעלמא דחיישינן דהכא חוינן דפטרין ליה מחלה מהך טעמא דמבשל עכ"פ כדי קליפה ואם מבשל כ"ש דמבליע כדמשמע בתוס' זבחים דף צ"ה דבישול קשה מבליעה.

דף ל"ח ע"ב גמ"ר רבי עית היא ומתחלקת וכו'. הקשה מהרש"א כיון דע"כ היה בתן מים א"כ ממהר להחמיץ ואמאי יוצאין ושמעתי מקשין א"כ תקשי למהרש"א בפשיטת הא"ך כשרין למנחות הא אין באות חמץ ונ"י דסבר מהרש"א כיון דממהרין להחמיץ אף אם שומרן מ"ט לא היו מצה שמורה לצאת בתן ידי מצה ויש ראי' לסברה זו מדאיתא לעיל דף ל"ז ע"א יוצאין בסרוקין המצוירין והנה כל עיקר חידושא הוא דאע"ג דאשה שוהה עליהן אפ"ה אין מחזיקין אותן לחמץ ואם כן אין ללשון יוצאין שייכות בהו כמו באינך דתני התם אבל לפ"ז ניהא דאשמעינן דאפי' מצה משומרת מיקרי אע"ג דיכולין לבוא לחימוץ מכה השהייה.

דף ל"ט ע"ב תוספ' ד"ה לא שלוקין. דאי לאו הכי הו"ו וואצ"ל זו. ולכאורה עדיין קי' דנקט כבושין ברישא דהוי פחות אפי' מבישול דהא ר' יוחנן פליג ביה כדאיתא חולין דף ק"א וצ"ל כמו שפירש רש"י במשנה בחומץ והשתא נקט שפיר לא מבעיא כבושין בחומץ דאסור דהחומץ

גרידא מבטל מעם מרור כדאיתא לקמן דף קט"ז אפי' שלוקין במים ואפי' מבושלין.

דף מ' ע"ב רש"י ד"ה לכל הוא נותן. הוא נותן תבלין בכלי שני וכו'. ובשבת [דף מ"ב ע"ב] מסיק דקאי אבל ראשון ופשוט דק' לרש"י היכא מוכח מר' יודא דילמא דוקא ברתיחת דכ"ר מבשל החומץ ומלילת קדירה היא באינו רותח כמו שכו' רש"י דף ל"ט ע"ב ד"ה דילמא שאין דרך נתינתה לתבשיל רותח וע"כ דסוגיא דהכא סבר דקאי אכ"ש דאינו מבשל ואפי"ה עיי' החומץ מבשל ה"ה כלי ראשון אעפי' שאינו רותח מבשל עיי' החומץ והוי כחלוט שאינו מחמיץ ולפ"ז נראה דהא דפרקי' ונוקמה כר' יוסי אע"ג דת"ק ודאי כוותי' ס"ל דלת"ק דר"י חומץ אינו מעכב כלל החימוץ וא"כ מאי מהני שאח"כ נותן החומץ כמה שהקשה הפ"י ונ' דסבר הגמ' דאפי' לת"ק כיון שרתיחת מים לחודה מעכבה החימוץ כחליטה א"כ היכא דאינו כל כך רותח והחומץ לבדו ג"כ אינו מעכב החימוץ מ"מ בצירוף שניהם אפי' לת"ק מעכב ולר' יוסי עיילינן דרגא כיון דחומץ לבדו מעכב החימוץ א"כ בקדירה פושרין אפי' בתערובת צומת ומשני דאפי"ה עיי' תערובת לית ליה לר' יוסי כלל דחומץ צומת אבל אליבא דת"ק נשאר הסברא הנ"ל ובוה היה מיושב מה שהקשה ר"י דף מ"א ד"ה מדאמר וד"ה מאי לאו ועוד כמה דברים בסוגיא לולא שהר"י בעל התוס' לא רצה לפרש כן.

דף מ"א ע"א בתוספ' ד"ה מאי לאו. כי מהרש"א דליכא למימר כנותן הקמה וכו' משום דצמית הוא ודבריו תמוהין דהא ת"ק לית ליה תקנתא בחומץ כלל דבחטין אין לחלק בין לתוך החומץ או חומץ עליהן בכל ענין החומץ בעין.

פרק שלישי.

דף מ"ג ריש ע"ב גמ' סלקא דעתך אמינא הואיל וכתוב לא תאכל חמץ וכו'. כל שישנו וכו'. ק' למאי דס"ל לר"א דף קל"א ע"ב דמצה דוח' שבת וקאמרינן שם ליכתוב במצה וניגמור מיני' ומשני דאיכא למיפרך שכן נוהגת בנשים כבאנשים וא"כ האיך הוה ס"ד למידרש הכי ודפטורין ממצה א"כ ל"ל קרא באינך נגמור ממצה.

שם גמ' חלב בעלי מומין מנין. ת"ל מן הבהמה. ק' בכל אתר מן להוציא וכאן לרבות כמו שמקשה זכחים דף ט' [ע"א] ונ' דהכי פירושו ע"פ מה שדרשו תמורה דף כ"ה [ע"ב] מן הבהמה דפ' ויקרא להוציא רובע ונרבע וא"כ הוא כאילו נאמר דהבהמה כולל כשרין ופסולין וכשאמרה תורה שנקריב מן הבהמה כלומר שנקריב המקצת ונשאיר הבהמה שמשמעותו לפ"ז רובע ונרבע לפ"ז פ"י הכתוב כל אוכל חלב של הבהמה הנ"ל דהיינו של רובע ונרבע ושפיר ילוף הברייתא מיניה לבעלי מומין דאיתקוש להדדי בפסוק משחתם בהם מום בהם כדאי' חולין דף כ"ג [ע"א] ועיי' בתוס' שם ד"ה כי דכולי עלמא ס"ל הך דרשא.

דף מ"ה ע"א גמ' לר"ע איסור והיתר מצטרפין איסור ואיסור מיבעיא. עיין זבחים ע"ה [ע"א] תוס' ד"ה הפיגול שכתבו אפי' היתר לא מצטרף לאיסור כ"ש איסור לא מצטרף לאיסור והוא תמוה מסוגיא זו דמשמע היפך מסברתם.

דף מ"ו תוספ' ד"ה הואיל. ואומר ר"י כיון שיכול לעשות בלא הואיל וכו'. לכאורה בזה תירוצו של רש"י בעצמו אך נ' דבהא פליגי דרש"י סבר דמשום כל חדא וחדא תויה לא איקרי כלל הואיל כמו שסיים דאפשר למיעבד בלא שום הואיל וכן משמע בדבריו דף מ"ח ע"א ד"ה אלא וא"כ ודאי נימא טפי למיעבד בלא הואיל כלל אבל תוס' סברי דזה נמי מיקרי הואיל כמו שדריקו בקושיתם בסמוך וכתבו משום הואיל דכל חדא וחדא תויה ליה כדלקמן כלומר דגמרא קריא ליה הואיל דאמר עד כאן לא אמר ר"א דאמרינן הואיל וכו' וא"כ עמדה קו' רש"י ולכך תי' דמ"מ שפיר טפי לעשות בלא הואיל כלומר בשלמא בהואיל דכל חדא כשעושה מעשה רודה לתנור רודה בהיתר רק רודה האחרונה לאיגלאי למפרע שרדה אחת חלה אבל בהואיל ומיתשיל עושה לכתתלה מעשה ע"י הואיל וע"ז שפיר סמכו קו' דהטלה לצונן בשלומא לשיטת רש"י דכל חדא וחדא וכו' לא איקרי הואיל א"כ מאי אולמא אבל לר"י דזה הו' ע"י הואיל ק' שפיר נעשה בלא הואיל ע"י הטלה לצונן.

דף מ"ז ע"א. תוספ' ד"ה ומוקדשין. והשתא מחמור הו"ל לאקשווי. ונ' לפי מש"כ לעיל מ"ז [ע"ב] דבור שני המתחיל דכשבא ליד גזבר ליתא בשאלה וזה ודאי שייך רק בבדק הבית אבל בקדשי מזבח אין לגזבר יד בו איתא בשאלה א"כ משור שפיר פריך דליכא לאוקמי בבדק הבית דהמקדיש תמימים לבדק הבית עובר בעשה אע"ג דמה שעשה עשוי מ"מ דוחק לאוקמי בהכי ובבעל מום נמי דוחק לאוקמי ומשני בבכור מחמור לא קשה דמוקמינן בבא ליד גזבר.

שם ע"ב תוספ' ד"ה כתישה. ובפרק ב"מ ילוף מקרא או כדמסיק רב אשי ד"ט עשה ולא תעשה וכו'. נ' מדבריהם דרוצין להקשות מכולהו אמוראי דהתם דאל"כ אכתו פריך הגמ' שפיר אליבא דאביי ורבא דשם דלית להו י"ט עשה ולא תעשה האיך קאי אליבויי סברת רבה רבם דאמר הואיל וא"כ דבריהם תמוהין למש"כ ד"ה אחרישה דע"כ איירי שלא יכול לעכב הכיסוי ורש"י פי' שם ד"ה לבדו דילפינן לכל מצוה שיכול לעשות למחר שאין דוחה יו"ט וכ"כ בתוספ' ישנים דף כ"ה ד"ה ר"ל יו"ט וא"כ שפיר פריך הכא לאביי ורבא הכיסוי דוחה יו"ט כיון שאין יכול לקיים למחר.

שם תוספ' בא"ד. וקשה לר' יודא וכו' אי חריש בארעא דיליה. דבריהם תמוהין למש"כ בשבת דף ק"ג [ע"א] ד"ה בארעא דחברוי והוי מלאכה שאצ"ל וכיון דלר' יודא קיימינן א"כ אפי' בדחברוי חייב ואפשר דתרתו קאמרי לר"י בפשיטות חייב בשדה כיון דאינו מקלקל ואפי' לדירן דפטרי מלאכה משכחת דאפילו איכא דם צפור חייב אי חריש בארעא

דיליה ואפשר לכוון זה בדברי מהרש"א ומ"מ סוף דבריו שכתב ואית לן לאוקי הכי לטפויי לאוי אין להם הבנה.

דף מ"ח ע"א. גמ' ואי אמרת איסור מוקצה דאורי' מה לי איסור גופו וכו'. לכאורה אין לזה הבנה דאפי' הוא דאורי' מ"מ לא מצינו למילף יותר מדומיא דטבל ונ' דלכאורה טבל נמי איסור ד"א גרם לו דאין מתחייב במעשר עד שיכניס דרך שער רק ז"א דמ"מ מדרבנן אסור אכילת קבע בלא ראיות פני הבית כדא"י בתוס' מנחות דף ס"ז. [ע"ב] ד"ה כדו. ונ' דסידרא דקרא הכי הוא דמן המאתים ע"ב איירי בערלה כמש"כ רש"י דילפינן בספרי וה"א דוקא ערלה משום דאסור בהנאה אע"ג דאיסורו בפחות ממאתים רק דרבנן כמש"כ תוס' ד"ה שה וילפינן מיתור קרא ממשקה ישראל דאפי' טבל דמותר בהנאה אסור למוזבח אבל אי איירי דוקא בטבל דאורי' או אפי' דרבנן אינו מוכרע דיש לומר אפי' טבל דאורייתא צריך יתיר דקיל מערלה דרבנן משום דאסור בהנאה או להיפך לפי שפיר פריך בשלמא אי מוקצה דרבנן שפיר קאמר דלא מצינו למילף מטבל מ"מ אי איירי בטבל דאורי' שאני מוקצה דהוא דרבנן ומותר בהנאה ואפי' איירי בטבל דרבנן אינו דומיא דטבל דרבנן גופו גרם לו אבל אי מוקצה דאורי' מנא לך למעוטי מוקצה דילמא איירי קרא במיסתבר בדאורייתא ונילף מוקצה מניה דטבל דאורי' נמי דבר אחר גרם לו.

דף מ"ט ע"א תוספ' ד"ה ו שור פו. הקשו ארש"י. ונ' דעת רש"י דטעם הכתוב שהצריך שריפתו בקדש שלא יוסף עליו פסול יוצא דע"כ לא התירו ב"ה [לעיל] דף ט"ז [ע"ב] לשרוף כאחת נותר וטמא אלא משום דנותר נמי טמא מדרבנן ורבנן גזרו אפי' כשכבר יצא להחזירו דילמא אתי למיעבד לכתחלה ואף דהכא בבשר טהור לא שייך למיגזר דמהי תיתי יפסלנו בידיים מ"מ ליהוי כחוכא ואטלולא בשר טמא להחזיר לשורפו בקדש ובשר טהור לא ועיי' לעיל כ"ד ע"א רש"י ד"ה פסולי דחשיב כמה פסולים ולא חשיב יוצא והיינו כנ"ל דשם איירי בדין תורה.

שם רש"י ד"ה גזוליו. יתומין. לא ידעתי פירושו.

שם גמ' אמר רב תסדא או אלמנה או גרושה או זרע אין לה. פ"י רש"י כדכתיב ובת כהן וכו'. אע"ג דקרא מתפרש זרע אין וכו' בתנאי אאלמנה וגרושה וא"כ תרי קללות איבא. ונ' דבקרא צריך לדחוק דהויין אינן שזין וגרושה פ"י או גרושה וזין דזרע הוא תנאי וע"כ דאתי ג"כ לדרשה ומתפרש כפשוטו.

שם תוספ' ד"ה וחכמי ס. אבל חמין אית ליה תקנה בביטול וכו'. לא הבנתי מה החילוק בזה מ"מ התקנה מדרבנן לבדוק כמו כן בבשר קודש יש לו תקנה בשריפה במקומו רק בהתקנה דרבנן נעקרת.

דף נ' ע"א תוספ' ד"ה מקום שנהגו. ופריך א"כ קרבן תמיד וכו'. נ' דלא מקשה זאת בל"ז ע"פ מה שהבוא בצ"ח שהקשה הר"ף אמאי לא מפיק הירושלמי מקרא דקודם ששת ימים תעבוד ות"י דהוא בלילה שאינו זמן תמיד אבל ואספת דנגד איירי בברכה ולא תספיק

אסיפת הלילה וא"ש בל"ז לא קשה מבבל יום דפשיטא ליה מקרא דששת ימים דגלי דמותרת המלאכה ואי דאיירי בלילה מ"מ מה לי לילה או יום אבל השתא דמשני בזמן שאינו ראוי לשחיטה ודאי מותר א"כ מששת ימים נמי לא מוכח אכיום פריך שפיר.

שם רש"י ד"ה שלא לעשות. וישבחה ביעור חמצו ושחיטת הפסח ותיקון מצה לצורך הלילה. הקשה הרב המגיד גבי סוכה נמי טרוד בסוכה וד' מינין ונ' דשאני פסח דזמן קבוע דוקא בע"פ כמש"כ המו"ז סי' תל"ו ס"ק ב' לענין הבדיקה וכדאיתא בהג"ה שם וכשמגיע פסח יבטלנו ומצות מצה ג"כ מצותו בע"פ כדאי' בסו' תנ"ח והוא מהירושלמי משא"כ בסוכה דיש פנאי ד' ימים ואדרבה מצותו במוצאי י"ב כדאי' סי' תרכ"ה ובמג"א שם.

דף נ"א ע"א גמר' כי אתא רב ה בב"ח אכל דאיתרא כיון דחזינהו כסיה . . . אמרו ליה לאכזה וכו'. לכאור' ק' כיון דהרגישו שאכל מה הועיל כיסויו וגם באמת מדוע שוינהו ככותאי ונ' ע"פ מה שהקשה ר"י בתוס' ד"ה אי ממתני' דנותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם ולא נחא ליה כפשוטו בתירוץ רשב"א דבריי' איירו בדעתו לחזור ונ' דר"י רוצה ליישב גם אי אמרינן דבפני ת"ח רשאי לומר שיעשו גם הם כספיקו בתוס' שם וא"כ א"א לומר כתי' רשב"א דהא באין דעתו לחזור מחיוב גם הוא לעשות כמותם ואיך משכחת בדעתו לחזור שיאמר להם לעשות הלא הם דרים שם ולא יגרעו ממנו באין דעתו לחזור וע"כ צריך לחלק בין מנהג חשוב לאינו חשוב והנה דאיתרא הוא מנהג חשוב דהא אי הוה אין דעתו לחזור הוה רבב"ח ג"כ אסור לאכול וא"כ כ"ש שהדרים שם אסורים וא"ש דשוניהו ככותאי כמו שצרכינן לישמר מכותאי שלא יראו שאוכל וגם שלא יאכלו גם הם ה"נ במנהג חשוב בפני ת"ח אף דמותר להודיע להם שאוכל מ"מ רצה לרמוז להם שהם לא יאכלו וזה המשך הגמ' בל"ז לא היה יכול להקשות ממתני' דה"א דמתני' איירי במנהג חשוב ודאיתרא אינו חשוב אבל השתא דאמר להם שוינהו ככותאי כלומר שרמו להם שלא יאכלו ואי הוה אינו חשוב הלא מותרין גם הת"ח לאכול כספיקו של ר"י וע"כ דהוי מנהג חשוב וק' ממתני' וזה המשך דברי התוס' דר"י מקשה ומתריץ ואמאי לא מתריץ בפשיטות כרשב"א ע"ז אמרו דר"י מסתפק דילמא מותרין גם הת"ח לאכול וא"א לתריץ כנ"ל אבל רשב"א פשיטא ליה דהת"ח אינן אוכלין ומתריץ כפשוטו. ומה שהקשה מהרש"א למאי דלא אסיק אדעתיה לחלק בדעתו לחזור תיקשי מתני' אבריי' לא ידעתי מאי קשיא דודאי הא אסיק אדעתו אך סבר דרבה אין דעתו לחזור הוה ומשני דדעתו לחזור הוה.

שם ע"כ תוספ' ד"ה כל. וסבר ר"ש ספחים אסורין במוצאי שביעית וכו' אבל ספחי כרוב וכו' דכשיראו אותם גדולים לא יסברו שלקט בשביעית דרכם ליגדל הרבה בזמן מועט וכו'. כלומר ויסברו שלא גדלו כלל בשביעית וקשה מכאן על מה שכו' המג"א סי' רמ"ד ס"ק ה' וסי' רנ"ב ס"ק ד' דהכא נמי כשיחקרו יודע להם המאת שגדלו

בשביעית ויסברו ג"כ שנלקטו אז וצריך לומר דבשביעית הקילו כמש"כ מג"א סי' רמ"ד ס"ק ויו ונ' עכ"פ והיינו מעמא דרבנן דגזרו בספיחי כרוב שנדחקו התוס' הגזרו היתיר' אטו איסורא כלומר גזירה לגזירה ולהנ"ל ניחא דסברי דאע"ג דבצלים שעשו כיוצא בהן מותרים ולא חיישינן כשיחקרו משום דבשביעית הקילו מ"מ הכא מצורף לזה ששא"ר ספיחים עדיין לא עשו כיוצא בהן ואיכא למיגזר ספיחי כרוב אטו שאר ספיחים לכך אסרו. ובוה מתורין מה שהביא מהרש"א בשם רש"ל שהקשה על מש"כ תוס' לרבנן דפליגי עלי' ליכא למיגזר הא מ"מ איכא למיגזר משום אחר הביעור דאסור מדאורי"י ומה שתי' רש"ל א"נ משום פירות שאין להם ביעור וכו'. לא הבנתי דהך ותרוויי' קאי אספיחי כרוב וא"כ מה בכך מ"מ איכא למיגזר אטו ספיחים שיש להם ביעור אבל בזה ניחא למש"כ מהרש"א לעיל דמש"כ תוס' ונשתהו עד אחר הביעור אולא בשיטת ר"ת אבל לרבינו נפסם אפי' קודם ביעור אסורין ספיחי כרוב מצינו למימר דר"נ סבר מדעת רש"י דכרוב אינו כלה לחי' וא"כ אין לו ביעור כלל ולמה שכתבנו דלא גזרו רבנן בספיחי כרוב אלא בצירוף סברת מג"א דכשיחקרו וכו' דבהם גופי' נמי איכא קצת חשש שיסברו שנלקטו בשביעית והיינו לר"ע אבל לרבנן דקודם ביעור אינן אסורין מן התורה וביעור אין להם וליכא רק לגזור אטו שאר ספיחים ומשום זה לתודיה אינן אסורין.

שם בא"ד. אבל לרבנן דפליגי עליו ליכא למיגזר. הקשה מהרש"ל לרבנן נמי איכא לאוקמי לאחר הביעור דאיכא איסור דאורי"י ותירוצו של מהרש"א שתום ונ' כוונתו דזמן ביעור הוא לכמה מינים נמשך עד חצי שמינית כמש"כ מהרש"ל ומסתמא קרוב לאותו זמן נלקטים הספיחין דאחר הלקיטה כיון שכלה להיות מן השדה צריך לבער לפ"ז לרבנן ליכא למיגזר בספיחי כרוב אטו שיאכל ספיחים שנלקטין בז' דאלו אין מצויין עתה ורובן הן הנלקטין עתה סמוך קודם הביעור כנ"ל ובפרט ירקות דאין מתקיימין הנלקטין בז' עד עתה והנלקטין עתה אסורי רק מצד גזירה והוי גזירה לגזירה אבל לר"ע דאסירי באכילה קודם הביעור אתי שפיר דאסרינן באכילה ספיחי כרוב בתחילת שמינית דאיכא למיגזר אטו שיאכל שאר ספיחים הנמצאים אז שנלקטו בסוף ז' דאסירי מדאורי"י וכיון דאיכא למיגזר ג"כ אטו דאוי' שפיר אסרו חכמים. אבל נ' דאישתמיטתיה להו דברי תוס' ברי"ה דף ט"ז [ע"א] ד"ה שאין דלביעור לא הצריך ר"ש ספיחי ז' בחי' והטעם נ' דבביעור לא שייך מראית העין דכל מצות ביעור היא שיניחנו חוץ לחצירו שעה א' ויחזור ויזכה בו כמש"כ הר"ש פ"ט דשביעית משנה ה' ובמה יהא נראה שלא עשה כן.

שם תוספ' ד"ה כגון אנא. הקשה מהרש"א אם רב ספרא היה יכול לילך לשם א"כ גם השלוחים יכולין לילך להודיעם. ונ' דמשכחת הוא בתוך אלפים לעיר רב ספרא או בתוך ד' אלפים ויכול לילך ע"י עירוב אבל השלוחים לא יוכלו להגיע ל"ט לעיר רב ספרא אלא כי אמרו שבותתנו במקום פלוני המסויים שהוא בתוך אלפים לעיר רב

ספרא כמבואר בא"ה סי' ת"ט סי' י"א וכיון ששכיתתם במקום פלוני אינן יכולין להלך אלא אלפים מאותו מקום ולהלך.

דף נ"ב ע"ב גמ' ר"ש בן אלעזר אומר יחזרו למקומן ויתבערו וכו', עיי' בר"ש פ"ו דשביעית משנה ה' שדבריו תמוהים אם לא שיש ט"ס בדבריו.

דף נ"ג ע"א גמ' ר' אליעזר אומר עד שיכלה אחרון של גוש חלב כדי שיהא עני יוצא ואינו מוציא רובע. הא דנקט דוקא גבי זיתים הך שיעורא עיין ב"ק דף צ"א לענין קציצה דשאני זיתים דחשיבי וא"כ ה"ה לענין כלה מן השדה אפשר דבשאר אילנות משערין בקב וצריך להשמיענו בזיתים דמשערין ברובע.

שם ע"ב גמ' ר"ש בן אלעזר אומר יה"כ שחל להיות בשבת וכו' וחכמים אוסרין. לכאורה למאי שמקשה גמ' לקמן דף נ"ה [ע"א] מעיקרא תני מנהגא ולבסוף תני איסורא בין לפי רש"י בין לפי תוספ' כמו שכו' מהרש"א יש לדקדק הכא ג"כ ולומר דבאמת הנך תנאי סברי איסורא ק' דבתוספתא נזכר רשב"א בתר הך דמקום שנהגו להדליק משמע שלא פליג ארישא ואפשר דבאמת בהא פליגי דרשב"א סובר דהוא רק מנהגא ולכך משום מנהג לא רצו לעקור נר שבת וחכמים סברי איסורא ומחמירין אפי' בשבת. ונ' דזה דעת הירושלמי שמבוא המגיד משנה דפסק כרשב"א דסתם ירושלמי הוא ר' יוחנן דספק הלכה כסתם משנה וכיון דמתני' סברה מנהגא ממילא מדליקין בשבת כרשב"א.

דף נ"ד ע"ב גמ' מתיבי אין בין ט' באב לתענית צבור. לכאורי' קשיא לימא ליה וליטעמיק דאצבעו מותר ליחשבי' באין בין דיה"כ. ונ' בישוב קו' התוס' ד"ה קולי דבלא ר' אלעזר תיקשי מכל גופו בצונן דהתוספ' הקשו ד"ה אין בין דליחשיב מלאכה ותני דסמך אסיפא והי' נ' ע"פ מש"כ תוספ' מגולה דף ח' [ע"ב] ד"ה אין בין דהסוגיות מחולקות דבתענית מצינו לאין בין נמי תנא ושירי והמגי' סי' תקנ"ד סי' כ"ב הוכיח מרש"י דהכא ד"ה בין השמשות דליל ט' באב אסור במלאכה אע"ג דליל ת"צ שרי כדאיתא בתענית דף י"ג [ע"ב] ודברי רש"י בכאן ד"ה לא למלאכה תמוהים לפי א"ש דלהמקשן ניהא תרתי אין בין דבאין בין דיה"כ לא חשיב אצבעו דתנא ושירי ומאי שירי דהאי שירי מלאכה במקום שנהגו בקו' תוספ' ולא צריכין לתירוצם וא"ש נמי באין בין דת"צ דשירי כל גופו בצונן ושירי דהאי שירי ליל התענית במקום שלא נהגו אבל ר' אלעזר דהוכיח מרישא דאצבעו אסור וע"כ צריך לדחוק דלא חשיב מלאכה כתי' תוס' וע"כ דלא ס"ל באין בין תנא ושירי כסוגיא דמרובה דאליב לא הוי מוכח מידי דהוי ניהא יותר לומר שירי אצבעו דשירי נמי מלאכה פריך שפיר מסיפא והנה למאי דס"ד דחומרי נמי חשיב הי' לו להקשות ג"כ דליחשיב ליל התענית. ונ' דלא פסיקא לגמ' הך דינא וא"כ דילמא יאמר ר' אלעזר ליל ת"ב ג"כ מותר. וכן נ' להוכיח ג"כ מרב פפא דמפרש אינו כתי'צ אלא חמיר מיונה א"כ לימא לעולם למלאכה וללילה אינו כתי'צ דהתם שרי והכא אסור וצ"ל ע"כ דסבר דליל ת"ב ג"כ מותר ומיושב בזה

סתירת רש"י שהקשה מג"א: דסתם גמר' הכא משמע דהלילה אסור וכיון דאיכא ג"כ מאן דמקיל פסק בתענית הילכתא לקולא בדרבנן.
 דף נ"ו ע"א רש"י ד"ה סתם. כדכתיב למען לא יבואו וכו'. לכאורה כיוון למה שנאמר שם בפסוק ג' וד' וא"כ תמוה משי"כ בסמוך שהיה לו לבטוח במה שאמר וגנותי על העיר וכו' דנבואה זו היתה כאשר כבר שלה סנהריב על ירושלים ועל כרחק לומר שסתם מי גיחון היינו המפורש שם פסוק ל' ולכך לא העתיק רש"י הפסוק ככתבו אלא כדברי עצמו וכלומר דבר הלמד מענינו שמימי גיחון נמי סתם למען לא יבאו אך מ"מ ק' מה שאמר שהי' לו לבטוח וכו' נבואה זו הבטחה לעולם שיעשה עמו נס שלא כדרך הטבע וצ"ל שעיקר כוונת רש"י על הפסוק הקודם שם במלכים ב' י"ט פסוק ל"ג ואל עיר הזאת לא יבא שהוא מיותר שכבר אמר בה ישוב וע"כ הבטחה שלעולם לא יבוא אך זה קשה שפסוק ל' בד"ה סיים ויצלה בכל מעשהו וקשה שיאמר הכתוב כן על מה שכנגד רצון חכמים.

שם רש"י ד"ה רב אהא. שדקל נקיבה אינה עושה פירות ולעיל דף נ"ג ע"א ד"ה בדנסהני כ' תמרים של דקל זכר ואין מתבשלות לעולם וא"כ מעיקרא ס"ד דמשל נקבה קץ וש"מ דעושין פירות ודוחק לומר דאיכא ג"כ דקלים שאינן זכרים ולא נקבות.

שם ע"ב תוספ' ד"ה מה לוקת. הקשו על רש"י. ונ' דמש"כ רש"י וצריך לעלות על הדקל לאו עליו ממש אלא דצריך לעלות על מקום גבוה הוצה לו או עליו ממש ובצדי צדדים כדאי' שבת קנ"ה [ע"א] ומה שהקשו מנר על גבי דקל נ' דסובר רש"י כדעת הרא"ש פ"ה דשבת הובא במג"א סי' שליו דליטול מעל האילן לא הוי משתמש באילן וס"ל דמ"מ אסרו דאי לא הא לא קיימא הא ומשום דקיל איסורו לא אסרו אלא במקום דאיכא פירות ממש דקרוב לבא לידי איסור ומצינו כזה בשבת דף י"ד [ע"א] במהור שנפלו עליו מים שאובין ומה שהקשו מפירות הנושרין אפשר דסובר רש"י הכא כדעת הרי"ף ורא"ש הובא במג"א סי' תקיז ס"ק ד' דחד טעמא הוא דאסרו משום נולד גזירה שמא יעלה ויתלוש וא"כ כדמקשה הגמ' והרי מוקצות נינהו היינו דנגזור שמא יתלוש ומשני דהוי מוכן וממילא משום שמא יתלוש להודי' אינו אסור אבל בבוצה כ"ד ע"ב ד"ה אם יש פי' רש"י טעם אחר שאסור אז"י לר"ש.

דף נ"ז ע"א גמרא כהן גדול דקא מסיק קרבנות כל יומא. עיין תוס' חגיגה דף י"ז [ע"א] ד"ה אין שהביאו מירושלמי פלוגתא בזה אי מקריב כל יומא.

פרק המישי.

דף נ"ט ע"א רש"י ד"ה מעלה ומלינה. כדאמר בזבחים [דף פ"ז ע"א] ל"ה דלא ירדו אבל התוס' ביומא דף פ"ט ד"ה אלא על מה שהקשו יעלה וילין תירצו דפלוגתא דאמוראי היא ודבריהם תמוהים דע"כ

לא פלוגי אלא בירדו אח"כ אם יעלו אבל לדיה לא ירדו וצ"ל כיון דלכתחלה בשעה שמעלם יודע שילינו הוי דינם כירדו ולא כעלו דומה למה דאמרין דאפי' התחיל בהיתר אם יודע שימשך עד זמן איסור דינו כהתחיל באיסור כמש"כ המג"א סי' רס"ג סי' ט"ז וריש סי' תע"א.

דף ס' ע"א. רש"י ד"ה שלא לאו כל יו. ונ' למאי דאי' לעיל דף ע"ה ע"ב דבעינן רק שיהא הלים משעת שחיטה עד שעת זריקה לפ"ז איירי דעתה יכולין כל א' לאכול כזית ושפיר שוחטין עליו אך ידעינן שבלילה יחלו כגון למשל בחולי הקדחת שבא לשעה מיוחדת ואז סגי אי בין כולן יאכלו כזית ולא סגי מה דהו חזו בשעת שחיטה וזריקה דומה למאי דאמרין במשנה הקודמ' דאין שוחטין עליהן בפ"ע שמא יביאנהו לפסול ומשמע ודאי דאם יש רק אחד שאינו מהנך שוחטין אף דימעט מהיות משה ויבוא לידו פסול להכי לא חיישינן אי חזו האידנא רק שיאכל עכ"פ מכל הפסח כזית אחת והכא נמי דכוותה.

שם ע"ב גמרא אלא שאני היכא דאמר מהיכא דלא אמר. ק' למה שב' תוס' לעיל ע"א ד"ה אבל דלר"מ איירי דקיימי קמי' א"כ דילמא לעולם שווין והכא נמי אמר להודי' לא הו' מפיך מידי שלא לאוכליו רק דמוקי כר"מ ואיירי דקיימי קמי' האוכליו ולכך לא מצי מפיך. ונ' דלכאורי' מאי מקשו תוס' לעיל דהא אמרין לקמן דף ס"ב ע"א דטמאים אינו נוהג בכל הזבחים וא"כ לא אמרין ב' תפוס לשון א' כמש"כ ד"ה פסח וצ"ל דקושיתם קאי למאי דמביעי' להו הכא אבל רבא דפשיטא ליה הך איבעיא ומשמע דאפי' אליבא דר"מ פשיטא ליה והיינו משום שאינו נוהג בכל הזבחים ועיי' תוס' ד"ה הכא א"כ לרידיה אפי' מוקי הך משנה כר"מ לא צריך לאוקמי דקיימי קמי' אלא משום דאינו נוהג בכל הזבחים פריך שפיר.

שם תוספ' ד"ה פסח. למש"כ דלהכי נקט לשמו ושלא לשמו משום דבעי אפי' לר"מ ק' א"כ מה אסיק רב דימי אדעתיה לדמויי לבזמנו ולא עלה בדעתו כלל מעלה דאינו נוהג בכל הזבחים הא כיון דמביעי' בלשמו ושלא לשמו ע"כ דבעי גם לר"מ והיינו ע"כ משום דאינו נוהג וכו'.

דף ס"ב ע"א רש"י ד"ה דנין דבר. ערלה במקום שאסרה דהיינו בפסח לא הותרה. ולעיל בברייתא פירש שאין שום קרבן נאכל לערלים והיינו דהכא פי' לדעת המקשן דלא נחא ליה בטומאת בשר וע"כ כמש"כ תוס' [עמוד ב'] ד"ה אילימא דהכי פי' שלא הותר מכללו בפסח אבל לפי האמת פי' רש"י כפשוטו שלא הותר מכללו בשום מקום דומיא דזמן.

שם ע"ב תוספ' ד"ה לימא. הקשה מהרש"א דביומא סבר ר"ה הואיל היכא דאינו מחוסר זמן וא"כ אמאי לוקה. ונ' דשאני לענין שחומי חוץ דהתורה גילתה דאמרין הואיל כה"ג כדאיתא בזבחים דף קמ"ז ע"א לענין הטאת ואשם ששחטו שלא לשמו בחוץ דחייב ופי' רש"י שם ד"ה ור"א דהיינו מטעם הואיל אי הוה מעייל ליה לפנים ושחטו לשמו דהוה כשטר דלא בעי עקירה למיהו לשמו וא"כ מהתם ילפינן דבשחומי חוץ אמרין הואיל היכא דאינו מחוסר אבל באמת התוס' לא ס"ל הך טעמא

אלא מה שאמרו בזבחים דף ק"ט דמתקבל בפנים היינו בשאר זבחים כמש"כ יומא דף ס"ג [ע"א] שלמים במה שהקשו דליחייב משום דמתקבל בפנים בשאר זבחים ולשיטת רש"י לק"מ וא"כ הקשה מהרש"א שפיר לשיטתיהו.

דף ס"ג ע"א רש"י ד"ה השוחט. דלא תשחט על המין. הקשה בצל"ח אמאי לא נקיט קרא דכתיב ברישא פ' משפטים לא תזבח וכו'. ונ' דרש"י כ' בסמוך ד"ה עד שיהא ואם יש לא' מהם כולם עוברים והתוס' [ע"ב] ד"ה או הקשו דלא תשחט אמר רחמנא. ונ' דעת רש"י כמש"כ הרמב"ן פ' בא אל פרעה על פסוק בין הערבים דמה שבי' שם תזבח אין פירושו על השחיטה רק פירושו שם תעשה הפסח ולפי ענינו פ' שז דקאי על הצליה ואכילה והכא ליכא לפרש כן דהא כתיב דם זבחי וע"כ דקאי על שעת השחיטה והכא פ' לא תעשה זבח פסח על המין וזה קאי שפיר על בני חבורה דהם העושים הפסח ומיושב קו' מהרש"א בתוס' ד"ה השוחט דהא שנה הכתוב לא תשחט ולא תזבח ולרש"י ניהא דלא תזבח לא קאי כלל אשוחט וא"כ שפיר הביא רש"י פסוק לא תשחט דקאי אשוחט.

שם ע"ב גמרא ועד שיהא עמו בעזרה. ברף מ"ט [ע"א] במשנה ההולך לשחוט פסחו כ' בצל"ח שהקשו על האבן עוזר שהשיג על המג"א בס"י תמיד דכ' דעשה דתשבתו חמור וחוזר מלמול דהא פסח נמי תני התם ופסח ודאי עדיף מתשבתו והקשו אדרבה בפסח ודאי חוזר דאסור לשחוט על המין. ונ' דראייתו הוא מרשב"ל דאינו חייב אלא אם החמין עמו בעזרה ובדאי דאפי' איסורא דאורי"י ליכא משום פסח דמהי תיתי ולרד"ו ודאי לא יחזור דהא החמין הוא בביתו ואינו עמו בעזרה וא"כ פסח עדיף מתשבתו וה"ה למילה ומדרשב"ל נשמע לר' יוחנן דהפי' ואם לאו מבטלו בלבד הוא אם יכול ואם אינו יכול אעפ"כ אינו חוזר ומ"מ יש ליישב בזה דעת המג"א דהוא סובר דתלי בפלוגתא דר"י ורשב"ל אי בעינן על בסמוך ואנן דקו"ל כר' יוחנן ע"כ הפי' דאם אינו יכול לבטל חוזר.

שם רש"י ד"ה פטור ממל קות דלא תשא. שמעתי מקשין הא בשבועות דף כ"א [ע"א] מפי' ר' יוחנן לאזהרה דאוכל ולא אוכל מלא יחל ולק"מ דהתם מפי' ר' יוחנן מלשוא שתי פעמים דאם אינו ענין לשבועת שקר ובעי לאוקמי אאוכל ולא אוכל ולגילוי ב' קרא דאע"ג דאין בו מעשה הוא לילקי ופריך מר"י דהכא דפוסטר ממלקות ש"מ דלא ניהא ליה לאוקמי קרא בהכי ומסיק תהא באכלתי והן הן דברי רש"י דהכא דפטור ממלקות דלא תשא דהיינו לשוא השני דהו"ל לאוקמי אהא מ"מ פטור דלא ניהא ל' לאוקמי אלא אאכלתי כדמסיק התם דומיא דשוא דלשעבר.

שם רש"י ד"ה המקטיר את החלב. אי לא הו' לאי מבני חבורה [חמין בשעת שחיטה] ויש לו [לכתו] המקטיר בשעת הקטרה וכו'. הנראה מדבריו דמקטיר אינו חייב כי אם על חמצו ולא על בני

חבורה ומדוקדק בזה לשון הבריי מתחילה חשיב הנך דמחייבי אי על של חבירו ואח"כ אמר אחד השוחט הזורק והמקטיר חייבין על של עצמם יהיט דבשותט וזורק דרשינן לא תשחט ולא דם על חמץ של העובר בלא ילין אבל מקטיר דנפיק מלא ילין גופי ע"כ הכי מתפרש לא חמץ הלא ילין פי' שמי שהוא בלא ילין לא יהיה לו חמץ אבל שתחייב על חמץ בני חבורה לא שמענו דא"א למיפסקי לקרא לתרתי ובוה מיושב קו' הצליח דלמה לי קרא לזורק תיפוק ליה דאיתי"ג"כ בלא ילין ובוה ניחא דמ"מ צריך קרא לחייבו על של בני חבורה דלא הוה נפיק מלא ילין כנ"ל במקטיר.

דף ס"ד ע"א גמ"ר ר' יהודי אומר כוס היה ממלא וכו' וזרקו וכו'. הנה נראה ודאי דר"י סבר ג"כ פסה בזריקה ובגמ' דאמר מאן תנא ריה"ג. היא חייגו או משום דדרש מקרא או דמתני' מ"מ ליכא לאוקמי כר"י דמדסיפא ר"י רישא לאו ר"י וק' על הרשב"ם לקי דף קכ"א [ע"א] ד"ה ולדברי ר"ע שכתב דלא אשכחן תנא דאמר בזריקה אלא לריה"ג וצ"ל כפי' ב' דמשי"ה לא אמר ר"י הוא דמדסיפא ר"י וכו' אבל אי ר"ע ג"כ הוה סבר כן הוה לאוקמי גם כר"ע.

דף ס"ה ע"א תוספ' ד"ה המכבד. אי"ג דגורנין עילית' דשישא אטו עיליתא דעלמא. לכאורה מאי שייך זה לקושייתם דמ"מ לא מיתוקמא כר"א ומשום חיוב הטאת ובפי' המצניע [שבת דף צ"ה ע"ב] לא דברו מזה בקושייתם. ונ' דהתם סברי תוס' דירושלים לא היה מרוצף ולכך לא הקשו רק למאי דמוקי כר"א דמחייב הא ברוצפה ליכא חיוב אבל לרבנן ניחא דלא שרו רק משום אין שבות ולר' נתן באמת אסור והיינו משום דגורנין עורה אטו כל העיר אבל הכא סברי דירושלים הו' מרוצף. ומה שמי' ואפי' לכתחילה שרי כלומר דאפי' לרבנן קשה מאי צריך לאין שבות במקדש ולר' נתן באמת אסור הא אממר שרא זילתא ושלא תאמר דאמימר סבר כאבין צפוראה דגורר ספסלא בעיליתא דשישא אבל אנן לא פסקינן כן אלא בדאהדר ליה ר' יצחק בן אלעזר שם לזה אמרו דאמימר כדון עשה דהכא ליכא למיגזר וא"כ ה"ג גבי עורה ושפיר קשיא גם ארבנן וכל זה שלא כהבנת מהרש"א בדברי תוס' כאן ובשבת וגם דבריו שם תמורה מש"כ דלרבנן לא קשיא דהכי פי' אין שבות במקדש דאפי' הוה עורה קרקע הוה שרי משום דאין שבות וכו'. דמ"מ ק' לרב אשי דמסיק ר' נתן הוא ולדידיה אסור ואמאי הא הוה רצופה ואו' ר"י דבעורה בין רובד לרובד הו' גומות נ' דהיינו ע"פ מה שתי' שם בשבת דבהדחה איכא אשוויי גומות מפי כלומר דבהדחה שהיא כעין כיבוד וכמש"כ רש"י ד"ה שלא ברצון דהדחה דהכא היא כמו כיבוד והיא שייכא אפי' במרוצף אבל בשבת דף קנ"א [ע"ב] דאמר קרקע בקרקע מיחלפא משמע דהדחה לא שייכא במרוצף התם לא הוה לכבד אלא להחליק הקרקע דומיא דסיכה אבל הדחה בעורה שהוא לכבד שייך גם במרוצף רק דקשיא להו בזה בשאר רצפה שאבן נכנס ואבן יוצא משא"כ בעורה דהיו הרובדין מבלאות של שיש כמש"כ רש"י יומא דף מ"ג ע"ב

ד"ה על הרובד לזה כתבו דבעורה נמי היו גומות. ונ' דפסיקא להו הכי משום דהוצרכו להדיחה וצריך כעין צינוריות בין רובד לרובד שדרך שם יאספו המים והדמים לצאת לחוץ רק דזה ניתא אי ר' אליעזר מחייב מטעם פסיק רישיה כמש"כ שם בשבת אבל למאי דכתבו כאן דמחייב מטעם מתכוון לא א"ש הך תירוץא דגבי הנך צינוריות ליכא למימר שמתכוון להשוות גומות אדרבה רוצה שיקלחו המים לחוץ ולכך כתבו אי נמי דבאמת ליכא חיוב הטאת לר"א כיון דבעורה ודאי אינו מתכוון כנ"ל רק דהוי שבות חמור דגורנין אטו שאר ריצפות בירושלים דבהו מכוון להשוות גומות ואיכא חיוב דאוריי' בהדחה וכיבוד אבל לרבנן דליכא בשום ענין חיוב דאוריי' דאפי' בשאר ריצפות ובקרקע עולם אינו מתכוון שבות כזה מותר במקדש.

שם בא"ד. ועוד בפ' כל הכלים וכו' ואע"ג דריבויין שרי וכו'. משמע דרוצין להוכיח דכלא מזוי אפי' מטעם אשוויי גומות אוסר ר"ש ולכאורה לא מוכח כלל דאפי' מטעם מזוי מ"מ הוי מלאכתו לאיסור ומהרש"א נדחק בזה ופ' משום אשוויי גומות היינו מזוי וא"א לומר כן דא"כ מה זה שכתבו ואע"ג דריבויין שרי פשיטא דבריבויין לא שייך מזוי. ונ' ע"פ מש"כ בסמוך דהדחה שייך גם ברצפה והיינו מטעם כיבוד כנ"ל והנה מש"כ תוס' דהא מזוי עפר ממקומו היינו כמש"כ שבת דף ל"ט [ע"א] ד"ה מפני בשם ספר הישר שהביאו במסקנא שמזוי עפר ממקומו והוי חופר וא"כ זה לא שייך במרוצף כיון דהעפר על הרצפה אינו קרקע עולם רק שהובא לשם ממקום אחר כמש"כ המג"א סי' תצ"ח ס"ק ל"ב בשם הב"י לפ"ז שפיר הוכיחו דע"כ משום אשוויי גומות נמי איכא מדרשיב התם מלאכתו לאיסור ואי משום מזוי אכתי ליהוי מלאכתו לאיסור ולהיתר כיון דהזוי בכלול מרוצף ועיי' מג"א סי' ש"ח ס"ק ט' וע"כ דאיכא גם משום אשוויי גומות דשייכא במרוצף כבקרקע עולם.

דף ס"ה ע"ב רש"י ד"ה והקטירן. וכהנים לא היו מפשיטין קדשים קלים דמה לי ולהן וכו'. לא ידעתי מאי קאמר.

שם תוספ' ד"ה אלו. זריקת דמו תנא אנב שחיטתו. פי' אע"ג דזריקת דם שבות הוא כדא"י ביצה דף כ"א [ע"א] וברש"י שם דף כ' [ע"ב] ד"ה ולרבא מ"מ כיון דשחיטתו דוחה שבת פשיטא דצריך לזרוק דם נפסל בשקיעת החמה ומהר"ם לובלין פי' דתנא אנב היינו משום דליכא איסורא כלל בזריקה ואישתמיטתיה גמ' הנ"ל.

פרק ששי.

דף ס"ו ע"א תוספ' ד"ה תוחב. משמע בשמעתין דיש איסור רה"ר בירושלים. הקשה מהרש"א אמאי לא הוכיחו מלעיל חשיכה וצאו וצלו ותי' דהו"א משום דהוי כרמלית והכא מדפריך ולא מחמר ע"כ דהוי רה"ר דלא שייך מחמר אלא ברה"ר כדמוכח בהמוצא תפלין ולא

מצאתי שם דבר ואפשר דכוונתו בפי' מי שהתשיך דף קנ"ג [ע"ב] כל שבחבירו פטור בחמורו מותר וה"ה לברמלית. ועיין מג"א סי' ש"ה ס"ק ו' ותוספ' לשיטתם ע"ב ד"ה הנח דכל שבות בהמתו בפסח וא"כ לא איצטריך למימר כלאתר יד אלא משום דברמלית הוא אלא ע"כ דרה"ר היא. אך באמת נ' דמחשיכה יצאו וצלו לא מוכח מידי דהתם לאו משום הוצאה איתסר אלא דהפסח הוא מוקצה ועיי' שבת דף קי"ז [ע"א] רש"י ד"ה הכא ותוספ' שם לא כתבו דשרי אלא לצורך הפשט משום בזיון קדשים.

דף ס"ז ע"א רש"י ד"ה יכול יהו זבין. והתם תרתי מהנות כתיבי והאי מחוץ למחנה דמצורע ליתן לו מחנה ג'. כל דבריו קשים להבין מאי בעי בזה דהתם תרתי מחנות כתיבי ודקאמר מחוץ למחנה ליתן לו מחנה ג' ובגמרא יליף מבדד ישב ובר"ה אינו צריך האי מחוץ למחנה ובגמ' משמע דקאי אבדד ישב כמו שמשיים כשהוא אומר וכו' ניתקו לעשה. ונ' דקשה למאי דאמר תנאי הוא ופי' רש"י דאיכא תנא דלא מייתי לעשה אלא למחנה ג' משמע דמאן דמוקי לעשה לא מצי לאוקמי למחנה ג' ורב הסדא גופיה דמוקי לעשה דרש ג"כ לכדו ישב. ועוד דמוקי בר"י דמצורע לפנים ממחיצתו בארבעים כר"י ומנ"ל לאו דבדד ישב אינו אלא עשה לזה פי' דמחוץ למחנה קאי אמצורע ובמחנה ג' ועלה קאמר ג"כ ולא יטמאו והיינו לאו דמצורע למחנה ג' רק דלעיל כ' [ד"ה נתקו לעשה] דעשה יתירי כתיבי כל חד למילתיה מידריש בספרי לזה כ' והתם תרתי מחנות כתיבי כלומר דודאי תשלחום איצטריך למילתי' בספרי אבל למחנה מיותר כיון דכתב בסמוך מן המחנה לא צריך ליכתוב אלא מחוץ תשלחום כמו שמדקדק הגמ' לק' דף ס"ה ע"א ועי"כ דאתי למחנה ג' וללאו. ור"י סבר דזב ובעל קרי מוטמאין בכל שהוא ואיכא חומר בזב במצורע והוה מוקמינן מחנה ג' אוז ומחניהם אמצורע וטמא מת לזה איצטריך בדד ישב דמצורע הוא במחנה ג' וא"כ תרוויי איצטריבו בדד ישב לאורויי אמצורע ומחוץ למחנה ללאו ולר"ש ג"כ איצטריך בדד ישב רק לא לאורויי אלא שלא נאמר דכל שילוחו של מצורע ניתק לעשה כמו שנסתפקו התוס' אלא דוקא מחנה ג' זה שאמר ר"ה לבדו ישב וכו' מושבו ניתקו לעשה כלומר הלבדו ישב דהיינו המחנה ג' ניתקו לעשה לזה כ' רש"י אינו צריך האי מחוץ למחנה אבל בדרשא דבדד ישב מודה וכנ"ל ועכ"פ מוכח דר"י לית ליה חתימת פי האמה דאלי"כ הוה מוקמינן ג"כ מסברא מחנה ג' אמצורע ולמה לי בדד ישב. ובוה נ' לפרש תמיהת רשב"א לעיל [דף ס"ז ע"ב] ד"ה אלא דלכאורה אין להבין למש"כ רש"י שם דלא בעי מנלן אלא למאן דלא משמע לי' מועדו והתוס' כ' לעיל ס"ז [ע"א] ד"ה מה דתנאי היא וא"כ מאי קשיא לי' ר"ש באמת דריש ממשמעותה דמועדו. ונ' דהכי מקשה כיון דר"ל לא קאמר אלא לר"י ואיהו סבר דמטמא במשהו א"כ מאי פריך אביי ואמר זב ואל יאמר מצורע אדרבה שאני זב דמטמא במשהו ואין לומר כיון דלר"י קיימינן ולדידי' איירי קרא רק במחנה שכונה וא"כ שפיר נשמע מצורע מזב וליכא למימר

משום דמטמא במשהו טמא מת יוכיח כמש"כ תוס' ע"ב ד"ה כי ד"א דמ"מ
הוה אמינא דיו לבא מן הדין וכו' ולא יהיה מצורע מעון שילוח בפסח
לזה איצטריך מצורע דבשעה שאין טמאי מתים משתלחין זבין ומצורעין
משתלחין.

שם ע"ב רש"י ד"ה מחילות. הני תרתי מילי שמעינהו
כי הדרי מרבי' וכי הדרי אמרינהו. כי המשנה למלך פ"ג מהל' ביאת
המקדש דהוקשה לרש"י דלא שייכי הני תרי דינים להדרי לכך פ"י דהכי
שמעינהו ואין זה נרא' דאכתי אמאי אמרינהו רבי' כהדרי כיון שאין שייכים
ומה שפ"י הוא בדברי ר' יוחנן כן כתב באמת רש"י גופו לקמן דף
פ"ז [ע"א] ובתמיד במשנה ובגמ' שם ואפ"ה כתב ג"כ דהכי שמעינהו
מרבי'. ונ' כוונתו דודאי הכי פ"י דמשום דבעל קרי משתלח ע"ב
דמחילות לא נתקדשו דלולי זאת לא הו' ראשי לילך במסיבה רק
דהוקש' לו אמאי נקט בעל קרי ואפ"י טבול יום דקרי נמי אסור במסיבה
אי הוה נתקדשה בקדושת עזרה כמו שאמר ר' יוחנן בזבחים דף ל"ב
[ע"ב] וליכא למימר דמה שאמר בעל קרי כוונתו באמת אבעל קרי שטבל
זה אינו דאם טבל אינו משתלח חוץ לב' מחנות דהיינו מכל הר הבית
רק מעזרת נשיט כמש"כ תוס' שם ד"ה ורבי דלרש"י פליגי בפלוגתא דהנאי
ור' יוחנן סבר כמתנ"י דתמיד וכלים דהוא רק מדרבנן ואסור רק בעזרת
נשים לכך כי דהכי שמעינהו מרביה ורביה באמת סבר כת"ק דהתם
דטבול יום דוב כזב דמי ואסור מדאורי"י ובכל הר הבית ובאמת כוונתו
אטבול יום דקרי. והנה מש"כ רש"י מחילות לא נתקדשו בקדושת עזרה
לא תיודק מיניה דאלא כקדושת הר הבית דא"כ אכתי הוה ב"ק
אסור במסיבה רק כוונתו דודאי הר הבית לא נתקדש בידי אדם וכן
נראה מדברי הרמב"ם פ"ז מהל' בית הבחירה הל' י"ד שלא כתב אלא
ששלמה קידש העזרה וירושלים וא"כ פשיטא שלא קידש רק גם הקרקע
דהר הבית רק דאשמעינן בעזרה דאע"ג דקידש דוד עד ארע"י דתהומא
מ"מ הפתוחות לחיל לא והרי הם בקדושת ירושלים. והנה מש"כ הרמב"ם
ששלמה קדש ק' דבזבחים דף כ"ד [ע"א] אמרינן כי קדיש דוד וכן כי
תוספ' שם ואפשר דכוונתו אתוך החצר וכן פ"י רש"י בשבת דף י"ט [ע"ב]
אבל בזבחים פ"י רש"י דרוד קידשה. וראיתי במשנה למלך שם שהביא
תוספ' דמועד קטן דף מ"ז [ע"א] ד"ה ובעלי ותמהני שלא הרגיש שהם
תמוהים במה שכתבו דאיכא מאן דאמר ביומא ובאלו דברים דבעל נדה
כבעל קרי למחנות דביומא ליכא רמיזא ובפסחים אדרבה איתא דהוא
כטמא מת למחנה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ואסור. כמ"ד מוחלט אסור בתשמיש המיטה.
אבל רש"י כי דלכ"ע מ"מ חומרא מיהא איכא ונ' דאולי לשיטתם דרש"י
סובר שם במ"ק דמוסגר מותר במחנה ישראל והתוס' שם ד"ה אמר הקשו
עליו מפ"ק דמגילה דאיתא בהדיא לענין שילוח וטומאה שווין והנה הטעם
פ"י רש"י שם דגלי במוחלט וה"ה למוסגר ולכאורה לשיטת רש"י
במ"ק דמוסגר לא נשמע ממוחלט א"כ מאי קאמר ואל יאמר מצורע דילמא

אתי קרא דכל צרוע למוסגר שישתלה חוץ למתנה ב' דאינו חמור מור לענין פריעה ופרימה וצ"ל ע"כ הך סברא דמ"ט חומרא אית ביה וכיון דע"כ אתינן להך סברא שפיר כי רש"י דאתיא ככ"ע אבל לשיטת תוס' לא ק' כלל דילכא אתי קרא למוסגר דלזה לא צריכין דאי ידעינן מוחלט מקו"ה דזב א"כ גלי במוחלט וה"ה למוסגר וא"כ אין אנו מוכרחים להך סברא דמ"ט חומרא אית ביה.

דף ס"ח ע"ב תוספ' ד"ה מ"פ ר"ך. כיון דמיפרכא אפילו בכלי נמי שריא והכי מוכח בפ"ב דעירובין. נ' דרש"י נמי מפרש כן רק דבא ליישב דע"כ נימא ליה דהוי שבות מדלא פריך דאפי' במדינה לשתר ודאסור בכלי במקדש יבישה אע"ג דהוי רק שבות ג"כ נוחא ליה וא"כ מאי מקשה מיבישה דמיפרכא וצ"ל דהיינו משום דלא דמי כלל לחתיכה ושבות כזה אין ראוי לאסור במקדש וזה שכי' רש"י ולא קרי לה חתיכה ואין כוונתו אמתני' אלא דבלשון העולם לא דמיא לחתיכה ואין ראוי לגזור ב' אטו חתיכה דלחה וכ"נ מתוס' דעירובין שם ד"ה יבישה.

שם תוספ' ד"ה ומה. אבל בפסח אינו נאכל אלא בלילה. אע"ג דאמרינן דף ס"ט [ע"א] לר' אליעזר אכילת פסחים לא מעכבא וא"כ שפיר עיקר מצותו ביום מ"ט מקשי שפיר להמקשן דפריך ניעבר' וע"כ משום אכילת, וסבר דמעכבא ואי מעכבא א"כ אין בשעת דחיותו מצותו.

דף ס"ט ע"א תוספ' ד"ה ש"מ. ויחזור ויטמא את המים. כי בצל"ח היינו משום דמסתמא אין הלכה כר"א בן שמוע וזכחים דף צ"ג [ע"א] דמי חטאת שנטמאו מטהרין ואין צורך דמקשו לר"א לשיטתו למאי דמוקי שם דפליגי בהזאה צריכא שיעור ור' אליעזר סבר שם דף פ' [ע"א] אין צריכה שיעור וא"כ סבר אין מטהרין ומקשו תוס' שפיר מאי פריך לר"א ניעבר' עדיפא הויל להקשות לר' אליעזר לשיטתו ליכא חשש כלל שיעבירונו. עוד הקשה בצל"ח דילכא החשש הוא שיעביר האזוב ולא עיין יפה בנמר' דאמר ש"מא יעבירוה וקאי אהזאה דהיא לשון נקיבה אבל אזוב הוא לשון זכר והיה לו לומר יעבירונו.

שם ע"ב תוספ' ד"ה הא"י. מיחזי חזי ותקוני הוא דלא אתקן. פ"י וא"כ אמאי תלי פשיעתו שלא מל הא מצד ערלותו כשר לעשיית דפסח וה"ל לומר ערל שלא עשה פסח והוא כעין מה דאמר בסוגין דאי שוחטין על מ"ש ל"ל לאהדר' עלי' היינו טהור. ושמעתי רבים מתקשין בדבור תוס' זה המהרש"א הקשה אמאי לא קשיא להו בעלמא דערל אין משלח פסחו ואמאי גרע מטמא שרץ ונ' דריב"א קאי בשיטת רש"י דערל שמתו אחיו נמי אסור בפסח ועיי' תוס' חגיגה דף ד' ע"ב ד"ה דמרבה וא"כ שפיר אינו משלח פסחו דאינו ראוי לתקן עצמו מחמת סכנה אבל הבא ע"כ בערל דלאו כה"ג מיירי מדאמר ענוש כרת שפיר הקשו דבירו לתקן. שם רש"י ד"ה בזמן ש"בא. חגיגה לא דחיא שבת. בת"ש נדחק אמאי דהשמיט רש"י טומאה ולא ידעתי מאי קשיא ליה הן דברי הגמ' מאי הנא דקתני חגיגה וקתני חגיגה דלא דחיא שבת ולזה השמיט רש"י

טומאה כלו דרק על שבת סובב כוונת התנא דבזה עולה יפה לישנא דאימתי מביא חגיגה.

דף ע' ע"א גמר' חל ארבעה עשר להיות בשבת שוחט בה מיד. מכאן ק' למה שפי' מהרש"א לעיל ס"ו [ע"א] דיה תוחב שהקדישום מע"ש דבשבת אין רשאי דא"כ הכא אין רשאי לשחוט נהי דבסכין אפשר לומר כמו דאמרינן שהטבילה לצורך פסח ה"נ תלינן שהקדישה אף דלא דמי דהתם ספק טבילה מוציא מידו ספק טומאה אבל לענין הקדש הוי ספק מוציא מוציא מידו ודאי אבל לענין קופיץ יוחר קשה דמסתמא לא ה"י מיוחד לשחוט כמש"כ רש"י ד"ה חל ולשבירת עצמות אטו בעי כלי שרת וא"כ איך רשאי לשחוט וע"כ צ"ל דכמו דאמרינן שם ע"ב בחובות שקבוע להם זמן רשאי להקדיש בהמה ה"נ סכין לצורכו אף דלא דמי דהבהמה היא לשעתו אבל כלי הקדשו קאי לעולם אח"כ אפי' לקרבנות שאין קבועין ונראה כמקדיש שלא לצורך שבת מ"מ מהכא נראה דאין לחלק כלל. — בזבחים ריש פ' טבול יום הקשו תוספ' אי טומאה דרבנן לא בעי הערב שמש אמאי בנמצא ב"ד שוחט בה מיד דילמא ניטמא בטומאה דרבנן ולא חש להטבילה עד י"ד ותירוצם הראשון קשה מאוד להולמו דהא אנו אמרינן שמא לא ניטמא כלל רק בטומאה דרבנן. עוד תירצו דמשום טומאה דרבנן לא גזרו בספק כלים הנמצאים ונ' דבל"ז הו' מצי להקשות בחל י"ד בשבת אמאי שוחט בה מיד ניהוש דילמא ניטמא רק בטומאה דרבנן ולא הטביל מע"ש דכלי שנטמא בולד הטומאה מטבילין אותו ב"ט ושבת כדאי' בביצה דף י"ח [ע"א] ובש"ע או"ח ס"י שכ"ג ובוה מתורץ מה שהקשה מהרש"א ליקשי ליה מסברא אי בחל בשבת אמאי שונה ומטביל הא ודאי הטבילו מע"ש דבשבת אין רשאי דהוה מצי לתרוצי דחיישינן אטומאה דרבנן ואפ"ה בסכין שוחט מיד דטומאה דרבנן נמי בעי הערב שמש דלא פסיקא כ"כ הך דינא דלא בעי הערב שמש כמו שהביאו באמת תוס' בזבחים מכמה סוגיות ולא רצה להקשות מסברא שאינה פשוטה כל כך ואין צריך לדחוק כמש"כ תוספ' שונה ומטביל לאחר י"ט אלא דעתה מטביל ממ"נ אי ניטמא בדאורי' א"כ לא סמכו בעליו אשבת וודאי הטבילו מע"ש וכלי טהור קא מטביל ואי ניטמא דרבנן שרי להטביל בשבת ולכך הוצרך לאתויי מסיפא דתני בהדיא שוחט בו מיד והיינו ע"כ מטעם דלא גזרו משום טומאה דרבנן.

שם ע"ב תוספ' ד"ה מ א י. והא דמוקי בן דורתאי קרא [דזוהבת פסח בחגיגת חמשה עשר] ולא חגיגת י"ד משום דסבר לאו דאורי'. ק' הא דלא מקשו בל"ז וגם לא ידעתי מאי קשיא להו אפי' אי סבר כתנא דלקמן דנפקא ליה מלא ילן אשר תזבח בערב דנאכלת לבי ימים והיא דאורי' מ"מ לא מצי לאוקמי אחגיגת י"ד דלירחי שבת דלזה לא צריך קרא כיון דזמנו קבוע וכדפריך הגמ' לרבנן וכמש"כ תוס' בסמוך ד"ה הא ותוס' לא ס"ל היקשא דחגיגות. ומהרש"א הבין דבריהם בפשיטות ולי צריכי עיונא עוד כ' מהרש"א דלא מצי למימר דסבר כבן תימא דכיון דדרש בקר זה חגיגה ולבן

תימא באה מן הצאן לא ידעתי מאי קאמר איהו דרש בקר אחגיגת מ"ו ויכול לסבור כב"ת דחגיגת י"ד באה מן הצאן דוקא ואפשר להעמיס בדבריו בדוחק כדונתו דאפי' נפיק ליה דדחי שבת מהיקישא דבן תימא מ"מ הוה ליה לאוקמי ג"כ הך קרא אחגיגת י"ד ולאפלוני בהא דאתי הך קרא להורות דבא גם מן הבקר ואקשי' לפי' דמקרא דב"ת לא נשמע רק דאי אתי מן הצאן שדינו כפסח ואשמעינן בהך היקישא דאפי' בא מן הבקר איתנהו ביה כל דיני פסח וכל זה דוחק, אבל נ"י פשוט דבאמת בל"ז לא הוו מצי להקשות דממ"נ ניחא בין אי סבר ברבנן דלקמן או כב"ת ולא מקשו הכא אלא אמאי דאסקו דבן דורתאי דרש ההיקש לפסח דאין לו תשלומין ולקמן דף ע"א [ע"א] אמרינן דאפי' לב"ת יש לחגיגת י"ד תשלומין בחמשה עשר כדמוקי רב אידי בר אבין שעכב ושחטה וא"כ נוקי בן דורתאי אחגיגת י"ד ודאין לה תשלומין והוצרכו לתרץ דסבר לאו דאורייתא.

שם תוספ' ד"ה שלמים, ואי יכול לשוחטה מערב י"ט אכתי ח' הווי בצליח תמה מאוד על דברי תוס' ולא ידעתי מאי קשיא ליה דהדברים כפשוטן דהקשו ממ"נ מה הפירוש של וחגותם חג אי שיאכלו חגיגה ז' ימים הא בשבת נמי יכול לאכול מה ששחט מע"ש וא"כ אוכל ח' ימים וע"כ הפירוש שישחטו חגיגה ז' ימים ואי יכול לשחוט מע"ש א"כ שוחטין בח' ימים אחד ישחוט לצורך יום ראשון בע"ט ואחד ישחוט ב"ט ראשון ואיכא ח' ימים גם לבר משבת.

שם ע"ב רש"י ד"ה וישב לו בדרום, רחוק מירושלים וכו'. וצ"ל דאיכא תרי גווני דרום דבסנהדרין דף י"א ע"ב ד"ה ממעטני פי' רש"י דקרובין הן לב"ד.

דף ע"א ע"א רש"י ד"ה לרבנות, ולילי יום טוב האחרון גופי' לא דהא תרי זימני שבעת ימים כתיב, נראה מה שדייק דוקא תרי זימני דאי משום דכתב חד זימנא שבעת ימים הו"א עדיין והיית שמח מרבה יום שמיני כדדריש בחגיגה דף ט' ע"א וחגותם ז' ימים ובחרש השביעי תחגו מרבה יום ח' אבל כיון דשני ביה קרא ע"כ למעוטי יום ח' וע"כ הריבוי לליל שמיני.

שם גמרי' מיתבי רבא ההלל ושמחה שמנה, בריש לולב וערבה [סכה מ"ב ע"ב] הקשו תוס' [ד"ה לולב] דאי חל יום ראשון בא' בשבת ליכא ח' ותירצו כדרב פפא דמשמחו בכסות נקיה וקשה למאי דמקשה ליה לימא ל"י וליטעמין כמו שמקשו הכא ד"ה לילי, ונ' ע"פ מה שהקשה מהרש"א ליתרין ליה כדלעיל שמנה איתא ברוב שנים ואתי שפיר דלא מצי להקשות וליטעמין דאי מיקלע יום א' במוצאי שבת ליכא ח' דהוה מצי לתרץ ח' איתא ברוב שנים אבל אי בעינן זביחה בשעת שמחה תו ליכא ח' בהרבה שנים דבד' ו' בל"ז לא מיקלעי כמו שכו' המהרש"א אך קו' המהרש"א בלא"ה לא ק"מ דהא התוס' השיב מה דאיכא במיעוט שנים בלולב וערבה ואינו מדוקדק בלשון דלעיל אמר פעמים שאי אתה מוצא והכא אמר זימנין סגיאיין והתוס' בסוכה

תירצו שפיר דלמסקנא אין צריכין לדחוק דאיתא ברוב שנים אלא דמשמחו בכסות נקיה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה לימד. הקשו לרש"י אי ברייתא דזבחים אתי כבן תימא הא כבר נפקא ליה מוזבחת. לולי דבריהם היה נראה דתרי קראי צריכי דמהיקישא דלעיל לא שמעינן אלא בזמן שבאה עם הפסח ב"ד אבל אם עיכב ושחטה כדמוקי רב אידי בר אבין לעיל ע"א הו"א תו ליהוי כשלמים בעלמא לזה איצטריך שלמיו.

שם תוספ' ד"ה כל. הקשו דבערבי פסחים דריש בקר בקר שני. כי מהרש"א דלא קאי [הכין] שם במסקנא דר"א משיב דבקר בקר ראשון הוא. כי בצל"ח דדבריו תמוהים דמ"מ מקשו תוס' שפיר לימא רב כהנא אנא כר"ע ס"ל. ונ' כוונת המהרש"א דלכאורה לא מקשו תוס' מידי דאע"ג דר"ע סבר בקר שני מקשו שפיר ארב כהנא עד כאן לא פליג ר"ע אברייתא דהכא אלא לענין בשר אבל באימורין דחמירי מודה דבקר ראשון משמע דמהי תיתי נשוויי פלוגתא רחוקה רק נ' דהכי מקשו תוס' מהי תיתי נשוויי פלוגתא כלל דבריי דהכא סבר בקר ראשון ור"ע סבר בקר שני אלא דבעלמא בקר שני ושאני הכא בחגיגת י"ד כיון דבאה מתמת פסח הו"א מסברא דבקר ראשון כי היכי דתהוי כי פסח אבל ר"ע לקמן דקאי אפסח גופיה כל כמה דלא ידעינן זמני שפיר אמר דבקר שני וא"כ לא ק' כלל ארב כהנא דבאימורין אע"ג דחמירי מהי תיתי נימא בקר ראשון לזה כתב שפיר מהרש"א דאפי' התם דליכא סברא דאדרבה הסברא היא דמוקי לילות בהרי ימים מ"מ פליג ר"א דבקר ראשון הוא א"כ שלא לאפשי פלוגתא אמרינן עד כאן לא פליג ר"ע אר"א היכא דליכא סברא לדמות דלאו בקר ראשון הוא אלא בבשר דקיל אבל באימורין אפי' ר"ע מודה.

שם גמר' בברייתא או אינו אלא בקר ראשון. לכאורה לא היה צריך להביא סיפא דברייתא בשביל תיובתא דרב כהנא ונ' דהו"א לעולם בקר שני הוא ושאני בחגיגת י"ד דבאה עם הפסח אמרינן מסברא דבקר ראשון דליהוי כפסח לכך מביא הסיפא דלא בעי לאוקמי זו לבוקרה וזו לבוקרה משום קרא דואם נדר דקשה אכתי נימא הכי לא ילין [מן הבשר אשר] תזבח בערב היינו כסתם לינה עד השחר ומאותה שתזבח ביום הראשון דהיינו חגיגת ט"ו לא ילין לבקר שני של יום הראשון דהיינו בקר שבעה עשר ונקרא דואם נדר ואתי למיקם עליו בלאו אלא ע"כ דבקר ראשון משמע ולכך לא רצה לידרוש הקרא אבקר שני אבל כי מידרש אחגיגת י"ד שפיר בקר ראשון הוא והכי משמע לבקר ראשון שאחר יום הראשון והכי פירש בסמוך טעמא דכתב ביום הראשון דמאי בקר בקר שני לא דאתי ביום הראשון לגלות דפי' בקר שני הוא אלא הכי קאמר דכתב ביום הראשון כדו שיתפרש בקר ראשון שאחר יום ראשון ויהא נאכל עד בקר שני לזבחתו הא בעלמא בקר ראשון הוא דאם לא כן אמאי לא מוקי קרא גם אחגיגת ט"ו ולבקר שני של יום הראשון כנ"ל ולפי' א"ש דעיקר קושיתו מסיפא אבל באמת מרש"י בסמוך

ד"ה ומעמא לא משמע כפי זה לכך נ' דמרישא לחוד לא קשיא דהו"א בעלמא בקר שני הוא והכי רהיטא פשטא דברייתא לימד על הנגת י"ד וכו' ומאין לימד וע"כ מדכתיב בקר דבקר שני הוא ואח"כ אומר או אינו אלא ליום ולילה היינו דהכא ע"כ נימא בקר ראשון דאלי"כ למה לי ואם נדר אחנגית ט"ו הא קל וחומר הוא מתנגת י"ד כמש"ב רש"י ד"ה הדר דהנגת ט"ו קילא לכך מביא הסיפא דמוכה דהמקשן לא ידע כלל דרשה דואם נדר ועל כרחך דמקשה ממשמעותא גרידא דבקר דמשמעו בקר ראשון וקשיא שפיר ארב כהנא וצ"ל באמת הא דצריך קרא להנגת ט"ו ולא יליף בקו"ה מ"ד דמילתא דאתי בק"ו טרה וכתב לה קרא.

דף ע"ב ע"א גמ' לר' יהושע דשני ליה לישני ליה. הקשה מהרש"ל הובא במהרש"א מנא לן דר"י שני ליה ונראה לפי משי"כ תוספ' לקמן ע"ג [ע"א] ד"ה שהטו דכולה סיפא דברי ר"מ דפוסר בלא עשה מצוה קשה אמאי מהיבב שלא למנויו ולומר דזה נקרא ג"כ שינה שמו בדבר האסור אינו נראה דמאי שנא מלשם אימורי ציבור היכא דקדים ושחטינהו ועל כרחך צריך להלק בין עוקר למטעה דסיפא בתרייתא איירי בעוקר כמו שפ"י רש"י שם וא"כ מקשה שפיר לר"מ אמאי לא משני ר"י הכי דהא ע"כ מהלק בכך בסיפא.

שם ע"ב רש"י ד"ה סמוך לווסתה. לא רמיא מצוה עלי. אין לפרש כפשוטו דא"כ זבחים בשבת נמי לא רמי עלי אלא היינו דלא הוי מכון למצוה כיון שעשה שלא כהוגן כמו לעיל דאמרינן עוקר לאו טועה הוא אע"ג דסבר דמותר לעקור מ"מ תו לא מיקרי טעה בדבר מצוה. ולכאורה להך אוקימתא תו לא צריכין לאוקמי במעוברת אבל רש"י פ"י ד"ה אשתו נדה כדמוקי לה לקמן בסמוך לווסתה ובמעוברת על כן נראה דרש"י לא ניתא ליה בפי התוס' דלא ידע כלל אם סמוך לווסתה אלא דקאי אלעיל במעוברת וראתה בימי עיבורה וסבר שאין חוששת לווסת כלל בימי עיבורה וזה אינו כמבואר ביו"ד ס"י קפ"ט סעיף ל"ג ועשה תיכף שלא כהוגן דהו"ל לשיילה עכ"פ ואע"ג דפריך מיבמתו והתם היא ביאה ראשונה ולא שייך במעוברת וא"כ במאי טעה לא קי מידי דביבמתו פשיטא אתי שפיר דלא ידע כלל אימת ווסתה כיון שנשאה מחדש ומכאן ראייה ברורה שלא כדברי השואל בתשו' נודע ביהודי חלק ב' ס"י קי"ז דבעילת מצוה מותרת סמוך לווסתה דהכא חו"נ דאפי' ביבמתו דאיכא תרתי בעילת מצוה ויבוס ואפי' אסור כמו שפ"י רש"י ד"ה אי הכי.

שם תוספ' ד"ה בא שתו. ואומר ר"י דפריך אלישנא בתרא דפוסר אע"ג שלא עשה מצוה. נ' לפ"ז לדעת הרמב"ם דפסק בפרק ב' מה' שנגות הלכה ט"ו דוקא עשה מצוה תו לא צריכין להנך אוקימתות וא"כ מה הקשה הכ"מ שם הל' ח' וצ"ל דהיכי מדכתב הרמב"ם מפני שלא שאלה ע"כ דסבר דלא כתוס' אלא באשתו נמי עשה מצוה כמו שכי' הלח"מ שם הל' ב' אי לאו דאיירי בסמוך לווסתה. אבל לענ"ד דמה שכי' הרמב"ם שלא שאלה בא לתרץ אמאי לא חשוב אנוס כיון

דאיירי מן הסתם שלא בשעת ווסתה כמו ברואה מחמת תשמיש שם פרק ה' הל' ו' ועל זה כתב מפני שלא שאלה כוונתו כמו שכי שם באותה הלכה אלו בדק יפה ודיקדק בשאלות לא היה בא לידי שגגה ולעולם דסבר בתוס' ומיושבת קושית הכסף משנה.

דף ע"ג ע"א גמ' שחטו שלא לאוכל ליו חייב מה תיקן. ראיתי בצל"ה בשם חכם צבי על דברי המהרש"א שהשיג עליו דבנותר מפסול לא מיחייב משום נותר. ונ' דהרבר מפורש בתוס' לק' דף פ"ב ע"א ד"ה בשלמא שכתבו [אפי' כשיהיה נותר לא ישרף דנותר שהיה ראוי לאכילה קודם שניתותר דוקא ישרף כדמשמע] לא תותרו אלא תאכלוהו וה"ה לענין איסור דנפקא מג"ש דקדש קדש כמש"כ רש"י שם ע"ב ד"ה מנא ליה והתם כתיב לא יאכל כי קדש אמרינן ג"כ דדוקא בראוי לאכילה אבל בתירוצם קמא בשם ר"י לא חשו לזה אלא בכ"ע טעון שריפה אי"כ ה"ה לאיסור אכילה וליכא תפיסה על מהרש"א אי קאי בתירוץ קמא של תוס'.

שם גמ' בא"ד. הקשה המהרש"א אמאי לא פריך ארישא אשלא לשמו. ונ' דבצל"ה כתב דמתניתין איירי ששחטו וזרק דמו דאם לא כן לא הוי עשה מצוה כיון דאסור לזרוק הדם לכתחלה כדאיתא בביצה דף כ" ע"ב. ובאמת לפענ"ד אין דבריו מוכרחים דאפי' לא זרק כיון דמדאורייתא נותר לזרוק והיה עשה מצוה ורבנן עיכבו על ידו תו לא מיחייב כמש"כ תוס' שבת דף ד' ד"ה קודם שיבא אבל מ"מ בל"ז הדברים נראים דאיירי שעשה כל הכשר פסח וא"כ קי' מאי פריך מה תיקן לימא דתיקן בדם לפי מש"כ הכ"מ פרק ב' מה' מעילה הל' י"א בשם הרא"ש דבדם קדשים קלים איכא איסורא דאורייתא ליהנות ונראה דאם נמנו צריך לשלם דמיו לדמי שלמים (ועיין בטעם המלך פרק ה' מהל' לולב ד"ה ולולא דמסתפינא) ועכשיו לאחר זריקה אין מועלין בדם דאיתא במעילה דף י"א ע"א ואפי' איכא איסורא דרבנן מ"מ אין צריך לשלם אפי' קרן כמש"כ תוס' שם דף י"ב ע"ב ד"ה ודמיו וצ"ל כמש"כ תוספ' כאן ד"ה שחטו דכל זה מדברי ר"מ ור"מ לשיטתו דסבר במעילה דף י"א ע"א מועלין וא"כ צריך לשלם ולא תיקן מידי אבל רישא הוה מצי לאוקמי כרבנן דאין מועלין ותקן בדם אע"ג דר"ש סבר ג"כ דמועלין ולעיל באינן ראויין מוקי מתניתין כר"ש, אלא מ"מ הוה מצי למימר דבהא סבר תנא דמתניתין כרבנן דמעילה ועד כאן לא דקדקו תוס' לעיל דף ע"ב ע"א ד"ה לרבי דמתני' אתיא כר"ש אלא לענין דינו טעה בדבר מצוה אבל בענין אחר מצי סבר כרבנן ומלבד זה נ' דתוס' בגירסתם בזבחים שאינן ראויין ר"ש בן אלעזר דהא כתבו ד"ה לרבי דאית ליה היכא דלא עשה מצוה חייב בפרק ר"א דמילה ושם איתא ר' שמעון בן אלעזר וגם מדהאריכו בדף ע"ג ע"א ד"ה לדברי להקשות ולהוכיח דמתני' לא אתי כר"י ולא הקשו בפשיטות כיון דמוקמינן מתניתין כר"ש ואיהו סבר מקלקל בחבורי חייב בשבת דף ק"ו ע"א וע"כ אתי שפיר. ונראה הא דלא קאמר בפשיטות דתיקן בצריך לכלבו על פי מש"כ תוס' שבת דף ק"ו ע"א ד"ה הוץ דר' יודא סבר דלא השיב תיקון דאין צריך להבול בשביל

כך וא"כ בהא כ"ע מודים דאין דרך לשחוט בשביל כלבו דרי היה בחבלה כועמט ולא מהדר הכא אלא לאשכוחי תיקון דבר בגוף הבהמה. שם ע"ב רש"י ד"ה אלא אמר רב פפא. וכגון דשחיטה בהדיא לישם פסח. לכאורה א"כ בל"ז פסול דלעיל לא קאמר אלא אשם ששחמו כתם אבל אי פריש בהדיא לשם אשם משמע דפסול וצ"ל דבאמת אפי' פריש לשם אשם כשר ולא נקיט סתם אלא לאפוקי דלא בעי בהדיא עקירה.

פרק שביעי.

דף ע"ד ע"א, תוספ' ד"ה האי. והא דאומר בכל הבשר רב ששת מלה גרמא גרמא וכו'. שמעתי בשם הגדול ר' עקיבא איגר נ"י תמה על דברי תוס' הא מ"מ הוה בשר זה כאילו לא נמלה כלל וא"כ בקדירה יצא ממנו הדם ויחזור אליו דמה"ט מלחינן הבשר בעלמא. ונ"י דלק"מ דאכתי מנא לן למקשן להקשות דהא כמו דר' ששת סובר סברא דהויה דדם פליטה של חתיכה אחרת אינו יוצא ע"י מליחה כמו כן יאמר דאין יוצא גוף הדם אפי' בקדירה ואם עכ"פ יוצא ממנו פליטת רוטב כמו משאר דברים המתבשלים זה הוא דבר מותר דהוא פליטת היתר וגוף הדם אינו יוצא וע"כ דפירש ממקום למקום נמי השיב פירש ואסורה תיכף בעודה במלחה.

דף ע"ה ע"א תוס' ד"ה וגר פו. ומפרש כי איכא אש האש מנצה כח התנור והתנור מצרף חום וכו'. אע"ג דקרי לעיל דף כ"ו ע"ב לתנור ג"כ גורם כמשי"כ רש"י ד"ה אימור דשמעת והמהרש"א שם היינו לענין איסור הנאה דמ"מ נהנה מהתנור שע"י צירופו מחוק כח האבוקה אבל צלי תנור לא הוי. ועפ"ז מ"ושב קו' מהרש"א שם אמאי בישלה ע"ג גחלים מותרת נהי דאין שבת גחלים בפת מ"מ נגמר ע"י תנור חדש וכוה ניחא דודאי כי איכא אבוקה שפיר חשבינן התנור לגורם בעין לענין איסור הנאה כיון דמוסיף כח האבוקה שהוא בעין אבל בגחלים אע"ג שהתנור מצרף חומם לא יהיה צירוף התנור חשוב יותר בעין מגחלים עצמם שאינו אלא מוסיף חום הגחלים והם עצמם אינם בעין. והפני יהושע הביא שם דברי תוס' הללו ורוצה לומר שהתנור אינו גורם כלל אפי' לענין הנאה ולענ"ד נראה כמו שכתבתי.

שם תוספ' ד"ה נכוה. והכא איצטריך סיד וגפסוס ריבויא אבל מאש לא הוה ידענא. נ"י דקושיתו ע"פ מש"כ [בסמוך] בד"ה הא לאו הכי דקאי הכא ללשון אחרון דאל"כ לק"מ דשפיר צריך ריבוי דלא נילוף מפסת אבל לולי דבריהם היה נ"י דלישנא בתרא נמי מודה לזה ולא פליגי אבל במאי דלישנא קמא סבר דילפינן בנין אב מגוף הדבר כמו דבפסת לא איקרי תנור אש ה"ה בכל מילי אף דבערלה לא נזכר כלל בקרא אש וזה לא נראה ללשון ב' אלא דהכי ילפינן כמו דהכא גחלי דתנור לא מיקרי אש ה"ה בכל דוכתי דכתב אש אפי' חד זימנא לא הוי תנור בכלל

וא"כ אתי שפיר דאיצטריך ריבוי דלא נימא דלא הוי בכלל מכות אש לכך כתב ג"כ מכוה סתם לרבות כולם ואעפ"כ אתי שפיר דלא מצי משני גלי במכוה ה"ה גבי פסח כיון דלא דמי דהתם כתיב מכוה סתמא ובפסח לא כ' צלי סתמא ובלא"ה נראה דאפי' ללישנא קמא לא מצי יליף ממכוה דהא התם מרבינן אפי' חמי האור וזה ודאי פסול בפסח וא"כ הוי דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש שאי אתה יכול להחזירו לכללו וכו'. ועל פ"י הנ"ל מיושב ג"כ קו' המהרש"א מפריס הנשרפים ומה שהקשה ג"כ דניליף פריס ממכוה ג"כ ניחא דלא דמי דהתם כתוב גם מכוה סתמא אבל בפריס לא כתוב שריפה בלא אש ומאי דכתיב ישרף אצטריך לדרשא כדלקמן בסמוך ובלא"ה נראה דלק"מ כדאי' בסנהדרין דף נ"ב [ע"א] מאדם הוה ליה למילף שכן אדם חוטא נשמה פיגול דכוותיה הכא ילפינן פריס מפסח שהיא בהמה ואינו חוטא ואינו נשמה וישנו בפיגול ובמכוה לא דמי בכלל הני דצרעת בא על חטא.

שם רש"י ד"ה קא משמע לן, וכיון דשריפה היא אהני דרב נחמן וכו'. הקשה מהרש"א בשם רש"ל א"כ מאי משני לעיל אתיא שריפה מבני אהרן אכתי מנ"ל להחליט דוקא כשריפת ב"א, ונראה דהנה מאי דלא פ"י רש"י כפשטו דג"ש אתיא להחליט ודרב נחמן בל"ז איצטריך למיתת סקילה בסנהדרין דף מ"ה [ע"א] רק דשם דף נ"ב [ע"א] אמרינן מ"ד דיליף מעדת קרח מ"ט לא יליף מבני אהרן ומשני משום דרב נחמן ולכאורה איכא לאקשווי ג"כ למ"ד דיליף מב"א ניליף מעדת קרח וע"כ משום דרב נחמן לפ"ז הא דפריך לעיל וכ"ש אש עצמה ע"כ דלא ידע מג"ש בעדת קרח דאל"כ ליקשי קושיא יותר חזקה דנישרוף באש עצמה מג"ש וא"כ שפיר משני ליה דאתיא מבני אהרן ולדעת המקשן משני שפיר להחליט כיון דלדעתו ליכא ג"ש כנגדה אבל רש"י פירש במסקנא הסוגיא לפי האמת דאיכא ג"ש מעדת קרח על אש עצמה ע"כ מג"ש דב"א אינה מוחלטת פתילה של אבר דאיכא ג"כ ג"ש להיפך וצ"ל רק דמיקרי שריפה ודרב נחמן מכריע על שריפת נשמה.

דף ע"ו ע"א תוספ' ד"ה א ל א. מקיים גירסת הספרים ביטול את מקומו סגי, ותמה בצל"ח בתרתי חדא דא"כ משמע דיקמוץ הוא יותר מנטילה ואיזה שיעור ניתן לזה שנית דאי תתאה מיקר נטילה נמי לא ליבעי, ול' נ' כפשוטו דהדבר נראה לעינים דבסולת נכנס רוטב ועד מקום שנכנס גוף הרוטב אינו אסור עדיין משום בלוע דהוא גוף האיסור וכן משמע מלשון רש"י [ד"ה נטף מרוטבו] במשנה שכו' ואסור למיכלי' לההוא רוטב ומשם צריך עוד כדי נטילה דלא גרע משני דברים יבשים הנוגעים חמים ושיערו חכמים דבמקום שנכנס גוף הרוטב עם הנטילה הוא עובי קמוצה וזה שאמר [אי] אמרת תתאה גבר ביטול את מקומו סגי אין כוונתו כמו בכל דוכתי כדי נטילה אלא כלומר שיטול כל מקום שנראה [שם] לחלוותי הרוטב ואף דצריך עוד לקלוף על זה לא דק דבלא"ה כאן דאי אפשר לצמצם צריך ליטול קצת מן ההיתר כדאי' ביו"ד ס"י ק"ה סעיף ה'.

שם ע"ב תוספ' ד"ה קא משמע לן, ונ"ל לגרסתם ע"פ משי"כ לעיל דף ע' ע"ב בד"ה מאי טעמא אבל חגיגת ט"ו לא חשיב כ"כ זמנה קבוע כיון שיש לה תשלומין ולפ"ז הכי פירושו דודאי הא דלא דחי שבת הוא מקרא והוא דבאמת חשיב זמנה קבוע או משום דתשלומין לא מגרע מידי כמו בפסח או משום דאין לה תשלומין אם נטמאו בעלים בט"ו והא דלא דחי שבת משום גזירת הכתוב ולא ילפינן מינה לטומאה קמ"ל כאן דאית לה תשלומין לא דחי כלומר דדרשנן טעמא דקרא דלכך לא דחי משום דאית ליה תשלומין וחשיב משום זה אין זמנה קבוע דלא דחוי שבת וטומאה כדאי' ביומא דף נ' ע"א.

ע"ז ע"א תוספ' ד"ה סלקא דעתך אמינא, דה"נ לא קאי אשבת ותמיד, כ' מהרש"א דהוא מגומגם דתמיד של שבת לא ילפינן מקרא דמועדו בסמוך אלא מעולת שבת מלבד וכו' ומועדו לא איצטרך רק לטומאה, ולא הבנתי דתוס' כתבו לעיל דף ס"ז ע"א ד"ה מה מועדו בהדיא דסוגיא דהכא פליגא אדלעיל וילפא ממשמעות דמועדו, עוד כתב המהרש"א דאפסח וסוכות לא איצטרך במועדיכם דבהדיא [ילפינן ליה] מקרא דכתיב בהו שבעת ימים וכיון דאין שבעה בלא שבת ע"כ פסח וסוכות דוחין שבת] וק' דמ"מ איצטרך אטומאה.

שם תוספ' ד"ה רלא אשכחן, אע"פ שאין הציץ מרצה על טומאת הגוף וכו', לולא דבריהם היה נ' דודאי מאיש איש מוכח דטומאת גברי הותרה וממילא גם טומאת בשר דהא מוכרחים ליגע באימורים ובשר ואימורים כהדדי נינהו כמשי"כ תוס' לקמן דף ע"ט ע"א ד"ה או וא"כ טומאת גברי ע"כ נדחה בציבור מגזירת הכתוב אבל טומאת בשר כיון דחוינן דטומאה רק דחיייה ורק מדוחק הותרה נימא ג"כ הקרא התיר במסתבר היכא דאיכא ג"כ ריצוי ציץ והו' סלקא דעתך מיד דסבר ר' יהושע ציץ מרצה על העולין רק התרצן דמשני ליה הכי בסמוך לא הבין קושיותו וכל קושית המקשן סובב רק אעומר ושתי הלחם דליכא בהו עולין ולא שייך ריצוי ציץ נימא דבהו לא נדחה טומאה ולכך כי מסיק לקמן ע"ב דל"ל לר"י מרצה לא על אכילות ולא על עולין א"כ אי נימא דבעינן בציבור ריצוי ציץ האיך משכחת כלל טומאה נדחית בציבור והוה תו כמו טומאת גברי דע"כ דחיייה היא בלא ציץ ולכך מסיק שפיר הא ביחיד הא בציבור אע"ג דדחיייה היא ולק"מ מה שחקשו תוס' שם ארש"י, וזה נ' דעת הכ"מ בפ"א מה"ל פסולי המוקדשין הלי' ל"ד שהעתיק בדברי רש"י דטומאת ציבור דחיייה היא ועוד שם בסמוך אדברי הרמב"ם כ' הטעם דדחיייה היא ולכך שינה רש"י וכתב היא בהיתר ולא כתב בקיצור הותרה דלא תבין כמו הותרה בציבור בעלמא.

שם ע"ב רש"י ד"ה דם דכי ליתיה, דהא תרווייהו מודים אם אין דם אין בשר וכו', ויש מכאן תימה על רש"י מנחות דף מ' ע"א ד"ה כמדת ר"א דאמר ועשית [עולותיך] הבשר והדם בשר אע"פ שאין דם וגם גוף דבריו שם אינן מדוקדקין דמשמע דר"א דריש זה מהך קרא וזה אינו כדאי' בסוגין.

שם רש"י ד"ה א לא ור"י לכתחלה תרתי בעי וכו'. משמע מלשנו
 בדועבד לא בעי תרתי וזה אינו לפי המסקנא לקי דף ע"ה ע"ב דר"י לא
 מכשיר אלא בניטמא אבל באבוד ושרוף דלא שייך ריצוי ציץ אף דיעבד
 פסול ומשום זה דחק נמי רש"י לעיל דף ל"ד ע"ב ד"ה אי אמרת
 במאי דמכשיר יוצא והיינו דלא סבר ר"י אלא דציץ מרצה על עולין
 בדועבד [ואם כן] מה דחקו לפרש כן הכא. וני דקשה דבמסקנא לא
 משני כדלעיל על הא דפסולה דיעבד משמע ואף דרש"י יישוב קצת ד"ה
 ועוד מ"מ לומר כן לאמת בדעת התרצן דוחק וני דלכאורה לא מקשה
 כלום מפסולה דהא לעיל כי קאמר פסולה אאבוד ושרוף לא קשיא ליה
 אלא נטמא למאן קתני אבל הכא לימא דקאי אאבוד ושרוף דאפי' בדועבד
 בעי תרתי וניטמא אף דכשר בדועבד מ"מ קתני לרבותא דר"י דאפי'
 בנטמא אוסר לכתחלה לכך פ"י רש"י דעתה סובר דלא בעי כלל תרתי
 ומקשה שפיר דאפי' אאבוד לא שייך פסולה והנה צריך לומר לדעת
 המקשן הא דאמר ר' יוסי רואה אני את דברי ר' אליעזר היינו בציבור
 ולכך כי משני לרבי יושוע כאן ביחוד וכו' תו לא איצטריך להאריך
 לתרץ קו' דפסולה דמילא מתורץ כיון דאפי' ר' יושוע מתיר בציבור
 במאי רואה ר' יוסי דברי ר"א ע"כ באבוד ור' יושוע לא סבר אלא דציץ
 מרצה בדועבד וא"ש פסול' אאבוד ונטמא קתני לר' יושוע דאפי' בנטמא
 אוסר לכתחלה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה שאין עולה מנלן דאימא כי היכא דלית
 ביה מעילה אחר שנורק וכו'. דבריהם תמוהין אצלי דאדרבה איתא התם
 מועלין בבשרה עד שחצא לבית הרשן.

שם תוספ' ד"ה אלא. תימא אמאי לא משני כמידת וכו'. כי מהרש"א
 דהשתא לא תקשי מאן תנא דאיכא ר' יוסי דסבר אין הציץ מרצה
 ונלענ"ד דלק"מ דאי"כ מאי דחיק לתנא לשנות כמידת ר' יושוע ונצטרך
 לומר ולא כמידת לומר בפשיטות כמדת ר' יוסי פסולה בשלמא לעיל דאמר
 מאן תנא דמחמיר טפי מיניה משמע דאי אשכח הוה ניהא אע"ג דלא אמר
 כמידת האי תנא זה אינו דדילמא האי תנא סבר דבעי תרתי באבוד ושרוף
 אבל בנטמא ציץ מרצה על אכילות אבל הכא קאי בס"ד דלקמן מדאמר ר'
 יוסי אין הציץ מרצה על אכילות כר' יושוע ס"ל דבעינן תרתי וא"כ ליתני
 כמידת ר' יוסי.

דף ע"ח ע"א גמ' כיון דאמר דם אע"פ שאין בשר הציץ מרצה
 למאי הילכתא וכו'. מכאן מוכח דלר"א דם אע"פ שאין בשר אפי' לכתחילה
 ואפי' מדרבנן יזרוק ויש תימא על מה שבי' תוספ' לעיל דף ל"ד ע"ב ד"ה
 שאם דהא ר"א דאמר יזרוק קאמר דלהוצאה ממעילה לא מהניא כלומר ר'
 יושוע דסבר מוציא מידי מעילה כ"ש דמרוצה וז"א דילמא לעולם אע"ג דמוציא
 מידי מעילה אינו מרוצה ואפ"ה יזרוק לר"א דאפי' נאבד ונשרף סבר דיוזרוק.
 שם תוספ' ד"ה מכל ל. ואין מרצה על אכילות נפקא מיניה לשתו
 הלחם. נ' כיון דליכא מידי אחרינא הל"ל בהדיא אין ציץ מרצה על ב'
 הלחם דהשתא דאמר על אכילות איכא למיטעי דסבר דם ובשר כר"י.

דף פ' ע"ב תוספ' ד"ה נזרק. הא דלא מרצי היינו מדרבנן וכו'. כתב מהרש"א דה"מ להקשות דלישנו הך דציץ מרצה אפי' מזיד איירי מדאורייתא וכו' וכבר הקשה כן תוס' ביבמות דף צ' ע"א ד"ה והא ותרצו דברייתא סתמא נישנית לדינא.

דף פ"א ע"ב תוספ' ד"ה אלא. דאם נזרק אפי' אחד מן הדמים אפי' בטומאה ידועה אינו סותר וכו'. לא ידעתי האיך מדמו להדדי דהתם לא נטמא עד אחר זריקה אבל הכא נודע לו שננטמא כבר ואם היה נודע לו שננטמא כבר בטומאה ידועה ודאי דסותר והא ראייה דלר' אליעזר כתב תוס' בנוזר דף מ"ז ע"א ד"ה ונטמא דדוקא משום שניטמא קודם שהקריב כולם סותר הא הקריב כולם אינו סותר כיון דראוי לתגלחת אף שלא גילה ובטומאת התהום אמרינן במתניתן שם דף ס"ג ע"א דקודם גילוח סותר ומוקי לה כר"א וע"כ משום דנודע שננטמא קודם הקרבה ובטומאה ידועה עכ"פ לא נטמא עד אחר ההקרבה ודברי תוס' צ"ע.

שם בא"ד. ואע"ג דגילוח הוא אחר זריקה כרתנן ואי גילוח הוה לפני זריקה יביא זבח אחר וכו'. לא ידעתי מה צורך לאריכות הא בהריא תנן שם וזבחיו לא עלו לו ואמאי לא עלו והתגלחת עצמו יהא כשר אלא ע"כ דבעינן שתהא אחר זריקה כשירה. ודברי מהרש"א לא הבנתי כלל שכי דאף דתגלחת מעכבת אינה מעכבת להיות קודם זריקה דוקא דהא תנו בהריא וזבחיו לא עלו כיון דהתגלחת היה קודם זריקה ותוהו כמו שלא גילה כלל או גילחיהו ליסטים כמו שכי תוס' שם ד"ה תגלחתו דסותר זה לר"א והוה כנודע קודם גילוח דסותר לר"א ובאמת כבר כי תוס' בנוזר דף ס"ג ע"א ד"ה מאן דאי הך דמר בר רב אשי אתי כר"א לא איירי כלל בנוזר אלא בפסח.

שם רש"י ד"ה ומי דיינין. והא טומאת התהום וכו'. דברי רש"י הללו קשים להולמם וכבר נתחבטו בה הרבה. וגי' דכמו דלא ילפינן ק"ו למלקות אפי"ה היכא דהוי גילוי מילתא בעלמא שפיר מזהירין כדאיתא ביבמות דף ס"ח ע"ב ה"נ בהלכה דאין דנין מינה ק"ו אבל אם נוכל לומר דהוא רק גילוי מילתא שפיר למידין מהלכה ואם טומאת התהום היא טומאה ודאית הוא מילתא בלא טעמא אבל אם הוא רק ספק זה מצינן גם בעלמא דמטהרה התור' ספיקות בר"ה או באין בו דעת לישאל והוי רק גילוי מילתא דהתורה מטהרה גם בתהום הספיקא וה"ה בתמיד. וגי' להנהיב בדברי רש"י דהא טומאת התהום לא משום ספיקא מטמאין לה למפרע כלומר בתרומה דנימא גילוי מילתא בעלמא כלומר הא דטהור בפסח דה"ה בתמיד דהספק להקל השתא אפי' בודאי וכו'. כלומר אלא באמת דאפי' ידעינן השתא דודאי נטמא נמי מטהרין וזה מילתא בלא טעמא וכו' נילוף לתמיד ק"ו גמור בעי ואין למידין מהלכה.

דף פ"ב ע"ב תוספ' א ב.ל. הקשה מהרש"א דניליף ממעשר שני וכו'. לא ידענא מאי קאמר והיכא מצינו [דצריכין] לשרוף מעשר שני אדרבה איתא בשבת דף כ"ה ע"א ממנו אי אתה מבטל אבל דינו לפדות אפי' בירושלים כדאי לעיל דף ל"ז [ע"ב].

דף פ"ג ע"א תוספ' ד"ה א מר. וקשה דלעיל יליף שריפה מחטאת דאהרן וכי ואינהו לא בעו למילף הכא וכו'. נ"ל דודאי הכא קאמר שפיר דאי לאו קרא דוכל חטאת לא הוה ידעינן שריפה מחטאת דאהרן או כפי' רש"י דהוה הוראת שעה או שלא הודה על השריפה אבל כיון דגלי קרא דוכל חטאת דנכנס דמה בעי לדורות שריפה חזינן דהן לא הובא הוא הובאה גמורה אמרינן תו דפנימה הוא גם כן הובאה גמורה או לדורות זה שאמר לעיל [דף פ"ב ע"א] מכלל דאי נפקא אי נמי עייל דמה [לפנים] בת שריפה הוא כלומר כהדרי ניהו טובאים כהדדי. אך דברי רש"י לעיל פ"ב ריש ע"ב ד"ה וכן יצא דמהאי פנימה דלעיל נמי נפקא וכו' קשים אצלי דאי נפיק מפנימה א"כ שריפה נמי ניליף מהתם כמו ליוצא.

דף פ"ד ע"א תוספ' ד"ה הו א י ל. הקשה מהרש"א תקשה ליה לנפשיה ליתני רבותא טפי בעור ראש עגל הרך. כוונתו על פי מה שכי' תוס' בתירוץ בתרא דראשי כנפים מתקשין בשור הגדול ואין מתקשין בגדי גדול אם כן מה דנאכל בעגל כ"ש דנאכל בגדי רך וע"פ תירוצם קמא בד"ה הא דפסח וטומאה דמו ואי מטמא עור הראש ה"ה דנמנה וא"כ ליתני רבותא בעור ראש גדי ועל פי זה אפשר כוונתו דיש ליישב דהני שני לישני תוס' פליגי אהדדי דרשב"א ע"כ דלא סבר כתירוץ קמא דתוס' ד"ה הא דהא לא ניתא ליה תירוץ קמא דתוס' בסברת מעם בשר ואפשר דתי' קמא ד"ה הא נמי פליג אהך דרשב"א דראשי כנפים נתקשים בשור ואין נתקשים בגדי א"כ ליכא כל שכן דאפשר דנאכל עור ראש עגל ואפ"ה בגדי לא וליכא למיחשביה במשנה אבל נראה לו לדוחק שיפלו במציאות אי ראשי כנפים נתקשים בגדי.

דף פ"ה ע"א תוספ' ד"ה א ח ד. או קאי אקרא. הקשה מהרש"א בבריי' דבסמוך מזכיר הפשוט קודם דהיינו יש עליו כזית אף דלא קאי אקרא. ולדעתי הדבר פשוט דבריי' דלעיל שפיר קאי אקרא דכתיב יאכל ועצם לא תשברו ע"ז קאי שפיר לא מיבעיא היכא דאיכא בהדיא מדי דאכילה אפי' אכילת מוח אכילה הויה וכוה מיושב דברי רש"י ד"ה לא הכי קאמר ואשמעינן דאכילת מוח וכו' ולא פי' דאשמעינן דאכילת מוח לא דהוי ל"ת אך א"כ הויה פירוש הברייתא לא מיבעיא ביש עליו בשר כיון דמיקיימא עשה בלא שבירה אפי' וכו' ומזה לא נזכר בקרא בהדיא ולא היה לו להזכיר הפשוט קודם.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ו כן לת פלה. ולענין שופר ומגילה וכו'. הקשה מהרש"א א"כ מאי קאמר ופליגי הא רב איירי לתפלה ממש ואהא לא פליג ריב"ל. וגי' דאין כוונת התוס' דאיירי רק לענין שופר דהא סתמא קאמר אינה מפסקת בין ישראל וכו' וקאי אבל מילי אלא דבסוטה מייתי הגמרא מיניה שפיר דאע"ג דלענין צירוף לא פסקינן כוותיה אבל לענין שופר ומגילה לא מצינו חולק וה"ה לדינן וע"ז כתב התוס' דתנן בהדיא וכו'. וא"כ כיון דבסוטה לא מקשי רק ממאי דאמר ריב"ל גם לענין שופר הוה ליה לאתווי עדיפא מיניה ממתנאי' הוה עובר ושמע קול שופר וממש

כעין זה כתבו התוס' שבת דף ט' ע"ב ד"ה בתספורת אמילתא דריב"ל דהתם.

שם רש"י ד"ה שערי עזרת. מצורע משתלח חוץ לוי' מהנות. קיהה מהרש"א בדברי רש"י דאין ענין ג' מהנות לכאן דמחוסר כפרות איירי וכו' ופשוט דחסר בדברי רש"י סימן הפסק אצל תיבת לעזרה והוא סוף דיבור ואחר כך מתחיל דיבור אחר מצורע משתלח והוא הקדמה למה שאמר ר' שמואל [בר רבי יצחק] שמצורעין מגנין בשערי ירושלים וכן נמצא הרבה פעמים בפירושי רש"י.

פרק שמיני.

דף פ"ז ע"א רש"י ד"ה שאוגדות. ל"א שמגידות פתיהן של נדה וכו'. דבריו תמוהין דהך שמגידות הוא לשון אחר בעיוובין דף כ"א ע"ב אבל שאוגדות א"א לפרש אלא לשון אגודה כמו שכו' רש"י שם וביותר יש לתמוה על תוס' ד"ה כזויות שמפרש ליה רק על נידות והתם איתא בהדיא איפכא.

דף פ"ח ע"א תוספ' ד"ה ולישא. ועוד דבתחלת ביאה מיעקר לאו וכו'. דבריהם תמוהים מה בין זה למילה בצרעת דחשיב בעידנא אע"ג דלא נעשה המצוה עד דפרע ועיין בנימוקי יוסף פ' אילו מצואות בריש אלפס דף ע"ה מש"כ בשם הרנב"ר ובשם רבינו יהוסף ועוד נראה דכמו דחשיב מצוה רבה דפ"ו כעשה דרבים לענין חטא בשביל ליוכה חבורך כמו שכו' תוס' ע"ב ה"נ לא ליבעי בעידנא כמו בעשה דרבים דלא בעינן בעידנא.

שם ע"ב תוספ' ד"ה כופין. וא"ת אמאי כופין וכו'. נראה סמיכת דבריהם ע"ד משיכ הרשב"א בחידושו שבת דף ד' דבחציו בן חורין ליכא עשה דלעולם תעבודו ומקשין העולם מגיטין דף ל"ח ע"א דקאמר ומשום איסורא לא והאמר [רב חנינא בר רב קטינא] אמר ר' יצחק מעשה בחציה שפחה וחציה בת חורין וכו'. וני' דכוונת רשב"א דכיון דצד חירות שבו מצווה על פריה ורביה ואי אפשר בבת חורין ודאי בכהאי גוונא לא צות' תורי' להיות מחויב ולעבוד ולהפקיע אותו ממצות פ"ו משאיכ בשפחה דצד חירות שבה נמי אינה מצווה על פ"ו נשאר בה העשה דמשום שבת לחודיה לא קפדינן כולי האי לפי זה בלאו זה לא הוה קשיא להו וכו' אומרים דהו"א כתי' רשב"א אבל השתא דמקשינן משפחה ואי כרעת רשב"א מאי קשיא משפחה באמת היא איסור דאיכא חטא אי לאו משום הפקר אלא ע"כ דלא ס"ל כרשב"א ולא שני לן בין עבד לשפחה דבשניהם איכא איסורא וקשיא שפיר וכו' אומרים חטא.

שם ע"ב גמרא' אבל נתערבו. לפני זריקה חייבין לעשות פסח שני. כתב רש"י [בד"ה חייבין] שלא נזרק הדם לאכילת בשר. ק' הא מדאורייתא חד בתרי בטל ועד כאן לא כתבו התוס' לעיל דף ס"ב

ע"א ד"ה כי דאע"ג דמדרבנן כיון דלא יזרוק אינו יוצא ומותר לצאת באחר הא אם זרקו אע"ג דפסול ואסור מדרבנן לאכילה לא היה רשאי להביא פסח שני והכא דאיירי זרוק אמאי חייבין לעשות פסח שני דהא נבי הארבעה היו חולין בעזרה מדאורייתא כיון דבטל ברוב ורשאין לאוכלן. דף פ"ט ע"א תוספ' ד"ה ונטר חו. וא"ת למאן דלא בעי עקירה וכו'. הקשה מהרש"א דהא קודם זמנו וכ"ש בזמנו לכ"ע בעי עקירה כמו שכו' תוס' דף ס' ע"ב ד"ה בשאר ולא ידענא מאי קאמר דהא הכא איירי לאחר זמנו בעת פסח שני דקאי אמאי דקאמר פטורין מלעשות פסח שני ועיין תוס' יומא דף כ"ט ע"ב.

שם תוספ' ד"ה הני. [וי"ל דטוב שידחה ספק כרת בשב ואל תעשה] ממה שיעשו רובם שלא כהוגן. הקשה מהרש"א אמאי לא יעשו כולם סמיכה ומתנות ב' שהן ד' ובזריקה כשלמים וכו'. לא הבנתי הא כתבו תוס' בסמוך דס"ל סמיכה בכל כחו והוה עבודה בקדשים ומתנות ב' שהן ד' איתא בהדיא בעירובין דף ק' ע"א דעובר משום תוסף אי לא שייכי גביה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה בני. אמאי לא מפיך ממתני' דדוקא אם המנה וכו'. נ' דהוה מצי למימר לעולם אפי' בלא המנה כשאין לחלק ומתני' אתי לדיוקא דהו"א כיון דידיו גרועין דלא מצי למיכל רק חצי חלק בינוני כדאמר לעיל דתרווייהו כחד מבני חבורה אכלי לא יתנו לו רק חלק קטן כמו שאם היה אוכל עמהם דאמרי אדעתא דהכי קבלנוך שתאכל חלק קטן קמ"ל דרשאין ליתן לו את שלו כלומר חלקו המגיע לפי המניין אבל פחות לא ותירצו דמתני' איירי אפילו התנו [שלא ליחלק] קשה א"כ מה זה שכתבו לעיל ד"ה דיעות דלא נידוק איפכא וכו' הא"ך הוה מצי למידק דילמא דוקא בהתנו הוא דבעי ממנה אבל בלא התנו אפי' ידיו יפות כשאין לומר לו טול חלקך.

דף צ' ע"ב גמר' שני ולא יכלו [לעשות הפסח] ביום ההוא הא למחר יכולין. ראיתי בסמ"ג עשין רכ"ד שכתב דמשמע לעיל דף ס"ט ע"א דהשיב ר"ע הזאה תוכיה בטמא מת שחל שביעי בערב פסח וכו' שסובר שוחטין וזורקין על טמא שרץ ולא ידעתי שום משמעות דאם מזין עליו ומובל קודם שחיטה כ"ע שוחטין וזורקין על טבול יום כתב דלר"ע אי סובר שוחטין וכו' צריך לפרש לא יכלו לעשות ביום ההוא שחל שביעי בשבת וכו' כלומר דאין שוחטין משום דאין מזין בשבת ולא הבנתי דהואה היא משום שבות ומדאורייתא מזין כדאי' בהדיא בסוגין.

דף צ"א ע"א תוספ' ד"ה שהיה. שכל הטומאות כשעת מציאתן. משמע דכשעת מציאתן היא דאורייתא מדמייתי פסח שני ועיין בתוס' לעיל דף ס"ב ע"א ד"ה כי וא"כ סתרי למה שכתבו בריש נדה דהוא רק לקדשים מוכח דהוי רק מדרבנן ועיין בנקודת הכסף יורה דעה ס' שצ"ז ואתי שפיר. שם רש"י ד"ה ואפ"י הבורה. ואין יכולין לאכול כזית בין כולם וכו'. דבריו תמוהין משמע הא יכולין בין כולן [לאכול] כזית שוחטין וא"כ כל אי אין יכול לאכול כזית והוי שלא לאוכליו כמשיכ רש"י.

שם רש"י ד"ה ופרכינן לר' יוסי ולא פירכא כולי האי אלא טעמא דר"י כהדר לפירושו וכו'. דבריו קשים דממ"נ אם הסברא היצונה דאין שוחטין על היחיד למה לי קרא לר' יודא ואי מסברא שוחטין ל"ל קרא לר' יוסי ומאי דקשיא ליה לרש"י מאי פירכא מר דריש ליה הכי וכו' נראה דבאמת לדרשא דר"ש סגי ליה אי כתוב בקרא רק בשערך חסר יו"ד והוה משמע שער אחד ועיין בזבחים [דף ק"ד ע"ב] דלא גרים כלל ברישא דברייתא באחד שעריך וא"כ האי דקאמר לר' יודא תרתי שמעת מיניה הכי פירושו דאי אתי קרא רק לאין שוחטין על היחיד ליכתב רק באחד ואי לדרשא דר"ש ליכתב רק בשערך ומדכתב באחד שעריך תרתי שמעת מיניה וא"כ פריך שפיר אמאי לא דריש ר' יוסי הני תרתי תיבות כדאמר ר"י ומשני דדריש לפי אכלו ומיניה דע"כ באחד שעריך אתי רק לחד דרשא כר"ש ואתי שפיר לקמן ע"כ דאמר דר' שמעון סבר כר' יוסי דאי לאו הכי אמאי לא הוי דריש באחד שעריך כל חד באפי נפשיה ומיושב תמיהת התוס' שם ד"ה רבי דהא מפורש בדברי ר"ש דלא דריש כר' יודא דקאמר ת"ל באחד שעריך משמע דמפיק תרתי תיבות רק לחד דרשא.

שם רש"י במשנה. ואין יכולין לאכול כזית בין כולם [אין] שוחטין עליהן. דברי רש"י לא הבנתי הא אי יכולין לאכול בין כולם שוחטין אע"כ דכל חד לחודיה לא מצי למיכל כזית וזה אינו דמי שלא יכול לאכול כזית אין שוחטין עליו אפי' בחבורה ודיו שאינו פוסל כדאיתא לעיל דף ס"ב ע"א ואפשר דכוונתו דבאין יכולין בין כולם אין שוחטין והפסח פסול ונצטרך לומר דלר' יודא בנשחט על היחיד פסול ודוחק דהא לא שינה עליו לעכב.

שם ע"ב תוספ' ד"ה אי דלא מצי מפיק שליחות מאיש לפי אכלו. לא ידעתי אמאי כי היכא דילפינן איש זוכה ואין קטן והיינו לאחרים כדאי' לקמן בתוס' ד"ה איש וזה מטעם שליחות. ונ' כוונתם דמאיש לפי אכלו אדרבה הוה אמרינן כל איש לפי אכלו ממנה עצמו אבל אכל אחרים אינו ממנה אבל השתא דידעינן שליחות אפי' בדליכא שותפות מאיש שה תו ליכא לפרש לפי אכלו ולא אכל אחרים וגם אין לומר איש לפי אכל שלו ולא קטן דהא לעצמו אית ליה זכייה בדעת אחרת מקנה כמו שכתבו תוס' ד"ה איש וע"כ צריך לפרש לאחרים והנה המהרש"א בתוס' ד"ה רבי הקשה דאמאי לא אמר נמי שם בקידושין תרתי שמעית מיניה. ונ' בדב"ה איש הקשה מהרש"א אמאי צריך קרא דאין קטן זוכה הא מאיש שה דמפיק שליחות מוכח דקטן אין לו שליחות וא"כ לית ליה זכייה ודבריו תמוהין הא איצטרך איש לפי אכלו למעוטי קטן כי היכי דליהוי איש שה מותר דליתוקם בלא שותפות כמו שכתב רש"י שם [בקידושין דף מ"ב ע"א] ד"ה איש זוכה ונראה דכמו דאמרינן שם בקדושין דמושחטו אותו לא הוה ידעינן רק באית ליה שותפות ומוקמינן איש שה שאין לו שותפות הכי נמי להיפך לענין קטן מאיש שה לא הוה ידעינן דאין לו שליחות רק באין לו שותפות ומוקמינן קרא

דאיש לפי אכלו באם אינו ענין איש לו שותפות דאפי"ה אין זוכה. לפי זה מיושב ג"כ איך קושית מהרש"א כיון דכל גופי דקרא מוקמינן ביש לו שותפות דאי באין לו שותפות כבר שמעינן מאיש שה אכתי האיך מצינן לפרש לפי אכלו דשותפין על היחיד זה תרתי דסתרי ולוקי לפי אכלו אשליחות ולמעט קטן באין שותפות ואיש שה ביש בו שותפות זה אינו רצ"ל דלא מצי מפיק.

שם גמר' הא מדר' יוסי ס"ל כר"ש ר"ש נמי ס"ל כר"י וכו'. הנה לקמן דף צ"ה [ע"א] אמרינן דרבנן דאיסי בן יודא דרשו יעשו אותו דאין שותפין על היחיד ולפי הנראה שם מתוס' ד"ה מיבעי דהיינו ממש ענין אין שותפין דהבא וא"כ ק' מאי פריך דילמא לעולם ס"ל אין שותפין ומפיק ל' מיעשו אותו והנה חוץ להבנת התוס' דשם יש לפרש דמאן דדריש יעשו אותו לאין שותפין דריש ג"כ קרא דבאחד ושנה עליו הכתוב לעכב דאפי' בדיעבד פסול והוה ניהא בזה דברי רש"י במשנה ואפי' חבורה של מאה ואין יכולין לאכול כזית בין כולם דלכאורה תמוה הא אי בין כולם יכולין לאכול כזית שותפין אף שכל אחד בפ"ע אינו יכול לאכול כזית וזה אי אפשר דהא תנן במשנה דלעיל דעל חולה שיכול לאכול כזית דוקא שותפין וכן לעיל בדף ס"ב בעי למימר דיפסל הפסח משום שלא לאוכליו אבל עכ"פ אין לשחוט לכתחלה עליו אבל יש לפרש כוונתו דאי אין יכולין בין כולם לאכול כזית אפי' הקרבן פסול וכיון דר' יוסי קאי על דברי ר' יודא כמש"כ ש"מ דר' יודא ג"כ פוסל הקרבן שנשחט על היחיד וכנ"ל. אבל א"כ יקשה לקמן בסמוך דברי רש"י ד"ה ופרינן אלא טעמא דר' יוסי מהדר וכו' דממ"נ אי הסברא היצונה שלא לשחוט על היחיד ל"ל קרא לר' יודא ואי איפכא למה ל' קרא לר' יוסי בלאו דברי רש"י הו"א דקושית הגמ' אמאי לא דריש כר' יודא ומשני דקרא אשכח דמשמע בו ממילא דנשחט על היחיד ולא דקרא להכי נכתב דהסברא היצונה היא כן אבל לפירושו דלידרוש כר' יודא לא קשה כלל רק דמהדר אטעמיה ומסוק עלה מקרא דלפי אכלו יליף קשה הא בלא"ה הסברא היא כן מדמצריך ר' יודא לקרא אבל יש לפרש עוד דהך יעשו אותו אתי רק לאהדורי ארבים לכתחילה ואי לא מתרמי כלל מ"מ שותפין על היחיד גרידא וכן נ' מפ' רש"י שם ומדברי הרמב"ם דפסק שותפין על היחיד ואפי' פסק דמהדרין ארבים וכמו שכו' הכ"מ פרק ב' מהל' ק"פ הל' ב' דבהא אפי' ר' יוסי מודה ולפ"ז א"ש דאיצטריך לר' יוסי קרא דלפי אכלו דלא נטעה בקרא דיעשו אותו והוא דוקא ולר' יודא איצטריך קרא להיפך דמיעשו אותו לא שמעינן רק לאהדורי לכתחלה אבל א"כ דליכא קרא ליפסול בדיעבד אין לפרש תו כיונת רש"י דלעיל במשנה דנקט בין כולם כזית לפסול בדיעבד דהא ר' יוסי קאי על דברי ר"י דאאכילה קפדינן ולא אנברי כמו שכו' רש"י שם והא לר' יודא בעל היחיד אינו פסול בדיעבד דליכא קרא לעכב ובקדשים בעינן שינה עליו לעכב. ונ' כוונה אחרת בדברי רש"י דהרמב"ם שם הלכה ג' העתיק ואין יכולין לאכול כל א' כזית וכ' הכ"מ דמפ' רש"י לא

נראה כן ולדעתי נ' דלא פליגי לדינא ע"פ מה שהקשה מהרש"א בתוס' ד"ה עשרה [לעיל ע"א] דאמאי לא כתבו כן במתני' ותירץ דבמתני' פשיטא להו כן מולא נזכר עלה בפירוש דברי ר"י וזה דוחק דהא רש"י פירש באמת כן במשנה דהכל דברי ר' יוסי כלפי ר"י והאיך פשיטא להו לתוס' ההיפך אלא נ' דלכאורה כה ראיו' מייתי התוס' מרתנן שלא יבואוהו לידי פסול דילמא ר' יוסי הוא דהא דקים לן כוותי'. ונ' לדרקדק שינוי הלשון דבמשנה נקט לאכול כזית ובברי' נקט לאוכלו על כן נראה דודאי לכתחלה אין שוחטין כ"א על גברי שכל א' יאכל כזית ושיאכל כולו אבל למוחש שאח"כ יכבד חלום לא חיישינן אלא אם יוכל להיות שמכל הפסה לא יאכל כזית אבל אי ברי לן שאפי' יתמעט אכילתן מ"מ יהא נאכל כזית אף שכל א' אפשר שלא יאכל כזית לא חיישינן משום זה אלהבא וזה שפירש רש"י במשנה דלעיל דאין שוחטין עליהן בפני עצמן שמא יכבד ולא יוכלו לאכול כזית כלומר בין כולם אבל בחבורה שוחטין כיון דמ"מ יהא נאכל כזית מפסה וזה כוונתו ג"כ במתניתין דהכא כזית בין כולם פירוש דאפשר שיכבד חלים ולא יאכלו בין כולם כזית אף שעתה נראה לנו שהם כולם בני אכילה כל אחד בפ"ע כזית חיישינן משה"ה להבא ובברייתא פירש ג"כ לאוכלו כזית ממנו והיינו ג"כ כנ"ל. אבל התוס' פירשו משנוי הלשון דהברייתא איירי אדהשתא דבשעת שחיט' צריכין החבורה להיות בני אכילת כולו ולכך אדינא דמתני' דאיירי בחומרא דחששו אלהבא מצינו לומר דרק ר' יוסי ס"ל כן דקפיד אאכילה טפי מר' יודא דקפיד רק ארובוי גברי ומתני' דלעיל אה"נ דר' יוסי הוא אבל אברייתא דבשעת שחיטה צריכין להיות בני אכילה לכל גוף הפסה בהא כתבו ודאי גם ר' יוסי מודה ודייקו מדקרי ל' פסול ומדחיישינן כ"כ אלהבא עכ"פ לכתחלה צריכין לזוהר שבשעתו לא יהא נראה שמעט ממנו יפסל וא"כ הרמב"ם ורש"י לא פליגי לדינא דהרמב"ם איירי לכתחילה ורש"י איירי בחששא דלהבא והנה מאי דקשיא ל' לרש"י לקמן דלאו פירכא כולי האי וכו' י"ל דמאי דאמר לר' יודא תרתי שמעת מוניה היינו דלדרשה דביחיד סגי לכתוב באחד ולבמת יחיד סגי בתיבת בשעריך דהיינו במות עיירי ארץ ישראל ומתרתו תיבות תרתי שמעינן וא"כ פריך שפיר דר' שמעון באמת דריש תרתי תיבות רק להך דרשא דבמות יחיד ומ"מ דר' יוסי דדריש כולו לדר"ש אמאי לא דריש תרוויי' כר' יודא ומשני משום דכתוב איש לפי אכלו ומתורץ ק' התוס' ד"ה ר"ש דילמא דריש תרתי דהא בהריא קאמר ת"ל באחד שעריך כל הב' תיבות אדבמת יחיד לחודי'. והנה מה שבי' רש"י דר"ש מוקמינן בקודם הצות הוא אוקימתא דרבא שם ודבריו תמוהין דהא רבא שם מוקים טעמא דר"ש במשנה מהך קרא וכיון דרבנן פליגי עליו שם ע"כ לית להו הך דרשא וסתם בר פלוגתא דר"ש הוא ר' יודא ועיי' תוס' שבת דף צ"ד ע"א ד"ה את ועיי' בחולין דף קכ"ט ריש ע"ב קצת סתירה לזה א"כ מאי פריך ור"י האי מנ"ל הא ודאי פליגי עלי' ואפשר ליישב דבריו דלעולם ת"ק אית ליה נמי דרשא דבמת יחיד רק דס"ל אין מחוסר זמן לבו ביום ולא יליף

מפסח לתורים ואותו ואת בנו ור"ש לא ס"ל לחלק דפליגי תנאי בהא בכריתות דף ח' אבל מ"מ הוא דוחק דמנ"ל להקשות, ולולא דבריו יש לפרש דהסוגיא קאי אליבא דר"ל דשם דלדידיה איירי ר"ש באחר חצות ולית מאן דפליגי עלה דר"ש ופריך שפיר מנ"ל והנה מה שבי' התוס' לקמן דף צ"ה [ע"א ד"ה מובעין] דלית הלוי האי דרשא ע"כ כוונתם דמיבעי ליה הך באחד שעריך לדרשא אהרינא והיינו לבמת יחיד דלומר שאין היחיד מכריע הוא דוחק דה"ג הכא לא בעי הגמ' לומר כן כמו שבי' תוס' ד"ה האי ולבאורה מה הועילו הא אכתי יש לדרוש תרתי מהך קרא וי"ל דהסוגיא דהתם קאי אליבא דרבא דלדידי' לא אתינן כלל להך סברא לתרתי שמעינן דלדידיה ר' יודא באמת ל"ל כלל דרשא דר"ש דבמת יחיד ומיתוקם רק לאין שוחטין על היחיד וכתבו שפיר דרבנן דאיסי בי' ל"ל האי דרשא דמוקי אבמת יחיד ולא מצי למידרש תו מידי מהך קרא ולפ"ז מתורץ קו' הנ"ל בריש הדיבור דהסוגיא דהכא דקיימא אליבא דר"ל וע"כ צריכין לומר דלר' יודא תרתי שמעינן פריך שפיר דר"ש נמי ס"ל כר' יוסי דליכא למימר דדריש ל' מיעשו אותו אכתי יקשה למה ל' קרא מיוחד הא מצי למידרש תרוויי' מהך קרא באחד ושעריך כדמסקינן לר' יודא ומשני דמאי'ש לפי אכלו משמע ל' תרי דרשות ומה ל' אם יהי' לו התם תיבה מיותרת או בהך קרא דבאחד שעריך, ולסוגיא דהכא אליבא דר"ל דס"ל תרתי שמעינן מינה צ"ל דרבנן דאיסי מוקמי יעשו אותו לדרשא דר' יונתן דלעיל דף ע"ח ע"ב דקרא דושחטו אותו איצטרך לשליחות כמו שבי' תוס' ד"ה אי נימא.

דף צ"ב ע"א. מה שהקשה המהרש"א בד"ה יבא כבר הקשו בתוס' זבחים דף ל"ג ע"א ד"ה א"ל ותריצו בענין אחר גם מה שכתב בד"ה טבול יום דלא ידע מהיכן פסקא להו [דטבולי יום דטמא מת וטמא שרץ נמי גזרו בהו דלא יכנסו לעזרת נשים] זו מפורש בתוס' יבמות דף ז' ע"ב ד"ה וראה מה שהקשו תוס' מכהן ששימש קאי אתירוץ קמא דלתירוץ בתרא ניחא כמו שכתבנו תוס' ביבמות דמשם דיקדק ר"ת.

פרק תשיעי

דף צ"ב ע"ב תוספ' ד"ה הכא. מה בין אונן למיזד וכו'. נראה דלרש"י לשיטתו לא קשיא ליה ותוספות הקשו לשיטתם דלקמן דף צ"ה ע"א ד"ה אי נימא וד"ה אלא סובר רש"י דבמת אחר חצות שוחטין על אונן בפני עצמו ומתניתין דאין שוחטין בפני [עצמן] איירי קודם חצות וכתב שם דיביאנו משמע בפני עצמו א"כ ה"ה [הכא] ולא עשה נמי משמע הוא עצמו ולדבריו מתני' דלעיל דף צ"א ע"א איירי קודם חצות וקתני אין שוחטין [עליהן] בפני [עצמן] שמא יביאוהו לירי פסול וא"כ ודאי אם שחטו בדיעבד כשר אפי' בפני [עצמן] כיון דאסור רק משום שמא וכו' ולפ"ז שפיר תתפרש המשנה במת קודם חצות ולא נודמנה לו חבורה ובפני

עצמו אין שוחטין א"כ ולא עשה את הראשון פי' בפני כלומר דאי עבד הוה הורצה אבל תוס' לשיטתם דף צ"ה ע"א ד"ה הא דקודם חצות אין שוחטין כלל ואחר חצות דוקא בחבורה כמתני' דלעיל דף צ"א ויביאנו דשם דף צ"ה ע"ב איירי בחבורה א"כ ולא עשה נמי לתפרש בחבורה ואי נמי אפי' נפרש אחר חצות ומשום דבדיעבד הורצה לא אתי שפיר דבחבורה חובה לשחוט ואי לא שחט היינו מויד ותירצו דאשמעינן בנתעצל וכי דאי קודם חצות אינו בהכרח ולעיל הוה מצי למיחשב אונן דהעמידו דבריהם במת קודם חצות עכ"ל ולכאורה דבריהם תמוהים דמת קודם חצות מדאורייתא אסור להביא פסחו כדאיתא בהדיא בזבחים דף צ"ט ע"ב ועיין רש"י שם דף ק' ע"א ד"ה אביו והאיך מצי למיחשב בהדי דהעמידו דבריהם ויותר קשה דרבא השיב הני דהעמידו דבריהם ולרבא לשיטתו שם ע"ב אפילו לאחר חצות אם לא שחטו עליו לא יביא עדיפא הוה ליה להקשות דליחשב באונן אחר חצות העמידו ולא העמידו אם לא הביא העמידו דאסור לשחוט ואם שחט לא העמידו ומותר לאכול. אך חדא קושיא מתורצת בחברתי' דהנה פשט דבריו רבא שם מדלא מחלק סתם בין שחטו ללא שחטו משמע דקודם חצות אפי' בשחטו אינו אוכל ורש"י כתב שם ד"ה אידי דאפי' לאחר חצות בלא שחטו מדאורייתא לא יביא לפי זה לא הוה מצי למיחשב דהעמידו לאחר חצות דזהו מדאורייתא דלא יביא לכך הקשו מקודם חצות דהעמידו באם הביא דאינו אוכל לערב לפי זה נראה סמיכות דבריהם דהלחם מענה פרק ו' מ"ז. ק"פ הל' ט' כתב דרבא לא קאמר אלא לפרש מתניתין אליבא דר"ש אבל איהו לנפשיה מודה לאביי דאחר חצות מביא לכתחילה ומצינו למימר כמו דלרבא אליבא דר"ש באחר חצות לא יביא לכתחילה ובדיעבד כשר ואוכל ה"ה אליבא דנפשיה דאחר חצות מותר לכתחלה קודם חצות לא יביא ובדיעבד כשר ואוכל וא"כ לא מצי למיחשב בהעמידו דבריהם אונן אפי' קודם חצות דלא יביא הוא מדאורייתא והאכילה באם הביא באמת מותרת אך לפי זה הוה אתי שפיר משנתנו בקודם חצות ולא צריכין לתירוצם דאשמעינן בנתעצל אלא כיון דלכתחלה לא יביא ובדיעבד כשר נקט שפיר ולא עשה דבדיעבד הוה הורצה כנ"ל שיטת רש"י. ואפ"ה א"ש דבריו ר' אשי דמתני' נמי דיקא וקאי הייבין אמזיד ואונן משום דמ"מ נכלל ג"כ אונן מזיד רק דעיקר ולא עשה יתפרש הכי ובל"ז צריכין לומר כן בדברי תוס' שכתב ואי שוגג היינו שוגג משמע דאי לא הכי הוה נחא ואיך יתפרש חייבין אאונן וע"כ כך נ"ל ואין צריכין למחוק כמו שבי' מהרש"א [דהא] לכך כתבו דאשמעינן בנתעצל דבקודם חצות לא מצי איירי דאינו בכרת כדמוכה בסוף פירקין כלומר דשם מוכח דקודם חצות אסור אפי' בחבורה וע"כ מתני' דלעיל דף צ"א לא איירי בקודם חצות אבל קודם חצות אפי' בדיעבד פסול ורבא אפי' מודה לאביי דאחר חצות מביא לכתחילה מ"מ קודם חצות אפי' בדיעבד פסול דאינו אוכל מדרבנן ואכילת פסחים מעכבא כדאיתא בזבחים שם לרבא דאי אינו אוכל מדרבנן אינו יוצא בפסח וא"כ שפיר הו"מ למיחשב אונן בהדי דהעמידו דבריהם.

דף צ"ג ע"א תוספ' ד"ה ד א י. ואידי דתני סיפא חייבין תנא רישא פטורין. מזה נראה דתוס' לא פירשו למה נאמר במתני' כמו שפירש רש"י דלמה נקטינהו טפי מאונסי אחרנא דאיך יתרון זה במאי דאמר דמוידין חייבין אלא הפירוש אמאי לא נאמר מזיד ועל זה תירץ משום דמוידין חייבין כרת ובוה אויל רש"י לשיטתו דלא חייש לקושית תוס' דהכא דטמא נפיק מלפי אכלו וא"כ קו' הגמרא דאי בעי למיעבד וכו' הוא כפשוטו אבל הא לא קשיא לגמרא דאיך שייך פטורין ביון דלא שבקין דאמרינן באמת כמו שבי' תוס' ד"ה אלא דס"ד על מה שהרחיק וטימא את עצמו ופי' שפיר במתני' למה נאמר דרך רחוקה טפי משאר אונסין ותירץ שאלו טמא ודרך רחוקה ושנג פטורין ומוידין חייבין והוא דאלו ג"כ כמוידין קמ"ל פטורין כשנג ונאנס. והנה אכתי לא תירצו התוס' איך תתישב הברייתא דהכא לרב ששת דמשמע בהדיא כמ"ד הורצה ואיהו דסבר אפי' למ"ד שוחטין על ט"ש דלא הורצה כמו שבי' ד"ה ה"ג ונ' דסברי דבאמת לר"א דסובר לקמן ע"ב מאיסקופת העזרה וכו' ודאי לא שייך לומר לא הורצה דכל אדם הוא חוץ לעזרה אחר הצות ולפחות השני כיתות דפסה נשחט בני' כיתות ובוה מיושב קו' המהרש"א בתוס' ד"ה אלא דרב יודא איך יתרון הברייתא דבאמת איהו מוקי ליה כר"א וקאמר שפיר לפוטרו מכרת אע"ג שלא רצה ליכנס לעזרה וכדאמרינן לקמן דף צ"ד ע"ב והגמרא דסיים הכא וכמ"ד הורצה קאי אליבא דעולא דלדידיה א"ש ברייתא כר"ע דסבר מן המודיעים אבל מתני' לא מצי תוס' לאוקמי כר"א דהא מסיים בסיפא לקי ע"ב פלוגתתם משמע דרישא אתי ככולי עלמא.

דף צ"ד ע"ב רש"י ד"ה ולא אמרינן ליה קום עייל ואי לא עיילת מיחייבת כרת. נראה מפשוטו דרוצה להסביר הקושיא דהכא לא אמרינן ליה דמיחייב כרת והתם אמר ר"א דחייב כרת אבל מ"מ יותר הוה הקושיא חמורה דהכא לא השכינן ליה כלל בעושי פסח כמה שפי' רש"י בסמוך ד"ה הלך ובערל מיחייב אפי' כרת וגם יש לדקדק בסמוך דאמר כמאן אולא וכו' כר"י בר י' משום ר"א בל"ז הוה מצי לאוקמי כר"א דמתני' דמפרש בהדיא מאיסקופת העזרה וגם במתני' יש לדקדק דקתני א"ל ר' יוסי משמע דפליג ואדרבה מסייע ליה. ונ' האי דעומד חוץ לעזרה אי רק לא מיחייב כרת או לא מיחשב כלל בעושי פסח ראשון ולא קאי אפי' בעשה תליא בפלוגתא דתנאי לר"י הגלילי דמפיק מובדק לא היה והך קרא איירי בכרת לא פטרינן ליה רק מכרת אבל לאינך תנאי דדרשי מג"ש או מניקוד דדרך רחוקה דקרא קמא דכתיב בתריה ועשה פסח [איירין] בשני אינו בראשון אפי' בעשה וזה שהביא גמ' ברייתא דריה"ג אמימרא דר' יוסי דפליג בדרשות יותר היה לו להביא אדברי ר"א אלא דקשיא לגמרא מאי דנקט אמר לו ר' יוסי דנראה כחולק לכך מביא ריה"ג אומרי כלומר וזו דרשת ר"א וא"כ אינו פטור רק מכרת אבל מיחשוב בעושי פסח ונמנה בהדי טהורים ושפיר השיב לו ר' יוסי כמשנה דמדרך רחוקה נפיק ואינו נחשב כלל בעושי פסח וא"ש דקאמר כמאן אולא וכו' כר"י ב"י דלר"א דמתני' באמת נמנה בעושי פסח ומצטרף

בהדי העומדים בעזרה ולא בעי למימר דאתי כר"י דאפשר דר' יצחק בר רב יוסף אמרה בהדיא אליבא דר"א לפ"ז פירש רש"י שפיר אלא אמרין עייל דקאי אדבריו ר"א דמתני' ואי לא עיילת מיתייבת כרת דבאמת בעשה קאי ובדבריו אב"י פירש רש"י דילפינן מג"ש אע"ג דלא קאי הכי לר"א דמתני' דאי מהתם אפי' עשה ליכא מ"מ נראה לרש"י דאב"י רוצה להשיב דברייתא דערל אתי' ככולי עלמא אליבא דר"א דאפי' למ"ד בחוץ לעזרה אפי' עשה ליכא מ"מ בערל מיתייב כרת.

שם גמ' אמר אב"י דרך רחוקה לטהור וכו'. לעיל דף ס"ט ע"א פ' רש"י דענוש כרת ולא דמי [לטמא] ושהיה בדרך רחוקה דלא מצי לתקוני נפשיה וכו' ודבריו תמוהין דשם לאב"י קאי ולדידיה אתי הך ברייתא אפי' למ"ד מאיסקופת העזרה ומשום דדרך רחוקה לטהור וכו' ואם כוונתו משום דהשיב אב"י לרבא רוצה לפרש אליבא דרבא ק' יותר דלרבא פליגי הך ברייתא אהך דר' אליעזר דחוץ לעזרה א"כ אדפריך מברייתא דערל יותר הוה ליה לסייע מר"א דמתני' דמאיסקופת העזרה דשמעינן היכא דלא חזי לא רמי תיובא עליו ולומר דר"א דהכא אתי כר"א דמתני' דמאיסקופת העזרה ופליגי אהך תנא דערל אליבא דר"א וצריך לומר דויכות דר"א עם ר"ע בהואה לא רצה לתלות בתנאי אליבא דר"א דמשמע דהוא מעשה ידוע.

דף צ"ה ע"א גמ' ת"ר ככל חוקת הפסח יעשו אותו יכול וכו'. לכאורה קשה הא כמה דלא ידעינן ממצות ומרורים אדרבה ממעטינן מאותו אפי' שעל גופו כדאיתא בברייתא קמייתא ונראה דתנא דהך ברייתא ידע תיכף דיעשו אותו איכא למידרש לאין שוחטין על היחיד ואם כן נשאר ככל חוקת לכללא גמור והוה מרבינן כל מילי להכי אתי מצות ומרורים למעוטי.

שם ע"א רש"י ד"ה מאי עביד. ותמיהא לי אמאי לא בעי לא ישאירו מאי עביד. נ' הא דלא הקשה למסקנא כמו שהקשה תוס' דבאמת מעצם לא ישברו לא מוכח בהדיא הך דרשא דעצם שיש בו מוח דאימא דאתי לרבות אליה או עצם שאין עליו כוית דבעי לחייב לעיל דף פ"ד ולעיל דף פ"ג ע"א איתא עצמות קדשים דאין בהם משום שבירת עצם קמי' דניהוו נותר חלצניהו לפ"ז להכי כתב לא ישאירו לגלות אדרשא דמוח והכי יתפרש אע"ג דלא ישאירו לא תשברו עצם שיש בו מוח מקמי דניהוו נותר לכך לא קשיא ליה רק למקשן דליקשי ליה מהך קרא דמוקדם.

שם רש"י בד"ה שאין שוחטין. לטמא א' מהן בשרץ וכו'. וע"כ צריך לומר דסבר אין שוחטין על טמא שרץ והא דלא קאמר פשוט לטמא במת דא"כ מדחהו מהניגתו כדאיתא לעיל דף פ' ע"א והוה צריך לומר דסבר תשלומין זה לזה ובחגיגה דף ט' ע"א פליגי ביה אמוראי לכך פירש בשרץ ובוה פליגי בעלמא תנאי כמו שכו' תוס' לעיל דף צ"ב ע"ב ד"ה אלו. והנה נ' מדבריו רש"י דלא פ' דס"ל אין שוחטין על היחיד מדינא כדס"ל לתוספות ד"ה מיבעי אלא דמדינא שוחטין אלא דמשתדלין כמו

שכ' הרמב"ם פרק ב' מהל' ק"פ הל' ב' ואשמעינן קרא דאפי' כל כך משתדלין לטמא לכתחלה א' שידחה עמו לשני כדי שיהיו חבורה ולפי' התוס' קשה מאי פריך לעיל דף צ"א ע"ב ר"ש סבר לה נמי כר' יוסי והוא מיבעי ליה דשוחטין על היחיד אימא דר"ש הוא דרבנן דהכא דסברי אין שוחטין מייעשו אותו לכך מוקי לא תוכל אבמת יחיד ולעולם איש לפי אכלו אתיו ולאיש ולא לאשה.

שם רש"י ד"ה לא תוציא ולית ליה האוכלו בל"ת בשדה טריפה וכו'. נ' דלא רצה לפרש דאוכלו כיון שביטל עשה וא"א תו להחזירו הרי זה בל"ת דלא תוציא דאם כן הוה ליה למינקט ואם אכלו אבל והאוכלו משמע אפילו איש אחר שלא הוציאו וע"כ משום הלאו דאוכל יוצא ואכתי הוה מצינו לומר דאע"ג דיכול להחזירו כל כמה דלא החזירו אם אכלו חייב משום אוכל יוצא דעדיין פסול מיקרי לזה מביא רש"י קרא דטריפה כלומר דמהיכי מחייב ליה האי תנא משום אוכל יוצא דמדמי ליה לשאר קדשים ואינהו נפקי ג"כ מבשרה טריפה ואמרינן ריש פרק בהמה המקשה מאי תלמודא כטריפה מה טריפה אין לו תקנה וכו' וא"כ האי תנא דאית ליה ליוצא מחבורה תקנה לא מצי מחייב ליה משום אוכל יוצא ומיושב קו' המהרש"א.

שם תוספ' ד"ה לא. והאי לאו שקדמו עשה הוא. נ' דרש"י קאי הכא בשיטתו שפירש שם במכות דכל ימיו בעמוד והחזיר הכי פירושו לא ישלחה לכל ימיו כלומר שילוח שתשאר משולחת כל ימיו וא"כ הי"נ יתפרש הכא לא תוציא להשאר חוצה אלא שיחזירו והנה לעיל דף פ"ה ע"ב דריש מחוצה שלא יוציא מחבורה לחבורה אע"פ שתם בבית אחד ונ' דתליא בפלוגתא דר"י ור"ש שם דף פ"ז דר' יודא אמר יכול האוכל אוכל בבי' מקומות ת"ל בית אחד וכו' א"כ הוא מפרש בית בית ממש והא דנקט ר' יודא בעל הבתים בשתי חבורות היינו דנשמע ממילא כיון דנאכל בבתים כ"ש בחבורות ור"ש נקט בבתים מקומות דודאי בית לא נפק ממשמעותיה, ואיצטריך חוצה אחבורות ומה שפ' רש"י שם וה"ה בשתי חבורות ההופכות פניהן היינו ג"כ מהך קרא גבי יוציא דגלי בחוצה דמחבורה לחבורה כמכית לבית דמי וא"כ ה"ה לענין אוכל במקומות אבל ר"ש שם דריש בהדיא יכול בשתי חבורות ת"ל בבית אחד הרי דבית פירושו ממש חבורה וכן תירגם אונקלוס ועיין ברש"י שם ע"ב ד"ה יכול וא"כ לא תוציא מן הבית פירושו ממש חבורה ואמאי איצטריך תו חוצה ואתי לניתוק לעשה ואתי שפיר ברייתא דהכא כר' שמעון.

דף צ"ה ע"ב. תוספ' ד"ה טעון. וא"ת דהכי ממעט פסח מלינה וכו'. כוונתם כיון דלינה דפסח א' אינו רק יום אחד א"כ ממעט פסח שני אפי' מיום א' ואמאי גרע משאר קרבן וכן כתבו בהדיא בזבחים דף צ"ז [ע"א] ד"ה ופנית ותירצו כיון דתשלומין דראשון הוא וכו' וקשה הא לר' יודא קיימנן ואיזה ס"ל לעיל כרבי דרגל בפני עצמו הוא כמו שכ' רש"י דף צ"א ע"ב ד"ה כתיב ונ' דמשום הכי מתרין תרי תנאי אליבא דר"י ואמאי לא מתרין כפשוטו דתנא דברייתא סבר כר"י בחדא ופלוג

בתרא [וזה יותר] טוב משנמצא תנא חדש אליבא דר"י אלא משום דבלא"ה צריך לומר כן דתנא דלעיל שם אליבא דר"י דס"ל נשים בשני רשות פליג אהך תנא דלינה אליבא דר"י וצ"ל להו"א דלא ס"ל דתנאי אליבא דר"י ע"כ ס"ל דלינה הוא ז' ימים וכן כתבו שם בזבחים דבהו"א דשם סבר דלינה כל ז' ובוה נחא ק"ו המהרש"א דאמאי לא הקשו אמאי טעון לינה וגם דילמא אשמעינן קרא דגרע משאר קרבן דתוס' הקשו להו"א דהוה ס"ל ע"כ דלינה ז' ימים וממעט פסח שני מזו אבל יום א' ודאי בעי כשאר קרבן ואמאי איצטריך הא לא הוי שבגופו אבל אדינא דר"י לפי האמת דטעון לינה לא קשיא להו דלמסקנא פירשו לינה יום אחד והוא דלא גרע משאר קרבן.

דף צ"ו ע"א רש"י ד"ה מה לה לך, וכי היכי דלדורות בתמיד ה"ה ודאי לפסח דורות. וקשה א"כ מאי קאמרו פסח דורות נמי הכתיב ועבדת למה איצטריך ועבדת כיון דבתמיד ה"ה בפסח, ונ"ה כ"י פירושו דהמקשן ס"ד דתשמרו גופיה אין פירושו ביקור אלא או למשמרות או שיבוא מתרומת הלשכה כדאייתא בספרי ומג"ש גרידא ילפינן כל הביקור וא"כ הכי פריך אי הוה פירושו למעט אמאי ילפינן לתמיד ביקור ד' ימים ונידחה בתמיד המיעוט לגמרי נימא אהני ג"ש לגוף הביקור ואהני המיעוט דבפסח מצרים בעי ד' אבל בתמיד לא בעי ד' ימים וע"כ דהוה לא אתי למעט ואין ג"ש למחצה וילפינן כל מילי וא"כ ודאי פסח דורות בעי ביקור דלא נמעט כלל מפסח מצרים ומשני שאני התם דכתיב תשמרו כלומר דמגופיה דקרא נלמד ביקור וע"כ אתי הג"ש לד' ימים ולעולם הוה בעי למעט והוה טמעטין פסח דורות לכך איצטריך ועבדת ומוקמינן הוה לפסח שני דכוותיה ונ"ה הא דאיצטריך לומר משום דהוה דכוותיה הא בל"ז ע"כ מוקמינן אפסח שני דלפסח א' כתיב ועבדת ונ"ה דקשיא ליה אמאי לא מוקמית אפסח א' משום דאינו רוצה לבטל היקש דועבדת אבל א"כ עדיין ביטלת ההיקש דככל חוקת דהוקש שני לראשון לעיל דף צ"ה אימא דהוה אתי לפסח א' ופסח שני ממילא אימעט ג"כ מהיקש דככל חוקת ויתקיים הך היקשא ומאי אולמא היקשא דועבדת מהיקש דככל חוקת לזה אמר דניחא ליה לאוקמי המיעוט אדכוותיה.

שם תוספ' ד"ה למעוטי, כיון דלא בעי ביקור לא בעי [שיהא נמין] מקחו מבעשור. ק' א"כ אמאי איצטריך ועבדת דלא נוקי המיעוט אפסח דורות האין נטעה בזה דא"כ אמאי איצטריך הוה דבעשור כיון דלא בעי ביקור פשיטא דאין מקחו בעשור וצריך לומר דאי לא הוה כתיב ועבדת הוה מוקמינן מיעוטא דביקור אפסח דורות אבל פסח שני בעי ביקור והוה דבעשור אפסח שני דאע"ג דבעי ביקור בין מקחו בעשור אבל זה דוחק דבוה לא הוה טעינן להחמיר פסח שני מראשון כמו שכתבו תוס' בסמוך וצ"ע.

שם תוספ' ד"ה אבל, כיון דכתיב בפסח שני כ"ש בראשון, הקשה מהרש"א דא"כ לא הוה הך קרא מיותר ולא הוה מצינו למילף מיניה דת"ק ודאיסי בן יהודי לעיל דף צ"ה, ונ"ה דקשה דגמרא פריך מלא ישברו

דכתיב בפסח שני ולא פריך מלא תשברו דפסח מצרים וגם דמשני בו בכשר וכו' הא כבר נפיק מלא תשברו בו כדאי' לעיל דף פ"ד [ע"א] ונ' דבאמת מלא תשברו לא רצה להקשות דידע בו בכשר ומאי חוית דילמא אפסח דורות דכתיב ועבדת לכך פריך דהא כתיב עוד בו ואמאי מוקמית ועי'כ אפסח דורות ומשני דאפ"ה כתיב ועבדת שלא נוקי אפסח דורות אלא אמאי אכשר ולא בפסול בפסח שני ואע"ג דכתיב ככל חוקת לא מרבינן אלא חומרות דפסח ראשון דכתיב יעשו אבל קולות לא ידעינן ואתי בו דבפסח שני ג"כ מותר לשבור בפסול ואע"ג דאכתי הוה ידעינן מקו"ה דלא יהא חמור מפסח ראשון לא קשה מידי דמילתא דאתיא בקו"ה טרח וכתב לה קרא ועל זה הקשו תוס' דמאי צריך לומר משום ועבדת לא מוקמינן בו דפסח שני אפסח דורות בל"ז נמי לא הוה ממעמינן ונאמר דפ"ש חמור מראשון ודאי הוה מוקמינן ולא בפסול בפ"ש אבל ודאי דכ"ש אי לא הוה כתיב כלל לא ישברו בפ"ש דהוה ידעינן פ"ד מפסח מצרים בהיקשא דועבדת ובו ולא בפסול ושפיר מיותר לדרשא דתיק ודאיסי ב"י וא"ל דאכתי איצטרך משום בו ולא בפסול אי משום זה הוה ליה לכתבי אקרא דצריכא כמו שכו' תוס' יבמות דף ע"א ע"א ד"ה דאי. לפ"ז מיושב מה שהקשה מהרש"א לעיל דמוקים הוה לכדרי"א ב"ע ורע"י אמאי לא מוקמינן אפ"ש ועי'כ מדכתיב לא ישאירו עד בקר א"כ למאי איצטרך ועבדת כיון דבפסח שני כ"ש בראשון דלוח אמנא דקו' באמת אתוס' דא"כ הוה צריך לא ישאירו לגלות ק"ו אראשון ולא הוה מיותר לדרשא דאיסי ות"ק ובלא"ה לא ידעתי מאי קשיא ליה דהא צריך לומר אאינד דרשות כמו בו דערל דמוקמינן אמצות ומרורים אמאי לא מוקמינן אפסח שני ועי'כ כמו דלא דרשינן אפסח דורות משום היקשא דועבדת ה"נ לא מוקמינן אפ"ש משום היקשא דככל חוקת וכו' ויותר מוקמינן אדרשא דאינו מתנגד לשום היקשא.

שם רש"י ד"ה כדרבה אף כאן ערל אסור במעשר. הקשה מהרש"ל דממנו דנא אתי לגופיה ולא ידעתי מאי בעי מהרש"א להשיג עליו דהג"ש נמי נכלל בתלתא ממנו דמ"מ ממנו קמא ודאי אתי לגופיה לגלות ג"כ דלא תותירו ממנו נמי קאי אדלעיל כמו נא אפסח. ונ"ל קושית מהרש"ל דיש לדקדק שם ביבמות [דף ע"א ע"א] דפריך הגמרא ומופנה דאי לא איכא למיפרך ומסיק דחד ממנו דפסח אתי לג"ש ובמעשר תלתא ממנו כולהו צריכי והו"ל להקשות כמו דפריך בעלמא דצריכי . . . . הנחא למ"ד מופנה מצד אי' אין משיבין אלא למ"ד משיבין מאי איכא למימר. עיין שבת דף ס"ד ע"א לכך נ' דרשי' לא ס"ל כתוס' שם דלגופיה דפסח היינו שלא נפרש נא אמצות ומרורים דבמעשר א"ש ממנו לגופיה שלא נטעה דקאי אלעיל דמרבינן מגם נתתי ללוי תרומה בכורים מעשר עני אבל הכא ליכא למיטעי דהא כתיב בתריה כ"א צלי אש ראשו וכו' ודאי דקאי אפסח על כן מפרש כמו דאמרין בריש הערל בתושב ושכיר שדי חד אלמד וחד אמלמד ה"נ חד ממנו אתי לגופיה כלומר לאפנויי דפסח וחד לג"ש פי' אמעשר שיהיה נשלם הג"ש וא"ש אפי' אי בעינן

מופנה מבי צדדין וא"ש דברו רש"י דממנו דנא נמי אתי לג"ש ובוה
 ניהא מש"כ המשנה למלך פ"א מהל' ק"פ הל' ז' דלדעת הרמב"ם קאי
 לא ילין לבקר וכו' אמותיר בפסח דורות וכן הביא בשם רש"י בחומש
 פ' ראה אפסוק ולא ילין מן הבשר ולכאורה תמוה הא כתיב ועבדת ואי
 משום דכתיב ממנו על כרחך נוקי אדריבה א"ר יצחק וא"כ נדע פסח
 דורות מהיקשא דועבדת ובדברינו ניהא. וא"ש ג"כ רש"י לשיטתו דבאמת
 למאי דס"ל מופנה מצד א' ג"כ אין משיבין הוי חד ממנו כמותר וא"כ
 יותר הוה מוקמינן למעט פסח דורות במותר ולאפוקי מהיקשא דועבדת
 משיהי מותר למופנה מבי צדדין דלא איצטריך ולכך צריכי קרא באפי
 נפשיה אמותיר בפסח דורות ולפי האמת כיון דליכא למירדש מיניה לא
 חייישנן כל כך אי כתיב מופנה מבי צדדין אע"ג דהוי סגי בחד כמו
 דלא פריך בהערל שם דף ע"ב כי מסיק לתושב ושכיר תרוייהו לא
 צריכי ושדי חד אלמד וחד אמלמד למ"ד מצד אחד נמי אין משיבין ליכתוב
 תושב לחודיה ויהיה מופנה מצד אחד וניליף לתושב דתרומה בג"ש אלא
 דכתבי קרא לרוחא דמילתא.

שם תוספ' ד"ה אותו. ואין פסח שני נאכל בחפזון וכו'. לענ"ד
 נ' דלק"מ דהך קרא דבהך קרא כתיב תרי אותו תאכלו אותו ואכלתם
 אותו וא"כ באמת אי הוה כתיב רק אותו קמא הוה מוקמינן אפסח שני וכיון
 דכתיב עוד אותו ע"כ למעוטי גם פסח ראשון ובא זה ולמד על זה
 כדאי בקידושין דף ד' ע"א בתושב ושכיר.

שם תוספ' ד"ה נאכל. אמאי תניי כלל וכו'. נ' דקשה למאי
 דדריש ר"ע בברכות דף ט' דנאכל כל הלילה מחיפזון דהיינו שעת חיפזון
 א"כ פסח דורות לא יאכל כל הלילה דהא אימעוט מחיפזון וצ"ל דמכח
 היקישא דועבדת לא מרבינן כל כך למעט ודיו אם נמעט פשוטו דחיפזון
 גם יש לתרץ קו' תוס' ד"ה אותו דועבדת כבר מוקמינן לשעת חפזון
 אבל שעת חפזון ממעטינן ונאכל כל הלילה ואתא אותו לחפזון ממש
 ולזה פ' רש"י בגמרא במהירות משום דלשעת חפזון אוקמינן ועבדת
 ומילא ה"ה פ"ש מככל הוקת וכו' וזה כוונת המשנה שלא נטעה דשעת
 חיפזון נמי איכא בינייהו לזה אמר לילה א' וה"ה לפסח דורות דג"כ נאכל
 כל לילה א' וזה נ' כוונת רש"י שפ' בגמרא בחיפזון במהירות ומאי בעי
 בזה ובמשנה לא פ' כלום והיינו דבמשנה ודאי נפרש בחפזון רק על
 מהירות דהא תני בהדיא בתרי' לילה א' וה"ה לפ"ד דכל הלילה אבל
 בגמרא בא לתרץ דאמאי לא ממעטינן נמי כל הלילה לזה פירש אותו
 בחפזון במהירות כלומר רק טמהירות דהוא פשטי' דקרא קא ממעטינן
 ולא מדרשא דשעת חפזון.

דף צ"ו ע"א רש"י ד"ה תלמוד לומר הוא פסח הוא. וכן
 כתבו תוס' בזבחים דף ז' [ע"ב] ד"ה אלא אבל בתמורה דף י"ח ע"ב ד"ה
 תני כתבו דמכשב הוא קדריש.

שם רש"י ד"ה פשיטא. קרא מיהו לא איצטריך לאשמעינן הכי.
 דבריו קשים מה חילוק בין קרא להמשנה והתוס' כתבו בענין אחר מ"מ

לא איצטריך להכי כוונתם דהמשנה אינו מיותר דעיקר דין דחייה בין קודם לאחר שחיטה הוצרך ע"כ להשמיענו רק דבמקום פסח נקט תמורה לרביתא אבל קרא מיותר להכי אינו צריך וכוונת רש"י נ' לשיטתו שכי' תוס' לעיל דף צ"ז ע"ב ד"ה קמ"ל דלפי האמת תמורת פסח ראויה לפסח וזה שהשמיענו במתני' דראויה לפסח ומשום זה נדחה זה שאמר קרא לא איצטריך לאשמיענן הכי כלומר דהכי בענין זה למעט שהוא דאין תמורתו קרב שלמים לא צריך להשמיענו אלא איפכא היה לו להודיענו דתמורה ג"כ ראויה לפסח וממילא נדע דנדחת.

שם תוספ' ד"ה ורועה. אבל בכהאי גונא שלא נתכפרו וכו'. לא ידעתי מהיכן משמע להו דאיירי בנסתאב קודם שנתכפר ואדרבה יותר נוחא ליה לרש"י להודיענו תקנתו' באחר שנתכפר כיון דאמרינן ברי"ה דף ד' [ע"ב] דלכ"ע ברגל א' עובר בעשה א"כ מסתמא לא יסתאב במהרה קודם שיעבור עליו רגל א' ולומר דהכא כיון שהפריש כבר אחד תו אינו עובר עליו זה דוחק.

שם בגמ' קודם חצות לאו אבוד הוא כדרבא דאמר רבא וכו'. כתב רש"י ונמצאת לאור הבקר. נ' דאע"ג דבאור הבקר עדיין היתה אבודה אין שם אבוד עלי' כיון דאז כבר הפריש אחר וכמו דבלילה לא מיחשיב אבוד כיון דאינו צריך ה"ה כשכבר הפריש אחר בעוד לילה ואע"ג דבפסח כהאי גונא בנאבד קודם חצות והפריש אחר קודם חצות ונמצא אחר חצות קרב שלמים לא דמי דהחטאת בכל מקום שהיא חטאת קבועה היא דנקבעה משעת הפרשה אבל בפסח כיון שלא היה כאן בחצות לא נקבע כלל בפסח ודינו לשלמים לפ"ז נוחא מה שכי' תוס' ד"ה אלא דליכא למימר שנאבדה בלילה ושמואל באבודין איירי וכו' דקשה הא מ"מ הוא אבוד רק שאינו כאבוד ממש ומהאי טעמא באמת אמר שמואל דרועה ולמה שכי' מוכרה הוא דלא איירי שמואל בהכי דא"כ ק' הוא בחטאת נאבד בלילה והפריש אחר בלילה ונמצא בינם רועה ובפסח קרב שלמים בכל גונוי בנמצא אחר חצות דלא קבעיה חצות וזה נ' כוונת רש"י ד"ה אלא דתיקום כל שבחטאת רועה וכו' ומה זה שאמר דתיקום הליל דאמר בחטאת רועה אלא דזה לא קשיא האיך אמר שמואל בחטאת רועה דמשכחת באבודת לילה ובפסח קודם חצות אבל האיך יתקיים סימנא דכל שבחטאת רועה בפסח רועה דבחטאת אפי' נמצא בינם רועה ובפסח קרב שלמים בנמצא אחר חצות אפי' הפריש אחר קודם חצות.

שם ע"ב תוספ' ד"ה הפריש. ואפי' אחת מהן לא קדשה וכו' אע"ג דאיכא מ"ד התם בשחט תודה על פ' חלות לאחריות קא מיכווין וקדשו מ' חלות רק שתוס' שם ע"ב ד"ה ואי כתבו דאי אין ברירה לא מהני אי מכוון לאחריות רק גבי חלות דקדשי בכל מקום שהן ור' אושיעה לית ליה ברירה בביצה דף ל"ז ע"ב לפי זה מקשי ממ"ז אי סבר לאחריות מיכווין האיך מתכפר בא' מהן כיון דלית ליה ברירה ואי לקרבן גדול קא מכוון אפי' אחת מהן לא קדשה.

שם בא"ד היינו בנשתירה אחר הפסח. וכן כתב רש"י במשנה לקמן כמו שבי מהרש"א ותמהתי מרש"י כריתות דף כ"ח ע"א ד"ה קודם לפסח כתב כדי נסבוי ואמאי לא ניהא ליה דקאי אסיפא דיביא בדמיה פסח והיינו קודם פסח דלאחר פסח מביא שלמים בדמיו.

שם תוספ' ד"ה אלא. מיהו חד צד באבד קרב שלמים. הקשה מהרש"א אם כן מאי פריך והא כל אבודה לרבי למיתה וכו' לימא דבהד צד מיהא קרב שלמים. לא ידעתי מאי קאמר בשלמא לפי רשב"ם דאיירי גם בדחויין שפיר אמר בכל גוויינות איכא צד בפסח דקרב שלמים אבל לעיל דס"ד דאיירי רק באבודין היאך שייך לומר כל שבחטאת הא ליכא רק חד גונא וחד צד ואיפכא הוא דבחטאת בכמה גוני מתות ובפסח בחד גוני בהד צד קרב שלמים.

דף צ"ח ע"ב גמ' ורבנן היכא עבדינן אמר רבא וכו'. לא ידעתי מאי בעי ומה חידש רבא מסברא דנפשיה והדבר מפורש במשנה ריש פרק כל הובחים.

פרק עשירי

דף צ"ט ע"ב משנה ערבי פסחים סמוך למנחה. ראיתי בשלטי הגבורים על הרי"ף ריש פרק שכתב דהטור כתב משעה עשירית ולמעלה ואינך פוסקים כתבו מתשע שעות וכתב דבהא פליגי דהפוסקים סברי סמוך הוא חצי שעה קודם מנחה והטור סובר דהוא חצי שעה אחר מנחה והוא תמוה דאין ביניהם הפרש כלל דכוונת הטור הוא מתחילת שעה עשירית והם כתבו מסוף ט' והכל הדא.

שם תוספ' ד"ה לא. אפילו התפלל. לא ידעתי מאי בעו בזה פשיטא וני' כוונתם דלקי דף ק"ז ע"א איבעיא להו אי סמוך למנחה גדולה קאמר וקי' לרב אחא בר' י' בשבת שם דאפי' סעודה קטנה אסור סמוך למנחה גדולה אם כן תפשוט דמנחה קטנה קאמר דאי ל"ה תיפוק ליה דאסור משום מנחה דליכא למימר דהתפלל דאסור להתפלל קודם ט"ג ושלא לפשוט מסתם גמרא דלית הלכתא כר"א כר' יעקב ולא כר"ף ורמב"ם שפסקו כוותיה לכך כתבו דאיירי בעבר והתפלל והיינו דבאמת זמני מתחיל מתחילת שבע וצלותיה דאברהם מבי' משחרי כותלי רק דאין אנו בקיין ואף דמהאי טעמא אפי' בדועבד לא יצא כמו שבי' מנן אברהם ריש ס"י רל"ז. מ"מ לענין לאכול קודם אפשר דלא גזרו כהאי גוונא ודומה קצת למה שבי' הטו"ז ס"י רל"ה סעיף ב' לענין הקורא ק"ש בלילה ואיך שיהיה סובר בעל האיבעיא כן ולמסקנא אפשר באמת דאינו כן.

שם תוספ' ד"ה עד. ורבי יודא תירץ וכו'. ני' כוונתו דודאי דידיה צריך ג"כ ליישב אמאי דלא משני דאשמעינן הכא עד שתחשך כמו שבי' מהרש"א רק דלהר"י מקורבל הוא דוחק דנשמע כבר ממשנה דאיהו מקומן נאמר ממילא דמצה איתקוש לפסח ובצל"ח הקשה ג"כ דמי"מ צריך להשמיענו

בזמן דליכא פסח אבל לתירוץ ר"י אתי שפיר דבכל יו"ט בעינן שתחשך רק דה"א דפסח נאכל ביום וממילא ה"ה מצה וזה כבר ידענו מהתם דאינו נאכל כ"א בלילה.

שם רשב"ם ד"ה משום היובא דמצה. וחובא דמצה לילה הראשון חובה. נ' כפל לשונו וגם דהא בשאר יו"ט נמי חובה האכילה דכוונתו ע"פ מה שבי' רמ"א ריש סי' רצ"א וכן הוא בתוס' לקמן דף ק"א ד"ה ובקידושא דסעודת ערבית יש לה תשלומין זה שאמר דחובא דמצה חובה דוקא בלילה הראשון מה שאין כן בשאר יו"ט אף אם לא יהיה תאב לאכול ולא יאכל ישרים ביום ולכך מהמרינן טפי בפסח.

דף ק' ע"ב רשב"ם ד"ה מאי לאו. ומדקאמר כשם שמפסיקין וכו'. לכאורה דבריו מיותרים דקושית הגמ' פשוטה כיון דס"ד דמפסיקין הוא עקירת שלהן כמו שבי' מהרש"א הרי בהדיא דלא סגי במפה ונ' דהמקשן והתרצן פלוגי בהני ב' מעמים דכי רשב"ם לעיל ע"א ד"ה ולא כר' יוסי דהמקשן ס"ד דפרוסת מפה הוא כדון כל שבתות השנה דתיתי סעודה ביקרא דשבתא כמו שבי' רשב"ם בסמוך ד"ה היג והתינה בקידוש אבל בהבדלה לא שייך זה רק דצריך ג"כ להבדיל בתוך הסעודה כמו שצריך לקדש וזה שאמר מאי לאו לעקירת דליכא למימר למפה לזה פי' רשב"ם מדקאמר כשם שמפסיקין משמע דלגמרי שוין והא מפה לא שייך בהבדלה אלא מכלל דלא סגי במפה אלא בעקירה ושפיר דמי לגמרי ומשני לא למפה ומעם דמפה הוא משום סילוק ושייך שפיר בהבדלה גם כן.

שם תוספ' ד"ה ידי יין. אבל אם נמלך וגם צריך לברך אחריו מעין ג'. כתב מהרש"א בשם רש"ל דהרא"ש חולק על תוס' והוא כתב דמשמע מדבריו בהדיא כדעת התוס' ונ' דשניהם צדקו בדעת הרא"ש ע"פ מה שבי' מג"א בסו' קע"ד סעיף וי"ו ובסו' רצ"ט ס"ה בשם הרא"ש דאם היין בא להמשיך תאות המאכל אפי' לא שתה בתוך הסעודה פוטרו ב"ה דצורך סעודה הוא אבל בכוס הבדלה דאינו צורך סעודה אם שתה בתוך הסעודה או מצרף עמו ופוטרו ב"ה. והרא"ש דיקרק כאן וכו' כשמכרך על היין לפני המזון באקראי בעלמא וכו' כוונתו דאין כוונתו בשתיה כמו ששותין לפני המזון להמשיך אלא באקראי בעלמא מברך על יין ועל זה שפיר כתב דאם דעתו לשתות בתוך הסעודה או מצרף עמו ואין צריך לברך ברכה אחרונה הא לא"ה צריך ברכה אחרונה כיון שלא שתה להמשיך תאות המאכל אבל התוס' הכא דקאי אדסמוך ליה כמו שהיו שותין בזמן הגמרא להמשיך ואפי"ה כתבו דבנמלך אין ב"ה פוטרו על זה שפיר כ' רש"ל דדעת הרא"ש אינו כן אלא אפי' לא שתה כלל בתוך הסעודה ברכת המזון פוטרו דצורך סעודה הוא כיון שבא להמשיך תאות המאכל.

דף ק"א ע"א רש"י ד"ה די למא. ואפי' הולכים לישן בלא אכילה בקידוש דהכא לא נפקיתו וכו' לא ידעתי מה צורך לקידוש כיון שאין אוכלים וצ"ל דשמא אעפ"כ יצטרכו לשתות מים ויהיו אסורים בלא קידוש.

שם גמר' ואית עקרא ליה שרגא ועיילי ליה למניה לבי גנניה וכו'. לכאורה ק' לשיטת הגאונים בסי' רע"ג ס"ה דאם שתה כוס יין נמי הוי מקום סעודה ובספר אבן העזר הכריע כדעת הב"י דבכוס קידוש גופיה סגי א"כ וכי לא היה יכול רב הונא לשתות בחשך הכוס של קידוש ויהיה מקום סעודה וצ"ל בעובדא הוי ששתה תחלה מלא לוגמיו והפסיק מעט כדי א"פ או כדי רביעית כדאיתא בא"ח ס"ס תרי"ב ובתוך כך כבה הנר ותו לא מצטרף שתיה אחרונה לראשונה כמו שכי' מג"א ריש סי' ר"ס לענין ברכה אחרונה.

שם ע"א תוספ' ד"ה ובקידושא. שמא יוכלו לאכול במקום שיש נר ואין יין למה שכי' התוס' לעיל [ק' ע"ב] ד"ה ידי קידוש דירושלמי לא פליג אנמרא שלנו אם כן אף לרב אינו יוצא אלא בדעתו לאכול בבית אחר וכי"כ בהדיא הרא"ש בסי' ה' א"כ אפי' סבר רבה יש קידוש שלא במקום סעודה לא הוה נפקי ידי [חובתן] כיון דדעת בעי ולא יוכלו לאכול במקום שהיה דעתם וצ"ל כיון שפקר רק דעתו ממקום קידוש תו אין חילוק באיזה מקום שיאכל וא"כ נראה להלכה לדין דלא מקרי שינוי מקום אם היה דעתו מתחלה לאכול במקום אחר כדאיתא בריש סי' רע"ג וכן לענין ברכה כמו שכי' רמ"א סי' קע"ח ס"א רשאי אח"כ לאכול אפי' במקום אחר שלא היה דעתו עליו בתחלה. ונ' הא דלא יכלו להביא עמם היין למקום הנר דבמבוי של רבה ואביי לא היה עירוב ולא שיתוף כדאי בעירובין דף ס"ח.

שם תוספ' ד"ה שינוי. יין חדש וישן צריך לברך שינוי יין א"צ לברך וכו'. נדחקו לפרש הנך לברך היינו הטוב והמטיב דאי' בפ"ה הא בחדש וישן נמי א"צ ולפי זה לא הוי דומיא דשינוי מקום צריך לברך דפירושו בפ"ה וק' למה שכי' מג"א סי' ר"א ס"ק י"א הרשב"א דשאינו חשוב אינו פוטר את החשוב דרך גררא אלא אם כן נתכווין בפירוש אבל החשוב את שאינו חשוב פוטר בסתמא ע"ש והנה סיפא ודאי לאו דוקא אלא ה"ה בשוין כמבואר בסי' ר"ז א"כ ה"מ לפרש בפשיטות לענין ברכת היין ממש ואיירי בסתמא שלא נתכווין בפירוש על הישן ולכך לא פוטר החדש שאינו חביב אבל בשאר שינוי יין נפטר בסתמא כיון שאינו יודע שיהיה טוב מן הראשון אין לו לברך מספיקא ואפי' אם יהיה קצת טוב משום זה לא נקרא עדיין הראשון נגדו אינו חשוב דמעשים בכל יום שמברכין אפירות ופוטר כולם בסתמא אף שאינו יודע איזה יבשר יותר.

שם ע"ב תוספ' ד"ה כש הן יוצאין. אמאי איצטריך לאשמעינן כשהן חוזרין וכו'. קשה למה שכי' מג"א סי' ק"צ ס"ק ג' דאם טעה וברך אחריו אין צריך לברך בתחלה א"כ שפיר איצטריך לאשמעינן דבשינוי מקום צריך לברך בתחלה ונפקא מניה אם טעה וברך אחריו אם כן כשהוא חוזר ודאי דאין צריך לברך אחריו דיוצא במה שבירך בטעות ואפ"ה הוי רשאי לאכול בלא ברכה תחילה והוצרך להשמיענו דמשום שינוי מקום צריך לברך תחילה.

שם ע"ב. ראיתי בספר מחצית השקל על מג"א סי' קע"ח ס"ק ז'
 דברים תמוהים בעיני כתב על המג"א דתקשה בל"ז להך דעה דין טעון
 ברכה במקומו אמאי לרב ושמואל ידי יין לא יצא וזה כבר כתבו התוס'
 דף ק"א ע"ב ד"ה אלא דלרשב"ם בעל דעה זו צ"ל דרב ושמואל פליגי
 ארב חסדא. עוד כתב מסברא דנפשיה דאפי' בפת אם אכל פחות מכשיעור
 דינו כפירות כבר כ' כן המג"א בס"י ר"י סוף ס"ק א'. עוד כתב דע"כ
 לא שתו כשיעור דא"כ היו צריכין ברכה במקומן קודם שיצאו מבה"כ ואיך
 יפטרו יין שבביתם וזה תמוה דדין זה הביא רמ"א בשם הר"ן דדייק כן
 ממשנה דלא פליגי ב"ש וב"ה אלא בריעבר אבל לכתחלה צריך לברך
 קודם שיעקור. ונ' דממתני' אין לדקדק כל כך אלא דלא פליגי רק בדיעבד
 אבל לכתחלה אין לילך ממקומו על דעת לברך במקום אחר והר"ן לשיטתו
 דפסק כר"י וברב ששת וכו' יודא דבריי' הוסיף לכתוב כהלכתא דאפי'
 רוצה לחזור צריך לברך קודם שיעקור ממקומו כמו שאמר ר"י בכרייתא
 כשהן יוצאין טעונין וכו' אבל לרב חסדא דת"ק דבריי' אתי כוותיה באמת
 אין צריך לברך קודם שיעקור רק דאין לילך לכתחלה לברך במקום אחר
 והא ראיה דהרשב"ם דף ק"א ע"ב ד"ה אבל דקדק ג"כ מהך משנה
 אלכתחלה ולא כתב כלשון הר"ן רק דצריך לברך במקומו והיינו משום
 דאיהו פסק כר"ה וא"כ רמ"א דפוסק כר"ה איך הביא דעת הר"ן כלשונו
 וצ"ל דרמ"א מכריע לענין הנך דינים. דלעיל כתב דנוהגים להקל ומכל
 מקום לענין לעקור ממקומו לכתחלה נקטינן כהר"ן וכו"ר דבריייתא והבעל
 מחצית השקל הרוצה ליישב דרב ושמואל יסברו כר"ה אם כן לדידהו פשיטא
 דרשאי לעקור על דעת לברך עוד במקום אכילה וכמפורש בהדיא בדברי
 ת"ק דבריי' ועוד אפי' להר"ן כ' המג"א בס"ק ה' דאם מומינים אותו לאכול
 במקום אחר או להב"ח אם היה דעתו בשעת ברכה ראשונה לעקור שרי
 א"כ אפי' שתו כשיעור אם פוטר יין שבביתם למה יברכו אחריו בב"ה"כ
 דאיך ישכח הלא ישתה בביתו ויצטרף יין בה"כ עם יין שבביתו ויפטרם
 ברכת המזון עיין סי' קע"ד ס"ק י"ד ובתוס' דף ק' ע"ב סוף ד"ה ידי יין
 ולהב"ח יוכלו לכוון בברכת בפי"ה על דעת לעקור. עוד כ' אלא ע"כ מיירי
 שלא שתו כשיעור וא"כ הוי כדברים שאין טעונין והרי הרשב"ם דף ק"א
 ע"ב ד"ה לקיבעיה הקשה דלמא ר"י איירי בדברים הטעונין וכן התוס' שם
 ולדבריו לא מקשו מידי ואפשר דבאמת כוונתו לתרץ קושייתם אבל מ"מ
 תמוה איך אפשר לפרש דברי רב ושמואל בידי יין בפחות מכשיעור איך
 אמר שמואל אף ידי קידוש לא יצאו משמע דהכי קאמר לא מיבעי' יין
 דלא יצאו אפי' ידי קידוש לא יצאו איך משכחת שישתו יין בב"ה"כ (ועיין
 רשב"ם דף ק"ה ע"א ד"ה דאי) כיון דלא יצאו בקידוש אסורים לשתות
 קודם קידוש ודוחק לאוקמי אקטנים דאיתנהו בחינוך קידוש ואפ"ה מותרין
 לשתות קודם כמו שבי' מג"א סי' כ' אלא ע"כ לצדדין קתני ולדברי הגאונים
 בס"י רע"ג ס"ה דכוס יין נמי הוי מקום סעודה והכי קאמר לא מיבעי' ידי
 יין דלא יצאו אפי' רשאין לשתות כגון ששתו כשיעור דיצאו בקידוש
 במקום סעודה אפ"ה על יין שבביתם צריכין לברך אפי' ידי קידוש אם לא

שתו כשיעור לא יצאו והא כדאיתא והא כדאיתא. ומוה נ' דהוציאו הגאונים הנ"ל דינם דאל"כ איך אמר שמואל אף די קידוש וכו' ולא מיבעי' יין אטו ברשיעי עסקינן שישתו קודם קידוש ומוה נ' גם כן השגה על בעל אבן העוור בס' רע"ג. והצ"ח כ' שכיוון לדעתו שכתבו לדברי הגאונים ומיושב קו' רשב"ם ותוס' דע"כ איירי רב ושמואל ור"י בפחות מכשיעור דאם לא כן היו יוצאין ידי קידוש במקום סעודה ולדעתי א"א לומר כן ובל"ז נראים דברי אבן העוור תמוהים שהוכיח מזה דלא בעינן רק חד שיעור ברכה אחרונה ודלא כטו"ז דבעי כדי סעודה חוץ משיעור צריך קידוש דהיינו רביעית ומלא לוגמיו וכוונתו דאי אמרת כטו"ז הדרא קו' לדוכתה דילמא איירי ר' יוחנן שלא שתה החון רק הם כל אחד רק רביעית וא"כ הוי דברים המעונים וכו' ואפ"ה לא יצאו לשמואל ידי קידוש כיון דלא היה רביעית חוץ מכדי קידוש וזה תמוה דהא איירי מהרבה בני אדם כדקאמר הכל בלשון רבים שקידשו יצאו וכו' וא"כ אימא לעולם כטו"ז ואפ"י הכי פריך שפיר אר' יוחנן דליכא למימר ששתו כל א' רביעית דא"כ אמאי לשמואל כולם לא יצאו ידי קידוש הא כיון ששתה א' כבר נעשה הקידוש כדינו דלא בעינן רק לשותת א' כמו שכי' התוס' דף ק' ע"ב ד"ה ידי קידוש ואחר כך אצל האחרים אם שתו רביעית הוי סעודה חוץ מכדי קידוש וכל האחרים ויצאו ידי קידוש. ולפי האמור לעיל לא תקשה על המג"א שכי' בס' רע"ג ס"ה דבעינן רביעית ממש"כ התוס' דאיירי ששתו ואפ"ה לשמואל לא יצאו בקידוש ולהנ"ל קשה מ"מ צריך לומר לצדדין קאמר שמואל אף ידי קידוש וכו' דהיינו לא מיבעיא ידי יין וכגון ששתו כשיעור ויצאו ידי קידוש דאם לא כן האיך רשאין לשתות כלל בלא קידוש וידי קידוש דלא יצאו ע"כ אם לא שתו כשיעור סעודה נ' דעתו דאיירי על כל פנים בגוונא חדא דשתו והא כדאיתא והא כדאיתא אבל אי תימא דשתית כל שהוא סגי יהיו חלוקים לגמרי ידי יין איירי דוקא אם שתו וידי קידוש איירי דוקא אם לא שתו כלל וזה ודאי דוחק.

דף ק"ב ע"א רשב"ם ד"ה להו די עך. אבל בשאר דברים לא היה יכול לאמור מעונין וכו'. לכאורה שכונן למה שכי' תוס' ד"ה כשהן שמא ישוהו מלחזור עד שירעבו וכו' וסובר הרשב"ם דאין הוששין שיטבתו אלא שימשך הדבר ובעוד שיחזרו למקומן ירעבו ואם יברכו שם יהיו שלא במקומן ולכך צריכין לכתחלה לברך קודם עקירה ולפ"ז כתב שפיר דבאין מעונין ברכה במקומן ליכא חשש שאם יראו שימשך הרבה יברכו שם ואיך שיהיה יש בדבריו סתירה דבסוף דבריו פ"י כפשוטו כחו דר"י דאפ"י במעונין מחמיר ומה היה קשה לו שהוסיף כאן מה שלא נזכר כלל בגמרא ועוד ק' דהגמרא איתא בהדיא אבל דברים שאין מעונין . . . כשהן יוצאין מעונין וכו' ועוד דאם כן מה צריך לדייק לעיל מלשון עקרו דאיירי במעונין תיפוק ליה מדמעונין ברכה למפרע והר"ן באמת פ"י כן אבל הרשב"ם פ"י בהדיא לעיל ד"ה מדקתני דמלשון עקירות קא דייק. ונ' דקשה לכאורה למה שכי' תוס' לעיל ד"ה כשהן שמא ישוהו עד שירעבו מה צריך לומר להודיעך בוחו דר"י לימא כחן החכמים לענין

ברכה למפרע דלא מיבעיא באין טעונין במקומן ליכא חשש שמא ישוה כנ"ל אפי' בטעונין במקומן דאיכא למיחש אפי' הכי אין טעונין ברכה למפרע ונ' דהתוס' כתבו ביצה דף ב' ע"ב ד"ה ונפלוג דהיכא דאינו מאריך דין הוא לינקט תרווייהו לפ"ז הכי נמי הוי מצי למינקט תרווייהו בקיצור שהיו מסובין לפת או לפירות וזה נ' כוונת רשב"ם דקשה ליה אמאי לא אמר להודיעך כחן דרבנן וע"כ דאם כן הוה ליה למינקט תרווייהו אבל משום ר"י לא מצי למינקט גם שאינן טעונין במקומן דהאיך יאמר כשהן יוצאין טעונין וכו' (ועיין במלחמת ד' ד"ה ועוד ואני דעתי בתחלת דבריו) אם כשהן יוצאין פירושו קודם שיוצאין לא אתי שפיר אדברים שאין טעונין ואי פירושו אחר שיצאו לא אתי שפיר אדברים שטעונין ומחד' תיבה וצאין לא משתמעו תרי פירושים והיה צריך להאריך אדברים שטעונין קודם שיצאו ואין טעונין אפי' אחר שיצאו וזה לא שייך להאריך בשביל להשמיענו תרווייהו וכיון דעל כרחיך מוכרחים אנו לומר דדברי תנא קמא נשנין בענין זו משום ר"י אמר תיכף להודיעך כח דר"י ותרוויי' לא מצי למינקט דבחד יוצאין לא משתמעו תרתי משמעות אבל באמת היכא דאיירי רק בדברים שאין טעונין אפי"ה שייך למיתגי כשהן יוצאין ופירושו אפי' אחר שיצאו.

שם רשב"ם בא"ד שמתמיר ב' חומרות דלא מיבעיא דברים שאין טעונין שהיב לברך אע"ג שהכיריו פטורין וכו'. כוונתו דר"י קאי אעקרו דהיינו דברים הטעונין וכו' ובהא דמהני מקצת חבירים אבל בשאר דברים אפי' מקצת חבירים לא מהני ודלא כמג"א סי' קע"ח ס"ק ג' שבי' שמשמע בפוסקים כרב ששת דשתיה ואכילה שוין והכא לר"י קאמינן דהוא דעת ר"ש והנה המג"א הוכיח מדרייק לעיל מעקרו דאיירי בדברים הטעונין ולא דייק מדמהני זקן וחולה. ונ' ע"פ דבריו ליישב מה שהקשה מהרש"א בשם המרדכי ובספר המרדכי הקושיא משובשת והנכון כמו שבי' מהרש"א כוונתו וכן הסכים בספר קרבן נתנאל דאמאי הוצרך לדייק מרישא כיון דמפורש בהדיא בלא הניחו וכו' דטעונין ברכה וכו' על זה המרדכי אלא מפרש הוא הקושיא ונדחקו הרבה בכונתו ומה שהביא בספר הנ"ל בשם מהר"ם לזבלין דף מ"ז בגמ' שבת לא ידעתי מאי קאמר אדרבה הכי הוי ממש כמו בכנתה דהבריי' בעצמה מתפרשת יפה ונ' כוונתו דק' לדברי מג"א אמאי לא תני לעיל דברים שאין טעונין והיי' רבותא דאפי' בהם מהני זקן וחולה אח"כ מצאתי שהקשה כן בספר הנ"ל וצ"ל כמו שבי' רשב"ם דכות דאיסורא עדיף וזה שאמר לעיל מדקתני עקרו מכלל דבדברים הטעונין איירי וכוה נשלם הקושיא דהוינן מסיפא דבדליכא זקן וחולה טעונין ברכה לכתחלה רק דלא תיקשה לך הא מדלא דייקת פשוט דאיירי בדברים הטעונין וכו'. מדמהני זקן וחולה ע"כ דבדאין טעונין . . . נמי מהני וא"כ האיך אפשר לפרש עקרו אדברים הטעונין דהיה יותר להשמיענו לבריייתא דאפי' באין טעונין מהני זקן ועל כרחיך דבאמת איירי בדברים שאין טעונין וליתא לריוקא דידך מעקרו לזה אמר לעולם דאיירי בדברים הטעונין וניחא יותר לבריייתא להשמיענו כח דאיסורא

דאפילו בדברים המעונין . . . טעמא דהניחו אבל לא הניחו טעונין ברכה לכתחלה ממש כסוגית הגמרא בסוף הסוגיא גבי להודיעך כחו דר"י וזה כוונת המרדכי דבאמת הקושיא מסיפא אלא מפרש הוא הקושיא כלומר דמבאר הוא שלא יקשה כלום אהא דמדויק מעקרו דאיירי בטעונין ברכה במקומן.

שם ע"ב רשב"ם ד"ה ונימר ינהו. ולר"י יוסי פריך וצריך עקירת שולחן. וכי המהרש"א וקרוב לזה כתבו התוס' [וכו'] ושפיר פריך נמי לר"י [יודא] ולדעתי לענין אחר כוון הרשב"ם לשיטתו דלר"י יודא קידוש ברישא ומשום ק"י התוס' דלמה עוקרין השלחן קודם קידוש ומשמע להו כן כמו שכי' לעיל דף ק' ע"א ד"ה מפסיקין הרשב"ם באמת סובר בעוקרי רק לבה"מ ואחר קידוש ולכך כי שפיר דלר"י יודא לא מצי להקשות דילמא איירי בשלא היה לו כוס בתוך הסעודה ואם כן יצטרך לברך בפה"ג קודם קידוש ונהי דקידוש ובה"מ לא הוי הפסק כיון דצורך הכוס הם אבל עקירת שלחן ודאי הוי הפסק בין בפה"ג לשתיה ולכך צריך עוד כוס לבה"מ.

שם תוספ' ד"ה שא"י. ולכך מתכוונים וכו'. הנך תרתי מילי אין להם מובן ואולי הם שלא במקומן ושייכי בתחילת שא"י מברכין על השני בפה"ג כיון שבירך על כוס בה"מ ולכך מתכוונים כלומר דלא הוי אכוס שני נמלך.

שם תוספ' ד"ה דא"ת. כדתנן ד' פרקים בשנה וכו'. קשה אכתי לוקמי ביו"ט א' של חג דאין מכינים כמו שכי' התוס' שם וצ"ל דאי אסוכות לחודיה קאי היה להם לרמוז ג"כ אברכת לישב בסוכה דשייך לכוס של קידוש.

דף ק"ג ע"א רשב"ם ד"ה ר' יעקב בר אבא. שבת הוה וכו'. נ' כוונתו להקדים זה הכא משום דאמרי ליה הא בריך לן מר משמע דהוציאם בברכתו ואי בחול הא יין שלפני המזון אינו פוטר שבתוך המזון כדאיתא בברכות דף מ' ועל שבתוך המזון כל א' מברך לעצמו כדאיתא שם דף מ"ב וע"כ דאיירי בשבת ובירך להם קידוש ובוה יובן מה שכי' בסמוך ע"ב ד"ה ואמר רב וה"ה לתרי כסי דקידוש היום ובה"מ. שם ע"ב רשב"ם ד"ה כתלמידי דרב. דיליף רבא מיניה וכו'.

לכאורה לא הצריך לאריכות זה דבפשיטות מוכח כיון דאפי' הב ונברך הוי סילוק כ"ש ברכת המזון דאינו בלא הב ונברך ועיין לעיל דף ק"ב ע"ב תוס' ד"ה יקניה ונראה מזה להכריע כמו שכי' הרא"ש בשם הרשב"ם הביאו מהרש"א לעיל דף ק"א בתוס' ד"ה כשהן דסובר עד דמברכיתו בה"מ ואם כן ליכא כל כך הוכחה מתלמידי דרב כמו שכי' תוס' שם ולזה כתב דיליף רבא מיניה כלומר דאפי' הכי יליף רבא מיניה כמו שכי' תוס' שם שיש לדחות וכו' ה"נ יליף הוא מיניהו.

שם תוספ' ד"ה רב אשי. וגם אחר ב' כוסות של אירוסין וכו'. לא ידעתי אמאי יברך לאחריו וכן על כוס ג' של ארבע כוסות לשיטתם בסמוך ד"ה בריך ולעיל דף ק"א ד"ה כשהן דבשינוי מקום אין צריך לברך

אחריו ואמאי יגרע זה משאר היסח הדעת ואדרבה חזינן דהרי"ף פוסק בס"י קע"ה דצריך לברך אחריו ועל כוס ג' אין צריך לברך אחריו כמו שהביא הטור בשמו בס"י תע"ד.

דף ק"ה ע"א תוספ' ד"ה ק שיא. וכן משמע דר' יודא לא היה שואל וכו'. לכאורה אכתי אין מזה ראייה על פירוש תשובתו ונ' דודאי לדברי התוס' ר' יצחק השיב המבדיל בין קודש וכו' כל האריכות עד ר' ימי המעשה והגמ' מקצרת בדבריו ואי כפי' רש"י דלא אמר כלל יותר וכן השיב ר' יצחק א"כ בשלמא אם רב יודא רצה לידע סתם האיך מבדיל ע"כ השיב שפיר סתם המבדיל וסתימת תשובתו משמע ודאי דלא אמר כלל יותר אבל באמת היה רוצה לידע רק האיך יחתום כרב או כשמואל משום דתלמידים היו וכך אמר לבריה שיראה האיך יחתום וכי השיב המבדיל א"כ נתן בתשובתו מקום למעות כלומר דחתם המבדיל ותו לא כלומר דלא כר"י בן חזני' והוה ליה לאביו ולרב יצחק לפרש יותר דבריהם ולומר לא חתם כלל וליכא למימר דבאמת השיב כן והגמרא מקצרת זה לא שייך לקצר דהוה ענין שלם אלא על כרחיך דאמר כל סדר הברכות וכך השיב וליכא למיטעי כלל בתשובתו והגמרא מקצרת דרק סדר הברכות מקצרת והוה כמו וכולי'.

דף ק"ו ע"א תוספ' ד"ה ד ה ו י. ומכאן יש להוכיח שא"צ לשפוך וכו'. והרא"ש כתב דאין ראייה מכאן דאיכא למימר דגחין להושיט לשפוך ולפי ענ"ד ראיית התוס' [כן היא] דאי ס"ד דצריך לשפוך אם כן הוה תו כזקוקין לכוס המברך ואסר להם לשתות קודם לו.

שם ע"ב תוספ' ד"ה מ ק ד ש. וכן ההוא דירוש' איכא לאוקמי כשאינו חמר מדינה. תמה מהרש"א אם כן אמאי מבדילין עיין ברא"ש ס"י י"ז שכתב דסובר כסבור מינה קדושי לא מקדשי אבדולי מבדילין בסמוך דף ק"ז.

דף ק"ז ע"א. כתב הר"ן בסוגיא כאן בדיני קידוש דמקדשין על המעושן דאיתא בכבא בתרא דף ס' בין התירו מפני שמשביחו ולא מצאתי שם דבר רק בכבא מציעא דף ס' ע"א איתא זה הלשון [באמת אמרו בין התירו] לערב קשה בכך [מפני שהוא משביחו] ולא ידעתי שייכות לזה עם מעושן, עוד כתב דהבישול משביחו דתנן ר"י מתיר מפני שמשביחו ולכאורה הביא סתירה לדבריו דהירושלמי הביאו הרי"ש סוף פרק ב' דתרומות פריך על משנה דשם דמשמע דמבושל גרע ששני כאן בכהן כאן בבעלים ע"ש ומקדש נמי דומיא דבעלים וצ"ל כמו שבי' הרא"ש בב"ב פרק המוכר פירות ס' יו"ד דגריעותיה אצל בעלים הוא שפוחתין מידת התרומה מה שניצטמק בבישול וזה לא שייך במקדש או דכוונת הר"ן כמו שבי' תוס' לקמן דף ק"ט ע"ב ד"ה ארבעה דר' יוחנן סבר דבאמת מיהלפא ומשנה דלא מן המבושל אתי כר' יודא ואיהו סבר דאין מבשלין ורבנן סברי שמשביחו וק"ל כוותיה. והמהרש"א בתוס' שם הקשה דילמא ר"י מפני שמגרעו ובדבריו הרא"ש הנ"ל לא ק"מ דגריעותיה הוא מה שממעטו. עוד כתב הר"ן שם דלענין תרומה יין ותומין לכולי עלמא ב' מינין ותמזה

דבהדיא אמרו בבא בתרא דף פ"ד ע"כ לא פליגי רבנן אלא לענין מעשר ותרומה ואפשר כוונתו למה שבי' תוס' יבמות דף פ"ט ע"א ד"ה קישות דשני שמות הם י"ן וחומץ ולכך אינו תרומה לכולי עלמא.

דף ק"ח ע"ב תוספ' ד"ה רובא. לכתחלה צריך לשתות רביעית. נ' כוונתם ע"פ מה שבי' לעיל דף ק"ג ע"ב ד"ה רב אשי דצריך לברך על כל כוס וכוס ואם כן משום ספיקא צריך לשתות רביעית כדאיתא באו"ח סי' ק"צ ס"ג לפי זה הטור ותוס' לא פליגי דהטור לשיטתו בס' תע"ד דלא כב"י בס' תע"ב.

דף ק"ט ע"א תוספ' ד"ה רביעית. דבירושלמי איירי בעגולות . . . ובשתסיר שליש מגובה וכו'. הקשה מהרש"א דאינו מכוון דשליש החסר מגובה עולה יותר ממה שמשלים שליש הרוחב דאינו אלא שליש מאצבעיים וכו' ולא דק לקולא ע"ש ולא ידעתי מאי קשיא ליה דאם נאמר דנשאר אצבעיים חסר חומש החשבון הוא מכוון היטב דהשטח העליון הוא י' חומשים על י' חומשים וא"כ בעומק חומש הוא ק' חומשים ושיעור תלמודא דידן הוא י"ג וחצי ונחסר לפי זה ד' וחצי חומש בעומק ועולה החסרון לד' מאות וחצי חומשים מרובעים ושטח הרוחב של ריבוע מן הצד הוא י' חומשים בגובה מ' שהם צ' חומשים ובמשך אצבעיים שהוא י' חומשים י' פעמים צ' הוא ט' מאות חומשים ועיגול החיצון הוא פלגא של ריבוע הפנימי אם כן הוא ד' מאות וחצי חומשים ממש כשיעור החסרון בגובה והירושלמי לא דק ונקט חסר שתות ונחסר מהגובה רק ג' וחצי חומש בעומק שעולה ג' מאות וחצי חומשים מרובעים ועוד שתות שעולה פ"ג ושליש חומש כיצד לעולם שתות הוא פחות מחומש בחלק שתות מחומש למשל בסך שלושים החומש הוא וי"ו השתות הוא ה' והיא פחות א' מוי"ו שהוא חלק שתות של חומש וא"כ אם עומק חומש עולה למאה חומשים בעומק שתות נחסר חלק שתות ממאה שהוא י"ו ושני שלישים נשאר פ"ג ושליש עם ג' מאות וחצי עולה החסרון מגובה תל"ג ושליש חומש ואחר כך בשטח הרוחב צריך לחשוב תחלה רוחב י' חומשים בגובה אצבע שהוא ה' חומשים עולה נ' חומשים ומהאצבע השני בגובה נחסר שתות אם כן צריך לחסר שתות מנ' חומשים נשאר מ"א ב' שלישים אם כן עולה שטח הרוחב מן הצד צ"א ושני שלישי חומש ובמשך אצבעיים שהוא י' פעמים כסך הזה הוא ט' מאות י"ו ב' שלישי חומש ועיגול החיצון הוא פלגא ריבוע הפנימי עולה לפי זה תנ"ה ושליש חומש ואם כן נשלם החסרון מגובה ועוד יותר כ"ה חומשים מרובעים ולא דק לתומרא.

דף ק"ט ע"ב תוספ' ה"ה ברום. יפלו המים למטה ונחסר השיעור. אין כוונתם דיחסר משיעור מ' סאה דאם כן אין לזה שייכות לדבריהם דלעיל אלא דלזה לא חיישינן דמיירי דהמקוה היא בבית ונשארים המים אשבורן בבית והוו חיבור למקוה ועיין תגינה דף כ"א ע"ב בתוס' סוף ד"ה כעוביה אלא כוונתם משיעור הגוף יחסר הראש שלא יהי' במים ואנן בענין כל גופו במים.

דף קי"ד ע"א תוספ' ד"ה הביאו. נראה דעת רשב"ם דברישא
ע"כ הוצרך לומר מטבל כלומר אוכל דאם לא כן הוה ס"ד דהביאו רק
להניח עד אחר המוציא למרור והיה זה אריכות הרבה הביאו חזרת
מטבל בחזרת ולינקוט הביאו חזרת מטבל וכו' לא הוה ס"ד כהביאו
דסיפא דחזרת מצוה ולכך מטבל בחזרת כלומר אם חזרת מטבל חזרת
אבל באמת תך חזרת נמשך אהביאו ובוה מיושב גם כן קושייתם בסמוך
דחזרת תניי' נמי בסיפא דוה לא איכפת לן אם נאמר ברישא בהדיא
ונאמר גם כן בסיפא נפרש דתחילה הביאו כרי צורך טיבול א' ואחר
כך הביאו עוד למרור אבל אם צריך ברישא גם כן חרוסת ולא נזכר עד
בסיפא זה ודאי קשה לומר ועוד בשלומא בחזרת שייד לומר שהביאו
תחילה רק כרי צורך טיבול א' ואח"כ הביאו עוד למרור אבל בחרוסת
מבואר בשו"ע ס"י תע"ה דצריך לנער מחזרת שמע מיניה דמשום קפא
די בטיבול גרידא ובוה לא יחסר כלל מגוף החרוסת ואם כן כשהביאו
לטיבול א' דיו גם כן לטיבול ב' ואמאי נקט תו בסיפא הביאו חרוסת.
וני' עוד דעת רשב"ם דודאי צריך תיכף לחרוסת משום קפא רק לאפוקי
מה"ר יוסף שהביאו תוס' דלדעתם חרוסת חובה בכל ענין אלא דוקא
לחזרת ולכך תני בסיפא חרוסת דעתה חובה החרוסת והיינו אע"ג דלשאר
מיני מרור אין צריך לחרוסת משום קפא מ"מ כיון דמצוה מן המובהר
בחזרת כדאיתא לעיל דף ל"ט [ע"א] ולחזרת ע"כ צריך חרוסת תיקנו לכל
מרורים חרוסת לחיוב מה שא"כ לטיבול א' אדרבה חזרת בא בשעת
הדחק וא"ש דנקט"י בסיפא דעד עתה היה רשות אי אכל שאר מינים אין
צריך חרוסת אבל עתה לחובה וזה כוונת רשב"ם דאי ברישא ג"כ חיוב
אמאי נקטיה תו בסיפא.

שט תוספ' ד"ה עד. רמו במשנה דמצה קודמת וכו'. כ' המהרש"א
אע"ג דאמר בסיפא בהדיא דמצה ואח"כ חזרת עיין שם שנדחק ולפי
ענ"ד נראה כוונת תוס' דהתנא רוצה לרמוז בדבריו תיכף התירוץ למה
שיקשה לן אמאי דאמר עד שמגיע כלומר מלבד מה שיאכל אח"כ אמאי
יאכל תו אפי' צריכות כוונה ליכוון בטיבול א' לזה קורוהו פרפרת הפת
כלו' דיינו אחר פת ולכך צריך לאכול עוד אפי' אי אין צריכות כוונה
וע"כ יצא בראשונה בעי למיכל תו משום היכרא וגם לקיים מצות
ומרורים כמו שכ' תוס' ע"כ סוף ד"ה זאת.

דף קי"ד ע"א תוספ' ד"ה אף על פי. אמאי לא אתי חרוסת
דרשות וכו'. הקשה מהרש"א אפי' לר"א בר צדוק הו"ל להקשות דבזמן
הבית הוי מרור דאוריית' וחרוסת דרבנן מבטלו וני' דע"כ לא הקשו אלא
בזמן הזה דאכלינן מרור לחודיה אבל ראב"ז אפשר דסבר כהלל דבורך
ג' זיתים וא"כ הוי חרוסת לגבי כולם דבר מועט ולא מבטל כמש"כ בדף
קט"ו ע"א ד"ה אתי וקושיא שניה לק"מ לשיטת תוס' שם ד"ה אלא אמר
דלר' יוחנן נמי הכי מצות אין מבטלות דגלי קרא וא"כ לא החמירו חכמים
יותר מד"ת.

דף קמ"ז ע"א גמר' אמרו על הלל שהיה כרכן. בזבחים דף ע"ה ע"א תוס' ד"ה אלא כ' דביתר מכזית ליכא משום מבטלות דמ"מ נשאר טעם כזית מרור ומצה והקשו בדף ע"ט ע"א ד"ה אמרו דילמא סבר הלל מבטלות ואכל יותר מכזית מכל א' ולכאורה ק' הא הלל דריש קרא להכי ובקרא כתיב אכילה והוא בכזית רק משום הא לא איריא דזה ג"כ הוי רק כזית בטעם מבורר ולולא דבריהם היה נ' דאין בית הבליעה מחזיק כולי האי אפי' במרוסק ועיין במג"א סי' תע"ה ס"ק ד' בשם הת"ה ומלבר זו נ' ליישב קושייתם דקשה למה שכי' תוס' שם דף ע"ה אמאי איצטרך לדין ד' זיתים בתחלה כל חד לחודיה ואח"כ לכריכה נקח מכל א' כזית ומחצה וא"כ ממ"נ אי צריך כריכה הרי כריכה ואי לאו הרי מרגיש מכל חד טעם זית שלם והוי ככל חד לחודיה וע"כ מוכח דאי דרשינן יאכלוהו צריך כל חד לחודיה ממש והתוס' כ' כאן דאי בעלמא אין מבטלות אתי הכא קרא דעל וכו' למצוה אבל אי מבטלות ע"כ דרשינן יאכלוהו ועל אתי לרשות לפ"ז אתי שפיר דאי סבר הלל מבטלות א"כ יש לפנינו שני דרכים או דנפרש קרא בכזית ומחצה דבעלמא רשות והכא מצוה ומצינו לפרש גם כן קרא בכזית גרידא ובעלמא אסור והכא רשות וממילא לכתחלה כל חד לחודיה ממש מיאכלוהו וא"כ מניל להלל כפי' קמא דילמא כאידך פירושא וכיון דחשש לעשות כמצותו אמאי סגי לי' בכריכה היה לו ג"כ לאכול כל חדא בפ"ע ולחוש לאידך פירושא דאז כה"ג הוי כמצותו ועיין תוס' לעיל סוף ד"ה זאת אומרת וע"כ דס"ל אין מבטלות ולא יתפרש קרא בענין אחר כי אם למצוה בכריכה רק לכאורה דילמא לעולם סבר מבטלות וקרא באמת סובל ב' פירושים רק דלא חשש לעשות כמצותו משום שירחא דמרור ומספיקא לכך כרך דממ"נ אי איירי קרא בכזית ומחצה עשה כמצותו ואפי' איירי בכזית מי"מ יצא בדיעבד אבל אי אכל כל חד לחודיה לא יצא כלל לאידך פירושא ובוה מיושב קו' המהרש"א דע"כ להלל בדיעבד נפיק בלא כריכה וא"כ אמאי בחר דוקא בכריכה אי למצוה מן המובחר היה לו גם כן לאכול כל חדא בפ"ע ולחוש לאידך פירושא למצוה מן המובחר וע"כ דסבר אין מבטלין וא"כ מכת קושייתם בזבחים מוכח דבדיעבד נפיק ונ' דמלישנא דבריי' משמע לגמ' הכי דרק למצוה הוא דקתני אמרו על הלל ולא הלל אומר וכן מצינו לעיל דף ס"ו ע"ב אמרו עליו שלא מעל אדם בעולתו והוא זהירות.

שם תוספ' ד"ה וה ד"ר. ונ' דאין צריך לברך בפה"א וכו'. סמכו דבריהם הכא משום דבעלמא ודאי אין צריך לברך אמרו כמו שכי' בברכות דף מ"ב סוף ד"ה והילכתא אבל הכא דכבר יצא מקודם הוצרכו לטעם אחר.

שם תוספ' ד"ה כ"ל. כדתנן השוחט ולא יצא דם וכו'. כ' מהרש"א דלא ידע מחיכן משמע להו דהתם לאו משום משקה הוא וכו'. ולא הבנתי דתוס' לא בעי להביא אלא דאסור לפסול גופו באכילת דבר טמא ואינו רק משום קדושה מדנישנה במתני' לדינא.

שם ע"ב גמר' כרכן בסיב ובלען אף ידי מצה נמי לא יצא. וכן סתם המתבר בס"י תע"ה סעיף ג' וכי הטעם לפי שאין דרך אכילתו בכך והנה למאי דפסק הרמב"ם פ"ג מאבות הטומאות הל' ה' לענין נבילת עוף טהור דאם כרכו בחזרת טמא ובסיב טהור והוא מהתוספתא וכי הכי"ט הטעם דחזרת שהוא מין מאכל מין במינו אינו חוצץ והתם נמי כתיב אכילה א"כ לענין מצה נראה ג"כ דאם בלע ע"י חזרת יצא.

שם תוספ' ד"ה אסו ח"י. תיפוק ליה דנטילה ראשונה לא היתה לשם קדושה וכו'. ולולא דבריהם היה נראה דל"ק"מ דק"ו הגמרא היא ליכוון בראשונה לשם קדושה ואע"ג דמפסיק בינתיים באכילת דבר שאינו צריך נטילת קדושה מ"מ לא הוי הפסק ודאי למה שכי' תוס' לעיל ד"ה מתקיף מטיבול א' ותקיעות דמיושב אבל בהיסבו מביאין להם מים שהביאו תוס' לעיל ד"ה כל שטיבולו ליכא לאקשו' יכוונו בראשונה לשם קדושה כיון דאינו נוטל רק ירו' אחת גלי דעתיה בהדיא דאינו עושה לשם פת ועד כאן לא הקשו תוס' לעיל דליסוגי בנטילה ראשונה לידו א' אלא כל כמה דלא ס"ד דבעינן לשם קדושה אבל אחר שתורצו דבעינן לשם קדושה תו לא מהני אפי' איכוון כיון דעושה בהדיא ההיפך שלא מצינו נטילת יד א' לפת ואין לומר מ"מ ישלו בתחילה ב' ידיו לשם קדושה י"ל אין ה"נ אלא דעצה טוב' קמ"ל אם רוצה ליטול לכוס רק יד א' סגי ולאפוקי ממרור דבעי ב' ידיו כמו שכי' תוס' שם.

שם בא"ד. וי"ל דס"ד כיון שנטל יועיל אפי' לנהמא וכו'. כלו' אבל לפי האמת אינו מועיל כמש"כ בסמוך ד"ה כל שטיבולו ועיי' במג"א סי' קנ"ה ס"ק י"ב וצריך טעם למה הא באמת חולין לא בעי כוונה וני' דכווני' לקצת מצו' גרע מבלי כוונ' כלל כמש"כ הר"ן פ"ד דראש השני על משנ' תקע בראשונ' והביא ראיי' מסוגיא קמיתא דזבחים דמינה מחריב בה. שם רשב"ם ד"ה מצה לפני כל אחד. אבל לדיון אין צריך וכו'. לא ידעתי מאי בעי לזה הא כבר פסקינן כר"ה ואפשר כוונתו דאפי' מאן דרוצה להתמיר כרב שימי נקרא הדיוט דלדיון לא שייך זה.

שם תוספ' ד"ה מצה. דאין הברכה חובה אין צריך לטעום תיכף לברכה מיד. עיי' מג"א סי' קס"ז ס"ק י"ט שפירש דבריהם דמ"מ אם הפסיק בדיבור אינו יוצא רק דאין צריך תיכף ומיד וני' סברת התוס' דבשאר ברכת המוציא דאין כוונת המסובין כלל אאכילת פרוסת המוציא רק שרוצין לפטור בברכת הבוצע אכילת לחם של הסעודה ואם יאכלו דבר אחר קודם לפת לא יצאו ולכך אוכלין תחלה פרוסת המוציא אבל משום זה אין צריך למהר כל כך מה שא"כ במצה דכוונתם דוקא אאכילת מצת מצוה ואותו דבר שמתכוונים לאכול צריך תיכף ומיד לברכה.

דף קמ"ז ע"א רשב"ם ד"ה פתה ואמר. לאחר שאילת הבן [התחיל לומר עבדים היוינן] וכו'. דבריו תמוהים מאד דהא פטרן מלומר מה נשתנה ובאמת דברי הגמ' ג"כ סתומים דהאיך נפטר באמירה זו של העבד כמה נשתנה ולא דמי כלל לדלעיל דף קמ"ו באב"י ורבה וצריך לדחוק דחכי קאמר דלא שייך להקשות אם כבר נאמר תירוץ הקושיא

והעבד כבר אמר דבעי לעבד לשבוחי ואם כן לא שייך תו לומר מה נשתנה דהא כבר אמרנו דבעי לשבוחי אך פי' רשב"ם לא ידעתי לכוון.

דף קי"ז ע"ב רשב"ם ד"ה צריך שיזכיר. ובשאר מועדים במה מצינו מפסח. הקשה מהרש"א אמאי לא ילפינן גם שבת במה מצינו לק"מ דהא כתב המג"א ריש סי' רע"א בשם המ"מ דקידוש יו"ט דרבנן וא"כ מה שכי' רשב"ם מה מצינו הוא רק אסמכתא ובפסח גופיה הוא דרבנן רק דנסמך יותר אקרא משום דילפינן שבת מפסח בג"ש אמרינן ג"כ הג"ש לאידך גיסא מה זכור לגבי שבת לקדשו אף למען תזכור הוא לקדשו דמלקדשו ילפינן הקידוש כמו שכי' הרשב"ם לעיל דף קי"ז ע"א אבל גבי שבת דבעינן למילף מדאורי"י דצריך להזכיר יציאת מצרים בקידוש ודאי דצריך לג"ש. גם מה שהקשה הא בהדיא כתיב י"מ בשבת וזכרת כי עבד וכו' לא ידעתי מאי קאמר אטו שם נזכר דבר מקידוש היום דשמור אינו משמע כלל קידוש היום עיין ברכות דף כ' ע"ב וברמב"ן פי' יתרו ובפסח וסוכות נזכר גם כן יציאת מצרים ואפ"ה אינו מחוייב להזכירו ומדאורי"י בקידוש דכל עיקר הקידוש בהו דרבנן ולכך ילפינן בג"ש דזכור דקאי אקידוש הוא בי"מ.

דף קי"ח ע"א רשב"ם ד"ה יהללוך וד"ה ור' יוחנן. עיי' מהרש"א ולולי דבריו נ' להגי' ע"פ הנוסחא ברשב"ם לרב אלפסי ובש"ג שם בד"ה יהללוך ונשמת כל חי גומרין אותו עד בא"י וכו' פי' ולא עד בכלל וא"ש דבהא פליגי ר"י סבר רק יהללוך בברכה ולפי שנמצא בכל ההגדות נשמת לא רצה לעקרו לגמרי אליבא דר"י ור' יוחנן סבר יהללוך בברכה ונשמת גם כן בברכה וכן נ' לגרוס והיינו דאמר תרווי"י כלומר כוונת ר' יוחנן דאמר תרווי"י כלומר שאומרין תרתי בברכה והלכה כר' יוחנן וקבעוהו וכו' פי' דלר' יוחנן א"ש שקבעו לנשמת אחר הלל הגדול משום שהוא חובה לאמרו דין הוא שיהא אחריו ברכה ג"כ ומה שכי' בד"ה יהללוך וזו היא ברכת השיר וכו' עיי' פירושו בר"ן דף כ"ט ד"ה אבל רבינו האי גאון וברשב"ם לר"ף נ' להגי' במקום דהילכתא צ"ל והילכתא ובש"ג בשם הרשב"ם כיון דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר עבדינן כתריווייהו הכוונה דעבדינן לצאת ידי שניהם דאם נאמר רק יהללוך בברכה לא יצאנו ידי חובתינו לר' יוחנן אבל כי נימא גם נשמת בברכה ליכא למימר דלא יצאנו לרב יודא דיש בכלל מאתים מנה דליכא למימר דלרב יודא הוי בנשמת ברכה לבטלה דאם כן בליז לא הוי פוסקין מספיקא לומר תרתי וצ"ל דאין בזה משום ברכה לבטלה וצריך למחוק שם תיבת הלל גם וי"ז של נשמת.

שם ע"ב גמ' נחל קדומים שנעשה ערב מקדם. לכאורה לשון קדומים אינו מיושב כל ערב הוא קודם שעת הגביה ונ' ע"פ מה דאיתא סוף בבא בתרא ערב דלאחר מתן מעות לא משתעבד בסתמא אך נחל קישון נעשה ערב קודם שפלטן הים כדאי' לעיל נחל קישון יהא ל"י ערב מיד בלמ אותן וזה שאמר נחל קדומים שנעשה ערב מקדם פי' קדם הפליטה ובדין היה לבלוע אותן לקיים ערבותו.

שם גמר' אימתי אני אהובה לפניך בזמן שתשמע קול תחנוני. ג' ע"פ מה שאמרו מ"ק דף ט"ז ע"ב מי מושל בי צדיק שהקב"ה גזור והוא מבטלה ואיתא במדרש רבה סוף סדר פקודי שקרא ה' לישראל בת ואחות לא זו מחבבן עד שקראן אמי וגו' דזה היא בחינת אמי ששומע בקולה כבן לאמו כביכול והיא הבחינה היותר מעולה דמושל בי צדיק והרמב"ן סוף סדר בא הביא ממדרש ויקרא אל אלקי בחזקה מכאן שהתפילה צריכה קול הציפא נצח לבישא הנראה שתובת קול על תפילה שמנצחת לגזירת הקב"ה זה שאמר אימתי אני אהובה דהיינו הבחינה המעולה באהבה כי ישמע את קול תחנוני שתפילתי מנצחת דהיינו בחינת אמי.

שם רשב"ם ד"ה פלוט. בזכות שאמרו כי ד' נלחם וכו'. לא ידעתי מאי זכות בזה וכבר אמרו במצרים אצבע אלקים הוא ורש"י בתורה פ' בשלח הביא פסוק ד' הצדיק והוא ממכילתא.

שם רש"י ד"ה אגבורות דחזיתו שעשה לי. לכאורה פירושו תמוה דמפורש בגמרא דעביד בהדיהו וכמו שפ"י רשב"ם. וגו' דקשה לרש"י דפתח בלשון נוכח וסיים בלשון נסתר בהדיהו וגם היכן מצינו דעביד לגויים נפלאות אם עשה לעשו ובני לוט כמו שכ' הרמב"ן פ' הדברים לא יתכן לומר כל גויים לזה פירש דקאי אדישראל דקאי השתא אלעתיד לבוא דהא קאי בתר קרא דאתהלך לפני ה' דדריש לעיל ע"א אתחית המתים ואז גם א"ה יהיו משבחים על גדולת ישראל כעין מה שפ"י רש"י בסדר האזינו על פסוק הרנינו וכו' ולא קשה למקשן רק דלא שייך דנוכר בקרא רק א"ה ומהילול דישאל לא אמר כלום לזה אמר הללו אנגבורות דעביד בהדיהו ולא אמר בהדן דזה דרך מוסר כיון שהוא גדולה לישראל לא רצה המשורר לכלול עצמו ואמר אשאר ישראל וכשהגיע להילול דישאל לקב"ה כלל עצמו עמהם דמחוייב גם הוא כי גבר עלינו חסדו.

דף קי"ט ע"ב תוספ' ד"ה אמר. ליפרוך ממתני' לרב הא אחר מצה מפטירין. הא דלא ניהא להו דבמצה אינו אוכל בבי' מקומות רק משום זכר לפסח כמו שכ' רשב"ם במשנה דבסמוך וא"כ אפשר מה"ט לא תני מצה דבמצה אין מחמירין כל כך לגזור אפי' שאר מאכלים ג' דכל הפעם הוא כרי שיתיישב עובדא דרבה דלקמן במצה בזה"ז ואם דאין מחמירין באפיקומן דמתני' משום דהוא רק זכר לפסח גם בשניה דין ה"י שלא להחמיר כיון דכל עצמו דבי' מקומות במצה רק זכר לפסח ואך עדיין ק' דילמא לעולם מהיקשא דפסח גם מצה אינו נאכל בבי' מקומות וסובר רב דבמצה כיון דלא נפיש טעמי' כפסח אסור לאכול אחריו דמבטל לטעמי' וא"כ מה"ט לא תני מצה דלא מיבעיא קאמר לא מיבעיא מצה דאפי' במקומו אסור אפי' פסח דנפיש טעמיה מ"מ שלא במקומו אסור ואפשר דלא שייך זה להחמיר במצה יותר מבפסח ועיין מג"א סי' תס"א ס"ק ז' בדעת הר"ף.

דף ק"ב ע"א בפ"י רש"י במתני' דנראין כאוכלי פסחים בשתי חבורות. הגאון ר"י פיק הגי' ע"פ פ"י רשב"ם במשנה דצ"ל בבי'

מקומות ואין צורך דרשב"ם כי שפיר דליכא לפרושי דדמי לאכילת בי חבורות כלומר לבי חבורות שאוכלין חד פסח דזה מותר להלכתא אבל רש"י כתב כאוכלי פסחים בשתי חבורות כלומר שאוכלין בחבורה זו ואח"כ תולכין לחבור' אחרת ואוכלין שם זה ודאי אסור דכב' מקומות ממש הוא כמו שבי רש"י לעיל דף פ"ז ע"א ד"ה קופין.

שם רשב"ם במשנה וליכא לפרושי טעמיה משום דאין מפטירין וכו'. דבריו סתומים דמה שייך זה לאין מפטירין דאסור שמבטל באכילת מיני מתוקה טעם פסח ומצה והכא שאוכל אחר שינה מאי מבטל שייך. וני כוונתו כמו דאמרינן לעיל לרב שלא יעקרו וגזר אכילת שאר דברים אטו פסח ה"נ לשמואל דאסור מדינא שאר דברים משום ביטול טעם פסח א"כ בשלומא כהד אכילה מותר לאכול הרבה זיתים מפסח זה אחר זה ולא שייך למיגזר אטו שאר מאכלים דזהו אכילה רצופה ושאר דברים יהיו אכילה חדשה ולא דמי כלל אבל כי ישנו וחוזר לאכול פסח זהו אכילה חדשה נגזזר שפיר לאטו שאכל שאר מאכלים דאסורין מדינא לזה קאמר דהא מוכח מגמרא דמתניתין איירי גם במצה ותקשי למ"ד מפטירין אחר מצה ולכאורה אמאי לא קאמר בפשיטות דתקשי לרב דל"ל אין מפטירין כלל ודוחק לומר בזה רב תנא ופליג דמאי דוחקי לפרש המשנה שיחא המשנה בצידה פליגא עלה דאוסרת אפי' במקומו וני מזה ראייה למה שבי בסמוך בתוס' דלעיל דף ק"ט דבמצה דלא נפיש טעמיה רב ג"כ מודה דאין מפטירין וא"כ מצי רב לאוקמי מתני' דוקא במצה ומ"מ זה דוחק וני כוונתו דני לרשב"ם דוחק לאוקמי מתני' בטעם שלא נזכר עתה כלל בשלומא לרב ניחא דלעיל במשנה ג"כ מטעם שני מקומות אתינן עלה אבל לשמואל הוי ניחא ליה ג"כ לפרושי כטעם מתני' דלעיל ולכך כי דזה אינו דא"כ תקשי למ"ד אליבא דשמואל מפטירין אחר מצה ובזה יובנו דברי מהרש"א בדברי רשב"ם.

שם ע"ב תוספ' ד"ה מלא. אע"ג דרשינן מיניה ליתן לו בקר שני. הקשה מהרש"א אדרבה עד בקר דרשינן שם לבקר קמא וכו' וני כוונת תוס' דמה צריך ר"א להביא רק חצי הפסוק ולסמוך אכללא דידיה דסתם בקר ראשון הוא כמו שאמר בסוף לימא הכא מלא תותרו עד בקר והנותר עד בקר נפקא כלומר דודאי בקר קמא ראשון הוא דאם לא כן מה צריך תו עד בקר אלא ע"כ דהאי ראשון וא"כ אידך בקר שני הוא וזה ראייה ברור' דהא דרשינן מיתור זה לעיל דשריפת קדשים וכו' ותירצו דהא איכא דלא דרשי מהך קרא וא"כ ע"כ מפרשי כולהו בקר אחד יום ולהורות אעמוד השחר כמו שבי רש"י פ' בא וא"כ עדיפא מיניה קאמר ר"א מסתם בקר דראשון הוא דמדהא דכתבי תרתי בקר אין ראייה דיאמר ר"ע דאיצטריכו אעמוד השחר.

שם תוספ' ד"ה אמר ואוכלו לאחר הצות וכו'. אבל בפ"י רשב"ם ד"ה ר"א בן עזריה משמע דאסור לאוכלו וני דרשב"ם סבר דהתקנה היא שלא יאכלו נותר וא"כ ודאי לזה צריך תקנה שלא יאכלו כלל אחר הצות דא"כ יפשעו ויאכלו עד אחר עמוד השחר אבל תוס' סברי דהתקנה כדו

שלא יבואו קדשים לידי נוהר ואי אחר הצות אסור שוב לאוכלו לא הועילו כלום כמו דמקודם נתעצלו עד ע"ה עתה יתעצלו עד הצות ויבואו לידי נותר וע"כ דאל"כ אפ"ה מותרין לאוכלן ותיקנו בזה דלכתחילה יזהרו עד הצות שלא יעברו אדרבנן ואם בכל זאת עברו יאכלום אחר כך תיכף.

מסכת ביצה.

פרק ראשון.

דף ב' ע"א תוספ' ד"ה מגביהין. ובי"ה סברי כיון דלא היו למאכל אדם. לא נ' פירושן דודאי כל מאכל בהמה לכ"ע שרי לטלטל אלא כוונתם דמעיקרא ה' נקרא הבשר עם העצמות מאכל אדם ועתה שפירשו העצמות נקרא עליהם שם מאכל בהמה ומה הטעם הוה להו נולד והיינו טעמא דאין מסיקין בקליפיהן שבת דף כ"ט ולא אמרינן דאיפרת הוא דאי בעי הוה מסיק האגוזים כמה שהם עם הקליפין אלא כיון דנקרא עליהם שם חדש מעיקרא היו אוכל ועתה עצים בעלמא הו"ל נולד. ובה מיושב קו מהרש"א [לעיל] תוס' ד"ה אוכלא דבעומדת לגדל וכו' אין על התרנגולת שם אוכל רק שם סחורה דעומדת להרויח בה ועל הביצה נקרא שם חדש דעומדת לאוכל לכך הויא נולד ולא מהני מה דאי בעי שחיש וכו' כמו בקליפי אגוזים ואם יש להעמיד קושיתו נוכל להעמידה על שיטת הרו"ה שפירש לגדל ביצים לגדל אפרוחים ואם כן הביצים ג"כ הם סחורה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה והיה. [אך תימה הואיל והכנה דאוריית']
האיך אופין ומבשלין מיו"ט לשבת וכו'. המג"א ריש תקכ"ז הניח דברי התוס' בתמיה, וכוונתו דזה בעצמו קושית הגמרא בפסחים דף מ"ו [ע"ב] ואמאי לא משני התם ג"כ כתירוץ התוס' דבאפוי ומבושל לא שייך הכנה עוד נדחק המג"א שם במש"כ דלא שייך הכנה בכישול ונ' לדקדק עוד מש"כ תוס' ואפי' לדידן וכוונתם דאית לן הכנה ול"ל הואיל היכן מציינו מאן דאית ליה הכרעה זו דפסיקא להו להקשות ונ' ע"פ מש"כ המג"א ס"ס תקיא דבכישול שייך הכנה לכתחילה אבל בדיעבד לא שייך לומר שאוכל המוכן מיו"ט אלא בביצה שלא היה כלל בעולם ובפסחים דף מ"ח [ע"ב] אמר ר"פ ע"כ לא קאמר ר' אליעזר וכו' אבל הכא דלאורחין הוא דחזי לדידן לא חזי לא אמרינן הואיל ופי' רש"י ל"ל הואיל למישריין לר"א ולעיל בסמוך שם ד"ה אמר רמי בר חמא פי' ג"כ אי שרינן ליה משום הואיל ולכאורה דבריו תמוהים דרבה ור' חסדא לא פליגי בשריותא משום הואיל אלא אי לוקין ואמאי לא פי' כפשוטו אלא נ' מאי דאמר דלאורחין הוא דחזי כוונתו דשריותא דהואיל שייך לכתחילה לבשל מיו"ט לשבת דנאמר בשעת הבישול לצורך היום מבשל דילמא מיקלעי אורחין וגבי

חלה ג"כ עדיין כל הדא הוא ליה אבל כשרוצה לאכול בשבת מה שבשל
 אתמול נאמר שאוכל עתה מה שהכין לו י"ט וזה כוונת רש"י והרי עדיין
 לא זימנן כלומר דאפי' עתה לא באו האורחין ונמצא אוכל עתה מה
 שלמפרע רק בשביל י"ט נתבשל וא"כ ר' אליעזר ג"כ סבר דאינו לוקה
 כיון דלכתחילה עשה כהוגן אבל מה שסמך רבה אסברתו לאפות מ"ט
 לשבת ומותר לאכול בשבת משום הואיל כדאמר לעיל לר"ח לדיך וכו'
 זה לא סבר ר"א ושפיר כ' רש"י ל"ל הואיל למישריי' כלו' לאוכלו בשבת
 והתוס' שם ד"ה רבי פסקו בשם ה"ר יוסף כר"א וכן רש"י שם ע"ב ד"ה
 אמר לי' ובעירובין דף ל"ח [ע"ב] סובר ר"א הכנה ועיי' בתוס' שם [ד"ה
 אמר רבה] וזה כוונת התוס' הואיל והכנה דאורייתא פי' דאמרינן הבא
 דאסור לאכול בדיעבד מה שהכין האיך אופין וכו' פי' ושרי לאכול בשבת
 נהי דלכתחילה שרי ומשונה אינו לוקה אפי' באופה לחול אבל בדיעבד
 הרי לא באו אורחין וכתבו דרבה גופי' אית ליה אפי' בכה"ג הואיל דהא
 אקשי לר"ח אבל לדידן דפסקינן כר"א ואמרינן שם בפסחים דלית ליה
 כה"ג הואיל והכנה אית לי' והרי"ף העתיק ג"כ הכנה דרבה האיך שרי
 לאכול בדיעבד המוכן ולזה כתבו דבאפוי לא שייך הכנה בדיעבד כסברת
 המג"א בס' תק"א וא"כ לכתחילה שרי מטעם הואיל ובדיעבד שריא האכילה
 מטעם דלא היה מחוסר רק תיקון בעלמא וא"כ בפסחים לא הוה מצי
 ר"ח לתרץ כן דעדיין הוה קשה אלכתחילה דאינו מועיל היתר זה כמו
 שכו' מג"א שם.

דף ג' ע"א תוספ' ד"ה גזר ה. [עוד יש לומר] דלא שייך מוכן
 לעורבים רק בפירות האילן שרגולין להשיר וכו'. נ' כוונתם דלכאורי' מה
 הקשו מעשבים דהא מפרש בפסחים דף נ"ו [ע"ב] הטעם דמידו דהוי לאניש
 לא מקצה ליה מדעתיה ובעשבים לא שייך זה דלא הוה ליה כלל וצ"ל
 כיון דאורחיה דאניש להאכיל בידו לבהמתו דהא מהאי טעמא אסור להעמיד
 על המוקצה כדמפרש רש"י שם א"כ אמרינן דעת' עילו' להאכיל להם
 בידו ממש ומ"מ לא אמרינן כיון דלא לקמינהו מאתמול אקצינהו מדעת'
 כמה דאמרינן במאכל אדם כיון דגם בעודם באילן נהנה מהם באכילת
 עורבין כמו דלא אמרינן בנר שכבה מדלא כבהו מבעיי' אקצינ' מדעתיה
 משום דנהנה גם בדליקתו והשתא כתבו שפיר דוה שייך בפירות שרגולין
 להשיר אבל בעשבים דאי אפשר שיפלו מעצמן א"כ ודאי לא היה בדעתו
 כלל להאכיל גם בידו והוה שפיר מוקצה.

דף ד' ע"א תוספ' ד"ה נ"מ. וי"ל דלא אמרינן מיגו משום יום
 שהוא לשעבר. שמעתי מקשה מרב דק'ק פאפא דלק' דף ו' [ע"ב] ד"ה
 כי כתבו דלא הוה מוכן משום דבה"ש לא הוה חזי והתם אסור בה"ש
 משום לשעבר. ונ' דכוונתם ע"פ מש"כ לק' דף ל"א [ע"ב] ד"ה ונפתח
 דבאיסור דרבנן היכא דהמוקצה אינו בעולם לא אמרינן מיגו דאיתקצאי
 וה"נ הביצה בעצמה אינה דבר מוקצה ויום אתמול שגרים כבר נסתלק
 מן העולם אבל בעגל דהוי איסור דאורי' אמרינן שפיר מיגו אע"ג דנסתלק
 ובזה מיושב קו' מהרש"א לק' דף ו' [ע"א] שם דתוך ח' אסור רק מדרבנן

כמש"כ תוסי' ביבמות דף ל"ו [ע"ב] ד"ה הא ובוה נחא מה שנקטו בקושיתם מסוכה דאסור עד מוצאי יום טוב ועיי' במהרש"א שנדחק מהיכן משמע להו מ"מ למה לא הקשו בפשיטות דאמרינן נויי סוכה לבני א"י עד מוצאי יום ח' אע"ג דאסור רק משום יום ז' שעבר אך מהתם לא קשי' כלל דנויי סוכה ב' אסורין מדאורי' כדמוכח בתוסי' שבת דף כ"ב [ע"א] ד"ה אבוהן ונפקא מושפך וכסה ובדאורי' אסור אע"ג דנסתלק ולכך הקשו מיום מ' דבחי' גופי' ה"י רק דרבנן ותירצו דהתם הוי משום מצוה וכוונתם כמש"כ בסוכה דף י' [ע"ב] ד"ה עד דמ"מ חייב למיכל בה. עיי' במחצית השקל סוף סי' תרס"ה וריש סי' תרס"ז.

שם ע"ב גמר' והא קא מהפך באיסורא וכו'. לא ידעתי מאי מקשה הא כבר אמר ומבטלן וא"כ הם היתר ובפרט למה שכי' המג"א סי' תקי' סוף סי' ג' דכל איסור הסקי' משום טילטול עצים הוא וא"כ מאי דמוסיף ומבטלן הוא כדי שיהא רשאי להפכן ומאו קמתמה וצ"ל ע"פ מה דפסקינן ביו"ד סי' קי"ט דתערובת יבש ביבש אסור לאכול בב"א וה"נ כי מהפך כולם כאחד ודאי מטלטל המוקצה ומשני דכבר נהפכו להיות היתר כמו שכי' הרא"ש פג"ה סי' ל"ז ואף דלא פסקינן כוותיה אפשר דוקא באכילה דנגאי יותר כמו שמצינו שהחמיר מהר"ם להשליך אחד כדאיתא בש"ך סי' ק"ב ס"ג אבל במידי דלאו אכילה לא מחמרינן ומותרין כולם כאחד.

שם גמר' ואילו בטלו כותיים וכו' והיכא דמטו שלוחים עבדי חד יומא. נ' כוונת הגמ' דע"כ אבותינו מעצמם מכת ספיקם עשו ב' י"ט דאם ה"י תקנת חכמים באיזה לשון אמרו הגזירה אם אמרו על אותם שדרין מהלך י"א יום מירושלים שלעולם יעשו ב' י"ט וא"כ ודאי אמרו באותו פעם שבטלו משואות דאז ראו שהרחוקים שלא יגיעו להם השלוחים לא ידעו הקביעות לכך יעשו לעולם ב' י"ט זה אי אפשר שאמרו דהא אי בטלו כותיים ודאי היו חוזרין למיעבד יום א' וע"כ אמרו בענין זה כל מי שלא ידע הקביעות יעשו ב' י"ט וא"כ לא קשה מבטלו כותיים דאז לא יהיו הם מכלל הגזירה דלא היתה רק על אותם שלא ידעו לזה קשה דהא אף בזמן הו' אותם שדרין במקום שהיו מגיעין השלוחים ועושין רק יום א' אף שאינן יודעין אלא ע"כ שלא נאמרה כלל תקנה מחכמים רק מעצמם עשו ב' י"ט.

שם רש"י ד"ה והא רב אסי מבדיל. ומברך המבדיל וכו'. נ' כוונתו דלמה לא אסיק המקשן אדעת' דמספיקא אבדיל לכך פי' ומברך דהמקשן סבר דהבדיל בברכה ומספיק' האיך רשאי לברך והתרצן משני דמספיקא ליה וכאמת לא היה מברך ועיין באו"ח סי' רצ"ט דבלא ברכה נמי הוא הבדלה.

שם תוספ' ד"ה ותנן. ואמאי לא הוסיף עליהם עד ששים וכו'. בצל"ח תמה ע"ז היכן נזכר היפך מזה דילמא באמת עשה כן ואבוא זירזו רק שלא ישער בתלתן ונ' כוונתם כמש"כ התוסי' והר"ן שם בפ' כ"ש בריף דף ז' ע"ב אי מבטלין איסור לכתחלה בדרבנן מה הועילו חכמים

בתקנתם שהחמירו עד ס' וק' ומאתים וכו' וזה ג"כ כוונת התוס' מאי א"ל אבוא לא תולול וכו' הא מ"מ משכחת זילול להוסיף ולבטל וא"כ אכתי מותר לולול בדרבנן אלא ע"כ מדאמר אל תולול ש"מ דכל זילול אסור ואין מבטלין אפי' בדרבנן.

דף ה' ע"א רש"י ד"ה הוי דבר שבמנין, וכל העושין ב' ימים מחמת כן עשו שמא לא באו [עדים לבית דין] קודם המנחה. כוונתו דלכאורה מאי איכפת אי צריך מנין אחר יעמדו למנין ויתירו רק דאיתא בע"א דף ל"ו [ע"א] אין ב"ד יכול לבטל וכו' אלא א"כ גדול ממנו רק דא"י התם דוקא אי פשט איסורו ברוב ישראל ולכאורה הוי אפשר לומר דתקנה דקדושה אחת לא פשטה דהא דהרחוקים עושין ב' י"ט הוא מספקא שמא באו יום ראשון ובשני עושין שמא לא באו כלל והשני הוא י"ט גמור לזה אמר וכל העושין ב' י"ט עושין רק מחמת ספק זה שמא לא באו עד המנחה רק לאחר המנחה דהוי קדושה אחת דעושין גם בירושלים אחר ביאת העדים ב' ימים בקדושה ועיי' רש"י עירובין ל"ט ע"א ד"ה ור' יוסי וא"כ שפיר מיקרי פשט איסורו.

שם ע"ב גמר' וכי תימא למצות עונה הוא דאתא. הקשה מהרש"א הא מצות פרו' ורבי' חזרה ממילא למקומה ונ' לפרש כוונה אחרת בדברי הגמ' וע"פ מה דאיתא בשבת דף פ"ט ע"ב מדבר פארן שפרו ורבו עליה ישראל ופירש"י דכל אחד נתעברה אשתו וזכר במצות שובו וכו' ולא ידענא היכא רמיזא ואיתא בעירובין דף ק' ע"ב כל אשה שתובעת בעלה לדבר מצוה הוה לה בניס שאפי' בדורו של משה לא הוו כמותן וכו' ואילו נבונים לא אשכח וכו' ומסיק בדמרציא קמ' והמעם נ' לפי שקיים מלבד המצות עונה סתמיות עוד מצוה אחרת שמשמח אשתי המתאוות לו ביותר וכדא"י בפסחים דף ע"ב ע"ב חייב אדם לשמח אשתו וכו' ופירש"י כשרואה שמתאוות לו וא"כ כ"ש היכא שהמצוה המתוספת היא מצות הש"י שזירום לכך שיהיו להם בנים וזכרים ונבונים וזוה א"ש מה דקאמר הכא דלא אשכח נבונים ובסדר ואתחנן פ"ד שיאמרו רק עם חכם ונבון הגוי וכו' ואם לעת עתה לא ראו ישראל נבונים בתוכן איך יאמינו על העתיד אלא ודאי דאותו הדור מהנולדים במצות שובו וכו' היו נבונים כנ"ל וזה שאמר למצות עונה שמלבד חיוב עונה שעליהם על שביטלו בליל שבת העבר יקיימוה מצד זירון הש"י ורמיזא כאן שפיר שילדו בנים וזכרים, ומש"כ מהרש"א דבסנהדרין קאי לפי המסקנא דלדבר שבמנין אתא אינו נראה דאדרבה למסקנא נפקא דבר שבמנין מבמשוך הויבל ובפרט למש"כ התוספ' בסנהדרין שם דף נ"ט ע"ב ד"ה לכל דרש"י חזר בו ובדבר התלוי בזמן ליכא משום דבר שבמנין ולא איצטריך כלל קרא דשובו לרבות אפי' דבר התלוי בזמן אלא דשם לא חש הגמ' להאריך ולסתור דדבר שבמנין כבר נפיק מקרא אחרינא אבל העיקר דאתיא למצות עונה דהיינו למצוה יתירא ונוספת כנ"ל שיזכו על ידה לבנים וזכרים ונבונים ואתא שפיר הסוגיא דשבת למסקנא.

שם רש"י ד"ה מ כ ד י. עד אחד בחדש שהוקם המשכן ועד עשרים באייר שנעלה הענן וכו'. כוונתו משום דהשראת השכינה הי' במקומות חלוקות עד א' בחדש הי' באהלו של משה כמש"כ רש"י פ' כי תשא בפסוק ומשה יקה את האהל ואח"כ היה במשכן לפני הר סיני עד שנעלה הענן משם.

בא"ד. והי' לו ללמוד היתר כשמסתלק מאל מול ההר ההוא. לדעת רש"י ק' א"כ מה הי' צורך לאסור ההר בלוחות השניות כיון דהיו עומדים באיסורו מלוחות הראשונות ועיי' בזה ברמב"ן שם שהוסיף בלוחות השניות לאסור גם מול ההר.

שם תוספ' ד"ה מ י. וק' דמנין ל"י הך סברא וכו'. עיין מהרש"א שהניח בצ"ע מה שבי' ליישב פ"י רש"י ונראה כוונתם דהנה זה ודאי בזמן התקנה שלא היו מקבלין לאחר מנחה ואם באו אז היו הבי' ימים קדושה אחת כיון שלא מחמת ספק נעשו מ"מ גם אם לא באו כלל באותו יום היו הבי' ימים כקדושה אחת לענין ביצה אף שאז נעשה כל יום הראשון רק מספק דהא לרב יוסף דאסר ביצה מכת דבר שבמנין אף לבני א"י הקרובים לבית הועד והיינו ע"כ בזמן שלא באו כלל ביום א' דאם באו אפי' אחר המנחה הי' למחר חול גמור וא"כ אמאי אסר ביצה הא בענין זה לא הי' מעולם קדושה אחת אלא ע"כ דלא שנא והטעם דזה היה בכלל כיון שהתקינו שאם יבואו אחר מנחה לא נתקבל עדותם ויהי' קדושה א' א"כ כשלא באו כלל הואי ג"כ לא נתקבל עדותם ואתי שפיר דביצה אסורה לרחוקים דאיכא שני צדדין לאיסור שמא באו באותו יום אחר מנחה או אף אם לא באו כלל בכל ענין ביצה אסורה אבל לרבא בתקנת ריב"ז דיקבלו עדים אחר מנחה ומחר יהי' ג"כ קודש מכת התקנה התינה בענין זה הוי"ן קדושה א' כיון שעשו ב' ימים י"ט אחר ביאת העדים מכת התקנה אבל אם לא באו כלל שהי' יום ב' קודש גמור והראשון עשו רק כספק שמא יבאו בענין זה ודאי היו ב' קדושות דעל זה לא שייך לומר שהוא בכלל דהא לא דמו כלל דבבא אחר מנחה היה יום א' קודש גמור ובלא באו הוא בהיפך וא"כ לרחוקים איכא ב' צדדין להיתר ביצה שמא באו קודם מנחה והוא יום ב' חול גמור או לא באו כלל ובכל ענין הביצה מותרת ואמאי נחוש דוקא לשמא באו אחר מנחה וזה שהקשו מנין ליה הך סברא כיון דתקינו שיום ב' ג"כ קדוש שתהא ביצה אסורה לרחוקים הא כיון שמקבלין אחר מנחה א"כ בלא באו כלל לא דמי ליה ולא הוא מכללו וודאי כשעושיין אז ב' ימים הוא ב' קדושות וליכא רק חד צד לאיסור לרחוקים בבאו אחר מנחה ואמאי יחושו לו הרתוקים ועי' כתבו דיש ליישב דכמו שהניחו התקנה ראשונה לעשות ב' ימים בבאו אחר מנחה הי' בלא באו כלל שהי' או קדושה אחת דהי' מכללו גם עתה הניחו להם דין קדושה אחת.

דף ו' ע"א תוספ' ד"ה מ ימות. ונהרדעי אמרי דלא איתרמי. בעירובין שם סיימו ואעיג דר' יוסי סבר אפי' בבבל קדושה אחת נהרדעי לא ס"ל בהא כר' יוסי ונדהק מהרש"א שם א"כ מה התחילו להקשות

אי נהרדעי מצי פליגי על ר' יוסי ונ' דשפיר תירצו דבהא סברי כר' יוסי דביצה אסור' משום קדושה א' אבל שיהיו בני בבל חוששין למיעוטא דאיתרמי בזה אויל ר' לשיטתו ביבמות דף ס"ז [ע"ב] דתייש למיעוטא ועיין בתוס' שם ד"ה אין ואינהו ס"ל כמאן דלא חייש למיעוטא. — התוספות י"ט פ"ה מהל' מעשר שני מ"ב תמה על הרמב"ם שפסק כר' יוסי אע"ג דת"ק פליג עליו והלכה כר' יוסי מחבירו ולא מחביריו ודבריו תמוהים דבהדיא איתא בעירובין דף מ"ז [ע"ב] דהלכה כר"א אפי' מחביריו.

שם גמר' ומה בין זה לעגל שנולד מן הטריפה. ראיתי בצל"ח שהקשה בשם תלמיד א' דילמא לעולם סבר רב הואיל ומתיר וכו' אבל באפרוח סבר כראב"י דאוסר בלא נפתחו עיניו וא"כ לא התיר עצמו לשחיטה ולא הבנתו הא מ"מ אח"כ בשעה שנפתחו עיניו מתיר עצמו ונימא מיגו דאיתקן וכו' ואם דעתו דבעינן דוקא שיתיר עצמו בשעת לידה או אמרינן מיגו וכו' א"כ האיך תירצו בתוס' דאיירי בלא כלו חדשיו א"כ מאי מקשה לרב הא לשמואל ניהא הא תיכף בכניסת לילה הותר לשחיטה ואחר כך כשנולד כבר היה מותר בשחיטה מקודם אם לא שיאמר דילמא רב סבר לחלק בכך וזה דוחק לעשות פלוגתא בסברא גופי' דמיגו.

שם תוספ' ד"ה וכו'. שנולד מן הטריפה. הא דלא הקשה אפרכא קמייתא אף דאפשר לומר דקו' קמייתא נמי היתה אעגל מן הטריפה והתירצן לא הבין וחזר אח"כ ופירש קושיהו אך לולא זאת נ' ע"פ מה שכי' רש"י ד"ה לכלבים דבעינן שיהא עומד לכך מצינו לומר דסבר המקשן דהוי מוקצה לשחיטת עצמו כיון דאיירי בעומדת לאכילה עיין בא"ח סי' תצ"ח השמשות עומד לכך לישחט הוא עצמו גם עתה יהי' אסור מכה מיגו דאיתקצאי ועל זה משני דמוכן אגב אמו דשחיטת אמו היא שחיטת עצמו ממש דיש לו ד' סימנין והויא שפיר בה"ש עומד לישחט אבל במן הטריפה קשיא להו שפיר כיון דאמו אינה ראויה לאכילה שפיר עומד לישחט הוא עצמו ובוזה ניהא מאי דקשיא לתירוץ קמא דאליבא דר' אושעיה קאמר דמיבעי' ליה א"כ למאי דמסקינן שם בחולין [ד' ע"ה ע"א] דד' סימנין אפשר ב' אמאי קאמר בברייתא בסמוך הואיל ומוכן אגב אמו תיפוק ליה דלא הוי מוקצה כלל דהי' מותר בשחיטה במעי אמו ובוזה ניהא דהבריי' רוצה ליתן טעם גם על עגל מן הכשירה וזה לא הי' עומד לישחט בעצמו.

שם ע"ב תוספ' ד"ה עגל. מ"מ הוי אסור משום נולד כמו ביצה. דבריהם תמוהים מאי נולד שייך הכא כיון דודאי איירי באמו עומדת ג"כ לאכילה כדאיתא בא"ח סי' תצ"ח ס"ה וא"כ אוכלא דאיפרת הוא ועיי' במהרש"א [לעיל] דף ב' [ע"א] בתוס' ד"ה אוכלא ותירוץ ג"כ אינו מובן ונ' דהוכיח מדלא קתני נמי באיך ברייתא אגב אמו בשחיטה כמו בקמייתא ע"כ דקאי נמי אעגל מן הטריפה וא"כ שפיר הוי נולד דאמו היתה עומדת לכלבים ולנולד לא מהני דעתיה עילויה כיון דצריך לאמו כמש"כ תוס' שבת דף כ"ט ע"א ד"ה אכלן ועתה נקרא על העגל

שם חדש מאכל אדם כמו שכתבנו בריש מכילתין לענין ביצה ותירצו דבעלי חיים לא היו נולד וכוונתם כמו שכי המגיא שם כיון שגם בלידתו אינו מאכל מיד עד שישחט רק דקשיא להו הא ביצה אינו מאכל מיד שנולדה עד שתצלה דלגומעה חי לא שכיח דמהיט נאסרת משום בישול עכו"ם כדאייתא בוי"ד סי' ק"ג סי' י"ד ואפ"ה הו"א נולד לזה הוכיחו דע"כ לענין זה הו"א מאכל מיד והוא ע"פ מה שכי לעיל דף ג' [ע"א] ד"ה גזירה דהיט דגורין בפירות הנושרין שמא יתלוש משום דמתאוה להן ועודה בכפו יבלענה והי"ה במשקין שזכו ועיי' בגירסת מהרש"א שם וא"כ כי אמרינן שם דביצה נמי היתה מכלל הגזירה ע"כ דשייך בה ג"כ עודה בכפו וכו' דאליב הא לא דמיא להו כלל וש"מ הו"א לענין זה מאכל מיד והי"ה לענין דמיקריא נולד אבל בעגל כשנולד לא נקרא עליו עדיין שם חדש דעדיין אינו מאכל אדם ואח"כ כשנשחט אז ליכא ביה לידה והא דכי התוס' לקמן דף ח' ד"ה אמר דאפר הוי נולד ואמאי לא נימא ג"כ כשנולד הוי עדיין חם וראוי לתשמישו הראשון וכשנתקרר לית ביה לידה נ' דאפר חם גרידא אינו ראוי לצלות בו ביצה רק דדרך להיות בו גחלת ואו ראוי לצלות וכו' וזה כוונת רש"י ד"ה ואם ראוי שיש עדיין רמץ חם ובשבת דף ל"ד ע"כ ד"ה ברמץ פירש אפר המעורב בגחלים ואגב הגחלים ראוי לצלות וכו' וא"כ כשנעשה מגחלים אפר שפיר הו"א מיד נולד דאינו ראוי לתשמישו הראשון, ועיי' בדגול מרבבה בא"ח שם שתמה על היש"ש והדברים פשוטין לענ"ד כמו שכתבתי.

שם ע"ב גמ"ר' ראב"י אומר אף בחול אסור לפי שלא נתפתחו עיניו, שמעתי מקשה על תוס' לעיל ע"א ד"ה אפרוח שכתבו דאיתרמי שנתפתחו עיניו דילמא לעולם בלא נתפתחו ואיירי שנשחט ונתערב והוי בטל לכך אשמעינן רב דאסור משום מוקצה ואינו בטל משום דבר שיש לו מתירין ולכאורה היא טעותא דמ"מ אין לו מתירין שיאכלנו בהיתר דהא יש בו ג"כ איסור שרץ ויש לקיים הקושיא במש"כ הר"ן פסחים ברי"ף דף ז' ע"א גבי קנסא דחמץ דאפ"ה מיקרי דבר שיל"מ דלא באו חכמים להקל ה"נ כן דמשום שרץ אסור מדרבנן ולא באו להקל אך מ"מ היא טעותא דא"כ מאי קאמר ר' יוחנן הואיל ומתיר עצמו בשחיטה ואי כשנשחט קודם שנתפתחו לא באו עדיין לכלל היתר ולא יבואו אך אי קשיא הא קשיא מנ"ל לגמרא לעיל דף ד' דרבנן פליגי אראב"י דילמא הא דקאמרי שנולד בי"ט דנפקא מיני' לדבר שיש לו מתירין ואי משמע לגמ' כך מלישנא דראב"י דפליגי ארבנן מנ"ל לראב"י גופיה דילמא אינהו נמי ס"ל דאסור בחול ונקטי בי"ט לענין תערובת כך נ"ל.

שם תוספ' ד"ה וכו' תימא, נ' כוונת רש"י דהמקשן פריך מבריי' דשריא ביצים גמורות ואמר וכו' תימא דע"כ הך בריו' כב"ש דאי לביה נמי שריא אמאי לא אשמעינן רבי הך חידושא להיתרא אליבא דב"ה במשנה והי"מ להקשות תיבף האיך מצי אתיא כב"ש הא אפי' נולדה

שרי רק דעדיפא ליה להקשות על היסוד שנשען עליו דאי כב"ה אמאי לא נזכר במשנה לזה אמר הא מפורש במשנה דהא ודאי כל כוונת התנא לאשמעינן דינא דב"ה וכאילו אמר ביצה שנולדה בי"ט ב"ה אומרי' לא תאכל וא"כ נשמע להדיא קודם שנולדה היתה מותרת וכי' תימא דאין כוונת התנא משום ב"ה אדרבא כה דהיתירא עדיף ליה לאשמעינן אע"פ שהוא לב"ש ובסברת רב נחמן לעיל דף ב' ע"ב מ"מ נשארה זאת הקושיא דאי כב"ש לאשמעינן בברי' נולדה וכוונת תוס' נ' דפרין מברי' דגמורות שריין וכ"ת דאתיא כב"ש אע"ג דלדידי אפי' נולדה שרי מ"מ אשמעינן בברייתא מה דלא הוה ידעינן ממתניתן אליבא דב"ש שלא יטעה אדם דגמורות חמורי מנולדה ואסורי אפי' לב"ש לזה אמר הא נמי תנינא ביצה שנולדה ואי יש מקשים למעות אמאי לא חש במשנה לברר ג"כ דינא דגמורות שלא נטעה וע"כ דליכא שום טעותא אלא פשוט לכל דנולדה חמורי ומוכח לפ"ז גם ממתני' דגמורות שריין דהא לא אסר ב"ה רק בנולדה ואמר וכ"ת דזה עכ"פ לא נשמע ממשנה דגמורות שריין דלב"ה באמת אסורי ולב"ש נקט נולדה לרבותא לזה אמר מ"מ מוכרח לומר דגמורות ודאי קיולא מנולדה א"כ הדרא קושיא לדוכת' דברי' לא מצי אתי כב"ש מדלא נקט נולדה דבגמורות ליכא חידוש דשום אדם לא יטעה ויש להעמיד פ"י זה בדברי מהרש"א.

דף ז' ע"ב רש"י ד"ה שיעורו. ולהכי נקט כותבת וכי' א"נ שיעורן הלמ"מ. הנכון בכוונתו דהלכה נאמרי' סתם שיעור לא יראה ככותבת ושלא נאמר ג"כ בשאור הוצרך לכתוב שאור לאורוי' דבכוית ודכוותי' מצינו דגלי קרא אהלכה בתוס' פסחים דף ע"ג [ע"א] ד"ה אשם ומה שכי' ולהכי נקט כותבת נ' כוונתו דה"ל לשער בגרוגרת דאכביצה לק"מ דמבואר ביומא דף ע"ט [ע"ב] למ"ד כותבת הגסה יתירה מכביצה איירי בחמץ בכותבת סתמא דהוי כביצה ולרב זביד אפי' כותבת הגסה פחותה מכביצה ומה שכי' דבהכי הווי יתובי דעת' והתוס' ביומא שם ד"ה לומר ביארו יותר דמשום דגרוגרת איתמר לענין הוצאת שבת לא רצה לכלול ב' ענינים בהדא שיעורא ולהכי שיער בכותבת דכולהו הויין באכילה וזה תמוה דהא באכילה כ"ע לא פליגי כדמסיק הכא ואכתי' הווי בכותבת ב' ענינים ראוי' ואכילה וזה נ' ע"פ מש"כ בפסחים דף ה' [ע"א] בתוס' ד"ה דהא על מה שהקשו דיהא בהשבתת שאור כרת דאיתקש לאכילת חמץ דהפירוש בקרא הוא כמו שכי' הר"ן ריש פסחים דלכך החמירו בחמץ לבדוק משום דאית ביה כרת וזה שאמר תשביתו שאור משום דכי' כל אוכל חייב כרת ולכך צריך הרחקה וא"כ אינו דין שהרחקה יהיה חמור כאיסור עצמו וזה כוונת רש"י בסמוך ד"ה וסיים בחמץ דהא אתי עונשו עם אוהרת' דקשה לו דילמא תרי מילי נינהו בהך קרא לא ימצא שאור ואוכל חמץ בכרת לזה אמר דנראה מגוף הקרא שכתב העונש בחמץ לגלות טעם על מה שהזהיר לא ימצא וא"כ שפיר הו"ל לסיים במה דפתח לפ"ז א"ש דכל עיקר לא ימצא הוא שלא יבוא לאכול שפיר הווי נמי מענין אכילה ומשערין בשיעור אכילה ביה"כ בכותבת אבל דברי תוס'

שהקשו דאימא כביצה תמוהין כנ"ל וני דבתירוצם שינו ג"כ מלשון רש"י שבי דבהכי הוי יתובי דעתיה אלא כתבו סתם כדאשכחנא גבי יהכ"פ. וני דפירוש רש"י ותוס' תליא באמוראי דיומא שם וכן מצינו לעיל בריש פירקין ד"ה דתנן דתוס' קאי אליבא דרב יודא ורש"י קאי אליבא דרב הונא שבת דף קנ"ה דתוס' קאי אליבא דרב יודא דכותבת הגסה יתירה מכביצה וא"כ ע"כ בחמץ הוא כותבת סתמא והוא כביצה ומשערין בחדא פירא בגדולים וקטנים ולזה קשיא להו כיון דבי"ש אשיעורא דנפיש מכזית מהדר לימא בביצה בי שיעורים דלמומאת אוכלין משערין בגדולים ולחמץ בקטנים או לזה בקליפתו ולזה בלא קליפתו ועיי' בעירובין דף פ"ג ומש"ה לא ניתא להו מש"כ רש"י שיעורין הלמ"מ וכמו שבי לעיל פירושו דאכתי אי נאמרה סתם ודייקני מדכתיב שאור לאורוי דאשאור לא נאמרה ובכזית מנא לך אימא דשאור אתי לאורוי הנחמיר בשיעורו מבחמץ ויהי חמץ בכותבת הגסה ושאור בסתמא כיון דלרב יודא מצינו לשער בי שיעורים בחדא פירא וניתא נמי דלא כתבו דבהכי הויא יתובי דעתיה כמו שבי רש"י דאליבא דרב יודא איירי בכותבת סתמא ובי" לא הויא יתובי דעתיה לכך כתבו רק כמו דמשערין ביה"כ וכוננתם דהתם הוא מאכל שיש בו כרת וחמץ נמי הוא מאכל שיש בו כרת משערין אותם בחדא פירא ומסרן הכתוב לחכמים כמו שכתבו תוס' ביומא שם אבל רש"י קאי אליבא דרב זביד דבחמץ ג"כ כותבת הגסה והיא פחותה מכביצה לכך לא מצי להקשות מביצה ותירץ שפיר דשיעורין הלמ"מ וכנ"ל ומה שהקשה בצ"ה דאי הלכה היא מה ילפלו שם אב"ש כיון דאשיעורא דנפיש מכזית מהדר ליתני כביצה הא הלכה היא מצינו כזה בגמ' דרוצה לברר הדין גם אי לא הוי הלכה עיין שבת דף צ"ו.

שם תוספ' ד"ה דאמר. למה לי צריכותא דלעיל וכו'. ני כוונתם דלכאורה מאי מקשה לעיל ובי"ה לימא מילתא דאתי בק"ו טרח וכתב קרא רק דאמרינן כל היכא דאיכא למידרש דרשינן כדאיתא בפסחים דף ע"ו [ע"ב] לזה הקשו כיון דבי"ה ביעור ואכילה כחדא משווי א"כ תו ליכא למידרש ונימא שפיר טרח וכתב קרא ותירצו כאן דאפי' כתב שאור בחנם מ"מ גם כל הני תיבות מיותרים ודאי היה יותר ראוי שלא נילף ביעור מאכילה ונידרוש הך קרא דשאור וכי משני צריכי דגוף שאור איצטרך לכתוב תו לא קשיא למה לו להאריך בלאו מיוחד דזה מצינו כמה פעמים דעל ענין בפ"ע אמר ג"כ לאוי' בפ"ע כמו לא תעשוק רעך ולא תגזול דהוי"מ לכתוב לא תעשוק ותגזול וכמו לא יבא ממזר גם דור עשירי לא וכו' דהוי"מ למיכתב לא יבא ממזר גם דור עשירי בקהל וכו' אלא כיון דהוצרך לעשירי לא חס על לאו מיוחד.

דף ח' ע"א רש"י ד"ה מו. ת. ואידי דחזי להפוכי ביה שקיל ליה נמי ומנח ליה על הדם. ני דבא ליישב כיון דכל היתר האפר הוא רק מכה שהעצים היו מוכנין ועצים עצמן אמרינן לקי' דף ל"ג שאין סומכין בהן קדירה וכן הדלת שלא ניתנו אלא להסקה ואמאי שרי לכסות וראיתי

שנתעורר בזה בצל"ה לזה כתב דשאני התם שמשתמש בהן אבל באפר לא עביר מידי רק מנח ליה על הדם זה לא מיקרי כל כך תשמיש.

שם ע"ב רש"י ד"ה ודאי נמי. ומשני כיון דרוב פעמים אין צריך לכתוש וכו'. לכאורה שפת יתר הוא דדי לומר דלא חיישינן לכתושה דאפי' יכתוש אתי עשה ודחי ל"ה ונ' דהנה מלשון הגמ' נראה דמ"מ לכתחילה לא שרי לכתוש משום מצות כיסוי ואפשר דהתירצן נמי ס"ד בעידנא עכ"פ לענין לכתחילה ועיין ג"כ בפ"י ובש"ך יו"ד סי' ק"י בכללי ס"ס אות י"ז כתב דבדגים ספק נמלחו מותר מס"ס ספק נמלחו ואת"ל נמלחו שמא לא היה בציר שומן ואע"ג דעל כ"פ מדרבנן אסור א"כ הוי ס' דרבנן ולהקל א"כ אי נימא דהוי ספק אם יכתוש ובודאי שרי לכסות דאפי' אם יכתוש אתי עשה וכו' ואף דמ"מ אסור לכתוש מדרבנן כדוהו ס"ד דתירצן משום דלא הוי בעידנא כנ"ל ע"כ דשרינן הכיסוי משום ס' דרבנן להקל א"כ בכוי נמי לישתרי כיון דהוי בדאוריית' ס"ס ספק יכתוש ואת"ל יכתוש דילמא חי' הוא ואף דבחי' ג"כ אסור מדרבנן שוב הוי ס' דרבנן ולהקל לזה כתב דלא התירו מטעם ספק דרבנן רק משום דרוב פעמים וא"כ בודאי דהוי דרבנן לא חיישינן למעוטא אבל בכוי דהוי ס' דאוריית' חיישינן למיעוטא. שם בגמ' דעתו לודאי ואין דעתו לספק. כ' רש"י הלכך איסור מוקצה איכא והקשה בפ"י הא לעיל קאמר ה"נ כדרי' אבא וא"כ סובר בפשיטות דבספק נמי שרינן איסור דרבנן ואמאי אסור הכא משום מוקצה ולא ידעתי מאי קשיא ליה דקאי עדיין אדלעיל דלספק מ"מ לא דקעביד גומא ואי משום דר' אבא והוי רק מדרבנן לזה אמר דמוקצה נמי הויא ואיכא תרי איסורי דרבנן זה לא שרינן כמש"כ תוס' לעיל ד"ה ואינו.

שם בגמ' דבהדי דכתיש קא מכסי. אע"ג דצריך לבוא הדם בעין על עפר תיחוח מלמטה וא"כ מוכרח ליכתוש קודם שחיטה ואכתי לא הוי בעידנא וצ"ל דאפשר דכתיש בחדא ידא ושחיט בחדא ידא כדאיתא בחולין דף פ"ז [ריש ע"א].

שם בגמ' ב' א לימלך מאי איכא למימר. קשה הא כיו מכסה בלא ברכה וא"כ ידע דמשום ספק מכסי וצ"ל דעדיפא משני דבל"ז נמי מסיק אדעתיה דרק מספיקא אמרי ל' טרח וכסי ובה ניהא מאי דתני' ר' זירא דאסור לכסות כיו משום טירחא ולעיל מהדרי אמוראי אטעמי אחרוני משום מוקצה והתרת חלבו ועל זה כבר תירץ בלח"מ דנפקא מיניה בקדירה אחת עם דם היה דלא שייך טירחא אבל מ"מ קשיא אברוי' דר' זירא תיפוק ליה אפי' איירי באפר כירה והכניסו תיבף לספק מ"מ משום התרת חלבו ונ' דהך ברייתא אתי כת"ק דלקי דף ט' [ע"א] דליכא משום מראית עין בחדרי חדרים וא"כ לא חיישינן לרואין משום התרת חלבו ואי משום איהו גופי' אית ליה היכרא דמכסה בלא ברכה.

שם בגמ' שהט צפור מערב יו"ט אין מכסין וכו'. נ' דעת רש"י דבצפור אסור לכסות כיון דבלא"ה נמי שרי לאכול מה שא"כ בגלגל עיסה דטבול ואיכא מניעת שמחת יו"ט והקשה מאן מפרישין תרומות

ומעשרות אע"ג הטבילי ותירץ דשאני התם דאין לו היתר ביו"ט ואע"ג דצפור יש לו היתרא ביו"ט מ"מ לא טביל אבל בגולגל איכא תרתי לטיבותא מניעת שמחת יו"ט ויש לו היתר ביו"ט ומה שהקשה תוס' דהא אייזי ג"כ בחלת ח"ל דלא טביל לק"מ לענ"ד ואדרבה תמהתי על דבריהם דהא אמרינן לקמן דף י"ח [ע"א] כלי שנטמא בולד הטומאה מטבילין אותו ביו"ט ופי' רש"י דלא הוי תיקון דמדאורי' טהור מעליא וא"כ אמאי יהא בחלת ח"ל משום מתקן וצ"ל כדאיתא שם דגורינן הא אטו הא וא"כ חכא דבחלת אי גופא שריא משום שמחת יו"ט ואפשר דס"ל כשיטת רשב"א בא"ח סי' שכ"ג ס"ז ועיי' במג"א שם א"כ אודא לה הגזירה.

דף ט' ע"א רש"י ד"ה חלת ח"ל. חלה טורט"ל חלה שמרימין וכו'. נ' דקי' ליה הלשון שמשמע שאוכל חלת ח"ל ושלא נטעה לפרש משום זה דקרא כל העיסה חלה כמו שמצינו בפי' אמור שני עשרונים יהי' החלה לזה כתב דזה אינו אלא פירושו כמשמעו חלה ממש והפירוש כך חלה שמרימין בח"ל מפריש אחר שאוכל וכו'.

שם ע"ב רש"י ד"ה וממאי. [משום] דאיכא דקר נעוץ וליכא צד איסור. הנה ודאי שכיוון למה שכו' תוס' דף ח' [ע"א] ד"ה בעפר הדיכא שהוא תיחוח סביב ליכא גם משום גומא וא"כ מה זה שכו' בסמוך אבל היכא דליכא ד"נ דאיכא צד רמז חפירה מאי רמז איכא ולמה לא פי' כפשוטו כמו שכו' תוס' שם ד"ה ואינו משום מוכן. ונ' ע"פ מה שכו' תוס' שם ד"ה אמר בשם הירושלמי דבשחט שרי לכסות באפר שהוסק ביו"ט והא חזינן דמה שמתירין ב"ה דיעבד שרו ב"ש לכתחלה וע"כ דלא הייש למוקצה משום שמחת יו"ט ועל כן פירש משום רמז חפירה והא ע"פ מה שמבואר במג"א סי' תצ"ח ס"ק ל"ב דבנוטל עמודים מקרקע ליכא משום גומא דממילא הויין אבל בנועץ איכא משום גומא אם קשה סביביו לפ"ז א"ש בנוטל דקר נעוץ ליכא רמז חפירה דאפי' בקרקע קשה סביביו מ"מ ממילא הויין ואף דבסוף כשעוקר העפר לא שייך דך טעמא דכל עיקר חפירה הוא בענין זה שנוטל העפר וגומא ממילא הויא מ"מ ליכא רמז דנראה תיכף שנופל הקרקע סביביו ואין ניכר כלל גומא אבל בליכא דקר נעוץ לתחוב מהדש איכא רמז דאין ניכר הפרש בין מי שתחוב בתיחוח וסביבו ג"כ תיחוח או בסביבו קשה ולכך אסרו ב"ש ודברי תוס' שכו' שופה נהגו שלא לכסות רק בראוי לצלות בו ביצה לכאור' סותרים למה שכו' לעיל שם ד"ה אמר בשם הירושלמי אם לא דכוונתם היכא דקשה סביביו דאיכא בל"ז משום גומא כדאי' לעיל דף ח' אפר כירה לספק מ"ט לא דקעביד גומא והפ"י נדחק בזה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה אמר. הקשה מהרש"א לשיטת רש"י למאי דמחליף דך דתריסין תיקשי ממשניות דלעיל דב"ש לחומרא וכן בכל הנך דמחליף תיקשי כזה ע"ש ולא הבנתי דהא הוצעת הגמ' כך למשל בריש סוגיא אמרינן דלא תיקשי משובך דב"ש לחומרא דשובך חמיר מהשוחט אלא מלא יטול דלא חמיר מהשוחט ואפ"ה לחומרא תיקשי וכיון דלא חמיר

מהשוחט ע"כ לא חמיר כשבוך וא"כ לא קשה כלל אם מיקל בלא יטול מחמיר בשבוך.

דף יו"ד ע"א רש"י ד"ה אבל היכא. דמלטלה בכדי וכו' בטלה לה הזמנה. ולקמן בסמוך ד"ה גזרינן פי' רש"י רק דמלטל שלא לצורך והיינו דהשתא ס"ד דב"ש לא מחמירי רק ברמז איסור דאורייתא כהפירה ולכך להגדיל האיסור נקט תרי איסורים מירחא בכדי ומשום מוקצה דבטלה הזמנה למפרע שלא הזמין רק אם יטול למחר ומה שנמל.

שם בגמרא מהלוקת בבריכה ראשונה וכו'. בסוף חולין איתא האי גברי דאקני פירות שובכו וכו' בעומד ואומר סגי פי' רש"י כב"ה במס' ביצה וכו' ודבריו תמוהים דע"כ לא פליגי אלא בבריכה ראשונה ואפשר ליישב במה שכו' בצל"ח על דלא מקשה מברירה בל"ז אמתני' דלשון סגי משמע דיעבד וא"כ אפשר דב"ש אף בבריכה שניה בעי לכתחלה לנענע ובמס' ב"ב דף פ' אמרינו הלוקה פירות שובך מחבירו מפריח בריכה ראשונה שאין דרך למכור בריכה ראשונה משום הרבן שובך וא"כ איירי ודאי הכא ג"כ בבריכה שניה ובית שמאי ג"כ מודה. שם ריש המשנה פי' רשב"ם שעושיין שני ולדות בכל חדש חוץ מחדש אדר שאינן יולדין וכאן פי' רש"י שמפסיקין בתקופת טבת ודבריהם סותרים.

שם ע"ב גמרא לימא מסייע לר' חנינא וכו' כדאמר אביי בדף וכו'. הקשה בת"י אמאי לא אמרה אביי ארישא וני' דבל"ז הו"א שיש עוד בשבוך שהורים ולבנים הרבה ואיכא רוב גם קרוב וכן סבר אביי אבל למאי דאמר הנהו אזדי לעלמא וכו' משמע דחיישינן ליוני דעלמא שפיר פריך ולזה פי' רש"י במתני' ולא היה שם עוד דלמאי דק"ל כר"ה אפי' לא היה בשבוך חיישינן לרובא דעלמא ומה שהקשו המפרשים לימא מסייע לר"ה דילמא ספיקא הוא ומשו"ה אסרינן הכא נ' דקאי בהך שיטה דלעיל דף ג' ע"ב קודם שמסיק רב אשי דספק בדבר שיש ל"מ אסור אלא כל ספק דרבנן מותר וא"כ ע"כ משום דרובא עדיף אסרינן במתניתין.

שם תוס' ד"ה הדר. הואיל ונשארו שנים במקומן וכו'. נ' כוונתם דכמו בזמן שנים ומצא שנים לא חיישינן שנתחלפו הואיל ולא חוינן ריעותא ה"נ מה שאחד הלך אינו עושה ריעותא להשנים ולזה פריך מ"ש כמו דאמרינן התם דסברא דהואיל ולא העלהו לירושלים עושה ריעותא להשנים והשבינן להו אפי' כודאי חולין ה"נ הכא איכא סברא דיונה א' לא הלכה לבד משום צוות כמו שכו' מהר"ם שיף ביישוב ק"י מהרש"א בתוס' ד"ה הכל ומ"מ יש לדקדק קצת דתוס' הקשו ותירצו רק אהך בבא ולא ג"כ אבכא דהניח מאתים וכו' ולימרו ג"כ כסברת רש"י הואיל ולא העלהו נ' משום דזה כבר מבואר בדבריו רש"י רק כוונתם לחדש למאן דמוקי בכיסים מקושרין הא לא מקושרין לא חיישינן לסברא דהואיל ולא העלהו להחשיב משום זה ריעותא בשנים הנשארים אמאי בהניח מנה וכו' חיישינן לסברא דאין אדם מניח להחשיב גם המנה הראשון

לחולין וע"ז תירצו דזה הוי סברא אלימתא דאין אדם מניה אצל מעשר חולין ועדיפא הך סברא מאידך סברא דהואיל ולא העלהו.

דף י"א ע"א גמר' ו בא ומצא בעליונה ולא מצא בתחתונה וכו'. הא ודאי דאם מצא בתחתונה בתוך הקן לא ניהוש דילמא נתחלפו תחתונים לעליונים ומספיקא נאסור כולן דהא בתחתונים ליכא ריעותא ואמאי נימא שנדו ממקומן כלל אבל מ"ט הוי"מ לאוקמי אפי' מצא גם בתחתונה רק שהם ג"כ לפני הקן וכיון דאית בהו ג"כ ריעותא שפיר אסרינן כולהו מספיקא דנתחלפו ואינן ניכרין.

שם ע"ב תוספ' ד"ה מערים. וכן רגילין העולם שמערימין וכו' ומיהו הר"ש אומר וכו' דוקא קודם אכילה וכו'. נ' מלשונם דהעולם למדין דכמו ברב אדא דהאכילה לא הו' הערמה דהיה צריך לחתיכה א' רק המעשה שנמלחו האחרים היה בהערמה ה"ה איפכא בתרנגולת המעשה אינו הערמה דחד טירחא הוא דהא ממלאה אשה קדירה בשר כדלק' דף י"ז ע"א רק האכילה היא הערמה דבאמת אין צריכין כלל אפי' להכבד ושרינן חד הערמה ועל זה אומר הר"ש שמואל אחר אכילה אסור דמיתויו שעושה לצורך חול דשום אדם לא יסיק אדעתיה שרוצה לאכול ממנה דבאמת רק משום הערמה אוכל אבל הערמה דרב אדא ודא שרי אף אחר אכילה דהא אם רוצה לאכול סמוך לעת ערב וכי נאסר לו משום דמיתויו שמבשל לצורך חול וה"נ כל חתיכה שמולח עושה בהיתר כיון דנמלך ורוצה עתה בה רק שלמפרע מלח שלא לצורך וזה התירו חכמים כיון דאינו עושה איסור לכתחילה אבל מ"ט הערמת העולם עדיפא וראייה דבש"ע סי' ת"ק ס"ה לא פסק דרב אדא כמו שבי' הטו"ז שם ובסי' תק"ג סוף ס"א כ' דדוקא אחר אכילה לא יאמר אוכל ממנה כוונת משמע דקודם אכילה שרי אפי' ע"י הערמה וצ"ל דר"י אמר שמואל נמי מודה בהערמת העולם והא דנקט אע"פ שאינו צריך וכו' משמע דעכ"פ לחתיכה א' צריך איירי אחר אכילה וזה אפשר ג"כ המשך דברי תוס' דרגילין העולם בהערמה זו ואע"ג דשמואל פליג לכאורה עלה מדנקט צריך ודשמואל נמי הויא כמו ממלאה אשה קדירה וכו' דחד טירחא הוא לזה כתבו דהר"ש אומר וכו' וא"כ שמואל איירי אחר אכילה אבל בש"ע סי' תק"ג דאיירי קודם אכילה ואפי' נקט צריכה צ"ל דלאו דוקא ה"ה אם צריכה לחתיכה א' משום הערמה ושיעור לשונו כך ודוקא קודם אכילה הוא דשרי בכל ענין בין אם צריכה ממש לחתיכה א' בין אם ע"י הערמה אבל אחר אכילה לא שרי ע"י הערמה ונ' דמשמע ליה לרמ"א בסי' ת"ק שם מה דנקט המחבר צריך הוא ג"כ לאו דוקא כמו בסי' תק"ג כני"ל וכתב שפיר עליו וי"א דלא שרי להערים רק קודם אכילה ואף שבהמחבר אין הכרע דילמא איירי באמת קודם אכילה נקט וי"א כדרכו בשאר מקומות היכא דלא נזכר בהמחבר בהדיא ומוישוב קו' המג"א שם. ומכל זה נ' דרב אדא לא שרי רק אם צריך ממש לחתיכה אחת אבל תרי הערמות לא שרי הערמת אכילה ולמלות בזה אחר זה דהויא ג"כ הערמת מעשה אבל מדברי רש"י ותוס' לק' דף י"ז ע"ב נ' שלא פירשו כן דא"כ לא הוו מקשו מדי אהך

דובלבר שלא יערים מרב אדא דשאני דר"א דעכ"פ צריך להתיבה א' ועיין במג"א סי' תקנ"ג ס"ק ב' במש"כ והא דאסור בהערמה היינו וכו' אלא פירשו דרב אדא התיר למלוח זאי' ולומר אוכל ממנה כזית ולכך כתבו דאיירי בשחט ב"ט ומשום דילמא מימנע וכו' וכן כ' המג"א סי' ת"ק סוף ס"ק י"ד.

שם רש"י ד"ה תני נא. במתניתין וכו' ומעולא מאי נפקא לך. כוונתו דס"ד שעולא השמיענו ממש הנך דינים שמותר ליתן עור וכו' וזה ידענו ממתני' ומסיק דהשמיענו טעמא אבל גבי רמיה הקשה דאפי' טעמא ידעינן ממתני' כיון דתני אבל לא במדינה ש"ט דהותר רק משום תחילתן דשייך במקדש ומשני דהו"א דבמקדש שרי דאין שבות ובמדינה אסור ולכך האריך רש"י כאן להביא מה דמפורש בגמרא.

שם ע"ב רש"י ד"ה מהו דתימא. גזירה משום שחיקת סמנין. הנכון הוה אמינא דאפי' לכתחלה שרי לקשור רמיה דאע"ג דלכתחלה איכא משום שחיקת סמנין כמש"כ תוס' בעירובין שם אפ"ה שרי אפי' בכהן דלאו בר עבודה דלא גזרו כלל אשבות במקדש ומאי דתנן בתחלה כאן וכאן אסור פ"י למרח רמיה. אח"כ ראיתי שכו' כזה בצ"ח ואיירי כולה מתני' בכל גזוני מהזירין אפי' בלאו בר עבודה ובתחילה אסור אפי' לצורך עבודה כגון שאם לא יתרפא לא יוכל לעבוד אפ"ה אסור דמלאכה דאוריית' לא הותרה דומה למה שפ"י רש"י שם בסמוך ד"ה והעליון ונקט ברישא מתזירין לרבותא דבמדינה אפי' חזרה אסור דומה למה דאמרינן בסמוך דע"כ נקט הפותח לרבותא דחכמים זמ"ט נשמע דאפי' לקשור לכתחלה מותר כיון דשרינן חזרה דאיכא שבות דגזירת ממרח אפי' בלאו בר עבודה אי"כ ה"ה לקשור לכתחילה מה לי חד שבות מה לי תרי שבותים ורש"י לשיטתו שם בעירובין דלא מפליג בשבותים במקדש עיי' תוס' שם ד"ה והעליון ומש"ה לא קאמר מהו דתימא וכו' אפי' לקשור לכתחלה נמי דבל"ז דוחק לפרש במתזירין אפי' לכתחלה ומשום רבותא דבמדינה לכך אמר דמתזירין אפי' בלאו בר עבודה וממילא נשמע דאפי' לקשור רק דמ"ט בהר בלישנא דמתזירין משום רבותא דבמדינה.

שם רש"י ד"ה ורהבא. וני' כעניי משום דרבו מובהק היה ולא היה לו כד מרב אחר וכו' דלא נספקי' וכו'. פירוש דקרא לו רבי יודא שיבינו כוונתו על רבו יודא רק אם היה לומד גם מאחר אכתי לא היו מבינים על מי כיוון דילמא על אחר שנקרא גם יודא אך משום שלא היה לומד כלל מאחר הועיל שפיר בקראו רבי שיבינו כוונתו על רבו שהוא ר"י בר יחזקאל כנודע לכל שהוא רבו.

דף י"ב ע"א. רש"י ד"ה ואין עירוב. ואע"ג דעיקר הוצאה מויעבירו וכו'. כוונתו דלכאורה מאי חידש ירמ"י הא הוצאה נפקא מאל יצא דדרשינן אל יוציא כדאיתא סוף פ"ק דעירובין שם אמר ביום השבת וא"כ נשמע מכלל ד"ט שרי לזה אמר דירמ"י חידש שפיר דאע"ג דעיקר הוצאה מויעבירו נפקא כדאמר שם אל יצא כתיב ועיקר קרא בתחומין

ועיי' שם בתוס' ובקרא דויעבירו לא נכתב שבת ועיי' בתוס' ריש הוורק
 [שבת ד' צ"ו ע"ב ד"ה וממאי] דלא גרסי וממאי דבשבת קאי.
 שם רש"י ד"ה פליגי. ורמיה היה מזהירן והלואי ישמעו. כי
 מהרש"א דלפי שיטתו הו"מ לפרש דלא היה יכול להזהירן על יו"ט דבי"ט
 שרי הכל במתוך ומה שתירץ תמוה הא בשחיטה ובישול לא מצינו שהיו
 נכשלין וא"כ יבוא ירמיה רק להקל להם ובאמת קושיתו מעיקרא ליתא
 דלפי דבריו יקשה יותר על מה כי רש"י ודכ"ע יש איסור הוצאה ליו"ט
 ועיי' כוונתו לנכרים ולכלבים דגילתה תורה דלא נימא מתוך ושפיר היה
 לירמי' להזהירם על הוצאה לנכרים ולכלבים דגילתה תורה דאסור מלכם
 ולא לנכרים וכו'.

שם ע"ב רש"י ד"ה מהו לפרוכי. או דילמא כיון דאפשר מערב
 יו"ט לא תולדת דיישה הוא כוונתו כמש"כ המ"מ פ"א מהל' י"ט הל' ה'
 דאע"ג דבתלישת ירקות איכא הפסד כיון תולדת קצירה היא אסרוה כמו
 האב ה"ג דאע"ג דדישה אסורה דאית בה תרתני שאין מתקלקל ודרך
 לעשותו לימים הרבה ועיין במג"א סי' תק"י ס"ק י"א והכא באסורייתא
 אין דרך לעשות לימים הרבה כמש"כ רש"י דף י"ג ע"א ד"ה אבל קיטניות
 מ"מ ליאסר כמו דיישה עצמה.

דף י"ג ע"א רש"י ד"ה הא רבי הא ר"י ב"י. ומתניתן ר"י
 ב"י [דקתנן] לא מצינו תרומה שזכאי וכו'. לא ידעתי מ"מ האין יתרץ רבי
 מה שאמרו ב"ה לא אם אמרתם וכו' ולעיל דף ט' [ע"ב] ד"ה מאי
 נתעוררו תוס' בכעין זה ותירצו והכא לא כתבו כלום. וגי' דרבי סבר
 כר' יוסי לעיל בפלוגתת ב"ש ובי"ה דהנה אמרו בעירובין דף י"ג [ע"ב]
 שב"ה שונני דבריהן ודברי ב"ש כלומר שמטריחין לרחות ראיית ב"ש
 אבל ב"ש מעמידין רק דבריהם אבל לראיית ב"ה לא חששו כלל
 לפי מצינו לומר דלכך לא ניהא ליה למקשן למיטר רוב תרומה
 קאמר דא"כ מה השיב ב"ה לב"ש על הג"ש דלא דמי אכתי דילמא יליף
 ב"ש תרומה זכאי מתרומה אין זכאי אע"ג דזה זכאי וזה אין זכאי מ"מ
 דמו בשם תרומה ואח"כ מתנות מתרומה אבל ברייתא דר' יוסי מצי שפיר
 אתי אליבא דרבי ולא קשה מה השיב ב"ש דילמא יאמר ב"ה דילף
 תרומה זכאי ממתנות דדמו להרדי בזכאי ואח"כ תרומה מתרומה אינהו
 לא איכפת להו בדברי ב"ה וק' ליישב שיטתם ואינהו באמת סברי
 למוללן במלילות פטור ולא מצינו תרומה שזכאי בהרמה ורבי
 סבר כב"ה.

שם תוספ' ד"ה הא. ע"כ נתחייבו מאתמול מערב יו"ט [וא"כ
 אין] יכול להפריש ביו"ט. ק' הא כי רש"י בסמוך ד"ה כותש דאי בישראל
 קאי ואסורייתא טבלא שפיר תנא כותש דכתיב דגנך וכו'. וגי' דקשה
 א"כ אמאי אמרו בבב' לוי מטעם קנסא תיפוק ליה דאיתקש תרומת מעשר
 לתרומה גדולה ועיי' במהר"ם לובלין בתוס' ד"ה כשם. וגי' ע"פ מש"כ
 תוס' ד"ה איכא ועוד דבעי אליבא דכולהו תנאי וא"כ עיקר הקושיא על
 מה דאמר מחלוקת בשיבלין דה"ה לקיטניות שפירש וא"כ לא מצי הבריי

אתי כר"י בר יודא ורצה המקשן להוכיח דע"כ כלישנא קמא ואתי ככ"ע
 וזה כוונת רש"י אי אמרת בשלומא בישראל קאי ואסורויי טבלא לד"ה
 כלישנא קמא נקט כותש משום ר"י ב"י דלדודיה בתרומה דאורי"י בחומין
 ליכא חיוב בהכנים לשיבלין ובקטניות דרבנן יהי חיוב גמור זה לא שייך
 ולכך בעינן עכ"פ שיכתוש ויהא כעין דגנגך וא"כ לא שייך ליליף תרומת
 מעשר מתרומה גדולה דבה גופא אינו חיוב להפריש כתוש רק דלא שייך
 להפריש בחיוב מקטניות מאסורייתא מה דלא מצינו כעין זה בדאורי"י וכל
 זה לר"י ב"י בלישנא קמא אבל השתא דקיימינן לרבי דבדאורי"י נמי איכא
 שיבלין בחיוב בהכנים למלילות מסתמא החיוב להפרישן בשיבלין והקשו
 שפיר ועם כל זה תמהתי הא רש"י כ"י בהדיא לעיל סוף דף י"ב דסתם
 שיבלין לא מפרישין תרומה עד שיעשו דגן וכוונתו כיון דאין דרך להפריש
 קודם הוי כטבילי האידנא כמש"כ תוס' לעיל דף ט' [ע"א] ד"ה גולגל על
 הירושלמי.

שם גמר' אלא מאי תרומה רוב תרומה. משמע דלמסקנא
 באמת היכא טבילי האידנא מותר להפריש תרומה וכן נראה מלשון
 רש"י לעיל ריש דף ט' וא"כ ק' על מה שפ"י רש"י בעירובין דף למ"ד
 ע"ב אלא סומכוס ס"ל כרבנן דגזרו משום שבות בה"ש ואינו יכול
 להפריש עלה ואמאי לא הא כיון דהשתא מיתשיל עלה ועתה הדרה לטיבלה
 הוויא טבילה האידנא. ולולא דבריו היה נ' לפרש דהשבות הוא דלא מצי
 ליתשיל כיון דאינו צורך שבת ועיין בתוס' שם ד"ה אלא ובמהרש"א שם.
 והא דלא פריך הגמ' דמצינו זכאי בהרמתה בענין זה בל"ז הו"מ להקשות
 טובא ועי"י בפ"י איברא הא קשיא אמאי הוי אין זכאי בהרמתה משום
 דישנן ע"י דישה ומירוח והן מערב יו"ט כמש"כ רש"י כאן הא בפשיטות
 הוויא זכאי בהרמתה אם נגמר המירוח סמוך לחשיכה דלא הוי שהות
 לתרום מאתמול ועי"י במג"א סי' תצ"ט ס"ק ה'. ונ' ע"פ מש"כ בדגול
 מרבבה ס"ס רס"א דאם קיבל עליו תוספת שבת כיון דאינו אלא עשה
 מותר בשבותין ובודאי ה"ה בלא קיבל באותו רגע קודם בה"ש שחל
 עליו ממילא תוספת שבת דמותר בשבותין דזיל בתר טעמא וא"כ לא
 משכחת זכאי דהמירוח צריך לגמור קודם תוס' שבת ובתוס' שבת עצמו
 היה יכול להפריש ועי"י רש"י עירובין שם ד"ה גזרו ובל"ז ג"כ נוחא
 דבה"ש מותר לקרות שם כמש"כ הר"ש פ"ז דמאי מ"ד והיה לו לקרות
 שם מערב יו"ט.

שם רש"י ד"ה ואין מפריש. מדקתני חבילין של טבל וכו'.
 הקשה בצל"ח אמאי לא פ"י בפשיטות מדקתני מפריש ש"מ דחייב במעשרות
 דטבלי כוונתו דליכא למימר דסיפא הוה מפרשינן בהכנים לדישה ומירוח
 דא"כ מאי קמ"ל ועי"י בפ"י דתיכף כיוון המקשן על הכ דודאי קמ"ל
 חידושא. ונ' דקשה האיך לא אסיק המקשן אדעתיה במאי דאמר אי רבי
 שבלין נמי דקמ"ל דאין מפריש על העץ הלוא מפורש בברי"י. ונ' דיש
 לדקדק מאי דתני כמה זרע יש בהם הלא כבר דש הזרע והל"ל כמה
 זרע יש אלא נראה דודאי בתילתן גם העץ ראוי לתבל אך מ"מ אף

אותן שכותשין מ"ט המוין ראוי ממש כמו הזרע ומנחין המוין עם הזרע להסתפק מהן כאחת וזה שאמר מחשב כמה זרע יש בהמוין ואין צריך להפריש רק נגד הזרע אע"פ שראוי ממש כמו התילתן בורר מדה אחת מזרע ומפריש כנגד מה שחישב סכום הזרע ממש לפ"ז מקשה שפיר הבילין דרישא אינו רבותא דאפי' שבלין נמי ואי משום סיפא ליתני בפ"ע מי שהי' לו כתישת תלתן מפריש רק על הזרע וע"כ דנקט חבילי תילתן לאשמעינן דטבלי לפ"ז א"ש דמסיפא לא קשיא דהא דאיירי בהכניסן לדישה ואשמעינן דאינו מפריש על המוין לכך פי' רש"י מדנקט חבילין הוא הוכחה דחבילין טבלי והתרצן משני דאתי כרבי ומכתישת תילתן לא הוה ידעינן בחבילין דאימא כיון דלא נעשה עדיין בהם מלאכה יתנם לכהן כמות שהן בהפרשה על הזרע ועל העין.

שם רש"י ד"ה לא בטבל. וכל תורת תרומה עליה דתרומה קריי' וכו'. לכאורה מה רצה בזה הא לא לתרומ' דיינינן הכא ויובנו דבריו ע"פ שיטתו ביבמות דף פ"ו ע"א ד"ה מה תרומה דלכך טבל במיתה משום לתא דתרומה דמעורב בו ועיי' רש"י במדבר פרשה י"ה פסוק כ"ד ועיי' שם בתום ד"ה מה וכוונתו דלטבול לתרומת מעשר קרי סתם טבל משום שהוא ג"כ במיתה משום דלתרומה דפתיכא ב"י כל תורת תרומה עליה. שם גמרא' מעשר ראשון שהקדימו בשבילין וכו'. נ' דודאי ה"ה אם הישראל הפריש כראוי תרומה ואח"כ מעשר משיבלין דמעשר של הלוי לא הוי כשאר דבר שלא נגמרה מלאכתו אלא שמו טובלו אלא נקט אורחא דמילתא דדרך להפריש דגן רק אם הלוי רוצה להערים להרויח חלק תרומה גדולה מקיים בשבלין.

שם גמרא' כותש למה לי וכו'. הקשה הר"ש הלוי בתרומות הא משמע לעיל דלטובת הבעלים נקט כותש שא"צ להפריש על העין וא"כ מאי פריך ולפי מה שבי' בסמוך ברש"י ד"ה ואין מפריש דתיתי קתני דאין צריך ליתן לו חבילין כמות שהן ואם יכתוש אין צריך ליתן כמו שהוא מעורב עם המוין אע"ג דדרך להסתפק כן ממנו לק"מ דלעיל קיימינן לרבי דאף אסורייתא טבלי והויא דיתנם לו כמות שהן אבל השתא דמסקינן דאסורי' לא טבלי וא"כ אצל הישראל כל עיקר החיוב לאחר כתישה ופשיטא דאין צריך ליתן לכהן מהקשין ואצל הלוי ירויח הכהן וא"כ היה די להשמיענו דבכתישת תילתן אין צריך להפריש רק על הזרע אבל שרשאי לכתוש החבילין פשיטא דכל עיקר החיוב אצל הישראל הוא אחר כתישה.

שם רש"י ד"ה קנסא. על שהקדים וכו' לעבור על דברי תורה וכו'. משמע דאע"ג דבשבלין אינו מחוייב עדיין כלל להפריש מ"מ אם הקדים עובר בלאו וקי' בתמורה דף ד' [ע"א] אמרינן דהמקדים אינו לוקה דניתק לעשה מכל וכו' תרימו ופי' רש"י דדרשינן ליה בהקדימו בכרי דחזור ומפריש וא"כ לדברי רש"י דהכא יהא לוקה בהקדימו בשבלין כיון דאז ליכא עשה וא"כ יהא חמור הקדימו בשבלין מהקדימו בכרי. ונ' דכוונת רש"י ודאי בשעה שמפריש המעשר ליכא חיוב כיון דאז אי בעי

לא מפריש כלל דלא נגמרה מלאכתו עדיין רק אח"כ כשמרחו ומפריש תרומה עבר למפרע על הלאו שהקדים לה המעשר ואז הויא לאו שאין בו מעשה וג"כ לא לקי.

שם תוספ' ד"ה אי כ"א. [יש לומר דמה דקתני סיפא למוללן במלילות משום] דמסתמא כמו למוללן וכו'. כוונתם דדיוקי רישא וסיפא סותרים ולכך דייקין רישא לעשות עיסה הא סתמא נעשה כמו למוללן במלילות וכו'.

שם ע"ב תוספ' ד"ה כ"ש. חוץ מתרומת מעשר דמלמדה ואינה למדה וכו'. לולא דבריהם היה נראה דלכאורה הדבר קשה שילמד לאחריים ולא לגופו אך נ' דומה למה דאמרין סנהדרין דף נ"ט [ע"א] מצוה שנאמרה לב"נ ולא נישנית בסוני לישראל נאמרה ולא לב"נ והיינו משום דליכא מידי וכו' דלא יהוי ב"נ דזילי המירי יותר מישראל ה"נ גבי תרומת מעשר דקיל כמש"כ רש"י תמורה דף ד' ע"א ד"ה מפני שהקדים יצטרך מן המוקף ותרומה דחמיר שיש לו ג' שמות כמש"כ רש"י שם לא יצטרך מן המוקף. ונ' דהך ממנו דרשינן נמי ממנו ולא מאחר ועיי' בפסחים דף צ"ו ע"א וא"כ אי הוה דרשינן אתרומת מעשר ממועט תרומה וזה לא שייך ומש"ה מוקמינן אתרומה וממועט תרומת מעשר דלא נילף מהקישא ומיושב קו מהר"ם לובלין וא"כ לא שייך כלל להכא דניטלת במחשבה הוי קולא ואמאי נעקרה מתרומת מעשר ונקי אתרומה דחמירא.

שם תוספ' ד"ה ואם וזהו תולדה דדש וכו'. אבל רש"י לעיל דף י"ב [ע"ב] ד"ה מוללין כ' דהוי דש כלאחר יד והוי רק דרבנן וא"כ נ' דסבר דמקלף הוי דומיא דסיפא דאיירי מן השבלין ומשום דאין דרך דישה בכך אסור רק מדרבנן בחיטין ובשעורין דאין דרך כלל לאוכלן חיים דמה"ט איתא בש"ע סי' ר"ח ס"ד בהג"ה דמברכין עליוי שהכל לא גזרו רבנן דהך פריקה הוי מסתמא לאוכלן חיים ומשוי"ה לא מצי לפרש משום גמר מלאכה כיון דאיירי מן השבלין וא"כ הוא עדיין מעורב עם המזין והוי כקודם מירוח דלא נגמרה עדיין מלאכתו ומה שהקשו תוס' דבסמוך משמע שהטעם מפני שהוא גמר מלאכה נ' דדעת רש"י דלגמר מלאכה בעינן דישה ומירוח כראוי וכן איכפל רש"י בלישנא לעיל ע"א ד"ה אוכל מהן וד"ה אלא מאי וד"ה לשמעין ואם אחד מהן לא נעשה כדרכו תו אין חיוב תרומה בא עליהן. ונ' ג"כ דסבר רש"י דהא דחכמים גזרו בלא נגמר על אכילת קבע דגזרינן אטו אחר שיוגמר אבל היכא דלעולם לא יבא לידי גמר לא גזרו ומה"ט פליג לעיל אתוס' ד"ה הא דלר"י ב"י מותר אפי' אכילת קבע דהתם לא שייך למיגזר דלעולם לא יבא לידי גמר כיון דדעתו ה' תיכף בשעת הכנסה רק למוללן והמקשן סבר דאי לשבת לא הוי דישה ממש ה"ה למעשר לא הוי גמר מלאכה מקצת להתחייב אח"כ אם מרחו ואמאי חייב משום אכילת קבע מדרבנן כיון דלעולם לא יבוא לידי חיוב דהדישה היה שלא כראוי ומסיק דלמעשר שאנו ולעיל ברי' יוסי בר יודא לכך פטור אפי' באכילת קבע משום דתיכף בהכנסה ה' דעתו רק למלילות לא יבוא לעולם לידי חיוב.

דף י"ד ע"ב גמר' בורר כדרכו בחיקו וכו'. נ' דנקט לא זו אף זו כדרכו היינו אפי' פסולת בחיקו כלומר אפי' אינו אוכל מיד לאפוקי מבי"ש דנקט ואוכל פי' מיד כמו לעיל דף י"ב [ע"ב] מיד ליד ואוכל דפירושו מיד אבל ב"ה לא בעי בי"ט מיד והוא דנקט לעיל גם לגבי י"ט ואוכל נקטי' איידי דרישא כדמשני לעיל שם והדר תני בקינון שהוא בכלי אבל האוכל נברר כמש"כ רש"י לעיל שם והדר אשמעינן בתמחוי שהוא קערה גדולה וכנוקבת והפסולת נופל דרך הנקבים ואפי' שרי ולכך בשו"ע סימן תקי' ס"ב השמיט בקינון דנשמע מכל שכן דתמחוי.

שם גמר' ובלבד שלא יעשונו בשורה. כי המג"א סי' תקט"ז ס"ב דאפי' בחצר אסור והקשה בספר תוספת שבת מסי' שיה' ס' י"א דמטיל בה בחצר והיינו כמש"כ המג"א בסי' שי"א ס' מ"ה כיון דאיסור מקה וממכר מדרבנן לא גזרו בחדרי הדריים ועיין לקמן דף ל"ב ע"ב רש"י ד"ה ואין מנהיגין [את הבהמה במקל] ונ' פשוט דכאן החשד הוא באיסור דאורייתא שמכרו בשוק דרובן נכרים והוציא לצורך נכרים דאסור מדאורי' כמש"כ רמ"א סוף סי' תקי"ב ובטו"ז שם.

דף ט"ו ע"א גמר' אמר אביי סנדל המסומר אסור לנעלו ומותר לטלטלו וכו'. לא הבנתי מה בעי אביי בזה הא כבר פליגי תנאי בהא בשבת שם ואם להוכיח ממתני' כמאן דשרי הא כבר פסיק רב מתנה שם כחכמים. ונ' דבהגהת אשרי הקשה בסמוך דמפרש כל שנאותין בחול וכו' הא תני בהדיא והן לצורך המועד. ונ"ל במה שכו' תוס' שבת ד"ה לא בסנדל דשילוח משום שמחת י"ט חשיב כלצורך בוונתם דאע"ג דאין ראוי היום משמח שיהי' לו למחר לצורך א"כ נוכל לפרש והן שהן כמו ואפר כירה לעיל דף ח' [ע"א] הכי פירושו משלחין כלים וכו' ואע"פ שאין ראוי היום שהן לצורך המועד במה שמשמח במועד כנ"ל ובהו ניהא מה שאמר ר' יודא מפני שצריך אומן דתמוה אטו אם הדיוט יכול לסוכו ראוי ל"ט הא מ"מ אסור כדאי' בשבת דף קמ"א ע"ב אך מ"מ הי' לו שמחת י"ט שיהי' לו למחר מנעל ללבוש אכן כיון שצריך לאומן יצטרך עוד לשלחו מחר לאומן ואין לו עדיין שמחה ולכך לא הקשה אביי מהוה לצורך המועד שמא ישיב לו רב ששת כנ"ל והקשה מכל שנאותין וכו'. — והנה התוס' שם בשבת שכו' דשילוח משום שמחת י"ט חשיב צורך גופו היינו לדידן דמפרשינן נאותין בחול וא"כ ע"כ נפרש והן לצורך המועד משום שמחת י"ט אבל לאביי דסובר נאותין בי"ט מפרש והן לצורך וכו' כפשוטו מצינו לומר דשילוח לביתו לא הוי שמחת י"ט ברבר שמלאכתו לאיסור וא"כ לא הוי צורך גופו והוי רק כצורך מקומו אצל האומן וכיון שנגמר הכלי למה יניח הכלי אצלו והך מילתא אתי לאשמעינן במתני' והן לצורך המועד או הוי צורך גופו ומותר אבל באינו צורך המועד כגון שמלאכתו לאיסור לא הוי צורך גופו דאינו שמחת י"ט והוי רק צורך מקומו דאסור לאביי לשיטתו שבת דף קכ"ג ע"ב לפ"ז הכי קאמר אביי דאע"ג דראב"ש מחמיר טפי שם בשבת בסנדל משאר כלי כמו שכו' תוס' שם ד"ה לא חכמים דשרו התם מקילי בי' טפי משאר כלים שמלאכתן

לאיסור ושרו ב'י אפי' לצורך מקומו ונקטי התם בשבת צורך גופו לרבותא דראבי"ש וקאמר שפיר במתני' אבל לא סנדל וכו' אמאי דאמר והן לצורך כלומר אבל במלאכתו לאיסור הוי רק צורך מקומו ואסור אבל לא סנדל דאע"ג דשרי בצורך מקומו אסור לשלחו וטעמא משום שבא תקלה ע"כ החמירו כמש"כ תוס' בשבת לענין טילטול והנה התוס' שם כתבו דאפי' לרבנן דשרו לטלטל אסור לשלחו וכו' ולכאור' דבריהם תמוהים הא מתני' לא אתי רק כמאן דשרי לטלטל דאל"כ משלחין מיבעיא ובהנ"ל ניחא דקשיא להו הא דאמר אביי מותר לטלטלו מאי בעי בזה כנ"ל לכך הוה ס"ד לפרש דאביי קבלה מרב ששת דתפילין מותר וקשיא ליה קו' תוס' אמאי סנדל אסור וניחא ליה דע"כ אתי כראבי"ש דהחמיר ביה כמש"כ תוס' בשבת וקאמר דלפ"ז מוכח דאפי' ראב"ש דאוסר בטילטול שרי ב"ט לטלטל דלא מחמירין בלא פלוג כמו בגוף הגזירה כמש"כ המג"א סו' תמ"ז ס"ק ה' דאל"כ משלחין מיבעיא אבל באמת מאן דשרי אפי' בשבת לטלטל הוי דומיא דתפילין ומותר לשלח ב"ט ובוה מיושב היטב דעת הסמ"ק שהביא בצל"ח דמתיר לשלוח סנדל המסומר דאנן פסקינן כת"ק דשרו לטלטל בשבת אבל התוס' לא ניחא להו בהך פירושא אלא אפי' למאן דמתיר לטלטל בשבת אסור בשלוח והפירוש בדברי אביי כנ"ל בדברינו.

שם תוספ' ד"ה ה כ"י. אבל לא תני לאתווי סנדל וכו'. דבריהם אינן מובנין דהא קתני בהדיא ברישא אבל לא סנדל ואחד מהתבורה השיב דאפשר היה לפרש לאתווי סנדל ור' יודא אמרה ופליג את"ק במה שאמר והן לצורך המועד דוקא ולא מצאתי כעת ישוב אחר אף שזה קצת דחוק.

פרק שני.

דף ט"ו ע"ב תוספ' ד"ה א.ו. יאע"ג דלעיל קאמר לתלמידיו וכו' נ' ברור דעת ר"א דקאי אמאי דאמר ר"י דצריך ע"כ לקיים תרי קראי לר' ולכם וע"ז אמר ר"א להקל אם רוצה לעשות רק כחד קרא רשאי וכ"ש אם רוצה לעשות משניהן וע"ז הקשו תוספ' א"כ מה צוה עליהן משמנים דילמא רוצין לעסוק כל היום בתורה ותירצו דידע דבכל יום ג"כ היו אוכלין ומה"ת שיתענו ב"ט דוקא וכתבו אכתי אמאי צריכין לאכול דוקא משמנים הא אין מחויבין לקיים גם לכם ותירצו משום שמחת י"ט כלומר כיון דעכ"פ מצוה הוא אמאי לא יהדרו לקיים גם בשעת אכילה מצות י"ט ודלא כמהרש"א שכתב דלרי"א אם אינו לומד צריך ע"כ לשמות ואינו רשאי לישב בטל והגע עצמך א"כ לר"י צריך לאכול ולשתות כל חצי היום אלא דר"א קאמר דאם רוצה יכול ללמוד כל היום אפי' שע"י זה לא יאכל כלל או להופך אבל באמת בלימוד שעה א' ג"כ יוצא ואח"כ ישב בטל רק אורחא דמילתא דאם לא בשביל לימוד אינו מבטל זמן אכילה או להיפך אם אינו נמשך בתענוגים אינו מבטל הלימוד.

דף י"ז ע"א גמר' תנו רבנן י"ט שחל [להיות] בשבת. נדחק בצל"ה מאי שייך זה לכאן ולדעתו משום דבתחלת הפרק תני י"ט שחל [להיות] ע"ש ומשנה שאחריו בהל אחר השבת הביא באמצע בתל בשבת. שם רש"י ד"ה דלמקני. ואם התירו בעירובי תבשילין משום כבוד שבת התירו. אע"ג דאין מערבין אלא לדבר מצוה מ"מ לא התירו בו כל כך כלכבוד שבת כמ"ש"כ תוס' עירובין דף למ"ד [ע"ב] ד"ה לא אבל בר"ף פ"י דדוקא בתחומין דהוה מיקנא שביתה אבל הצירות שרי דביטול רשותא בעלמא הוא ומה"ט כ"ש עירובי תבשילין דלא שייך ביה טעמא דתחומין אבל רש"י נ' דלא הוצרך לפרש בתצירות דפשיטא דשריא כיון דאינו צריך אמירה לא מוכתא מילתא כל כך ולא קשיא ליה רק מעירובי תבשילין דג"כ צריך אמירה כמ"ש"כ המג"א סי' תקכ"ז סי' כ"א ובוה ניתא מה שמפרש המג"א סי' ת"ט ס"ק ט"ו בלשון רש"י בעירובי הצירות מותר בקמן כיון דאין צריך אמירה ולא ניתא ליה כפשוטו דבעירובי תחומין לא אלים למיקני ועירובי הצירות הוי רק ביטול רשותא כמ"ש"כ הרי"ף כאן דמרש"י דהכא נראה בהדיא דלא מחלק בכך.

שם תוספ' ד"ה מאי. משום הכנה לא אסרינן הואיל ויש שם ספק דשמא חול הוא לגמרי. לא הבנתי סברתם לחלק דבמקנא רשותא נמי ספק חול הוא לגמרי ע"כ נ' מ"ש"כ דשמא חול דשקלא חול וכוונתם דשאני הכנה משאר מלאכה דנקרא על שם האדם ולכך אסור לאדם למקנא רשותא אפי' בספק חול ועכ"פ עושה קצת מעשה בספק יום טוב דאסור אבל הכנה עיקרה נאמרה על היום כדאמרינן לעיל דף ב' [ע"ב] אין י"ט מכוין לשבת ואיתא בעירובין דף ל"ה ע"ב אי סוף היום קונה עירובא אסור אפי' באותו הפת שאין צריך לומר כלל מ"מ י"ט מכוין לשבת וזה לא שייך במתנה דשם חול לגמרי הכין לשבת וזה שכתבו משום הכנה לא מצינו למיסר מהאי טעמא דאסרינן מקנא רשותא והיינו מטעם דעכ"פ יש שם ספק שעושה מלאכה קצת ביום שנקרא ספק י"ט דשאני הכנה דהאיסור נאמר על היום ויום חול הוא המכין.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ושוי' [ד"ה זה נדפס בדף י"ח ע"ב]. ועוד דלא נטמא כי אם בולד וכו'. הקשו המפרשים הא הכא איירי בכלי שאין מנוקב וא"כ שכחו גם בישראל וגזרינן אטו אב כמ"ש"כ תוס' לעיל ד"ה היכי. ונ' דפשיטא להו לתוס' דהיש מפרשים מתרצי נפשי' בתירוץ הר"י בתוס' ד"ה כלי וא"כ כל דינם הוא רק בכהנים כדאיירי הך בר"י דכלי שנטמא בא"ה אבל בישראל מותר בנטמא ב"ט אפי' בא"ה כיון דצורך י"ט הוא ובוה ניתא דמהרש"א וישב לדבריהם מה צריך לשנוי דכהנים זריון תיפוק ליה דטומאה ב"ט לא שכוחא דמשום הך לחודא הוה גזרינן אטו אב הטומאה דחמיר כיון דאינו לצורך י"ט כלל ולא קשיא ליה איפכא אמאי צריך לשנוי דב"ט לא שכוחא תיפוק ליה כיון דאיירי בולד דמשכחת רק בכהנים וכו' כמ"ש"כ תוס' ד"ה כלי אלא דבאמת ברייתא דנטמא ב"ט איירי שפיר באב הטומאה ובישראל דמותר כיון לצורך י"ט הוא ויתוס' שכי' דאיירי בולד הוא כמה דלא אסקו אכתי תירוצא דר"י ולכך בדברי

רש"י עצמו ליתא דרש"י ג"כ סבר בדבריהם כתירוץ ר"י. לפ"ז לדבריהם לא קי' כלל קוי התוס' ד"ה היכי דבישראל בל"ז מותר אפי' בא"ה כיון דנטמא ב"ט וא"כ שפיר כתבו הכא דלא נטמא כ"א בולד וממ"נ מותר בכהנים וזיוין הן ובישראל ליכא למיגזר אטו אב דאב גופי' שרי. אח"ז מצאתי מזה בצל"ח ומלבד זאת נ' דלא קי' קוי המפרשים ע"פ דברי מהרש"א הנ"ל ולמה דאמרינן לעיל להשקה מילתא דלא שכיחא ה"י א"כ טומאה דאתי' ע"י השקה כי הך דאבל לא מטבילין ג"כ לא שכיחא ה"י ושפיר שרינן בולד הטומאה כיון דאיכא תרתי טומאה ב"ט לא שכיחא והשקה לא שכיחא ולא מצי תיסק להקשות בפשיטות דאמאי נגזור כלל בחטבלה כיון דאתי' ע"י השקה דלא שכיחא ז"א דלא מהני הך שינויא דלעיל אלא דלא נגזור השקה אטו הטבלה אבל אהשקה גרידא אי שייך ב"י איסור הטבלה וכן בכלי דע"י השקה דלא נגזור שמא יעבידנו לא מהני הך תירוץ. וצריכין למסקנא ג"כ לתירוץ דתוס' ד"ה נגזור דאינו להוט דאפשר במים אחרים אף דמסיק דלית ליה היינו שאינן יפין כל כך כמש"כ הפ"י בגמר' ד"ה ותיסברא וכתבו ולמאן דמוקי מתני' בשבת ניתא דבשבת שכיחא טומאה לא כמו ב"ט וליכא היתירא רק דע"י השקה לא שכיח משום חדא היתירא לא שרינן ולד דאכתי גזרינן אטו א"ה דמחמיר איסורי' כיון דאינו צורך יו"ט כלל כמש"כ מהרש"א.

שם ע"ב רש"י ד"ה שלא יערים. לאחר שבישל לצורך וכו' אבל בקדירה אחת וכו'. לכאורה פליג רש"י אמש"כ תוס' לעיל דף י"א [ע"ב] ד"ה מערים דאפי' בקדירה בפני עצמה נמי שרי קודם אכילה כשאוכל מעט. אבל נ' דבעיקר הדין לא פליגי רק רש"י מחמיר יותר דאחר שבישל אפי' לא אבל עדיון נראה כמבשל לצורך מחר כיון דדרך להיות כבר מבושל בשעה זו מה שצריך לסעודת היום ולא שרי רק בקדירה אחת כמו לדעת תוס' אחר אכילה.

שם רש"י ד"ה ושוין שמשקים. ונותנן במקוה מים מלוחים וכו' ואין עוד טהרה לכל אוכל ומשקה [אלא למים] ולא בתורת טבילה וכו'. נ' ע"פ מה דאמר בסמוך בגמ' דע"כ איירי דלית ליה מים אחרים דאל"כ הוה גזרינן השקה אטו הטבלה וא"כ על כרחך המקו' הוא מים מלוחים וקשיא ליה אמאי נקט התנא מה דאינו מצוי שיחסרו מימיו הו"ל למינקט בשאר משקין לזה אמר דלשאר משקין לית להו תקנה דמה דמהני למים הוא מטעם דחשיבי בזה נזרעין במקורן וזה לא שייך בשאר משקין.

דף י"ח ע"א גמר' שמא יטלנו בידו ויעבירנו וכו'. הנכון כמש"כ מהרש"ל בדברי רש"י דמתרי טעמי גזרו ועיקר האיסור משום מתקן וכן לכולהו אמוראי והוא כעין מש"כ הרמב"ם פ' כ"ג מהל' שבת הל' י"ד בטעם דאין מגביהין תרומות ומעשרות משום מתקן ומקדיש והכא נמי דכוותה והיינו דמטעם שמא יעבידנו לחודא לא הוה גזרי דאינו להוט כל כך בטבילה כלי דאינו מצוה רק כמו שחיטה דרש"י כ' במגילה דף ד' ע"א הטעם דגזרו שמא יעבידנו משום דבהיל על המצוה ומיושב בזה מה

שהקשה הפי' אתום/ ד"ה גזרה ד"ט ושבת א' היא א"כ מאי פריך ליגזור השקה אטו הטבלה הא הוי גזירה לגזירה דכוונת תום/ כמה דאמרין לעיל דף ט' [ע"א] מי לא מודה שמואל שאסורה לזרים והיינו ע"פ דברי הרמב"ם הנ"ל דתרי טעמי איכא בהפרשה וא"כ בחלת חו"ל נהי דלא שייך מתקן כיון דעכ"פ דמיא לתרומה מהך טעמא דמקדש וחילי' דרמב"ם מסוגיא זו שייך תו שפיר למיגזר הא אטו הא וה"נ ב"ט עכ"פ דמי לשבת בטעם מתקן וה"נ בהשקה אף דליכא משום שמא יעבירונו כמש"כ תום/ מ"מ איכא משום מתקן ושייך למיגזר וכן במדלין בדלי לא שייך ליגזור משום שמא יעבירונו כיון דליכא משום מתקן כמש"כ רש"י ומיושב קו' מהרש"א אבל ליגזור הא אטו הא שייך דרמיא בשמא יעבירונו וכן בכלי שננטמא ב"ט ליכא משום מתקן כמו בפירות דטבילי האינדא דמותר להגבי לקמן דף ל"ז [ע"א] וכן בולד הטומאה ליכא מתקן כמש"כ רש"י ומחד טעמא לחוד לא גזרינן ותום/ ס"ל דמתקן איכא אע"ג דאסור מדרבנן ומיושב מה שהקשיתי לעיל דף ח' ע"ב על תום/ דף ט' [ע"א] ד"ה גלגל ומשו"ה איכא למיגזר הא אטו הא ורבא הוסיף דמשום מתקן לחודא גזור.

שם רש"י ד"ה ש מא י ש ה א. ואתי [בהו בתוך כך] לידי תקלה להשתמש בהן תרומה. ק' א"כ בישראל לא שייך כלל הך גזירה דלית להו תרומה כמו דלא גזרינן בולד הטומאה משום דישראל ל"ל תרומה וכהנים זריזין הן ה"נ לישתרו. ונ' הא דלא רצה רש"י לפרש תקלה דטהרות דשכיחי גבי כל ישראל ברגל משום דבטהרות זהירי ביותר וליכא למיחש כלל לתקלה אבל כהנים אף דזריזין הן הוא במילי דפשיעה כלשון א' ברש"י ד"ה זריזין אבל מלבוא טומאה לכליהן לא מהני זריזותן וכן לעצלות לשהות מלטבול מצינו דחיישין בכהנים כדאי' בפסחים דף פ"ה [ע"א] והר"ן ב' בשמא ישהא דאיכא גם משום מכון מלאכתו למועי' לפי' א"ש דבכהנים איתנהו תרוויי' מכון מלאכתו ותקלה וכיון דבישראל שייך מיהת חד טעמא דמכון מלאכתו שייך שפיר למיגזר הא אטו הא כדאמרין לעיל לרבה. בזה מיושב מה שתמה הרב המגיד פ"ד מהל' יו"ט הלי' י"ח על הרשב"א שהקשה דהרמב"ם היה לו להביא בולד הטומאה טעמא דגמרי' דלטעמיה דרמב"ם אכתי יקשה ניגזור הא אטו הא ותמה ה"ה דע"כ לא צריכין למיגזר הא אטו הא אלא לרבה ורב יוסף אבל לרב ביבי לא וא"כ לא קשה כלל בולד הטומאה קו' הגמ' ולהנ"ל ניהא דהם מפרשים כפי' רש"י וא"כ לרב ביבי נמי צריכין לומר הא אטו הא ישראל אטו כהנים וגם שבת אטו יו"ט דבשבת ליכא טהרות כמו ביו"ט ואיכא רק משום מכון מלאכתו וא"כ שפיר צריכין לתרץ דלא ניגזור ג"כ ולד הטומאה אטו אב הטומאה.

שם גמרא הואיל וקודם טבול שרי וכו'. ק' א"כ אמאי אמרינן לעיל דף י"א [ע"ב] בתום/ ד"ה מערים להערים אחר אכילה נימא ג"כ הואיל וקודם אכילה שרי אחר אכילה נמו שרי. ונ' במש"כ תום/ דף כ"א [ע"א] ד"ה הואיל דסמוך לחשיכו' דאין שהות לאכלו אסור מדאורי' ואיסורא דאורי' ודאי לא שייך להתיר משום הואיל וקודם וכו' וא"כ אדרבה

הו אמרינן לחומרא הואיל וסמוך לחשיכה אסור עתה אחר אכילה נמי אסור כיון דמלבד זאת ליכא טעמא להתיר.

שם ע"ב תוספ' ד"ה הדר. כיון דמתרין ליה עלה דמתני'. אבל משינויא דקודם טיבול מצי לחזור כיון דניחא מתני' גם בתירוץ דאביי דלא נחלק עליו רבא רק אמר אפי' תימא.

דף י"ט ע"א תוספ' ד"ה אמר. ומ"מ קשיא וכו'. הקשה מהרש"א הא איצטריך לאפוקי מלכם. וני' דתוס' רמזו זה בלשונם שכי' ומ"מ קשיא כלומר דלבי"ש שפיר אמרינן דאיצטריך קרא לאפוקי מאידך קרא אבל לבי"ה כיון דא"ל מתוך ומסכרא חיצונה הכל מותר ודאי נוקי קרא בהפחות שבכולן לכם למעוטי עולת נדבה ואידך מיעוטא דוחגותם חג בשלמי נדבה אבל מהי תיתי לאוקמי מיעוטא גם אעולת ראייה ותירצו דהו"א דכוותי' קא ממעט דומיא דחג היינו עולת ראייה דקבוע ליה ג"כ זמן כדאמרינן בעלמא פסחים דף ס"ב [ע"ב] עליו ולא על חבירו חבירו דומיא דידיה. שם ע"א רש"י ד"ה מיד ע י ד ע. בה"ש ד"ט אסור דמטביל ב"ט שלא לצורך. הקשה מהרש"א הא ראוי להשתמש בו חולין ומעשר וני' כוונת רש"י בתירוץ זה דאיירי בה"ש דמוצאי י"ט והיינו שלא לצורך י"ט דאחר הטבילה תיכף הוא חול.

שם ע"ב גמרא' השתא סלותי מסלותי נן וכו' וק' דבתמורה דף י"ד [ע"ב] מפיך מקרא דנדרים ונדבות קרבין בחוה"מ וק' ג"כ מאי איצטריך קרא להכי השתא סלותי וכו'.

שם ע"ב רש"י ד"ה והני תנאי. דלקמן פליגי כי הני תנאי דלעיל וכו'. דיקדק בפ"י אמאי לא פ"י כפשוטו תנאי דהכא פליגי בפלוגתא דאינדך תנאי. וני' דמהרש"א הקשה בסמוך דקאמר אלא ב"ט וקסבר נ"ג קרבין ב"ט מנ"ל דילמא פליגי רק בבל תאחר דחג הסוכות גורם. וני' דא"כ מאי נ"מ לדינא בהך תודה ת"ק נמי קאמר שיבואנו בסכות וע"כ דכוונתו א"ט ממש ועכ"פ הברר אינו פשוט כל כך ברברי ראב"ש ואיך יאמר תנאי דהכא פליגי בפלוגתא דתנאי דלקמן א"כ תלי תנאי בדלא תנאי דמסתמא לא נראה פלוגתתם רק בבל תאחר כק"י מהרש"א לכך פ"י רש"י בהיפך וחידש לנו דפליגי גם בנו"ג כמה שסיים רש"י.

שם רש"י ד"ה סלותי מסלותי נן. לוקטין עצים מן המחובר וכו'. לא רצה לפרש כמו בכל מקום דפירושו חוטבין עצים שבת דף ע"ד [ע"ב] ודף קנ"ג [ע"ב] דא"כ לימא יו"ט יוכיח דשרי מדאורי' לחטוב אפי' עצים דקים כדמשמע בר"ג לקי דף ל"א [ע"ב] שהקשה ממכשירין שאפשר מעי' יו"ט ואפ"ה אסור נ"ג לכך פירש מן המחובר כמש"כ תוס' לעיל דף ג' [ע"א] סוף ד"ה גזירה דאסור מדאורי' קצירה.

דף כ' ע"א גמרא' אבל אי אמר לינסיב והבו ליה וכו'. פירשה הרי"ף ב"ב דף קמ"ג דכי אמר כך הוי תנאה אבל איפכא שתי מתנות הן מה דבעי מקבל. ולולא דבריו הי' נ' בענין אחר דלדבריו לא הוי הטעם הכא כמו בהני דלעיל דהם מטעם חזרה כמשי"כ רש"י. וני' דהכא נמ' מטעם חזרה אתינן דשכ"מ יכול לחזור כדאי' בח"מ סי' ר"ג סי' י"ג לכך

כשאמר הבו ליה ולינסיב מיד כשאמר הבו ליה הוי מקבל מתנה כמותק דברוי שכ"מ ככתובין ומסורין הם וכי מספקין את"כ אי לינסיב ברתי הוי תנאה או מתנה בפ"ע אמרין ליורשיו המוציא מחבירו עליו הראי ולא מצי לאפקי ממוני מספק דילמא תנאה הוי ועד דלא נסיב לא שקיל אבל כשאמר לינסיב והבו ליה הספק הוא והבו ליה פי' או תתנו או מתנה בפ"ע הוי המקבל מתנה המע"ה לכך אי לא נסיב לא שקיל.

שם גמר' מני ב"ש היא דלא גמרי שלמי חובה וכו'. הקשה בפ"א א"כ מאי שייכות ליי"ט בחוה"מ נמי אין סומכין כיון דלא בעו כלל סמיכה וכי"ת מדרבנן בעי סמיכה בחוה"מ ובי"ט אסרי ב"ש ז"א דאי מדרבנן ע"כ היא באקפווי ידא וא"כ ביי"ט נמי שרי דלא הוי משתמש בכ"ה כדאי' בחגיגה דף י"ו [ע"ב] ומלבד דבריו תמהתי על רש"י ד"ה ב"ש שכ' הילכך לא דחוי סמיכה דידתו י"ט מה ענין זה ליי"ט ועוד שדבריו סותרין זאי' בחגיגה שם ד"ה לאפקי כ' ומאן דאסר לאו משום שבות אסר. ונ' כמש"כ הפ"י דמ"מ מדרבנן מצרכי סמיכה ובאקפווי ידא ונ' דדמי למאי דאמרין לעיל [ט' ע"א] אי מספיקא מי אמרו ליה רבנן זיל טרח וכסי ולכך אפי' בעפר מוכן שמותר לכל צרכיו לכסות צואה ודכותי' מ"מ כי שקיל ליה לכסות יאמרו דהכיסוי מצוה ומדאורי' ויתירו חלבו ה"נ בתה"מ אי סמיך באקפווי ידא יאמרו מדרבנן הוא ולא אתו לסמוך בכ"ה אבל ביי"ט יאמרו מדמצרכו ביי"ט ש"מ מצוה היא ויסמכו בכ"ה ואתי לדידי עבודה בקדשים דבכווי נמי הוי שינוי דמכס' בלא ברכה ואפ"ה חיישינן שיטעה והא ממילא דיכסה ג"כ בברכה רק דעדיף מיניה קאמר. לפ"ז צדקו יחדיו דברי רש"י דודאי משום דיו"ט הוא אסרו ב"ש הסמיכה כמתני' ושם כ' שפיר דלאו משום שבות קאסר דעיקר טעמא לא משום שבות דמשתמש בכ"ה דבאמת היא רק באקפווי ידא אלא דלא ליתי ליד עבודה בקדשים.

שם ע"ב תוספ' ד"ה נדרים. אלמא דס"ל לת"ק נו"נ קרבין וכו'. ק' מאי ראייה אפי' אי רק שלמי חובה קרבין מ"מ הוי ק"ו משבת דאסירי כל שלמים ומותרין עולות דקביעי' כתמידין ומוספין. ונ' דאל"כ לא הוי ק"ו דאין דנין אפשר משאי אפשר דבשבת שלמי חובה ליכא ואה"נ דאי הוו שלמי חובה הוו קרבין ושם משמע אבל נו"נ קרבין מדלא מוקי ליה לומר לכם ולא לגבוה וכו'. דבריהן סתומין דעדיפא הו"ל להקשות האיך קאמר דשתי הלחם דוחין י"ט משום דסבר כאבא שאול וא"ש אסר אפי' שלמים כ"ש שתי הלחם וגם מש"כ מדלא מוקי ליה וכו' הא בסמוך בדברי ב"ה כתבו מילתא דספיקא ליה נקט. ונ' דסברי לפי הר"ר שמואל דאין הכוונה וסבר לה כאבא שאול בדינו אלא כמו שדרש א"ש לכם אנכרים לזה הקשו דאם מצינו שאמר בהדיא כך היינו סובלין הדוחק כמו בדברי ב"ה כמש"כ בסמוך ד"ה לכם אבל מנפשין עדיפא לומר דאבא שאול דרש לכם ולא לגבוה כיון דבאמת אסר שלמים וע"כ דא"ש שרי נו"נ ואתי שפיר דסבר כא"ש בדינו ואתי שפיר נמי דאבא שאול ע"כ דרש לכם רק אכותים.

שם רש"י ד"ה שמא יש הא. ער המועד שיהא לו בשר מצוי
ברגל. הקשה בצל"ח אמאי לא אמר בפשיטות שאז יהא פנוי כמה שפי'
לעיל דף י"ח ע"א ד"ה שמא ישאא וגם דמה הועילו בתקנתן מ"מ ישאא
ויקריבם בחו"מ דנו"ג קרבין בו. ונ' דחרא מתורצת בחברתה ונדקדק
עוד דפתה במועד וסיים ברגל אלא ודאי דעיקר ריבוי בשר הוא ב"ט
עצמו כדאי' בחולין דף פ"ג [ע"א] דלא השיב רק ימים טובים עצמן
ולא חוה"מ ואי ס"ד דאדם שוהא בשביל שיהא פנוי ק' כנ"ל מה הועילו
בתקנתן וע"כ דמשום זה ליכא למוחש שישאא רק משום בשר מצוי
וזה צריך רק ב"ט עצמו. ויש להוכיח קצת דרגל הוא רק יו"ט ולא
חוה"מ דבסוכה דף כ"ז ע"ב פ"י רש"י הא דאזיל ואתי ביומיה כגון עיר
שבתוך התחום או ע"י עירוב ואמאי לא פ"י כגון בחוה"מ וע"כ משום
דשם נזכר רגל וזה דוקא י"ט ועיין ברא"ש מ"ק סי' ק"ו בשם ר' מאיר
ז"ל זה שכי' רש"י שישאא עד המועד כלומר עד החג שיהא לו בשר מצוי
ביו"ט עצמו שמא יארע לו אונס ונמצא מאחר נדרו ובמנחות דף ק'
[ע"ב] כ' בהדיא שמא יעבור בבל תאחר ולא ידעתי כיון דנאנס אמאי
עובר עוד ק' האיך [מצו] למימר הטעם שמא ישאא הא באמת מותר
להשהות עד י"ט כמש"כ רש"י לעיל דף י"ט ע"ב ד"ה כ"פ למיקם יצטרך
לבוא בשבילה לירושלים שהרי בעלותו לרגל בפסח לא יביאנה משמע
דאי מצי אייתי בפסח לא הוה מצטרך לבוא בשבילה וצריך לדחוק
דהרחוקין באמת מותרין לשהות דרחמנא שריא כמה דכתיב סוף פ' פינחס
לבד מנדרים משמע מן הסתם של כל השנה אבל הקרובים חייבין
לבוא בכל זמן שיש עליהם נדר ומשום הקרובין גזרו חכמים ולא פלוג
בתקנתן רק דמ"ט קשה הדבר כיון דהתורה התירה לרחוקין ולא חששה
שיעברו אבל תאחר אמאי ניקו אנן ונתקן את הקרובים רק בצל"ח לעיל
דף י"ט כ' בשם הפ"י בר"ה דבל תאחר עבר אפי' נאנס ופ"י הוא דבריו
דהיינו כיון דהוי' יכול להקריב קודם לרגל לפ"י א"ש דלרחוקין התירה
התורה וחשיב כאנוסין קודם הרגל מטורה הדרך ואם יאנסו גם ברגל
פטורין אבל הקרובין שפיר עברו דהוי' יכולין להקריב קודם לרגל ותקיננו
להו רבנן דלא ליעברו.

שם רש"י ד"ה שלא לשמן. ושחטן לשם עולה. כוונתו דאין
בקרבנות ציבור מלבד השלמים כ"א עולה וחסאת ומן הסתם השוחט
שלא לשמו הוי' כוונתו שיכשר לזבח אחר וזה משכחת לשם עולת הוי'
כוונתו שיכשר לעולת מוספין אבל לחטאת ל"ל דחטאת באה שעיר ואין
אדם טועה בכך.

שם תוספ' ד"ה מאי. אלמא דמיירי דאיתנהו ואעפ"כ [בי"ט] הדם
יורק והבשר יאכל. ק' דילמא הך בריי' ס"ל נו"ג קרבין ב"ט וא"כ כמו
דמותר לשחוט שלמים לאכול הבשר ה"נ מותר להקטיר האימורין לאכול
הבשר אי בל"ז אסור ואתי לאשמעינן רק דכשירין שלא לשמו כמו לרבה
בר ר"ה. ונ' דבריש דף כ"א פ"י רש"י ד"ה הורצה ולא יקטירם היום
וכוונתו דקשיא ליה אמאי לא חשיב ג"כ ויאכל הבשר אלא ע"כ דאתי

לאשמעינן דינא דבפ"י הקשה הא קרבנות ציבור עלו לשם חובה גם שלא לשמן דסכין מושכתן ותירץ דתליא בפלוגתא דתנאי כראי' בזבחים סוף דף וי"ו לפ"ז אשמעינן שפיר דלא יקטירם היום דלא עלו לשם חובה ובוה מיושב רש"י במנחות שם פירש ואם היתה שבת אשלא לשמן קאי ודבריו תמוהין מאיזה טעם כ' ולפ"ז א"ש דמדנקט רק להקטיר אימורין ע"כ דבהא דינא אשמעינן וכנ"ל אבל בלפני ואחר זמנן הא נמי פשיטא דלא יקטיר אימורין שלא כמצותן בשבת. והנה בזבחים שם משמע דר' שמעון הוא דפליג אשמואל בסכין מושכתן וא"ש לדברי הפ"י אתי הך בריי' כר"ש ור"ש משמע לעיל דף י"ט ע"ב דסבר גוי' אין קרבין דלא פליג אלא בעצרת דאמר ת"ק ועיי' בתוס' שם והוכיחו התוס' שפיר דשרי לאכול קודם הקטרת אימורין.

שם תוספ' בא"ר. וי"ל דהכא הואיל ואין יכול להקטיר [האימורין] מבעיי' הוי כאילו נאבדו וכי. פי' כמה דאמרינן בפסחים דף ג"ט [ע"ב] כיון דלא אפשר עשאום כמי שנשמאו וכי. וכי בצל"ח דלא דמי התם אם ימתין עד הקטרת אימורין לא יאכל בשר כלל דחטאת נאכל ליום ולילה והאימורין אינן נקטרין עד למחר אחר תמיד והכא ראוי לאכילה בלילה. ונ' כיון דאם ימתין לאכול בלילה לא יתירו חכמים לזרוק כיון שאינו כדי שתזכה ב"ט ויפסל הדם בשקיעת החמה וג"כ לא יאכל בשר כלל והוי שפיר כאילו נאבדו אע"ג דהעיכוּב רק מדרבנן כמש"כ תוס' שם ד"ה עשאום.

דף כ"א ע"א גמר' וכי מה בין זה לנדריים ונדבות. הקשה בצל"ח למאי דלא ידע דמשולחן גבוה זכו תיקשי לי' דבהמה כולה של ישראל שרי ושתי הלחם דכולן להדיוט אסור לאפותן ב"ט. ונ' דלק"מ ע"פ מש"כ תוס' פסחים דף מ"ז [ע"א] ד"ה ואי בשם רש"י דשתי הלחם גרעיי' יותר כיון דאין להם שום חסרון בגופו ואסירי עד שירוק דם הכבשים ורב הונא לעיל דף כ' [ע"ב] דפשט משתי הלחם אנו"נ סבר כרב חסדא ולדידיה אין לחלק כלל דהא אפי' צרכי שבת נעשין ב"ט כמש"כ רש"י שם בפסחים וזהו עצמו ס"ד דרב מרי שם וכי לא ידע מדרשא דלכם אלא דסבר דוראי אין למעט מלכם אלא מה דאינו צורך הדיוט וגו"נ דאסירי משום שמא ישאא וקשיא ליה רק משתי הלחם.

שם תוספ' ד"ה ע"ס ה. וי"ל שהרשות בידו לאכול [כל אחד ואחד] או זה [או זה] ועוד דילמא מיכלעי אורחים. בצל"ח הקשה הא לר"ה קיימנן דל"ל הואיל ואתירוצם קמא הקשה מהר"ם ש"ף א"כ מאי פריך מעיסת כלבים דהרשות בידו ג"כ ונ' דקו' תוס' היא ממ"נ אי איירי בכבר א' הא שרי אפי' לת"ק דחד מירחא הוא ואפי' תאמר דאיירי בכי ככרות מ"מ תיקשי מרשב"א ועי' תירצו דודאי הני טעמי דלעיל מספיקין מדאורייתא אבל מ"מ מדרבנן הוו אסירי דמוכחי מילתא דלצורך חול ולא שרי לרשב"א בממלאה תנור ככרות אלא משום דהרשות בידו וכי' והיינו כיון דמדאורייתא שרי שרינן ע"י הערמה כמו ברב אדא בר אבהה לעיל דף י"א ע"ב דמלה גרמי שעל כל א' וא' אומר זה אני אוכל היום והתם שרי

אע"ג דליכא טעמא דמשביח משום דבל"ז ליכא כ"א איסור דרבנן דאין עבוד באוכלין כמש"כ רש"י דף י"ז ע"ב ד"ה ואם הערים וא"כ בחציו של נכרים דלא שייך זה דהנכרי יש לו ג"כ רשות לברר חלקו ואסור מדרבנן עכ"פ משום דמוכח מילתא דלעצמו אין צריך כל כך לחם ל"ט וכתבו ועוד אפי' איירי בחד ככר ובהא לא שייך לומר דדוקא התם שרי דהא אין היתר בזו מצד הערמה כיון דבבב א' מבשל מ"מ י"ל דאסור משום דמוכחא מילתא והתם לא מוכחא מילתא דיאמרו לצורך היום הוא שיקלעו ליה אורחים ואין הטעם משום הואיל אלא דמה"ט לא מיחוי כעבוד לצורך חול אבל בחציו של נכרים לא יכול להפקיעו ממנו אף דעיסה לית ליה קלא כדאמרינן בפסחים דף וי"ו [ע"א] להומרא חיישינן ויש לרמות זה למשי"כ מג"א ס"י רמ"ד ס"ק ה' כשיחקרו יודע להם האמת לפ"ז פריך שפיר מעיסת כלבים דסבר מן הסתם איירי בחד עיסה וליסתר משום דמוכחא מילתא דצריך לכלביו לחם ומשני דאפשר לפייסן בנבילה וע"כ אין כוונתו דמה"ט לא מוכחא מילתא ז"א בשלומא אורחים יסקו אינשי אדעתיה דאורחים שביחי כמש"כ רש"י פסחים דף מ"ח ע"א ד"ה אבל הכא דכולהו [חזו לאורחין] משא"כ נבלה לא שכיח והבין המקשן דע"כ כוונת התרצן כיון דחד מירחא הוא מצרפינן נמי סברא דהואיל להתיר לכתחילה וע"ז פריך דר"ח ל"ל הואיל ובעלמא לקו אפי' ודין הוא שלא יועיל הכא לכתחילה וכן מצאתי בלחם משנה פ"א מהלכ"י יו"ט שמפרש כן ומסיק דאיירי דאית לי נבלה וכיון דאית לי ממש ודאי הוי כמו אורחין דשביחי ולא מוכחא מילתא דלצורך כלבים. וראיתי במג"א ס"י תקי"ב ס"א שהביא בשם הד"מ דלסברת אפשר לפייסנהו אפי' בקדרה אחרת ובתנור אחר שרי נראה שהבינו דבהך סברא לחודא שרינן עיסת כלבים וכי מסיק דאית ליה נבלה א"כ אפי' לר"ח שרי וק' לי טובא נהי דאית ליה נבלה מ"מ הוי רק הואיל וכי עדיפא מהבערה דכל אדם יש לו מאכלים בביתו ב"ט שראוי להם עצים מובערים ואפי' חשבינן רק הואיל כדאי' בפסחים דף מ"ז ע"ב אהבערה לא ליחייב הואיל דחזי לצרכו ומשמע דלר"ח ניתא ועוד ק' לשיטת הרמב"ם הביאו מג"א בס"י תנ"ד אפי' היא פת יפה כיון שאין הרועין אוכלין ממנה אינו יוצא בה בפסח וא"כ אמאי אין נאפית ב"ט כיון דאפשר לפייסנהו לכלבים ולרועים מ"מ חזי אי בעי מצוי למוכל מיניה אלא ע"כ כמו דגילתה תורה בלכם דלגבי כלבים לא מהני מתוך למישרוי' כמש"כ תוס' דף י"ב [ע"א] סוף ד"ה השוחט ה"ג דלא אמרינן הואיל ומכ"ש לרב חסדא אפי' לית ליה כיון דהוא ג"כ מטעם הואיל כנ"ל ולא מהני רק היכא דמדאורי' בלא"ה שרי כנ"ל זה הנלענ"ד לולא דבריהם.

דף כ"א ע"א רש"י ד"ה והא חזי. ולא יקפידו שהרי משלהן היה. לכאורי' ק' הא בקמחא משמע דשל בני חילא הוא כמש"כ רש"י לעיל שהוטל עליהם רק לאפות וכו' ואפי' אין מקפדין. ונ' דהיא הנותנת דקשיא ליה לרש"י דהא לעיל מסתפקא מילתא אי קפדי דהא חזינא קאמר וא"כ מאי פריך דילמא להכי תמה ר"י בן בבא על שהאכילום מסתמא

בלא יודעין בבירור דילמא הוּו קפדי לזה אמר דהכא ודאי לא יקפידו שמשלהן ה'י וכהוגן בדבטוחים שלא יקפידו ושפיר קשיא אמאי תמה ר"י ב"ב. ונ' התוס' נמי סברי דשל ישראל ה'י העגל ומש"כ שנתנו משלהם כיון שנתנו הישראל להם עגל מאימה תו הוּו כדירדה ולא ה'ו רשאין כלל ליקח קודם הבישול וכן נ' שהבין המג"א בס"י תקי"ב ס"ק ד' שכי אפי' נתנו ישראל הקמה מחק המלכות וכו' וכ"כ התוס' ע"ש. ונ' מה שהאריכו התוס' בלשונם כדרך מבשלין וכו' כוונתם הלא גם קודם הבישול ה'ו יכולין ליקח התיכה א' שכבר טרחו בשחיטה לזה אמרו דבמבשלין דוקא הדרך שאוכלין מעט.

שם בגמ' ו'ה א חזי ל כל ב ים. הקשה מהרש"א הא מפורש לעיל במשנה דאם אין הרועין אוכלין אין נאפת ב"ט ומה שתירץ בשם הר"ה לא עלה שפיר בדברי התוס' בסמוך ע"ב דא"כ אין ראייה ממשנה זו ולענ"ד לק"מ ע"פ מש"כ המג"א ס"י תקי" ס"ק ו"א דלישה ליתסר שדרך לעשות פת לימים הרבה רק דשרי שפת חמה טובה יותר לפ"ז בכלבים לא שייך הך היתירא ואסור משום שדרך לעשות לימים הרבה רק דלכאורה אכתי לישתרי מטעם מתוך ונהי דגילתא תורה דלכלבים לא אמרינן מתוך למישריי' כמש"כ תוס' דף י"ב [ע"א] סוף ד"ה השוחט היינו אי דרשינן ולא לכלבים אבל אי אמרינן דאף נפש בהמה במשמע ה'י מותר לאפות לכלבים. דף כ"ב ע"א גמ' ויש אומרים אף צולין לו דג קטן. נ' שהוא מאכל לצורך הלילה ות"ק לא חשיב ליה כדי חייו דדי אב אכל פעם א' ביום ובלא"ה אין סעודת לילה חובה כל כך כמש"כ המג"א ס"י רע"ד ס"ק ב'.

שם גמ' אלא אמר אבוי כגון ש עירב לזה ולא עירב לזה. לא ידעתי א"כ אמאי נקט דוקא אין טומנין ה'י אם לא עירבו בפת אסרי לאפות. ונ' מכאן ראייה לשיטת ר"ת בתוס' דף י"ז [ע"ב] ד"ה אמר וא"כ א"ש כשעירבו כדרך המערבין אליבא דב"ה בפת ותבשיל החמיר ר"ג על עצמו ואסור הטמנה כב"ש.

שם גמ' דב"ש סברי יש בנין בכלים וב"ה סברי אין בנין ואין סתירה וכו'. הא דנקט בדברי ב"ה בנין וסתירה ובדברי ב"ש רק בנין נ' דב"ש לא אסר רק בנין וה"ט דבמשכן אם ה'י בנין כלים אבל סתירת כלים לא היה ואף שפירש רשב"ם פסחים דף ק"ט [ע"ב] שולחן של מקדש של פרקים ה'י שולחן שעשה משה אין זה סתירת כלים דאף לכתחלה מותר לעשות כן כדאי' בס"י שט"ז ס' ג' ונ' דה"ט דר"ש בן אלעזר לעיל דף י"א [ע"ב דמודים] ב"ש שמסלקין את התריסין ומפרש רב היננא מתניתן ככ"ע גם אליבא דרשב"א וב"ה קאמרי אין בנין לפי שאין סתירה דגמרי בנין מסתירה. ולדעתי זה עיקר הטעם דאין בנין בכלים ובשאר מלאכות לא מצינו חילוק בין כלי למידי אחרא כמש"כ רש"י.

שם ע"פ רש"י ד"ה בת נור חם. שמסקין אותו הן למנחות הן לצלי. דבריו נראין תמוהין האיך אשכחן צלי לצורך גבוה ולצורך אכילת כהנים

הוי מעולה בכלי שרת ומה שפ"י בסמוך מעצי לשכת העצים היו מבשלין וכו' אפשר כוונתו אטיגון מנחות או אפשר לשלמי נזיר אם לב ב"ד מתנה עליהן כמש"כ תוס' פסחים דף פ"א [ע"ב] ד"ה נטמא אבל בתנור לא מצינו לב ב"ד מתנה ואיזה צורך היה להתנות.

דף כ"ג ע"א רש"י ד"ה מותר. וליכא איסורא דאורייתא. אף דמדרבנן אפי' כלאחר יד אסור אך מצינו כן בכיבוי גחלת של מתכת דאסור בשבת מדרבנן כדאי' בשבת דף מ"ב [ע"א] ואפ"ה לצורך אוכל נפש מותר כדאי' שם דף קליד [ע"ב].

שם רש"י בא"ד וליכא איסורא דאורייתא. נראה שהוא כמו דמצינו דאין צריך עירובי הצירות בי"ט כמו שכו' הרמב"ם פ"ה מהל' עירובין והיינו משום דכל גונוני הוצאה שריין לא גזרו תו הכמים בכה"ג ה"ה בהבערה דשוה להוצאה כמש"כ ה"ה פ"א מהל' י"ט הל' ד' כיון דכל עניני הבערה שריין לא גזרו בכלאחד יד.

שם גמרי' ואי לעשן אסור דהא קא מכבה וכו'. למאי דמשמע מרש"י לעיל דף כ"ב ע"ב ד"ה מפני שמכבה דלצורך אוכל נפש ממש מותר כיבוי ק' מאי סבר אי מחשיב עישון שוה לכל נפש מאי פריך ואי סבר דאינו שוה מאי משני ליה מידי דהוה אבישרא הא לא דמי כלל וגם הא דלא פריך בלישנא קמא מאולודי ריחא כיון דלא סליק אדעתיה מבישרא אגומרי. ונ' במאי דפריך לעיל ממוללו ומריח ארבה ורב יוסף ואמאי לא פריך בל"ז אמאן דאמר אחרס נמי אסור אלא נ' ע"פ מש"כ רש"י דאיסור מוליד הוא דקרוב לעושה מלאכה חדשה א"כ אמ"ד חרס אסור לא מקשה דמצי סבר דמוליד אסור רק בשיש שם גם דררא דמלאכה כמו בחרס דאיכא הבערה אף דהמלאכה מצד עצמה הוי מותרת מ"מ כי מוליד איכא שפיר למיגור שיעשה מלאכה ממש אבל אמאן דאסר אף סחופי כסא אף דליכא שום מלאכה פריך שפיר. לפ"ז נ' היינו דפריך דהא קא מכבה ואף דהוי שוה לכל נפש מ"מ משום אולודי ריחא ליתסר כיון דאיכא ביה מלאכה וליכא בין לישנא קמא לבתרא רק דבלישנא בתרא לא פסיקא ליה להקשות מכבוי דילמא איירי בחרס ופריך דמ"מ הוי אולודי ריחא דבחרס ג"כ איכא מלאכה כלאחר יד. ונ' בזה כוונת רש"י דפ"י בלישנא ב' והיכי דריש דשרוי ומה רצה בזה ובלשון אי' לא פירש כלום אך כמו דאמרינן בעלמא מטין אורויי מורינן מידרש לא דרשינן דמאי דאינו הלכה פסוקה אין נכון לדרוש ברבים א"כ לעיל פריך שפיר אפי' הוי רק מורה דבמכבה כל הני אמוראי אסרי רב ור"ה ור"ג ורב יודא משום מלאכה דאינו שוה לכל נפש ורבה משום מוליד ריח אבל בלישנא בתרא דפריך מאולודי ריחא גרידא דס"ד דאיירי בחרס א"כ מאי כולי האי אם רבה אוסר איכא רב יודא דמתיר לכך פירש רש"י דמ"מ היכי דריש ברבים כי ליכא הכרעה להיתר.

שם תוספ' ד"ה ע"ל. לפי שיש כיבוי [עם הבערה] דלכולי עלמא דאי לא שרי הואיל וכו'. לכאורה לא דמי כלל דע"כ לא שרינן בהבערה כי ליכא צורך כלל אלא משום דללאו יצאת משא"כ בכיבוי והוה מזה

ראייה למש"כ בתשו' הות יאיר סי' קל"ב על מה שהקשו לו מאי מספקי אמוראי באיסי ב"י על איזה מלאכה אמר דאינו חייב סקילה לימא דהבערה היא וסבר ללאו יצאת והשיב א"כ חסרו שתים הבערה וכיבוי ומתוס' הללו הי' ראייה דסברי ג"כ דאי הבערה ללאו יצאת ה"ה כיבוי ובעיקר הקושיא נ' ע"פ מש"כ תוס' שבת דף וי"ו [ע"ב] ד"ה ואמר דמדברי איסי נמי יש לדקדק כן מדתני מנינא ע"כ דמנין חמאות מני ואזיל א"כ אי הוה סבר ללאו יצאת סותרין דבריו זא"ז דמני מ' חסר א' חמאת ובתר הכי אמר רעל א' אינו חייב.

שם רש"י ד"ה קדשי ס. מאי קרוב להאכיל קדשים איכא. דבריו תמוהין האידך נזכר בגמ' קרוב וכו' ואם כוונתו דהמקשן ודאי ידע דיש לתרין קרוב להאכיל שיבואו לאכול קדשים ואפ"ה פריך ס"ד משום שצולין גדי שלם אידך יבואו מזה להקדיש ומשני דאין הטעם שיבואו לאכול רק מראית העין איכא שיאמרו שאוכל קדשים ויחשדוהו בעבירה קשה יותר דבפסחים שם באמת משני הגמ' קרוב וכו'. והעליתי עם אחד משותף בו פירוש לדברי רש"י דקשיא ליה דבפסחים משני קרוב וכו' והכא משני כעין קדשים לכך פ"י דהמקשן ידע התירוץ מפסחים קרוב והבין דהגזירה היא משום האוכל גדי מקולם עצמו ואכל בסוף קדשים וע"ז הקשה מאי קרוב להאכיל איכא משום שאוכל גדי שלם יקדיש קדשים בתמיה ומשני דאין הפירוש קרוב להאכיל שהאוכל עצמו יבא לאכול וכו' אלא משום הרואים גזרו שיחשבו שאוכל פסח ויאמרו שמותר ויאכלו גם הם פסח וסוגיא דהכא וסוגיא דפסחים צריכי אהדדי ומצינו גם בטבילת אדם וכלים דהגזירה דמתקן לא הוי רק משום הרואין ולכך באדם דליכא משום הרואים דנראה כמיקר משום איהו עצמו לא גזרו כדאי לעיל דף י"ח [ע"א].

שם גמ' ומקרידין את הבהמה ב"י ט. הקשה בצ"ח אמאי נקט י"ט בשבת נמי לישתרו משום דבר שאין מתכוון. ונ' ע"פ מש"כ רש"י לעיל דף י"ב ע"א ד"ה אלא דמדאורי' אמרינן מתוך אפי' לאין צורך כלל ומדרבנן אסרו ובשבת ריש פ' ח' שרצים פ"י רש"י בלשון א' והסכימו התוס' דחבורה תולדה דשוהט לפ"ז מותרת חבלה ב"ט מדאורי' מתוך שהותרה שחיטה וכו' ואסור רק מדרבנן וא"כ מצינו לומר דראב"ע סובר אין מתכוון מותר רק באיסור דרבנן כדסבר ר"י גם לרי"ש בשבת דף מ"ו ע"ב ובזה נחא מה שכו' רש"י ד"ה הלכה כר"ש דאמר שבת דף מ"ו [ע"ב] גזרר וכו' ותמוה אמאי לא הרשים מבסמוך ע"ב וא"י מקומו יותר מהכא אמשנה דאינה נגזרת רק כוונתו כיון דר"ג מסתייע מראב"ע ע"כ לא שרי רב נחמן ג"כ רק באיסור דרבנן לכך רמז בשבת דף מ"ו דשם איכא מאן דמפרש הכי דברי ר' שמעון.

שם ע"ב רש"י ד"ה אמצעי ת. ושלנו שהיא של מתכת ודאי טמאה וכו'. כוונתו דמתרתי גזרו על כברה כיון דהוא ארוג ורוב ארוג טמא דהוא בר קיבול כבגדים ושקים וככוותיי' וגם שרוב כבורות הם של מתכת דטמאים אע"פ שאינם בני קיבול ומשו"ה גזרו בכברה.

פרק שלישי.

דף כ"ד ע"א גמר' הא בביבר מקורה וכו'. נ' דקאי אלעיל לעולם בעופות נמי הא ר"י והא רבנן ודקשיא לך משום דלא שמעינן להו לרבנן דחשבי ניצודין בשבת התם איירי דאינו מקורה דהתרצן לא דייק מהמקום רק מהניצוד דהיינו צבי לביברין הוי ניצוד אבל עוף לא הוי ניצוד דאינו מקורה וא"כ ר' יודא דאמר צבי לבית משמע ע"כ אבל עוף לא הוי ניצוד בבית ופליגי גם בעוף את"ק דאפי' במקורה לא הוי ניצוד וכיון דע"כ איכא ר"י דאסר במקורה ניהא ליה לאוקמי ביברין דמתניתין ובריי' בחד טעמא כלומר במקורה והא רבנן הא ר"י ועיי' ב"מ דף מ"א [ע"א] מאן דמתרגם לי חבית וכו' ובשבת דף פ"ו [ע"א] ומאן דמוקים כתנאי וכו' והקשה לו אמאי לא דייקת מגדל דמשמע לכ"ע בית לא ואמר רבה בר ר"ה הכא בשבת בדרור עסקינן אבל לעולם עוף הוי ניצוד במקורה ובתירוץ זה ע"כ גם לר"י עוף במקורה הוי ניצוד דקשה דיוקי רישא לסיפא דברישא קתני צפור למגדל משמע אבל עוף לא בעי מגדל דליכא למימר נקט צפור לרבותא דאפי' דרור ניצוד במגדל פשיטא אי במגדל לא הוי ניצוד אי' איפוא ובסיפא תני צבי לבית משמע לעוף לא סגי בית וע"כ דיוק דרישא עיקר צפור למגדל אבל עוף אפי' בית וצבי נקט בסיפא לרבותא בדיוק אפי' צבי דוקא לבית לביברין לא ודברי חכמים בל"ז א"ש דדיוקי דרישא וסיפא שניהם מורין על עוף צפור למגדל אבל עוף לא בעי מגדל צבי לביבר אבל עוף לא מהני ביבר וא"כ להך תירוץ דע"כ ר"י ג"כ סבר עוף ניצוד במקורה כנ"ל א"כ ע"כ צריך לאוקמי בתרי טעמי מתני' במקורה ובריי' באינו מקורה וזה כוונת רש"י השתא דאתית להכי דעופות לא קשו אף אי לא דחיקת לאוקמי כתנאי דהותרצן ראשון דהא במקורה וכו' היה יכול לאוקמי כתנאי ועדיפא ליה מלוקי בתרי טעמי אבל בתירוץ זה דע"כ בעופות איירי מתני' בתרי טעמי ולא דחיקה וכו' כלומר דאינו יכול לדחוק לאוקמי בתרי תנאי נוקי ח"י נמי בתרי טעמי מתני' איירי בביבר קטן רק דבעוף להקרא קטן צריך ג"כ קירוי דאלי"כ הרי הוא גדול בגובה לגבי עוף שיכול לפרוה ובריי' איירי בגדול לכל הד כדאית ל"י בחיה מצד הריוח ובעוף גם מצד הגובה ועיי' מהרש"א בתוס' ד"ה כל שאומר.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ול ע ר ב. ו"ל דמירי שהיו המצודות פרוסות מעיי"ט וכו' לכאורה למש"כ התוס' לעיל דף ג' [ע"א] ד"ה גורה דלר"ש צריכין לטעמא דשמא יתלוש א"כ ה"ה במצודות ח"י ועוף במתני' ג"כ הטעם לר"ש שמא יצוד וצ"ל ג"כ דהוא מלאכה קלה כמש"כ התוס' לעיל שם לענין תלישה וא"כ ק' כי שרינן ליי"ט שני אכתו יצוד ליי"ט ב' כמש"כ בסמוך לענין שמא יאמר וצ"ל דבשמא יאמר לנכרי חיישינן לפושעי' דמזולזין באמירה לנכרי שקלה בעיניהם ושפיר צריכין ע"כ לאסור גם ביי"ט ב' אבל בצידה דהיא מלאכה בעצמו חיישינן רק לטועה כדמשמע בתוס' שם במש"כ דבלפת אדכורי מידכר וא"כ כי אסרינן ליה ביי"ט א'

שפיר הוי ליה היכרא דאית ביה איסורא וכ"ש דזוהר מלצוד ל"ט ב' שהוא כחול לגבי יום ראשון.

דף כ"ה ע"א רש"י ד"ה מאי קמ"ל. דרך ארץ או אסור וכו'.
 ג' אע"ג דרמי ב"א אסר בהדיא דרך ארץ וגם מה דאמר לאפוקי מדרב
 הונא איך יחלוק על ר"ה הא חזקה דאורי"י. ג' ע"פ מה דאיתא בי"ד סי'
 א' דאין סומכין לכתחלה על החזקה במקום דיכולין לבררו א"כ דילמא
 טעמא דקרא דשמא ימצא אח"כ טריפה ולא אורח ארעא דנגאי כלפי
 מעלה שאכל המזבח טריפה ואחר הפשט וניתוח אף דכמה טריפות עדיין
 לא אפשר לראות מ"מ חזינן דהתורה הקפידה עכ"פ שיעמדו לכל הפחות
 על בירור איזה טריפות וא"כ אף לכל הטריפות מיקרי אי אפשר לברר מ"מ
 הוי אפשר לברר משום מקצת טריפות דהא חזינן דאיכפת לה לתור'
 בבירורין והא ודאי דמן התורה סומכין על החזקה אף דיכולין לברר דהא
 בדיעבד מכשרינן כדאי' התם רק מדרבנן אסור לכתחלה א"כ מה דהוי
 מדאורי"י דרך ארץ הוי לדידן אסור וא"כ בהא פליג על ר"ה דסמוך אפי'
 מדרבנן על הק חזקה דלא מחשיב אותה אפשר לברר משום דבאמת
 לכל הטרפות הויא א"א לברר ורמי ב"א סבר דהוי עכ"פ אפשר לברר
 משום מקצת טריפות וזה שבי' רש"י בסמוך אורח ארעא קמ"ל ולא משום
 אסור טריפה כלומר לאו אורח ארעא משום נגאי דהויא ממילא לדידן
 אסור אלא אורח ארעא גרידא משום רעבתנות.

שם ע"ב רש"י ד"ה מותר. להוציא בו [מביתו] לבית המדרש.
 ג' כוונתו דקשיא ליה מה דאמר וסמכו על דברי אחי שקיא וכי על ריב"ל
 לא מצי לסמוך אלא דמריב"ל לא נשמע רק בהליכה למקום שהרבים
 צריכין לו אבל בתורה לא שמענו ובוה סמכו על דברי אחי שקיא שאמר
 שהחזירו משילי להיני.

דף כ"ו ע"א רש"י ד"ה אי הכי. לא יעלהו מיבעי ליה דהא עיקר
 משום העלאה נקט ושחיטה פשיטא לן. לכאורי' תמוה דהעלאה לא הוי
 חידוש אלא כי לא שרינן בהערמה אבל דלינקוט ואם לאו לא יעלהו זה
 מילתא דפשיטא דאם לא נראה מוס דאסור להעלות ודאי מוקצה גם מש"כ
 ושחיטה פשיטא לן א"כ בל"ז למאי דסליק אדעת' דברואין מומין גרידא
 פליגי אמאי ניחא ליה מאי אשמעינן בלא ישחוט גם יש לדקדק דבמתני'
 כ' רש"י ב' טעמי לגירסת מהר"ם ובר"ה אי נימא לא כ' רק ודן דין. ונ'
 ע"פ מש"כ מג"א סי' תצ"ח ס"ק י"ז בשם יש"ש דברואה ושותק ליכא איסורא
 א"כ לס"ד דברואין לחוד פליגי הכי פירושו דהויא ע"כ לא שרי ר"י לראות
 מוס אלא גם משום שמחת יו"ט וא"כ אם נראה לו למוס קבוע יכול
 לומר ישחוט אף דהוי דין דין משום שמחת יו"ט שרי אבל כי לא נראה לו
 לקבוע ישתוק ולא יפסוק דין לומר לא ישחוט כיון דבוה ליכא תועלת לזה
 אשמעינן ואם לאו שלא נראה לו למוס קבוע לא ישחוט כלומר יאמר לא
 ישחוט דר"י לית ל"י כלל בראית מומין משום דין ופריך השתא אי
 עיקר משום העלאה נקט יותר הו"ל למיהדר להשמיענו חידושא בהעלאה
 ולניקוט לא יעלהו ונדע על כרחיך דאסור להעלות בהערמה דלא נוכל

לפרש כפשוטו אם לא נראה מום לא יעלהו דזה פשיטא וגם לא כמעיקרא דמותר לומר לא יעלהו זה ג"כ פשיטא דמותר לפסוק לאסור למלטל מוקצה ב"ט דזה אין ענין לדין ראית בכור וע"כ נפרש הכי בכור שנפל ירד מומחה ואם לאו כלומר שלא ירד מומחה לא יעלהו מספק בהערמה לפ"ז כ' רש"י שפיר דע"כ למאי דס"ד דברואין גרידא פליגי לא ס"ל איסור בראית מומין רק משום דין דאי משום מתקן אכתי מה אשמעינן בלא ישחוט פשיטא דמצוי לומר לא ישחוט דעיקר איסור בראיית מומין הוא רק אם יתירו יהא מתקן אבל לאסרו כ"ש דשרי והוכרח רש"י לפרש רק משום הן דין.

שם רש"י ד"ה ואם לאו. ועבר ואסקיה [לא ישחוט] וכו' וקנסא הוא וכו'. הקשה מהרש"א א"כ מאי קאמר לקמן אי דאין מומו ניכר כלל פשיטא פ"ה הא בזה גם ר"י אוסר דילמא מיירי דנעשה ממום עובר קבוע דבזה ר"י שרי ובהא ר"ש אוסר דיעבד אבל במום קבוע מעי"ט שרי דיעבד. ולא ידעתי מאי קשיא ליה דעד כאן לא מחמיר ר"ש טפי מר"י אלא במה דתלי בראית חכם כמש"כ תוס' סוף ד"ה בכור אבל בנפילת מום גרידא אי לר"י לא הוי מוקצה משום מי יימר דנפיל ביה מומא כ"ש לר"ש וא"כ בנעשה מעובר קבוע ע"כ לית ביה מוקצה מהמת נפילת מום דא"כ לא הוי שרי ר"י וכי אסר ר"ש ע"כ סבר דמחוסר ראית חכם גרידא נמי אסור דיעבד וא"כ ה"ה בנולד מום קבוע מעי"ט דמאי שנא.

שם תוספ' ד"ה בכור. וקשה דאין זה מן המוכן משמע דאפי' בקרו [חכם] וכו'. לכאורה מה תפסו על רש"י אם רש"י מפרש כסברת רבה בר ר"ה ואב"י לקמן דסברי ע"כ דאין מבקרין בנולד עי"ט הא דיעבד שרי דמזה הוכיחו דבנולד הוא ומומו עמו אף לכתחילה שרי מדלא חשביה בהדי בבא דרישא וע"כ דסברי דרישא בדיעבד שרי כדאי' בסמוך גם מה שהקשו מפ' כירה ק' לטעמיך הא אף לפי תוס' ע"כ אב"י סבר דרק לכתחילה אסור כדאי' בסמוך ואפ"ה רמי התם דר"ש אדר"ש. ונ' דלא בעו רק לאלומי קושייתם הראשונה דמשמע אף דיעבד אסור ואמאי מפרש רש"י לכתחילה ואי דקאי בשיטת אב"י זה אינו דע"כ גם אב"י חזר בו דהא איהו גופי' אקשי התם בפ' כירה וא"כ דברי רש"י אינם לפי האמת. שם ע"כ גמר' אתיליד ליה אדתי ליה. אחזייה לחכם אשתרי ליה וכו'. הקשה מהרש"א בשם ת"י למאי דס"ד השתא משום אין מוקצה לחצי שבת אפי' נולד בו מום אחר הלידה בו ביום נמי שרי ואמאי נקט ומומו עמו. ונ' דהנה למאי דמסקינן דבהדדי מיתניא כר' אושיעא הך ושווין הכי יתפרש דברישא נקט דר"ש משוה אהדדי כמו בנולד ב"ט הוה מוקצה ה"ה בעי"ט וא"כ בנולד מעי"ט פליגי ר"ש ור"י ובנולד ב"ט הושוו לאיסור דיעבד אבל בזה הושוו להיתר דיעבד בנולד ומומו עמו דלר"י שרי דאפי' במחוסר בה"ש ראית חכם שרי ואפי' לר"ש שרי דבה"ש הוה חזי וא"כ ק' מאי פריך הא ר"י מחמיר בעלמא במוקצה טפי מר"ש א"כ דילמא הא דפשיט רבא יש מוקצה הוא אליבא דר"י דאיהו גופי' כר"י ס"ל כדאי' בשבת דף קמ"ב [ע"א] ולק' דף ל"ג [ע"א] וא"ש הך

ושווין דלר"י שרי דלדידיה אפי' במחוסר בה"ש ראית חכם שרי ולר"ש מודה דאין מוקצה לחצי שבת וצ"ל דהילל גופיה דבעי מיניה איתיבי' מהך בר"י והוא ידע דאליבא דכ"ע פשיט ליה דיש מוקצה לפ"ז מצינו לומר דהילל גופי' מודה ליה אליבא דר"י ולא פריך ליה רק במאי דפשוט גם אליבא דר"ש דיש מוקצה ואתא ליה שפיר דנקט ומומו עמו דבוה לכ"ע שרי דאף דר"י סבר יש מוקצה לח"ש מ"מ לדידי' ליכא כלל משום מוקצה במחוסר ראית חכם אבל אי הוה נולד המום אחר הלידה בו ביום הוה אסור לר"י דיש מוקצה לח"ש ס"ל ואין לתמוה דמתחילה בעי מיניה הילל ואח"כ איתיבי' דמצינו כזה הרבה פעמים.

דף כ"ז ע"א גמ' מדקתני במתני' ר"ש. אומר וכו' וקתני לה בבר"י בלשון חכמים וכו'. לכאורה לא היה צריך לכל האריכות דמברייתא לחודא הוי מצי' לאתווי מרחכמים אסרו א"כ הו' האוסרים רבים נגד ר"י. ונ' דיש לדקדק כיון דרבים הסכימו לר"ש אמאי נקט במתני' ר"ש אומר הו"ל למינקט ותכמים אומרים כמו בבר"י. ונ' ע"פ מאי דמסקנן לעיל דף כ"ז ע"ב וכן ברש"י שם ד"ה אין זה דאפי' בדיעבד אסור משום מוקצה א"כ אי הו' תני במתני' חכמים הו"א ודאי חכמים אסרי אף בדיעבד דתרתני אית להו אין רואין מומין וגם מוקצה ולכך אסרי גם בדיעבד אבל אי אנן לית לן בעלמא מוקצה נפסוק בהא כרבים נגד ר"י דאין רואין אבל בדיעבד שרי כמו בעלמא דמוקצה שרי וכסברת אב"י בשבת דף מ"ו [ע"ב] דרמי לשאר מוקצה ולכך נקט במשנה ר"ש להורות דבהא גם ר"ש מודה דאסור משום מוקצה וכדמשני התם ובבר"י נקט חכמים להורות דפסקינן כר"ש דאין רואין זה שאמר ר' זירא דבאמת הוא סבר ככל דברי ר"ש במתני' דאין רואין ואפי' בדיעבד אסור ורצה להוכיח זה לההוא מרבנן דאפי' אי לית ליה בעלמא מוקצה הכא אסור דלכך נקט במתני' ר"ש והא דפסקינן כוותי' מדנקטי בלשון חכמים בבר"יתא.

דף כ"ח ע"א גמ' טבה אומן אסור לשקול בשר במים. לא ידעתי מאי אומנות צריך לזה לראות אם יגיעו המים עד השנתות ובר"ף ורא"ש באמת ליתא הך טבה אומן אבל בכ"מ העתיק טבה אומן. ונ' משום דאין כל הבשר שוה במשקל כמו ריאה שהיא קלה ביותר ודכוותי' שארי האיברים אינן דומין והטבה אומן הוא רגיל ויודע דבבשר קל עד ב' שנתות הוא ליטרא ובבשר כבד עד א' ומחצה וההדיוט שאינו יודע אצלו הוא רק באומדן ושרי ולכך נ' דהשמיטו הך דינא בשי"ע והמג"א העתיקו משום דאנו אין יודעין לכוון בזה וכולנו כהדיוטים ושרי.

פרק רביעי.

דף ל' ע"א רש"י ד"ה דדכו באגרא. ואע"פ שאינו להקל מ"מ שנוי הוא וכו'. ולא נתפרש א"כ מה זה שנו שאין העולם בחול באכפא אם הוא ממש כמו אגרא וגם בצל"ח הקשה א"כ דדרו באכפא

לידרו באגרא משום שינוי. וני' דמשא דבר יבש או בשק אי בחבית נושאין במוט על כתפיהן דליכא פסידא כל כך בשבירתו אבל דבר לה בחבית נושאין במוט בין ידיהם דאין קרוב כל כך לישבר אם יפול לארץ אם אינו נופל ממקום גבוה וכיון דאיכא פסידת כל המשאוי חוששין יותר לשמירתו ואין נושאין אותו כ"א נמוך וזוה יובן מה שנדרתקו התוס' ד"ה זמנין על דלא חיישינן לסחיטה בניפרום סודרא על דדרו באכפא ולא ניהא להו בפשיטות דאיירי בדבר יבש כמש"כ הר"ן אלא דמשמע להו דבאכפא היינו חבית של דבר לה דלפי' רש"י כמה שהסכימו נמי התוס' הכא ד"ה דדרו באכפא אינו להקל כלל רק שינוי ע"כ מוכרח הדבר כנ"ל וקושית הצ"ח כבר הקשו בתוס' שם סוף ד"ה אתקין. שם רש"י ד"ה מטפה ידיו זו לזו. מספקין כף על ירך. ובשבת שם פ"י רש"י מטפה ידיו על לבו מספקין כף על כף.

דף ל"א ע"ב תוספ' ד"ה ונפחת. [וא"ת מאי קאמר לעיל וכו'] והא הכא סתם לן תנא כרש"י. ונ"ל דקשה מש"כ בסמוך ד"ה אמר מכאן ראייה לריצב"א וכו' הא אדרבה חכמים אסרי לפחות וצ"ל דחכמים סברי דבאורא דליבני איכא סתירה מדרבנן וע"כ לא פליגי במתניתן אלא משום דאיכא תרתי סתירה וגם מוקצה דשרגיניהו אקציניהו אבל במוקצה לחודא מודו לר"מ ושפיר ראייה לריצב"א וא"כ קשה מה שהקשו בסמוך דהכא הפחת הוי בעולם ופירש בדגול מרבבה בס"י תקי"ח כוונתם דודאי הסתירה אינה כלל בעולם אך המוקצה הוא בעולם דהלבנים הם ג"כ מוקצין ולהנ"ל לא מקשו מודי דהסתירה אינה בעולם ומשום מוקצה דלבנים לא היו הפירות מוקצין כלל דאפי' לכתחלה הוה שרי לפחות משום מוקצה לחודיה. וני' דקי' מנ"ל לשמואל בסמוך דהברייתות פליגי בפלוגתא חדשה ולאסור מפיקע וחותר בקרקע ב"ט אימא דהך בריי' לשיטתה דאתיא כר' נחמיה ואיכא תרתי בקרקע סתירה ומוקצה דסבין ולכך אסור אחר שבת ואחד י"ט אבל לדין דלא פסקינן כר"נ כמש"כ רש"י בסמוך ד"ה הא מני ליכא רק משום סתירה לחוד ודאי שרי כברי' דמודים חכמים וכו' וצ"ל דשמואל הוכיח דאיכא פלוגתא מבריי' דאין מסיקין בכלים דליכא עכ"פ רק משום מוקצה ואפ"ה אסר ר' נחמיה וע"כ הוצרך לפרש בהך בריי' דחותמות דאתיא ג"כ כר' נחמיה דבכלים שרי ב"ט משום דלא גזרו כלל אסבין ב"ט וע"כ בקרקע משום לתא דסתירה לחוד אסר לפ"ז מצינו לומר דתרתי ברייתות דשרו בחותמות שבקרקע ב"ט עם תרתי ברייתות דר' נחמיה בהא פליגי ברייתות דשרו סברי דלאורא דליבני איכא לרבנן סתירה מדרבנן וא"כ ע"כ לא אסרי רבנן במתני' אלא דאיכא תרתי אבל בחותמות מודו ור' נחמיה סבר דליכא לכ"ע אפי' סתירה מדרבנן וע"כ משום מוקצה לחודא אסרי וה"ה לחותמות שבקרקע ולהסקת כלים לפ"ז כתבו שפיר ראי' לריצב"א דמצי סבר לפסוק כהנך ברייתות דשרו בחותמות דבהד איסור מודו חכמים וכאן הקשו תוס' להנך בריית' ולשמואל דסברי דליכא סתירה כלל באורא ומשום מוקצה לחוד אסרי לסתור אכתי יהיו הפירות

אסורים דהמוקצה עדיין בעולם והנה במקום דשייך בנין יש סתירה ורב נחמן סבר לקי דף ל"ב [ע"ב] אבנים של בית הכסא מותר לצרדן [בי"ט] והיינו אורא דליבני משמע בלא בית הכסא אסורין וכדמסיק שם דרבנן גזרו אבנין עראי וא"כ איכא ג"כ סתירה ומתורין קו' תוס' דרב נחמן הוא דאמר דבי"ט סתם כר' יודא ואיהו לשיטתו דסבר יש סתירה באורא דליבני מצינו לומר דאתי כר' יודא ושאינה הכא דהסתירה אינה בעולם ומשום מוקצה דלבנים לחודא לא נאסרו כלל הפירות.

דף ל"ב ע"א גמר' אמר רב יוסף ר' מאיר היא. לכאורה למש"כ תוס' לעיל דף כ"ח [ע"ב] ד"ה גריפת דאסור משום גמר מלאכה ומכה בפטיש ואע"ג דגמר מלאכה בתנור הוא משיסקנו לאפות בו סופגנין כדאי בכלים פ"ה מ"א אבל כוונתם דמיתוי כגמר מלאכה ולכך כתבו כמו גמר מלאכה א"כ ה"נ אפי' תימא ר"י ואע"ג דבעלמא משיצרפו מ"מ הוי כמו גמר מלאכה אך ז"א דמכה בפטיש שייך חוץ ממלאכה והכא בלא הצירוף ליכא מידי חוץ מעיקר עשיית הכלי חרס והוא כקוצר ומעמר דלית בהו מכה בפטיש כלל ועיי' שבת ע"ד [ע"ב] רש"י ד"ה תנור אבל לשיטת תוס' קי' ניהוי סילוק הקש כמו גמר מלאכה ותיתי אפי' כר"י. אך נ' דבאמת משום מכה בפטיש דניתסר אפי' לר' יודא דמתיר במכשירין כמש"כ הר"ץ במשנה אינו אסור רק גמר מלאכה ממש והתוס' לא כתבו שם אלא דניתסר לרבנן דר' יודא דאסרי כל מכשירין דאפי' לא הוה עושה כלי מ"מ כיון דאיכא קצת מלאכה אסור במכשירין והכא בעי לאוקמה לסתם מתני' כר' יודא דמתיר מכשירין ולא אסור רק בעושה כלי ממש א"כ ע"כ ר"מ היא ועיין בר"ן לעיל דף כ"ח דנראה מדבריו דקאימנא קמיה דמר ה' רב יוסף וא"ש רב יוסף לשיטתו דפסיק כר' יודא במכשירין ועיי' בצ"ח שכ' עיקר הגירסא ר' יודא אמר משיצרפו ואמר שפיר ר"מ היא דכר' יודא לא אתיא מ"מ מכה בפטיש לא הוי עד שיצרפו ומשום מכשירין וליהוי כמו גמר מלאכה הא ר' יודא שרי מכשירין ולאוקמי באפשר לעשות מאתמול דוקא זה דוחק.

שם גמר' תזי לקבולי ביה פשיטא. הקשה מהרש"א הא לא תזי לבו ביום וא"כ פשיטא ותירץ דאשמעינן דפחיתתו משוי מגא וזה נוחא לשיטת התוס' דהויא דנטילת הקש שבתוכו לא הוי מעשה כלל ושרי אפי' לצורך חול אבל לדעת רש"י עדיין קי' דפשיטא דאסור לעשות לצורך חול אפי' מקצת כלי. אלא נ' דבאמת דעתו לצורך היום לשום בו שמן והיינו ע"י שייבשו בחמה דזה שרי דלית ביה משום בישול כדאי' בשבת דף ל"ט [ע"א] בחמה כ"ע ל"פ דשרי וקאמר ר"מ היא דאל"כ הרי כשיצא מידיו עדיין אינו כלי ופריך דלר"מ נמי לא נוחא דבשעה שיצא מידיו עדיין לא הוי למידי ומשני לפשיטי וא"כ שפיר עשה בידים הגמר כלי.

שם ע"ב רש"י ד"ה כאשר נשבע. נ' שהבין כמו שאמר וכולי והגמ' סמיך על הא דדריש בשבת דף קנ"א [ע"ב] כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים לכך לישראל נתן הקב"ה מדת רחמנות שזכו

לירחם מן השמים ויקיים שבועת אבות אבל לערב רב אינו מוכרח ליתן מדת רחמים כדי שיזכו וכו' דהא לית להו שבועת אבות.

שם רש"י ד"ה אבנים. במקום המיוחד לבית הכסא. נ' כוונתו דקשיא ליה מאי פריך מבה"כ אקדירה שאני בה"כ דאין אדם קובע מקום ולא היה יכול לעשות מאתמול כדאמר בשבת דף פ"א [ע"ב] אבל בקדירה קובע מקום דרש"י לשיטתו דמשוה לר"א קיסם להצוין עם מגבב מן החצר ומדליק דלית ליה מש"כ תוס' לקי דף ל"ג [ע"א] ד"ה ר' אליעזר דאין אדם קובע מקום למדורה ולכך אסור להקיף חביות דהיה לו להקיף מאתמול אלא ע"כ דרבה ידע דר' נחמן איירי אפי' במקום המיוחד בשדה לבתי כסאות ואע"פ שהיה יכול לעשות מאתמול דלא יסתרו אותו עוברי דרכים כיון שהמקום מיוחד לזה ואפ"ה שרי ומעמא אע"ג דמילטול אבנים מקורזלות לא שרינן בקבוע צ"ל דמילטול חמור מבנין מן הצד אע"ג דפליג אתוס' בסוכה דף ל"ו [ע"ב] ד"ה בשבת דסבירא להו דמילטול חמור מהעברה בכרמלית היינו משום דאדרבה כל עיקר הטילטול לא נאסר רק משום הוצאה כדאי' בשבת דף קכ"ד [ע"ב] ולעיל דף י"ב [ע"א] ברש"י ד"ה ליפלטו וזה באמת ק' אתוס' הנ"ל אבל בנין מן הצד מודה דקיל יותר ולכך שרי אפי' במקום המיוחד ופריך שפיר מחביות.

שם גמרי' אלא מעתה בנה איצטבא ב"ט וכו'. ק' אמאי לא הקשה בל"ז תיכף אמימרא דר"נ. ונ' רהיטת הסוגיא כך דרבה מדמה כבוד י"ט לכבוד הבריות וכיון דמשום כבוד הבריות שרי ר"נ בנין עראי פריך שפיר ה"נ בחביות לישתרי ומשני דקא עביד אהלא וע"כ ידע רבה זוטרי דלא הוי אהל דאורי' ואפ"ה אסור אע"ג דכבוד י"ט שוה לכבוד הבריות וע"כ דהיינו דאהל דחביות דומה לבנין דאורי' ולכך אסור אבל בנין בה"כ לא דמי כלל לבנין דאורי' דליכא בנין דאורי' בלא גג לכך שרי ופריך שפיר א"כ גם איצטבא בטיט לישתרי משום כבוד י"ט כיון דלית ביה כלל דררא דבנין דאורי' ומשני ליה דז"א דבנין בטיט ודאי הוא דאורי' אפי' בלא גג ורק בלא טיט הוא דרבנן ודקשיא לך מאהלא דרבנן ב"ט דלא שרי לזה אמר והכא וכו' כלומר דוקא משום כבוד הבריות שרי אבל משום כבוד י"ט לא וכן מטין דברי רש"י ד"ה והכא לכך האריך בלשונו למעוטי י"ט.

דף ל"ג ע"א רש"י ד"ה וכן ביעתא. ביצים גסות וכו'. נ' כוונתו לשיטתו כמש"כ הבי"ט שט"ו ד"ה טלית כפולה דנראה דעת רש"י כדעת הרא"ש דבאין בנג טפת ליכא שום אהל דרבנן וא"כ ע"כ ראש הטרפיד רחב טפת וע"כ הביצה גסה שאחת מהן מכסה ראש הטרפיד דאל"כ נופלת לתוכו.

שם רש"י ד"ה והילכתא. וכו' יודא במכשירי אוכל נפש וכו'. לא ידעתי מה שייך זה לכאן ואם כוונתו אגריפת תנור הא לא הוזכר כלל זה בדבריו ומה שסיים דאמוראי דלעיל לשיטתי' שהם תלמידי דרב וקיצר בלשונו וכוונתו דבאין מתכוון נמי רב לשיטתו דסבר כר"י כדאי' בשבת דף ק"א [ע"ב] אבל במכשירין לא מצינו דרב לא סבר כר"י. ונ'

דהרין כתב דסוגיא דשבת פליגא אדהכא דהכא תלי הך דאין סומכין במוקצה ובשבת דף קכ"ד [ע"א] אמר דהטעם משום גזירה י"ט אטו שבת. ולולא דבריו היה נ' דלא פליגי דלמאן דאית ליה מוקצה ודאי אסור ולמאן דלית ליה מוקצה נמי אסור אי סבר כב"ש דגזר י"ט אטו שבת אסור משום גזירה אע"ג דל"ל מוקצה גבי י"ט כדאי' בריש מכולתין ואע"ג דבעלמא לא מוקמינן כב"ש משום דב"ש במקום ב"ה אינה משנה הך דאין סומכין מוקי משום דבלא"ה איכא סתם משנה דאין בין וכו' כוותי' כדאמר התם בשבת ובמגילה דף ז' [ע"ב] אמר מתניתן דלא כר"י דמתיר אף מכשירין זה כוונת רש"י דאיכא תרי פנים לאסור עצים שלא להסקה מטעם מוקצה או משום גזירה כב"ש ונסתייע ממתני' דאין בין ואנן לית לן מוקצה ואי משום גזירה כיון דפסקינן כר"י לא נסתייע מהך מתני' דאין בין דאתיא לדידן שלא כהילכתא ואמוראי דלעיל תלמידי דרב ואסור בל"ז מטעם מוקצה.

שם תוספ' ד"ה דר"ש. ודוחק לומר דהש"ס קיימא דלא כהילכתא. נ' כוונתם דלכאורה מביא הך דרשא דרבא לאשמעינן דרבא אע"ג דשדי מעי' לשונרא מ"מ סבר כר"י וכדמשני אבל א"כ לא היה להביא רק חד דינא מהך דרשא והוה ידעינן דסבר כר"י ומדהביא תרוויי' ש"מ כולחו להלכה הם ותיקשו לפסק שלנו ותירצו דאוד הביא להלכה והך דאין מסיקן להשמיענו דסבר כר"י.

שם ע"ב תוספ' ד"ה פ"ט ור. ובסמוך מתיר ר"י אף להרית. פ"י וא"כ כל כמה דלא ידע מפלוגתא דר"א ורבנן אדמותיב מרב יודא דפשה אלותא ארב חסדא ליקשי ארב יודא גופיה דמוקי ברייתא בקשין משמע דאוסר בכה"ג ובפ"י קיהה בדבריהם.

שם רש"י ד"ה אינו אלא משום שבות אלא א"כ מחתכו וממחקו וכו'. נ' ע"פ שיטתו בשבת דף ע"ד [ע"ב] ד"ה חביתא דלמ"ד אין בנן בכלים אפי' בנן גמור לא מחייב ועיין בתוס' שם ולית ביה כ"א משום מכה בפטיש אם מחתכו וממחקו בשוה כמו גבי חלתא שם ואודו ל' פ"ז לשיטתם ר"א דשמותי הוא וב"ש סבר לעיל יש בנן דף כ"ב ע"א והכמים כב"ה.

דף ל"ד ע"א גמר' ומשום לבון רעפים נגעו בה. הרא"ש הוכיח מר"ל דקיי"ל כטעמא דצריך לחסמן. והקשה בספר קרבן נתנאל הא מבריי' גופה מוכח דלית ליה פירוקא אהרינא. ונ' אם מצינו לומר דמאן דאית ליה לבדקן אית לוי' נמי לחסמן כמש"כ בס' הנ"ל ג"כ א"כ הברייתא א"ש לכ"ע אבל מדאמר ריש לקיש סתם משום ליבון אי ס"ל בלבון רעפים תרי מעמי הו"ל לבאר בפ"י טעמא דחיסוס כיון דלטעמא דלבדקן לא אתי שפיר כמש"כ הרא"ש אלא ע"כ דלית ליה טעמא דלבדקן כלל בלבון רעפים.

שם רש"י ד"ה עומד אדם על המוקצה כגון אחוי ולא אחוי וכו'. הנה ודאי דהוכרה רש"י לפרש משנתנו בגרונרת וצמקון מדנקט בשביעית והיינו משום דסתמן אינן מעשרין עד גמר מלאכתן עד

שייבשו היטב ועד שידרכו אבל באוצר בעלמא אדרבה כי נתנן לאוצר ודאי רגילין לעשר קודם כדאמרינן בחבר שהניח מגורה פסחים דף ט' [ע"א] וע"כ דאירי בגרונרת וצמוקין אבל קשיא איפכא מנ"ל לרש"י לעיל דף ד' [ע"א] ד"ה היא ואמה להוכיח מכאן דר"א ס"ל מוקצה הא בגרונרת וצמוקין מודה ר"ש כדאיתא בשבת דף מ"ה [ע"ב] ועיין בבעל המאור ומלחמת בדר"ה ומה שהביא הר"ף ז"ל וכו' ונ"י דרש"י כ' שם בשבת הטעם לר"ש בגרונרת משום דנסרחין והוי דיתוי גמור ולכך אע"ג דאתוי ביום השבת מודה ר"ש דאסורי במיגו דאיתקצאי וכו' וא"כ בהא פליג ר"ש עם ר"י דר"י חשיב מוקצה מה שהסיה מדעתו אע"ג דראוי לאכילה כאוצר וכגון שאר פירות עד שייבשו היטב כמש"כ רש"י לעיל דף כ"ו ע"ב ד"ה למה לי ולר"ש הוה מוקצה מה שדחה בידים ובל זמן שאינו ראוי לאכילה ואז אמרינן מיגו דאיתקצאי אע"ג דאתחו לגמרי בשבת בשחרית ואמרינן לעיל שם דבאתו ולא אתחו בעינן דליגלי דעת' הנראה לפ"ז אע"ג דמודה ר"ש לר"י בגרונרת וכו' היינו בלא חזו כלל בה"ש אע"ג דאתחו למחר אמרינן מיגו דאיתקצאי ולא מהני להו אפי' הזמנה כיון דבה"ש הם עצים ואבנים כמש"כ רש"י שם ד"ה ואי דלא אתחו אבל באתו ולא אתחו אינן שווין דלר"י בשעה שהניחם ליבש הקצם מדעתו עד שייבשו לגמרי ויהיו ראויין לכל נפש וא"כ כי אתחו ולא אתחו בה"ש מהני להו אתחו שיועיל הזמנה דלא ליהו כעצים ואבנים אבל הזמנה גמורה בעי דהוא הקצם לגמרי מדעתו עד שייבשו לגמרי ועד אותו הזמן הוה כאוצר אבל לר"ש דאינן מוקצין מחמת דעתו גרידא רק משום שאינן ראויין לאכילה כי גלי דעת' דראויין לו תו לא הוה מוקצה. ויש לדרקק בדברי ר"א ל"ל למימר מכאן אני אוכל ליטא רק אני אוכל למחר אבל אי בעינן הכנה גמורה ודאי דלא סגי אי אומר אני אוכל למחר דנ"י כהזמין כל הפירות דלא הוי הזמנה כדאי' בס"י תצ"ז ס' י"א אבל אי הוה ר"א סבר כר"ש ולא בעי באתו ולא וכו' רק גילוי דעת שראויין לו ל"ל מכאן באני אוכל סגי וזה שדקדק רש"י לעיל דף ד' [ע"א] אלמא הכנה בעי כלומר ולא גילוי דעת' בלבד כמו לר"ש ולפ"ז כ' שפיר הרב המגיד פרק ב' מהל' יו"ט הל' ט' דהרמב"ם לא כ' הדין בשבת דלא ס"ל מוקצה בשבת ותמה הלח"מ הא בגרונרת וכו' מודה ר"ש ולהניל א"ש דכל עיקר הדין שרצה הרמב"ם להעתיק כחכמים דצריך שירשום אי בשבת לא בעי כולי האי לדידן אלא בגילוי דעת דילמא אני אוכל למחר סגי.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ואומר. דב"ש לעיל קאמר לא יטול אא"כ נענע וכו'. אף דהתם מעמי' דב"ש רק בבריכה ראשונה משום חורבן שובך וזה לא שייך הכא אבל קושיתם דב"ה התם סבר בכל ענין בעי לומר זוזי אני נוטל ובי"ש שתוק ליה משמע דב"ש מודה דבשאר בריכות בעי זוזי ולא פליג רק בבריכה א' והכא דנתיי דבבריכה ב' דמי מ"מ אמאי לא בעו דילמא זוזי ומה שכתבו דבאמירה בעלמא כלומר אמירה קלה לא אמירה ברורה זה וזה. אבל ק' דמיתלפא שיטתי' דב"ה וכו' אף דבל"ז חכמים לאו היינו ב"ה דאיהו אית ליה ברירה נ"י דלא מפרשי כפ"י

רש"י אלא דבהא פליגי אר"א דאיהו לא חייש בשאר מוקצה לספיא דיטלטל מידי דלא חזי אי שביק כחושים ואינהו חייושי ועיי' במג"א סוף סי' תצ"ה אבל מה שתירצו דחכמים סברי דמוקצה בידים חמיר לולא דבריהם ה"י נ' ע"פ מש"כ רש"י לעיל דף יו"ד [ע"א] ד"ה ה"מ מעי"ט דלא שקיל תו אחריני שהרי יודע שמוקצין הן שלא זימנן ולמאי דאמר רב נחמן לעיל דף ב' [ע"ב] שבת דחמירי לא אתי לזילולילי לכך שרו ב"ה מוקצה וא"כ ב"ש סבר להיפך במידי דחמיר מחמירינן כמש"כ שם רש"י ד"ה וכי אמר ר"ג דב"ה כר"י דנ' מדבריו דב"ש בל"ז לא תיקשי דזה פשוט דבשבת דחמיר מחמירי ולא קשיא ליה רק מב"ה והוצרך לדחוק דב"ה סבר איפכא לפ"ז אולי לשיטתם ר"א סבר כסברת ב"ש דבמידי דקיל מקלינן ולכך במוקצה שאינו ב"ה מקיל וחכמים סברי כב"ה דאדרבה במידי דקיל היישינן לזילול ואפי' כי אמר זה וזה יטלטל אחריני ולכך עד שירשושם ועיי' בפ"י שם בדברי רש"י הנ"ל מה שמקשה מר"א דהכא אי שמותי הוא.

שם רש"י ד"ה מאי טעמא. ואפי' בבית אינו נקבע וכו'. נ' דבא ליישב מנ"ל להוכיח דשבת קבע דילמא איירי דלמחר יהיו יבשין גמורין ויקבע אותן החצר כיון דנגמרה מלאכתן לזה אומר דשער קובע וכגון דבכניסתו בשער לא ה"י נגמר תו לא נקבע ואי משום שבת דיקבע למחר לכ"ע כיון דנגמר מלאכתו לזה אינו דשבת קובע בתחלתו כמו שמצינו לענין מוקצה ולענין עירובי הכל הולך אחר בה"ש ומ"מ דברי רש"י קשים בין לת"י התוס' ב"מ דף פ"ח [ע"ב] ד"ה לא ובין לת"י הרי"ש במשנה שם הני נמי הוי כקישואין ודילועין וליקבעו אפי' נגמרו בבית.

שם רש"י ד"ה הא קמ"ל. אי נמי עומד אדם וכו'. נ' דאיתא לעיל דפליגי אב"י ור"ג בר יצחק דף כ"ז ע"ב אי זה מן המוכן הוא לכתחלה או דיעבד ועיי' רש"י שם ד"ה אין זה וזה כוונת רש"י לאב"י דס"ל זה מן המוכן הוא משמע נמי לכתחלה לינקוט העומד דודאי דיעבד משמע כדאי ריש חולין אי נמי לר"ג ב"י במסקנא דהתם אפי' נקט עומד נמי משתמע דיעבד אי סיים והרי זה מן המוכן.

דף ל"ה ע"א רש"י ד"ה ר"א אומר יגמור. אם רצה לגמור בחצר וכו'. נ' כוונתו שלא נטעה דהוי דומיא דמשנ' שם בסמוך ר"א אומר יבלעו דפירושו חייב ליבלע משום הפסד תרומה כדמשמע בר"ש שם לזה אמר אם רצה.

שם רש"י ד"ה ה"ג חשבה. אם רצה לגמור כי היכי דאמר בחצר אמר בשבת. כ' כן לקיים גורסתו דלפ"ז משוה ר"א מדותיו בשבת וחצר לאפוקי מג"י הרמב"ם דסבר ר"א דשבת לא יגמור ולשיטתו צ"ל דפריך מר"א דחצר וסבר המקשן דאם שבת קובע בלא נגמר כ"ש דחצר יקבע דיש לו עיקר בדאורי"י גם אפשר לומר דכוונת רש"י ליישב אמאי לא אסיק המקשן אדעת'י לפרש יגמור למ"ש דהנה הדיבר לכאורה קשה כיון דהחצר קבע מאי מהני אם יוציאם הא בחצר שקבע מדאורייתא

ודאי אין חילוק ועל כן סבר המקשן דר"א אפי' בחצר שרי דליכא למימר חוץ לחצר דוקא דמאי שנא וכיון דיגמור דחצר היינו בחצר יגמור דשבת נמי פירושו בשבת וזה מדוקדק בדברי רש"י לעיל ביגמור דחצר דקדק לפרש כוונת המקשן בחצר יגמור ובשבת דמשם הוה עיקר הקושיא לא פירש ה"ל ג"כ לומר אם רצה לגמור בשבת יגמור רק דבחצר מגופי' הוכיח המקשן דא"כ אפי' בחצר דמי"ש ובשבת ההוכחה היא משום דומיא דחצר והתרצן השיב דאפי' בחצר פירושו דוקא חוץ לחצר וה"ט דרבנן לא גזרו בלא מוכחא מילתא דאם אוכל חוץ לחצר במה י'דע שהיו כבר בחצר.

שם תוספ' ד"ה רבי אליעזר. אבל הכא מיירי באשכול שלא נגמרה מלאכתו. בזה יש ליישב קו' הר"ש שם במשנה אד' יוחנן דסבר שבת קובע בסתמא אמאי אמר ר"א יגמור דר"י לא אמר אלא בנגמור מלאכתו אבל בלא נגמר מודה ולתי' הר"ש שם קשה קצת הא לר' נתן קיימינן ואיהו לית לי' משום דהתחיל בהיתר כדהביא שם במשנה שלפניה ואפשר דבדרבנן שאני.

פרק המישי.

דף ל"ו ע"ב תוספ' ד"ה שופך ושונה. [וי"ל] דשרי משום דהוה כגוף של רעי. וק' איכ מאי פריך לעיל מכלי נטל לדבר שאינו ניטל הא הוי שפיר דבר הניטל ועיי' מג"א סי' של"ח ס"ק י"ב ויבא על נכון.

דף ל"ז ע"ב גמרי' שאני בהמה דינקו תחומין מהדרי. קי אכתי ליבטיל היניקה כדפריך לקמן וליבטיל מים ומלח והכא לא שייך מה דמשני אביי שם דף ל"ח [ע"ב] שמא תעשה עיסה בשותפות דזה דוקא בתערובת הנעשה בידים כמים ומלח אבל בנעשה ממילא לא שייך למיגזר דא"כ ניגזור בכל תערובת א' בששים וליכא למימר דרב לטעמיה דסבר מין במינו לא בטיל דהא כתב הרשב"א בהידושויו לחולין דף צ"ח [ע"ב] ד"ה אמר אביי דלא אמר ר"י מב"מ לא בטיל אלא במששו של איסור ולא בפליטה בעלמא וליכא למימר משום דבר שיש לו מתירין דהא כ' רמ"א ביו"ד סי' ק"ב ס"ד בריש הג"ה דבפליטה בטיל שפיר דישל"מ.

דף ל"ח ע"ב גמרי' מ"ש חטין בשעורין דלא קאמר דהוה מין בשא"מ וכו'. כלומר אבל הכא במים ומלח הוה מב"מ וזה נוחא לתירוץ ב' בתוס' לקמן ד"ה משום אבל לתירוץ קמא ק' כיון דסבר השתא דחטין בשעורין אע"ג דהוי ממונא מיחשב מין בשא"מ ובטיל ומאי פריך ממים ומלח דלא ליבטיל.

פרק ראשון.

דף ב' ע"א תוספ' ד"ה הכל תייבין. בשלמא טמא [דכתיב
ובאת שמה] כל שישינו בכיאה ישנו בהבאה משמע [דסתם ראייה] בקרבן
מיירי. לכאורה מגוף הברייטא ה"מ לאוכוחי דאי בראיית פנים איירי היה
לברוי לומר אסורין. ונ' דלמ"ד תשלומין דראשין הוא אפשר לומר
דמראיית פנים נמי פטור אם היה היגר בראשון ונקט שפיר פטורין אם
היה ערל וטמא בראשון ולרב פפא דלקמן דף ט' [ע"ב] דפטור בשני אף
אם מל או נטהר והא גופה אתי הבריי' ללמדנו במאי דנקטה פטורין
דאפי' בנוונא דליכא איסורא כגון שניתקן פטורין דאמרינן אפי' לראיית
פנים תשלומין דראשון הם לכך ניחא להו להוכיח ממימרא דגמי' עלה
בשלמא טמא דמוכח שפיר לכ"ע.

שם תוספ' בא"ד [ועוד היכי מחייבין נשים בראיית פנים בעזרה
מראייה דהקהל] דהא ולא יראה הוא דמוקמינן וכו'. כוונתם דלקמן דף
ז' [ע"א] דרשינן ולא יראו פנים ריקס בזבחים וא"כ יראה דרישא דקרא
דלא כתיב ביה ריקס ע"כ קאי רק אראיית פנים ועלה נכתב זכורך
להוציא נשים.

שם תוספ' בא"ד. ולא קאמר דמחייבא בראי' עזרה וכו'. ק'
דעדיפא הו"ל להקשות אי מחייבא בראי' עזרה א"כ כמו דאין צריך
שיעור לקמן שיכול לילך מעירו לירושלים משום דאמו אית' דמחייבא
בל"ז לבוא לירושלים ה"נ לעזרה מצי אית' אמי' ואין לו שייכות לאביו
ועיי' רש"י שם ד"ה מכאן ואילך.

שם תוספ' בא"ד. ועוד בגמי' דקאמר שפטורה מראייה וכו'. כוונתם
בסמוך ע"ב בחרש המדבר ואלם דקאמר שחייבין בשמהה הו"מ למימר
שחייבין בראי' פנים ואע"ג דכל טעמי' דירושלמי הוא דגמר מהקהל
וחרש ואלם אדרבה פטורין דידהו הוא מנ"ש דהקהל כדאי' שם מ"מ
ע"כ להירושלמי דאמר' אכולהו דבראי' פנים הכל חייבין צ"ל דנשים גלי
אכולהו כמו דהם פטורין מקרבן וחייבין בראי' עזרה ה"נ בחרש ואלם
על כרחיך נוקי הגי' למחצה רק אקרבן דבנשים הסברא חיצונה היא
לפטור דהא כתיב זכורך וכן טף שאינן בני מצוה וילפינן מהקהל ותפסת
מועט לחייבם רק בראיית פנים ובחרש ואלם הסברא חיצונה היא
לחייבם כמו בכל המצות וילפינן מהקהל ותפסת מועט לפוטרם רק מקרב
בראי' מחייבי כנשים.

שם רש"י ד"ה אי זהו קטן. [הטילו חכמים על אביו] ועל אמו
להנכו במצות. נ' מדבריו דאמו נמי חייבת בחינוך עכ"פ בעלמא במה
שהן חייבין ועיי' מג"א סי' שמ"ג מש"כ בשם תה"ד.

שם תוספ' ד"ה אי זהו. למ"ד תשלומין דראשון נינהו וכו'. למאי דס"ד השתא דמשום היום נמי מיקרי לא חזי בראשון ק' לבי"ש דסבר בביצה דף י"ט [ע"א] דעולת ראייה אין קריבה בי"ט האך צותה תורה עולת ראייה הא כיון דלא חזי בראשון לא חזי תו וצ"ל ע"כ לפי קושיתם דאליבא דבי"ש לא פליגי וכ"ע דתשלומין זה לזה.

שם תוספ' בא"ד. וליכא למימר דלמ"ד נו"נ אין קרבין [בי"ט] דרבנן הוא דהא בפ"ק דביצה דף י"ב [ע"א] מוכח דמדאורי"י הוא דהא שתי הלחם ולחם הפנים וכו'. ולא ראייתי שם בביצה שום משמעות אלא בפ"ב דף כ' [ע"ב] הדבר מפורש והתוס' העלימו עין מסוגיא דהתם כאלו מבטננס יצא הדבר ובאמת שם לא נזכר לחם הפנים והגאון ר"י ברלין מחק לחם הפנים ולענ"ד יבוא הכל על נכון על פי שישבתי שם ק"ו הצל"ה בדף כ"א [ע"א] למה דלא ידע דמשולחן גבוה זכו מה פריך מה בין זה לנו"נ תיקשי ל"י משתי הלחם דלק"מ ע"פ מש"כ תוס' פסחים דף מ"ז [ע"א] ד"ה ואי בשם רש"י בשתי הלחם גריעו יותר שאין הכשירן לאלתר עד שיזרוק דם הכבשים ורב הונא שם דף כ' [ע"ב] דהוכיח משתי הלחם דנו"נ אין קרבין מדאורי"י ולהנ"ל אין ראייה משם צ"ל ע"כ דסבר כרב הסדא בפסחים שם דאפי' צרכי שבת נעשין בי"ט נמצא לרבה שם דאית ליה הואיל וצרכי שבת אין נעשין בי"ט מצינו לומר שפיר דנו"נ אין קרבין מדרבנן והנה לפי פשוטו משמע דרב הונא לא בא לומר דליהו מדרבנן רק אנו"נ שלמים מדפירש הטעם שמא ישהא ופי' רש"י שיהא לו בשר מצוי ברגל אבל עולות דלית בהו אכילת אדם פשיטא ליה דמדאורי"י נינהו ולכך לא הוכיח רב הונא מידי מלחם הפנים דלא דחו י"ט דה"ט משום שבת הבא לא שרינן דס"ל צרכי שבת נעשין בי"ט מ"מ מדרבנן אסור מדהצריכו עירוב תכשילין ואף דאין שבות במקדש שבות רחוקה לא התירו כדאי' בפסחים שם ואף דמ"מ צורך היום הוא דאפיתו ודאי מצוה היא כמש"כ תוס' לענין צלית הפסח בביצה דף כ"ז ע"ב זה אינו רק צורך גבוה וזה אסור אפי' מדאורי"י כמו עולות וע"ז כוונת התוס' דאע"ג דלרבה מצינו לומר דנו"נ אין קרבין רק מדרבנן אבל עולות ודאי ליכא למימר דמדרבנן ושמא ישהא היינו שיהא פנוי להקריב דליהו ניחא הא דמקריבין עולת ראי' בחינוך וליסבר הך מ"ד תשלומין דראשון כרבה דא"כ תיקשי משתי הלחם ולחם הפנים נהי דמשום הנאת אדם דאית בהו לא דחו י"ט כיון דאינו בשעתו אלא עד שיזרוק דם הכבשים ומכש"כ לחם הפנים דאינו רק לשבת אבל משום צורך גבוה לידחו דעכ"פ אפיתן מצוה והוי צורך גבוה כמו עולות וע"כ בעולות אפי' לרבה ודאי מדאורי"י נינהו וכתבו דמשמע כן בביצה דף י"ב [ע"ב] דמתקף רבה דילמא בעירוב והוצאה פליגי וסיים רש"י והך מתניתן אפי' ב"ה ובהך מתני' תני דלוקה אעולת נבכה ש"מ דעולות אפי' לרבה אסירי מדאורי"י.

שם תוספ' בא"ד. ורש"י פירש דאיזהו קטן לא קאי לראייה [בראיית] קרבן וכו'. נדחק מהרש"א מהיכן משמע להו כן בדבריו רש"י ולדעתי הדבר מבואר ברש"י ד"ה ב"ש גדול הבא להיראות וכו' דתיבת גדול שפת

יתר הוא אלא שכוון שלא נמעה דקאי גם על קמן דסליק מיניה לזה אמר גדול הבא וכו' אבל קמן אינו בראיית קרבן.
 שם תוספ' ד"ה ירא ה. ולא דמי לעובד ועבד דדרשינחו תרווייהו מקרא ומסורת וכו'. פירש מהרש"א דהתם כ"ע דרשי והכא פליגי רבנן ודבריו תמוהין דא"כ משני התוס' משום דכי הדרי ניהו לא דרשי המסורת ולקי דף ז' [ע"א] איכא סתם ברייתא דדריש יראה וראי נימא דכיוחנן בן דהבאי אתיא מאי פריך ר"י לר"ל הא שפיר מפרש מתני' אליבא דרבנן ובזה נ' לישב פי' רש"י דקשה ליה דלקי דרשי מהקישא מה אני בתם וכו' והכא פליגי הא אין היקש למחצה וניחא ליה דהכא דריש המסורת קודם ולכך פליגי רבנן כקו' תוס' וקושיתם נ' לפרש כפשוטו דקשיא להו בעובד ועבד דדרשינן המסורת קודם המקרא מה עבד דניחא ליה וכו' ומש"כ דדרשינן תרווי' וכו' אין זה תוכן קושיתם אלא בזה רמזו מה דדרשינן מיני' שעלי' סובב קושיתם ותירצו בשלמא הכא כי הדרי ניהו ודאי תפסינן המקרא עיקר דאמאי לא יכריע הניקוד אבל בעובד ועבד דלהמקרא ג"כ קשה דחסר הוי' לכך מצינו למירש איזה שנרצה מוקדם.

שם תוספ' בא"ד. ועוד דדריש מסורת קודם וכו'. הדבר תמוה דרשי' נמי דריש המקרא קודם כדרך שבא לראות הוא פירושו של יראה דהאדם נראה להקב"ה וא"כ השם רואה אותו כמו שפי' רש"י ד"ה יראה. דף ב' ע"ב תוספ' תיקנת ס. ואי משום עבדות וכו'. עיי' במהרש"א שנדחק בדבריהם ולענ"ד נפל טעות בדבריהם והם מסורסין וכן צ"ל ואי משום עבדות דמעיקרא ה"י כולו לרב ועכשיו ביומו לעצמו הא לא איכפת ליה כלל כיון שאינו יכול לישא אשה.

שם תוספ' ד"ה לישא. [י"ל וכו'] דהא הוי התפסת קידושין ואתי צד עבדות ומשתמש באשת איש. וכן כתבו לענין ממורת ותמתי דזה איבעיא דלא איפשיטא בגמין דף מ"ג [ע"א] וא"כ לפי תירוצם זה תפשוט ממתני' דתפסי וצ"ל דהתוס' פירשו דע"כ לא איבעיא להו אלא משום דלא הויא לכולי' אבל ממורת ונתניה שפיר הויא לכולי' מיקרי' וא"כ מאי פריך שם יורשין מנא ליה לוקי דנסיב ממורת אלא ע"כ ממורת נמי לא הויא לכולי' כלומר עיי' קידושין דלא תפסי בצד עבדות. שם תוספ' בא"ד. ועשה ליכא עד גמר ביאה. למש"כ פיסקי תוס' סוף פ' דם הטאת דהיכא דאי אפשר בענין אחר לקוימי עשה לא בעי בעידנא לא הועילו כלום בתירוצם זה דמ"מ צריכין לתירוצין קמא דאפשר לקיים עיי' כפ"ה.

שם תוספ' ד"ה לא. ועוד פרו רבו אכולחו ב"ג כתיב אף לכנען. הקשה מהרש"א דאמרינן בסנהדרין דב"ג לא מיפקדי אפי' ודבריו תמוהים דשם לא אמרו רק אלאחר מתן תורה אבל קודם מ"ת ודאי לא לתם נאמר להם וכנען הוא בכלל אף שנתקלל לעבד. ונ' כוונת התוס' אע"ג דמנא תיתי דילמא באמת מוצא כנען מכלל וגם דבאמת בשעה שנאמו פרו רבו אכתי' לא נתקלל כנען אלא ע"פ מה שהשיגו תוס' על שרוצין

לומר דלא שייך בעבד פ"ו דאין זרעו מיוחס אחריו דליתא אלא כשנשתחרר
 או אינו מיוחס אחריו והוא ישראל וכקמן שנולד והם עבדים אבל כל
 זמן עבדותו הם מיוחסים אחריו ושייך שפיר בפ"ו. ורש"י כ' ריש פ'
 בראשית פסוק כ"ב לכך לא בירך החיות מפני הנחש שעתיד לקללה
 שלא יהא בכלל לפ"ו כוונת התוס' על פרו ורבו דתחלת הפרשה שם בנח
 פרשה ט' הוא ברכה ואי נימא דאף בעבדותו לא שייך גביה פ"ו לא
 ה"ו לברכס בפ"ו משום כנען שעתיד להיות עבד שאינה בכלל אותה
 ברכה והנה לדעת התוס' צריך לומר הא דפריך שם ביבמות מציבא
 ידע הגמ' דהיה אז ציבא עבד משוחרר והבנים היו לו מעבדותו
 וזה דוחק.

שם תוספ' ד"ה וט"י. פ"י רש"י מירושלים לעזרה ורבותא נקט וכו'.
 פירוש דנקט דרך רבותא דאפי' מירושלים לעזרה אינו יכול להלך כ"ש
 שאינו יכול להלך מעירו ולכך פטור וכתבו וה"ה נמי אם יכול לעלות
 מעירו וכו'. משום דהו"א דהתורה חייב' כי אורח' דבעיר עצמה דרך
 להלך ברגליו אבל ממקום למקום אין דרך להלך ברגליו וחייב אפי' אינו
 יכול ועיין תענית דף י"ג [ע"א] לזה כתבו וה"ה נמי וכו'. ולכאורה ק'
 דהו' לגמרי ג"כ לתרץ כדמקשה עד הכא מאן אית' דרבותא נקט וצ"ל
 דלא הו' לתנא לשנות לשון דאיכא למיטעי דאמו אית' כדמשל באמת
 אבל שאינו יכול לעלות ברגליו ליכא למיטעי דמוכה בגמרי דצריך לעלות
 מעירו ומצי רש"י למינקט דרך רבותא אבל בעיקר מילתא תמיה אני
 דשאינו יכול לעלות מוקי בגמרי אמפני דאינו יכול לילך בלא
 מנעלים דאין אדם נכנס לחר הבית במנעלו כמש"כ רש"י שם וא"כ מאי
 איכפת אם אין יכול לעלות מירושלים וכ"ש מעירו דיו אם רק יכול לילך
 ברגליו בהר הבית גופיה.

דף ג' ע"א תוספ' ד"ה תר"ש. רבנן אמרי שתי כתנות לכל אי'
 וכו'. לא ידעתי אמאי השמיט הרמב"ם הך דינא אפי' דינא דסבר כר'
 יעקב ורב זריקא בעירובין דף מ"ו [ע"ב] דהלכה כר"י מהבירו מ"מ הא
 פסק לפטור חרש באזנו אחת הן אמת דהרמב"ם מפיק הך דינא מלמען
 ישמעו בפ"ב מהל' הגיגה והיינו משום דפסק כר"י גבי כתנות וא"כ לא
 משמע מאזניהם תרי אזנים ומ"מ היא נגד סוגיא דידן ודירושלמי דמשמע
 דאי אזנים לא משמע תרתי ליתא להך דינא כלל ולא נפיק מלמען ישמעו.

שם תוספ' ד"ה אף. מחמת שהן רחוקין אבל אם היו חרשין ממעטינן
 מבאזניהם. כוונתם ע"פ מש"כ בסמוך דלא מיתורא דריש אלא באזניהם
 משמע ב' אזנים לאחד א"כ מאי קאמר כתב רחמנא באזניהם והוא דשמעי
 הא היינו דבעינן למיררש דיהיו להם אזנים שישמעו ומילא ב' אזנים
 לאחד וע"כ פירשו במקום הראוי שמיעת אזנים ולא שיכנס באזניהם ממש
 ומשני מלמען ישמעו נפקא וע"כ באזניהם קאי אאזניהם פתוחים.

שם ע"ב גמרי' [אמר ל' יוסף] פשוט ירך וקבל עיניך. נ' דדנו
 כמורה הלכה בפני רבו דחייב מיתה וכו' וכו' ג"כ חשוב כמת ודטבא ליה

עבר לו דונמא למש"כ רש"י פ' ויצא על פסוק וישק יעקב לרחל מה אעשה
לצואתו של אבא וכו'.

שם תוספ' ד"ה עמון. וכ"ת דקדושה ראשונה לא קידשה לע"ל וכו'.
כ' מהרש"א דבריהם מגומגמים דבזה לא מתורץ אכתי הך דג' ארצות ודבריו
תמוה דאי תלינן טעמא משום דלא קידשה א"כ א"ש דמתני' דג' ארצות סברה
כר' יושוע במגילה שם דקידשה אך א"כ תיפשוט וכו' אלא ע"כ דלכ"ע
קאמר הכא אפי' אי קידשה וכמש"כ תוס' במגילה וא"כ תיקשי מתני' דג'
ארצות דבזה לא אשכחן דליפלגו תנאי ועיי' כזה בתוספ' יומא דף י"ז
סד"ה והא.

דף ד' ע"א גמר' ספיקא הוא מי אצטרך קרא למעוטי
ספיקא. לפי פירוש התוס' וכן ג' גם מלשון רש"י שמפרש דבלא קרא נמי
הוה פטרינן דלא לייתי מספיקא חולין בעורה ק' דילמא איצטרך קרא
לפוטרן מראייה גרידא בעורה ועיין בתוס' ריש מכילתין. ונ' ע"פ מש"כ
תוס' בשבת דף קל"ו [ע"ב] ד"ה הזכר דלרב חסדא צריך לומר הא דממעטינן
טומטום ואנדרוגינום משום דתרי זכורך כתיבי וכתבו שם דף קל"ז [ע"א]
רב לית ליה דר"ה ותרוויי נפקי שפיר מחד קרא ועיי' תוס' בכורות
דף מ"א [ע"ב] ד"ה ואתי וא"כ לרב למאי איצטרך אידך זכורך וע"כ דחד
לפוטרן מקרבן וחד לפוטרן מראייה גרידא ופריך שפיר לרב למאי איצטרך
אידך זכורך אי לא הוה כתיב רק חדא נמי הוה מוקמינן אראייה גרידא
דהוה אמינא לפוטרן מקרבן לא הוה צריכא תורה לגלות ואף דמ"מ
קרא אינו מיותר דאיצטרך לאנדרוגינום זה בל"ז צריך לפרש דק' הגמ'
אמאי דנקיט הבריי' טומטום וה"ג לפירוש זה ע"כ מאי דנקיט הבריי'
אנדרו' הוא מראייה ומקרבן ועל כרחיך מתרי זכורך ונקיט דכוותי'
טומטום ושפיר פריך נמצא לרב חסדא דמצריך תרי זכורך אטומטום
ואנדרו' לא ק' ק' הגמ' כלל דאיצטרך זכורך דטומטום לפוטרן מראייה
גרידא ובזה מיושב מה שהקשה בלח"מ ריש פ"ב מחגיגה על הרמב"ם
שהשיטת הך דינא דביציו מבחין פטור דאיהו פסק פ"ב מבכורות הלי'
ה' כרב חסדא כמש"כ הבי' ביו"ד סי' שט"ז בבדק הבית שם ולרב חסדא
לא צריכין להך אוקימתא כלל ומש"כ פאן בהל' חגיגה אנדרו' ג"כ שהוא ספק
אשה וכן כתב בפ"ב מאישות הלי' כ"ד ע"כ צריך לומר דלאנדרוגי' דהוא
בריה קרי לוי' ספק ולפי שהוא ספק שאינו יכול להתברר לעולם לא כמו
טומטום דאינו מחוסר אלא גילוי מילתא מה שהוא תחת העור לכך ס"ל
להכמים בבכורות דאנדרו' נגזו ונעבד ופסק כן הרמב"ם ובזה יש ליישב
קושיא שניה של הלח"מ על מה שהוצרך הרמב"ם לומר שהן ספק אשה
דס"ל מה שאמר בגמ' באנדרו' סד"א הואיל ואית ליה צד זכרות וכו'
הוא בדרך את"ל דהוי' לומר בדוחק דאיצטרך ליה קרא דהוי' מחייבינן
לוי' בלא קרא להבוא קרבן משום צד זכרות אבל מטומטום ודאי קשה
אך באמת לאנדרו' ג"כ א"צ קרא דמ"מ הוא ספק אשה כדברי הרמב"ם
והוה פטרינן ליה משום חולין בעורה זה שכתב הרמב"ם פטורין מן

הראייה כלומר מראיה ממש לפי שהן ספק אשה וא"צ קרא לפטרן מקרבן כפי התוס' וע"כ אתי לפוטרו מראיה ממש.

שם תוספ' ד"ה אל א. כ' מהרש"א דכוונתם בפירוש שני בקושיית הגמרא איצטריך קרא למעוטי ספיקא דנוקי קרא למיסתבר לפטור אנדרוגי דבריה בפ"ע הוא ולא לפטור טומטום דהוא ספק זכר כמו שפירשו התוס' בשבת דף קל"ו [ע"ב] ד"ה הזכר סוגיא דבכורות ותמהו הע"לם והוא בס' תוספת יו"כ ריש הפרק א"כ מאי משני שביצוי מבחוץ כ"ש דלא הוה לן למעוטי ודאי זכר. ונ"י ע"פ מה שכתבו תוס' יבמות דף ע"ב [ע"ב] ד"ה התם דלא פטרינן טימטום מטעם ספק ערל כיון דאין בידו למול לא כאיס ולכאורה עדיפא הוה להו לומר דמאיסות שייך רק אם הוא ודאי ערל אבל טומטום דאינו ודאי זכר האיך נראה מאיסות אלא דשם קאי התוס' בפ"י ב' דקו' הגמ' מכת חולין בעזרה ומשני כשביצוי מבחוץ לזה איצטריך קרא וזה נראה מאיסותו וע"כ משום דאינו בידו למול לפ"י אי"ש דפריך איצטריך קרא וכו' דלא מסתבר למעוטי טומטום דדילמא זכר הוא וכי תימא אדרבה לכך ממעטינן לפי שהוא ספק ערל ד"א דספק זכר לא מאיס ומשני כשביצוי וכו' דהוא ודאי זכר ודאי ערל מאיס ואשמעינן קרא דהוי מאיס אע"ג דאין בידו למול ובוה ניהא מה שהקשה לק' ע"ב ד"ה דמרבה הרב ר' אלהנן דאמאי איצטריך קרא למעוטי טומטום ולא למעוטי מספק ערל ולא פריך עדיפא מיניה למסקנא דודאי ערל הוא וא"ש דהר"א מפרש כפי' א' וא"כ במסקנא באמת משני כשביצוי מבחוץ ופטור מטעם ודאי ערל רק דקושייתו אמאי דפריך דלא נוקי קרא לטומטום שהוא ספק זכר אדרבה לכך ליפטור אפי' בלא קרא מספק ערל ותירץ דאליבא דרבנן הוא דלא פטרי ערל רק מטעם מאיס וספק ערל לא מאיס דאינו נראה להדיא מאיסותו ומשני שביצוי מבחוץ דהוי ודאי ערל ומאיס לכך פטור אפי' לרבנן.

שם תוספ' בא"ד. אבל הא ק"ל דתיפשוט מהכא דסמיכה בכל כחו בעינן וכו'. כוונתם מדפטר במתני' טומטום מן הראייה אמאי יביא ויתנה ויסמוך וע"כ ה"ט או דהתירה פטרה סתם טומטום או דאפי' ביצוי מבחוץ דודאי זכר הוא פטרה וא"כ מה יתנה אם זכר הוא תהא ראייה הא אפי' זכר הוא פטור כיון דמשונה וא"כ מוכח דבכל כחו בעינן דאליה אמאי נוקי קרא אביצוי מבחוץ דילמא אסתם טומטום ואי משום איצטריך קרא וכו' אי לאו בכל כחו בעינן שפיר איצטריך דליכא משום חולין בעזרה דמצי להתנות ולסמוך באקפווי ידא על קרבן על תנאי ותירצו דמתנני הויא לעולם ביצוי מבחוץ חייב וסמיכה סגי באקפווי ואפ"ה פטריה קרא דבכל ענין ממעט ליה כלומר אע"פ שיכול להתנות פטריה קרא ועי' במהרש"א שנדחק.

שם תוספ' ד"ה לא. ואילו הכא פשיטא לן דאין לו אלא אדון א' וכו'. לולא דבריהם ה"י נראה ע"פ מה דק' כיון דמהאדון ממעטינן א"כ עבד עברי נמי ניפטור דיש לו אדון אחר כדכתיב אם אדוניו יתן לו וכו' וע"כ משום דבעינן אחר דומיא דאדון השם שאין לאדנותו הפסק

לאפוקי אדנות ע"ע יש לו הפסק לפי א"ש גבי קנס בעינן רק אדון גרידא והאי נמי השתא אדוניו הכא אבל הכא דסופו לכוף את רבו לשחררו ותהא לאדנותו הפסק ואינו אדון אחר דומיא דאדון השם.

שם רש"י ד"ה דבר אחר. פרט לבעלי קבין מפעמים נפקא וכו'. לכאורה ק' אמאי דחיק להפוך דרשא דבעלי קבין אפעמים ולירוש חיגר וחולה וכו' מרגלים ליהוי רגלים כדקאי והני לירוש מפעמים ואפשר משום דרוצה לירוש כל הנך מחד קרא ובכללם מפנקי ומפעמים אדרבה משמע קצת בעלי מנעלים כדכתיב ומייתי ליה לעיל דף ג' ע"א פעמך בנעלים ולכך ניהא ליה למידרש הני מרגלים.

שם ע"ב תוספ' ד"ה דכתיב. [הילכך] האי קרבן דמהוייב לא מצי מייתי וכו'. ק' אמאי איצטריך קרא שאין יכול לשלח פשיטא כיון דאין יכול להכניס ידיו לבהנות וצ"ל דמיירי בשקרב אשמו כדמשני בפסחים דף נ"ט ע"א].

שם תוספ' בא"ר. והתם הארכתי [בדבר] לפרש מההיא דערל וטמא וכו' או בחטאת העוף וכו'. משמע מדבריהם דהני שינויי לא שייכו בערל וטמא והתניח קרבן נשים לא שייך דערל תני אבל בעוף הו"מ לאוקמי וכן תירצו באמת בפסחים דף ס"ב ע"א ד"ה ערל] וצ"ל דקושיתם קאי הכא דאיצטריך לאהדורי אפטור דטמא תיפוק ליה משום דאינו יכול לסמוך ואפשר דסברי עוד דאפי' מדאורי' מעכב לכתחלה הבאת קרבן דאל"כ למאי דפסק הרמב"ם פ"ה מה' קרבן פסח כרבי דחייב כרת על השני בפסחים דף צ"ג ע"א] הוה ליה לרבא למיחשב'י שם דף צ"ב ע"א] הך דה' שנתערבו עורות פסחיתן בהדי אינך דהעמידו דבריהן במקום כרת ואף שכתבו התוס' בובחים דף נ"ז ע"א] דחשיב רק דברים של חידוש הא ודאי חידושא הוא דמבטלין משום סמיכה פ"ש וע"כ דמדאורי' הוא והקשו שפיר תיפוק ליה דפטור מן הראייה משום סמיכה אבל לפי מאי תירצו דאיירי בערל שמתו אחיו וכו' א"כ מאי משני ר"ע היא דמרבח לערל כטמא הא כתבו לקמן בסמוך ד"ה דמרבח דשמתו אחיו אינו כטמא וצ"ל לצדדין מקשו אטמא דהכא ואערל דפסחים שם בבב"י דערל וטמא משלחין וכו' אבל אערל דהכא בל"ז לא קשה מידי דערל אינו אסור במקדש רק ממעלות דרבנן והוא מה שאמרו במשנה ח' ריש כלים החיל מקודש הימנו שאין עכו"ם נכנסין לשם וכו' הר"ש שם דהוא דרבנן והכא בעי לאשכותי טעמא מדאורי' שיהא דומיא דטמא.

דף ו"ו ע"א תוספ' ד"ה בית ש מאי. וליכא לאקשווי וכו'. כוונתם מדבעי תחלה מ"ט לא אמרי ב"ה כב"ש והי' הסדר אחר שפרט טעמיי' דב"ה כשחזור לדקדק אחרי טעמיהם שיתחיל תו וב"ש ואח"כ וב"ה וע"כ משום דטעמיי' דב"ש עדיפא לכך פריך אביה ואע"ג דפריך אח"כ אביש ג"כ היינו לרוחא דמילתא מה שמקשה ב"ש אטעמיי' דב"ה אבל ב"ש לנפשיה בל"ז ניהא דעדיף טעמיי' לזה אמרו דלאו מילתא דכי פריך אביה אינו מתחיל לדקדק אחרי טעמיהם אלא סיומא דמילתא

קמייאת היא אמאי לא קאמר ראי' עדיפא ואי משום דחגיגה ישנה לפני הדיבור הא נגד זה עולה כליל וכו' אבל לא מוכח מהכא דטעמי' דב"ש עדיפא ומהרש"א פירש כפשוטו ונדחק הרבה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה מאי דבעינן עליהו הוא. המהרש"א הניח דבריהם בצ"ע אם כווננו אהואה בשמן המשחה. ולא ידעתי מה מספקא ליה מקרא מפורש הוא סוף פ' צו את אהרן ויקח משמן המשחה ומדם החטאת וזו על בגדיו וכו' וכתבו עוד [התוס'] ונפקא מינה לעבוד במילואים בלא הואת בגדים פ' לכשיבנה בית המקדש ותמהתי דכיוצא בו אמרו ביומא דף ה' [ע"ב] אכיצד הליבישין ופריך עלה לכשיבוא משה ואהרן עמהם. שם תוספ' ד"ה לפסוקי ולא דמי לה' מקראות וכו'. נ' כוונתם דהנה הפוסקי טעמן נראה שהן מקובלים מימי עזרא כדאי' במגילה דף ג' [ע"א] מפסוק דנחמ' וא"כ מה דאמר הכא נ"מ לפסוקי טעמא ע"ב היינו דמהיכא דאיכא פירוש אחר בקרא לא משגחינן בהו ומשנין אותן לפי פירושנו ורב אחא לא ניחא ליה בהך נ"מ דס"ל אפי' בכה"ג אין משנין הנגינות והנה ודאי בהנך ה' מקראות לא מספקא ליה רק משום פסוקי טעמא דשם ליכא נפקא מיניה אחרניא ועל זה הקשו תוס' דהכא לא ס"ל לרב אחא נ"מ דפסוקי טעמא ובה' מקראות מספקינן משום פסוקי טעמים לכ"ע דהא ליכא נ"מ אחרניא ותירצו דבה' מקראות אינה סובל הנגינה רק חדא פירושא אבל הכא שפיר סובר רב אחא דליכא נ"מ לפסוקי טעמא אלא דקורין באתנתא ויעלו עולות כמו שהוא לפנינו כמש"כ רש"י דאז ממ"נ ניחא אם היו כבשים ניחא ואפי' היו פרים מ"מ ליכא טעותא בקריאת האתנתא רק שלא נתגלה בקרא שהיו פרים והלא כמה דברים שאינן מפורשין בקרא והמהרש"א נדחק בדבריהם. דף ז' ע"א תוספ' ד"ה רבי. להך לישנא קמא משמע וכו'. דקשיא להו לפי רש"י אמאי לא קאמר ר"י ראיית פנים בקרבן הא לדיד' נמי הקרבן אין לו שיעור דאי אייתי מקבלינן מיניה וצריך לדחוק דר"י מצי לפרש ראיית פנים גרידא דמשכחת אליב' בלא קרבן אבל ר"ל הוכרח לפרש ראיית פנים וקרבן דראייה לחודא ליתא לכך פירשו דמה דאמר ר"ל ראיית פנים בקרבן הכי פ' ראיית פנים כלומר כשאדם מראה פנים אין שיעור בקרבן כמה קרבנות יבא ומשמע בכל גוני כשאדם מראה פנים גם בחוה"מ והא בחוה"מ אפי' א' אינו בחיוב לכך פ' ר' יוחנן ראי' פנים בעזרה כלומר מצות ראייה שאמרה תורה אין לה שיעור וע"ז לא שייך לומר בכל גוני גם בחוה"מ דאינו קאי אמעשה האדם שנאמר בכל גוני שמראה עצמו אלא אהמצוה בתורה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה מביאין. אבל מעולות לא מצינו פלוגתא דפליגי בה הלל ושמאי וכו'. לא ידעתי לבאורה שייכות דבריהם לכאן ומה בעו בזה. ונ' משום דקאמר הכא כמאן כב"ש והכוונה דדוחק לאוקמי מתני' כב"ש דב"ש במקום ב"ה אינו משנה והיינו משום דב"ה רובא ונפקא בת קול כדאייתא ביבמות דף י"ד [ע"א] אבל אי שמאי והילל נחלקו בעולות ולא נחלקו ב"ש עם ב"ה בעולות רק דהם אמרו דברי

רבים והם דברי רבים מאי פריך כמאן כבישומי סני לאוקמי מתניי כשמאי לזה כתבו דבעולות לא נחלקו שמאי והלל גופייה.

שם רש"י ד"ה ביום טוב. דכתיב וחגותם אותו ביום ראשון משמע. דבריו תמוהין התינה בחגיגה כתיב אותו ואכתי אמאי דחי ראיי"ט ולזה ה"י אפשר לדחוק דילפינן מחגיגה כמש"כ תוס' דף ב' [ע"א] ד"ה תשלומין אבל לא ידעתי מה הוצרך לפרש טעם חדש על מה שב"ה בעצמם כבר פירשו טעמם בביצה דף כ' [ע"ב] שאמרו אף זו קבוע לה זמן דתנן עבר הרגל ולא חג אינו חייב וכו'.

שם רש"י ד"ה וכשהיא באה. אבל עולה למה טופלה יביא במעה כסף. דבריו אינן מובנין קרא כתיב אבוא ביתך בעולות ורוצה להקריב עולות הרבה ואדרבה בחגיגה אם יש לו אוכלין מרובין הלא יכול להביא שלמי שמחה ממעשר אבל עולות אם ירצה להקריב ב"ט אינו יכול דנו"ג אין קרבין ב"ט לכך רוצה לטפל להביא לשם עולת ראיה. ונ' דיש ליישב מה שהקשו תוס' ד"ה אמאי דעולה אינה ניקח שאינו נאכל דמצינו לומר כמו שהתירה התורה ליקח מאכל ומשתה לפי שהם צרכי האדם שאי אפשר בלעדם ה"נ עולת חובה היא צורך האדם ביותר שמוטל עליו דומה למש"כ תוס' פסחים דף מ"ז [ע"א] ד"ה ואי דמח"ט צרכי שבת נעשין ב"ט דכמו שהתירה התורה אוכל י"ט לפי שהוא הכרח ה"נ אוכל שבת גבי הכרח היום ב"ט לעשות לכך אי לאו דדבר שבחובה אינו בא אלא מחולין הו"א דבא מן המעשר אף שאינו נאכל זה שאמר דעולה למה טופלה הא אינו חייב להביא יותר ממעה ואי משום רשות א"כ אסור משום שאינו נאכל ולא מצינו היתר טפלה אלא לדבר שבחובה לבוא מן המעשר אבל לדבר שאינו נאכל לא מצינו.

שם רש"י ד"ה חגיגת י"ד ל"א. כלומר להכי נקט פסח וכו'. כוונתו דלכאורה להכי נקט יום ראשון לאפוקי שאר ימים כדאי לקי' בסמוך בברי"י מכאן ואילך מן המעשר אבל זה הדיוק מצינו לדייק מיום ראשון לחוד אבל פסח להכי נקט לאפוקי קרבן של ערב פסח.

דף ח' ע"א תוספ' ד"ה טופלין. דסברין ליה לר"י אין אדם חולק חובתו לשתי בהמות. נ' דאודי לשיטתיי ר"י וחוקי' ע"פ מש"כ תוס' לעיל דף ו"ז [ע"ב] ד"ה שאין דלמ"ד פיאה יש לה שיעור מדאורי"י אם פיחת אין עליו כלל שם פיאה וצריך ליתן עוד כל השיעור בב"א. ונ' דמפילה דהכא הוא להשלים שיעור ב' מעות מכסף מעשר לפי' ר' יוחנן לשיטתו דכתבו התוס' לעיל דף ז' [ע"א] ד"ה רבי דס"ל שיעור ב' מעות דאורי"י א"כ אם יביא במעה א' חולין בהמה א' אין עליה שם חגיגה ולא מהני מה שישלים עלי' עוד בהמה א' ממעה מעשר ולכך טופל מעה מעשר למעה חולין ויביא בהמה שוה ב' מעות ואף שכל הב' מעות [מעשר] וא"כ יוצא ידי חובתו במעשר מ"ט התורה התירתו כמו שהתירה הבלעה לבן בג בג בעירובין דף כ"ז [ע"ב] אבל חוקיה יסבור ב' מעות דרבנן ושרי לטפל בהמה לבהמה דבקמייאת נפיק ידי חובתו מן התורה וטופל עוד בהמה לצאת חיובא דרבנן ואף דלעיל דף ו"ז [ע"ב] בתוס' שם משמע דבפיאה

אין צריך להוסיף למ"ד שיעורא דרבנן נ' דהתם הם דלא רצו חכמים לחייבו עוד שמא יבוא לאכול ממנו בלא מעשר שיחשבנו לפיאה גמורה לפ"ז לחזקי' ליכא טפילה כלל בתורה דהא מן התורה נפיק בכל שהוא ולכך בברוי' דמסייע לחזקי' ליכא קרא כלל אטפילה ואפ"ה שרו חכמים כיון דההוב אינו רק מדרבנן מותר ממעשר כמו חגיגת י"ד בסמוך ובוה יש ליישב מה שהקשה תוס' לעיל דף וי"ו [ע"ב] ד"ה יש דלא חשיב שתיהן אינן באין מכל דבר כלומר ממעשר משא"כ בשמחה שבאה ממעשר דאין לפרש קושיהם שמחה באה חמאת ואשמות חזה ושוק משא"כ בשתיהן זה אינו מצד חומרא דבעולת ראייה לא שייכי כלל הני דהני אינן עולות וע"כ ממעשר מקשי ולכאורה מצינו ליישב קושיהם דנקט מילתא דפסיקא אבל מעשר לא פסיקא ליה דבהגיגה נמי שרי ע"י טפילה ומ"מ לא מצי למיחשב יש בראייה שאין בשתיהן שאינה באה ממעשר דחגיגה נמי אינה באה כולה ממעשר ומצינו לפרש קושיהם אבכור ומעשר בהמה דשייכי בראייה ג"כ אף דאינן עולות כמש"כ תוס' פסחים דף מ"ז [ע"ב] ד"ה שה כיון דמסיק לשם עולה דינו כדין עולה ואפ"ה אינן באין מהן משא"כ בשמחה רק החגיגה למ"ד טופלין רק מעות למעות אי"כ לא שייך אפי' טפילה במעשר בהמה כיון דבהמה עצמה אין טופלין והוה שייך שפיר יש בשתיהן אבל למש"כ תוס' שם דשמעתא סברי דגם באינך יש להם תשלומין והוא ר' אושיעא לקי' דף ט' [ע"א] ואיהו סבר לעיל דף ז' [ע"א] דחכמים אמרו ב' מעות וא"כ שרי לטפל בהמה לבהמה ושייך גם במעשר בהמה טפילה ובכור נראה ג"כ דשרי לטפל דמאי שנא ממעשר דאיתא בטפילה להך למ"ד דטופלין בהמה כמישמע ברש"י ד"ה ב"ט ובכור דינו כמעשר לכמה דברים כדאי' בובחים דף ט' [ע"א] דיליף ג"ש העברה העברה וה"ה במילי דרבנן וא"כ לא מצי למיחשב יש בשתיהן דחגיגה נמי איתא במעשר ובכור ע"י טפילה לר' אושיעא לשיטתו ובוה יש לתמוה על המהרש"א שכו' שם דמה שהקשו תוס' משיעור דלר' יוחנן ב' מעות דאורי' דהיא ע"כ לר' אושיעא קיימינן ואיתו ס"ל ב' מעות דרבנן.

שם תוספ' ד"ה משום. דהכא לאו מתקן הוא דבלא"ה שרי למיכל וכו'. לפ"ז קי' עדיין בבכורות שם דקאי אנרנו דאז אסור לאכול קודם שיעשר וא"כ תיפוק ליה משום מתקן וצ"ל כיון דאסור רק מדרבנן לא הוי מתקן כמש"כ רש"י ביצה דף י"ח [ע"א] על כלי שנמא בולד הטומאה אך לפ"ז נשאר בקושיא מה שהקשיתי שם דף ט' [ע"א] על תוס' ד"ה גילגל דלא מצאתי לישבם אם לא שסבריי דאף בדרבנן הוי מתקן.

שם ע"ב גמר' אלא לאו ש"מ ע"מ נ"ה כאן בסתם כאן במפרש. נ' הא דלא מוקי תרווייהו בסתם ובתרי"ו דר' יוחנן בדליכא שהות דא"כ איך דר"ש בר אבא אמר ר"י למה לי וע"כ דהך דהכא מיירי במפרש והתם אשמעינן בסתם וליכא שהות. ונ' דלעיל דקאמר ולא פליגי כאן בסתם וכו' לא בעי לאוקמי אידו ואירי בסתם וכאן בדאיכא וכאן בדליכא שהות דנראה מרומז בדברי ר"י דאיכא שהות דפסק משמע מדעתו וא"כ

מדלא אמר אם פסק אלא כיון שפסק משמע דר"ל נמי איירי בפסק מדעתו וע"כ צריך לאוקמי במפרש ועיי' תיס' ביצה דף ל"א [ע"א] ד"ה אבעיא מש"כ ר"י לא איירי בפותחת הו"ל למיתני אם וכו'.

שם תוספ' ד"ה חוזר. דר"י דו אמר טופל מעות [למעות] דו אמר דוחה וכו'. נ' טעמו כיון דאמר טופל מעות איכא בכל אכילה חולין וחובה אורח' להיות מן החולין וחובה דוחה י"ט לכך דוחין ור"ל דאמר טופל בהמה א"כ בהמה אחרונה כולו מעשר ומעשר דרכו להיות נו"נ לכך אינו דוחה לפ"ז אם כל ההגיגות הן חולין אפשר דמידה ר"ל ובוה מיושב דלא סתרי תלמודא דידן עם הירושלמי דר"י ודאי לא סותר דבירושלמי איירי בליכא שהות כדמסיק עד שיאמר אין עוד בדעתו וכו' משמע דעד השתא איירי באינו יכול להוסיף ודר"ל נמי לא קשיא דבגמ' דידן איירי שכולן חולין דמודה ביה ר"ל.

דף ט' ע"א. כתב הלח"מ פ"א מהל' חגיגה ומה שהביא רבנו קרא דשבעת ימים תחוג הוזכר בכרי"י דאמרו שם וכו'. וכוונתו בחגיגה דף ט' [ע"א] והוא תמוה דאיך ברייתא נמי ילפי תשלומין מוחגותם והך קרא דז' ימים תחוג לא נזכר שם כלל. — ראיתי בנודע ביהודה מהדורא בתרא חלק א' סי' צ"ד שהקשה הגאון ר"י ברלין על הרמב"ם שהשיטת הך דר' אמי בפסחים דף ח' [ע"ב] דמי שאין לו קרקע דאינו עולה להגל והתמה עליהם שנעלם מהם דהמשנה למלך בהל' חגיגה מקשה קו' זו על הרמב"ם.

שם ע"א גמר' אלא שמע מינה לא פנויי. הא דלא מקשי הכא כמו בעלמא הניחא למ"ד מופנה מצד א' אין משיבין וכו'. נראה משום דר' ישמעאל לשיטתו בנדה דף כ"ב [ע"ב] דמופנה מצד א' אין משיבין.

שם תוספ' ד"ה כיון. דחיובא עלי' רמיא בראשון תו לא פקע מיניה וכו'. עיי' מהרש"א וק' מאי פריך לעיל דף ב' [ע"א] אלא למ"ד תשלומין דראשון הכל לאתווי מאי לימא לאתווי פשוט בראשון ונתחגר בשני. שם ע"ב גמר' ומי אמר ר' יוחנן הכי. לכאורה לא שייך קו' זו הכא דבלי' קשיין אהרדני. ונ' דק' לרב הונא דאמר בפסחים טהרה מדחיא טומאה לא מדחיא א"כ עשיית הראשון בטהרה גורמת לעשות הטמאים פ"ש א"כ מאי קאמר שאני טומאה הואיל ויש לה תשלומין בפ"ש התם עשיית הראשונים בטהרה גרמה להם והא ראייה דאם עשו בטומאה הראשון אין עושין הזבין בשני רק דלעיל איירי בטומאת מת שפיר אמרינן דיש לה תשלומין בשני דשם ליכא למימר דעשיית הראשונים גרמה והא ראייה כנ"ל דאדרבה אם עושין בטומאה אין מי מטמאי מתים שידחה כלל וכולן עושין בראשון לפ"ז ניחא בלי' הוה אמינא דסבר ר"י לילה מחוסר זמן ובנזיר דאיירי ע"כ בטומאת מת אמרינן שאני טומאה וכו' אבל הכא דאיירי בזב סבר כרב הונא דטומאה לא מדחיא וא"כ לית בטומאת זיבה הך מעלה הואיל ויש לה תשלומין דאמרינן א"כ עשיית הראשונים בטהרה גרמה והא ראייה וכו' לכך אינו מביא.

שם רש"י ד"ה מביא. ויביא שני קרבנות כשיטהרה. הנה לעיל ע"א בטומאת נזיר לא פירש כלום אימת יביא הקרבן על הטומאה הראשונה כשנמטא ביום או בלילה לר"י. נ"י דרש"י מבר כמה דסברי לתוס' לעיל דף ד' [ע"ב] ד"ה דכתיב לחלק בין שאר טמאים למצורע ונ"י דחומרא דמצורע לגבי הא הוא דטומאה יוצאה מגופו וה"ה זב לכך לעיל בנזיר דאיירי בטומאת מת מצי לשלח מחר קרבנו דערל וטמא משלחן וכו' אבל הכא שנמטא בזיבה לכך פ"י שביא שניהם כשיטהר כיון דטומאה יוצאה מגופו אינו משלח.

דף יו"ד ע"ב רש"י ד"ה מעילה ילפינן. לכמה דברים נאמר בתורת כהנים וכו'. נ"י כוונתו דלכאורה יש להשיב על הג"ש מה לתרומה שכן לרבר מצוה לזה אמר לכמה דברים נאמר דג"ש גמורה היא ואין להשיב כמש"כ תוס' לעיל דף ט' [ע"א] ד"ה נאמר על ג"ש דמ"ז ט"ז ותו ליכא למיפרך וכו'.

שם רש"י ד"ה שלית עניא. דתו לא ניהא ליה בשליחותיה וכו'. לכאורה הו"מ למימר בפשיטות כיון דנזכר לא הוי סופו בשגג' ואנן בעינן תחילתן וסופן בשגגה כדא"י בשבת דף ק"ב [ע"א] ואפ"י נימא דהכא מסתמא איירי דלא מצי למיהדר השליח דאי לאו הכי הוי מהדר"י מ"מ הא רבא גופי' הדר ביה שם ומפרש תרת"י קתני ובוורק נמי פטור אע"ג דלא מצי למיהדר וצ"ל דנקט רש"י הך טעמא לחיובי' דשליח דאי משום דאין סופו שגגה אכתי אמאי חייב השליח כיון דשליחותיה עביד לכך קאמר דמהשתא לאו שלוחו הוא ומה"ט פשיטא דב"ה נמי פטור.

פרק שני.

דף ט"ז ע"א תוספ' ד"ה יוסי. לא היה מחלוק' אלא על הסמיכה וכו'. ק' הא היה מחלוק' במשקי בית מטבחיי' אי מטמאי מדרבנן דרבנן נחלקו עליו וסברי דמטמאי כדא"י בפסחים דף ט"ז ע"ב וע"כ בדרורו היו דאי אה"כ איך יחלקו תנאים אחרונים על הראשונים בדבר שלא היה בו מחלוקת.

דף י"ז ע"א תוספ' ד"ה יוס. ולא יתכן לומר דחגיגה אמאי לא וכו'. לכאורה תמוהין דברי רש"י ועדיפא הו"ל לתוס' להקשות דבהדיא אמרי ב"ש לעיל דף ח' [ע"א] יום ראשון מן החולין ופ"י רש"י שהוא לשם חגיגה ודוחק לומר דראשון שהוא ראוי להקרבה קאמר דומה למה שפ"י רש"י בדף ט' ע"א ד"ה כולן תשלומין יום ראשון שהוא נראה להביא וכו' וגם הקשה א' מהחבורה דבהדיא אמר עולא ביצה דף י"ט [ע"א] מחלוקת בשלמי חגיגה לסמוך ש"מ דהקרבתן דוחה יו"ט ואפשר ליישב ע"פ מה דאיתא לעיל דף ח' [ע"א] דב"ש לית להו טפילה מן המעשר ורש"י פ"י שם ד"ה חוקי' ואע"פ שכולן הבאות ביום ראשון שם חגיגה עליהן וגם בד"ה יום ראשון כתב שהוא לשם חגיגה חיונין דסתם קרבנות

יום ראשון לשם תגיגה הן וא"כ לב"ש אם הפריש ביום א' ממעשר נקרא שם תגיגה עליהן ואפ"ה אינן קרבין דאינן כשירין ממעשר אפי' בטפילה ועליהן כוון רש"י בתגיגה שאינה קריבה ב"ט וע"ז הקשו תוס' דמ"ש משלמים כלומר כיון דגם למחר ע"כ אינן קרבין לשם תגיגה משום שהן ממעשר וע"כ יהיו שלמי שמחה או נדרים ונדבות א"כ לישחטם היום והיו שלמי שמחה.

שם רש"י ד"ה ואין סומכין עליהן, כדאמרי', כוונתו לעיל בסמוך דאסור משום שבות שמשתמש בב"ה וא"כ איך כתב מיד מעם אחר דלא בעינן וכו', ונ' במש"כ תוס' ביצה דף כ' [ע"א] ד"ה דלא דרש"י פ"י משום שבות ויפה פ"י וכו' דבהכי פליגי לר' יוחנן איכ שביק רש"י מעמי' דתנאים דר' יוסי ודר"י בר יודא ונקט דר' יוחנן וגם על ר' יוחנן גופי' ק' דפליג אתנאים וזוה הוכיח רש"י דע"כ ר' יוחנן אתא רק לפרושי מה דאמר ר' יוסי דב"ש לא בעי תיכף היינו ודאי דבהנם לא מבטלינן רק משום שבות מבטלינן התיכף דומה למה דחשיב בברכות דף מ"ב [ע"א] בהדיא הך תיכף לסמיכה שחיטה תיכף לגאולה תפילה ואפ"ה משום מצוה מבטלינן ליה כגון בנודמנו לו תפילין כדאי' בשו"ע סי' ס"ו וזה שכי' התוס' דיפה פ"י דר' יוחנן הכי ס"ל דהמעם משום שבות משו"ה מבטלינן התיכף וא"ש ג"כ דבריו רש"י דהכא כדאמרי' דהיינו משום שבות ומה"ט לא קפדינן כל כך אתיכף וכו'.

שם תוספ' ד"ה אף חג, וה"נ מרבה התם בפסחים וכו', ליתא התם אלא תוס' שם הביאו מספרי דמרבה פסח שני מופנית.

שם ע"ב תוספ' ד"ה דכתיב, והר"ר אלחנן תירץ דב' ענייני לינה הם אחת משום י"ט וכו', מפרש מהרש"א דלינה ז' הוי משום י"ט אם ה"י שם ב"ט הראשון וזה דוחק דא"כ אכתי לא תירץ הר"א תוספתא שמצא הר' עזריאל דשמיני עצרת לא בעי רק לילה א' לינה והא איהו הוי י"ט בפ"ע וליבעי ג"כ ז' אלא נ' איפכא ע"פ מה שהקשו תוס' בפסחים דף צ"ה [ע"ב ד"ה מעון] הא תנן השמחה שמונה ובעי לינה משום קרבן ותירצו שמשמח בשלמי חבירו אבל ודאי מסתמא כל אדם משמח בשלו וא"ש משום י"ט לא בעי רק חד לינה וזה אפי' לא הקריב כלל ב"ט א' וא"ש תוספתא הנ"ל אבל מ"מ בעי לינה ז' משום קרבן שמחה שמקריב כל ז'.

דף י"ח ע"א תוספ' ד"ה אלא, אלמא לא אמרי' חג [הסוכות] הבא בזמן האסיפה, כוונתם דאקציר ליכא למימר זמן קציר דבסוכות משום דהאי מיעוטא דהביא שלישי בתשרי לא יתכן שקרא הכתוב זמן קציר וע"כ קציר ממש ואי קשיא מ"מ הא אסור לקצור ז"א דתוס' לשיטתם דבאמת מותר לקצור בתורה"מ רק דלא יתכן שיתפרש בהדיא בקרא ההיתר כמש"כ תוס' בסמוך סוף ד"ה חולו וא"כ הכא דבקרא כתיב אסוף וזה מצינו לפרש אומן אף דמדיוקא ע"כ קציר הוא ואז פירושו קציר ממש זה אינו מפורש בהדיא בקרא.

שם ע"ב רש"י ד"ה ולקדש. ואע"פ שאינן אלא סתם ידים שלא נגעו בטומאה דאורייתא וכו'. דבריו סותרים דמשמע אבל בטומאה דרבנן נגעו ובוה איירי באמת בסמוך ד"ה ולחטאת דשם דייק מדנקט אם נטמא ידיו משמע אבל בסתם ידים לא עשו מעלה לחטאת אבל הכא הא פתח שאינן אלא סתם ידים ויובנו דברי ע"פ משי"כ בשבת דף י"ד ע"א לסתור דעת המפרשים שהידים עסקניות הן ודילמא נגעו במקום הטינופת ולפירושו נ' נכון הטעם שלא עשו מעלה לחטאת בסתם ידים משום דבאמת חטאת אינה קדושה יותר מקרבנות אדרבה לכמה תנאי קדשי בדק הבית היא רק כמשי"כ התוס' לקמן דף כ"ג [ע"א] ד"ה שפופרת שלא יזלזלו בה משום שהכשירה תורה טבול יום בפרה וזה שייך רק מה שהוא מדררא בטומאה משא"כ בסתם ידים שהן משום נקיות כנ"ל לא עדיפא מקדש.

שם תוספ' ד"ה ה.א. והשתא וכו' והוא הדין וכו'. מישך שייכי להדרי כלומר דמצי לאוקמי ככ"ע תרווי"י כר"מ והא בנהמא והא בפירי או תרווי"י כרבנן והא באכילה הא בנגיעה אלא כולי באכילה עדיפא ליה וה"ה דלא בעי לאוקמי הא בנהמא וכו' דבעי לאוקמי מעשר אפי' בפירי דומיא דתרומה דבכל דוכתי מזכיר תרומה ומעשר אע"ג דהכא במעשר שני עסקינן ואע"ג דרש"י מפרש רק בסיפא ד"ה למעשר למעשר שני וכו' היינו משום דלא חש ברישא לפרש דאפי' אם נטעה לפרש מעשר ראשון לא נפיק חורבא דאינו קיל מחולין ובמעשר שני לא יהיה טעות דנדע בל"ז דלא חמיר מתרומה לפרש אבל בסיפא הוכרח לפרש מ"ש אבל מעשר ראשון כל דין חולין אית ליה ומותר ביה אם הוחזק לחולין.

שם תוספ' ד"ה כ.א.ן. ותירץ דכיון דנטל ידיו לחולין לא פסיל תרומה וכו'. פ"י דלא עשו מעלה רק לאכילה ולא לנגיעה ויש ראייה לדבריהם דכיוצא בו איתא בפסחים דף ל"ד ע"ב אין זריעה לתרומה כמשי"כ רש"י שם ד"ה לא שמיע לכו.

דף י"ט ע"א רש"י ד"ה ו.א.ס. בשביל דנחא ליה בהך נפילה וכו'. הדבר קשה אטו אם לא היו נופלין למים לא היה יכול להדיח ידיו. ונ' דיש לרדקדק כיון דבידיו טהורות דסיפא לא אשמעינן כלל יותר הר"ל למינקט מיניה וביה ואם בשביל שיטהרו ידיו הן בכי יותן אלא נ' הכי פירושו דודאי נפילתן לא השבינן לרצונו אלא בשעה שנותן ידיו במים אח"כ ברצונו משהה הפירות עד שינקו ידיו וזהו רצונו וזהו לא שייך בעד שיטהרו ידיו.

שם גמר' ע"ה א.ס. לא הוחזק מחזיק וכו'. הנה כאן מפורש כסברת ועוד י"ל שכתבו תוס' ד"ה לא וא"כ ק' להר"ר אלחנן שם וצ"ל דודאי במתני' כל כמה דלא ידעינן דבעי כוונה מיוחדת לתרומה סבר שפיר הר"ר אלחנן דהוי רבותא טפי באם אפי' כיוון לחולין דלא מהני אבל למאי דפשיטא לן עתה דבעי כוונה מיוחדת לתרומה ודאי גרע אם עקר כוונתו לדבר אחר מלא כיוון כלל.

שם ע"ב תוספ' ד"ה בגדי, והרב ר"מ מפונטווייזא מפרש משום [דבע"ה אינו מטמא כזב וכו'] שהוא נושא המדרס וכו', וצ"ל דלא ס"ל כתום, לקי דף כ' [ע"ב] ד"ה הנושא דמשום שנושא מדרס ליהו דינו כמדרס עצמו דא"כ למטא ע"ה בחיסט אלא כשיטת רש"י שם דאינו אלא כשאר אב הטומאה כנושא נכילה ודכוותי'.

שם תוספ' בא"ד, דאם בועל נדה וכו' כנושא רוקו של זב וכו', נראה דעתם דמעניות בועל נדה טמאין משום אבות ובר"ש פ"א דכלים משנה ג' מסתפק בזה.

שם תוספ' בא"ד, וראייה לדבריו מצינו בירושלמי וכו' ומתני' בע"ה מיירי וכו', פירוש דבריהם דמתחלה סבר דברואה הנכנסין טהורין המוקפין משום שהע"ה אינו מניח אדם אחר טמא להסיט ולכך הקשה מדבעית בפרוש ש"מ דע"ה פשיטא לכך והתם מוכח דאפי' ע"ה אינו מטמא דא"כ הא עצמו מטמא המוקפין ור' מנא סבר דברישא לכך טהורין המוקפין דמירתת להסיט אף דאינו מירתת ליגע זה יכול בקל ובסיפא טמא משום הוא עצמו ואיירי ע"כ בתרומה כדאמר ר"י דרוקא תרומה אינו שייך ברשות ע"ה משום שמתמאה ומתני' בע"ה מיירי כל זה דברי ר"מ דמוכיח מדנקט ע"ה משמע דפרוש אינו מטמא תרומה בחיסט ואינו כזב אצלה.

דף כ' ע"א גמר' שמרתיה מדבר הטומאה וכו', לפ"ז אין לו שייכות למה ששימרו בחזקת יין ונמצא שמן, ונ' ע"פ מה דפסקינן במנהות דף ל"א [ע"א] כריש שזורי דשמן לא חשיב משקה לפ"ז נקט כך לאפוקי איפכא אם שימרו בחזקת שמן מדבר המטמאו א"כ לא שימרו רק מאב הטומאה בחולין או מראשון אם הוא שמן תרומה ואח"כ בנמצא יין אפי' אומר ששימרו ממגע שני הוה דבר דלא רמיא עלי' דאינש ולא אדעת' ואינו טהור אפי' מלטמא דכל הפוסל התרומה מטמא משקין להיות תחילה.

שם רש"י ד"ה מדלא קתני בגדי פרושין וכו' מדרס לאוכלי [חוליהן] בטהרת קדש, הקשה מהרש"א אמאי לא נקט בפשיטות חולין בטהרת קדש מדרס לאוכלי קדש, ונ' דיש לדקדק עוד כיון דהמקשה ודאי הו' יעדאי דינו כקודש הו' בכלל קודש כדאמר שמע מינה וכו' וא"כ ה"ה חולין על טהרת תרומה לא חשיב שהוא בכלל תרומה רק דס"ד כיון שאוכל בטהרת הקדש אף שדינו כתרומה מ"מ הו' מעלה בפ"ע ועכ"פ לא גרע מחולין על טהרת תרומה וא"כ לסדר שנקט רש"י יצטרך לומר אח"כ בגדי חולין על טהרת קדש מדרס לתרומה וכיון דבכלל תרומה ג"כ חולין על טהרת תרומה ואיך שייך שעל טהרת קדש יהי' מדרס לעל טהרת תרומה כיון שדינם שוה ויש לו עוד מעלה שנאכל בטהרת קדש וצ"ל דרש"י נקט אליבא דהילכתא כת"ק דהם כחולין ושפיר גריעי מעל טהרת תרומה ומיושב קו' מהרש"א דאי הוה נקיט על טהרת קדש מדרס לאוכלי קדש ע"כ ה"י צריך ליחשב תרומה קודם לכן ויאמר בגדי אוכלי תרומה מדרס לחולין על טהרת קדש וזה ודאי לא שייך דתרומה יהי' גרוע

מדבר שדינו כחולין גמורין אבל תוס' לקי דף כ"א [ע"ב] ד"ה אחרונות
כתבו באמת כקו' מהרש"א.

שם רש"י ד"ה פוסל לה. מלהשתמש בה טהרות לכתחילה. נראה
דעתו דבר הפסול אף שאינו פוסל מ"מ אסור להשתמש בו לכתחלה ולא
משמע כן בתוס' ד"ה רבי שכתבו דאי הוה כתרומה היו המים שנגעה
בהן ראוין לפסח ובאמת מפורש כן בגמ' שם דמוקי כאבא שאול משמע
דאי כרבנן במעילה דף ח' [ע"א] היתה מותרת ליגע במים ולהדיח בהן
הפסח וצ"ל דטבול יום קיל גם כזה כמו שקיל לרבנן לענן דאינו מטמא
קדש כשאר שני ה"נ מותר להשתמש בפסול דמכתו אף לכתחלה.

דף כ' [ע"ב תוספ' ד"ה ב ב א. ואפ"ה בעינן שיטהרם לכך וכו'. לא
קאי קושיתם הכא דהכא לא סגי מטעם מירתת כיון דאין משמר מה שביד
חבירו כדמשמע לעיל בתוס' ד"ה והתני' שכתבו מסברא לא קשיא דלא
נגעו דמירתתי וכו' ואפ"ה פריך מכת דאין משמר וכו' אלא דקאו בע"א
שם ולפי הר"י בתוס' הנ"ל דאיירי בפתוחות דאין מירתת ואפ"ה מסיק
בדרך עקלתון מירתת וא"כ ה"ה דמירתת בעצמו ליגע ואמאי צריך לשינוי
דמטהר חמריו וכו'.

פרק שלישי

שם תוספ' ד"ה הכלי. דלא מצינו צירוף לחולין. דבריו סתומים
ה"נ נאמר לא מצינו אויר בשאר כלים. ונ' דמשו"ה תני ב"י קרא
תריסר זימני דליהוי ריבוי אחר ריבוי למעט חולין מצירוף דומה למה שאמרו
במגילה דף כ"ג [ע"ב] גבי עשרה כהנים וכו'. והרמב"ם מנה בתחלת
הקדמתו לסדר טהרות י"א אבות הטומאה וא"כ לכך תני ביה תריסר
זימני דליהוי חד לגופי' ואינך למעט צירוף בחולין בכל אבות הטומאה
וממילא מוכח לילך דורות מדמיעט חולין משמע דבקדש דעלמא הוה
צירוף וא"ש מש"כ תוס' לעיל דף וי"ו [ע"א] ד"ה דנין דתני ביה קרא
תריסר זימני ולכאורה למה לן כולי האי אך באמת אי הוה רק י"א זימני
הו"א כולהו לגופי' ולהורות דנהיג בכל י"א אבות אבל מדתני י"ב ש"מ
כנ"ל וכולהו צריכי.

דף כ"א ע"א תוספ' ד"ה האונון. [בסוף התוס'] ומשמע שעולה
נקריבה וחטאת תאכל וכו'. מקשינן דבהדיא סיים שם במשנה זה וזה
תעובר צורתן ויצאו לשריפה ושמעתי מחכם א' דבפרק כל שעה דף ל"ד
נמצא יישוב לזה. ונ' דהוא מה דאמרינן שם [ע"א] ואי אמר היסח הדעת
פסול הגוף הוי למה לי עיבור צורה לפי' הוכיחו שפיר דלמ"ד פסול הגוף
הוה למה לי עיבור צורה ודוחק לאוקמי כתנא דרבי בר אבוב דשם וע"כ
דליכא משום היסח הדעת.

שם ע"ב תוספ' ד"ה דקיטרא. ולא סלקא להו השקה וכו'.
סברא זו מפורשת בפסחים דף ל"ד [ע"א] אין זריעה להקדש אך התם

אמר ג"כ ה"נ אין זריעה לתרומה וא"כ אמאי אמר הכא בקדש דוקא וצ"ל דשאני הכא שאין המים בעין ואין ניכרין.

שם תוספ' ד"ה כ עובי'. פי' רש"י ב' אצבעות חוזרות למקומן. חסר בדבריהם תיבת וכו' וכוונתם אמאי דפי' עוד שאדם יכול לגלגל בתוך חללו ב' אצבעות לכל צד ולא רק רוחב ב' אצבעות אלא ב' על ב' בעיגול ולכך קשיא להו דבעלמא אמרינן דסגי בטופח וכו' וכיון דבעינן חצי הנקב מלא מים וכו' עיי' בר"ש טהרות פ"ח משנה ט' במש"כ וא"ת לפי ר"ת בנקב עגול כשפופרת וכו' ובזה יבואו דבריהם על נכון. דף כ"ב ע"א תוספ' ד"ה מ א י. איכא בינייהו טובא כלי היצון וכו'. ק' הא מ"מ כשהוציאן מן המים ועדיין משקה טופח על הפנימי נשמאו המים מחמת הכלי ונעשו תחילה מטעם כל הפוסל וכו' מטמא משקין להיות תחלה וחוזרין ומטמאין החיצון לקדש.

שם רש"י ד"ה לא עלת ה. שעשאן כב' מקואות ואין שיעור לא בזה ולא בזה וכו'. לכאורה כוונתו דוקא בשניהם חסרים אבל חסר בצד שלם הוי חיבור בעין שחילקו התוס' לעיל דף י"ט [ע"ב] ד"ה בתחתונה אך לעיל סוף דף כ"א כתב מקוה חסר שלם וכו' ולזה מצינו לומר דשאני הכא דכל הכותל החוצץ הוא מנוקב אך למש"כ בסמוך והמים הנובעין כאן באין מנהר גדול א"כ מאותה ראייה אפי' בצד שלם ליהוי פסול וצ"ל דרש"י מפרש רק הך מקוה שחלקו וסתם מקוה היא מ' סאה וכו' חלקו ליכא שיעורא בחד מיניי' אבל אין ה"נ דאפי' חסר בצד שלם פסול. שם רש"י ד"ה ל מ א נ. דהא מידע ידיע שיעור עירוב מקואות. משמע מדבריו דק' הגמ' קאי גם אטעמיה דרבא ולעיל דף כ"א ע"א כ' על דברי רב אילא ולקמן פריך וכו' ועל דברי רבא לא כ' כלום משמע דרק על רב אילא פריך. ונ' דודאי תחילת ק' המקשן א"ה תרומה נמי קאי רק על רב אילא מדקאמר אי הכי משמע דקאי אאבא שאול דסבר כטעמיה דרב אילא וסבר דאיירי בסתם כלי דכבידו חוצץ וא"כ תרומה נמי אבל לרבא דהוא רק משום גזירה לא גזרינן כולי האי בתרומה אבל כי מתרץ חברים מידע ידיע גילה לנו התרצן דבאמת לא איירי בכלי כבד דאז אפי' לתרומה פסול אלא באינו כבד ומשום גזירה ואפ"ה הוה חיישינן גב לתרומה אי לאו דלא מקבלינן כדמסיק וא"כ מתוך תירוץ התרצן נולד דאפי' לרבא צריכין להך תירוצא כיון דגם לרב אילא הטעם משום גזירה ואפ"ה בעי למיחש גם לתרומה דהוה לרבא.

שם תוספ' ד"ה לא. שחבירים מטהרין כליהם וכו' ול"נ וכו'. ולא כתבו התוס' לדעתם אמאי מקבלינן מיניי' בשעת הגיתות. ונ' ע"פ מאי דאיתא בחולין דף ק"ל דאין נותנין מתנות לכהן ע"ה ובמנחות דף י"ח [ע"ב] ד"ה מודה כ' התוס' דאיירי בתרומה ומעשרות ומשום שדרך הכהן להזור בעצמו אבית הגרנות כמה שהביא רש"י בסדר נשא על פסוק וכל תרומה אי"כ מן הסתם כהן ע"ה לא אויל בפרהסיא דלא שבקינן ליה והולכין רק כהנים חבירים לבית הגיתות ואי לא מקבלינן מיניי' איכא איבה כיון דשם לא שכיח כהן ע"ה לכך מקבלינן. ולכאורה

מזה הטעם הו"ל לקבל גם בשעת הגרנות וני דאין ה"נ ולא צריך למיתני דמילתא דפשיטא היא בלא"ה דתבואה אינה מיטמאה בלא הכשר והא נאמן לומר פירות לא הוכשרו בדאי' בסמוך ע"ב.

שם תוספ' ד"ה נ"ח ו"ש. פשיטא דבעי טבילה וכו'. נ" דקאו הכא בשיטתם ריש פ' טבול יום דטומאת ע"ה בעי הערב שמש אבל למש"כ לעיל דף כ"א ע"א א"ש בפשיטות דודאי בעי טבילה משום טומאת ע"ה אך הערב שמש לא עבדי ופריך שפיר דילמא טביל כלי בתוך כלי וא"כ נשאר על הכלי טומאה דאורי"י הראשונה וצריכא ג"כ הערב שמש וא"ש ג"כ למאי דלא ידע כי שאלין מיניי' מטבילין להו וטמא מת בעי הזאה ג' וז' וכו' כדמסיק בסמוך א"כ מאי קאמרי ב"ש שהוא טמא ע"ג ע"ה א"כ מאי צורך שטומאת מת עברה לעל"י תיפוק ליה לכל מה שבעל"י שטמא ע"ג ע"ה וגם מאי דאמרי' נטהר את הכלי שטהרתו לך ולו אם כן האיך מטהרי כלי חרס ג"כ משאיל להו לחבר וצ"ל בדוחק דכלי חרס דזילא מצוי לכל ואין דרך לשאול ולהנ"ל ניהא דודאי כי שאלין מע"ה בעי טבילה אבל עתה שעברה לעל"י טומאה שבבית לא סגי בטבילה להודה וא"ש ג"כ שמטהר כלי חרס וליכא משום שטהרתו לך ולו דכלי חרס בל"ז לא שאלין מיניי' דהא בעי טבילה ממגע ע"ה ולכלי חרס לא מועיל טבילה ומשני הגמ' בתר הכי כי שאלין מיניי' מטבילין להו כלומר טבילה כראוי עם הערב שמש.

שם ע"ב תוספ' ד"ה כלום. משקן מאי איל הרי יכול להשיקן. דבריהם תמוהים דהשקה אינה מועיל רק למים וכי ס"ד דכוונת רש"י דיהום על המים ולא ישמע לנו לטמאם ואי מתבורה השיב דאם נזקק להשקה ע"כ לית ליה מים יפים וחם עליהם וכעין שאמרו בביצה דף י"ח [ע"א] אך הא קשיא דצריך להבין מה השיב ר' יושוע בושני וכו' הא כבר גלו ב"ש טעמם שלעצמו טהרנו וצ"ל דהכי קאמר נהי דהדין נכון לטהר האוכלין שלעצמו טהרנו אבל מ"מ נראה כחוכא וטלולא לטמא העריבה ולטהר הבצק והיה לנו משום זה לטמא הכל ותלמיד ב"ש השיב דאם נחמיר עליו לא ישמע לנו כלל וא"כ מה הקשו לטמאות מ"מ המים דלזו ישמע לנו ולמה לנו לעשות כן הא מן הדין נכון לטהר כל האוכלין והמשקן שלעצמו טהרנו ומחוכא וטלולא עדיין יצאנו כשנטהר כל האוכלין ושאר המשקן.

שם תוספ' ד"ה ואטבילה. אבל טומאת ז' לא קאמר וכו'. למש"כ תוס' לקמן דף כ"ג [ע"ב] ד"ה עשאוה דקודם הזאה נמי בעי טבילה לק"מ דאי אטבילה לא מהימן וגאמר שהטביל בתוך כלי האיך נאמן אטהרת מ"מ ושהוה כראוי אם לא הטביל כדינו קודם הזאה מה מועיל הזאתו ולהכי פריך למימרא דלא מהימן לומר שהצילם מאהל וכו'. כי מהרש"א דצריך ליישב לפ"ז בדוחק סוגית הגמ' כלומר דמשני הא דאמר מעולם לא הטבילתי בתוך כלי וכו' כיון דכל ק"ו הגמ' היא אמאי דאמר ב"ש שמהזיקין הכלי חרס שהוא טמא ע"ג ע"ה ועלתה טומאת מת לעל"י אף שאומר הע"ה שלא טמא הכלי חרס לא נאמן לו אף שהוא לענין

דלא ניבעי הועת גי' וזי' ובברוי' תני' דנאמן על טהרת מ"מ וא"כ מה זה שמשני חילוק בין שאמר הטבלתי בתוך כלי או לא וצ"ל דהכי קאמר אם אמר לא הטבלתי בתוך כלי מינו דמהימן אטבילה מהימן אהואה אבל אם אמר הטבלתי וכו' כיון דלא מהימן אטבילה לא מהימן ג"כ אהואה ומה דמשני אבוי מתוך הומר וכו' לא מצינו לפרש כפי' רש"י סופו טבילה דהא לא עסקינן עתה אטבילה וצ"ל שמפרשים כפי' הי"מ בסמוך ד"ה מתוך.

דף כ"ג ע"א תוספ' ד"ה לא. מ"מ לא אחמו' מיה' לקדש וכו'. הקשה מהרש"א הא הכא לא אמרינן הכי אלא דלרבנן אפי' תרומה נמי אף דקדש חמור ונ"ל דשאני התם דהנך מילי דהוו בהו מעשה שהי' ליתנהו כלל בקדש דמים ליתנהו אלא ניסוך המים דחג והם מים גרידא ושט היו מעורבין עם אפר ובמים גרידא לא נגזר כלל כרמסיים במשנה דפרה שם בספא ואפר נמי אף דאיכא תרומת הדשן הני לא צריכי לקדש לשום אכילה או תשמיש ולא שייך לזוהר בהו מטומאה אבל הכא שהי' חבית יין זה שייך גם בתרומה ומשו"ה גזרינן גם בתרומה לרבנן.

שם תוספ' ד"ה לעולם. ואי אין צינורא דחבר טמא וכו'. גי' דהיינו מה שהביאו לעיל דף י"ט [ע"ב] ד"ה בגדי בשם הירושלמי דמסופק אי גופו של פרוש נעשה כוב לתרומה וה"ה גופו של אוכלי תרומה לקדש הוי באותו ספק אי הוי כוב ואי לא א"כ אין צינורא דידי' כמעניות הזב דהוו אב הטומאה אלא כמשקין שהם ראשונים מחמת שנגעו בו והוא טמא מחמת נושא המדרס שהוא לבוש בגדיו שישיבה עליהן אשתו נדה ועיי' שם בתוס' וברף כ' [ע"ב] ד"ה הנושא ומ"מ דבריהם קשים אטו אם הם רק תחלה אינן מטמאין כלים הא משקין מטמאין כלי עוד קשה מה שתירצו דידים שניות אין להם דררא דאורי' וכו' אכתי קשה בסמוך בשפופרת לימא דחתכה חבר ומשום הרוק דנחשב משקה ליטמא מחמת היודים לטמא כלי. ונ' ע"פ מה דנראה לעיל דף כ"א ע"א בתוס' במש"כ אך רש"י לא פי' הכי לקמן אלא פירש עשאוה כמ"מ בוי' שלו למימני וכו' מה שכתבו כטמא מת הוא טעות סופר דאטמא שרץ פי' רש"י כן וא"כ גי' דתוס' לא פירשו כן אלא דעשאוה כטמא שרץ להערב שמש כלומר דהצדוקין יחשבו בעצמם כן אי בעלמא בעי רק טבילה דינא הוי דלחטאת ליבעי הערב שמש כטמא שרץ וע"כ דהיינו משום דאפי' לטומאה דאורי' לא בעו פרושין הערב שמש לפ"ז מצינו לומר דזה דוקא בטומאת ע"ה ממש כיון דעשאוהו כוב וא"כ הו"ל ליבעי הערב שמש כמש"כ תוס' שם לענין נכרים ממעשה דר"י בן קמחית ואפי' הקילו בהערב שמש אבל בחטאת יחשבו שפיר הצדוקין דהי' ראוי ליהדר אדינא קמיתא דעשאוהו כוב וליבעי הערב שמש לפ"ז א"ש דתוס' באו לפרש גם על דחתכה חבר בהך דשפופרת ועיי' כתבו שפיר דאי אין צינורא דחבר טמא שלא עשאוהו לגופו כוב ואינו רק מטעם משקין דמטמאו כלי לא הוה א"ש למסקנא שם דעשאוהו כטמא שרץ כלומר שיעלו בדעתם דליבעי הע"ש מהיכן ילמדו כן ומתורץ ג"כ דלא מצי

למימר שם מכה משקה מחמת ידים דלא הוה א"ש למסקנא דממה יעלו
 בדעתם דדינא בהע"ש וא"כ מאי היכירא לצדוקין איכא.

שם ע"ב רש"י ד"ה ע שאוה. [כאילו נגעון] בשרץ לענין מנין
 ראשון ושני וכו'. כלומר דיאמרו לכך בעלמא לא בעי הע"ש שאינו
 כראשון אבל לחטאת דהוי השפופרת ראשון ה"י דינה ג"כ בהע"ש ואפ"ה
 לא בעי וזה היכירא ולכאורה ק' הא בעלמא נמי ע"כ ראשון הוה הכלים
 הנגמרים בטהרה דנטמא מרוקו של ע"ה דהוא אב הטומאה כרוקו של
 זב וצ"ל דרש"י סבר כדעת הר"מ מפונמייז"א בתוס' לעיל דף י"ט [ע"ב]
 ד"ה בגדי דע"ה אינו אלא בנושא מדרסו של זב וא"כ רוקו אינו אלא
 כמשקה הנוגע בזב והוא ראשון והכלי שני מדרבנן וכבר הובחנו לעיל
 בתוס' שם דהר"מ מפונמייז"א סבר כשיטת רש"י ברף כ' וא"כ אולו בחדא
 שיטתא ואף שרש"י פ"י לעיל ע"א ד"ה עדיין לחה שמא זב הוא נ' דקאי
 על עדיין לחה דשפופרת ובלא"ה דבריו רש"י לקמ"י בסמוך שם מהופכין
 וקאי למסקנא דעשאוה כטמא שרץ והיינו שנתנו לרוקו תורת אב הטומאה
 בשפופרת כאילו הע"ה הוא זב ולפ"ז יובן שפיר משי"כ תוס' לעיל דף
 כ"א ע"א אך רש"י לא פ"י הכי לקמן וכו' דהמהרש"א כתב שם על
 משי"כ הר"ר שמשון דעשאו' כטמא מת וכו' אף דבהוי"א לא ידע מזה
 היינו לענין חשש כלים הנגמרים אבל לענין מגע ע"ה עצמו שפיר ס"ד
 דעשאוהו כטמא שרץ וא"כ זה ניחא לפירושם דהיכירא לצדוקין הוא
 דיחשבו מעצמם דה"י להיות דינ"י בהע"ש אבל לפ"י רש"י דהוכחתם
 הוא מכה שנתנו לשפופרת דין ראשון זה א"ש באם טומאתן מחמת
 רוק אבל בהוי"א דגמרינהו ע"ה א"כ בעלמא נמי דין ראשון להם
 דנושא מדרס עושה ראשון כמשי"כ תוס' דף כ' [ע"ב] ד"ה הנושא
 ואפ"ה לא בעי הע"ש ומאי היכירא איכא ומה שנקטו תוס'
 בדבריהם ובדבריו רש"י שם כט"מ בז' לאו דוקא וצריך להיות כטמא
 שרץ דזה ודאי א"א לומר דס"ד גם עתה בדגמרינהו ע"ה דהם
 כטמא מת דא"כ אמאי לא הוה ניחא ליה בטמאים מחשש צינורא
 דליהו עכ"פ כטמא שרץ עד דמתרין רב עשאוה כט"ש וע"כ דלא ס"ד
 רק כט"ש כדגמרינה ע"ה ושני ל"י רב דאפ"י בטמאים מצינורא עשאוה
 כט"ש דאי הוה מצינו לומר דס"ד בדגמרינהו ע"ה דעשאו' כט"מ אכתי
 הוה ניחא גם לשיטת רש"י דהיכירא רבא איכא דהוי כט"מ לטמא אדם
 מה שאינו בעלמא ואף על פי כן לא בעי הע"ש אך זה א"א לפרש כנ"ל
 ועיי' מהרש"א שם שנדחק.

שם בגמ' אי הכי תיבעי הזאת ג' וז'. הקושיא היא על אדם
 שנוגע בה כנראה מבריי' שהביא ושפופרת היא של עין כמשי"כ תוס'
 ע"א ד"ה שפופרת וכן משמע דבמתכות לא שייך חיתוך וקושיא טובא
 לשיטת הראב"ד פ"ה מהל' ט"מ הל' ג' הובאה ג"כ בתוס' נזיר דף נ"ד
 [ע"ב] דלא נאמר הרב הוא כחלל אלא במתכות וא"כ מהי תיתי לטמא
 הך שפופרת אדם לעשותו אב הטומאה דליבעי הזאה וליכא למימר

משום מעלה דהטאת דמנ"ל להקשות ועוד דהא לא חידשו דבר בפרה ואין לך חידוש גדול מזה דכלי שטף יעשה לאדם אב הטומאה.

שם בגמ' אלא ע"ש או כמ"מ ב'ו' שלו. ק' אכתי תיקשי כמו דדויק לעיל ע"א מבילה אין הע"ש לא וצ"ל כיון דשפופרת עצמה לא בעי הע"ש גם האדם הנוגע בה לא בעי אף דבי' ליכא משום היכירא מ"מ לא עשו בו חומרא שאינה בדבר המטמאתו.

שם תוספ' ד"ה שא"ס. דלא פסיק ל"י אי מהתה של כסף שחותה בה קדושה אי לא. ע"י מהרש"א ולענ"ד נ' למחוק תיבת קדושה וכוונתם דה"ט למימר תיפתר בגחלים של כל יום ובמחתה של זהב אלא דאי משנ בשל כל יום אכתי לא פסיקא ליה אי בשל כסף או בשל זהב וה"י צריך להאריך של כל יום ושל כסף לכך נקט בקיצור של יה"כ.

דף כ"ד ע"א תוספ' ד"ה דאורייתא. שצברו בכלי חול וכו'. לכאורה מנא להו דכלי חול מצרף וגם מה הוי אולמא דהך תירוצא מהך דקרטבלא. ונ' מדנקט במשנה לקדש אבל לא לתרומה ובתרומה הוי כלי חול ומשמע דכוותי' בקדש מצרף דלא תלה במתני' התנאי כלל בכלי רק בהמאכל וא"כ הך חידושא נרמז במשנה משא"כ הך דאין לו תוך אינו נידוק כלל במשנה וא"כ עדיפא הוה לשנות הך תירוצא דנרמז עכ"פ במשנה.

שם תוספ' ד"ה בחיבורין. ויש ליישבו דה"ק וכו' עד שמא נטמאו שתיהן. לכאורה אין שייכות עם דברי רש"י. ונ' פירושו דבקדש עשו מעלה לחוש לכתחילה שמא נטמאו שתיהן ובסוף ודאי דגם בתרומה איכא חשש שמא נגעה גם הטמאה בקדש רק דמספק א' אין פוסלין התרומה משא"כ בקדש דמשום מעלה חשו גם בתחילה שמא נגעה גם השניה בטומאה ומכילא בסוף פוסלין הקדש דאיכא ס"ס לחומרא שמא נטמאה גם השניה ואת"ל לא נטמאה דילמא עתה נגעה הטמאה בקדש. — מוקמינן לה בשמעתיה הכי לפי מאי דס"ד וכו' עד ואפי' לא נגע ביד השניה טמאה שמא נגעה בספר. שיעור דבריהם דלרש"י למ"ד שלא בחיבורין היד מטמאה חבירת' במגע אבל דעת התוס' דלמ"ד שלא בחיבורין גזרו אפי' שלא בחיבורין שמא נגעה גם היא בספר וכתבו דלכאורה בדברי ר' יושוע לקמן דהיד מטמאה את חבירתה במגעה דומיא דכל הפוסל וכו' מטמא ידים דאיירי ע"כ במגע אבל ז"א דעל כרחיק בס"ד דלר' יושוע חבירתה ג"כ שניה ואי משום מגע אמאי לא תהא ג' דבכל מקום ב' עושה ג' במגע וסברו תוס' דזה גרע משאר פוסלי תרומה דהם והידים שני דברים אבל שיד שני תעשה יד דכוותה שני זה לא יתכן וע"כ מטעם גזירה דילמא נגעה בספר עצמו ולכך גם היא שני ומש"כ לפי מה דס"ד לדברי ר' יושוע נ' דמפרשים שלא כפי' רש"י שם דלמסקנא ג"כ לר"י היד שני. ולכאורה ק' לפי' תוס' מאי קאמר שלא בחיבורין היינו רבותי' דנגובה הא לדבריהם שלא בחיבורין ג"כ מטעם גזירה הוא ומאי רבותי' דנגובה. ונ' דהנה לפי' רש"י יתפרש האיתמר נמי דפלוגתת ר"ל ור"י תליא בדרב שיזבי ואב"י דר"ל סבר דוקא בחיבורין והיינו דילמא נגעה יד הטמאה

בקדש וזה שייך בידו אבל ביד חבירו מה תיתי נאמר בנגעה ידו דילמא נגעה גם יד חבירו אבל ר"י סבר דיד מטמאה חבירתה במגעה א"כ ה"ה יד חבירו אבל לפי התוס' דמ"ד שלא בחיבורין גזר ג"כ דילמא נגעה גם חבירתה אם כן התינה בחד גופא אבל שנאמר שגם יד חבירו נגעה א"כ ישמאו ידו כל עולם לכך נ' דהכי פליגי ר"ל סבר בחיבורין דוקא וא"כ בידו איתנהו תרתי חיבור יד ליד וגם דאגידי בחד גופא אבל ביד חבירו דליכא רק חיבור יד לא ור"י יוחנן סבר שלא בחיבורין ושפיר אמר כי היכא דידו נטמאת אף דליכא רק חד חיבור והיינו אגד גופו ה"ה יד חבירו דאיכא חיבור יד כלומר שנגעה ידו ביד חבירו ג"כ נישמאת ושפיר מדוקדק זה במשנה אם נישמאת א' מידי נישמאת חבירתה כלומר ממילא מכה גזירה שהיך מטמאה חבירתה פ"י יד חבירו מטמאה ממש במגע לפ"ז הכי קאמר אי אמרת שלא בחיבורין פ"י א"כ ה"ה יד חבירו ג"כ נשמאת במגע איירי הך בר"י ביד חבירו והיינו רבותא דנגובה דאפ"ה מטמאה במגע אלא אי אמרת שלא בחיבורין א"כ יד חבירו אינה מטמאה כלל ודוקא ידו ומשום גזירה מאי רבותא דנגובה. — עד שלא הטביל הטמאה טמאות וכו' משמע הא אם הטביל אח"כ הטמאה לחודה טהורות ואמאי לא תיבעי ג"כ יד הטבולה טבילה אחרת כיון דנטמאה אחר טבילה מכה חבירתה וצ"ל דבאמת לא דמי הך דתוספתא למתני דאיכא משום גזירה דילמא נגעה גם אידיך בספר אבל הכא הא ודאי נטבילה וליכא עלה סרך טומאה דע"כ מרמינן גזירות חכמים דאם א' מידי טמאה דחבירת' ג"כ טמאה כמו במתני' אף דבטבילה לא שייך טעמא דמתני' מ"מ לא פלוג ועכ"פ כיון דהוא רק משום לא פלוג לא מוזמרינן כל כך כבגוף הגזירה ועיי' מג"א ס"י תמ"ז ס"ק ה' ודיו אם מטביל ידו הטמאה כיון דמכתה באה הטומאה כי מטבילה פקעה טומאה גם מאידיך אבל באמת בתוספתא שלנו הגירסא עד שלא יטביל את שניהם ואולי ט"ס הוא בתוספתא. — והשתא יתכן דהוי מעלה לר"י יוסי וכו' עד והקשה הר"ר אלחנן וכו' כל זה שייך להדרי ושיעור דבריהם והשתא יתכן לר"י ב"י דסבר לפסול וכו' א"כ הא דמטמאה בקדש הוי מילתא דפשיטא דב' עושה ג' ודליתא בתרומה ג"כ מילתא דפשיטא דהא אפ"י נטמאה חבירתה והיא ג' הא אין ג' עושה רביעי בתרומה והקשה הר"ר אלחנן א"כ מאי אשמעינן בהך מעלה הא היא בכלל קמייתא הרביעי בקדש וכו' והשתא יתכן דטובא אשמעינן דאפ"י לא נגעה כלל חדא ידא באינד ג"כ נטמא' והר"ר אלחנן תירין גם לפי רש"י דמ"מ מעלה אחרת היא וכו'.

שם ע"ב תוספ' ד"ה דתנן. וגם ע"י ספר לא בעי למימר וכו' עד דהתם טעמא רבא איכא וכו'. דבריהם תמוהים דאכתי לימא מרצועות כמש"כ לעיל בסמוך א"כ לאו משום מעלה היא פ"י לאו משום מעלה אחרנא היא אלא מטעם דלגבי קדש לאו הוי הך שמירה וא"כ הוא בכלל בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש דג"כ הוא מטעם שאינה שמירה לקדש. שם רש"י ד"ה רבי ע"ת. לוג שמן [נאמן]. נ' דבא ליישב קו' תוס' בחולין דף ל"ה [ע"ב] ד"ה ואם האיך יאכל הכהן תרומה שמעורב

בה קדש לכך פי רביעית שמן דיכול לקלוט השמן מע"ג היין ולפירושו מיושב מה דנקט במשנה חבית יין של תרומה ולא נקט סתם חבית תרומה ומיושב ג"כ ק"ו תוס' שם ד"ה תטמא דאמרינן דלא נזהר ממגע טבול יום ביין של תרומה כיון דאינו חיבור אם השמן של קדש כת"ק דר"י בן נורי שבת דף ה' [ע"ב] וגם אין היין מטמא את השמן דשלישי בתרומה מכה ט"י אינו עושה רביעי בקדש כמש"כ תוס' לעיל דף כ' [ע"א] ד"ה רבי ומ"מ למעלה דקדש דחיישינן בשלישי דשני הוא כמש"כ רש"י בחולין דף ל"ד ע"א ד"ה מפני ה"נ היישי' בהאי יין תרומה דשני הוא דילמא לא היתה הטבילה כהוגן והוי ראשון והיין שני ופריך שפיר תטמא תרומה לקדש.

שם רש"י ד"ה או שתחבן הוא עצמו בכוש. שהן פשוטי כלי עץ ואין מקבלין טומאה. וכן כ' התוס' וקשיא לי כיון דאין כאן רק ידים מסואבות א"כ שאר כלי נמי דלא מצינו ידים מטמאין כלי בלא משקה ואם נאמר דלצורך קדש מטמאין כלי ויתפרש על פי זה מה דאמר בברכות דף נ"ב [ע"א] על וניטמו ידים לכוס אין שני עושה ג' בחולין היינו אבל לצורך קדש שני עושה שלישי אפי' הכלי הוא א"ש אבל לא נראה כן מתוס' לעיל דף כ"ג ע"א ד"ה לעולם דא"כ למה לא הקשה המורי בפשיטות ידיים גרידי בלא צינורא כלל ליטמא כלים הנגמרים שלא להשתמש בהן קדש בלא טבילה ומה שנקטו שם בתירוצם וידים מטמא כלי ומשקה וכו' לאו בדיוקא נקטו וכן צ"ל מטמא משקה וכלי כלומר מטמא משקה לטמא כלי וכו' ולולא דבריהם ה"י נ' דלאו דוקא נקט כוש וכרכר אלא לאפוקי ידיו ממש ונקט כוש וכרכר דדרך לתחוב בהן אוכלין כמו שמצינו בשבת דף קכ"ג [ע"א] תוחב בכוש או בכרכר וכו'.

דף כ"ה ע"א תוספ' ד"ה שרצו עה. ובעי הזאה ג' וז'. לא הבנתי קושיותם דילמא אין הכי נמי דמזה עליו העולה מגליל לרגל. שם תוספ' ד"ה אהל. גרס דכ"ע וכו' וגרס דכ"ע משום אוירא וכו'. עיי' מהרש"א אבל לא נתיישב בדבריו מש"כ וגרס דכ"ע משום אוירא האיך תליא זה בזה. ונ' משום דאי מפרשינן והתניא בניחותא א"כ לואב"א דר"י לא מטהר רק משום דמילתא דלא שכיחא וכו' משמע דמדינא הוה אסור ואמאי הא שמן אהל וע"כ צ"ל דאיירי השתא בשדה פתוחה ובואב"א אחרינא מסיק דאיירי בסתומה ושרי מדינא רק משום גזירה אסור ומצינו לפרש בתרוויי אוקימתות בין משום גושא בין משום אוירא אבל אי והתניא היא קושיא דמוכח דלא שמ"י אהל ע"כ צ"ל בואב"א בתרייחא דמשמע דמדינא הוה שריא דגזרו רק משום גושא ולגושא סגי רק אם קרקע העגלה מפסיק אף דלא הוי אהל וכדס"ד בלימא כתנאי כמש"כ רש"י ד"ה ור"י ב"י בנויר שם וא"כ מאי קאמר בקמ"יתא דר"י סבר מילתא דלא שכיחא לא גזרו דמשמע הא מדינא אסור אמאי הא קרקע העגלה גרידא מפסיק וע"כ דגרס שם דכ"ע משום אוירא וכתבו ועוד ק' להר"י וכו' כלומר דלהר"י לא נראה יישוב זה דיסבור כס"ד דקרקע העגלה מפסיק סגי למשום גושא.

שם תוספ' ד"ה שונוין. צ"ע אמאי לא חשיב ליה גבי מעלות וכו'. נ' דקאי הכא בשיטת הר"מ מפונטיוזא בתוס' לעיל י"ט [ע"ב] ד"ה בגדי דלשיטתם הא כתבו שם דע"ה מטמא לתרומה בהיסט והו"מ למיפרך שמא יסיסם הוא אלא מילתא דפסיקא ליה נקט ואתאי וא"כ באמת בתרומה נמי אין ניצלת בצמיד פתיל דמשם אין ראייה כנ"ל.

שם רש"י ד"ה ויתננה ויראנה שלא הוכשרו וכו'. לכאורה תמוה מה צריך לראות הא ע"ה נאמן לומר שלא הוכשרו כדאי לעיל דף כ"ב [ע"ב] וצ"ל כיון דמזיתים עצמן יוצא המשקה המכשיר אף שאינו אלא לאחר שעמדו ודחקו ימים כדאיתא בשבת דף קמ"ד [ע"ב] ובתוס' כאן מ"מ יותר עלולין הן להכשר ובקל הוכשרו מעצמן לכך אינו נאמן ע"ה עליהם.

שם רש"י ד"ה בגלילא. ומתני' דקתני דמהימני ביהודה וכו'. ולא פ"י רש"י אמאי לא מהימני בגליל ואפשר דביהודה דאיכא קדש והוצרכנו להאמינם משום איבה כדאי לעיל דף כ"ב וא"כ אי לא מהימני כלל אתרומה הוי גנאי לקדש כמש"כ רש"י ע"ב ד"ה מיגו לכך האמינום ורק בשעת הגיתות שאז שכיחא יותר התרומה שרגילין לתקן כל הפירות בגרנן שלהם משא"כ דליכא גליל קדש הבא לירושלים לא הוצרכנו להאמינם, עוד אפשר ע"פ מש"כ ע"ב ד"ה ובמלאין דלכך האמינום בשעת הגיתות מפני הפסד רוב תרומות משא"כ בגליל דהוו עניים לשיטת רש"י כמש"כ תוס' ליכא הפסד כל כך.

שם ע"ב תוספ' ד"ה הבר. וכן פ"י הוא עצמו משנה אחרת גר ועובד אלילים וכו'. צ"ל דהתם נמי מין א' או דאקילו רבנן בירושת הגר כדמשני בע"א דף ס"ד [ע"א] וזוהו ניחא ג"כ מש"כ בסמוך וכ"ת דבדרבנן מודה ר"י וכו' אף דחליפי ע"א דאורייתא כדאי בע"א דף נ"ד [ע"ב] מ"מ בירושת הגר אקילו וכן בפ' בכל מערבין איכא מאן דא"ל דהך סברא לא מצאתי שם כלום אם לא שפירשו כן מאי דמשני אמתני' דב' נשים התם כשהתנו ומשמע להו דמפרש הוי מעלה ובקינין הוי יותר מפרש ע"י שהתנו. ובפ' בכל מערבין וכו' לא מיתתי הך וכו' דבריהם תמוהים דהתם מהדר אתנא דל"ל ברירה בדרבנן ומה לו להביא מהך משנה וצ"ל דקאו אמש"כ דכמה סתמי משניות מצינו דאין ברירה וכוונתם ג"כ אמשנה דרמאי שם ז' שנים שבצרו את כרמיהם דל"ל ברירה כמש"כ הר"ש שם וע"ז כתבו דהו"מ לאתווי שם בעירובין. ראיתי בר"ש דרמאי פ"ב מ"ג שהעתיק מהירושלמי דתנינא נאמן ע"ה לומר פירות אלו לא הוכשרו וכו'. ואולי נעלם ממנו דכן איתא בש"ס שלנו לעיל דף כ"ב [ע"ב].

שם רש"י ד"ה מן המודיעים. שאין גוזרין גזירה שאין רוב הציבור וכו'. למאי דאי בסמוך דרק לקדש האמינום א"כ איך יעמדו הציבור בכלי חרס לצורך חולין וצ"ל דעיקר צורך כלי חרס הדקין לבשל בהם כמש"כ רש"י בסמוך דף כ"ז [ע"א] ד"ה שאין עושין וברושלים רוב אוכלי בשר קדש הן כמש"כ רש"י בפסחים דף ז' ע"א ד"ה רוב אוכלי בשר.

דף כ"ו ע"א רש"י ד"ה נאמנים לומר. שלא נגעו לתוכו לקדש וכו'. למאי דמסקי התוס' לעיל דף י"ט [ע"ב] ד"ה בגדי דלתרומה מטמא ע"ה בהיסט וכ"ש לקדש א"כ מאי מהני הא דלא נגעו הא טימאו בהיסט ומזה ג"כ ראייה למש"כ לעיל דף כ"ג ע"ב ברעת רש"י דסובר כשיטת הר"ם מפונטייו דע"ה אינו רק בנושא המדרס דאינו מטמא בהיסט כלל כדמשמע בתוס' לעיל דף כ' [ע"ב] ד"ה הנושא לדעת רש"י ואף שבקדש מטמא משום מעלה צ"ל דלא עשו הך מעלה רק בנושא מדרס ממש אבל בע"ה לא עשו הך מעלה ולדעת התוס' צריך לפרש דלא קאי הך לא נגעו אאותו כלי שהחזירו אלא אשאר כלי הבית שבמקום דריסתם דומיא דגבאים.

שם ע"ב רש"י ד"ה מנורה. אבל תמיד האמור בשלחן תמיד יום ולילה הוא וכו'. לכאורה לדעת ר' יוסי דאפי' אלו נוטלין ואלו מחזירין [צ"ל מניחין] נמי הוי תמיד כדאי' בשבת דף קל"ג ע"ב ופ"י רש"י שם דתמיד אינו אלא שלא ילין שלחן בלא לחם א"כ מתני' דלא כר"י דלרידיה שפיר יכול להטביל. ונ' כדמשמע התם טעמי' דר"י דהחזרת הלחם מצטרף עם הנחה הראשנה כדמייתי מיני' ראייה לחזור על ציצין שאינן מעכבין וא"כ היינו דוקא משום דכל היא שעתא ג"כ יכול להניחו על השלחן משא"כ בשעת טבילה דאינו ראוי להנחת הלחם כלל אינו מצטרף ואינו תמיד כמו שמצינו בעלמא בשהה לגמור את כולה בש"ע או"ח סי' ס"ה ס"א בהג"ה ומה שהקשה תוס' מנר מערבי נ' לשיטת רש"י לק"מ דפי' בשבת דף כ"ב [ע"ב] דנוטל הפתילה הישנה ודולקת עד שמטיב ונותן שמן ופתילה בנר המערבי א"כ כ"ש שיכול להטבילה בתוך אותו זמן ויכול כל היום לעשות כן ולאחר הטבילה יכול להחזיר הפתילה לנר ועודה דולקת וע"ש בתוס' שנחלקו עליו.

שם בגמרא דומיא דשק בעינן. נ' דהיינו ע"פ מה ששינוי בכלים הובא בשבת דף ע"ו [ע"א] הבגד ג' השק ד' העור ה' א"כ בקרא נכתב שלא כסדר והי' לו לכתוב שק קודם עור וע"כ דכתב"י בסוף להורות דכולם הוקשו לשק.

שם תוספ' ד"ה כלי. וע"כ אמאי צריך ראייה מקרא וכו'. דבריהם קשים דעדיפא הו"ל להקשות אמאי איצטריך קרא כלל פשיטא דמקבל טומאה כיון דמיטלטל הוא וגם מה שתירץ דלא איצטריך רק לנוב וגבעון אם כוונתם על גוף הקרא דאיצטריך להכי מזה לא הקשו כלל ואם כוונתם דהראייה איצטריך לנוב וגבעון וכו' צריכין לומר זו פשיטא דבעלי הגמרי לא צריכי לימוד על זמן המדבר. ולדעתי נ' דטעות נפל בדבריהם וכצ"ל וא"כ מאי ראייה מקרא כלומר אם תימצי לומר דאע"ג דבמדבר מיטלטל היה אפ"ה חשיב עתה עשוי לנחת א"כ מ"מ מאי ראייה מקרא דשפיר הוצרך הכתוב לומר שיערכנו על השלחן הטהור בשביל זמן המדבר שאז הי' יכול להיות טמא ותירץ דדרשינן מיתורא דקרא דבשביל זמן המדבר לא הוה צריך קרא פשיטא דמקבל טומאה משום טילטולו ושלא יערכו

לחם על שלהן טמא ע"כ דאשמעינן קרא דאפי' בזמן נוב וגבעון וכו' טהור מכלל שהוא טמא והיינו שמגביהין אותו לעולי רגלים.

שם תוספ' ד"ה סילוקו. וא"א שישמור החום עד השבת וכו'. הא דלא ניחא להו דתיכף מהתנור נעשה הנס שנשאר תומו בו משום דביומא שם פריך לחם הפנים נמי ניסי דגואי הוא ואי משעת התנור נשמר החום א"כ בראי הוא.

שם תוספ' ד"ה ב כ"י. וק' דהכא משמע וכו'. דבריהם מסורסין דלמש"כ דעיר הוא לק"מ אלא דבתחילה קשה להם מזבחים שם וע"ז כתבו דעיר הוא אכסלגים וכן איתא בדבריהם שם בזבחים וראיתי שם שהגאון ר"י ברלין הרגיש בזה.

שם תוספ' ד"ה ש א נ"י. דלא קשה מידי כדתנן במתני' כל הכלים וכו'. כלומר לעולם דלא איקרי מזבח ע"ז והכי פירושו דרבנן נמי מודו לקרא דמזבחות דאיצטריך דלא יקבלו טומאה ודלא כפי' רש"י בסמוך ד"ה מיבטיל ובלאו האי קרא וכו' אלא דהכי קאמרי לר"א לדברין אמרינן דהציפוי עיקר כמו בעלמא ואפ"ה גלי קרא דטהור מצד כמחובר לקרקע אימא דהכי גלי קרא דניבטול ציפוי לגביי' כמו דקריי' לשוחן ע"ז להורות דע"ז עיקר ה"נ קריי' למזבח אדמה להורות שעפר עיקר במזבח הנחושת ואיתקוש מזבח הזהב לנחשת ומשמעות דורשין איכא ביניי' והמהרש"א נדחק בדבריהם.

דף כ"ז ע"א גמר' ת"ח אין אור גיה נם שולטת בהן וכו'. נ' דסמכה להך מימרא לכאן דלכאורה לא דמי לסלמנדרא דכולו תולדת אש אבל בת"ח הפנימיות היא אש כמה שנאמר ותורתך בתוך מעי ואמאי לא ישלוט משום זה האש בגוף אך למה דאמרינן דבכלי קדש הציפוי בטל לפנים הכלי יש בהם רמוז לת"ח דגופו בטל לגבי הפנים ונחשב כולו אש דומה קצת למה דאיתא לעיל דף ט"ו ע"ב דנמשל ת"ח לאגוז דאין תוכו נמאם.

מסכת מועד קטן.

פרק ראשון.

דף ב' ע"ב גמר' להודיעך כוחו דר"מ. הא דלא קאמר לרבנותא דבית השלחין דאפי' ביצא מתחלה מותר דלזה לא הוצרכנו דאל"כ היינו ר' אלעזר ב"ע דאוסר ביצא בתחלה ודברי מהרש"א בכאן תמוהים שכו' דלראב"ע בכל ענין אסור ובגמר' איתא בהדיא לראב"ע ל"ש הרב מעיינה וכו' שיצא בתחלה לא וכן ברש"י ד"ה שתרבה.

שם גמר' ר"י אמר משום זורע. בנודע ביהודה מהדורא תנינא א"ח ס"י ל"א הביא בשם הגאון ר"י ברלין שתמה על הרמב"ם שפסק כר"י ואף דבמנכס פסק משום חורש כבר כתב בכ"מ פ"ח מהל'

שבת דאינו מנכש המזוכר כאן וא"כ בפלוגתא פסק לגמרי כר"י והוא נגד הכלל והלכתא רבה לגבי ר' יוסף ונ' דבסמוך הקשה ר"י לרבה מהמנכש והמחפה לכלאים ומסיק מ"ט המנכש והמחפה לוקה משום מקיים וא"כ במחפה ליכא רק משום מקיים וקשה ממ"ש תוספ' בפסחים דף מ"ז [ע"ב] ד"ה ושביעית למ"ד חורש בשביעית אינה לוקה צ"ל דמחפה והייב משום זורע צ"ל דרבה סבר חורש בשביעית לוקה ולדידי' אתיא חורש כפשטא דחייב משום חרישה ממש ומצינו לומר שפיר דמחפה אינו רק משום קיים אבל הרמב"ם לשיטתו דפסק דחורש אינו לוקה ואם כן קש' קו' התוספ' בפסחים וצ"ל ע"כ משום מחפה ודחייב משום זורע וא"כ ליכא למימר רבה מכוה קו' ר"י מהמנכש והמחפה לכלאים דליכא למימר מה טעם קאמר דהא מחפה בלא זה חייב משום זורע וע"כ פסק כר"י.

שם גמרא זרעיה וחרשיה בשביעית מי שרי. למש"כ רש"י לעיל בסמוך ד"ה משקה שזורק מים בעיקרי העשבים משמע דאתי לאפוקי אי פתח בבא שיבואו המים לשדה דאינו חייב א"כ מאי פריך מתניתין דילמא איירי דפתח בבא כדא"ל לק' דף י' [ע"ב] חד בבא אדעתא דארעא ואסור רק מדרבנן ושרי הכא משום פסידה ונ' דסבר רש"י דאי בדפתח בבא הוי רק גרמא ואינו חייב בשבת כדאית' בשבת דף ק"כ [ע"ב] לא תעשה עשיי' הוא דאסור הא גרמא שרי לפ"ז פריך שפיר אי אית ביה משום חורש וזורע בשביעית ממילא אפי' גרמא מדאורי' אסור דבשביעית לא נאמר עשיי'.

דף ד' ע"ב תוספ' ד"ה מדליון. ממקום עמוק קרי דילוי. נ' דבאו ליישב למאי דמסקינן דמדליון מים ולייפותן אסור וא"כ חמירי מבית השלחין וכמ"ש"כ רש"י סוף ע"א וזה תמוה דנ' לעין דירקות צריכי למים יותר מתבואה לכך פירשו דאיירי ממקום עמוק היינו מאי דאיתא לעיל בסמוך לא ידלה ממקום נמוך וישקה למקום גבוה וא"כ למסקנא שוין ירקות לתבואה.

שם תוספ' ד"ה כך. ה"מ בשעת בצירה וכו'. ובר"ש שם הביא בשם ירושלמי דפליגי אי עני הוי כשותף או כלוקח ולפי' התוספ' קשה מאי שנא ממקדיש שם סוף פ' ז' דמשנודעו בו העוללות הם לעניים ופי' הר"ש בשם התוספתא שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. שם גמרא' עוודר נמי כי קא שקיל בדוכתי' מנח ליה. מלשון נמי משמע דדוקא בכה"ג דשדי לבראי לא דמיא לעוודר וכן נ' מפרש"י אבל היכא דשדי אאנפי' אית ב' משום עוודר וא"כ אכתי קשה למה ל' מפני שמכשיר תיפוק ל' שנר' כעוודר וצ"ל דהא עדיפא ל' ובפרט מש"כ תוספ' באי נמי דהוי חורש ממש כמש"כ רש"י דעבר ל' ארעא רכיכה והיינו חורש דלרכוכי ארעא מיכווין כדאיתא לעיל דף ב' [ע"ב].

שם גמרא' אמרימר מתני לה מפני שנראה כעוודר וקשיא ל' וכו'. משמע אבל למ"ד שמכשיר לא קשיא דאיכא לפרש עד שיעמיק איירי דשדי ארעא לבראי וא"כ ק' דר"ז ור"א בר ממל מהדרי לתרוצי קו' זו הא חד מינוי' סבר שמכשיר ולדידי' לא קשיא כלל וצ"ל דאע"ג דלאמימר

לא הוה קשיא מ"מ לחד מהנך נראה לו דוחק לאוקמי בשדו לבראי וא"כ צ"ל דמ"ד כגון שהעמיק היינו מ"ד שמכשיר דויבלו מוכיח לא הוה מהני לדידי דלא עדיף מאתו מ"א בתרי' דלא מהני לדידי ומ"ד שנראה כעודר מוקי באמת בשדו לבראי וליכא משום מכשיר ואי משום עודר לזה מהני דויבלו מוכיח עליו.

שם תוספ' ד"ה מ פ נ י. ואע"ג דאמר ר' שמעון, כלומר וראב"ע סבר כר"ש בכיצה דף כ"ג [ע"א] ורבנן סברי כיון דע"י שינוי עבוד וכו'. נ' דפליגי אי חרישה דאורי' ראב"ע סבר דאוריית' וא"כ לא מהני שינוי ורבנן סברי מדרבנן אסור וע"י שינוי התירו לפ"י מצינו לומר ר"ז ור"א בר ממל פליגי בפלוגתא דר"י ור"א לעיל דף ג' [ע"א] דהנה ודאי אליבא דר"ע לא פליגי דבהדיא סבר שם ע"ב דאפי' בערב שביעית אסירא ולא פליגי רק אליבא דרבנן לפ"י מ"ד שנראה כעודר סבר לכ"ע חרישה דאורי' וא"כ לא מצי לפרש שמכשיר דא"כ מ"ט דרבנן ומ"ד שמכשיר סבר דרבנן חרישה דרבנן ולכך התירו ע"י שינוי.

דף ה' ע"א תוספ' ד"ה ו ה י ה. נקיט ל'י להאי קרא מפרשת מעקה וכו'. נ' פירושו דקשיא ל'י אמאי נקט הך קרא יותר מקרא דמעקה ותירץ דדמי להאי מכשול כלומר דממעקה לא הוה שמעינן אלא ליחיד משום דעליו להודר רמיא התיקון אבל לרבים לא שמענו דהוה קידרא דבי שותפי לכך מביא ממקלט דהוי ג"כ לרבים.

שם רש"י ד"ה ל פ נ י ע ו ר. כלומר עשו דבר שלא יהי נכשלים בה נושאי תרומה וכו'. נ' דמשמע לרש"י מכשול היינו היזק ממון כמה שפירש שם בתומש ולזה שינה דלעיל בסמוך ד"ה מצינין כ' שלא ילכו אוכלי תרומה וכאן כ' נושאי תרומה דהיינו היזק ממון.

שם תוספ' ד"ה ב ש ב ת א. נ' דשינוי מפירשי' דלכך לא הוה מקשי ל'י אז משום שאז הדרשה היתה בהלכות החג ואי הוה מפלפל עם רבו אז אינך הוה שקול וטרו בהרי הדדי ולא הוה ידעי מאי קאמר רבוי' כעין שאמרו ריש פר' אין דורשין משא"כ בשאר זימני דהיתה הדרשא לחדודי ליכא קפידא כל כך.

דף ה' רש"י ד"ה ב י ת ה פ ר ס. חצי מענה תלם. נ' כוונתו לפרש פרס הוא חצי וכמשי"כ תוס' נדה דף נ"ז [ע"א] ד"ה בית ואח"כ מתחיל הדיבור מענה הוא תלם א' של מאה אמה כדעת הר"י"ף סוף הל' טומאה דהוא בית ד' סאה לאפקי ממש"כ תוספ' שם בשם התוספתא דהוא ק' אמה לכל רוח.

דף וי"ו ע"א תוספ' ד"ה א ס. אם יש סיד ביניהם לא ידענו כמה. נ' כוונתם ע"פ מש"כ בסמוך סד"ה אמר דס"ד דבתרי' איירי בדליכא סיד וכו' וא"כ אכתי ק' למאי דמסיק דאיירי דאיכא סיד ואפ"ה באיכא חורש טהור ורב יודא אמר ביש סיד בכל ענין טמא וצ"ל דברוי' איירי במרודה ור"י איירי באינו מרודה והר"ש שם במעשר שני כ' דחסיד שופך סביב הקבר זה שכתבו דלא ידענא כמה דאי במרובע כעין קבר פשיטא דטמא ובמרודה ליכא לאוקמי דא"כ אמאי בכל ענין טמא הא כי איכא חורש טהור.

שם תוספ' ד"ה ב"ט ו. הו"מ למיתני ב"ד בו וכו'. ולולא דבריהם
 הי' נראה דהאי תנא בעי למיסתם אליבא דכ"ע ולכך י"ד לא פסיקא
 ל"י דקורין בו דאם חל בע"ש לת"ק דרבי במגילה דף ד' ע"ב נדחין ליום
 הכניסה אע"ג דבט"ז נמי זימנן דאין קורין המוקפין אם חל בשבת מזה
 לא איירי הכא דאז כולוהו ליתנהו לקוויז ולתקן וכו'.

דף ז' ע"א תוספ' ד"ה תניא. או שמא יש לומר דר"י מודה וכו'.
 ובתוספתא איתא בהדיא אמר רשב"א וכי באיזה שדה לבן הי' ר"י אומר וכו'.
 שם גמר' א"כ מי מנע ולא סותר. נ' דהא לא חשיב ל"י בביוצה
 דף י"א ע"ב בהדי דברים שהתירו סופן משום תחילתן דלא חשיב רק
 השנוין במשנה.

שם תוספ' ד"ה בהסגר שמא אין יכול לשתוק. עיין מהרש"א.
 ונ' לפרש דבריהם דהנה ענין פלוגתת ר"מ ור"י הוא לכ"ע אי בעי לא חזי
 דקרא כתיב וביום הראות ולהיפך אי חזי וראה שפשה לר"ע אינו רשאי
 לומר טהור דלטהרו או לטמאו כתיב לאפוקי על טמא טהור ועל השתיקה
 נחלקו מר מדמי ל"י ללא חזי ומר מדמי ל"י לעל טמא טהור ונ' דשתיקה
 הכהן היא כאומר לא נתחדש כלום כלומר עמד בעיניו לפ"ז א"ש בהסגר ראשון
 דהעומד בעיניו נסגר שפיר רשאי לשתוק אם פשה דאפי' היא כאומר
 עמד בעיניו מ"מ אומר על טמא טמא דאין בין מוחלט למוסגר לענין
 טומאה אבל בהסגר שני דהעומד טהור הוי השותק כאומר על טמא
 טהור אף שעתה אין נפקותא ב"י מ"מ אסור מגזירת הכתוב לומר על הטמא
 בעתיד טהור בעתיד.

שם ע"ב רש"י ד"ה מרסבר. ומותר הוא באשתו להתיחד עמה.
 נ' דודאי אפילו בתשמיש ממש מותר וראיה מיותם רק נקיט הכי משום
 דמפסיד חברת עלמא נגד זה יהי' לו חברת אשתו ואין הי"נ דאפי' בימי
 ספירו מותר ביחוד כדמסיים ובימי ספירו אסור בתשמיש וכו' דלא גרע מגדה
 דשרי יחוד משום שיש לה היתר לאחר זמן ונקט להתיחד לאפוקי מימי
 הסגרו דאז אסור גם ביחוד דאין ברי' לו ההיתר לאחר זמן דאינו יודע
 מתי יתרפא.

שם תוספ' ד"ה יש. לר"מ למה אינו רואה להקל. אף דמצינו
 לאוקמי קרא בטהור דאז לכ"ע לא חזי אך א"כ מאי מיתני הגמר' ראיה
 לפלוגתת ר"מ ור"י דאיירו בהסגר שני דילמא דוקא בטהור אי בעי לא חזי
 כיון שלא נזקק עדיין לטומאה משא"כ אחר הסגרו וע"כ דמשמע לגמר'
 דקרא בכל ענין איירי דומיא דבשר חי דכתיב בקרא ומשום הכי קשיא
 להו ג"כ מתחלת הסגר כיון דקרא בכל ענין איירי כדמשמע לגמר'
 ולכאורה מאי קשיא דילמא קרא הכי קאמר אי בעי לא חזי ואינו מחויב
 לראות ולטמא ואה"נ אם רוצה לראות ולטהרו דרשאי ונ' דהתוספ' מפרשי
 מאי דאמר ר"מ רואין הנגעים להקל היינו שמחויב לראות דמחויב לשמחו
 משום הרגל ושפיר הקשו דאדרבה הוי ל"י לקרא לומר דמחויב לראות את
 הנגע כדי לשמחו ונ' ליישב דעת רש"י מה שהקשו תוס' עליו ד"ה בהסגר
 ע"פ שיטתו בתורה פ' תוריע בפסוק והנה כחה הנגע הא אם עמד במראיתו

או פשה טמא ועיין במזרחי שפירש דעתו דאם עמד בשני במראיתו ממש משלג לשלג טמא מוחלט לפיז בהסגר ראשון מצי חזי מספק ספיקא דילמא כהה וטהור וישמתו ואם לא כהה דילמא עמד ועכ"פ לא יפסיד אבל בהסגר שני לא חזי לי' לר' יוסי נס"ם דילמא פשה ויצערו ואפי' לא פשה דילמא עמד ויהי' ג"כ מוחלט לפיז אם גם בהסגר ראשון הבעל הנגע אינו רוצה להראות לכהן החושש למיעוט דילמא פשה ויצטער ודאי הרשות בידו א"כ שפיר קאמר קרא שאי אתה רואה שהרשות שלא לראות ולכך לא הקשו אלא למאי דפירש רבינו יצחק דלדידי' הראי' שפיר היא חיובא כיון דלית בה הפסד כלל דרשאי לשתוק והשמחה היא אפשרית.

דף ח' ע"א תוספ' ד"ה דה א. וכן משמע מדלא מסיק דר' סבר לה כר"ש וכו'. הכל תמהין על דברי התוספ' הא תינה אי הוה הגמרי' מקשה ורבי כלומר היכא ילפת מופינו הא חידוש הוא אבל קו' הגמרי' היא למאי איצטריך וביום הראות ואדרבה הוכרח לשנות דחידוש היא וכפירוש רש"י. ונ' ע"פ דבריהם בסמוך ד"ה נפקא ואבוי דאמר אי מהתם הני כילי וכו' וכוונתם דלעיל משמע לאבוי אי לא הוה איצטריך לר"י ופינו לחבילי קש הוה מוקי לי' להתנה וללמוד ממנו נגעי גופי' והכי קאמר דמכנגע נראה לא ידעינן רק טומאה דלא גופי' דחידוש היא ולכאורה לולא דבריהם הוה מצינו לומר כמש"כ רש"י לרבי אליבא דרבא דהחידוש נתבטל ע"י שהזינן שממתינן עכ"פ לדבר מצוה הזינן דדמי לי' קצת תו ילפינן מיני' שפיר רשות הי"נ לאבוי ודאי מכנגע וכו' לא הוה ידעינן גופי' דהויא בתים חידוש הוא ואיצטריך וביום וכיון דחזינן דלענין ראי' ביום דמו להדדי תו אמרינן ג"כ לענין המתנה דלמדין זו מזו ואפ"ה הקשו שפיר בריש הדיבור לרבא דליכא למימר ג"כ להיפך דהתורה גילתה דדמי בהמתנה תו שפיר למידין לענין ראי' ביום ז"א דר"י אליבא דרבא לא ס"ל דחידוש נתבטל דהא אסיר דבר רשות וניחא ג"כ הא דמצרכינן לרבי אליבא דאבוי ביום הראות למעט לילה אף דידעינן מכנגע וילפינן מיני' דהא אבוי ל"ל דחידוש היא ז"א דהיינו בתר דגלי קרא למעט לילה גם בטומאה דלאו גופי' או אמרינן דהחידוש נתבטל וילפינן תו מופינו גרידא המתנה בכ"ע אבל התוספ' מיאנו בזה דלא אמרינן נתבטל רק באותו ענין כגון בהמתנה ממצוה לרשות אבל מהמתנה ללילה לא וכן להיפך ולפיז ק' לרבי ל"ל ביום למעט לילה כנ"ל וצ"ל ע"כ דל"ל דרשא דכנגע והנה לתירוצם אבוי ורבא בהא פליגי לאבוי סבר רבי דאינו חידוש כלל ולכך לא איצטריך כלל קרא אחרניא לשום המתנה דילפינן מופינו גרידא ור"י סבר דהוי חידוש והחידוש נתבטל ע"י דגלי וביום הראות למצוה ולרבא נחתין דרגא לרבי הוי חידוש והחידוש נתבטל ולר"י הוי חידוש והחידוש קאי דלא נתבטל ולכך אין ממתינן לדבר רשות לפיז רבא דלא בעי רק למצוא נפקותא לדינא לא הוה צריך לחדש אדאבוי אלא בדברי ר"י דהחידוש קאי דלכך אסור רשות אבל בדברי רבי לא הוה צריך לילפוג

אאבוי בשלומא אי מפרשינן חידושא דעצים ואבנים כפשוטו נאמר דלא שייך לעשות פלוגתא רחוקה דלר"י הוי חידוש וקאי החידוש ולרבי לא ליהוי חידוש כלל אבל לפירושם הוו פליגי בפלוגתא דתנאי בחבילי קש וצ"ל ע"כ דמשמע ל"י לרבא משום מקום דרבי לא סבר כר' שמעון.

שם רש"י ד"ה מפני שמחה. ולא מצמער במועד. נ"י דבא ליישב למאי דס"ד דשמחה ממש היא ליקשי אדרבה משו"ה יהא אסור כמו נישואין לק' ע"כ לזה אמר דאינו אלא מניעת צער עוד נ"י ע"פ מה שהביא הרא"ש בס"י יו"ד למחר ה"י משמח שניצלו אבותיו מן הדין א"כ מאי פריך בגמר' ורמינהו דילמא מ"מ שרי כדאמר לק' דף ט' [ע"ב] הנה להלכות מועד דכולהו מיצר עכשיו ושמח לאחר זמן לזה אמר דגם למחר אינו שמחה ממש רק דלא מצמער ומשום מניעת צער לא שרינן אבילות דשתתו.

שם ע"כ משנה ר' יהודה אוסר אלא א"כ יש עמו נסרים. ראיתי בר"ן שכו' בסוף סוגיא זו דאם צריך לחלק ולרבע האבנים פלוגתא דר"י ורבנן לרבנן לא בעי עמו בתצר ולר"י בעינן והעתיקו הב"י בס"י תקט"ז ותמוה דאדרבה על עם המת בתצר קאי ר"י לאסור אלא אם יש עמו נסרין.

שם תוספ' ד"ה מפני. דק"ל כר"א וכו' ולא באשתך ואינו אסור לערב שמחה בשמחה וכו'. לכאורה משמע כוונת' דלר"א אשתך גזירת הכתוב היא וא"כ שאר שמחות שרי וז"א דקא אמר הכא דרבה בר הונא דרב הוא וא"כ טעמא דקרא שמניח שמחת הרגל וכו' וא"כ מהאי טעמא יהא אסור נמי שאר שמחות וצ"ל דמניח שמחת הרגל שייך דוקא בעוסק בשמחה שאינה מענין הרגל כגון בנישואין שימשוך אחר שמחת חופה וריקודין מה שאין לרגל שייכות בהם דשמחת הרגל אינה אלא באכילה אבל במילה ופדיון כל השמחה בהם אינה ג"כ רק באכילה והיא היא שמחת י"ט ולכך שרו ותמהתי על המג"א ס"י תקי"מ שכתב למ"ד מפני שמניח וכו' אסור רק סעודת נישואין אבל נישואין גרידא לא ומדבריהם דהכא משמע להדיא איפכא ואדרבה נ"י למ"ד מפני שמערבין שרי נישואין בלא סעודה למש"כ התוספ' הטעם משום חבילות והמג"א כ' בס"י ק"ט לדעת הרמב"ם דחבילות לא שייך רק בבת אחת וזהו אם עושה סעודת נישואין אז עושה בסעודה שתי מצות חבילות דנישואין ודרגל משא"כ בנישואין גרידא האי לחודי' הוי והאי לחודי' ולא הוי חבילות.

דף ט' ע"א גמר' איב עי ל"י לשיורי פורתא שיורי בנין ב"ה לא משירי. נ"י מכאן ראוי' דמותר לאחר סיום מסכת' עד שבוע שחל ט' באב דלא כאל"י רבה בס"י תקנ"א ס"ק ק"ו דאוסר בזה ואף דדחי הגמר' היינו בבנין ב"ה דאיכא כמה קרבנות שאין קרבין בגבעון ונשתהו בשביל כך.

שם ע"ב תוספ' ד"ה סטבת. תמוהין מה חדשו בדבריהם. דף י' ע"א תוספ' ד"ה סטבתו חי. בלא"ה נמי נראה דמצי לא קשויי וכו'. משמע דלמסקנא נוחא והיינו משום דמסיק דר"י מתיר אע"פ דאפשר למימלי' במאני א"כ הכי קאמר סממתחין אע"ג דאין צריך ולא מסרגין אע"ג דצריך הרבה אבל שתי בלא ערב איכא לאפלוגי אי צריך שרי אי לא אסור אבל בס"ד דממתחין נמי איירי דצריך דמה"ט פריך ל"א אמאי לא א"כ אפי' צריך אסור שתי בלא ערב שפיר קשיא למאי הילכתא אמר לא מסרגין.

שם רש"י ד"ה מעמידין כירה. מקום שפיתת קדירה אחת. וזה תמוה דבהדיא איתא בשבת דף ל"ח ע"ב כירה מקום שפיתת ב' קדירות.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ואין. דהא קי"ל דבין קירוד ובין קירצוף שרי לר"ש וכו'. לכאורה למאי דהעתיק הרא"ש רב שרי לסרוקי סוסיא וכו' ורב ס"ל בשבת דף קי"א [ע"ב] כר"י דדבר שאין מתכוון א"כ לא מקשו מידי ונ' דמ"ט הקשו למאי טעמא מביא הגמ' הך פסקא כיון דלא נ"ט לדין והנה רש"י יושב קושיתם דאיירי בשל ברזל דבהא לב"ע אסור וכן כתבו שם התוספ' בכיצה.

דף י"א ע"א רש"י ד"ה מגלי. מסר הגדול דלא מוליד קלא כלום. ולעיל דף ח' [ע"ב] ד"ה אין כ' התוספ' דבנסירת נסרים יש קול ופירסום גדול אבל רש"י לשיטתו נוחא דפירש שם טעם אחר ד"ה מנסרין דמורה גדול לעשותן וצריך לומר לדברי התוספת דמגלי הוא מסר קטן.

שם גמ' כיון דמעיקרא אדעתא דאכילה אייתניהו וכו'. הקשה הרא"ש אמאי לא שרינן ליצודינהו לכתחלה דליהו כשיירות שאינן מצויות אחר המועד. ולולא דבריו נ' תרתי לא שרינן ליצוד משום דבר האבד ויצטרך אח"כ למולחם משום דבר האבד משא"כ באידך לישנא דהמליחה שרי משום צורך המועד שפיר התיר היצודה משום דבר האבד.

פרק שני.

שם ע"ב תוספ' ד"ה רבן יוסי. דאיכא פסידא שמוליכין בלא מגופה וכו'. נ' שיעור דבריהם דלמה שפי' הקוני' דהמגופה הוא משום פסידא א"כ קי' היכא מוכח לקי' דף י"ב [ע"א] דר"י לא בעי שינוי בדבר האבד האידך ישנה שלא לגוף הא לא סגי בלא"ה וע"ז תירצו דהפסידא היא שיפלו בתוכו שרצים וא"כ הוי סגי בכיסוי קצת ומדמתיר לגוף ש"מ דלא בעי שינוי וסיימו ושמא חדש מתקלקל כלומר דלכך צריך לכסות מפני השרצים דמשום שהוא חדש יהי' תסיסתו עם השרץ ויפגום. שם תוספ' ד"ה רבן שמעון בן גמליאל. דבריהם קשים מאד להולמם. ונ' שיעורם דסבר רשב"ג דאע"ג דאסור בימי אבלו אפי'

בדבר האבד אבל באין שם אחר שרי אבל בצינעא יעשו וכתבו ע"י אחרים משום פסידא דמשכיר וכו' כלומר דמשום פסידא דאחרני שרינן רק ע"י אחרים אבל ע"י אבל גופי לא אף שאין שם אחר דדוקא גבי אבדו כלומר אבל של בעל הדבר האבד או שרינן באין שם אחר אבל משום פסידא דאחרים לא ולכך גבי אריסין וכו' קאמר בכל ענין יעשו ע"י אחרים ועיין ברא"ש ריש סי' ל"א בשם רש"י דכולהו פסידא דבעלים נינהו וצריך להלק קצת בין מאי דמשמע בגמר' דפסידא דאחרני עדיפא בהא דקאמר אדרבה קיבולת כדירי' דמי והקשו לפי' מאומן וספר דשרינן באין שם כמותו משום אחרני ע"י עצמו ותירצו משום צורך רבים ורגילא כלומר רגל משום דהוא לכבוד הרגל לכך שרי ויש מפרשים וכו' דעד השתא סברי דשרינן ע"י עצמו בצינעא אף שיש שם אחר רק שאינו אומן כל כך ולא יכול לעשות כמותו דייקא אבל הי"מ סברי דשרי רק באין שם אחר כלל כדמשמע הלשון ואין שם אלא הוא מדלא נקט שיעשה כמותו אלא ואין שם גירדא משמע דליכא אחרים כלל ואומן דנקט לאו דוקא וע"ז הקשו ממושכרין וכו' דנקט סתם יעשו דמשמע בעצמן ולא נוחא להו כפירש"י משום שהן בעצמן מושכרין ובשלומא לפי' קמא איש דליכא אחרים שיעשו בטוב כמותן באומנות היטב אבל ל"מ האיך שייך שלא ימצא מי שיעשה קצת אותה מלאכה דחמר וספנות דליכא ב"י אומנות כל כך.

שם גמר' יותר על כן אמר רבן שמעון בן גמליאל וכו'. ראיתי ברא"ש שתמה על הרי"ף שהשמיט הך מימרא דרשב"ג ולא ידעתי מאי קשיא ל"י כיון שכבר יושב שם בסמוך דעת הרי"ף שהשמיט קמייתא דרשב"ג אי"כ כ"ש דלא פסקינן אידך דרשב"ג דהברייתא העידה דהיא קולא יתירא מקמייתא.

דף י"ב ע"א רש"י ד"ה מ ק ב ל ין ק י ב ו ל ת נותנה לנכרי וכו'. ג' דדייק מדסיים בברייתא אומר לנכרי ש"מ דבנכרי איירי ומ"מ מעמא מ"ש ישראל מנכרי ונ' דאיירי שהאומן מוליכו בעצמו הקיבולת לביתו לעשות אותה ולכך בישראל אסור משום דאין מוליכין לבית האומן לק' דף א' ע"ב אבל בנכרי שרי דלא מינכר דהוא של ישראל ועיין ברא"ש סי' ע"א שטביא תוספתא דמתיר בסתמא אפי' לישראל וא"כ שם מייתי באומן שעושה משלו כגון תופר מנעלים.

שם ע"ב גמר' חזי לנז"י דאית בהו. לכאורה פשיטא ומאי עלה ברעת אב"י להקשות ונ' דאיירי דכל הגבעולין נשארו עד אחר המועד והוי כקוצץ דקל ואינו צריך במועד רק לנסורת שלו דלויט עלה אב"י גופי' אבל בכשותא אפשר דגם הגבעולין חזו ונתנום בשיכרא ומשני דלא דמי דהתם הנסורת טפל להעיץ אבל הכא נז"י עיקר והגבעולין טפלין לגבי אוכל.

שם תוספ' ד"ה מ כ נ י ס. ואינו יודע מה מלאכה וכו'. ותמהתי אמאי לא פירשו משום מעמר ממקום גידולו כמש"כ בביצה דף ל"א [ע"א] ד"ה מן.

שם גמר' ר' אשי הוה ליה אבא וכו' אול למוקציה וכו' שבקי
והדר אתא. יש לפרש שהדר אתא לאחר המועד בא וקצצו ליער וכמש"כ
הטו"ז בא"ה סי' ש"ז [ס"ק י"ד] באותו חסיד קנס עצמו על המחשבה
והפסיד אילנו ואשמעין דמשום חוה"מ ליכא אפי' מדת חסידות להתמיר
על עצמו כה"ג.

דף י"ג ע"א גמר' מועד משום טירחא וכו' ארבעה עשר משום
צורך י"ט הוא וכו'. דברי הגמרא קשים דמשמע בי"ד לא שרינן פסידא
וזה ודאי אינו ועוד דודאי כי מקשה כל מלאכות לישתרי ע"כ כוונתו
בעושה אותם לצורך י"ט דומיא דשרינן ג' אומניות וא"כ מאי מתרין דלאו
צורך י"ט לא שרו רבנן גם דברי רש"י וה"ה אם אין לו מה יאכל דאין
צורך י"ט גדול מזה אין להם הבנה ונ' הכי פ"י דברי רב אשי מועד משום
טירחא ובמקום פסידא וכו' כלומר בכותל הגוחה שרינן משום פסידא או
בלבלר כמש"כ תוספ' לקי דף י"ח [ע"ב] ד"ה ואלו ובעית למילף מיני
אי"ד משום צורך י"ט זה אינו מידי דצורך י"ט כלומר מה שמותר במועד
לצורך י"ט כגון בא ממדינת הים והדיוט תופר שרו רבנן בי"ד לכל אדם
לצורך י"ט אבל מידי דלאו צורך י"ט כלומר מה שמותר במועד בלא
צורך אלא משום פסידא לא שרו רבנן בי"ד לכל אדם משום צורך י"ט
דעד כאן לא שרו אלא משום פסידא לבנות כותל הגוחה אבל לצורך
י"ט לא שרינן בנן דדבר האבד קיל יותר וראיי' בדבר האבד לא בעי
שינוי כדאיתא לעיל דף י"ב ע"א ולצורך י"ט צריך שינוי כדאיתא לעיל
דף י' [ע"א] בתוספ' ד"ה ההדיוט וע"ז כ' רש"י וה"ה אם אין לו מה יאכל
כלומר דלא מצית למילף מדשרינן כל מלאכות לאין לו וכו' ה"ה בי"ד
לכל אדם לצורך י"ט דאין לו וכו' קיל טפי דאין צורך י"ט גדול ממנו
ולא מצינו למילף מיני' לשאר צורך י"ט כמו דלא ילפינן מדבר האבד
אלצורך י"ט והנה מש"כ תוספ' לעיל ד"ה ההדיוט דאיירי לצורך
מפורש כאן בגמר' במאי דאמר מידי דצורך י"ט וכו' דהא קאי גם
אהדיוט וכו'.

שם ע"ב גמר' צדי חיות ועופות ודגים צדין בצניעא וכו'. בש"ע
סי' תקל"ג סעיף ה' השמיט רמ"א דגים וכו' מג"א דהיינו עפ"י שיטת המרדכי
דמתיר בדגים בפרהסיא ותמהני דמפורש הכא דגים נמי צניעא דוקא
ואפשר לדחוק דכל טעמי' דהמרדכי הוא דדמו לתבלין דכ' רש"י [כאן]
ד"ה בתבלין דאין ראויין להתקיים ולכך שרי בהו פרהסיא וא"כ מצי איירי
הבריית' בכריכה שאין בה אלא דגים דמעלו סמוך למיסרחי' וכמש"כ
תוספ' לעיל דף י"א ע"א [ד"ה כוורא] בשם יש מפרשין והני דמו לפירות
ובעי שפיר צניעא.

שם גמר' אית יבוי' רב כהנא. לכאורה הו"מ להקשות ממתני'
דמוכרי פירות מוכרין בצניעא ונ' דאכתי הו"מ לומר דלמכור בפרהסיא
החמירו על עצמן ומדינא שרי והי' מוכרה להביא בריי' דמפורש דבצניעא
החמירו עדיף ל' להקשות מבריית' אחרינא גרידא.

פרק שלישי.

שם תוספ' ד"ה ואלו. משום דהני באידך פירקין וכו'. כוונתם לדקדק אמאי לא תני אלו אך ואלו משמע דקאי אלעיל דנעשים לצורך המועד ואלו ג"כ נעשים לצורך המועד ועיין שבת דף י"ג ע"ב רש"י ד"ה גריס.

דף י"ד ע"א תוספ' ד"ה ומנודה. ואי מיירי הכא בשלא הי' להם פנאי וכו'. נ' כוונתם דהנה רש"י פי' לק' ע"ב ד"ה ניגזור שישהא קרבנותיו עד י"ט האחרון ואסור להקריב קרבן יחיד ב"ט ונ' הא דלא פי' כפשוטו שיאמר קרבנותיו עד המועד וכמו שפי' לק' דף י"ז ע"ב והיינו משום דלא שייך לומר דמשום שלא יאחר גזרו חכמים שלא יגלה כלל ונמצא כי כלה טומאתו במועד ע"ב יאחרם מתקנת חכמים ודומה למש"כ בהג"א ברא"ש סי' מ"ה דאם גילה קודם הרגל מותר לגלח במועד וכן נראה דעת רש"י כאן ריש העמוד והיינו מעמא ג"כ דמשום שלא יכנס מנוול יגזרו חכמים שיהא ע"כ מנוול מתקנת חכמים אם יצטרך לגלוח גם במועד אבל התוספ' נראה שפירשו שפיר שמא ישאה כפשוטו וקאי למסקנא לק' דף י"ז [ע"ב] דמותר אפי' הי' להם פנאי וע"ז קאמר דס"ד דאסור בהי' להם פנאי כדי שלא ישאה פעם אחר וע"ז כתבו דאי מיירי בלא הי' פנאי דוקא הדק"ל מאי קמ"ל דליכא למימר שמא ישאה דבזה לא שייך למיגזר ושיהא ע"כ מעורב מתקנת חכמים כנ"ל ופירוש רש"י בשמא ישאה עד י"ט לא ניחא להו ותירצו דהא גופי' קמ"ל דבהי' פנאי אסור.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ממנעו. בשבת מכלל דבמועד שרי. לכאורה ק' א"כ הו"ל למימר ג"כ מכלל דבי"ט שרי כדאמרין בבבבצה דף י"ב [ע"א] ובמכות דף כ"א [ע"ב] גבי חילוק מלאכות וכי' הצ"ח בבבבצה שם ע"ב דנפקא ג"כ מדכתיב בשבת מכלל דבי"ט ליכא חילוק מלאכות ונ' דרב יוסף ואב"י דהכא לשיטתיהוה אולי דבמכות פריך עלה אב"י ובבבצה פריך עלה רב יוסף והיינו משום דסברי ד"ט נמי איקרי שבת וליכא למעוטי משבת ולכך לא ממעטינן אלא חול המועד ולכאורה הי' נ' דרש"י באמת סבר כן דמשבת ממעטינן י"ט דפירש ד"ה נדון דיני נפשות אבל לא בי"ט שאסור משום שבות אבל יותר נ' דקאי על דיני ממונות וקיצר בהעתקת לשון הגמ' וכמו וכולי. שם תוספ' ד"ה אמר. ואע"ג דדחי וכו'. בפשיטות הו"מ למימר דבל"ז ליכא הוכחה כלל דנוכל לומר למיתת לניכסי' וכמשי"כ בסמוך ד"ה והא.

שם גמרי' מצורע מהו שינהיג צרעתו. ברגל. ק' א"כ אמאי איצטריך וביום הראות שאין רואין ברגל אפי' מטמאו מאי איכפת לוי' כיון דאינו נוהג ברגל וכמה שהקשו תוספ' לעיל דף ז' [עב] ד"ה יש דאי רואין להקל לעולם יכול לראות והנראה מדברי רש"י שכי' שלא יבוא אל תוך המחנה ולא יגלה דלא בעי. רק שלא ינהוג דין חלוטו ב"ט אבל שלא יטמא כלל אפי' מדין מוסגר על זה לא איבעיא להו כלל ולכך פרט רש"י הני תרתי וקאי לשיטתו כמשי"כ תוספ' לעיל דף ז' לדעת רש"י דמוסגר

מותר במחנה ולשיטת תוספ' ע"כ לא בעו רק לענין גילוח דאסור רק
במוחלט כדאיתא מגילה דף ח' [ע"ב] במשנה וני' דטעמא דמילתא משום
דהני לא הוו אלא עשה גרידא יהי' פרוע וכן שילוח מחנה קאי רש"י הכא
בשיטת תוספ' פסחים דף ס"ז [ע"א] ד"ה הכתוב דניתקו לעשה גרידא
ולכך אתי עשה דרבים ודחי ל"י משא"כ מה שנוהג גם במוסגר כגון שלא
יאכל בקדשים או באינך מתנות דאיכא לאו ג"כ כמש"כ תוספ' שם ובקדשים
כתיב קרא או צרוע או זב בקדשים לא יאכל וכו' הני ודאי לא מצי
מדחי להו עשה דושמחת ושפיר איצטריך קרא שלא יראה הנגע.

שם גמר' והא כהן גדול דכל השנה כרגל לכ"ע דמי' ק' איך
יכול ליטמא כלל הא כרגל אין רואין הנגע ולדודי' כרגל דמי ולק"מ ע"פ
מש"כ התוספ' לעיל דף ז' [ע"ב] ד"ה דבר דלא משמע מוביום אלא מה
דתלוי בקביעת היום אבל בכ"ג דכל השנה כרגל מה"ט גופי' לא אימעוט
מוביום כלל ושפיר חזינן ל"י.

דף ט"ז ע"ב תוספ' ד"ה ושימשו. דלא ידעי האיך היו נוהגין.
אע"ג דכתיב סוף פ' כי תבוא ונעלך לא בלתה ולעיל בעי אמנודה בנעילת
הסנדל לק"מ דשם מדבר עם באי הארץ שלא היו בני כ"י בשעת גזירת.
המרגלים והם לא היו כמנודים.

שם תוספ' בא"ד וכן גבי שילוח קרבנות שמא יש להוכיח וכו'
לכאורה בפשיטות מוכח דא"כ האיך אכלו בשר דבשר תאווה איתסר להו
וצ"ל כמש"כ תוספ' ביבמות דף ע"א [ע"ב] ד"ה מאי דאי אין רשאין לאכול
קדשים שרו בבשר תאווה אך לפ"ז מאן לא אכל בשר תאווה דהולודים
כמדבר כיון שלא מלו אכלו ג"כ כמש"כ תוס' שם וצ"ל רק אותם שלא
הגיעו לכ"י שנה בשעת הגזירה או דכתבו תוספ' כן אליבא דר"ע דסבר
בחולין דף י"ז [ע"ב] בשר תאווה לא איתסר כלל.

דף ט"ז ע"ב רש"י ד"ה מ כ ל ל. דדברי לשון נבואה הוא. לא ידעתי
האיך מתרין זה בגמ' במאי דדרשי שירה אתה אומר על מפלתו וכו' וני'
ע"פ מש"כ רש"י ריש קהלת דדברי לשון תוכחה הוא זה שאמרו דכבר
אמר דברי ואף שהוא במשמעות אחרת והיינו תוכחה שהקב"ה הוכיח אותו.
שם רש"י ד"ה מעדן עצמו. כופף. ני' ערן הוא שם תולעת
ובתולעת הרגילות לכפוף עצמה וזה ני' ג"כ פירושו של שני עם עדנים
בשמואל ב' פרשה א' כלומר בגדי משי מעשה תולעים והמפרשים נדחקו
בפירושהם.

דף י"ח ע"א רש"י ד"ה ומר זוטרא. ציפורנים בימי אבול. ני'
דהוכרח כן דאי השאלה היתה למועד למאי הילכתא מייתי הכא הא כ"ע
דהלכה כר' יוסי במועד אבל אי באבל שפיר אייתי לאפוקי מדעולא.

שם תוספ' ד"ה בקשו. יש לפרש ע"י שינוי ונראה וכו'. ני' דאח"כ
תפסו בשיטת ה"ג שכתבו בסמוך [ד"ה ובגנוסמרי] ודייקו סיפא דדבריו
דדוקא בשינוי מותר אבל בכל כלי אסור תוך ז' וזה אי אפשר בשפה
שלא ע"י כלי לכך כתבו דאיירי אחר ז'.

שם גמר' הני אין מי שאין לו אלא חלוק א' לא. למשיכ' תוספ' לעיל דף ז' [ע"ב] ד"ה ותנא ותנא ושייר במתני' א"כ מאי פריך וצ"ל דבסיפא ע"כ דוקא קתני דהא תני ושאר כל אדם אסורין.

שם תוספ' ד"ה א"פ. אם הל' שלישי להיות בעי"ט וכו' מיהו כשחל שביעי וכו'. נ' דמ"ס הוא וצ"ל או כשחל שביעי כלומר שלישי לאבא שאול או ג' לרבנן דגם ב' לית להו מקצת היום ככולו ואסור עד י"ט עצמו.

שם ע"ב תוספ' ד"ה העו לים. או אמרין דוקא מצורע הואיל ואסור לכבס כל בגדיו. לכאורה תמוה הא תנן במתני' זבין וזבות וכו' ואינהו היו מותרין בכיבוס ואפשר משום שבגדיהן מלוכלכין ביותר עוד נראה דלא יכולין לכבסן בימי טומאתן שמשמאין אותן בשלומא שאר טמאין כטמאי מת ונבילה יכולין לכבסן או לטובלן במקוה ולהוציאן בפשוטי כלי עץ גם בשאר כלי דאין כלי מטמא כלי אבל זבין וזבות וכולי אינך מטמאין בהיסט לכך מותרין במועד ובמצורע הוכרחו לאשכוחי טעמא אחרינא דאי משום היסט אינו מטמא כדאית' בפסחים דף ס"ו [ע"ב].

שם גמר' לאו אמין א' לך לא תיבעי עלה דמילתא וכו'. לא ידעתי לכוון הסוגיא דמשמע דאפי' לזה לא מהני צלותא דע"כ תינשא לכן זוגה וכן הוא לא ימות עד דתינשא לו בת זוגו וא"כ אכתי האיך יקדמנו אחר שפי' רש"י שיתפלל שתמות היא לא מהני צלותא וצריך לרחוק דקאי אלעיל במאי דאומר או איהי תמות וכו' דהדר לצלותי' דתודמן לו או איהי תמות וכו' והוא אמר לו על ההודמנות כבר אמרתי לך שאינו מועיל אבל באמת על המיתה מועיל ושפיר פירש רש"י ודברי הר"ן תמוהים בעיני שפי' שיקדמנו אחר דאע"ג דעומדת לכן זוגה מ"מ יכול אחר להתפלל ותינשא לו רק שאח"כ יגרשנה או ימות וא"כ מאי אמר לו רבא אי לא כפרת הא תועיל תפלתו כנ"ל.

דף י"ט ע"א רש"י ד"ה שבת. אירע שבת בימי אבלו. לכאורה ק' מה שייך לומר אירע הא לא סגי בלא"ה אם לא כגון שנהג ב' ימים ה' קודם חג הסוכות שצריך להשלים אח"כ ה' ימים מיום א' ואילך משבוע השני' אך נגד זה דלא שכיח לא שייך לומר אירע וגם דרש"י כ' בסמוך דשלשה לאו דוקא ונ' דנקט אירע משום ואינה מפסקת דצריך להשלים אח"כ והיינו אם אירע בתוך ימי אבלו דאם אירע בסוף ימי אבלו לא שייך השלמה.

שם רש"י ד"ה ואין עו לין. ואני אומר דמעות סופר הוא וכו'. לכאורה תמוה הא בהדיא תני כן בברי' ע"כ ונ' דקשיא ליה ק' תוספ' דף כ' [ע"א] ד"ה אמר וזה שאמר דלתנא דמשנה ע"כ מעות הוא לומר דשלשה דוקא דא"כ פסק ר"י דלא כסתם משנה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה שאסור. אי נמי שהוחמו בקרקע ואמר בפ' כירה מחלוקת וכו'. לא ידעתי אמאי תפסו ההו"א דפריך עלה ומסיק איפכא דבקרקע מחלוקת.

שם תוספ' בא"ד וכי תימא. משום דאפשר וכו'. לכאורה התינה לרבנן מצינו לומר דלא שרו אלא לכבוד י"ט במש"כ ד"ה הלכה א"כ היכא דאפשר בלא"ה יהי' כבוד הרגל אבל לאבא שאול הא שמעינן דאפי' בחול אמר מקצתו ככולו לעיל דאחר רב אליבי' כיון שעמדו מנחמין וכו' וגם מה שתירצו דבאבילות ז' חמיר טפי הא לאבא שאול מותר לאחר שעמדו מנחמין ברחיצה דהוא אבילות ז' ונ' דמהתם לא קשיא להו כלל דמקצתו ככולו גרידא אמרינן אבל הכא הוי תרי קולי רגל מבטל ומקצתו ככולו ולא קשיא להו אלא משביעי לא"ש בבריית' דמתיר בגילוח משום דרגל מבטל שלשים או משמיני לרבנן ומש"כ בקושתם ובשביעי לרבנן הוא ט"ס וצ"ל בשמיני ומהני הוא דקשיא להו דאמרינן בהוא תרי קולי ועי' כ' דבאבילות ז' לא אמרינן תרי קולי אבל בעמדו מנחמין דלעיל אפי' אבילות ז' מותר דלא הוי ב"י רק חד קולא.

שם תוספ' ד"ה ומלא כתו. אפי' בביתו. נ' דמשמע להו דאי בביתו אסור הו"ל למיתני בשפחותיו עושין בביתו בצניעא אבל מדאקדים תנא בצניעא ש"מ דהכי פירושו אחרים מותרים בביתו אבל שפחותיו משום דכגופו דמיין עושין רק בצניעא בכיתו והקשו דלעיל אסור בביתו ולכאורה תמוה אדרבה דהא נראה הכא דמקילינן יותר מבשאר אבילות משום דהאבילות נדחה ונ' ע"פ מה שפירש"י שם לחד לישנא הטעם שיאמרו בימי אבלו השכירו וא"כ די אם נקול כאן לעשות בביתו מה שהשכיר מקודם אבילות אבל מלשון הבריי' משמע דאפי' מחדש מותר לעשות ע"י אחרים דומיא דעבדיו וכו' דלא שייך בהם קיבולת מקודם ותירצו דאיירי בדבר האבד כלומר ע"פ מה דאיתא לעיל דף י"ב ע"ב דבחול המועד צריך לעשות בצניעא ובודאי ה"ה באבלו אם אפשר דאבל חמיר ממועד וזה שהקילו כאן דאפי' אפשר בבתיהם מ"מ שרי לעשות בביתו. דף כ' ע"א תוספ' ד"ה מה. אימא שמונה כשמונה דחג. מזה נ' דשמיני עצרת נמי איקרי חג ותמיה על הרמ"א בס' תרל"ח [ס"א] שכי' דלא איקרי חג.

דף כ"א ע"א תוספ' ד"ה ואסור. משמע דהא דוקא שרי ולא באיוב וכו'. כלומר דאיוב חמיר משאינו רגיל וק' דשם בתענית פליג ר' יודא ואוסר במקום שאינו רגיל ובאיוב ודכוותיהוה שרי משמע בהויא דאיוב קיל.

שם רש"י ד"ה והאמר רבא. לעיל בכפיית דמטה וכו'. נ' מדבריו שפירוש תנא דידן קאי על תנא דכפיית המטה ופי' כן ע"פ דבריו במשנה דף י"ט דשלשה ימים לאו דוקא וכן פי' לעיל דף כ' [ע"א] מימרא דרבא דקאי על תנא דבריי' והגאון ר"י ברלן הגי' דמשנה וליתא.

שם תוספ' ד"ה אלו. הכא לא חשיב דברים שמצווה עליהן כגון כפיית המטה וכו'. אע"ג דאיכא נמי איסור שלא ישב על מטה זקופה מ"מ אינו אלא מצוה כיון שמהויב לכפות כל המטות כדאיתא לק' דף כ"ז [ע"א] א"כ לית ל"י כלל מטה זקופה לאסור לו לישב עליו ועיין

מועד קטן

רכז

ברא"ש שם לדעת הרמב"ן במטות אכסנאים אבל ק' למשי"כ תוספ' שם ד"ה מן דאוסרין לאבל לישב על גבי כסא וספסל ובהוא לא שייך כפייה א"כ ליתשב"י הכא בהרי איסורין שאסור לישב ע"ג כסא וספסל. שם תוספ' בא"ר. שלא היה מביא כי אם לידי שחוק ענין עטיפת ישמעאלים. ק' דלק' דף כ"ד [ע"א] ד"ה ושמואל כ' דלרב לא בעי עטיפת ישמעאלים והלכה כוותי'.

דף כ"ב ע"א רש"י ד"ה הלך. ושהה שם ג' ימים. ק' דא"כ פשיט ל"י מר' יוחנן דאיירי באתא בגו תלתא וע"ז לא איבעי להו ונ' מפירושו בד"ה מהו שפירש כפי' הרא"ש דנראה מלשונו דאתא בגו תלתא קאי על אורח הבא בעוד גדול הבית בבית הקברות והכי פירושו דאיבעי להו אם הלך גדול לב"ה ושהה שם ג' ימים כלומר יותר מג' ימים ואימת שבא האורח בין תוך או אחר ג' איבעי' להו ופשיט ל"י מדאמר ר"י מונה עמהן והתניא בבריי' מונה לעצמו וע"כ לחלק דר"י איירי דאתא האורח בגו תלתא ובריי' דאתא אחר ג' בעוד הגדול בב"ה וא"כ נפשטה האיבעיא בהכרעה תוך ג' מונה עמהן אחר ג' לעצמו.

שם תוספ' ד"ה הלך. ולא ידענא וכו'. נ' כוונתם דאע"ג דאמרין והוא שיש גדול הבית היינו באה גדול רק מהקטן דהדין למנות לעצמו דאינו נטפל להקטן אבל בגדול הבית אף דאינו נטפל מ"מ ימנה עמהן דכולהו בתרי' גרידי וכי יתבי מתחלה הוי כאלו יתיב הוא עמהן שהוא העיקר ובתרי' גרידי וכתבו ויש ליתן טעם כלומר או נימא מדאיבעי דוקא בהלך לבה"ק אבל כי בא הגדול הבית ממקום אחר ולא ידע האבילות דלכך גרע או להיפך דלכך עדיף בהלך לבה"ק דידע מהאבילות ומשום המת הלך והכל חדא כלומר מדאיבעי רק בהלך לבה"ק אבל בבא מביתו דלית ב"י מעלה דהולך לבה"ק דידע מהאבילות ואיהו גרע דלא ידע ולכאורה הוי מילתא דפשיטא מדאיבעי ככה"ג שי"מ דאחר אינו מונה עמהן ונ' דמספקא להו משום שכתבו בסמוך ד"ה דאתא דגרע היכא דידע במשי"כ שם אבל ההזור מבה"ק שהי' בתחלת האבילות וכו' כנ"ל לדחוק דבריהם ועיין מהרש"א.

שם רש"י ד"ה הכי גרס ינן והוא שלא עמדו. נ' דקשיא ל"י לגירסתינו שבא ומצא א"כ מאי בעי בננערו לעמוד וכו' הא מ"מ מצאן אצלו לכך גריס שלא עמדו ושפיר בעי אי נעירה לעמוד ג"כ מיחשב עמידה מאצלו.

דף כ"ג ע"א תוספ' ד"ה כל. היינו בהני דהתירו לגלה ולכבס בריש פירקין בא ממדינת הים וכו'. פ"י כדאי' דף י"ז ע"ב בשתכפוהו אבלו דהיינו בא ממדינת הים ושני אבילות דמותר לכבס כדרכו ובשבויע של ט' באב לא מצינו שיהא מותר כה"ג בשני אבילות ואח"כ שבויע שחל ט' באב לכבס כדרכו התם במיום איירי ולא בנתר וכו' לפ"י הו"מ בפשיטות לפרש הק"ו מכיבוס במים גרידא דאסור בשבויע וכו' ושרי תוך ל' ולומר דבשבויע וכו' נמי שרי ז"א דבש"ע ס"י תקנ"א סט"ו שרי רק

בשתכפוהו אבליו וצ"ל דרוצים ג"כ ליישב גירסא שמותר לספר ולזה הוצרכו לאוקמי בבא ממדינת הים.

שם תוספ' בא"ד. דאדרבה בפ"ב דתענית צ"ל שמחמיר יותר לענין גיהוץ כלי פשתן בימי אבלו מבמועד וכו'. דבריהם סתומים גם לא נמצא שם מזה דבר ונ' שכיוונו על מה שכתבו שם דף ל' [ע"א] ד"ה ותרומי בשם רש"י דאע"ג דשלה ר' יוחנן לעיל דף י"ח [ע"א] כלי פשתן מותר לכבסן בחשי"ט בשבוע שחל ת"ב אסור א"כ שבוע וכו' חמיר ממועד ולעיל שם ד"ה ובגנוסרי כתבו דלר' יוחנן חמיר מועד מאבל א"כ כ"ש דשבוע וכו' חמיר מאבל ואיך החמיר בכיבוס שלנו באבל יותר משבוע וכו' ומה שנכתב בדבריהם בימי אבלו נ' ט"ס וצ"ל בשבוע שחל ת"ב כנ"ל לרחוק בדבריהם.

דף כ"ד ע"ב תוספ' ד"ה דרבי. מדלא נקיט אלא עצרת ולית ל' דרבן גמליאל וכו'. לפ"ז הדבר קשה דכל הדבר דמקיל בעצרת משום שהי' לו תשלומין בזמן בה"ט ואז מי שמת לו מת בערב י"ט הרי ז' ועצרת עם תשלומיו היו י"ד ועתה בעצרת לחוד הרי י"ד ואסרו חג ט"ו וכו' בשלומא אי ס"ל דר"ה וי"כ ג"כ כרגלים מצינו לומר דגם בזמן בה"ט הי' יום עצרת לחוד כז' ולא מיחשב התשלומין ל"ט ומונה מאסרו חג ואילך גם אז אבל למש"כ התוספ' דבר"ה ל"ל כרגלים וכן נ' ודאי א"כ כל עדיפות דעצרת משום התשלומין וא"כ לא הי' עדיף מפסח וסכות דהי"ט עם חוה"מ הם ז' וכן עצרת עם תשלומיו ועתה בעצרת הי"ט לחוד הוא כז' וק"ל יותר מבזמן בה"ט כנ"ל ולכאורה הו"א דבאמת אינו נחשב לז' רק לתך מילתא כרגלים דמפסיק ושיהא עי"ט כז' ומאי דאמר בגמרי' ועצרת הרי כאן י"ד היינו עם תשלומיו כמו דנקט רבינא לפני החג וחג וכו' אף שחג לשבעה אינו קולא דהא יש ז' ימים ממש עד שמיני עצרת אבל מלשון התוספ' שכתבו בר"ה וי"כ לא ס"ל הכי דליהוי השיבו כז' ימים משמע דבעצרת הי"ט עצמו נחשב לז' וקשה כנ"ל.

דף כ"ז ע"ב תוספ' ד"ה כך. אם מותר למוכרו לנכרי וכו'. טעם ספיקתם אם האיחוי חובת גברא הוא או חובת טלית וא"כ גם בידי נכרי אסור להאחות.

שם תוספ' בא"ד והא"י. כשם שהמוכר וכו' הוי פ"י וכו' כוונתם דלכאורה משמע דהאי כשם דברי רשב"א הוא אבל לת"ק כיון דאפי' במהופך מתיר לאחות משום שאינו במקום חיוב קריעה כ"ש ביד אחר שאינו כלל ביד המחיוב קריעה וע' ב"ד סי' ש"ס סעיף י"ט מדכתב ואפי' הלוקח משמע דקיל ממהופך אבל התוספ' נ' להו דלכ"ע הוא לכל חד כדינו וע"ז כתבו מ"מ במאי דפליגי כלומר בין אם הפלוגתא רק במהופך בין אם היא ג"כ בלוקח הלכה כת"ק.

שם גמרי' תוך ז' קורע לאחר ל' מוסף. ק' כיון דהיינו טעמא משום דאחר ל' מאחה א"כ אמאי צריך להוסיף הא אמרינן לעיל בסמוך מתוך האיחוי יצא וצ"ל דאיירי הכא באיחוי שאינה אלכסנדריה ואעפ"כ עדיף משלל דמהני בה הוספה.

פרק ראשון.

דף ב' ע"א תוספ' ד"ה ל שטרות. ואי אפשר לומר כן דאין לנו ליפסול שום שטר מספק. ונ' ע"פ מש"כ הרשב"ם בב"ב דף קע"א ע"א המעם משום דקיום שמרות דרבנן וא"כ אם יהי' לו שטר שזמנו בכסליו והלואה הית' בתמוז על ק"ג דינר ויהי' לו ג"כ שטר שזמנו בתמוז והלואה בכסליו על ק' דינר וא"כ ממ"נ אחד מוקדם מספק ודאי נימא דהשטר של מאה מאוחר שלא להוציא רק מאה מספק אבל עכשיו נידע שהשטר של ק"ג מאוחר.

דף ג' ע"א תוספ' ד"ה תנ"א. לאו לאפוקי דרבי אלעזר וכו'. ולולא דבריהם הי' נ' כפשוטו דתני כוותי' דר"י היינו גם דר"א דמימרא דירי' ג"כ דר"י היא כדאיתא ביבמות דף צ"ו [ע"ב].

שם ע"ב תוספ' ד"ה ב"ו.ס. ואע"פ שהוא תחלת פרשה וכו'. ובספרים שלנו הוא סוף פרשה.

דף ד' ע"א תוספ' ד"ה שלשה רגלים. ומתניתן דניסן ר"ה ר"ש הוא וכו'. דבריהם תמוהים דהא מפורש הכא דר"ש היא ונ' דהר"א דר"ש בא רק לפרש דברי ת"ק דכוותי' מצינו בנדריים דף מ"א במשנה ר" אומר וכו' כמש"כ הר"ן ורא"ש שם והא דקאמר ר"ש היא משום דלת"ק לא נודע שמו כמש"כ הר"ן שם סוף דף ל"ה ולזה הוכיחו מלק' דף ז' [ע"ב] דר"ש גופי' סבר רק כסדרן מדאמר נסיב לה אליבא דתנאי לא הו"ל למימר רק דר' סבר כת"ק דהכא ואיהו ס"ל ג"כ כר"מ במעשר בהמה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה תפשת. לא דמי להא דדרשינן ימים ב' רבים ג' וכו'. נ' כוונתם דהאי דדריש בספרי פ' שופטים על כי תצור ימים רבים דדריש מיני' שפותח בשלום ג' ימים והביאו רש"י בתורה וה"ל ג"כ להקשות אימא טובא ולתריץ תפשת וכו' ולזה כ' דשם פשיטא ל' לתפוש המועט דלמרובה אין שיעור אימא ק' ואלף אבל הכא שפיר קשיא ל' דנתפוש המרובה דיש לו שיעור כשמונה ימי החג ואפ"ה משני דמינקוט לחומרא עדיף כמש"כ תוספ' ביומא דף ע"ב ע"א ד"ה נעביד שכי' אבל ס"ד גם אהיכא דליכא שיעור לתפוש המרובה והגאון ר"י בערלין רשם בצידו בת"כ שיקרא כי יזוב וכו' ולא ידעתי כוונתו.

דף ז' ע"א גמר' ואימא מרחשון. הקשה מהרש"א א"כ יהי' אייר ראשון וזה כבר דחה בגמר'. עוד לדקדק כיון דכבר פריך מידי רוב אביב כתי' מאי משני בעינא רוב אסיף ונ' דאביב יש לו ב' פירושים או ראשון לכל התבואה כמו בכורים או כל זמן שהתבואה עדיין לחה ובתחלה על ואימא אייר משני בעינא אביב כלומר ראשון לכל התבואה וזה רק לדוחק דאינו עיקר פירושו של אביב אך כי משני בעינא רוב אביב כלומר שרוב התבואה לחה מתורץ גם קושיא הראשונה על אייר דבאייר רוב התבואה כבר יבישה וכי מדהה מידי רוב אביב כתיב א"כ יוכל להיות

ג"כ אייר ראשון ופריך שפיר ואימא מרחשון ורש"י פ"י בפ' כי תבוא על פסוק ושמחת בכל הטוב שהחג זמן שמחה שאדם מלקט פירותיו וכו' וממעם זה נחא ל"י יותר על אסיף לפרש רוב אסיף כיון דכל החג הוא לשמחה שאוסף פירותיו לבית ואם רוב התבואה בשדה אינו שמח.

דף ח' ע"א תוספ' ד"ה והר"י יש תימא וכו'. כי בפ"י דמקשין העולם אמאי לא הקשו תוספ' על והרי יובלות קמא. ונ' דק' אמאי נאד רב שישא מפירוקא דרב פפא הא האמת הוא כן דלא הייל מאורתא ונ' דר"פ ורב שישא פליגי בפלוגתת בה"ג ור"ת בתוספ' מנחות דף ס"ו ע"א] ד"ה זכר אי הילכתא ניקצר ביום כשר או לא דלכאורה הא משכחת י"ו בניסן כ"ה דחייל מאורתא לענין היתר קצירה דקודם לעומר אסור לקצור והקצירה ה"י בלילה ואז מותר לקצור וצ"ל ר"פ סבר נקצר ביום כשר ולכך לא פסיקא ל"י כמו דאמרינן לעיל גבי תרומת שקלים אבל רב שישא סבר ניקצר ביום פסול שפיר הו"ל למיחשב ר"ה לענין קצירה לכך הוצרך לתרץ משום דתלי במעשה ועיי' לקי' ע"ב בתוספ' ד"ה בעשרה ובמהרש"א שם הנראה מדבריהם דכל הקושיא היא אליבא דרבא דהכא לפ"ו בוהרי יובלות קמא נחא להו דפריך אליבא דרנב"י דלדידי לא הוה מוקמינן בל"ז כר' ישמעאל וכו' אבל השתא דכל עיקר פירוקא דרב שישא הוא משום י"ו בניסן וזה רק לרבא הקשו שפיר דלרבא בל"ז צריך לאוקמי כר' ישמעאל וכו'.

דף ט' ע"א תוספ' ד"ה שהר"י אלמא אפי' תולדות וכו'. לכאורה לא הוו צריכי להקשות מכת כ"ש אלא בפשיטות דאיצטריך קרא לחרישה למ"ד חורש בשביעית לא לקי ונ' משום דהו"מ לומר למ"ד לא לקי אבל איסורי מיהא איכא אפי' מדאורי"י וכן אמרו באמת בשיטת הרמב"ם וא"כ אכתי מיותר בהריש תשבות דאינו אלא עשה וזה בל"ז ידעינן לכך הוכיחו מתולדות דע"כ בעי' למימר התם דאפי' איסורא דאורי"י ליתא דאלי"כ אכתי לא מתורין הא דמקשין דאיך התירו דאורי"י משום פסידא.

שם רש"י ד"ה כל האוכל. מדקאמר בערב ע"כ לא מקפיד אענוי דתשעה וכו'. לכאורה מאי שייך אינו מקפיד ונ' כוונתו דודאי מודה הייא בר רב דצריך להתענות במ' מצד תוספת וא"כ אמאי נאיד מפשוטו אלא דקשיא ל"י דבערב משמע משחשיכה והוי תרתי דסתרי וע"כ דבערב אתי לאורי"י דלא נידרוש בתשעה אענוי ותהא עינוי דתוספת מפורש בהדיא בתורה אלא נידרוש בתשעה אוכל ותוספת עינוי אסורה בל"ז ולא במפורש ונ"מ שאין ממחין לנשים כדאית' בש"ע סי' תר"ח [ס"ב] וזה שכו' רש"י לא מקפיד אענוי.

שם ע"ב תוספ' ד"ה מר כ"ב. כשנפסקה מאביה כדמוכח לקמ"י וכו'. לא ידעתי שום הוכחה ואפשר מדר"ה שלו תשרי ואי לא נפסקה א"כ על ההרכבה ג"כ שם אילן וניהוי ר"ה שלו שבט.

דף י' ע"ב תוספ' ד"ה שלשים. אע"פ שנמעה באיסור בתוספ' שביעית ג' ימים וכו'. אבל ברין כתוב בשם ר"ת דליכא איסור כלל בנמיעה בתוספת יותר מכדי קליטה לכל חד כדאית' ל"י.

דף י"א ע"ב רש"י ד"ה ואזרו. נמצא טלה עולה בבי שעות אחרונות בלילה וכל היום הוא שיקע וכו'. בזה ודאי דבריו קשים כיון דמתחיל לעלות ב' שעות אחרונות בלילה מתחת הארץ בגובה כיפת הרקיע א"כ עד ד' שעות ביום עולה תמיד ומגיע לאמצע גובה הרקיע ואח"כ יורד ואז בשעה ה' מתחיל לשקוע ונ' דרש"י סבר הא דכל חדש מה שמזל שלו עולה בתחילת היום האי עולה היינו לאמצע גובה כיפת הרקיע וא"כ בניסן מתחיל לעלות טלה מתחת הארץ בשעה ג' אחר תצות הלילה ובהאיר היום כבר הגיע עד ב' שלישים מגובה הכיפה ואז עולה בבי שעות הראשונות מהיום עד אמצע הכיפה דהיינו הנקודה הגבוהה וכן כל המזלות בחדשם לפ"ז כ' שפיר דבאייר שור עולה בבי שעות הראשונות ביום לגובה הכיפה היותר גבוהה וא"כ טלה כבר שוקע למטה ואין דרך הגשם לירד מהצדדים והוצרך לשנות להעלותו אבל מדבריו בפ' המקבל לא משמע הכי ונ' לדבריו דשם לישיב גירסא דהכא ע"פ מש"כ רש"י על כי לימים עוד ועל פסוק ויהי הגשם שהקב"ה עשה כל מצדקאות אולי יחזרו בתשובה לפ"ז נאמר דאף שגזר המקום להוריד בי"ז ולא המתין להם עוד מ"מ רצה לעכב עד סוף היום לפ"ז באייר שבסוף היום הוא שוקע הוצרך לשנות להעלותו אז ומה דאמר שוקע ביום ובחשון עולה ביום היינו בסוף היום דבחשון טלה עולה בסוף היום ואז הגיע הזמן להוריד המבול.

דף י"ב ע"א תוספ' ד"ה אהד. ותימא דה"מ לשנויי ד"ה וכו'. ונ' דלענין חדש וישן דאיירינן ב' אדרבה מצינו לעיל דף ח' [ע"א] ומייתי ל' רש"י במתני' בשתי מעשרות הכתוב מדבר א' מעשר בהמה וא' מעשר דגן ולעיל נמי בפירקין וכו' וקתני נמי בכור ומעשר עיין מהרש"א שם בד"ה ומעשרות דבגירסתם אדרבה ליתא רק בכור וע"כ מעשרות משמע מעשר בהמה ודגן ויש לכונן דבר' לגי' רש"י דבכור ומעשר בהמה משתמע מדי' אלקי' וע"כ מעשרות היינו רק מעשרות דאיתנהו בדגן ה"ל לאקשוו אירקות וכו' נ' דדברי המקשן מקושרין היטב דמתחילה לא קשיא ל' כלל אמעשרות דהויא מעשר דגן דאורי' וירק דרבנן ומדקדק תחילה אפירוש ירקות דתנא ברישא ומפרשי ל' אמעשר ירק ומקשה ומפרק וע"ז קשיא ל' א"כ מאי ניהו מעשרות ליתני מעשר.

שם ע"ב תוספ' ד"ה התבו אה. דתרווייהו בכלל תבואת יקב נינהו ועוד דשיעור אחר תנא וכו'. הנכון על קושייתם השני' כמש"כ הפ"י דשיעור זה דוקא בענבים אבל לתירוש אזלינן בתר שלישי ומצאתי און לו ממש"כ הרמב"ן בפרשת עשר תעשר דמעשרות ענבים דרבנן ודאורי' רק תירוש ומתורין מה שהקשו דמגלן בענבים השיעור המפורש בהן ויש לרדקדק אמש"כ רש"י דתירוש נמי קרוי תבואה א"כ כל פירות האילן נמי קרויין תבואה דכתיב בפרשת ערלה ורבעי להוסיף לכם תבואתו ונ' דרש"י סבר כמ"ד כרם רבעי ופליגא הך מתני' אמתני' דאתרוג לקי' דף י"ד וא"כ תבואה דכתיב ברבעי לא איירי רק בכרם ובברכות דף ל"ה [ע"א] אמרינן לענין זית כרם זית איקרי כרם סתמא לא איקרי ה"נ נימא בלשון משנה זית

תבואת יקב איקרי תבואה סתמא לא אבל לענין תירוש סמך רש"י אקרא דרבעי הנ"ל רק משום דמהתם לא מוכח בהדיא אתירוש דאיקרי תבואה לכך מיייתי מתבואת יקב דמוכח דתירוש נמי איקרי תבואה.

שם תוספ' בא"ד. וא"ת דגרסי הבאושים, לא ידעתי מה חידשו בזה ונ' דמאי דהעתיקו דהנן הבאושים צ"ל והאבשים וכן איתא במשנה שם ופירשו שם שהוא בחילוף אותיות ולכך כתבו דא"ת גרסי בהדיא באושים.

שם בא"ד. כד אמר י"נן בפרק המוציא יין אנפיקינון וכו' ואמרנון בפ' אלו עוברין עמילין וכו'. הקשה בפ"י מאי מייתי מהני להתחייב במעשר דתלי במידי דאכילה, ונ' למאי דאיתא נדה דף ל"ב [ע"א] בתרומה לרבות הסך כשותה שפיר מיייתו מאנפיקינון ועמילין של מבחים נמי למש"כ המג"א ריש ס"י תמ"ב בדעת רש"י ור"ן דעכ"פ ראוי לאכילה קצת א"כ שפיר דינן להתחייב במעשר.

שם תוספ' ד"ה מנהג. דהאי דהכא איצטריך ללמד על חריש וכו'. והיינו ע"פ מש"כ לעיל [דף ט' ע"א] ד"ה שהרי מדקצירה לתוספת חרישה נמי וכו' ומ"מ מאן מוכח דילמא חרישה לגופה לכך נכתב קרא דהכא על קציר שביעית בשמינית דליהוי ובקציר מיותר ודנימא דע"כ אתי לגלות על חריש שהוא לתוספת והמהרש"א והפ"י נדחקו בדבריהם.

דף י"ג ע"א תוספ' ד"ה דאקריבו. ואתא קרא לספר שבחו של מן וכו'. נ' שהוא תירוץ בפ"ע דאשמועינן שאם הו' להם מן עדיין לא היו אוכלים.

שם בא"ד. מ מה שהיו תגרי נכרים מוכרין להם וכו'. עיין בפ"י דהך וכו' הוא תירוץ אחר וצ"ל או כר"י והנה השתא קיימינן ל"מ"ד בכ"מ שאתם יושבים וא"כ ק' מאיזה טעם מותר של התגרים ונ' דהא ודאי לכ"ע דעד ביאתן לארץ לא נאסרו בחדש רק ר"ת ס"ל לעיל דרק מה שגדל מאז בואם לארץ זה נאסר להם ולכך אכלו מן הישן במ"ז והירושלמי סבר דעל כל תבואה שבעל"י חל האיסור בביאתן לארץ ותגרי נכרים מוכרין נ' שהוא מה שמכרו להם במדבר והביאום עמם לארץ וזה מותר להם הואיל דאישתרי אישתרי ועיי' בחולין דף י"ז ע"א גבי איברי בשר נחירה ובלא זה אין שייך לומר שתגרין מביאין תבואה לארץ ישראל המפרנסת שאר ארצות בתבואה כדכתיב ביחזקאל כ"ז פ' י"ז ומצינו זה הלשון ביומא דף ע"ה [ע"ב] שתגרי נכרין מוכרין להם במדבר.

דף י"ד ע"א רש"י ד"ה ולשמועינן. דאי אית ל"י בילה אמאי אשמעינן הכל הולך וכו'. ק' למש"כ תוספ' לעיל דף י"ג [ע"ב] ד"ה ויצבור דלר"ש צריך לפדות המעשר ולחלקו לעניים א"כ הו"א דסבר יש בילה ונפקא מינ"י אי הולך אחר גמר פרי דאין צריך רק להפריש מעשר עני בלבד.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ולשביעית. לא תניא הכא אלא מידי דבהאי אויל בתר חנטה וכו'. ובתחילת דבריהם כתבו ירק נמי אית ב"י שביעית משמע דבאינך ניחא דליתנהו בירק ואשמעינן דהוא כאילן לנהוג

ערלה וחשיב סתם מידי דאילן וצ"ל שיעור דבריהם כך דבאינך מצינו לומר כפשוטו שהוא כאילן לנהוג ערלה ורבעי מה שאינו בירק אבל בשביעית לא מצינו לפרש כן וע"כ מטעם חנטה אתינו אבל בערלה ורבעי עדיין מצינו לפרש כפשוטו אבל א"כ ק' ליחשוב כלאים ור"ה שבט וע"כ צ"ל דלא חשיב רק מדין חנטה ולקיסה ובערלה ורבעי כ"ג הכי יתפרש וכמש"כ רש"י.

דף ט"ו ע"א תוספ' ד"ה א.ו. בקמייתא בוי בסיון ר"ה לשתי הלחם ובאינך. דבריהם תמוהים מאד דמי איכא ספיקא למנין המועדים להדשי החמה ושתי הלחם ועומר במועדס קריבין.

שם תוספ' ד"ה י.ד. בין לענין מעשר שני ועני אויל בתר לקיסה ובחנם אייתי לק' דאבטולמוס וכו'. נ' משום דלכאורה מצינו לומר דר"ג במשנה דבכורים לא איירי רק לענין חדש וישן והכי משמע מה דאמר בשעת לקיטתו עישורו כלומר דעישורו הוא ממה שגדל בשעת לקיטתו ולא כמה שגדל בשעת חנטתו ואי איירי לענין שני ועני הו"ל לומר כשעת לקיטתו לכך באמת מייתי הגמרא דאבטולמוס וא"כ לא הוה צריכין לדחוק דלא קאי אליבא דר"ג אלא דלכ"ע צריך להאי טעמא רק דאבטולמוס לא צריכה ומהך בריית' לא הוה ידעי דהברייתות אינן שגורין כ"כ ולכך כתבו דזה אינו אלא דלענין מ"ש ועני נמי אויל ר"ג בתר לקיסה דבחנם אייתי הך דאבטולמוס וכוונתם במש"כ מ"ש ועני כלומר מה דתלי במנין שנות השמיטה דבחימיות מ"ש בשישית עני ובשביעית כלל לא ממילא חר דינא אית להו ובפ"י נדחק בזה.

שם ע"ב רש"י ד"ה חסורני ומיפלג פליגי רבה ור"ה במילתי' דאבטולמוס וכו'. אף דאבטולמוס תני בהדיא אחר לקיטתו למעשר דמשמע דאם נלקט בוי פטור מכלום כמש"כ תוספ' לעיל דף י"ד ד"ה ולשביעית בשם הירושלמי נ' מזה דרש"י לא ס"ל כן ולכך פי' שם דקאי אשני לשלישית אבל בוי סובר דהא בהא תליא משום דהוי הפקר לכך פטור ממעשר ורא"י דכל עיקר הפקירא ילפינן משמיטה כדאית' במס' פאה פ"ו וכיון דבת ששית פטורה מביעור א"א לפטרו ממעשר ולשיטתו אין מקום לדברי תוספ' לעיל ע"א ד"ה יד אלא דלר"ג נמי צריך להאי טעמא וא"כ מאי דתני אבטולמוס אחר לקיטת למעשר נמי לא קאי בפשוטו אלא בשני לשלישית ולכך פליגי אליבוי' בששית לשביעית ולשיטת תוספ' באמת צ"ל דלא מייתי דאבטולמוס אלא דאויל בתר חנטה לשביעית.

שם תוספ' ד"ה כ.ג.ו. בחנם נקט זיתים וכו'. ולמש"כ לעיל בתוספ' דף י"ב [ע"ב] ד"ה התבואה בשם הרמב"ן נחא דבזיתים שיעור אחר מביצרה.

שם תוספ' ד"ה ו.כ.י. נה.ג.ו. ומכאן סותרים מה שפירש"י וכו'. לא הבנתי דבריהם דהכא המנהג הוא נגד הדין והתם הוא כמו הדין דתני על הנוהגין איסור מלאכה אסורין במלאכה ומאי שייכי זה לזה

ואמר א' מהחבורה דה"נ קאמרי דאי אמרינן תנהגו משמע דאיכא דלא נהגו והא איסורא איכא.

דף ט"ז ע"ב תוספ' ד"ה ותוקעי ס. הי"נ אי מתרמי וכו'. הדר תוקע להו. ולענ"ד לא דמי דהתם הכהן עשה המצוה אבל בשופר התוקע אינו עושה תו מצוה ועיי' סי' תקפ"ה בב"י בשם תה"ד דמדונא הי' ראוי שהשימע יברך כשהתוקע יצא כבר והוי להתוקע עבר זימנ' לכך ליכא משום בל תוסיף.

שם תוספ' ד"ה כד"י. זימנא חדא בהיל ולא בהיל וכו'. נ' משום דבמתן תורה הי' ג"כ קול שופר והי' חירות ממלאך המות שהוא שטן ואח"כ נתבטל החירות לכך בהיל ולא בהיל דילמא יתבטל ג"כ אח"כ רק דבמת' הי' קול אחד כדמתרגם ולא יסף לא פסק לכך כי שמע תניין אמר אין זה כשל מ"ת וודאי דמשיח הוא.

דף י"ז ע"א גמרא' שנאמר. ויצאו וראו וכו' גיהנם כלה וכו' שפשטו ידיהם בזבול ואין זבול אלא ב"ה וכו' ומקריין בני גיהנם. והקשה מהרש"א בח"א כיון דגיהנם כלה האיך נידונין. ונ' פשוט דהיינו מה דאיתא בנדרים דף ח' ע"ב אין גיהנם לעתיד לבוא אלא הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה וכו' ורשעים נידונין בה וכו' ופירש הר"ן שם דהיינו אחר תחית המתים וסוגיא דהכא ג"כ קיימא ביום הדין אחר התחי' כמש"כ רש"י לעיל סוף דף ט"ז וא"ש דגיהנם כלה והם נידונין בחמה ועי' מסיק וכל כך למה שנידונין בחמה מפני שפשטו ידיהם בזבול ע"פ מה דאיתא בבבא בתרא דף ד' ע"א] הוא כבה אורו של עולם יעסוק באורו של עולם דהיינו בנין ב"ה ולכך אלו שפשטו ידיהם בזבול בב"ה שהוא אורו של עולם יענשו בחמה שהוא אורו של עולם ואמר ומיקריין בני גיהנם ע"פ מה דאיתא בעריות פ"ב משנה ט' האב זוכה לבן בנוי ונ' דה"ה להיפך וכיון דגיהנם כלה והם בשחרותם מאש הגיהנם כמו שאם האב שחור הבן אחריו שחור כן הם בני גיהנם ששחרותו ניכר בהם וכן כ' הרמב"ן בסדר בראשית בפסוק והארץ הי' תהו שאש היסודות חשיכה ומסתמא אש הגיהנם כן הוא.

שם ע"ב גמרא' ורפא לו כתיב וכו' הוי אומר זה גז"ד. בזה נ' ליישב כפשוטו מה שנדחקו כל המפרשי התורה בסד' בשלח בפסוק כל המחלה לא אשים כי אני רופאך כיון שלא יחלו מה צריכין לרופא והיא כפשוטו ע"פ מה דאיתא שם דף י"ה ע"א] דאפילו גז"ד שיש עמו שבועה נקרע בתורה ובג"ה זה שאמר והישר בעיניו תעשה זה ג"ה כמו שדרשו חז"ל על ועשית הטוב והישר זהו לפניו משורת הדין ושמירת כל חקיו זה תורה כמו שכי' רש"י בפ' ואתחנן על ושמרתם ועשיתם זו משנה או לא אשים המחלה אף שנגזרה אני רופאך וקורע הגזר דין.

דף י"ח ע"א תוספ' ד"ה רב ה. אי לאו מולא הוה מגין עליו זכות תורה. וקי' א"כ הכא דדייק ארבה משום דעסק בתורה לחודה חיי מ' ואב"י עסק בג"ה ג"כ חיי' סי' דילמא משום מול אבל באמת מצינו דאב"י ג"כ לא הצליח במול בעירובין דף ס"ח ע"א כיון דאי בעו מינאי ולא

אפשר למיתבה נהלוי וכו' וברש"י שם וא"כ אבוי ה' ריע מזלי ואפ"ה
חי ס' ע"כ משום ג"ה.

שם ע"ב רש"י ד"ה דאמר. ומתני' בזה"ל מיירי מדקתני וכו'.
עיון בפ"י הקשנו על רש"י הא בל"ז מוכח מרישא מדיוצאין על ט' באב
דלאחר חורבן מיירי ועיי' בפ"י המשניות לרמב"ם דמפורש בדבריו דבבית
שני היו מהענין בט' באב.

שם תוספ' ד"ה הוא יל. דצרה אחת הוכפלה בו פ"י חרבן הבית
ק' למאי דהביאו בסמוך ד"ה זה דבבית ראשון הובקעה העיר בט' בתמוז
ואי' בירושלמי פ"ד דתענית הלכה ה' למ"ד בט' הובקעה נחרב הבית
בר"ה אב א"כ לא הוכפלה צרה דחרבן בט' באב ועי' הירושלמי נ' לפרש
מאי דכתיב באיכה א' קרא עלי מועד לשבור בחורי ובתענית דף כ"ט
[ע"א] דרשו מועד על ר"ה אב דמלווי מליוה ועי' הנ"ל נ' למאי דאיתא
שם בירושלמי סוף ההלכה פ' אלף פרחי כהונה ברחו להם לתוך קלתותים
של ב"ה פירוש התאים ונשרפו באש ועי' אמר קרא מועד דהיינו יום ר"ח
לשבור בחורי דהיינו פרחי הכהונה שנשרפו בו ביום.

דף י"ט ע"א גמ"ר' שלפניו נמי תיפוק לי' דה"ל יום שלאחר
ר"ה. הקשה בפ"י אמאי לא פריך תיכף מלפני צום גדלי. ונ' עי' מש"ב
הב"י בא"ת ס' תי"ח בשם הרמב"ם דר"ה אסור בתענית מדאורי"ו ונ'
בדעתו דהספד מיהו מותר מדאורי"ו וראי' מדשרינן הספד בפני ת"ח
כדאי' ביר"ד ס' ת"א ואי דאורי"ו הא לא דחי כבוד הבריות בקום ועשה
וני' דבעל הסוגיא דהכא הוא רב אשי ועיי' בתוספ' ביצה דף ל"ה [ע"א]
ד"ה ואמר ואיהו סבר בתענית שם דשלפנו בהספד מותר אם לא שמוטל
בין ב' י"ט כמו שהביאו התוספ' בסוגין [ד"ה אסורין] לפ"ז ניחא מתחילה
לא הוה מצי להקשות דה"י סבר דרב באמת הכי משני על מה שהקשה
דהוה לי' יום צ"ג כלומר ואי דליהו אסור בהספד הא צ"ג נמי אסור
דלששון ולשמחה כתיב בהו כדאמרינן במגילה דף ה' [ע"ב] שמחה
מלמד שאסורין בהספד על זה משני לאסור יום שלפניו דאי משום לפני
צ"ג בהספד מותר והשתא דשם ב' י"ט על הג' בתשרי צריך חיזוק יותר
ואסור בהספד כנ"ל בדבריו רב אשי וחד סברא הוא ולכך פריך תיפוק
לי' דאסור בהספד משום שמוטל בין ב' י"ט אחר ר"ה וקודם צ"ג ומשני
לי' דאורי"ו לא בעי חיזוק השתא הבין רב אשי דעי"כ לא מיירי לענין הספד
ומטעם ב' י"ט כנ"ל דא"כ מאי הוי משני הא הספד בר"ה רק דרבנן
ואכתי בעי חיזוק ועי"כ דלא מיירי רב רק לענין לאסור שלפניו בתענית
ולזה הקשה תיפוק לי' משום לפני צום גדלי.

שם תוספ' ד"ה הא. דמ"מ רבי שסדר המשנה וכו'. לא ידעתי
מאי ענין רבי למגילת תענית דהוא ברייתא ובשבת דף י"ג [ע"ב] איתא
חוקי' בן גרון כתבה ואפשר דכוונתם אתעניתים המאוחרים ממנו אבל
שרבי סדרם מנא להו ואפשר שצ"ל רבי הייא שסדר הברייתות. — והנה
בתענית דף י"ח [ע"א] מתרין אבוי אהא דפריך תיפוק לי' דה"ל בתר כ"ה
לא נצרכה אלא להדש מעובר וק' לכאורה אכתי בל"ז האיך הוה רשאין

להתענות רילמא יבאו עדים ויהיה למפרע מתחילת הלילה ר"ח כדאיתא בתוספ' ל'ק ד' כ' [ע"ב] ד"ה חצות צ"ל דנ"מ מן המנחה ולמעלה דאף אם באו עדים לא יקבלון כמש"כ הרמב"ם פ"ג מהל' קידוש החדש ואף דנהגין אותו היום ג"כ קדש היינו דוקא בר"ה דלא ליולולו כמ"ש רש"י בר"ה ד' ל' [ע"ב ד"ה בר"ה] והיו רשאין מאז להתענות ועתה משום לפני י"ט אסור אע"ג דהוי רק מקצת היום כמש"כ תוספ' ד"ה אוסרין אך שזה דוחק קצת וא"כ מאי בעי בתענית דף י"א אי מתענין לשעות הא לפ"ז הוי מוכח מהך ברייתא דמגילת תענית וצ"ל משום דבמסקנא מתריץ בל"ז דנ"מ אי בטלו לעשרים ותמניא אבל למש"כ תוספ' דפריך רק על רבי שסדר המשנה ק' דהא לאחר חורבן תקן ריב"ז שמקבלין כל היום א"כ בל"ז אסור כל היום להתענות שמה יבאו עדים וצ"ל לדעת התוספ' דאביי סבר דיום שלפני או לאחר היו"ט גרידא גם להספד אסור ולכך לא מצי משני כרב אשי ולמש"כ בסמוך בדעת הרמב"ם דמודה בהספד בר"ה רק דרבנן א"כ נ"מ לענין הספד מצד ר"ח מותר דהוי ספק דרבנן ואסור משום לפני י"ט והנה שם בסמוך [תענית דף י"ז ע"א] פריך לימא מתשעה ב' וכו' וק' עדיפא ה"ל להקשות לימא מעשרה ב' ותמניא בל"ז אסור משום תמידא ותשעה משום לפני י"ט וכי תימא יהא מותר בהספד זה אינו דהא מוטל בין ב' י"ט וצ"ל דבעי להקשות לכ"ע ולאביי לית ל' הך סברא מדלא משני כרב אשי וא"כ ה' תשעה מותר בהספד לכך פריך לימא מתשעה אבל למש"כ בדעת התוס' דאדרבה לאביי לפני י"ט גרידא אסור בהספד הדרא קושיא לדוכתה ה"ל להקשות לימא מעשרה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה מ' מ' ו' ע' ז' א'. דמאז לא היו נוהגין בו. הדבר תמוה אם הם לא נהגו ואנן ניקום ונינהג וני' ליישב קצת דודאי יש שום טעם לאסרו חג ומ"מ משום טעם קלוש לא רצו לעשות דבר חדש אך באמת מצינו דכוותי' ב"ט דכבריהם דאסורין לאחריהן וא"כ אף ד"ט דאורי' לא בעי חיזוק כדאיתא לעיל ע"א בצירוף אותו טעם גזרו שפיר וזה שייך מבית שני ואילך אבל קודם בית שני לא ה' עדיין מגילת תענית דכל הני מילי איתרעו בזמן בית שני ואף שהיו הד' צומות אפי' נהגו בהם בזמן ההוא מ"מ בהם לא ה' אסור לאחריהם כדמסיק לעיל שם דדברי קבלה כד"ת דמו וה"ה לפורים וכמש"כ הר"ן ספ"ק דר"ה ואף שתוספ' בתענית דף י"ח [ע"א] ד"ה רב לא ס"ל כן דבריהם באמת תמוהים דהא ודאי דברי קבלה הוא ודוחק לאמר דקאו לדעת המקשן דל"ל הך סברא ונ' דזה תלי במאי דפליגי במגילה דף ז' [ע"א] אי ניתנה ליכתב וא"כ תוספ' שם קאו לתריץ למ"ד לא ניתנה ולא הוי תו כדברי קבלה אפי' ולכך כתבו הכא ועוד וכו' משום דאי אמרינן לא ניתנה א"כ ה' או בפורים אסור לאחריהן וה' שייך שפיר לנהוג באסרו חג כיון דיש דכוותי' ועיין בר"ן ספ"ב דתענית ד"ה ולענין הלכה.

שם תוספ' ד"ה מתני' תן אם עיברוה אחר כך היכא ידעי. פי' דודאי הרחוקים שאין מגיעין אליהם כלל שלוחי ב"ד מ"מ לא אתו ליולולי בחמץ דעד אותו זמן ידעי ממילא כמש"כ רש"י בסנהדרין דף י"א ע"ב

ד"ה ממעטני דמקביעות העיבור עד פסח הוא לכל הפחות חדש ומחצה
 ובתוך אותו הזמן נודע העיבור בא"י ועיי' לקי' דף כ"א רש"י ד"ה תרי
 ירחי ואי משום קריאת המגילה בזה בלא עיבור בשום פעם לא ניתקנו
 כיון דאין מגיעין להם שלוחים ולכך לא הקשו רק על הסמוכים דסבר
 תנא דמתניתן דניתקנו בקריאת המגילה במאי דימנו לעולם שלשים מר"ה
 אדר ויום שלאחריו יקבעו לר"ה ויקראו בי"ד בו הא לא ידעו בזמן הקצר
 הוה מהעיבור כלל והפנ"י הניח דבריהם בצ"ע וממקום שהקשה אדרבה משם
 מוכח להיפך כנ"ל דהאיגרות על העיבור לא היו רק להגולה שבמדי ודכוותיהו.
 שם גמר' ל י מ א ב ה א קמיפלגו יכו. ג' הא דנראה לגמר' דוחק
 דליפלגו בהא דא"כ סברה סתם מתנ"י נוהגות בראשון וסתרי סתמי אהדדי
 דבמגילה שם סתם שקורין באדר שני ולכאורה ק' לר' הונא וערכין דף
 ח' [ע"ב] דמפרש לא נראה לעבר ואיתא כרשב"ג כדאי' שם בסוגיא ואכתי
 סתרי סתמי ואפשר דאסתם דהתם לא חיישינן דלא נקטי' רק משום סדרא
 דאין פוחתין ועיין נדח ד' נ' ע"א. והלחם משנה פ"ג הל' ט' הקשה על
 הרמב"ם כיון דפסק כרשב"ג ה' לו להביא דיוצאין גם על אדר שני ונ' דתוספ'
 ד"ה ועל הקשו למ"ד משום מתייא לא שייך קילקול מועדות ומסקי דהקילקול
 הוא משום הראי' ונ' דרש"י נמי מודה למ"ד משום מתייא דמפרש כפי' התוס'
 אבל למ"ד משום ירקיא נוחא ל' לפרש כפשוטו דאיכא קילקול מועדות משום
 ירקיא בראשון דחג ושמיני עצרת ומשום דסוגיא בעלמא כמ"ד ירקיא מדנקטי'
 ס' אר"ץ ולמ"ד מתייא ליתא רק ד"ו מפרש אליבא דהך מ"ד ולכאורה
 מאי פריך על א"ש לא קתני אטו כי רוכלא ליהשוב כיון דתני על אדר
 מפני פורים ממילא כל אימת שהוא פורים צריך לצאת רק הקושיא מהמנין
 וי"ו הא לפעמים יוצאין ז' פעמים אך דילמא וי"ו איתא ברוב שנים ועיי'
 בפסחים דף ע' ע"ב ודף ע"א [ע"א] אבל א"ש דליתא בכל שנים לא מני
 אך א"כ לא הוי ל' למנות ג"כ תשרי דג"כ ליתא בכל שנים דאם ר"ה
 אלול ה' בויו"ו או בא' או בב' מאי טעמא נדחהו לתשרי ועיי' בפ"י
 בתוספ' הנ"ל ואפילו הכי קחשיב ושפיר הקשה אך התנית למ"ד משום
 ירקיא פריך שפיר אבל למ"ד מתייא ע"כ מפרש כפירוש התוספ' וזה משכחת
 בכל שנים א"כ לא ק' כלל מא"ש ובוה נראה לפרש מאי דאמר בערכין
 דף ט' ע"ב וקמפלגו בעיבור שנה דקשה הלא מהולקים רק בפירוש המשנה
 ומאי איכפת להו אי מתניתן אתיא כת"ק או כרשב"ג אך בזה נוחא עולא
 לשיטתו דסבר בסמוך דף כ' משום ירקיא וא"כ ק' קו' הגמר' מא"ש
 וע"כ צריך לאוקמי כת"ק דלעולם שלשים א"כ לא מצי לאוקמי מתניתן
 דערכין כרשב"ג הוה סתרי סתמי אבל ר' הונא סבר משום מתייא ולא
 ק' כלל מא"ש כנ"ל מוקי שפיר מתניתן דערכין כרשב"ג וכיון דתליא בפלוגתא
 דאמוראי ולא מכרעא כמאן אי משום ירקיא או מתייא שפיר בחר לו
 הרמב"ם כמ"ד משום מתייא ולינקוט לשון המשנה ויתפרש ג"כ ארוב שנים
 וגם המשנה כמו שהוא לפנינו בערכין נקטה ולא נראה לעבר והיינו כר'
 הונא דאתיא כרשב"ג ומתנ"י דר"ה נמי מצי אתיא כוותי' רק דלא חשיב
 מה דליתא בכל שנים.

שם גמר' וכך היו נוהגין בגולה ומשום רבינו אמרו וכו'.
 דברי הגמר' תלומים פשיטא דכך היו נוהגין ובמקום שלא הגיעו שלוחין
 איך היו נוהגין אם אינן יודעין כלום ונ' על פי' מה שכתבתי בסמוך
 בתוספ' ד"ה מתניתין דמשמע שם בסנהדרין דלבבל ומדי ודכוותי' היו
 צריכין לשלוח אגרות להודיע העיבור אבל בכל א"י ממילא ידעו עד זמן
 הפסח וזה שהעיד ר' סימאי כששולחין הב"ד אגרות לבבל ומדי להודיע
 העיבור יש בידם לקבוע להם שיעשו מלאין או חסירין וכו' דבזמן ההוא
 ב"ד עצמן עדיין לא יודעין זמן ר"ה שלהם אבל להרחוקים האלו צריכין
 לקבוע שלא יעשו אגודות אגודות וכך היו נוהגין בגולה כלומר אותן שבא"י
 שאין שלוחין מניעין אליהם כגון אם ב"ד קבעו על שבבבל וכו' שניהם
 כלאים והרחוקים שבא"י ישמעו בזמן הפסח שהב"ד חיסרו אדר ראשון
 אעפ"כ עושין פסח ע"פ חשבון שניהם מלאין ועל זה פליג רב בתרתי
 דסברי דלעולם קובעין להם ב"ד באגרות א' מלא א' חסר ובהא ג"כ פליג
 דאם אירעו שנודע להם בזמן פסח עיקר קביעות ב"ד האיך קבעו ע"פ
 הראוי' עושין על פיו וכל הך רבותא קמ"ל ר' סימאי קאמר דאפי'
 שבא"י אינם עושין על פי שמועתן ורב אמר דאפילו שבחוין לארץ חזרין
 לעשות ע"פ שמועתן אם אירע ששמעו קביעות ב"ד ע"פ הראוי' וזה שפי'
 רש"י עד שיאמרו לך הבאים מא"י לרמוז דעל שבחוין לארץ קאי אבל
 מעיקר קביעות ב"ד לא איירי כלל ר' סימאי ורב וריב"ל ודאי על הב"ד
 קאי בקידוש החדש ממש ואעפ"כ פריך שפיר אי ס"ד דביד לעולם יקדשו
 ויעשו חסירין אמאי קובעין על הרחוקים האלו בכל אפן שירצו אלא
 ע"כ דב"ד יקדשו ע"פ הראוי' כמו שתראה אם מלא אם חסר וזה פי'
 הגון הבנתו מדברי הרמב"ם סוף פ"ד והמראה מקום ציין על לעולם אחד
 מלא וכו' מיי' פ"ה הל' ה' וזה אינו דשם לא איירי בהא כלל אלא חשבון
 הלבנה גרידא שצריכין ב"ד לדעת ועיקר כוונתו לזמן הזה כמש"כ שם
 בהל' ט' אבל בפלוגתת ר' סימאי ורב אדרבה פסק כסתם עדות דר'
 סימאי כנ' בסוף פ"ד.

דף כ' ע"א גמר' ניעבריה האי דנא וניקדשי' למחר וכו'.
 הא ודאי דעל דין תורה לא קשיא ל' כיון דאפשר למחר לא לידחי
 כיון דקרבתות תלוין בקידוש החדש וכל עבודה רוחה שבת ומהאי
 טעמא לא הקשו בל"ז מסיפא דבזמן ב"ה מחללין על כולן דדינא הוא
 משום קרבתות ומה ששייך בענין עבודה לא גזרו חכמים גזירתם ולא
 הקשו רק לאחר הורבן וגזרו חכמים על כל חדשים והניחו אלו מטעמי'
 כל דהו כיון דלא איכפת לן אי נעבר' הוה להו ליגזור גם עליהו ונ'
 דעל תשרי לא קשיא ל' דניעבר' דבהא ודאי ניתא להו להעמיד על דין
 תורה לחלל שבת דאי נעבר' יהא יום ערבה בשבת כמש"כ תוספ'
 לקמן [דף כ"א ע"ב] ד"ה על ניסן ולא קשיא ל' רק על אדר ולכאורה
 יש לתמוה על תמיהת התוספ' דשם למש"כ בסמוך דף י"ט [ע"ב] ד"ה
 אדר דלמסקנא קיימינן זימנן מלא וזימנן חסר א"כ מאי תיקשי' להו
 מיום ערבה הא אי זימנן מלא וכו' ע"כ צריך לאוקמי דאיכלע יום

שלושים ואחד בשבת כתירוץ הגמרי אך נר' התוס' קאי על מה שפי' רש"י שם הטעם במתני' דע"כ דלא חייש רש"י לאותה תיובתא דמסיק בגמרא ובאמת ל' בשבת וע"כ דלא חייש רש"י לאותה תיובתא דמסיק בגמרא ובאמת הרמב"ם פ' ח' הל' ה' נמי פסק דאדר הסמוך חסר א"כ שפיר הקשו עליו אי איירי ביום ל' תיפוק לוי' בשביל יום ערבה כס"ד דמקשין דהכא דהוה ניהא לוי' מתשרי כנ"ל דהכא ודאי ליכא למימר דלכך ניהא לוי' מתשרי משום ע"כוב יציאת השלוחין דא"כ מניסן נמי לא קשיא וע"כ דהיינו משום דאינו רק סעד וסמך אינו מספיק לקושיות ניעבריי אבל הטעם דיום ערבה ע"כ טעם מספיק דהא משה"ה לא הוה קשיא לוי' מתשרי ולפי' רש"י שבקה המתני' אותו טעם ונקטה טעם סעד וסמך אבל התוס' לדעתם ע"כ לא מצי לפרש הטעם ע"כוב השלוחין אלא כפשוטו דלכך השיבו וכו' כמש"כ שם בשם הקונט' במתני' ועיי' בפ"י שם שנדחק הרבה בדבריהם דאמאי לא הקשו אמתניתין גרידא.

שם רש"י ד"ה הכא. ולא נראה החדש אתמול אלא היום וכו'. לכאורה ק' מי דחקו לפרש כן דילמא לעולם דנ' אתמול והתחילו לילך אתמול שיגיעו היום בשבת לביד שהוא ממקום ראיתן מופלג כ"כ ונ' דק' מאי פריך ניקדשי למחר דילמא באמת הכי הוא דמקום ראיתם מופלג כשני ימים וצריכין לילך היום שיוכלו להגיע מחר לביד אך זה אינו דע"כ בכה"ג לא מחללינן מדתנן במתניתין לק' דף כ"ב לוקחין בידן מזונות שעל מהלך לילה ויום ומאי פסקא הא זימנין דצריכי טפי כנ"ל אלא ע"כ דלא מחללינן כה"ג ובוה ניהא לעיל דפריך אי אמרת לעולם חסר אמאי מתחלינן למאי דלא ידע דמצוה לקדש על הראי' תיקשי לוי' אמאי אזלי כלל ולדבר זה העירני אחד מהחבורה אך ודאי זה ידע דמצוה לקדש וכו' אך לחלל שבת הוכיח ממשנה הנ"ל דאין מחללינן משום מצוה וכו' כיון דמחר בלא העדים יקדשו ב"ד החדש ומשני לעולם משום דמצוה וכו' ושאני התם במשנה דליהו על הראי' דאתמול אבל על ראייה דיומי' שפיר מחללינן לפ"ז אתי שפיר דהוכרח רש"י לפרש שלא נר' החדש אתמול אלא היום דעל ראי' דאתמול לא מחללינן.

שם תוספ' ד"ה מאי. כדי שלא יהא ב' יומי מספק. פי' דאם הי' חוק קבוע לביד שלא יעברו אלול לא יצטרכו בני גולה לעולם לעשות תרי יומי אלא לטובתם אתו משום ירקיא ומתאי ונ' דתוספ' קאי הכא בשיטת רש"י לעיל דף י"ש ד"ה ואל דלפירושם כל"ז צריכין לעשות מעובר כמש"כ שם כדי לקדש ע"פ הראייה.

שם תוספ' ד"ה שלח דהוה כ"ף לרב ושמואל. הבעל הגהות ציין בשל"ה דף תי"ז ודאית שם שנדחק בדבריהם ולדעתו נר' ע"פ מה שכו' הבעל הגהות בסמוך בשם הלח"מ פ"ג הל' ט"ז דהעתיק אמר רב ל"ק כאן לעברו וכו' והי' ק' לתוספ' מאי פריך מר"י נשיאה ודאי דאין הקושיא על רב דרב פליג אפי' על בריית' ובפרט דקאי הכא לתרין בריית' דרבה ב"ש וע"כ הקושיא רק על ר"י נשיאה דלא יפלוג על רב דאפי' רבי' ר' יוחנן

דפלוגתא דאמוראי היא דר' יוחנן סבר דלא אזלינן בתר רוב שנים וכן רבא ג"כ סבר ולהכי יתיב בתענית ב' יומי ולכך לר"י במקום שאין שלוחי תשרי מגיעין צריכין לעשות מדינא תרי יומי מספק וגזרינן תו ניסן אטו תשרי ורש"י סובר כוותי' דגזרינן אבל דלא ניזיל בתר רובא לא ס"ל כוותי' ולכך במקום ששלוחי ניסן מגיעין עושין סבות רק חד יומא והכא דאיירי במקום שאין מגיעין שלוחי ניסן מדעושין חמיסר ושיתסר שפיר קאמר רש"י וכן באלול ובוה נ' מדוקדק רש"י בסמוך דף כ"א [ע"א] ד"ה רב אייבו תלמידיו דר"י היו ושמעו מפיו והוא לכאורה שפת יתר דמפורש בגמרא לאו אמרי לכו וכו' וגם אי לאו תלמידיו הם אטו מאן פליג עלי' דר"י בה"א ובוה נחא דנהי דסבירין בהא כר"י דגזרינן אבל דילמא סברי דנילך בתר רובא לזה אמר תלמידיו היו ולכך הקפיד אם אינם סוברין לגמרי כמותו. ובוה מיושב רש"י בעירובין דף ל"ט ע"א ד"ה שמא תתעבר בגולה קמייירי והוא תמוה אטו במקום ב"ד עצמו אין צריך לשני עירובין אם רוצה לחוש שמא לא יבואו עדים דיום הראשון כבר עבר בקדושה ואח"כ יהי גם הב' י"ט אך רש"י מיושב למ"ד דאזלינן בתר רוב שנים א"כ הרחוקין קצת מב"ד במקום ששלוחין מגיעין אולי בתר רוב שנים ועושין רק יום א' ולא חיישי כלל לכך כ' בגולה מיירי פי' רחוק שאין שלוחי ניסן מגיעין דשם גזרינן אטו ניסן ובאמת דבמקום ב"ד ממש נמי מצי איירי וא"כ תוקים מתנ"י רק במקום אחד ולכך נחא לי' לפרש בגולה.

דף כ"א ע"ב תוספ' ד"ה על שני. והאי קרא בניסן ותשרי כתיב. נ' דבלא דברי רש"י מפרשי' התוס' הבריי' לא בעי מנן שמחללין אומן בה"מ דהא פשיטא כיון דקרבתות תלוין בהן וקרבתות דוחין שבת ה"ה על עדות החדש ולא בעי רק על זמן שאין ב"ה קיים ואהא פשיט מאלה מועדי דאניסן ותשרי מחללין והא דתני בבריי' דריב"ז התקין שלא יהו מחללין על כולן פירושו דרש והתקין כדמפרש בגמרא לקי' דף ל' ע"ב אליבא דרנב"י ובוה מיושבין היטב דברי הרמב"ם פ"ג הלכה ב'.

פרק שני.

דף כב' ע"א. בלח"מ פ"ב מהלי' קידוש החדש הלי' ב' ולא ראינו לרבנינו ולא לשום פוסק שהצריך שהדיינים יכירו לעדים וכו'. נ' דה"ט דבשאר עדיות דאיכא בעלי' דינן או גואלי' הדם והם חוקרין מסתמא על העדים לפוסלן או להזימן אבל בעדות החדש דאינו בעסק שום אדם היה מוטל על הב"ד לחקור עליהם אי לאו דאתם אפי' מוטעין ולאחר שקילקלו הבייתוסין התקינו לחקור כסברא חיצונה. —

שם פ"ג הלי' ד' כתב המפרש אבל לענין משאוי' הבהמה הרי האדם וכו' משאוי' הם וכו'. לא ידענא מאי קאמר שיהא לבהמה משאוי' מה שאינה לאדם ועיי' שבת דף צ"ד [ע"א] ב"ב מתיר בסוס וכו'.

דף כ"ב ע"ב תוספ' ד"ה אל.א. אני יכול לומר אחד מאותו הזוג. הקשו כן בפשיטות ולכאורה אינו כ"כ מדוקדק לומר על א' מהזוג לשון ידוע אותו ונ' שסמכו על המשנה הקודמת מי שראה וכו' נקט לשון יחיד ושם אי אפשר לפרש זוג דאמאי נקיט תו בסיפא ואם צודה להם וע"כ דעל אחד מהזוג קאמר רק דברישיא משום דאין מתרמי שהב' עדים יהיו חולים לכך נקט על אחד מהן ועל זה שייך שפיר המשנה דלקמ"י אם אין מכירין אותו אחד מהזוג ונקט כל עניני חילול שבת בלא זו אף זו מחמור והוצאה בספק פיקוח נפש אף שמתנין לחלל שבת כלומר שמביאין עצמו לכך (ועיי' בא"ח סי' רמ"ה [סעיף ד']) ואח"כ הוצאה גרידא שלא יחלשו לילך מחמת רעבון ואח"כ דאפילו לעד המכיר שהוא רק מהתקנה שרינן לחלל שבת.

שם גמר' והתניא מעשה ברבי נהוראי וכו'. הקשה בפ"י לימא דאזיל שמא יצטרף עם אחר כמש"כ תוספ' ד"ה וחד. ונ' דבאמת ק' הדבר כיון דמדאוריית' לא בעי מכירין האיך נתיר לחלל שבת להעדים המכירין ונ' דלא שרינן להו רק איסור תחומין דרבנן וזה מדוקדק בלשון המשנה לעיל ע"א מי שראה וכו' דלמא איצטרך הא ב' עסקינן לא הו"ל לומר רק אם אינו יכול להלך וכו' אלא משום דהך מוליכין הוא איסור דאוריית' כדאיתא בשבת דף צ"ד [ע"א] ומודה ר' נתן בכפות וביומא דף ס"ו [ע"ב] לזה אמר מי שראה וכו' לזה דוקא שרינן הנך מלאכות דאוריית' ואח"כ סיים מחללין את השבת ויוצאין וכו' כלומר לענין יציאה חוץ לתחום מחללין בכל ענין וזה שכי' תוספ' שם אפי' עדים המעידין ובעירובין דף י"ג [ע"ב] איתא דר' נהוראי הוא ר' מאיר ושם דף ל"ה ע"ב איתא דר' מאיר סבר תחומין דאורייתא והנה נשמע מר' נהוראי דאפי' בדאוריית' מתיר לחלל לעדים המכירין אבל מ"מ כמה דאפשר למעט פלוגתתם ממעטינן ונימא דעכ"פ מספיקא שמא יצטרף מודה דלא מחללינן אדרבנן וע"כ דחד נמי מהימן ופריך שפיר לר' נהוראי לשיטתו. שם תוספ' ד"ה סה"ד.א. וקאי פירכא דאי הכי אבי' שינוי. ונ' דמאי דמשני מספיקא צריך לפרש דרב נחמן לא ידע בודאי שלא יכירו שם העד ויצטרכו לעדותו בהכרה ועל הספק הלך לשם וקאי שפיר גם אאוקימתא קמייתא ועיי' בפני יהושע שנדחק בזה.

שם תוספ' ד"ה להטעות. והלא מתקלקלין לענין פסח. הא דלא כתבו מני' ב' דלא נקרב העומר בזמנו דלפי האמת נקרב עתה ביום א' דפסח נ' מכאן דלצדוקים לא איכפת בזה רק שיהא אחר השבת ובאחד מימי פסח ובוה נסתר מה שהקשה בטעם המלך פרק ה' מהל' נדרים על רש"י במנחות [דף ס"ו ע"א ד"ה מצה] שכתב דזימנין דלא אכלי רק יום א' חדש כגון אם איקלע בב' בשבת דאמאי לא נקט דלא אכלי כלל כגון אי איקלע בא' בשבת דזה אינו דאם איקלע בא' בשבת א"כ מקריבין בו ביום העומר ואכלי כל ז' ודאי דגם בכה"ג לא מתקיים קרא דששת ימים אך מאי אלים הו"ל ל' לרש"י לפרש יותר הקושיא כה"ג מלאידך גיסא דלא משכחת רק יום א'.

שם רש"י ד"ה לאור עיבורו. יום שלשים קרוי יום עיבורו וכו'. אבל בערכן דף ט' ע"ב ד"ה ואין ר"ה פי' דיום לא קרוי יום עיבורו ונדחק בטעמא דמילתא ואשר דחקו לרש"י שם היינו דמצינו בכל דוכתי הלילה מתייחס ליום שלאחריו ומ"מ כאן פי' עיבורו כפשוטו וכן לק' דף כ"ה [ע"א] במשנה ובליל עיבורו לא נראה פי' בליל שלשים וע"כ הלילה מתייחס ליום העבר איברא דלק' שם לא היינו צריכין לרחוק לפרש הלילה ליום העבר אלא ראינוהו בזמנו היינו ביום כ"ט דנראית סהרא לפעמים כדאיתא לעיל דף כ"א ע"ב ד"ה שלוחין וא"ש ובליל עיבורו הלילה ליום הבא ובלא"ה פירושו תמוה לי דאם ראוהו ביום לי' ובאו או איך שייך ובליל עיבורו לא נראה הא כבר באו קודם הלילה וצריך לפרש דזה דברי המשנה דבליל עיבורו לא נראה לכ"ד עכ"פ איך שייך בתר הכי וקיבלן ר"א הא כבר קיבלן ביום ואם נדחק דקיבלן היינו שקיימן ולא סתר הקידוש ק' אפילו נחזיק הראייה בזמנו למפרע לשקר משום שלא נראה אח"כ מ"מ אמאי נסתור הקידוש דבתשרי אפילו באו עדים לסתר הקידוש מאיימין עליהן כמש"כ הרמב"ם סוף פ"ג מהל' ק"ה ועיין בל"מ שם ריש הפרק וראיתי ברמב"ם בפ"י המשנה שמפרש בפ"י רש"י דליל עיבורו היינו ליל לא ומפרש ג"כ שהכל דברי העדים שאמרו שראוהו בליל לי' ובליל לא לא ראוהו וכן נראה בחיבורו פ"ב הל' ו' וצ"ל דאיירי שכבר עיבורו החדש שלא באו עדים ואח"כ ביום לא באו העדים אף שמן הדין לא היו ראויין לבוא כמש"כ הרמב"ם ריש פ"ג ואמרו העדות הנה וקיבלן ר"ג וסתר העיבור וכן הדין שבתשרי אין מאיימין על העדים כלל הבאין לסתור העיבור כמש"כ הרמב"ם שם הל' י"ח ואפשר דברי ריש הפרק שם לא אמר רק בשאר חדשים אבל בניסן ותשרי מורין להן אפילו לכתחילה לילך אפילו שגיגעו ביום לא וא"כ נראה מזה דבכה"ג אפילו רש"י מודה דסותרין למפרע מעשה ב"ד אף שכי' הלי"מ שם סוף הל' מ"ו דלשיטת רש"י אין מקום לדיני הרמב"ם מ"מ בכה"ג מודה.

דף כ"ג ע"א רש"י ד"ה וליעביד אמלא. ולא תלו בשכרות וכו'. הנה צריך ליישב אמאי לא הקשה רש"י בל"ז כמה שהקשו תוספ' ד"ה והא. ונ' דסבר רש"י דאי עבדי' רק אחסר לא יתלו בשכרות שבת כמה שהקשו תוס' דהיי' להם להכין המשואות בע"ש וודאי הדלקתם לא יעצלו מכה שכרות דלזה לא צריך זמן כ"כ ומסתמא אם הי' חסר באו העדים קודם חצות כדתנן לק' דף לי' [ע"ב] פעם אחת נשתהו לבוא והיי' שהות להכין אבל כי לא עבדין על דע"ש שפיר תולין בשכרות והא דלא הכינו בע"ש משום דהיו מצפין כל היום שמא יבואו עדים ולא יצטרכו למשואות כלל ולכך לא קשיא לי' רק השתא על ולא ליעביד אחסר.

שם ע"ב תוספ' ד"ה כמה. הרי ירדן מן המזרח מהלך יום א' וכו'. בפ"י הק' דמהיכא ספיקא להו דמעבר הירדן אינו בכלל הטף פרסה. ולכאורה אכתי הדבר ק' שבי' השבטים והצי ינחלו מהלך י"ט יום ממש ככל נחלת שאר תשעה השבטים ועיי' ברמב"ן פרשה מסעי בפרשת

ערי המקלט שבי' דעבר הירדן היתה גדולה ככל א"י ולכך הוצרכו ג"כ לג' ערי מקלט וא"כ מיושב שפיר קושיתם.

דף כ"ד ע"ב רש"י ד"ה פרצוף. שהרי הוא אחד מהן וכו'. וני' שמפרש קו' הגמר' כמה שהקשו תוספ' ד"ה [לא תעשון] תיפוק לי' משום צורת וכו' והוא מדוקדק שפיר דלכך לא מקשה בל"ז דהוה ידע דמחד קרא מאיזה שיהיה נפיק דאסור אבל השתא מקשה האיך אפשר דאסור אבל לפ"ז איך מתרין זה במאי דשמיעא מפירק' דאביי וני' דהמקשן סבר דפרצוף אדם אסור מקרא דלא תעשו לכם דקאי על כרובים ומפרשין דהתורה אסרתן משום פרצוף אדם וכמשי"כ תוספ' ד"ה לא תעשון וא"כ אפילו פרצוף לחודי' אסור דגוף הכרובים אינו צורת אדם ופריך שפיר מאי איצטריך לדי' פנים ומשני דמאותי נפיק וממילא לא אסור אלא דמות כל הגוף כצלם אלקים והוצרכה התורה שפיר לאסור די' פנים גרידי ומיושב קו' הט"ז סוף ס"ק ז' ובאמת שאני תמה על קו' התוספ' ד"ה לא תעשון מכרובים אם כוונתן דממאי דאסרה תורה כרובים ידעינן דצורת אדם אסור אטו כל פרצוף אדם לחוד דומה לכרובים הא לכרובים היו כנפים ואם כוונתן דנאסור ממילא פרצוף אדם שלא ידמה לכלי מקדש דאסורין כמו שולחן ומנורה זה אינו דכלי קדש דאסור דוגמתן היינו דוקא אם כשרין לפנים וא"כ כל הפרצוף אדם שנעשה יכשר לפנים על הכפורת בתמיאה.

שם תוספ' ד"ה הו"ן. וכן תניא לקי' טבעת שחתמו וכו' פי' דאין לומר דהוא משום חשדא דסתם חותם הוא על אגרת וזה השיב כמבזוין דלית בהוא משום חשדא ועיין בטור בשם הרמב"ן רק דהוא מפרש הברייתא משום חשדא ומפרש דאיירי בשיראים ומטעות אבל לתוספ' נ' זה לדוחק ולכך הוכיחו דאסור משום עשיי' דאסור אף במבזוין כמשי"כ הטור בשם הרשב"א וני' בזה ליישב קו' השי"ך שם סי' קמ"א על רמ"א דהא כבר כתבו המחבר לעיל דלעיל איירי משום חשדא כמשי"כ שם השי"ך בס"ק כ"ג וכאן בחותם דהוא מבוזה הו"א דמותר דליכא חשדא לכך השמיענו דאפ"ה אסור והיינו משום עשיי' דאסור בצורת אדם אפי' באחרים עשו כדעת מהר"ם מרוטנבורג ברין פי' כל הצלמים.

שם תוספ' ד"ה לא תעשון. דלא מיקרי שמשיי וכו'. וני' דהדבר מוכרח דאל"כ למה איצטריך לאסור כרובים בבתי כנסיות מלא תעשון לכם כמשי"כ רש"י על התורה תיפוק לי' מהיכא דנפקי שאר כלי המקדש וע"כ משום דאינם שמשין איצטריך להו קרא לחודי'.

שם תוספ' ד"ה שא נ'. דלא סמכינן אדרבא וכו'. ע"פ דבריהם דהכא נ' לפרש כפשוטו דבריהם בע"ז שם ד"ה שאני על המחמורין שלא להתתים עכו"ם וגם שלא להגור רצועות שיש בהם צורת אדם וכתבו דיש סמך לחתיר מה"ג שמעמיד בדרקון כלומר דכל ראיה דרבא לא פליג הוא מודאמר בכריי' להתתים וסתם חותם הוא צורת אדם כמשי"כ הרין בע"ז כמשי"כ לעיל ד"ה חוץ אבל לבה"ג שמעמיד בצורת דרקון א"כ מצינו שפיר לומר דרבא פליג ומתיר לגמרי לעשות צורת אדם ובלחם סתרים נדחק בזה ופי' דהסמך להתיר הוא רק ארצועות.

דף כ"ה ע"א תוספ' ד"ה לאורתא. תימא וכו'. שיעור דבריהם
 ע"פ דבריהם דלעיל דף כ' [ע"ב] ד"ה תצות מש"כ שם ויותר היה נראה
 ל' רק שלא יהיה מולד זקן כדי שיוכל לראות ביום למיד אפי' הרבה בתוך היום
 שית מחדתי וא"כ קשה אפי' תיראה הישנה לבני מערב אע"ג דמכסי להו
 אח"כ תמני סרי מ"מ יהיה המולד כדינו ביום ל' אף שאינו בתחילת היום
 ל' דזה לא צריך דאפי' הרבה בתוך היום ראוי להיות רק שלא יהיה יותר
 מעד י"ח שעות ותירצו שהיה השמש בנבורתו שהיה כבר ד' או ה' שעות
 ביום וידוע דבתוקף השמש לא נראה הלבנה בקטנותה ועיי' בבעל המאור
 בפ"ק בפירושו ההלכה דלדידהו שית מחדתי דהיינו ג"כ משום שאירע
 בחצות היום ואז תו לא נראה מתוקף אור השמש וכיון דנראית עתה הבין
 שעדיין הרבה קודם המולד שאיננה עדיין בתחילת קטנותה באופן שהיה
 מולד ביום ל"א לכך גער בה.

פרק שלישי.

שם ע"ב גמר' ראוהו ב"ד וכו' ולא הספיקו לומר מקודש.
 נ' דדייק בכל המשנה לתני מקודש מקודש כדילפינן לעיל דף כ"ד [ע"א]
 מקראי וברישא תני רק מקודש לומר הא אם הספיקו רק לומר הראש
 ב"ד מקודש סגי אבל מקודש דאינך לא מעכב ובוה ניתא בסמוך דיליף
 ממשא ואהרן דלא סגי ביחוד תיפוק ליה דבעינן מאן דנימא מקודש מקודש
 ומדנימא דבעינן לחיובא ע"ס העומדין שם עדיפא לן לימא דבעי ב"ד והשנים
 הוי' מראש ב"ד יאמרו כנ"ל אלא ע"כ דלא משמע כלל הך אשר תקראו
 וכו' לעיכובא ורק למצוה כמו לגבי תליצה ביבמות דף ק"ו ע"ב.

שם תוספ' ד"ה ראוהו. דאי לא היה להם שהות מאי פריך
 וכו'. כוונתם דאע"ג דהמקשה אפשר דלא אסיק אדעתיה הך סברא דאם
 ראוהו בזמן שאין יכולין לדון דתו לא מצו לדון ע"פ ראייתם מ"מ התרצין
 אדמשני בלילה נימא סמוך לחשיכה דהא קאי ארישא וע"כ דאין הכרח
 כלל לומר דבחד גונא איירי. ונ' דכתבו כן לרש"י לשיטתו שכתב רשב"ם
 בב"ב דף ק"ג ע"ב שמצא בתשובתו שמסכים לדעתו והרשב"ם מפרש
 שם ראוהו בלילה כיון דאין יכולין או לדון הוו כמתכוונין להעיד ולכך
 בעי שנים להעיד בפניהן וא"כ ה"ה סמוך לחשיכה נמי אין זמן דין כיון
 דאין מספיק לומר מקודש ג"כ בעי למחר שנים להעיד דהב"ד הוו כמתכוון
 להעיד ותו אין עד נעשה דיין עד שישמעו מאחרים העדות אבל לפי
 התוס' שם ובסמוך דהמעם משום דקבלת עדות בלילה פסול א"כ סמוך
 לחשיכה דודאי כשר קבלת עדות ואכתי אמאי בעי למחר ב' להעיד דלא
 תהא שמיעה וכו'.

שם רש"י ד"ה למה לי. למיתני כל ישראל. דיקדק רש"י בדבריו
 דהקו' היא מכל ישראל. ולכאורה עתה דלא ידע דנחקרו העדים פירושו

אי נמי וכו' אלא חד בבא הוא א"כ מב"ד נמי תיקשי למה לי כיון דאיכא עדים. ונ' דמתחילה הוה ידע דפירושו אי נמי נתקרו ולא פריך רק מכל ישראל אבל כדמשני דמשום פירסום נקט להו הוה ס"ד דהד בבא הוא ונקט גם ב"ד דבזו הוי עוד פירסום יותר אפי' להבי"ד עצמן ואפ"ה מעברי והא דצריכי לעדים איירי בראוהו בליל ל' ונעכבו למחר מחמת גזירה עד סמוך לחשיכה כמש"כ רש"י לעיל ע"א ד"ה זיל לעין טב וזה שפ"י רש"י נתקרו העדים ל"ל חקירתן וכו' דיקדק לפרש דודאי אעדים לא קשיא דאיירי בראו בלילה אבל חקירה למה דילמא הוא שקר שלא נראה הלבנה ומתוך החקירה יכשל הא הם ידעו שאמת הוא ודי דבעי עדים אבל חקירה למה ומשני אי נמי וכו' וא"כ פירוש ראוהו ב"ד ביום דלא צריכי לעדים אי נמי נתקרו העדים.

שם גמר' מה משפט ביום וכו'. אע"ג דאיכא נמי משפט בלילה דהיינו גמר דין כדכתיב ושפטו בכל עת מ"מ ע"כ קרא לתחילת דין אקשיה דאי לגמר דין לישתוק מיניה דמסברא חיצונה הו"א דכשר בלילה.

שם תוספ' ד"ה ל.א. דאפי' בד"נ אמרינן הכי וכו'. וכ' הפ"י דשם איכא שינויא אחרנא וא"כ התרי שינויי בהא פליגי. ונ' עוד דבכתובות דף כ"א [ע"ב] אמר ש"מ דיינין המכורין א"צ להעיד לפניהן ורב אשי אמר צריכין ושאני הכא דמיקיימא הגדה ור"א מתקף לה וסבר דבדיני ממונות דבעינן עדות לא מהני מאי דלא תהא שמיעה וכו' אלא בעינן דליקיימא הגדה ולכך משני שם בהחובל ואבע"א כלומר אליבא דר"א דסבר בעי דליקיימא הגדה א"כ צריך לומר סהדי אחרני הוו וק' ליה לרש"י מה שהקשה שם מהרש"א בכתובות אתום' דמאי פריך הכא לא תהא שמיעה גדולה הא לר"א בעינן דליקיימא הגדה לזה אמר דקידוש החדש אפי' ר"א מודה דסגי בראייתם גרידא.

שם גמר' וכי תימא ה"נ שראוהו בלילה היינו הך. הקשה א' מהחבורה דילמא אשמעינן בהך סיפא דאין עד המעיד נעשה דין דאל"כ ישבו הם עמו אה"כ כמש"כ רש"י בסמוך דף כ"ו [ע"א] ד"ה ומקצתן ולכאורה לק"מ דזה אינו ענין לקידוש החדש דזה כבר ידעינן בעלמא בכל הדינין אך לפ"י רש"י ד"ה ואמאי דגבי עדות החדש לא כתיב עדות ולמש"כ הרשב"ם ותוס' שם בב"ב דאין עד וכו' נפקא מועמדו ב' האנשים היינו העדים דבעינן שהעדים יעמדו ולא שישבו מושב הדיינין וא"כ הו"א בקידוש החדש כיון דלא בעינן עדות לא מיקרי כל כך עדות שיפסלו בעדותם לדיינין ושפיר קמ"ל. ונ' דרש"י לשיטתו שכו' הרשב"ם שם דסובר כדעתו בענין אין עד וכו' א"כ כבר מוכח מרישא דהא כ' הרשב"ם שם דאע"ג דראוהו בלילה הוו כמתכוונין להעיד מ"מ בהא עדיפי דיכולין לדון ע"פ שמיעה מעדים אבל המתכוון להעיד בכל ענין אין ראוי להיות דין והא ודאי דעד המעיד ממש גרע מהמתכוון דהתוס' שם פליגי ארשב"ם במתכוון וסברי דרק המעיד אין נעשה דין לפ"ו פריך שפיר היינו הך כיון דשמעינן דראוהו בלילה אינן יכולין לדון ע"פ ראייתם גרידא כ"ש המתכוון להעיד וכ"ש אם העידו ממש דאין יכולין שוב לישב במושב הדיינין לדון.

שם גמר' מתני' דלא כר"ע וכו'. הקשה א' מהחבורה לפי רשב"ם בב"ב דפוסל המתכוון להעיד וכו' דראוהו ביד איירי באין מתכוון א"כ דילמא ר"ע איירי במתכוון ולכאורה א"כ לא הוי פליג ר"ט ואין לומר דפליג אכל דינא דאין עד וכו' א"כ אמאי נקט דוקא בהרג הנפש אי ר"ע איירי במתכוון זה בכל הדינין פסול ולר"ט מכ"ש בכל הדינין דבשר הו"ל לאיפלוגי סתם בעד נעשה דיין אלא ע"כ דאיירי בגוונא דבשאר דינין כשר ובד"נ פוסל ר"ע וע"ז פליג ר"ט אך א"כ כיון דידע דד"נ מיסתבר יותר מאי פריך אקידוש החדש. ונ' בזה ליישב מה שהקשה הפ"י אמאי לא הקשה בל"ז הך קושיא. ונ' דהוה ס"ד דלכך ד"נ חמיר דאין עד וכו' משום דחמיר נמי דבעינן מנין דיינין ומומחין ולא סגי בהך או בהדיוטות ולכך פריך השתא דאמרינן דבקיודש החדש נמי בעי ג' מומחין לימא נמי דאין עד וכו' ונקטו בהרג הנפש לאפוקי דיני ממונות ומשני דשאני ד"נ מטעם והצילו ובפ"י ג"כ מיישב כעין זה.

דף כ"ו ע"ב רש"י ד"ה שוה היו בל. דגמרינן לה לג"ש וכו'. הקשה בפ"י תיפוק ליה ביוה"כ כמה דפשיט מעלי ועוד יש לרקדק למ"ש"כ הרשב"א דר"י סבר בתעניות בפשוטין להיכירא והנה היכיר הוא לכבוד ר"ה משום שהוא כינופיא לתפלה כתענית ועוד מצות שופר א"כ כמו כן היה דין ביוה"כ שאינו אלא מצוה ולא כינופיא כמ"ש"כ תוס' סוף ד"ה של לעשות ג"כ היכיר וא"כ מה צריך לר"י טעם משום דרור כמ"ש"כ רש"י ד"ה כמה דכ"י"ף. ונ' דרש"י סבר כדעת התוס' ד"ה ר"י דר"י אית ליה נמי ג"ש לשאר מילי והנה משום היכיר בעלמא ודאי אינו כדאי לסלק הג"ש ולכך הוצרך רש"י לפרש משום שהוא לקרוא דרור לזה הסימן פשיטות ולא כ"יפות כהכנעת עבד וכוה אויל ר' יודא לשיטתו לעיל דף ט' [ע"ב] דעיקר היובל הוא שילוח עבדים ולכך אמרינן כיון דכל עיקר התקיעה לשילוח עבדים ולזה שייך הפשיטות ודאי אהא לא קאי הג"ש והנה ר' יוסי שם סבר אעפ"י שלא שלחו ורבנן סברי שלשתן מעכבות ולכך הוצרך רש"י לפרש אי ת"ק דר"י הוא ר' יוסי א"כ אין הפשיטות שייך כל כך ליובל כיון דהררור אינו מעכב ויותר הוה לן להשגיח אהיכירא דר"ה ולמיעבד כפופין וע"כ מפרש מטעם ג"ש כלומר ומשום היכיר לא מסלקינן הג"ש וכוה מיושב דר' לוי סבר דלא כמאן ולא מצינו שאמורא יכריע מדעת' דנפשיה אלא דר' לוי סבר לגמרי כר"י דר"ה בכפופין וממילא משום היכיר הוה תעניות בפשוטין וה"ה ליוה"כ רק דביוה"כ עדיפא הג"ש מהיכיר רק דר' יודא לשיטתו דררור מעכב מצי לסלק הג"ש אבל ר' לוי סבר בהא כר' יוסי דאינו מעכב ממילא קם לה ג"ש בדוכתא וכוה נחא מ"ש"כ תוס' סוף ד"ה של דקשה קצת דהא ר' לוי וכו' ואמאי לא הקשו מת"ק דאמאי בעי יוה"כ בפשוטין כיון דלא שייך נשא לבבנו וכו' אבל להנ"ל א"ש כיון דלא פסיקא מאן ת"ק במתני א"כ לא מצי להוכיח מת"ק דילמא הוא רבנן דפ"ק שם דסברי שלשתן מעכבות ולכך בעינן פשוטין משום דרור ולא משום ג"ש אבל מר' לוי שפיר הקשו.

דף כ"ז ע"א תוספ' ד"ה שופר. והוי שם שופר עליו טפי וכו'. לפ"ז הוי'מ לפרש גם לפי רש"י דאשמעינן בשברי שופרות אע"ג דאיי סופו להפרד ויהיה שופר אחד. אך נ' דלפי רש"י אמרינן בלשון תורה דחשבה הדיבוק כמאן דליתא והוי ע"כ ב' שופרות אבל לפי תוס' אזלינן בתר מה דנקרא בלשון בני אדם שם שופר וכה"ג נקרא שם שופר דלעולם יהיה ראוי לתקוע בו וכתבו עוד דדבק שברי וכו' נמי הטעם דאין זה קרוי שופר כוונתם משום דהוי לא זו אף זו ניהא להו אי הוי מטעם אחד בזה שייך שפיר דאשמעינן דאפי' בשברי שייך הך טעמא אבל בשני טעמים לא שייך כל כך לא זו אף זו או דהטעם משום דשברי אינו דרך העברתו דהשברים אינן דומין כלל לשופר בחיי הבהמה אי חשבינן להו כמפורדים אבל נסדק נראה כשופר שלם וזו הסברא שייכא נמי קצת למעמא דשם שופר דמה לי שיהא קרוי שופר או שיהיה דומה לשופר בחיי הבהמה ואח"כ כתבו דבאמת אין בכך כלום אפי' בשני טעמים נמי שייך לא זו וכו' רק נ' לידחוק בדבריהם. שם ע"ב תוספ' ד"ה צפ"ה ו. והיינו יכולין לפרש דהתם בשאין בין הכל אלא שיעור שופר וכו'. אבל מדברי רש"י נ' דתופס עיקר כחילוק זה ממש"כ ד"ה נסדק כולו כל רחבו להקיפו וא"כ היכי מצי קאי וע"כ איירי בדבוקו וכן לארכו כולו היינו שנחלק לגמרי ודבוקו והוא הדין המפורש במשנתנו וא"כ לרחבו תיפוק ליה דהוי הוסיף עליו כ"ש וע"כ דלא מיפסיל בהוסיף אלא בלא נתשייר כמפורש בבב"ר"י בהדיא.

דף כ"ח ע"א בכסף משנה פ"א מהלי שופר כתב הרב מנחת וכו' עד ורבינו פסק כר"י ממיין דחיישינן למצוה הבאה בעבירה וכו'. לא ידעתי מה זה שכי' בשם הר"י מנחת והם דברי הרמב"ם וגם כר"י ממיין לא ידעתי מקומו גם מש"כ דחיישינן למצוה וכו' ק' דאדרבה פסק דלא תישינן וכמש"כ הכ"מ ריש פ"ה מהלכות אלו והלח"מ ד"ה שופר הגזול כי ג"כ אליבא דרמב"ם טעמא דמה"ב אבל איהו אויל לשיטתו דכתב בפ"ה שם דהרמב"ם חייש נמי ביום ראשון דלולב למה"ב אבל מ"מ ק' דשם כי הטעם דדמי לקרבן בשאול וא"נ בשופר לא שייך הך טעמא ואפשר דשופר נמי דמי לקרבן כיון דלויכרון אתי ועיי' בגמרי' דף כ"ז ע"א אך את זה ראיתי בדבריו שכי' ועוד הוקשה לו וכו' ולא ידעתי האיך משמע לי דקו' והלא נהנה בשמיעת הקול קאי ג"כ אגול ולדעתי דברי הכ"מ נדפסו בטעות ובמקום הר"י מנחת צ"ל הר"י וקאי ארמב"ם ובמקום כר"י ממיין צ"ל כר"י בר נחמני וצ"ל דלא חיישינן למה"ב דכן כי הכ"מ בפ"ה וכוונתו דמ"ד בירושלמי משום יום תרועה וכו' סבר דחיישינן למה"ב וא"כ אף שאין בקול דין גזל מ"מ הו"א דפסול לכתחילה ואתי קרא להתיר היפך ממש"כ הלח"מ דאין בקול דין גזל מספיק ג"כ למה"ב וא"כ הרמב"ם דלא חייש למה"ב לא הוצרך קרא דיום תרועה.

דף כ"ח ע"ב תוספ' ד"ה ו מ נ א. תימא מאי אולמיה וכו' אין לו לעבור אי לאו משום דחשיב זמניה וכו'. פי' דהכי קאמר רבה לאבוי דליטעמיק תיקשי האיך עבר על בל תיסיף הא סברת צריכות כוונה והא

ראש השנה

רמז

לא מתכוון לעבור וע"כ סברת דהוי זמנ' וסברת ג"כ דמשום דזמנ' הוא הוי ממש כמתכוון למצוה וכעין סברא זו נמצא לרשב"ם שהבאתי לעיל דף כ"ה [ע"ב] בתוספ' ד"ה ראוהו וכיון דעכ"פ מודית דהוי זמניה ממילא לדידי ג"כ נחא דעובר על כל תוספ' דזמנ' הוא וע"ז אמר ליה אביי ממאי ע"פ משיב תוספ' לעיל ע"א ד"ה אמר דלא רצה אביי להשיב לו מר' יוסי דמצוי למימר מצוה משום היכירא ורש"י פירש בעירובין דף צ"ו [ע"א] על אלא מעתה הישן בח' ילקח ואנן קי"ל מיתב יתבינן וא"כ עיקר הקושיא מהילכתא וא"כ הכי קאמר ממאי לעולם אמינא דלא חשיב זמניה והא דעבר לר' יושוע אע"ג דלא מכוון משום דסבר כת"ק דר' יוסי בערבי פסחים דא"צ כוונה וא"כ שפיר עבר אע"ג דשלא בזמנן וה"ט דמיתב יתבינן דפסקינן כר"א וכו' יוסי דצריכות כוונה אבל לר' יושוע באמת הישן וכו' ילקח אבל לדידך שפיר קשיא הילכתא דמיתב יתבינן והתוקע לשיר יצא והשיב לו מ"מ כיון דלא אקשית מר' יושוע דמתנ' ש"מ דסבירא לך דהוי זמניה ותירץ לו דבאמת הוי זמנ' ומשום דלא סגי דלא יהיב ולכך עבר אע"ג דלא מכוון וא"כ הישן בח' וכו' באמת אינו לוקח לר' יושוע וזה שכו' תוס' ד"ה דילמא דלא קיימא מסקנא הכי כלומר לר' שמן ב"א דלמסקנא דרבא לא צריכי לתוס' לומר דמילתא דפשיטא הוא ועיין במהרש"א ופ"י שנדחקו הרבה בדבריהם דקושיתם הוא קושית הגמרא ולענ"ד נחא כנ"ל.

שם בתוספ' בא"ד. מ"מ אי איתרמי ליה ציבורא אחרינא הדר ותקע וכו'. לענ"ד לא דמי בשלמא בכהן המבדק ועובד עבודה עושה המצוה בשביל עצמו אבל התוקע כל עיקר תקיעתו בשביל האחרים ולכך יש פוסקים סוברים שיברכו השומעים כמבואר בס' תקפ"ה ס"ב. ראיתי במלחמת ד' שהביא דאמרינן לקמן לימא מסייעא ליה לרבה ובגמרא שלנו ליתא להך נוסחא כלל.

פרק רביעי.

דף כ"ט ע"ב רש"י ד"ה מלא כה היא. בתמיה. ני ע"פ דבריו דהכי פריך הגמ' מרמיעט קרא גבי י"ט ש"מ דבשבת אסור ועיין ברמב"ן פ' אמור על הפסוק הוה דמלאכה להוד ומלאכת עבודה לתוד וחכמה דקאמר היינו כלומר מלאכה גרידא כמה דקראה קרא מלאכת מחשבת ובס' יום תרועה הקשה מאי צריך להתיר רדייה אפי' לצורך חול תיפוק ליה מטעם הואיל וצ"ל באמת למ"ד הואיל צריך לפרש כפשוטו דאינם מלאכות כלל ודאפי' בשבת שריין ולכך בשבת דף קל"א [ע"א] דקאי אליבא דר' אליעזר דאית ליה הואיל בפסחים דף מ"ו [ע"ב] שפיר הקשה דלא איצטרך למישרי תקיעה בשבת וכן בדף קי"ז [ע"ב] צ"ל דקאי למ"ד הואיל אבל הכא הקשה אליבא מאן דליל הואיל וא"כ מתפרש דבשבת אסור כנ"ל ומתירץ לא דקרא אתי לאסור אלא להתיר איכא קרא והיינו יום תרועה כמש"כ תוס' ורבנן אסרו.

שם רש"י ד"ה אבל לא במדינתה. לא בירושלים. נ' שרשי הכריה זה ממאי דאמרינן לקמן דף למ"ד [ע"א] דיובל יתר על ר"ה שתוקעין אפי' שלא בפני ב"ד כדמסיק שם וק' הא יובלות לא מנו רק עד החורבן ואז יהיה ר"ה ג"כ אפי' שלא בפני ב"ד כדאמר שם בועוד זאת היתה ירושלים יתירה אלא ע"כ דבזמן המקדש ממש כמש"כ מהרש"א לא ה' תוקעין כלל חוץ למקדש ושפיר יתר יובל.

דף ל' ע"א רש"י ד"ה כי מסיים. דלחכי נקט יבנה. מדקדק בס' יום תרועה אמאי לא פירש כן רש"י קודם לזה בלישנא קמא. ונ' משום דלכאורה מוגף המימרא מוכח דאי בחול למה המתינו היחידין על שליחא דציבורא מה עסק בית דין בתקיעות וע"כ בשבת היה דכל השריותא הוי מכת ב"ד אך מ"מ איכא לאוקמי ביה"כ דיובל לכך הוכיח רש"י מדנקט בנה וזה עתה דהגמ' רוצה לקיים דלעולם אין תוקעין אלא בזמן ב"ד ושפיר יש לתקיעה עסק עם הב"ד אבל בלישנא קמא דלא אסיק כלום מיובל ודאי סבר כסתם משמעות דאיש וביתו דאפי' שלא בזמן ב"ד וא"כ אין לתקיעה דיובל עסק עם הב"ד ושפיר מוכח מוגף המימרא דבר"ה שחל בשבת איירי.

דף ל"א ע"ב תוספ' ד"ה וביקש. לא מצינו למיפשט מידי דהו צרך להעלותו וכו'. כפ"י ובצ"ה בביצה נדחקו מאוד בדבריהם כיון דלא אסקו אדעתיה מדבר שבמנין א"כ מאי נפשט דקידשה הא אפי' קידשה לא ניהא דאין שייך עיטור ליושבים נכרים כדפריך הגמ' שם. ונ' כפשוטו דודאי ידעו מדבר שבמנין אך סברי דהגזירה היתה לאכול הפירות בירושלים והטעם הוא כדי לעטר שממילא יהיו מעותרין והיינו אי קידשה דיכולין לאכול אבל אי לא קידשה ממילא לא שייכא כלל הגזירה ותרצו דהגזירה היתה ההעלאה גרידא וזה שייך אפי' אין רשאין לאכול ואפי' בטל הטעם הגזירה במקומה מצד דבר שבמנין.

דף ל"ד ע"א גמר' ומה ת"ל שנית זה בנה אב וכו'. נ' דתליא הך פלוגתא במה שהביא הרמב"ן על התורה על פסוק זה בשם בר"י דמלאכת המשכן וספרי אי למתנה דן ואפריס לכל אי בפ"ע תוקעין או לא. ונ' דנפקא לן מדכתיב שנית דרשינן ולא שלישית כדאי' ביבמות דף צ"ה ע"א ורי' ישמעאל סבר דלכל אי' תוקעין בפ"ע ות"ק סבר דמוקמי' שנית ולא שלישית כלומר דאין תוקעין והדר רבי' קרא דתרועה יתקעו דעכ"פ לתרווי' חדא תרועה ולא שלישית היינו שאינן כראשונות.

שם רש"י ד"ה ולסוף גמר בג"ש. הא נמי תיתי בהיקשא וכו'. דבריו קשין האיך הוה ידעינן מהיקשא שלש הו"א דהוקשו שביובל ג"כ יהיו שתים ועיי' בבעל המאור ואיפכא הו"ל לפרש דהקשה כולהו תיתי בג"ש וע"ש.

שם ע"ב תוספ' ד"ה לדידי. דפליג על רב ושמואל וכו'. כלומר רב או שמואל כדאיתא התם כדמוכח בפ' מי שהוציא והו' וכו' ליתא התם מאן דפליג אלא שמואל.

דף ל"ד ע"ב רש"י ד"ה מתשע בני אדם. דהא אוקימנא לעיל [תרי קלי] מתרי גברי משתמע. אף דמסקינן התם הטעם משום דחביב יהיב דעתו נ"מ דמ"מ צריכין לאידך סברא ג"כ דאליכ אכתי מאי רבותי דזכור ושמור הא ודאי חביב ה"י דרש"י פ"י דחביבא חדשה היא לו אלא ע"כ דמ"מ דוקא מתרי גברי וזה כוונת רש"י דאוקימנא היכא דחביב משתמע מב' גברי עיין בר"ן ובוה מיושב תמיהת הב"י בס"י תקפ"ה ד"ה כ"י הג"א.

שם תוספ' ד"ה ל"ד ד"י. בין קר"ק לקר"ק יכול לשהות פחות מכדי לגמור קר"ק ולרבנן וכו'. לא ידעתי מהיכן פסקא להו כל השיעורים הללו. ונ"י דודאי משמע להו דמ' תקיעות במ' שעות יצא דוקא דיעבד וכן כ' הרשב"א בסוגיין על הא דפריך לר' אבהו ודילמא גנתי וכו' וא"כ הו"א דלכתחילה אין רשאי להפסיק כל שהוא אך מדאמרינן משך בשנ"י כשתים אחת מיהא יש בידו אע"ג דהפסיק בין מלכויות לזכרונות כשיעור תקיעה והתם כלכתחילה דמיא דכן משמע דף ל"ג [ע"ב] ד"ה שיעור בסופו שהביאו משם ראייה דלא אמרינן דלא רצו שתעלה לפשוטה שלאחריה ושלפניה וההיא לישנא דלא רצו משמע שהוא רק זהירות בעלמא לכתחילה ואפ"ה הביאו ראייה מהא ש"מ דהא נמי כלכתחילה הוא דמה יפסיד יתקע פעם אחרת וא"כ הוינן דשיעור תקיעה לא הוי הפסק וכיון דאפיקתי מכל שהוא אוקמי' אסדר קר"ק ומינה כיון דבין קר"ק לקר"ק כשיעור קר"ק ה"ה בין תקיעה לחבורתה כשיעור תקיעה.

דף ל"ה ע"א גמר' סבור מינה ה"מ ביחיד אבל בציבור לא וכו'. לפ"י תוס' נוחא דס"ד ביחיד לא והוא כעין מה שאמרו לעיל דף ל"ב [ע"א] ליטא תשע הואיל דאישתני כו' אבל לרש"י לשיטתו דיחיד נמי תוקע עכ"פ כמש"כ לעיל דף ל"ד ע"ב ד"ה אלא בחבר עיר לכך נוחא ליה לפרש אקראי דמוספין וס"ד דביחיד לא משום דמוספין שייכי יותר לציבור כדאייתא סוף פרק תפלת השחר דאיכא מ"ד דיחיד אינו מתפלל כלל.

מסכת יומא

פרק ראשון.

דף ב' ע"א תוספ' ד"ה וזכ"א. הוה מצי לשנויי כי האי גוונא האי חששא בעלמא היא וכו'. הקשה [מהרש"א] א"כ מאי מקשו לר"י נמי יש כהנים אחרים שיש להם נשים. ונ"י דהכי קאמרי כיון דמתקינין כהן אחר שיש לו אשה א"כ אפי' תמות אשת כה"ג הא יש אחר עם בית וע"כ דר"י חייש לתרי חששי שמא האחד יטמא והאחר תמות אשתו וכיון דחיישת לב' חששי אין לדבר סוף אבל רבנן לא עבדו רק חדא תקנתא דמשום מעלה בחדא סניא אבל באמת ר"י סבר דלכל מילתא לחודא עבדינן מעלה למצוה דטהרה מתקינין כהן אחר ומ"מ אף שיש לו בית

ליכא בזה היכורא למצוה דבית ולכך מתקנין אשה אחרת אבל לעולם לכל חד לחודא לא עברינן רק חד הששא.

שם תוספ' ד"ה להוציא. לא בטומאה דאורי' וכו' ובחגיגה דף כ"ג [ע"א] פ"י רש"י דהוי מטמאין אותו בשרץ. ונ' דעת רש"י כיון דהתורה התירה בהדיא טבול יום דמת דכל הפרשה ב"י עסיק כדא"י בזבחים דף י"ז [ע"ב] הביאו תוס' לק' ריש דף ד' לא מצו חכמים לאוסרו כמש"כ הטו"י באו"ח ס"י תקפ"ח וה"ה שרץ כדאמרינן בעלמא כיון דניתן ק"ו למירדש כמאן דכתיב בהדיא דמי ולק"מ מבגדי אוכלי קדש דהתם החשש שמא ישבה עליהם אשתו נדה וההיא לא אתי מק"ו כדא"י בזבחים שם.

שם תוספ' ד"ה שכל. אבל בשעת קידוש וכו'. אבל רש"י דיקדק לפרש שכל מעשי של פרה ולא קאי מעשיה אלשבה ואזיל לשיטתו דבסוכה דף ל"ז ע"א ד"ה נפל פירש שכל מעשה פרה בכלי אבנים היתה אם אפשר.

שם ע"ב רש"י ד"ה ואימא צואה דקרבתות. להצריך כל כהן פרישה לקרבתות ציבור, ועל ואימא כפרה דקרבתות פירש כגון קרבתות יחיד. ונ' דקשה עוד אמאי לא משני השתא מי ידעינן הי כהן וכו'. ונ' ע"פ מש"כ תוס' סוף ע"א דמלכפר לחודיה הוה ידעינן קרבתות א"כ מאי פריך צוה דקרבתות ע"כ ליכתוב רק לכפר וצ"ל דא"כ הו"א אפי' דיתיד ואי הוה כתב ג"כ לעשות הו"א דוקא יה"כ כמוש"כ תוס' שם לכך נכתב צוה דמורה ג"כ על קרבתות ואמרינן דלעשות מורה על קרבתות דומי' דיהו"כ דכתיב ב"י ויעש ורוב קרבתותיו דציבור הם וכל זה אי לכפר משמע אפי' דיתיד דא"כ אכתי הוה סגי בלכפר לחודי' ולכך שפיר פ"י רש"י כגון קרבתות יחיד ולא הו"מ לשנויי עתה מי ידעינן הי כהן וכו' דא"כ אכתי אפרה ג"כ למה לי צוה מלעשות נפקא ואין לומר דהו"א לעשות גלי אוה"כ הא מלכפר נפקא וא"ל דהוה מוקמינן אקרבתות כמוש"כ כל זה תוס' הנ"ל הא לא ידעינן הי כהן וכו' אבל בסמוך דכבר מוקמינן לעשות אפרה שפיר קאמר מי ידעינן וכו'.

שם ע"ב גמר' אי חג המצות הו"א יל ופתח בו וכו' אי חג הסוכות וכו'. לכאורה אכתי לא ידעינן הי ניהו ולולא פ"י רש"י הי' נ' ע"פ גירסת ר"ה בתוס' ר"ה דף ד' [ע"ב] ד"ה ואין וא"כ קא מפרש אליבא דתנאי לר"ש יש לומר חג המצות ומאי עדיפותי שהוא ראשון לבל תאחר הואיל ופתח הכתוב בו והדר כתבי' ולא ינך דפליגי אר"ש י"ל דס"ל כאבא שאול בסוכה דף מ"ד [ע"ב] דערבה דאורי' וא"כ סוכות מרובה דבפסח איכא רק פסח מצה ובסוכות איכא תלתא מצות אבל אי הוה רק הל"מ נ' דלא שייך לומר דהתורה סמיך אהל"מ.

דף ג' ע"א תוספ' ד"ה א לא [למ"ד משל ציבור]. וא"כ לימא דנין פר חטאת שהוא מתכפר בו וכו'. למש"כ תוס' בשבועות דף י"ד [ע"א] ד"ה שני דלר"ש בודי' ראשון ג"כ אחיו הכהנים מתכפרין ולק' דף ס"ז [ע"א] ד"ה אומר משמע דעכ"פ אליבא דאב"י מצינו למימר הכי א"כ שפיר

מקשה הגמרא דאליבא דר"ש לא דמי דביה"כ כל הכהנים מתכפרין וליבא כפרה לכ"ג לחודי' בשום פעם ובשמיני לא נתכפר רק לאהרן שעשה העגל אבל באמת למאי דמסיק בסמוך ע"ב דר"י משום ר' ישמעאל אמרה ואיהו סבר בהדיא דלא כר"ש אלא משום יבוא זכאי כדאי' שם בשבועות והקשו תוס' שפיר.

שם ע"ב גמר' קה לך וכו' למה לי. הלשון משמע כאילו קרא דקה לך מאוחר והוא מוקדם בפרשה ובלשון הגמ' היה אפשר לדחוק אך רש"י כ' בהדיא על קה לך למה לי דשני וכו'. ונ' לפרש מכדי כתיב כלומר כיון דכתוב קחו דישאל בלא לכם אמאי גבי קה כתב לך דיהא אח"כ שינוי בדיבורי' וזה שכו' רש"י על לך למה לי דזה גורם דשני אח"כ בדיבוריה.

שם גמר' רבינ' אמר דנין עבודה בכה"ג וכו'. בפני יושוע הקשה דמאי ס"ד דאמוראי עד עתה דלא תירצו כך בפשיטות. ונ' דלכאורה לא דמי דביה"כ כל העבודות אינן כשרות אלא בכ"ג ובשמיני כתוב ויקריבו בני אהרן וכו'. ונ' דתליא בפלוגתא דאמוראי בזבחים דף ר"ד ע"ב אי הולכה לר"ש כשירה בור וא"כ שפיר דמו להדרי אע"ג דבני אהרן הוליכו זה לאו עבודה היא וא"כ אי"ש דכולהו אמוראי סברי כמסקנא דהתם דלר"ש נמי עבודה היא וא"כ לא דמו להדרי בכ"ג ורבינא סבר כרבה ורב יוסף דשם ושפיר דמו להדרי אליבא דר"ש.

שם תוספ' ד"ה רבי. מכל מקום רבנן גזרו בהן וכו'. לפי דבריהם נ' לפרש הא דפריך והא אנו תנן ז' ימים קודם יהכ"פ וז' ימים דבו' ימים דפרה לחודה נמי הוי סגי להקשות דמתנן חדא דר' יוחנן ודאי לא קאי רק איהכ"פ כדאמר לעיל דף ב' ע"א כולי קרא כפרה לא מיתוקם וכו'. ונ' ע"פ מש"כ הרא"ש בפ' ראוהו ב"ד סוף סי' א' דילפינן בג"ש מידי דתלי בטעמא אע"ג דלא שייך כלל באידך לפ"ז מצינו לומר דקאי הכא אליבא דרב שימי דטביל בליליא וע"כ מפרשינן סמוך לשקיעת החמה לפ"ז מפרה לא הוה קשיא ליה דהו"א מצד מעלה דעשו בפרה אבל השתא קשיא ליה דז' ימים וז' ימים תנן משמע דשוו דכמו דהכא הו' ז' שלימים עם השעה שקודם שקיעת החמה ה"ה בפרה ואמאי הא טביל יום כשר בפרה בשלומא אי מקרא ילפי תרוויי' ע"כ היקישן הכתוב אף דלא שייך בפרה כמש"כ הרא"ש אבל אי מצד מעלה קשה ומשני מעלה בעלמא כלומר דלכך בעי שעה אי קודם שקיעת החמה דחכמים עשו מעלה ליפסול מ"י דאורי' בפרה כתירוץ תוס'.

דף ד' ע"ב גמר' קול לו קול אליו וכו'. הדבר תמוה דכמה פעמים כתיב וידבר אליו ויכול כמו כן לדקדק כזה. ונ' ע"פ מש"כ רש"י שם הדגש בדלית כמו מתדבר בינו לבין עצמו ומשה שומע מאליו א"כ יותר היה שייך ליכתוב לו והי' מתפרש ככל לי ולו הסמוכים אצל דיבור דמתורגמין עליו כלומר בשבילו כמש"כ רש"י ריש פ' ויצא והי' משתמע דהקול היה מדבר כדי שישמע למשה וע"כ דאתי לדרשה למעט כל ישראל.

דף ה' ע"ב רש"י ד"ה כאשר צוהו. ולמה לי חד מכל הני וכי כל הדברים וכו'. האי לישנא אינו מדוקדק כל כך דהקושיא רק מכן צויתי ורש"י כ' חד מכל הני דמשמע כאילו הקושיא לעולם על אחד מהן איזה שנרצה. ונ' דבאמת תרתי אחרוני מתפרשים כפשוטו רק אידי דמפרש כן צויתי מפרש ג"כ אינך תרתי דיש להם שייכות ג"כ לפירוש הזה ולכך כ' רש"י חד מכל הני משום דהברוי' אטו חד מנהון מפרשה לכולהו תלת. ונ' פירוש הסוגיא דלכאורה לא מיתרצא כלל הקושיא דאבתי למה הוצרך לומר כן צויתי אך הפירוש כך כן צויתי באנינות יאכלוה דברים אלו ממש אמר לי וע"כ להורות בא דאי על המנחה לבדה ה' די לאמור סתם שיאכלו המנחה ע"כ להורות בשביל אינך קדשים כלומר דאנינות מותר היום וזה הפירוש בשעת מעשה אמר להם משום שלדעת משה היתה הצואה של באנינות יאכלוה ג"כ על שעיר החטאת ומשום שקדמה הצואה שייך לומר בשעת מעשה וכו' כלומר כשהו' המעשה של אותה הצואה ונעשה בהיפך לדעת משה אמר להם כאשר צויתי שאמרתי לכם שכן אמר לי באנינות יאכלוה וזה ע"כ להורות על שאר קדשים וה"ה לשעיר הזה ואח"כ כשנתגלה הטעות למשה בקצפו ה' להם מקום לומר דע"כ לא אמר לו השם כן אלא במנחה לבדה הדין כן וזה אמר משה מסברא דידיה משום דהנשיאים רצו לחנך המזבח בכל הקרבנות כמש"כ הרמב"ן בפ' נשא וכיון דהכפרה נשלמה באכילת הכהנים כדאי' בפסחים דף נ"ט ע"ב לכך ראו ג"כ אכילת הכהנים אף שהם אוננים כיון דהשם רצה הכל כמש"כ רש"י בשיר השירים בפסוק יערי עם דבשי ואותה מנחה ה' מנחת נחשון לזה אמר להם משה מכל מקום ה' סומכין ע"פ הדיבור שאמר באנינות וכו' להורות על שאר קדשים רק בזה טעיתי שעל קדשי דורות אף שהם באותו יום לא נאמר ולזה כ' רש"י הך ומשה טעה בדבר בדיה כאשר צוה.

דף וי"ן ע"א גמרא' מבייתו למה פירש תניא ריב"ב אומר וכו'. ק' א"כ מאי פריך לעיל דף ג' ע"ב הא אנן ז' תנן הא בליז מתני' כריב"ב מיתוקמא דאל"כ מבייתו למה פירש. ונ' ע"פ מש"כ תוס' שיפרישוהו למחילה אחת ונ' דרש"י ג"כ כיוון לזה רק דקשיא ליה דילמא בעינן מקום קדושה כמו במילואים דהיה פתח אוהל מועד לזה אמר דע"כ לא מצינו לקיים קרא כדכתיב דשם ה' קדושת עזרה וזה א"א משום שכיבה וכיון דלא עבדינן ממש כמילואים מצינו להפריש גם למחילה והתינת לר' יוחנן אבל לר"ל דילוף מסיני א"כ מצינו לקיים קרא כדכתיב דבסיני נמי מצינו דבעלי קריין אסורין מצינו לומר דפרישת משה נמי ה' רק באיסור בעלי קריין וכדכתיב ואתה פה עמוד וכו' כדאי' בשבת דף פ"ז וזה דוגמת הר הבית וא"כ ה"ה כ"ג צריכין להפריש להר הבית וצ"ל דק' הגמרא' אליבא דר"י והתוס' לעיל דף ד' [ע"א] ד"ה תניא כתבו דר"י נמי מצי סבר דהי' פרישה בסניו רק מר' אלעזר מוכח והקושיא דשם והאנן ז' תנן היא קשית הסתם גמרא כדמשמע דבתר הכי איתא א"ל ר"י לר"ל מצינו לומר דהמקשן לא ידע מר' אלעזר וא"כ סבר דר"י נמי סבר דהוה פרישה

בסיני וצריך ז' לחומרא ממילואים ופרישה לקדושת הר הבית לתומרא
מסיני ולא ק' כלל מבינו למה פירש אפי' לא אתיא כר"י ב"ב.

שם גמר' דאי אמרת בועל נדה כנדה וכו'. לא ידעתי
מאי קשיא ליה הא הכהן בעצמו ידע אם בעל ביום הפרישה ואם נמצאת
ספק נדה לא ילך וימנו אחר בשלומא ריב"ב שפיר חייש שימצא ספק
נדה ולא יהיו עוד ז' ימים עד יוהכ"פ ולא מיקוימא פרישה אבל כאן ק'
וצ"ל משום דתנן לק' דף י"ד [ע"א] כל ז' ימים הוא זורק וכו' ואם ימנו
עתה אחר לא יכול להרגיל עצמו בכך דבלבישת יום א' נעשה כ"ג
ולכתחילה אינו רשאי לעבוד עד שיתרבה כל ז' וא"כ אינו יכול לעבוד
לא בח' לא בד' בגדים כמש"כ הרמב"ם פ"ד מהל' כלי המקדש הל' י"ג
אבל לדעת הראב"ד וכן נ' דעת רש"י לעיל דף ה' ע"א ד"ה ריבוי ז'
קשה וצ"ל דקושית הגמר' אליבא דר"ל לעיל דף ג' ע"ב דאיהו ע"כ מרמה
הך מילתא לרביב"ב דאם לא כן ליסגי בו"ו ימי פרישה ואם בעל ונמצאת
ספק נדה יפרשו אחר ויהי' יהכ"פ היום הוי' לחינוכו וע"כ דבעינן לתקן
שישמש הכ"ג הקבוע מקודם ואי בועל נדה כנדה אכתי מה הועילו
ובלא"ה נ' דקושית הגמר' כמאן כר"ע נמי אליבא דר"ל היא דלדידי
ק' ודאי כמאן כר"ע והא ע"כ דלא כר"ע אתיא דלר"ע לא הוה כלל
פרישה בסיני.

שם רש"י ד"ה לא לטומאתן. וראשון לטומאה וכו'. נ'
כונתו מדלא פריך הכא אבעל קרי נמי טומאת ערב כתיב ביה
כדפריך בפסחים וע"כ דסוגיא דהכא סברה דנוגע הוי' ואשמעינן טובא
דהוא רק כמגע שרץ ראשון ובפסחים סברה דרואה הוי' כמש"כ תוס' שם
ד"ה ואיתקש לכך פריך שפיר שם דפשיטא.

דף ז' ע"א תוספ' ד"ה שני טמא. דאינו סברא לחלק בדאורי'
בין שוגג למזיד לא בזריקה ולא בטומאה וכו'. כוונתם דודאי בדאוריית'
מצינו ג"כ חילוק בין שוגג למזיד כמו לר"י הסנדלר במעשה שבת בכתובות
דף ל"ד [ע"א] ולכך פריך בהאשה רבה מברוי' דם שנטמא לחודה דמתנן
לעקור מן התורה מדהורצה בשיגג דמוה אין ראייה דמ"ט בדאורי' היא
במזיד דלא הורצה אבל מדתניא בבריי' אחריתי דבין בשוגג וכו' וע"כ
צריך ליישב הסתירות לחלק בין זריקה לטומאה וסברות כאלו אינן שייכין
בדאורי' אלא אי מדאורי' לא הורצה במזיד תו אין נכון לחלק בין זריקת
מזיד לטומאת מזיד וזה שכתבו לא בזריקה ולא בטומאה כלומר לא שנאמר
דזריקה חמיר מטומאה או להיפך.

דף ח' ע"ב רש"י ד"ה הנחתו מין. שהוא רגיל למכור כל שעה
הקילו עליו וכו'. שבק רש"י טעמא דמסקנא דמשום פרהדרין הקילו עליהם
גם בסמוך דף ט' [ע"א] ד"ה נפרשו כ' הואיל ולא פסדי וזה קשה כיון
דלא ידע עדיין מפרהדרין ומה הוצרך לאמתלא הואיל ולא פסדי אטו משום
פסידא נפקיע המצות. ונ' כוונתו משום דמצינו בפ"ב דחלה דנחתום מפריש
א' מ"מ"ח ומפרש שם בר"ש ובר"מ חד טעמא משום שעניו רעה וחיישנין
שלא יפריש כלל א"כ הכא ג"כ כיון דעכ"פ יפריש הלוקח מהנחתום

המעשר שני כמשיכ' התום' והפקיעו ההפרשה מנחתום משום דילמא לא יפריש שעינו רעה וזה כוננת רש"י לפי ההו"א ובוה מדוקדק האריכות בקו' הגמ' ונסקו וניכלוה וכו' כלומר דלא דמי להתם דאינו נהנה מהחלה אבל הכא הא כל ההנאה שלו ואמאי יהיה עינו רעה להפריש ומשני משום הפרהדרין ונ' פירושו דהפרהדרין אומרין הואיל ומכרתם הרבה יכולין אתם למכור על ריוח מועט דמועט וקובץ על יד ירבה וזה יהיה ניכר ממעשר שני שיעלו הרבה בפעם א' לירושלים דומה למה שאמרו בריש איכה רבתי בפסוק רבתי עם בפקה שאמר למשערי הכרי מתרומתו אתם עומדין עליו אבל בתרומת מעשר וחלה אין ניכר הריבוי שמתחלק על יד על יד לכהנים.

דף ט' ע"א רש"י ד"ה פורסי. פקדי המלך. נ' שחוא לשון גובי מס כמו שמתרגם על בערבך כפי בחוקותי בפורסני וכן פרה הוא לשון מס כמו פרהגבנא בעירובין דף ל"ז ע"ב.

שם ע"ב תוספ' ד"ה רבי. כדאשכתן פ"ק דזבחים וכו'. דבריהם תמוהים דשם איתא רמי ר"ל על מעוהי כי מדרשא והכא לא קאמר אלא דבשוק לא הוה מישתעי דעובדא הוה אגודא דירדנא.

דף י"ד ע"ב גמ' דילמא אתי לא פרושי מן הפטור על החיוב. הקשה בת"י הא מ"מ הוי מעשר דאורי' אפי' בשיבלין. ונ' ע"פ דעת הריב"ם בתום' ב"מ דף פ"ה [ע"א] ד"ה תבואת דלוקה אחר מירות חייב משום שבא כבר לירי חיוב ומייתי ראייה מהפקיר אחר מירות וצ"ל דג"כ בא לבית ביד הזורע וכן כ' בהדיא הר"ש פ"א דפ"א ריש משנה י"ז ובסוף דבריו הסכים ג"כ לדעת הריב"ם לפ"ז שפיר משכחת מן הפטור וכו' אם הזורע הכנים אחר מירות לסוכה וחלוקה ממנו קסבר שהוא בית דאורי' וא"כ כבר בא לירי חיוב ויפריש על חיוב גמור ובאמת ה' מדאורי' פטור ולא הוי מעשר כלל מדאורייתא.

דף י"א ע"א רש"י ד"ה כל השערי. שערי מזרח עזרה. דבריו אינן מובנין דלא היה במזרח רק שער א' כדאי לק' דף י"ט [ע"א] ומה דחקו שלא לפרש כפשוטו שערי עזרה.

דף י"ג ע"א תוספ' ד"ה הלכה. לאלומי פיסקא דמילה. כאן סותרין דבריהם שם בפסחים ד"ה וצריכא דהצריכא קאי ארב יודא דפסק בתרווי' ולדבריהם דהכא איצטריך כדי לאלומי פיסקא ואפשר ליישב דעיקר הצריכא קאי אמילה דלא איצטריך דיפסוק רק בפסח ונידוק דלגופי' לא צריך דהילכתא למשיחא וע"כ משום מילה וממילא הוה הפיסקא לתרווי' ומתאלם פיסקא אמילה ואגב עביר נמי צריכותא אפסה.

דף י"ג ע"א תוספ' ד"ה הלכה. דאיכא נ"מ וכו' שכשיעבור האונס חוזר לשרתו וכו'. הקשה מהרש"א הא בזה גם ר"מ מודה וכן תמה במג"א סוף סי' קמ"ג. ונ' דתום' סברי דר"מ ור"י לא פליגי אי חיישינן לאיבה אלא דכ"ע חיישי רק ר"מ דבכהונה גדולה ליכא איבה דלמצות בוראם מכווני וליכא קנאה ואיבה ולכך גם שני מצות כהונה גדולה עליו אבל בפרנס ודאי דאיכא איבה כמו שאמרו דבר אחד לדור לפ"ז לר"מ מצינו

לומר דעד כאן לא סבר ראשון חוזר לעבודתו אלא בכ"ג דליכא איבה ולא איכפת לשני אם יחזור הראשון אבל היכא דאיכא איבה אמרינן דהשני נשאר במעלתו אבל כיון דקיי"ל כר"י דשני אינו ראוי וכו' כלומר דבכ"ג נמי איכא איבה ממילא פסקינן דאפי' בגוונא דאיכא איבה ראשון חוזר למעלתו.

שם בגמרא' ורבנן נימרו אינהו לנפשי' וכו', למשיב תוס' דף ב' [ע"א] ד"ה וחכ"א בתירוץא קמא דלא קאמרי לר"י אין לדבר סוף אלא משום דבל"ז חייש ללא שכיה א"כ לרבנן ניתא דבחד שכיה ובתרי לא שכיה וצ"ל דדוקא מיתה דהוא מקרה חדא אמרינן ביבמות שם דף כ"ז [ע"ב] דבתרי לא חיישינן אבל בטומאות דאיכא גווני הרבה שפיר חיישי' גם בתרי לזה יארע הך טומאה ולא ינך אחריתי ואפשר מזה הטעם פי' רש"י ד"ה טומאה שכיהא ע"י קרי או התנת צינורא וכו'.

שם בגמרא' אלא דאמר לה וכו' ע"מ שלא תמותי. הקשו בתוס' ישנים אכתי אי מתה בפלגא דעבודה הוו שני בתים עד אותה שעה. ונ' דהתנאי הוא שלא תמותי קודם עבודה ואי מתה אח"כ מ"מ נתקיים התנאי שלא מתה בבוקר והיא מגורשת עוד נ' וליישב ג"כ מה שהקשו תוספ' ד"ה ע"מ שתמות והדבר תמה מאוד דלא משני הגמרא' כלל מה שמקשה וקם ליה בלא בית ונ' כיון דגם ר"י לא הוה חייש למיתה רק משום מעלה כדאיתא בסוכה דף כ"ד [ע"א] א"כ ודאי היכא דאיכא יותר צדדין להקל מלהחמיר לא ניטרחו לפי' משני שפיר ע"מ שלא תמותי א"כ מ"מ אי לא חדא מייתא הווי ראשונה בית ואי שני' מייתא ג"כ הווי ראשונה בית מאי אמרת דמייתא שני' בפלגא דעבודה לחד צד לא חיישינן ופריך האיכא צד להחמיר דמייתא ראשונה ואיכא ג"כ להחמיר ב' צדדין דמייתא ראשונה ודמייתא שני' בפלגא דעבודה ומשני ע"מ שתמות א' מכס וא"כ אולא הך צד להחמיר דמייתא שני' בפלגא דעבודה אדרבה נעשה צד להקל ולא נשאר רק הך צד להחמיר דמייתא ראשונה נגד זה איכא ב' צדדין להקל למשיב תוס' ד"ה שתמותי דהתנאי קאי על פלגא דעבודה א"כ הוי ב' שמות אי מייתא שני' בצפרא הווי רק מתה אשתו גרידא ואיכא עוד צד דמייתא בפלגא וכו' והווי מגורשת למפרע ומיחשב לבי צדדין ופריך דאיכא עוד צד להחמיר דלא מייתא ולא חדא. ונ' דהנך תיבות מיתה הא קיימא הך מיתה הך הא קיימא הא הם טעות סופר והם כתובים ע"פ גירסא הישנה קודם הגהת מהרש"א דתחילה משני ע"מ שלא תמותי והשתא משני ע"מ שתמות כלומר שתמותי אבל לגי' מהרש"א מקומם לעיל בהרי זה גיטך ע"מ שתמותי וזה נראה ברור.

שם ע"ב תוספ' ד"ה אלא. לפי שאינה תדיר בכאן לראות אם לא תמות חבירתה וכו'. הקשה מהרש"א אטו גבי כ"ג יותר תדירה אשתו ויותר קשה מה לה אם לא תמות או תמות בכל ענין כבר חבירתה מגורשת כיון שלא מתה היא. והנראה דרבריהם אינן מדוייקין כל כך כמש"כ ג"כ מהרש"א לעיל ד"ה ע"מ שתמות א' וכוונתם שאין הראשונה תדיר בכאן אצל הבית דין כדי שנראה כלומר שנעייין בתקנתא דאם לא

מתה אותה חבירת' ונקטו לשון הגמרי דקרי לה חבירת' וקאי אראשונה דבה עסקינן דאם מתה כבר יוצא ידי בית בהחדשה אבל אם לא מתה שנכריחנה לילך לבה"כ דא"כ נצטרך לתלותה בכיפה כל יום הצום ונקטו תיבת היא לשון הגמרי לגירסא הקדומה כמש"כ לקי ד"ה ודילמא.

שם תוספ' ד"ה ולח דא. פי' ולשנייה אמר וכו'. נ' דתוספ' לא הי' בגירסתם בתירוץ בתרא לחדא אמר ע"מ שתמות וכנראה מתחלת ד"ה דלעיל בסמוך והך ולחדא שפתחו כאן הוא ט"ס וצ"ל לחדא ולזה כתבו דע"כ צ"ל דלשנייה אמר ג"כ והגמרי קיצרה וסמך אדלעיל.

שם תוספ' ד"ה ודילמא. דאינה רשאה ליכנס דילמא מייתא חבירתה וקם לי' בלא בית. לכאורה תמוה הא אפי' קיימא חבירתה כבר היא מגורשת כמו שהתנה ע"מ שלא תמות וכו' והוא דנכנסה לבה"כ ג"כ מגורשת ונ' דזה באמת מובלע בכוונת תוס' דאם יתנה שתכנס וא"כ פשיטא ואם יתנה גם לאידך ע"מ שלא תמות חברתך והיא תיכנס א"כ לית לי' כלל בית אלא ע"כ משכחת רק שלא יתנה עם האחרת ורק לחדא מגרש ע"מ שתיכנס ולזה כתבו דאם תיכנס מיד ותהי' האחרת ביתו דילמא מייתא וכו' מלומר שלא אכנס משום דפריך וקם לי' בלא בית וכו'. לכאורה קי' בשלומא גבי דידה שפיר קאמרה הגמרי דאם יתנה שלא תכנס וניסמוך עלה שתיכנס אחר גמר העבודות כדו' שתהא היא ביתו למפרע דילמא לא עיילה היא לבה"כ כדפריך לעיל והיינו כמש"כ תוס' ד"ה אלא מפני שהנשים עצלניות הן אבל גבי כ"ג שפיר הוה מצי למימר שיתנה שלא יכנס ואחר גמר העבודות יכנס ותהי' הראשונה ביתו למפרע. ונ' כיון דר"י חייש למיתה חיישינן שמא ימות אחר גמר או בפלגא דעבודה מקמי דעייל לבה"כ ותהא עבודתו נעבדה בלא בית ויותר נראה כוונתם דאם נוקי התנאי בדידיה שלא יכנס קשה דילמא לא עייל ונצטרך לומר כהן זריו הוא יותר ניחא לשנויי שאכנס ובוה ודאי ליכא למיחש להך חששא דבלא בית כמו שכתבו דלא יעשה מעשה. שם תוספ' ד"ה היה ואל תתמה דהא מסקינן וכו'. ורשי' נ' דלא רצה לפרש כלל כן שיגורו רבנן על אמצע העבודה דאיתני' במיתה המניה עבודה ויוצא כמש"כ הרמב"ן פ' שמיני בפסוק ומפתח אהל וכו' והי' נראה בדעת התוס' דר' יודא לשיטתו ע"פ התוספתא שהביא הרמב"ן פ' אמור בפסוק ומן המקדש אמרו לו לר"י אין מן המקדש וכו' אלא בשעת עבודה משמע קצת דר"י ל"ל הך דרשא אלא מוקי כולי קרא שאינו הולך אחר המטה אך זה דוחק דר"י יחלוק אהך דינא אלא העיקר כמש"כ הרמב"ן שם דאחר המטה הוא רק אסמכתא ונ' בדעת התוס' כיון דמניה עבודה חייב רק מצד בזיון קדשים כי מניה מכה תקנת חכמים ליכא בזיון קדשים.

דף י"ד ע"א גמרי' הוא נמי לא אתי למיכל. הקשה המג"א בס' תרי"ב על הב"ח דאוסר ליגע באוכלין הא הכא אמר דביה"כ ליכא למיגור. ונ' ע"פ מה ששמעתי מתרצין על מה שהביא המג"א בס' ער"ה

ס"ה דאמאי לא שרינן גם גבי רכיבה היכא דאחר רואהו דיש להלק בשלומא גבי הטייה דנר לאחד נר למאה וזכירנו האחר שאינו מרוד אבל גבי רכיבה כל אחד יטרד בחיתוך זמורה לעצמו לפ"ז א"ש עד כאן לא אסר הב"ה אלא בכה"ג דאמרינן כל אחד יגע ויאכל אבל בכ"ג ביוה"כ דכל עבודות אינן כשירין אלא בו שפיר זכירוהו האחרים וזה כוונת הגמרא כיון דכולי עלמא לא אכלי א"כ לא מרידי והו' דומיא דהטיית הנר א"כ הוא נמי לא אתי למיכל דזכירוהו. עוד הקשה שם אמאי לא פריך משאר יוהכ"פ לא ידעתי מאי קשיא ליה הא הב"ה ג"כ מתיר לצורך קטנים וכ"ש לצורך גבוה דעכ"פ צריכה העבודה להעשות משא"כ באונן בשאר ימות השנה דמצי אחר למעבדי ופריך שפיר מיוה"כ דהכא כיון דמתקינין כהן אחר תחתיו מצי האחר לעבוד וליכא כל כך צורך בהאונן ופי' הוא שם דה"ש דחיישינן שיאכל מתוך שיראה שהתירו לו הקרבה וק' א"כ מאי משני מי לא מטריד ופי' רש"י דכתיב למשחה כדרך שהמלכים אוכלין מ"מ במה ישעה להתיר לו אכילה כיון דאכתי לא שרינן ליה מידי דהיכן מצינו דמירדא אוסרת דהקרבה ואפשר משום דתפלה איתקש לעבודה ומצינו דמירדא מעכבת בתפלה כדאיתא בעירובין דף ס"ה [ע"א] הבא מן הדרך וכו' בביתא דאית בו' שיכרא. וכ' המל"מ פ"ב מהל' ביאת המקדש הלו' ז' על כהן שגירש אשתו על תנאי ומתה קודם יקיים התנאי מיד ולא יהי' לו דין אונן וכ' דמ"מ הוא אסור משום מירדא כדא"י ביומא הכא ולדעתי נראה דעד כאן ליכא מירדא בגרושה אלא כה"ג דהכא דמכת הטייה הוכרח לגרש ואי לא מתה היתה נשארת לו לאשה וא"כ עכ"פ יש לו להתאונן על מיתתה דמכת מיתתה נעדרה ממנו משא"כ בעלמא או התם בל"ז היה מקיים התנאי לימים והיתה נתגרשה גם משי"כ דיקיים התנאי אחר מיתה לא משמע כן בגמרא לעיל דאמר כי חזי דבעי למימת קדים עייל וכו'. וכתב בספר מחצית השקל דלדברי מג"א הכי יתפרש ולא גזר ר' יודא שמא יאכל האיך סתם ר' יודא דכ"ג אסור להקריב אונן הא ביוה"כ מותר ולדעתי ליתא להך פירושא דבל"ז נמי לא הוה מצינו לומר דגם יוה"כ נכלל בכלל היום דקאמר ר"ז דא"כ הוה משמע דבלילה מוצאי י"כ מותר וזה לא משכחת דלר"י ליכא אנינות דרבנן כ"א ליל יום קבורה וביו"כ לא מצי קביר אבל פירושא נראה דהכי פריך דניגזור דאי חזי שמותר לו להקריב יאמר שמותר לאכול ודאי ביום לא יאכל משום הצום אבל בלילה יאכל משעיר החטאת ומשני דביום ודאי לא יאכל ובלילה תיהוי ל"י היכירא במאי דאסרינן ל"י ההקרבה או ויסיק הוא גופי' אדעתי' דמשום שמא יאכל אסרי ליה דאכילה לא הותרה גבי וההוכחה דלכך שרי ל"י ביממא משום דאז ליכא למיגזר דכ"ע לא אכלי וזה ברור כוונת הגמ' לדעת המג"א דהכי דייקא לישני' דמג"א.

שם תוספ' ד"ה למ"ז. א"נ י"ל [מזין עליו טהור] היינו טהור שנפלה עליו הזאה וכו'. לתירוצם בתרא נמי צ"ל דמודו ג"כ לסברא קמייטא דאל"כ מאי קאמרי ק"ז על הטמא טהור טמא נמי בעי טבילה והערב שמש.

שם תוספ' ד"ה אלא. תיקשי לך לכתוב וכו' דמי הנדה משמע שיש בהן כדו הזויה. לולא דבריהם נ' דהא גופא דהואה צריכא שיעור במנא נפקא מתיבת מזה דפירושו שיעור הואה וש"מ דאיכא שיעור להוא' וכן משמע לשון הגמ' דבעינן שיעור ואי רק על הנושא הל"ל דבעי וא"כ ודאי דמי הנדה משמע מים שראוין להוות שכשירין בכל הדינין השייכין בהן ואיצטריך ומה דאיכא עוד דינא במי הואה דהיינו שיעורא והשתא דכתיב מזה ממילא משמע מי הנדה נמי שיעורא דמים ואפ"ה כתב רק יטמא וא"כ ליכא לפרושי מזה אנוגע כדבריהם דלעיל.

שם רש"י ד"ה ושאר כל הימים אם רצה להטיב וכו'. הוסיף על דברי התנא להטיב שהי' נראה דוקא בהקרבה רשאי שהיא מרובה ויוכה הבית אב בקרבן אחר אבל הטבה דאינו כ"א פ"א ביום ולא יוכה הבית אב כלל בהטבה הו"א דאינו רשאי להפקיע אותם ממנה וקמ"ל ומשמע ליה באמת הכי דסיפא קאי אכל מאי דאיתמר ברישא דחייב באותן הימים בשאר הימים רשאי.

שם רש"י ד"ה הכי עביד עבודה. כל ז' וכו'. נ' דבא ליישב קו' התוס' ישנים דילמא סברה מתני' דאין מזין רק ג' וז' לזה דיקדק כל ז' אבל באמת תנא ג"כ לעיל דף ח' [ע"א] מזין עליו כל ז' ואפ"ה הוא רק ה' ימים כדמסיק שם ע"ב לבר מרביעי ולבר משבת. ונ' ליישב קו' התוס' ע"פ מש"כ תוס' דף ד' [ע"א] ד"ה הואה לימא משום דגמר ממילואים דהואה הואה כל ז' וכו'. לפ"ז ר"ע דס"ל שם קודם עשרת הדברות ה"י מעשה ע"כ דגמר פרישה ממילואים וא"כ בעי הואה כל ז' לת"י קמא דתוס' הנ"ל לפ"ז פריך שפיר ממ"נ דלא כר"ע ואפשר להעמיס זה בדברי הת"י דכ' א"כ היכי דלא כר"ע ואינו מובן לכאור' ואפשר להגי' וא"כ היינו דלא כר"ע וכוון להנ"ל.

שם בגמ' ה"מ אגבא דגברא אבל במנא וכו'. ולכאורה איכא לספוקי אי דוקא במנא אבל לא בעינן שיספוג כל המים שבכלי בגבעולי אוזב דכן משמע דיוקא דסיפא או דילמא נידוק מרישא. ונ' דהדבר מוכרע דא"כ מאי קאמר למזה ומזין עליו טהור וכו' מאי רבותא דמזה אי ליכא שיעור בגבעולין הנושא בעלמא נמי טהור מכלים.

דף י"ד ע"ב רש"י ד"ה מאן תנא סדר. מאן תנא לסדר תמיד וכו'. בדבריו מיושב קו' תוס' ד"ה מאן אלא דהכי גמירי מאן תנא תמיד ר"ש א"ה וסברי בני הישיבה דהכוונה על מסכת תמיד ואמר להו ר' יוחנן דהכוונה היא על סדר התמיד במס' יומא.

שם תוספ' ד"ה ורמינהי. ומנרות דקתני התם ברישא פריך. כלומר דהמקשן עם במסכת תמיד והתחיל לדייק מנרות ולכאורה אכתי אינו מתרוץ דמ"מ הוי"מ להקשות אמאי קתני מנורה הא צריך להיות אחר דם התמיד אך כיון דעסיק במנורה עדיפא מינ' פריך דאשכחן מנורה אפ"י אחר דם התמיד וקטרת ב' שעות מאוחר ממאי דנקיט התם. שם תוספ' ד"ה אמר. אכתי פליגא אמתני' דהתם זריקת דם התמיד בטר דישון [מזבח הפנימי] והמנורה וכו'. לכאורה תמוה הא שפיר

מסודר התם זריקה בתר ה' נרות והכא זריק' קודם ב' נרות אך אכתי פליגא אמתני' דפייסות דהתם תני זריק' קודם נרות דע"כ איירי בה' נרות מדקטרת מאוחר להם ויש לעיין ר' יוחנן דמשני מאן תנא יומא ר"ש א"ה הוא ומשוה הנרות דהכא ודהתם אי מוקי כולהו בב' נרות כדמשמע לכאורה דכולהו אמוראי אבוי ורב פפא מוקמי מתני' דהכא בב' נרות א"כ ק' דא"כ תנא דתמיד סבר דם התמיד אחר ב' נרות וזה לא מצינו שיאוחר דם התמיד כל כך אחר כל הנרות ובל"ז מוכח התם דאיירי בה' נרות. ונ' עיקר דר' יוחנן מוקי תרוויי' בה' נרות לפי ההוה אמינא והסברא נותנת דאי איירי התם בב' נרות אמאי לא תני ה' נרות כמו שהקשה מהרש"א בתוס' הלז אב' נרות ובוה מתורין דמקשה מתחילה ממסכת תמיד ולא מקשה תיכף יומא אדיומא אך בל"ז הוה ידע לתרין כאן בב' התם בה' נרות אבל ר' יוחנן דמשוה המשניות לענין הנרות וע"כ התם ה' נרות כנ"ל א"כ הכא נמי ה' נרות וקשה אפייסות ומשני אבוי דאין הפירוש כן בדברי ר' יוחנן אלא כאן בב' נרות ולקמן איירי בה' נרות וא"כ לא קשיא לאידך גיסא אי ר"י מוקים תרוויי' בה' א"כ הכא קטרת מקמי כל הנרות וזה נמי לא אשכתן שיוקדם כל כך דזה רק להויא ועדיפא מיניה מקשה דומיא דמשניות ולמאי דמשני אבוי כוונת ר' יוחנן דאיירי כאן בב' ובתמיד בה' כמו שהקשו תוספ' וכן האמת רק דהוצרך למוקמי כר"ש א"ה משום זריקה דתנא דתמיד סבר זריקה וקטרת מפסקי בין הנרות ותנא דיומא דפייסות סבר דרק בקטרת מפסקי והנה לפ"ז לרב פפא לקמן דמוקי מתני' דפייסות כאבא שאול א"כ לא צריכין כלל לאוקימתא דר' יוחנן אלא כקו' התוס' לאמת דתמיד איירי בה' נרות ולענין זריקה נמי לא מירמי אלא דבתמיד הויא זריקה וקטרת בתר ה' נרות והכא תרוויי' מקמי ב' והשתא לא תיקשי מתני' דפייסות דבלא"ה מיתוקם כא"ש לפ"ז מאי פריך לר"פ מאי טעמא לא אמר כאבוי הא טובא ארווה דלא תיקשי מתני' דתמיד ולומר ר"ש א"ה דלא מצינו בהדיא פלוגתא דהוא דוחק גדול כמש"כ רש"י דף ט"ו ע"ב ד"ה תנן. ונ' דמ"מ פריך דיותר טוב לאוקמי תרי מסכתות כתנאי אפי' בדוחק מלאוקמי משניות דחדא מסכת כתנאי.

דף ט"ו ע"א גמר' תנא ברי שא הטבת ב' נרות וכו'. המובן הפשוט דהכי קאמר דשינוי הסדר הוא וק' לר"פ דניחא ליה אי תרוויי' איירי בב' אמאי לא תני נמי ה' כמו שהקשו תוס' לעיל דף י"ד [ע"ב] ד"ה אמר ולרידו' ליכא לשנויי כמו שתירצו שב דאיהו לית ליה הא מדפריך לאבוי דמשני באמת כן. ונ' דודאי אי לקמן איירי בב' או בה' צ"ל דאיך עושין בלא פייס ומסתמא על החשוב יותר עושין פייס לפ"ז הכי פריך תנא ברישא כלומר הכא ב' נרות דהם חשובין והדר בפייסות תני ה' דעליהם מפייסין ש"מ דהם חשובין אלא ע"כ דתרוויי' איירי בב' דהם חשובין ואבוי אמר דלעולם ה' חשובין רק דגבי כ"ג שייך יותר לעשות גמר עבודה ולכך לא מצי למינקטינהו הכא ותוס' משני לעיל האמת דלאבוי קיימינן אבל לר"פ ג"כ ניחא כנ"ל.

שם ע"ב תוספ' ד"ה נ"ת י"ב. פגע בקרן דרומית מזרחית ברישא. אע"ג דכתבו לק' בסמוך דס"ל כל חצי העזרה צפון וא"כ פגע במזרחית צפונית ברישא מ"מ כיון דאין לברורי חד מג' קרנות דאי שחט כנגד הפתח פגע במזרחית צפונית ואי בצפון ממש מערבית צפונית ראשונה ואי לצד מערב הויא מערבית דרומית ראשונה יותר הוי לברורי מזרחית דרומית דהויא ראשונה בחטאת והכא נמי אסיק אדעת' דרך ימין אבל בסמוך מסיק דרך ימין למזרח כלומר דמזרח ג"כ יש לו מעלה וא"כ שפיר בררין אי שחיט כנגד הפתח דאז הויא מזרחית צפונית ראשונה דאותו קרן יש לו מעלה דמזרח ג"כ ומצינו מעלה דמזרח במה שעושין הכבש לדרום שיפגע כמתן דם חטאת בראשונה לצד מזרח וזה שכתבו בסמוך שהי' קרן שנותנין בה תחילה מתנות חטאת דהיא היא מעלה דמזרח כנ"ל ושיעור דבריהם בסמוך פגע מיד בקרן מזרחית צפונית שהיא קרובה וכו' כלומר דאולינן שפי בתר שחיטה כנגד הפתח דפגע במזרחית צפונית ובתר שחיטה בצפון ממש דפגע במערבית דרומית משום דמזרחית צפונית היא קרובה וכו' כלומר דיש לו מעלה דמזרח שגם מתנות חטאת נותנין באותו צד בקרן שכנגדו.

דף ט"ז ע"ב תוספ' ד"ה ר"ו ב. א. [לק' בתוס' דף י"ז ע"א] לא ידענא מי דחקו לפרש כן וכו'. נראה שהבינו בפרש"י דרב אדא בר אהבה בא לתרץ גם הסתירה דלשכות ומוקים מדות כר' יודא ופליג אתמיד אבל לא נראה כן מדבריו אלא דבא רק לסתור הה"נ מסתברא דאין מן הצורך לאוקמי כראב"י משום משנה דכל הכתלים אלא דבל"ז צריך להנמיך הכותל משום מוכח דממוצע וכי פריך על רב אדא א"כ בא לאלומי הה"נ מסתברא וע"ז שפיר הקשה רש"י דאפי' לא היה כר' יודא מ"מ צריך להנמיך בלא מעלה יתירה משום דצפון המזבח מכוון למוזות הפתח דא"כ מנא לך דראב"י היא וכמו שהקשה תוס' בסמוך על מאי דאמר ש"מ ראב"י היא ובזה לא קשה מידי ג"כ מה שהקשה תוס' לעיל דף ט"ז סוף ד"ה הא.

דף י"ז ע"א רש"י ד"ה א ל א. ועל כרחיק הכי מפרשית וכו'. ואע"ג דלעיל סוף דף ט"ז כתב וכיון שלא פירש צריך אתה לחלקו לחצאין וכו' היינו להאי דהוכיח דכר' יודא לא אתיא וא"כ אמאי סמיך התנא שנדע האיך לחלקו אבל אי כבר מוכח ממשנה דכל הכתלים דראב"י היא והוא כבר אמר במקום אחר דכולו מוכח בדרום שפיר סתם דבריו דבל"ז נדע האיך לחלקו כדי שישכים לשיטתו והוקשו לו לרש"י שפיר גם אם נתיישב משנה דכל הכתלים אליבא דר' יודא נחלק ג"כ כדי שישכים ונאמר דסמיך אדבריו במקום אחר דמהן נדע לחלק ובזה יש להסביר דבריהם דלעיל דף ט"ז ע"ב ד"ה הא דלכך מוקי כר' יודא משום דשמעינן ליה בהדיא דמצינו לומר דלא נעלם מרב אדא ב"א הקושיא ממשנה דכל העזרה רק דסבר כקושיית רש"י דנחלק כ"א וחצי בין כבש ולכותל והתינה לר' יודא שפיר סתם דבריו שנדע לחלק מדבריו במקום אחר אבל אי כר' יוסי אמאי סתם דבריו האיך נדע לחלק מדעתנן.

דף י"ח ע"ב תוספ' ד"ה יחודי. האיך שרי ליחודי בהדיהו והאמר בפ"ק דכתובות וכו'. נ' דגירסתם ה' הוה מייחדי בהדי' אבל לגירסתנו הוה מייחדי להו לק"מ ועיי' במפרשי' דחילופי גירסאות הם. ונ' דאפי' לגירסתנו מקשו שפיר כיון דמוכה בכתובות דאסור לייתד עמה אע"ג דבעל עם אשתו נדה מותר דהתורה העידה סוגה בשושנים דאין יצרו תוקפו כיון דשריא לאחר זמן ואפ"ה זו אסורה שמע מינה דבכה"ג יצרו תוקפו וא"כ הדק"ל מה היו מרויחים דאכתי לא היו נשמרים מטומאת קרי כיון דיצרו תוקפו בכה"ג.

דף י"ט ע"ב תוספ' ד"ה מ"י. לא נפקא מינ' מידי לענין מודר הנאה וכו'. לכאורה דברי רש"י נגד זה דפי' להדיא ונ"מ לענין מודר וכו'. אך נ' אדרבה מדבריו מוכח כפירושם דמה בעי רש"י בנפקא מינ' כאן דלא מיייתי דר"ה ברי' דר"י רק אגב גררא אך לפי דברי תוספ' אי ר"ה א"ל גם שלוחי דרחמנא א"כ לא ק' כלל ממתנ' דמ"מ הם שלוחינו ג"כ אך א"כ לא נ"מ למודר וזה שפירש רש"י קו' הגמ' דאת"ל לימא תהוי תיובתא דר"ה אי נ"מ לענין מודר כלומר אם פירושו רק שלוחי דרחמנא דאז שפיר אמרה לענין מודר א"כ תיקשי ממתנ' ולא כל כמינ' לעכב על ידם וכו'. הדבר תמוה א"כ האיך אמרו דאסור במודר דמהני ל' כיון דמקריב בע"כ א"כ הוה כמחוסרי כפרה דבכל ענין מותר כיון שאין צריכין דעת כדאי' התם ועוד הא בהדיא אמרינן התם הכל צריכין דעת וגם מה מקשה שם מפיגול דלא הוה שלוחי לעוותי' הא לא גרע מבע"כ ואפ"ה מקריב משום דעיקר' שלית דרחמנא וא"כ שפיר מצי מפגל. ונ' ברור כוונתם בנפקא מינ' במחוסרי כפרה דאין צריכין דעת וטעמא כמשי"כ שם הר"ן כיון דאין באין לכפרה אלא להתירם בקדשים ונ' דהוי כמו זכין לאדם שלא בפניו אבל בע"כ עדיין לא שמענו לכך אי אמרינן עיקרן שלוחי דרחמנא שפיר עבדי אפי' בע"כ ואם כן מושב הכל.

שם גמר' וכל כך למה שלא יתקן מבחין וכו'. שמעתי מקשה מה מועיל השבועה הא אם הוא צדוקי הוא לשיטתו נשבע לבלל המצוה ואינה חלה כלל. ונ' ע"פ מה דאיתא בש"ע סי' תפ"ה בשם הירושלמי דנשבע שלא לאכול מצה חלה השבועה ע"י כולל ה"נ מצינו לומר דמשביעין אותו גם על דבר הרשות כגון שיפג אחת על הרצפה דאיתא במשנה בסמוך וזה מדוקדק במשנה שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך.

דף כ' ע"א תוספ' ד"ה אהיכא. כל אימת דהוי שרירי מותר להרימן וכו'. אף דלק' ד"ה איברים לא קאמר ר"י הבחור דשרירי מותר לחלוץ אלא אחר הרמה היינו לפי האמת דהרמת הדשן בלילה אבל להר"א ע"כ בלא הרמה שריין כקרא דכל הלילה והרים.

שם ע"א תוספ' ד"ה איברים. ור"י הבחור מיישב וכו'. נ' דהוא מפרש גחלת שפקעה מע"ג המזבח לא יחזיר אינו רשאי להחזיר דומיא דלא יחזיר דוכולין דקאי אפסולין דאסור להחזיר ה"נ כיון דאין שייכין עוד למזבח הוי כמקריב דבר חול ופריך לרב אמאי ע"ג המזבח יחזיר הא לא מיקרי תו קדשי ד' כיון דנעשיי כל מצותו ומשני דאית בה ממשא כלומר

שהיא דבר גוש ומשׁוה אינה ראויה בעצמה להרמה וא"כ בהחזרתה יש לה מעלה דנעשית דבר הראוי להרמה ולכך מותר להחזיר וא"כ שפיר אמר ר' יוחנן ה"ה דאפי' אפר דלפירושם שפיר הקשו מה טעם יחייב להחזיר האפר אבל השתא א"ש אם רצה להחזיר אפר ג"כ רשאי אף דאין שייכין למערכה כיון דאית בה עדיין מצוה הוצאה אם רצה להחזיר לא הוי כדבר חול שאינו רשאי אלא שרי.

דף כ"א ע"א גמר' ובעו רבנן רחמי אנשמה וכו'. לא נתבאר אמאי בטלוי רבנן אי משום בוינוי הא בל"ז לא ה"י קולה נשמע כמו באחרוני שעדיין קולן הולך ואין נשמע. ונ"ע מה דאיתא ביו"ד סי' שע"ז דהרוחות מלוות המת ואמרו דהן הן הנעשים מאותו אדם ע"י זרע לבטלה והם משכנם בסוף העולם במקום שאין ישוב ומתחילה שה"י קולה נשמע לסוף העולם ונודע להן שמת אביהן והיו באין הרבה מהן ומצערות המת כנודע לכך בטלוח.

שם תוספ' ד"ה נבלעין. אלמא דלא הוי נבלע במקומן מדטעון גניזה וכו'. לולא דבריהם היה נ' דתרווייהו איתנהו דה"י מחילה קטנה תחת הריצפה שם היה גונזין ושם נבלע שלא יתמלא מאין מקום באורך ימים. ובלא"ה נראה כן דלא מצינו נס כל כך בפומבי שיבלע דבר לעיני רואים גם מה שהקשה הא דלא חשיב להו הכא נ' דתרומת הדשן מוכח קרא דה"י נבלע מדכתיב אל מקום הדשן משמע דהדשן אינו שם כמו שפ"י רש"י בפ' מצורע בפסוק על מקום דם האשם ואע"ג דהאי הדשן מוקמינן ליה בדישון מזבה הפנימי במעילה ריש דף י"ב [ע"א] מ"ט פשטיה דקרא בשל חיזון איירי רק באם אינו ענין דרשינן מיניה דישון הפנימי ולכך לא איכפת ליה לאחשביניהו כיון דמפורש ב"י קרא.

פרק שני.

דף כ"ב ע"א גמר' כיון דחזו דקאתו ואתו לידי סכנה וכו'. לכאורה תיכף דהוו דקאתו הו"ל לתקוני פייס ובמתני' נמי תנן ובזמן שהן מרובין וכו' ואמאי כיון דבאו מרובין הו"ל לפייס. ונ"י דאסקו אדעתיה דאם יפייסו תו לא יבואו כדאמר בסמוך ולא תיקנו אלא מדוחק משום סכנה. שם ע"ב גמר' כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמרי' שיעיה. נ"י ע"פ מה דאיתא בחולין דף ה' ע"ב אדם ובהמה תושיע ה' אילו בני אדם שהן ערומין בדעת ומשימין עצמן כבהמה ובשבת דף י"ג ע"ב אי אין שומה נפגע פירוש שאינו מרגיש בפגעיו וזה הכוונה דמי שמשים עצמו כבהמה ומושיעו ה' ושכרו אח"כ כלפי ששם עצמו כבהמה שאינה מרגשת כלומר שהוא דכא רוח ומעביר על מדותיו וע"י ששיעיה מריה לא מרגיש ג"כ את עוונותיו והענין הוא ע"פ מה דאיתא בסנהדרין דף צ"ג ע"ב גבי דוד וה' עמו שהלכה כמותו ובסוטה דף כ"א [ע"א] הגיע לפרשת דרכים ניצול מכולן היינו מאן דסליק ליה שמעתתא אליבא דהלכתא

ועי' שם בתוס' ד"ה זה שכתבו דתלמיד כזה מהרהר תמיד בד"ת והוה בעידנא דעסיק בה מוגינה ומצלה וכדאי' שם אילמלא דרשוה דואג וכו' לא רדפו וכו' ואין עבירה מכבה תורה ושפיר היה דוד לא חלי ולא מרגיש ובשתיים ועלתה לו.

דף כ"ג ע"א תוספ' ד"ה שתיים. אע"ג דהתם לאו דוקא וכו'. כי מהרש"א דהמ"ל אע"ג דהתם לא הוי זה בכלל זה לגמרי נ' שהבין מדבריהם דלא מקשה הגמ' כן אלא היכא דזה בכלל זה ולדעתי כוונתם רק דהיכא דזה בכלל לא שייך לתרץ לא זו אף זו אבל ודאי דהגמ' מקשה בכמה דוכתי אף דלא הוי זה בכלל זה לגמרי.

שם גמ' והיחידין מוציאין שתיים וכו'. נ' מפ' רש"י החילוק בין חולה ליחידין הוא דחולה היינו שמ"מ עומד בין המפייסין בעיגול ולא השריחו לממונה לחפש איזה אצבעות הם של איש א' למנותם לאחד אלא מונה סתם כל אצבעות שרואה דבחולה ליכא משום רמאות בשלומא בכריא חיישינן דבמנן הראשון יוציא רק א' ובמנן השני החוזר חלילה יוציא השנים שיכלה אצלו המנן אבל החולה דמכת חולשתו לעולם מוציא שנים לא איכפת לן דכך לי כמו אם היה איש אחד יותר למנן הפי"ס אבל יחידין שיושבין לבדן דנראה לממונה להדיא בלא טירחא שהם מאיש א' למה ימנם לשתיים לכך אין מונין אלא א' ופריך מבריי' דקתני אם הוציא שלישי מונין לו וס"ד לשתיים וע"כ איירי דהממונה יודע שהם של איש א' דאל"כ לא שייך למיתני שימנה לשתיים אלא ע"כ שיודע שהם של אחד ואפ"ה ימנה שתיים ופריך שפיר כיון דקאמרת ביחידין משום שרואה שהם של אחד מונין א' הא הכא בבריי' נמי ידע ואפ"ה מונין שתיים. שם ע"ב תוספ' ד"ה יש. דתרווי' מודו דמקיש בגדים שלו בש וכו'. במשנה למלך פ"ב מהל' תמידין הלי' יו"ד תמה על הרמב"ן בפ' זו שכו' יש מרבתינו במס' יומא אומרים שאין הוצאת הדשן צריכה בגדי כהונה וכו' שלא נמצא מי שסובר כן. ונ' דהי' קשה לרמב"ן ר' אליעזר דדריש אחרים לבעלי מומין משמע דפליג את"ק דלית ליה פחותין דמהיכן נפיק א"כ למה מחליף כלל בגדיו איברא דהמל"מ שם ריש ההלכה דר"א נמי דריש אחרים לפחותין וב"מ מפיק מדלא כתב אחרים בגדים וזה ודאי דוחק דאין זה מדרך הלשון כלל להקדים התואר למתואר ע"כ נ' לו לפרש ע"פ מש"כ רש"י פ' ויצא בפסוק עוד ז' שנים אחרות הקישן לראשונים וכתב המזרחי דמאחרות נפיק לפ"ז ודאי אי הוה כתב רק ופשט בגדיו ולבש בגדים הוא שיפשוט בגדיו שעבד בהם וילבש בגדים סתם דהיינו של חול אך מדכתב אחרים מיותר אתי להקישן לראשונים והכי פי' הבריי' שומעני וכו' ולובש בגדי חול כלומר דסתם בגדים נמי משמע בגדי חול תלמוד לומר וכו' אחרים מקיש וכו' כלומר דתיבת אחרים הקישן להדדי א"כ מה ת"ל אחרים כלומר א"כ למה לובש כלל בגדים אחרים כיון דאף הם בגדי כהונה ע"כ אמרינן מסברא פחותין מהן ובוה נחא דמייתי בסמוך כדתנא דבי ר"י מה בעי בזה להביא ראייה לקרא אלא באמת בקרא ליכא רמיזא רק הקרא סמיך דנדע כן מסברא והיינו דדרך ארץ הוא כדתנא

דבי ר"י אבל ר"א דרריש מאחרים בעלי מומין ואינו מיותר להקישא א"כ נשאר כפשוטו שילבוש בגדים סתם בגדי חול וזה שכי' הרמב"ן ופשוטו של מקרא כך הוא דלר"א רק מפשוטו של מקרא נפיק דילבש של חול. וראיתי לרמב"ן שם שתמה על רש"י שכי' אין זה חובה אלא דרך ארץ דמהיכן למד לומר כן דודאי חובה היא וגי' כוונת רש"י כמש"כ המל"מ שם הל' י"ג ד"ה עוד יש לתקור לאו למימרא דצונו הכתוב שנוציא וכו' קרא הכי קאמר כשיוציאו את הדשן ולבש וכו' כלומר משום ד"א וזה כוונת רש"י ג"כ אין זה חובה פי' שנוציא הדשן אלא ד"א ציונו הקרא שכשנוציא חייב להחליף בגדיו משום ד"א. על מש"כ התוס' דגזירת הכתוב הוא להחמיר וכו' וגדולה מזו אמרינן לר' יוחנן וכו' הקשה בספר בתית למאור א"כ תפשוט לעיל דף ה' דר' יוחנן סובר דאבנטו אינו של כלאים דאלי"כ להקל הוא שלובש כלאים. וראיתי ברמב"ן שם שכתב על מה שתירגם על מרו בד לבושין דבוין דזה כדברי האומר אבנטו של כ"ג לא זהו של כהן הדיוט ובמגילה דף ג' [ע"א] איתא תרגום של תורה אונקלוס הגר אמרו מפי ר' אליעזר ור"י א"כ לר"א לשיטתו לא פליגי בני ר"ח ור' יוחנן דודאי סבר לא זהו וכו' וא"כ שפיר להחמיר הוא.

שם תוספ' ד"ה יל ב ש. אלא אתא לרבות לבישה אחרת וכו'. ודכוותי' מצינו בכריתות דף ו' ע"ב וסמים עוד חמשה הרי עשרה. דף כ"ד ע"א תוספ' ד"ה לא תויי. אבל הואות דשמן באות בגלל זבח וכו'. כוונתם דיון בא גם בפ"ע בנדבה ומים אע"ג דאין באין בנדבה מ"מ גם כי באין בחובה לא חשיבי בגלל הזבח כיון שבדיעבד, כשירין גם קודם התמיד אפי' בלילה כמש"כ הרמב"ם פי' מהל' תמידין הל' ז' אבל שמן חשיב שפיר גלל הזבח דאינו בא בנדבה כדאיתא במנחות דף ק"ד [ע"ב] כדברי ר"ע ויש לתמוה קצת על הרמב"ם דפסק פי' י"ד מהל' מעשה הקרבנות כר"ט דבא בנדבה וכתב הכי"מ שטעמו מדסתם תנא כוותי' והכא חזינן מדברי אמוראי רב ולוי דסבר ע"כ כר"ע מדלא מנו ג"כ שמן כנ"ל.

שם רש"י ד"ה ש ב ע. דס"ד אמינא לאודבר המזבח הוא וכו'. בדבריו מיושב הא דלא נקט בגמ' כפשוטו לרבות קטרת של כל יום שהוא בהיכל ואיצטריך קרא לרבווי אלא משום דמזבח סתמא פירושו החיצון והפנימי ופשיטא דמחייב אקטרת וכן ביוה"כ אהזאות דמזבח הזהב ולא איצטריך קרא רק לרבות הואות דפרכת דהוי נמי דבר המזבח פי' דהן רגלין להיות על המזבח אך לפ"ז לא הוי ל' לרבא למיבעי על עבודת סילוק בהיכל ופי' רש"י כגון דישון מזבח ומנורה כיון דמזבח משמע תרוויי ואהא כתיב דבר פי' סלוק דמזבח ומהיכא תיתי לחלק וה"ה דישון המנורה נמי דבר המזבח הוא כלומר שרגיל לסלק מעל המזבח וע"כ דמשמע ליה לרבא דהיינו דוקא לרב דמוקי אהזאות ולא אקטרת דכל יום דמיסתבר דהוא במזבח גופיה וע"כ משום דס"ל דמזבח כולל שניהם וא"כ הני ממזבח לחודי' נפקי כנ"ל. אבל ללוי אמרינן דמזבח סתמא הוא החיצון רק דכל מרבה כל מילי דהיכל ושפיר בעי אי גם סילוק נתרבה ופשיט

מולמבית דללוי דכל ריבויא הוא ה"ה וי"ו וא"כ לפי האמת מצינו לומר דכל חיובא דהיכל נפיק מולמבית ובוה יובנו דברי רש"י ד"ה אלא מעתה ולגירסת הספרים שלנו דעבודת מתנה מיחייב וכו' וכי מהרש"א משום דבלי"ז לא הויא ליחייב בהיכל אלא בחוץ ולפני ולפנים ודבריו תמוהים דהא כבר רבינן לעיל ז' הזאות לכ"ע אלא נרא' דלרב דדרש רק דבר המזבח מה שרגיל במזבח בין החיצון בין דפנימי פשיטא דלא מיחייב אסידור לחם אבל לרבא דמחייב רק עבודת מתנה בהיכל ללוי ואדישון דפנימי לא וע"כ דלא משמע ליה ממזבח תרווי"י מזבחות וכל עצמו דהיכל נפיק רק מריבויא דכל ולמסקנא מריבוי דלמבית וא"כ תו ליכא לחלק בעבודות וקו' תוס' ד"ה אלא ג"כ מיושב לפ"ז דקאי ג"כ לרבא בשלמא אי נפיק ממשמעותא דמזבח דתרווי"י בכלל ודאי דפטור אסדור מערכה דליתא בכל מזבחות דומה למשי"כ הרמב"ם פ"ה מהל' ביאת המקדש הל' זו דעל מה שאינו שוה באהרן ובבניו אינו חייב והוא בזבחים דף י"ט [ע"ב] ואע"ג דמחייבין אנוסוך דליתא בפנימי לק"מ דניסוך הוא שיכרות כמש"כ רש"י בזבחים דף צ"א ע"ב ד"ה אשה דהיינו שתיה ושתיה בכלל אכילה דהוי ג"כ בפנימי אכילת קטרת אבל עבודת סידור לא הוי כלל בפנימי אבל ללוי פירך שפיר דליכא לחלק בין העבודות. ובוה יש ליישב קו' תוס' לעיל ד"ה לאתויי דבניסוך מים אשמעינן טובא דהויא דאינו שוה בכל המזבחות דבמים לא מצינו לשון שכר דליהוי שתיה ואפשר דסבר כר' נתן בתענית דף ג' [ע"א] וא"כ מים נמי מיקרי שכר אבל בהזאות מה לי דם או דשמן אידי ואידי הווא מיקרי.

שם ע"ב גמר' ש נ א מ ר א ש ר י ח ד י ו נ מ ת י ק ס ו ד ו כ ו . ג' ל פ ר ש ע"פ מש"כ הכ"מ פ"ד מהל' תמידין הל' ג' בשם הריטב"א שהממונה לא היה יודע מנין הפייס זה שאמר יחדיו נמתיק סוד הפייס בחוץ שלא ירגיש הממונה ואח"כ נהלך ברגש לפייס.

דף כ"ה ע"א גמר' אין כדתני רב יהודה וכו' ועובד בה עבודת יחיד. המל"מ פ"ה מהל' כלי המקדש מקשה על הרמב"ם דפסק סתם דמסירה לציבור מהני אפי' לעבודת ציבור דבגמ' אמרין דעבודת יחיד דוקא והנה רש"י לק' דף ל"ה ע"ב כ' ד"ה ובלבד דסוף סוף מעבודת ציבור הוא כשמע בהדיא דמהני אפי' לעבודת ציבור ואפשר דהמל"מ דייק מלשון רש"י שכתב מעבודת ציבור ולא כתב עבודת ציבור אלא לעבודת ציבור גרידא באמת לא מהני אבל בהוצאה שהוא רק סילוק מעבודת ציבור ואינה חשובה כל כך לכך מהני אבל נראה דעת רש"י כמו דעיקר הקרבן בשל ציבור בא דוקא משל ציבור ודיחיד משל יחיד ה"ה לכלי שרת שלהם דהיינו בגדי הכהונה ודילפינן מבגדי קדש הם בפי אחרי מות דה"ה לכל בגדי הכהונה היינו דוקא לעבודת ציבור דוגמא דעבודת יוה"כ אבל מסירה מהני לעולם רק בעבודת שחרית דבגדי בוץ משום דכתיב בהו בהדיא קרא עשו חכמים מעלה יתירה דאפי' מסירה לא מהני לה וכעין זה כתבו התוס' בר"ה דף ט' [ע"ב] ד"ה ומותר בשם ר"ת דאין תוספת שביעית דאורי"י בנטיעה אלא בחרישה וכו' וכוננתם ודא:

דלא מפרש ביה קרא בהדיא אבל ודאי דנטיעה נמי דאורויי והוצאת כף מתתה נמי עבודת ציבור היא ובעי מסירה וקרי לה עבודת יחיד כמש"כ רש"י שם ולכך בעי מסירה ומהני כמו לשאר עבודת ציבור אבל בהא פליג רש"י אהרמב"ם דמדברי הרמב"ם דסתם משמע דאפי' לעבודת יחיד אינן כשירין בלא מסירה וברש"י משמע בהדיא דכשירין. והנה נראה ודאי דלר"נ כמו דמצנפת היתה כעין בגדי כהונה ה"ה לר"נ כל הדי' בגדים שנכנסו בהן לפי"ס היו בגדים כאלו דמאי שנא וא"כ מאי פריך בסמוך לר"נ והתניא שלא יהא דבר קודם למכנסים כיון דמכנסים הללו נמי בגדי כהונה הם לעבודת יחיד לדעת רש"י א"כ מאי קפידא הא למה זה דומה למש"כ בש"ע או"ח סי' ל"ב ס"א דצריך לכתוב הדי' פרשיות כסדרן ואם שינה פסול ואפ"ה אם נאבדה אחר גמרן קדש ודאי דרשאי לכתוב אחרת להשלימין וצ"ל אה"נ בבגדי כהונה דעלמא אם רוצה להפשיט מעליו המכנסים וללבוש אחרים דרשאי אבל בגדים הללו הם לעבודת ציבור כבגדי חול אבל אכתי מנ"ל לחלק כהאי גונא. ונ' לפרש בזה דברי תוס' דף כ"ג [ע"ב] ד"ה מניין שבי' דלא ילפי' להו מהדרי דחלוקים הם לכמה עניינים ולכאורה התינה דצריך קרא לכהן הדיוט דהו"א דכ"ג חמור אבל איפכא ק' לכתוב בכהן הדיוט ונימא דה"ה בכ"ג דהיכן מצינו דכ"ג קל מהדיוט אכל להנ"ל מצינו לומר דקרא אתי לאורויי שמכנסו בד' יהיו על בשרו כגון בשחר שמשנה אחר עבודת התמיד מבגדי זהב ללבן שלא ילבש ג' בגדי בוץ בעוד מכנסו זהב עליו דהו"א סוף סוף הם מלובשים אחר מכנסו קדש קמ"ל דלא כיון דפסולין לעבודת היום הם כבגדי חול לגבן וה"ה לבגדי עבודת יחיד לגבי שאר בגדים. והנה המל"מ שם כתב דהרמב"ם דחאה לסוגיא דלק' דף ל"ה מהלכה מכח שאר סוגיות שבש"ס דמשמע דמהני מסירה לעבודת ציבור ועפ"ז יש ליישב מה דפסק הרמב"ם פ"ד מהלי' תמידין הלי' א' כר"ש דבבגדי קדש מפסין והלה"מ נדחק בטעמו דקשה כיון דעיקר טעמיה דר"נ דאי אמרת בבגדי קדש איכא בעלי זרעות וא"כ מאי משני כדתני רב יודא וכו' אכתי הבעלי זרעות כשיראו שאין באין בפיים ימסרום תיכף בלבם לציבור וירוצו לעבודה וצ"ל דר"נ ס"ל לגמרי כדתני רב יודא דלא מהני מסירה לעבודת ציבור וא"כ הרמב"ם דפסק מהני לא מצי פסק כר"נ דקשה מהממונה נוטל מצנפת דליכא למימר כדתני רב יודא דאכתי ימסרום הבעלי זרעות לציבור.

דף כ"ו ע"א מתני' והרביעי חדשים עם ישנים וכו'. נ' דאין זה דברי המכרז כמו בקטרת כמש"כ רש"י אלא זה מדברי המשנה ואתי לאשמעינן לאפוקי מקו' המקשן אי הכי עולה נמי דכתי' וכליל והוה ס"ד אהקטרה דעל זה לבד שייך וכליל לכך אשמעינן דחדשים עם ישנים.

שם רש"י ד"ה הא לא שכיחא. דאלי"כ נמצאו הכל עשירים. דבריו קשים ומי שני שיהיו הכל עשירים. ונ' כוונתו כיון דעולה שכיחא ואין לך כהן שאינו מקריב עולה א"כ בל"ז נמצאו הכל עשירים ולמה הוצרכו לברכה דקטרת.

שם תוספ' ד"ה יהודה. דההוא בברכה הוא דכתיב וכו'. אע"ג
דקרא דמשה נמי לברכה הוא מ"מ ודאי ה"י כן במדבר ג"כ דומיא דסיפא
דקרא ישימו קטרת וברכם שיהיו לעולם כן.

שם תוספ' ד"ה א לא. כיון דמפייסי בערב בשביל שני גזירי [עצים]
א"כ נפישו להו פייסות. כ"י מהרש"א אע"ג. דלקטרת מפייסין בערב א"כ
אמאי לא הקשו מקטרת צ"ל דלמסקנא הדר ב"י וכולהו בר"י בשבת איירי
אבל לקטרת דחול אין מפייסין וליכא משום חדשים בב"י פעמים ביום א'
אבל הרמב"ם כתב בהדיא בפ"ד מהלכ' תמידין דמפייסין בערבית לקטרת
א"כ קשה נפישו פייסות כיון דאינן קבועין לעולם.

שם רש"י ד"ה הוא מעל"ה. מניחין אותו מחציו של כבש למטה
וכו'. נ' דבא ליישב בזה כיון דטעמי דראב"י משום מקום שכינה לאו
אורה ארעא דימחזי דטריה ליה מילתא ואם היה הסדר דמניחין אותו
בראש הכבש כפשטי' דמילתא שוב לא מיחזי כמאן דטריה ליה כיון
דכבר עלה כל הכבש שארוכה הרבה מאי טורה יש שוב בהילוך מועט
מראש הכבש עד מקום המערכה לכך כתב דבאמת היו מניחין מחציו
ולמטה ושפיר הו' מיחזי כמאן דטריה ליה.

שם תוספ' ד"ה דתנן. משום דאשכחן דפליג אהרא סתמא דתמיד וכו'
לא הו"מ לשנויי ראב"י וכו'. נ' כוונתם דמאי אולמ"י לאוקמי כראב"י מר"ש
א"ה משום דר"ש א"ה מצינו רק דפליג אהרא סתמא כלומר איזה סתמא שאין
שייכות לפלוגתא דקטרת ונרות הוה ליה לאוקמי כר"א ב"י דמצינו דפליג בסדר
עבודה מי מעלה איברים א"כ פליג נמי בהך סדר דקטרת ונרות אבל
דר"ש א"ה הוא בד"ן העבוד' ויותר נ' כוונתם דר"ש לא מצינו דפליג רק
אהרא סתמא דתמיד הו' ליה לאוקמי כראב"י דמצינו דפליג בל"ז נמי
אתמיד כדאי' לעיל דף ט"ז [ע"א] מאן תנא מדות ראב"י ופליג אסתמ'
דתמיד וע"פ דבריהם ניהא מש"כ רש"י לעיל דף ט"ז ע"ב ד"ה תנן התם
דמיתוקמא נמי בהך שיטתא ולכאורה אינו בהך שיטתא דר"ש א"ה מצינו
דפליג אתמיד אבל ראב"י לא שמעינן רק דהוא תנא דמדות אבל דפליג
אתמיד לא שמענו ולפי דברי תוס' ניהא דבאמת פליג אתמיד בהעלאת
איברים והגמר' מביא לרווחא דמילתא דמצינו ג"כ דהוא ניהו תנא דמדות.
ונר' דתמיד קרב בט' לא הוי סתמא כראב"י וכו'. דבריהם תמוהים
דאכתי הוה כראב"י דוקא מדתני לא יותר מ"ב ולרבנן הוה ברוב פעמים
י"ג דודאי במיעוט מתרמי דיגיע המנין על אחד מהזובין כבר בתמיד בכל
הני כהנים העומדין בעזרה. ונ' כוונתם ע"פ מש"כ בכיצה דף ל"א [ע"ב]
ד"ה ונפחת דסתמא הוי אי ה"י יכול לומר דברי פלוני ולא קאמר ובעין
זה כיוונו ג"כ הכא דרומיא דסתמא אסתמא הוא דכאן סתם להלכה
כפלוני וכאן כאידך אבל הכא התנא רוצה לנקוט אותה הסוגיא למנות
לא פחות ולא יותר כמו ששונה בלחם הפנים ובשתי הלחם במנחות דף
ק' [ע"ב] ודכוותי' במילה סוף פ' ר"א דמילה ואליבא דרבנן לא הוי'מ
למינקטיה דאם יאמר קרב ביו"ד לא פחות הא זימנין דהוי פחות ושיאמר בט'
ושייך שפיר לא פחות אבל לא מצי למיתני עצמו בט' הא אדרבה עיקר

דינו ביו"ד ולכך הוכרח ע"כ לשנות אליבא דר"א ב"י וזה מדוקדק בלשונם
לא הוי סתמא כר"א ב"י פ"י דוה לא מיקרי סתמא כנ"ל.

שם תוספ' ד"ה ו א י. א"כ היו חזורין ומפיסין נמי להקטרת וכו'.
הקשה מהרש"א א"כ לימא דתנא דתני חמש ס"ל כר"י וכראב"י אלא דהוי
מפיסין לתמיד ולקטרת דערב. ונ' דלכאורה אמאי לא הקשו תוס' מקודם
אמאי דאמר לא ר"י אית ליה דראב"י דילמא אית ליה אלא דמפיסין
לתמיד דערב אך למה לנו לעשות פלוגתא דת"ק דר"י הוא ראב"י וכן
להיפך לפ"י נחא דע"כ עתה למאן דתני חמש צריך לעשות עוד הדא
פלוגתא חדשה דאיכא תנא שלישי דלא כר"י ודלא כראב"י אבל אי הוה
אמר דס"ל כר"י וכראב"י א"כ איכא הדא פלוגתא חדשה ועוד פלוגתא
חדשה שמפיסין לתמיד דערב למה לנו לעשות כל כך פלוגתות לפ"י
מתורין ג"כ מה שהקשה מהרש"א בע"ב בתוס' סוף ד"ה ההיא דילמא
ההיא דתני י"ז ס"ל דהווכה במחתה נמשך עמו כת"ק דר"י למש"כ תוס'
לעיל דף כ"ה [ע"ב] בד"ה תא שמע ולפי מש"כ נראה ע"כ דרבא ס"ל
בת"ק דר"י דאיכא פ"ים בפ"ע למחתה דאלי"כ א"כ כשאמר דתנא דחמש
דלא כראב"י ולא כר"י ע"כ מוסיף ב' פלוגתות הדא דאיכא תנא שלישי
דס"ל פ"ים לתמיד ולקטרת דערב וע"כ דרבא לית ליה כדעת המקשן
לעיל שכתבו תוספ' אלא דליכא ת"ק לר"י אלא דאית ליה פ"ים בפ"ע
וא"כ הך דתנא י"ז ע"כ הוא תנא דחמש ותמהתי על מש"כ תוס' הנ"ל
וע"כ לא פליג ראב"י אלא כדי להשלים ד' פ"יסות וכו' דאבתי הוה ליה
ליפשוט ממאן דתני חמש דלא הוכרח כלל ואפ"ה סבר פ"ים בפ"ע.
שם תוספ' בא"ד א"כ היו חזורין ומפיסין נמי להקטרת וכו'. נקטו
רק קטרת והו"ל למינקט נמי העלאת איברים מכבש לת"ק דראב"י. ונ'
משום דבקושיהם סברי דאפ"י אי מפיסין לבין הערבים סגי רק בפ"ים
אי דאפ"י בשחרית פריך הגמ' לעיל דף כ"ד [ע"ב] למה חזורין ומפיסין
וצריכי רק משום הרגשות ויש שום טעם לד' הרגשות כמש"כ תוס' דף
כ"ה [ע"ב] ד"ה תא שמע אבל בערב למה לן לפ"ים כל כך ותייצו
דאפ"ה היה מן הצורך כיון דעבדינן כבר יותר מד' פ"יסות לפ"ים ג"כ
אקטרת לחדשים וכן למחתה אליבא דת"ק דר"י למש"כ הרמב"ן במלחמת
בריש מכילתין דמחתה נמי מעשרת ולכך סיימי טפי מחמש ולא כתבו
בקיצור שש משום דלא פסיקא דאי סבר כת"ק דר"י הוי שבע. ונ' רמו
לתנאי דר' וחי פ"יסות נגד ד' תיבות בקרא בבית ד' נהלך ברגש דמיניה
טפיק ריבוי אסיפות וכוה כ' תוס' במגילה דף כ"ג [ע"ב] ד"ה ואין ואידך
סבר דהדא אסיפה היא לצורך פ"ים וד' תיבות דקרא אתיין לריבוי
האסיפות דהוו רק להרגיש.

דף כ"ו ע"ב מתני' ושנים בידם שני בזיכי לבונה. כי
בתוס' ישנים דהא למ"ד בזיכין קודמין למוספין אבל למ"ד מוספין קודמין
משמרה הנכנסת מקריבין הבזיכין כרא"י סוף סוכה ויש לתמוה על הרמב"ם
שכ' בפ"ד מהל' תמידין הלי' ט' בשבת שיש שם תמידין ומוספין וב' בזיכי
לבונה וכו' הלי' י"א ואחר המוספין מקטירין ב' הבזיכין וכו' משמע מלשוננו

דמשמרה היוצאת מקטירין אחר המוספין דאל"כ הו"ל לפרושי בהדיא איפכא וא"כ הוא נגד הגמרי' דסוף סוכה.

דף כ"ז ע"א תוספ' ד"ה אל א. בפ"ב דזבחים דריש הכהנים וכו'. הא דלא הקשו ג"כ אקרא קמא הכהן וכו' דדריש ג"כ התם לכהן בכיהונו משום דשם פשיטא להו דמצי למידרש תרוויי' דקאי אתרי גברי בני אהרן איירי בהדיוטים והכהן קאי אכ"ג אבל בני אהרן הכהנים דקאי הכל אהדיוטים לא משמע להו דנחלק הקרא לבי דרשות ותירצו דאפ"ה תרתי שמעת מיניה. [שם בתוס'] תיפוק ליה מוכי תעלה על דעתך וכו'. כבר יישבו התוס' לק' דף מ"ה [ע"א] ד"ה וכי דבאש ההדיוט לכ"ע אית להו דאפשר דקאי אארעא אבל בשאר מילי לית ליה לר"ש הך סברא ותירצו דאפ"ה בעי ליישב הכא גם אליבא דר"י דלדידי הו"א דקאי אארעא לכך איצטרך לומר מקבלה ואילך.

שם תוספ' ד"ה ה' ל' כ' ת. ותירץ לו ר' דר"ש למעמיה וכו'. וקי' התינה אם כוונת התרצן דליכא למעוטי ב' גזירי דכבר נפיק מקרא אחרנא דבעי כהונה אבל מפ' רש"י ד"ה לא ס"ד נ' דמתרין דאי ס"ד למעוטי גזירנן אמאי איצטרך תו למעוטי הולכת עצים והך הא סידור שני גזירי עצים בעי כהונה הוא מדברי התרצן וא"כ עדיין ק' הא לר"ש באמת ליכא קרא להולכת עצים וצ"ל דמ"מ ליכא למימר לר"ש למעוטי גזירין דנימא יותר דיבחה דכוותי' ממעט משום דבגזירין איכא סברא דכי תעלה על דעתך.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ת' ה' ל' ת. ובין הכא ובין בסמוך רוצה ליישב לכל הלשונות דלעיל. דבריהם סתומים דהתינה באלא אי איתמר שפיר פריך ארבא דרוצה ליישב דברי רבא גם ללישנא קמא אבל בתחילה דפריך לר' זירא ומשני דא"ש ללישנא קמא ואכתי ק' ללישנא בתרא אך כוונתם הוא דמשום דבאתקפתא דר"ז אי דר"ז מיפריך א"כ דר' יוחנן ניחא וא"כ הכי פריך והרי תרומת הדשן פ"י וא"כ דר' יוחנן ניחא ומשני דמ"מ פריך ר"ז שפיר דרוצה ליישב דברי ר"י לכל הלשונות אבל באתקפתא דרבא כי פריך עליו לא בא בזה ליישב דברי ר"י דאדרבה אי גם עבודת לילה בעי פייס כ"ש דקשה אר' יוחנן וא"כ ע"כ הקושיא תיסוב רק לרבא מיניה וביה ושפיר רוצה ליישב דברי רבא גם ללישנא קמא.

שם ע"ב גמרי' זר שסידר את המערכה חיוב. לכאורה לא ידענא מהיכן נפקא ליה לר"י דמיקרי עבודה ודבעי כהונה. ונ' משום וכי תעלה על דעתך ואף דר' יודא פליג לק' דף מ"ה ע"א אהך סברא משום דאפשר דקאי אארעא היינו בשאר מילי אבל בעצים דדרשינן מקרא בזבחים דף ס"ב שלא יהיו יוצאין חוץ למערכה וע"כ צריך לעלות לראש המזבח לסדרם ודאי לא אפשר בזה אף דליכא קרא וכמש"כ תוס' לעיל ע"א ד"ה אל א. שם גמרי' וכי יש לך עבודה ש כ ש י ר ה בלילה ופסולה בזה. לכאורה ליכא קושיא כל כך אי לא מצינו דכוותי' ונ' דקו' ר"ז היא משום דדרשינן לעיל דף ט"ו [ע"א] אין לך עבודה שכשירה מערב עד בקר ואי סידור מערכה עבודה היא איך כשירה בלילה יפריך מאברים ומתרומת

הדשן ומשני דלא ממעט קרא רק עבודה שלימה שתחילתה וסופה בלילה. והנה רש"י כ' שם כלומר אין לך עבודת יום וכו' וני' דבא ליישב ללוישנא קמא דר"י לעיל דף כ"ב [ע"א] דלהאי לישנא כל העבודה היא בלילה וע"כ צ"ל דקרא לא ממעט אלא עבודת יום פ"י דאין לה שייכות דוקא בלילה אבל תרומת הדשן מצותו בכך בלילה.

פרק שלישי.

דף כ"ט ע"א תוספ' ד"ה אלא. ההיא בהקטרה דוקא איירי כדמוכח בר"פ תמיד נשחט ועוד אומר ר"י וכו'. א"כ משמע בתירוץ קמא ס"ל דשחיטה לא נאסרה כלל וא"כ ק' בהתכלת שם דקאמר אי דקאמר אי דאיתנהו וליקדם והתנא וכו' ולימא דאיירי לענין שחיטה דאין מעכבין זא"ז וגם מאי דמשני מצוה בעלמא פשיטא דמאי ס"ד יותר ממצוה הא כולי' הקטרה אינה רק למצוה דאם לא הקטיר כלל אינו מעכב. וני' דהכי פריך והתנא ואי תימא דאיירי לענין שחיטה מ"מ אמאי נקיט התנא אין מעכבין ולענין שחיטה לישמענין מעכבין ולענין הקטרה וע"ז משני אב"י לעולם לענין שחיטה איירי ודקשיא לך לינקוט בהקטרה ודמעכבין ה"ט דלא שייך שפיר לימא מעכבין דמשמע דאם עבר והקטיר המוספין קודם פסולין וצריך להקריב אחרים אחר התמיד וז"א דכל עצמה של הקטרה אינה מעכבת אבל אין מעכבין בשחיט' שייך שפיר לומר דאין מעכבין ואיזה דבעי יקדים. והנה משמע מתירוץ הר"י דשחיטה ג"כ אסורה מדאורי"י וכן נ"י ממה שהקשו משחטו ונודע דהא אמרינן דלמצוה בעלמא וא"כ ק' מאי דמשני בר"פ תמיד נשחט בחטאת העוף או דמעלה ומלינה ונראה דלכאורה לת"ק דשם דניחא לגמ' למאי דס"ד דלינה מועלת דשרי אפי' להקטיר אף דכבר קיים עשה דפסח בזריקה ואפ"ה שרי לעבור אעשה דהשלמה בהקטרה והיינו משום דאי לא שרינן ליה ההקטרה לא מצי לישחוט הפסח לכתחילה ודומה למש"כ המג"א בס"י תק"ט ריש ס"ק ט"ז לחזק ק"ו הב"י דה"י לנו להתיר לשחוט משום שמחת יו"ט ולכסות אף דבכיסוי ליכא צורך י"ט כיון דמ"מ ה"י אסור לשחוט בלא"ה. ולא הבנתי מה שהקשה מהרש"א כאן דל"ל למימר מעלה ומלינה הא בלא"ה נמי מותר הבשר דז"א דלכתחילה ה"י אסור לשחוט ע"מ לפסול האימורים והנה מ"מ בשעת הקטרה כבר נתקיים העשה ויש לדמות עשה הרוחה עשה לעשה הרוחה ל"ת דבעינן בעידנא ומכש"כ אם כבר נתקיים העשה וי"ל כמש"כ המג"א ס"י תמ"ז בשם הר"ת דבעשה דרבים לא בעינן בעידנא והיינו משום דחמיר ה"ה בעשה שיש בו כרת לא בעינן בעידנא והר"ן בפי' יוה"כ כתב דשבת מיקרי קל לגבי נבילה משום דבכל כוית עובר וא"כ מאי פריך בפסחים שם מאי אולמי' דהאי עשה הא שפיר אליים דבשחיטה או בהקטרה לא עבר רק חד זימנא דמסברא נ' דפסח מיקרי לגבי זה קרבן יחיד דאם רצה להקריב כולן מקריב כדאי' ביומא

דף כ"ו ע"ב במשנה ומקריבין בפעם א' ועשה דאכילה מקיים בכל כזית.
 ונ' דה"ט באמת החומרא דכרת מהני לרחות גרידא העשה דהשלמה ואף
 דהקטרה לא הוי בעידנא נגד זה מהני החומרא באכילה דבכל כזית
 מקיימא עשה אבל מחוסר כפורים נהי דאיכא חדא חומרא באכילת קדשים
 דכל כזית מקיים וסגו לרחות העשה או הוי בעידנא אבל דאפי' לאו בעידנא
 נגד זה ליכא תו חומרא והיינו דפריך הגמ' ומשני בחטאת עוף או מעלה
 ומלינה דליכא הקטרה ולא מיעקר עשה כ"א בשחיטה וזה הוי בעידנא
 דמדינא מותר מיד לאכול בקדשים כמש"כ תוס' ר"פ חומר בקדש בדיבור
 והכי מפרש הר"י בריש תמיד נשחט וכו' ושפיר מדחיא העשה גרידא
 מצד חומרא דבכל כזית מקיימא וי"ל כיון דמשכו הבעלים את ידם לא
 חזו מעיקרא אימורים להקרבה לא הבנתו דבריהם דמ"מ חזו בתורת שלמים
 כיון דאפי' עקירה לא בעי וצ"ל דהתם עומד להקריב היום דמצוה למהר
 כפרתו לאכול בקדשים ובל"ז כתיב ביום השמיני ובעי לזרו אבל הכא
 כיון דלפסה לא חזי א"כ אין מצותו בכך להקריבם היום אע"ג דמ"מ קודם
 שמשכו היו עומדים להקרבה היום נ' דס"ל לתוס' בשלומא כי אחזו קודם
 התמיד הוי שחיטת התמיד אונס שלהן כמי שנשטמאו אבל אם אפי'
 קודם התמיד לא אחזו לא אמרינן דהוי כמי שנשטמאו והתם לפי ההוה
 אמינא איירי שמשכו קודם חצות א"כ כבר לא אחזו בחיוב קודם לתמיד.
 שם תוספ' בא"ד ע"ב. כיון דשחטן בזמן פסח דהוי בתר תמיד של
 בין הערבים. לא ידעתי מאי קשיא להו דמ"מ איצטריך קרא לאם שחטן
 אחר חצות קודם לתמיד דאו הפסח כשר ומחייב עליו על החמץ ופטור
 אזבחים משום זבח זבחי והמל"מ פ"א מהל' תמידין הל' ג' דף קל"א סוף
 ע"א כתב מזה ולא הרגיש לתמוה על התוס' גם מש"כ שם קודם לזה דלמש"כ
 התוס' בפ' התכלת מצינו לאוקמי ששחטן אחר זריקה וקודם להקטרה
 לענ"ד שלא בדיקדוק כתב כן דשם קאי התוס' על מש"כ בסמוך דבערב
 דלא כתיב תעשו לא נאסר אלא הקטרה א"כ שפיר כתבו דכה"ג בתמיד
 גמי אחר הקטרתו דוקא קפיד אבל כאן דקאי התוס' דשחיטה נמי אסורה
 דהא הוכיחו דליכא פסול דאל"כ תיפוק ליה דזבחים פסולין הן וזה שייך
 דוקא בשחיטה מטעם שחיטה שאינה ראויה דפטור לר"ש כמש"כ רש"י
 שם במשנה וגם דמתנ"י לא איירי אלא בשחיטה ובהקטרה פליגי תנאי
 שם אליבא דר"ש א"כ אי שחיט' אסורה ודאי דקפיד קרא אבתר שחיטה
 דתמיד. ונראה דפסולין דקאמר וכו'. וק' אכתו תיקשי קושייתם דלעיל
 דאמאי צריך למיפסל הכא משום לילה כיון דבל"ז פסול עי"פ מדרבנן
 וצ"ל ע"פ מה שכתבו תוספ' בסמוך ד"ה כמו דמשמעות הברוי' הוא
 דנשרף תיכף בלילה ולכך נקט משום לילה דאי משום תמיד כיון דפסולו
 מדרבנן הוא בעי עיבור צורה אבל לעיל דס"ד דפסולו מדאורי' שפיר
 הוה ניחא לשרפו בלא עיבור צורה וצריך לומר לפ"ז הא דאמר בפסחים
 דף ע"ג [ע"ב] פסולו משום מאי משום דבר אחר וכו' היינו דאי הוה
 פסולו מחמת עצמו אע"ג דהוי מדרבנן לא הוי בעי עיבור צורה. שטמעט
 באכילת מותר הפסח וכו'. הקשה במל"מ פ"א הל' תמידין הל' ג' דף

קליא ע"ב על מה שנראה מדברי התוס' דמותר הפסה נאכל לב' ימים
 ופסחים דף פ"ט [ע"א] איתא בהדיא דנאכל ליום א' וכתב דלפ"ז מתורין
 גם קושיתם דלעיל דיעלה וילין דמ"ט בשעה שראוי להקטיר האימורין
 כבר הוא נותר ונ' לומר מסברא הא דרבי קרא שלמי פסה כדאי' בתוס'
 פסחים דף ע"א [ע"ב] ד"ה לימד נוקי במסתבר דהיינו דוקא אם עדיין
 ראוי לפסה או עדיין דין פסה עליו והתוס' כ' בפסחים דף פ"ט [ע"א]
 ד"ה וניטרהו דאי לא בעי עקירה אינו ראוי לפסה שני דשלמים לשם
 פסה קשחית אם לא דאיכא אינש דצריך ליה דאו בעי עקירה כדאמרין
 בתמיד נשחט דף ס"ד וכו' והנה שם איתא בהדיא דמוקמי מתנאי' כמ"ד
 לא בעי עקירה ובלא"ה נראה דלא פליגי כלל תנאי בהא לפ"ז שפיר
 כתבו התוס' דממעט באכילת מותר וכו' אבל בבכור לא מצי למימר
 משום דיאכל כמותר הפסה ליום א' התינה אם בעי עקירה א"כ ראוי
 עוד לפסה שני אבל אי לא בעי עקירה דאינו ראוי עוד לפסה א"כ לגמרי
 דינו כשלמים והכא ליכא לאוקמי דאיכא אינש דצריך ליה דהא למאי
 דקיימינן השתא דלא מצי שחית להו בזמן פסה שני לא קודם התמיד
 משום הפסה ולא אחריו משום הבכור א"כ אינו ראוי בשום ענין עוד
 לפסה ושפיר דינו לגמרי כשלמים ליאכל לב' ימים ולעיל נמי דקיימינן
 למ"ד לא בעי עקירה שפיר הקשו יעלה וילין וליכא למימר אכתי לוקמי
 דאיכא אינש דצריך ליה דזה בל"ז צריך ליישב לדברי התוס' דהאשה
 מאי פריך ביומא דף ע"ג [ע"ב] למ"ד לא בעי עקירה לוקמי דאיכא אינש
 דצריך ליה וצ"ל משום דהך בריו' תני עלה דמתנאי' בחול כהאי גוונא
 וכו' ובמתנאי' לא בעי תנאי דאיכא אינש דצריך ליה ומשמע דהברייתא
 תני רק כה"ג ולא בעי לפירוקא דבריו' גוונא אחרונא כלל. ראיתי בצ"ח
 בביצה דף כ' [ע"ב] בתוס' ד"ה מאי שכתב דמניין להו לתוס' דקדשים
 קלים אסורין לבעלים קודם הקטרת אימורין והנה למשי"כ תוס' לעיל
 דכל הפסול הוא משום שאין יכול להקטיר אימורין ואין רשאי לאכול
 הבשר בלא הם כיון דלא חזו מעיקרא כמשי"כ בתירוצם קמא דמשו"ה
 לא הוו כמו שנשטמאו או שאבדו א"כ מוכח האי דינא בהדיא מסוגיא
 הוה דפסחים. ראיתי בפ"י הרע"ב במנחות פ"ד משנה ד' דהתמידין אינן
 מעכבין וכו' מוקי בגמ' דאיתנהו אי בעי תמידין מקריב ברישא וכו'
 ודאמרין העולה אינו אלא למצוה בעלמא והוא תמיה אצלי אטו אי הוה
 מצוה בעלמא רשאי לעבור עלי' ורש"י שם אמר ג"כ כהאי לישנא בהר"א
 דגמרא ואח"כ דמסיק אב"י מצוה בעלמא הכי פירושו דבדיעבד אינו מעכב
 דאם שתט המוספין קודם כשירין ואין צריך לשחוט אחרים אחר התמידין
 אבל לשחטן לכתחילה פשיטא דאסור מקרא דהעולה.

שם ע"ב תוספ' נהדר ית. במנחות דף ו"ו [ע"א] במשנה פליגי
 בן בתירא ורבנן קמין בשמאל אי יחזיר ושם ע"ב אמר רב זר שקמין
 יחזיר ובעי לאוקמי' כרבנן ודא פליגי אבן בתירא רק שלא יביא מתוך
 ביתו ופ"י רש"י משום דקדושת כלי קבעה ובתוס' ד"ה לא הקשו עליו
 דזה כר"ל ולקמן איתותב ר"ל ופירושו הם משום דקמיצה פסולה קבעה

ומסיק הגמ' דרב כבן בתירא ואשמעינן דאפי' קידש הקומץ בכלי שרי ב"ב להחזיר וקשה מאי פריך הכא נהדרה הא רבנן אסרו להחזיר וצ"ל דקאי ללישנא קמא דרב ולמסקנא וא"כ אמרינן דע"כ לא פליגי רבנן אב"ב אלא אי קידש בכלי אבל בקמיצה גרידא שרו ולפ"ז הכי פירוש הסוגיא נהדרה כיון דלא קידש בכלי עדיין אפי' רבנן שרו להחזיר ומשני כלי שרת מקדשין וכו' וא"כ כבר קידש בכלי ואסור להחזיר לרבנן ומקשי ל"י מבריי' ומשני דבאמת אינו קדוש ליקרב והשתא הדר משינויא קמא אלא דאינו קדוש ליקרב ומה"ט נמי לא מוהני קידוש כלי דליהוי גמר עבודה כדאי' שם סוף העמוד דהוא מטעם דגמרה עבודה אבל קדוש לפסול בלינה ומטעם זה לא מהני החזרת קומץ דנפסל בלינה בכל מקום שהוא ואתיין שפיר דברי רש"י דבתחילה לא פירש כלל משום לינה ואח"כ ברה"ל ליקרב כתב וזו גם היא נפסלת בלינה דברישא דסוגיא לא מטעם לינה אתאן. וברברינו אלה יובנו דברי התוס' דשם ד"ה לא יביא הקשו תוס' דהא ריש לקיש איתותב לקמן ולכאורה מה הקשו להו"א הא באמת למסקנא פליגי בחזרת קומץ אך נ' כוונתם כיון דלהו"א שרו רבנן חזרה ואפי' אסרו להביא א"כ למסקנא דאסרי אפי' חזרה כ"ש דאסרי להביא מתוך ביתו אבל להנ"ל אפשר ליישב דעת רש"י דעד כאן לא מצינו דחמיר להביא מחזרה אלא להו"א דאיירי בלא קידש מחזרה כי האי חמיר להביא אבל למסקנא דאיירי בקידש ובי' אסרי רבנן אבל להביא שרי דקיל מחזרה בקידש וזה כוונת רש"י כאן ד"ה כלי שרת ועל כרחי' מאחר שזה קרוי קומץ אינך הוו שיריים דקשיא ליה נהי דאסור להחזיר כיון שקידש אבל מ"מ יביא מתוך ביתו לזה כתב דאינך הוו שיריים ואם יביא מתוך ביתו ויערב ויקמוץ ויקמוץ מן הפטור על החיוב כנ"ל דאם חזרה אסור כ"ש להביא אבל התינה אם כלי שרת מקדש א"כ הו' קידוש בכלי דאוסר חזרה כ"ש להביא אבל אי לא הוה מקדש א"כ הו' שרי להביא וא"כ מה הקשו תוס' דנימא לעולם דאי' מקדש שלא בזמנו אלא דאיירי שקרב הקומץ א"כ אכתי הו' קשה יביא מתוך ביתו אבל התוס' קאי לשיטתם שם ד"ה לא יביא דרבנן סברי קמיצה פסולה קבעה וסברי מדאמרינן להו"א דשרי חזרה ואפי' הכי קמיצה פסולה קבעה כ"ש למסקנא דאסרי חזרה דקמיצה פסולה קבעה ולית להו משי"כ בישוב דעת רש"י דאי רבנן אסרי דוקא בקידש ליתא להאי כל שכן אבל מ"מ מיושב פירוש רש"י כנ"ל. ומיהו בתנ"ל דהק רש"י לפרש כן וכו'. כתב מהרש"א דהו' קשה לרש"י קושייתם דבסמוך דא"כ בלא נקמצה נמי ולא הועיל כלום דאכתי ק' הא ע"כ איירי שהיתה המנחה בכלי שרת דאלי"כ בל"ז פסולה אי קמצו שלא מכלי שרת כדאי' במנחות דף כ"ז ונ' כמש"כ מהרש"א דקשיא לרש"י בלא נקמצה נמי על כן הוכיח דאיירי שנתן המנחה בכלי שרת רק לשם קדושת דמים ולא להתקדש כמש"כ תוס' בזבחים ריש דף ע"ז בתירוץ בתרא וסתמא דמילתא כך איירי למש"כ תוס' ד"ה כמו דלא איירי דנעשה שלא כמצותו אלא עיי טעות הלבנה וא"כ נתן המנחה בכלי שרת אדעת שלא להתקדש כי היכא דלא תפסול בלינה

ויקמוץ למחר ביום ועיי טעות הלכנה קמצו וקידשו בכלי שרת ושפיר פירש רש"י דע"י קידוש הקומץ נפסל.

שם גמר' אינו קדוש ליקרב אבל קדוש ליפסל. לכאורה הוא מיותר כיון דקדוש ליפסל בלינה אפי' קדוש ליקרב אינו יכול דנפסל ע"כ בלינה וצריך לומר כגון אם נתנו בראש המזבח דל"ה לא ירד כדאי' בזבחים דף פ"ז ע"א ומ"מ אינו יכול להקריב משום שאינו קדוש ליקרב ולזה העירני אחר מהחבורה.

שם תוספ' ד"ה כמו. שכסבור ה"י שהוא יום וכו'. לכאורה א"כ מה הקשו לעיל ע"א ד"ה אלא דתיפוק ל"י דנעשו קודם לתמיד הא שפיר מצי איירי שהקריבו גם התמיד כיון שסברו שהוא יום אך ז"א דמ"מ כיון דצריך להקריב תמיד אחר ביום א"כ הוי שפיר קודם התמיד כמוש"כ תוס' במנחות דף מ"ט ע"ב אעולת תמיד ששהטה שלא לשמה אך הא קשיא א"כ מה הקשו לעיל תיפוק ליה דהוי ליה קודם פתיחת דלתות ההיכל הא כיון שסברו שהוא יום שחשו התמיד ופתחו דלתות ההיכל וא"כ נעשה אחר פתיחת דלתות.

דף ל' ע"א מתנ"י אין אדם נכנס אפי' טהור וכו'. הך אפי' טהור מיותר דפשיטא דלטהור צריכא למימר ואפשר לומר דקאי אמתנ"י דלעיל דמסוך רגליו מעון טבילה ומצינו לשון טהור אצואה במשלי למייד דור טהור בעיניו ומצואתו וכו' וע"ז קאמר אפילו טהור מעיקרא שלא הוצרך לנקביו.

שם ע"ב גמר' אלא למיקם בעשה קמפלגי. הדבר תמוה אטו מתחילה לא ידע המקשן דפליגי בהא דלבן זומא דאורי"י ולר"י דרבנן. ונ' דנפקא מיניה אליבא דר"א דאמרו לו בכריתות דף כ"ה ע"ב דאם עבר על לא תעשינה יכול להביא אשם תלוי וזה שהידש התרצן דאם עובר עובר בלאו הבא מכלל עשה שלא יעבוד אם לא טבל ואע"ג דלאו הבא מכלל עשה עשה מ"מ הוא בלא תעשינה ויכול להביא אשם תלוי לר"א.

שם תוספ' ד"ה רב"י. דפליג אסתמא דרישא וכו' דפליג בהדיא במשנה וכו'. תמוה דליתא כלל במשנה דמדות וכן בדברי רש"י ד"ה נימא מטין שהוא משנה אבל לעיל דף ט"ז [ע"א] ד"ה לישכת המצורעין משמע מדבריו דליתא במשנה.

שם רש"י ד"ה נימא. הלכך ל"ש טבל מבערב וכו'. הנה נראה מדבריו דודאי בטבילה עצמה לית מאן דפליג כסתם מתנ"י אלא באי טבל מבערב והתוס' ג"כ נראה דמפרשי הכי אלא דקשיא להו בד"ה כבן דא"כ דרק לבן זומא איתא הך דינא הו"ל למימר לעיל דבהא קמפלגי ובפי' הסוגיא פליגי רש"י ותוס' דרש"י רוצה ליישבה גם אליבא דרבנא דסליק מיניה וע"כ הוצרכנו לומר דרבנן פליגי אהדדי והתוס' מכת קושיותם פירשו דע"כ אב"י קאי רק לתרי לישנא קמא וכתבו דאיכא למימר נמו התם ה"ה שאר כל אדם כלומר אפי' טבלו מבערב והוצרכו התוס' לכך אע"ג דלכאורה הו"מ למימר דלעיל באמת מצורע לאו דוקא אלא כל אדם

טובל א״פ שטבלו מבערב אך לא בשער נקנור ושפיר הוי באידך בריי מצורעין דוקא שם טיבלין אלא דא״כ הוו סברות הפוכות דבעיקר טבילה בטביל על דעת מקדש מיכל ר״י ובלא טביל על דעת מקדש מחמיר ר״י דבעי טבילה סמוך לעזרה כדי שלא יסח דעת כמש״כ תוס' ד״ה אי ולכך כתבו דרבנן נמי מצרכי טבילה באותה לישכה אלא במילתא בעלמא פליגי דמעיקרא לא נתקנה בשביל שאר כל אדם ולר״י נתקנה גם מעיקרא אי נמי נקט מצורע וכו' זה לואיבעית אימא דאתיא שפיר כפשוטו להודיעך כמו דר״י כמו בברי״ קמייתא וכתבו אי נמי דוקא פ״י זה דברי אבוי שמשופך ברבנן א״נ דוקא מצורע טובל א״פ שטבל מבערב ובאידך בריי נמי מצורעין דוקא אבל שאר כל אדם הנכנס לעזרה דבעי ודאי טבילה לא טביל שם ולכך דיקדקו התוס' דלעיל כתבו סתם שאר כל אדם דקאי אטבלו מבערב והכא דבטבלו מבערב לא בעי לרבנן טבילה כתבו הנכנס לעזרה כלומר מתחלה אחר ימים רבים ולהך לישנא נמי לא בעו למימר כפשוטו דשם מצורעין טיבלין אכל שאר כל אדם לא בעו כלל טבילה בטבלו מבערב והוה כמו בברי״ קמייתא דא״כ אתי הוו סברות הפוכות דא״כ הוה ר״י סבר דשאר כל אדם בעי טבילה בטבל מבערב ולעיל מיכל בטביל על דעת מקדש אבל אי פליגי במקום טבילה לאדם הנכנס לא הוי כל כך קולא וחומרא וכתבו א״נ איכא למימר כולה ר״י היא וכו' זה לתירוצם בתרא בד״ה ר״י וא״כ ליכא רבנן כלל באידך ברייתא וראייה לפירושונו מדברי הרמב״ם ר' פ״ד מהל' מחוסרי כפרה ולק״מ קו' הלח״מ ומהרש״א הבין דרך אחר בדבריהם ולדעתו הוא דחוק מאוד.

דף ל״א ע״א גמר' א״ל בהונות יוכיחו וכו'. הרמב״ם פ״ה מהל' ביאת מקדש השמיט הך דינא וכן איבעיא דסכין ארוכה ואפשר דבהא סמך אסתומת לשונו דאין אדם נכנס דוקא ומ״מ תמוה דבמתני נמי נקט האי לישנא ואפ״ה מספקא להו באתי לאימשוכי והוי בכלל נכנס וכן לענין ביאת מקצת אי נימא דסמך אמשי״כ בפ״ג הל' י״ח דאפי' בטבילה דרבנן אסורה ביאת מקצת מ״מ קשה למש״כ רש״י ותוס' דטבילה זו קילא משאר טבילות וא״כ הויל' לאשמעינן דגם בוז אסור ביאת מקצת ואפשר דסמך אמשי״כ ברפ״ד מהל' מחוסרי כפרה לענין בהונות. וראיתי בכ״מ בפ״ג מהל' ביאת המקדש הל' י״ח דברים מתמיהין שכי בדעת הראב״ד אדעת הרמב״ם כיון דאיבעיא לנכנס בעזרה כי פשיט ממצורע נמי מדרבנן היא וכן הוא דעת התוס' ותמוה דהא עיקר טבילת מצורע זו נמי דרבנן היא כמש״כ בפ״ד מהל' מח״כ הג״ל ואכתי האיך למד הרמב״ם לטמא גמור דאורי״י דלביאה במקצת הוא דרבנן.

שם ע״ב רש״י ד״ה רבנן. תלמידו דרב פפא. לא ידעתי מה בעי בזה וגם דלא משמע כן בסוגיא דאמרו ליה ומו מצית ועיין ב״ב דף קנ״ח ע״ב ודוחק לומר דהוי כולם תלמידים חברים ואפשר דקשיא ליה מה דאמר תו אמרו ליה רבנן לא היה לומר רק אמרו ליה אלא משום דהראשונים הוו תלמידיו ולא היה ראוי להם לומר מי מצית לכך נקט אמרו ליה רבנן כלומר רבנן אחרים וכן מוכחין דברי רש״י סוף העמוד

כדאמרינן להו פ"י להרבנן הראשונים ונקט לשון רבים כדאמרינן משום רבנן השניים שהיו בהסיבה כשהשיב לתלמידיו.

דף ל"ב ע"א רש"י ד"ה אמר רב חסדא גמירי. הלמ"מ ולקמן ע"ב ד"ה מה קידוש כ' אבל טבילה ראשונה וכו' דהא לאו דאורייתא הוא וא"כ האיך גמירי מהלמ"מ ה' טבילות וצ"ל דהכי פירושו מכה הלמ"מ גמירי להשלים ה' טבילות ובעין זה כ' התוס' דף ט' [ע"א] ד"ה ולא דטבילה ראשונה בל"ז באה כמו בכל יום והלמ"מ משלמת מנין ה' וכן צ"ל בקידושין לראב"ש דבאו קידושין מכה טבילה דלא הי' הלמ"מ יו"ד קידושין דא"כ לא דמו להרדי ה' היו מסודרין לטבילות ושנים בלא טבילה וע"כ דב' קידושין הם מדרבנן וצריך טעם מה ראו חכמים על ככה וצ"ל דתיקנו כעין דאורייתא באותו יום דבעי לטבילות קידושין תיקנו ג"כ לטבילה דרבנן קידושין וא"כ אמאי לא אצרכו נמי מקום קדוש כעין דאורייתא וצ"ל כמו שכ' תוס' לעיל דף למ"ד [ע"א] סוף ד"ה ומה.

שם תוספ' ד"ה ו א. דילמא קטרת דיוה"כ שלא על הסדר נאמר. פ"י מנ"ל דהוצאת כף היא שלא על הסדר במאי דסמ"ך לקרא שלפניו אלא דצריך קרא בינתיים דילמא קטרת דסמ"ך להזאות היא שלא על הסדר אלא דצריך קרא דויצא ועשה את עולתו בנתיים ולא ידעתו למה נדחק במהרש"א ולדבריו הוה צריכין לקושית התוס' למיפסק קרא בסכניא חר"פא רישא דקרא דובא אהרן בין קטרת להזאות וסיפא ופשט והניחם שם אחר גמר הזאות וזה ודאי דוחק גדול.

דף ל"ג ע"א תוספ' ד"ה אביי. אי בעי למיעבדינהו ביממא וכו'. הקשה א' מהבורה דלעיל דף כ"ז ע"ב ד"ה איכא כתבו דסידור מערכה מצותה רק בלילה. ונ' דודאי קרא בהדיא כתיב כל הלילה והרים א"כ סוף הלילה נמי רשאי להרים ואז ע"כ צריך לסדר המערכה ביום וע"כ צריך ליישב קראי דאם הרים בלילה איזה שעות קודם היום אז צריך לסדר בלילה אבל אם רוצה לאחר ההרמה רשאי אף שע"י כן יבוא סידור המערכה ביום וע"ז כתבו תוס' דאי בעי למיעבדינהו ביממא והיינו ע"י שמאחר ההרמה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה עבורי. תיפוק ליה מדאמר בפרק הקומץ רבה וכו'. ולמש"כ תוס' מגילה דף וי"ו [ע"ב] ד"ה מיסתבר דסברא דאין מעבירין היא רק לכתחילה יש ליישב שפיר שיטת רש"י וה"פ שי"מ מדר"ל לחודי דעבורי דרעא וכו' אסור לכתחילה וא"כ ע"כ קרא אתי לדיעבד ושפיר מדוקדק דקאמר היכי עביד דאינו מובן פשיטא דעושה כן אלא אדיעבד קא מהדר אם כבר הניח של ראש ואח"כ של יד מה יעשה וע"ז קאמר אעפ"כ מדרעא למוטפתא כלומר שיפשוט של ראש כדי להניחם אחר של יד.

שם רש"י ד"ה אלא לר' יוחנן. ודא ליכא למימר אפסקי בדישון וכו'. כתב מהרש"א דכוונתו ותרי בבקר נישדי אדם התמיד וקשה א"כ מדלא מתרין רש"י כתירוצי התוס' שי"מ דלא ס"ל וא"כ קשה לשיטתי ק"י התוס'. ונ' כוונת רש"י דנישדי בבקר אדישון דליקדם לבי

נרות דהכא תלתא והכא תרי ואירך בבקר אהי נרות דליקדם לדישון
 אע"ג דהכא תלתא והכא תלתא כי היכי דליהוי הפסק ואף דהוי סני בתד
 בבקר אהי נרות ודישון ממילא קודם לבי נרות משום הפסק לא ס"ל
 לרש"י כתיורין בי של התוס' אלא דלא איכפת לקרא לטפויי בבקר. וני
 דהיינו כמו דאמרינן מילתא דאתיא בק"ז טרח וכתב קרא.

שם גמר' ואימא חד שרדייה לדישון וכו' א"כ אפסקוי
 במאי מפסקת להו. לפ"ז לרבנן דאית להו הפסקה בקטרת א"כ סברין
 באמת כקושית ר"פ דאע"ג דשנינו במשנה דף כ"ה [ע"א] מי זורק מי מדשן
 כבר כתב הכ"מ פ"ד מהלי תמידין הלי וי"ז בשם הריטב"א דדישון קודם
 לדם התמיד ובוה יובנו דברי הרמב"ן במלחמות במש"כ אל תטעה בזה
 דם התמיד טעמא מאי וכו' והיינו דמדאביי אליבא דאבא שאול נשמע
 לרבנן אך מש"כ שם לעיל מינ' בסמוך ומשהאיר המזרח כיון שהגיע זמן
 העבודות הקדימו העבודות למכשירין והנה בעבודות כוונתו אשני גזירי
 עצים והוא משהאיר המזרח כדאי לעיל דף כ"ז ע"ב דאית ליה תקנתא
 לא קתני וכמש"כ רש"י שם אך מש"כ ואחרו דישון מזבח הפנימי שהוא
 מכשיר כדאי בגמר' וכו' לא ידעתי מאי קאמר דאדרבה אמרו בגמר' דף
 ל"ג ע"א דשני גזירין הוא מכשיר ולכך קודם לדישון.

דף ל"ד ע"א גמר' ומנחה לחביתין עולה ומנחה. וקי
 א"כ מאי צריך קרא על איברים למנחה הא בהדיא כתיב בתחילה עולה
 ואח"כ מנחה ועיי' במשנה למלך פ"א מהלי תמידין ריש הלי ג' שיישב
 לדעת התוס' דאיברים למנחה קאי על חביתין וא"ש דלא אתי מקרא
 דעולה ומנחה.

שם תוספ' ד"ה נס כ"ס. אפי' למ"ד בזיכין קודמין למוספין וכו'.
 ק' א"כ למאי איצטרך קרא לנסכים קודמין למוספין כיון דבזיכין דקודמו
 למוספין מאוחרין לנסכים כל שכן דמוספין מאוחרין להם וצ"ל דאי לאו
 קרא הו"א דלעולם מוספין קודמין לנסכין וא"כ הי' כך הסדר חביתין
 מוספין נסכין וילפינן בזיכין בג"ש מחביתין דליקדמו לנסכים ויכול אף
 למוספין להכי אהני ביום ביום לאחר והו"א באמת דמוספין קודמין לבזיכין אבל
 השתא דכתיב קרא אנסכין למוספין ע"כ צ"ל דהקדימו בבזיכין היא
 למוספין והאיחור מביום ביום אהני על שיתאחרו לנסכין. דלא משמע ל'י
 ביום לאחר. הקשה מהרש"א הא בהדיא אמר דאהני ביום ביום לאחר
 עוד הקשה לו יהא דלא נכתב כלל ביום עכ"פ בנסכין כתיב בבוקר
 ובמוסף לא כתיב ודבריו תמוהין דאדרבה ממקום שהקשה מוכח היפך
 סברתו דאי חד ביום נמי הוי איחוד אמאי איצטרך תרי ביום בבזיכין
 הא בחד ביום נמי הוי איחור לנסכין דכתיב בהו בבקר או לקושתו השני
 לא ניתוב כלל ביום גבי בזיכין ויהיו ג"כ מאוחר' לנסכין דכתיב בהו
 בקר אע"כ הפירוש הוא כך למ"ד בזיכין קודמין לית ל'י ביום הוא עצם היום אלא
 פירושו זמן וכל היום נקרא יום השבת בין בשחר או אחר חצות וביום
 ביום פירושו שני זמנים זה אחר זה אבל מ"מ יכולין להיות קודם ביום
 השבת דמוספין דבחצות נמי נקרא ביום השבת אבל עכ"פ הוי איחור

לנסכין דבקר הוא זמן ראשון וביום ביום הוא אחר זמן וא"כ שפיר כתבו תוספ' דלא הוה ידעינן דנסכין קודמין דביום השבת משמע ג"כ בבקר דאז ג"כ הוי יום שבת.

שם ע"ב גמ' ור' בנן מאי אחד מיוחד שבעדו. לכאורה מאי תירצו בזה מ"מ כתיב אחד בשל שחר יהי פירושו אך שיהי והדבר יפלא. וני' ע"פ מה דאמר במגילה דף כ"ח [ע"א] אם נאמר כבש למה נאמר אחד ופירושו בו דהכי פריך דהי' דינו לומר הכבש האחד אלא ע"כ דאין פירושו חשבון אחד אלא מיוחד לפי' אי"ש בשלומא אם אחד הוא חשבון אחד שפיר אמרינן לכבש האחד קאי אאחד דלעיל דמה לי אחד או האחד כיון דפירושם שוה לזה אמרי רבנן דאחד פירושו מיוחד לפי' לא מצינו לומר דקאי אאחד דלעיל כיון דאין פירושם שוה אדרבה אי הוה קאי אלעיל הוה ליה ליכתב לכבש האחד.

שם רש"י ד"ה שלא הגיע. כבר ה' מצונן במקצת אע"פ וכו'. אינו מלובן כל כך וכו'. הנה הרכיב בדבריו שתי כוונות בתחילה כתב שהוא מצונן משמע דהי' מלובן היטב רק שנצטנן ולבסוף כתב שאינו מלובן כל כך. וני' דהנה ע"כ צ"ל לרש"י דבחימום המקוה לא שרו רבנן שבות דאל"כ לא הוה פריך מדבר שאין מתכוון דרש"י סובר ג"כ דלר"י לא אסור אלא מדרבנן כמש"כ בשבת דף קכ"א ע"ב ד"ה דילמא והנה בנטילת עששית מתוך הגחלים דמסתמא טמונין כולן איכא איסור טילטול מן הצד כמו בחררה לת"ק שם דף קכ"ג ע"א וא"ש לפי' דמקשה משבות דדבר שאין מתכוון משום דתרי שבותים לא נראה לחכמים להתיר במקדש כמש"כ הרע"ב פ"ג בעירובין סוף משנה ג' לענין שבות בה"ש ולכך לרב ביבי ליכא רק שבות דטילטול מן הצד לת"ק דקאי הכא אליב"י זה שרי במקדש ואי' בפסחים דף מ"ז [ע"א] שבות רחוק' לא התירו א"כ מסברא כל מה דמצינו לקרובי עבירת השבות להמעשה בעינן למיעבד לפי' בטבילה ראשונה אם ישול העששית מהגחלים קודם לטבילה הרבה הוי' כעין שבות רחוק' משא"כ בשאר טבילות כיון דכבר עסוק בענין הטבילות הוי' שפיר שבות קרובה ממש בכל ענין וזה כוונת רש"י לכלל הטבילות אף דהי' מסתמא מלובן לגמרי דהי' מונח גם ביום הרבה בתוך הגחלים מ"מ לא הגיע לצירוף דהי' מצונן דנטלים זמן רב קודם הטבילה ואפ"ה הוי' שבות קרובה כיון דכבר התחיל בטבילות אבל בטבילה ראשונה לא היו יכולין ליטול קודם הטבילה זמן רב דהי' בעין שבות רחוק' לזה כתב דבכל הלילה לתודי' לא נתלבן כל כך.

דף ל"ו ע"א תוספ' בד"ה ומעשר. ועוד דוידוי דהתם דהיינו כשעשה כדן וכו'. וזה ודאי קושיא אלימתא לפי' רש"י וכן הקשה בת"י. וני' כוונת רש"י דהנה התוס' כתבו בפסחים דף כ"ט [ע"ב] ד"ה ר"א דמותר לשהות לכתחילה המין ע"מ לבערו ובשאתג אריה בסימן פ"א השיג עליהם מכמה ראיות דמ"מ איסורא עביד בלא הניתק לעשה אפי' קיים העשה ובנדרים דף פ"ד [ע"ב] איתא דאיכא תרי גווני מעשר עני על המתחלק בגרן כתיב והנחתו ואם עיכבם והביאם לביתו ע"ז כתיב

ונתת ללוי א"כ לכאורה בקצה שלש שנים דאז החיוב להוציא כל המתנות שנתערבו אצלו מצוי ג"כ שיש אצלו לקט וכו' שהביא לביתו וצריך ליתנו עתה משום תעווב דלהבא משמע כדמוקי אבוי והי' לו להתודות אז ג"כ עליהם אך האמת הוא כדעת השאגת אריה דמ"מ איסורא עביד בלאו הניתק לעשה וכל הוידוי או הוא שעשה כהוגן כמו שפי' רש"י שם בפסוק השקיפה עשינו את שלנו ובלקט וכו' עשה שלא כהוגן אבל במעשר עני היא מצוה אריכתא או והנחתו או ונתת וזה שכי' רש"י לקט שכחה ופיאה וקשיא לי' אמאי מתודה על הטא הא מנתקו בעשה דתעווב לזה כתב שאין להם וידוי וע"כ כדעת השאגת אריה דאיסורא עביד ושפיר מתודה עתה על הטא וגרסינן מעשר עני דהא יש לו וידוי וע"כ דנתת אינו מתקן הטא שעבר על והנחתו דא"כ הי' עושה עכ"פ איסורא ואיך מתודה שעשה כהוגן וע"כ דמצוה אריכתא היא ולא שייך עתה וידוי בדומיא דלקט אם הביא המעשר לביתו ונתנו בביתו.

שם תוספ' ד"ה על. היתה מכפרת אלא שיש להן כפרה אחרת שעונשן אמור. פי' דאע"ג דבחיבי כריתות ודכוותי' ליכא ריצוי מ"מ יש להן תקנה בכרת ומיתה אלא שיש להן כפרה אחרת שעונשן אמור כלומר שיש להן די בעונש האמור בהן ולא מיסתבר לחייבם עוד זולתו.

שם ע"ב תוספ' ד"ה לא.ו. דס"ל כר' ישמעאל וכו' אי נמי דמעיקרא ס"ד דלכ"ע תעווב להבא משמע וכו'. לכאורה לת"ק נמי איכא ניתק לעשה גמור כיון שמפריש מן העמרים או הכרי וגם מה הועילו כל כך באי נמי. ונ' דשני תירוצים האלו כתבו באת"ל אי ר' ירמיה סבר כאב"י אי כרבא בתמורה דף וי"ו [ע"א] ובתחילה כתבו אליבא דרבא שם דאי עביד לא מהני א"כ לת"ק מה שמפריש מן הכרי אינו מצד קיום עשה לנתק הלאו אלא דינא הכי דלא אהני כלל מעשיו אבל לר' ישמעאל דמפריש מן העיסה אע"ג דשנינו קונה כמש"כ תוס' שם ד"ה אמר לר' ישמעאל אליבא דרבא שפיר הוא ניתק לעשה וא"כ ר"י הגלילי סבר כת"ק וכתבו אי נמי אי ר' ירמיה סבר כאב"י דאי עביד מהני א"כ גם לת"ק הוא מצד קיום עשה לנתק הלאו וא"כ ליכא למימר כתירוץ קמא דא"כ ר"י הגלילי דלא חשבו ניתוק לעשה ממש הוי דלא כמאן וע"כ צריך לומר דריה"ג מדסתם דבריו מרבה רק ניתוק שאינו גמור כלאו דנבלה ואע"ג דאב"י גופי' אמר לריה"ג תעווב מעיקרא משמע וא"כ ריה"ג דלא כמאן צ"ל דבהא פליגי ר' ירמיה ואב"י ר' ירמיה מהשיב יותר לדוחק שריה"ג יסבור דלא כת"ק ולא כר' ישמעאל ועדיף לומר דנבילה הוי ניתוק ואב"י עדיף לי' לאוקמי ריה"ג דלא כמאן מלומר דנבלה היא ניתוק לעשה.

דף ל"ז ע"א תוספ' ד"ה יכ"ל. אי נמי לאחר שנקבעו וכו'. נ' דדבריהם משובשים ועיקר כוונתם הוא דה"ה ליכול קמא דיתן ב' על זה וכו' נמי צ"ל כן דבתחילה ע"פ גורל ואח"כ יניח שנים אחרים עליהם בכוונה ונקטו כפי' רש"י בר"ה יכול דבוה אין הכרת לפרש כחירו שלמי. דף ל"ח ע"ב גמר' אין צדיק נפטר מן העולם וכו'. ובקידושין יליף לה מדכתיב ונר די טרם יכבה ושמואל וכו'. ונ' הדמיון לנר הוא

דלכאורה ק' באמת למאי איצטריך שיברא קודם מיתת הצדיק דיו אם יברא אחר מיתתו אך כנר סמוך לכבייתו אינו מאיר כדאי' בברכות דף נ"ג רואה שלהבת ואינו משתמש כגון דעמיא ואזלא כן הצדיק ביום מיתתו אינו מועיל לעולם כמו שפי' רש"י בפי' וילך על פסוק לא אוכל לצאת ולבוא שניטלו ממנו מעינות החכמה ע"כ צריך להברא קודם.

פרק רביעי.

דף ל"ט ע"ב רש"י א ב ל ה נ ח ה. שהרי הוקבע של ימין בגורל שעלה בימין וכו'. לפי' כיון דעיקר קביעות הגורל הוא ע"י שהשעורים הם מכוונים לימין ולשמאל ה"י צריך עכ"פ קצת רמז בתורה שיועמדו באופן זה. ונ' משום דכתיב והעמיד אותם לפני ד' ע"כ בעי שיעמיד שניהם בפעם אחת ושלא יהיו זה אחורי זה דא"כ לא הוו תרוויי' לפני ד' כמו שפי' רש"י לעיל דף ל"ז ע"א על נצבים עליו.

דף מ' ע"א רש"י ד"ה ואזרו לטעמי הו. אפלוגתא דלא התורה קאי וכו'. לכאורה לא שייך הכא מידי דהבריי' לא הובאה לכאן אלא אגב גררא. ונ' משום דבוודיו נמי שנה הכתוב לכפר והתורה אך לכפר אינו לשון צווי גמור אך למאי דאמרינן הכא דלכ"ע מעכבא הגרלה אף דאינו לשון צווי ואהני לה חוקה כמש"כ התוס' דף ל"ט [ע"ב] ד"ה דתנא א"כ וידוי נמי תעכב דשנה ב"י קרא ואהני חוקה לזה אמר ואודו לטעמי' ר' יודא באמת לא דריש כלל לכפר אוודיו ור"ש דדריש אוודיו נגד זה לא ס"ל הך כללא דשנה ב"י קרא דמהני להוקה דהא בהגרלה ג"כ לית ליה דמעכבא.

שם תוספ' ד"ה ואזרו. שם ע"ב וי"ל דאיכא למימר וכו' שיהו ניקחין כאחת. נ' דאין כוונתם דס"ל דמעכב אם לא לקחן כאחת דא"כ הא דתנן בריש פ' שני שעירים לכך זה היום וחבירו למחר כשר ולא פליג ר' יודא דמוזכר במשנה שם רק כוונתם דגזירת הכתוב כל היכא דרוצה ליקח שעיר צריך למצוה ליקח שנים ואם מ"מ לקח רק אחד כשר וט"מ תירוצם זה דחוק ויותר נראה עיקר תירוץ בתרא דהוקבעו יחד והוא כדין המוזכר במנחות דף וי"ו ע"ב גבי מנחה שחסרה שלא יביא מתוך ביתו אי קדושת כלי קבעה. ונ' דהוצרכו לתירוצם קמא לת"ק שם במשנה דקאי ג"כ בשיטת ר' יודא דלא כר"ש מדהוצרך להביא זוג אחר ולדידיה ליכא למימר דהוקבעו דהא ס"ל שני שבזוג ראשון יקרב כדמסיק שם דף ס"ד [ע"ב] דד"קא מתני' כוותי' דרב ואיכא השני קאי אליבא דת"ק ור"י שם במשנה.

שם גמ' דאקדים מתנות דפר במזבח מקמי [מתנות] דשעיר בהיכל וכו'. ולפי' אין הבבות שוות דבה"ג בחוץ גם פר אינו מעכב השעיר. ונ' דסידרא דבריי' כך הוא משום דקיימינן אליבא דר"י ואיהו ס"ל במנחות דף כ"ב [ע"ב] מערבין לקרנות והכא ודאי איירי

שנתן דם הפר בפ"ע ואפ"ה בדיעבד כשר דבבגדי לכן בחוץ הוא ואינו מעכב לר"י והכי קאמר דמתנה שהי' ראוי' להיות מוקדמת לכולן אם איחרה קצת פסול אבל מה שהי' ראוי' להיות מאוחרת לכולן והיינו מתנות על המזבח בעירוב ומי"מ בכלל המתנה הוא דם הפר אם הקדימה קצת כגון שאיחר לה דשעיר על הפרכת כשר ובוה מיושב דברי רש"י ד"ה פר ואח"כ מערב וכו' דמה בעי רש"י בזה הכא למיסתם כחד תנא איברא דלשיטתו כתב כן שפסק בפ' כל הבשר בסוף סוגיא דטפת חלב כר"י דמב"מ לא בטיל ולהנ"ל ניהא ג"כ הדוכרה לפרש כן דאלי' לא קיימא שפיר שינויא דגמרי' דאי אין מערבין א"כ הוי' מתנה דשעיר על המזבח המאוחרת לכולן.

שם ע"ב גמר' וכיון דקבעתיה שמאל היכי מהדרינן וכו'. משמע דאי לא מעכבא ניחא ואמאי מ"מ ליהוי כמו בקנין דאי בעי קבע בשעת לקיחה אי בעי בשעת עשייה ומ"מ לא נימא מש"ה דאם קבען בשעת לקיחה דמצי הדר ביה בשעת עשייה הי"נ נהי דתרווי"ו מהני בהו הגרלה או קריאת שם מ"מ אם סבר הגריל אמאי מצי הדר ביה. ונ' דאי לא מעכבא אמרינן דאכתי לא נגמר המעשה עד שיניחם על השעירים ושפיר מצי הדר ביה קודם גמר המעשה אבל אי מעכבא ע"כ הוא מעשה בפ"ע דהא הגרלה מעכבא והנחה לא מעכבא.

דף מ"א ע"א תוספ' ד"ה סתם. איצטריך ועשהו לגורל דהגרלה לאו עבודה היא. וצ"ל דהר"ש מקוצי ס"ל דללישנא בתרא דלעיל לית לן כלל לסברא דהגרלה לאו עבודה היא וקשה א"כ לעיל דמפיק מאשר עלה תרי זימני ק' א"כ למאי איצטריך זאת תיפוק לי' דאי הוה קיימא חוקה אכל מילי לא הוה איצטריך אשר עלה וליכא למימר משום דהגרלה לאו עבודה היא דהא לית לי' כלל הך סברא בלישנא בתרא וליכא למימר נמי משום דאי לאו אשר עלה הוי' גמרינן מק"ו דליהני קריאת שם דע"כ להך לישנא לא ידע מק"ו דאלי"כ למ"ד לא מעכבא אמאי ס"ל דלר' נחמי' מעכבא הא איכא ק"ו. ונ' דהר"ש ס"ל דללישנא בתרא לית לי' הגרלה לאו עבודה היא דעיקרא דהגרלה לא תעכב דמ"מ ראוי לעכב כמו שאמרו בדף מ"ב ע"א מידי דהוה אמראות נגעים אבל לענין דתעכב בסדר ודאי מיסתבר כיון דאינה עבודה אינה מקושר' לעבודה שלפני' או שלאחר' וא"כ איצטריך שפיר אשר עלה לסידרא לעכב אבל ועשהו ליכא למימר דאי לאו זאת הוה מוקמינן לסידרא דהא מינ' דרשינן נמי דלא ליהני בעלמא גורל וא"כ דכוותי' נמי צריך למידרש בשעירים אגוף הגרלה דלא שייך לידרוש מתרא תיבה תרי ענינים.

שם תוספ' ד"ה סתם. וכל היכא דכתב חוקה לא דרשי' ק"ו והא גבי יוה"כ וכו'. למשי"כ תוספ' במנחות דף י"ט [ע"א] ד"ה תורה דחוקה לאו משמעותי' עיכובא אלא מג"ש חוקה משתויי' יין גמרינן קשה א"כ מאי פריך שם בקידושין עיכובא דככה דילמא ילפינן רק ק"ו למעוטי דלא קאי הג"ש להך מילתא אבל לעולם לתיבה דמשמעותי' ממש עיכובא לא מהני ק"ו ואפ"י למשי"כ תוספ' בסמוך בא"ד דמאשר עלה קפריך והיינו

כמש"כ לעיל דף ל"ט [ע"ב] ד"ה דתנא מ"מ עיקרו סמיך אחוקה רק דאשר
עלה גלי דנידרוש להא ג"כ חוקה וכמש"כ בדרף מ' [ע"ב] ד"ה ועשהו
דועשהו גלי אחוקה.

שם רש"י ד"ה ולרבי חגא. ומשום הא לא משתבש וכו'. אינו
מדוקדק כל כך דנהי דמשום הא לא צריכין לשבושי ולא קיימא הותסברא
מ"מ יכול לשבש כדי לאוקמי בשעת הפרשה וגם דמשני לא תימא ואח"כ
אמר הא נמי שיבוש הוא ורש"י נדחק בזה בסמוך דעבדי תנאי דמחסי
וכו'. ולולא דבריו הי' נ' דלרבי חגא לא מצינן לשבושי אמר ואח"כ העשיר
דא"כ הוה קשה מעמא דאמר קודם שהעשיר הא אפי' אחר שהעשיר
מצי קבע והוה קשה ליתני מטמא מקדש עני שהעשיר והפריש ואמר וכו'
והוה משתמע דאחר שהעשיר נמי קבע והי' הקביעות בשעת הפרשה ומשני
ואח"כ לקח ואתי שפיר דמשתמע דאחר שהעשיר נמי קבע ומדנקט לקח
ש"מ דאמירה לא הוה מהני כיון דהיא שלא בשעת הפרשה.

שם ע"ב רש"י ד"ה שאני מצורע. דכתיב זאת תהיה וכו'. לענ"ד
הוא שלא בדיקרוק דזה איירי בטהרת ציפרים דשוין בכל ודרשא דהכא
היא מזאת תורת דסוף פרשת מצורע עני דקאי אעשיר ועני וחסר וי"ו
באשר לא תשיג וכן כתב בביאור שם אח"כ מצאתי להדיא בספרא דדריש
הך דרשא מזאת תורת.

דף מ"ב ע"א תוספ' ד"ה שחיתא. מיהו מצי למימר דאפי' לשמעון
התימני וכו'. אבל בזבחים דף י"ד [ע"א] ובמנחות דף ה' [ע"א] ד"ה שחיתא
כתבו בתחילה משוחט בחוץ ושוחט בדרום ונתלה ושחט ואח"כ הקשו
לשמעון התימני משמע משום דלשמעון התימני כמו דמפרש בזבחים דף
ל"ב [ע"א] שוחט את בן הבקר יהא לפני ד' הי"ג לענין צפון ועל ירך
דדריש שם דף כ"ו [ע"א] שחיתא על ירך ולא שוחט על ירך לשמעון
התימני דרשינן שוחט אותו יהא על ירך וצפונה ודבריהם דהכא סתרי
לדבריהם הנ"ל ודבריהם דהכא תמוהים.

שם תוספ' ד"ה שאני. ובפ"ק דחולין וכו'. והנה שם ד"ה חטאת
כתבו ובבכורות אמר דאין בה איסור גיזה ועבודה לאחר שניפדית וכו'.
ושמעתי מהרב דק' פאפא נ"י שתמה עליהם דהא באמת שרו התם בלא
פדיון וא"כ קמה קושיתם בדוכתה. וני' דקשה מאי פריך התם וליחלה
ולפיקה לחולין כיון דכבר אמר דשרי בלא"ה משום דלא גורו במילי דלא
שכיחא והדבר תמוה וני' דהסברא נותנת היכא דלא חזיא לפרה ליכא
למיקרא שם חטאת וא"כ קאמר שפיר שאני פרה דלא שכיחא ואי משום
דחטאת קרי' רחמנא ולכך ליאסר בגיזה דאי אסרינן הגיזה א"כ לא חזיא
לפרה כלל ואינה חטאת ולכך מותר לגזוז ופריך ליחלה וכו' וכיון דאית
לה תקנה למיהוי פרה א"כ ליאסר לגזוז עתה משום חטאת דהא יכולה
למיהוי פרה ע"י פדיה וע"ז הקשו תוס' הא אי אמרינן דחטאת היא א"כ
לא מהני לה גם הפדיון א"כ אכתי לישתרי הגיזה גם בלא פדיה משום
דכל כמה דלא שרינן הגיזה לא הוה חטאת משום דאי נימא דחטאת
היא א"כ לית לה תקנה גם ע"י פדי' ותירצו דלאחר פדיה ודאי לא שייך

שם חטאת וא"כ שפיר ליתסר הגיזה משום חטאת דהא ראוי לחטאת ע"י פדיה.

שם ע"ב רש"י ד"ה שלא יאמרו. ולקמן נמי אמרינן וכו'. כוונתו כמש"כ תוס' חולין דף ל"ב [ע"א] ד"ה נשחטה דלשחימי בעלמא לא צריך קרא אלא לשחיטת שני פרות וא"כ יאמרו אם ישחטו האחרת לשם חולין א"כ עושיין מלאכה עם הפרה ואם ישחטו לשם פרה הכתיב ושחט אותה.

דף מ"ג ע"א תוספ' ד"ה לר"ב. אבל בהוצאה ושחיטה דוקא אלעזר וכו'. כוונתם משום דבעלמא המיעוט אחר מיעוט עוקר לכולי קראי כמו בסנהדרין דף מ"ז ע"א פ"ז אבל הכא לא משמע לומר כן אך ק' א"כ ליכתוב רק ולקח הכהן ונידרוש לאהדורי לכהן הדיוט כמו לשמואל בסמוך ועיי' תוס' מנחות דף ט [ע"ב] ד"ה אין מיעוט אבל לילא התוס' הוה אמרינן דאפי' לאותה פרה גלי קרא להכשיר דיעבד בכהן הדיוט ושפיר עוקר המיעוט אחר מיעוט לכולהו קראי דבל"ז הוה משמע ונתתם אל אלעזר אפי' לעכב מדכתיב חוקה ושפיר הוצרך ליכתב ולקח אלעזר הכהן.

שם רש"י ד"ה ור"ב נן. והוא עצמו על המים. שמעתי בשם מערני מלך שהקשה דברי רש"י אהדרי דבסמוך ד"ה לקדש כ' לתת מים על האפר. ול"נ כפשוטו דלפי אותה ההו' אמינא ע"כ הוצרכנו לומר דאפר על המים דאי תימא מים על האפר א"כ מה זה שאמר ולכך מעפר מה צורך לקיחה לעפר ואי שיתנהו בכלי זה אכתי לא נרמו בקרא לא ה' לו לומר אלא ונתן מים על האפר מה שייכות לומר ולקח עפר ויתן מים על העפר וניח האפר במקומו וע"כ דלפי אותו המעות הוה מפרשינן אפר על המים ושפיר הוצרכנו לשתי מעשים שיקח אפר ויתנהו בתוך המים והוא עצמו יתן עליו המים כלומר יערב המים כדאי' בסוטה דף ט"ז [ע"ב] עליו לערבן אבל לפי האמת א"ש דקרא לא איירי במצוה אלא דינא אתי לאשמעינן דאם אירע ששנים לקחו האפר בידם אע"פ שלא היו צריכין ועיין כזה בתוס' דף מ"ח [ע"א] ד"ה גורעין ואחד נתן עליו המים מ"מ הקידוש נגמר באנשים מתחלפים אפי' כשר.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ולא. ושמיא המקשה לא שמיע ליה וכו'. הכל תמהו עלי' הא בהדיא תיובתא גם לאביי. ונ' דהנה לשון התוספתא הביאה הר"ש פ' י"ב דפרה משנה י' הכל כשרין להוות חוץ מחרש שוטה וקטן ר"י מכשיר בקטן וא"כ ק' רבנן דפסלי התם קטן והכא מכשיר וע"כ צ"ל חסורי מיחסרא דברי ר"י שר' יודא מכשיר בקטן וכעין זה איתא ממש במגילה דף י"ט [ע"ב] ובוזה אתיין דבריהם כהוגן.

שם רש"י ד"ה והיום. ואם בא לעלות למזבח [להקיף] כגון למתן המים תמידין וכו'. דבריו תמוהין דהני כולהו עולות ננהו ומאי צורך לעלות למזבח וכן כ' רש"י בהדיא לעיל דף ט"ז ע"ב ד"ה ברישא ואע"ג דמתן דם אינו עולה בכבש.

דף מ'ה ע"א תוספ' ד"ה ו כ"י. לא הוה דרשינן מונתנו אלא נתינת אש דהדיוט וכו'. קי א"כ הוי על המזבח מיותר כמש"כ בסמוך אליבא דר"ש וא"כ דבריהם סותרים זא"ז. ונ' דלכאורה אפי' אי קאי על אש דהדיוט לחוד לא הוה על המזבח מיותר דמצינו למידרש הנותן אש יהי' על המזבח לאפוקי דלא ליקו אארעא וזריק להאש אך זה נוחא לשמעון התימני דר"ש כה"ג אלפני פניו גבי שוחט לפני ד' כדאיתא בזבחים דף ל"ב [ע"ב] ועיין שם דף י"ד [ע"ב] בד"ה שחיטה דמשמע מדבריהם בקושיהם סוף הדיבור דלשמעון התימני ה"ה בעלמא דרשינן כה"ג לענין שוחט בצפון ועל ירך וא"כ לעיל שפיר כתבו לר"ש דעל המזבח מיותר דליכא למימר כנ"ל דר"ש לא סבר כשמעון התימני וא"כ לא מצינו למידרש זה מעל המזבח וע"כ להצתת אלתא אבל הכא דקיימא אליבא דר"י וסתם ספרא ר"י ושם בויקרא פ"ד איתא להך ברי"י דוסמך ושחט דמוקי בזבחים דף ל"ב [ע"ב] לאתנווי דרב חסדא כשמעון התימני וא"כ ר"י סבר כשמעון א"כ שפיר הוה דרשינן כולי קרא לאש הדיוט ועל המזבח אתי שהנותן אש יהי' על המזבח.

שם ע"ב גמר' ת"ל אשר תאכל האש וכו'. ובזבחים דף פ"ג ילפינן מהאי קרא פוקעיין וליכא למימר תרתי שמעית מינה דאדרבה לדרשא דהכא מפרשינן על המזבח ממש וה"ה לכבש וסובב ואיך מצינו למילף מיני' לפקעו ע"ג קרקע וצ"ל דרבנן דהכא ס"ל איפכא ממש"כ תוס' שם ד"ה ההוא בתירוץ בתרא אלא אשר תאכל מוקמינן לפקעו מן המערכה על המזבח ושפיר אמרינן תרתי שמעית מינה והכי מסתבר יותר דהך קרא דמוקדם מוקמינן למסתבר וקרא דועשית עולתך מוקמינן לפקעו על גבי קרקע ובוהו א"ש הא דנקט ע"ג כבש וסובב דוקא דלפי' התוס' נהי דלא סבירא להו שיעלם למערכה קודם עמוד השחר דבעינן שיעלה על המערכה גדולה הנעשית לצורך תמיד היום תחילה איברי תמיד היום מ"מ יעלם לצד המערכה ולהני"ל א"ש דבאמת מקרא אהרינא שרי גם כה"ג אך מקרא דהכא לא ילפינן עדיין להתיר לעלותם מע"ג קרקע.

שם גמר' ל כ ד ת נ י א אש תמיד וכו'. וקי הא לעיל מפיק אש קטרת מואש על המזבח וכן בסוף דמפיק אש מחתה ממלפני ד' ובסמוך מפיק מוהאש ולומר דהך ברייתא פליגא זה דוחק ועוד מאי דקאמר למדנו אש למחתה אש לקטרת מניין וכו' מאי אולמא לוקי קרא יותר למנורה מלקטרת הא קטרת נמי איקרי תמיד דכתיב קטרת תמיד. ונ' הכי פירושא דמילתא דמקראי דלעיל הו"א נהי דמצוה שיבעיר האש על מזבח החיצון אבל משיעשה גחלים יכניסם על מזבח הזהב ומשם יקח להמחתה לפני ולפנים וכן לקטרת דהיכל דלא בעינן בחוץ רק להבערת העצים דבתוך ההיכל אין מקום לעשן מערכה לצאת אבל הגחלים יכניס על מזבח הזהב ואח"כ אימת שירצה יביא לשם הקטרת ואנן חזינן באמת דלעולם בעינן תיכף לגחלים קטרת כדאי' לקמן דף מ"ז [ע"א] לענין יוה"כ הבאה אחת אמר רחמנא וכן לקטרת דהיכל מדבעינן פיים שלישי למחתה ביוה"כ כמש"כ הרמב"ן במלחמות ד' בפ' בראשונה

ולא סגי בכה"ג ש"מ דאין רשאי להכניס גחלים לבד בלא קטרת וזה דרשינן מקראי דהכא והוא מדוקדק בלי הברייטא שלא תהא אלא על מזבח החיצון כלומר שלא יהי בשני מקומות לזה אמר אש וכו' תוקד רק על המזבח החיצון אבל בפנים לא בלא קטרת וזה שאמר מחתה ומנורה מנין דסברא לאוקמי קרא בקטרת משום דמצינו כבר דמקום מערכת עציו בחוץ וגם דמיקרי תמיד אבל מחתה אף דמצינו מערכת עציו אבל לא מיקרי תמיד ומנורה קרי תמיד אבל לא מצינו לה עדיין רמז שיהא בחוץ ומ"מ מסיק דבאש תמיד הכלל נכלל מה דקרוי תמיד ובוה מוכן מש"כ תוס' ד"ה תמיד מדכתיב תמיד ש"מ וכו' וק' א"כ היכי מוקים בתחילה אקטרת למאי איצטריך שתהא דולקת תמיד מאי שנא ממנורה הוא ג"כ רק פעמיים ביום אך בזה ניהא בשלומא במנורה שפיר אמרינן אלא ע"כ אמערכה גדולה קאי כמש"כ התוס' אבל בקטרת מאי תאמר אלא ע"כ אמערכה גדולה הא כבר כתוב קרא דיש לו מערכה בפ"ע ואש על המזבח וכו'. ע"כ דגזירת הכתוב הוא לתמיד.

דף מ"ו ע"א תוספ' ד"ה א ב ל. כיון דהוי צורך פנים כפנים דמי. וק' למש"כ הר' אלחנן בתוס' ישנים דף ל"ט ד"ה הנחה דהגרלה לא חשיבא צורך פנים כיון דהוי ג"כ צורך חוץ א"כ ק' לתירוץ קמא דלעיל דף ט"ה [ע"ב] בתוס' ד"ה הוי דה"א ביה"כ סגי בהרא מערכה א"כ אכתי אמאי איצטריך קרא לקטרת דכל השנה דל"ל דה"א ביה"כ סגי בהרא א"כ הוי נמי צורך חוץ ואמאי הוה צריך קרא דלא לעכב. שם גמרי' לא נצר כה אלא לפסולין ודוקא שמשלה וכו' איכא דאמרי אחד כשירין וכו'. נ"ה דבעינן לל"ק בפסולין שמשלה היינו משום דלא עבדינן לפסולין הכנה להקטרתן אלא אם עלו לא ירדו אבל אם ירדו אין מעלין אותן להקטירן ולכך במשלה דאמרינן יעלו כדאי' בזבחים דף פ"ה ע"ב ה"ה דעושין להן מערכה בפני עצמן. ונ' לפ"ז דהני תרי לישני אליבא דבר קפרא פליגי בפלוגתא דרבה ורבא שם דף פ"ז [ע"א] אי לינה מועלת בראשו של מזבח דל"ק קאי לרבה דס"ל יעלו לכך עושין להם מערכה בפ"ע ג"כ אף דלא משלה דעדיין בכשרותן עומדין ואיכא דאמרי קאי אליבא דרבא דלא יעלו א"כ כשירין גם כן עתה פסולין נינהו דנפסלין בלינה וכמו כן אין עושין להם מערכה בפ"ע כדון פסולין אם לא במשלה.

פרק המישי.

דף מ"ז ע"ב גמרי' בין הבינים של מלא קומצו ושם [בגמ' לק'] בין הבינים של מלא חפניו מהו. הרמב"ם לא הביא מזה כלום בפ' י"ג מהל' מעשה הקרבנות ואפשר דזהו לשיטתו דאי אמרינן כדקמצי וכדחפני אינשי נדחה מכל כמש"כ הכ"מ שם הל' י"ג ואף דרב פפא גופי' בעי הכא אפשר דמתחילה סבר ג"כ דהוא מעבודות קשות ולבסוף חזר בו.

שם גמר' חפן בזו ובזו וקירבן זאי' מהו. נ' דבלא קירבן לא איבעי' לי' דניפשוט ממתני' דבעי קפואמאי ירחיב ידיו ותפוס המהתה בצידו' בין שתי ידיו ושפיר מנחה אארעא בשתי ידיו אלא ע"כ דלא סגי בלא קירבן. דף מ"ח ע"א גמר' הישב בחפינת קטרת מהו. וכתבו התוס' ד"ה מי דבהליכה פשיטא דמפגל ובזבחים דף ק"ט [ע"ב] ד"ה ומר כתבו דלא שייך פיגול בקטרת ואין לומר דקיימי אליבא דר"ש דלית לי' בהליכה וגם דאין הקטרה מפגלת הקטרה דבקטרת ודאי מודה ר"ש דדמי לחטאת הפנימיות דמודה בהו ר"ש כדאי' בזבחים דף י"ד ע"א וגם דהא נפשטה האיבעיא ומיפגלא בחפינה.

שם תוספ' ד"ה בעי. וברוב ספרים ליתא לבעיא דמר בר רב אשי וכו'. נ' דהיינו משום דבעי' דמר בר ר"א לא שייך כלל לחפינה אבל בעי' דרב פפא אף דלא שייכא לחפינה מ"מ מייתי לה אנב שאר בעי' דרב פפא וכתבו דמ"מ שפיר גרסינן לה כיון דשם סמוכה לבעי' דר"פ. שם תוספ' ד"ה מי. וכל מילי דשייך ביה הקרבה והקטרה וכו'. ה"ה דהו"מ למימר דר"פ סבר כהך הנא בזבחי' דף מ"ד [ע"א] דיליף פיגול במנחה מג"ש ודבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בג"ש כמש"כ תוס' שם ובוה נראה הא דכתבו לקמן ע"ב ד"ה הישב דלחכי אהני ג"ש דמלא מלא וכו'. והנה סותרים דבריהם דהכא דכתבו דבלא ג"ש נמי ידעינן פיגול בקטרת ומ"מ אדבריהם דלק' קשה קושיתם דהכא הא למד בהיקש אינו מלמד בג"ש ואפשר דתוס' דלק' סברי כנ"ל דר"פ סבר דפיגול במנחה מג"ש נפיק ושפיר מלמד בג"ש.

שם תוספ' ד"ה מדפסיל. ואפ"ה לא פסלה בה לינה וכו'. לפי התוס' שם ד"ה הואיל שכתבו דלאחר קידוש קפ איפשר דמיפסלא מדאורי' וקודט לכן דלא מיפסלא הוא מגזירת הכתוב דעיקר מצותה בכך א"כ אכתי איתא להך כללא דמדפסיל ט"י פסול לינה והתם במכתשת גזירת הכתוב הוא. ונ' דקושיתם לפי' רש"י דלא פסיל ב"י לינה כלל מדאורי' אפי' אחר שקידשה בכלי ותירצו דפסיל בה ט"י אינה אלא מדרבנן ותירוצם לא קאי בשיטת רש"י דמשמע מדבריו בד"ה הואיל דפסול ט"י דידי' הוא מדאורי' אבל קאי בתירוצם שני שם דקדושת מכתשת היא שלא בזמנו ולכך לא מקדשה מדאורי' כלל רק מדרבנן ולא גזרו בלינה הואיל וצורתה עומדת. אבל מהכא מיותרא ראי' שפיר מדקתנו קטרת סתמא וכו'. דבריהם אינן מובנן דמ"מ כיון דמוכח מפסול ט"י דלינה נמי פסלה ודהוי נמי קידוש כלי ביוביה ואמאי לא הוה ניהא ליה לאוקמי הך קידושן בכלי דמעילה ביוה"כ. ונ' כוונתם בשלומא התם דעיקר כוונת התנא להשמיענן דין קידוש כלי יותר מסתבר לאוקמי בכל השנה כמש"כ אבל בעדיות דבא להשמיענו דין צירוף וזה שייך גם ביוה"כ לתירוצם דהשתא א"כ מסתמא איירו גם ביוה"כ דהא גם בו שייך צירוף וש"מ דגם בו איתא לקידוש כלי, ובסיפא קתני טבול יום ליכא לפרושי ראייתם מדלא קתני גם בסיפא טמא דאדרבה יותר רבותא בט"י אבל כוונתם דלינקוט ברישא ג"כ ט"י ולכאורה הא ט"י כשר בפרה אפי'

קודם שנעשית אפר אבל אזלי לשיטתן דף ב' [ע"א] ד"ה להוציא דלא
הוו מזוללי כולי האי לעשותו בט"י דשרץ אך מ"מ אין ראיות מבוררת
כל כך דילמא אין הכי נמי דתלתא דרבנן לא אמר' טומאת אפר וצירוף
וט"י בפרה אבל בקטרת דט"י דיד' דאורי' רק דקלישא טומאתי שפיר
אמרינן. ור"ב בן אברהם מפרש דהכא דייק וכו' לא הי' כלי מצרפו כדאי'
בפ"ב דחגיגה. פ"י דדוקא אי צירוף דאורי' גזרו מדרבנן באין צריך אבל אי
דרבנן לא גזרו רק בצריך כמש"כ לעיל דף מ"ו [ע"ב] ד"ה כ"י. וכתבו
ואע"ג דאמר התם דהוי דרבנן וכו' ולעולם צריך לכלי בעינן. דבריהם
תמוהים דמשמע בקושיהם סברי דקרטבלא אייתי דאין צריך וז"א נכון
כלל בסוגיא דהתם דכל עיקר דמוקי בקרטבלא היינו משום דקטרת הוא
צריך לכלי כמש"כ רש"י שם על ק"ו הגמ' קטרת ולבונה מאל' וא"כ מה
הוסיף בו ר"ע אבל אי איירי באין צריך לא הוה צריך לאוקמי בקרטבלא.
וני' משום דיש לפרש ק"ו הגמ' כך תינה סלת אשמעינן צירוף באין
צריך אבל מה צורך להשמיענו עוד בקטרת ומשני דאשמעינן רבותא
עוד דאפי' באין צריך ואין לו תוך בהדדי ג"כ גזרו ואגב קטרת נקט
לבונה דהוא ג"כ מין סמים וגחלים צריך לומר דנקט משום דאיכא גחלים
דיוה"כ דלא אמרינן בהו צירוף כמש"כ לעיל שם ושיעור דבריהם ואע"ג
דאמר התם אי צירוף דאורי' שפיר הוי מדרבנן גם באין צריך ומוקי
האי דר"ע גם בקרטבלא דאפ"ה אמרינן ב"י צירוף כנ"ל. וכתבו דע"כ הך
פירושא ליתא דלא שייך דליגזרו רבנן כל כך באין לו תוך יותר ממה
שהתמירה תורה ביש לו תוך וע"י במהרש"א. והנה נ' מדבריהם דהכא
דמשמע להו מסוגיא דחגיגה גרידא דאי צירוף דרבנן לא גזרו באין צריך
וכוונתם משום דלא צריכין תו להנך שינויי ומסברא אמרינן דלא גזרו
כל כך באין לו עיקר בדאורי' והרמב"ם פ' י"ב מהל' אבות הטומאות
הל' ז' ח' פסק דאפי' באין לו תוך אמרינן צירוף אבל באין צריך לא
וצריך טעמא והנה לעיל דף מ"ו [ע"ב] שם כתבו עוד וכדמוכה בפ'י
הקומץ רבה וכוונתם מדאמר ר"כ שם דבאין צריך אין מצרפו והקשו שם
מסוגיא דחגיגה וכוונתם ליישב זה דר"כ סבר דצירוף דרבנן ואז לא גזרו
באין צריך אבל מ"מ דבריהם תמוהים דהא שם בסמוך מיבעי' ליה
לר"כ גופי' אי צירוף דאורי' ואיך אזיל לפני זה בפשוטות אי צירוף
דרבנן והתוס' שם תירצו דסבר כשינויא דקרטבלא פ"י דאע"ג דרבה
ב"א לא אמר אלא דמשמע דאכתי צריך ג"כ לשינויא דאין צריך לסלת
משום דס"ל דסלת אין שייך להניחו ע"ג קרטבלא שאינו מתלקט כשנופל
ממנו לארץ אבל ר"כ סבר דסלת נמי מתיישב בהך שינויא ולא צריכנא
לשינויא דאין צריך ולכך סבר דאין מצרף באין צריך לפ"ז א"ש דבריהם
דלעיל דף מ"ו [ע"ב] כיון דחיונן לר"כ משום דסגי לוי' בשינויא דקרטבלא
ולא צריך לשינויא דאין צריך לכך סובר דאינו מצרף ה"ה אי צירוף
דרבנן דלא צריכין להך שינויא שפיר אמרינן דאין מצרף באין צריך. והנה
לכאורה הרמב"ם פסק כרב כהנא וכפי' התוס' דשם אך עדיין ק' דתוס'
לא כתבו כן רק ליישב אי ר"כ סבר צירוף דאורי' אבל אי צירוף דרבנן

כמש"כ הרמב"ם תו לא צריכנא גם לשינויא דקרטבלא ואמאי פסק הרמב"ם הך דקרטבלא. ונ"י ע"פ דברינו הנ"ל בפ"י התוס' דהכא דהנה עכ"פ מוכח מרב כהנא דסברא דקרטבלא עדיפא מאין צריך דקרטבלא ע"כ ס"ל דמצרף דבהכי מוקי סלת וקטרת ואין צריך לא מצרף והנה גם אי צירוף דרבנן והוא גופה אשמעינן ר"ע בסלת אכתי מה השמיענו עוד בקטרת וצריך לאוקמי ע"כ בקרטבלא דליכא לאוקמי באין צריך דאי לא צריכין רק לחד שינויא ודאי עדיף לן לשנות בקרטבלא כדמוכח מר"כ כנ"ל וסוגית הגמרי' כך קטרת ולבונה מא"ל בשלומא אי צירוף דרבנן שפיר מוקמינן בקרטבלא אבל אי צירוף דאוריית' וצריך לאוקמי סלת באין צריך דקרטבלא ס"ל דלא שייך בסלת שהוא דבר המתפור מה השמיענו עוד בקטרת בקרטבלא הא הוא ג"כ פשיטא מסלת דקרטבלא יותר מסתבר' מאין צריך ומשני דאעפ"כ השמיענו כל גוונני צירוף וא"ש פסק הרמב"ם דתי' קרטבלא צריך גם אי צירוף דרבנן. ממינ' דייק שפיר אי אקטרת נמי קאי וכו' ואי לא קאי אקטרת וכו'. כוונתם אשני הדרכים שכתבו בסמוך דלא קאי כלל אקטרת כמו שסבר' גמרי' דהכא או דנקט סתם כלי וקאי אמכתשת ואבןך ולזה כתבו דאי סתם כלי קאמר א"כ ש"מ דמכתשת לא מהני ללינה והדרא קו' הגמרי' לדובתא ואי לא קאי אקטרת אלא דקטרת לא נפסל כלל בלינה דבטי' ודאי נפסל כיון דידע התם מבריי' דמכתשת ג"כ נשארה הקושיא אמאי לא תפסל בלינה אפי' מכה המכתשת ומה שהקשה מהרש"א דילמא לא קאי אקטרת ומשום דבליז' פסול מכה המכתשת נ' דא"כ הו"ל למיתני ביה בבא לחודה דקידשו בכלי הוא הכלי שנותנין בתוכו להתקדש וקטרת נתקדש בכלי שמתקנו להיות קטרת דהיינו מכתשת ואי מאז נפסל בטי' ובלינה הו"ל למיתני ביה בבא לחודה כמש"כ רש"י בשבועות דף י"א ד"ה קידשו על מה דתני במנחה בבא בפ"ע.

דף מ"ט ע"ב תוספ' סוף ד"ה שאני. וא"כ נדמה מהיכי תיתי. אע"ג דמ"מ שפיר קאמר משום דלר"א אע"ג דנפיק מג"ש מ"מ איכא ק"ו להתיר מכלאים וא"כ שפיר לרבנן דאסרי בכלאים וא"כ ליכא ק"ו ושפיר מצוי ילוף מג"ש מ"מ מדקאמר התם או דילמא לא שנא משמע דמחדא ילפותא נפיק.

דף נ' ע"א תוספ' ואת. והא דלא פריך מולקה וכו'. נ' דקושיתם לפי ההוא דפריך מאת כל הפר דיותר הו"ל למיפרך מקרא דפר יוה"כ גופיה אבל למסקנא דכל הפר אתי שפיר בכל ענין ה"ה מרם הפר.

שם גמרי' ותיפוק ליה פי' רש"י בעיין [דבעינן] לעיל וכו'. לכאורה עדיפא הו"ל להקשות על מאן דאמרי אפי' בדמו של פר אמאי ומוזה מוכח כתירוץ קמא בתוספת ישנים דף מ"ט ע"ב ד"ה שחט ומת דה"ה לנטמא וא"כ פלוגתתם איירי בנטמא כה"ג ולכך פריך רק על האיבעיין.

שם תוספ' ד"ה פ.ר. וז"א דההיא עולה הוי. העתיק מהרש"א בשם ת"י ואפי' מייתי ציבור כל שבט שעיר בע"א פר מיהא לא מייתי. ולא הבנתי הדיא משנה מפורשת בהוריות דף ד' ובע"א מביאין י"ב פרים וכו'. והנה בשבועות דף י"א ד"ה וכן הקשו למאי דס"ד פר יו"כ אמאי השמיט פר העלם וסמכו לזה עוד קושיתם דהכא נראה דלא קשיא להו רק מהכא ולפי ההו"א. ונ' משום דלכאורה יש ליישב קושיתם דהכא דלעולם סבר כל שבט מביא ונקט רק בשעירים משום לישנא דקרא דהי' כבר מעשה שהביאו י"ב שעירים הבאים משכי הגולה כדאי בהוריות דף ו' ע"א אבל פרי העלם לא היו לכך נקט סתם פר. ועל קושיתם הראשונה יש ליישב דבאמת הך ברייתא ביזמא מיתניא כמו אידך ברייתא דמייתי הכא דלא נזכר בה כלל מפר העלם ולא משעירים רק דבברי' קמיייתא נקט שעירי ע"א אגב דנקט שעיר יו"כ אך א"כ הו"ל למינקט שעיר ע"א אידי דשעיר יו"כ לשון יחיד וצ"ל דבעי לאשמעינן אגב אורחוי' דבעי י"ב שעירים וא"כ דהתנא מעקס בלשוננו כדי לאשמעינן דינא דכל שבט ושבט וכו' לזה הקשו דכל שכן דהו"ל למינקט בפר העלם לשון רבים כדי לאשמעינן דינא דכל שבט וכו' אף דלא נזכרו במקרא דהוו פעם א'.

שם תוספ' ד"ה ונפ.ק.א. ואי דשותפין הוא מהדרין כדמשמע בפ"ק דף ו' [ע"ב] וכו'. לכאורה עדיפא הו"ל להביא משם דף ז' [ע"א] דאמר בהדיא כיון דיחיד הוא מהדרין. ונ' דהנה שם דף ו' [ע"א] ד"ה אמר כתבו לתרין דבזבחים אית ליה לרבא טומאה דהוי' דהיינו משום דפסח הוי כקרבן יחיד ומהדרין וקשיא טובא דשם דף ז' [ע"א] ד"ה כיון כתבו דהך סברא לא הוי רק מדרבנן וא"כ האיך קאמר רבא שם בזבחים להתיר לזבין לעשות פסח משום מה לי חד דיתויא הא מדאורי' לא הוי דיתויא אלא ג"כ היתירא וצ"ל ע"כ דכוונת תוס' דרבא ס"ל מדאורי' מהדרין וכן נראה ודאי בדף ז' [ע"א] דאיירי באילו של אהרן דהוי קרבן יחיד ממש כדמשמע בסמוך ע"ב דמוקי הא דחומר בזבח באילו וכו' מצינו למימר דההידור הוא מדרבנן אבל בפסח דהוי כקרבן ציבור אי לאו דהוי מדאורי' מדרבנן לא הוי שייך למיסר ומשיה כתבו רק וכן משמע אף דהדבר מפורש אבל משום דרוצין לומר דליהוי לרבא מדאורי'. ובוה מיושב מה שמקשין לדברי התוס' מאי פריך בסנהדרין דף י"ב [ע"ב] דר"י אדר"י לימא דבפסח מהדרין אמהרה כמש"כ תוס' ולהניל נחא דאי נימא דמהדרין בפסח ע"כ צ"ל דהוא מדאורי' וא"כ עדיין קשה כ"ג ביו"כ יוכיח אי איתרמי טומאה באילו והנה לכאורה מאי קשיא להו לתוס' הכא דילמא נ"מ לאהדורי כיון דכל קפידא דרבא הוא שמא ישעו התלמידים כמש"כ רש"י ואי כל ההידור הוא מדרבנן מאי כולי האי אם יעברו אדרבנן ולכך הקשו מדף ו' [ע"ב] דס"ל לרבא טומאה הותרה וקשה מזבחים וע"כ דס"ל מדאורי' מהדרין ושפיר קשיא לרבא לשיטתו וקו' התוס' בדף ז' [ע"א] ד"ה כיון לא קשיא כל כך אליבא דרבא דמצינו כזה דמסרן הכתוב לחכמים אע"ג דנפיק מחד קרא ועיי'

לקי דף נ"ד בתוס' ובזבחים מהדר רבא לאביי ושם ג"כ אליבא דאביי כתבו כן.

שם ע"ב תוספ' ר"ה תו מר. שהרי אינו דוחה שבת וטומאה. הקשה מהרש"א הא בל"ז לא מצי איירי במעשר דחייל אבעלי מומין כדאמר בגמרא. ונ' דהקשה עוד. דהוא דברי ר"י בר יודא ותכמים פליגי. ונ' דקו' התוס' ממה נפשך דרישא דמתני' דשם השיב עוד איברין ועוברין ופי' רש"י דר' יודא היא ושם דף י"ג [ע"א] מפקי רבנן מיהו' שווג ור' יודא דריש ל' לרבות ולד וא"כ פליג על שווג וא"כ קושייתם ממי' אי ברין ר' יודא הוא ליחשוב ברישא איברין ועוברין ואי רבנן ליחשוב בסיפא שווג ולכאורה מה שכתבו תוס' ואע"ג דמעשר בהמה וכו' אינו מובן דהא מוקי להדיא בפר או באילו וע"ז מצי שפיר למימר דתמורתו חיילא בטעות ואיהו גופ' לא אך כדו האמור נחא דאהנהו לא קשיא דמצי למימר כקו' מהרש"א דרבנן היא וליכא למימר ליחשוב איברין ועוברין דעל זבח מיוחד לא שייך לומר כך דפר יו"כ או איל יו"כ נוהג באבר דאבר אינו ראוי עתה ליו"כ אבל קושייתם על רב ששת דפריך לימא שם זבח הא לא מצי לאוקמי בשם דא"כ ליחשוב דשם זבח חייל אאבר ועובר דימכר וביא בדמי אותו אבר אותו זבח ואע"ג דעל עובר משכחת שם פר או איל יו"כ ואם יולד ימתין עד יו"כ הא ליתא דפר ואיל הם יותר מבן שנה לכ"ע ואז כבר הוא מתרומה ישנה כמש"כ רש"י בשבועות דף י"א ע"ב ד"ה כולן והנה יש לומר עד ר"ש דלא סלקא דעתו דברי התרצן מבכור ומעשר או דסבר דאינו מוכרח להיות נכלל בשם זבח פרט דבכור ומעשר אלא שם זבח הוא עולה ושלמים ודכוותי' ובשלמים נוהג באיזה פרט מהן ציבור שבת וטומאה תמורה אבל בכור ומעשר הוא רק פרט משלמים דבכמה ענינים שוה לשלמים וכמו דאמר בעלמא זבחים דף ד' [ע"א] תודה בכלל שלמים ואין שלמים קרוין תודה או דסבר דסיפא הכי קאמר קדושת פה בתמורה חייל יותר מגזבח אבל מבכור ומעשר לא מיירי דמאליהן קדושת דמעשר ג"כ כדאמר בבכורות דף ס' [ע"א] עשירי מאליו קדוש וסברי תוס' מתחילה כטעם השני וא"כ בכור ומעשר נמי נכלל בשם זבח וא"כ שפיר כתבו דבזה סבר גם רב ששת דלא מצי תני בסיפא שווג דמעשר מאי איכא למימר האיך לימא קדושת פה חייל גם בשווג אתמורה ולא אזבח הא בתשיעי ואחד עשר חיילא בטעות ע"י קדושת פה וכתבו דז"א דהא אינו דוחה וכו' וע"כ כטעם הראשון דרב ששת סבר דאינו נכלל כלל משם זבח דהם רק פרט משם זבח דהא לא מצינו בהו דוחה שבת וכו' והתרצן באמת הו"מ לומר גם מהאי טעמא דשם זבח לא קתני אך אלימא ליה להוכיח מסיפא כמש"כ מהרש"א.

שם תוספ' ד"ה תמורת. ולא מצי לשנויי ר"ש היא וכו'. פי' וה"ט דאין מתין משום דלא שייך בהו ולד כמש"כ רש"י סוף פ"ק דהוריות ומ"מ דבריהם תמורה. הא ר"ש בהדיא קרי ליה חטאת השותפין וכל בעויא שלו לא הו' אלא אי ר"מ ס"ל קרבן שותפין הוא כמש"כ תוספ' ד"ה לדברי אבל לומר דלר"ש מקופיא מכפרי אע"ג דקרי ל' דשותפין

ולכך עושה תמורה זה לא עלה בדעתו כלל ובפרט מה דנקטו בדבריהם ר"ש אינו מדוקדק למאי דסבר ר"ש לקי דף ס"א [ע"א] דכהנים לא מכפרי בשעיר המשתלח ועיי' בשבועות דף י"ג [ע"ב] דלית להו כפרה כלל בשעירים דדריש מאשר לעם וע"כ דכפרתם בפר מקביע ובוה אפשר לומר דכוונתם ארי' אלעזר בר זוגי' דס"ל ג"כ ירעו.

שם תוספ' ד"ה ואי. לא הוה קרי ליה זבח בסתם. פי' בשלמא אי כוונתו בשם זבח אכל הזבחים לא קשיא כלום דודאי איכא בכל הזבחים הלוקי דינים אבל אם פורט מכל הזבחים מין זבח אחר ודאי משמע דלכך פורטו משום דבכללם ליתנהו להני דיני ובהאי מין איתנהו בכלול וזה אינו ולכך לא מצי לפרש כן. והמהרש"א פי' בדברי רש"י ד"ה אלא לאו דשם הטאת נוהגת בציבור ולא הבנתי דבריו דא"כ מנ"ל לאוקמי בפר יו"כ בל"ז ניתא כקו' תוס' דהכא אבל ג' כוונת רש"י דענין האי זיבחה נוהג בציבור דבהם מכפר השעיר מה שעל הכהנים מכפר הפר וה"ה באילו יש להם ג"כ איל לעולה.

שם רש"י ד"ה אי הכי. דבפרו של אהרן או באילו מיירי וכו'. לא ידעתי מה הכנים בדבריו באילו הא אדרבה רב ששת מקשי למ"ד שם דלדידי' לא צריכין לומר שם.

דף נ"א ע"א גמ' ונוקמ"י בפסח שני. מכאן ק' למאי דמשמע מתוס' בפסחים דף צ"ה [ע"א] ד"ה מיבעי דלרבנן דאיני בי' אין שוחטין פ"ש כלל על היחיד א"כ מאי פריך הכא לישני דלא בעי לאוקמ"י בפלוגתא כמו דמשני בטומאה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ועבוד. אי נמי דילמא פשיטא ליה דקדושת אמה טרקסין כלפנים וכו'. פירוש דבריהם משום דכתבו לת"ק דסבר דפי' דקרא מתחילת עובי הפרכת יהיה קה"ק וגם דאמה טרקסי ע"פ הדיבור ולכך איש אע"ג דהי' כלחוין ולזה כתבו לר' יוסי שני דרכים או דמפרש הקרא סתם גוף הפרכת יבדיל וא"כ מצי למיעבד' עובי אמה או דסבר ג"כ מתחילת עובי יהי' ק"ק וא"כ ע"כ אמה טרקסין כלפנים ופליג בהא את"ק דילמא דע"פ הדיבור הוה ומיושב קו' המהרש"א דאיפכא לא מצי למימר דפשיטא ליה דכלחוין דמהיכן הוה פשיטא אבל אי כלפנים שפיר פשיטא ליה מכח אמה טרקסין כנ"ל וראיתי בכ"מ פ"ד מהל' בית הבחירה הל' ב' שהביא ירושלמי דר"י אמר דטרקסין כלפנים וא"כ דבריהם מכוונים.

דף נ"ב ע"א גמ' חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשלוח. ג' פירושו דהם אין צריכין לשלוח וא"כ ע"כ שלוחא דרחמנא הוא ועיי' לעיל דף י"ט [ע"ב] תוס' ד"ה מי שלוחי דרחמנא הם ודאי וא"כ שפיר עייל להריא דעבד מלך מלך.

דף נ"ג ע"א תוספ' ד"ה של א. דילמא הא ברי"י איהו נמי תני וכו'. בתי"ט סוף פ"ו דתמיד תמה עליהם דהיא משנה מפורשת. ונ' דהוקשה לתוס' דמאי ראייה מויתי מהתם דאיירי בקטרת של כל יום שמפורו כדאי' שם במשנה וכן פסק הרמב"ם פ"ג מהל' זמדין הל' ח'

ולכך צריך להתחיל חוצה לו אבל בקטרת דיו"כ אם צוברה דעשנה שווא לבוא לא צריך להתחיל חוצה לו ולכך הוכיחו דע"כ ברייתא היא דמיתניא ביומא וסבר אבוי דודאי סתמא דבריי"כ כסתם מתני' דצוברה ואפ"ה מתחיל חוצה לו ועיין ברישב"א סוכה דף כ"ג [ע"ב] על הגי' דתנן הלוקח יין וכו' וכן יש ליישב הכא. וזוה נראה מה דפליגי לעיל דף מ"ט ע"ב תרי פלוגתות בחפינה ובהקטרה אזלי לשישתם ע"פ מה שכי' תוס' ד"ה והאיכא דיש צער לכ"ג שנוטל הבוך בשנינו וגם שלא יכוה ונ' מדבריהם דאע"ג דמתחיל חוצה לו צריך לזוהר ונ' עכ"פ דהיינו אם מפזרה דעשנה ממהרת לבוא ולכך כיון דגמירי דחפינה עבודה קשה היא והיש אומרים דס"ל בשנינו ואיכא כבר בהא צער מצי סברי שפיר צוברה דהוא דברי יש אומרים וה"ק סבר בראשי אצבעותיו וכוו' לוכא צער ועל כן סבר מפזרה.

שם גמר' ותיפוק ליה דקא מעייל ביאה ריקנית. ק' דילמא תק' בריי' ר' יודא היא דס"ל בפ' הקומץ דף כ"ז [ע"ב] מבית לפרכת בארבעים ואל פני הכפרת במיתה והוא היה מהלך עם הפרכת משמע שנתן שם המחתה בסמוך לפרכת וליכא מיתה לר"י משום הביאה וצ"ל דנראה לו לדוחק לאוקמי כר"י דוקא אך קשה עוד אמאי לא פריך עדיפא מיני' דחייב כרת משום הבערה שלא במקום מצוה וצ"ל דמקלקל הוא בהבערה ומאן שמעת ליה מקלקל בהבערה פטור ר"י כדאי' ריש פ' הנחנקין וא"כ ק' ממ"נ אי לר"י לא פריך כלל מביאה ריקנית ולבר פלוגתתי' ליפורך עדיפא מיניה ומזה יש להוכיח כדעת התוס' ב"ב דף כ"ה [ע"א ד"ה וצבא] שהארון היה במזרח וא"כ שפיר כי קאי עם הפרכת עומד ג"כ אל פני הכפרת ועי"י בתו"ט כאן.

דף נ"ד ע"ב רש"י ד"ה הוציאום לשוק. קיפלום מן הכותל. א"כ קאי על אותן הכרובים המחוברין בכותל שם היו תמיד מעורין ולזה הכוונה כתב לעיל בעיא ד"ה וברובים חקוקין בקינות העץ דלפ"ז היו שפיר יכולין לקפלם ועיין בפרשת דרכים דרוש כ"ג שהביא בשם הרישב"א שהקשה הא בעת החורבן היו אין עושין רצונו ואיך מצאום מעורין ובדברי רש"י מיושב שפיר והרישב"א נ' שלא רצה לפרש כן דא"כ מאי דקאמר בשעה שנכנסו להיכל הא בחוץ ראו ג"כ כאילו דעיקר כמעט ולויות במכונות כתיב שהיו בחוץ.

שם גמר' שברכתן ברכה וקללתן קללה. נ' ע"פ' מש"כ רש"י בפ' בלק על שוכן לשבטיו שלא יציץ לאוהל חבירו ועלה בלבו שלא יקללם ועיקר הקפידא שלא יציץ הוא משום שלא יסתכל באשת חבירו וחזינן דצניעות בעריות מגין שלא יהול קללה. ונ' לפרש ברכתן מה שאחרין מברכין אותן וקללתן אם מקללין אותן הוא לקללה למקלל עצמו כמו שמצינו בקרא עלי קללתך בני שפירושו מה שמקלל אותך וזה שאמרו אם בדברים הללו מתעסקין אמאי ברכתן וכו'.

דף נ"ה ע"א גמר' איכא בנייהו דלא מנה ולא טעה. ולעיל דף ה' ע"ב מצריך ר' יוהנן גופי' במילואים קרא דדיבור מעכב והכא

ליבא קרא להכי דלעכב ויש לחלק או דגלי התם דכל היכא דמעכב ה"ה הדיבור וא"כ ה"ה ביו"כ.

שם תוספ' ד"ה מפני. אבל תערובת חובה וכו'. ובפסחים דף צ' [ע"ב] ד"ה עד מקשה ריב"א ק"ו זו יותר באריכות דאפי' למ"ד ברירה מ"מ אנן סהדי שנתערב. ונ' כוונתו כיון שניכר מתחילה ליבא למימר ברירה כמש"כ תוס' בסוטה דף י"ה [ע"א] ד"ה חזר ולבאורה סותר לגמ' דעירובין דאמר שם בהדיא למ"ד ברירה א"ש בנתנו דמי קניהן לכהן בעירוב איזה שירצה יקריב עולה ואייתי באין צרורין ועיין בתוס' שם ד"ה לאיזו. ונ' פשוט דריב"א מפרש דהתם איירי שהכהן לוקח בכל דמי הקנין כאחד קנין מאדם א' דבכה"ג שפיר לא הוכרו הקנין מתחילה ואחר כך כשמקריב פרידה א' ואמר הוברר דזה יהי' בוזו של רחל ולעולה ואח"כ השני להטאת ולמאי דמשני התם כשהתנו איירי שנותן כל המעות ביחד רק לוקח קן אחר קן ואומר בקן ראשון זה יהיה בשביל רחל וכן בשני בשביל לאה וא"כ איכא הלתא גווני אם נתנו דמי קניהן בעירוב אם לוקח הכהן שני זווים מהשופר ליקח קן לרחל לא מהני ברירה אם לוקח מכולם ביחד קנין לכולן ולא התנה אז תלי בברירה ואם פירש בכל קן אז לא צריכין לברירה. וא"כ התוס' בסוטה הנ"ל דהקשו מבבל מערבין פירשו כפשוטו שלוקח דמי קן א' ליקח קן לרחל ולא נחתי לפי הריב"א הנ"ל ודברי ריב"א בפסחים מתבארין היטב בתוס' שם בסוטה שיצא לו מתוספתא דמעילה דאי לוקח בכולן כאחד שפיר דמי אך מה שכתב בפסחים מאדם א' הוא לאו דוקא דבתוספתא אמר בין מג' מקומות והך ג' מקומות נראה פירושו שלוקח מג' בני אדם ונותן להם המעות בעירוב.

שם ע"ב גמרא' ומי חיישינן והתנן השולח חטאתו וכו'. לבאורה לאביי שם דמוקי הך מתני' כר"מ דלא חייש למיתה אבל ר"י דחייש שמא ימות ה"ה שמא מת לא מקשה מידו ויובן בזה ק"ו תוס' ד"ה והתנן דלבאורה לא קשיא כלל דילמא הגמ' פריך ללישנא קמא דפריך אביי בתויבתא דברי רבה אבל להנ"ל לא קאי הכא אליבא דאביי. ונ' עוד בזה ויובן דברי הירושלמי בשקלים דף י"א ע"ב דמקשה אהא דחייש ר"י שמא מת מברוי' האשה שאמרה וכו' מביאה דמי' ונותנת בשופר ואינה חוששת שמא מתעצל בהן ואין הכהן חושש שמא מת וכו' ודבריו תמוהים הא הך בריי' ודאי לאו ר"י היא דר"י שופר לית ליה בחובה דבהכי איירי ברייתא והא דנקטה שאמרה הרי עלי היינו משום דאי בעי מיתא בהמה ובמצורעת איירי דמביאה ג"כ קרבן עשיר כדאי' לעיל דף מ"א [ע"ב] וגם דלא פריך בפשיטות ממשנה דהשולח חטאתו כמו בגמ' דידן. ונ' דעי' צ"ל דקאי אליבא דאביי ולא קשה כלל מרשולח דכר"מ דוקא אתיא והנה קשיא ליה להירושלמי הא לשמא מת לאלתר לכ"ע לא חיישינן כמש"כ תוס' בגיטין ד"ה הא וניחא ליה דמשום חומרא דקדשים חיישינן אפי' לאלתר כמש"כ תוס' שם ד"ה והניחו לענין יתמי לזמן מרובה לכ"ע ה"ה לר"י דבזמן מרובה בעלמא נמי חייש בקדשים חייש אפי' לאלתר ובעירובין

דף ל"ב [ע"א] דייק מברויי דאשה שיש עלי לידה נותנת בשופר ואוכלת
 בקדשים לערב דשליח עושה שליחותו אינן כדרב שמעי' דחוקה דבי דינא
 דאין מתעצל בהן מכלל דהו"ל למיחש שמא אינו עושה שליחותו ואפי"ה
 אינה חוששת דחוקה עושה שליחותו או כדרב שמעי' והנה עצלות השליח
 שייך במידי דאין בו חטא רק למשלח אבל אי השליח ג"כ עביר איסורא
 ודאי רמי' עלי' וליכא לספוקי כלל בעשייתו כמש"כ תוס' בעירובין דף
 ל"א [ע"ב] ד"ה כאן בבית שלהם דרמי' עליוי וכו' לפי' פריך הכי אי נימא
 דמשום חומרא דקדשים חייש ר"י ללאלתר אי"כ ה"ה לרבנן דלא חיישי
 בעלמא לזמן מרובה הו"ל ג"כ למיחש בחומרא דקדשים אשמא מת לזמן
 מרובה ואי"כ מאי קאמר ואינה חוששת מכלל דהו"ל למיחש שמא אינה
 עושה שליחותו הא פשיטא לית להו למיחש דמילי דידה' הוא דאם מקריב
 היום אין לו לחוש למיתה אפי' מחומרא דקדשים דלאלתר הוא אבל אם
 ימתין עד למחר הוי זמן מרובה וחיישינן מחומרא דקדשים שמא מת בזמן
 מרובה ועביר איסורא דמקריב תערובת פסולין ופשיטא דלא יתעצל ואעי"ג
 דגבי נוד השבונן יום אחד לזמן מועט דמה"ט לא חיישי רבנן שמא דבזמן
 מרובה חיישי שמא ימות כמש"כ תוס' בגיטין שם ד"ה הא היינו משום
 דהתם ודאי לא ימשך יותר דאחר שבת ודאי יוציא המעשרות דבחול לא
 שרינן ליה ע"י ברירה אבל הכא אם יעבור הכהן אותו היום שאינו חושש
 על אכילתה בקדשים לערב בהיתר תו אין לדבר קצבה ומחשיב תיכף
 לזמן מרובה תדע דאל"כ אמאי אסרינן בד' אחין לייבם משום שמא ימות
 בזה מרובה כמש"כ תוס' הנ"ל הו"ל לתקוני שהאחר ייבם ג"כ תיכף או
 למחרתו אלא משום דליכא זמן מסוים מחשיב זמן מרובה ופריך הירושלמי
 שפיר דמדרבנן נשמע לר"י מדתלו המעם בעושה שליחותו ש"מ לרדיה
 גופי' לא הוי איסורא דלא מחמרי בקדשים יותר בזמן מרובה וה"ה
 לר"י לזמן מועט ולא בעי' למיפרך מהשולח חטאתו דחוינן ג"כ
 דלא מחמרי בקדשים לשמא מת לזמן מרובה דהירושלמי סובר לחלק
 בין אפשר ללא אפשר כתירוצא קמא בגיטין שם ואי"כ אכתי אמרינן
 דמחמרינן בקדשים אבל דוקא באפשר כמו שופר דיכול לעשות בלא שופר
 ולכך פריך מואינו חושש שמא יתעצל דהתם ג"כ אפשר דהיה יכול להקריב
 היום והיה לן לומר דלמחר איכא איסורא בכהן מטעם שמא מת אבל בגמ' /
 דידן לא נחית לחלק בכך ופריך מהשולח חטאתו דמדרבנן נשמע לר"י.
 שם ע"ב גמ' וני ברור ד' זוני וכו'. כתבו התוס' בסוטה דף
 י"ח [ע"א] ד"ה חזר וכן בפ' הוציאו לו וכו' וקא פריך וניברור וכו' ר"י
 ל"ל ברירה ומייתי היא דהלוקח וכו' אלמא דמדמי ברירה וכו' אעי"ג
 דליכא היכרא מעיקרא וכו'. ודבריהם תמוהים דמשמע דעיקר הוכחתם
 מדמדמי להדדי והא שפיר מדמי כיון דאפי' בלא היכר לית ליה כ"ש
 בהוכר ובפשיטות הו"מ לאוכחי מדפריך וניברור ש"מ דבהוכר שייך
 ג"כ ברירה וני' דהנה בזבחים דף ע"ד [ע"א] פריך לרב דמתיר בנפל
 אי לים ממתני' דימותו כולן ומשני דאמר כר"א ומתני' פליגא עלי'

וברך ע"ב [ע"ב] אמר ר"פ דמתני' דכל הזבחים תנא דלישראל קציעות הוא והיינו ר' יודא אליבא דר' יושוע לפ"ז מקו' הגמ' וניברור לא הו"מ לאוכוחי דהו"א לא מטעם ברירה שבכל הש"ס קאמר אלא הכי פריך כמו שמקשה בזבחים כיון דמדינא הן הולכות ליום המלה כמש"כ רש"י ד"ה גזירה א"כ נישדי מיניה לנהרא וכלומר ע"י שחיקה וע"י בתי' ואח"כ נימא דאיסורא נפל ומשני שפיר ר"י ל"ל דמועיל הך ברירה דהא מתני' דכל הזבחים ר' יודא הוא ומוכח שם דלא אמרינן דאיסורא נפל אלמא דלית ליה דרב אך מדמייתי הגמ' מהלוקה ומדאיו ש"מ דמטעם ברירה ממש קאמר מוכח שפיר דאיכא ברירה אפי' בהוכר מתחילה.

שם תוספ' ד"ה ו ה ת נ נ , ותדע דאמתני' דהמביא גט קאמר לה וכו'. לא הבנתי ראייה זו דמנ"ל דלא קאי אכולה מתני' ואי משום דלא אמרה אפיסקא דהשולח הטאתו לדעתי מצינו כזה הרבה דנקט מתחילה מה דשייך לכולה מתני' ובפיסקא מה דשייך רק לאותה פיסקא ודכוותי' מצינו בגיטין דף ע"ט [ע"א] ל"ש אלא שנמחק דרך ירידה וקאי גם אנשרף דבסמוך ואי משום דנקט לישנא דזקן והולה וזה הוזכר במשנה גבי גט מ"מ הא ודאי קאי הך רבותא דאפי' זקן אכולהו לפי סברתם דגט חמור מכולהו ושפיר נקטי' רבה גם אי קאי אכולהו והיינו מטעמא ג"כ דלא אמרה אפיסקא דהשולח הטאתו משום דשם לא נזכר בהדיא זקן והולה. ונ' כוונתם דהביאו ראייה דאבוי נמו ע"כ סבר כן דאגט אמרה רבה דלכאורה מצינו גם סברא להיפך דבגט הקילו שלא תתעגן עד שתחלוץ וא"כ מאי פריך אבוי שם מבריי' דהמביא גט דילמא אמרה רבה אאינך דוקא אבל בגט מקילינן אלא ע"כ דאבוי סבר ג"כ דודאי רק אגט אמרה רבה משום חומר כסברת התוס' שכתבו מתחילה כן מסברא דנפשי' בלא הוכחה והוכיחו השתא דאבוי סבר ג"כ דרבה אמרה מסתמא רק אגט.

דף נ"ו ע"א בתוספ' ד"ה ה ל ו ק ת , שהרי אינו יכול להפריש אותה מדה בשבת. לא ידעתי מה מועיל אם היה מפריש אותה מדה הא מ"מ אינו יכול לשתות מ' דמעשר כיון דהכל טבל כל זמן שלא הופרש מהנוד המעשר כמו שכתבו בסמוך. ונ' כוונתם כיון דאורחי' הוא להפריש מהסמוך כדקתני ושאר מעשר סמוך לו א"כ אם היה מפריש המדה הוי כקובע מקום דהמעשר הוא באותה מקום שהיה אותה המדה והוה מותר לשתות דע"י קביעת מקום הוי המעשר כהופרש וע"ז כתבו ובלא הפרשה כלומר בלא קביעת מקום אסור לשתות.

שם בתוספ' בא"ד , בודאי טבל לקיים מצות נתינה. פירוש ואי לו הוא מ"מ צריך ליתנו לאחר מדרבנן כדאי' סוף פ"א דפאה.

שם תוספ' ד"ה ע ש ר ה , דחיישי' שמא הכותי תרם תרומה גדולה וכו'. לכאורה אי חיישינן כה"ג א"כ מעשר שני 'פריש עשרה שמא הכותי הפריש ג"כ מעשר ראשון וכל הק' טבול למעשר שני אך זה אסקו שפיר אדעתם דאם הפריש מעשר ראשון הפריש ג"כ שני אבל בתרומה גדולה ס"ד דחמירא גם לכותי כמו לע"ה.

שם תוספ' ד"ה דברי, מההיא דאם בא חכם שהוא דרך תנאי וכו', אבל לפי רש"י נוחא אע"ג דמ"מ הוא בידי חכם אע"ג שאינו ביד המערב מ"מ הוא כשאר תנאים ע"מ שתתני ל"י זוו ודכוותי' שאני התם דהאחר דערנו ג"כ לקיים הדבר אבל הכא החכם אינו יודע כלום מזה המערב ומתנאו והוא רק למקרה כמה שיעלה בדעת החכם.

שם ע"ב תוספ' ד"ה מאי, דשופרות השיב בתולה בדעת עצמו נוחא וכו', אע"ג דכ"ש אי הוי בדעת אחרים דנוחא דדחינן מתנאי דעירובין מקמי שופרות דאפי' בדעת אחרים ל"ל כ"ש בדעת עצמו אך ז"א דאי שופרות הוי דעת אחרים א"כ סמינן אותה לגמרי מקמי מרובה ומי שאחזו וא"כ לא הוי מינה סיעתא אבל מש"כ בסמוך דמהשתא נוחא דלא נצטרך לדחוק דלר' יוחנן ליתא לדאוי קשה הא בל"ז נמי הו"מ לומר כן, ונ' משום שכתבו בסמוך בשם הר"א דתירין לחלק היכא שמברר לאין מברר וכן כתבו בעירובין דף ל"ו [ע"ב] סוף ד"ה לא לפ"ז זה הסוגיא בלשונם בל"ז אי הויא דשופרות דעת אחרים הוא והוה צריכין ע"כ לתרין הך קושיא כמו שתירין הר"א ודיש חילוק בין היכא שמברר א"כ לר' יוחנן דלא מפליג בין דעת עצמו קאי רק הך חילוקא היכא שמברר א"כ ליכא למימו' דשופרות מסייעא לדאוי לבטל מתנאי דעירובין דשאני שופרות שאינו מברר בכה"ג ודאי ל"ל ברירה מה שא"כ במתנאי דעירובין אבל השתא דמתרצינן הו"ל אבל בבירור ליכא נ"מ שפיר מסייע שופרות לדאוי.

שם רש"י ד"ה לכשיב ק"ע, דמסר ליה לשומר, ק' דבגושין דף כ"ח [ע"ב] פריך עלה ערבך ערבא צריך והדר ביה רבא מכת ההיא קושיא ואפשר ע"פ מש"כ התוס' ד"ה רבי דלא ה"י ג"ל שזה יהיה עיקר הטעם ומוזה הוכיח רש"י דע"כ סבירא לגמ' הכא הך סברא דמסר לשומר דאלי"כ אמאי לא הוה ס"ל דר' יודא יחוש לבקיעה מיון דחייש בעלמא למיתה דהך בריי' דגיטין שם דאסורה בתרומה במגרש שעה א' קודם למיתה לכל הפחות כר' יודא אתיא וע"כ שאני הכא מטעם דמסר לשומר.

דף ג"ז ע"א תוספ' ד"ה הו"ן, וקרובין תירוץ זה ותירוץ שכתבתי וכו', כוונתם דודאי בתירוץ זה להודיה לא סגי דכל הני היקשי הכי הוי כמו יעשה לפר וכו' אי לא עביד ליה בכל דבר לא מקיים כאשר עשה ולכך ע"כ צריך להיות בחד ענין ולפ"ז דבריהם דלעיל דף נ"א [ע"א] ד"ה דוחה תמיהים שכתבו כן בלא טעם כלל אככל חוקת הפסח והביאו ראייה מהכא ולא דמו כלל.

שם תוספ' ד"ה א"נ, ובפרכת דבבי וכו', לכאורה מאי קארי להו הא בהדיא משני כן לעיל דף נ"ד ע"א, ונ' דס"ד דהפרכת היה לפנים מהפתח לצד ק"ק וע"ז משני דהיה חוץ מהפתח לצד החיכל, דקיימא לן הוראת כהן משיח לעצמו וכו', לא ידעתי מה הצריכו לאריכות, הוה הא מפורש בתורה דמביא פר ונ' משום דרצו להעמיס זה בדברי המשנה דקרי ליה פר על כל המצות וכן קראו בכל מקום לפר העלם משום לישנא דקרא ועשו א' מכל מצות ובהוריות דף ד' [ע"א] יליף חוקי' דבעי לבטל מקצת ולקיים מקצת דכתיב מכל מצות וזה שכתבו דקיי"ל כהן בהוראתו

כב"ד וא"כ צריך ג"כ לקיים קצת ושייך ביה מכל מצות ושפיר קרי ליה במתני' ג"כ פר על כל המצות.

שם ע"ב תוספ' ד"ה נותן וק' דהא אמרינן לק' שיער ששחטו וכו'. ונ' בשנבין מאי קמ"ל עולא לקמן בזה פשיטא דפסול דאחר עבודת פנים וצ"ל דאשמעינן אע"ג דשחיטה לאו עבודה היא מ"מ פוסלה בהקדמה ונ' דנפיק ליה מהגללה דלעיל דף מ' [ע"א] דלאו עבודה היא ואפ"ה מעכבא וצ"ל דסבר כשינויא קמא דשם דהא מני ר"ש היא אבל לר"י מעכבא גם בסידרא וילפינן מינה לשחיטה אבל רש"י תופס לעיקר האיבעית אימא דאע"ג דמעכבא סידרא מיהא לא מעכבא וה"ה לשחיטה בסידרא ולכך משכחת שפיר דהקדים שחיטת שיער למתנות פר.

שם רש"י ד"ה דא"מ ר. הכא נמי מדם הפר ומדם וכו'. לכאורה כמו דהתם לא הו"א רק עד שיקלל שניהם אבל לאו דוקא כאחד ואכתי מנ"ל דצריך הכא לערבם ממש אך באמת הכל חדא דהתם היה צריך להיות בהתראה א' דהתראות מחלקות במכות ומיתת ב"ד והכא ליכא שיעור חיבור כ"א במערבן או דהכא ממילא שמעינן עירוב דלהצריך רק משניהם מתנות לזה לא הוה צריך וי"ז דפשיטא דילמד סתום מן המפורש דכל המתנות באות משניהן וכמש"כ התוס' בסמוך.

שם תוספ' ד"ה תניא. הוי"מ לאתויי בריי' וכו'. עיין במהרש"א וצ"ל דהתוס' סברי השתא דלהך דיהויא לא אמר חד מינייהו אין מערבין וס"ל דהם בעצמם לא אמרו מעולם דבר בעירוב לקרנות רק הבני ישיבה אמרו כן מסברא אליביי ורחי הנ"מ דליתא אלא הכא תרוויי מודו ועיי' בזה בתוס' עירובין דף כ"ט ד"ה מאי.

דף נ"ח ע"א גמר' מאי לאו הושיב מזרק מלא וכו'. וא"כ למאי דפסקינן מב"מ אינו הוציץ מצינו לפרש שפיר הושיב כפשיטתו דהש"ס וק' על הרמב"ם דפסק בפ"א מפסולי המוקדשין אינו הוציץ ואפ"ה כ' בפ"ד מעבודת י"ב הל' ב' ומחזיר הכל למזרק שהי' בו כדי שיתערבו יפה יפה. ונ' דהתוס' בשבת דף צ"ג [ע"ב] ד"ה ויכול הקשו מסוגיא דהכא וכתבו דהכא מבטל אחד בתוך האחר והתם לא מבטל דנתקלין ההולכין בעזרה ועיי' במהרש"א שם וצ"ל לדברי התוס' דודאי גם במזרק לא מבטל ליה לעולם להיות מזרק אחד בחבירו תמיד וגם נ' דביו"כ אסור לעשות כן אי מבטל ליה במחשבתו לעולם כדאי' בעירובין דף ק"ד [ע"א] תבן דלא מבטיל ליה ובכלי נמי שייך בנין גמור כדאי' בתוס' שבת דף ע"ד [ע"ב] ד"ה חביתא והוי ג"כ כמו מבטל כלי מהיכנו שמבטל המזרק התחתון מלקבל בו ממש דאסרי' בשבת דף מ"ג [ע"א] דאע"ג דהתם לא חזי כלל עוד בשבת דמ"מ הכא כיון דמבטלו לעולם הוי כעין זה. ונ' דגוי' התוס' הוי כמו שכתוב לפנינו דלא מצי מבטיל ליה ובעינן רק שיכול לבטלו אי בעי א"ש דמזרק יכול לבטלו לעולם אע"ג דאינו רשאי זה רק איסור הזיום גורם לו דארי' רביע עלה אבל אבן אין יכול כלל לבטלו לעולם דנתקלין בו אבל גירסת רש"י היא שאני רגל דלא מבטיל ליה כלומר אבל מזרק אולי בעיין במבטלו ממש והוקשה לו א"כ מאי פשיט

ממתני' תיקשי ולמעמך הא בי"כ ודאי לא מבטל לעולם כנ"ל ע"כ פי' רש"י עד גמר העבודה ובכ"הג שפיר הוה מצי איירי מתני' אבל לדבריו נשאר קו' תוס' שם בשבת דודאי אבן יכול ג"כ לבטל ממש עד גמר העבודה דכל זמן שעומד עליו יתקל בה אדם ואפ"ה הוציץ וצ"ל ע"כ דפליגי אהדדי ר' אליעזר סבר דבעי ביטול לעולם ושפיר אבן הוציץ ומתני' דזבחים דף ט"ו [ע"ב] סבר' דסגו בביטול עד גמר העבודה וראייה דנקטה רגל הבירו ולא אשמעינן רבותא יותר אבן דאע"ג דמצי מבטל ממש עד גמר עבודה אלא ע"כ דסברה דבאמת אינו הוציץ וסוגיא דהכא אולא בשיטת הנא דמשנה שם אבל הרמב"ם פסק כר' אליעזר דאבן ג"כ הוציץ ומעמיה נ' משום דזבחים דף כ"ד [ע"א] בעי רב אמי נידלדלה אבן ועמד עלי' והך בעיא אולא אליבא דר"א דאבן הוציץ דלרבנן אינו הוציץ דמצי מכטיל עד גמר עבודה ואבן בקרקע מב"מ הוא ועיי' במג"א סוף סי' קל"א ולר"א ע"כ בעי ביטול לעולם וזה אי אפשר במזרק ולכך שפיר פסק דעירה לתוך הראשון והנה לעיל דף נ"ז [ע"ב] בתוס' ד"ה עירה וכיון דעירה דם הפר לתוך דם השעיר וכו' נ' מדבריהם דהוקא נקט במתני' כה"ג ונ' דהיינו משום דמצוה בראשון ובמזרק של הפר נתקבל בראשון ולכך עירה לתוך מזרק השעיר כדי שאם יחזור ויערה יהיה הדם במזרק של פר וממנו יותנו מתנות המזבח שהוא ראשון וכדאי' לק' דף ס"ב ע"כ אבל לס"ד דגמ' ק' לכאורה אמאי לא עביר בהיפך כדי שיהא הדם בראשון אך ז"א דאדרבה הכי שפיר טפי דבאמת אותו מזרק שתופס בידו הוא העיקר ומשום דמב"מ אינו הוציץ חשבינן כאילו הדם בתחתון דליכא למימר איפכא דהתחתון בטל לגבי עליון והשבינן כאילו תופס העליון דלא שייך זה גבי סיב בסמוך ועוד דמסתמא מזרק של השעיר קטן משל פר ולכך נותן זה בתוך זה דמסתמא נתמלא הקטן ומשום חולשא דכ"ג אם ישפך שיפול לתוך התחתון ועיי' תמיד פ"ה ריש משנה ד' בפ"י הרע"ב.

דף נ"ט ע"ב תוספ' ד"ה אין, דאדרבה במעילה פרק ב' משמע וכו' אבל בחולין ובזבחים כתבו כן לאמת דאין מועלין בדשן קודם הרמה וק' טובא האיך יתישב אותה הראייה שהביאו ממעילה ובמתני' דשם קתני בהדיא דמועלין בעולה עד שתצא לבית הדשן וצריך ליישב דבאמת האפר שידעינן שהוא מבשר האיברים ממש מועלין בו לעולם משום דבה יתקיים עיקר מצותה הרמה כמש"כ בכ"מ פ"ב מהל' תמידין הל' י"ב אבל אפר העצים אף דנראה אם תרם ממנה ממש מ"מ קיים המצוה רק שאינה מן המובחר דאל"כ הא דאיתא לעיל דף כ"ד [ע"א] דשיעור תרומת הדשן בקומץ וכיון דאי אפשר שלא יהא בו מעט מאפר העצים הוה כקמץ ועלה בידו גרגיר מלח דפסול מ"מ כיון דלא הוי מן המובחר לא הוי מצוה רק כמצות דישון הפנימי שכתבו תוס' סמוך לסוף ד"ה והרי דמשום דאינה כל כך אין בו מעילה קודם ה"ג באפר העצים אף שהכא צריך מ"מ בגדי כהונה ונפקא מיניה אם נהנה בב"א מאפר של כל מקום המערכה אין צריך לשלם קרן וחומש משיעור אפר העצים באומדן שהיה

בתערובת ועי'ז ביוונו התוס' דנאסר משעת ההרמה. ולא הבנתי מה שבי' הכ"מ שם סוף הפ' בשם הרי"ק שיצא להרמב"ם שאוסר הדשן שחוי'ן לעיר בהנאה מסוגיא דמעילה דאדרבה הא עד שתצא לבית הדשן קתני ומהנאה לא נזכר דבר שתיאסר ועיי' בתוס' בסמוך מה שפירשו באי נמי על המקדיש דישון בתחילה.

שט תוספ' ד"ה והר"י ובהתא לית בה מעילה אלא איסור הנאה וכו'. הקשה מהרש"א א"כ מה תקשו לעיל מרם דאיכא מעילה בדרבנן דיכמא בדם נמי איסור הנאה קאמר ודבריו תמוהין דא"כ הא דאיתא במעילה דף י"א [ע"א] בתחילה לכ"ע אין מועלין פירושו דשרי בהנאה ואיך אפשר לומר כן דבחולין סוף דף ל"ה איצטריך קרא להתיר דם פסולי המוקדשין וש"מ בדקדשים אסור מדאורייתא.

דף ס' ע"א תוספ' ד"ה חד. ניתי בקי' ומה פיגול וכו'. הקשה מהרש"א הא דחי ליה התם מאשר הם מקדישים לי ולעני' דלק"מ כיון דמעטינן דם ממעילה תו לא מיקרי קדשי ד' ולא הוה בכלל מקדישים לי וגם בתירוצם נתקשה מהרש"א דהכא נמי ניליף בגי'ש. ונ' דהשתא דנתרבו שאר המתירין מאשר מקדישים תו איכא ג"כ מה מצינו לאסור גם כשאר המתירין אף שאין בהם פיגול ה"נ דם ומה מצינו עדיף מהיקשא כדמוכח בזבחים דף נ"א ע"א דמלמד במה מצינו משא"כ בהיקש דאינו מלמד תו בהיקש וכ"ש הכא דתרוויי איכא מה מצינו והיקש אף שגרוע קצת מ"מ עדיף מגי'ש לימא דלא צריך קרא משום דגמר עון וכו'. בקידושין דף ג' סוף ד"ה ואשה כתבו תוס' דמוכח מקי' דלעיל ריש הדיבור דגי'ש דחילול חילול נאמרה רק להחמיר וציון עליהם הגאון מהר"י ברלין בחולין דף קי"ז [ע"ב] תוס' ד"ה חד דראוי ליישב כלו' דקשה עליהם מזבחים דף מ"ה. ולעני' ד' דהתם לא ילפינן רק בגילוי מילתא דבתנור מפורש הטעם דאסור דאת קדש ד' חלל ומצינו דחילול שייך רק בקדשי בני ישראל כדכתיב ולא יהללו וכו' ולכך לא הביאו תוס' שם בקידושין מהך קושיא דפיגול מנותר ולימרו דעון עון נתקבל רק להחמיר דו"א דעון עון ע"כ מוכח מזבחים שם דנאמרה גם להקל.

שם ע"ב גמר' ואם איתא יחזור ויחפון מבעי ליה. הקשה א' מחבורה דשיעור לישנו דאיירי בדם שעיר. ונ' דק' לר"א ור"ש דסברי מתחיל ממקום שפסק א"כ אם יחזור ויחפון ג"כ הוו מתנות הראשונות קדם הקטרת והא חוקה כתיב אך ז"א דלדידהו ודאי א"צ לחפון כיון דעלו המתנות של אותו פר שפיר הוה נשחט קודם חפינה כמו לדידן בין הבדים לפרכת כמו שבי' בתוס' ישנים ולכאורה מצינו לפרש בפשיטות יחזור ויחפון מיבעי ליה אפי' אי איירי בשעיר מ"מ הו"ל לאשמעינן בפר ודצריך ג"כ חפינה אך ז"א דבסיפא דמתני' לא עסיק רק להשמיענו פלוגתת חכמים ור"א ור"ש אבל להני' איש דחפינה ג"כ שייך בפלוגתתם א"כ שפיר הו"ל לינקט בפר והו' אשמעינן תרתי דצריך חפינה לת"ק ודלר"א ור"ש א"צ דלדידהו המתנות הראשונות עולין לחשבון.

דף ס"א ע"א גמר' תרגמה עולא במתנות שבהיכל וכו'. ופסק
 בן הרמב"ם פרק ה' הל' ד' וכתב הלח"מ שם הל' א' דמזה מוכח כדעת
 הרמב"ם שם דהיכל כפנים דמי ומשי"כ לדחות זה בסוף דבריו שם דלא
 מיקרי בדיעבד כיון דאיכא דם תמנהי הא ודאי הוי בל תוסיף כיון דיצא
 בראשונה ולא דמי לנתערבו כוסות בכוסות לעיל דף נ"ז [ע"ב] דהתם
 משום ספיאק הוא ועיין בתי"י שם ד"ה נותן ומה שהקשה שם בלח"מ על
 הרמב"ם מובחים דף מ' לדעתו לק"מ דרנב"י שם קאי אשיריים דשמעי'
 מיניה דר' יוחנן דר' יודא סבר שיריים מעכבי כמו שהביא הלח"מ שם
 הל' ח' ומקרא דוכלה מכפר לא ידע וע"כ סבר דנפיק מלפר ואע"ג דר'
 נחמיה סבר דחוקה קאי גם אחוץ ואפ"ה לא מעכבי שיריים היינו דלא
 בעי למידרש כלל עיובב אשירי מצוה אבל כיון דשמעינן דר' יודא סבר
 דמעכבי על כרחיך טעמא בעי ומפיק ליה אליביה מלפר. ודבריו הלח"מ
 בהל' ח' אינן בדקדוק שכי דלריב"ל משמעות דורשין א"ב ובגמ' לא
 מכרעא ואדרבה בזבחים דף נ"ב [ע"א] בעי למידק בהיפך וכן ק' ג"כ
 אתוס' שם דף מ' [ע"א] ד"ה אביו ומסוגיא דשם ק' אתוס' סוטה דף
 י"ז [ע"ב] ד"ה קודם שהקשו אאמוראי דירושלמי דלית ליה דחוקה מעכב
 על הסדר דהוא דלא כר"י וכר"ג דתרוויי' סבירי דמעכב ומסוגיא הנ"ל
 לק"מ דמשמע בהדיא מאתקפתא דר"פ דמכלה מכפר ילפינן עיובבא גרידא
 וא"כ שפיר מוקמינן יתורא דחוקה אסידרן ולא קשיא רק לפי ההוא דרנב"י
 דמשמע דאי הוה קאי חוקה אחוץ הוה מעכב סידרן אע"ג דלא ידע מדרשא
 דכלה מכפר וזה לק"מ דאיהו סבר כמ"ד בירושלמי דחוקה גרידא מעכב
 על הסדר.

בכ"מ פ"ה מהל' עבודת יו"כ הל' ח' הביא בשם רבנו יושע הנגיד
 על דעת הרמב"ם שתיריץ כיון דלא אירע שום פיסול בראשון שפיר מיקרי
 נחפן אחר שחיטה ותמהתי לדעתו מאי פריך הגמר' לעיל דף מ"ט [ע"א]
 ומי אמר ר' תנינא דכי וכו' הא התם ג"כ לא אירע שום פיסול רק שהדם
 לא סגי ליה להמנונה תחתיו דבפר ולא בדמו ולדבריו הא הוה שפיר
 אחר שחיטה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה א שם. כ' מהרש"א דלפירושם לא גרסינן
 אין לו תקנה. ולא נראה כלל כן מדבריהם שכתבו אלמא אע"ג דכתיב
 אותו איכא מאן דאמר וכו' משמע דלר"א ור"ש לא מייתי אשם אחר גם
 מש"כ בסוף דבריהם ממקום שפסק מתחיל ה"נ וכו' א"כ תמה על עצמך
 שיביא אשם אחר ויתחיל בבהונות ולא יורק על המזבח כלום והיכן מצינו
 קרבן בלא מתנות המזבח ודוחק לומר שאירי שנתן על תנוך אזנו ולא
 אבהונות ובהן יתחיל בהאשם האחר אחר מתנות המזבח דבכל מקום
 קרו מתנות המצורע בהונות וכולן בכלל אבל אם נפרש כפשוטו א"ש
 דלר"א ור"ש כיון דדינו להתחיל ממקום שפסק אי"כ חשבינן גם כן
 מתנות אשם הראשון להכשרו של מצורע אף שעושינן ג"כ מתנות המזבח
 מהשני מ"מ לא חשבינן להו להכשר המצורע כיון דכבר יצא בראשון
 וא"כ נעשה ההכשר משני אשמות ולכך אין לו תקנה וע"ז הקשו דתעלה לו

מתנות מזבח דשני להכשרו ותהא שפיר כל הכשרו מאשם א' ואי משום דכבר נעשה לו מהראשון הא לא כתיב הכא חיטוי א' וכו'.
 שם תוספ' בא"ד. שנשפך דמו קודם מתן בהונות וכו' דהא דמי לפר שנשפך דמו קודם גמר מתנותיו וכו'. ולכאורה אדרבה דמי לנשפך בין מתנה למתנה דה"נ נשפך בין מתנת מזבח למתנת בהונות אך באמת לא אמרינן לעיל ע"א דכל א' כפרה בפ"ע אלא מדכתיב קרא וכילה מכפר והיינו מדכתיב בכולהו ואת דהפסיק הענין כדאמרינן דכוותי' במגילה דף ב' ע"ב אתא את ופסיק וכו' ובלוג שמן נמי ע"כ חלוקין הן דמתנות בהונות איקרי שיריים אבל במתנות הדם דליכא רמיזא מסתמא כפרה א' הן.

פרק ששי.

דף ס"ג ע"א תוספ' ד"ה של מים. וי"ל דהתם הבהמה ראויה וכו'. וא"כ תרתי בעי ועיי' דכוותי' בעירובין דף ל' בתוס' ד"ה וליפרוש. שם תוספ' ד"ה טעמא. אלא יש לפרש שם כדפירשתי הכא. והנה שם פירשו דהכי דייק כיון דסתמא שלמים אמאי לשמו פטור הא הוי שלמים לשם פסח וכוונתם רק דהתם ג"כ להבנת המקשן שלא לשמו פירושו סתמא ולכך הקשה מה שהקשה ה"נ כן אבל קשה לפי התוס' מאי פריך לר"ח מהואיל לימא ולטעמיך אפי"ל לא אמרינן הואיל יתחייב דשלמים לשם פסח קשחיש ודוחק לומר דס"ל לתרין דרב חסדא ס"ל כשמעון אחי עזרי' במשנה ריש זבחים וס"ל דה"ה דפסח קיל משלמים אף שלא הוזכר בדבריו שם וקצת משמע כן בתו' פסחים שם ד"ה טעמא שכתבו דהא מכשר לעיל ר"י שוחט אחרים לשמו והא שם במועד קיימינן דר"א נמי מודה כמשי"כ רש"י שם דף ס"ב ע"ב ד"ה שלא בזמנו אלא כוונתם לאפוקי משמעון אחי עזרי'.

דף ס"ד ע"א גמר' רבא אמר כגון שהיה לו חולה בתוך ביתו וכו'. וכי רש"י שנעשה מחוסר זמן לאחר שהגריל עליו. וקי"ל א"כ האיך מחויב משום לא יקדיש מחוסר זמן דרבינן מהך קרא ולכך מוקי רבא גופי' בתמורה דף וי"ו [ע"ב] קרא דבעל מום בשהומם וחיללו על בעל מום כי היכא דליחייב גם משום מקדיש בשעירי' המשתלח כמשי"כ רש"י ותוס' שם ואפשר דהכא דגופא דקרא לא איירי באו"ב רק באם אינו ענין לא צריכין ליישב גם לאו דלא יקדיש אווא"ב במשתלח. עוד נ' דמשכחת לה שיש לו חולה ויש לו שני שעירים עם שני אמותיהם ויודע שיצטרך לישחוט אס אחד מהם ושפיר מגריל עליהם דעל איזה שיעלה לשם ישחוט אס בן זוגו והשתא דמשתלח נמי פסיל במחוסר זמן שפיר עבר על לא יקדיש כיון שידע תיכף בשעת הקדש שיהי' מחוסר זמן.

שם גמר' שאני התם דבעי דנא דאיתחזי קמייתא וכו'. קי דהו"מ לתרין בפשיטות דהתם לא אידחי מעולם אבל הכא נהי דנדחה כשר מ"מ אין ראוי שיקדם לאחר. ונ' דהנה לעיל דף ס"ב [ע"א] בפלוגתי

דראשון משלה אינו מוכיר כלום מדיחוי על כן נראה דאינו תלוי כלל בפלוגתא דרחין משום דאיתעביד כבר ביה מצוה דגמר מתנות במקום אחר כמש"כ רש"י שם דף ס"א [ע"ב] ד"ה כמה שעירים ואיך נאמר דהוה נדחה הא יוצא בו ידי אותן מתנות וע"כ צריך התם להך שינויא דאיתחוי קמייא ומשו"ה משני הכא ג"כ הך שינויא ולכאורה מצינו לומר דלמאי דדריש בסמוך ע"ב יעמד חי עמידה אחת וכו' ממעט אפי' כה"ג שגמר מתנות מקום אחד דכשר משום נדחה ומ"מ פסול משום שתי עמידות דכ"ש דכה"ג הוי תרי עמידות ולפ"ז אינו מדוקדק מש"כ תוס' שם ד"ה יעמד דהאי תנא סבר אין דיחוי וכוונתם מדאיצטריך יעמד חי דלהנ"ל איצטריך להיכא דגמר במקום אחד וגם לא הוה קשיא מה דמקשה גמרי' לר' יוחנן במאי פליגי לימא דר' יודא אשמעינן נשפך הדם אפי' אחר גמר מתנות מקום אחד ימות המשתלח וס"ל דרשא דיעמד חי וע"כ צ"ל דכה"ג לא נתמעט גם מיעמד חי כמו שפ"י רש"י שם ד"ה יעמד ונדחה ע"י וכו' וכה"ג דלא הוי דחוי הוי הכל כעמידה אחת.

שם תוספ' ד"ה דחייתו. בזבחים אמרינן דעריפתה מטרתה מידי נבילה וכו'. כוונתם דאליה לא הוה שייך לחייב משום אוא"ב כמו דלא מהייב בסוקל שור הנסקל משום אוא"ב וצ"ל דאיברי שעיר נמי טהורין משום נבילה ולכך הוי ג"כ דחייתו הכשרו והיינו כדאמרינן בזבחים שם כפרה כתיב בה וכו' ה"ה הכא כתיב לכפר עליו ואפי' לר"י לעיל דף מ' [ע"ב] דדריש לכפר בכפרת דמים וקאי על הפנימי מ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו.

שם ע"ב תוספ' ד"ה הא אמרינן כגון שמת קודם וידוי וטעמא דמת קודם וידוי וכו' לכאורה לא רמיזא כלום מזו במשנה. ונ' משום דתני עד שלא הגריל והוא סני לומר ואם אח"כ והוה מפרשינן ליה אחר הגרלה ולא נקט משהגריל אלא לדיוקא דלא נעשה בהשעיר רק ההגרלה אבל אם נעשה עוד דבר דהיינו הוידוי דבמתן דמים לא מצינן למיטעי דהא בחבירו קיים איירי ולא דייקנן אלא דאם נעשה גם הוידוי אינו צריך כלל עוד לשעיר משתלח ובדברי ר' יודא נ' ג"כ מדויק מדנקט מת המשתלח ישפך הדם דהוי זו ואצ"ל זו כיון דאשמעינן ב"ח נידחין כ"ש שחושין אלא לאשמעינן דמשום דהיה עוד הדם בעין לכך מעכב המשתלח.

דף ס"ה ע"א תוספ' ד"ה אמר. יביא אחר אבל לא ישפך וכו'. כוונתם אע"ג דצריך להביא אחר אינו רק דמצותו בכך להיות שעיר המשתלח בשעת מתן דם וכעין שכתבו לעיל דף מ' [ע"א] סוף ד"ה ואזרו דבעינן ולכך שיהיו ניקחין כאחת אע"ג דלקח זה היום וזה למחר כשירין מ"מ אם הולך ליקח מצוה שיקח שנים אף שע"י כך נפסדו קדשים ה"נ המצוה היא להיות אז שעיר משתלח אבל אם לא מצא מ"מ אינו מעכב את הדם ויורק ולפ"ז לא שייך לומר על הדם שהוא דחוי דהא אם לא מצא שעיר כלל מ"מ כשר ולכך לא ישפך אבל ר' ינאי

אשמעינן לתרין דברי ר' יודא ע"ב צריך לומר דס"ל דאפי' מעכב הוא לגמרי את הדם.

שם ע"ב גמר' ועוד הא דר' טבי [אמר ר' יאשיה] גופה מצוה היא, יש לפרש הקושיא על ג' דרכים או דהשעיר גופי' יקרב דהמצוה רק לכתחילה ליקח מתרומה חדשה אבל היכא שכבר לקח יקרב או י"ל דפריך למה ימותו די אם ירעו או דהקושיא רק על דגור פר אטו שעיר כיון דהשעיר גופיה כשר בדיעבד אם קרב, ומפ"י רש"י נ' כפ"י הראשון דעל הקושיא השניה פ"י דיו אם ירעו ובתחילה לא פ"י כן אלא כתב מצוה היא ולא עיכוב ושפת' יתר הוא אלא כוונתו כלומר ולא עיכוב כלל אלא יקרב כיון דהקרבן עומד לפנינו, ובוה נ' ליישב ק"ו הפ"י ברה"ד דף ז' ע"ב דמאי דפריך ליתני ששה הא כבר אמר לעיל מיניה בתרומת שקלים דלא תנא ליה כיון דאם הביא יצא ולהנ"ל ניהא דבתרומת שקלי' דרשא' להקריב לכתחילה היכא דאיתנהו כבר אע"ג דאמרו בשבועות דף י' [ע"ב] הניפדון היינו מדרבנן כיון דאפשר ע"י תנאי ב"ד אבל בשעיר דלא שכיח לא התנו וזה שפיר לא בעי לאחשוביה במתני' אבל בתבואה חדשה כשירה רק אם קרבה בדיעבד כמש"כ הרמב"ם פ"ז מהל' תמידין הל' כ' לשון הורצה אפי' בספק חדשה ולשון הורצה שייך על הקרב כבר משמע דלאחר הקדשה אינו יכול להקריב לכתחלה וזה שפיר הו"ל למיתני במתני' ואע"ג דמתני' דר"ה אוקימנא שם דף ד' [ע"א] כר"ש ואיהו ס"ל שבועות דף י"ב [ע"א] דמקצין בהן היינו רק מדרבנן כיון דאפשר בכך אבל במנחה מן החדש קודם לשתי הלחם דל"ל תקנה אחרת ואפ"ה אמרינן רק הורצה אם קרבה אבל לכתחילה לא קרבה ודאי דאורייתא הוא.

שם גמר' לפי שאין גורל קובע וכו'. משמע דעד השתא סבר דאותו גורל מהני גם לשנה האחרת וק"י א"כ האיך יעשה אם יקח אחר הא אין נקבע אלא בהגדרה וע"כ יקח שנים וא"כ השתא נמי חדא למיתה אולא, ונ' דבשעה שנאבד האחד נדחה האחר והוצרך להפריש שני שעירים תחתיהם וא"כ השתא שניהן קיימין להקריב לשנה הבאה ואע"ג דנידחין לא אמרינן דיתחי רק לאותה שנה והיינו משום דלשנה זו הו' נראה ונדחה אבל בשנה האחרת שפיר קרבי דלאותו זמן לא איתחזי עדין דליהו נראה ונדחה והא גופי' אשמעינן ר' יודא בשקלים דחובות שנה זו קרבין בשנה אחרת דלדידי' לא נידחין וא"כ שפיר הו' ס"ד דקרבין אפי' בלא גורל השל שם לשם ועזאול לעזאול.

שם תוספ' ד"ה ו מ ש ו ס. והקשה ר"י הא בבהמה נמי אמרינן ימותו וכו' ונ' ע"פ מה שהביא המג"א בס"י תצ"ז ס"ק ד' בשם הת"ה דאע"ג דמשוינן י"ט שני כראשון היינו לענין מה דאיתמר רק ב"ט אבל מה דהוי כללא בכל מילי דרבנן להקל לא מפקנן י"ט ב' דרבנן מאותו כלל ה"נ נאמר הכא לתומרא דדוקא בניזרות דהכא דשויכין רק בקדשים ובהם ראוי להקל משום בזיון קדשים פריך הגמ' שפיר דלא

הויל למיגור מיתה אבל שמא יקח מן הקבוע דאיתמר בשאר איסורין
כמבואר ביו"ד סי' ק"י לא מפקינן קדשים מהכלל.

דף ס"ו ע"ב גמר' מהו להציל רועה כבשה מן הארי וכו'.
רש"י לא פירש כלום ונ' שמפרש כפשוטו דהרועה מחויב למסור את
עצמו לספק נפשות בשביל ממון חבירו הנמסר לידו וכעין מה דאיתא
בב"ק דף ס' [ע"ב] דשלחו ליה אסור להציל עצמו בממון חבירו ושאלו
אי זה מיהשיב ג"כ כמציל עצמו וכו' אם יעמוד מלהציל הכבשה כיון
דנמסר בידו ואף דתוס' שם פירשו בענין אחר דעל תשלומין שלחו
ליה מ"מ רש"י לשיטתו אזיל דפי' כפשוטו כדמשמע שם ד"ה ויצילה
ולכאורה הדין תמוה אבל מצאתי און לו בסוף מהר"ם ברבי חלק א'
מביא בשם חידושי הרא"ה בכתובות דף י"ח שמביא בשם המדרש על
כולן יעבור ואל יהרג חוץ מע"ז וכו' ר' מאיר אומר אף על הגול וסברו
גבורים ההם כר' מאיר וחשיב ר' אליעזר לא שאלתוני אלא על הכבשה
כלומר על הרועה ג"כ יש לשאול כזאת ושאלו על הרועה אם מחויבין
הבעלים להצילו בספק נפשות שלהם הואיל שהוא שליחם ועיין במג"א
בסי' תר"ג בשם הבאר שבע דעל המשלה לקבל תשובה וא"כ נפש
הרועה כפיקוח נפש ידידה דמי דדוחין ספק מפני ודאי.

שם גמר' שאלה אשה חכמה את ר"א מאחר שמעשה
העגל שוין מ"מ אין מיתתן שוה. יש לדקדק מה חכמה ניכרת בשאלה זו.
וה' ע"פ מה דאיתא בעירובין דף י"ח [ע"א] בתחילה עלה במחשבה לברוא
שנים וכו' ומצינו דיש מעלה קצת למוקדם ביצירה כדאיתא בסנהדרין דף
ליח [ע"א] שאם יתגאה אומרים לו יתוש קדמך וכו' וא"כ אם מחשבה חשיבא
כמעשה אין לאנשים מעלה על הנשים בקדימת יצירה וזה שאמרה לו אנן
חשיבין כוותיכו מצד המחשבה דחשיבא טובא דאל"כ אלא המעשה
עיקר אמאי לא הו' מיתתן שוה כמו ששוו במעשיהן אלא ע"כ דהמחשבה
חשיבא והכוונה לא הו' שוה בהן מהן שקבלו לאלו' גמור ומהן רק לפנים
דמועיל גם בע"ז ועי' ברמב"ן בפסוק וירא משה וכו' כי פרוע כדאי' במגילה
דף י"ב [ע"א] והשיב לה ר"א אין חכמה וכו' וכן הוא אומר וכו' ע"פ מש"כ
בש"י' דף ס"ח ע"א והוא בשער האותיות אות ט' בשם כלי חמדה על
פסוק מאת כל איש אשר ידבנו לבו וכו' שפירש דבאמת צורך הנדבה
היתה הרבה יותר מכדי וכלתם אך ע"י נדבת לבם נשתלחה ברכה
ונתרבה מאלו' וזהו תקחו את תרומתי שמאת השם היתה וזה שקנטרה
ר"א אי חשיבא בעיניו כל כך המחשבה אכאי' לא תתכוונו ג"כ במצות
שלא מצינו במשכן נדיב לב רק באיש ואף דכתיב כל איש ואשה אשר
נדב לבם וכו' היינו ע"י צירוף האיש אבל כשהן לבדן לא מצינו אלא
אדרבה דיש לדקדק מה שאמר ביד' טו פשיטא אלא במה טוויין אלא
דאם היו נדיבו לב הו' לבן ג"כ טווה דע"י לבן וכוונתו הו' נגמר טווי'
הרבה אך הכתוב אומר מה שביד' טו הביאו מטה ולא יותר כלום
ויש קצת רמז במאמרם במגילה דף י"ד [ע"ב] איתתא בהדי שותא
פילבא שאינה טוה בכוונה על הטווי' אלא מדברת בענינים אחרים.

דף ס"ז ע"א תוספ' רבי. ושמו משום חולשא דמשלה וכו'. אף דבל"ז צ"ל כן לר' יוסי דאמר ה' סוכות ועשרה מילין וע"כ סוכה האחרונה אצל הצוק. ונ' מדאמר ר' יוסי וכולן ע"י עירוב משמע דבכל החמש סוכות בעי עירוב ואצל הצוק בסוכה אחרונה למאי בעי עירוב ועל כן פירשו דסוכה אחת עשו אצל ירושלים כדי שאם ירצה לערב ברגליו שלא יצטרך לשמור עד הלילה את עירוב דאע"ג דלר' יוסי ספק עירוב כשר ואם לא ימצא העירוב למחר כשר מ"מ לכתחילה אין רשאי לסמוך על זה כמש"כ תוס' שבת דף ל"ד [ע"א] ד"ה שניהם ולכך יערב ע"י שיאמר שבותי במקום פלוני אך זה לא שרינן אלא לבא בדרך או עכ"פ להחזיק כדא' בעירובין דף מ"ט [ע"ב] ודף נ"ב [ע"ב] הכא מהני הך סוכה דהוי כהחזיק בדרך שם אצל ירושלים ויכול לומר שבותי במקום פלוני.

שם ע"ב גמר' מכפר על מעשה עווא ועואל. ופי' רש"י כלומר על העריות מכפר. מזה נ' טעם נכון על שקורין ביו"כ במנחת פרשת עריות ובתוס' סוף מגילה נדחקו בזה.

שם רש"י ד"ה ת"ל והמשלה. משמע ששילחו כבר וכו'. וא"כ לא אתיא כר' נחמיה דס"ל בברכות דף ל"ה [ע"א] המוציא להבא משמע ולולא דברי רש"י ה"י נ' דשולח את המשלה מימניט מגופיה דקרא דזה לא נקרא משלה והשתא דריש מדכתובא ה' למעט דוקא אז ולא קודם ומדכתוב וי"ו משמע לרבות ומוקמינן מיעוטא אחוץ לעורה וריבויא אחוץ לירושלים.

שם תוספ' ד"ה א"טו. בסוף הדיבור אלמא חובה היא וכו'. פי' אבל באמת אינה חובה להעלותה דוקא בכלי שרת אלא אי בעי מעלה' ביד וכי הוי בראשו של מזבח נותנה בכלי וזורקה בכלי על האש.

דף ס"ח ע"א גמר' ור' בנן היכא שריף להו וכו'. משמע אבל בשריפת פרה אתי' ליה שפיר אליבא דרבנן דהוי חוץ לג' מחנות וכמו דאית להו ג"כ במקלל והיינו כמש"כ תוס' בזבחים דף ק"ז [ע"ב] ד"ה יכול דגילוי מילתא הוא דחוץ למחנה הוא בכל מקום חוץ לג' אבל לענין מזרחה לא שייך לומר גילוי מילתא דזה לא נרמז בתיבת מחוץ ור"ש ור"א סברי דבעינן ג"ש גמורה ובעינן דתיהוי מופנה וזהו כוונתם שם שכתבו ואפי' אינה מופנה כלומר דלרבי שמעון דהכא שפיר הו"א דניליף מחוץ למחנה דיו"כ דהוי מופנה ואפי' לרבנן דליכא מופנה הוי ילפינן בגילוי מילתא.

דף ס"ח ע"א תוספ' ד"ה תן. וי"ל דפר יו"כ וכו'. דבריהם תמוהין מאוד כמש"כ מהרש"א ויותר תמוה מה שכתבו ופר העלם נמי למ"ד הימנו וכו' לאו בהיקש יליף אלא מג"ש ומה הועילו בזה דכבר הקשו כזה דלמד בהיקש אינו מלמד בג"ש. ונ' כוונתם למאי דאיתא בזבחים דף נ' ע"ב דג"ש עדיף מהיקש דעביד שם ק"ז אם היקש מלמד כ"ש ג"ש לפ"ז כוונתם עד כאן לא נחלקו בהימנו ודבר אחר אלא בהיקש ש"מ דבג"ש כ"ע מודו דילפינן בהימנו ודבר אחר ושפיר ילפינן להעלם

ומקלל ממשוה בגיש דדבר הכתוב בהדיא במשוה ודבר אחר עמו דהיינו מחנה הג' אף דלא נכתב בו בפירושו.

שם תוספ' בא"ד דשמא לר"ש מקלל נמי מפר יוה"כ גמר וכו'. ולכאורה אכתי ק' מאי פריך לרבנן היבא שריף להו הא אינהו שפיר מצי גמרי כמו דגמרו מקלל מפרים וצ"ל משום דאיבא סברא דלא לישרף במזרחא כפרה אלא כמעשה חמאת לכך לא ילפי מגיש דלאו מיותר ומסיק דבאמת נשרפין בצפונה.

שם גמר' לומר לך כיון שיצא חוץ למחנה אחת וכו'. וא"כ הא דמסיים בקרא ושרפו באש וכו' אין במשמעו לשון צווי דאין זה מקום שריפתן בחוץ למחנה ראשונה אלא פירושו לשרוף באש. ובוה נ' מש"כ הרמב"ם פרק ה' מהל' פרה הלי' ד' מפי השמועה למדו דאף המוציאין מטמאין בגדים ולא ידעתי אנה למדו כן ורש"י כתב בסמוך ע"ב על בר"י דוהשורף דכר"ש ס"ל והרמב"ם פסק ברבנן דמתני' וגם כהך בר"י. ולהנ"ל נ' דבאמת הך והשורף מיותר דהא בהשורפין עסיק קרא לא הו"ל למיכתב אלא ושרפו באש וכבסו בגדיהם אבל השתא דושרפו אינו ציווי הכי פירושו וזה שלמדו מהשמועה דחוץ למחנה היא מחנה ראשונה וע"כ ושרפו אינו ציווי אלא במוציאין עסיק קרא יוציא והשורף כלומר המוציא והשורף יכבס בגדיו ונקט לשון יחיד יכבס משום דסיים בהשורף לשון יחיד והוא לדרשה למעט המצית אור ואינך כדאיתא בבר"י הנ"ל.

שם ע"ב רש"י ד"ה אמרו. שנאמר ושלח את השעיר במדבר אחר כך ואת חלב וכו'. נ' דיוקן מדלא כתיב ושלח השעיר למדבר כדכתיב בתרי דוכתי בהך ענינא לשלח ושלח המדברה דהה"א בסוף במקום למ"ד בתחילה אלא ע"כ דהכי פירושו כשיתיה השעיר במדבר או ואת חלב וכו' ולפ"ז הו"מ רש"י להוכיח לק' דף ע"א [ע"א] ד"ה והמשלח דמעיקרא משמע מדכתיב במדבר דאי קאי על בתר ואת חלב לא שייך ליכתב במדבר והנה לדבריו כאן הו"מ לעיל דף ס"ז ע"ב לפרש בד"ה ה"ג והקטירן וכי עכשיו הוא מקטירן והלא עדיין לא הגיע שעיר למדבר.

פרק שביעי.

דף ס"ט ע"א תוספ' ד"ה תפילין. אבל בפ"ק דתמיד מפרש טעמא אחרנא וכו'. ונ' דעת רש"י דבתמיד שם קאמר רב פפא להך ש"מ והכא רב משרשיא אמר לה והענין כך דאי הטעם שמא יגנדר יש שיעור לריחוק כל שאין יכול לגנדר לשם אבל אי משום שמא יפיה ע"כ כי שרינן אצלו ממש שרינן דאי לא מאי שיעור לדבר ולכך ר"פ בתמיד מוכיח ממשנה המסתבר דאין מותר אלא רחוק מגופו קצת אעפ"י שיכול לגנדר אבל בסמוך ממש אצלו אסור שמא יפיה משום דרב פפא קאי התם אסתמא דתלמודא דמשני ומניה המשנה דצ"ל נגד ראשיתן אבל רב

משרשיא קאי אדברי ר"פ דאינו מגיה המשנה דהכי קאמר לא תימא כלומר לא התפרש תחת ממש אלא כנגד וא"כ מדתני מ"מ תחת ע"כ מפרשינן רק מה שאינו תחת ממש משום איסור כלאים אבל עכ"פ סמוך ממש אצלו דלא חיישינן אפילו לשמא יפיה ולכך לא נקט בדבריו הסיוס דילמא מגנדר ולפ"ז מוכח מדעת רש"י דכלאים מן הצד סמוך אצלו ממש מותר ולפ"י התוס' לא מוכח מידי ובש"ע לא מצאתי מבורר דין זה. דף ע' ע"א גמר' אמאי נגלול וניקר' הקשה בת"י הא כבר אמר לעיל דאין מדלגין בכדי שיפסוק המתורגמן. וני' דהו' ס"ד דאסור משום מירחא דציבורא וזה לא שייך אלא ביום שיש בו משום ביטול מלאכה כדאי' במשנה ריש פ' הקורא עומד עיי' ברש"י שם ודקאמר לעיל כאן בכדי וכו' כאן בכדי וכו' פירוש דיש חילוק בעלמא בין שיפסיק ובין שלא יפסיק ובסוגיא זו מצינו טובא ועיין ברין נדרים י"א ע"ב ד"ה רב אשי ובעירובין דף ז' ע"ב אבל ביוכ"פ בכל ענין שרי דליכא משום בטול מלאכה ואפי' בכדי שיפסיק שרי ופריך שפיר ונגלול ומשני דהוא משום כבוד ציבור שיעמדו פנויין.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ואחר. דמתני' לאו מתקנתא מ"מ לאו משבשתא היא וכו'. אבל רש"י יישב זה לעיל לא משכחת לסדר עבודת היום מתקנתא דלא רצה לתקן כלל המשנה אלא למצוא מפורש סדר היום מתוקן לאחד תנא.

שם תוספ' ד"ה עב"ד. יקריב כולן בבקר וכו'. כוונתם דאמאי לא מקריב כל המוספין בבקר כדכתיב וע"כ משום דכתיבי לבסוף וא"כ מצינן אם צריך לחלק כל מין מהמוספין יחלק נמי הפר לזרוק בבקר ובערב להקטיר וע"כ דאין צריך לחלק רק כלל המוספין א"כ הוה טפי עדיף להקריב הכבשים כולן בבקר והפר בערב ותירצו לעולם דנכון לחלק המין אך כיון דמלבד הוה עיקר דרשא כי עבד חלוקה רק בהד מין סגי.

ראיתי בלח"מ פרק ב' מהלי עבודת יו"ב הלי' ב' שהקשה על הרמב"ם דפסק דתמיד הערב היה קודם כף ומחתה מבריייתא דלעיל דף ל"ב דחשיב כף ומחתה קודם תמיד עוד הקשה בדברי ר"א דתני אבל פר העולה וכו' מאי אבל הא אילו בהד"י קרב עם התמיד. ודבריו תמוהים דאליבא דר"א ודאי לא סבר הרמב"ם להך מילתא כיון דס"ל עבד כדכתיב א"כ ודאי הוצאת כף ומחתה בעינן דליקדם לתמיד דכתיב בפ' פנחס וכן ברייתא דלעיל שפיר מצי אתיא כר' אליעזר. עוד ראיתי בדבריו פ"א הלי' ב' העתיק בשם הכ"מ בשם הריטב"א שכתב רבינו שאין חובה בכ"ג אלא בעבודת היום ממש אבל עבודת של כל יום כשירות ככהן הדיוט ולדעתי אי אפשר לומר כן בדעת הרמב"ם שסובר בטבילה המישית אינו עובד כלום מעבודת היום אלא קטרת ונרות ותמה על עצמך שזקק הכתוב טבילה לעבודה שאין צריכה כלל כהן גדול וגדולה מזו כתבו בתוס' ישנים ר"פ בא לו דאינו לובש בגדי זהב לקריאה שלא תהא הטבילה סמוכה לעבודה שאינה חשובה. וני' דט"ס הוא בכ"מ וצ"ל הרמב"ן

דמדבריו בפי התורה בפסוק ובה אהרן אינו מוכרע כמאן סובר ואפשר דלהלכה לא סבר כהרמב"ם.

דף ע"א ע"ב גמר' דלא עביד עובדא דאהרן. כי רש"י מטעם אונאת דברים. וקשה איכ לא עביד כעובדא דכל ישראל ומה התיחדות זה לאהרן. ולולא דבריו הי נראה דקאי על שהרע לו על כבודם ולא עשה כאהרן דכתיב בו וראך ושמת בלבו ולא הרע לו על גדולת משה כמש"כ רש"י שם.

שם גמר' ורב מרי אמר תעשנו וכו' רב אשי אמר וכו'. לכאורה מה דחקם תו לתרץ כיון דמיתרצא שפיר דגמר מאבנטו. וני דבעי ליישב למ"ד אבנטו של כ"ג זהו אבנטו של כהן הדיוט איכ ליכא למילף תו מאבנט למעיל דאינו רק בכ"ג.

דף ע"ב ע"א תוספ' ד"ה נעביד. י"ל פתילים כתיב וכו'. ני כוונתם משום דכתבו אח"ז דשמונה הוה מנין שאין לו קצבה ואע"ג דמצינו בשולי המעיל אין דנין מתכשיט כלי לזה באו ליישב דלכאורה יש לדבר סוף דנוכל לרמוז בקרא דהכי קאמר הפתילים שהם לעשות בתוך התכלת וכו' דהיינו לדי' מינים די' פתילות אותם יקצין ולזה הקדימו דאין לרבות בפתילים אלא שנים.

שם תוספ' ד"ה כתיב. דוהבאת לא קאי אלא אהנך בדים הקבועין וכו'. וצ"ל לפ"ז דפלגינן לקרא והבאת את הבדים הקבועין ועוד יהיו בדים על צלעות הארון לשאת וכו' אבל מעיקרא אי והבאת קאי אכולהו לא שיך לומר דעל צלעות קאי אמקצתן שפיר הקשו ובעשייה לא כתב ויבא וכו'. הקשה מהרש"א הא במזבח הנהשת כתיב ג"כ ויבא את הבדים וכו'. ונראה ע"פ מה דאיתא בנדרים דף ל"ח אין השכינה שורה וכו' וכולן ממש גבור דכתיב ויפרוש את האהל וכו' ואע"ג דדחי לוי התם מ"מ בשבת דף צ"ב נקיטיה לאמת לאיבעית אימא דגמר מארון לכך לא יליף ממזבח דשאני משה דרב גוברי' דאמר מר וכו' וקאי אמאי דאמר גם בסמוך ויפרוש את האהל אף אנו נאמר בבצלאל שאמר לו משה בצל אל היית דהיה ג"כ חכם גבור ועשיר חכם כמו שנאמר ואמלא אותו וכו' בחכמה ועשיר דהיה מן חשובים שבשבטים כמש"כ רש"י בפי' כי תשא והשמיענו קרא בזה דהיה גבור למ"ד מזבח גבהו עשר אמות ותרי תילתי מתחת כדאי' בשבת שם ובסופם היו הבדים ובצלאל שם אותם בטבעות ואפשר ג"כ דלא זה זמן הבאתן בטבעות אלא בזמן המסע רק משום דבצלאל הביא אותן נכתב כאן הואיל דעסיק בבצלאל כמו קרא דצנצנת המן דנכתב שלא במקומו בפרשת המן.

שם ע"ב גמר' מכאן לת"ה שבני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו. וקי' אטו מעיקרא לאו ת"ה הוה וצ"ל דמעיקרא נמי היה ראוי שיעשו הם אלא שלא היה המקום חפץ במעשיהן דזה היה בעת עלייתו במי' האחרונים אחר האמצעיים שהיו בכעס וכן איתא לעיל דף ג' [ע"א] כאן בימן שאין עושין רצונו וזה צריך לומר לדעת רש"י בתהילת פרשת העגל דמעשה העגל קודם לצווי מלאכת המשכן אבל הרמב"ן

בריש פ' ויקהל כתב דצווי המשכן קדם וא"כ ועשו ארון נאמר קדם ולפ"ז א"ש בלא זה ע"פ מה דאיתא בשבת שם דף קי"ד [ע"א] והנ"מ למישרה בריפתא אבל שלא לצורך מזונות אלא להרויח אין צריכין לעסוק לו ואיתא בנדרים דף ל"ה [ע"א] פסל לך הפסלת שלך ומוזה נתעשר משה א"כ מעיקרא היו מצווין לעשות מלאכתו ואח"כ כשאמר לו פסל לך ומוזה נתעשר סיים בקרא ועשית וכו' ובוזה ניהא דמתחילה צויה על הלוחות ואח"כ על הארון ואדרבה מתחילה יעשה הארון ואח"כ יפסול הלוחות ולא ירף ידו מהם עד עלותו להר אבל מתחילה לא היה מקום לומר ועשית לכך הקדים פסל לך ולכך ע"כ ועשית בעצמך.

דף ע"ג ע"ב גמר' והא לא כתיב בהו צד"י וכו'. רבים מקשיין אמאי הפסיק בקו' זאת קודם המיתיבי וקו' זו לא שייכא כלל להכא. ונ"י ע"פ מה דאיתא בשבת דף ק"ג [ע"ב] גמין צדין ופי' רש"י שם דומין בכתיבתן אלא שזו למעלה וזה למטה והנה פ' מ' נמו שוין שיש להן ג' דפנות והרביע כפוף לתוכו אלא שזה זקוף וזה מן הצד א"כ בל"ז הוה סבר דברה"ק נעשה שתפס במחשבתו אותיות הצל תציל ה"נ מצינו לומר שברה"ק עלה במחשבתו לראות הג' להיפך ונראית לו כצ' וכן הפ' מן הצד ונראית לו כמ' אבל השתא דמצטרפות או בולמות א"כ לא היה שם רה"ק פריך שפיר ומשני ואח"כ מקשה מברייתא דמוכת בהדיא דע"י רה"ק היה.

שם רש"י ד"ה ו ה.א. כגון והצל תציל. נ' כוונתו מדלא פריך על ח' דהוא ברישא בא' ב' לכך פירש משום דאיירי כהצל תציל לכך פריך מיניה וביה על צ' ובתירוצא יתורצו אינך כדאי' בת"י.

פרק שמיני.

שם גמר' מודה ריש לקיש שאסור מדרבנן. וא"כ לפי ההוא סבר דלר"ל מותר חצי שיעור לגמרי והדבר תמוה שיותרו כל האיסורין לאכול ע"י חצי שיעור וא"כ למה לי ביטול בששים כי איכא רק יוד ליכא תו בכל אכילת פרס רק חצי שיעור. ונ"י דודאי ידע שאסור מדרבנן אבל דלהווי ליה אסמכתא בקרא כדמשני לק' ר"ל לר"י הא לא ידע ונ"מ טובא לענין ספיקא כמש"כ תוס' בשבת דף ל"ד [ע"א] ד"ה לא קשיא וקושית הגמר' אסור ענוש כרת נ' דבכלל הקו' ג"כ דלא דמי לאינך ולזה פריך לר"ל אכתו לא דמי לאינך דלאינך איכא אסמכתא בקרא כמש"כ תוס' לקמן דף ע"ז [ע"א] ד"ה דתנן ולחצי שיעור ליכא אסמכתא ומשני דמורה ר"ל וכו' והכוונה דמורה בכל מילי לר"י גם בדרשא דכל חלב רק דלדידיה היא אסמכתא ופריך א"ה לא נחייב וכו' והוא ע"פ מש"כ הר"ן נדרים דף ח' ע"א דעל מה שאינו מפורש בתורה חיילא שבועה אף אנו נאמר להו"א דגם אדרבנן לא חיילא שבועה בעינן עכ"פ שיהא מוסמך בתורה לפ"ז בל"ז לא קשיא ליה דידע אדרבנן גרידא חיילא שבועה

אבל למאי דאמרת דאית ליה ג"כ דרשא דכל כנ"ל קשיא ליה שפיר
דלא ליחול שבועה.

שם הרמב"ם פרק ט' מהל' כלי המקדש הל' ז' כתב דכותב
תחתיהם שבטי יה. והקשה בכ"מ דהוא נגד הגמרא דידן והירושלמי ומה
שתירץ לזה לא ידעתי טעם שיבחר הרמב"ם יותר מגמ' דידן וירושלמי
אבל נ' דסובר הרמב"ם דלא יחלוק הגמ' על הירושלמי ש"מ דהכל לפי
האבן לכתחילה יש ליקח אבן ישפה כשיעור לכתוב עליו כל אלה וכו'
ואם לא מצא די לכתוב שבטי ישורון וסובר הרמב"ם דאין קפידא בדבר
ולכך כתב לדינא אם לא מצא אלא כדי לכתוב שבטי יה סגי.

דף ע"ד ע"א גמ' מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הכי נמי
מסתברו וכו'. בפרי הדש בכללי ס"ם דף ק"ז ע"ב ד"ה אמנם מביא מבאן
ראייה ברורה לדעת הרמב"ם דספק דאורייתא לקולא מדאורי' מדאמר מדרבנן
וקאי גם אכוי ש"מ מדאורייתא שריא ואמר נמי ה"נ מסתברא דע"כ כוי
אינו מפורש בקרא לאסור אלא מדרבנן הוא. ונ' לפרש לדעת רשב"א ע"פ
מה דאיתא בחולין דף צ"ה [ע"א] שהוא פלגא דזיתא דתרבא דנפל לדיקולא
וכוי סבר לשיעורי' בתלתין וכו' לא תולול וכו'. ונ' דמר בר רב אשי ורב
אשי פליגי בהא דמר בר"א סבר דליכא אסמכתא בדאורייתא לחצי שיעור
ולא ידע מהך ברייתא או דסבר דלא סבר ר"ל כהך ברייתא ואבוה אמר
ליה לא תולול כיון דמוסמך בקרא דינו כדאורייתא כמש"כ תוס' בשבת דף
ל"ד [ע"א] ד"ה לא קשיא ואיתא ביו"ד סי' ק"י ס"ט בהג"ה דהיכא דהספק
הראשון אסור מן התורה השביעין ליה כודאי ואינו מצטרף לס"ם וזה שאמר
ה"נ מסתברא דאי ס"ד דאורייתא ממ"נ אי כוונת התורה לעשותו כודאי
אמאי אינו בעונש ואי אסרה התורה מכת ספק ודליהוי אסור לנו בספק
ונ"מ דאי איכא עוד ספק מצטרף בהדיה איצטריך קרא וכו' הא בל"ז
הוה ידעינן דהא בכל דוכתי ספק דאורייתא לחומרא מדאורייתא אלא ע"כ
דאסמכתא מדרבנן הוא לעשותו כודאי חלב ולא יצטרף לספק אחר וה"ה
לחצי שיעור אסמכו אקרא דליהוי כדאורי' ולא נולול ביה.

שם רש"י ד"ה אין לי. דגבי עונש לא כתיב כל אחלב אלא
אאוכל וכו'. אף דבפסחים דריש ליה אחלב חולין הא קאמר התם משום
דליכא לרבויי אוכלין מוקמינן אנאכל וא"כ כי איכא לרבויי חד נאכל
בקרא אמאי נדחוק נפשין לרבנות עוד נאכל.

שם ע"ב גמ' הרי הוא אומר והאבדתי וכו'. האי קרא במלאכה
כתיב אך רש"י כתב שם לפי שהוא אומר כרת בכל מקום וכו' לימד
על הכרת שאינו אלא אבדון והוא מסיפרא וא"כ הוי כאילו נכתב והאבדתי
בכרת דאכילה עכ"פ לתך לימודא דאאכילה קאי קרא.

שם גמ' אינו דומה מי שרואה ואוכל וכו'. נ' זה פירוש
הכתוב נפשנו יבשה וכו' בלתי אל המן עינינו שאמרו שיבשה נפשם אין
כל. וקשה הא כל המינים טעמו בו על זה אמר אבל עינינו רואות רק מן
ולטעם שאר המינים אנו כסומין.

דף ע"ה ע"א גמר' בשר ששאלו שלא כהוגן וכו'. ופי' רש"י שם ע"ב מתוך כרס מליאה שהרי מקנה רב היה להם וכו'. הנראה מלשוננו שודאי היו אוכלין בשר בהמה ג"כ תמיד כמו שכתב מתוך כרס מליאה וני' לפרש בזה מה שקבע להם זמן אכילת בשר בלילה ע"פ מה דאיתא בא"ח סי' ר"מ המיילים שהם בני אדם שפרנסתם מצויה ואין פורעין מס עונתן בכל יום וכתב המג"א אפי' הם בני תורה ואיתא בחולין דף י"ז [ע"א] שבמדבר נאסר להם בשר תאווה ורוב אכילתן הי' שלמים דבעי טבילה והערב שמש לטומאת ביאה שהי' להם בכל יום ולא היו יכולין לאכול בשום פעם כי אם בלילה שהי' להם הערב שמש.

דף ע"ז ע"ב רש"י ד"ה מביאות אחרות. שהיתה מתאוה לו ולא בא עליה בעונתה וכו' לעונתה וכו'. לענין חלילה לחשוב על הצדקת שתתאוה לביאת ערל טמא ברצון. והרמב"ן בפ"י התורה על פסוק תנו נא אותה וכו' כתב שהיתה תמיד בוכה ואינה מתרצית לו ולכך בקש מהם שתהיה מרוצית לו. וני' כהא דאיתא בנדה דף מ"ה [ע"א] באשה אחת שבאת לפני ר"ע וכו' פעם ראשונה ושניה גוער בה שלישית מצצה אף דינה עד עכשיו לא היה בה תאוה וע"י שהערה מקורה הכניס בה תאוה שהיתה תמיד מעונה מגרעון תשמיש.

שם גמר' וגזרו עליו להאכיל בשתי ידים. לכאורה תמוה שיגזרו עליו בשביל שרצה להחמיר שיעשה עתה איסור דהא לא שרינן אלא ידה אחת. וני' דמדמינא שרי ב' ידים דהא אינו לתענוג אך מפני מראית עין דיאמרו אי משום להאכיל הוא סגי לה ביד אחת ודאי משום תענוג עשתה כן אבל בשמאי גזרו עליו לשעתו ואז לא היה משום מראית עין דהיה נודע דגזרו כן עליו.

שם גמר' ת"ל כי גאומים מי שחו. עיין פ"י רש"י. ולדעתי נראה דהוא נדרש לתיבה אחת כי גאו משחו כלומר גדלו מלשחות בהם ומצינו כן בישיעה מ"ד רקע הארץ מי אתי. אח"ז מצאתי פ"י זה בגמרי' שקלים פרק ו' הל' ג'.

דף ע"ח ע"א רש"י ד"ה התינתה. יום הכיפורים לא גרסינן. כוונתו לכאורה משום דא"כ הוה משמע דהברייתא איירי בשבת ג"כ וקבעו דעל יו"כ א"ש אבל בשבת היכי שרי וז"א דכל היתירא דברייתא לא אתי שפיר על שבת דמשום רחיצה אתי עלה וזה שרי בל"ז בשבת אך לכאוי' לענין שבת ג"כ אשמעינן דלא חיישינן לסחיטה כמש"כ תוס' בשבת דף ק"א [ע"א] ד"ה האי משום דלמצוה הוא אף שהרא"ש כ' בסוגין דההיתיר הוא משום שאינו מוציא ידו מתחת חלוקין וזה לא נרמז כלל בברייתא ואכתי ע"כ רק לענין יו"כ מתניא אך מרש"י גופיה לא משמע כן דפי' לעיל הטעם שאינו מוציא ידו משום משוי' ומשמע דלהיתיר חשש סחיטה סבר כהתוס' על כן נ' כוונת רש"י דאי הוה קאי אברייתא ובברייתא תני עד צוארו במים וא"כ עמוקים יותר מו"ד והוה כרמלית ולא הוה מיבעי' להו אמנעל כלל דהוה גזירה והוה תלי' בפלוגתא דאביי ורבא בשבת דף

י"א [ע"ב] אבל אי מילתא באפי נפשה היא ובעלמא קאי ואיירי ברקק פחות מיו"ד דהוי רה"ר כדאי בשבת דף ק' ע"ב שפיר מוביעיא להו.
 שם ע"ב תוספ' ד"ה הקיטע. כיון דמעיקרא ס"ד דמעמא דר"י משום דילמא מיפסיק וכו'. נ' כוונתם משום למאי דסבירא ליה התם דאין חילוק בין של עין לשאר מנעל דאל"כ הוי"מ לאוקמי אפי' כר"מ ובאנפליא של בגד מודה דלא הוי מנעל אלא דלא ס"ל לחלק ולר"מ בכל ענין הוי מנעל א"כ אמאי לא נקט ר' מאיר רבותא יותר דיוצא אף בשל שעם וצ"ל ע"כ דעדיפא מיניה אשמעינן בשל עין דאיכא תרתי דהוי"א דאינו מנעל וגם בשביל שהוא קשה מצי משתמיט ונפל ואפ"ה שרי וע"ז קאמר ר' יוסי דאסור משמע דקאי אבל מה דשרי ר"מ ואיהו אוסר דלאו מנעל הוא וגם דילמא מישתמיט דאל"כ הו"ל לומר בהדיא מאיזה טעם אוסר כיון דאיכא נ"מ לדינא ושיעור דבריהם דמעיקרא אף דסבר דבמנעל ולא במנעל פליגי מ"מ ס"ד ג"כ דאוסר משום דילמא מיפסיק וקשיא להו דזה שייך גם במחופה.

דף ע"ט ע"ב גמ' ו' א"י ס"ד כותבת הגסה יתירה מכביצה וכו'. הקשה המג"א בסי' תרל"ט ס"ק ו' על מש"כ הרא"ש דפירי לכ"ע לא בעו סוכה רק בקבע עליו הא ר"ג לא קבע ובסי' תוס' י"ז הקשה אמאי לא משני הא כביצה בעי נטילה וברכה כדמשני בסוכה דף כ"ז [ע"א]. והנה ק' עוד מנא ליה לדייק הא כביצה בעי סוכה דילמא הא כביצה ה"י מחמיר עליו. ונ' דלשון הרא"ש מורה דאכתי לא ס"ד לחלק בין קבע ללא שכתב ואשמעינן דקבע דיהא כאכילת עראי דפת וכוונתו על רבי שאמר ואכלנום אכילת עראי כלומר שכל אכילתם היה דרך עראי א"כ קודם שהביא מילתא דרבי לא ידע לחלק בין אכלן דרך קבע או לא. והנה יש לדקדק שם בהישן למאי דמשני הא כביצה בעי נטילה וברכה וא"כ מה זה ענין במשנה דסוכה שהזכיר פחות מכביצה הא לענין סוכה אפי' כביצה נמי וגם לישנה דבעי נטילה הו"ל ה"י נוטל וברך. ונ' דהכי קאמר בעי נטילה וברכה מדינא ובסוכה ה"י אוכל מטעם חומרא כנ"ל שהיה מחמיר על עצמו משום דה"י קבע עליו לפ"ז א"ש דהכא דלא ס"ל עדיין לחלק בין קבע ללא לא מצי משני כן דה"י קשה מה זה ענין לסוכה וא"ל דה"י מחמיר מה טעם לא החמיר בפחות מכביצה ואי משום דאכביצה ה"י קבע הא אכתי לא ס"ל דמהני סברא דקבע אבל בהישן קאי לפי המסקנא קא מתרין שפיר הא כביצה ה"י צריך נטילה וברכה אבל בסוכה ה"י מחמיר אף שהוא פחות מכשיעור משום שה"י קובע עליהן. וזה נ' כוונת הרא"ש בהישן אות י"ג שכתב על הר"ם כי היה סובר להחמיר כהאי לישנא דפירי בעו סוכה ותמה עליו הטו"ז בסי' תרל"ט ס"ק ה' היכן הן לשונות בזה ומש"כ הטו"ז שם ומאן דלא משני התם כרבא לא פליג על רבא וכו' תמוה דוראי פליג מדתרת ליישב דהגרענין ממעטין כל כך ש"מ דאי לא דממעטי ה"י צריך סוכה אע"ג דהו"ו פירי אבל מ"מ אינן לשונות חלוקות אבל להנ"ל ניחא דהא גופה כוונת הר"ם וכלפי מש"כ הרא"ש אח"ז דמוכת דפירי אי בעו סוכה דוקא בקבע

והיינו ממילתא דרבי אבל הר"ם החמיר כלישנא דקמא דהכא דלא ס"ל לחלק בין קבע ללא אבל הרא"ש כתב עליו דאין צריך להחמיר כל כך אלא כמסקנא דדוקא בקבע עליו בעו סוכה.

שם גמר' ואי סלקא דעתך כותבת הגסה שאמרו יתירה מכביצה וכו'. הקשה בספר תוספ' יו"כ לימא דהתם בכותבת סתמא וכמו דמתרץ בסמוך. וני דקו' הגמר' לא קאי ארבנ' גמליאל אלא ארבי דסתם המשנה וכמו דמתרץ שם בסוכה אם רצה להחמיר רשאי ומוכת ממעשה דר"ג ע"ז פריך מנ"ל להוכיח דילמא מעשה דר"ג היה בכותבות גסות ולכך העלום לסוכה אבל להחמיר אין רשאי ובוה מתורץ ג"כ קושית הגמ"א בס"י תרל"ט ס"ק וי"ז למאי דהוכיח הרא"ש דבפירות בעינן דוקא קובע סעודתו עליו דילמא ר"ג לא קבע ובוה נוחא דהגמ"י מקשה מרבי מנ"ל להוכיח דילמא ר"ג קבע סעודתו עליו אלא ע"כ דלא הוו כביצה ואפי' קבע עליו לא מיתייב בסוכה דבטלה דעתו.

שם גמר' ואי סלקא דעתך פירי בעו סוכה ליתני פירות. יש לתמוה מה ענין סוכה לסעודת יום טוב. וני לי דין חדש דאע"ג דבסעודת שבת ויו"ט בעי פת שחייב עליו בה"מ כדאי' בגמ"א ס"י תע"א ב"ט של סוכה די במידי דבעי סוכה דאמרינן מינו דהוי סעודה לענין סוכה הוי נמי סעודה לענין שבת כדאמרינן לענין דופן בסוכה דף ז' [ע"א] וא"ש דאי פירי בעו סוכה משלים בפירות סעודת י"ט הראשון דאע"ג דהשתא אינו אוכלן בסוכה מ"מ אינו מחויב להשלים יותר ממה שנתחייב אז. ובוה נראה לתרץ קו' הר"ן בסוכה שם דלמאי איצטריך לחייב לאכול כזית פת בסוכה ליל ראשון תיפוק ליה משום י"ט ולכאורה הוי"ט לתרץ כמו דמתרץ שם אפסת דאתי קרא שלא יצא במצה עשירה אפי' שראוי לברך עליו בה"מ וגמרינן להא נמי סוכה מפסת אך ז"א דזה נפק מעוני ולשון עוני לא מצוי למידרש לסוכות דבעוני יש כמה משמעות שאין שייכין כלל לסוכה כדאי' בפסחים דף קט"ז ע"ב אבל להנ"ל נוחא דאי משום י"ט הו"א דיוצא אפי' במעשה קדירה כיון דחייב בסוכה אם קבע כדאמרינן בריש ס"י תרל"ט ונימא מינו כנ"ל ואיצטריך ט"ז מוחג הסצות וניגמור מיניה כמו דהתם כתיב לחם ה"נ בעינן לחם דהיינו פת שחייבין עליו בה"מ וזה שייך שפיר למילף.

שם גמר' הא סתמא כביצה וכו'. קי מאי קארי ליה להמקשן דלא ס"ד לתרץ כן והא ראייה דהכא תני גסה והתם לא קתני ונראה לעין דאין שווין. וני לפרש לולא דעת רש"י ותוס' שם דזה האיבעי' אי כותבת הגסה שאמרו גסותה היינו בגרעונתה כלומר ע"י גרעונתה שהיא ג"כ בתוכה היא גסה ואתי התנא לאפוקי כותבת בלא הנרעין או דילמא בלא הגרעין מצד עצמה היא גסה שנבראת גדולה יותר משאר כותבות ובאמת להך גיסא נמי עם גרעונתה משערין אך היא בעצמותה ג"כ גדולה ומצאתי ג"כ בס' תוספת יו"כ שמפרש ג"כ האיבעיא על לשון גסה אף שאינו מפורש בלשון האיבעיא. ובוה מיושב מה שמדקדק בספר הנ"ל דדרך להיות הצד השני מהספק יותר מהראשון ולנ"ל א"ש וצ"ל דמה

שהכריחו לתנא לצד הראשון לפרש במשנה עם גרעינתה אף דסתם כותבי
 היא עם הגרעין הוא שלא נטעה לומר בלא גרעין דאז נקט התנא שיעור
 ואם אכל השיעור עצמו חייב ולפי"א א"ש דהבעל ההוכחה סבר דגסה הוא
 עם גרעינתה וזהו ג"כ כותבת סתמא דחמיץ דהתם לא איצטריך לפרש
 דפשיטא דעם הגרעין דלא נטעה כדי שיתחייב על השיעור עצמו דבבל
 יראה בחמיץ עסקינן והתרצן דחי דסבר כרב אשי לעיל כל כמה דגסה.
 דף פ' ע"א גמרא' והתניא א ש ר ל א ת ע ש נ ה וכו'. הקשו בס'

תוס' יו"כ מי גרע זה מיחיד שהלה בהוראת ב"ד דפסק הרמב"ם דחייב.
 ונ' דודאי אין הפירוש שיבא ב"ד אחר ויאמר שטעו הראשונים ח"ו במידי
 דליכא ספקא קמן לא יחדש אלי' מידי אלא הכוונה שנתמעטו הלכות
 ואין אנו יודעין בצימצום שיעור זית בינוני וזה אחר בנין בה"מ במלוא
 הארץ דעה שפיר יתברר ולזה הקדים רש"י בלשונו שמא יבנה בה"מ
 ויתחדש ב"ד ובכח"ג נראה דלא השיב שוגג דחייב קרבן שהיה לו לתקור
 או ללמוד אבל מה שאינו עתה בכח האנושית אונס מיקרי ואינו חייב קרבן.

דף פ"א ע"א גמרא' זר ש כו ס ס ש ע ו ר י ס וכו' אינו משלם
 את החומש. בספר תוס' יו"כ תמה על מה דפסק רמ"א בא"ח סי' ר"ח
 דעל שעורים מברך שהכל דהכא מוכח דלא מיחשיב אכילה כלל. ונ' דלא
 דמי לאוכלין שאינן ראויין דפטור בסמוך במתני' דהכא י"ל כיון שהם
 מאכל בעצמן רק שאכלן שלא כדרךן אחשבי' איהו לאכילתו דבהכי
 מייחב איהו דעת' ודמיא למש"כ הרשב"א בשבועות דר"ש דמחייב בכ"ש
 מכות דאחשביה לאכילתו אבל באיכלין שאינן ראויין לאכלן בעין בשום
 ענין אלא ע"י דברים אחרים כחומץ חי לא מהני מאי דאחשבי' כיון דהם
 בעצמן אינן מאכלים ולכך לא מברך אשמן בעין כלל כדאי' בס"י ר"ב
 והא ראיה דהכא ביו"כ עסקינן ונקט שעורים לענין תרומה ש"מ דביו"כ
 חייב אבל באכילה גסה פטור אפי' ביו"כ דליכא למימר איהו אחשביה
 ובהכי מייחב דעתיה דאנן סהדי דאינו שכבר שבע ביותר ולית מאי ליתובי
 לכך פטור.

שם גמרא' זר ש ב ל ע ש ז פ ין ש ל ת ר ו מ ה וכו'. במנחות דף
 ס"ט [ע"א] ד"ה דבלע כ' תוס' אע"ג דבלוע אינו כמעוכל מדמחייב משום
 חלב בסוף פ' גיד הנשה הכא ה"ט דפטור דהוי מחוללת ועומדת
 כדאמר בכריתות דף ז' [ע"א] דכהן שסך בן בתו מתעגל בו ויש לתמוה
 על מה שהוכיח ר"ת לעיל דף ע"ז [ע"א] ד"ה דתנן דסיכה מדרבנן מדשרי
 להתעגל בו הא התם מקרא יליף וליכא למימר דסברי תוס' דהך דרשא
 אסמכתא בעלמא משום דעיקר קרא אתי לטבל ועיי' בתוס' זבחים דף ג'
 [ע"ב] ד"ה לא יחללו ולכך לא הוה שרינן אלא איסור דרבנן דהא פטרינן
 הכא אכילה בבלוע מה"ט. ונ' שיעור דבריהם כך דאי סוכה הוי דאורייתא
 ע"כ לא נפיק מלא יחללו דזה איצטריך לטבל אלא מקרא דותבוא כמים
 בקרבן כמש"כ תוס' ד"ה מניין אבל אי סיכה דרבנן נסמוך ג"כ אקרא
 דלא יחללו ורש"י כתב דף ע"ז ע"ב ד"ה דומיא מה שמן מבחויץ סכין
 אותו ונבלע בעצמותו וא"כ לאמת שמן ממים יליף ושפיר הוכיח ר"ת דא

סיכה דאוריית' וע"כ דנפיק מותבוא כמים וכו' וא"כ אין הסיכה אסורה אלא בזמן שנבלע בגוף או עובר עליו ובכהן ג"כ נתחלל כשנעשה בה הנאה האסורה לישראל דעיקר חילול מצינו בהקדש ושם דוקא בשוגג מתחלל כדאי' בקידושין דף נ"ד [ע"א] וה"ט משום דאז משלם חומש שהוא כפרה ועל ידי כן נעשית ההנאה אצלו היתר וזה יציאתו לחולין וה"נ בתרומה ולתך נקט ר"י תך דינא דשזפין דוקא בשוגג דע"י שמשלם חומש נעשית ההנאה היתר וא"כ בכהן דג"כ הנאתו היתר יוצא ג"כ לחולין אבל לא בגינא אחרניא מדור דהיינו אכילה ושתיה וסיכה שבא עלי' חומש וזה דוקא היכא דנבלע דומיא דמים בקרבן. ונראה לדינא אם סך ישראל שמן תרומה ותיכף קודם שנבלע רחצו מעליו פטור מחומש וא"כ האיך מצי בן בתו להתעגל בו הא אותו שמן שהוא בעין שלא נבלע עדיין לא נתחלל אלא ע"כ דסיכה רק מדרבנן ונזיק ג"כ מלא יחללו דאסר סתם אפי' לא נבלע ושפיר מתעגל דהם אמרו והם אמרו דממ"נ שרי אי בתר דאוריית' שרי הסיכה לגמרי ואי בתר דרבנן דאמרו דהיא כשתיה הוי ג"כ מהאי טעמא מחוללת על ידי סיכת הכהן.

שם תוספ' ד"ה כ.ל. שמעתי מקשה וכו'. לכאורה הו' להו' להקשות זה במעילה דשם מקומו אך לכאורה לא קשיא כלל דהא באמת בשרצים ג"כ איצטרך קרא דהטמאים שם במעילה להיכא דשיעורן שוה דיצטרפו ואי דילפינן מינה דילמא היכא דגלי גלי אך מדמדמי הכא יו"כ ובעי לחייב לרבנן אפי' אכילה ושתיה ש"מ דילפינן משרצים בעלמא נמי שפיר קשיא להו' דל"ל ברביעית דם קרא והנה קושית התוס' אודא רק לשיטתם שם דהא בכלולו הא במקצתו קאי רק אדם ושרץ אבל לפי רש"י שם דאשרץ ושרץ נמי קאי לק"מ דאיצטרך קרא לרביעית דם משני הצאי מתים.

דף פ"ב ע"א גמר' אלא הרי זה בא ללמד וכו'. לכאורה לא הוי צריך לומר על מה שהקשה וכי מה ענין אלא ללמוד דיהרג ואל יעבור אלא דקשה אי"כ היקשא למה לי תיפוק ליה מק"ו מה רוצה שלא ניתן להצילו יהרג נערה המאורסה דניתן להצילה כ"ש דיהרג וכו' וזה שהקשי' וכי מה ענין למדנו בהיקש אם דיהרג זה ק"ו הוא ואפשר להסביר כן בלשון הברייתא וכי ענין למדנו כלומר וכי מה מצינו למדנו הא ק"ו הוא אלא ע"כ דהרי זה בא ללמד גם על רוצח דניתן להציל ותו ליכא ק"ו וע"כ מהיקשא יליף.

דף פ"ג ע"א תוספ' ד"ה ו.ה.א. כל כמה דמצינו לאהדורי אבקיאי מיהרנין וכו'. בדיני תורה לא מצינו דכוותי' שנהדר לכתחילה אך מצינו כן בדברי הרמב"ן בפרשת שופטים על פסוק ע"פ שנים או שלשה עדים שפירש דאם ידענו שהיו עוד רואים לזו המעשה נחקר עליהם דבשמענו דברי כולם יתברר הדבר ואם אינם כאן נדון ע"פ שנים ה"נ אם יש בקיאי כאן נחקר מהם דילמא יאמרו שאין צריך. והנה דבריהם סתומין דאכתי לא מוכח דרופא א' מהימן נגד החולה דילמא ה"נ קאמרה מתנ"י אם יש בקיאי הרי בעיר נחקר עלי' שמא יאמרו דאין צריך הא אם אין

בעיר בקיאין רק חד בקי מאכילין ע"פ עצמו דמה נ"מ לשואלו דאפי' אמר נגד החולה לא מהימנינן ליה וצ"ל דמ"מ כיון דמתנ"י אמרה לאותו דין בחולה ולא אמרה ג"כ ברופא דאם בא רופא ואמר צריך שנצטרך לחקור מרופאים אחרים ש"מ דכה רופא עדיף מדחולה וממילא לא מהימן החולה נגד הרופא ומ"מ זה ג"כ אמת בלשון המשנה דאם אין בעיר רק חד רופא אף שיהיה מהימן נגד החולה מ"מ אין זקוקין להדר אחר זה. שם בנמר' מר סבר טבל חמור וכו' ק' מה צורך לאוקמי דפליגי בסברא לימא דכ"ע טבל חמור משום שאסור לכל וראייה דבתוספתא מיחשיב אפי' נבלה חמור מתרומה ולימא דהך ברייתא איירי ביו"ב וראייה דמיתני בסדר יומא ופליגי באיסור כולל דיו"ב על טבל הוי כולל ולגבי תרומה הוי ג"כ מוסף אכהנים ות"ק סבר כר' יוסי ביבמות דף ל"ב [ע"ב] דל"ל כולל ועדיף להאכילו טבל שהוא רק במיתה מלהאכיל תרומה שהוא בכרת ע"י איסור יו"ב שחל עליו ואי נימא כסברת רש"י בחולין דף ק"א ע"ב ד"ה שבת היא דשבת על יו"ב הוי מוסף אי"ש דה"נ בכל ענין הוה יו"ב מוסף מצד חומרא דכרת על מיתה בידי שמים ושוה איסור טבל לאיסור תרומה.

שם בנמר' טבל ושביעית וכו'. הקשה בספר תוספ' יו"ב הא פשיטא הוא מנבלה דאיסור לאו וקול מטבל כ"ש שביעית דהוי רק עשה ובאמת בתוספתא מיתניא שביעית קודם נבלה ולפום גי' דידן נ' כמש"כ תוספ' בבכורות דף ל"ד [ע"ב] ד"ה הטיבה דשביעית חמיר משום דאמרינן קשה אבקה של שביעית והו"א דחמיר מטבל. דף פ"ג ע"ב נמר' פשיטא מילטול מדרבנן הוא. הקשה בפרשת דרכים דרוש י"ט ד"ה באופן ע"פ מה שהוכיח בשיטת רש"י לעיל מיניה שם ד"ה ויראה דס"ל לרש"י וכו' דמה שאין בהמעשה צורך לחולי החולה לא הותר לעשות בשבילו דלכך אין רשאים להפריש ולערבו אה"כ משום איסורא דמבטל איסור לכתחילה ואמאי פשיטא ליה דרשאי להפריש תרומה בשבילו. ונ' ע"פ מה שהביא המג"א בסוף ס"י ש"ה בשם הר"ן דס"ל אף במוקצה מכת איסור אזלינן בתר בעל הבית דאם הותר לא מותר לכל וכן להיפך לפ"ז י"ל דלכך קריי' הש"ס כאן להפרשת תרומה מילטול דלא גזרו חכמים בה טפי מבטילטול מוקצה דאם הותר לו לבע"ה הותר לכל ה"נ בתרומה וכיון דלחולה בעצמו ודאי דשרי לתקן עצמו שלא לאכול איסור חמור שרי גם לכל אדם לתקן בשבילו. ועוד נ' ע"פ מה דאיתא בשבת דף קמ"ב ע"ב דר' יהודי ס"ל הואיל דיכול להיות בלא העלאה ע"י נותן עיניו בצד זה וכו' שרי גם להעלות את המדומע דלא חשיב לתקן לפי שאפשר בלאו הכי וה"נ דכוותי' וע"פ קושיית הפרשת דרכים עצמה דלא נפריש ונאכילו לטבל להחולה בלא הפרשה אי"כ כיון דגם בלא הפרשה שריא ליה ממילא מותר להפריש דאין בה כ"כ תיקון כיון דשרי' ליה לחולה בלאו הכי וכנראה דר"א ב"ש שם לא פליג אדר' יהודה ומאי דקאמר דר"י עדיפא היינו דמדבריו נשמע בהדיא קולא טפי ומר אמר חדא וכו' ולא פליגי דר"א ב"ש אמר שורש

הקולא ור"י אמר המסתעף הימנו. ובוה יש ליישב קו' התוספ' שם דף קל"ז ע"ב ד"ה דר"א דהך עדיפא דהתם נמי פירושו דמוכח מיניה עדיפות ממה דשמעינן מתוך דברי ר' יהודה ואפי' נאמר דר"א ב"ש פליג מ"מ בחולה פשיטא דלא דייקנן כ"כ וכן מש"כ התוס' בניטין דף ל"א [ע"א] סוף ד"ה במחשבה דתחילת טבל לא שרינן משום דאפשר במחשבה מ"מ כאן בחולה פשיטא ליה להש"ס דיש לסמוך אהך סברא הואיל דאפשר וכו' אפי' בטבל ממש ושרי לכ"ע הואיל דאפשר לחולה בעצמו בלא הפרשה.

שם ע"ב גמר' פשיטא טילטול מדרבנן הוא. כתב בס' תוס' יו"ב דבכל דוכתי אינו מוכיח איסור טילטול בהפרשת מעשרות וצ"ל דהכא איירי בכלי א' וכשמנבי' התרומה מטלטל הטבל ובעלמא איירי שהם בשני כלים ועושה הא' תרומה על האחר ואכתי קשה דנקט הכא דוקא בכה"ג. ונ' דמשמע מדמשני בשבת לימא בפשיטות דאיירי הך בריי' ביו"ב כנ"ל ואיכא משום מתקן אלא ע"כ דסבר הך תרצן דבהפרשת תרומות וכו' ליכא כ"א טילטול וסובר כפרס לעיל דף ס"ז [ע"ב] דאין עירוב והוצאה ליו"ב וא"כ לית ביה ג"כ משום טילטול ועיין בשבת דף קכ"ד ריש ע"ב ולכך מתרץ ליה דאיירי בשבת דאסור הטילטול ונקט בקושיתו שפיר לשון טילטול ע"פ שיטתו.

שם גמר' ואינו צריך לעשרה. מקשה מהרש"א דילמא איירי בלא אפשר ופליגי בפלוגתא דלעיל ויש ליישב. ונ' כוונתו דאין צריך משמע דאי בעי מעשר וזה דלא כחד דלת"ק אינו רשאי כדאמר בהדיא ואין מאכילין אותו תרומה וע"כ באפשר והיינו תנאי דלרבה צריך לתקן ורבי סבר דרשאי לאכול בטיבלו.

שם רש"י ד"ה למזרחה שהשמש מכה שם מן הבקר עד חצות היום וכו'. לא ידעתי מה הפרש בין מזרחה למערבה הי"נ במערבה מכה השמש מן חצות עד הערב. אך נ' מה שאמרו לעיל דף כ"ט [ע"א] שילחי דקייטא קשיא מקייטא וסימנך תנורא שגורא הי"נ במזרחה השמש מכה שם עד חצות ונתחמם מאוד מועיל לו ג"כ החום של אחר חצות אף שאין מכוון כנגדו להחזיק חומו וא"כ מתחמם כל היום אבל למערבה אינו מועיל בתחילה לחממו החום של קודם חצות כלל.

דף פ"ד ע"ב גמר' וליפליגי רבנן בסיפא וכו'. ק' דמצינו דכוותיה בנדרים דף נ"א ע"ב הנודר מן הקום וכו' לגירסת הר"ן שם דר' יוסי בסיפא נמי אוסר.

שם רש"י ד"ה אבל ליחסו. וגיוורת אסורה לכהונה וכו'. נ' כוונתו דודאי גם ביחוסיו ישראל שייך מעלה עשו ביוחסין כדאי' בקידושין דף ע"ג [ע"א] וא"כ לית ליה להך נמצא תקנה וע"כ צריך לגיירו וא"כ ליכא לפרושי לייחסו שאסור בבת ישראל דלא שייך ליתני כה"ג לשון אסור דלא מצינן למישבוקיה כלל באיסור דומה למה דאמרינן בעלמא בתציו עבד וכו' דחזינן ליה כמי שנשתחרר כבר והוצרך לפרש לייחסו אאחר גירותו ולענין כהונה.

דף פ"ה ע"א רש"י ד"ה למאי הילכתא. הו"ע"א אליבא דשמואל וכו'. משמע דלרב לא הו"ק"מ דהו"מ לומר שלא להחיותו וא"ע"ג שכתבו התוספ' דזה נלמד מכ"ש דמחצה על מחצה נ' דצריך להבין לרב אי מחצה על מחצה אין מהיין כ"ש דאין מפקחין ואמאי הא ספק נפשות להקל וצ"ל משום דסתם פיקוח הוא ספק חי ספק מת וא"כ במחצה וכו' הו"י ספק סציקא ורב לית ליה דשמואל ברוב ה"ה כי איכא ס"ס אין מפקחין דס"ס הו"י ג"כ מטעם רוב ועיי' בפ"י כתובות דף י"ד ד"ה הילכך וזה נמי ס"ד דמקשן דפריך דשמואל אהרדי ולא קשיא ליה בל"ז מספק נפשות דשאני הכא דהו"י ס"ס ובמתניתן הני ספיקי כל חד לחודיה קאי אבל כי ידעינן דחי לית ליכא רק חד ספק ודאי מפקחין במחצה וכו' ולזה פירש רש"י אליבא דשמואל דלרב הו"מ לומר שלא לפקח בודאי חי דבמחצה וכו' מפקחין וברוב ע"א אין מפקחין דרב אויל בטר רוב בפיקוח נפש מדלית ליה להחיותו במחצה וכו' וכ"ש שלא לפקח והיינו משום ס"ס וה"ה דאויל בטר רוב והתוס' קשיא להו שפיר דהו"מ לומר שלא להחיותו אף דמודו לסברת רש"י כיון דמפקחין כ"ש להחיותו כמשיב בשמו בד"ה להחיות. מ"מ סברי כיון דעדיין לא פירש רב רוב ע"א למאי הלכתא מסתמא קו' הגמרא לכ"ע ולרב הו"מ לומר שלא להחיותו ותירצו דהו"י כ"ש ממחצה וכו' ואף שעדיין הוה מצי למימר שלא לפקח בודאי חי כנ"ל מ"מ בעי הגמ' לתרץ לכ"ע גם אליבא דשמואל אבל משלא להחיותו קשיא להו שפיר אף דלא הוה א"ש רק לרב מ"מ בזה לא הו"ל להמקשן להקשות בסתמא לכ"ע כיון דמפורש התירוץ בדברי רב דאמר ברוב ישראל להחיותו ממילא להיפך אבל שיתרין תירוץ חדש שלא לפקח בודאי ודאי ניהא ליה יותר לתרץ מה דשוח לתרווי' ולפ"ז מאי דמתמה הגמרא בסמוך אספיקא דמתני' מאי קאמר ופי' רש"י כל הני ספיקי מאי אתא לאשמעינן ע"כ אליבא דרב קאי דלשמואל טובא אשמעינן דבכל הני ספיקי בהרדי מפקחין ולא ידעתי אמאי פסק בש"ע או"ח ס"י שכת' בשמואל וכן בכל הני ספיקות כהרדי דמפקחין והוה נגד סתמא דגמ' ובפרט דהילכתא כרב באיסורי.

דף פ"ו ע"א גמרא ר' חמא בר ר"ה רמי כתיב שובו בני ישראל שובבים וכו' כאן מאהבה וכו'. פי' רש"י דשובבים משמע כאילו תחילת החטא ע"י נערות ושטות וארפא משמע שמקצת שמו עליו. ובוה נ' ליישב מה שהאריך בשל"ה בפרק דרך חיים למסכת ראש השנה על מה שאמרו בתניינה דף ט"ו [ע"א] שיצא בת קול שובו בני ישראל שובבים חוץ מאחר דהא אין דבר עומד בפני התשובה דהנה בירושלמי דחגיגה מסיים בה שידע כבודי ומרד בי לפ"ז יש לפרש הכוונה כן שובו בני ישראל שובבים כלומר שיהיה החטא נמחק לגמרי דיש ללמד עליו זכות כאילו נעשה ע"י נערות ושטות חוץ מאחר שאם ישוב הא ודאי שיתקבל אבל לא כשובבים דאצלו לא שייך נערות ושטות כיון שידע כבודי ואין דבר שהיה נעלם ממנו רק יהיה בבחינת ארפא משובותיכם שישאר מקצת שמו עליו.

דף פ"ז ע"א נמר' אפי' תימא רבי וכו'. שמעתי מקשה
 א"כ מאי פריך בשבועות דף י"ג [ע"א] כרת דיומא לרבי וכו' לימא באגב.
 ונ' ע"פ מה דאיתא לעיל שאינו שב מידיעתו אינו מביא קרבן וכו'
 אע"ג דמ"מ עבר על חצי שיעור דאסור מן התורה כיון דליכא כרת לא
 הוי שב מידיעתו א"כ שפיר פריך הא דתנן בריש כריתות ל"ו כריתות ואמר
 ר' יוחנן שם לומר שחייב ל"ו חטאות א"כ לרבי כרת דיומא דחשיב שם
 דחייב עלי' חטאת האיך משכחת הא לא שב מידיעתו מצד יוה"כ גרידא
 דאפי' ידע דהוא יוה"כ ולא ידע מהך דאגב שאני הוי אכיל דאין עליו חיוב
 כרת דמיד נתכפר לו ומשני דחנקתיה אומצא ומית בכה"ג משכחת כרת וא"כ
 שפיר איכא חיוב חטאת דשב מידיעתו דאילו הוי ידע דיוה"כ הוא לא הוי
 אכיל דה' ירא שמא ימות תיכף לאכילתו והא דנקט דחנקת' אומצא
 ודאי משום דהוי דבר ההוה קצת ולהנ"ל מדוקדק יותר דמשום דהוא
 רגיל ודאי היה ירא שמא ימות ולא תהא לו כפרה. גם י"ל ע"פ מש"כ תוס'
 בשבועות דף י"ג [ע"א] ד"ה דאי דאך אתי למבעט ביו"כ וה"ה לאגב י"ל
 דנפיק מאך וא"כ הא דקאמר שם דאי לא תימא הכי כרת דיו"כ וכו'
 היינו דבלא קרא דאך נמי מוכח דאיכא חד כרת דלא מכפר יו"כ מסברא
 הוה מפרשינן בכרת דיומא טפי מאגב או מבעט ולפ"ז ניהא דליכא למימר
 דילמא באגב דהא השתא קיימינן באי לאו קרא דאך וא"כ אכתי לא
 ידעינן הך דאגב משום מקום ומסברא היצונה יותר מוקמינן בכרת דיומא
 דלא ליכפר יו"כ מבאגב כנ"ל.

דף פ"ח ע"א תוספ' ד"ה אי. ולפי המסקנא דמוקמינן להא
 כריב"י ניהא וכו'. א"כ נראה מדבריהם דלמסקנא בברייתא קמייתא הוא
 ר' יוסי בן הלפתא ובבבברייתא ר"י בר יודא וממילא לא קשיא דרבנן
 אדרבנן כמש"כ כאן דתרי גוויני רבנן נינהו והנה ר"י ב"ה ע"כ סבר טבילה
 בזמנה מצוה ורבנן דאסרי למבול בברי' קמייתא ע"כ סברי לאו מצוה
 ודתפילת נעילה בלילה ומהי תיתי נפיש פלוגתתם ע"כ נאמר דרבנן ור"י
 ב"ה סברי נעילה בלילה ופליגי רק בטבילה בזמנה מצוה ובבבברייתא
 נראה מדברי תוס' דרבנן וריב"י פליגי אי נעילה ביום אי לא ממה
 שכתבו דלמסקנא ניהא כלומר מה שקשה עתה דרבנן דלעיל סברי נעילה
 בלילה ודחכא סברי ביום לא קשיא דתרי גוויני רבנן הן. והיינו דלכאורה
 קו' למאי דמתרין דרבנן סברי בזמנה מצוה א"כ מאי האי דנקט בעל
 קרי טובל וכו' הא בכלל שאר הטמאים הוא דחייבין למבול כל היום
 מדאורייתא מצד טבילה וכו' וצ"ל ע"כ משום דר' יוסי דנקט רבותא
 בב"ק דאע"ג דאיכא משום לתא דתפילה אפ"ה אינו טובל אבל למאי
 דמוקמינן בתריית' כריב"י א"כ דתרי ר"י נינהו שפיר ניהא ג"כ לומר
 דתרי רבנן נינהו ודרבנן דחכא סברי נעילה ביום ושפיר נקטו ב"ק דטובל
 אפי' אינו אוכל תרומה נעילה מלומר אידי דר"י וא"כ תרוויי סברי
 לאו מצוה אלא דרבנן סברי נעילה ביום ור"י סבר בלילה לפ"ז הכי
 סוגיא דפלוגתת תרי ברייתות רבנן ור"י דקמייתא ור"י דבתריי' כולוהו
 סברי נעילה בלילה אלא דר"י דקמייתא מתיר משום טבילה וכו' ורבנן

דקמייטא ורבנן ור"י דבתרין כולו סברי לא מצוה אלא דרבנן דבתרין שרו משום דנעילה ביום זה הנראה בכוננתם וק' טובא ממשיכ בשבת דף קכ"א [ע"א] ד"ה ר' יוסי דסבר רב דע"כ ר"י דתרי ברייתות חד תנא הוא וא"כ הכא דכתבו כן לאמת דתרי ר"י נינהו נשאר קושייתם דשם דמנ"ל לרב וכו' והיה נ' ע"פ מה דקשה למשיכ תוס' בסוף הדיבור וגם כדי שיהא מזומן לסעודה וכו' מה מרויח בזה אם יתפלל נעילה ביום לא יפטר של ערבית ואם יתפלל בלילה לא יצטרך להתפלל ערבית ונוכל לתרץ דהוה מוקים לרבנן כמ"ד רשות דאין צריך כלל להתפלל ערבית כמשיכ לעיל ד"ה והאמר ויותר נראה דלכאורה אפי' אי נעילה ביום נמי ראוה ליפטר ערבית דערבית ג"כ זמנה ביום למי"ד עד פלג המנחה בברכות דף כ"ו [ע"ב] אך ז"א דמ"מ נעילה תפלת יממא מיקרי וערבית היא ביום ובלילה ולכך שפיר כתבו דיהא מזומן לסעודה מיד דכיון דנעילה ג"כ ביוט ובלילה מצי שפיר ליפטר דערבית אפי' כי מתפלל ביום. לפ"ז ק' מה מקשה לעיל מברוי דאור י"כ הא ודאי הנך תנאי סברי דערבית בלילה דוקא כנראה מפ"י רשב"ם בתוס' ד"ה מתפלל וא"כ לימא דזמן נעילה ביום ובלילה ולכך רב לשיטתו דערבית ג"כ ביום כדאי' שם דף כ"ז [ע"א] שפיר פטר דערבית והנך תנאי לשיטתי' שפיר אינו פוטר וצ"ל דהמקשן סבר לדוחק דזמן נעילה תהא ביום ובלילה אבל למאי דאמרינן בסוגיא דשפיר מצי להיות ביום ובלילה כמשיכ תוס' תו לא קשיא לרב מנ"ל לעשות פלוגתא על הך ברוי דאור י"כ בזמן נעילה דבאמת לא משוה פלוגתא כלל אלא דכולו סברי ביום ובלילה זה הנראה בטעם התוס' דלא חששו כלל לקושייתם דשם. ויותר נ' לעני"ד דלק"מ קושייתם דשם ע"פ הג"ל דאי סברי רבנן טבילה וכו' מאי טעמא פרטו בעל קרי וצ"ל משום ר"י ור"י גופי' מ"ט פרט ב"ק הא באמת אכולוהו פליגי דלרבנן חובה לטבול ולר"י לא וצ"ל לרבנות דאע"ג דאיכא ג"כ לתא דתפילה ולפ"ז ע"כ דר"י סבר נעילה בלילה ושפיר דינא אשמעינן דא"צ לטבול גם משום תפילה דנעילה היא בלילה אבל אי מוקמינן בדצלי הדק"ל מאי אשמעינן דפשיטא אי צלי דלא יתפלל עוד ולפ"ז למאי דמוקים דרבנן סברי טבילה וכו' ע"כ הדר ביה מאוקימתא דבדצלי אלא דר"י סבר נעילה בלילה וא"כ לק"מ דאי נימא דרבנן סברי טבילה וכו' תו ע"כ לא איירי בדצלי אלא דר"י ב"י סבר נעילה בלילה ושפיר מצי סבר רב כר"י ב"י. ושיטת רש"י בסוגי נראה מדבריו בד"ה קא סברי דלמסקנא בתרי ברייתות ר"י ב"י הוא וסבר נעילה ביום ובתרוי' דצלי ורבנן פליגי אהדרי אע"ג דבקושיית המקשן פ"י רש"י הרומיא על רבנן ג"כ היינו אי הוו פליגי בזמן נעילה דהיא פלוגתא חדשה דוחק לומר תרי רבנן נינהו אבל אי פליגי בטבילה וכו' דהוא פלוגתא בעלמא בדוכתא אחרני' אין מן הדוחק כלל לומר תרי רבנן נינהו והוא כעין משיכ תוס' בשבת שם ד"ה ר"י ורבנן דתרווי' סברי נעילה בלילה דכה"ת לאפושי פלוגתות רק לעיל סברי לאו מצוה והכא סברי מצוה. אבל מדבריו בשבת שם ד"ה ר' יוסי אומר הבנתי פירוש אחר ולוישב מה שהקשה עליו תוס' שם ד"ה הכי דלא דק וכו' ומה דקשה

ג"כ דכאן גרס רש"י בדבריו ר"י אינו יכול ושם גרס אין צריך לטבול
בשנדקדק ג"כ בדבריו קמייא הביא רש"י בהכי גרסינן עד חצי הברוי
ולא סיים ובאידך סיים ובשבת שם לא כתב כלל ה"ג. וני' ע"פ מש"כ
מהרש"א בד"ה אי דצלי דה"ה דמצי לתרץ כה"ג ר"י אדר"י אך דא"כ
היה קשה דרבנן אדרבנן וגם דר"י אוסר מן המנחה ולמעלה ולפ"ז נ'
דרש"י בשבת אוזיל בשיטת תוס' ביומא ד"ה אי צלי והגירסא הנכונה
אינו יכול אך למאי דמתרץ דסברי רבנן טבילה בזמנה מצוה אי"כ בדברי
חכמים הפירוש טובלין שמהויבין לטבול ור"י פליג ואומר דב"ק אינו רשאי
לטבול ומשמע דברישא מודה לרבנן כמש"כ בתוס' ישנים ד"ה בועל
ואמאי לא הזכיר ג"כ דהנך דרישא אין צריכין והיינו כמו שפי' רש"י
בשבת דודאי בחנם אין ליטבול אך רישא באוכלי תרומה איירי
וב"ק אם אינו אוכל תרומה אינו יכול לטבול דליכא משום תפילה ואמאי
קיצר ר"י בדבריו וע"כ לפום הך תירוץ צ"ל בדברי ר"י דהפירוש הוא
אין צריך לטבול או כמו תני אין צריך וא"ש דקאי גם אכולהו דאין
צריכין ופרט ב"ק לאשמעינן ג"כ דנעילה בלילה וכיון דר"י קאמר אין
צריך ורבנן ג"כ מיתרצו אודו להו שני תירוצי מהרש"א ויכולין לקיים
עתה דתרוויי ר"י ב"י ניהו ולא איירי בדצלי ולא קשיא דר"י אדר"י
כקו' מהרש"א דר"י סבר נעילה בלילה וביום. וזה כוונת רש"י ביומא
בברוי בתר"י ה"ג והביא כל הברוי לומר דאינו יכול דגרסינן זה עיקר
הנוסחא ולכך ניהא ליה למקשן יותר לתרץ לעצמו דרבנן אדרבנן כמש"כ
תוס' וליתרוח בתירוץ דר"י מלתרץ דברי ר"י באופן זה דלזה היה צריך
לשנות הגירסא אך לבסוף דמשני דר"י ומכא תירוץ סלקא דרבנן ברומיא
והוצרך לתרץ דסברי טבילה וכו' ומכא זה ע"כ הפירוש אין צריך כנ"ל
רווחא ליה שמעתא יותר דר"י אדר"י כקו' מהרש"א לאמת ודסבר נעילה
בלילה וביום וזה מדויק בדברי רש"י בשבת שם שיכול להתפלל בלילה
כרב ולא כתב סתם שזמנה בלילה אלא דבאמת בדעתו תליא אך לפ"ז
קי' מאן האי דסבר נעילה אין פוטרת הא רבנן ודאי סברי נעילה בלילה
ור"י יסבור ג"כ דנעילה גם בלילה וליכא למימר דאדרבה עדיפא דכולהו
סברי כרב ז"א דאם רב לא מצא לתלות הנך תנאי דאור יוה"כ בחד
מ"ד דברייא אחרינא מנ"ל לתלות זה בזה דאימא אפי' אי נעילה בלילה
ממש אינו פוטר של ערבית ועיין בס' תוס' יו"כ בד"ה רש"י אבל ראה
קרי וכו' וע"כ צ"ל עתה דלמ"ד ביום ובלילה אינו פוטר ולרבנן פוטר דס"ל
בלילה דוקא והכי סבר רב ומש"כ רש"י שיכול להתפלל בלילה
כרב וכו' לא דס"ל כרב ממש אלא כלומר דרב ודאי ס"ל בלילה דהא
פוטר מ"מ איהו ג"כ ס"ל שיכול עכ"פ ובוזה שוה לרב שמתפלל אותה
בלילה רק דלרב הוב ולדידיה רשות ומיושב הסתירה בדברי רש"י שכי
עד שתחשך ויתפלל תפילת ערבית ותפלת נעילה נמי וכו' ובסוף כ'
כרב דאמר תפילה נעילת פוטרת וקי' אי"כ לעיל תרתי למה ערבית
ונעילה אך באמת דלגמרי לא ס"ל כרב אלא דלר"י ביום ובלילה ולכך
אינו פוטר.

שם רש"י ד"ה כורך עליו גמי. להגין עליו משטף המים. הקשו בתוס' ישנים דזה נגד מסקנת הגמ' שם והיינו דשם מסיק ותיסברא אי אסור משום גרם מחיקה גמי מאי מהני כיון דלא מיהדק. ונ' ע"פ מש"כ תוס' בשבת דף מ"ב [ע"א] ד"ה אפילו דהמקשה דהתם וכן במנחות סברי דאי מלאכה שאצ"ל אסור דבר שאין מתכוון נמי אסור ועיין בפ"י שם שב' דלפ"ז הך דמוכרי כסות דאינו אסור משום כלאים היינו משום שאין דרך לבישה בכך אבל דשא"מ אסור בכל איסורין כי דמשאצ"ל אסור לפ"ז מצינו לומר הא דפריך שם בשבת אי דלא מיהדק עיילי ב'י' מיא ומאי קושיא לימא דאהני מ"מ דלא ליהוי פסיק רישיה אלא דשא"מ דהמקשן סבר דתלוי זה בזה לכך בשאר איסורין דשא"מ וע"ז סובב הסוגיא דשם אבל באמת דהך כללא אינו כמה דמסיק שם דף מ"ב [ע"א] אליבא דשמואל שפיר אמרינן דפליגי בגרם מחיק' דת"ק לא שרי במתני' אלא משום הפסד דליכא כדא"י בש"ע ס"י של"ד סעיף כ"ב אבל בגמי דאפשר בכך אסור ור"י מתיר משום מצוה דעדיף מפסידא וכל זה כי ליכא גמי דאז הוי גרם מחיקה בפסיק רישיה אבל כי איכא גמי הוי רק דשא"מ דשרי למסקנא ככל האיסורין אפי' ע"י מעשה וזה מדויק בדברי רש"י שכתב להגין משטף המים כלומר דודאי ממים לגמרי אינו מגין כקו' הגמי שם רק עכ"פ משטף לכך לא הוי פסיק רישיה.

מסכת סוכה.

פרק ראשון.

דף ב' ע"א רש"י ד"ה מ ב ו י. והצריכו בו שיתוף וכו'. לכאורה אין לזה ענין לכאן דלאו בתיקון הצירות במבוי קיימינן הכא אך למאי דאיתא בשבת דף ק"ל וקל"א דמבוי שלא נשתתפו בו אין ניתרת בלחי וקורה כי עירבו הצירות עם הבתים ולפי דהצירות הם מסתמא מערבין ומארי' דסוגין רבא ואביי ור' זירא איתנהו ג"כ שם בסוגיא דשבת ובפרט לדעת הרמב"ם פ"ה מהלכות עירובין דנסק גם להלכה כן לכך הקדים רש"י ששיתפו גם בפת או ביון הא לאו הכי אינו נותר בקורה אלא בפסין כדן הצר.

שם תוספ' ד"ה אמר. הא שלטה בה עינא וכו'. תמהו המפרשים הא לפי שהוא דהתם דאמר אי קלישת הוי' לוי' חמתה מרובה סברה דלא שלטה עינא כי הוי חללה עד עשרים ונ' דקושייתם למה דאמר בסמוך לרבה אי דפנות מגיעות לסכך שלטה עינא א"כ כ"ש דאם כבר שלט העין בסכך עצמו באותו שהוא בתוך עשרים והוא המפוזר שדינו חמה מרובה שיוסיף לראות על הסכך שעליו דין האיורים וע"ז תירצו דלפ"ז האמת מסיק טעמא דמדינא באמת כשר ולא קשה כלל אם בעל הסוגיא לא ידע דר' יאשיהו בסמוך כרבה אוזל.

שם תוספ' ד"ה כ"י מ"ט כיון דלא אסור אלא מדרבנן כ"י. לכאורה מאיזה סברא קים להו הכי דמ"ט עתה הוא סימן קללה אך דבריהם מוכרחים בתוספות ריש תענית [דף ב' ע"א ד"ה מיום טוב] דהא בשמיני גם כן יתבין וע"כ כיון דהוא רק דרבנן לא שייך סימן קללה.

דף ג' ע"א תוספ' ד"ה דאמר. דראיי דמייתי בעשה כב"ה מיירי ועוד כ"י. נ' לפרש דבריהם דמאי קארי להו הא פשיטא מדב"ש נשמע לב"ה כמו שתירצו לבסוף ע"פ מש"כ הש"ך ב"ד סוף סימן רמ"ב בפילפול כ"י ד"ה עוד האריך הב"ה דמיוחד נגד רבים פסקינן בשעת הדחק אבל לא כקטן נגד גדול א"כ מתחילה סברי דע"כ הסוגיא דהתם בעשה כב"ש איירי בשעת הדחק דאז עבדינן נגד ההלכה וע"ז קשיא להו מאי ראיי מעשה כב"ה ע"פ מה דאתא ביבמות דף י"ד [ע"א] דבית הלל היו רבים וב"ש היו מתודדים וא"כ ו"ל דלוקני ב"ש היה העושה כב"ה כעושה כקטן נגד גדול ולכך אמרו שפיר לא עשה ולא כלום משא"כ לדין העושה כב"ש הוא כעושה כיהוד נגד רבים וכתבו ועוד כלומר אי תימא דלא איירי משעת הדחק וא"כ שפיר כהרדי הוא לב"ש העושה כב"ה או לדין העושה כב"ש א"כ מאי צריך ראיה פשיטא וע"ז תירצו דלעולם לא איירי משעת הדחק וא"כ שפיר מדב"ש נשמע לב"ה.

דף ו' ע"ב תוספ' ד"ה ורבי שמעון. מדכתיב כפת חסר ו"ו. פי' והיינו משום דמקרא ומסורת לא סתרי דמקרא קפית כדאתא התם. שם תוספ' בא"ד. שניהם מביאין אשם אחד וכ"י. שמעתי מקשה דהאי אשם אחד אשם ודאי הוא ומאי ראיי ליש אם למסורת ולק"מ דמ"מ אי רק אם למקרא א"כ אין על השני שום סרך קרבן ומדוע יסייע לאשם אלא ע"כ על השני ג"ב חיוב ולכך מביאין בשותפות.

דף ז' ע"א תוספ' ד"ה ויעמידנו. הכא דטפה מחיצה דאורייתא וכ"י. ק' דבעירובין דף ב' [ע"ב] ד"ה בין כתבו התוספ' דלא מהני הג' עמודים בשער החצר דאתי אוירא וכ"י והרי הם מפורשין בתורה ואפ"ה אתי אוירא כ"י ונ' לפרש דבריהם דטפה מחיצה דאורייתא כלומר דבתורה קריי' לאותו טפה מחיצה דכולהו ג' מחיצות נפקא מבסוכות וא"כ חדא כאינך כמו דהשתים הם מחיצות כמו כן הג' ולכך רואין הטפה כמחיצה גמורה כאלו היה הרות הג' כלו סתום ואפשר דצ"ל והילכתא גרעי לה אבל הג' עמודים מעולם לא נקראו מחיצה.

שם רש"י ד"ה וכן לשבת אם עשאה סמוך לפתחו וכ"י. נקט סמוך לפתחו דאל"כ בל"ז אסור להוציא מרה"י לרה"י דרך ר"ה אבל מ"מ הוי"מ למנקט רחוק מפתחו ולענין למלטל בתורה כמש"כ בסמוך ד"ה מאי לאו אך משום דשיעור סוכה הוא ז' טפחים ובל"ז שרי למלטלא אפילו היא ר"ה עד די' אמות ולכך נקט לענין הוצאה מהר"י לתוכה אבל בסמוך דע"כ איירי ביותר מהכשר סוכה דהא איירי להיותה ניתרת בפרוץ מרובה ואי בז' טפחים לא מתכשרא כלל בפרוץ מרובה כמש"כ המ"א בס"י תר"ל ס"ק ה' דבעינן בעומד שיעור מקום דהיינו ד' טפחים וכיון דע"כ איירי בסוכה גדולה שפיר נקט לענין למלטל בתורה ג"כ.

דף ז' ע"ב תוספ' ד"ה סיכך על גבי מ בוי. כתב מהרש"א דה"מ לאוקמי שסיכך בחצי המבוי באורך ונ' ע"פ מה שכתב הר"ן דאמרינן תרי מיגו חד מיגו לדאורייתא ותו אמרינן דהשתא דאיכא ג' מחיצות ומהני הלחי להתיר אפילו מדרבנן ה"ה לסוכה לפ"ז בשלומא כי סיכך לצד חוץ אמרינן שפיר דע"י דאיכא מחיצה אמצעית מועיל הלחי דעל ידה הוי מבוי סתום ה"ה דמהני הך מחיצה לסוכה דעל ידה לא הוה כמפולש לגמרי שמונע עכ"פ בקיעת רבים ומותרת בלחי לדופן שלישית אבל כי סיכך באורך המבוי לא שייך מיגו דמהני לשבת כו' דהתם מהני המחיצה ארוכה שכנגדה למבוי אבל לסוכה מה מועיל כלל אותה המחיצה ארוכה ובכ"ה: לא שייך כלל מיגו.

דף ט' ע"א גמר' ובי"ת שמאי סבירא להו כרבי אליעזר וכו'. מקשין הא ר"א נמי מקרא מפיק ל"י לקמן שם וא"כ אכתי תיקשי ההוא מיבעי ל"י דאין עושין כו' ונ' דקשה למש"כ רש"י [ד"ה חג הסוכות תעשה] דסרס המקרא סוכות תעשה לחג א"כ תרוייהו מצי נפקי מהך קרא דסיפא דקרא שבעת ימים נוקי לכל ז' אלא נראה דסברא היצונה הוא למידרש סוכה לכל ז' כדדריש ג"כ ר"י לקמן דף כ"ג [ע"א] אלא דהיקישא דחג דרשינן סוכות כחג מה חג יכול להקריב כל ז' ובוה מדוקדק דנקיט לעושין סוכה כו' ובברייתא לקמן דף כ"ז [ע"ב] נקט תחילה אין יוצאין כו' אלא דבוה הוה דומיא דחגיגה אם לא חג בראשון וע' בפסחים סוף דף ע' אף סוכה וא"כ תו לא מצי למידרש מיני' סוכה לשם חג לפ"ז שפיר מתרין ובי"ש ס"ל כר"א דאין עושין אלא לכל ז' וזהו פשט משמעותא דשבעת ימים וא"כ מרישא דקרא מצינו למידרש סוכה לשם חג.

שם ע"ב רש"י ד"ה מאי למי מרא. האי לאו תחת ב' סככים הוא וכיון וכו' דהא חד סככא הוא וכו'. בדברי רש"י נראה קצת יתור לשון מש"כ בתחילה האי לאו תחת ב' סככים וגם מש"כ בפשיטות דלאו תחת ב' סככים הוא נ' כוונתו משום דהעליון חמתה מרובה והוא כעין שהקשה בגמרא לק' דף י"ד ע"א כמש"כ רש"י שם ד"ה פשיטא וא"כ מה זה שכתב אח"כ דהא חד סככה הוא ונ' דעת רש"י דבאילן נמי איכא משום ב' סככים וכמש"כ מהרש"א לקמן שם בד"ה פירס וכן נראה ודאי דהא אילן סוכה בית מחד קרא נפקין וודאי מחד טעמא נינהו דקרא קפיד שישב תחת חד מגין ולא תחת שנים ואע"ג דאילן הוא כש"כ מסוכה תחת סוכה נ' לענ"ד דבאמת מהאי טעמא לא בעי באילן שיתא מרוחק מהסכך ד' או י"ט כמה שהקשה מהרש"א שם ומעמא דמילתא בשלומא בסוכה עליונה דמסתמא היא מאוחרת לתחתונה כמש"כ הבעל המאור ואי לאו חלל ד' על מה מגינה ולא נקראת כלל מגין אבל באילן שמעולם היה מגין כי עביד תחתו סוכה אפילו סמוך ממש הוה שפיר שני סככים ולכך פירש רש"י פסול דמחובר בד"ה הא קמצטרף דעד השתא בצילתה מרובה הפסול משום שני סככים. והריטב"א הביא סוף ד"ה אמר ר' ירמ' בשם י"א דשני סוכות שכל אחת חמתה מרובה פסול משום ב' סככים זה שכתב רש"י דלרבא באילן חמתה מרובה כשרה הסוכה בכל ענין בין צילתה או

חמתה מרובה ותחילה הקשה על צלתה מרובה דאפילו היתה מרוחקת מסכך נמי לא הוי ב' סככין כיון דבאילן חמתה מרובה ואח"כ כתב על חמתה מרובה דאז אי הויא מרוחקת הויא שפיר רבותא לאשמעינן דלא ה' ב' סככין נגד דעת ה"א ברישב"א לכך הקשה דמ"מ ליכא רבותא דהא תר סככה הוא דהא איירי בחבטן.

שם גמרא מהו דתימא נ"גזור [היכא דחבטן] אטו היכא דלא חבטן וכו'. לפרש"י לקמן דף י' ע"א ד"ה מהו דתימא דלכך הוה מ"ד למיגזר משום דאין התחתונה צריכה לעליונה לא מסתכל בעליונה כמשי"כ במהרש"א בתוספ' ד"ה הא א"כ מאי ס"ד הכא למיגזר וזוה מוכח כדעת המג"א בסו' תרכ"ו ס"ק ד' דלשיטת הר"ן דה"ג ג"כ דעת רש"י לגמרי כמשי"כ בפ"י לא מהני חבטן רק כשהסוכה צילתה מרובה א"כ הכא נמי אין צריך להאילן דמוה הטעם לא איכפת לן אפילו ניכרין הענפים כיון דאין צריכין להסכך רק שלא יפסלו הסכך בעינין שלא יעמדו בפ"ע דאז הן חשובין ליפסל כנגדן ולכך שפיר הו' ס"ד למיגזר שלא יחוש לחבטן כיון דאין צריכין לו להסכך ולפ"י התוספ' דאיירי הכא שהסוכה צריכה לאילן ואפ"ה הו' ס"ד למיגזר דאולי לשיטתם דלקמן נמי איירי כה"ג ואפ"ה ס"ד למיגזר אך לשיטתם עדיפא הו"ל למימר ס"ד ליגזור היכא דאין ניכרין אטו ניכרין. והנה יש כאן בסוכה תחת האילן אם הסוכה צילתה מרובה בלא אילן די שיטות דעת התוספות דאם האילן חמתו מרובה כשר אפילו קדים להסכך ואם האילן צילתו וכו' אז אם קדים לסכך פסול ואם לאו כשר כמשי"כ מהרש"א דף י' ד"ה פירס, דעת הבעל המאור דבכל ענין פסול רק אם האילן חמתו וכו' ומאחר לסכך, ודעת ר"ת דהכל תלוי בקדים אם האילן קדים אפילו חמתו וכו' פסול ומוכרח זה ממה שהכשיר תחתונה אם העליונה חמתה דוקא מטעם דהפסול רק מחמת גובה הא במחובר הו' פסול כה"ג ואיירי שהתחתונה בעצמה צילתה וכו' כנראה בר"ן ד"ה וגרסינן שפירש שם כפ"י ר"ת וסיים ואינו מצטרף לפסול ופעמים שמצטרף להכשר והיינו היכא שהן מופרדין אינו מצטרף להכשר וע"כ שהתחתונה בעצמה צילתה [וכו'] ואם אילן מאוחר אפילו הוא צילתה וכו' כשר כדמוכח דף י' ד"ה פירס דהא סדין מסתמא צילתה וכו' ואפ"ה הקשה לו דליכשר מטעם שהוא מאוחר כמבואר בר"ן במשנה דפירס עליה סדין וא"כ דעת ר"ת מכרעת כין התוספ' לבעה"מ, ודעת הר"ן דאפילו האילן מאוחר וחמתו וכו' אפ"ה פסול והוא היותר מחמיר מכולן.

שם תוספ' ד"ה ה.א. כיון דכי שקלת ל"י סגי בכשר. הקשה בספר מחצית השקל ריש סימ' תרכ"ו הא לדעת התוספ' מיתכשרא סוכה בחצי סכך וחצי אייר א"כ השפורין הם כדי הכשר סוכה ואז לא אמרינן כיון דכי שקלת וכו' ולע"ד לק"מ דאם הלמ"מ פרוץ כעומד להקל להכשיר הסוכה אבל לפסול הסוכה לא גמירא הילכתא שוויי בחצי סכך פסול נקרא כדי הכשר סוכה לפסול הסוכה דומה למשי"כ הטור הובא במג"א סי' תק"ב סק"ט דלא אמרינן לבוד לתחמיר ואפ"י למה שכתב המג"א סי' תל"ב בפירושו מ"מ הא לקולא אמרינן כה"ג לבוד שנסתם ביניהם לקי

סוף דף י"ו גבי מחצלת ועי' במג"א סי' שס"ג ס"ק י"ח ואפ"ה להחמיר לא גמירו לה ה"ה הכא.

שם רש"י ד"ה הא קמזטרף. ואע"פ שהוא רחוק ומובדל וכו'. דבריו תמוהין דהא הסכך הוא על הגג ואיך יכול להיות מובדל שובבן ע"פ מה שפ"י הר"ן שם במשנה דתרתני קתני דרישא איירי שהדלה על הסכך ובסיפא קתני אי סיכך ע"ג ואסיפא ליכא לדייק מידי דממילא הוא הביט לשיטת הר"ן דלא איכפת לן אי ניכרין רק שיהו נוגעין רק הרישא הו"מ לפרש בלא חבטן ובוה מיושב הא דקאמר אי דלא חבטן משמע לכאורה דאז הו' נוחא הא כ"ש דקשה דהא ס"ד ליגזור והתם מוכח דבלא חבטן גרידא שרי אלא משום דאיירי ברישא שהסכך קדים שפיר הו"א דמשום הכי סגי ברוב לחודי' אע"ג דלא חבטן דהא לשיטת ר"ת הובא בר"ן במשנה דפירס עליה כשר לגמרי סדין היכא דהסכך קדים וע"ז שייכין שפיר דברי רש"י אע"פ שהוא רחוק ומובדל וכו'.

דף י"ד ע"א רש"י ד"ה אבל לנאותה. דהא איהו פסול לקמן בנויי סוכה [המפולגין ד' מן הסכך] משום שני סככין. ולקמן פירש"י משום אוהל מפסיק וא"כ דבריו סתרי אהרדו ונ' דודאי ה"מ לא העלימו עין מגמ' דבסמוך רק דודאי סתם סדין הוא צילתה וכו' אבל לנאותה אדרבה מסתמא הוא חמתו וכו' קלעים מעשה סרדין דזה הנוי שנראה מבין הנקבים הסכך ולענין ב' סככין בעינן שיהיה גם הסדין צילתה [וכו'] כדאיתא לעיל גבי סוכה תחת סוכה וא"כ הכי קאמר ל"מ אלא מפני החמה וכו' דאז מסתמא הסדין שלם וצילתה וכו' שלא תפול החמה או הנשר בין הנקבים וא"כ מיפסל שפיר משום ב' סככין אבל לנאותה דאז מסתמא הסדין חמתו כשרה דליכא משום ב' סככין ואשמעינן דלא תימא דפסול משום אוהל מפסיק ואז הוי פסול אפ"י עשוי נקבים דמ"מ אוהל הוה קמ"ל דלא דרוקא קינוף חשיב אהל מפסיק כמש"כ רש"י במתני' והיינו טעמא משום שיש לו ג"כ מחיצות בפני עצמו וע"כ צריך לחלק בן לר"ן דמכשיר בנויי סוכה אע"ג דקינוף נמי לנוי הוי כמש"כ רש"י במתני' אלא כנ"ל ועיי' בפ"י בתוספ' ד"ה פירס בשם הגהת אשר"י כ' ג"כ כה"ג דכל נאותה סמיך אמסתמא וא"כ לק"מ מנויי סוכה דפסול דשם איירי שהן צילתן וכו' ושפיר הו"ו ב' סככין אבל לרש"י קשיא לי' עליי' דמ"מ האיך סמיך למסתם בלנאותה משום דמסתמא חמתו וכו' הא פסול בסמוך בנויי סוכה וע"כ איירי דהם צילתן וכו' זה הוכיח לו רש"י ברעת ה"מ אבל לרש"י לעצמו סבורא לי' דאפילו ליכא מחיצות בפ"ע איכא ג"כ משום אהל מפסיק שפיר פירש לקמן משום אהל מפסיק דנ"מ לדינא דאז אפילו חמתן מרובה מצילתן פסול אבל משום סככין הוי כשר.

שם גמ' ו'האי דקתני מפני הנשר אורחא דמילתא וכו'. הקשה הריטב"א לפירוש ר"ת וכו' אורחא דמילתא שיתמעט הסכך כל כך עד חמתו וכו' ולא ידעתי מאי קשיא לי' דהא בהדיא כ' התוספ' לפירש"י מ"ש לנאותה ממפני הנשר וא"כ זה שאמר מ"ד ה"ה לנאותה כלומר דהוה

מפרשינן חמה ונשר כפירש"י והיינו דשוין לנאותה ותני נשר דאורחא דמילתא קמ"ל דפירושו כפיר"ת ויש חלוק בינן ללנאותה.

שם ע"ב גמ' רב נחמן אמר כשרה ר"ה ורבה בר ר"ה אמר פסולה. הנה ע"כ לר"נ הא דתנן קינוף פסולה אע"ג דהוי ג"כ לנוי צ"ל דהיינו משום שיש לו ג"כ מחיצות בפ"ע ורבה בר ר"ה לקמן דף י"א [ע"א] דסבר כר"י ומותר לישן בכילה והכא בנויי סוכה סבר דפסול וא"כ פליגי בסברות הפוכות וליכא למימר דהכא לתנא דמתניתין קאמר ול"י לא ס"ל א"כ מה זה שאמר להם ר"נ הדור ביה רבנן וכו' הא רבה בר ר"ה מעולם לא סבירא ליה לנפשיי דאסור וצ"ל דרבה בר ר"ה דוקא כר"י יודא ס"ל דמכשיר סוכת קבע אבל אי בעי עראי מצי עביד משא"כ לאינך תנאי בדף ז' [ע"ב] דבעי דוקא קבע ועיי' בריטב"א ריש מכילתין סוף ע"א ולר"י דוקא אי עביד סוכת קבע מותר לישן בכילה וא"כ הכא איירי בסוכת עראי וכן עובדא דר"נ דאגני להו ג"כ סוכת עראי הוה כנ"ל לדחוק מחומר הקושיא.

שם תוספ' ד"ה ע"ד. אע"ג דרב כרב יהודה ס"ל לא אסר למיכלה ביומא במגו וכו'. לכאורה אין לזה שייכות כאן ונ' משום דקשיא על מה שהוכיחו לעיל דלא אמרינן מיגו מיום שעבר מאתרוג תיקשי וליטעמך הא לאותו יום ודאי שייך מיגו ואפ"ה שרי רב אלא ע"כ באתרוג לא אמרינן כלל מיגו וביום מצותו לכך אסור דגזרינן משום סוכה ולכך בשמיני דסוכה גופה משום מיגו היא לא אסרינן באתרוג אטו' סוכה לכך כתבו ד"א דלעולם דשייך גם באתרוג מיגו ורב דשרי היינו משום דסבר למצותה איתקצאי.

שם גמ' או שפירס על גבי קינופות. הא דלא מקשה תיכף ממתני' בשלמא מבריי' דכולה עדיפא לי' שפיר להקשות דהוא מיני' ובי' אבל אדמקשה ממתני' דפרק ב' יותר היה לו להקשות מדבסמוך ונ' דהוה ידע דמצי לאשנויי דאיירי דגביהי' א"כ ממטה פריך דסתמי' אינו גבוה י' אך למאי דמוקי' מטה בגבוה י' א"כ אי ס"ד דקיניף גבוה י' מאי למימרא הא פשיטא ממטה דלגבה עשוי אלא ע"כ באינן גבוהין ומשני אפ"ה בגבוהין י' והוי' להקשות א"כ פשיטא ממטה אך עדיפא פריך דלא איירי כלל בגביהי' יו"ד.

שם גמ' הא למה זה דומה וכו'. ק' מאי אולמא תך מהך ומאיכן פשיטא לי' כל כך ודכוותי' דיקדקו התוספת דשבת דף ק"ו [ע"א] ד"ה הא [צ"ל ד"ה מה לי לבשל] ונ' דהבריי' סמוך אמאי דתנן תרומות פ"א מ"ז הערום לא יתרום ומסתמא לא קאי גבראי ערום ומאי פסקא הא יכול להוציא ראשו חוץ לחלון אלא ע"כ דבבית לא מהני רק ק' מאי ראייה דילמא תך מתני' אתי כמ"ד לבו רואה הערה אסור אבל לעולם משום ראשו הוה שרי ומזה נ' ראייה לדעת רש"י ור"ן הובא בבב"י סי' ר"ז בא"ח דלבו כו' אסור רק לק"ש ולתפילה ושפיר סמוך אהתם דמשום לבו לא הוה אסור לברך וע"כ משום ראשו.

דף י"א ע"א מתני' או שקצצן וכו'. הרמב"ם בפירושו המשניות כפי מה שמפרש הב"י בס"י תרכ"ז מפרש דרישא איירי ג"כ שקצצן רק משום תעשה ולא מן העשוי צריך ביטול או שקצצן פי' כמשפטו שנענע ג"כ כשרה בלא ביטול וצ"ל לרב דמכשיר דקציצה לחודה איירי מתני' ג"כ דשלפינהו ואדרבה א"ש טפי או שקצצן לגמרי דמינכרא עשייתן ודפריך בסמוך ע"ב מברייתא לרב משום דמפורש בהדיא.

שם ע"ב תוספ' ד"ה דשלפינהו. כתב מהרש"א דלא היה בגירסתם דלא מינכר עשוי ונ' שלא ראה דברי הריטב"א דכתב דמשום דלא מינכר אסור מדרבנן וע"ז הקשו שפיר תוספ' האיך מייתי קרא אדרבנן ותירצו דאסמכתא בעלמא א"נ דהוא דאורייתא ואיירי שלא נקצץ לגמרי דאע"ג דהוי תלישה מ"מ מעשה לא הוי.

שם תוספ' ד"ה והכא במילף. והא דאיפלגו בעבר וליקטן כו' לקמן דף ל"ג ע"א דיקדק מהרש"א בדבריהם הא דלא קשיא להו אסברוה והוכיח מזה דפליגי ארש"י וכן דיקדק ג"כ כאן ולא חשש לישבו כל כך ונ' ע"פ שכו' בש"ע א"ח ס' י"א ס' י"ב דלכתחילה לא יתחוב הציצית בכנף עד שיתחוך תחילה ראשי חוטין וא"כ הכא נמי אי שייך בלולב תעשה כו' אפי' אי כשר בליקטן אחר האגד מ"מ לכתחילה ודאי צריך ללקטן קודם האגד לפ"ז ודאי עבר וליקטן צריך ליישב גם אוחכמים מכשירים וא"כ בסברוה לא איירי כלל ב"ט ועבר והיינו שעבר על לכתחילה כיון דחכמים נמי ס"ל עיקר תעשה ולא וכו' בלולב אבל השתא דמוקי דחכמים לית להו כלל תעשה כו' בלולב א"כ לכתחילה נמי שרי לאגוד קודם לקישה וע"כ עבר היינו משום יו"ט שפיר קשיא להו.

דף י"ב ע"ב תוספ' ד"ה בנקבות. ה"ל גולמי כלי עץ דטהורים וכו'. הך כלי עץ לאו לדיוקא כתבו דאדרבה איתא בחולין דף כ"ה [ע"א] דגולמי כלי עץ טמאין אלא אפשר דהכא הו' גולם טפי.

שם תוספ' ד"ה אין מסכנין. דאפילו תחילתן הניחו ליבשן מהני התרתן. נ' דאין מזה הכרעה דסברי כ"א בטור ס' תרכ"ט אלא כוונתם דהו"מ למידחי כן אבל לאמת מצי סברי דהתרה לא הוי מעשה גמור ולכך פסק כן בש"ע שם ס"ז דלא מהני בהניתן ליבשן ולכאורה נ' נמי נפקא מיניה לענין הניחון לסכך דאי הוה מעשה גמור ומועיל בהניתן ליבשן ודאי אפילו החבל שנאגדו בו מונח אצלן וכ"ש בהניתן לסיכוך אבל אי לא הוי מעשה ולא מהני רק מטעם שלא יהיה נראה כחבילה וא"כ אי החבל מונח אצלן אכתי נראה שהיה חבילה אך אי נאגד במינו א"כ לא ניכר כל כך אפי' מונח אצלן וזה שכיח בקש שהוא רך ונאגד במינו ולהיפך בעצים ואפ"ה לא נקט במתני' רק שהתירן אבל לא שהסיר אגד לגמרי. ובריטב"א כתב לדעת החולקין ע"ז דלכך נקט וכולן לרבות אפילו אותן שהונחו ליבש כשרין בהתירן אבל לדעת הש"ע נ' דלהכי נקט וכולן דאי הוי נקט סתם ואם התירן הו"א דלא קאי אעצים משום דהאגוד הוא מדבר אחר לא מהני התרה גרידא עד שיסיר לגמרי לכך נקט וכולן אך אכתי היה לו לומר סתמא ואם התירן והו"א ודאי דקאי אדסמך לית

אזרדין לכך כתב רש"י במתני' דבעורין לחין בהמה אכלתן דלכאורה ללא צורך כתבו כאן אך בא ליישב זה דבהמה אוכלתן וא"כ הן רכין ושפיר נאגדין במינן ואכתי לא הוה ידעינן אעצים לכך נקט וכולן.

דף י"ג ע"א. ראיתי בפני יהושע בתוספת ד"ה מצות אוזב שכת' דלכך אין האגד מעכב דבלא"ה נאגד עם השני מינין כמש"כ הר"ש פ"ג דפרה ותמוה דשם איירי בשריפת הפרה והכא בפ"א דפרה איירי לענין הזאה ומה ענין ג' מינין לכאן.

שם רש"י ד"ה גרדומיו. ובלבד שישתייר מכל אחד ואחד כל שהוא שתהא שם אגודתו קיימת. לולא דבריו היה נראה דהיינו כ"ש דאפילו לא נשאר כדי אגודה כמו דלרבנן דשיריו בחד כשר אף דחד ודאי לא הוה אגד כלל ה"ה ר' יוסי דמחמיר ובעי שנים דהוי עכ"פ קצת ראוי לאגד אבל באורך הקלח מודה דלא בעי בשיריו כדי אגד ומיושב בזה מה שכתב הר"ש שם דלא נתפרש שיעור אוזב דנימא גרדומיו כ"ש ולפ"ז נוכל לומר דשיעורו הוא כדי אגד וגרדומיו כ"ש אפי' לא נשתייר כדי אגד ומיושב בזה קו' תוספ' ד"ה וגרדומיו דבל"ז הויא דבהא פליגי ר"י בעי במינים כדי אגד קצת לכך מיקל בארכן ות"ק דסגי ליה בחד סבר דארכן בעי כדי אגד ואשמעינן בני ר' חייא דת"ק נמי לא בעי בארכן כדי אגד ולא בעי לדידיה כדי אגד כלל. ויש לכונן בזה דברי רש"י בהתכלת שם שכי' ושיעור אוזב מפרש בפ"ק דסוכה והוא תמוה דלא איתפרש הכא כלל אך כוונתו דהכא מביא הך מתני' ואתאן עלה מטעם אגד וקאמר במני' בשיריו מקילינן ולא בעי כל כך כדי אגד וסיוון וגרדומיו כ"ש משמע דג"כ מהך ענינא הוא דאע"ג דאינו כדי אגד וש"מ דתחילתו בעי שיעור אגד בארכו וזה שיעורו ואפשר לומר שדברי רש"י דהכא יסכימו ג"כ להג"ל דשיעור אוזב בתחילה הוא כדי אגודה רק דידוע דלאגד בגי' צריך שיעור יותר ארוך מבשנים או בא' דאם הם רבים מינתחי מהדדי אם הן קצרין ובהא מקילינן בשיריו דבתחילה בעי אורך כדי אגד גי' ולגרדומיו סגי באורך אגד השנים ולרבנן אגד הא' וכ"ש דטובא אשמעינן בני ר' חייא דכ"ש ממש סגי לרבנן דהיינו אגד הא' מה דלא נשמע מר' יוסי.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ירקות. ולא מסתבר למימר דאסוכה להודא קאי וכו'. לכאורה קשה א"כ אמאי פרט ירקות של פסח אטו שאר ירקות לאו אוכלין נינהו ועי' לומר דקמ"ל דהני נמי אוכלין נינהו א"כ מאי מקשו בתר הכי דמתני' דאהלות שמעינן ליה הא שפיר אשמעינן כנ"ל וצ"ל דמתחילה שפיר נחא להו דפרט דאפילו הני אוכלין נינהו ולבתר דעלה בדעתם להקשות דכבר שמעינן א"כ ממילא אודא לה ג"כ הך תירווצא דקמ"ל אוכלין נינהו דזה נמי כבר שמעינן כיון דאמרינן בפסחים דף ל"ט ע"א] דניקחין בכסף מעשר ממילא מטמאין טומאת אוכלין כדאיתא בנדה דף נ"א ע"ב נימנו וגמרו וכו'.

דף י"ד ע"ב רש"י ד"ה לא רבע אמות וקאמר ר' יודא וכו'. לכאורה ללא צורך כתב כן הא להמקשן לא קשיא לי' כלל מר' יודא

וני דמתחילה דהוי ס"ד דאיירי באמצע הוה ניח' לי דר"י בעי לאשמעינן דאפילו יש בהן ד' כשרין מה דלא מפורש כל כך דמשנה ולכך אמר שפיר אחר שאמר שני סדינין מצטרפין דשמעינן דתלי זה בזה מה דהוי סבך פסול מצטרף ג"כ אמר שפיר נסרים אין מצטרפין דנשמע ממילא דהן כשרין ואיירי כזו סיפא איירי דרישא ודאי שפיר דמי לומר אבל השתא דמוקים מן הצד תו ליכא למימר דר"י הא אתא לאשמעינן דאכתי לא שמעינן דילמא נימא ע"כ לא היקל ר"י אלא מן הצד דהוא קיל ג"כ בשיעורו בד' אמות אבל באמצע נימא דסבר לעולם דפסולין וע"ז פירש"י דמ"מ צריך לדחוק דר"י הכי קאמר שאף כולה ראוי לסבך בהן וכו' ועיי' במהרש"א שרמז ג"כ מסברא זו.

שם גמר' היכא דמי אי דאית בהו ארבעה וכו'. הומ"ל הניחא למ"ד הפכן על צידיהן פסול שפיר משכחת לה דהפכן על צידיהן וצריכין לצרופי.

דף ט"ו ע"א גמר' ולר"י אמר רב וכו'. כתב מהרש"א דאי הוה פליגי בהכי לא הוה איצטריך לי' לרב למימר דפשיטא דהלכה כר"י נגד ר"מ וזה תמוה דבהדיא איתא בעירובין דף מ"ב ע"ב רב לית ליה להני כללי.

שם רש"י ד"ה המקרה. כמו שאנו עושין כו'. נ' דבא לפרש כיון דכל עיקרא אתי לאשמעינן דסבך פסול אינו מועיל לפסול הפסל הו"ל למיתני נתן עליה שפודין כמו בהדלה עליו את הגפן לעיל ונתן פסל ביניהן לזה כתב כמו שאנו עושין כלומר דהמשנה סמך אאורחא דמילתא שדרך להניח כלונסות ועליהן או ביניהן סבך ונתן זה שפודין במקום כלונסות ולזה נקט המקרה כו'.

שם ע"ב תוספ' ד"ה פרוץ כעומד. ומוזה אין להקשות על רב אשי כו'. משום דבל"ז ליכא לאקשוויי דהא מפורש דפליגי באמוראי דפרוץ כעומד ע"כ סברי אפשר לצמצם וי"א סבר אי אפשר אבל למאי דכתבו להשוותם דאפשר לצמצם באו ליישב גם כן דלא פליגי על פרוץ כעומד.

דף ט"ז ע"א תוספ' ד"ה מטה. ולפי שיטת התוספתא הכי פי' כו'. הקשה מהרש"א דלפ"ז לא יתיישב הסוגיא דכאן ולולא דבריהם היה נראה דלא צריכין לפירוש אחר ע"פ התוס' אלא דר"א סבר עדיפא מרבנן דר' נחמיה דסברי דדוקא ב' ארוכות וקצרה שמאין ור"א סבר או ב' ארוכות וקצרה או ב' קצרות וארוכה וזה נ' לשון חבילה דהוא ג' אברים כדאמרין לעיל דף י"ג [ע"א] אגד בשלש כו' דלפירש"י קאי גם לענין חבילה ואיירי בתוספ' במטה שעשו' כעין שלנו שהכרע מחובר רק בשלנו מחובר בקצרה ובתוס' איירי שהיה מחובר בארוכה וכי נפרד חדא ארוכה מהמטה וניתק מהכרע שנשאר אצל הקצרה והמטה ודאי מקבל טומאה כיון שנשארו ב' ארוכות וקצרה ופליגי בכרע אי מיהשב לגוף הקצרה כיון שהי' משתמש גם עמה בעוד שהי' המטה שלם וזה

סברת ר"א אבל רבנן סברי כיון דעיקרו היה מחובר וגוף אחד עם הארוכה לא מיחשיב גם עתה מכלל הקצרה.

שם גמר' א ב ל י ש שם חלל טפח במשך שבעה וכו'. לכאורה כמו שמשך סוכה ז' הי"ג בעינין גובה י' ואמאי קפדינן טפי אמשך מאגובה אך מצינו כה"ג בנווי סוכה לעיל דף יו"ד ע"ב דמן הצד ממעמין ובגובה לא וכן לקמן דף י"ט [ע"ב] בתוס' ד"ה העושה וטעמיה דמילתא דפחות מ"ז במשך לא הוי דירה כלל אבל פחות מ"ו אינו פסול רק משום דירה סרוחה כדאיתא לעיל דף ד' [ע"א] גבי הוציץ אבל מ"מ דירה היא ועיי' במלחמות במש"כ בנקליטין וקינופות דלעיל דף יו"ד [ע"ב] במש"כ כמו אהל הוא בין לענין שבת וכו'.

דף י"ז ע"א תוספ' סוף ד"ה בפחות. וי"ל משום דאמרין [בסוף] פ"ק דעירובין וכו'. עיין במג"א ריש סי' תר"ל שפירש כוונתם לחלק בין ג' או ד' מחיצות וסיים אף שכתבו תחילה דאין שייך לחלק היינו קודם דידיעין סברא פ"י דלא ידעו עדיין דמחיצה ע"י לבוד גרועה היא וק' הא כבר אסקי כן בדעתם לעיל בד"ה מהו דתימא [דף ט"ז ע"ב] ואיך נעלם מהם עתה בקושיהם ונ"י לפי דרכו בשנדקרק מש"כ והוה לי כסתום דאפי' עשה כל דפנות הסוכה קנה קנה כו' וכיון דהוכירו דבר'י הך דקנה קנה האריך לא הקשו תיכף דיעשה גם כאן שני פסין של חצי טפח ונ"י דמעיקרא ס"ד דנהי דמוכח מבריי' דקנה קנה דבשתי לא בעינן שיעור עומד דהיינו ד' טפחים במקום אחד אבל עכ"פ צריך שיהיה באותו מחיצה שיעור עומד ע"י צירוף מכת לבוד ומצינו כה"ג לענין טפח לעיל דף ד' [ע"א] בתוס' ד"ה ואינה ובהכי מיירי ברייתא דדופן סוכה שכל הקנים ביחד הם ד"ט ולכך לא מקשה אלא דהכא ג"כ תיסגי בבי' פסין של בי' טפחים וע"ז כתבו שפיר דאין שייך לומר כשיש מחיצה רביעית אז הוי האויר של כל הדפנות כסתום דהא השתא מ"ד דאין סברא שיועיל בשום ענין דופן באין שיעור עומד ע"י צירוף לכל הפחות וכי ליכא מחיצה רביעית אין האויר של כולן כסתום. וכתבו אה"כ ועור קשיא וכו' דמשמע להו פשטא דמילתא דקנה קנה אפילו ליכא עומד כלל אפי' בצירוף ותירצו דהיינו בשוירא והשתא שפיר מיסתברא להו דכי ליכא ד' מחיצות אז בעי שיעור עומד אפי' במקום אחד אבל בדי' לא בעי עומד כלל וכזה אשכחן שפיר גם בעירובין דף יו"ז ע"ב בתוספ' ד"ה והאמר רבה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ותני. לפי ששיעורן קרובין זה לזה וכו'. הקשו מהרש"א ומהר"ם א"כ מאי פריך הכא הא אויר לסכך פסול אין שיעורן קרובין ולא ידעתי מאי קשיא להו הא טעמא דמילתא כתב הר"ש שם משנה ג' לפי שבטלה דעתו וזה לא שייך כאן ובוה ניהא הא דסיימו התוספ' משמע דלא דוקא קתני וכו' דלא סתרי בזה דבריהם דלעיל אלא דתחילה נקט במתנתין מה דהוא אורחא דמילתא אבל באמת אי איתרמי מדינה דמתברין בגד ושק אע"ג דרהוקין מהדדי מצטרפין לקל שבהן דבמדינה לא אמרינן בטלה דעתן אי טעמיה מסתבר לכל העולם

כדאיאת בשבת דף קמ"ד [ע"ב מידי איריא דערביא אתרא וכו'] ובתוס'
שם דף צ"ב [ע"ב] ד"ה ואת"ל.

דף י"ח ע"א תוספ' ד"ה סיכך. והא דאיצטרך ליה לאשמעינן
שיש לה פצימין דכשרה ע"י לכוד וכו'. נ' מזה מוכח כדעת המג"א ריש
סי' תר"ל דבר' דפנות ליכא מאן דפליג דכשרה ע"י קנה קנה וכו'.
דלדעת מהרש"א הא טובא אשמעינן דלא כרב אמי לעיל סוף דף י"ז
דחייש לדר' יוסי בר יודא. והאי דנקט הפחית לא דוקא וכו'. כתבו כן
לפירושם משום דלפירשי ע"כ איירי באמצע החצר וליכא כ"א תקרת
הסוכה והסכך הוא עראי ולא אמרינן ב"י פי תקרה וכו' כמש"כ הר"ן
בסוגין ע"כ נקט הפחית שהיה כבר דופן להסוכה ונפל וכיון שהיה כבר
דופן שלם אפילו עראי נמי מועיל שלא לאפקוי מתורת דופן דומה לזה
סבירא ליה לאב"י גופיה בעירובין דף ה' [ע"א] התם סוף מבוי וכו' אבל
לפירושם דאיירי בסמוך לתקרת אכסדרה דהוי קבע א"כ לא צריך לדופן
דמעיקרא והנראה דעת רש"י בסוגיא זו כמש"כ תוספ' בד"ה אכסדרה
לחלק בין בקעה דהוי כרמלית דרבנן לסוכה דאורי"י ואף שהקשו דא"כ
לרבה נמי נימא הכי כלומר לימא דסבר כרב דעד כאן לא אמר אלא
בכרמלית אבל בדאורי"י מודה כתבו כן לשיטתם דכתבו כאן דסברא משונה
היא אבל לרש"י ניתא הכל ושקולין הן דאב"י סבר כרב דס"ל כי תקרה
לד' מחיצות דרבנן אבל נגד זה יש גרעיותא דהוא איור הי"נ בסוכה
דאורי"י אבל יש מעלה דסמוך לכתים ומדוקדק היטב דקאמר ליה לאב"י
לדידך מאי משום דלרבא דס"ל כשמואל בכרמלית ואייר דאיכא הדא
לטיבותא אמרינן פי תקרה לג' מחיצות דהיינו מפולש א"כ בתרתי לגרעיותא
סוכה דאורי"י ואייר אפי' לג' דהיינו מפולש לא אמרינן אבל לדידך דבחדא
לגרעיותא אמרינן פי תקרה לר' מחיצות תיחות ג"כ חד דרגא דבתרתי
לגרעיותא במפולש פי תקרה ומהדר ל"י דבהא מודינא ונחתנין תרי דרגא
והשתא לפי ההוא דפליגי אב"י ורבא בד' מחיצות ע"כ לא ידע מהא
דכל גגות דף צ"ג [ע"ב] דאמר ליה אב"י לרבא לדידי כשרה לדידך כו'
דממ"נ הא אב"י מודה במבוי המפולש ובסתום הא רבא ג"כ אית ל"י,
והפ"י הקשה למאי דמסיק דבמחיצות לגוואי פליגי א"כ מאי קאמר ליה
רבא לאב"י לדידך כו' הא לא פליגי כלל במנין מחיצות ונ' דודאי יש
לפרש הא דהפחית דופן האמצעי הוא שעשה סוכתו באיור של כל החצר
על קורות האכסדרה בנוונא דפלוגתתם ונפחת דופן האמצעי היינו שנפלו
הבתים כנגד קורה האמצעי של האכסדרה ומש"ה מודה אב"י כיון שהוא
מפולש ואין בתין סמוכין לפי תקרה אך לעיל לא מצי רש"י לפרש כן
דא"כ למה נקט הפחית אפילו לא היו מעולם בתים באמצעי רק אכסדרה
וסמך הסכך על קורת האכסדרה דהוי קבע לומר בו פי תקרה וע"כ הוכיח
לפרש שעשה הסוכה בפ"ע בחצר רחוק מהבתים ואז שפיר נקט הפחית
דאל"ה פשיטא דלא מהני הסכך לומר פי תקרה אבל למאי דמסיק דפליגי
במחיצות לגוואי ע"כ הפירוש כנ"ל והפחית דופן האמצעי קאי על הבתים
והרי קא"ל למאי דאמרת במחצית לגוואי ג"כ פי תקרה תימא נמי כי איכא

תרתני לגוואי וגם אויר מקיף דלכאורה א"כ אמאי לא נקט רב רבותא טפי אפי' במחיצות לגוואי או דנקט בלבראי לרבותא דשמואל ומתדר לוי בהא מודינא ולעולם בעינן הדא לטיבותא או לגוואי ובתים מקיפין כפלוגתתם באויר ולבראי כאכסדרה בבקעה והשתא נקט שפיר הפחית דאם לא היו שם בתים א"כ אין שם הלל ושפיר הוי המחיצות לבראי דחצר דהוא הסוכה. והשתא א"ש שם בעירובין דע"כ צ"ל למש"כ רש"י שם דהפצימין רחבין טפה והא דמפולש פס ד' בעינן כדאיתא לעיל דף ז' [ע"ב] אלא ודאי דאיירי ג"כ שסיכך בחצר על האכסדרות ועשה שני דפנות מפולש וכיון דנגד האמצעי איכא דופן בית אף שרחוק קצת מ"מ אין דינו כמפולש כמש"כ בספר קרבן נתנאל ברא"ש סי' ט' על מה שהקשה מהרש"א לעיל שם בתוס' ד"ה סיכך דמאי קאמר דאילו סוכה דעלמא בעי טפה שוחק הא פס ד' בעי וניחא לוי דכה"ג דלא הוי מפולש גמור אפי' בחול סגי בטפה שוחק ובשבת משום מינו סגי בלחי כ"ש והכא באכסדרא דליכא אפילו טפה שוחק דהיינו פחות מג' לדופן דהא כתבו התוספ' לפירוש הקונטרס ובדופן שלישי קבועין עמודים בזווית משמע בזווית ממש היינו משום דמדאוריית' איכא בליה ג' דפנות להך סוכה דגריעותא דמחיצות לגוואי הוא מדרבנן כמש"כ הרא"ש סוף סי' ל"ד אף דמרש"י לא משמע כן בדף י"ט ע"א ד"ה דמחיצות מ"מ איכא למוטר כיון דנראה כפי תקרה לא אחמירו רבנן ואוקמי' אדין תורה בטפה גרידא כמש"כ תוספ' הנ"ל דשוחק פהות מג' הוא רק דרבנן. וכה"ג צ"ל ג"כ על מש"כ תוספ' בסוף הדיבור דאיירי בפצימין שאין בעוביין טפה אלא מכה לבוד ולכך איכא נ"מ בלבוד הא בפשיטות צריכין ללבוד דטפה לא מיתכשר כי"א ע"י לבוד ושפיר פסיל רבא כיון דלגוואי עבידן א"כ הטפה עומד בפ"ע אלא ע"כ דהכא לא צריכין רק לטפה גרידא כנ"ל לפ"י שפיר אמר אב"י לדידי כשרה אפילו השווה פצימין דבגוואי נמי אמרינן פי תקרה לדידך דליכא פ"ת כיון דלגוואי הוא כו'. ה"מ גבי שבת דאית לוי ב' מחיצות דאורייתא כו'. כלומר כיון דמחיצה ג' היא דרבנן אמרינן שפיר פ"ת אפילו במפולש ואע"ג דכתבו בסמוך ד"ה אכסדרה ואם באנו לחלק כו' מ"מ הא קילא דליכא שום מחיצה ג' בעלמא מדאורייתא.

דף י"ט ע"א תוספ' ד"ה לבראי. וקשה דממתניתין שמעינן ליה כו'. ולע"ד לק"מ דאיירי שהפסל הוא הד דופן ארוך והשני שכנגדו הוא טפה וכמש"כ רש"י בד"ה ורבא אמר דלבוד לאו מחיצה היא אלא מהלכה כו' אף אם נאמר טפה לאו מחיצה היא אלא מהלכה גמרי לה כדאי לעיל דף ו' לכך לא יועיל כיא היכא דלבראי נעשה ולזה מטין דברי רש"י שכתב וגם שבצדדין כו' דלכאורה הוא ללא צורך אלא דאמחיצת טפה כתב כן דאי משום אמצעי ממתני' שמעי לה בקו' תוס' ולפ"י פליג רש"י אתוס' דאסיק כיון דמפורש בתורה הוא לא הוי אשמעי' מידי אי לאו משום הטפה.

שם רש"י ד"ה מהו דתימא. והא לית בה ז' טפחים בהכשר סוכה. נדחק במהרש"א ליישב דבריו ונ' ע"פ מה שכתב הר"ן דפסל

דר' יוחנן אם אותו מקצת שחמתה מרובה הוא ז' טפחים לא מיתכשר משום פסל כיון דהוא שיעור סוכה בפ"ע והנה לרש"י קשיא ל"י קושיית הרא"ש הא כל הסוכות הן ב' כהלכתן ושלשית טפח ולא מימשכא דופן בהדי המחוצה ארוכה ואפ"ה רשאי לישב שם וניחא ל"י בזה דוקא בסוכה מצומצמת בת ז"ט א"כ אותו דופן כשהוא לבד אינו הכשר סוכה אבל כאן הדופן הנמשך עם הקנים הוא ז' טפחים וא"כ הוא שיעור סוכה בפ"ע ואין לו דפנות כראוי וזה שכ' לית בה ז' טפחים בהכשר כלומר דז"ט בהכשר דהיינו ג' דפנות ליכא דאי הוו פחות מו' לא הו' חיישין אהכשר ג' דפנות דכולהו חדא סוכה היא אבל אי ב' ליכא הכשר בזה שפיר הוה ס"ד ליפסול קמ"ל דהו' ב' כהלכתן וג' טפח דכשרה ולא מפלגינן כלל.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ל' ס"כ וך. דכל היוצא מן העץ אינו מטמא. לכאורה א"כ לא הוה מצינו שום דבר לסכך משום שיקבל טומאת אהל"ו אך זה פשיטא להו דאזלינן בתר תחילתו כמש"כ לעיל דף י"ג [ע"ב] ד"ה אם בתירוץ ב' ה"ה לקולא כיון דבשעת הסיכוך אינו מקבל טומאה לא חיישין אם יקבל אח"כ כשהיה אהל דומה למה דאיתא בש"ע סי' י"א סעיף י"ד לענין ציצית אבל ממחצלת שפיר קשיא להו כיון דנעשה לאהל ובעודו בפ"ע נמי נראה שהוא לאהל שפיר הו' לן למיפסל לסכך דעומד בקרוב להיות אהל כמו דמתמרינן באנציו פשתן לפי' תוס' לעיל דף י"ב [ע"ב ד"ה באנציו פשתן] ולזה כתבו דאינו מקבל טומאה ולכך כשר לסכך. דף כ' ע"א תוספ' ד"ה של שיפה. בספא פליגי רבי דוסא ורבנן כו'. פירוש דבריהם דמשמע וכן היה ר"ד אומר כדבריו היינו דאחת זו ואחת זו כלומר דקנים בין גדולה בין ארוגה מסככין דקשין לשכיבה אבל בגמין דרכין משמע ודאי דאין מסככין ולא אשכחן נראה שהוא ט"ס וצ"ל ואשכחן בהדיא דפליגי היינו בסמוך ע"ב בברייתא דסבר ר"י בשל גמי טמא מת אין מדרס לא. והא דלא תני ל"י הכא פ"י דהוה ליה למיתני בוכן היה ר"ד אומר דאפילו בשל גמי מטהר ממדרס. משום דלא איתשל הכא כו' פ"י דדברי ר"ד דאין טמא מדרס לא שייך הכא ולומר דלדידי' מכסין זה לא נזכר בדברי ר"ד דילמא סבר דאין מכסין אע"ג דאין טמא מדרס כקו' תוס' ד"ה תנן הואיל וראוי להניח עליהן דבר ודברי מהרש"א קשין להולמן.

שם תוספ' ד"ה עלה. שלמד משמיעה כו'. לכאורה משמע דהביאו להוכחה שעלה מבבל אך ז"א דשמעיה ואבטליון בארץ ישראל היו כדאיתא ביומא דף ע"א ע"ב ונ' דהשלשה שכחות אירעו לישראל לקיים מה שנאמר כי לא תשכח דאף שהי' ראוי להשתכח כמו שנשתכח באמת אפ"ה עלה בידם אח"כ ומתחילה היה בתורה שבכתב כדמשמע ברש"י ד"ה שנשתכחה ואח"כ בימי הלל בתורה שבעל פה דהיינו הלכות שקבל משה מסיני והשלישי הוא לפול התורה ונתייחד ע"פ ר' חייא וזה כוונת תוספ' שלמד משמיעה דהיינו בעל הקבלה על ההלכות וממנו קבל הלל כדאיתא בפרק א' מאבות [משנה י"א].

פרק שני.

דף כ"א ע"ב תוספ' ד"ה שאין. ומיהו קשה דלקמן דפסול ר"י סוכה ע"ג בהמה כו'. עיקר קושיתם מהא דהוכיחו לעיל דכולהו אית להו טעמא דקבע וע"ז היה עיקר הוכחה מדגרים בברייתא בראש העגלה אבל אי הו"א דפליגי בטעמא דקבע שפיר מצינו לומר דבעי לאשכותי טעמא לקמן אליבא דמ"ד מפני שמעמידה כו' ובכל זה נ' לתרץ קושיתם דודאי טעמא דקבע טעמא מעליא הוי אך הכא פליגי אליבא דר"י יהודה דהריטב"א כתב ריש מכילתין סוף ע"א דר"י ס"ל סוכה דירת קבע כלומר רשאי לעשותו קבע ולכך מכשיר למעלה מק' אבל לא שיוכרח לעשותה גבוה מק' ונ' דאמוראי דהכא בהא פליגי אי ר"י סבר דצריך להיות קבע והך מ"ד מפני שמעמידה סבר דרשאי לעשות ג"כ עראי וע"כ פ"י מפני שמעמידה אבל לשאר הנאים דסברי דוקא קבע ודאי פסיל כה"ג ולכך שפיר גרסי' ע"ג העגלה אבל לקמן בסוכה ע"ג בהמה שפיר בעי לאשכותי טעמא למ"ד אליבא דר"י דאין צריך דוקא קבע.

שם תוספ' בא"ד. והשתא תיפוק ל"י משום דמיטלטלת ע"י בהמה כו'. נ' ליישב ע"פ מש"כ לעיל [עמוד א'] ד"ה ועל [גביהן] דלמומאה בעי נמי קבע דאהל זרוק לא שמי' אהל אפ"ה בהמה הו' אהל דאחשביה רחמנא כאהל קבע ואע"ג דהתם הוי לענין הבהמה עצמה דליהוי אהל ה"ה הכא אי הבהמה שתחת הסוכה הוי קבע ממילא לא מיקרי מיטלטלת ואע"ג דר"א לית ליה הא קאי לקמן אליבא דרבא.

דף כ"ב ע"ב גמ"ר רשב"ג אומר אם מקבלות אריה לארכו שלשה כו'. נ' לפרש משום דאיהו מיקל ברוחב הקורות לכך מהסיר בעובין וחזקן ע"פ מה דאיתא בש"ע ס"י שס"ג סעיף י"ז במג"א דבעי' שיתמלא כל הקורה אריוזין א"כ כה"ג בענין שיחויק לאורכן דהיינו ל"ו אריוזין.

דף כ"ג ע"א בגמ"ר ר' עקיבא סבר סוכה דירת עראי [בענין] וכיון דיכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה כשרה. אפשר לומר דה"מ דלא אזלינן בתר ים משום דהוא זכר לשיבתם במדבר ושם לא היה ים וכן אמרינן לענין רה"ר בשבת דף ו' [ע"א] וברש"י שם ד"ה ולא כר"ה וכן לענין תחומין כמו שהביא הב"י בס"י ת"ז בשם המ"מ פכ"ז. ונ' דהך פלוגתא אי דירת עראי אי דירת קבע תליא בפולגתא דלעיל דף י"א [ע"ב] אי סוכת ממש הוי קבע שהיו דרין בתוכן בעינין נמי דירת קבע ומ"ד דירת עראי סבר ענני כבוד היו והם אינן קבע כדאמרינן בבא בתרא דף י' [ע"ב] עננים [צ"ל עבים] קשין רוח מפורתן והיינו רוח שאינה מצויה ולכך סבר כי אינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דים דהיינו אינה מצויה דיבשה כשרה וזה טעם הגירסא שלפנינו ואינה יכולה לעמוד ברוח שאינה מצויה דיבשה דלכאורה ודאי אינה נכונה דהא לאו לענין אינה מצויה דיבשה קיימינן הכא אך משום דמעננים נפקא פלוגתייהו כנ"ל ור"ע לשיטתו ע"פ מה שהביא הגאון ר"י ברלין לעיל דף י"א בהגהתו דבת"כ הגירסא ר"ע סבר ענני כבוד ועפ"ז מיושב שפיר חילוף הגירסאות שבין

גמרא שלנו לתורת כהנים דלעיל דף ז' [ע"ב] תלינן סוכה כמין צריך בדירת עראי או קבע ולעיל דף י"ט [ע"ב] מסקינן בברייתא דאיפכא הני ר' אליעזר מכשיר וא"כ סבר דירת עראי וע"כ סבר ענני כבוד וא"כ סבר ר"ע סוכות ממש ובת"כ אתיא כר' נתן דר"א פוסל וא"כ סבר סוכות ממש וע"כ סבר ר"ע ענני כבוד והכא קאמר שפיר מתניתן מני ר"ע היא משום דהנא דמתניתן לשיטתא דסבר לעיל ר"א פוסל ע"כ ר"א סבר סוכות ממש וא"כ סבר ר"ע ענני כבוד ולכך מכשיר סוכה בראש הספינה ובוה נחא שכתב הטור בסו' תרכ"ה זכר לענני כבוד משום דאנן פסקינן כמ"ד דירת עראי.

שם בגמרא' ולמ"ד גזירה ש מא תברה ניהוש שמא תמות. אף שכתבו התוספות [ד"ה למאן דאמר] דקושי' הראשונה היא מכח כש"כ וא"כ הא כבר ידע דמיתה לא שכיחא מי"מ פריך השתא דהא ר"מ חייש למיעוט וכהו"א לעיל דף י"ד ע"א דאפילו לגזירה דרבנן חייש ר"מ למיעוט כמש"כ רש"י שם ד"ה שאין בהן ומסקי' מיתה לא שכיחא כמסקנת רב פפא לעיל שם דלגזירה דרבנן לא חייש למיעוט ולזה מטין דברי רש"י שכתב ואפילו ר"מ לא פסיל דמה בעי בזה פשיטא דאליבא דר"מ קיימינן אך כוונתו ואפילו ר"מ דחייש בעלמא למיעוט ומהרש"א נדחק בזה.

דף כ"ד ע"א גמרא' קסבר ר"מ כל מחיצה שעומדת ברוח אינה מחיצה. לכאורה קשה א"כ ע"כ לא איירי בקשורה ומתוהה באשלי מלעיל דא"כ אינו עומדת תו ברוח דאפי' מתה קיימא מחיצה וא"כ מאי טעמא דר"י דמכשיר הא ודאי לכ"ע איכא למיחש לבריחה ולרביעה וראי' לדבר דהא אנן פסקינן כר' יודא ואפ"ה פסק הטור בסו' שס"ב והוא מדברי הרמב"ם דבעינן שיהיו כפותין ופי' המגיא שם שלא יברחו ועיי' במגיא סו' תר"ל ס"ק י"ה ונ"י נפקא מיניה בין הששי דרבנן למעמיה דר"מ דאי משום הששי א"כ בדיעבד כשרה דרש"י פירש לעיל דף כ"ג ע"א ד"ה גזירה ונמצא בטל ממצות סוכה וא"כ דמי להיזמי והיגו דלעיל דף י"ג [ע"א] שכתב הרא"ש שם דבדיעבד יצא י"ח וכן להיפך משכחת לה כגון שקביעין עמודים מכאן ומכאן לצדי הבהמה דאפי' מתה אינה נופלת וא"כ ליכא משום מחיצה שעומדת ברוח ואפ"ה לכתחילה אין מסככין שמא תברה או שמא תמות וכיוצא. ודברי מהרש"א בדף כ"ג תמוהין שכתב למסקנא איירי בפול קשור והאיך מקרי עומדת ברוח הא בלא רוח חייש כי נפלה נמי איכא שיעור מחיצה. ובוה נחא מאי דקשיא טובא דאב"י ור"ז לא ידעו מסיפא דברייתא ולא גולל לקבר אלא נ' דמתחילה סברה הסוגיא דאב"י ור' זירא קאו אעיקר דינא דר"מ אך לפי האמת איתנהו למעמיה אך לא אעיקר דינא דברייתא דרופן לסוכה דזה אפילו בדיעבד פסול מדאורי' משום שעומדת ברוח ואינהו קאו אסיפא שהיה ר' מאיר אומר כו' אין עושין כו' דמשמע לכתחילה ואיירי בגוונא דמדינא כשר שנשמכת בעמודים כנ"ל ואפ"ה אין עושין מדרבנן ואע"ג דקתני ולא גולל לא קאי אגוונא דסיפא אלא ארישא דר"מ פוסל דאיירי בסתם בהמה

ודלא הויה מחיצה מדינא ודכוותה אשכחן בשבת דף ק"א ע"ב דבין מוידין לא קאי ארישא חזרו להיתירן אלא איספא דשמה מחיצה לפירש"י שם.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ור ב נן. דכפ' המגרש דרשינן לה ולא לה ולחברתה. הקשה מהרש"א א"כ לרבנן תרווייהו נפקי מאידך וכתב לה א"כ מאי פריך לריה"ג. ונ' דאכתי קשה לר' יוסי הגלילי דספר משמע פרט א"כ אידך ספר למאי אתא וצ"ל ע"כ בעיקר קרא ללה ולא לה ולחברתה ואידך הוי כמו פרשה שנאמרה ונישנית וכן כתבו התוספ' ביומא דף ל"ג [ע"ב] ד"ה הכא לפ"ז שפיר פריך לריה"ג האי סברא מנ"ל דליכא למימר מוכתב דמ"מ מנא לך דאתיא לדרשא דילמא היא רק משום פרשה שנאמרה כו' כמו ספר.

שם מתנ"י העושה סוכתו כו' והאילנות דפנות לה כשרה. למאי דמסיק דאיירי בהוצא ודפנא ודאשמעינן דלא גזרינן מאי דנקיט לשון כשרה משמע דאי הוה חיישנן דאתי לאישתמושי באילן הוה פסולה והיינו לר' יודא דלעיל דף כ"ג [ע"א] דחשיב כה"ג אינה ראויה לו' ולא דסתם לן תנא כוותיה אלא דקאמר דזה לביע כשר ואפי' אליבא דר"י והא דלא גזרינן היינו לפי שאין הסוכה נסמכת עליהן והא לכאורה הא כבר שמעינן כה"ג לעיל דף כ"ב [ע"ב] שלש בידי אדם ואחד באילן דמוקי לה בשבת דף קנ"ד [ע"ב] בגוואז פרסכנא וכמשי"כ רש"י שם שאינה נסמכת על הדופן הרי' וצ"ל דשאני התם שאינה צריכה לו ואינו נותן עינו בה אבל כאן שהאילנות צריכין לו להכשר סוכה שפיר הוה ס"ד למיחש שיתלה שום דבר בהדפנות וקמ"ל דלא.

דף כ"ה ע"א רש"י ד"ה אם כן. לכתוב בלכת בדרך ובגמרא אמר בשבת ובלכת ורש"י השמיט בשבת וכן בגמרא בלכת דידך הוא דמיתייבת ומכשבת לא אהדר ונ' דודאי מתחילה נקטינן הברייתא כדמשמע לכאורה דתחילה נמעט עוסק במצות ממש ומבלכתך נמעט טריד במצוה אבל לבתר דמפרש מה דרך רשות אבל מבשבתך לא משמע כלל דאמרינן הכא דבלכתך ע"כ הוא רשות משמע אבל מצוה לא מיחייב א"כ ליכא לפרש בשבתך אפי' על מצוה א"כ רמיין קראי אהדרי וע"כ בשבתך ג"כ קאי על רשות ולדיוקא דמצוה לא לפ"ז בלכתך הוא עיקר דרשה ומיתורא דשבתך ממעטינן חתן וכן למאי דמסיק בלכת דידך הוא דמיתייבת אבל מבשבתך ליכא לדיוק מידי דישובה היינו שאינו עושה כלום ואיך שייך לומר שיושב לרשות אבל לא יושב למצות אבל עיקר דיוקא מבשבתך ואפשר דמיושב בזה החילופי גרסאות שמביא תוספ' מברכות דשם נישנת הברייתא כפי פירושה ובוה יש ליישב הא דפריך א"ה כונס אלמנה נמי כו' הא בל"ז נמי תיקשי אלא דמעיקרא הוה ס"ד דחתן נפיק מבשבתך בדרך הוה ס"ד דדריש הכי בלכתך בדרך רשות אבל לא במצוה דקרויה נמי דרך והוא בעילת בתולה כדכתיב דרך גבר בעלמה ואף דבקידושין דף ב' [ע"ב] מיייתי ג"כ דרך אשה מנאפת וא"כ מצינו דרך גם אבעולה הכא לא סמיך אהך קרא דלא משמע

דרך אהבעילה ממש אלא סוגית אשה מנאפת כו' אבל השתא דמפקינן מיתורא דבשבתך לא משמע כלל יותר בתולה מאלמנה.

שם ע"ב רש"י ד"ה שחלי ואע"פ שטומאה זו תעכב על ידם אכילת פסחיהן כו'. נ' מלשונו דנקט אכילה שבא ליישב קושיית הריטב"א דאיך מוכרח מינייה' לעוסק במצוה הא אינהו סברי שיעשו פסח כמו שאמרו למה נגרע לכך נקט אכילה דמ"מ מאכילה יבטלו משום הטומאה והוא תמוה הא לאכילה ג"כ יהיו ראויין לערב ועל זה העירני אחד מהחבורה ונ' ע"פ מה דבעי למומר בפסחים דף צ' ע"ב דאין שוחטין על ט"ש דילמא פשע ולא טביל. אף דמסיק דמדאורי"י לא חזי מ"מ חסברא נכונה דרגילות הפשיעה וא"כ שפיר לא הו' להם לממא שמא יפשעו בטבילה ביום ההוא ולא יוכלו לאכול בערב וקרי לה בסמוך כרת אף דאכילתו היא רק עשה מ"מ היא במצוה שיש בה דררא דכרת כמו דקרי בנויר דף מ"ח ע"ב כרת למילת בנו אף דאינו רק עשה.

שם תוספ' ד"ה משום. אלמא מטמא לקרובים כו'. אף דשם לא אמרו אלא דאנינות חלה עליו מ"מ זה בזה תלי אם אינו רשאי ליטמא לא הו' חל עליו אנינות כדמשמע מתירוצא דאביי שם לעיל מיניה דמייתי עלה מנא תימרא.

שם תוספ' ד"ה אין. אלא מקום עיקר ישיבת חתן וכלה קרי ל' חופה וכו'. וא"כ א"ש דמתחילה מקשה ליכלו בסוכה וליחדו בסוכה כלומר שכל היום יהיו בחופה ולעת האוכל יהיו בסוכה וע"ז לא הו' מצי משני משום יחוד או צער חתן דבעת האכילה הרבה מצויין שם וליכא יחוד וגם אין עת שחוק ומשני אין שמחה וכו' והדר פריך ליכלו בסוכה וכו' ובשעת האוכל לא ישמחו ומשני והדר פריך יהיו שם כל היום ויהיה שם החופה ומשני.

ברא"ש סוף סי' ח' ור"ש סבר דחתן אי אפשר לו לכוון דעתו כלל וכו' ולא משום דעסיקי במצות נינהו ד"א מק"ש נמי ניפטרו וכו'. הפירוש הנכון כפי מה שראיתי בספר קרבן נתנאל עם מעט הוספה דת"ק סבר בין החתן בין שושבינו יכולין לפנות דעתו משמחה כדי ק"ש והנה שמחת החתן תקוע' בלבו אבל שושבינו אינן שמחין בלבן רק לכבוד החתן מראין לו שמחה והא ודאי דלאו כל שעה מרקדין ושמחין וזה שאמר דרב שילא סבר דחתן א"א וכו' ובוה פליג את"ק דמי שהוא בשמחה אינו יכול לפנות דעתו ולכך החתן דלבו שמח אינו יכול לבון כלל אבל השושבינו בשעה שנחין מריקודין יכולין לקיים מצות דבלבן ליכא שמחה וזה שאמר ולא משום דעסיקי במצות וכו' כלומר דאי תימא דעסיקי במצות תדיר ואין נחין כלל א"כ תו הוו כמו חתן ואמאי חייבין בק"ש אלא ודאי דנחין ולכך יכולין או לקרוא ק"ש ופ"ה פטירי מתפלה ותפילין משום דשכיח בחופה שמחה וכו' פ"י משום דאית בהו משך זמן שמא בתוך כך יעוררם החתן לשמחה.

דף כ"ו ע"ב גמ' ל"י מ"א ק"ס בר ר' יוסי בעל קרי אסור להניח תפילין. הקשה הריטב"א הא ודאי דאסור בשעה שרואה קרי והא ודאי

דגנאי הוא כדאיתא בסמוך לא יאחו בקציצה וני דלכאורה היה ראוי אפילו לשינת עראי לחלוץ קודם ע"פ מש"כ המג"א בס"י מ"ד בשם הב"ח דיש להתמיר שלא יסיה דעתו כלל וצ"ל דאדרבה יש לחוש לברכה שאינה צריכה ולכאורה א"כ אף לשינת קבע לא יחלוץ דאף דיש לחוש להפחה הא נגד זה היא ברכה שאינה צריכה וצ"ל דמ"מ בשינת קבע דאיכא היסח הדעת טובא עדיף מברכה שא"צ לפ"ו פריך שפיר דהכא דאיירי בשינת עראי אמאי יחלוץ שלא יראה קרי הא איכא משום ברכה שא"צ אבל אי הוה סבר ב"ק אסור להניח תפילין כלומר מתקנת עורא כמו לרברי תורה ער שיטבול א"ש דיתלוץ קודם ואי משום ברכה שאינה צריכה הא כשיראה קרי ג"כ יצטרך לטבל ומסתמא בית הטבילה הוא חוץ לביתו וצריך לברך כמש"כ המג"א בס"י כ"ה ס"ק י"ב לענין בה"כ ומשני משום הרגל דבר דהוא גנאי גדול וע"ז יותר יש לחוש מברכה שאצ"ל.

דף כ"ז ע"א גמ' מה דירה אחת ביום ואחת בלילה וכו'. נ' שסמכו דהא דאמרינן ביומא דף ע"ה ע"ב עד שבא משה וקבע להם זמן סעודה ובזה נחא הא דלא בעי ר"א נמי שינה בסוכה לחיוב אלא דבוה לא מצינו דרך ארץ בקרא.

שם תוספ' ד"ה ת שבו. בירושלמי יליף בגזירה שוה וכו'. שיעור דבריהם דהא ודאי דרבנן נמי אית להו הך ג"ש כדאיתא לקמן דף מ"ג [ע"א] לענין לילות כימים ודאי דמתך ג"ש הו"א חוב כמו במילואים דע"כ היו צריכין לישב אך דאתי ג"ש דחמשה עשר ואפקי מחובה ואוקמי ארשות שאם רוצה לאכול בלילה שצריך סוכה ור' אליעזר דמשמע ליה מכעין תדורו א' ביום וא' בלילה רק דמהתם הו"א רשות כמו דמהדרי ל' רבנן לכך צריך ג"ש דתשבו וא"כ ליל דג"ש דמ"ו אפקי מחובה דא"כ למה לי כלל ג"ש דתשבו הא רשות מכעין תדורו נפיק ואף דרבנן נמי אמרו מה דירה אי בעי אכיל וכו' לא דמשמע להו עכ"פ רשות אלא למעמיה דר' אליעזר קאמהדרי.

שם ע"א. תוספ' ד"ה חזר. ולישנא דישלים ואם השלים לא משמע כלל לשון תשלומין וכו'. אף שמצינו לשון תשלומין בחגיגה ואינו להשלמת חשבון נ' כוונתם דעל מי שלא אכל שייך לומר ואכל לילי יום טוב וכן הבריותא שנישנית אלשון המשנה מי שלא אכל אם אכל מיני תרומא יצא כמו ששנה בחגיגה דף י"ב [צ"ל דף ט' ע"א] מי שלא חג וכו' חוגג כל הרגל וע"כ דקאי אהשלמת השבון.

שם ע"ב רש"י ד"ה אין יוצאין. והאיך הניח שבת שבתוך הרגל וכו'. ונ' הא דכתב שבת הא בכלל ששבת י"ט נמי הוא כדאיתי' בסמוך אינך משובתי הרגל משום דקשה אמאי לא הקשה תחילה ממשבח את העצלנין דהוא א"ט גרידא ואח"כ ליקשי מסוכה אלא דמתחילה לא הוה קשיא ליה דהוה אמינא דה"י בשבת תול המועד דאין חיוב לשמח עם אשתו אלא ב"ט עצמו כדמשמע מרש"י לעיל בסמוך ד"ה ברגל וד"ה הא ולא קשיא ליה אלא מסוכה ובתור דמשני רגל אחר הואי ופירש"י

עצרת משום דאז זמן חום הוא דבפסח אין העולם חם עדיין ואף שבביצה דף ל' ע"ב במשנה פירש"י בפסח או בעצרת הא פירש שם בגנה או בפרדם אבל הכא נ' דמשום החום ישבו בסוכה שאמר הגיע החמה למרגלותיו ובפסח השמש אינו מצער כל כך ולכך דיקדק רש"י לכתוב עצרת ובעצרת ליכא שבת תהי"מ וע"כ י"ט עצמו היה ופריך שפיר מר"א דמשבח העצלנין.

שם רש"י בא"ד. שהיה דר בלוד כדתניא כו'. הדבר תמוה מה בעי בזה ולעיל אלהקביל פני ר' אליעזר רבו בלוד לא פירש כלום ונ' מאי פריך מאין יוצאין א"כ לר"א לא יהא רשאי לילך לדרך בסוכות ולא יודה ר"א לתשבו כעין ישיבת ביתו כמש"כ רש"י לעיל דף כ"ז [ע"א] ד"ה הולכים לזה פירש"י שהיה דר בלוד ולוד וקיסרי נראה שהיו סמוכין זה לזה כדאיתא סוף פרק ד' מיתות [סנהדרין ס"ח ע"א] שהיו נושאין את מיטתו במוצאי שבת מקסרי ללוד ור"ע פגע בו במ"ש מכל זה נראה שהיו סמוכין מאד ופריך שפיר שהיה לו לילך לביתו לאכול ואף דפריך ממשבח את העצלנין ואי היו סמוכין הא לעיל מסיק דשרי באזיל ואתי ביומיה היינו דוקא להקביל דהוא ג"כ מצות הרגל א"כ שפיר דמי שיקיים תרווי"י אבל בשביל דבר אחר לא הותר לילך מביתו אפילו שעה אחת.

פרק שלישי.

דף כ"ט ע"ב. ברין ד"ה ומיהו איכא למידק הוכיח דהדר הוא רק ב"ט א' מדמשני לקמן על רבי חנינא הא ב"ט ב' ומסקינן הכי אלמא לא בעי הדר ב"ט ב'. ודבריו סתומים אדרבה הא קאמר שם אלא לרב קשיא ומשני שאני עכברים דמאיסי משמע לכך פסול גם בשני שאין זה הדר ונ' דהיה לו גירסא אחרת וכג"ה הר"ף לק' ולא היא דהא רבי חנינא מטביל עד ור"ה ב"ט ב' ותו לא מידי והכא פ"י מדאמר רב אין זה הדר משמע מסתימת לשונו דאפי' בשני פוסל דאמורא צריך לפרש דבריו וקשיא מר"ה וקאמר דמתני' שפיר מיתוקמא בראשון ור"ה איירי בשני ועכ"פ נדחה הא דרב דחוינן דחסר כשר בשני וה"ה לאינו הדר זה שכי' הר"ן ומסקינן הכי כלומר דליתא לדרב וקשיא ליה שפיר דחוינן דאינו הדר נמי כשר בשני ותריץ משום דנתקיים ההידור במקצתו ובלישנא בתרא קאמר רב גופי' ג"כ דכה"ג הוי הדר ובוה אתין שפיר דבריו הר"ף והרא"ש ובב"י סי' תרמ"ט בדי"ה ומ"ש רבי' הילכך ניקב כו' נדחק הרבה על שפסקו כלישנא בתרא והביאו לישנא קמא ובדבריו ר"ן דהכא נראה האו"ך היה בגירסתם. וראיתי בטו"ז שם ס"ק ט' שהקשה דבריו ר"ן אהרדי דבחזית פוסל כל ז' ובלולב בתר הוצא כ' דכשר בשני ונ' דודאי הא דכתב הר"ן דאם מתקיים הדר במה שנשאר היינו אם נשאר הרוב וכמו בניקבוהו עכברים דאיירי ע"כ שנשאר הרוב דאל"כ פסול אפי' בשני בלא

מעמא דהדר כמש"כ תרין לקמן דף קי"ח גבי אתרוג שניקבוהו עכברים
 דדוקא בשרובו קיים ולכך הווית דאיירי שעלתה על רובו כ' שם הרין
 דפסול בשני ויש לדמות הך דינא דבחד הוצא לדין נחלקה התיזת
 שכ' הרין דף קי"ד ע"ב בסוגיא דעביד כי הימנך שאיירי בנחלקו רוב
 העלין ורוב כל עלה ועלה מהם הי"א אם הרוב מרוב עלין סלק בחד הוצא
 פסול אבל מ"מ כשתצרך המיעוט עלין דהן כצורתן וגם חלק המיעוט
 של הרוב עלין א"כ נשאר ההדר ברובו ודמי לניקבוהו עכברים לכך שפיר
 כ' הרין דכשר בשני ובלא"ה לא קשיא מידי דהרין כתב כן לרעת הרמב"ן
 במשנה דאף יבש כשר בשני והרין לא הכריעו כמש"כ לקמן במשנה
 דהדס הגזול והיבש דיש להכשיר ויש לפסול.

דף ל' ע"א תוספ' ד"ה משום. ומיהו תימה דפי' כל שעה כו'.
 הקשה מהרש"א דאמאי לא קשיא להו מסוכה גזולה הנצקא מלך כמו
 שהקשו בפ"ק ונ' דלכאורה לא הקשו כלום שם דילמא הי"א דמעמי' דקרא
 משום מצוה הבאה בעבירה כמו דכתיב והבאתם גזול ומעמא משום מצוה
 הב"ב וצריכי קראי אבל חד דלכולהו איכא פירכא כדאיתא בשבת דף
 קל"א [ע"א] לענין מכשירין על כן נראה דכל קושיתם שם טובב על ומיהו
 קשה שכתבו שם דלפי' ר"ת שפיר קשה כיון דסובר דמהב"ב שייך אפילו
 קני' לגמרי קודם לכן ביאוש א"כ ליכא למימר דלך למעוטי גזולה הוא
 משום מצוה הבאה בעבירה דהאיך מרומזו זה בקרא הא ודאי לך הוא
 דקני' ביאוש וע"כ איירי קרא היכא דלא קני' עדיין ומטעם גזל וקשי'
 שפיר הא אפילו קני' דלך הוא מ"מ אסור משום מה"ב אבל הכא קיימא
 בשיטת רש"י וכשיטתם בסמוך ד"ה הא ולא קשיא להו כלל דדוקא אי
 לא קניא עדיין הוה מה"ב וא"כ שפיר מתוקם ב"י קרא דלך אבל מטבל
 הקשו שפיר דליכא למימר ג"כ דמעמי' דקרא משום מה"ב דהא מסיק
 התם בפסחים דהך ברייתא סברה אין איסור חל על איסור' וא"כ הכי
 קאמר קרא משום דלית ב"י איסור חמץ הא אי הו' ב"י איסור חמץ אף
 דאיכא ב"י איסור טבל שפיר הו' נפיק ידי מצוה ואי משם מצוה הב"ב
 כי אית ב"י איסור חמץ מאי הוה ולפי' יש לתרץ קושיתם דתוספ' כתבו
 בגיטין דף נ"ה [ע"א ד"ה מאי מעמא] דר' יודא סבר מה"ב לאו דאורייתא
 א"כ י"ל דרב ששת דמפרש שם הך ברייתא כמ"ד אין איסור חל על איסור
 סבר מצוה הב"ב לאו דאורייתא ומ"ד מה"ב דאורי' מצי סבר כרבנא
 שם דמפרש כמו דכתיב מלבד אבל אם יש בו גם איסור טבל לא נפיק
 ושפיר מתפרש מעמי' דקרא משום מה"ב ובכעין זה יש לפרש מה שהנחה
 מהרש"א לעיל דף ט' דברי תוספ' בתימא מש"כ דבמרוכה דריש רבא
 בהדיא כו' דבמרוכה שם ד"ה אטר הקשו תוספ' לפיר'ת מאי פריך
 לעיל מקרבנו ולא הגזול דמוכח דיאוש לא קני דילמא לעולם קני ומשום
 מה"ב וע"פ הנ"ל לק"מ בשלומא ברעולא דדריש והבאתם גזול שפיר יש
 לפרש אחר יאוש דמ"מ גזול הוא אבל בקרא דקרבנו ליכא למעט מה"ב
 אחר קנין יאוש דהאיך מרומזו הוא בקרבנו למעוטי הא ודאי קרבנו דידו
 הוא כיון דקני' ומצאתי שכתב כן בפ"י שם בב"ק וזה כוונתם דבמרוכה

דריש רבא דיאוש לא קנה מדכתיב קרבנו והא ודאי ליכא לפרש רק משום מה"ב אבל ממונא דידי' הוא דקני' ביאוש א"כ הא נמי קרבנו הוא וודאי ע"כ דברוי רבא כפשטן מתפרשין דיאוש לא קני לשום דבר ואמרה אמירא דעולא בסמוך וע"כ מימרא דעולא ג"כ הכי מיפרשא וראיי' לפירוש זה דבב"ק לא הקשו הך קושיא אר"ת מרבא ובסוכה לא הקשו האי קושיא דמאי פריך מקרבנו והיינו משום דבסוכה סברי לתרץ הך קושיא דבב"ק כנ"ל ומתוך כך הוקשה להם ממימרא דרבא. עוד נ' לפרש דבריהם דלעיל ע"פ מה שהקשה אחד מהחבורה דבגטין שם איתבי' רבא לעולא על הא דסבר יאוש לא קני מכרי' דשוחטו בחוץ עונש כרת והא אינו ראוי לפתח אהל מועד והא לדידי' נמי קשיא דאיהו גופי' מפי' בב"ק דף מ"ב [ע"א] מקרבנו דיאוש לא קני ונ' דנפקא מיניה בין רבא לעולא בין לפי' ר"י שם במרובה ד"ה אמר דגלי קרא דאי קני' ביאוש פסול למצוה משום מה"ב או לפי' התוספ' דלעיל דף ט' דמצוה הבי"ב לאו דאוריית' ולקרבן דווקא הקפיד הכתוב א"כ לעולא דס"ל מוהבאתם גזול דומיא דפסח א"כ כמו דבעל מום אם עלה ירד כדאיתא בזבחים דף פ"ד [ע"א] ה"ה מצוה הבאה בעבירה אבל לרבא דמפי' מקרבני הך קרא לא איירי אלא לכתחילה אם עולה קרבנו כו' וקריבנו לרצון אבל בדיעבד אם עלה לא ירד וכל היכא דאם עלה לא ירד מיקרי מתקבל בפנים לענין שחוטיו חוץ כמו שהביאו תוספ' ביומא דף ס"ג [ע"א] ד"ה שלמים מזבחים דף קט"ו לפי' שפיר פריך רבא לעולא דס"ל דיאוש לא קני והחפץ לאו שלו הוא בזה שווין רק במסתעף מזה הקפדה דקרא למצוה בזה חלוקין הם אבל אי עיקר כוונתם במה שאמרו יאוש לא קני הוא לענין מצוה ואינם שוים בדינם זה ודאי קשה וזה כוונתם ועוד דבמרובה דריש רבא בהדיא יאוש לא קני כו' וא"כ מאי פריך לעולא כיון דאיהו גופי' סובר כן ואין לומר דרק לכתחילה א"כ לא הוה דומיא דעולא דתרווייהו נקטו הדא לישנא ע"כ פירשו דלעולם כוונתם איאוש ממש ואמסתעף ממנו פליגי ושפיר מקשה לעולא לשיטתו וא"ש לפי' הא דאמר רבא לעולם ב"ט ראשון כו' משמע דסבר כשמואל והא איהו אית ליה מצוה הבאה בעבירה בב"ק שם מקרבנו אלא דלדידיה ע"כ איירי ב"ט א' דאלי' אלא דקפסיק ותני ל"ש ב"ט א' כו' וא"כ ה"ה לדיעבד או שעת הרחק דכדיעבד דמי דבי"ט א' ודאי פסול נימא ה"ה ל"ט ב' והא ליתא לשיטתו וע"כ מוקי לה ב"ט א' דוקא ויובנו היטב פסקי הש"ע בס' תרמ"ט ס"א וס"ה כמש"כ המג"א שם ס"ק ט"ו דרק לכתחילה אוסר והיינו כרבא אח"ז ראיתי שכתב בפ"י בב"ק כן דרבא רק לכתחילה אמר. דף ל' ע"א תוספ' ד"ה כו' דבמרובה מטעם גזול מדכתיב קרבנו כו'. כוונתם דכל מה דמדקדק התם אקרא דקרבנו לפני יאוש פשיטא אלא לאו לאחר יאוש כל זה הו"מ לדקדק אקרא דמכס או להיפך למאי דסבר הכא דצריך קרא אלפני יאוש א"כ מצי קאי קרבנו אלפני יאוש הו"ל למימר קרבנו אמר רחמנא ולא ידעתי מאי הוקשה למהרש"א בקושיטתו הראשונה אדבריהם.

שם תוספ' ד"ה הא. הא קני קודם באגודה אפילו למאן דלא בעי אנד כו'. דבריהם קשים להולמם וגם מש"כ ואפילו למאן כו' הא אדרבה כל קושית הגמרא בסמוך הוא אי בעי אנד דהא משני קסבר א"צ אנד ונ' דלקמן ע"ב ד"ה וליקנויה הקשו מעוצבא דהוי שנוי השם החזור ותרצו דאיכא בהד"י יאוש והנה רש"י שם דף ס"ז ע"א ד"ה ר' זירא כתב אבל אברזין תו לא מיקרי משכא והיינו משום שקיצעו ואע"ג דאי"כ הוה שנוי מעשה סובר רש"י כיון שאינו רק ליפותו לא מיקרי מעשה כמש"כ בדף ס"ז ע"ב ד"ה ועיצבא והנה ק' מאי משני בסמוך קסבר אין צריך אנד הא מ"מ צריך לכתחילה כדאי לקמן דף ל"ג [ע"א] אך להברי רש"י נוחא כיון דאין צריך רק משום אנהו הוי ליפותו ולא הוי מעשה אבל לתוס' דלא ס"ל הך סברא קשה וצ"ל דתוס' ס"ל דאבא שאול בשבת קל"ג [ע"ב] פליג את"ק ולא דריש ואנהו להתנאות במצות ולדידיה לולב א"צ אנד כלל ועיי' בשאגת אריה ס"י נ' וא"כ המקשה פריך בין לר' יודא בין לרבנן דמ"מ צריך אנד ומשני קסבר אין צריך אנד כלל כאבא שאול ואדרבה לפירש"י קשה דפריך אליבא דר"י דלא ק"ל כוותיה והנה לקמן דף ל"ג ע"ב מוכח דלר"י דסבר צריך אנד בעי קשר גמור כמש"כ רש"י שם לפ"ז הכי מתפרשין דקני קודם באגודה אפי' למ"ד לא בעי אנד וא"כ מצי לאגוד גם ב"ט מ"מ בין אי בעי אנד בין אי לא בעי קני קודם י"ט וא"כ שפיר פריך וליקנויה וליאגדו קודם י"ט וא"נ אפי' ב"ט כלומר דמ"מ יש לחוש שמא יאגדו ב"ט דהא שרי למ"ד לא בעי דלדידיה אפשר לאגדו גם ב"ט דלא דמי למקדיש כו' ומשני קסבר אין צריך אנד כלל כאבא שאול ובכה"ג יש ליישב הגירסא שהביאו תוספ' לקמן דף ל"ג ע"ב ד"ה לעולם.

שם ע"ב תוספ' ד"ה וליקנויה. וי"ל דמתנותן איכא לאוקומא בשגולו אגודה. והקשה בפ"א א"כ תיקשי לקמן באינד מינים דתני נמי גזול ולא ידעתי מאי קשיא ליה דה"נ איירי בשגולו אגודה רק דכאן איירי שהלולב לבדו היה גזול ולקמן איירי שההדס לבדו בתוך האגד היה גזול וכן בערבה.

שם רש"י ד"ה וקרקע. וא"ג קני מצוה הבאה בעבירה הוי הקשה מהרש"א א"כ מאי פריך וליקנוי' בשינוי מעשה ונ' דודאי הסברא נותנת דאי קני' דלא ליהוי תו מה"ב כמש"כ תוספ' ד"ה הא קני' רק לדעת רש"י צ"ל דרחמנא גלי והבאתם גזול אע"ג דקני' ביאוש וא"כ אמרינן היכא דגלי גלי דוקא ביאוש אבל בשינוי מעשה אדנילוף מיואש נילף משינוי מעשה דאתגן דלא מימאס לגבוה ועיי' בב"ק דף ס"ה [ע"ב] ד"ה הא מני ומשני שינוי החזור כו' ולא הוי דומיא דאתגן דאיירי באינו חוזר כמש"כ תוספ' שם ד"ה הן וא"כ אפילו קני' מ"מ הוי מה"ב ומיושב קושי' תוספ' ד"ה שינוי והא דפריך וליקנויה בשינוי השם היינו משום דאיכא שינוי השם בהדי שינוי מעשה החזור ליהני דלא הוה מה"ב וזה כוונת רש"י לקמן דף ל"א [ע"א] ד"ה גזל דקננהו בשינוי מעשה ובשינוי השם היינו דודאי לענין קנין קניא בשינוי מעשה אע"ג דחוזר אבל שינוי השם מהני

דליכא משום מה"ב וכן משי"ב ועוד משום תקנת השבים כו' והיינו דלכך לא הוי מה"ב וכמשי"ב תוספ' בב"ק דף ס"ז ע"א ד"ה אמר ונ' הסברא כיון דכל עיקר היא מתקנת השבים דאי אמרת ליה לא יצא אא"כ מחזיר המריש ולא בדמים לא יחזיר אפילו הדמים וכן נמי אי תימא ליה דהוי מה"ב אכתי יסבור שלא יצא בתקנה בחזרת הדמים ומריש גופ' טורה לו ולא ישוב כלל ובוה אולא ראיית התוספ' שם ונ' משי"ב תוספ' שם וסוכה לא בעי משלכם היינו דכשרה הוא לדופן ולך דסוכה קאי אסכך כמו לב"ש לעיל דף ט' [ע"א] בסוכה ישנה א"ש שם פ"י דבסוכה שאולה כשרה ואין בגזול פסולא אלא משום מצוה הבאה בעבירה. ונ' משי"ב רש"י דקנתהו בשינוי מעשה הנראה מדבריו דמריש הו' שינוי מעשה דלא במשי"ב התוספ' לעיל ד"ה וליקנייה אך זה אי אפשר דא"כ מאי פריך בב"ק דף ס"ז לרב יוסף ממריש תיקשי לרבה ג"כ דהא הו' שינוי מעשה וצריך לחלק בדוחק בין עשה מהן סכך לתקרה בעלמא.

דף ל"א ע"א רש"י ד"ה אבל אתרוג. ולא דרשינן ליה לרבי יהודה אידור לשון יוני כו'. נראה הא דנקט דוקא הך דרשא משום דע"כ מה דהוה למיטעי דאפילו באתרוג לא צריך הדר לא משום הך מילתא גרידא דדריש הדר לדרשא אחרניא כדלק' שם דא"כ כל הנך תנאי ואמוראי לית להו הדר ולא מצינו כן כ"א לרב יודא וע"כ הוה ס"ד דאינך לא הדר מקריאתו ומצינו שפיר למירדש גם אהירור אבל ר"ה הו"א דדריש אידור וא"כ מסלק הה"א לגמרי ממלת הדר לכך קאמר דו"א ומאי דמסיק בסוף הסוגיא טעמא אחרניא לר' יודא היינו משום דמסיק דסבר ר"י דבעינן גמר פרי לכך לקט הך דרשא דאפשר דמהכא משמע ליה דדר משנה לשנה ונגמר פרי. שם ע"ב תוספ' ד"ה של אשרה. ניהא ליה לאתווי מברייתא כו'.

הקשה בספר כפות תמרים אכתי אמאי לא הקשה תיכף ממתני' ונ' דקשה עוד מאי מייתי מרבא הא רבא רק תירוצי מתרין לברייתא דלא יטול ודילמא באמת למאי דמסיק והתניא אם נטל אם תקע לא יצא הוא סיפא דבריי' קמיייתא וחזר בו רבא מפורש דלא יטול וא"כ למסקנא לכאורה ליתא כלל הך מימרא דרבא ונ' למאי דאמר בסמוך דבשעת הדחק כשר יבש א"כ לכאורה בדיעבד נמי יצא אפי' בלא דחק דבכל דוכתא מדמינן דיעבד לשעת הדחק ועיי' ברא"ש בסי' י"ד בשם הראב"ד ואע"ג דתני פסול היינו דהלולב ודאי פסול לברך עליו לכתחילה א"כ לא רצה להקשות ממתני' דשל אשרה פסול דהו"א פסול לכתחילה ודומיא דיבש ובאמת אם נטל יצא לכך פריך מברייתא ואם נניה דפסול דמתניתין הוא לכתחלה א"כ מאי דמשני בבריי' ותני לא יטול ע"כ היינו דיעבד ולא יטול אנברא קאי ופירושו לא יטול בשום ענין אפי' בשעת הדחק וה"ה לדיעבד דאלי"כ לא היה שונה לשון אחר ממתני' והיינו דקאמר מאי לאו כו' ומשני לא אם נטל כשר וא"כ למאי דמתרין א"כ נימא ע"כ להיפך מודשינה הלשון של משנתנו ע"כ משום דפסול משמע דיעבד והקשו תוספ' שפיר דהו"מ להקשות ממתני' ולפ"ז ניהא דע"כ אם נימא דחק אם נטל לא יצא הוא סיפא דלא יטול ע"כ משום

דלא יטול הוה משמע לכתחילה וא"כ ע"כ צ"ל דפסול משמע דיעבד ואמאי
 הוצרך להאריך ניתני פשוט גם כברי"י פסול אלא ודאי דלאו היינו סיפא דברייתא
 קמייתא אבל אברייתות ראשונות קיימין דברי רבא ושפיר מיייתי הכא דרבא.
 שם תוספ' ד"ה באשרה ברף ל"ב, וכ"ת דבי"ט א' חשיב ליה
 דיתוי כו'. ולכאורה אכתי תיפשוט מדלא חשיב ליה רבא דיתוי ונ' דמצי
 לאוקמי כשחל י"ט א' בשבת ואחר חורבן דלא דחי שבת בשום מקום
 כדאיתא לקמן דף מ"ד [ע"א] ולא נקרא עליו עדיין שם מצוה דליהוי מצוה
 דחוייה והא דנקט לקי דף ל"ג [ע"א] נקטם ראשו מערב יום טוב ובע"כ
 שם באשחר מאתמול ולפי"ז הוי מצי למינקט בליל י"ט דאכתי לא הוי
 למצוה היינו כדאמרין בעלמא לילה לאו מחוסר זמן הוא והא דפריך
 אמתני' למשי"כ הרמב"ן במלחמת דמתני' איירי בזמן המקדש א"כ נימא
 דרבא איירי אחר חורבן ומתני' איירי קודם ופסול משום דיתוי משום
 דא"כ אכתי קשה תיפשוט בעי' דרב פפא דהא מוכח מרומיא דמתני' ארבא
 דיש דיתוי במצות אלא רבא ס"ל כרב דימי אבל לעיל שהקשו דליפשוט
 דאין דיתוי לא מצי למימר דרבא ס"ל כלישנא קמא דמ"מ היכא מסיק
 התם תיקו כיון דלרבא פשוטא ליה דלית בהא ספיקא אבל השתא שפיר
 כתבו דבאמת בדרב דימי הכי מתפרש דמחובר כשר וכדאמר רבא אבל
 דיתוי איבעי' ליה ואהא מסקי שפיר תיקו ובעי' קמייתא שפיר נפשט
 כדרבא ולא ידעתי על מה נדחק בס' כפות תמרים, ונ' דכוונתם דלהך
 פירושא מיתרצא נמי מה דקשה לפיר"ת דלא מפליג ר' יודא כו' דדוקא לפי
 קמא דמאי דנקט ר' יודא אם תקע יצא איירי בנעבד ואחר ביטול א"כ
 ודאי קשה דלימא דבר והיפוכו לאחר ביטול לא יצא אבל השתא דאיירי
 בשופר שעבדו לבהמה בחיי' דאינה נאסרת להדיום ולא חשיב נעבד נקט
 דכוותי' ג"כ של עיר הנדחת דליכא משום נעבד ואם תקע לא יצא.
 שם רש"י ד"ה לולב של עכו"ם, א"נ שעבודתה בלולב כו'.
 הקשה בכפות תמרים הא לא נאסר משום תקרובת אלא בנעשה כעין
 פנים ועוד הקשה הא אין בטלה לתקרובת ונ' לומר דתקרובת שאינו
 כעין פנים אע"ג דלית בי' משום תקרובת מ"מ אינו גרע ממשמשין דמ"מ
 מכבדין הע"ז בו וא"כ תדא קושיא מתורצת בחבירתה.
 דף ל"ב ע"א רש"י ד"ה נחלקה התיומת, שני עלין העליונים
 כו' ונסדקה השררה כו'. נ' כוונתו דודאי על הרחקת העלין לחוד אין
 ספק לפסול שהוא בכלל כל העלין דמכשרינן בנפרדו הואיל שאין שינוי
 מתולדתם רק שנסדקה השררה ג"כ ומתוך כך נעשה כשני ראשי מולג
 ומתוך שיש עיקר גורם לו התפרדה מיבעי' ליה ולא לשום סידוק השררה
 אתינן עלה דהא לא הזכיר באיבעיתו רק התיומת ולכך כתב רש"י לעיל
 בסמוך ד"ה אמר ר"פ או שדרה והא רב הונא לא קאי רק בעלין כמו
 שפירש"י על נסדק אלא דרש"י האמת אשמעינן דסידוק גרידא בשדרה אינו
 פוסל כדמוכח הכא דבעי רק משום התיומת ולפירש"י א"ש מאי דקאמר
 מאי לאו ה"ה נחלקה ולכאורה אדרבה אי נחלק פסול הוי כ"ש ניטלה
 כמו שהקשה בכפות תמרים אלא דחד מעמא הוא דבאמת אין לתיומת

מעלה יתרה על שאר העלין דנפרצו פסול דוקא ברוב עלין אלא ע"כ משום דכי ניטלה התיומת א"כ ראש הלולב הוא שני עלין שלמטה מהתיומת והן נפרדין והוי ראש הלולב כמזלג ואף שאין שינוי בשררה ולכך לא הוי כ"ש מנחלקה ואמר שאינו ניטלה דחסר והפסול הוא לעולם משום התיומת שחכרה וחמיר משאר עלין שבלולב.

שם ע"ב גמר' והתם אמר רב הונא אמר שמואל הלכה כרבי טרפון. לא מצינו לשון והתם אמר אלא אי הוי מימרא מפורשת בדוכתה על כן נ' דקאי אלקמן דף ל"ד ע"ב בשלשתן קטומים אע"ג דשם איתא רב יהודה אמר שמואל אפשר דרב הונא נמי אמרה והיינו משום דצריך טעמא אשמואל דפוסק כחידאה ונ' ע"פ משי"כ הרא"ש בסוף סי' י"ד דהני פסולי מסרן הכתוב להכמים וראו להכשיר בשעת הדחק לפ"ז ה"ט דפסק שמואל כר"ט דמיקל בהדי דחשיב בשעת הדחק כדאמר השתא עבות שלשה לא משכחינן ובוה מיושב קוי הר"ן לקי במשנה דף ל"ד ע"ב על הרמב"ן דאם שמואל פוסק כר"ט לקולא להכשיר קטום כ"ש שיפסקו כוותיה להחמיר דליבעי ג' דו"א דוקא לקולא פסוק כחידאה משום שעת הדחק וכדאיתא בנדה דף ט' [ע"ב] כדאי הוא ר' אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחק ומתחילה בלישנא דרב דימי לא פריך רק כקוי הר"ן דאם פוסק התם לקולא כחידאה כר"ט אמאי לא פוסק הכא לחומרא כר"ט ובלישנא דר' אבין מקשה כנ"ל התם פוסק כר' טרפון משום שעת הדחק אמאי לא מקיל הכא ג"כ ועיי' בשבת דף קי"א [ע"א] ומי אמר רב הכי [צ"ל למימרא דרב כו'] לפירש"י [ד"ה למימרא].

שם במשנה דהדס הגזול. כ' הר"ן נקטם ראש עצו כו' עד שאין דרכו של תמרה לעלות אלא בעץ ושם בדה ועלתה בו תמרה העתיק דברי רש"י כעין הנמצא בעלין של ערבה ורש"י נ' שכתב כן להסביר משום דנקטם קאי על העלין ששייך בעלין ג"כ עליית התמרה אבל לדעת הר"ן אין מקום לזה.

שם תוספ' ד"ה דולב א. חשיב ליה גבי עשרה מיני ארזים כו'. נ' משום דבל"ה לא הוה קשיא להו דהוי' לתרץ דאיכא שני מינים קשטני"ר ויש מין אחר שלא נודע לנו והוא קלוע אבל א"כ הוה ליה למיחשב י"א מיני ארזים וע"כ דליכא קשטני"ר כ"א הידוע ואותו אינו קלוע.

דף ל"ג ע"ב רש"י ד"ה הכי גרס ינן. נ' כוונתו ע"פ משי"כ בספר תוספות יו"כ יומא דף פ"ב [ע"א] על תוספ' ד"ה אלא דלא שייך לא זו אף זו אלא במשנה דתני לפני שנה ולפני כו' אבל בבריית' דתני או שנתים לא שייך לא זו אף זו ה"נ הא דתני בבי' וג' מקומות ע"כ הוא בלשון זו ואין צריך לומר זו וכאן הגירסא שלפנינו או ג' מקומות לזה כתב רש"י דליתא אלא הגירסא ושלשה מקומות כדלק' גבי חזוית ושם איתא כן בגירסא שלפנינו ג"כ ושלשה מקומות ובס' כפות תמרים נדחק בזה.

שם ע"ב רש"י ד"ה תפשוט. דודאי דוחוי מעיקרא עדיף כו'. האריך רש"י לבאר דקשיא לוי' הא דקאמר אלא לאו באשחור ב"ט הא ודאי נראה

ונדחה גרע וכראיתא ביומא דף ס"ד [ע"א] ונ"י ע"פ מש"כ התוספ' לעיל ע"א ד"ה נקטם דהיכא דהוה בידו לא הוי דיהוי ולכך כתבו בד"ה תיפשוט דבע"י נקטם לא איפשיטא ובסמוך בפיסקא דאם מיעטן לא צריכו להו להתוס' למימר דודאי לא ניפשוט מיניה הך דלעיל דבידו בהיתר הוא למעט אבל רש"י פירש שם דנפשוט בעיא דלעיל וק"י הא ודאי שאני הכא דהוה בידו ונ"י ע"פ מש"כ התוס' לעיל שם דכיסהו הרוח לא הוה בידו כיון שאין בדעתו לגלות ע"כ עיקר הדיחוי תלי בדעת האדם לפ"ז נ"י באשחור בעי"ט כיון דלא מיעטו או בהיתר ודאי לא הוי דעתו למעטן א"כ כבר אידחי בדעתו בתחילת י"ט דלא השיב בידו וכן באם מיעטן בתר דאגדי' בעי"ט כיון דלא מיעטן קודם האגד שי"ט דלא היה בדעתו למעט וליקה ההדס למצוה ולא אגדו אלא לצורך יום טוב שני ונ"י מזה מוכח כדעת האורחית חיים שמביא רמ"א בס"י תרמ"ו ס"ב דריבוי ענבים לא פסיל ב"ט ב' והמג"א נדחק שם לפ"ז הכי מתפרש אילימא באשחור מאתמול וא"כ לא הוה בידו כנ"ל תיפשוט בעיא דלעיל אלא לאו דאשחור ב"ט וא"כ לא ניפשוט הך דלעיל דהכא הוה בידו שמעת מיניה נראה ונידחה כו' כלומר בעלמא ולכך פירש"י הכא בתמיה אף דהאיבעיא דלעיל בנראה ונדרחה נמי הוא דהא פירש"י בד"ה אלא ניפשוט מיניה פלגא אלא דאלעיל לא ניפשוט מידי דהתם לא הוי בידו אלא בעלמא בזבחים דף ל"ד [ע"ב] דמוקי רבא כחנן המצרי משמע דס"ל דיהוי אפי' כי הוי בידו והכא מוכח דאינו דיהוי.

שם רש"י ד"ה ו ה.א. כי עביד נמי חרוין דהוי מלאכה גמורה. דברי רש"י תמוהים דבשבת דף מ"ו ע"ב איתא בהדיא דאינו אלא איסורא דרבנן וכמש"כ רש"י שם ד"ה איסורא. שם תוספ' ד"ה מוד ה. עיקר מילתיה וכו'. כוונתם דע"כ הא דמשני דאית ליה הושענא אחריתא היינו כמו דמשני בשבת דף ק"ג [ע"א] דעביד בארעא דחברי' ולכך פטור אבל מ"מ אסור מיהא והא דשרי הכא משום מצוה וא"כ המקשה ע"כ פריך דהוי דאורייתא ולזה כתבו דבפ"א אמר כן אקרא דבשר וש"מ דפסיק רישיה הוא דאורייתא ולזה קשיא להו מפ' ספק אבל ותירצו דהתם לא איכפת ל"י כל כך והוי נמי כמו בארעא דחבריה.

שם רש"י ד"ה ו פ ל י ג ע ל י ה. דבעינן בלולב קשר גמור שיקשור ב' ראשי האגד וכו'. מבואר ברין דאפילו איצטרין אגד מ"מ לא בעי קשר קיימא רק שיקשור ב' ראשין לאפוקי אגודה של ירק דלאו אגד הוא שכתב על דברי הר"ף דאי הוה קו"ל צריך אגד לא הוי רשאי לענבו ב"ט דהוי תיקון משמע דעכ"פ אגד הוי וכן צריך לפרש דברי רש"י קשר גמור לאפוקי אגד של ירק.

שם רש"י ד"ה ע ר ב ה. דלכס אכולהו קאי וכו'. ובהדס ואתרוג לא פירש רש"י כלום ונ"י ע"פ מש"כ הרא"ש על דברי התוספ' דף ל"ד [ע"א] ד"ה ורבנן דאי אמרינן שעלה שלה משוך כנחל לא צריך קרא לרבוי של בעל וכן מצי סבר אבא שאול ג"כ דשל בעל והרים כשר אף

דליכא קרא מיותר לדידיה והוא ניהו הך תנא דדבר אחר בברוי קמייא והנה מה שהקשו תוספות [דף ל"ד ע"ב] ד"ה ואחת דמידי מקדש כתיב בקרא יש ליישב דמדסמך ערבי נחל לושמתתם לפני ד' וכו' דרשינן ג"כ בערבה מיוחדת היא דמקדש והנה מתנ"י יש להוכיח דכאבא שאול אתיא מדכ"ל שנשרה מקצת עלין ושל בעל כהדדי והא נשרה וכו' אפילו לכתחילה כשרה ושל בעל דוקא כי ליכא אחרינא כמש"כ רש"י בדיה ערבי אבל אי אתיא כאבא שאול ניהא והנה בכולהו פשיטא דלכם עליי קאי אבל ערבי נחל הו"א דמדרש באפי נפשי אושמחתם כנ"ל לא"ש ולא קאי אלעיל אלכם כלל לזה כ' רש"י דעל"י נמי קאי לכס.

דף ל"ד ע"א תוספ' ד"ה בית הכנסות. והא דקאמרינן בעובי בית הכנסות מצד אחד כשר צריך [לפרש] אותו צד מבפנים וכו'. אבל לפיר'ת א"צ לזה דלדידיה מחט לאו דוקא ה"ה בנקב מתמת חולי ואז ה"ה בנקב מחוץ לצד פנים אבל לפירש"י דמטעם הבריא שניקב לחוץ וחזר אתינן עלה וזה שייך דוקא במחט א"כ צ"ל דניקב הצד שבפנים. שם ע"ב רש"י ד"ה לג"ט. ועולי רגלים מצוין וכו'. וכן איתא בנישין דף ד' ע"ב ומוכח מזה בהדיא דבח"ל פטורין מראייה כמש"כ התוספ' בפסחים דף ג' ע"ב ד"ה מאלי' ובמשנה למלך ריש ה' קרבן פסח כ' ואף לראייה לא ידעתי שיפטרו מי שדר בחוצה לארץ ומהך דהכא מוכח שפיר וטעמא נ' מדכתיב ופנית לבקר והלכת לאהליך והוא ביתו ממש כדרשינן בפסחים דף ח' ע"ב שתלך ותמצא אהליך בשלום והך קרא בחג המצות כתיב והך קרא מקויים שפיר בא"י דאינו רק מהלך ט"ו יום מירושלים כדאיתא בתענית דף י' [ע"א] ובב"מ דף כ"ה [ע"א] ויוכל לחזור עוד ליראות בעצרת אבל בח"ל לא יוכל לחזור ואמרינן דלא חיובה התורה כלל לעלות לרגל.

שם תוספ' ד"ה שתהא. ולר' יהודה דרריש לקיחה משמע ליה דלא הוי תמה אלא א"כ אגרו. עפ"ז יש ליישב שפיר מה שתמהו התוספ' לעיל דף י"ג [ע"א] ד"ה מצות דבאזוב אמאי לא מעכב האגד כמו לר"י בלולב דלעולם מג"ש לחודא דרשינן רק למצוה אבל בלולב הג"ש מגלי דזה בכלל תימה הוא ממילא פסול אם אינו תמה כמו חסר באתרוג או חסר מדי' מינין.

שם רש"י ד"ה של ערלה ושל תרומה טמאה פסול בגמרא מפרש טעמא. הקשה בכפות תמרים הא באמת טעמי דגמרא לא צריכי אערלה ותרומה טמאה כמש"כ התוספ' לקמן ד"ה לפי. ונ' לדקדק ג"כ דרש"י כיו"ל להו בחד פסול ובמשנה שלפנינו הוא בתרי בני ונ' ע"פ מש"כ הר"ן בנישין פ"ב דף קנ"ד ע"ב סמוך למשנה דאין כותבין על המחובר בדבר הצריך שיעור אמרינן כותבי מיכתת בכל דברים הנשרפין אבל בדברים המתבערין מן העולם אמרינן כותבי מיכתת אפילו במידי דלא בעי שיעורא ומטעם דכל העומד לשרף בשרוף דמי והיינו משום דכל העוד וכו' לא אמרינן רק בדבר דאיכא מצוה לעשות כן כדאיתא במנחות

דף ק"א ע"ב אלא הני מנחות מצוה לפדותן כו' והנה רש"י כתב בחולין דף פ"ט ע"ב הטעם דכל העומד [וכו'] והתם במידי דבעי שיעורא קיימינן ואפ"ה הוצרך רש"י לטעם דכל העומד וכו' וזה שייך רק בדברים המתבערין א"כ סבר רש"י בדברים שאין מתבערין לא אמרינן כלל כתותי מיכתת ולא קשה כלל ק"י התוספ' ד"ה לפי דערלה ותרומה טמאה אינן מהמתבערין בחיוב והרשב"א בד"ה והנכון כ' דלכך פלגינהו בתלתא כבי משום דערלה אינו בחיוב הביעור ואח"כ השמיענו בתרומה טמאה אע"ג דנהנה בהבערתן אפ"ה אמרינן בהו כתותי וכו' וזה כדעת הר"ן ולכך הר"ן לשיטתו העתיק במשנה הטעם בערלה ותרומה טמאה משום כיתותי וכו' ובעלמא רגיל להעתיק פירושיו של רש"י במשנה אלא דכאן פ"י לשיטתו כתוספ' אבל רש"י דס"ל מעמייהו כדאמר בגמרא ולא משום כיתותי וכו' א"כ ערלה ות"ט חד טעמא ממש הוא ע"כ גורם להו בחד בבא.

שם גמר' ושל מעשר שני בירושלים. פירש"י אבל חוץ לירושלים לא כו' והקשה בכפות תמרים נימא מינו דאי בעי פדי ליה כדאמרינן גבי דמאי אי בעי מפקר לנכסי' וכתו' בשער המלך פרק ה' מהלכות לולב הלכה ב' דס"ל לרש"י כמש"כ התוס' בעירובין דף ל' ע"ב ד"ה וליפרוש דמידי דלא חזי השתא לשום אדם לא אמרינן הואיל ולדבריו צ"ל דרש"י ס"ל כהתוספ' בדף ל"ה [ע"א] ד"ה לפי דרין ממון פוסל רק ביום א' דלדעת הרמב"ם הובא בש"ע סי' תרמ"ט סעיף ה' דפוסל כל ז' יקשה באשירה דאכתי אמאי כשר בשאר הימים אם לא משום הואיל דמצי לבטל כמש"כ המג"א שם ס"ק י"ג וש"מ דאמרינן הואיל אף דהשתא לא חזי הע"ז לשום אדם אלא נ' ע"פ מש"כ המג"א בסי' תמ"א ס"ק ג' בשם הר"ן דהיכא דמחוסר ממונא לא אמרינן הואיל ולכך בדמאי אמרינן שצ"ר הואיל וכן בתרומה שכתב רש"י שם ע"ב ד"ה הרי דאין לה פדיון דמשמע דאי הוה לה פדיון היה דינה כהקדש דנפדה בכל מילי ולא שייך מחוסר ממון דאין אדם שלא יהיו לו שום מטלטלין ואפ"י בשוה פרוטה מחולל משא"כ בחמץ הממושכן בסי' תמ"א דאי לא יהיב זוז ממש לא יהיב הנכרי החמץ ודכוותי' במעשר שני דאינו נפדה אלא בכסף צורי שייך שפיר מחוסר ממונא לכך ס"ל לרש"י דלא אמרינן הואיל כדברי הר"ן הנ"ל. וראיתי בשער המלך שהקשה על הרשב"א בתשובה סי' תשמ"ז דפשיט מתרומה טמאה אנדר והא שאני תרומה טמאה דלא חזי לשום אדם וכו' דיש ליישב ופשוט נ' כוונתו דהרשב"א אפשר דפסק כמ"ד דין ממין ואי יש לחלק בסברא דחזו לשום אדם היינו לענין היתר אכילה שפיר י"ל מה דחזו לאדם בעלמא נקרא דבר מאכל אבל לענין ממון דהכוונה שיהא ממון דבעלים מה מהני מה דחזו לאחריני דמ"מ אינו ממונו ופשיט שפיר מתרומה טמאה דלא אמרינן הואיל ה"ה בנדר אף דחזו לאחריני מ"מ אין לו בו דין ממון ובעיקר הדבר כבר כתב כן בשער המלך פ"ו מהלכות חמץ ומצה דהרשב"א בספר הבתים עצמו הרגיש בזה דיש חילוק בין תרומה טמאה לנדר משום דחזו השתא לאחריני ותמהתי שלא הזכיר בשער המלך כאן מזה.

דף ל"ה ע"א גמר' היה ר' מאיר אומר כו'. נ' לדקדק הלשון היה אומר דהיינו ר"מ לשיטתו דרש"י פירש כיון דכתוב בסופי' לא יאכל איני יודע דבעץ מאכל וכו' והנה אי אמרינן כחזקה בפסחים דף כ"א ע"ב דלא יאכל איסור הנאה משמע ופירש"י שם שלוקח בדמים דבר מאכל א"כ לא מוכה מידי דבעץ מאכל מישתעי אבל אי אמרינן כר' אבהו א"ש דלדידיה לא יאכל לא משמע טפי מלא יאכל רק דכל מקום דאכילה אסורה אסורה ההנאה ג"כ ועיי' שם דף כ"ג [ע"א] ולחזקה ל"ל למיכתב לא יאכל וברש"י שם ושם ע"ב ד"ה איכא בינייהו חולין והתוס' שם דף כ"ב [ע"א] ד"ה ורבי שמעון כתבו דחזקה לא אתי כר"מ א"כ א"ש היה ר"מ לשיטתו אומר דהא סבר כר' אבהו וא"כ לא יאכל משמע אכילה ממש ומיותר עץ מאכל לפלפלין.

שם תוספ' ד"ה ל' מ"ד. ומנלן דקרא בפילפלין אימא אתרוג. בשלומא לשיטת רש"י לא מצו למימר אתרוג דא"כ מאי אשמעינן דהא אינו אילן שפל אבל למש"כ בפילפלין דהחידוש הוא שאין סופו להיות פרי מאכל א"כ כ"ש דהוי רבותא באתרוג דהו"א כיון דגדל ג' שנים ובשנה ראשונה לנטיעתו מסתמא אינו עושה פירות א"כ בשני ערלה עדיין אין פרי ורחמנא אמר ערלתו את פריו ותירצו אפ"ה אין זה חידוש דבקותנן נמי פירא מיקרו כדאיתא במסכת מעשרות ומייתי לה רש"י לקמן דף ל"ו [ע"א] ד"ה שבני אדם.

שם רש"י ד"ה ו' מ' א' נ. ומכשיר אתרוג של טבל כו'. הקשה במהר"ם מלובלין אמאי לא נקט תרומה טמאה לני"ט כדפריך מינה בגמרא ויש עוד לדקדק דבסמוך ד"ה קס"ד לא כתב רש"י כי הך לישנא ומכשיר מעשר שני בירושלים והנה בספר נפות תמרים הקשה על מש"כ הרמב"ן במלחמת דטבל השיב היתר אכילה כיון דיכול לתקנו הא אין מגביהין תרומות ומעשרות ביי"ט ונ' דלק"ט דזה תלי בפלוגתא דר"מ ור"י לעיל דף כ"ג [ע"א] בסוכה ע"ג בהמה דר' מאיר סבר כיון דמדאוריית' חזי לא השיב אינה ראויה לו' ה"נ כיון דמדאורייתא מותר לתקן השיב שפיר היתר אכילה ואנן פסקינן שם כר' מאיר א"כ שפיר כתב הרמב"ן דהשיב היתר אכילה וכוה ניחא למאי דס"ד דמ"ד דין ממון לא בעי היתר אכילה אמאי נאיד מפשטא דלכם דמשמע ודאי היתר אכילה כדמסיק באמת בהיתר אכילה כ"ע לא פליגי אך נ' דבהא פליגי דהרמב"ן כתב אם איתא דטבל פסול אמאי לא תני במתני' בהדיא וא"כ מ"ד היתר אכילה סובר כפשטא דלכם והא דהשמיט התנא טבל משום דאתי כר"מ ולרד"י שפיר הוי היתר אכילה כנ"ל אבל מ"ד דין ממון לא בעי למימר היתר אכילה דא"כ אמאי השמיט טבל ולוקי כר"מ דוקא לא ניחא ל"י כיון דר"י פליג בסיפא משמע דרישא כ"ע הוא וזה כוונת רש"י דודאי לא צריכין לאשכוחי גוונא לדין ממון בלא היתר אכילה דזה פשוט בתרומה טמאה אך בא ליישב אמאי נאיד מפירושא דהיתר אכילה בלכם לזה כתב ומכשיר אתרוג של טבל כלומר משום דהשתא א"ש מאי דמשמע במתני' דמכשיר של טבל והנה המהרש"א בתוס' ד"ה לפי הקשה דאכתי אמאי נאיד לומר דכ"ע בעי היתר אכילה

וני דכוונת התוספ' ג"כ לקושיא זו במש"כ ומה"ט נמי פסול אתרוג של תרומה טמאה כו' הא באמת לא קשה כלל מתרומה טמאה דהעיקר הטעם משום כתותי כו' וני דלכאורה למש"כ התוספ' דנחלקו בהנך טעמי משום דני"ט כו' אכתי אמאי לא העמידו פלוגתתם בהדיא אבבא דמי"ש בירושלים אלא כוונת התוספ' דתנא דמתני' גופיה לכך תני ערלה ות"ט אף דהיא היא כשל אשירה דכתותי כו' אלא לומר בערלה ות"ט פסולין ג"כ בלא טעמא דאשירה וני"ט לענין טבל ומ"ש לר"מ ופריך שפיר תנן של תרומה טמאה פסולה כלומר ואי לא בעי היתר אכילה וטבל באמת כשר א"כ למאי נ"ט תני כלל ת"ט ומשני דהיתר אכילה ג"כ בעינן וא"כ לדידיה תני ערלה לנ"ט דמי"ש ותני תרומה טמאה דפסול מטעמא אחרנא דאשירה ודערלה ונ"ט לטבל ואף שכתבו בסמוך ד"ה אתיא דטבל חשיב היתר אכילה נ' דתוספ' ודאי סברי גם בקושיתם דטבל הו' ליחשב היתר אכילה שיכול לתקן ותליא בפלוגתא דר"מ ור"י ומ"ט קשיא להו מפסחים דלא נראה להו לאוקמי הא דתני הכא של דמאי דוקא כר"י כיון דר"מ ג"כ נזכר במשנה ותירצו דלעולם הך של דמאי ככ"ע אתיא ומשום שותפין ומ"ט תני שפיר תרומה טמאה לנ"ט דטבל אליבא דר"י וכשהוא ביד כהן דליכא משום שותפין וא"כ תני ערלה ות"ט משום דמתני' אתיא כר"ע כר"מ ור"י מדמפלגי בסיפא תני ערלה לנ"ט אליבא דר"י.

שם גמר' הרי מסיקה תחת תבשילו. לכאורה למש"כ תוספ' בשבת דף כ"ד ע"ב ד"ה לפי בשם ריב"א דשריפת תרומה לא חשיב הנאה דמשולחן גבוה זכו וא"כ הא בי"ט כתיב ג"כ יעשה לכם ואמרינן דלא חשיב לכם ואמאי חשבינן הכא לכם ולק"מ דהתם עסקינן לענין ההבערה ודאי ההבערה נקראת לשם גבוה אבל מ"ט הנאת התבשיל שנעשית על ידה ודאי חשיבא לכם.

שם ע"ב גמר' בשנים או שלשה מקומות כו'. בטו"ז סי' תרמ"ח ס"ט מביא בשם הכ"מ שהקשה על הא דאמר בבי' וני מקומות אם בבי' הוי מנומר פשיטא דבני' וני ע"פ מש"כ הרא"ש סי' י"ט בשם הראב"ד דדוקא אם הנימור נתפשט ברוב האתרוג או פסול לפ"ז איכא תרי גווני נימור דאם הנימור הוא נקודות אי"כ בשנים לא משכחת שיתפש ברוב האתרוג דאם בצד א' הוא ברובו אם רואין מצד השני הוא במיעוטו אבל בג' נקודות שפיר משכחת ברובו ואם הם רצועות ארוכות משכחת גם בשנים ברובו זה שאמרו בבי' ע"י רצועות או בג' ע"י נקודות ובכל חד איכא רבותא בג' אפי' הם טפין כל דהוא או ברצועות אפילו הם רק שנים כיון שמ"מ הם ברובו פסול.

דף ל"ז ע"א תוספ' ד"ה דבעינא. אלא מניה ידו תחת שוליו כו'. וא"כ תחת שוליו ליכא משום חציצה וביומא דף נ"ח [ע"א] ד"ה מין כ' דמזרק תוך מזרק איירי שאוחזו למטה בשוליו וקרי ליה שם חציצה היינו שהמזרק הוא קצר שכל שפת המזרק טמון בידו וראשי אצבעותיו זקופין על צדיו וא"כ הדם תוך ידו וע"י חציצה והכי דייק לשון שאוחזו אבל הכא כתבו שמניח ידו כו' היינו שאינו אוחזו כלום רק הכלי

מונה על פס ידו, והנה הא דקרי ל' לקי קיחה דרך ביוין נ' דהיינו דהבזיון הוא שאינו עושה מעשה גמור בגוף הלולב בשלומא הכא שעשה מן הסודר בית יד וא"כ הלולב לחודיה לא מצי קאי רק ע"י אחיזתו הוא זקוף למעלה כדרך גדילתו הוי שפיר מעשה בגוף הלולב אבל כי הוי בכלי ומעצמו עומד בו והוא נוטל הכלי והלולב כדקאי קאי זה הוי ביוין שאינו נוטל הלולב ובטורי זהב ס' תרנ"א כתב דרך אחר והוא דחוק לענ"ד.

שם ע"ב רש"י ד"ה דלמא נתר"י, ואינס אנודים יחד להיות לקיחה אחת. הנה דעת רש"י כשיטת ר"ת לעיל דף ל"ד [ע"ב] ד"ה שתהא דבעינן שיטלם כאחד ולדעת בה"ג צ"ל דהחציצה הוא בין ידו להמין הסמוך לטרפי דמין אחר המפסיק בינו לבין ידו לא איכפת לן כיון דשייך להמצוה אבל הטרפי שפיר חייצי.

דף ל"ח ע"א רש"י ד"ה ג' ר.א. שאין בו כח לנתק מעלינו עול מצות. הדבר יובן ע"פ מש"כ הרא"ש סוף ס' כי בשם רב האי דהנענועים הם משום חביבות המצוה ורש"י בסדר ואתחנן על פסוק ואתבת כו' בכל לבבך כו' מספרי אינו דומה העושה מאהבה לעושה מיראה העושה מיראה כשרבו מטריח עליו מניחו והולך וא"כ כשרואה הניענועים רואה שאנו עושין מאהבה ורואה שאין בו כח לנתק מעלינו וכנ"ל והנה עיקר הניענוע הוא בלולב דלכך בעי טפח עורף על ההרס והערכה ונ' דזה מרומי בשמו דהרא"ש שם כתב סכום כל הנענועים שלשים וששה לכך נקרא לולב דהל"ו ניענועים מורה על בכל לב שנעשה מאהבה. שם גמר' ורמ"נהו אם התחילו אין מפסיקין. מקשה המג"א סוף ס' תל"א לדעת הב"ח לימא שאני תפלה היא תדירה ונ' דקשה עוד למשי"כ התוספ' ד"ה מאי דשאני קידוש שיכול לקדש ביום כו' ואף שעיקר קידושא בלילה כדאיתא בפסחים דף ק"ו ע"א מ"מ הא יש לו תשלומין ביום וא"כ שאני תפלה דיש לה תשלומין ואף אם ישכח משא"כ בלולב וצ"ל דבכל גונא קתני אין מפסיקין אפילו בגונא ששכח תפלת שחרית ודעתו להשלימה עתה במנחה ואם ישכח להתפלל מנחה תו לא תהא לה תשלומין בערבית לפ"ז מתורץ ג"כ קושית המג"א דעתה בדעתו להתפלל גם של שחרית ואף אם זיכור להתפלל מנחה שהיא תדירה אבל התפלה שנית אינה תדירה לו והיה לו להפסיק שמא ישכח להשלים את של שחרית.

שם תוספ' ד"ה מא"י. תימא והרי קידוש כו'. לכאורה לא שייך קושיתם הכא והו"ל להקשות אמתניתין דשבת דף ט' [ע"ב] מפסיקין לק"ש וכ' רש"י שם דאותה דאוריית' דהך אוקימתא שם דף י"א [ע"א] בחברים העוסקין בתורה קאי רק אין מפסיקין לתפילה אבל מפסיקין לק"ש קאי ארישא ועיין בב"י ס' רל"ה ד"ה וכתב המרדכי וקשיא מסתמא דמתניתין ונ' דלכאורה מאי קשיא להו דהילכתא היא אהלכתא כר' יוסי הא התם הוי התחיל בהיתר וכמש"כ בפסחים שם ד"ה אין מפסיקין והכא איירי בהתחיל באיסור ונ' דהנה ודאי לתירוץ דרב ספרא דליכא שהות הא ודאי דאפילו בגונא דהוי

התחיל בהיתר כגון שהתחיל לאכול קודם עלות השחר מ"מ פשיטא דמפסיק דלא יבטל מצות לולב בשביל האכילה וא"כ מאי קאמר רבא ומאי קושיא דלמא הא דאורייתא כו' כלומר דלוקי מתניתי ב"ט א' דהוי דאורייתא הא אדרבה תירוצא דרב ספרא אלים יותר דלהך אוקימתא פוסק אפי' התחיל בהיתר אלא ע"כ דרבא סובר כל דאורייתא פוסק ג"כ אפילו בהתחיל בהיתר וקשיא להו שפיר מדרי' יוסי.

שם תוספ' ד"ה בא מת. ואין יכול לדקדק מכאן [כו'] ולגרסת ר"מ דברכת המזון לאו דאורייתא כו'. ולמש"כ הרא"ש פ"ג דברכות סי' י"ג דאע"ג דאיש מוציא אפי' אבל רק שיעורא דרבנן ומטעם ערבות אבל אשה אינה בכלל ערבות ואפי' במאי דחייבת בגוף הדבר מדאורי' וע"י מש"כ בדגול מרבכה סי' ער"א לענין קידוש א"כ איירי אי אכלה שיעור דרבנן והם אכלו כדי שביעה דכה"ג בגברי מוציאין אבל אשה ועבד לא כמו שהביא ראייה מסוטה דף ל"ו.

שם ע"ב גמר' הוא אומר ברוך הבא כו' מכאן לשומע כעונה. ע"י במג"א סי' תכ"ב ס"ק ה' מה שתמה על הבי' דכתב דלא ידע היכי איתא בגמרא דהא מפורש הכא במתנית' דצריך לענות הללויה ולא ידעתי מאי קשיא ליה להמג"א דודאי הבקי צריך לכתחילה לענות הללויה אך אם לא ענה מ"מ יצא בדיעבד ומש"כ רש"י בד"ה הוא אומר ברוך הבא לשאינו יודע לא לקרות ולא לענות כו' אע"פ שלא ענה יצא היינו אורחא דמילתא דהיודע מסתמא עונה אבל אלשון ר"י שכו' אם יצא אינו מוציא דהיינו ע"פ מה שפ"י המג"א עצמו בסמוך דהוי ברכה לבטלה או מתחלה ומגדף הקשה שפיר הבד"ה דמשמע מלשוננו דלא יצא כלל היכא רמזא ואדרבה הא אנן בקיאין לענות ואפי"ה יצאנו ידי ברוך הבא בשמיעה.

דף ל"ט ע"א תוספ' ד"ה ולית ב. ואפשר הקונה מחברו כדי להרויח כו'. אף דמפורש במשנה לקח לעצמו והותיר דמשמע בהריא הא לקח מתחילה למכור אסור צ"ל דהך לקח פירושו לקט וכן כ' הר"ש שם על הך בבא ליקטן וכו'.

שם ע"ב תוספ' ד"ה בד"א. דסתם ע"ה אינו חשוד כו' ואי בודאי חשוד א"כ מן המופקר כו'. עיין מהרש"א וגם דמשמע דאי בסתם הוה נחא הך דפיגם והא כיון דסתם ע"ה נחשר שלא לבער אכתי אמאי ניקחין נחוש שישמר המעות ולא יבערן ונ' כוונתם דדעת רש"י דודאי מסתמא אי חוינן פירות ביד ע"ה לא אמרינן ששימרן אלא ע"פ מש"כ בסמוך אההוא דהבית והעליה דשימור מבהמה שריא א"כ יש לפרש בסתם ע"ה היינו שראינו שגדר השרה לא דייננן ליה לזכות ששימרן מבהמה אלא ששימרן מאדם והוי חשוד אשביעית וישמר גם המעות ולא יבערן והוה נחא ההוא דפיגם דבהו ודאי אמרינן ששימרן רק מבהמה דגם בשאר שני שבוע אין מקפידין בהו כלל אאכילה באדם והך שימור אינו מביאו כלל לידו חשד אבל אהא קשיא להו מפיר'ת בכתובות וכתבו ואי בודאי חשוד כלומר שידעין בודאי שמאדם שימרן א"כ קשיא ההיא דפיגם דכ"ש כיון דאפילו הני שימר מאדם כ"ש שישמר גם המעות ואמאי ניקחין.

שם גמר' בכדי מן שנו כו. נ' דנקט הך לישנא הכא משום דמזון ג' סעודות הוא איירי דשבת כמש"כ רש"י ובפ' כל כתבי ילפינן להו מתלתא היום דכתיבי במן זה שדייק בכדי מן והיינו דהמן היה מתקיים לכל היותר כדי ג' סעודות דהנשאר נתלע.

שם גמר' אי הכי לולב נמי ופירש"י דאין מוסרין דמי שביעית כו. הקשו המפרשים מאי אא"ב שייך הכא ונ' ע"פ מה שכתב הרמב"ן בפ' בהר דהא דאסור ליקח מן המשומר הוא כיון שהוא שימרון להרויח לכך קונסין שלא יקחו ממנו בדמים ובפחות מחצי איסר מותר דאין דרך לשמור כזו וכונתו דאע"ג דהשדה שווה כמה וכמה וראוי לשמור מ"מ לא אסרו חכמים ליקח אלא דבר שניכר בו עצמו השימור אבל בפחות מחצי איסר דלא ניכר ביה גופיה השימור דכה"ג להודיה אין דרך לשמור לא אסרו לפ"ז ניהא בל"ז הו"א דלכך אסרו ליקח אתרוג משום משומר ניהא דלולב שרי אף דמבליע בו דמי האתרוג מ"מ כיון דהלולב להודי' אי הו' ליה כבר אתרוג אינו שווה חצי איסר א"כ אינו ניכר בו השימור אבל השתא דאסרינן משום שיצניע המעות דלכך אסרינן ג' סעודות ומטעם שלא יבער המעות א"כ לולב נמי, ובעיקר מילתא דאתרוג קשיא לי אמאי רשאי כלל ליטלו בשביעית למ"ד לעיל דף ל"ה [ע"ב] גבי תרומה טהורה מפני שמפסידה א"כ אתרוג של שביעית נמי תיאסר דלאבלי ולא הפסד וצ"ל דלא חשיב הפסד ממש ומדאורייתא שרי רק מדרבנן אסרו ובשביעית דמריחא מילתא לבקש אתרוג מהודר של אשתקד לא גזרו ואף לפי התוספ' ד"ה ולשביעית דאינו אסור רק בנגמר גידולו ב' וא"כ שפיר יוכל ליקח מה שנגמר בששית נראה דאינו מהודר כל כך אותו שנגמר פריו כבר ועודו באילן דבכה"ג ניהא מה שאמר לעיל דף ל"ה [ע"א] עד שבאין קטנין עדיין גדולין קיימין ואתמימין ובעלי מומין לא נתפרש כלום אלא דהיא היא הגדולין הן הבעלי מומין כנ"ל.

שם תוספות ד"ה ול שביעית. וי"ל משום דדרשינן [פ"ק דר"ה] גבי ערלה פעמים שברביעית כו. נ' כוונתם משום דאמרינן ב"ה דף י"ד [ע"א] דלכך בשבט ר"ה לאילן הואיל ויצאו רב גשמי שנה פ' דלהעלאת שרף באילן שיחננט צריך גשמים מתשרי עד שבט ונמצא מה שחנט קודם ט"ז בשבט ע"כ הועילו לו הגשמים שקודם תשרי ונ' ע"פ דברי התוס' שם ד"ה באחד דקים להו לרבנן דגמר הפרי הוא מגשמים של כל יום אבל החנטה היא מגשמים של זמן רב ולכך אי לאו קרא דפעמים שברביעית הו"א דתשרי ר"ה וקאזלינן בתר גמר הפרי אך מדתלתה התורה של אחר תשרי אשנה העבר ואי דינו באילן בגמר הפרי הא גמר הפרי היא מגשמים דהשתא ע"כ דדינו דאילן בתר חנטה ולכך החנטה אחר תשרי הוא משנה העבר דמגשמים דזמן רב הוא שיערו חכמים דלהנטה צריך גשמים של ד' חדשים ומחצה וממילא ר"ה שלו ט"ז בשבט והחונט קודם ט"ז הוא מגשמים שקודם תשרי והתוספ' בקושיתם סברי דמבאספך מפקין דאילן בתר חנטה כמש"כ רש"י שם ד"ה אף כל וקשיא להו שפיר דהא מפורש בקרא עצמו דהגדל על כל מים לא אזיל

בתר חנטה ולזה תירצו דכבר ילפינן דינו דאילן דבתר חנטה מפעמים שברביעית כנ"ל וא"כ קרא דבאספך לא אתי ללמד רק אירקות שאין דינם מפורש עדיין אבל אאילן לא קאי קרא אלא אף שאין דומה לגרן ויקב מתעשר לשנה שעברה מקרא סתמא דפעמים שברביעית.

דף מ' ע"א תוספ' ד"ה ועצים דה סקה. הקשה מהרש"א לפי רש"י בב"ק אמאי לא קאמר ר' יוסי ג"כ לכם דומיא דלאכלה לגמרי לאסור אפי' משרה וכבוסה והיינו לאחר שנתלש לאכילה ונ' דע"כ צריך לפרש פלוגתתם הא דלר"י משמע ליה לרבות מלכם אפילו דלאו דומיא דלאכלה ולרבנן רק דומיא דלאכלה דר"י סבר מלאכלה לחודי' משמע גם הנאות דומיא דאכילה וא"כ לכם מיותר וע"כ מרבין ואפילו דלאו דומיא ורבנן סברי דמלאכלה הו"א רק אכילה ואיצטריך לכל אהנאות וא"כ לאכלה מיותר ומוקמינן אפירושא דלכם דהיינו שהנאות ובעורו שוה וא"כ אי נימא לר"י דלכם דומיא דלאכלה ולאסור משרה וכבוסה כקושי' מהרש"א לא ליכתוב כלל לכם דמלאכלה לחודי' מפקינן גם אהנאות הדומין לו. ובספר כפות תמרים הקשה על הרע"ב והר"ן והרמב"ם בפ"י המשנה שכתבו דלכך לולב ניקח דעצים בעלמא הוא והא איפכא משמע בסוגיא דלולב הנאות וביעורו שוה לכבד הבית כמש"כ רש"י בד"ה יצאו ונ' לומר לפירש"י דהכא דעד כאן לא צריכין למימר דלולב מיקרי הנאות וביעורו שוה אלא כל כמה דלא ידעינן מפלוגתא דר"י ורבנן אבל למאי דסבר ר"י דאפי' עצים סתם אסירי א"ש כפשוטו דהמקשה דפריך לולב נמי רוצה ליישב גם אליבא דר"י ויותר נראה דהם סברי כפירש"י בב"ק וא"כ ר"י סבר דבשעת תלישה יכול לסלק תורת שביעית אם תלשו לדבר שאין הנאות וביעורו שוה. ואית' בש"ע סי' כ"א דאין לנהוג ביוון בביצית וכ' שם המ"ז דה"ה דסכך סוכה ובאלי' רבה הביא בשם הב"ה דה"ה ללולב וא"כ אסיר לכבד הבית בלולב אחר זמן מצותו וכ' בש"ע סי' תרס"ד ס"ט בהג"ה דנהגו להצניע לאפות מצות לפ"ז מצינו לומר דע"כ לא קשיא ליה לולב נמי אלא בהו"א אבל למאי דמסיק דמתני' ר' יוסי היא דנמנו באושא וגמרו אחר לקיטתו לכל א"כ לר"י לשיטתו לא קשיא כלל מלולב דאיהו סבר מוסרין למשרה ה"נ אף שסתם לולב בעודו במחובר קאי לכבד אבל כי תלשו למצוה סליקו מלכבד ב' עוד אדרבה להסיק בו קאי ואויל מיניה תורת שביעית כמו פירות גפן אי תלשן למשרה וכבוסה.

דף מ"א ע"א גמר' דורש אין לה מכלל דבעי דרישה. לכאורה זה ההיפך וא"כ לא נתקיימו דברי נביא ח"ו דהא ע"י תקנת ר' יוחנן בן זכאי יש דרישה ויובן ע"פ מה דאיתא באיכה רבתי על פסוק בכה תבכה כל מקום שנאמר אין לה הוה לה אף כאן בחורבן בית ראשון לא הוה דרישה אבל לבסוף שעמד ריב"ז ותקן זכר למקדש הוה לה דרישה ועיי' בקידושין ריש דף ד'.

שם תוספ' ד"ה דאשת קד. ואפילו לר' יהושע דאמר [שמעתי] שמקריבין אע"פ שאין בית וכו' נ' כוונתם דודאי מודה ר"י שאין מקריבין

בזמן הזה קרבנות רק דראוי לפתח אהל מועד קרינן דמה"ט מחייב ר' יוחנן המעלה בחוץ אם העמיד מזבח כמש"כ תוספ' ביומא דף ס"ג [ע"א ד"ה שלמים] אבל שיקריבו בזמן הזה ממש לא שמענו ודברי ר' יהושע אמורין בזמן דאיכא פקידה כבזמן כורש כמש"כ רש"י במגילה שם וה"נ למאי דאיתא בסנהדרין דף צ"ו [ע"א] בשביעית מלחמות ובמגילה דף י"ז [ע"א] מלחמה נמי אתחלתא דגאולה היא וא"כ נ' דהוי כפקידה ומאז יוכלו להקריב וא"כ קשיא לר' יהושע מר"י בן זכאי הא כשיבנה בית המקדש כבר הקריבו גם אשתקד ואם יפרש ר' יהושע התקנה משום השביעית עצמו שאז יקריב העומר תחילה ויאמרו אשתקד הא מ"מ ידעו כבר להכין העומר כיון דהוי בשישית קולות כדאי' שם בחלק בשישית קולות מי הוה וידעו מאז שיקריבו לשנה הבאה והאיך משכחת שיתאחרו בההקרבא עד הערב של י"ז ותירצו דבלא מזבח לא וכוונתם דמזבח לא יוכלו לבנות קודם שבא בן דוד דבזמן כורש העיר נביא על מקומו כדאיתא בזבחים דף ס"ב [ע"א] וא"כ לעתיד ע"כ לא יוכלו להקריב עד שיבנה בהמ"ק ואף שביומא שם כתבו שבנה מזבח במקומו והלא לא יוכל לכוון נ' דר' יוחנן אמרה לענין שיתחייב חטאת לכשיבנה בהמ"ק וכמימרא דר' אלעזר ביומא דף פ' [ע"א] וכשיטתו אז שכיוון מקום המזבח ממש יביא קרבן אך קשה דביומא שם כתבו דלמנחה אין צריך מזבח במקומו ועומר מנחה היא וי"ל בדוחק כיון דבא עמו כבש אף שאינו מעכבו דיינינן העומר ג"כ כמיני דמים וקרינן וחבת עליו.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ולקחתם. וגבי סוכה לא צריך קרא דהא כתיב כל האזרח. הקשה בספר כפות תמרים הא בסוכה נמי כתיב תשבו לשון רבים וגם מש"כ דהא כתיב כל האזרח אטו זה לאו קרא הוא ונ' דאה"נ מתשבו שפיר ילפינן ישיבה לכל א' אך קושייתם לרבי שמעון לעיל דף ו' ע"ב דדריש בסוכות לשון רבים לדפנות וא"כ לא מוכח מתשבו דאיירי דכתיב בסוכות כתב נמי תשבו לשון רבים כמש"כ לעיל דף כ"ז [ע"ב] ד"ה כל איירי דכתב ולקחתם כתב לכם וא"כ לדידיה מנ"ל ישיבה לכל אחד ותירצו מדכתיב כל ודאי דמפשטא דקרא לא נפיק מידי דאימא דהכי קאמר קרא כולם חייבין שיוציא אותם אחד אך הילפותא דמרכתיב כל ילפינן לעיל שם סוכת שותפין וכ' רש"י שם דהיינו שאולה דאי אפשר דמטי פרוטה לכל חד וכו' שהתוספ' שם ג"כ הסכימו לפירושו שכתבו ולפי' הקונטרס ניהא ואי תימא דאחד מוציא רבים למאי בעי פרוטה לכל א' מישראל ישבו בה אותם שיש להם פרוטה בגווה ויוציאו כולם וע"כ דבעי ישיבה לכל אחד.

דף מ"ב ע"א תוספ' ד"ה אמר. משמע דסבירא ליה דמצות אינן צריכות כוונה כו' משמע אבוי קיבלה מיניה. וקשה אכתי הא ר' יוסי גופיה סבר צריכות כוונה בפרק ערבי פסחים והביאו הרא"ש בפ' ראווה בית דין סי' י"א לראייה דהלכה כן ובוה יש לכוון דברי רש"י ד"ה ה"ג הכי קשיא ליה כו' שהקשה בכפות תמרים אם אבוי גופיה הקשה לעצמו הא מדאגבהי אמאי אמרה תחילה ל"ש אלא שלא יצא בו הא לא משכחת

" וגם מאי דחקי לרשיי שלא לפרש דסתם גמרא מקשה כן לאבבי אך דבזה ניהא דהגמרא לא מצי להקשות כן לאבבי דיאמר דאליבא דרי יוסי אמרה ומשכחת שפיר כגון שלא נתכוון וע"כ צריך לומר דאבבי מקשה כן לנפשיי אי בעי לקיומי האי דינא דרי יוסי והוא ידע בעצמו שקיבל דברי רבה דאי צי כוונה וא"כ מדאגבה נפיק ביה.

שם תוספ' ד"ה א מ ר. ועוד דאיירי בהולך אצל בקי ללמוד. ולא נראה להו דקאי אלעיל שמוליכו לבה"כ דא"כ לא הוה השיב טעה בדבר מצוה שההילוך אינו מן המצוה דיכול ליטול בביתו וע"כ איירי שהולך אצל בקי ולא יכול ליטול בלא"ה.

שם רש"י ד"ה א מ ר היה רבי יוסי. המפרכסין אצל המזבח כו'. נ' דבא ליישב קושית הכפות תמרים הא השיב פושע דהיה לו להבחין דבחטאת לא יבדיל כתיב ובעולת העוף שני הסימנין נחתכין כמש"כ רש"י בהולין דף כ"א [ע"ב ד"ה ת"ל והקריבו] ולזה נקט הגמרא בין האגפיים היינו שמכשכשין בכנפיהן וזהו הפירכוס שלהן כדאיתא ב"ד סי' י"ז ומתוך כך בבהילות לא היטיב כל כך לראות הסימנין.

שם רש"י ד"ה לשמור תפילין. שלא יכנסו בהם לביה"כ. ולכאורה קשה עדיפא הו"ל למימר שצריך שיוודע לעמוד מלהפיה בהן כמש"כ באמת בספר התרומה הביאו הב"י סי' ל"ז ונ' דבא ליישב דא"כ הו"ל להש"ס ליפרוך על ר' ינאי בשבת דף מ"ט [ע"א] דקאמר תפילין צריכין גוף נקי מאי קמ"ל תנינא מהברייתא דהכא ולזה פירש רש"י דאפשר לפרש ג"כ לשמור מליך לביה"כ אבל לאמת מודה רש"י לספר התרומה ולכך הביאו רמ"א שם בלא י"א.

שם רש"י ד"ה אוכלין על גופו. אינו נוגע בשום דבר ספק או בספק המטבא את הידים. נ' שצ"ל או בספר.

פרק רביעי.

דף מ"ב ע"ב גמרא גזירה שמה יטלנו בידו כו'. בספר מחנה לוי הקשה על הרשב"א והוא הרימב"א שלפנינו שכתב דבמילה לא גזרו שמה יעברנו משום דיומו ברור וכיון שהוא מחויב מהתורה מעתה לא גזרו לדחות מצותו מעליו מסוגיא דשבת דף קל"ז ע"א דבמילה ג"כ איכא ספיקא אם עושה מצוה דילמא נפל הוא ונ' דאין כוונת הרימב"א משום שודאי עושה המצוה דודאי אספק מצוה דאורייתא ג"כ עבדינן כל מצדקי דמצינו למיעבד אלא כוונתו כעין מש"כ התוספ' דף מ"ג [ע"א] ד"ה לא לענין דלא חיישינן כל כך איום א' דר"ה כמו איום ז' דערבה משום דמצות שופר אינו בטל לגמרי דתוקעין בשני זה ג"כ כוונת הרימב"א בשופר דאין יומו ברור כלומר ודילמא מחר הוא ועבדינן שפיר המצוה או משא"כ מילה דיום ח' ברור וכי לא מלין היום בטל מצות ביום השמיני ימול לגמרי ומה שמלין מחר הוא מצות מילה גרידא ולא משום לתא

דמצות שמיני וזה מדוקדק בדבריו שכתב לא גזרו לדחות מצותו מעליו שהוא שפת יתר פשיטא דהגזירה אהכי היא אבל כוונתו דהגזירה היתה נדחית המצוה לגמרי.

דף מ"ג ע"א תוספ' ד"ה ויעבירונו. וטעם זה לא יתכן דגבי העברה נמי כו'. ונ' בפשיטות דברי רש"י דבבית כי הגביהו ע"מ ליטלו ודאי לא יעמוד למוש בבית קודם שיצא מפתח ביתו אבל בעוד שילך בחוץ שפיר משכחת שיעמוד למוש בינתים וכדאיתא בשבת דף קנ"ג [ע"ב] וברש"י שם ד"ה למיעבד עקירה ומוחייב שפיר משום ד' אמות ברה"י וכן מש"כ רש"י אם היה מונה בכרמלית נמי הכי מתפרש שיעמוד למוש ברשות הרבים.

שם תוספ' ד"ה הא. א"כ לתקנו נמי כל שבעה בביתו כו' ותירצו בדוחק. ונ' הא דתני מתניתין שהיו מחטפין ומכין לא נתפרש מאיזה טעם הא מ"מ יגיע לכל א' חלקו אלא נ' דקאי אלעיל שהיו מלמדין משום גזול והיו בהם שחששו מ"מ שמא יש שלא אמרו כן והיו מהדרין לחטוף את שלהם ממש וזה אמר שלי הוא וזה אמר שלי ומתוך כך באין לידי הכאה וא"כ זה שייך ב"ט א' אבל ב"ט ב' למה להו לאהדרוי על שלהם כיון שאין מכוונין לגזול רק דעתם אם יבא חבירו ויכיר את שלו יהזירו לו לא היו בינתים רק שאול דלכך פירש רש"י במשנה משום גזול ושאל דבכוונה תליא מילתא ושאל כשר לכ"ע בשאר ימים ולא יבא לידי הכאה ועיין במלחמת ריש לולב הגזול דאף במקדש כשרי שאל בשני ובזה א"ש בשלומא ביום טוב א' שפיר היו היכירא שנוטלין בבית דיאברו משום שאסור להוציא בשבת ומאתמול לא יכול להביא שיבאו לידי הכאה משום שאל ואע"ג שכתבו תוספ' לעיל דף ל"ט [ע"א] ד"ה עובר לענין כוונה דהאינו בקי לא ידע כלום וא"כ מדין שאל ג"כ לא ידע מ"מ בזמן התקנה ידעו מזה דהא היו מלמדין וכיון דאז לא גזרו מאז לא נאסר כמש"כ רש"י בסמוך ע"ב ד"ה האינדא אבל בשאר הימים לא מהני הנטילה בביתו דמאי היכירא משום דאסירא הוצאה אי משום זה היה יכול להביאו מע"ש ואי משום הכאה הא בשאר ימים שאל כשר וכיון דאכתי לא מיתרצא להו הנטילה בביתו לא יהא להיכר על איסור הוצאה ויעבירונו ד' אמות אצל בקי ללמוד.

שם תוספ' ד"ה לא. אלא מפרש ר"ת דהוה דייר כו'. דלא ניחא להו לפרש כפשוטו דלמקומו של רב ספרא הוה מגיעין השלוחין בעי"ט ועשה למחרת י"ט ומוציא י"ט הלך לאותו מקום שהוא להלן מבית הוועד שלא יכלו להגיע לשם השלוחין קודם י"ט ועשו ב' י"ט דהא כיון דרב ספרא שאל במדבר מאי והיינו חוץ לעיר שלא יראה אותו שום אדם מאותו העיר א"כ איך היה יכול להלך לשם דיראו אותו בא מרחוק מתוך לתחום ב"ט שלהם, ודברי מהרש"א סתומים ונ' כוונתו דלכפי מש"כ רש"י דהיה בקי בסוד העיבור רק שתוספ' כתבו דזה אינו מועיל שמא יגזור המלכות גזרה ולא ילמדו סוד העיבור אבל מ"מ שלוחין ילכו דבזה אין מרגישין הנכרים א"כ למה ניידי לגמרי מפירש"י הו"ל לפרש כן דהוה דייר

היכא דמטו רק שלוחי ניסן וההמון עם צריכין לעשות ב' י"ט גזירה אטו תשרי אבל רב ספרא דידע גם ע"פ החשבון לא הוצרך לעשות רק י"ט א' פסח דלגב' הוה גזירה לגזירה וע"ז תירץ דלא הוי אומר אנא דידענא דמשמע דמועלת לו הידיעה למעשה בכל אימת שיוודע והא בתשרי שאין מגיעין אצלו השלוחין לא מועיל לו כלום ידיעתו.

דף מ"ג ע"א תוספ' ד"ה אינהו. דבר"ה דלא ידע קביעות החדש אלא בירושלים. הקשה בכפות תמרים א"כ בירושלים גופה אמאי לא היו תוקעין חוץ למקדש ובר"ץ כ' תירוץ לזה משום דברוב שנים לא היו באין העדים בזמן תקיעה דלכך היו אומרים בשחרית שיר של חול ולכאורה ק' הויל לתקן שיתקעו במנחה דאז כבר מבורר דאם באו עדים הוי י"ט ברור וליכא למיחש שלשנה הבאה לא יבואו ויאמרו אשתקד מי לא תקענו השתא נמי נתקע כלומר על סמך שעדיין יבואו עדים הא ליתא דהא יודעין שאין מקבלין מן המנחה ולמעלה ומה"ת יתקעו וניחא ע"פ מש"כ התוס' והר"ן בר"ה דף ל"ב [ע"ב] ד"ה בשעת דמשום אימת המלכות אין לתקוע כי אם כשעושין שאר סידרי דיומא תפללין וקורין וחוזרין ומתפללין וא"כ במנחה אין יכולין לתקוע אך מה שהביא רא"י ממה דהיו אומרין בשחרית שיר של חול אינו מדוקדק דהא מבואר שם בר"ה דבמוסף היו תוקעין ואז אדרבה היו אומרין שיר של י"ט כדאיתא שם דף ל' [ע"ב].

שם בגמרא מלמד שאינו דוחה אלא יום טוב הראשון בלבד. למאי דמוקי בסמוך הך ברייתא כר"א לא ידעתי טעם במקדש דכולהו יומי מה"ת שלא ידחה שבת באינך יומי ובפרט למסקנת תוספ' להייל [לפנינו הלשון שם לכך נראה] דף כ"ט [ע"ב] ד"ה בעינן וראייה דבשבת דף קל"א [ע"ב] קאמר מלולב לא אתי שכן טעון ד' מינים ואי ס"ד דבשאר יומי לא דחי אדניליף מיום א' ליליף משאר יומי דלא דחי ונ' ע"ב לומר דאסמכתא בעלמא היא ומדרבנן קאמר דנמילתו גרידא לא דחי שמא יעבורנו וקשה א"כ מאי פריך אדרשא דביום לימא דאסמכתא היא ועיין ברמב"ן פ"ה בהר סיני בפסוק ביום הכפורים תעבירו ור"ל בפשיטות דלא שייך לסמוך ההיתר דדוחה שבת כל כמה דלא נסמך עדיין האיסור שאינו דוחה שבת אבל הראשון מוקמינן שפיר להאיסור ולדיוקא דשאר ימי לא דחי ועוד נ' דקו' הגמרא כיון דעד השתא דריש דרשי גמורי מלקחתם ומלכם אמאי שביק בביום העיקר דרשא דולא בלילה ונקיט האסמכתא אך לכאורה מ"נ כל כך בפשיטות דצריך לדרוש לרבנן מביום ולא בלילה אף דבסמוך אמר כי היכי דלא ניליף ז' ימים מסוכה היינו משום דמסיק דר"א דריש מביום דרשא גמורה וא"כ ע"כ רבנן נמי דרשי מיניה וע"כ היינו דלא ניליף מסוכה אבל לפי ההוא מנ"ל כלל דדרשי מיניה ולא בלילה דהא במסקנא גם כן לר"א לא איצטרך קרא שלא ניליף מסוכה ונ' ע"פ מה דאיתא לעיל דף כ"ז [ע"א] דר' אליעזר דריש מהשבו א' ביום וא' בלילה ובפרט למש"כ תוספ' שם [ד"ה חזר בו ר"א] דמעיקר מילתא לא הדר בו ר' אליעזר וא"כ עיקרא דמילתא

דסוכה נוהגת גם בלילה נפיק מתשבו רק דהויא מה דירה אי בעי אכיל לכך אתי ג"ש דזי ימים וא"כ לדידיה הג"ש לא נתקבלה לעיקר דרשא רק לגלוי מילתא דמה דמרבין הכא מתשבו הוא חובה דצריך ע"כ לאכול אבל רבנן לא ילפי מתשבו כלל רק דהתם לטעמי' דר"א מהדרי אימא מה דירה אי בעי כו' וכמ"ש"כ תוס' הכא ד"ה וסוכה וכל עיקר ילפותא דגם בלילה מפקי מהג"ש לפיז א"ש לר"א לשיטתו לא צריך למעט בלולב לילה כי היכי דלא ניליף בג"ש מסוכה דהא הג"ש לדידיה לא נתקבלה לעיקר דרשא משא"כ לרבנן דנתקבלה לעיקר דרשה בסוכה ממילואים הדבר מוכרח דביום אתי לולא בלילה כי היכי דלא ניליף בהג"ש סוכה מלולב ופריך שפיר דשביק עיקר דרשא ונקט האסמכתא כנ"ל. אך עדיין קשה הא בהראשון נמי שביק עיקר דרשא דדרשינן מיניה בפסחים דף ה' [ע"א] בשכר ג' ראשון כו' ע"כ נראה דדרשות תלויות הן דרש"י בפר' בהר מביא דרשא מת"כ תקיעה דבעשור לתודש דוחה שבת ואין תקיעת ר"ה דוחה שבת והא לשופר ולולב חד טעמא הוא שמא יעבירו וא"כ לתך ברייתא לא איצטרך הראשון לשלא ידחה השבת בשאר ימים ודריש מיניה בשכר ג' ראשון ובוזא יש ליישב מה שהקשה בספר כפות תמרים על הרמב"ם דהעתיק דרשא דביום והא לא אתיא אלא כר' אליעזר ואמינא כמ"ש"כ בתחילה דלא שייך למידרש היתירא כל כמה דלא ידעינן איסורא והיינו לבריי' דהכא דל"ל הך דרשא דתעבירו שופר הנ"ל מדדרשה לאיסור שבת מהראשון אבל הרמב"ם נקט לעיקר דרשא דתעבירו שופר וא"כ כבר ידעינן איסורא מהתם ושייך שפיר לסמוך אביום היתירא דדחית שבת ביום ראשון.

שם ע"ב רש"י ד"ה הא ידנא נמי. כדי לפרסמה כו' שהרי לא גזרו עליה בז' כו'. הא דנקט לפרסמה לכאורה מיותר דלמסקנא לא צריך לזה אלא דלא לעביר בראשון ולאחר חורבן ראשון ושביעי שווין ומעיקר דינא ראוי ליטול בשבת דליכא משום שמא יעבירו כיון דשלוחי ב"ד מייתי אך כוונתו כיון דמנהג נביאים לא יכולנו לקיים דבכל אדם איכא למיחש שמא יעבירו ובשלוחי ב"ד לא נתקיים מנהגם רק פירסום וזכר דהיה במקדש דאורי' ומש"כ תוספ' בד"ה שלוחי דהוא דחוק והיינו כפי מה שהבינו הם דמשום כהנים זריזין וזה לא שייך האידנא אבל כוונת רש"י נ' דהיינו דהמצוה מסורה לב"ד והם מוסרים לכהנים ומזהירין לשלא יעבירו ברשות הרבים וה"ה בזמן הזה ימסרו הבי"ד הערבה לאנשים מיוחדים ויזהירום על כך והוקשה לרש"י למסקנא דעיקר הטעם דדחי ערבה שבת משום שלא שייך בה כלל שמא יעבירוה א"כ תיקשי נמי אלולב כל ז' לידחי שבת כה"ג דיטלו רק שלוחי ב"ד דהא בערבה נמי עתה המצוה היא בכל אדם ואפ"ה פריך דיעשו תקנה במצות א"כ ה"ה בלולב וע"ז אמר שהרי לא גזרו בז' שעל הז' לא נגזר מעולם אבל לולב בשאר ימים כבר נגזר בזמן המקדש לא נוכל עתה להתיר ואומן המקדש גופיה לא תיקשי דהיה להם לתקן ע"י שלוחי ב"ד דאו היה דאורייתא וחיישינן יותר דאתי למיסרך ויאמרו דאין צריך נטילה בכל א'.

דף מ"ד ע"א תוספ' ד"ה ו ה א. שמא פעמים עלה כו'. פי' אבל לפירש"י עדיין קשה דליכא למימר דאותו דגמין היה בפעם הראשונה דאז לא שייך שר' יוחנן יאמר לחזקיה מה שאמר ר"כ דמסתמא הוא אמר רב כהנא לחזקיה עצמו כיון שהוא היה רביה דר"י ור' יוחנן היה רק תלמיד.

שם ע"ב תוספ' ד"ה כ א נ. דמשמע אבל ציבור גומרין אותה אפי' בשאר ימות השנה כו'. אבל בל"ז לא הוה קשיא להו לדעת היש מדקדקין דלא מברכין אהלל דר"ת דלדידהו בל"ז לא שייך לדקדק מידי מהי"ח ימים אבל שאר יומי דהא אינהו ליתנהו כלל בתקנה דאפי' ברוכי לא מברכין עליה אבל לפירש"י דמברכין שפיר הוה קצת דומין להי"ח יומין דהא מברכין וצוננו ושייך שפיר למידק הא שאר יומי קשיא להו שפיר.

שם בתוספ' ד"ה ש ל ש ה. ששלשה בדין יוצאין מקלח אחד. מהר"ם [כתב] הגירסא ששלשה עלין [כו'] ואינו נראה דלמה שינו לשון הגמרא הו"ל לומר יוצאין מבר אחד וגם לא שייך לומר שעלין יוצאין מקלח דקלח הוא למטה חיבור הענפים ומהענפים יוצאין העלין ונ' דמלת בר אף שפירושו ענף אבל מ"מ הו' בהוראה אחרת דענף נקרא ענף יחידי כמו שהוא בתלוש כמש"כ רש"י לעיל דף ל"ד ע"ב ענף חד כו' אבל בדים נקראו חיבור ענפים שיוצאין ממקום אחד ולכך לא מצינו בקרא בר בלשון יחיד על ענף אחד ורא"י מקרא דיוחזקאל י"ז [פסוק ו'] ותעש בדים ותשלח פארות אמר שעשתה חיבור הרבה ענפים שממנו יצאו הפארות וכן שם י"ט [פסוק י"ד] ותצא אש מטטה בדיה קרא להענף יחידי מטטה בדי' כלומר מטטה של חיבור הבדים וזה שפירשו התוספ' דיוצאין מקלח אחד והן מחוברין דאם היו נפרדין היה קורא להו ר"ג ענפים או שוכי והיינו ע"פ מש"כ הר"ן דלכך לא סגי בחדא משום דלפעמים נוטלין אותה לערבה שבלולב ושם בעינן ב' ערבות אבל א"כ לא הוה היכירא לכך נוטלין שלשה אבל עדיין היה קצת פקפוק לערבה שבלולב וכעין מה דאיתא לעיל דף מ"ג ע"ב דשם סגי בב' ולזו בעי ג' לכך נוטלין בקלח א' ויוצא ידו הכל דפקפוק לא הו' דאדרבה לולב אין יוצאין בכה"ג הנפרדין בעינן ואם יצטרך לולב יפירדם ומ"מ אם היו רק שנים לא היה היכירא דהם למצות ערבה דיאמרו דלולב נוטלין ויפירדם לכך בעי ג' ומשמע ליה לר"ג הכי מדמזכיר לערבה זו בכל מקום בלשון יחיד והיינו משום שהוא קלח אחד. ודבריו הר"ן שם תמוהים שהעתיק לשון רש"י שבאלפסי שיש בכל א' ג' עלין לחין וא"כ היאך כתב משום שלפעמים נוטלין לערבה שבלולב הא ללולב פסול בכה"ג דהוי נפרצו עלי' כמו שפי' הר"ן גופיה דהיינו שנשרו רוב עלין. ע"פ האמור יובן היטיב דברי הרא"ש בפרק לולב הגזול סי' י"ד שהביא הב"י בס' תרמ"ו בשם הרא"מ שתמה עליו מה שהביא מגמרא דאילו מציאות דבדים היינו קנין דאדרבה שם אמר בהדיא מאי בדי שוכי דכל דחלו ביה מידי בר קרי ל"י כי ההוא דאמרנין אפילו עלה א' בבד א' ומה שתירץ הב"י שם תמוה דבהדיא איתא שם בהרא"ש סי' ה' דמנין

המחטין לא הוי סימן דמנן כל המחרוזות שוה אבל נ' דיש לדקדק שם
 דהביא הגמרא דברי רב ששת ושביק דרב נחמן דזה הוי עדיפא דהוא
 מבדי אבדי דהתם ולא מבד אבדי ויותר קשה דעדיפא היה לו להביא
 מברייתא דלעיל בהדס ונשתתירו בו ג' בדי עליון לחין מלהביא מימרא
 דאמורא המאוחרת וגם מה שהוצרך לראוי דבדי ששני מקראי הן
 ביחזקאל כנ"ל אך נ' דשוכי הן יתירות וברייתא שם הגורסא שיכי וברא"ש
 סיכי והיינו יתד דתלי ביה מידי כמו בשבת דף קל"ה [צ"ל קל"ז ע"ב]
 תלא כוזא בסיכתא ובדי מחטין הן כמין יתד שתוחבו בנקבי המחט
 ותלוין בו וזה שאמר מאי בדי דלא נראה לפרש כמו בדים דקרא דהוא
 חיבור הרבה ענפים והבדי מחטין הם כל אחד בפ"ע לכן קאמר שיכי
 ולכך לא מביא מרינ' דשם פירושו ענפים וכמש"כ התוספות וכן ברייתא
 דהדס הוה מפרשינן ג' בדים היינו ג' ענפים בקלה אחד והו' מיושב מה
 שדיקדק הרא"ש שם אפירש"י מאי קאמר ונשתתירו בו כו' הלא מתחילה
 אינם כ"א ג' ומה שכתב עוד הרוב עליו משמע דקאי אהדס אחד ואיך
 קאמר ונשתתירו בו ג' ובהכי הוה נחא דאיירי כדרך שתולשין קלה אחד
 שבו כמה ענפים והכשירין שבו לחובה והשאר לנוי כמו שכתב הרא"ש
 בפרק לולב [הגזול] סי' י"ד בשם הרמב"ם ובשם רב נטרונאי אהדס שוטת
 ונקטה הברייתא כה"ג דאי הוה נקטה סתמא בענפים מפורדן הו"א דאיירי
 שהם כבר בלולב באגודה או כשר אבל לכתחילה אין לזקחין אותן ללולב
 אף שהן כשירין וכעין מש"כ הר"ן במשנה דלולב הגזול במחלוקת הרמב"ן
 והראב"ד ביבש בשני שאע"פ שר"י מכשר היבש מודה הוא למצוה מן
 המובהך לח בעינין לכך נקטה כה"ג דעדיין אינן בלולב דהא לולב נפרדן
 בעינין אפ"ה שרי לכתחלה לזקחן ללולב וזה באמת נ' נכון בדעת רש"י
 ולכך מביא מרב ששת דשם ליכא לפרש בד ענף דענף יחידי אינו קרוי
 בד כנ"ל אלא ע"כ להוראה זו נקרא בד שנתלה בו העלה וכן נקרא ליתד
 בד ושפיר כ' הרא"ש שאותו מקום כל שהוא שהעלה תלוי בו נקרא בד
 וזהו הקרן בהדס, ובוה יובן מש"כ רש"י ד"ה עלה אחד וכי אמר לעיל
 ג' טפחים כו' דמה בעי בזה ורש"י אינו אחראי להביא הדינין וגם מהיכן
 ראה לומר כן אדרבה הר"ן כתב ששיעור ארכה כשל הלולב מדלא מצינו
 שהיקילו בה בזה ולהג"ל נחא דרש"י מפרש ג"כ דלמקום תליית העלה
 קורא בד ובלומר שאין צריך רק כל שהוא מענף כדי תליית ענף א' וכמו
 שסיים וכתב כל דהוא סגי וע"ז הוצרך שפיר לחלק בין ההיא דלעיל דבעי
 שיעור לארכה והרא"ש ג"כ לא כ' כלום ששיעור ארכה והיינו כפירש"י
 ולכך השמיט הטור דעת הר"ן ויש לתמוה קצת על הב"י בס"י תרמ"ד
 שהביא דעת הר"ן ופסק כן בש"ע והרי הרא"ש חילק עליו ורש"י מסעיין
 ל' והיותר תימה על הרב"ז לפי פירושו דמקום שתלוין בו כמה דברים
 נקרא בד והיינו הקן א"כ איך הביא שם בכ"מ הגמרא לראוי מעלה א'
 בכד א' בערבה והא בערבה לא שייך לומר קן דעלים יוצאים כל הר
 לתודי' בהיקף הגבעול ומאיה טעם נקרא בה שם בד על המקום שהעלה
 יוצא ממנו.

דף מ"ה ע"א גמר' כל הנוטל לולב באגודו כו'. להאי פירושא אסרו חג הוא מלשון יחוגו וינעו על שם שמנענעין בו. שם ע"ב גמר' הא דמסתכלי באספקלריא המאירה וכו'. הקשה מהרש"א בחירושי אגדות הא איתא ביבמות כל הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה חוץ ממשה ותירץ דחכם עדיף מנביא ודבריו תמוהין הא פריך עלה בב"ב דף י"ב [ע"א] אטו חכם לאו נביא הוא ופרשי' שם מכלל דמעיקרא לא היתה נבואה לחכמים בתמיה אך נ' דקושתו אינה כלום דלאחר מיתה שאני ומשה זכה גם בחייו לראות באספקלריא המאירה. שם גמר' לא פחות עלמא מתלתין ושיתא צדיקי וכו'. ונ' דהיינו ע"פ מש"כ תוספ' ד"ה סביב ד"ה אלפי דרי היינו קנים בספר יחזקאל וקנה הוא ו' אמות ואיתא בעירובין דף נ"ג [ע"א] כשהיינו לומדין תורה וכו' היינו יושבין ששה באמה א' וא"כ בקנה יושבין ל"ו והיינו דארא ראשונה רואי פני המלך.

דף מ"ו ע"ב תוספ' ד"ה אתרוג בשביעי. וצריך לומר דה"ק מטביל בה היום ונפיק בה למחר פ' וא"כ גם קושי' הראשונה לק"מ דאותו אתרוג היה מיוחד ליום ב' ולא נטל אותו עדיין וא"כ לא אסרינן הכא לכ"ע קודם המצוה אלא במיוחד למצות היום ואע"ג דרב פפא סבר למצותה איתקצאי ואפ"ה סבר בז' מותר משמע אבל בשאר הימים אחר זמן שחרית אסור וע"כ היינו משום מצות יום מחר היינו משום שעכ"פ כבר בירך עליו גם היום אבל במפורש רק ליום מחר שרי היום אפי' לאכלה כולה משום דמיפסקי לילות מימים.

שם גמר' מאי שנא סוכה מאי שנא אתרוג. הא דלא הקשה בל"ז תיכף אמימרא דר' יוחנן דמאי שנא הא מהא נ' דהו"א סוכה דאורייתא אסור בה"ש שלו ואסור לכל יום ח' אבל אתרוג בזה"ז דרבנן בז' ואע"ג דעבדינן זכר למקדש ולפי' בזמן המקדש הו' אסור בח' לא עבדי זכר אלא במצוה ולא באיסורא אבל השתא דקאמר באתרוג של תינוקות משום דחיובן אינו אלא הינוך דרבנן שרי אפי' בז' בזמן המקדש א"כ בזה"ז דגם לגדולים דרבנן הו' ג"כ להתיר בז' וצ"ל ע"כ דבהא נמי עבדי זכר למקדש וא"כ אי אז היה אתרוג אסור בח' א"כ גם עתה היה לאסור משום זכר וע"כ דגם דמקדש היה מותר בח' ופריך שפיר מ"ש. ראיתי בספר מהנה לוי הנדפס אצל הפלאה על קידושין שהקשה על הר"ן שתירץ דלא אמרינן באתרוג בח' מיגו דאיתקצאי משום דבה"ש גופי' אינו זמן אתרוג דהוי ספיקא דרבנן דאכתי ק' בהפריש ו' אתרוגים אמאי מותר אתרוג דראשון לשני הא בה"ש דראשון הוה ספק דאורייתא ואישתמיטת' מש"כ הר"ן בפ"ק דביצה הביאו הב"י בס"י תרס"ה דה"ט כיון דהפריש לכל יום הו' כאילו התנה בפירוש והביאו המג"א ג"כ שם בטו"ק הסימן אלא שכתב עליו דלפי מש"כ לעיל אין צורך לזה אלא אי לאוכלו לאלתר פ"י לדעת התוס' והרא"ש דלא אמרינן מיגו מהמת יום שעבר ובסוכה ה"ט דאמרינן משום דמ"מ אכיל בגווה אבל אתרוג אע"ג דנוטלו בה"ש כי לא נטל שחרית מ"מ כיון דלא שכיח

ואין דרך ליטלו אז לא מקצה לי לבה"ש וזה הטעם א"ש אפילו ליום הראשון אבל הר"ן לשיטתו דתירץ משום ספיקא ע"כ צריך לתירוץ דהוי כאילו התנה. ובספר מחצית השקל שם ריש הסי' כתב דדעת התוספ' ורא"ש ג"כ דלכך אתרוג שרי דאין היי' ליטלו בין השמשות וליתא דא"כ אכתי צריכין לת' דכאלו התנה משום יום ראשון כנ"ל אלא ודאי משום דתוספ' סברי דנוטלו בה"ש וזה כוונת המג"א לעיל ריש סי' תרנ"ב שלא החליט הדבר ליטלו בה"ש דחשש לדעת התוספ' וכן מצאתי לריטב"א לרף מ"ז ע"ב שבי' מיהו לא היה דעתו להקצותו אלא ליום השביעי שהוא ברור אבל לא לבה"ש שאין דרך לצאת בו ומה שכתב אח"כ דהא אם לא נטל בה"ש שוב אינו נוטל הוא טעמא באפי נפשה כדעת הר"ן וצ"ל או י"ל דהא אם לא נטל וכו'.

שם גמרי' לא ליקני אינש הושענא לינוקא וכו'. כי הריטב"א בשם התוספ' דבמתנה ע"מ להחזיר שרי דהא כיון דאין יכול להקנות ממילא לא יקיים הנאו וליתא להמתנה מעיקרא כלל והקשה עליהם דכל סתם מתנה בלולב היינו ע"מ להחזיר ומדלא שרינן בינוקא משמע דאפילו בע"מ להחזיר ליכא שריותא ונ' דלזה סמכי' לאידך דר' זירא דק' לי איך החליט לאסור בינוקא והא משכחת על מנת להחזיר ע"ז אמר דלא לימא דיהיבנא לך ולא יהיב וכו' וא"כ דע"מ להחזיר כיון דידע בעצמו דהקטן לא יוכל לקיים תנאו א"כ אומר שנותן לו ובדעתו שאינו נותן לו כלום.

דף מ"ח ע"ב תוספ' ד"ה מנא. דמנלן דמי השילוח בעי ומפרש מדכתיב ממעיני הישועה. וק' למאי דפסק הרמב"ם פ"ה מהלכות ביאת המקדש הלכה י"ב דגם מי מקוה כשירין לכיור א"כ איך היו ממלאין מן הכיור בנשפכה וצ"ל דהך משנה נישנית אחר שעשה בן קטין מוכני לכיור וס"ל לתוספ' דהוו משקעין לי' במעין וממילא היה דינו כמי מעין.

שם רש"י ד"ה אתי לא שחורי. לפי שפעמים שמחליפין. לא ידעתי א"כ דע"כ בטעות נעשה זה לפעמים ומה שייך לזה דאם עירה של יין לשל מים יצא אטו אי לא הו' יצא לא היה אירע טעות ולולא דבריו היה נ' דה"ק כיון דיצא א"כ בעת הדחק שהיו המנסכין מרובין נוסכו ג"כ לתוך המערבי יין ולכך השחיר.

שם רש"י ד"ה נפגמה ע"י אבנים וכו'. וא"כ למה נקט באתרוגיהן דעדיפא הו"ל למיטר שרגמהו באבנים ובוה יובן הגמרא ביומא דף כ"ז [ע"ב אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא] דע"כ אתי לאשמעינן זמן ניסוך המים ומדויקין דברי רש"י שם ד"ה באתרוגיהן.

דף מ"ט ע"א גמרי' פרחי כהונה וכו'. נ' דקרי לבהורי כהונה פרחי ע"ש פרח מטה אהרן.

דף מ"ט ע"ב גמרי' אין לך דבר שנעשה מצותו ומועלן בו. פי' היינו מעילה ממש ליתא אבל מ"מ אסור בהנאה דהא טעון שריפה ומכאן ק' על מה שכתבו התוספ' ביומא דף נ"ט [ע"ב] ד"ה והרי דבתרומ'

הדשן ליכא מעילה כי אם איסורא וחשיב ליה לנעשה מצותו ומעלין והכא חשיב ליה באין לך דבר כו'.

דף ג' ע"א תוספ' ד"ה ו"א. והא דאמרינן בפ' כל שעה כו'. הקשה מהרש"א הא התם מסיק דאמר מר הוי' לחומת עורה פסולה והיינו כדאמר במנחות משום דעשיתו בכלי פנים מיהא בעי ולא משום יוצא ובפשיטות יש לומר כיון דלא מיתרצא התם אלא משום דאמר מר כו' והוה התניא כוותיה דר' יוחנן ונהי דאברייתא זו לא חייש ריש לקיש דמצי אמר דלא מיתניא בי ר' חייא ור' אושעיא אבל הך בריית' דכל שעה ודאי מדויקת היא דשקיל וטרי מינה התם טובא ותוקשי מינה לר"ל דקתני שאין לשון בפושרין מאי שנא ממנחות ולדידיה לא מצי לתרץ דבמקום זריזין איתא וע"כ צ"ל משום שנתקנת בכלי דלא ליפסול ביוצא אבל נ' דאישתמיש ליה למהרש"א דברי תוס' דשם מש"כ בשם ר' אפרים הגיבור משום קושייתם דבמנחת מאפה לא הוי עשיתו בכלי שרת דאינו נבלל בשמן אם לא משום שנמרד בעשרון של קדש והיינו דקשיא להו להתוספ' שפיר.

פרק המישי.

דף נ"א ע"א תוספ' ד"ה כתנא י. דהכא מסקינן דכ"ע עיקר שירה בפה והתם קתני רישא כו'. דתוס' סברי דרב ירמיה בר אבא נמי לא פליג בסברא על רב יוסף דאי עיקר שירה בפה לא דחי שבת אלא דכ"ע סברי בכלי ולכך דחי לכ"ע בקרבן וקשיא להו מסיפא דמתני' ותירצו דו"א אלא דאפי' עיקר שירה בפה נמי דחי לסברת ר' ירמיה אבל בירושלמי תירץ דגם לרב ירמיה בהא פליגי רבנן ורבי יוסי ברב יהודה דר"י ב"י סבר עיקר שירה בכלי וכיון דאיכא בקרבן לעבודה דחי ג"כ בשואבה וה"ה לחליל ורבנן סברי עיקר שירה בפה ואפ"ה בקרבן גופי' דחי בכל השנה בכינורות ונבלים וצילצל אבל שואבה דהוא שמחה יתירה לא כיון דאין לכלי עיקר בשום מקום וה"ה לחליל דהוא נמי לשמחה יתירה משום הלל שגומרין באותן הימים.

שם תוספ' ד"ה מעלין. ומיהו גם לפי מה שפירשתי שם יש ליישבו. פי' דלפי מה שפירשו הכא יש ליישב שם ג"כ דהגמ' ס"ד תיכף דבמעשה שהיה פליגי רק דא"כ מאי נפקא מינה ולזה מסיק התם בקוצר דנ"מ להעלות ליוחסין.

שם ע"ב גמר' בראשונה היו נשים מבפנים ואנשים מבחוץ כו'. סברו בתחילה כסברת רב כהנא בקידושין דף פ"א ע"א [אנשים מבחוץ כו' אין חוששין משום יהוד כו'] ואח"כ כדתני במתניתא שם. דף ג"ב ע"ב גמר' אילמלא ג' מקראות כו' ואשר הרעותי כו' כחומר ביד היוצר כו' והסירותי את לב האבן כו'. במדרש רבה סדר כו' תשא פרשה מ"ז איתא בא וראה היוצר הוה אם יעשה חבית ויניח

שם תוספ' ד"ה וא מאי. בלא רב ספרא היה יכול להקשות בן. ונ' ע"פ משי"כ בשבת דף כ"ג [ע"ב] ד"ה הדר ועיי' במנ"א ריש סי' תרפ"ד. דהיכא דאפשר למיעבד תרווייהו תדיר עדיף משא"כ בהפטרה א"כ אי"ש בל"ז ודאי אסיק אדעתיה משום פירסום ר"ה אבל אומרין של ר"ה לרב אחא דאומרין תרווייהו שפיר הו' לן להקדים התדיר ות"י דס"ל אפי' בכה"ג מקדמינן הפירסום אבל למסקנא ליתא לד"ר"א וסברת התוספ' דהתם מוכחת בסוגיא דהכא ונפיק מקרא דלקמן שהוקשו כל חדשים כולן זה לזה ש"מ שאומרין של ר"ה דאלי"כ הוה ליה לקרא לומר שבתותיכם ושהוקשו כל השבתות דבשבת של ר"ה נמי אומרין רק של שבת אלא ע"כ דקורין של ר"ה.

דף נ"ה ע"א רש"י ד"ה ולרשע אמר. על שחג הסוכות זמן בל תאחר הוא לג' רגלים כסידרן וסוף המזמור זוכה תודה יכבדנני כו'. וז"ה אליבא דר"ש בריה דר' [ע"ב] וא"כ הוא דלא כהילכתא דהרמב"ם בפרק י"ד מהילכות מעשה הקרבנות פסק כת"ק ולולא דבריו היה נ' ע"פ מה דאיתא בביצה דף י"ט [ע"ב] אין מביאין תודה בחג המצות מפני חמץ שבה ולא בעצרת מפני שהוא י"ט אבל מביא אדם תודתו בחג הסוכות ועיי' רש"י שם ד"ה כי פליגי דקא אתא לאשמעינן עצה טובה שאם לא יביאנה עכשיו יצטרך לבוא בשבילה לירושלים וזה מדויק בקרא בסוף המזמור זוכה תודה כלומר אע"פ שאינו עושה רק הזבחה כגון בסוכות דבל"ה הוא בירושלים יכבדנני בו אבל ושם דרך שלא הביא בחג הסוכות ועולה בשבילה לירושלים אראנו בישע כו' ונקט הך לישנא משום שהיא באה על נס מבשרו שיראנו עוד בישע כו' משום שתודה באה על נס נסתר ג"כ כגון חולה ונתרפא ואינך אבל מפני שהוא שם דרך והוא בגלוי וכדאמרינן בפסחים דף ע"ב מה דרך בגלוי השכר מדה כנגד מדה שיראנו כלומר נס גלוי וניכר.

שם ע"ב מתני' בשלשה פרקים כו'. הא דלא נקט רגלים נ' משום דנקט נמי לחם הפנים וזה לא הו' ברגל דוקא אלא גם בשבת הסמוך לו כדלק' דף נ"ו [ע"א] לכך אמר פרקים.

שם רש"י ד"ה אימורין ומאי שוות איכא. נ' דדיקדק רק אתיבת שוות משום דאעיקרא דמילתא לא קשיא כלל דילמא קאי באמת אהקרבתן אבל אי"כ מאי שוות הא בחג כשאלו הקריבו פרים האחרים הקריבו כבשים ושנים מהם שלא שילשו כלל בפרים וע"כ דקאי אעורות וחזה ושוק דאין חולקין קרבן כנגד קרבן.

דף נ"ו ע"ב רש"י ד"ה כדי שיראו נכנסין. טעמא דמתניתין כו' וגמרא היא. כוונתו דאי הבריית' קיימו באפי נפשה הכי הו"ל למתני בתחילה הכלל נכנסין חולקין בצפון ויוצאין בדרום ואח"כ לפרש טעמא דמילתא אלא השתא מדנקט תיכף הטעם ש"מ דאמתני' מיתניא וזה שכתב וגמרא היא דזה פירוש גמרא בכל מקום כמשי"כ רש"י בסוטה דף מ"ד ע"א ד"ה גמרא.

פרק ראשון.

דף ב' ע"א תוספ' ד"ה מאי מתי. שמא יחזור הדבר לקלקולא או משום מנהג כו'. מדבריהם נראה כשני טעמים ובביצה שם הדא טעמא הוא הזהרו במנהג אבותיכם דילמא גזרו מלכות גזרה ואתי לקלקולי ונ' ג"כ המשך דבריהם דבאו ליישב כיון דמ"מ יתבינן בסוכה ואמאי לא הוי סימן קללה לזה כתבו כיון דאינו אלא משום ספיא תו לא הוי סי' קללה כאומר איני רוצה בשימושך דאדרבה קמי שמיא גליא דהיום שמיני ואין מן הצורך לישב בסוכה לכך מוריד לנו הגשמים וכתבו דאע"ג דבקויאנן כו' והוא ע"פ הרמב"ם פ"ו מהלכות י"ט הל' י"ד דבזמן הזה שאנו יודעין החשבון אין יכול להתנות מ"ט לחבירו דדינן כודאי וא"כ אתני הוא סי' קללה ולזה כתבו ב' טעמים כיון דהוא רק משום קלקולא וזה עיקור השימוש א"כ אם נשב בסוכה ונצא אח"כ בשביל הגשמים מ"מ כבר נתקיימה כוונתנו דאם לשנה הבאה ישתכח חשבון העיבור נדע שאינשתקד ג"כ ה"י עלינו מצות סוכה בשמיני ועוד טעם אחר כיון דהוא רק מנהג לא הוו תו סי' קללה כל כך דאינו רוצה בשימושינו דלא הוי שימוש כל כך והא אדרבה הא כל ו' שה"י שימוש גמור ה"י חפץ בו ולא הוריד הגשמים.

שם רש"י ד"ה ואמר ר' יוחנן. שלא נמסרו לשליח א' ביחד. הקשה בע"י דזה לא משתמע מהני קראי ונ' להגיה במקום ביחד צ"ל ביחוד שאין להם שליח מיוחד שהי מסורין בידיהן אלא שהם ביד המקום וכשצריך לכך נותנין למי שנודמן והיינו כמש"כ התוספ'.

שם תוספ' ד"ה וישמע. וכמו ההיא וישמע אליה כו'. הא דלא יהקשו מקרא קמא דהוי כמו יפתח ד' משום דלכאורה הו"א דהגמרא חישוב היכא שהמפתח ביד המקום וגם האצור בתוכו ניתן בעצמו כמו בגשמים דכתב לתת שלא נכתב כינוי נסתר ותחית המתים נמי כתוב אחריו ובהעלותו אתכם אבל הכא מצינו לפרש שיוציא אחר ולזה הקשו מושימע דכתיב נמי ויפתח דיש לפרש ויפתח אחר ואפ"ה מית ל' הכא. שם ע"ב רש"י ד"ה פותח את ידך ולא שליח. ע' במהרש"א ונ' משום דקאי אלעיל ואתה נותן ונמשך גם לכאן ואתה פותח ואמרינן בקידושין דף מ"א [ע"ב] לר' שמעון אי לאו דכתיב בתרומה גם אתם הוה דרשינן מאתם ולא שלוחכם ה"נ דייק ואתה ולא שליח.

שם ע"ב בגמ' ור' יוחנן [כו'] אמר לך גשמים היינו פרנסה. הקשה בפרשת דרכים דרך ד' דרוש כ"א ד"ה והנה דלקמן דף ט' [ע"א] מחלק ר' יוחנן בהדיא בין מטר לפרנסה ואישתמיט מיניה דברי רש"י שם [ד"ה מטר] שמפרש פרנסה היינו שובע יותר מדאי והאריך בנראה שבא ליישב זה ובוה מתורץ ג"כ מה שתמה על הסוגיא דב"מ דף פ"ז ע"ב דמה שנתן הקב"ה המן בעצמו היה בזכות אברהם הא לא היה אפשר בענין אחר כיון שלא נמכר לשליח וז"ל לפי דברי רש"י מצינו

לומר דהך פרנסה כעין מן דהיינו שובע יותר מדאי שפיר נמסר ביד שליח רק משום מדה כנגד מדה נתן בעצמו.

שם תוספ' ד"ה אי ב ע י א. ומ"מ אי בעי עביד ליה בליליא. קי
הא אמרינן ביומא דף כ"ז [ע"ב] דזר חייב אשני גזירין הואיל ועבודת
יום היא ומוכה דאעבודת לילה אינו חייב מיתה ואילו בניסוך המים
תניא שם דף כ"ד ע"ב המנסך ג' לוגים מים חייב ואהא ליכא לשנויי
כדמשני שם דף כ"ז [ע"ב] אתרומת הדשן עבודה דיממא היא דהא
אלילה הראשונה קאמרי ואכתי לא נקרב תמיד של יום טוב.

שם תוספ' ד"ה ד א מ ר. וסבירא ליה דניסוך לא הוי עד בשני.
בוה מיושב מה שדחק רש"י לקמן דף ג' [ע"א] ד"ה אלא על דלא מוקי
כר' אליעזר.

דף ג' ע"א גמר' וניסוך המים כל שבעה הלכתא גמירי
לה כו'. דמעיקרא ס"ד דגמרא דלכ"ע נפקא להו ניסוך המים מהסך נסך
והא דמוקמינן בחג משום דמצינו שבאין בו די מינים לרצות על המים
וקשיא ל"י שפיר כיון דקרא סתמא כתיב הוה לן לאוקמי מסברא איום
א' כיון דבאינך הוי ס"י קללה ומשני דהלכתא גמירי דכל ז' בעי ניסוך
ותו ליכא לאקשווי מסברא דסימן קללה כיון דגמירי בהדיא כל ז'.

שם גמר' אי ר' יהושע נימא חד יומא כו'. מש"כ מהרש"א
דמאי דקאמר אי ר"י נימא חד יומא היינו יום אחרון אינו נראה בלשון
הגמרא דחד יומא משמע מהנך ז' דחשיב אלא נראה דודאי למסקנא לא
פליגי ר' יהושע דמתניתין ודבריייתא דא"כ הו"ל לגמרא למירמא אהרדי ולימא
תרי תנאי אליבא דר"י רק לס"ד קאמר הכי כל ז' מני אי ר"י כלומר
ודאי ר' יהושע דמתניתין לא דאיהו קאמר בשמיני וזה אינו כלל בחשבון
הוי ימים רק ר"י דבריי' ונימא דפליג אר"י דמתני' וסבר דגם בו' לא
הוו סימן קללה כיון דיכולין לירד מן המנחה ולמעלה דבלא"ה מוריד
את הכלים כדאיתא בסוכה דף מ"ח [ע"א במשנה] אכתי הוא רק חד
יומא מהנך ז' ומה שהעתיק רש"י בד"ה אלא ר' יהושע היא דאמר
משעת הנחתו היינו משום דב"י עסיק המקשן אבל באמת דאין נ"מ
בינו לר"י דמתני' כלל ומה שנכתב בדברי רש"י דהיינו בשביעי נ"י
הוא שלא בדיקדוק ובספריע ישנים אינו דלמסקנא ר"י דבריייתא נמי
סבר בשמיני וכן בסמוך דקאמר אלא ר"י דבריייתא כלומר ונימא דפליג
אדמתניתין אדרבה אי פליג הא אמר משעת הנחתו ויכולין רק להקדים
אליב"י ההזכרה אבל לא לאחר עד מוסף אבל לאמת הכל חרא ומשעת
הנחתו היינו אחר יום ההנחה דהוא בח' וכמש"כ רש"י לקמן דף ד' [ע"ב]
ד"ה ר' יהושע היא.

דף ד' ע"א תוספ' ד"ה שלשה. דלא מזווגין לה אלא כפי
מעשיה כו'. וצ"ל דהוי זיווג שני כדאיתא שם ולכך חשיב שפיר אליעזר
דשם היה זיווג א' ובוה נ' לפרש מה דכתיב גבי עכסה שאמרה ארץ
הנגב נתתני שכתבו המפרשים שהוא במקום נתת לי ואין צורך אלא

שאמרה שעל כרחיך נתת כלומר השבת אותי לארץ הנגב דאין מווגין
אלא לפי מעשיו ומצינו כזה נתתי אתכם נבזים ושפלים.

שם רש"י ד"ה ובנות. משמע הנערה היוצאת תחילה.
לכאורה לא נראה שום משמעות ואפשר לפרש ע"פ מה שהביא הב"י
בא"ח סי' ר"נ מתנחומא אין והיה אלא מיד שכי' והיה כי קם הפלשתי
וא"כ שפיר דייק מוהיה הנערה דאראשונה קאמר ובוה יובנו ג"כ דברי
רש"י פ"ר כי תצא בפסוק והיה כך חטא מ"מ אלא שממהרין ליפרע ע"י
הקורא דוהיה משמע מיד יהיה העונש כנ"ל.

שם ע"ב גמ"ר א"ל גברא אגברא קרמית כו'. נ' דרחיק
כל כך לקיים דברי ר' יוחנן אר' אלעזר משום דאיתא ביבמות דף צ"ו
ע"ב דכל מה דאמר ר' אלעזר סתם הוא משמיה דר' יוחנן.

שם גמ"ר ה הוא להפסקה. פירש"י בערב פסח פוסק נמי
להזכרה וק' דאבתי הא אמר הלכה כר' יהודה דבמוסף פוסק גם מה
דמשני אח"כ הא לן והא להו והתינה לענין התחלה דשייך לחלק בני
בבל מבני א"י משום שיש להם פירות בדברא אבל בהפסקה אמאי בני
בבל פוסקין להזכיר בע"פ ובני ארץ ישראל במוסף כדאמר אליב"י הלי
כר' יהודה ולומר דפסק מלשאל פסק מלהזכיר הוא גם לבני א"י א"כ
לשונו אינו שוה דהתחיל לשאל הוא רק לבני בבל ונ' דמה דמשני ההוא
להפסקה היינו דודאי כשפוסק מלשאל פוסק גם להזכיר מדינא רק דמזכיר
ערבית ושחרית מטעמא דירושלמי בתוספ' לעיל דף ב' [ע"ב] ד"ה העובר
והא לא חשיב וראייה דבסמוך פריך סופו מאי ריצו שאלה היא ולא
קשיא ליה אדר' יהודה גרידא אלא משום דהזכרה ערבית ושחרית אינה
מצד עצמה רק מטעמא דירושלמי ואפשר דנ"מ אם שכח דאינו חוזר
ומשני אח"כ הא לן והא להו דבני בבל מתחילין להזכיר גט לשאל ב'י
בחשון ופוסקין לגמרי להזכיר כשפוסקין לשאל דהיינו בע"פ במנחה
דבערבית תו לא מזכרו והא בהא תליא דהא דאמר בירושלמי הנ"ל דלית
כל עמא תמן אין כוונתו שלא ידעו כלל שפוסקין להזכיר דעיקר הדבר
ידעו כ"ע דבפסח פוסקין מלהזכיר רק החששא דיטעו בדרכה דכתחילתו
כן סופו כמו שמתחילין להזכיר בשמיני עצרת והשאלה נתאחר עד מוצאי
י"ט ה"נ בהפסקה יאמר שהזכרה תתאחר עד י"ט במוסף ויהיו ישראל אגודות
לכך קבעו לכל עד מוסף ועיי' ברא"ש קרוב לסוף סי' ב' דאליבא דר' יוחנן
קאי טעמא דירושלמי רק להפסקה והתינה לבני א"י אבל בבבל דמתחילין
להזכיר ולשאל כאחד ב'י בחשון אין להם מקום למעות ושפיר פוסקין
תיכף בערבית של פסח מהזכרה דלא יטעו כלל וראוי דלא מצינו לדין
בשאלה דחשו למעות רק מתחילה בערבית של ס' לתקופה והיינו כנ"ל
דהדבר מפורסם ואין מקום למעות. אבל מתוספ' ד"ה והא נ' שפירשו
כפשוטו דהאי לאו תירוצא באפי נפשה היא אלא כדמשני כאן לשאל
כו' דהזכרה לעולם במוסף רק בני בבל מתחילין לשאל ב'י בחשון
ובני א"י במוצאי י"ט ולדירהו אמר ר' יוחנן התחיל להזכיר מתחיל לשאל
וכו' ואף דמ"מ אינו כאחד לזה לא חששו התוספ' דתפלות י"ט אינו

ראוין לשאלה וזה נקרא כאחת דבתפילה הראשונה ששייך בה שאלה תיכף שואלין וא"ש נמי מה דמשני ההוא להפסקה דזה הוה שפיר במקום ששואל מזכיר ד"ט אינו ראוי לשאלה ואי ה"י שייך היו שואלין ג"כ עד מוסף וזה נ"י ג"כ בדעת הרמב"ם בפי' המשנה דאין שואלין את הגשמים שבי' היא תפלת מוסף כמו שביאר ר' יהודה דנראה דמפרש שואלין אהזכרה והוא דלא כמסקנא דרבא אמר שאלה להוד וכו' אלא דסובר הרמב"ם דרבא ע"כ סובר כתירוצא קמא גברא אנברא קרמית אבל למאי דמסיק דר' יוחנן סבר ג"כ הלי' כר' גמליאל ולפי' התוספ' דהך פירוקא קיימא במסקנא וגם לדידהו כל המשניות מצי איירי בבבל א"כ אי שואלין הוי שאלה ממש וע"כ סמוך לגשמים היינו תיכף אחר החג דאי אזי בחשון לא הוי בא לסתום אלא לפרש וא"כ ממ"נ אי קאי לבני א"י הוו המשניות חלוקות דקיימא קאי רק לבני א"י והך דבג' במרחשון וכו' לבני בבל דוקא ואי איירי גם כאן לבבל א"כ איך פסק ר"י כר"ג הא איהו אמר הלכה כסתם משנה וגם דהוי מחלוקת שלישית לבני בבל דלא כחד מהך תנאי דלקמן וע"כ דבמסקנא שואלין היינו הזכרה וכמו שביאר ר' יהודה.

דף ה' ע"א רש"י ד"ה אכלו בשר בניהם מקצתם. נ' כוונתו משום דאיתא בשבת דף ל"ג [ע"א] אל תקרי בשר זרעו אלא זרעו וקרא לא נפיק מפרוטו וע"כ משמע תרתי זרעו וזרעו והאי קרא מידריש אשביעית ואיך אמר דבויז אכלו בניהם לזה אמר מקצתם והגזירה כללית היתה בו' ונ' מדוקדק בקרא דפתח בלשון יחיד איש וסיים יאכלו אלא דתרתי מידרשי איש זרעו אבל רובם זרעו ולכך בשבת שם דדריש לענין גזל ומשום דרובן בגזל נקט נמי עונש הרוב דהיינו בשר בניהם.

דף ו' ע"א רש"י ד"ה אין היחידים. והואיל זומן שלישית בר"ח הוא אין ליחידים להתענות. כוונתו כמו וכולי פ"י עד שיגיע ר"ח כסלו כמש"כ בדבור הסמוך.

שם רש"י ד"ה אמר רב חסדא. ואמימר מתני להא דאמר רב חסדא הלכה כרבן גמליאל כו'. כוונתו להשמיט מה דנקט בגמרא בהא לישנא דמשמע דהיינו הך רק שבלשון אחר אבל באמת פליגי דאי הלי' כר' גמליאל ע"כ סבר כר' יהודה כמש"כ בסמוך בשם רבו.

שם רש"י ד"ה נראה לרבי. דה"ג אמר רב חסדא הלכה כרבי יהודה כו'. אבל בר"ן לקמן [דף יו"ד ע"א] על המשנה דהגיע י"ז במרחשון נ' שסובר דמאן דפסק כרבן גמליאל הוא ג"כ אליבא דר"מ דבכירה בג' רק דמאחרין ליה קצת משום עולי רגלים עד מלאת ט"ו יום אחר החג שכתב לאמימר דמתני משום ר"ה דהלכה כר"ג הוא מסכים לסתמא דמתני' דבויז מתענין דהוא זמן רביעה ג' לר"מ.

שם ע"כ בגמרא רב זביד אמר לזיתים דתנן כו'. קשה קצת דהא ר' יהודה נמי הוזכר בכאן לענין רביעה שניה ושם במתני' פליגי את"ק דתלי ברביעה שני', וראיתי ברמב"ם בפי' המשנה ריש פ"ה

דפאה שכתב ג' זמנים לרביעה שניה ולא ידעתי מאין הוציא זה וגם שכי גם ב"ר"ח כסליו וזה דלא כמאן.

דף י"ד ע"ב רש"י ד"ה וכן בימים טובים הכתובים כו'. הוסף מלת וכן משום ד"ש ליתנהו בזמן תענית היחידים לכך כתב וכן כלומר בעלמא כשהתחיל להתענות ופגע ב"ט.

שם רש"י ד"ה על הצרה. ואם לא נראה כמתנה [כו'] אם תעבור אתענה כו'. נ' פירושו כפי שאמר בחולה דה"ה אם מת החולה זה ביאר ג"כ בצרה ואם לאו פ"י שלא עברה לגמרי כלומר שהחלמט שלא תעבור כגון שלא יבואו הגייסות לעיר ובאו מ"מ צריך להתענות דא"כ היה זלוול גדול דמתנה אם לא תעשה את שלך אני לא אעשה את שלי, והגאון ר"י ברלין הגיה אם תעבור לא אתענה ואינו נ' כלל בלשון רש"י דאין זה מדרך התנאים אף בלשון בני אדם לומר הלאו קודם דהא בשעה שעושה התנאי ג"כ אינו מתענה.

דף י"א ע"א תוספ' ד"ה אסור. דלכ"ע לא הוי אסור אלא למי שרוצה לנהוג עצמו בחסידות כו'. ומ"מ הדבר קשה שלוי משבטי יה לא ינהוג בחסידות ונ' דאולי לשימתם ע"פ מש"כ בפרשת דרכים דרוש ראשון דף ט' ע"ב ד"ה והנראה אצלי דיוסף והשבטים כו' דהשבטים היו סבורין שיצאו לגמרי אפי' להקל מכלל בני נח ויוסף נהג חומרי שניהם ושעם החסידות הוא שלא לפרוש מן הציבור כדאיתא הכא וזהו לדעת יוסף דהוא מכללם לחומרא אבל השבטים דסברי דאין נהשבין כלל עמהם כמו שהעתיק שם ריש הדרוש ד"ה שוב ראיתי בשם הרמב"ן דבגוים לא יתחשבו אינו כלל אפילו מדת חסידות.

שם תוספ' בא"ד. ויוסף לא שימש כו'. כתב מהרש"א אע"ג דיוסף היה חשובי בנימ מ"מ קודם מתן תורה לא היה מצווה על פריה ורביה ותמה [צ"ל ותמהתי] עליו הא מצות פ"ו לב"נ נאמרה ולכ"ע קודם מ"ת היה עליהם החיוב ונ' דמצינו לפרש הקרא דיוולדו לו ב' בנימ טרם בא הרעב אבל אח"כ לא ה"י אפשר לו ב' בנימ דמיד שה"י נולד לו אחד תו לא היה חשובי בנימ וע"ז הקשה מהרש"א הא אפי' ב' בנימ היה מותר דמצות פ"ו היא ב' זכרים לב"ש או זכר ונקבה לב"ה וזה מדוקדק בקושיתו הא יוסף היה חשובי בנימ שלא קיים עדיין פריה ורביה כלומר אפילו נולד לו א' בזה לא קיים עדיין פ"ו ותירץ דלא היה מצווה ודאי לב"ש ביבמות דף ס"א [ע"ב] דיליף ממשא א"כ בזמן ההוא עדיין לא נודע אפילו לב"ה דיליף מברייתו של עולם זה הוי בנין אב א"כ קודם מ"ת לא ידעי מהמדות שהתורה נדרשת בהן ועיין בויקרא רבה פרשה כ"ה וכן אברהם היה יודע קלין וחמורין וגזירות שוות א"כ א"ש דאחר בא הרעב לא היה אפשר להוליד ב' בנימ דבא' כבר היה מקיים פריה ורביה.

דף י"א ע"ב רש"י ד"ה והכי גרסינן. כגון זה שלא קיבל תענית של לילה. לא רצה לפרש סתם אפי' ע"י קבלה כדאמר רב הסדא לקמן כל תענית שלא שקעה עליו החמה דא"כ ה"י לרב יוסף לספוקי ג'.

ספיקות אי סבר דאין מתענין שעות כלל או רק הכא דבלא קבלה או אפי' הכא רק שאין מתפלל אלא ע"כ דרך אדהכא אמר דאין מתענין לשעות וא"כ מאי משני לעולם קסבר בעלמא מתענין ושאני הכא דלא קיבלה הא אבעלמא היכא דקיבל לא היה מסופק כלל ונ' דלכך השמיט רש"י בגירסתו בדברי אב"י והמתענה לשעות דא"כ היה נראה דפשט לו שני דברים וז"ל דהאיך יתפרש מתענין לשעות אי ע"י קבלה ע"ז לא היה מסופק ואי קאי אדהכא בלא קבלה ואמר אח"כ והמתענה לשעות וזה פירושו ע"י קבלה וא"כ דבריו חלוקין והן סתומין לכך גרס רש"י מתענין לשעות ומתפלל כו' ובספרים ישנים איתא מתפלל בלא וי"ו וא"כ הוא רק דבר א' כלפי שהיה ר"י מסופק אי בעלמא ע"י קבלה מתפלל ג"כ והכא אפי' מתענה אינו או ל"ש בין הכא לתענית שעות דעלמא רק דבעלמא ג"כ אין מתפללין השיב אב"י שלא כספיקו כלל אלא דבעלמא מתענה לשעות מתפלל ג"כ והכא שאני רק לענין תפילה אבל תענית הוי. והגאון ר"י ברלין הוסיף בדברי רש"י והמתענה לשעות וא"כ מאי בעי רש"י בוחי גרסינן.

שם רש"י ר"ה רב כהנא. ולא כבגדים שלנו שבתי הידים מדובקין בבגד הגוף בתפירה כדי שלא יחשדוהו כו'. אע"ג דגם כל בגדי כהונה היו עשוין כן כדאיתא ביומא דף ע"ב [ע"ב] מ"מ היו הרבה כתנים והרי לא חשידי אבל משה היה לבדו משמש ואיכא חשדא מפני.

שם תוספ' ד"ה ל'. דלא נקרא שקרן כיון שהיה בדעתו להתענות כו'. יש לפרש דבריהם כדאי' לעיל דף ח' ע"ב דקבלה מהני בתעניתא מקרא דדניאל וא"כ שפיר אמר ביום צום תעניתנו ולזה כתבו אח"כ דמתעני' חלום אין ראייה דשם אף אנו מודים דלא יאמר בשחרית דלא היה דעתו להתענות מבע"י ולא קיבל עליו וודאי לא היה אומר משום החשש שלא ימצא שקרן אע"כ שכבר ידע מעת שקם משינתו שיצום מ"מ הוא בלא קבלה ולא תהא לו לא תענית ולא שכר קבלה שיעלה לו כתענית ממש. והרא"ש קרוב לסוף סי' י"ב כ' בשם הירושלמי שהביא רא"י דמתענין לשעות מרב דס"ל לזה ופורע ויש לבוון בדבריו כדברי התוספ' דאמאי לזה הא הוי למפרע שקרן אלא ע"כ דתענית מעלייתא היא ושפיר אמר עננו ביום צום תעניתנו ולכך כשכתב אח"ז דגם הירושלמי מודה דלא הוי תענית לענין עננו פירש הירושלמי דבאמת משום עננו לא חשו רק שלא יהא מבטל נדר וע"כ דהוי תענית שקיים נדרו.

דף י"ב ע"א גמ' כל תענית שלא קיבל עליו מבעוד יום לא שמייה תענית. בר"ף מסיים שנאמר קדשו צום ובוה יובן הא דתנן בשבת דף כ"ד [ע"א] גבי תעניות דאין בהן קרושה על הכוס דקשה קרושה מאי עבידתיה אבל בזה ניהא דס"ד משום דכתיב ביה קדשו צום דילפינן מיניה שיתחיל מבערב שאז זמן קידוש בשבת ובוה מיושב תמיהת תוספ' לק' ע"ב ד"ה מה דנימא צום ג"כ ביום דוקא דז"א דהא כתיב קדשו ועיקר קדוש בלילה כדאיתא בפסחים דף ק"ו [ע"א] וראיתי בשבת שם שיש נוסחאות דלא גרסי הא דאין בהן קרושה כו' ועפ"ז לא קשיא מה שהקשה

במלחמת על הרוזה דמפרש לתעניות דהתם בהני שמפסקין בהו מבע"י
 דא"כ האיך שייך קדושה דאפשר דהרוזה נמי לא גרים לה כלל.
 שם נמר' ייסר עצמו בצלו כו'. נ' משום דייסר הוא מבנין
 הרגוש שהוא חוץ הפעולה והיינו בצלו ע"פ מש"כ רש"י ד"ה בתפלת המנחה
 תוספ' ריצו ותחנונים אבל שלא בצלו היא רק קבלה קצרה כמש"כ רש"י
 ד"ה במנחה, והנה עדיין דברי המגלה סתומין דמה ענין זה לכאן וגם
 דברי הגמרא למד' יאסר מה היא דאמאי לא ניתא ליה ג"כ כה"ג אם קיבל
 יו"ד תעניות ונכנסו אלו בהם עד שהוצרך לשנות בגונא אחרנא ונ' משום
 דאמרינן דתענית בלא קבלה אינו כלום אבל ל"י ימים רצופין סגי בקבלה
 א' כמש"כ הרא"ש ס' י"א אבל כה"ג שאירעו י"ט הוי כעין חרטה שאילו
 היה יודע מתחילה לא היה נודר ומקבל איום זה וא"כ אם יתענה יהיה
 קצת כתענית בלא קבלה לכך צריך במנחה שקודם י"ט שייסר עצמו ועצה
 טובה היא לו שלא יהא התענית כמפוחה כו' ונקט ייסר משום דהאמת
 הוא כך דקבלה היא ע"י חיזוק הפעולה דהיינו בתפלה אבל יאסור יש
 לפרשו ג"כ קבלה יאסור עצמו רק שאינה בחיזוק והיינו שלא בתפלה ויש
 לפרשו ג"כ יהא אסור ממילא אבל א"כ אי אפשר לאוקמי כשקיבל י'
 רצופין דא"כ הוי פתח חרטה והיה התענית של י"ט קצת כבלא קבלה
 ולכך בעי יאסור מה היא אי יאסור עצמו ואיירי כנ"ל שקיבל י' ימים או
 יאסור ממילא וא"א לפרשו כה"ג והיכא יתפרש ומשני כדתניא ואיירי שנדר
 וקודם שכתבו מגלת תענית וכה"ג אין צריך כלל קבלה עתה דלא הוי
 פתח חרטה דהוי נולד ואין פותחין בו כדאיתא בנדרים דף ס"ד [ע"ב]
 ונזיר דף ל"ב [ע"ב] ומה שסיים רש"י אבל משגורו אעפ"י שהתחיל
 תעניותו קודם לא דחו כלומר לא דחו לכתחילה עד שיקבל מחדש
 במנחה קודם י"ט.

שם נמר' אית יביה רבא גמר ועמד היז אוכל כו'. ראיתי
 ברא"ש הגורסא ישן ועמד וכן ברי"ף ונ' דטעות סופר הוא דכן מוכח ברי"ן
 שם שכתב לדעת הרי"ף הא דלא משני בלישנא בתרא דאיירי בישן
 באמצע סעודה דא"כ מאי למימרא כיון דלא הוי היסח הדעת כלל ועדיף
 מהתנה וא"כ ק' האיך משני בלישנא קמא שלא סילק תקשי פשיטא וע"כ
 דגרסינן גמר ועמד ואשמעינן שפיר אע"ג דהוי היסח הדעת קצת שעמד
 משלחן אפ"ה אוכל כיון שלא סילק לגמרי.

שם ע"כ נמר' בשלומא כולו הו אית בהו תענוג רחיצה
 וסיכה כו'. נ' דהא דהשמיט סנדל דקאי הכא כרב הונא בשבת דף ס"א
 [ע"א] דסבר סנדל משום צער הוא ולכך לא רצה למיכללינהו בהוי אינך
 דהוי פשיטא וכלומר ודאי סנדל שפיר דמו לאסור דעבדינן ל"י צער אפ"י
 כולוהו נמי מחסרינן ל"י מ"מ תענוג אלא מלאכה לא מחסרינן ליה מידו.
 שם תוספ' ד"ה מה. דהא לא כתיב בקרא אלא אספו זקנים
 וקדשו צום כו'. נ' כוונתם דהך צום הוא שם כלל ליום התענית ובו
 נכללו הפרטים דהם החמשה עינים ועצירת מלאכה ואסיפת זקנים ואמרינן
 מדפרש הני תרתי ע"כ לאקושינהו אהרדי וא"כ לא שייך לאקושי הכלל

להפרט והפרט הוא רק פירוש של הכלל וזה שכתבו דאכילה לא כתיב בקרא דהו פרט והו מצינו לאקושי.

דף י"ג ע"א תוספ' ד"ה וכן. דאבל נמי מותר בצונן כו'. שמעתי מי שמפרש דבריהם דרב חסדא איירי הכל בפניו ידיו ורגליו ובהכי הו סלקי דבריהם שפיר ומ"מ הוא דהוק בלשונם שכתבו דקאמרין ובצונן מותר וגם לישנא דגמרא אילימא בחמין משמע דאז הוה ניהא ואדרבה גם דמייתי מרב ששת והא לפי האמת קשיא מר"ש אר"ה דר"ש אומר רק בחמין ואין לחלק בין אצבע לכל היד אלא ברור שהיה להם גירסא אחרת בברייתא לא אמרו אלא בחמין ובצונן מותר ולא גרים אח"כ ובמאי עסקינן כו' עד אשארא וזה כוונת רש"י דכתב על מימרא זו הכי גרסינן לאפוקי מאידך גירסא.

שם רש"י ד"ה בנחמיה בן חכליה כתיב וכו'. דבריו תמוהין דבעזרא קאו הנך קראי כדאיתא שם.

שם רש"י ד"ה ורחץ בצונן בתוך שבעה גרסינן. נ' דקשיא ליה אנורסתניו כל שבעה [כו'] דלמאי דמסיק שתכפוהו אבלו איך אפשר שרחץ כל ז' אם אירע אבל השני ביום השביעי הא היה מותר בבקר למאי דקיי"ל מקצת ז' ככולו ואם אירע ביום ששי וביום ז' הוא ראשון לאבל השני ובו ודאי אסור דלא נראה שיהשב אז תיכף תכפוהו אבלו כיון דלרבנן דאבא שאול במועד קטן דף י"ט [ע"ב] אסור בו גם מאבל הראשון וראי' מהג"א בפ' ואלו מגלחין סי' ס"ה שכתב ידוקא כגון דמשכה ז' ימי אבלו עד לאחר שלשים יום פי' דאי עד יום שלשים אסור בו בתספורת כיון דגם מאבל הראשון היה אסור בו לרבנן דאבא שאול אליבא דרבא ונהרדעי שם דגם ביום שלשים פליגי רבנן ואיכ לשון כל ז' אינו מדוקדק לכך גרס תוך ז'.

שם ע"ב רש"י ד"ה זאת אומרת. מדמוקמינן לה בכיחול ופירכוס כו'. דבריו תמוהין דיאמר רב חסדא זאת אומרת אשקלא וטריא דגמרא אליבא דרבא הוה מן הסתם זוטר מיניה דבתו של רב חסדא היתה אשתו כדאיתא בכתובות דף ס"ה [ע"א] ולא פי' כפשוטו דקראי אברייתא דתכפוהו אבליו והיא אותה מימרא עצמה שאמר רב חסדא במ"ק דף י"ז [ע"ב] בהך ברייתא.

שם רש"י ד"ה דאלו מותרין. ומשום דהא מילתא קמייתא משיה פריך ליה מכ"ד דליתנהו באמצעיות. כוונתו ע"פ מש"כ התוספ' לק' דף ט"ו [ע"ב] ד"ה ואפילו כדרך שמתפללין כל השנה היינו בלא כ"ד ברכות ושם איתא בהדיא ראשונות ושניות וא"כ פשיטא להגמרא דגם בשניות ליתנהו כ"ד רק דדיוקא דהתירצן דמשני בגי' ראשונות מוכח דס"ל דבשניות איתנהו פריך אראשונות והוה מצי להקשות איפכא דגם בשניות ליתנהו מבריי' דלקמן דקתני אתרוויי' כדרך שמתפללין כל השנה רק משום דגוף דבריו דבראשונות ליתנהו מוקדם מהדיוק דמכלל דבאמצעיות איתנהו עדיפא ליה למיפרך מהא מדליפרוך מכ"ד באמצעיות דמוכח לקמן דליתנהו כן נ' לדחוק בדבריו.

שם רש"י ד"ה תנא ושייר. אין דין לאו דוקא כו'. נ' כוונתו דודאי מאי דמשני באיסורי קא מיירי כו' מ"מ הא הוי שויר רק שהוא ענין שלם זה ליכא משום שויר אבל התרצן דכאן דמשני תנא ושייר לא רצה לתרצן באיסורי קא מיירי כו' דס"ל דל"ש בענין שלם נמי הוי שויר ולכך משני בפשיטות תני ושייר א"כ לדידיה מוכח בפשיטות מבריי"י דאין בין שניות לאחרונות דשייר תיבה ואע"ג דהוי ענין בפ"ע פרהסיא מ"מ לשיטתו חשיב שוירא וע"כ דאין דין לאו דוקא ולזה כתב רש"י בסמוך ה"ג מאי שייר דהאי שייר אלא באיסורי כו' כלומר דלא גרסינן והא אין בין קתני משום דלשיטת התרצן לא הוה קשה מידי דע"כ דאין דין נמי שייר כיון דלא ס"ל חילוק בין ענין לפרט כנ"ל.

דף י"ד ע"א גמ' השתא דאתית להכי כו'. פירש"י ואיכא לתרצוי כתירוצא קמא בקמייתא דליכא כ"ד כלומר ולא קשיא דליחשוב באין בין דבאמציות נמי ליתנהו וק' אכתי קשיא מאין בין שניות לאחרונות דלא חשיב לכ"ד ובברייתא ליכא למומר דסמיך אמתנתו דאיך פרקין אלא נ' דריהטא דסוגיא כך דרב אשי אמר מתני' נימא דיקא כלומר אפי' תימא דליתא להך סברא בין צינעא לפרהסיא וא"כ תיבה הוי שוירא וה"ה כ"ד וליתנהו באמצעות מ"מ ממתני' מוכח דבמה אילו ליכא למומר דשייר דהא דלא חשיב תיבה משום דתני באיך פרקין וע"כ הא דלא תני כ"ד משום דגם באמצעות איתנהו ומיושב קושי' תוספ' ד"ה לא דהא השתא קיימינן דליתא בין צינעא לפרהסיא לפ"ז קאמר שפיר השתא דאתית להכי א"כ לעולם דליתנהו באמצעות ובאין בין שניות לאחרונות שיירי כי היכי דשייר תיבה דלא מחלקינן בין צינעא לפרהסיא ובמתניתן דמה אלו דבה ודאי לא שיך שוירא אבל סמוך איך פרקא ושפיר מוקמינן ברייתא דלעיל בקמייתא והא דלא חשיב באין בין ראשונות לשניות דשייר לא מצי למומר אף דבאין בין נמי מצי שייר מ"מ מאי שייר דהא שייר היינו משום דבאמצעות נמי ליתנהו ובאמת דמצי לאוקמי חבריי' דלעיל גם באמצעות דלא שנא וחדא מינייהו נקט.

שם רש"י ד"ה רב יהודה. ואם איתא ליפרוק בהדיא שמנה עשרה תפלות של שמנה עשרה ברכות כו'. פ' אמאי פריך מסיפא דברייתא מיריחו ליפרוק בהדיא פ' תיכף שמנה עשרה קאמרת בבריית' מי איכא תפלה של שמנה עשרה ברכות אלא ע"כ דאין עננו השבע מי שענה של תפלת תענית דלקי במתני' אלא עננו אבינו כו' והיה וכול להיות שאומרים באותה התחינה י"ח פעמים עננו.

שם ע"ב רש"י ד"ה לא הכל. לא זכו ליענות אלא בקריעה. ק' א"כ מאי פריך הא והא עבדי אדרבה מהא מוכח דלא נענו בנפילה ולולא דבריו ה' נ' לפרש שלא היו רשאין ליפול דומיא דאין אדם חשוב רשאי ליפול כו' ואפשר שמיאן בזה מפני שמצינו בהדיא במלחמת עי' יהושע ז' [פסוק ו'] שנפל על פניו ולפירושו אתי שפיר שהיה אז קריעה ג"כ אם לא שנאמר שכובר הך סלקא דעתיה שאז היתה לו כבר מעלה יתירה.

דף מ"ו ע"א גמר' לא הכל לאורה ולא הכל לשמחה כו'.
ועיי' בתוס' וק' דב"ב מדות דרבי יוסי הגלילי מדה י"ט איתא בהדיא
מדבר שנאמר בזה וה"ה לחבירו כיצד אור זרוע לצדיק כו'.

פרק שני.

דף י"ז ע"א רש"י ד"ה רבי אומר. לעולם אפי' המכיר משמרתו
כו'. בא לפרש כן דהא כל השנה דת"ק ג"כ לעולם הוא לזה פירוש
דלעולם פירושו מכל מקום.

שם רש"י בא"ד. שמא ישתנה סדר משמרות ושמא יעבדו כולם
כו'. לא סגי ליה בטעם הראשון שמא ישתנה דאכתי כמו שכתב בסמוך
דהאינו יודע שבתו אבותיו קבועין מותר מטעם ספק ספיקא שמא לא
יבנה היום שמא לא יעבדו ה"נ הכא איכא ספק ספיקא שמא לא
יבנה שמא לא ישתנה ואע"ג דבאינו מכיר משמרתו לא שרינן מטעם ס"ס
שמא לא יבנה ושמא לא זו שבוע שלו נ' דהיינו טעמא כיון שיודע
שבתו אבותיו קבועין בשבוע אחת הוי קבוע ואינו מועיל לס"ס כדאיתא
בי"ד סי' ק"י ס"ד בהג"ה וה"נ אותה השבוע הוי כקבוע וניכר במקומו
אבל הכא אדרבה דנימא שמא ישתנה שפיר היה ספק ספיקא לזה כתב
ושמא יעבדו כולם לחנוכת הבית והוי ס"ס לחומרא שמא ישתנה ושמא
יעבדו כולם.

שם ע"ב גמרא כל הכתוב במגילת תענית כו'. בראש
פ"ב סי' כ"ד [ראיתי] דסתמא הא דאמר והאידינא בטלה מגילת תענית
האידינא בימי אמוראים קאמר כו' לא הבנתי דבריו דהא איפלגו בראש
השנה שם [דף י"ט ע"ב] תנאי אי בטלה ופריך מר"י בן שמוע ולומר
דבוונתו דעל ימי התנאים איכא פלוגתא אבל בימי האמוראים ודאי בטלה
קשה ג"כ דהא איפלגו אמוראי שם בדף י"ח [ע"ב] אי בטלה ולומר
דפליגי אזמן התנאים זה דוחק וגם לא מצאתי הך לישנא והאידינא בטלה
מגילת תענית בשום מקום אך לשון הרי"ף הוא כאן.

דף י"ח ע"א גמרא כל של אחריו בתענית אסור בהספד
מותר כו'. פרש"י דה"ה לפניו והנה סותר דברי עצמו בפירוש המשנה
שכתב לפניו אסור בהספד דילמא אתי למיעבד ב"ט גופיה ונ'
דקשה בסמוך דפריך מהא דר"י רבן שמעון בן גמליאל בהון דהון
אסורים כו' ומאי פריך אשמואל דילמא בהון דלמספד דייקא אהספד
עצמו דלפניו ולאחריו מותר כדאמר הכא אבל תענית אין ה"נ דאסור
כר' יוסי ונ' דהנה במשנה פירש רש"י הטעם דלפניו אסור מטעם גזרה
ד"ט גופיה ולכך לאחריו מותר שכבר עבר היום וק' א"כ מ"ט דר' יוסי
ולכאורה הוה מצינו לפרש הטעם דאסור לפניו שלא יכנס לתוכו כשהוא
מעונה כדאיתא בעירובין דף מ"א [ע"א] לענין שבת ואף דמסקינן שם
דשרי מ"ט ב"ט דרבנן התמירו ותר דצריך חיזוק והוה אולי ת"ק ור'

יוסי לשיטתייהו דר' יוסי אמר שם מה לי לכנוס מה לי לצאת כשהוא מעונה לכך אסור גם לאחריו דאם נתיר להתענות שמא יפסיק מבע"י ויצא כשהוא מעונה ורבנן שרו לאחריו דשאני לצאת שכן אכל ושתה כל היום כמו שאמרו שם והנפק מיניה בין אילו השני טעמים דאי משום כשהוא מעונה אין אסור לפניו אלא בהשלמה וכן לאחריו ואף דאסרין לאחריו משום שמא יפסיק היינו דתענית בלא הפסקה מבע"י ותענית ע"י הפסקה מיחלף דאידי ואידי תענית מוקרי לכל מילי אבל תענית בלא השלמה לא מיחלף בתענית גמור דזה אין שם תענית עליו כלל לענין עננו וקריאת ויחל כמשי"כ הרא"ש בפ"ק סוף סי' י"ב אבל אי אסרין משום גזירה אפילו בלא השלמה יש לאסור אטו י"ט גופיה דאסור כמשי"כ התוספ' בר"ה דף י"ט [ע"א] ד"ה אסורין אך ז"א דהתוספ' שם כתבו דאי בערב שבת אסור להשלים א"כ הא דקתני בשבתות לפנייהן מותרין הוא בלא השלמה וא"כ ע"כ הא דר"ט אסור היינו אפי' בלא השלמה ות"ק דר' יוסי הוא רבי מאיר כדאיתא בסמוך ור"מ מסיים במשנה וכן ט' באב שחל בע"ש פ"י שאינו משלים וא"כ לדידיה אסור לפניו בלא השלמה וע"כ הוצרך רש"י לפרש אליביה הטעם משום גזירה והנה יש נ"מ עוד לענין הספד דאי משום שיכנס כשהוא מעונה זה לא שייך בהספד וכי כל היום מספדין עד חשיכה אבל מטעם גזירה שפיר יש לגזור גם בהספד לפ"ז א"ש הכא דבעינן לאוקמי הך ברייתא כר"י ואיהו סבר בעירובין בטי' באב בע"ש מתענה ומשלים וא"כ לפנייהם דשבתות היינו בהשלמה ודכוותיה לפניו דר"ט דאסור מצינו לומר דאסור רק בהשלמה ומצינו לומר הטעם משום ליכנס ולצאת כשהוא מעונה וזה לא שייך בהספד ולכך מותרין בלפניהם ולאחריהם אבל בסמוך פריך אי אמר שמואל הלי כר' מאיר ולדידיה גם בלא השלמה אסור ומטעם גזירה וה"ה להספד וא"כ לא יתפרש בהון כלל וכן במשנה אליבא דת"ק פירש"י שפיר דגם הספד אסור והנ' לכאורה קשה אם נימא דלר' יוסי ה"ט דאסור לאחריו משום מה לי ליכנס מה לי לצאת כשהוא מעונה א"כ בדלא להתענאה אמאי שרי לאחריו הא לדידיה ע"כ ליכא סברא כלל בין ליכנס בין לצאת דאל"כ לא הוה מייתי בערובין שם ראייה מט"ב שחל במ"ש וצ"ל דאין ה"נ בדלא להתענאה ג"כ אסור לאחריו אי מפסיק מבע"י ויוצא כשהוא מעונה רק בדלא למיספד דחמיר גזרינן בלא הפסקה אטו הפסקה מבע"י ובוה מיושב קושית התוספ' במנחות דף ס"ה [ע"א ד"ה מריש ירחא] למה דגרס רש"י בחגא דשביעיא דלא להתענאה היכא קאמר הכא ל"נ אלא לאסור יום של אחריו כמאן כר"י הא בדלא להתענאה ליכא מאן דאסר לאחריו ובוה ניתא דלשל אחריו היינו ע"י הפסקה דאי משום פסת היה מותר כמו בט"ב במוצאי שבת דאין לומר דוקא בט"ב דחמיר דמ"מ הא לענין שבת לא מועיל חומרו אי לאו משום דבשאר תענית ג"כ מותר כה"ג כמשי"כ התוספ' בר"ה שם אבל משום י"ט אסור וקאמר כמאן כר"י דאיהו אסור מה"ט דלא למיספד גם בלא הפסקה מטעם גזירה שיוצא כשהוא מעונה דאי לרבנן לית להו כלל הך סברא ובוה נ' להבין מה דפליגי רש"י ותוספ' בסמוך בפ"י דברי רב דאמר

הלכ' כר"י תוספ' פירשו דלפניו אסור ולאחריו מותר וכוונתם משום דר' חייא אמר בפירוש דברי ר' יוחנן אדלא להתענאה ומשום דאמר וכן אמר באלי אדברי רב ש"מ דרב נמי אדלא להתענאה אמרה ולפי' דברי רש"י ק' שפ"י אלפניו ולאחריו ונ' דקשה לרב דס"ל בר"ה דף י"ח [ע"ב] בטלה מגלת תענית למאי הלכתא פסק כר' יוסי בשלומא לר' יוחנן ניהא דאיהו סבר שם לא בטלה אבל לרב קשה ונ' דרש"י תוספ' פליגי בדעת הראב"ד שהביא הרא"ש דלענין תענית ציבור לא בטלה וסברי התוספ' כדעת הראב"ד ושפיר נ"מ לתענית ציבור ואע"ג שכתבו בתירוצם אתענית אסתר דהוא תענית ציבור דהוא מטעם דבטלה מ"ת כבר כתב בשער המלך בהל' מגלה דבתענית אסתר גם הראב"ד מודה דשרי אבל רש"י ס"ל דבכל ענין בטלה מגלת תענית לזה פירש דאלפניו ולאחריו קאי ואף דהכא ליכא נ"מ מ"מ נ"מ לענין מתענה ומשלים בערב שבת דממאי דפסקינן כר' יוסי דגם לאחריו אסור והיינו משום מה לי ליכנס ומה לי לצאת א"כ ממילא בטיב בע"ש שרי ליכנס כיון דמותר לצאת אי חל במ"ש וכדאיתא שם בעירובין ואיכא שפיר נ"מ לדינא ולפי' לא צריכין למה שנדחק רש"י בעירובין שם ד"ה מאי לאו שכתב ומדאגמרה רב לר"י בלשון חכמים ש"מ הלכ' כר' יוסי אלא דלמאי דאמרינן דקאי אכולהו פירוש דברי רב דאמר אבל חכמים אומרים דמהיכן גמיר לה אבל כוונתו אר' יוסי דלעיל מיניה בדלא למיספד דגם לאחריו אסור והיינו מטעם מה לי ליכנס כו' וממילא דסבר נמי מתענה ומשלים כיון דבטיב במ"ש שרי לצאת וכיון דפסק בתענית דהלכה כר' יוסי ממילא הל' דמתענה ומשלים ודחי לה לא אחנוכה ופורים והכי גמיר לה רב דחכמים פליגי וזה דיהויא בעלמא ובמסקנא קאי האי פירושא דמפיק לה מר' יוסי דבלאחריו. שם בגמ' ל"מא משתעיה ביה ותמניא גופיה אסור וכו'.

ראיתי בשער המלך שם למש"כ תוספ' במנחות הגירסא איתוקם תמידא דלא להתענאה א"כ שפיר צ"ל תמניא כי היכי דלאסור בהספד ולא ידעתי מאי קשיא ליה מ"מ יאסור בהספד משום לפני י"ט דהוי מוטל בין שני י"ט אף דהי"ט שלפנינו מותר בהספד כמו שכתב הוא בעצמו בד"ה ותו קשה דכן צ"ל לגירסת תוספ' איום כ"ט דחשיב מוטל בין שני י"ט אף דהי"ט דתמידא מותר בהספד וכ"ש יום תמניא דאיהו גופי' י"ט הוא אע"ג דכה"ג לא רצה הגמרא להקשות משום לפניו דא"כ הוה מצי להקשות לימא מעשרה דתשעה יהיה אסור משום שמוטל בין שני י"ט והיינו משום דהא עדיף לברייתא למינקט משום י"ט עצמו דתמניא דאסור משום נטפל, וזה כוונת הר"ן בסוגין בר"ה ולענין הלכה דרייק מדפריך בירושלמי כה"ג על יום ניקנור דתפוק ליה משום לפני י"ד ע"כ היינו וא"כ לא היה צריך כלל להזכירו במגילת תענית דכבר אסור מזמן מרדכי ואסתר אבל אי מ"מ נאסר רק ממגילת תענית לא הוה מקשה מידי דעדיפא ליה למינקט משום י"ט עצמו אבל כו' אבל בתמניא דהוא עכ"פ י"ט שפיר פריך לימא מתשעה ותמניא הוא בל"ז י"ט וגם מהני טפילתו דלאסור בהספד.

דף י"ח ע"ב גמרא הלכה מתענה ומשלים. ברא"ש סי' כ"ה [מוסיף] הלכה מתענה ומשלים ואפי' בתענית יחיד וכו' פי' דאפילו בתענית יחיד ג"כ משלים בע"ש ולא תימא דחכמים פליגי רק אט' באב שנוכר במשנה אבל ביחיד מודו דאינו משלים וכדאשכחן לענין הפסקה בראשי חדשים דיחיד מפסיק כדאיתא לעיל ברא"ש סי' ה' קמ"ל דלענין ע"ש לא שניא ומוכח לה מסוגיא דעירובין דף מ"א [ע"א] דפשיט מינה לענין תענית יחיד ופירש כן גם דברי הירושלמי שמביא בסמוך דקאי אשבת. וראיתי בספר קרבן נתנאל בזה דברים תמוהים שכתב לפרש בזה דברי תוספ' דספ"ב [דף י"ח ע"ב ד"ה הלכה] דבחנוכה ופורים לא דקאו איחיד והוא תמוה בפי' הרא"ש דיחיד מפסיק גם לר"ח כנ"ל ודברי תוספ' הם כדברי רש"י במשנה שכי' ונכנס בהן ר"ח אין מפסיקין וכו' עד לא כתיב ביה יום משתה ושמחה ודייק כן למעוטי פורים ותנוכה דכתיב בהו משתה ושמחה והיינו במגילת תענית כמו שפי' בס' הג"ל ונקט מפסיקין לשון רבים דקאי אציבור ואפי"ה בחנוכה ופורים לא והם ממש דברי תוספ'. ולא ידעתי אמאי נדחק בתי"ט לפרש הא דמתניתין בפורים אע"ג דכתיב ביה משתה ושמחה משום דלא איקרו מועד דאע"ג דכתיב ביה י"ט אינו מענין מועד וכוונתו כדאיתא במגילה דף ה' [ע"ב] דזה קאי אמלאכה אבל אין צורך לזה דבאמת אין מתענין כמש"כ התוספ' ואף התוספ' כתבו רק לענין השלמה ורש"י כתבה אהפסקה גרידא מ"מ יש לפרשו אהשלמה וקאי למסקנא דחכמים ס"ל משלימין וקרי חכמים לת"ק דרי' מאיר דאמרו סתם אין מפסיקין משמע כאינך יומי וכן נ' ברי"ף דגרים במשנה ר"מ אומר משמע דפליגי והיינו בהשלמה ונ' טעמא דמילתא כמש"כ המג"א בסו' תר"ד לענין ערב יום הכפורים כיון דלא כתיב ביה עונג רק שמצוה לאכול אם אכל פעם אחד דיו ה"נ כתיב משתה דיו אם מקיימו פ"א ביום ועפ"ז נדחה ג"כ פירושו בדברי התוספ' דקאו לענין נדר כדאיתא בש"ע סי' תק"ע בשם הרמב"ם דהא שם כתב נדרו בטל נ' דאין מתענה כלל ודברי תוספ' נראין דקאו רק אהשלמה, וראיתי בפי' המשנה להרמב"ם דפירש אם התחילו קאי איום התענית דאם התחילו שעה א' ביום וצ"ל דסבר כפי' הר"ן דרב אחא ורב יוסי דפליגי בכמה הוי התחלה הם תנאים דלא כפירש"י וקאו באפי נפשיי' ולא אהתחלה דמתני' אך לא ידעתי מאי דחקו לזה.

פרק שלישי.

דף כ"א ע"א גמרא' על אלו מתריעין וכו'. ריש סי' תקע"ז במג"א תמה למה אין אנו נוהגין לתקוע בתעניות וכתב עליו בספר קרבן נתנאל רפ"ג דתענית [ברא"ש] סי' כ"ח דלק"מ דהא כתיב בארצכם א"כ קאי רק אארץ ישראל ונ' דקושיותו כיון דמרביןן מהצר הצורר כל צרות כדאיתא ברמב"ם ריש הלכות תענית עד שמרבה בספריו גם מקשה לילד

א"כ אינו חובת הארץ לא מוקמינן ארצכם על א"י כמש"כ התוספ' בשבת דף ק"ו [ע"ב ד"ה תלמוד לומר] בשם השאלתות על בארצכם דסירוס ה"נ דרשינן כל שבארצכם ואפשר דמזה מפיך בספרי מה דדריש שם בין שאתם יוצאים עליהם בין שהם יוצאים עליכם.

דף כ"ה ע"א וע"ב גמר' מה תמר אין גזעו מחליף וכו'. פירש"י אם נפסק ולולא דברי רש"י היה נ' ע"פ שאמר במגילה דף י"ד [ע"א] תמר אין לו רק לב אחד ופירש"י דרק בגזע יש לו שרף ולא בענפים והנה האב נקרא גזע והבנים ענפים כמו חומר מזע ישו זה שאמר מה תמר אין גזעו מחליף שהענפים אינם כגזע אף צדיק לא יהיו הבנים כמותו וכמו שפ"י רשב"ם בב"ב דף פ' [ע"ב ד"ה אף צדיק] בלשון ב' ת"ל ארו שיש לו גם בענפים שרף ואפ"ה מקשה בגמרא שפיר דאי ארו שנקצץ אינו גדל הי' ההיקש דארו לגריעותא דאינו מניח אחריו בנים כלל.

פרק רביעי.

דף כ"ו ע"א רש"י ד"ה כל יום שיש בו הלל. אותן שהיו בירושלים. לא ידעתי אמאי נקט אדירושלים הא גם בשאר מקומות היו מתפללין ואפשר דנקט' משום קרבן מוסף דסמך ל' דזה לא שייך אלא בירושלים.

שם רש"י ד"ה כך היה רבי יהושע דורש קרבן מוסף אין במנחה ומעמא מפרש בגמרא. נ' שצ"ל וכו' וקאי אקרבן עצים דע"ז מפרש בגמ' הטעם דלא דחי מנחה.

שם רש"י ד"ה באחד בטבת שהיה ר"ח וכו'. נקט כן לפי ההו"א דמשום ר"ח אבל לפי האמת הוי הטעם משום הלל דחנוכה דמה"ט לא חשיב א' בניסן ויותר נ' דנקט כן משום מוסף דבשחרית גם אתמול לא היה מעמד משום הלל דחנוכה.

שם ע"ב בגמרא ששחרית ומוסף דכל יומא לא שכיח שכרות כו'. נ' דקאי אשחרית ומוסף דכל השנה דמה"ת ניגזור טפי אשחרית דתענית אלא הכי פירוש דקשיא לכאורה היכי מצי למיגזר אמנחה ונעילה משום דכל יומא [כו'] א"כ כמו כן היה ראויה לגזור אשחרית ומוסף דכל השנה אטו מנחה דאותו יום וא"כ תתבטל לגמרי נשואות כפיס וע"ז קאמר דמ"מ באותו זמן ליכא שיכרות כלל.

שם תוספ' ד"ה מנחה. ובפ"ק דשבת קאמר בהדיא דבמנחה לא שייכא שכרות. נ' ע"פ מה דאיתא בעירובין דף ס"ד [ע"א] דדוקא באינו יכול לדבר בפני המלך או הוי בדיעבד תפלתו תועבה הא לא"ה תפלתו תפלה א"כ נוכל לומר כמו דאמרינן לעיל דף י"ז ע"ב דלא גזרינן בפרועי ראש משום דלא מחלי עבודה בדיעבד ה"נ הכא לא גזרו רק אטו היכא דבדיעבד תועבה וזה היכא דשייך שתוי שאינו יכול לדבר

כו' לפ"ו ניהא דבמנחה איכא שכרות אבל שתוי שייך רק בערבית וא"כ לענין נשיאות כפים דגם בשתה רביעית מיחל עבודה גזרינן שפיר במנחה אבל בשבת לענין תפלה לא גזרינן שמא ישתכר כיון דאפילו משתכר הוי בדיעבד תפלתו תפלה אבל בערבית שייך ג"כ שתוי גזרינן שפיר ויש לכוון זה בתירוצם ג"כ.

דף כ"ז ע"א תוספ' ד"ה מר סבר. ולכך הכל כשרים כו'. נ' דנאדו מפירשי דקאי על המעמדות א"כ נהי דמתרין אשמואל דהשמיט כלי שיר שעיקר שירה בפה אבל ר' שמעון בן אלעזר אמאי השמיט ישראלים לכך פירשו דקאי אנסכים וכמשיב בערבין דף י"א [ע"א] ד"ה השיר וקאמר שמואל כהנים לנסך ולוים וישראלים חדא מילתא היא והם לשורר וכמשיב הרמב"ם פ"ג מהלכות כלי המקדש הלכה ג' שהרבה היו מנגנים מהן לויים מהן ישראלים ורשב"א סבר עיקר שירה בכלי וצריך רק לויים וכדאיתא בסוכה דף נ"א [ע"א] ונקמ"י הכא משום דאמרינן דצריך לקרבן ציבור כהנים לויים וישראלים למעמד קאמר דלניסוך יין יש אפילו עיכוב בכללן והרמב"ם נ' שמפרש ג"כ כפי' תוספ' ועיי' ברשב"א מגילה דף ג' ד"ה אמש בטלתם ולכך השמיט הנך מימרות דאינהו סברי כר' מאיר שם בערבין והוא פסק בחכמים דשיר אינו מעבב הניסוך כלל. שם גמר' לפי ש נ א מ ר צ ו א ת בני ישראל כו'. לכאורה האריכות

הזה ללא צורך ונ' ע"פ מה שהביא רש"י בריש סדר צו את אהרן ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כים ואיתא ביומא דף נ"א [ע"ב] אחיו הכהנים אי לאו דקנו בגוי' האיך מיכפרי ב' זה שאמר לפי שנאמר צו את בני ישראל ש"מ דיש בו חסרון כים לכל ישראל וע"כ מיכפרי ביה וצריך לעמוד על גביו ובוזה נ' לפרש מה דדריש בספרי בסדר פנחס ממלת תשמרו שיהו עומדים על גביו ושיבא מתרומת הלשכה וביקור ד' ימים ואיך מירדש תיבה א' לכל הני אך החילה דורש שיבוא מלשכה וממילא צריך מעמדות ואח"כ דריש לר"ש דס"ל דצו נאמר על חסרון כים וממילא מוכח ג"כ מעמדות מיותר תשמרו לביקור ובוזה פליגי המקשן והתריצן בפסחים דף צ"ו [ע"א] דכתבתי שם דהמקשן סבר דמג"ש גרידא נפיק דעיקר קרא צריך למשמרות ומשני שאני התם דכתוב תשמרו כלומר ממשמעות תשמרו נפיק והיינו דאינך דרשות נפקי מלשון צו כנ"ל וסבר כר' שמעון דפי' חסרון כים.

דף כ"ט ע"א תוספ' ד"ה דכתיב. עיי' מהרש"א ונ' לפרש דבריהם ע"פ מה שפירש רש"י ד"ה אמר רב חמא מהר לשון מהר שביום ראשון סרו מאחרי ד' ופירשי' שם בשבת שהתאוו תאוה רק. שם פירש בתוך ג' ימים משום דבדבריו רב חמא שם לא הוזכר אותו היום ומ"מ צריך לכוון שניהם לדבר אחד וקשיא להו מנ"ל להגמרא דההדרש התחיל בכ"ב באייר דילמא תיכף ביום ראשון למסעם שהוא יום עשרים נגזרה הגזירה שיאכלו חדש ימים וכלים בכ' סיון ועיי' כתבו דא"כ דבעשרים נאמר התקדשו למחר ואכלתם עד חדש ימים והאבן עזרא שם כתב דחדש ימים הוא פי' שתשוב הלכנה לערך שהיא עתה וא"כ אם נאמרה הגזירה

בעשרים מתחיל החדש בבקר בעשרים ואחד ועד בקר דעשרים ואחד
 בסיון הוא רק כ"ט יום ובאמת ע"כ צריך לומר דאכילת בשר היה לי יום
 כסתם חדש בלשון תורה כמש"כ התוספ' בסנהדרין דף י"א [ע"א] ד"ה
 רשבי"ג מסוגיא דנזיר דף ה' [ע"א] ודברי רש"י שכתב וחדש של כ"ט
 ימים שאכלו בשר תמוה מסוגיא דנזיר ואם לומר דבלבד החדש בערך
 הלבנה נחשוב גם יום הגזירה דהיינו יום עשרים וימלאו בזה השלושים
 יום זה לא ראו לומר לחשוב אותו היום כיון שלא היה כולו בעבירה
 שאין לילו עמו דומה למה שכתב רש"י בסדר כי תשא על כי בשש משה
 דמסתמא בבקר ליום עשרים נסעו כדכתיב דרך ג' ימים דייקא ולכך נאמר
 ע"כ דהגזירה נאמרה כ"ג ושפיר חשבינן יום הגזירה דהיינו כ"ב בכלל
 שימלאו לי יום בסוף יום כ"ב סיון וכתבו דרך העברה מצורף לזה ג'
 ימי הנסיעה הרי סכום ל"ג יום והיו כלים בסוף יום כ"ה בסיון אך באמת
 שהמסע היה קודם התחלת החדש ועכ"פ שני ימים דהיינו כ"ו וכ"א דכ"ב
 סלקא דעתך אינו מהמסע דהא התחלנו לספור ממנו החדש של לי ימים
 דהא לא כתיב בקרא שנסעו ג' ימים רק דרך ג' ימים כאומר שנסעו
 שלושים פרסאות והוא כלל ואחריו הפרט מה שאירע בינתיים שהתאוו
 ונקברו כמש"כ רש"י בפרי' בראשית על ויצר את האדם דהוא כלל שאחריו
 פרט והו"א דהעשרה פרסאות האחרונים נסעו אחר כלות החדש דהוא יום
 כ"ג וזה שכתבו פשו כ"ג אך באמת גם זה אינו דהא מטעם זה התחלנו
 לחשוב מכ"ב דאייר בשביל שהוא יום אחרון מהג' ימים וזה שכתבו דל
 גם אותו יום ג"כ מן השלשה של מסעם ונקדימהו לקודם התחלת החדש
 שאף שהוא יום מסע מ"ט חשבנו אותו ליום ראשון מהשלשים דהוכרחנו
 לזה בשביל שאייר חסר ולא היה מכ"ג עד כ"ג רק כ"ט כנ"ל ועתה פש
 להו שפיר כ"ב בסיון היום אחרון מהשלשים ועיין בנדוע ביהודה תניינא
 בא"ה סי' צ"ג שהניה דבריהם בלי פירוש ומוטב לפרש כנ"ל אף שהוא
 בדוחק.

שם ע"ב גמר' וכ שאין לו אלא חלוק א' דאמר רב אסי כו'.
 לבאורה לא היה צריך להאריך כיון דכל הקושיא היה רק שבלבישה ליכא
 משום כבוד שבת וא"כ כשאין לו רק חלוק א' וע"כ צריך ללבשו והכיבוס
 הוא לכבוד שבת וממילא שרי אך נראה לי דקשיא לי דאכתי מאי היכר
 יש שעושה לכבוד שבת בשלומא בכיבוס ניכר שפיר שדרך לכבס בה'
 ועיי' במג"א סי' תקנ"א ס"ק י"ח אבל בלבישה נהי שהותר מדינא
 מ"מ היכירא ליכא ולזה מית' דר"י דשרי משום דאיזורו מוכיח עליו
 ששובשו על הבגד העליון כפירש"י במועד קטן דף י"ד [ע"א ד"ה איזור]
 א"כ בשעת לבישה נמי איכא היכירא שפושט האיזור מבגד העליון וניכר
 שאין לו חלוק אחר ולפירש"י בחולין דף ק"ה [ע"א] ניחא בפשיטות דאיכא
 היכירא מעליא שנראה האיזור קבוע בחלוק מה שאין דרך ביש לו ב'
 חלוקים שהאיזור מיטלטל מחלוק לחלוק.

פרק ראשון.

דף ב' ע"א רש"י ד"ה ה"ג מנלן והכי פירושא כו'. נ' כוונתו ליישב קושי התוספ' בזבחים דף פ"ט [ע"א] ד"ה מנלן דלא שייך הכא לתמוה על מנלן כיון שאין הטעם מפורש באותה משנה לזה פ"י דהכי מתמה דקפרכית מאיזה קרא נפיק הא לאו מקרא נפיק דליהוי חובה אלא תקנת חכמים אך לכאורה אין בזה כל כך לתמוה אם לא ידע עיקר הטעם וסבר דמקרא נפיק ומקשה מאיזה קרא אך א"כ היה לו להקשות כמסתפק אי מקרא אי מתקנה ולימא מאי טעמא דהוי משתמע לתרי אפי וע"כ משום דידע הטעם ולזה מתמה שפיר כיון דידעת הטעם מה צורך תו לקרא ומסיק משום דאין ב"ד יכול כו'.

שם ע"ב גמ' אמר קרא בזמניהם כו'. לכאורה מתורץ בזה קושיא דמעיקרא ג"כ והו"ל לומר אלא ואין כל כך קושיא כיון דלא הווכר אמורא לעיל מיניה כמש"כ בתוספ' ישנים בשבת דף קמ"ב [ע"א] ד"ה ונשדינהו ומלבד זאת נ' דלמאי דס"ד דמוקפין ב"ד ובט"ו הו"א דבזמניהם קאי אשושן וקמ"ל קרא דלא נימא דשושן נמי כמוקפין ב"ד וט"ו קמ"ל דדוקא בט"ו והוה מילתא בטעמא דלפרזין הוה נייחא ב"ד וזמנא ב"ד ולשושן בט"ו לכך זמנא בט"ו אבל מוקפין בנייחא דמו לפרזין ובהיקף חומה דמו לשושן לכך עבדי כתרזווייהו אבל השתא דס"ד דמוקפין אי בעו משני שפיר מבזמניהם דליכא למימר אשושן זה פשוטא ולא היינו טועין מעולם לומר דשושן אי בעי ב"ד דאו היה זמן מלחמה ובנייחא לא ליקרו ועיי' ברא"ש מה שהקשה על פירש"י על י"ג זמן קהלה לכל היא ודלא נימא ב"ד ובט"ו מה תיתי לן לומר כן כיון דליכא סברא וגם לא נמצא כה"ג במוקפין וע"כ דקאי אמוקפין.

דף ג' ע"ב גמ' הא דרבים והא דיחיד. במג"א סי' תרפ"ז ס"ק ג' [כתב] דאפילו כל יחיד לומד בפני עצמו מוקרי רבים נ' כוונתו דלכאורה אם כל א' לומד בפ"ע אפילו הם עשרה בחדר אחד הם יחידים ולא מוקרי תלמוד תורה דרבים כמש"כ המג"א בסי' תמ"ז ס"ק ב' דחמין לא מוקרי עשה דרבים רק שופר שאחד מוציא הרבים ונ' פשוט דה"ה אם רבים יוצאים בלולב א' שנקרא מצוה דרבים הואיל שכולן צריכין לאותו דבר ה"ה כאן אם אחד אומר הלכה לרבים זה ודאי הוי ת"ת דרבים אבל כשכל אחד לומד בפ"ע הוה לכאורה יחידים וצריכין לבטל למגילה ומוה קשיא ל' לסברתו והא בכה"ג נמי יכולין לקרות אח"כ ואפ"ה צריכין לבטל ואודא סברא הנ"ל לזה כתב דא"ה דהוה כרבים לענין זה ואין מבטלין הואיל שיכולין לקרות אח"כ.

שם גמ' שהוקף ולבסוף ישב כו'. במג"א סי' תרפ"ח ס"ק ב' [הקשה] דזה היפך ממש"כ בסי' ת"א וסתם עיירות כו' דאין דרך להקף מחיצה כו'. ולא ידעתי מה הוקשה לו דבסי' שבי"ה סי"ה חילק הש"ע בהדיא בין עיירות למבצרים וכתב וסתם מבצרים אינם מוקפין לדירה ובדברי הר"ן דהכא אלשון כרכין דנקטה המשנה קאי והם מבצרון

כמו שיתרגם אונקלוס סוף סדר דברים על כל אלה ערים בצורות קרוין כריכן והרא"ש שם נקט לעיירות שהם סתם מקומות ונקט לשון מחיצה דאינה רק היקף גרוע ועל כרחק נקטו לשון חומה שמורה על חיוק חומה בצורה נגד האויב וכן איתא בגמרא דף ה' ע"ב מ"ל טבריה משום דמגני והוא מורה לענין חומת כרכים שהיא חומת מבצר נגד האויב ועליה דייק הרמ"א שודאי הוקפה תחילה לפי שעיקר כוונת הבונים על החומה להשגב בה לכך בונים אותה תחילה ובעיירות הוא להיפך שעיקר כוונתם ליישב אותו המקום וכשנתישבה מקיפין אותה במחיצה כל שהוא מבלי שת יוצא ובא מאנשי עירם כי אם ברשות.

דף ד' ע"א תוספ' ד"ה מאי איריא. מאי איריא פורים דאין דורשין בו מקודם לכן כו'. לפי פירושם קשה אדרבה פורים בחול יוכיח דאין דורשין מקודם לכן ואפ"ה אין דורשין בו אך באמת תרי מילי בעי ב"ט קורין מענינא דיומא מתקנת משה וחכמים תקנו והוסיפו גם לדרוש ולכך הביאו הך בר"י בסוף מכילתין אקרא דוידבר משה ובפורים בחול קורין ויבא עמלק והמגילה היא במקום הדרשה ולכאורה לפ"ז הו"מ תוספ' לפרושי בפשיטות מאי איריא פורים דאין קורין בתורה אפי' י"ט דקורין אעפ"כ דורשין אלא דתוספ' סברי דאע"ג דמקדימין מ"מ קורין ויבא עמלק בשבת וכן כתב הרע"ב בפ"י המשנה והוצרכו לפרש משום קודם לכן. דף ה' ע"א גמרא אלא לאו הכי קאמר שלא בזמנם כזמנם כו'. מקשין לפירש"י דשלא בזמנה קאי אכפרים משום דאינו זמן קריאה לרוב העולם אי"כ מאי פריך דהכא שפיר איכא פירסום נס שהכל קורין בו וגם מאי דמשני לאפוקי מדרב אכתי לא מתורין בזה מה דלא נקט סתם מקדימין ונ"י דהמקשה הבין דע"כ מאי דקאמר רב ע"ש זמנם אינו כפשוטו דא"כ קשיא אדרב הונא דס"ל כל הגדחה ידחה ליום הכניסה ובעלמא מקשינן מדרב ארב הונא דהיה תלמידו כדאיתא בשבת דף קכ"ח [ע"א] וע"כ סבר דהכי פירושא דודאי זמנם הוא ביום הכניסה אך אם לא קרא אז ע"י אונם וקורא בע"ש ע"כ דלא גרע מ"ג דעלמא שקורין בו כמו שהביא בבעל המאור כאן מתוספתא דהמפרש ואשמעינן דאע"ג דהוי אחר קריאת כל העולם וע"ז קאמר דהוי אפי' כזמנם לקרות ביחיד אע"ג דליכא פירסום ומשני לענין מגילה לא איירי ולא מצינו למידק מיני' אפי' אבזמנה דלא יקראו ביה וכדמצינו באמת דחש לדרב אסי אלא דפליג אדרב הונא ואין נידחין ליום הכניסה ונקט הך לישנא משום דרב אמר הואיל ונדחו קמ"ל דאינו כן אלא דחוינן כאילו מעיקר הדבר ע"ש זמנם ולא דחינן להו ליוה"כנ כמו שאם חל י"ד בע"ש וכדעת המקשן לעיל וסבר רבי כו' דמדמי להו להדרי משום דסבר דחל בשבת נמי ע"ש זמנם רק דפריך כיון דאפ"ה נידחין ה"ה לחל י"ד בע"ש ורב קאמר איפכא כמו בי"ד בע"ש אין נידחין משום דזמנם ע"ש ה"ה בי"ד בשבת ג"כ הוי זמנם ע"ש.

שם תוספ' ד"ה הוה עובדא אלמא שקורין אותה ביחיד כו'. וכן הרי"ף ג"כ הביא ראייה זו והקשה הר"ה דילמא איירי בשלא מצא

עשרה דאפי' רב אסי מודה דקורין ביחיד וני' ע"פ מה שפירש"י לקמן
המעם משום פירסום נס ולכאורה קשה מאיזה סברא נאמר דביחיד דליכא
פירסום מכה ציבור דלא ניעביד ג"כ פירסום בגוף המגילה ובציבור דלא"ה
איכא פירסום צריך ג"כ פירסום במגילה עצמה וני' לפרש הכא בציבור
שנו היינו בזמן שקורין דוקא בציבור דהיינו שלא בזמנה והיינו משום
פירסום צריך ג"כ במגילה פירסום משום דאינו זמן קריאה לרוב העולם
ולא יסקו אדעתיה דקורין לשם חובת מגילה אבל ביחיד כלומר בזמן שאין
צריך ציבור דהיינו בזמנה היה דלא בעי במגילה היכר דבלא"ה ניכר
שהוא לחיבה דכולי עלמא קורין והר"ה כאן כתב דבציבור ג"כ בדיעבד
יצאו בבין הכתובים אי"כ ביחיד היינו ע"כ אפי' לכתחילה ומדמה לה
לקריא ביחיד ש"מ דביחיד ג"כ אפי' לכתחילה והיינו כרב אבל להר"ף
לא ס"ל כן לך אבל בדברי התוספ' נכון הדבר.

שם תוספ' ד"ה עולת דאפילו הכי שרו בית הלל ז"א כו'. הקשה
מהרש"א הא לא נזכר שם מדברי ב"ה וני' דמשום הא לא איריא דהכי
קאמר דאמר לך ב"ש הוא כלומר ובודאי פליגי עלי' ב"ה באותה ברי'י
במקום שנישנית דלכך נקט עולת נדבה לרבותא דיד'י ומה שהקשה עוד
הא מ"מ דודאי אינו לוקה לבית הלל וא"כ עכ"פ הוה רבותא לבי"ה נ'
דל"ק"מ דס"ד תוספ' דנקט נדבה משום כח דהיתירא עדיף דגם נדבה
שרי ב"ה והיינו אי ב"ה שרי לכתחילה שפיר עדיף כחו שסומך על
הוראתו להתיר כמש"כ רש"י ריש ביצה ע"ב אבל אי לא שרי רק שאינו
לוקה אי"כ אדרבה לינקוט עולת ראי' לרבות דב"ש דכחו עדיף שסומך
על הוראתו להלקות דמספיק אי לא מלקינן.

שם ע"ב גמר' יום טוב מלמד שאסורין בעשיית
מלאכה. שמעתי מקשה היכן מצינו לשון יום טוב בתורה על איסור
מלאכה. וני' ע"פ מה שכתב רש"י בבראשית פסוק ויעש אלקים את הרקיע
דדבר שלא נגמר אינו במילואו וטובו וביתרו בפסוק ועשית כל מלאכתך
כתב שיהא בעיניך כאילו כל מלאכתך עשויין ומסתמא היה ב"ט לכך
נקרא יום טוב שהכל בטובו שנגמרה כל המלאכה ברעיון האדם.

שם תוספ' ד"ה ורחץ כיון דקיבלוהו כבר אבותינו כו'. שיעור
דבריהם ע"פ מה שכתב הר"ן ספ"ק דר"ה בשם הרמב"ן דעכשיו רצו
ונהגו העם להתענות וס"ד תוספ' מדקאמר רב פפא שם רצו מתענין
ש"מ דאכתי לא נהגו להתענות וכ"ש בזמן רבי ותירצו דמסתמא כבר
נתקבל ואפשר דזומן החורבן ורב פפא אמר למיסכר קראי.

דף ו' ע"ב תוספ' ד"ה מסתבר משום הכי איצטרך קרא
לאשמעינן יסוד. פי' דהגמרא לא ילף שם מהאי קרא אלא דצריך לשפוך
ליסוד אבל באיזה מקום פשיטא ליה דהיכא דפגע ב'י תחילה והא דכתיב
אשר פתח כו' מיבעיא לן כי היכי דליהוי מוצת העולה מותר למעוטי
מוצת הפנימי כדאיתא שם סוף ע"א.

דף ד' ע"א תוספ' ד"ה נאמרה. תמה בפ"י על מש"כ מהרש"א
דלר' יוחנן ליכא למימר דבין הכתובים גרע מע"פ דא"כ אמאי ביחיד יצא

הא בע"פ אינו יצא כתב עליו דהא השתא קיימינן שר"י יסבור כשמואל
 דלא נאמרה ליכתב ונ' כוונתו דמ"מ למ"ד בע"פ לא יצא אין חילוק בין
 יחיד לציבור א"כ ליכא למימר דבין הכתובים גרע וביחיד יצא השתא
 בע"פ דאית ב'י פלוגתא ואפ"ה מאן דפוסל פוסל גם ביחיד בין הכתובים
 דהוי פסול לכ"ע כ"ש שלא מפליג בין יחיד לציבור.

שם ע"ב תוספ' ד"ה כאן אבל אוכל נפש דעדיף טפי כו'. כתב
 מהרש"א דה"ה בשוין אסור כדכתבו ברושא דבעינן מתקלקל ולא נראה
 כן מדברי הפוסקים ונ' מש"כ המתקלקל כלומר במין אוכל נפש ששייך
 בו קילקול אף שבעשה זה לא יש לחוש לקילקול מ"מ שרי בי"ט והטעם
 כדי שלא יצטרך האדם לדקדק כל כך במלאכתו אם לא היה נתקלקל
 אם היה עושהו מאמש ויתמעט משמחת י"ט שהתורה רצתה שתהא
 שמחת י"ט בריוח דומה למה שכו' הרמב"ם פ"א מהלכות י"ט הל' ו'
 לענין הוצאה וה"נ אם יצטרך לדקדק בין מתקלקל לשוין ומתוך כך יחמיר
 ויעשה מעי"ט ואולי יתקלקל ויתמעט משמחת י"ט אבל במין אוכל דעדיף
 טפי שפיר נאסר דאם ידקדק בין עדיף לשוין ויעשה מעי"ט לכל הפחות
 יהי' שוין ועכ"פ לא יתמעט משמחת י"ט וכן במכשירין דלא שייך בהו
 קילקול לעולם שפיר נאסר גם השוין וכן מטיין דברי הרמב"ם שם הל' ה'
 ולא יהיה בה הפסד לא כתב ולא יהיה נפסד אלא כוונתו דאע"פ שאינו
 נפסד אם מ"מ שייך בה באותה מלאכה הפסד לא נאסרה בי"ט וכנ"ל.
 דף ח' ע"א רש"י ד"ה לכשיפסוק אין צריך למבול קודם ספירה.
 כלומר דלא כמצורע שצריך למבול קודם ימי ספרו.

שם רש"י בא"ד אהני טבילה קמייתא לטהרו מלטמא משכב
 ומושב וכלי חרס בהיסט. נ' מדבריו דמצורע עושה משכב לטמא אדם
 דאליכ הומ"ל בפשיטות שטובל לזיבתו אף שעדיין נגעו עליו כדי שלא
 לטמא משכב וא"כ לא גרים כגירסת התוספ' [ד"ה יש ספרים] ומה
 מצורע אלא כגירסא שלנו וכמש"כ בסמוך ד"ה לא. וכן נ' מדבריו דמצורע
 מטמא כלי חרס בהיכט וסותר לכשי"כ ע"ב ד"ה אלא ואין לך טמא
 שטמא כלי חרס בהיסט אלא הוא, וגם משמע דגם ממשכב דמצורע
 חזר בו דאהא דמוקמינן מלטמא כ"ה בהיסט כתב ב' טעמים מדסמכי'
 לקרא דאשר יגע וגם שאין לך טמא שטמא כ"ה ואהא דמוקים טהור
 מלטמא כביאה לא כתב כ"א שהוא מחומרי מצורע והיינו דבזב לא סגי
 ל' בהאי טעמא שהיא טומאה מיוחדת ד"א נימא שאינו מטמא משכב
 למפרע לזה צריך לטעמא דסמכי' לאשר יגע והוא משום הא א"כ לא
 ישמא גם כלי עץ דנכתב בהאי קרא לכך צריך לטעמא דהיא טומאה
 מיוחדת ולכך במצורע סגי ל' בטעמא דהא דטומאה אחרת לא מצינו
 בו מיוחדת ומ"מ משמע דמשכב מיוחד רק בזב דאליכ הוי סגי ל'
 לטעם דאכלי חרס שהוא מיוחד מה שאין כן למשכב שהוא גם במצורע
 ונ' דמדבריו דכאן אין הכרע דהא דלא קאמר נ"מ שיטבול בתוך ימי
 נגעו אלא יטמא משכב ומושב טומאה חמורה משום דלא מהני הטבילה
 בעודו מוחלט דהא אי לא גלי קרא הו"א שאפי' הספירה לא תועיל

ודיינו דנימא דגלי קרא שתועיל הספירה אבל שתועיל המבילה אין הכרח בקרא.

שם תוספ' ד"ה אין בין נדר אינו בא אלא מן החולין כו'. דבריהם תמוהים למש"כ התוספ' ביצה דף כ' [ע"א] ד"ה נזיר דאם אמר איפכא ע"מ שאגלה ממעות מעשר הרני נזיר דמביא שפיר ממעשר א"כ שפיר משכתה נדר מן המעשר שאומר מן המעשר הרי עלי ודין נדר יש לו שאם אבד חייב להביא אחרת ממעשר רק שאם יש עליו חוב מקדם אין יכול להביאו ממעשר. וזה אינו מדיני נדר אלא מדיני מעשר שהובתו אינו מביא ממעשר ומביאו מן החולין ובמשנתנו אין אנו עסוקין מה בין מעשר לחולין.

שם ע"ב תוספ' ד"ה עד דכיון שאינה כשרה לקרות אלא למכירים בה דין הוא שלא תטמא [את הידים] אבל היכא דכתובה אשורית כו'. ג' הטעם כיון דלא ילפינן אשורית אלא מדכתיב ככתבם וכלשונם והיינו מדלא כתיב ככתביהם וכלשונותם כמו שאמר מדינה ומדינה ככתבה כו' ש"מ שבכתב ולשון א' כתב לכולם וזה ודאי לה"ק ששוה לכל נפש ישראל והנה זה לא נכתב אמגילה אלא באיגרות ששלח רק שעושין זכר לנס כמש"כ רש"י לעיל דף ד' [ע"א] ד"ה ולשנותה זכר לנס שהיו זועקין יום ולילה ומה דהוא משום זכר לא קפדינן כל כך אקיום כל הזכר כמו לענין יום ולילה שכ' הר"ן ריש מכילתין דבבני כפרים לא קפדינן אקריאת לילה ה"נ אף דכתב ככתבם כו' שיהא אשורית מ"מ כשר גם בשאר לשון דמ"מ הוה בזה זכר לנס שהיה בכתיבת איגרת אבל טומאה לא גזרו רק אמגילה שהיא כמצותה ממש כעיקר הזכר ובוה נ' ג"כ על מה שהקשו תוספ' לעיל דף ז' [ע"א] ד"ה נאמרה דמשמע למ"ד לא נאמרה ליכתב מותר ע"פ ולפענ"ד כולו מודו לדרשא דכתבם רק כיון דלא דריש בספר אמגילה עבדינן כל עיקר הכתיבה רק משום זכר ואינו מטמא כלל הידים וזה מדוקדק בגמרא נאמרה ליקרות לא אמרו ניתן ולא ניתן כמו ביומא דף כ"ט [ע"א] שהציווי ממדכי ואסתר היה לקרות כדכתיב נזכרים דהיינו בפה אבל לכתוב לא נאמרה מפיחם בהדיא אבל מ"מ בעי כתיבה משום זכר ולא קשה מה שהקשה הפ"י שם כיון דלא ניתנה לכתוב האיך רשאי לכתוב משום דברים שבע"פ א"א רשאי לכתוב אלא דבאמת הוא ג"כ ממדכי ואסתר לכתוב רק שלא בצווי וכנ"ל ונ' דכל זה כתבו כדי ליישב הך באשורית דתיתי כרבנן אבל אח"כ בד"ה כאן הקשו דבמתני' משמע דרבנן שרו בכל לשון מדלא כיילי בהדי תפילין אע"ג דכתבו הכא דלהך בריוי נמי שרי בכל לשון וא"כ אינו דומה כי"כ לתפילין מ"מ הא במתני' לא הנין על הדמיון מתפילין למוזות ודכוותי' אי הוה נקט מגילה בהדיוי ממגילה לתפילין אלא על החילוק בין ספרים והא ודאי דחלוקן דספרים עיקר כתיבתן בכל לשון משא"כ במגילה דמה"ט ג"כ אינה מטמא הידים ובפ"י נדחק בזה והדברים פשוטים ודומה לשינויא דרב אשי לעיל דף ז' [ע"ב] אמתני' דאין בין שבת ליוה"כ אבל אמה שכתבו דכרשב"ג נמי לא אתי קשה שפיר לכאורה דשפיר אמרו רב

ושמואל דכשר ומ"מ אינו מטמא ידים כדבריהם לעיל אך ז"א דלרשב"ג ע"כ מדמכשר רק לעז יוני ש"מ דיש לו מעלה דלה"ק וכדדריש ליה בסמוך מקרא דיפת וא"כ כמו דלה"ק מטמא משום דכשירה לשאין מכירין ה"נ פשיטא דיונית כיון דכשירה לכל דמטמא ג"כ ותירצו דאתי ע"כ כרשב"ג וא"כ בזה מתורץ ג"כ הך הגיפמית דאתיא כרבנן ודלא כפ"י שכתב ב"ה עד שיכתבנו מכת דבריהם דהכא אליבא דרשב"ג נמי מכשרינן גיפמית לגיפמים ואינו מוכרח כלל.

דף ט' ע"א בגמ' דהא קתני עד שיכתבו אשורית על הספר ובריו. לכאורה ה"מ לאתויי ממוקדם לזה דקתני וכתב עברי דקאי אלא שינה הלשון כמש"כ רש"י שם ומכ"ש שאר כתבים וגם למה מביא סיומא דספר ודיו ונ' דיש לפרש דהברי' חדא קאמר ששינה הלשון ממקרא לתרגום או להיפך וגם הכתב שאותו שינוי כתב כתב עברי עד שיכתבנו אשורית אז כשר השינוי דהא בעי מאשורית או הכתב או הלשון לכך מביא גם הא דספר ודיו דבזה לא שייך לחלק בין לשון הקדש ללעז דנאמר דלשאר לשונות בעי וללה"ק לא וכייל אשורית בהדיהו א"כ ה"ה לאשורית דאין חילוק אלא ע"כ דלא מכשרא כלל שאר לשונות וכולהו בעינן וקאי אמאי דקאמר וכתב עברי דהיינו שכ' לה"ק ע"ז סיים דזה פסול עד שיכתוב אותו לה"ק גם בכתב אשורית וספר ודיו.

שם בגמ' בשלומא תורה איכה יגר שהדותא וכו'. לכאורה אין לזה ענין להכא דמעיקרא כדס"ד דאיירי בספרים ע"כ תרגום דתורה הוא יגר וכו' אך נ' דהתרגום סבר דתרגום דתורה הוא צפנת פענח דהוא מצרית או מתורגמת כמש"כ הראב"ע שם ומשני דברי' בתפילין ותרגום דידהו לטטפות שהיא מלה מורכבת טט פת כמש"כ רש"י שם וזה עצמו ס"ד לתרגום דתורה אך המקשן אמר דזה לא חשיב תרגום דהנהיגו אותה מלה בלה"ק שאין בלה"ק מלה אחרת על הוראה זו בעצמה אבל מאי ניהו יגר וכו' דע"ז ל"ל כן דהא יעקב קרא לו גלעד וכן הפסוק מירמיה שמביא רש"י בשבת דף קט"ו [ע"ב] כולו תיבות יש חילופיהן בלה"ק וכן פתגם אינו בהוראה אחרת מדבר בלה"ק או כבוד במקום יקר. שם תוספ' ד"ה בשלומא. אמאי מיפסלה בהכי וכו'. דבריהם תמוהים דבפשיטות מצי איירי להשלים פ"ה תיבות דהוה השיעור לטמא ידים בספר שנמחק כדאיתא בידים פ"ג משנה ה' וכן מוקי בשבת דף קט"ו [ע"ב] ברייתא כזו.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ולא. כתב בפני יהושע דלפי דבריהם אם עבר ועבד בח' בגדים עבודתו פסולה ומתוך כך הקשה על הרמב"ם דמכשירה בדיעבד הבין מדבריהם דמש"כ כיון דע"פ ב"ד הוא כוונתם דבאמת הוא מסולק ע"פ ב"ד ולעבוד אין מניחין אותו משום הורדה ודבריו תמוהין א"כ דאינו רשאי להתנהג כהדיוט למה נ"מ מסלקין אותו ועוד מה לנו הורדה בקדש יותר מסילוק כראיתא בברכות דף כ"ה [ע"א] ניעברי' גמירי מעלין בקדש וכו' אלא הפירוש הנכון כיון דע"פ ב"ד הוא ודאי דמעצמו הוא כ"ג אך כיון דאין יכול לעבוד בשמנה מוטב שנמלקוהו

ויעבור כהדיוט זהא בב"ד הדבר תלוי דמתמנה ומסתלק בפה וזה כוונ' הגמרא כהן הדיוט לא אמאי לא נסלקהו משום מעלין בקדש וכו' וכההיא דברכות.

שם רש"י ד"ה פסחים. ואילו בגדולה היו מקריבין קרבנות ציבור תמידין ומוספין וכו'. לכאורה שפת יתר הוא דשפיר קשיא מהא דקתני פסחים הא חטאות ואשמות ג"כ לא היו קריבין בדקתני סיפא ונ' דמשמע למקשן דנקט פסחים לתרי דיוקי דפסח לא היו קרבן ציבור גמור שאינו בא א' בשביל כל ישראל רק אתי בכנופיא קרינן ליה ביומא דף נ"א [ע"א] וא"כ ס"ד דהכי קאמר דוקא פסחים הא קרבן ציבור גמור גם בגדולה אינו קרב כגון תמידין ומוספין ולאידך גיסא ג"כ הא קרבן יחיד גמור אף שהוא חובה דומיא דפסח קרב גם בקטנה וזה מבאר רש"י והא תרוי"י ליתנהו חוב אינו קרב כלל בקטנה ובגדולה אפי' ק"צ גמור וליכא למימר דמקטנה לא קשיא דאדרבה נקט פסחים וכ"ש חטאת שאינו קבוע לו זמן לזה אמר וקס"ד דאף חובות ציבור שאין קבוע להם זמן היו קריבין וא"כ מסברא היצונה אדרבה הקבוע השיב טפי דמצינו דחשיבי לענין שבת וטומאה כדאיתא ביומא דף נ' [ע"ב] ומשני ענין פסחים כל ק"צ הקבוע והדיוק הוא למעוטי שאין קבועין והשתא ליכא למיפרך דמשמע הא חטאות קריבין דאדרבה זה נשמע מכ"ש דפסח הוא לפעמים קרב ביחיד לר"ש לשיטתו דס"ל שוחטין על היחיד כדאיתא בפסחים דף צ"א ע"ב ר"ש ס"ל כר' יוסי והוי קבוע ולא קרב כ"ש דלא קביעי כחטאות דלא קרבי דהא חזינן בציבור קרבי קבועין ואין קבועין וא"כ ביחיד דחוב קבוע לא קרב כ"ש שאינו קבוע ולזה מביא הגמרא הך סיומא דאבל חובות שאין קבוע הכא והכא לא קרב דזה לא נזכר שם בובחים בדברי ר"ש אלא דהוא סיומא דתירווצא כמו בגדולה לא קרב בציבור שאין קבוע וא"כ פשיטא דבקטנה לא קרב דיחיד שאין קבוע כיון דאפי' הקבוע כגון פסח לא קרב.

שם בגמרא אתאן לרבי מאיר וכו'. כתב הפ"י בשם הרשב"א שהקשה לימא דאתי אפי' כר' יוסי ובמתני' לא חשיב אלא מילי דאוריי' כמו שתירץ אמתני' דאין בין אקו' הירושלמי דלא נקט משילין משום דלא חשיב אלא מילי דאחריי' ונ' דלא דמי בשלמא לעיל שפיר אתיא מתני' גם לדינא דילפינן מינה עכ"פ דמכשירין אסורין ומה שהוא ביניהן בדין תורה ילפינן מינה לדינא וממה ששוין בדין תורה ג"כ הוא לדינא ולא שייך לומר שבדין תורה שוין להשיל פירות ולדינא ליתא ז"א דבהך דינא אין אנו עסוקין כלל אבל הכא מה דחשיב המשנה דשוין בדין תורה דהיינו גם בעבודה בח' זה ליתא כלל לדינא ולא שייך כה"ג למסתמא למשנה שאינה לדינא וכה"ג כתבו התוספ' ביבמות דף צ' [ע"א] ד"ה והא ארצוי'.

דף י"ד ע"א תוספ' ד"ה שמעתי. לא גזרו חכמים טומאה כיון שמן התורה יכול להקריב. לכאורה משמע דכוונתם דלענין קרבנות לא העמידו דבריהם והא ליתא דמאי שנא מנסכים דאין מביאין מן התורה

מגליל שארץ העמים מפסיק כדאיתא בהגיגה דף כ"ה [ע"א] וגי כוונתם כיון דלהך מ"ד דהונוי לשם שמים בנה אמרינן שם דהוא מקרא דישעיה וכיון שהתירו קרא בפירושו לא מצו חכמים לאסור וכה"ג כ' הטו"ז ב"ד ריש ס"י ק"ו.

שם תוספ' ד"ה ל"מ ה"ה היינו דוקא לענין תרומה וכו'. גי הטעם דהפסקת הענין שאינו נוהג כלל זה מבטל הקדושה א"כ בתרומה שפיר יש לחלק דאחר חורבן בית ראשון נתקיים גפרית ומלח ז' שנים כדאמר ר' יוסי ביומא דף נ"ד [ע"א] ונתקיים לא תזרע ולא תצמיח והופסק ענין קדושת התרומה דהיינו הזרעים ולכך פסקה הקדושה משא"כ אחר חורבן שני שנשאר הארץ מיושב ואפי' מישראל ולא פסק כלל ענין תרומות ומעשרות והיו נוהגין תמיד אבל קרבנות דודאי בטלו בחורבן הבית אודה לה קדושתה לגמרי ומותר בבית חונוי ומביא רא"י מקדושת ערוי חומה דכיון דבטל ענינם אחר חורבן כיון שלא הי' הארץ מיושב כלל כדאיתא שם ביומא בטלה ג"כ הקדושה א"כ ה"ה לקרבנות אחר בית שני.

דף י"א ע"א בגמרא כ"ש שם שבקטנותו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו בתורה כך במלכותו אצל מי שגדול בחכמה. גי הא דנקט בקטנותו תורה ובמלכותו חכמה ע"פ משי"כ ביערות דבש ח"ב דף מ"א על המדרש איכה בגוים אין תורה דמה שנקרא תורה הוא לימוד הלכה וחכמה הוא הפילפול ואמרו ליגמר אינש והדר ליסבר זה שאמרו בקטנותו שהשתדל ליגמור הקטין עצמו אצל הגדול [בתורה] ואח"כ שעסק בפילפול הקטין עצמו אצל הגדול בחכמה דהיינו עסק פילפול. שם ע"ב רש"י ד"ה שנים מקומעות שנבלעו משל אחרון בראשון כו'. גי כוונתו דהבליעה היתה בין בלשצר לדריוש דלמלכי אומות העולם מתשרי מנינן וא"כ בתשרי כבר נשלמו לו ב' שנים ממלכותו והוא נהרג בפסח כדאי' בהגדה של פסח בפיוט ויהי בחצי הלילה ותיכף מלך דריוש וא"כ אותה שנה עד תשרי נמנה לזה ולזה כדאיתא בר"ה דף ד' ע"ב ודריוש וכורש לא מלכו רק ארבע שנים בסכום אבל בחשבון השנים לכל חד נאמר שדריוש מלך ב' שנים אותה שנה מניסן עד תשרי ועוד שנה שלימה וכורש ג' שנים ולכך אמר לעיל הי' דדריוש וכורש אבל באמת שנה ראשונה של דריוש הוא בכלל שלישית דבלשצר אך אינו מובן מה שהביא מסדר עולם שכורש מלך ג' מקומעות כלומר ב' וחצי א"כ היו אותן הה' שנים שמנינו לעיל רק ג' דשנה ראשונה של דריוש נחשב דבלשצר ואח"כ מתשרי עד ניסן היא שנה א' לדריוש ובוה נכלל שנה ראשונה דכורש ועוד ב' שנים שלימים וא"כ בצירוף הבלוע דאזיל מרודך נחסרו ג' שנים וצ"ל דלעיל נמי לא מנה אותה שנה ראשונה של דריוש דהיינו מפסח עד תשרי לדריוש אלא הוא בכלל אמרו דא דבלשצר ואח"כ מנה הי' דדריוש וכורש והם לדריוש שנה שלימה מתשרי עד תשרי ועוד חצי שנה זה שתי שנים ובי' וחצי לכורש זה ג' שנים ובכללן הם רק ד' שנים וא"כ לשון הסדר עולם אינו שוה דשנה לדריוש היא שלימה דבצירוף קטועין יש יותר ולכורש בין הכל רק ג' שנים.

דף י"ב ע"א רש"י ד"ה עוד שנה הרי שבעים שנה כ"ו. כל המנינים שהביא רש"י אין כוונתו שעברו אלא שעתה הוא בשנת השבעים וכן האחרים ובה החשבון מדוקדק דבג' לבלשצר כבר עברו בתשרי ס"ט למלכות נבוכדנצר והוא ס"ח לכיבוש יהויקים ועד תשרי הבא אחר מות בלשצר יהיו ס"ט לכיבוש ועוד שנה שלימה לדריוש ונשלמו ע' לכיבוש ובשנה הבא אח"כ עמד כורש ומש"כ רש"י ואנחנו מנינו למעלה שבעים זה פירושו שעברו שבעים ומש"כ ושלשה דבלשצר היינו בשנת ג' שאז עברו ב' שנים לחשבון השבעים שכוננו לעיל.

שם ע"ב בגמ' שבת היה שישראל אוכלין ושותין ומתחילין כ"ו ובדברי תושבחות כ"ו. סמך לזה מה שהביאו תוספ' סנהדרין דף ל"ז ע"ב ד"ה מכנף כתוב בתשובות הגאונים כ"ו וכשיגיע שבת כ"ו אין לו עוד כנף כ"ו יש לי עוד כנף אחד כ"ו שאומר לפני שירה כ"ו דהיינו ישראל והם פירשו זה על קדושה ולפי סוגיא זו י"ל דקאי על הזמירות שאומרין בשבת בשעת האכילה.

שם בגמ' זיל לגבי עמון ומואב כ"ו מיד והקרוב אליו כ"ו. כתב המהרש"א ואפשר דאלו השרים דחשיב היה בהם מעמון ומואב ונ' דמרומו בתיב' והקרוב ע"פ מה דאיתא בסנהדרין סוף דף ק"ג גדולה לגימה וכ"ו מרחקת את הקרובים מעמון ומואב זה שאמר והקרוב אליו ולא להם להסנהדרין דהיינו עמון ומואב שהם עתה רחוקים לישראל. דף י"ג ע"א בגמ' שכל הכופר בע"א נקרא יהודי. עיי' במהרש"א וי"ל עוד דיהודה נקרא כן על שם הודאה שאמרה הפעם אודה ואמרו כל הכופר בע"ז כמודה בכל התורה כולה לכך נקרא יהודי שמודה בכל התורה.

שם בגמ' ואת שבע הנערות כ"ו שהיתה מונה בהן ימי השבוע. לכאורה היכן המיזא דילמא כפשוטו שהיתה מיוחדת לכל יום מימי השבוע אחת ונ' דקשיא לשון הראויות דהו"ל ליכתב הנתונות לה ורש"י בפירושו למגילת אסתר יישב לה לפי פשוטו וכתב וכן נתנו לכולן דהיינו לכך אמר הראויות שנתנו לכולן כן לכך דרשו למנין ימי שבת הוא דאומות העולם מתשבין היום ללילה שלאחריו וא"כ כשהיו נותנין לכולן התחילה כל אחת לשמש בתחילת היום אבל אסתר שרצתה לידע על פיהם קביעת שבת ע"כ הוצרכה לקבוע אותן שיתחילו לשמש בתחילת הלילה לידע הכנסת שבת וא"כ כל אחת שמושה בלילה לא הוה חיוב ע"פ המלך רק ראויה היתה דאותה שבאה דרך משל בליל ב' היתה ראויה לשמש ביום ב' ונקראת עתה ראויה על העתיד כמו אין הבכור נוטל בראוי ושפיר דייקו מתיבת ראויות שהיתה מונה ימי שבת.

שם ע"ב תוספ' ד"ה הכסף גימטריא דהכסף עולה העין כ"ו. וכן איתא במדרש פסוק ויסר המלך את טבעתו ופ' היפ"ע שם דהא ודאי שלא הסביר המלך להטין כן וכוונת קושיתו דלא שייך פיו הכשילו אלא בפי האדם עצמו ותירץ דנרמז זה בדברי אחשוורוש כדו שיהיה למרדכי פתח תקוה ונ' לפרש בזה הכתוב ויגד לו את אשר קרהו ואת פרשת

הכסף כו' דלאיזה צורך הודיע לה הכסף שאמר לשקול אלא שלא תאמר אסתר דלחנם תלך כי כתב שנכתב ונחתם בטבעת המלך אין להשיב לכך הודיע לה פרשת הכסף דהיינו גימטריא של הכסף שיהיה גם לה פתח תקוה ותשא רגליה ללכת.

דף י"ד ע"ב תוספ' ד"ה שגלתה היאך אותה צדקת גילתה שוקה [כו'] ועוד קשה דמיתוי גנוזמא כו'. נ' דהיא חדא קושיא ממ"נ דוראי שיהיה שוקה מאיר הארץ אין מן התימא כמו שמצינו גלי' לדרעא ונפל נהורא אך זה לשעתו אבל אם לאחר שתכסה ישאר מאור זה גנוזמא וא"כ ממ"נ היאך גילתה שוקה במתכוון כדי הילוך ג' פרסאות ואם נימא שרק במקרה גילתה כמו שמצינו בשרה אמנו שרמו רש"י בפסוק הנה נא ידעתי א"כ היאך היה נשאר המאור כל כך או כוונתם דאם נימא שהיה לשעה קלה ע"י מקרה א"כ ע"כ הפירוש ג' פרסאות היינו שהיתה ברחוק ג' פרסאות והלך לאורה וזה גנוזמא שיאיר לרחוק כל כך ותירצו דלא קרינן לאורה בלא מפיק דפירושו שהלך במאור אלא לאורה במפיק ולעולם שהיה ע"י מקרה ולא ניסח דעתו ממנה עד כדי הילוך ג' פרסאות. דף ט"ו ע"א תוספ' ד"ה כשם והיה ירא פן יתפרסם הדבר למלכות. קצת קשה מהא דאיתא בגיטין דף ס"ד [ע"א] בשעת גזירת המלכות שנו ואפ"ה היו יכולין לגרש בצנעא וצ"ל דהתם לא הי' סכנה כל כך.

שם ע"ב בגמ' לשאר עמו שמשים עצמו כשיריים. נ' ע"פ מה שכתוב בזכריה י"ג [פסוק ח'] פי שנים בה יכרתו [יגעו] והשלישית יותר ואיתא בעירובין דף כ"ג [ע"א] דבר מועט יש על ע"אמה ושיריים ושם הוא שני שלישי אמה והוא מכוון מדאמר דבר מועט יש יותר ונ' משום דשארית שייך אהלק שהוא מיעוט כנגד החלק האחר וזה תמצא במוקדם בסך שלשה שהשליש הוא חלק המיעוט נגד השנים ולכך שיריים הוא ב' שלישים ואיתא בנדה דף למ"ד [ע"ב] כשמשביעין אותו אפילו כל העולם כולו אומרים צדיק אתה היה בעיניך כרשע זה שאמר שמשים עצמו כשיריים כאותן ב' שלישים שנאמר בהן פי שנים יכרתו כלומר שאינו מחזיק עצמו לצדיק להם יהיה לעטרת צבי וכענין שדרשו שם בנדה על מי יעלה בהר ד' אשר לא נשא לשוא נפשו כלומר שקיים אותה השבועה. ומסוגיא הנ"ל דנדה קשיא על הרמב"ם בפ"י המשנה אבות פ"ב משנה י"ג ואל תהי רשע בפני עצמך שפירש כפשוטו שאל החזיק עצמו לרשע.

שם בגמ' חצי המלכות ולא כל [המלכות] ולא דבר שחוצץ כו'. אינו מובן היאך מפיק מחד תיבה תרי משמעות ונ' דהכי פירושו משום דתחילה אמר מה שאלתך וינתן לך בלא חוץ זה שאמר בלשון בתמיה ולא כל המלכות הא כבר אמר מה שאלתך וינתן ומשני ולא דבר שחוצץ והוא דיש חילוק בין שאלה לבקשה דשאלה היא דהריא בעינא לעשות בו איזה דבר והעשוי בו הוא נקרא בקשה שהוא המבוקש ותכלית השאלה ושפיר אמר שבשאלה נותן לה אפי' כל העולם

אבל שיהיה המבוקש לבנות בתוך שני השאלה בית המקדש כן לא יעשה.

דף ט"ז ע"א בנמרא הכין לו תנא לא הכין כו'. הנראה בפשוטו דרך הלשון כן דכי כתיב לו תחילה קודם הפעל אתי לאפוקי ממי שנאמר קודם דהיינו מרדכי לתלות את מרדכי על העץ אשר לו ולא למרדכי הכין וכונת הברוייתא ע"כ האמור במדרש רבה בפסוק ויאמר לה המלך מה לך אסתר שהכין העץ על פתח ביתו ומדר עצמו עליו ובוה הכינו תיכף לצורך עצמו וכעין שאמרו גיטין דף נ"ז [ע"ב] אלו תלמידי חכמים שמראין הלכות שחיטה בעצמן וכמו שפירש מהרש"א שם בחירושי אגדות.

שם בנמרא קרי ליה אוהביו וקרי ליה חכמיו כו'. פ"י דבל"ז הו"א שהיו מישראל אבל מדקרי להו אוהביו א"כ היו מנכרים וש"מ דאפילו מאומות העולם נקרא חכם.

שם בנמרא אף חרבונה רשע באותה עצה היה. בפיוט אשר הניא איתא וגם חרבונה זכור לטוב ונ"י ע"פ מה דאתיא במדרש רבה בפסוק והמלך קם בחמתו אליה נדמה לחרבונה ואמר הנה העץ ואליה עולה גימטריא מ"ו עם ג' שמות יחוסו דהיינו תשבי ומתושבי גלעד והיינו גלעדי ובפסחים דף ס"ח [ע"א] איתא גלעד זה אליה והנביא שנתיחס בו סוף תרי עשר עולה מ"ט כמספר ו"ג"ם זה שאומרים וגם חרבונה אותו חרבונה שהוא וגם ז"ל וכן רגילין בנמ"י לומר על אליה לשון זכור לטוב כדאיתא בברכות דף ג' [ע"א].

שם תוספ' ד"ה ודחי. שמעתי שי' אלפי כבר כסף עולין חצי שקל לכל אחד מישראל שהיו ת"ר אלף כשיצאו ממצרים כו'. נ' כוננתם דמצינו דמשה בירך את ישראל שיתרבו עד אלף פעמים כדכתיב יוסף כו' ככם אלף פעמים דהא בכלל מאתים מנה אלא ע"פ מה שכתב הרמב"ן שם בסדר לך לך דמה שהבטיחו השי' עוד אחר זה בכין הבתרים היינו שלא יגרום החטא א"כ ש"מ דהבטחה הקודמת על הארץ הי' בתנאי אם יעשו רצונו וכיון שבמאמר א' היה מסתמא גם ריבוי הזרע ג"כ בתנאי וא"ש דברכת השי' קיימת בתנאי ומשה בירכם בלא תנאי שבכל ענין יהיו אלף פעמים ואין לך אין עושין רצונו יותר משהיו ישראל כל ימי מלכי ישראל הרשעים וא"כ יש לחשבן רק אלף פעמים ששים רבוא ואף שהיה איזה פרט יותר כשאמר להם משה ברכה זו מ"מ אין נחשבין אלא לס' רבוא כמש"כ תוספ' שהיו ת"ר אלף כשיצאו ממצרים ואפשר שהוא מרומז במלת ככם כם בגימטריא ס' ובימי החורבן נתמעטו עד חלק העשירית כדכתיב ישעיה ו' ועוד בה עשיריה ואף דכתיב ושבה והיתה לבער הא פירש אח"כ שאותו הביעור יהיה כאלה וכאלון היינו שאותן לא יכלו אלא שיגלו כמו שפ"י רד"ק שם וא"כ יש לחשבן בזמן הגלות ק' פעמים ס' רבוא וכיון שלם רבוא עלו הצאי השקלין למאה כבר כסף א"כ לק' פעמים ס' רבוא עולין ו' אלפים דהיינו ק' פעמים ק' כבר.

שם תוספ' בא"ד. שעשרה אלפי כו' עולין חצי שקל לכל אחד כו'.
 נ' ע"פ מה שכתב רש"י בסדר בחוקותי על ומאה מכס רבבה ירדפו
 שאינו דומה מועטין העושין את התורה למרובין כו' והנה נ' מדלא פרט
 הכתוב סכום ריבוי הנרדפין כ"א בחמישה דמחמשה ולמטה אינו רודף רק
 אחד אהר ולפ"ז נפישא זכותא דמאה העושין מצוה ק' פעמים יותר לכל
 א' מאהר העושה מצוה וא"כ אפילו היו העשרה אלפי דהמן ניתנין לשם
 מצוה מ"מ נפישא זכותא דמאה וכ"ש דת"ר אלף לכל הפחות מאה פעמים
 וכשנתן כל א' רק מחצית עולה זכותו בהדי המרובין לנ' שקלים ומספר
 של ת"ר אלף הוא מכוון ו' אלפי כבר ובא ע"ז הרמז בתורה ומאה מכס
 רבבה ירדפו דמאה כבר שעולין החצאי שקלים כמפורש בסדר פקודי
 ירדפו רבבה ככרות של המן.

פרק שני.

דף י"ז ע"ב גמרא ורבנן נמי הא כתיב והיו כו'. הקשה בפ"י
 בברכות הא דרשינן מינה לעיל דף ט' [ע"א] לכתבן אשורית דוקא ותמוה
 דהא כתיב תרו והיו באותה פרשה והך דכתיב גבי לטוטפות קאי אאשורית
 דאותן שהן לטוטפות יהיו כהיותן באשורית וכן למוזות והכא קיימינן
 אוהו קמייתא דהדברים דקאי אקריאת שמע.

דף י"ח ע"א בגמרא ולימרו הלכה כרשב"ג. הקשה בלח"מ
 פ"ב מהלכות מגילה למש"כ הרא"ש דרב ושמואל לאו אליבא דנפשייהו
 אמרי מאי פריך הא לא אמרו כלל להלכה וכן הקשה בקרבן נתנאל
 ובפרי"ת ובהגהות מהר"י ברלין ולא ידעתי מה קשיא להו דלהו"א דלא
 ידע לחלק בין ספרים למגילה כ"ש דקשה מאי קמ"ל דאמר כן רשב"ג אטו לא
 ידעינן זה ממתניתין דלעיל דאין בין דיהב רשב"ג ליונית מעלת לה"ק וע"כ
 דהלכתא אתו לאשמעינן ועדיין קשה לימרו הלכה כרשב"ג ומשני דמשמעין
 רבותא במגילה וא"כ איכא למימר ג"כ דלאו אליבייהו אמרי כלל רק לאשמעינן
 דאפי' במגילה אמרה רשב"ג למילתיה.

שם בגמרא אטו אנן האחשתרנים בני הרמכים מי
 ידעינן. הדבר תמוה שחכמי הש"ס דנהירו להו מה שיש בעמקי
 התהומות לא ידעו מחיה מצויה גם הך בני הרמכים שאמר הוא ללא
 צורך דהא רמכים ודאי ידעו וכדאיתא בתענית פ"ג גבי חוני המעגל והוו
 רמכי רמכי והוה לו לומר רק האחשתרנים לא ידעינן וגם מה שלא שלח
 המן האיגרות הראשונות ע"י אחשתרנים כיון שמהיר לדבר ההוא כדכתיב
 הרצים יצאו דחופים והוה נ' לומר שלא היו אלא לשעתו ואפשר שמרדכי
 בראם ע"י ספר יצירה והיינו בני הרמכים דהוא אותיות מרדכי והדל"ת
 נתחלפה במ"ם בא' ב' דאי"ק בכ"ר גל"ש דמ"ת דהיינו לעשירות נגד
 היו"ד המורה על ספירת החכמה ועל בראשית ברא תירגם הירושלמי

בחוכמתא כמו שהביא הרמב"ן בסוף פסוק בראשית ברא ולד' יסודות
עולה מ' וזה שדו"ק לומר בני הרמכים לא ידעו דמתוך כך אי אפשר
לידע מהן שלא נבראו רק אז לשעתו.

שם ע"ב בגמרא השמיט בה סופר אותיות כו'. בטור סי'
תרצ' הביא בשם הר"ן על הא דירושלמי דיהודים ויהודים דטעות אחר
לא דא"כ לא קראה את כולה וכתב עליו הב"י שיש לדחות דכל שקראה
אע"פ שלא קראה בתקנה קראה כולה מיקרי ולא ידעתי אמאי לא הביאו
בפשיטות מהך ברייתא דבהשמיט אותיות יצא דוקא אם קראן הקורא הא
אם הקורא ג"כ השמיטן לא יצא ובוה מדוקדק הברייתא דנקטה פסוקין
לרבותא דהתירא דאע"פ יצא בע"פ ואותיות לדיוקא דאם לא קראן כלל
אפי' באותיות לא יצא.

שם בגמרא תפילין אין צריכין שירטוט כו'. כתב שם הר"ן
בשם הרמב"ן שהקשה על הרמב"ם שאין מצריך במגילה עיבוד לשמה דהא
בדברים שבגוף המגילה שוה מגילה לס"ת וגם מירושלמי דלא חשיב לה
באין בין ספרים למגילה ולכאורה לק"מ דהא הך ברייתא דלא כרשב"ג
מדמכשר ספרים בכל לשון ורשב"ג לא ס"ל אלא יוגית והא ת"ק דרשב"ג
לית ליה עיבוד לשמה בסנהדרין דף מ"ח [ע"ב] אך הרמב"ן לשיטתו
במלחמת בסוכה דף ט' דבס"ת לכ"ע בעי עיבוד לשמה דכתיב כתבו
לכם והי' לשאר ספרים כדמשמע מדבריו שם אך מש"כ בישוב דברי
הרמב"ם דחומרי ספרים לא קתני וכ' ע"ז דאינו מחזור כלל ואיהו גופיה
כתב שם כן במלחמות על הא דאין בין ספרים לתפילין ואפשר דלא קאמר
דאינו מחזור אלא אגוף הדבר דלא נחשב העיבוד מגוף המגילה ומה שתמה
הר"ן עליו דהא באין בין לא חשיב מה שאינו בגוף המגילה י"ל דכוונת
הרמב"ן כיון דאין הדבר ברור כל כך דעיבוד לא יחשב מגוף המגילה
שפיר הו"ל לאשמעינן היא גופא דעיבוד אינו נחשב מגופה אך נ' בישוב
קושית הרמב"ן דזה דעיבוד אינו מגופה לפי שאינו ניכר תלי בהזמנה
מילתא דאי הזמנה מילתא ואסור לשנותה לדבר אחר שפיר הוי כדבר
הניכר אבל אי לאו מילתא א"כ בגוף הדבר ליכא שינוי רק המצוה
נעשית שהיתה צריכה לעשות אבל הגויל עדיין כמעיקרא שראוי לכל
תשמיש שפיר הוי דבר שאינו ניכר ולא חשיב מגופה ועיין במלחמת הנ"ל
לפ"ז א"ש דהך דאין בין ספר מילתא היא א"כ חשיב מגופה ובעי גם
במגילה אבל הרמב"ם דפסק הזמנה לאו מילתא שפיר פסק דאין צריך
עיבוד לשמה במגילה דאינו מגופה.

דף י"ט ע"א רש"י ד"ה אבל אין עתיד לצאתה והי' לכן עיר
שהלך לכרך אם עתיד לחזור בליל ט"ו. נ' דהא ודאי אם אח"כ נמלך
והלך לעירו בי"ד דקורא כמקומו דאפילו לרב אלפס דאזיל בתר כוונתו
והיינו להחשב כבן עירו אע"פ שעשה להיפך אבל אם הוא בעירו שע"י
כוונתו יהיה נעקר ממנה לא ס"ל כמשיכ הר"ן אלא להתעכב כאן בי"ד
ונתעכב כו' אבל אם נמלך והלך מהכרח בליל ט"ז א"כ האך יעשה

דומן קריאת מקומו כבר עבר ומוקף בן יומו נמי לא הוי כיון דלא היה שם מקצת היום ונ' מדיקדוק לשון רש"י שכתב וממתין וקורא עמהן דלא היה לו לומר אלא וקורא עמהן אלא דבא להשמיענו דדינא הכי הוא דע"כ ממתין כדי שלא יפקיע עצמו ממצות מגילה.

דף ב' ע"א תוספ' ד"ה ו' ל א. והכא אמרינן דצריך לטבול ביום. לכאורה לא מקשו מידי דהא התם לא נחית אלא דטבילת אוזב פסולה בלילה לגמרי וטבילת אדם שריא ואיריא לאחר זמן דשריא כמש"כ רש"י וכמש"כ אח"כ התוספ' וכן פ' הרמב"ם שם אלא דנראה להם דוחק מלבד זאת דתוספ' דיומא דף ח' [ע"א] ד"ה מקשינן לא ס"ל כדעת הרמב"ם דיכול להרחיק הזאה שניה מראשונה אלא כדעת הראב"ד פרק י"א מהלכות פרה אדומה ה"ל ב' דאינו עולה כלל ובל"ז אפי' הרחיק הזאה ראשונה מטומאתו והוא אח"כ כדנה ברביעי לראשונה מ"מ נ' לדוחק בלשון טובל דמשמע לכתחילה גמור ולכתחילה אינו רשאי להרחיק גם הזאה ראשונה דכבר סתם התנא כר"מ דיומא שם בפ"ג מ"א דס"ל טבילה בזמנה מצוה ולכך תירצו ע"כ כפיר"ת ולזה כתבו בסוף דבריהם ומיהו קשה וכו' משום דאי מפרשינן כפי' הרמב"ם דאיירי אחר זמן ודאי יכול להקדים טבילה להזאה א"כ היא גופא אתי לאשמעינן בהך דטובל בלילה ומזין עליו ביום דהטבילה כשרה בלילה ודכשרה קודם הזאה אבל לפירושים לא הו"ל לומר רק טובל בלילה מאי אמרת דהיא גופא אשמעינן דיש טבילה קודם להזאה ג"כ הא הטובל בלילה לחודא נמי נשמע דליכא לפירושי אטבילה מטומאתו דהא תנינן הכא דטובלין ולאחר זמן לא הוה מצינן לאוקמי דהא אינו רשאי דכבר סתם לן דטבילה בזמנה מצוה וע"כ נפרש בלילה שקודם יום ז' ולקבל ההזאה וא"כ ומזין עליו ביום מיותר וע"כ לאורויי דטבילה והזאה צריכין להיות ביום א' וכמש"כ בשבת דף ק"א [ע"א] ד"ה לא וא"כ לא משכחת דיטבול ביוה"כ לקודם הזאה ועיין בפ"י שנדחק בזה הרבה.

שם תוספ' בא"ד. הכ"מ שם דהלכות פרה אדומה מביא בשם הר"ש בתשובה שהכריע דע"כ בטבילת אוזב איירי דאי בטבילת אדם א"כ ע"כ למ"ד ביומא שם דלא מקשינן הזאה לטבילה ה"ה להיפך וא"כ מנ"ל דטבילה ביום והנה יש לפרש פלוגתתם ע"פ פירש"י דשם ד"ה טבילה ותוספ' ד"ה מקשינן דר"מ סבר דע"כ ליכא לפרש וחטאו ביום הו' אהזאה בזמנה מצוה דאמאי לא הדר גם כן להזאה ג' וע"כ ביום השביעי קאי אוכבס ורחין דטבילה בזמנה מצוה וא"כ תיבת וחטאו למה לי וע"כ מיותר לאקושי לטבילה למצוה בזמנה ומ"ד טבילה בזמנה לאו מצוה מוקי לתרומה דהו"א דרי בהזאה של ג' קמ"ל דלתרומה ג"כ וחטאו בז' ג"כ וכבס ורחין סתמא קאמר ור' יוסי ע"כ לא דריש לתרומה וא"כ מנ"ל דטבילה בזמנה ונ' דדריש וחטאו שתקדם הזאה לטבילה כמו שהביא הכ"מ שם בסוף הדיבור מהספרי וביום הו' קאי אורחין כר"מ וא"כ דברי הר"ש תמוהים דלמ"ד לא מקשינן והוא ר' יוסי אבל טבילה בזמנה אית ליה וע"כ ביום הו' קאי אורחין וא"כ הא מפורש

בה גופה דדינה ביום וליכא למימר דאגב שביעי כ' ג"כ ביום אבל הכוונה במעת לעת של שביעי אבל מוהזה הטהור דרשינן שפיר אף דשלישי ושביעי צריכין בקידושין דף ס' [צ"ל ס"ב ע"א] למעוטי רביעי ושמיני מ"מ בחד ענינא לא צריך תרי ביום דהיה די לומר ביום השלישי ושביעי אבל כל זה אינו דלא מיתורא דרשינן אלא ממשמעותא דיום יממא משמע. ונ' כוונת הר"ש דעכ"פ שמעינן להך מ"ד דלא מקיש הזאה כו' משום דלדידיה וחטאו אינו מיותר דצריך כנ"ל וע"כ הכי הוא דאל"כ מ"ט לא מקיש א"כ ה"ה למ"ד טבילה בזמנה לאו מצוה דביום השביעי קאי אוחטאו ולתרומה וכיון דליכא יתור לא דרשינן היקישא ושפיר כתב הר"ש דמגיל ביום.

שם תוספ' בא"ד. ומיהו קשה לר"י כו'. הא דלא דטמא מת היינו שנגע באדם שנגע במת והוא לשון המשנה ג"כ ריש אהלות שנים טמאין במת דמשמע להו דומיא דאינך דכולהו טומאות ז' נינהו אך במש"כ הרמב"ן בסדר חוקת דנוגע בחרב אינו צריך הזאה הוי"ט לאוקמו בכה"ג והוא ג"כ לשון המשנה שם ד' טמאין במת ומפרש לה ע"י כלים ושפיר יש לפרשו גם כן בלשון טמא מת ועיי' כזה בתו"ט פ"ח דכלים משנה ז'.

שם תוספ' בא"ד. ולא דחיא יוה"כ כו'. נ' דאינו מדוקדק דהא כתבו בשבת דף קכ"א [ע"א] ד"ה הכי גרסינן דאפי' אי טבילה בזמנה לאו מצוה שרי לטבול ביוה"כ אלא כוונתם דעכ"פ אינו מחויב לטבול ביו"כ כמו אינך דצריכין ע"כ משום מצוה.

שם רש"י ד"ה ולא טוב לין אבל משעבר היום מותר לטבול בלילה. נ' דדרשינן מסיפא דאותו קרא דוהזה דסיים וטהר דהוא מיותר כדררשינן כה"ג לעיל דף ח' ע"ב ומוקמינן לטהרת לילה דמועיל ג"כ ומצינו כה"ג בשבת דף צ"ה [ע"ב] דמוקי אשר יורע ויתרא לטהרה ויתרה לעציץ נקוב לר"ש.

שם ע"ב תוספ' ד"ה לקמיצה. וכן תנופה והגשה אין צריך בהו כהן כו' כו'. אע"ג דתנופה ודאי בעי כהן ופירש"י ניהא בתנופה דאינה מעכבת דהוי שירי מצוה אבל הגשה ודאי דמעכבת דהיא מד' עבודות במקום הולכה בדם וגם בעי כהן כדאיתא בסוטה דף י"ד [ע"ב] וצ"ל דהש"ס רוצה ליישב מתני' לכ"ע וכמו שהבאתי בתוספ' לעיל ע"א בשם הר"ש לענין טבילה ביום וא"כ לרבה ור"י אליבא דר"ש בזבחים דף י"ד [ע"ב] דהולכה כשרה בזר וגם לא חשיב מעכבת שאפשר לבטלה ולכך צריך בהו קרא ובתנופה צ"ל דאולי התוספ' בשיטת רש"י שהביאו בסוכה דף מ"ז [ע"ב] ד"ה כהן דעיקר תנופה בבעלים היא.

שם תוספ' ד"ה כל. כדמשמע דהאי סתמא דמתני'. והיינו כדאיתא במנחות דף ע"ב [ע"א] מה דיום בלילה לא אף דלילה ביום לא.

דף כ"א ע"א תוספ' ד"ה להקטר. אבל אם לא משלה בהן אין נמשכין אחר חצות כו'. לא ידעתי לכוון דבריהם דארובה אם משלה ונעשו שרירי אין נקטרין אחר חצות והוה בכלל דשן כדאי' שם.

פרק שלישי.

שם ע"ב רש"י ד"ה וב לב ד. וכ"ש שאין שנים קורין וכו'. וביאר הר"ן דבקריאה משום שהיא העיקר מחמירין אפי' בנביא וק' א"כ מאי ובלבד הא מרישא שמעינן דדוקא א' קורא וא' מתרגם וכן בנביא לימא רבותא יותר דלא יהיו ב' קורין אפילו רק אחר המתרגם ולולא דבריהם היה נראה דאדרבה דבאותן המבינין המקרא לא קפדינן כל כך שיבאו לכלל טעות דהא יודעין מעצמן אך בתרגום שהוא לנשים וע"ה חיישינן יותר ולכך בתורה לכתחילה א' קורא וא' מתרגם אבל אם שנים קראו לא איכפת לן כל כך אבל אם שנים מתרגמין אפילו בדיעבד צריך לחזור ולתרגם א' ובנביא מקילין לכתחילה אפי' בתרגום בשנים וכ"ש במקרא אבל בשנים קורין ומתרגמין לא רצו להקל דבעינן שיהיה בידם עכ"פ מצות שמיעה מחד מיניהו ואפי' בדיעבד לא יצאו וצריך א' לחזור ולתרגם.

דף כ"ב ע"א רש"י ד"ה הכי גרס ינן קרא ראשון שלשה וכו' וד"ה למ"ד דולג דהא קרא ראשון שלשה קתני דאי אפשר עוד לחזור. אין נ' כוונתו כפשוטו דאמאי לא יכול לחזור ויקרא סיפא דקרא אף שקראו הראשון דהא מודה בדילוג היכא דליכא משום נכנסק וכו' כמש"כ הרשב"א אלא כוונתו כמש"כ הרשב"א דתרי קולי לא עבדינן דילוג והפסק פסוק ומשי"כ לחזור כוונתו מדילוג דאי אפשר שכבר עבדינן מלבד זה קולא בהפסיק באמצע פסוק והגאון ר"י ברלין רשם סתירה מרש"י דהכא ארש"י דתענית דשם כ' בכון דה"ג למ"ד פוסק נפוסק ועיינתי עוד וראיתי שינויו דשם פרש"י הקו' איש אומרים והכא סתם הדברים ובתירוץ כתב לקרות מפרשה זו לאחר' ולא כתב כמה פסוקים וכיון דהשקלא וטריא קאי אכולהו תנאי דבריייתא ונ' דהנה הרשב"א כ' בתוך דבריו וז"ל למה לא פסק בסוף פרשת וביום השבת כדרך הקוראים שפוסקים בסוף פרשה ולמדתי ממנו שדרך לעשות כן לפסוק בסוף פרשה ונ' דה"ה להתחיל מפרשה דהא משי"ה טועין הנכנסין והיוצאין משום שיודעין שרגילות לעשות כן וכיון שכן הדרך מסתמא יש בו איזה מעלה דנכון לעשות כן וזה נלמד ממה שמצינו דחוששין לנכנסין ויוצאין והתוספ' בד"ה ואם כתבו דהיה להם לתקן שלא יטעו הנכנסין לפי שמתחיל זה וכו' כלומר דיאמרו דמותר לסיים ב' פסוקים מסוף פרשה ולכאורה הוי גזרה לגזרה וצ"ל דכולהו חדא גזירה דאם יאמרו כן הוי החורבה בחשש הנכנסין ויוצאין והרשב"א כ' דלמ"ד פוסק נמי פריך והקו' היא מרישא ושל המשה ביחיד. ויש להקשות דאמאי לא ניתא לרש"י לפרש כן וראיתי שם בתענית הגורסא ושל המשה ביחיד ואם הראשון קורא ג' ומתק גירסא נ' דת"ק ס"ל דלכתחילה קורא ג' ובפרט לגירסת ספרים ישנים שם ושל ה' הראשון קורא ג' ונשמטו הנך ב' תיבות ביחיד ואם ולפ"ז ת"ק לית ליה כלל דאין מתחילין ואין משירין ושל ה' ביחיד היינו שלא יקרא א' ג' וא' ב' ונ' דפליגי בהך מילתא גופא אם הוא מן המובחר לסיים בסוף פרשה כנ"ל בשם הרשב"א ות"ק

לית ליה כלל בזה מן המובחר ולכך לא חשש למידי דמדוע יסקו העם אדעתיה שיסיים או התחיל בפרשה כיון שיש רווח בפרשה אחרת והנה ודאי קשה אהמקשן האיך לא ידע דלא מדלגין מרווח ולכך הוכיח רש"י בתענית כפ"י הגי' דשם ע"כ אין הקו"ף לת"ק דאמאי ידלוג בחנם מה לי אט קורא אותן הגי'פ או אותן משום סיום בפרשה לית ליה כלל למעלה ומכ"ש דאין לפסוק בחנם דעבדינן תרי קולי וע"כ הקושיא אחיש. אומרים הוה לן לדלוג דזה לא מפסדינן דיאמרו הנכנסין דהשלפניו קרא רק ב"פ דהא השתא איתא חששא דיאמרו שמותר לשייר כמ"ש תוספ' והוא נגד אידך חששא בשוה דאל"כ היה גזירה לגזירה כנ"ל וא"כ נגד זה שמדלגין מרוחנין שנסיים בפרשה וגם שלא ניטרחי לקרוא ה"פ והיה למ"ד פוסק נרויח ג"כ דנגד זה דעבדינן תרי קולי נרויח שנסיים. בפרשה וטירחא דה' פסוקים וחשש דנכנסין שכי תוספ' ולכך כתב רש"י כפ"י אותה גירסא שראה בתענית א"כ יש לגרום ג"כ למ"ד פוסק כיון דהקו"ף אי"א וא"כ כמו דבדילוג מרוחנין תרי נגד חדא ה"ה בפסוק תלתא נגד תרי אבל כאן ראה רש"י הגירסא קרא ראשון ג' כמשי"כ בה"ג קרא וכו' וא"כ ת"ק נמי ס"ל דאין משירין וא"כ ס"ל ג"כ למעלה לסיום בפרשה וא"כ שפיר מצי קאי הקו"ף למ"ד דולג גם את"ק דנגד זה שמדלגין נרויח תרתי שנסיים בפרשה והשתא איכא חשש נכנסין שכי תוספ' ואם נדלג לא יהיה חשש דהא לת"ק מותר לכתחילה להתחיל אבל למ"ד פוסק לא נרויח מידי דנגד הנך תרתי שנסיים בפרשה ושלא יהיה חשש הנכנסין עבדי תרי קולי ולכך כי רש"י דכפי אותה הגירסא דמצינו לומר דפריך מכ"ע מת"ק וי"א א"כ למ"ד פוסק לא פריך דלדודיה מת"ק לא קשה דלא מיתרינן מידי דנגד זה שנסיים בפרשה וגם דלא יהיה חשש נכנסין עבדינן בי קולי הפסק ודלוג זה שאמר דהא קרא ראשון ג' כלומר שכבר קרא גם הסיפא דקרא ואי אפשר עוד לחזור כלומר שא"כ יהיה תרי קולי ולמה נעביד כזה בחנם ואף שמי"א איכא להקשות מכ"מ אינו כל כך קושיא כלמ"ד דולג ויש לדחוק ולומר אליבא ד"א לא קאמינא ומה"ט נמי לא מצינו לומר דפריך מרישא דאמאי של חמשה ביחיד נפסוק דאמאי ניעביד כן בחנם דלא מרוחנין רק הטירחא דקריאת ה' פסוקים דהא השתא נמי מסיים בפרשה וגם נ' דעד כאן לא שרינן אלא היכא דאיכא גבי אותה הקורא יתור איזה דבר אבל באן הקורא השני יצטרך לפסוק כלומר להתחיל מאמצע הפסוק בשביל הראשון שלא יצטרך לקרות ה' פסוקים וכוה לא מקילינן.

שם בגמרי' שאני הכא דלא אפשה. הקשה בפ"י אמאי לא קרינן מיום הגי' כמו בחוה"מ סוכות ויש לחלק דהתם מצות כל הימים הן לפנינו וגם הם בכללם על כונה אחת סכום הפרים נגד ע' אומות כדאיתא בסוכה דף נ"ה [ע"ב] וגם בכבשים אמרו לבטל צ"ח קללות אבל במעשה בראשית ביום זה עדיין היום האחר אינו בנמצא כמו שכתב הרמב"ן בפסוק ויקרא אלקים לאור יום על מה דלא כתיב ביום ראשון אבל משני ימים שפיר קרינן דהם במציאות כמו שכתב

הרמב"ן בפסוק אשר ברא אלקים לעשות דבכל יום התחיל קצת מבריאת יום הבא אחריו.

שם ע"ב בנמר' מת ניתין מני לא ת"ק ולא רבי יוסי וכו'. למש"כ הר"ן סוף פ"ק דתענית דהך מוסף תפלה דקאמר הכא היינו נעילה ק' א"ב מאי פריך מבריי' דאיירי לענין ט"ב ובי' ליכא נעילה כמו שהביא הר"ן ריש פ"ד דתענית מגמרא דפסחים ונ' דאדרבה מזה מוכח כפי' הר"ן דיש לדקדק דפריך השתא לרב אשי מהך ברייתא ואמאי לא פשיט לעיל האיבעיא מהך בריי' אלא ע"כ דמוסף תפלה היינו נעילה ולא מוכח כלל מהכא כנ"ל אבל רב אשי נראה לו דמשום חד שיורא לא הוי תני כללא אלא הוי תני ל"י בהדיא במתני' וע"כ משמע ליה דאתי לרבנות תרי מילי דהיינו ת"צ וט"ב ופשיט ליה יותר ממה דאיבעי' ל"י לעיל דאפי' בשביל מוסף תפלה דעננו מוספינן גברא וע"ז פריך שפיר מבריייתא.

דף כ"ב ע"ב בנמר' חל להיות וכו'. כבת הר"ן על הר"ף שהביא ראייה מחל להיות בואתה תצוה דהמפטיר עולה למנין דיש לרחות דילמא לבר ממפטיר קאמר נ' כוונתו והמפטיר חוזר וקורא פעם הג' כי תשא והא דלא קרו ז' עד ועשית והמפטיר ישנה מכו תשא עד ועשית משום דא"כ יאמרו דהסדרא הוי עד ועשית, אך מ"מ ראייה לפסק הר"ף משם דף כ"ט ע"ב דאילו ראשי חדשים קרו שיתא בענינא דיומא וחד בדרשא חדש דשם ליכא למימר מלבד המפטיר דא"כ למה לא קרו ז' בענינא דיומא דשפיר יאמרו קדיש על גמר הסדרא ואפשר דהר"ן לשיטתו למש"כ שם אח"ז ד"ה וכתב הרשב"א דראיית הרשב"א אינה ברורה אלא דאם המפטיר אינה עולה אין יוצאין בקריאת חובת היום ממנו א"כ גם בר"ח צריך לקרות השביעי פרשת ר"ח והמפטיר יחזור ויקרא ועכ"פ לדעת הרשב"א שפיר מוכח מסתם גמרא דמפטיר עולה וא"ש טפי מה שכתבתי בסמוך בתוספ' ד"ה חד דרב אשי דהוא מרא דתלמודא סבר מפטיר עולה למנין ז' והמפטיר חוזר וקורא כמו בכל שבתות השנה וס"ל להר"ן דאף בזמן הגמרא היה המפטיר חוזר וקורא למ"ד אינו עולה משום דרוצין לומר קדיש כדי להורות שהשמיני אינו חוב וע"כ הוי צריכין לגמור הסדרא קודם הקדיש דהיינו קודם מפטיר ודלא כנראה מהתוספ' דלקמן דף כ"ג [ע"א] ד"ה כיון דבזמן הגמרא לכ"ע לא היה המפטיר חוזר וקורא דהא קיימי למ"ד אינו עולה דלא משני אדרבה כיון דאינו קורא אלא מה שקראו הראשונים.

שם בנמר' וכעולא דאמר עולא לא אסרה תורה אלא רצפה של אבנים, נ' דאי לאו דעולא הו"א דעיקר האיסור משום משכית דהיינו הצורות ואבן דקרא היינו דאורתא דמילתא לרצף באבנים וא"כ ה' דוחק לומר קמי' דרב היה רצפה והשאר היה קרקע גרידא אבל לעולא דאמר דאבן דוקא ואפשר דיליף מדסמ"ך ל"י ומקדשי תיראו לומר דומיא דמקדש א"כ א"ש דקמי' דרב ה' אבן ממש והשאר היה מרוצף בלבנים דשריין כמש"כ במג"א ס"י קל"א וכן הדרך ברצפות.

שם רש"י ד"ה למה זה, אלמא אין לו לעשות כו'. לא ידעתי לכוון דברי רש"י דהא אדרבה קאמר כיהושע בן נון דהוא שפיר עבד ובתענית פירש כפשוטו ואפשר דלא היה כאן בגירסתו כיהושע וכן נראה קצת בדיבור הקודם שלא העתיק תיבת כיהושע אבל בפירושו לרב אלפס העתיק כיהושע ופירש כדהכא ואפשר לרחוק ע"פ מה שפירש"י ריש ואתחנן על כי הוא יעבור שיהושע הטא קצת שלא הלך עמהם במלחמה זה שאמר לו המקום למה זה [כו'] עתה למה אתה נופל שעתה לא הו' לך לבטוח כל כך שתענה וש"מ ג"כ מתיבת זה שבפעם אחר שפיר עושה אם נופל כשאין בידו שום הטא.

דף כ"ג ע"א בגמ' ובשבת ששה אין פותחין מהן א"ב מוסיפין עליהן. במתני' כתב הר"ן דיש מפרשים דמוסיפין קאי רק אשבת דליכא יומא דערף מיניה ויתר ממנינא וק' א"כ בהך ברי"ו דתני בסוף דשבת ששה ודאי דוחק לומר דמוסיפין קאי או"כ דרחיק מיניה ואשבת לא מצי קאי דלא יתר ממנינא לדידו וליכא למימר דקאי אכולהו דא"כ מאי קאמר אי ר"ע קשיא ששה ושבעה הא תוספת נמי קשיא ונ' דהגירסא היא בשבת ו' ביו"כ ו' אין פותחין מהן כו' וקאי שפיר מוסיפין או"כ דסמוך ליה ולא מצי קאמר דלר"ע נמי קשיא תוספת דלמתני' מוסיפין בשבת ולר"ע ביו"כ דזה בכלל מאי דקאמר ששה ושבעה דהא בהא תליא ואדרבה נ' ראייה לחיש מפרשים מדאמר בסמוך לימא ר"ע דאית ליה גברא יתירא ולכאורה דוחק גדול דבשביל חד גברא שמוסיפין מאחרין אבל לדבריהם מדוקדק בלשון הגמרא דאית לי' גברא יתירא כלומר דיו"כ הוה יתר ממנינא ולכך בו מוסיפין ומוסיפין כמה גברי וזוהו הוה שפיר האיחור.

שם בגמ' המפטיר בנביא לא יפחות מעשרים ואחד פסוקים כו'. ק' דילמא ברייתא איירי ביו"כ שקורין ו' והמפטיר הוא הז' ולכאורה מצינו לומר דמשמע מבריי' דנקט כ"א כנגד שבעה כו' דהוא ממש בכיוון כ"א פסוקים ואם ביו"כ הא המפטיר ע"כ קורא ה' פסוקים דהוא כל הפרשה של ובעשור לחדש שיש בה ה"פ דאין רשאי להפסיק בה אך ז"א דילמא אתיא כת"ק דלעיל דף כ"ב [ע"ב] דמיקל באתחלתא וא"כ רשאי להתחיל בפסוק השלישי מהפרשה וגם למש"כ המנ"א סי' קל"ט סוף סי' ב' דבאחרון רשאי לסיים ב"פ סמוך לפרשה א"כ רשאי לסיים לכ"ע ולא יקרא רק ג"פ וגם הא כתב הרא"ש לקמן במשנה דבפסח קורין דאילו הפרשיות נתקנו אחר שנשלם הש"ס ועוד דילמא איירי בשבת וכו' עקיבא דקורין ו' על כן נראה דלא רצו חכמים לחלק כל כך אלא נתנו לכל ימי התוספות על המנ"ן היותר פחות דינא חדא לענין ההפטר דהיינו כמנ"ן היותר שבהם ולדעת מהר"ם פדואה בהגה' ריש סי' רפ"ד בש"ע או"ה הו' תיובתא מהכא כנ"ל.

שם תוספ' ד"ה הני אבל לטפויי כל כך ב"ט וביו"כ ובשבת לא ס"ל משום כרת וכו'. לכאורה א"כ ליכא למימר כדמסקי לעיל דף כ"ב ע"ב דזה הכלל סימנא בעלמא הוא כל דטפי מילתא מחבר"ו וכו' דהא

לא תלי בזה מידי וא"כ ע"כ הוה סברי אמוראי דהכא הוה הכלל לרבווי תענית ציבור וזה דוחק דהווא לא כהילכתא אלא צ"ל דאע"ג דלא תלי מידי בכרת מ"מ לסימנא בעלמא שפיר דמי למתני הכי.

שם תוספ' ד"ה ש בעה. וקשה לומר שתקנו חכמים כנגד ענינו של אותו רשע. נ' דמשום הא לא איריא דמצינו בברכות דף כ"ה [ע"א] בעובדא דרב ששת דאמר אמלך א"ה מלכותא דארעא כעין מלכותא דרקינא.

שם תוספ' ד"ה חד לכך אנו נוהגין בתעניות במנחה ובט"ב שה שלישי מפטיר וכו'. הקשה מהרש"א א"כ תיקשי למ"ד אינו עולה מבריי' דלעיל דף כ"ב [ע"ב] ונ' דר"ת לא ס"ל כפי' התוספ' לעיל שם אלא דלכך לא מצינו לפרש ומפטיר אחד חוץ מהג' דא"כ לא הוי דומיא דקורא א' ומפטיר א' דשם ליכא לפרש חוץ מהקורא דא"כ הוה שנים וכנגד מי רמזיו אך זה תלוי אי מפטיר עולה למנין הקרואים שפיר תיקשי כנגד מי אבל אי אינו עולה הו' רק א' ולא קשיא כלל ולזה נ' דפר"ך לעיל ולרב אשי מתניתין מני דהווא שפת יתר דהא ב' קיימינן אלא משום דסוגיא דלקמן דחל להויה בואתה תצוה משמע דעולה ומדלא פליג עלה רב אשי דהווא מרא דתלמודא ש"מ דס"ל דעולה א"כ לשיטתו מתניתין מני דל"ל כר' יוסי ומפטיר חוץ מהג' דהא בקורא אחד ליכא למימר כן כיון דעולה הו' שנים וכנגד מי אבל הכא למ"ד אינו עולה לא קשיא כלל מהך בריי' דמפרש שפיר חוץ מהג' ודכוותי' בקורא א' ומ"מ לא הוי רק קורא א' דהמפטיר אינו עולה בכלל המנין.

דף כ"ד ע"א. בר"ן דף קמ"א ע"ב ד"ה גרסינן וליטול מנה יפה ראשון בכל שעה שבא כהן גדול להקריב וכו' ואע"ג דקרא דוקדשתו גבי כה"ג כתיב וכו' ותמוה מאד דכל הפרשה בכהן הדיוט מישתעי עד והכ"ה וכו' וכן מתמיהין העולם על רש"י נדרים דף ס"ב ע"ב ד"ה וליטול אבל דברי הר"ן תמוהין יותר שכתב בהדיא דגבי כ"ג כתיב.

פרק רביעי

דף כ"ו ע"א רש"י ד"ה אלא שלא מכו"ו. והיינו דבעא מיניה רבינא כו' אלא במכר כל דהו הבית והמעות בקדושתיהו קיימי. הגה כוונתו במכר כל דהו שלא במעמד אנשי העיר ואיך כתב הבית בקדושת' [כו'] הא חכמים שרו במתניתין לקמן חוץ מד' דברים ואין לומר דרש"י קאי אליבא דרבי מאיר ומה שמביא מרבינא היינו כפי' הרמב"ן שמביא הר"ן דבעא אי הלכה כר' מאיר או כרבנן אלא דר"מ אוסר להשתמש דלזה לא היה צריך להביא מרבינא דדברי ר"מ מפורשין הן במושגה לקמן וגם לא מצי סבר בדעת הרמב"ם וראבי"ד שמביא הר"ן שם דלדידהו זריעה גריעא משאר תשמישין ואיך מביא רש"י מיניה ראייה דנשאר בית בקדושת' ולאסור כל תשמישין על כן נ' בדעת רש"י ברור דס"ל דבו' טובי העיר

גם הכמים מודו דביה"כ בקדושתיה כמו המעות ומתני' דלקמן דהוי' מד' דברים איירי בוי' טובי העיר במעמד אנשי העיר או שרי הכל ומ"מ ד' דברים לא ומביא ראייה מרבינא דזריעה היא כשאר תשמישין והוצרך לה ז' טובי העיר כו' ודייקי המשיניות כן דמתניתין דהכא דנקטה ספרים בהדוי' א"כ איירי בהיכא דנשאר בקדושה והיינו בזמ"ה גרידא או באנשי העיר לחודי' כמש"כ הרשב"א ולקמן איירי בזמ"ה כו' ולכך נקמי בה"כ שהוא מידי דמסתלק מקדושתו ותמהני על דברי הרא"ש שכתב על דברי רש"י דלמישתני ביה שיכרא דה"ה בבה"כ הלוקח יכול לעשות בו כל צרכו ואפי' ד' דברים וזה אינו עולה כלל לרעת רש"י כנ"ל ולדברי רש"י ההיא דבסמוך חלופי וחובני שרי קאי אענין דסמיך ליה דהיינו דברי רבא ובזמ"ה כו' ולכך כתב והוא יצא מן הקדושה ואפי"ה אוגורה אסור דלעולם לא יוכל להסתלק קדושה מבה"כ בהדיא אלא אי"כ שהקדושה מתחלפת על דמים או איזה חליפין ואח"כ כיון שהקדושה מטולטלת יוכלו לסלקה לגמרי כמבואר ברין במשי"כ לחלוק על הרמב"ן בענין קדושת בה"כ.

שם ע"ב גמר' חת"ס משום פשיעותא כי האי גוונא מאי כו'. נ' דהיינו כעין מה דבעי התם בב"ב שם שרינו לבני ומנחי כשורי מאי ופשיט דאסור דילמא מתרמי פדיון שבויים ומה"ט אמר ג"כ הכא רב פפא ורב הונא ומה דאמרינן לקמן דף כ"ז [ע"א] התם משום פשיעותא כי קאמרינן כגון דכתיב כו' היינו משום דבשעה קלה שילכו אצל הסופר לפדות הס"ת לא שכיח שיתרמי פדיון שבויים או דא"כ כי איכא ס"ת נמי דעד כאן לא מסיק התם אלא דירתא דאינש לא מזבני אבל ס"ת שפיר מזבני.

דף כ"ז ע"א בנמרא טעמא דהתנו הא לא התנו לא. הקשה בטו"ז סי' קנ"ג סוף ס"ק ב' למאי דמשמע מרש"י ד"ה אבל גבו דלצורך רשות אסור א"כ דילמא מש"ה בעי התנו ולא ידעתי מה קשיא ליה דהא רישא דברייתא בד"א קאי ודאי אמתני' דוכן במותריהן דצריך לעלות ואהא קאמר דזה בלא התנו ותנאי שייך בגבו וא"כ ע"כ בגבו נמי איירי מתני' ובעי עליו.

דף כ"ח ע"א בנמרא אם נאמר כבש למה נאמר אחד כו'. נ' הכוונה דאם קאי על מה דכתיב קודם לו בקרא כבשים שנים ליום ושלא נקריבם ביהוד היה לו לומר אחד תעשה בבקר אבל כיון שהזכיר כבש שייך עליו התואר ראשון הכבש הראשון בבקר והכבש השני בין הערבים ותריץ דראשון משמע שיש אחרים דומין לו רק שהוא הראשון בזמן אבל לכך קאמר אחר לפי שאין דומה לו דבשחר בורר המובחר שבכל הטלאים המבוקרין ובוה נ' לפרש מה שנאמר ביום אחד דמעשה בראשית יום אחד דכתב רש"י דהיה לו לומר ראשון דבפסוק יהי מאורות כתב רש"י דכל תולדות שמים וארץ נבראו ביום ראשון וא"ש דאי הוה אמר ראשון היה משמע ששונה במעלה להאחרים ובכל א' וא' נברא רק המזכיר בו בכתוב לזה אמר יום אחד דהיינו מיוחד שבכולם דבכולן לא נברא רק פרטיים ובראשון נברא כלל ושורש כל הנבראים.

שם בנמר' שהרי אבימלך קלל את שרה כו' הא והא גרמא ליה וכו'. נ' ע"פ מה דאיתא ביבמות דף ק"ג ע"ב גבי חוה שהטיל בה זוהמא ונ' כמו שהביאה מטלת זוהמא כן שאר קריבות מטיל קצת זוהמא והרי הרמב"ם פרק כ"א מאסורי ביאה מחייב מלקות על חיבוק ונישוק מלא תקרבו לגלות ערוה ונדפס מחדש ספר א' נקרא ספר הברית במאמר י"ד פ"ה כתב דבת היענה מוציאה אפרוחים מביצים ע"י הבטתה בהם ושמוה יש ללמוד כמה פנים גורם הסתכלות בעריות א"כ קרוב לומר דאם הבעילה מטלת זוהמא שגם הסתכלות לכוונת ביאה גורם זוהמא קצת ורש"י שם בפסוק כי בתם לבבך עשית זאת אבל נקיון כפים אין כאן ומשמוש ידים יש כאן א"כ נ' שבוה גרם לה זוהמא שנולד ע"י בנה עשו הרשע ובוה יובן פירוש התרגום הא לך כסות עיינין וכו' וחיות יתיך כו' דכתב רש"י דעינים קאי לפירושו על העינים שלי ששלטו בך ולא נראה כן מהתרגום דהא כתב כסות דיקר עיינין נראה בהדיא דעינים קאי על הכסות שיהיה הכסות ליקר לכל רואיו אלא הכוונה ע"פ הגמרא דקלל את שרה ופירש תחילה כפשוטו דקרא שיהיה כסות כבוד לעין רואים ואח"כ פירש ע"פ הגמרא שיהיה כסות עינים והיינו משום שהאשים אותה על שהטעתהו לומר אחי הוא ואמר איך יהיה הכסיות עינים לכל אשר אתך כתרנומו וחיות יתך כלומר ששלטו עיני זה התרגום על עינים לכל אשר אתך ע"ז התרגום וית כל דעמך כלומר גם במקומות המכוסות ה' לי שליטה שע"י כל זה נולד ביך פנים שיהיה עשו רשע ויהיה ליצחק בתסתכלו בו ע"י שהוא רשע מכח אותה הזוהמא כסיות וזה הכוונה הא והא גרמא שבאותה הקללה נהיה עשו הרשע וגרם ליצחק כהיות עינים וכן מצינו לאונקלוס שתירגם קרא בפנים שונים בסדר ויחי בפסוק אוסרי לגנן עירה שכתב רש"י שם ועוד תרגמו בפנים אחרים וכו' ובוה נ' הא דכתב רש"י ריש סדר תולדות שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה ושמעתי מהרב מנ"ש נ"י שדקדק על תיבת ליצני שאלו לא היו ליצנים אלא שקרנים ולפי הנ"ל ניחא שצידיקי הדור אמרו כן על הזוהמא דעל לשון מלואת שייך ג"כ עיבור כמו ויתעבר ד' בי בסדר ואתחנן שפירש"י נתמלא רוגו ואמרו הליצנים כן כפשוטו שנתעברה ממש וצר הקב"ה קלסתר פניו דומה ממש לאברהם ולא היה בו בעצמו שום זוהמא וזהו הכפל בן אברהם בעצם ואברהם הוליד לומר שלא היה בו שום כח זוהמא מאחר אלא אברהם לחודיה הוליד את יצחק אבל את יצחק מידריש לדיוקא הא עשו יש בו כח אחר מעורב בו כנ"ל.

שם בנמר' רבא אמר מהכא שאת כו' לא טוב. נ' דהיינו ע"פ מה שנאמר וירא אלקים את האור כי טוב וזה הכוונה ג"כ במה שפירש רש"י בסדר שמות כי טוב הוא שנתמלא הבית כולו אורה דהאור נקרא טוב וזה שאמר שאת פני רשע לא טוב שאין אחריו אורה.

שם בנמר' והוא דאמר הן הן לאו לאו. כתב מהרש"א בח"א דזה כוונת הכתוב ואונק' תשמענה דבר מאחר כך כלומר שתשמע

תשובה אחרי שאלתך ונ' להוסיף על דבריו דהן הן מרומז ג"כ ע"פ מה דאיתא ב"ד ס' רל"ז ס"ח דימין ושמאל הוה שבועה ובסעיף ה' דאומר פעמים על דבר א' הוה שבועה זה שאמר דאותה התשובה תהיה כי תימינו כלומר שתהיה כימין ושמאל דהוא שבועה והוא שתהיה בתן הן ולא לאו.

שם ע"ב תוספ' ד"ה בתי כנסיות. שהרי עת בא גואל במהרה בימינו תפקע קדושתך. הקשה מג"א בס"י קנ"א ס"ק ט"ו הא לקמן דף כ"ט [ע"א] תניא שיקבעו בא"י ונ' דהא דיליף לק' ק"ו מתכור וכרמל לא קאי רק אבתי מדרשות אבל אבה"כ ק"ו פריכא דהם עיקר ביאתן ה"י בשביל התורה אבל בה"כ אף שקורין בהם ג"כ בתורה אבל עיקרן לתפלה וקדושתן משום דבר שבקדושה שאומרין בהן כמו שכתב הר"ן בדרף קל"ד ד"ה ומאן דשרי אמר אי לאו דהוה ל"י הנאה מיניה כו' על דברי הרמב"ן וצ"ל דסבר בה"כ חמורה מבה"מ וא"כ ילפינן ממילא ק"ו בה"כ מבה"מ אבל למאי דקיימי לן כריב"ל לעיל דף כ"ב [ע"א] דבה"מ גדול א"כ לא שמענו אבה"כ שיקבעו בא"י וריב"ל תנא ופליג אברייתא דר' אלעזר הקפר ושפיר כתבו התוספ' שתיפקע קדושתן.

דף כ"ט ע"ב בגמרא ל"מ ד מאי שני כו'. הא ודאי שני דבשאר ר"ה שחל בשבת לא קרו רק ובראשי חדשיכם והשתא קרינן גם צו כו' אלא הכוונה דובראשי חדשיכם אין שינוי וצו כו' אין בו היכרא דכל ההיכר הוא בזאת עולת חדש בחדשו כמ"ש רש"י ד"ה טעמא.

דף ל' ע"א בגמרא וחד תני וקרי מכו תשא עד ועשית. כתב המג"א סוף ס' קל"ז הא דלא מסיימין עם השלישי ג"כ קודם לזעזית והמפסיר יוסיף הג"פ משום דא"כ לא מוכח מידי דמשום פ' שקלים ולכך צריך לעשות מה שאסור בעלמא ולכאורה תמוה הא גם אם מוסיף ג' פסוקים אסור בעלמא לכתחילה כמש"כ שם ס"ק י"ב וכיון דמ"מ לכתחילה אסור מוכח שפיר דמשום שקלים הוא וא"ל דוקא בגוונא דהתם דמתחיל מתחילת קריאת הראשון אבל מאמצעה אפילו לכתחילה שפיר דמי דהא בס"י קל"ח סוף ס"ק א' רמו לעיין כאן ושם לא איירי מתחילת קריאת הראשון וצ"ל דהמג"א לא דייק זה לעיל מלשון המחבר אלא דינא דנפשי קאמר ואיירי רק דומיא דר"ה שמוסיף רק ב' פסוקים וא"כ צריך לצירוף קריאת הראשון לכך לא נכון לכתחילה אבל אי מוסיף ג' פסוקים כיון דדל קריאת הראשון קורא שיעור קריאה כה"ג אפי' לכתחילה ש"פ וא"כ הכא ממ"נ אם ישיר הששי ג"פ להשביעי לא יהיה מוכח והא ליכא למימר שישיר רק ב' פסוקים ויהא מוכח כיון דאסור בעלמא לכתחילה ז"א דאין משירין ב"פ סמוך לפרשה.

שם רש"י ד"ה שנייה לה פסקה. ובתוך שבוע שלאחריה יהא פורים. לכאורה אריכות הוה ללא צורך ובמשנה לא הוזכר כלל מפורים באותו ענין ונ' משום דבל"ז הו"מ למימר דקריאת זכור אינו משום פורים שלאחריו דוקא רק משום פרשת שקלים שקדמה לו כלומר שהשקלו' בפרו על י' אלפי בכרי כסף וכדאיתא לעיל סוף דף י"ג אבל השתא

דאיכלע זכור אחר שבת הפסקה ע"כ הוא רק משום פורים שלאחריו אבל יותר נ' ע"פ מה שהתעורר עליו במהרש"א במש"כ לאו ארישא קאי דהא לשמואל ברישא נמי מפסיקין ומש"כ בכוונתו אינו סובל סוף דברי רש"י שכתב שלאחריה היינו זכור יהיה פורים ונ' משום דקשה לרב הא דתנן בשלישית פרה מאי שלישית הא לדידיה כדאיכלע ר"ח אדר בשבת הוי בט"ו הפסקה ע"פ הסימן זמ"ו וא"כ רביעית הוא ולדידיה ליכא למימר להפסקה דלזו שנייה היא וצ"ל דהמשנה אינה עסוקה למנות באיזו שבת בחדש אלא בסדר פרשיות עסיק דצריך לקרות ד' פרשיות והכי קאמר בשבת שניה שקורין בו פרשה מד' פרשיות קורין זכור ואימת הוי אותו שבת זה אין צריך לומר כיון דמשום פורים הוא ודאי הוי סמוך לו וכן בשלישית כלומר שבת שלישי שקורין בו פרשה קורין פרה ומשבת שאין קורין בו לא קמייירי ואימת הוי אותו שבת ידוע דהוי סמוך להחדש כיון דהטהרה בשביל הפסח וזה נ' כוונת רש"י במשנה שהביא הירושלמי דלא מצינו לרש"י כן מה שאין שייך לפשוטו אלא משום דהמשנה מונה בשלישית ואכתי לא ידעינן אימתי דילמא בט"ו לחדש לזה הביא הירושלמי כלומר דזה פשיטא דמשום פרשת החדש הוא פ"י לפסח דהיה ברין להקדימה להחדש אלא משום שהיא טהרתן לפסח אבל לשמואל פריך שפיר ממ"נ אי שנייה דקאמר היא לענין שבתות החדש הא שלישית היא ואי לענין פרשיות קאמר כנ"ל אכתי לא ידעינן אימת הוי כיון דאיכא למימר הקודם לפורים של עיירות ואיכא למימר ג"כ החל בפורים של מוקפין וא"כ בא לפרש ולא פירש ומשני שנייה להפסקה פירש לעולם שני לשבתות החדש וקאי על ומפסיקין כו' דהיינו בחל ר"ח בתוך השבת דהשתא שבת ראשונה בחדש היא הפסקה וקאמר שפיר שנייה בחדש זכור אבל שיהיה מונה להפסקה ממש זה אינו נראה לרש"י כלל דאינו למנין חדש ולא למנין פרשיות אלא להפסקה פירש אהפסקה קאי דאז הוי בשני לחדש זכור והתינת אי ומספיקין קאי אבתוך השבת אבל אי קאי גם ארישא אכתי קשה מאי דקאמר בשני הא זימנין שלישית היא ואע"ג דבאמת מפסיקין גם בחל בשבת מ"מ המשנה לא נחית להשמיענו רק אע"ג דקריאת שקלים היה מרוחק והיה דינו להיות באדר וכדאמר בברייתא דבסמוך אע"פ שהוא בשבט ואין הוירוז בשעת מעשה והיה עולה על הדעת לחזור ולקרות גם באדר לזה אמר ומפסיקין אע"ל היכא שקראו כדינו באדר ע"ז ליכא לפרושי בי' מידי ולזה פירש רש"י ובתוך שבוע שלאחריה יהא פורים דאהפסקה בחל תוך השבת קאי ולא סתם אפילו ארישא כנ"ל דמתחילת דבריו אינו מוכרע כמו שהבין באמת המהרש"א.

מסכת יבמית

פרק ראשון.

דף ב' ע"א תוספ' ד"ה ח מ"ש. ואי הו' תני עריות הוה משמע דלמעוטי עריות וכו'. ואף שכתבו לקמן דף ג' [ע"ב] ד"ה למעוטי דאינו ממעט במנינא רק מיתור לשון מ"מ הוה ממעטינן רק דוגמת אות' תיבה דנקטה מתני'.

שם תוספ' ד"ה ב תו. לא כמו שפי' בקונטרס דאמתני' קאי וכו'. לא ידעתי אמאי לא ניהא להו דכוונת רשי' אמתני' דר' אחין דודאי במתני' דהכא כיון שפורט כל העריות א"כ ה"ה מה דהוי ע"י אונסין אבל מתני' דהתם דנקטה ערוה סתם אין מן הצורך לפרש גם ע"י אונסין, אך זה ליתא דאי אמתני' דהתם קאי מה פריך שם מדמוקי כר"ש הא קאמר בפירקין קאמינא לא מצי קאי אכולהו בכי דמתני' דאיירי באונסין יאף שכתבו דלא קאי אמניתין מ"מ אי נימא דבתו דמתני' איירי רק באונסין והיינו משום דבנישואין לא מיקרי רק בת אשתו א"כ ה"ה אם רב יודא יאמר בתו יהיה רק במשמע דבריו אונסין.

שם ע"ב תוספ' ד"ה א.ו. ולא נהירא דבהד"ו קתני בתוספתא נמצאו איילונות בין בחיי הבעל בין לאחר מיתה וכו'. נ' דודאי למאן דשרי לקי דף י"ב [ע"ב] א"כ א"ש התוספתא בין בחיי הבעל ומקפיד דהוי מקח טעות בין לאחר מיתה דאמרינן דלא ה"י מקפיד אפ"ה שרי באיילונות הוי כשלא במקום מצוה כמו שפירשי' שם ד"ה הלכתא [צרת איילונות מותרת]. והנה לפיר'ת קשיא מאי קאמר לקי דף ס"א [ע"ב] דר' אליעזר לא סבר כר"מ מדאמר קטנה מתיבמת דלמא לא איירי בקיבלה עליוי ולכך קאמר הרי אברהם מבורגווייל דתליא בפלוגתא דרב אסי ורבא דף י"ב [ע"א] ורב אסי סבר דלאחר מיתה ג"כ הוי מקח טעות ויתפרש שפיר התוספ' אבל רבא סבר דלאחר מיתה לא הוי מקח טעות דילמא לא היה מקפיד וסוגיא דלקמן דף ס"א [ע"ב] קאי אליבא דרבא וכמו שאמר שם רבא שינויא אחרניא אבריייתא דר' אליעזר ולדידו' א"ש דלא מצי סבר כר"מ דבכל ענין לא הוי מתיבמת.

שם תוספ' ד"ה ו א"י. דליכא למימר משום דר' יודא נמנו. פי' והא דאמרו דבר שאמר אותו צדיק היינו שאמרו כן דעיב לא אמרה ר' ישמעאל אלא לענין קידושי טעות דאי גם בקטנה הוא אמרה לטובת בנות ישראל והאיך אפשר שיכשל בו זרעו שכבר ילדה וממאנת ובכתובות דף ע"ד כתבו דהיינו כעין אות' דברים אבל לא ידעתי מה הועילו בזה אכתי מתני' בפלוגתא דר' יודא כיון דיכולה לילד קודם שירבה דהא בתו של ר' ישמעאל בנה מורכב עלה א"כ משכחת שפיר חמותו ממאנת שנשאה לשמעון וילדה קודם שיראה וקיבל בה שמעון קידושין מראובן ואח"כ מיאנה דצרתה מותרת.

דף ד' ע"ב תוספ' ד"ה אבל. אפילו חד מינא ה"א דאסור כו' למש"כ תוס' בסמוך ד"ה ואמר בשם ר"י קלנו' לענין יהדיו ה"ג מצינו לומר למש"כ שם דבסיפרי מפי' בציצית שזור מדכתיב פתיל א"כ למה לי צמר ופשתים דלא נימא חד מינא אסור הא בל"ז שמעינן מדשרי כה"ג בציצת למאי דס"ד השתא דלא הודחה לא תעשה בציצית.

שם תוספ' ד"ה סלקא דעתך. לאו דוקא דרבא איירי בתר דכתיב צמר ופשתים כו'. וה"ה דקשה מאי קאמר איצטריך הא השרא דכתיב צמר ופשתים אכתי נדרוש כדרבא ולולא דבריהם ה"י נ' לפרש דבאמת כדיוקא דרבא ה"י אמרינן אך לא מקראי דיד"י והיינו דלא הוה מפרשינן הכנף פתיל תכלת אבגדיהם דלעיל מינ' אלא אדרבה ה"י רמינן אהרדי והיינו כיון דבגדיהם לר' ישמעאל פירושו צמר ופשתים ומסתמא הציצת ממין הבגד וא"כ הציצת ג"כ צמר ופשתים ואח"כ אמר הכנף פתיל ושם לא נכתב בגד וכנף כל מילי במשמע וקאמר מין כנף א"כ כל מין ציצת במשמע ונאמר הא כיצד כו' כדרבא ולכך נכתב צו"פ שהוא מיותר דדיוקא דרבא שמעינן מבגדיהם שהוא לר' ישמעאל כמו דכתיב בהדיא צו"פ וע"כ לכלאים בציצת ולפ"ז רבא דרייק מצו"פ ע"כ לית ליה כלל דר"י דבגד הוא צו"פ דא"כ לא הוה צריך לדייק מצו"פ אלא מבגדי גרידא כולא ודלא כדעת התוס' בסמוך ד"ה ואפילו [צמר לפשתים] דרבא בעצמו סבר כר"י כמו שנכתוב בסמוך ובוה נראה דעת הר"י לקמן דף ה' [ע"א] ד"ה לרבנן שהקשה שם מהרש"א דלמא סבר נמי כר"י אלא דמרבה שאר בגדים מהכנף ולה"ל ניחא דלרבא פריך דמוכח הכא דל"ל כלל דבגד הו"י צו"פ וע"כ משום דסובר דברייתא דהשיראין והכלך הכי סברה וא"כ מינא להו הפנאה לכלאים בציצת דבגד דהעלאה לא משמע כלל צו"פ. שם תוספ' ד"ה והא. דהכנף לאו ריבויא היא. כ' מהרש"א דהיינו כרב נחמן בר יצחק כמש"כ בד"ה ואפילו אבל א"כ הו"ל לתתוס' לסיים הכא תיכף דאזלינן הכא לרנב"י אבל דבריהם יתפרשו ע"פ מש"כ ביומא דף ע"א [ע"ב בתוס'] ד"ה ואימא דנימא דהכנף מרבה שאר בגדים א"כ אפילו מפרשינן אף כל אכלאים לא א"ש דהכנף לאו ריבויא הוא אלא גוף הקרא וכללא פריכא הוא דהא מצינו בציצת להיפך אבל אח"כ הקשו בד"ה ואפילו דהא עכ"פ רבא סבר דהכנף מרבה שאר בגדים ואפ"ה סבר כר"י דמשמע להו כן מדמפרש שם מילתיה דר"י ועיי' כה"ג שם בשבת סוף דף ק"ה [ע"ב] והאיך סבר כללא דר"י והא חזינן בציצת להפך ומש"ה חזרו השתא מסברתם אלא ג"כ רק לשון ריבוי הוא ושפיר אינו סותר לכללא כמו ריבוי דאו בגד כמש"כ שם ביומא אלא דקיימינן הכא לרנב"י וחזרו בהו ממש"כ ביומא דקיימינן הכא בס"ד דשעטנו אינו מופנה וא"כ יותר ראוי לפרש אף כל אכלאים אלא דשקלא וטריא דהכא קאי גם למסקנא דירעינן משעטנו דלר"י למה לי הפנאה איזו שיהי' הא ידעינן מבגדיהם ותכלת רק דנקט טעמא דכתב רחמנא צו"פ משום דבי' קיימינן הכא אבל באמת הקושיא למסקנא וא"כ שפיר מפרשינן אף כל אציצת אבל לרבא לא קשיא דמאו דנפי' מריבויא אינו סותר לכללא.

דף ה' ע"א גמרא לרבנן מנא להו. העולה מדברי מהרש"א
 בתוס' ד"ה לרבנן ע"ד מש"כ תוס' ע"כ ד"ה כולה דלרבנן דסברי מהכנה
 שאר בנדים א"כ נוכל לידרוש כדרבא מצמר ופשתים תעשה גדילים לכל
 המינין רק דבמסקנא דשעטנזו הוא היתור רק תיבה המיותרת מצינו למידרש
 לסמוכין וע"כ הפירוש הוא גדילים תעשה בתערובות ולכך השתא דס"ד
 צו"פ הו' היתור פריך הגמרא שפיר דילמא לכדרבא מצו"פ תעשה גדילים
 והסוגיא דנזיר דף ג"ה [ע"א] סברה לאמת כן דליכא למידרש ליתור רק
 צו"פ וא"כ אתי לכדרבא ודרחי לית מראשו דמצורע גרידא וכמש"כ תוס'
 ד"ה מה ושם ד"ה והאי דהיינו משום דוקנו הוה מקרא מלא כלומר
 דממילא משמע בין כהן בין ישראל וא"כ ראשו מיותר ובאם אינו ענין
 תנהו לשוה בכל וצ"ל על מה שהקשה מהר"ם שם ע"ב [בתוס'] ד"ה
 הר"ף דמנין דנזיר מצורע מגלה רק דבמסקנא הך תנא דראשו למצורע
 גרידא נמי כפרש נזיר מצורע וכמש"כ מהר"ם שם אבל להו"א דדרשינן
 באם אינו ענין והיינו ע"כ משום דמידרש על מצורע גרידא ממש דמשי"ה
 הו' מיותר צ"ל דשקולין הן כהן מצורע ונזיר מצורע כיון דלכל חדא
 איכא פירכא. ולמסקנא כתב שם בד"ה הר"ף דשקול הוא לית שוה בכל
 כמו לית ועשה שיש לו פירכא דשאלה או שאינו שוה בכל, והיוצא מזה
 דבהו"א שם סבר דכהן ונזיר מצורע שוין אך לית שוה אינו שקול להם
 ובמסקנא סבר דכהן ונזיר חדא מאידך לא אתיא אך לית שוה שקול הוא
 ללית ועשה שיש לו איזה פירכא. ונ' לפרש דברי רש"י שם מ"א ד"ה
 ולמאן דמוקים [לפנינו שם ליתא] שכתב ואי אמרת לוא כל שכן הוא
 דשמעתי מקשה הא אי לא שמעינן בעלמא דרחי לית להוד לא הוה
 דרשינן ראשו אלית ועשה, ונ' כוונתו דודאי למה דסבר שם בתחילה
 דפליגי בהקפת כל הראש נמי קשה מ"ט לא נפקא ליה מגדילים וצ"ל
 דהגמרא נטר עד לבסוף ומקשה גם אהו"א, אך עדיין קשה דפריך ומאן
 דנפקא ליה כראשו מ"ט לא נפקא לי' מגדילים משמע דלאידך מ"ד דמוקי
 אכהן מצורע ניהא קרא דגדילים הא לדידי' ג"כ קשה להו"א למה לי
 גדילים דכ"ש הוא מראשו דהא אי ס"ל לוא שמה הקפה ע"כ ממילא קאי
 אכהן מצורע אפילו לית לן קרא בעלמא אלית להוד וא"כ למה לן גדילים
 ועל זה תירץ רש"י דגדילים מראשו נמי לא אתי. והנה התוספ' בד"ה
 כתבו דסוגיא דהכא לא ס"ל דוקנו הוה מקרא מלא אבל המהרש"א הוצרך
 לדחוק דלמאי דרוצה לפשוט מוקנו היינו משום דסובר דהו' מקרא מלא
 ודקאמר אם אינו ענין קאי אראשו דמיותר דלגלות אוקנו לא צריך דוקנו
 הו' מקרא מלא משום דקשאי ליה למאי דלא סובר מעדיפות דכהנים
 ודהו' לית ועשה כמש"כ תוספ' בד"ה ואכתי א"כ מאי קאמר אף
 כהן מצורע אלא ע"כ משום דוקנו הכא משמע לכהן ולישראל ודפריך
 שאני כהנים היינו דוקנו אינו מקרא מלא דממילא לא הוה ידעינן כהנים
 ודקאמר אלא מראשו דהך תנא כלומר וילפינן מנזיר דשוה בכל ודלא
 מדברי רש"י ולא ידעתי מאי הוקשה למהרש"א בדברי רש"י דלדבריו אתיין
 כפשטן דכל מה דהו' בעי התרצן לומר אתיא מראשו באם אינו ענין

דהא נפקא מוקנו אפילו עשה ולית משום דוקנו הוא מקרא מלא רק שהשיב לו שאינו מקרא כלא על זה מביא ברייתא דסברה כך בפירוש דמוקן ראשו אנויר מצורע ומנ"ל דלא איירי במצורע גרידא למאי דקו"ל דכ"ע דכל הראש שמה הקפה וע"כ משום דסברה זקנו מקרא מלא וא"כ אמרינן אם אינו ענין לאינו שוה דהיינו מצורע תנהו לשוה בכל דהיינו שהוא ג"כ נזיר והן הן דברי רש"י ואינו מוסיף כלל רק מפרש סוגות הברייתא אלמא אתי עשה כו' דברייתא דהכא מוכח שפיר דנפיק מראשו והיינו אע"ג דמצורע לאו שאינו שוה ע"כ אם אינו ענין כו' תנהו ענין ללאו השוה בכל דהיינו נזיר וכדרשינן בעלמא קרא דנזיר לאמו מה ת"ל הרי שהי' כהן ונזיר ומתורין קושית מהרש"ל ומהר"ם לובלין, רק באמת שעל דברי מהרש"א גופי' קשה מנ"ל מהך ברייתא עשה דוחה לית דילמא לעולם לא מצינו למידק מראשו באם אינו ענין דאיצטרך לגלויי אזקנו דוקנו אינו מקרא מלא רק דהך ברייתא איתא כו' ישמעאל דמפיק מגדילי' וא"כ מכח גדילים נמי מוקמינן זקנו אכהן מצורע ושפיר מוקמינן ראשו באם אינו ענין תנהו לנזיר וילפינן מגדילים לית גרידא וזקנו לית ועשה שאינו שוה וראשו לית ועשה השוה אבל אליבא דרבנן מנ"ל לומר כן וצ"ל דלא בעי אוקמי סתם ברייתא דלא כרבנן, אבל לולא דברי מהרש"א הי' נ' לפרש פירוש אחר בסוגיא וליישב קושית תוספ' ד"ה ואכתו דלא קאמר בפשיטות משום דעשה ולית הוא ע"פ מה דקשה בחולין דף קמ"א [ע"א] דפריך למה לי תשלח תיפוק לי' בעשה ולית הוא לימא אין הכי נמי וקרא אתי למדאיצטרך הא בעלמא באינו שוה בכל דחי עשה ולית וכמו שיכתוב לקמן בסוגיא דכבוד אב ואם דבכל מדאיצטרך איכא טעמא קצת שמשונה בו מבעלמא וכמשי"כ תוספ' ע"ב סוף ד"ה כולה [משמעטנו נפקא] על קרא דבקר רק דסוגיא דהתם קאי כסתמא דכל הש"ס דדחי לית נפיק מגדילים וא"כ קשה למה לי זקנו אכהן מצורע דדחי לית ועשה תיפוק לי' מתשלח במדאיצטרך וא"כ התרצן דהכא לרבנן הי' קאמר דזקנו מיותר דלית ועשה שאינו שוה ידעינן מתשלח והא דקאמר שומע אני אף כהן מצורע היינו בדרך את"ל כמשי"כ תוספ' לעיל דף ג' [ע"ב] ד"ה טעמא אבל לפי האמת קרא מיותר ותנהו ענין ללאו השוה גרידא ופריך לי' שאנו כהנים ומתשלח לא נפקא ומראשו דמצורע גרידא לא בעי לדייק באם אינו ענין דהא כבר נפיק מתשלח אפילו לית ועשה דהוי"מ לדחויי דאתי לאשמעינן שמה הקפה כמשי"כ תוספ' סוף ד"ה מה ומשני מראשו דהך תנא דייקנין זקנו באם אינו ענין דדריש אנויר מצורע והיינו משום דלא משמע לי' קרא לאשמעינן הקפת כל הראש דשמה הקפה וע"כ לנזיר מצורע ודאי דמהכא לא מצי למילף אליה ששוה אבל בעלמא דשפיר ס"ד שאנו נזיר שישנו בשאלה אבל עכ"פ זקנו מיותר מאי אמרת לכהנים הואיל ואיתרבו נזיר נמי איתרבי במצות ויתרות והשתא כהו"א דנזיר דישנו בשאלה ואינו שוה בכל שקולין הן כנ"ל וא"כ כיון דידעינן מתשלח לית ועשה שאינו שוה דדחי ה"ה לישנו בשאלה וא"כ למה לי קרא לנזיר מצורע וע"כ דנזיר נמי איתרבי וא"כ הו"א שאנו נזיר אבל

כהן שפיר תיתי מיני מאי אמרת נזיר אע"ג דאיתרבי שרי משום שישנו בשאלה משא"כ כהן דהא שקולין הן ודחי ליה כמסקנא דנזיר דאינן שקולין דאי לא תימא הכי כו' כלומר וכמו דאבעלמא איכא למיפרך משאלה ה"ה אכהן ועד שנמחקו דברי רש"י לגמרי כמש"ב מהרש"א יותר נראה להגיה במקום מוקנו מראשו דאיך תנא וחילא דידו דאוקנו לא שייך באיך תנא דהא ליכא ב"י כי אם חד תנא והכי יתפרשו דבריו אלמא אתי עשה כו' כלומר מוקנו ואע"ג באינו שוה אם אינו ענין ולולא שאינו שוה בכל כלומר אפילו גבי כהנים דאיתרבו דהא נפקא לן מראשו דאיך תנא דמה לי נזיר מה לי כהן תנהו ללאו השוה גרידא.

שם תוספ' ד"ה וא כתי. אבל למאן דשרי לא ק' טובא דהא הך קרא איירי אחר ימי ספירו ואה"נ דלמאן דשרי ימי חלוטו בתשמיש המטה לא גמרינן להתיר בתגלחת ראשונה מראשו ווקנו ואפשר דמשמע להו מדרתנן במס' נגעים פ' י"ד [מ"ג] [ביום הו'] מגלח תגלחת שניה כתגלחת ראשונה ש"מ דאין ביניהם כלום חילוק ודוחק לאוקמי מתניתן כר' יוסי ב"י במ"ק ורלא כר' יודא דר' יוסי ב"י לוא תנא דמשנה הוא וע"כ דאיכא שום ילפותא להשוות התגלחת וא"כ שפיר מצינו למולף בעלמא לדרות ל"ת ועשה שאינו שוה מתגלחת ראשונה.

שם תוספ' ד"ה ש בן ועוד אי ילפינן מינייהו למה לי קרא דכלאים בציצית כו'. וקשה אכתי תיקשי לסוגיא דנזיר דיליף לחד מ"ד מראשו וגדילים אתי לכדרכא ונ' דהשני תירוצים מישך שייכו להדדי דלתירוץ הראשון קשה אכתי למ"ד ב' כתובים מלמדים לכך תירצו עוד מדאיצטריך כלאים וא"כ מ"ד מלבדין סבר כר' ישמעאל דאתי מכלאים ומאן דיליף מראשו סבר אין מלמדין.

שם ע"ב תוספ' ד"ה עד. ולא מייתי שעטנזו אלא משום טווי ונוז לחוריה כו'. אף דבמשנה לא נזכר נוז וגם מ"ט באמת לא פרט במשנה רק טווי ולא שוע ונוז ונ' משום דתני בתר הכי הלבדין אסורין שהם שועין וא"כ כוונת המשנה רק משום לבדין כלומר אין חייבין מן התורה אלא על אריגה מחטין טוויין מה שאינו בלבדין שהן רק ארוגין מחוטין שועין, והרע"ב שפ"י שם שאינן ארוגין היינו לשיטתו שהסכים במשנה הקודמת דנוז היינו ארוג א"כ מדרבנן בחד מתלת דשעטנזו משא"כ למאי דקיימינן דאריג מיוחדו לא מיקרו רבנן מקרא מלא לגמרי, וא"כ אין צריך למיתני שוע דהא זה איתני גם בלבדין ונוז ג"כ לא שייך למיתני לומר מה שאינו בלבדין דהיה ללא צורך דכיון שאינן טוויין כ"ש שאינן נוזין וזה כונת התוספת ולא מייתי שעטנזו אלא משום טווי ונוז פ"י דכוונת המשנה משום מה שאינו בלבדין ואפ"ה אסרום חכמים אבל לא הוצרך להוכיח בפירוש נוז דנוז היינו שזרה משני חוטין טוויין וכיון דלבדין אינן טוויין כ"ש שאינן נוזין אבל מ"מ כוונת המשנה היא משום מה שאינו בלבדין דהיינו טווי ונוז.

שם תוספ' ד"ה כו ל ה. שלא יענו הדין ושלא ישתכחו הרבירים. פ"י כדאמרינן בסנהדרין דף ל"ה [ע"א] דאם יגמרו הדין הוו עיננו הדין

ואם לא יגמרו ישתכחו הדברים אבל מ"מ קשה ימתינו גם בהתחלת
הדין אחר שבת וצ"ל דאיירי הכתוב בגונא שכבר התחילו בשבת לדון
והוא דיגמרו וימתו דעכשו א"א להמתין מהני תרי טעמא.

שם תוספ' ד"ה כול כ.ס. וכן אביך אומר השקני ומצוה לעשות
כו'. לכאורה אין הדמיון עולה יפה דהתם אם משקה לאמו אינו עושה
כלל מצות אביו משא"כ הכא דלכבר אביו ג"כ מצות המקום היא.

שם תוספ' ד"ה טעמא. דמה לכיבוד אב ואם שכן הכשר מצוה
כו'. כתב מהרש"א דלא לילף הכא מבעלמא שפיר ס"ד הכשר מצוה,
ודבריו תמוהין דא"כ אבתי האיך קאמר לא לאו דמחמר אבתי תיקשי
למה לי קרא מהיכא תיתי לדחות אי מכלאים שאני הכא שכן הכשר מצוה
אבל נ' לפרש ע"פ מה שכתבו התוספות לעיל בסמוך ד"ה כולה דאי לאו
דכתיב בקר שני לא הייתי מחלק בכך והוה ילפינן מכלאים אע"ג דשאני
הכא שיכול להמתין מסברא קלה לא מחלקינן וא"כ זהו ס"ד דהכא דאיירי
בשחיטה ובישול דאי בלאו דמחמר הוה לן ג"כ למילף בעלמא דאי משום
דהכא הכשר מצוה בזה אין לחלק דסברה קלה היא אבל לגבי
כרת שכיון דכל עצמו לדחות לאו דכרת הוא חידוש שפיר מחלקינן גם
בסברא קלה ולא הוי ילפינן מפסה וע"כ למדאיצטריך ודחי' ליה לא לאו
דמחמר ואיצטריך לגופיה דלא נולף מכלאים דלגבי לאו גרידא לא הייתי
מחלק משום הכשר מצוה ופריך ליה כיון דלא מחלקת בלאו גרידא
א"כ נילף בעלמא מיניה דאי תימא שאני בעלמא דליכא הכשר מצוה
זה אינו דאי בלא הכשר דחי גם בהכשר ה"י לדחות דבלאו גרידא לא
מחלקינן בסברא קלה ומשני אלא משום דאיכא למיפרך כו' עד כאן
לא מחלקינן בלאו גרידא אלא כי איכא רק חד קרא אבל כשכבר נכתב
איך קרא משנאמר דקרא דמחמר יותר לקרא דכלאים ולומר דנקיש
לחומרא בעלמא ממחמר עדיף לן לחלק בסברא קלה כמו בשריפת קדשים
דהשתא דכתיב בקר לא אמרינן דיותר לקרא דכלאים ונילף בעלמא
שלא לדחות אלא מחלקינן ביכול להמתין ובוה מדוקדק הא דקאמר אלא
משום דאיכא למיפרך למש"כ בתוספות ישנים בשבת דף קמ"ב
[ע"א] ד"ה ולישרינהו ולק' דף ק"ז [ע"א] ד"ה שמואל [צ"ל אמר רב
יהודה אמר שמואל] דהיכא דלא הוזכר אמורא בתחילה לא שייך
לומר אלא וכ"ש הכא דלא קאי כלל אתרצן אלא אוכי תימא דקאמר
המקשן אבל בזה ניחא דקאי אתרצן שמשני בלאו דמחמר ודלא
מחלקינן בהכשר מצוה ומשום דהוא קצת כחזור מזה דמחלקינן בהכשר
מצוה לכך קאמר אלא. וזה נראה ג"כ דעת הרב פורת יוסף בהבנת דברי
תוספ' שמביאו מהרש"א לקמן בסמוך בתום ד"ה נגמר [דף ו' ע"א] שכתב דלא
מצי לחלק בין הכשר מצוה והוא לכאורה נגד דברי תוספ' דהכא לפי
מהרש"א אלא כנ"ל, ובוה יש ליישב מה שהקשו תוספ' לק' דף ו' ד"ה
נגמור דמנא ליה לתנא לאוקמי [קרא] בשחיטה וכו' נוקמי' במחמר וניגמר
מינ' בעלמא דלא דחי ונ' דהגמי' מוכיח מדלא ילפינן בעלמא אלא ע"כ
משום דכל כמה דלא משיינן סתירה בקראי עדיף ולכך לא מוקמינן במחמר

דא"כ סותר קרא דכלאים וע"כ כלאים הוי חידוש דבעלמא לא דחי מקרא
 דמחמר עדיף לפרש אשחוש ובשל וא"כ אדרבה מוסיף אקרא דכלאים
 ובאפילו לית דכרת נידחי, ובוה מתורץ קושית תוספ' בסמוך דביבור
 זה [דף ו' ע"א] אי בעלמא דחי א"כ קרא דכלאים בציצית למה לי זה
 אינו דאי לא כתב כלאים א"כ אדרבה הוה מוקמינן במחמר בקושית
 תוס' אבל מדכתיב כלאים כי היכי דלא ליהוי סתירה בקראי מוקמינן
 אשחושא ובישול אבל הכשר מצוה הבין מהתרצן דלעיל בלא לאו דמחמר
 דאינו סברא כלל גבי לית גרידא ומשני דלסתירה דקראי הוי שפיר סברא כנ"ל.
 שם בתוספ' בא"ד. ליכא למילף דבשבת איכא סקילה וכו'. נ'
 משום דלפירוש האי נמי שכתבו תוספ' לקי דף ו' [ע"ב] ד"ה מעמא
 [דכתב רהמנא] דבלא תבערו נמי דייקין מכה מדאיצטרך קי ג"כ
 הקושיא דהכא נימא עליה להיתירא ולא שייכו השני תירוצי תוספ' למש"כ
 שם בגליון באי נמי דלא תבערו איירי במצוה ממש וא"כ ממקדש לא
 הוה ילפינן דהוא הכשר מצוה ואדרבה מעליה שפיר הוה ילפינן דממי
 ליה דהוי מצוה ממש וצריכין ע"כ לתרץ דשאני שבת דליכא סקילה ועפ"ז יש
 ליישב דברי רש"י דף ו' ע"ב ד"ה להלק שהקשה עליו מהרש"ל דאמאי לא פירש
 לענין הטאת שיחייב ל"ט מלאכות בהעלם אחד ובסנהדרין באמת פירש כן
 וג' דודאי לפי פשוטה יש לפרש לענין סקילה דהא קרא קמא מסיים כל
 העושה מלאכה יומת ועלה קאמר לא תבערו משמע שבא לחדש בדין
 מיתה וא"כ ממילא ליכא לפרש שחייב כמנין מלאכות דאטו בתרי קטלי
 קטלת ליה וע"כ להורות שחייב גם על א' מהן רק דמ"מ בעלמא לא
 פירש כן ונ' ע"פ הנזכר לעיל דלכך לא דרשינן עליה לגופיא משום דבשבת
 איכא סקילה. ונראה מלשון התוספ' דהשתא קרא דהכא לא איצטרך
 לגופיה וכו' כלומר דהוא דוחק גדול לפרש קרא למדאיצטרך וראוי לעשות
 כל מה שנוכל לפרשו לגופיה א"כ אכתי קשה למאי דאיתא בשבת דף
 וי"ו [ע"ב] איסי בן יוסי אומר [צ"ל איסי בן יהודה] דעל א' מלי"ט
 מלאכות אינו חייב מיתה נימא דעליה להיתר וע"כ הבערה היא המלאכה
 שאינה במיתה ולכך שפיר איצטרך לא תבערו לגופיה דלא נילף מעליה
 וע"כ הוכיח רש"י דסוגיא דהכא סברה דאי אפשר לפרש קרא דלא תבערו
 בענין אחר כי אם בענין מיתה דסמך ליה אלא ר' יוסי דמפרשו באמת
 לאפוקי מקרא הקודם לו וא"כ לא הוה ילפינן מעילה וע"כ דרשינן ליה
 למדאיצטרך אך לפי זה מאי קאמר ותיהוי נמי ר' יוסי וכו' הבערה
 דביד בישול פתילה הוא הא לר' יוסי אינו מוכח כלל דעדיפא לן לומר
 עליה להיתר ולא תבערו לגופיה ולימא דבישול היא המלאכה שאינה
 במיתה ולכך איצטרך לגופיה, ובוה מיושב קושית התוספ' דשם ד"ה או
 אינו דנימא לר' יוסי משום נטילת נשמה דבאמת כוונת הגמרא גם אנטילת
 נשמה רק משום הא הו"א דנטילת נשמה היא אותה המלאכה ועליה
 להיתר ולכך קאמר משום בישול פתילה וא"כ איכא תרתי וממ"נ אחדא
 מיניי איכא מיתה דרק אחת היא שאינה במיתה ולא הוה גמרינן להיתר
 מיתה בת כהן מעליה וע"כ אתי למדאיצטרך.

שם תוספ' בא"ד [דף ו' ע"א] אי בעלמא דחי א"כ קרא דכלאים בציצית למה לי, כ' מהרש"א בשם בעל פורת יוסף דילמא אתי להורות דקשר עליון דאורוי פ"י כמו שכתבו בסמוך אראשו דאתי להקפת כל הראש ה"נ אתי גדילים ללמד דאיכא בציצית גונא דכלאים, ואחד מהחבורה השיב א"כ יחדיו למה לי לגלויי דתכיפה אחר אינו חיבור הא בל"ז נשמע מדאיצטרך כלאים בציצית ללמד דיש בציצית גונא דכלאים ש"מ דאיכא גונא דאינו כלאים והיינו תכיפה א', ואמרתו ע"פ מה דקשה על מה שהביאו התוספ' לעיל דף ד' [ע"ב] ד"ה ואמר מספרי דדריש פתיל לטווי ושזור למה לי תיפוק לי מדאיצטרך כלאים בציצית כמו דילפינן משם לקשר עליון וצ"ל אה"נ ומאן דדריש בסיפרי מפתיל לא דריש עשה דוחה לית מכלאים בציצית אלא מראשו כדדריש בנזיר דף נ"ה [ע"א] או מבקר שני כמש"כ תוספ' [לעיל דף ה' ע"ב] סוף ד"ה כולה וסבר נ"נ אין קריבין וגדילים לכדרבא לכך איצטרך פתיל וה"ה קשר עליון לדידיה נפיק מגדיל וע' תוספ' מנחות דף ל"ט [ע"א] ד"ה קשר לפ"ז שפיר מקשה דלמאי דדרשינן כלאים בציצית דליהוי כגונא דכלאים משום שזור וה"ה נון נמי צריך ליכתוב גבי כלאים דהו"א כלאים בציצית איצטרך משום קשר עליון וכ"ש אי לא ניכתבו תרווייהו נון ויחדיו ולא הו' ידעינן אפילו חדא מינייהו דבכל חד הו"א דילמא איצטרך כלאים בציצית משום אידך אבל לעיקר קושיתו נ' דאין זה סוגיא דקרא לכתוב דשרי כלאים בציצית לתננות דאיכא גונא דכלאים בציצית לכתוב בהדיא לקשור הציצית אבל על ראשו שפיר כתבו תוספ' והוא בדרך מדאיצטרך דכתב גבי מצורע דליגלה כל ראשו לידוק מיניה הא בעלמא לדבר רשות אסור לגלה כל ראשו.

שם בתוספ' בא"ד, איכא למימר סבר דנשים חיובות בציצית, נ' דלא סמכו כל כך אתירוץ זה האחרון דא"כ הו' ל"י לש"ס למיפוך למאי דילוף מכבוד דבעלמא דוחה לית דכרת א"כ למ"ד נשים חיובות בציצית למה לי כלאים בציצית הא כ"ש הוא מל"ת דכרת אם לא שנאמר דהך מ"ד לא סבירא ל"י דרשה דכלאים בציצית כמו שצריך לומר למ"ד נדרים ונדבות קריבין למש"כ תוספ' לעיל דף ה' ע"ב סוף ד"ה כולה.

שם גמ' איצטרך סד"א תיתי מכיבוד אב ואם, נראה לפרש קצת הסוגיא ומתוכו יובנו קצת דבורי התוספ' היטב והוא דודאי הוא דוחק לומר בקרא מדאיצטרך גרידא דכתב הכא דלא דחי לומר דבעלמא דחי והכא משונה בלא טעם לכך נרא' דבאמת שבת הוא ג"כ עשה ול"ת וא"כ כוונת הכתוב לומר לך דאע"ג דאיכא ל"ת דכרת מ"מ דוקא הכא לא דחי משום דאיכא ג"כ עשה ול"ת הא בעלמא משום כרת לתורי' דחי ואע"ג דבגמרא קאמר הא לא"ה דחי משמע דקאי אדהכא הא כבר כתבו תוספ' ריש ד"ה טעמא דהפירוש הוא הא בעלמא דחי ואע"ג דאיכא למימר אופכא דוקא הכא דאיכא ל"ת ועשה וגם כרת הא לא"ה משום עשה ול"ת דחי ז"א דיותר מסתבר לאוקמי אדחיית כרת מאעשה דמאי אולמי' האי עשה וכו' כמש"כ תוספ' ריש דף ו' [ע"א], ומיושב קושית

הרמב"ן דילמא איצטריך קרא לגופיה דלא נימא מה לי חומרא רבה מה לי חומרא זוטא כדאמרינן לקמן דף ז' [ע"ב מהו דתימא הואיל ואישתרי אישתרין] ז"א דהכא עשה ולית הוא ובהא לא הוה טעינן דמאי אולמי וכו' ולקמן בלא תבערו הוה סר"א דליכא עשה משום כפרה דבת כהן כמש"כ תוספ' [דף ו' ע"א] ד"ה נוגמר יע' מהרש"א אבל הכא אבתי לא ידעינן מסברא דהוקש כבודם כמו שנדרש. ומיושב קושיית תוספ' לעיל דף ג' [ע"ב] טעמא דנימא עליה נמי למדאיצטריך אתי דבעלמא דחי ז"א דא"כ מ"ט הכא לא דחי דבעריות ליכא עשה ומשני לא לאו דמתמר ואע"ג דפשיטא בעשה ולית הוא השתא מסיק דאיכא דהוקש כבודם וא"כ אשמעינן קרא דאפ"ה לא דחי ופריך ואפ"ה לא דחי וכו' דהשתא איכא למיטר בקרא או באשמעינן דלא אמרינן סברא דהוקש כבודם ולכך לא דחי דעשה ולית הוא ונוכל לומר ג"כ אדרבה דהוקש כבודם הוא סברא קיימת ואפ"ה לא דחי לא תעשה גרידא וא"כ נאמר להומרא ונילוף שלא לדהות לית גרידא ועיי' קושיא שנייה ותירוצה בתוספ' [דף ו' ע"א] ד"ה נוגמר ואי תימא לאו דשבת חמירא הא תנא בעלמא גבי טומאה לא פריך אלא ודאי איירי בשחיטה ובישול והוקש כבודם ליתא כלל לסברא ולכך לא דחי לגבי שבת דעשה ולית הוא ולגלויי דמשום כרת לא איכפת לן וא"כ ה"ה להיטמא דג"כ עשה ולית הוא וע' תוספ' [דף ו' ע"א] ד"ה והא ומרש"א ומיושב מה שהקשו תוספ' על פירשיי בד"ה שכן [שם] מאי קאמר הכשר מצוה תיפוק ל' מהתם הא צריך לגופיה דלא נילוף מכיבוד ז"א דאי קיימינן דמקדשי איירי בבונה וסותר ובפירשיי למסקנא ולמדאיצטריך ע"כ דלית לן סברא דהוקש כבודו דלכך הכא לא דחי משום דעשה ולית הוא וכנ"ל גבי כיבוד וא"כ לגופיה לא איצטריך כלל דעשה ולית הוא ורק לבעלמא ופריך שפיר תיפוק ליה להתם.

דף וי"ו ע"א תוספ' ד"ה שכן. בשעת דחיית הלאו אין מאכלו ומלבישו וכו'. ג' לדבריהם הא דאמרינן בשבת דף קל"ב [ע"ב] דבעינן בעידנא דנפיק מהכא והכא עדיף קצת ואפ"ה לא דחי. וכוה נוחא מש"כ המג"א בסו' תמז' ס"ק ג' דלשרפו במקומו אשמעינן דאסור אע"ג דהוי בעידנא וא"כ טעמא בעי אמאי לא דחי למש"כ לעיל מיניה בס"ק ב' בשם הר"מ דאסור הביעור משום דהטילטול לא היה בעידנא אבל למש"כ הר"י בסמוך דבכיבוד אב אפי' עוסק בגוף המצוה לא דחי והוכיח זה מדאמרינן דהיטמא נמי לא ישמע לו דאולינן בתר רוב עניני כיבוד ה"נ כיון דק"ל כחכמים אף מפרר וכו' א"כ משום דרוב עניני ביעור לא הוי בעידנא אף על גב דשריפה במקומו הוי בעידנא לא דחי לא תעשה אך ק' א"כ מאי פריך הכשר מצוה תיפוק ליה מהתם דילמא אשמעינן במקדש אע"ג דהוה עשה דרבים והוא דלא בעינן בעידנא כמש"כ המג"א שם בשם ר"ת והוי נוחא למסקנא דמוקמינן מקדשי תראו לדרשה אחרת אבל מאי פריך דילמא דאתי לאשמעינן דאפי' במצוה דרבים לא דחי משום דלא הוי בעידנא. שם ע"ב תוספ' ד"ה טעמא [בגליון] וי"ל כיון דגלי [לן] דלא אמרינן מה לי כו' בהכשר מצוה ה"ה במצוה כו'. הקשה מהרש"א הא

כי מוקמינן שבתותי תשמורו במחמר ולא ילפינן בעלמא דשאני מחמר שהוא הכשר ולא אמרינן כיון דגלי כו' ותירץ דקאי הכא אי מוקמינן בשחיטה ובישול ולכאורה אינו מובן דאי איירי בשחיטה כבר מתרין עליה ולא צריכינן מהבערת ב"ב ונ' כוונתו דהגמרא רוצה לקיים דכיבוד איירי בשחיטה מדכתיב לא תבערו ואי איירי במחמר ולא דחי בהכשר מצוה לא תעשה גרידא כ"ש כרת בהכשר אלא על כרחך דאיירי בשחיטה וזה הפירוש של או אינו בברייתא אי נוקי כיבוד אשחיטה או אמחמר וקאמר ל"ת דכרת מי שמעת ליה וא"כ מסתבר יותר לאוקמי אמחמר כי היכי דלא נימא בעלמא לדחות כרת הדר קאמר או אינו מ"ש הומרה רבה כו' ומצינו שפיר לאוקמי אשחיטה ולמדאצטריך בעלמא לדחות כרת ומסיק דהאמת כן ולכך קאמר לא תבערו שהעברת ב"ב לא נדחה וא"כ כבוד אתי למדאצטריך ולא תבערו לגופי' ומכח לא תבערו מוקמינן כיבוד אשחיטה ומ"מ זה דוחק דבלא תבערו לחוד' הו' סגי והו' אמרינן מדאצטריך מכל דבעלמא דחי אבל לא ידעתי מאי קשיא ליה דכוונתם ממש כמש"כ לעיל ע"א סוף ד"ה שכן לענין כיבוד ה"נ לענין הבערת ב"ב כיון דברוב פעמים היא ע"י הכשר וצריך לבשל עתה הפתילה אפי' אם אירע שנתבשלה מאתמול לא מחלקינן וה"ה בכל מיתות ב"ד בעניני מיתה מצוה א' הן אבל ממצוה למצוה ודאי מחלקינן.

שם בתוספות בא"ד. א"נ כו' ואם אינו ענין לפתילה תנהו ענין לרציחה עצמה. דבריהם תמוהין דא"כ היכא קאמר לא ר' יוסי הא ע"כ ברציחה עצמה קיימינן דהוי לאו דכרת ונ' דלמאי דשקיל וטרי השתא ס"ד דההוכחה מלא תבערו היא מכח מדאצטריך גרידא ואינו מדקדק כלל על או אינו וכי קיימינן טבדאצטריך לא קשה כלל קושיתם דרציחה עצמה תודחי דהא אמרינן אדרבה דלגופיה לא איצטריך כלל דפשיטא דלא דחי ל"ת דכרת רק על מה דמפרש רב שימי הק"ץ ומפרש האו אינו קאמר ולמאי דסליק אדעת' מעיקרא כו' כלומר לא ההוא ממש אלא כלומר אם נפרש כדס"ד מצד דחיית ל"ת האיך נפרש האי או אינו למאי דשמענו השתא דהאו אינו הן מכח סברות ומסיק מצד מה לי הומרא רבה כו' ולפ"ז נ' דהשני תירוצים דכתבו בתחילת דבריהם שייכו בהשני תירוצים של הגליון דלתירוץ הראשון שבגליון מצינו לפרש דלעולם הדיוק הוא מכח מה לי הומרא ולכך נידחי לאו דכרת אי לאו עליה וכתבו א"נ השתא נמי מדאצטריך כדלעיל פ"י השתא בהו"א הוה מפרש הדיוק מדאצטריך ולא חשש על או אינו כנ"ל והיינו לתירוץ השני של הגליון והיינו דנקטו התוס' בכל מקום כאן בהקושיא קודם הגליון ובד"ה או אינו ולעיל דף ה' ע"ב ד"ה כולה הפירוש דמה לי הומרא רבה כו' והא לתירוצם השני אינו אמת כלל הסברא דמה לי כו' אלא הכל בדרך את"ל כמש"כ לעיל ריש ד"ה טעמא ולהנ"ל נוחא דלתירוץ השני רק בהו"א ס"ד ממדאצטריך אבל במסקנא אם נפרש מכח דחיית ל"ת הוא מכח מה לי הומרא רבה כו' ולסברא קיימת לא באת"ל במעות.

דף ו' ע"א רש"י ד"ה רצית ה. אלא א"כ היה על גגו של מזבח כו' ובד"ה שנאמר ולא מעל מזבחי כוונתו ליישב קושית התוספ' כמש"כ [בתוספת] ד"ה שנאמר.

שם תוספ' ד"ה ומה. דאמרו רבנן לר' טרפון דיו ולא דיינין ומה שן ורגל כו'. פ"י דשם השיבו רבנן דיו ולכך לא דיינין הק"ו משן ורגל שאמר ר"ט אף שהוא דיו אסוף דינא דאינו פירכא כ"כ משום דסמכו אשאר פירכות דאיכא למיפרך לדחות הק"ו ולא ידעתי מה נתקשה מהרש"א בדבריהם כאילו נעלם מהם המשנה.

שם תוספ' ד"ה לפי. ולילפו נמי כולהו עריות מאשת אח כו' דא"כ היה יוצא לידון בדבר החדש כיוצא בו כו'. עיי' תוספ' יומא דף מ' [ע"ב] ד"ה מה דבאמת היינו דקאמר הגמרא בסמוך תיתי במה מצינו וקאמר דאיכא למיפרך הכא תרי איסורי וזה החילוק בין יוצא מן הכלל ללמד דאז לא פרכינן.

שם ע"ב תוספ' ד"ה וראה. וא"ת בפרק היה נוטל כו'. לכאורה אין לקושיא זו שייכות לכאן דאמשנה דכלים גרידא יש להקשות כן ונ' דבל"ז הו"א דבמעלות דרבנן לא גזרו רק בעין דאוריית' וא"כ אף דגזרו בחיל שאין טמא מת נכנס לשם אבל אמת עצמו דקיל כמש"כ תוספות בסוטה שם [דף כ' ע"ב ד"ה לא טמא מת] לא גזרו אבל למש"כ הר"י דבעזרת נשים גזרו גם על טבול יום דטמא מת אף דטמא מת גרידא מותר מדאורייתא ש"מ דגזרו כ"כ במעלות א"כ ה"ה דגזרו גם אמת עצמו. דף ח' ע"א תוספ' ד"ה כו'. ויש כרת בצרה כמו בערוה. פ"י דע"כ השתא צריך לקיים תרי קראי לצרור ועל"י אצרות וחד במקום מצוה וחד שלא במקום מצוה אע"ג דלרבי איסורא רק במקום היינו דויבמה הוא מקרא מפורש יותר מעל"י דעל"י מעצמו אינו משמע כלל רק מכת ג"ש וצ"ל השתא הא דאמר בבריית' דלעיל דף ג' ע"ב יכול שאני מרבה שש עריות ומסיק דשריין היינו שש עריות דוקא שאין בהן לעולם במקום מצוה אבל ט"ו עריות הואיל ואפשר לינשא לאחין תו לא פלוג רחמנא ואסר בכל הענין הצרות וכן משמע קצת לישנא דברייתא.

שם תוספ' ד"ה ואלו. אע"ג דמסקינן דלאסור צרתה נמי שן לא צריך קרא מ"מ תני פוטרות כו'. דבריהם אינם בדיקדוק דלמאי דמסיק א"כ שלא במקום מצוה מותרת צרה שפיר תני פוטרות אך כוונתם אמאי דמקשה ומאי שנא ערו כו' אמאי לא פריך ממתנותי דסליק מיני' וקאמר דדיקא כוותי' אדרבה לא ליתני ג"כ פוטרות וע"ז תירצו דמתני' הוי נוחא ליה. שם ע"ב גמ' ולא ק"ו הוא כו'. קשה דילמא אדרבה במקום מצוה היינו טעמא דאיכא תרי איסורי כדאמר לעיל דף ז' ע"ב התם חד איסורא הכא תרי איסורי אך זה אינו דהא השתא קיימינן דשלא במקום מצוה מותרת אחות אשה א"כ אין מקום ליקרות משום לתא דידה תרי איסורי. שם גמ' ממאי דהאי עליה לאיסורא דילמא להיתירא. ק' הא כבר אמר לעיל תרי קראי כתיבי לגלות ערותה דחוי והאיך טעה עוד המקש' ונ' דס"ד לפרש דלגלות ערותה הוא לשון היתר במקום עליה

תגלה ערותה ונקט לשון יחיד דקאי על הערוה וכ"ש הצרה אבל מקושיא דלעיל שפיר ניהא ליה דאי ערותה קאי על ערוה גופה ובלשון היתר וכ"ש הצרה דהיינו שלא במקום מצוה זה אינו סובל פירוש הכתוב שיאמר תחילה איסור לא תקה ואח"כ יאמר היתר ובלא טעם להיתר וע"כ לגלות ערותה הוא ג"כ לשון איסור כלומר דרק חדא איסורא ואין לומר דקאי האיסור אחדא והיינו הצרה וכ"ש הערוה דא"כ למה כופל הפסוק מה דכתב ברישא דקרא.

שם תוספ' ד"ה כל. ועוד תימה דהשתא ליכא בצרת ערוה כרת וא"כ תיבעי חליצה כו'. לכאורה מהיכן פשיטא להו דליכא בה כרת דאמאי לא נימא כיון דמיעטה מיבום הוי כאשת אח שלא במקום מצוה ומילא היא בכרת כמו איילונית ואין לומר שאני איילונית שהחסרון מצד גופה ובשום מקום אינה ראוי ליבום כדמשמע קצת מדבריהם ע"א ד"ה תרי דא"כ אשת אח שיש לו בנים נמי לא תהא בכרת דג"כ דבר אחר גרם לה אך נ' כל היכא שהחסרון הוא מצד תנאים המזכרין בפרשת יבמין או נחשבה כשלא במקום מצוה והיא בכרת מכה אשת אח וזה הטעם ג"כ באיילונית אינה פוטרת צרתה כמשיב שם ועריות פוטרת צרותיהן עריות שאני דחיסרון הוא מצד אחר ולא מתנאי יבמין ואשת אחיו שלא היה בעולמו דפוטרת אף שהוא מתנאי יבמין ז"א דהא עכשיו נפלה מאחיו שראה בעולמו והחיסרון הוא מקדם מנישואי אח הראשון וצרת ערוה אף שלכאורה הוא ג"כ מתנאי יבמין דבעינן שיהיו כל נשי האח בלקיחה וא"כ הו' לן למיחשבה כשלא במקום מצוה מ"מ כיון דאיסור הצרה הוא מכה הערוה והערוה גופה מיחשבה במקום מצוה כנ"ל אין מן הדין לחשב הצרה שנאסרה רק מכהה לשלא במקום מצוה ולכך לא הו' בכרת לרבי כיון דלא כתיבא בפרשת עריות כמו למאן דליף מאחות אשתו דרבי קרא כבי כל אשר יעשה כו' כדלעיל דף ג' ע"ב. ובוה יש ליישב מה שהקשו תוספ' לקמן דף י"ד [ע"א] ד"ה לעולם לאבי דמספקא ליה דר' אבא ליתני אשת ב' מתים שפוטרת צרתה ד"ל דאבי סבר כרבא לקמן דף י"ב [ע"א] דפליג ארב אסי ושרי צרת איילונית והיינו משום דמיחשבה שלא במקום מצוה כיון דאינה בתנאי יבמין וה"ה אשת ב' מתים אינה בתנאי יבמין ואינה פוטרת צרתה, ולא ידעתי אמאי בדלא קרינן לגבי אשת המת ניהא להו דמיחשב שלא במקום מצוה ומאשת ב' מתים קשיא להו.

שם בתוספ' בא"ד. דמרבין להו מיבמתו. נ' ליישב קושיא דקשה למשיב תוספ' ד"ה למישרי דלהנהו דמצרכו קרא לערוה גופה נפקא להו למישרי צרה שלא במקום מצוה מקרא דרבי והא אינהו על הבריית' דלעיל קיימא דמפיק צרה מלצרור וצ"ל ע"כ דתרווייהו צריכי מלצרור מפנין צרות צרותיהן ומיובמה על במקום מצוה וא"כ ה"ה לרבי ומה פריך מלצרור נפקא וצ"ל דפריך אליבא דרבא דערוה לא צריכא קרא ולרבנן נפקא צרה מלצרור ובמקום מצוה מעליה וה"ה לרבי נהי דמלצרור לא

מצי יליף דא"כ מנ"ל במקום מצוה דהא איהו דריש עליה לגי"ש דתמאת כדלקי מ"מ איפכא קשיא למה לי לצרור דהא לרבא אין לומר דרבנן אית להו קרא דרבי דלמה לי הא כבר ילפינן מעליה במקום מצוה וא"כ לצרור אתי על עיקר צרות אבל משום צרות צרות לא צריך קרא דמסברא נפקא כדלקמן דף י"ג [ע"א] לרב אשי וא"כ למה לי לצרור לרבי וכן הא דקאמר ורבנן האי ולקחה מאי עבידא להו וכן אויבמה היינו אליבא דרבא דלסוגין דלעיל צריכי לבמקום מצוה כמש"כ תוספות ובין דויבמה צריך איצטריך נמי ולקחה דאל"כ צרה היבא כתיבה לפי" מש"כ תוספ' דהשתא ליכא כרת בצרת ערוה ליתא לסוגין דלעיל דמצרכי קרא לערוה דלדידהו רבי נמי דריש מלצרור כנ"ל והתם רביי קרא לכרת ואין מקום לדבריהם אלא אליבא דרבא ורבא לשיטתו פליג התם אדרשה דיבמתו דלא משמע מיניה לאסור יבום כדסברינן מעיקרא כמש"כ תוספ' מסתברא ואמרינן היבא דכתיב בהדיא שלא לייבם כמו בצרות אינו עולה אף לחליצה וחייבי לאוין ליבום נמי חזיין וא"כ צרות דע"כ מיעטן קרא מיבום אינן צריכין חליצה ג"כ ולדבר זה העירני קצת אחד מהחבורה.

שם בגמרא מ מאי דהא עליה לאיסורא דילמא להיתירא. ק' הא כבר אמר לעיל תרי קראי כתיבי לגלות ערותה דהא והאיך טעה עוד המקשה. ונ' דס"ד לפרש דלגלות ערותה הוא לשון היתר במקום עלי' תגלה ערותה ונקט לשון יחיד דקאי על הערוה וכ"ש הצרה אבל אקושיא דלעיל שפיר ניחא ליה דאי ערותה קאי אערוה גופה ובלשון היתר וכ"ש הצרה והיינו שלא במקום מצוה זה אינו סובל פירוש הכתוב שיאמר תחילה איסור לא תקח ואח"כ יאמר היתר ובלא טעם להיתר וע"כ לגלות ערותה הוא ג"כ לשון איסור כלומר דרק דהא איסורא ואין לומר דקאי האיסור אחדא והיינו אצרה וכ"ש הערוה דא"כ למה כופל הפסוק מה דכתב ברישא דקרא.

דף ט' ע"א תוספ' ד"ה והר"י. ותימא לר"י דאמאי לא אמרי' נמי לר"ע דליתי עשה ולדחי ל"ת. לא הבנתי תמיהתו דמי עדיפא מסוטה דאמרינן בדף י"א [ע"א] דאינה בת חליצה ויבום דטומאה כתיב בה כעריות אף דאינה באיסור כלל לגבי האח שלא במקום מצוה וכ"ש דהוי לן לימא ליתי עשה וכו' ואין בה רק מצד שיש בה דמיון לעריות. בצד מה א"כ ה"ה חייבי לאוין לר"ע יש בהם דמיון לעריות שבניהן ממזרים וק"ו הדברים מסוטה שאין בני' ממזרין כדאי' לקי' דף מ"ט [ע"א] ואפ"ה לאו בת חליצה היא חייבי לאוין שבניהן ממזרין לא כ"ש. ונ' לדחוק דקושייתם לרב הסדא דלא חשיב הא דדומה לעריות בטומאה ופריך אדרבה א"כ ה"ה בחייבי לאוין דלא חשיבא ליה הא דדומין לעריות בממזרות ואמאי לאו בנות חליצה הן לר"ע.

דף י"ד ע"א גמרא מ א מ א י ל י מ א נשואת אביו היינו אשת אביו וכו'. לעיל דף ב' [ע"א] ד"ה בתו הביאו תוס' מכאן לסתור פי' רש"י דבת איירי מאשתו דא"כ היינו בת אשתו כמו דפריך הכא. ונ' דלא דמי בשלומא הכא שפיר קאמר בין דכל סוגית המשנה לומר

החומרא שיש בעריות האלו שאסורי' לינשא לאחין וא"כ שפיר קאמר דאי אמו היא נשואת אביו א"כ אכתי אין בה חומרא נגד האחין רק מצד שהיא אשת אב אך זה שיש לה בן לא איכפת להם כלל וע"כ דלא איירי באישות ותרני גוונני קתני אבל בתו אף שהיא בל"ז אסורה מצד בת אשתו מ"מ הך דהוא בתו הוא שם ערו' לגבי דירי' וקחשיב שפיר ערוה שהיא אסורה משני צדדין מצד בתו ומצד בת אשתו וערוה שהיא אסורה רק מצד שהיא בת אשתו.

שם ע"ב תוספ' ד"ה לפי. ולוי מיירי בפלוגתא כיון דקתני אנוסת אביו גבי וי"ו עריות וכו'. דבריהם קשים פתחו בלוי וסיימו ממתני' דוי"ו עריות ומאי ענין הך מתני' ללוי וגם הא בל"ז צ"ל בסוגיין דקאמר בפלוגתא לא קמיירי והא מתני' דשש עריות איירי בפלוגתא דלא אתי כרבנן וצ"ל ע"כ כמש"כ תוס' לעיל דף ב' [ע"ב] ד"ה ואי דלא קאמר רק אמנינא דמ"ו נשים וא"כ מה הביאו עכשיו ראייה מהך מתני' ועוד כיון דלוי תני דאי א"כ אדרבה מיחשיב אנוסת אביו לד"ה לרבנן לכתחילה ולר"י בדאי. ונ' כוונתם מדקאמרינן הכא ללוי דאמר דאי נמי קתני ומיחבן משמע כן דילמא הא דקתני אנוסת הוא לכתחילה ורבנן וע"כ משום דסיפא דלא כרבנן וא"כ ע"כ צ"ל דהגמ' סברה בדעת לוי דסיפא שייכא לרישא ולכך מדסיפא בר"י ע"כ ברישא נמי תני כר"י והיינו ע"י דאי וא"כ ה"ה דברישא מצינו למיתני מאי דתלי בפלוגתא כיון דסיפא מיתני ג"כ בפלוגתא דהיינו כר"י וסיפא ברישא מישיך שייכא.

שם תוספ' ד"ה ה' חו' ל"ן. וה"ה דהוי"מ למינקט וחור ובא עלי' א' מן האחין. פי' משום דכתבו תחילה דבגונא דקידשה דנקט ליכא משום לתא דירי' דאיירינן ביה רק משום זקיקה לאחין דעדיפא הו"ל למינקט בה עלי' דהוי משום לתא דירי' דחייב אבל משום דלית ביה פלוגתא עדיפא למינקט קידשה דאית ביה פלוגתא דר"י ור"ל לזה כתבו דהו"ל למינקט בא עלי' א' מן האחין דאית בגונא ההוא תרתי דאיכא לתא דירי' דחייב ופלגי ר"י ור"ל מה החיוב ומהרש"ל ומהרש"א נדחקו בדבריהם.

שם תוספ' ד"ה איהו. תו לא איצטריך לא יבנה דלא ליחלוץ לחדא ולייבם לחדא וכו' וא"כ ממילא דלאותה חלוצה גופה לא איצטריך שלא לייבם אותה דפשיטא אם מהני חליצה דאיך כל כך לסלק הויקה מחברתה ואסורי' לייבם כ"ש שתסלק מעצמה הויקה לגמרי ושאסורה ממילא לייבם כיון דהוי שלא במקום מצוה ואף דלר"ל קאי עלה בלאו ועל הצרה בכרת ולא אמרינן ק"ו אם מעלה דידה לא מפקעה הויקה כל כך דתיתוי כשלא במקום מצוה ובכרת כ"ש מחבירתה לא דמי כיון דהך קרא דניתוק ללאו הוא חידוש אמרינן תפסת מועט תפסת דהיינו בגונא ששייך ביה יבום לכל הפחות דהיינו יבם א' ויבמה אחת ולא נפרש בקרא יותר מזה. ובפרק ד' אחין דקאמר אי דמייבם וכו' אף דבהחלוץ איתא ג"כ הך סוגיא ואי משום דלא גרסי ועוד כמש"כ שם ד"ה ועוד עכ"פ ה"י להו להקשות לאיך גירסא כמו שכתבו בסמוך לחד גירסא אך ז"א כיון

דאמר ועוד וא"כ נאיר מהך כלל דכל שאינו עולה וכו' וא"כ ממילא צריכין לקרא דלא יבנה לעיקר הדרשא וא"כ שפיר קאמר שקם ליה בלא יבנה, התם היינו אליבא דר' יוחנן וכו', והא דלא תירצו כן לעיל אגורסת הספרים בהחלוץ דקאי אליבא דר"י וכ"ש דשם הוזכר ר' יוחנן בתחילת הסוגיא אך נ' דמ"ט קשיא להו דלינקוט עיקר הקרא דהיינו בית חלוץ דמיניה נפקא האיסור יבום וקרא דלא יבנה אדרבה לאקולי אתא שיהא רק בלאו אבל הכא תירצו שפיר דאי הוה קאמר וקם ליה באיסור מבית חלוץ הו"א התינה לר"ל דהוי אשת אה שלא במקום מצוה ובכרת שפיר גזרין גזירה אבל לר"י דהוי רק בלאו גרידא לא נגזור לכך קאמר וקם ליה בלא יבנה כלומר דאפי' משום לאו גרידא גם כן גזרין וזה שסיימו אבל לר"ל קם ליה בכרת ולכאורה לא הו"ל לומר אלא אבל לר"ל קם ליה באיסור מבית חלוץ אך כוונתם כנ"ל דלר"ל דינא שפיר למיגזר משום לתא דכרת.

דף ר"א ע"א תוספ' ד"ה ח.ד. כיון דאיצטריך קרא לגופיה שלא ייבם את שתיהן וכו'. ואפשר ליישב דברי רש"י כיון דדרשינן מלא יבנה דהיכא דחליץ לחדא שלא ייבם לאידך אמרינן ק"ו אם במעשה קל דהיינו חליצה נסתלקה זיקה לגמרי מאידך ואינו רשאי לייבמה דהוי שלא במקום מצוה כ"ש במעשה גמור דהיינו יבום שתסתלק הזיקה ולא יבנה האחרת דהוי שלא במקום מצוה ודרשינן שפיר הקרא דבית אחיו לנתוק. שם תוספ' ד"ה צ.ר.ת. אבל מ"ט קשה וכו'. נ' דדבריהם מסורסים דבתר הך קושיא צ"ל ולמאי דפרישית לעיל וכו' דאי אמרינן דנטמאה קאי על ודאי שפיר יש לומר דיהי לספק דין ודאי כיון שעשה ספק כודאי אבל אי אמרינן דקאי על ספק וחילקה הכתוב טודאי שלא כתב בה רק טומאה בלא לאו כי היכי דתהוי טומאה קלישא וא"כ תתיבם יבומי ועיי' ברא"ש וביש"ש ותראה ברור כדברי, וא"כ היכי פריך ותתיבם יבומי לכאורה כי היכי דאמרינן לקמן ע"ב דלא אלים ק"ו במקום מצוה א"כ ה"ה אף דעשה ספק כודאי דילמא במקום מצוה לא עשה כודאי ושפיר פריך מנ"ל דלא תיבם ועיי' בתוס' לק' דף י"ב [ע"א] ד"ה מי דאי אמרינן לא אלים במקום מצוה צ"ל כתירוצא אחרונא דשם וא"כ ה"ה למאי דצריכין לקרא דלאחר היינו דמק"ו לא נפיק דס"ל דלא אלים וא"כ שפיר פריך תיבם יבומי וצ"ל דקושייתם מ"ט למאן דמתרץ התם מבח ק"ו ע"כ דס"ל דאלים במקום מצוה וא"כ לימא בפשיטות דאסורה מבח דעשה ספק כודאי ואף שבלא"ה מצינו דעשה כודאי אף במקום מצוה מדאסרה לתרומה דנקראת עבודה כדאי' בפסחים דף [ע"ב] י"ל היינו לגברי דבני עבודה ניהו אבל בנשים אינה מצוה ומכ"ש ד"ל דקרא איירי בבת ישראל האוכלת מחמת בעלה כהן דודאי לאו מצוה היא דהיא כמו בחמת כהן ולפ"ז יש לתרץ קושייתם דלכאורה מה הקשו דילמא סוגיא דשם קאי אליבא דרב חסדא דל"ל דטומאה דכתיבא בסוטה פוטרי' מיבום וחליצה ולכך פריך ותיבם וה"ה ודאי סוטה ומשני דמ"ט אסירא לחתיבם כמשיב בסמוך ד"ה ר"ש בתירוץ ועוד אמר רבי יצחק

אך ד"א דא"כ האיך משני מלאחר אכתי ספק מנ"ל כמו שהקשו תוס' שם ד"ה לאחר וליכא למימר אם אינו ענין כמו שתירצו שם דהא רב חסדא ל"ל טומאה בודאי אבל למש"כ דע"כ קושיתם ארבא דמשני שם מק"ו שפיר י"ל דקאי כרב חסדא ומשני שפיר מק"ו והק"ו מהני לספק כמו לודאי סומה.

שם ע"ב רש"י ד"ה פסולה פסולה ליה. ואשמעינן דאע"ג דכתיב בה טומאה צרתה כשירה דכתיב היא תועבה דאי שאר חיובי לאוין כגון אלמנה לכ"ג וכו'. דבריו אינן מדוקדקין דפתח דאשמעינן רבותא בכשירה וסיים דאי חיובי לאוין והו"ל לומר דאי כשירה ממש אשה בעלמא. ונ' כוונתו וליישב קו' התוס' ד"ה אמר ומה דכתב מהרש"א שקשה להם על פ"י רש"י שסבר רש"י דהא בהא תליא אי פשטינן דלר' יוסי בן כיפר צרתה כשירה ה"ה היא בעצמה חולצת ודלא כמש"כ תוס' ריש ד"ה צרתה וק"ו הדברים דהא לרבנן בעי אי צרתה לא תתייבם אע"ג דהיא עצמה חולצת וכמש"כ תוס' סוף דיבור הנ"ל ק"ו לר"י ב"כ אי נימא דצרתה מתייבמת דהיא עצמה תחלוץ וזה כוונת רש"י דע"כ כרבנן לא אתיא דא"כ כ"א אשמעינן בחולץ לפסולה דהא שאינה מתייבמת ודבעי חליצה הכל היא פשיטות כמש"כ תוס' הנ"ל אלא ע"כ דאתיא כר"י ב"כ ואשמעינן שפיר דאע"ג דכתיב בה טומאה צרתה כשירה דדרשינן היא למעוטי צרתה וה"ה היא חולצת ובין בכשירה בין בפסולה אשמעינן רבותא ועל זה כתב דליכא למימר לעולם כרבנן ובכשירה שפיר אשמעינן דאמרינן כיון דאעיקר ופסולה לא איירי במחזור גרושה דהיא פשיטא מכת ק"ו ודבעי חליצה נמי כמש"כ תוס' אלא איירי באלמנה לכ"ג דבזה ג"כ לא אשמעינן מירי ולפ"ו צ"ל דבאידך ת"ש מברייתא מודה רש"י דלמיפשט בעיא קמייטא קאי דבעיא בתרייתא ברייתא כמאן לרבנן תייבם צרתה לר"י ב"כ ממ"נ אי דרשינן היא למעוטי צרתה תתייבם צרתה ואי דרשינן אבנ"י א"כ חלוצי ג"כ לא תחלוץ ומכ"ש היא עצמה ודלא כמש"כ מהרש"א דלרש"י מחזור גרושתו בכל ענין חולצת אפי' לר"י ב"כ ועדיפא מסומה לרבנן ואינו מוכרח, דאי שאר חיובי לאוין כגון אלמנה לכ"ג וגרושה לכהן וכו'. תמיהא קא חוינא הכא בשלומא גרושה משכחת דאי עבר אחיו ונשאה כמו שפ"י רש"י לקי דף כ' [ע"א] או י"ל בהיתר שגירשה אחיו ע"י ריח הגט שפסולה לכהונה ואח"כ מת דזוקקה לאחיו כיון דלכל מילי אינו גט רק לכהונה כדאי' לקי דף נ"ב [ע"א] ואפשר דלכך השמיט רש"י חלוצה משום דלא משכחת בהיתר אבל אלמנה לכ"ג א"כ האיך קתני מייבם לכשירה איוו כשירה לו הא תנן בסנהדרין ר"פ כ"ג דאינו מייבם. שם תוספ' ד"ה ל' א.ו. או היא או צרתה שייך שפיר למיתני היא וכו'. נ' דשאני הכא דאיכא למיטעי דהיא וצרתה ממש משום דהוי חליצה פסולה כמש"כ בד"ה או ולכך אי כוונת התנא או או ע"כ צריך להגיה כן בהדיא משא"כ בחלץ ועשה מאמר נתן גט ובעל פשיטא דאו או קתני וכן אבי' ובעל' מפירין נמי מסברא היצונה הוי מפרשינן או כיון דשתי רשויות עלי' כל מי שמוחה ביד' אינה רשאי לידור ולכך צריך לפרש.

דף י"ב ע"א תוספ' ד"ה צרתה. כיון דהמאנת אסירא ליה הוי צרתה בצרת ערוה וכו'. לדעתי יש תימא לתמיהתם מאי שייך בצרת ממאנת לומר משום צרת ערוה הא ממאנת דאמרינן הוא משום בעלת הגט ובעלת הגט הוא מדרבנן כמו חלוצה דהוי כיון שלא בנה שוב לא יבנה והוא לאו גרידא ואיך מצינו למיפטר צרתה כדאי לעיל דף י"ד ע"ב ולימא ליה חייבי לאווין היא וכו' אך צרת ממאנת דאמרינן הכא הוא כמו לעיל שם צרת חלוצה בפלוגתא דר"י ור"ל על הצרה בין הוא בין האחין וכו' דאיכא בצרה גופה משום לא יבנה רק כמאן דאסירא רק מדרבנן דמיחלף בבעלת הגט ולכך כי ליכא מעשה לא דמיא לה ולא שייך למיסרה משום לא יבנה.

שם רש"י ד"ה משום צרת בתו. יכולה למאן ביבם בחיי אבי. נ' מדבריו דעיקר המיאון שייך ביבם אחר כגון שבת ראובן נישאת לשמעון ומיאנה בלוי אבל בראובן לא שייך מיאון דאינה רמיא קמי' כלל ופשיטא דאינו מועיל להתיר צרה ולכאורה למאי דמסקינן משום צרת בתו אי"כ הו"ל למיסר ג"כ צרת ממאנת שמיאנה באחר אטו אם הממאנת היתה בתו ומיאנה בלוי דהוי צרתה אסורה לראובן וצ"ל דהממאנת עצמה לא מצינו למיסר דבה לא שייך למיגור שישא ראובן בתו ותו לא שייך למיסר צרתה דהוי כי חוכא ואיטולא דהיא תישתרי וצרתה תיאסר ולכך ע"כ צרתה ג"כ שריא.

שם רש"י ד"ה שנאמר. ואע"ג דהאי והיה הבכור וכו'. לכאורה אדרבה כיון דהבכור מירדש איבם ע"כ קרא מילי מילי מירדש. ונ' בשלומא אי הוה מפרשינן כפשטוי הבכור שתלד יקום וכו' הו"א בעינן קרא כדכתיב וכדאי בסוטה דף כ"ז [ע"א] ועיי' בתוס' שם וה"נ והי' קרא יתירה הוא אבל כיון דהוי' הבכור לעצמו נדרש אי"כ נפרש אשר תלד הולד אשר תלד יקום וכו' ואי לא ילדה לא ילדה ואין בכך כלום לזה אמר דמ"מ קרא יתירה הוא כיון דהבכור ביבם גופי' משתעי ליכתוב הבכור יקום וממילא שבנו יירש זכותו דבכל מקום האב יורש את הבן והבן את האב וע"כ קרא יתירה הוא לירדש לקרא כדכתיב שתהא בת הולדה ממש ולפי' נ' פירוש הקרא אף לפי האמת יקום על שם קאי אולד רק ממילא ידעינן דיבם יורש דלא מצינו בן יורש רק מכה אביו והוא פירוש נכון דלא מפסקינן קרא בסכניא חריפא הבכור איבם ואשר תלד איבמה יקום וכו' איבם אלא אשר תלד יקום היינו הולד רק דדרשינן קרא כדכתיב כמו בסוטה שם ולכך מימעיט איילונות.

שם ע"ב תוספ' ד"ה שכבר. ולא פריך אלא לרבה בר ליואי וכו'. פי' דאיהו מדקאמר עוברת ולא קאמר ולדה שי"מ בשעת העיבור מתה מכלל דשנה אח"כ הוי חי' ואמאי הא בשעת עיבור עדיין קמנה ולכך משני דמשעת העיבור היא גדולה ושפיר חי'.

שם תוספ' ד"ה הרי. קודם הזמן פי' קודם שנה שלפני גדלות וכו'. וא"כ נ"מ דעד רוב שנותי' צריכה תמיד לשמש במוך כל זמן שלא הביאה שערות דאמרינן דילמא השתא היא שנה שלפני גדלותה וקודם

הזמן נ"מ לשנת י"א דהיא מסתמא קודם הזמן הרובא דרובא לא מייתי בשנת י"ב והוא מיעוטא דמיעוטא דלא היישין ליה כלל. ומה שהקשה מהרש"א לימא דבנים מועילים כסימנים רק אחר י"ב ולעולם בשנת י"ב תתעבר ותמות כגירסת שאר הסוגיות נ' למה דמשמע בסמוך בתוס' ד"ה אחר דמיד חוששין שמא נשרו היינו אפי' לא בעל רק דאנן פסקינן רק בבעל אי"כ הש"ס בעי ליישב דלא תיקשה למיד חוששין ברייתא דרבה בר שמואל דאי חוששין א"כ מאי צריכה בנים לאחר י"ב בל"ז אינה ממאנת דאמרינן שמא נשרו כיון שהגיעה לכלל שנותי' וע"כ דאיירי קודם י"ב ולפ"ז איש כל הסוגיות נקטי אליבא דהילכתא דאין חוששין בלא בעל וא"כ מוקמינן שפיר אחר י"ב ובשנת י"ב תתעבר ותמות.

דף י"ג ע"א תוספ' ד"ה משום. נבדוק קמיה לידה וכו'. לכאורה לא מקשו מידי דהא אין זה מוכרח שתביא סימנין דוקא תיכף בתחילת העיבור דהא יש שאינן מביאין כלל כמש"כ לעיל בסמוך וא"כ אמאי לא נימא דיש שמביאין בסוף עיבורן וא"כ מה מועיל הבדיקה דילמא תביא עוד וצ"ל דודאי רב זביד משני ג"כ אליבא דר' יודא דלא בא לפחות מרב ספרא והיינו דבתחילת עיבור ודאי הביאה סימנין והושחרו ונשרו אף שכתבו תוס' לעיל ד"ה דאפילו דכי נשרו לא מהני לר"י היינו קודם שהושחרו ולפ"ז הו"מ תוס' לאוכוחי מש"כ בסוף דבריהם דעיבור גורם הסימנין בפשיטות מר"י דאי הלידה גורם ותיכף מצער לידה ג"כ נשרו א"כ לא הושחרו ואמאי לא תמאן לפ"ז הקשו שפיר לר"י נבדוק זמן מועט קודם לידה שלא יוכלו להשחיר עד הלידה וא"כ ממ"נ תמאן אם היו כבר שערות מדוע היו נושרין מה תאמר שתביא עדין וישרו מצער לידה מ"מ לא תהא גדולה לר"י כיון דלא יושחרו ולזה תירצו דצער עיבור גורם ההשרה וא"כ אמרינן שפיר שהביאה והושחרו ונשרו. ולפ"ז יש להוכיח דאין ההשחרה נמשכת יותר מג' חדשים דאל"כ משכחת דבדקוי סוף ג' וסוף ו' חדשים וא"כ תמאן שפיר דאף אם הביאה מ"מ נשרו קודם ריבוי השחרור אלא ע"כ דבג' חדשים משחירין והא ליכא למימר שבדקוי סוף ב' חדשים דמהיכא תיתי נבדוק כיון שעדיין לא הוכר עוברי' בשלומא אחר שראינוה מעוברת בדקינן אותה לידע אם היא בת עונשין כיון שאיכא הוכחה לספק שהביאה סימנין ולא ידעתי מה הוקשה לו למהרש"א בדבריהם, אך לכאורה לר"י אכתי תימאן דאיכא כעין ספק ספיקא שמא לא הביאה כלל סימנין ואת"ל הביאה שמא נשרו קודם שחרותן, ונ' דזה כוננת הגמ' משום צער לידה חיישינן כלומר דצער העיבור הסמוך ללידה יותר עלול להשיר וא"כ תלינן דנשרו אחר שהושחרו ולא קודם לכן רחוק מלידה ומיושב קוי התוספתא דאמאי נקט לידה.

שם רש"י ד"ה אין איסור. וסבר דויבא אאחות אשה לחודי' קאי וכו'. אבל הרמב"ן כתב דה"ה על שאר עריות דכיון דבאחות אשה לא שייך למעוטי צרות ממילא לא דרשינן לצרור דכתיב גבה אצרות ומהיכא ניפק אבעלמא, ונ' עוד דאין לומר באם אינו ענין אאחות אשה נוקי בצרת

אחרות שאינן על ידי קידושין דמ"מ תו לא הוי דרשה פשוטה כל כך ואמרין דמוקי לצרור לכדר"ש כמש"כ תוס' ד"ה מאי וכן לדרשא דרבי מולקחה ויבמה לעיל דף ח' [ע"א] לכאורה לא הוי תירץ הרמב"ן כלום וצ"ל ג"כ דזה אינו כל כך דרשא פשוטה ואמרין דמוקמי לכר"י בר הננא שם ע"ב.

דף י"ד ע"א תוספ' ד"ה כ"י. מה תירץ ממגילה דבעיר אחת היו קורין וכו'. לולא דבריהם נ' עוד ליישב קצת כמו דס"ד בסמוך משום חומרא דשבת הוו ב' מקומות כמקום א' ה"ה להיפך משום קולא דמגילה שהוא רק דרבנן דיינינן מקום א' כב' מקומות.

שם רש"י ד"ה מ ט ל מ ל. ור' יוחנן סבר לה כר' יהודי דא"ל מוקצה אפי' שלא מחמת איסור. דבריו תמוהין דאדרבה אפי' מחמת איסור לא ס"ל כמו שכ' תוס' ד"ה לא. ונ' כוונתו ע"פ מש"כ דאיירי שכבה וע"ז אמר דס"ל מוקצה ולא כר"ש דס"ל דוקא כי לא כבה דהוי בסיס לדבר איסור כדא' בשבת ריש דף מ"ז אלא אע"פ שלא מחמת האיסור המונח עליו דהיינו שכבה מ"מ אית ליה מוקצה ומשום דדחי' בידים כמש"כ תוס'.

שם גמרא ת"ש אע"פ שאלו אוסרים וכו'. הנה עד השתא היו הקושיות מכה לא תתגודרו והשתא מקשה אמ"ד עשו והו"ל לומר גופא ר' יוחנן אמר עשו. לזה נראה דהא בהא תליא מ"ד עשו ע"כ סבר דשני בתי דינין בעיר א' ליכא משום אגודות ומ"ד לא עשו אף דמצד דב"ה הוו רובא מימי ה'י נכון להם להחמיר על עצמן בדבר שהם מחמירין אבל בדבר דאיכא פירסום לא רצו להחמיר משום אגודות כמש"כ תוס' לקי ע"ב ד"ה בשלומא והיינו משום דבשני ב"ד נמי איכא משום אגודות בעיר א' ולפ"ז איש דקושיא דלעיל מבמקומו של ר' אליעזר נמי סובבת על מ"ד לא עשו דס"ל בשני ב"ד נמי איכא אגודות אמאי לא חשו התם משום אגודות כיון דהוא כמקום א' משום חומרא דשבת. ולא ידעתי מה הוקשה להם לתוס' בד"ה לא עשו מר"ש שהטה הא התם לא היה בפירסום שהיה בדרך וכיון דליכא משום אגודות שפיר היו מחמירין כמש"כ תוס' ע"ב ד"ה בשלומא ודאי הא לא קשיא דילמא מה"ט באמת נסתכן שחביריו לא עשו כדבריהם והוא עשה דמ"מ כיון שמעולם לא ראה אחד שהטה הא"ך עלה בדעתו להטות אך הנ"ל קשיא דהיכא דלא ה"י משום אגודות הטו חביריו ג"כ. ונ' כוונתם דהנה מאי דפריך מר' אבהו היינו ג"כ כמש"כ דקאי אמ"ד לא עשו פ"י לדירך דס"ל ב' ב"ד בעיר אחת איכא אגודות א"כ ה"ה חד גברא בשני מקומות לפ"ז א"ש דקאי כי הך חומרא דשוקת יהוא וסכך על גבי קטן שיכול לעולם לנהוג כן ע"פ הנך אמתלאות וכן שלא לשאול כלים שכ' תוס' שם הך חומרא יכול לעולם לעשות משא"כ הטיה שבעיר לא יכול להטות והוי ג"כ כקו' הש"ס מר' אבהו גברא חד בב' מקומות וכן מה שהקשו מהלל בסמיכת עולתו שחברו עליו תלמידי שמאי לא ידעתי מה ענין זה לכאן זה ה"י מחלוקת שמאי והלל בעצמם ועליהם בעצמן לא נפיק בת קול והוא יחיד

נגד יחיד וג"כ צריך לפרש קושיתם משום אגודות למ"ד לא עשו דחייש לאגודות בשני ב"ד בעיר אחת.

שם ע"ב גמ' ה"נ לא נצרכה אלא לצרה עצמה. נ"י הכוונה דבהא מיתרץ נמי למ"ד לא עשו דודאי לפי ההו"א הו' מפרשינן למ"ד עשו דת"ק קאמר דלא נמנעו זה מזה לישא מסתם נשים דסמכו אהודעה ופליג ר"ש ואמר כל הויכא דהיה לחוש שיש באותו מקום אשה שהיא אסורה מכה ודאי כגון צרות ואחיות נמנעו ולא סמכו אהודעה אלא אם ידעו בבירור דלית בהו כה"ג אף שיש לחיש שיש בהו ספק אשת איש או גט ישן בזה סמכו אהודעה אבל כי מתרץ לב"ש ע"כ צ"ל מצרה עצמה וקשה הא צרה עצמה לא שכיח כמש"כ תוספ' לעיל ע"א ד"ה בשלמא וצ"ל ע"כ דאיירי שהצרה עצמה עמדה לינשא ונמנעו ולא נשאוה וא"כ אי"ש נמי למ"ד לא עשו דבאשה אחת לא שייך משום אגודות דיאמרו לא נשאה חן בעיניהם והך נמנעו קאי באמת רק אב"ש דבשלמא למ"ד עשו דיש לב"ש ולב"ה לכל אי מעשה בפ"ע שייך נמנעו אתרוויי הוצרך הגמ' לתרץ אתרווייה המניעה אבל למ"ד לא עשו דלויכא לב"ש מעשה בפ"ע אינו מן הדוחק אם נפרש המניעה רק לב"ש כיון דלב"ה על דב"ש לא שייך כלל מניעה לפ"ז אי"ש הא דפריך השתא ומ"ש מן הודאי וכו' דבשלומא בל"ז דאיירי בסתם נשים הוה נוחא דאספק לא חיששו דהוה בעין ספק ספיקא דילמא לויכא בהתערובת גט ישן ואת"ל איכא דילמא לא נבעלה אבל למאי דמוקמינן דקיימא הצרה קמן קשיא שפיר כי קיימא הספק קמן אמאי לא נמנעו הא מ"מ אסורה הוא לדידהו תהא משום ספק ומשני ספק היינו דמודעי להו והי"ה למ"ד לא עשו נמנעו מהך דקיימא קמיייהו בין צרה בין גט ישן ומן הספק דהיינו מסתם נשים לא נמנעו מלישא משום אגודות ואין צריך לדחוק כמש"כ תוס' ד"ה ומ"ש דלא אשינויא קאי אלא כנ"ל. אח"ז ראיתי בישי"ש שכתב קצת מזה.

שם תוספ' ד"ה בגט. [בגט] ישן תינשא לכתחילה למה היה להם למנוע וכו'. בדבריו רש"י שם בגטין מיושב קושיתם דרוקא בהלך בעלה למדינת הים או שריא לינשא בגט זה משא"כ כי איכא כאן שיכול לגרש בגט אחר לא שרינן אותה ע"י גט זה ושפיר יש להן למנוע.

דף ט"ז ע"א גמ' הכיר בה ולא הכיר בה איכא בינייהו. וצ"ל הא דמקשו תוס' לעיל דף י"ב [ע"א] ד"ה תני לרבא מהתוספתא אף דמצי לומר דאתי כת"ק ורבא דאמר כאחרים היינו דע"כ רבא לא מפרש הברייתא דפליגי בהכיר בה דא"כ למה יפסוק כאחרים נגד הת"ק.

שם ע"ב תוספ' ד"ה למאי. דהו"ל למיפשט ולד יבמה גמורה לשוק וכו'. לא ידעתי מאי קשיא להו דהגמ' רוצה לומר נ"מ לכ"ע ובבמה לשוק לויכא נ"מ דהולד ממזר מדרבנן ללישנא בתרא דרב גידל לקי דף צ"ב ע"ב ושם [בתוספ'] ד"ה נותן דכ"ש בנישואי מויד דקנסין ולאיעית אימא קמא דשם אפי' בזנות הולד ממזר וכמש"כ מהרש"א שם ד"ה אבל מסוגיא דגטין אבל בצרה לשוק אין הולד ממזר כמש"כ תוס' שם ד"ה אבל.

פרק שני.

דף י"ז ע"ב רש"י ד"ה מלוט. ותנייבם אשת אחי אביו וכו'.
דיקדק לכתוב כן ולא כ' להיפך אשת בן אחיו משום דלהנך שינויי דלעיל
דף ה' [ע"ב] דאיצטריך עליה דלא נימא הואיל ואישתרי אישתרי או דלא
נילף מהוקישא דר' יונה א"כ ע"כ שרייה רהמנא ערוה ביבום והיינו אשת
אחי אביו.

שם רש"י ד"ה והא [מהיכא]. שירש המייבם כל נכסי המת
וכו'. כלומר דבעינן שירשו זה את זה ולא שירשו כאחד ירושה אחת
אע"ג דלעיל ד"ה המיוחדין פירש שחולקין נחלה אחת כלומר ולאפוקי
אברהם ולוט שאם מת אבי לוט אין אברהם יורש עמו אע"ג דמ"מ יורשין
זא"ז היינו דאל"כ יחדיו למה לי אלא ע"כ לאורוי שירשו ג"כ נחלה אחת
אבל לומר שירשו מאב ומאם כאחת פריך שפיר דרי שנוקי יחדיו על
נחלה א' מאב כי היכי דלא ליהוי מיותר.

שם תוספ' ד"ה ולימא. דהא בפרק ד' אחין מוקי פלוגתייהו
בעבד בה מאמר וכו'. פ' וא"כ מצינו לומר דר"י סבר אפי' בתרי יש
זיקה רק דפליג אר' אליעזר דסבר בשנים מיפר אחד מהם משום מאמרו
וע"ז פליג ר"י ואמר לאחד כלומר אם הוא יחיד אז מיפר יחדיו אבל לא
לשנים אז אינו מיפר יחדיו ואה"נ דתרוויי מפירין דיש להם זיקה ומהרש"א
נרחק בזה ואין פירושו עולה יפה.

דף י"ח ע"א גמרא ה"ה דאע"ג דלא עבד בה מאמר שנייה
מיחלץ חלצה וכו'. אע"ג דיש זיקה ולק' דף י"ט [ע"א] אמרינן לר"ש אי הו'
סבר יש זיקה לייבם לקמייתא ותופטר אידך היינו דלר"ש בעינן למימר
יש זיקה מדאורייתא אבל השתא קיימנן דיש זיקה מדרבנן והא דפי'
רש"י לעיל ולימא הלכה כדברי האומר אין זיקה היינו ר"ע ומנ"ל דילמא
מדרבנן סבר יש זיקה והפרת נדרים שאני דהוי לקולא היינו דאפי' יש
זיקה רק מדרבנן מ"מ מיפר משום דרב פינחס משמיה דרבא כמו בנישואי
קטנה דמיפר לה כדא"י בנדה דף מ"ו ע"ב ועיין בנדרים דף ע"ג ע"ב
בר"ן וברא"ש.

שם רש"י ד"ה לעו לם. ומדינא לבתר חליצה דקמא מצי אידך
לייבומי וכו'. נראה המשך לשונו דבל"ז הוה ניחא לן שפיר משום גזירה
דילמא מייבם ברישא וקנסיב אחות זקוקתו אבל השתא קשיא ליה דהוי
גזירה לגזיר' דאפי' מייבם ברישא שמא לא ימות אידך ותירץ דאפי'ה
גזרינן. ועל דרך זה סובב ג"כ המשך קו' התוס' בד"ה דילמא דלמאי
דכתב בו דרק לזמן מרובה חיישינן למיתה א"כ הו' ג' גזירות אפי'
מייבם ברישא שמא לא ישהא אידך זמן מרובה ואפי' ישהא שמא לא
ימות ותירצו דאפי' גזרינן כולי האי.

שם תוספ' ד"ה משום. הא דלא כר"ע. נ' כוונתם משום דפריך
הגמ' אאוקימתא דברייתא כר"מ ממתני' דר' אחין כדי לאוקמה כר"מ
משום דסתם משנה כר"מ כמש"כ הרשב"א ולזה כתבו דאכתי לא הרויח

כל כך דהא אמרינן בסנהדרין דף פ"ו [ע"א] סתם משנה ר"מ וכולהו אליבא דר"ע ומתניתין ע"כ דלא כר"ע.

שם ע"כ תוספ' ד"ה או מרי"ם. הא אמרינן הכא דצריך להמתין וכו'. לא ידעתי מאי קשיא להו שאני התם דלוו שקודש איכא זיקה ג"כ ואוקי זיקה להדי זיקה ואתי מאמר ודחי משא"כ הכא קידושין לחודי"י לא דחו הזיקה, ולחכי פריך אי מאמר קונה וכו'. לא ידעתי א"כ מאי קאמר שם אלא מאי דוחה זה יעשה מאמר וידחה מה מועיל בזה אי אינו קונה א"כ עדיין מחוסר מצות יבום ואמאי שרינן לעשות מאמר דילמא מיית חד מנייהו ומתבטל מצות יבמין מבעלת המאמר של המת כיון דנידחית מהחי ועיין שם בתוס'.

שם תוספ' ד"ה משכחת. לר"א נמי משכחת לה בחד אחא. להנם נקטו כן דהא לא קתני במשנה לענין הערויות עצמן אלא דפוטרות צרוניהן.

שם רש"י ד"ה זיקת יבם א'. וצרתה אשת השני אסורה משום דידה. פ"י גזירה אטו דידה ואין כוונתו מטעם צרת ערוה דלא מצינו פטור צרה בזקוקה לחליצה.

דף י"ט ע"כ גמר' ר"ש אומר ביאתה וכו'. למאי דסי' השתא דר"ש סבר יש זיקה הוה מפרשינן ע"כ דר"ש קאי גם ארישא דברייתא בלא הספיק לעשות מאמר דאין הראשונה יוצאת בלא כלום. שם גמר' ור"ש אומר הואיל ובהא ומצאה בהיתר וכו'. כי הרמב"ן דעיקר הוכחת הגמ' מהך מימרא דר"ש דאי אמרת בנולד קודם ייבום נמי שרי האיך משכחת שלא מצאה בהיתר. ודבריו תמוהין הא משכחת שפיר אם כשנוולד היו כאן ב' יבמין דאז אין זיקה אף שאח"כ מת א' מ"מ אסורה לו הואיל ומצאה שעה אחת באיסור ויש ליישב קצת דאזיל לשיטת שתירץ קו' התוס' לעיל דף י"ח [ע"ב] ד"ה משכחת דסוגיא דשם קאי לרב יוסף דס"ל יש זיקה לר"ש אף בשני יבמין וה"ה כאן מצינו לומר דקאי אליבא דרב יוסף.

שם תוספ' ד"ה רבי שמעון. אכתי צרתה היא בויקה. כוונתם נהי דסבר אין זיקה מדאורייתא מ"ט מדרבנן מיהא יסבור זיקה ותירצו דצ"ל לשיטת רש"י דאפי' מדרבנן אין זיקה לר"ש למסקנא.

שם תוספ' ד"ה חל"ץ מדרבנן כדאמר לעיל וכו'. כי מהרש"א דמה"ט נמי לא מצי לייבם לבעלת מאמר אפי' להו"א דיש זיקה מ"מ מדרבנן אסורה דאינה נראית ככנוסתו אלא כשלא היה בעולמו גרידא. לפ"ז לא ידעתי מאי הוקשה לו לעיל בדף י"ח ע"כ דלינקוט רבותא טפי דאפי' בלא ייבום מתיר ר"ש וכן הקשה הרמב"ן דזה אינו דמדרבנן מיהא אסורה לייבם כנ"ל. ונראה דרבר זה תליא בפלוגתא דרב ורב יוחנן לקמן דף כ"ז ע"ב אי אמרינן גם באיסור דרבנן כיון שנאסרה שעה אחת אסורה לעולם ולר"י בנוולד ולבסוף ייבם כיון דנאסרה מתחילה לייבם מדרבנן אסורה לעולם לייבם א"כ ע"כ הא דאמר ר' שמעון מייבם לאיזו מהן לא קאי אנוולד ולבסוף ייבם ומה דקאי ר"ש ארישא היינו לענין חולץ לאחת

מהן ועיי' דכוותי' בשבת דף ק"א ע"ב לפי' רש"י ד"ה אמורד איתמר וא"כ הקשה שפיר מהרש"א לעיל בדף י"ה דלר' יוחנן הו"מ למינקט בלא ייבם החולצת ואי משום ייבם הא גם ביבם אסורה כיון שנאסרה שעה אחת. ובוזה יש ליישב דברי רש"י לעיל דף ט' ע"ב ד"ה ריש שכתב ומצריך ליה חליצה והוא תמוה דהא קאמר בהדיא מייבם לאזיו מהן וכו' ולהנ"ל ניחא דכוונת הגמרא היתה תיכף אליבא דר' אושיעא רק המקשן לא הבין דבריו והקשה בנולד ולבסוף ייבם לא פליג ופירש רש"י שפיר אליבא דר' יוחנן לא מצריך ר"ש רק חליצה בנולד שלבסוף ייבם.

דף כ' ע"א רש"י ד"ה אלמנה ל"כ ג"ג שמת אחיו ההדיוט וכו'. דבריו תמוהין מה בעי' בזה ומאי קשיא ליה אם המת היה ג"ב כ"ג ואח"כ נתמנה זה כדתנן לקי' דף ס"א [ע"א] וכן בריש פ' יש מותרת ואדרבה לפירושו היינו כמש' מתני' דשם כ"ג שמת ולמה כפלה התם אבל אי איירי אפי' שאחיו היה כ"ג וא"כ מסתמא החי היה עדיין ונתמנה אחר כך ובשעת מיתה היתה ראויה לו אתא תו לאשמעינן התם אפי' עשה בה מאמר לא יכנסם ואפשר דסבר רש"י כיון דר' יודא פליג אמתני' כדאמי' בסמוך ר"י מחליף א"כ מתני' ר' שמעון שהוא סתם בר פלוגתי' ועיי' תוס' שבת דף צ"ד [ע"א] ד"ה את ורש"י עירובין דף מ"ו [ע"ב] ד"ה מאן ואפשר דה"ה להיפך א"כ אם נפרש שהמת היה כ"ג ומסתמא החי היה בשעת מיתה הדיוט והיה להגמרא' להקשות לרבי אושיעא לעיל דף י"ה [ע"ב] דלר"ש זיקה ככנוסה מדאורייתא א"כ לישתרו לייבם לכ"ג דהוי ככנוס ואח"כ נתמנה ומיעוטא דוקא דף ס"א [ע"א] אשה ולא יבמה נוקי בשני יבמין דמודה ר"ש בדף י"ט ע"א. וראיתי במהרש"א קידושין דף י"ג [ע"ב] בתוס' ד"ה מדאמר שבי' דמשכחת גרושה שומרת יבם שנשאה אחיו בהיתר כגון שהמת היה חלל ובוזה מיושב מה שהקשה בשער המלך פרק ו' מהלי' יבום ד"ה ודע דבפי' הערל וכו' על תוספ' דף ט' דמשכחת דגרושה היתה אשת אחיו שהי' חלל, ומה שמקשין העולם דאכתי הוי ע"י איסור שאביהם נשא פסולה לכהונה עיי' לעיל דף יו"ד [ע"א] בלא דאי נמי משכחת לה ובפי' רש"י שם וקשה למה שפי' רש"י במשנה על גרושה שעבר אחיו המת אמאי לא פי' כפשוטו שהיה חלל וצ"ל דא"כ היא ג"כ חללה או זונה ועיי' בפי' הרמב"ם פ' יו"ד יוחסין במשנה בת חלל זכר ולא הוי קרי' לה התנא גרושה גרידא וגם הוי שונה זו ואצ"ל זו דאלמנה קפסוק ותני אפי' מן האירוסין דאע"ג דהו' לית גרידא לא דחי ואח"כ שונה גרושה דאית בה תרי' לאוין ושונה אח"כ חלוצה דאית בה רק חד לאו אי נישאת לחלל. ודברי מהרש"א צריך ליישב דקאי למי' אין איסור חל על איסור אבל א"כ הדרא לדוכתה התמיה' על רש"י בפי' אלמנה לכ"ג ואי דכוונתו אי אתיא כר"ש א"כ תו הו"ל לפרש גרושה כנ"ל ואי משום דהויא ג"כ חללה או זונה הא לר"ש אחע"א לית ליה ועיי' בקידושין דף ע"ז [ע"ב].

שם רש"י ד"ה יש לך יבמה. אבל חייבי לאוין דלא קרינן בהו לקחת. דבריו תמוהין דהא אי לא הוה כתיב יבמתו הו"א דליבוס נמי

מותרת ולא גורנין משום צרת בתו ממאנת מ"מ בצרת שנייה שמיאנה טפי יש לגזור אטו צרת בתו ממאנת ומ"מ לא ידעתי למה טרח כל כך להעמיד גירסא זו דברא"ש משמע להראי להיפך דעלה גופה קאי ובר"ף בתחילת דבריו קאמר ותתיבם צרתה אבל סוף דבריו משמע דקאי עלה דידה ממש וכן בהרב המגיד בפרק י"א מהלכות גירושין ה"י י"ו שלמד מכאן דגורו שניות בקידושי קטנה ולדברי מהרש"א לא מוכח מידי דמצי איירי בשנייה שנעשית ע"י קידושי אבי דבר תורה ושוב נתקדשה לאחיו מאביו כיתומה בחיי אב ונ' לפרש האיבעיא ע"פ שסיים הה"מ בדבריו שבשעת מיתה נראית כאשת אחי אמו ולעיל דף ק"ז ע"ב לא נזכר בדברי רמי בר יחזקאל רק בשעת נפילה נראה וכו' כמש"כ רש"י שם מילתא בטעמא וק' לדברי הה"מ א"כ אמאי מצי עקרה הויקה נימא ג"כ הואיל בשעת מיתה נראית יבמה לשוק לא תהני המיאון וצ"ל דשאני זיקה דיש לה היתר ויאמרו שהיתה זקוקה ונפטרה ע"י חליצה או ע"י יבום וגט וא"כ שורש הדין הוא כלתו אינה יכולה למאן אחר מיתת בנו להנשא לאביו הואיל בשעת מיתה היתה כלתו ואין לה היתר לכך לא מהני מיאון ואשמעינן רמי בר יחזקאל רבותא אע"פ שמיאנה ביבם ואהני הך מיאון לעקור נישואי בנו להנשא לשוק אפ"ה אינה ניתרת לאביו ולזה צריכין לתך סברא דבשעת נפילה נרא' דמגרע הסברא להקל וה"ה בצרת הבת אף דלא שייך הואיל דמותרת לשוק ע"י המיאון דבלא"ה מותרת משום שהיא ערוה להיבם מ"מ לא הוה אסרינן מטעם בשעת מיתה נראית כצרת בתו כיון דיש לה היתר דיאמרו שגורשה קודם מיתה דצרה מותרת לכך הוצרך לומר בשעת נפילה וכו' וא"כ נראה לכל שלא נתגרשה וא"כ נגד הצד להקל איכא סברא להחמיר והיא שוה לכלתו שמיאנה בבנו אחר מותו ומדאסרינן לצרת בתו במקום מצות יבום ש"מ דערוה דאורייתא אפילו במקום יבום אסורה מטעם שנראית וכו' ובשנייה שמיאנה אחר מות בעלה ג"כ פשיטא ליה שאסורה שבשעת מיתה נראית וכו' וכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון אבל מיבעיא להו בשניי' במקום יבום אי יכולה למאן כדי לקיים מצות יבום ודברי מהרש"א תמוהין אפילו למה שפירשתי דמטעם צרת ממאנת אתי עלה אי"כ לא שייך לישנא מה שתמאן ותעקרנהו לנישואין וכו' דמשמע משום שעקרה לנישואין תתיבם הצרה והא אדרבה המיאון גורם ליאסר הצרה גזירה אטו צרת בתו ממאנת והלשון משמע שעקירת הנישואין גורם להתיר הצרה הא אם לא נעקרו הנישואין של השנייה אסורה הצרה והא ליתא כדאיתא באה"ע ריש ס"י קע"ד דצרת שנייה מותרת להתיבם.

דף ק"ט ע"א בגמרא אי הכי חליצה נמי לא תיבעי וכו'. אף דלעיל דף מ"א [ע"א] ס"ל ג"כ לר"א דהולצת צ"ל כדאמר התם דשאני הכא דלא חויא בשעת נפילה ובוה ניתא דרבא קאמר התם אמאי לא אמרית ליה ר' אלעזר היא וכו' והכא מסיק בטעמא דר"א לא משום דנאסרה אלא משום דאין בקיאין בחזרה וזה לא שייך התם ידיעי שמתה אשתו אך כיון דבמיטרא ההיא אכתי לא אסיק אדעתיה לחלק בין היכא

דחויא ליה בשעת נפילה כדמסיק התם הדר אמר וכו' אלא היה סבור דכיון דנישואין הוי הכא נמי חויא בשעת נפילה בתחילת נישואין א"כ כמו דהתם בברייתא דג' אחין דמוקים כר' אלעזר תני הולצת ה"ה הכא אע"ג דנישואין מפילין ניהא דחולצת הואיל דחויא בשעת נפילה ולא הוה קשיא ליה כלל אאוקימתא דעיפה.

שם בגמ' הרי היא כיתומה בחיי האב וכו'. הקשה מהרש"א לדעת האומרים דיתומה בחיי האב חולצת מאי פריך לעיל לעיפה לימה גם כן דחולצת שאין הכל יודעין בגירושין ונ' דלכאורה למאי דאיתא לעיל דף ל"א [ע"א] דבדבר דשכיח ואיכא למימר קמו ביה רבנן וכו' חיישינן לאם אתה אומר חולצת מתיבמת א"כ הי"נ נחוש ויאמרו שמצאו איזה פסול בגט וצ"ל דנישואי קטנה לא שכיח דאיסורא איכא כדאיתא ריש האיש מקדש אבל לר"א לעיל דאיירי בגדולה ליכא למימר חולצת להוטרא דאם אתה אומר חולצת מתיבמת. עוד נראה דלכאורה ארובה הא אמרינן הכא הכל בקיאות בגירושין וכן לעיל בדף ק' [ע"א] דקאמר בני דרי דמיקרב למתא ליכא משום גרושה דידעי לה אלא נ' דלא אמרו ביתומה בחיי האב דאביה מקבל גיטה הך גרושה לא נודעת דאם יש לו עוד בנות נשואות קטנות לא נודע לאיזה מהן קיבל הגט וגרושה כזו לא נודעת לכל והנה רש"י פירש במשנה וקיבל אביה גיטה וכן בכתובות דף ע"ג [ע"א] וכתב שם הרשב"א דהוא ע"כ מ"ס דהא איירי בנשואה שיצאה מרשות אביה והאיך יכול לקבל גיטה ובהפלאה שם כתב דהתוספות בקידושין דף י' נסתפקו בהא וכתב עוד דרש"י הוכיח דאיירי דלא הגיעה עדיין לזמן שמתקדשת למאון וא"כ כ"ש דאינה מתגרשת בקידושי אבי' דהוא מאוחר לזמן קידושי מאון וע"כ שקיבל אביה גיטה רק דלשיטת רש"י עצמו ליתא דס"ל קודם לזמן ההוא גם ע"י אביה אינה יכולה להתגרש ולמש"כ אין צריכין לכל זה אלא דרש"י הוכיח מדקתני אסורה ליבם משמע שחולצת מיהא וכמש"כ מהרש"א ובכתובות גרסינן בהדיא בברייתא שחולצת והיינו שלא נודע הגירושין וע"כ שקיבל אביה הגט ולא נודע למי קיבל וכנ"ל.

שם בגמ' צרתה או חולצת או מתיבמת. למש"כ הרא"ש בשם הרי"ף דצרת יתומה בחיי האב נמי מותרת להתיבם ק' דתיהוי צרת גרושת אחיו ותיאסר להתיבם מטעם צרת ערוה אך ד"א דכיון שהיא גרושה אינה צרתה אך ק' דתיהוי ככל שיכולה למאן ולא מיאנה דצרתה חולצת ולא מתיבמת וצ"ל דהיינו דדיינינן קודם מיאון כאילו היא אשתו דאורייתא אבל הכא אם היתה אשתו גמורה פשיטא דהיתה הצרה מותרת.

שם ע"ב רש"י ד"ה גדלי בהדה. תפסי קידושי מעיקרא ואיגלי מילתא למפרע כו'. פי' דודאי קדושין דאורייתא אין חלין למפרע אך כדאיתא לעיל דף מ"א [ע"א] בשומרת יבם שקדש אחיו את אחותה דמדאורייתא נידחת הויקה כמש"כ הרשב"א שם רק מדרבנן בעינן שתקדם הקידושין לויקה ולכך מדאורייתא נידחת הויקה ע"י שחלו עתה הקידושין ואי משום דמדרבנן בעינן הקידושין קודם הויקה

הם אמרו והם אמרו שחלו הקידושין למפרע מדרבנן וקדמו להזיקה וא"כ מצוי סבר ר"ג יש זיקה או דילמא דלא גדלי בהדה אלא ע"י שבעל ובהא לא שייך לומר שחלה למפרע קודם הזיקה דביאה דהשתא אינה ביאה דמעיקרא משא"כ אי גדלי בהדה דהוי כקידשה לאחר ל' יום ושיווה רבנן כמקודשת למפרע אבל אי הבעילה עושה תקידושין ע"כ דסבר נפטר יבמה וכבר פלוגתא דר' יהודה בן בתירה בדף מ"א [ע"א] דאין זיקה, וגי' סיעתא למש"כ המשנה למלך פ"א מהלכות גירושין הל' ו' בשם הרא"ה דאין צריך עידי קידושין דהכל יודעין שנבעלה ממה שכתבו התוס' לעיל דף מ"ה [ע"ב] ד"ה מי בשם יש מפרשים אע"ג דכתיב ביה משפט ה"נ בעידי קידושין דנפקא מאין דבר שבערוה פחות משנים דכתיב ביה דבר ופריך מקידושין תלוי דמשמע דאותן הקידושין עצמן סופן להיות קידושין גמורין ואי אמרינן דהבעילה היא קידושין אפילו לר"ג הך ברייתא דלא כמאן ומשני דודאי קידושין אין סופן להיות מעולין מהשתא אך היא עצמה תליא אם יבעול או לאו ואין זה פירוש לשון הברייתא אלא דין המסתעף מהברייתא והוא עדיף מינאי כו' הוא פירוש הברייתא ותלויין היינו שהוא תלוי בדעתה והיא בדעתו וקאמרה הבריי' לאפקוי שלא נמא גדלי בהדה ומדרבנן תלוי למפרע וקודמין לזיקה לזה קאמרה הברייתא כיון דהקידושין הם תלויין זה בזה רעועין ואין מן הדין שיעקרו זיקה ודאית וע"כ דהיא מיתלא תליא והבעילה עושה הקידושין ודאין זיקה.

דף ק"י ע"א תוספ' ד"ה קס ב. דלית ליה דקידושין גדלי בהדה כו' ולעיל משמע דשמואל אית ליה מילתא דר"ג כו'. נ' תוכן כוונתם דאי הוה אמרינן דשמואל סבר דבעל עתה לשם קידושין א"כ מסתמא אית לן למימר לוקי דר"ג ג"כ כן אף דפליג עלי' דיש זיקה דזה בלא"ה פליגי תנאי וע"כ דסבר אין זיקה ומהני הבעילה עתה לשם קידושין ופריך שפיר לעיל מר"ג דאי אין זיקה תבטל כדסבר ר"ג אבל כיון דשמואל בלא"ה לא ס"ל כר"ג א"כ מצינו למימר דר"ג אית ליה דאפילו גדלי בהדה ומצי' סבר דיש זיקה ומנ"ל דלמ"ד אין זיקה שרי לבטל מצות יבמין ומאי פריך לר"מ אליבא דשמואל ויש להעמיס כן בדבריהם דלית ל' דקידושין גדלי בהדה פי' כיון דלית ליה בכל ענין כר"ג אפילו ס"ל לר"ג גדלי בהדה מצינו לומר דשמואל ל"ל כן דבלא"ה לא ס"ל כר"ג ומיושב מה שדוקדק מהרש"א.

שם תוספ' בא"ד. אפילו בסתמא בועל לשם קידושין כדי לרתות יבמתו כו'. ובכתובות דף ע"ג [ע"א] ד"ה ושמואל כתבו עוד ואיסורא לא עביד והוא לכאורה מיותר פשיטא דלא עביד איסורא דר"ג דינא קאמר וגי' ע"פ מה שכתבו דף י"ח [ע"א] ד"ה מיאנה דאסורה הקטנה ליבעל עד שתגדל דכשבעל בקטנות נראה מבוער הדבר כבעל אחות אשה עד שתגדל שאז תצא הגדולה וא"כ הדבר מוכח שבעל לשם קידושין כיון שעד עתה לא בעל מחמת איסורא א"כ כשבעל עתה הדבר מוכח שבעל לשם קידושין שלא יהיה כבעל אחות זקוקתו.

שם תוספ' בא"ד. דשמואל ס"ל כר"ש בן יהודה כו'. כוונתם
 בזוה מיושב גם קושיהם דלעיל כיון דמצינו פלוגתא דתנאי רשב"י ורבנן
 דר' אלעזר א"כ מהי תיתי נאמר דר"ג ס"ל דעה שלישית דגדלי בהרה
 ע"כ דסבר דבוועל לשם קידושין ודאין זיקה ורשאי לבטל מצות יבמין.

שם תוספ' ד"ה בה"ה יא. דכוותיה מיתוקמא הך צריכותא דהבא
 כו'. פ"י ע"פ דאמרינן ריש פרקין לא ניהא ליה דתיהוי ל"י חופה דאיסורא
 ולכך מקשה הש"ס הצריכותא דמדמה הש"ס לגמרי חופה דאיסורא ממש
 לביאת קטנה דהוי עכ"פ נישואין דמעיקרא מתקנתא דרבנן ולינקוט הפלוגתא
 רק בחדא כגון בתנאי ונאמר דרב דס"ל באיסורא ממש לא ניהא ליה
 אפילו חופה ה"ה בקטנה אע"ג דהוה מתקנתא מ"מ כיון דהוה ביאה ממש
 לא ניהא ליה וה"ה לשמואל דניחא ליה חופה באיסורא ממש ה"ה בתקנ'
 אפילו ביאה ומשני דאדרבה בתקנתא ניהא ליה אפילו ביאה יותר
 מבאיסורא ממש דהיינו אע"ג דהוי רק חופה ובמהרש"א נדחק בוה.

שם רש"י ד"ה כו נס. שכשם שנכנסה ברמזיה כו'. לא היה צריך
 לזה דהא אפי' נתחרשה יוציא בגט כדאיתא לקמן ריש פרק חרש ושם
 ג"כ תחילת המשנה פירש כן אפיקה שנשא חרשת ושם ניהא דעדיין לא
 נזכר פלוגתת ר"י בן גורי ומדלא אמר ריב"ן ארישא לכך פירש"י דבלאו
 הכי ניהא מטעם כשם כו' אבל אסיפא דמתנ"י לא היה צריך לפרש כן
 וראיתי בנודע ביהודע ס"י פ"ד בשם השב"י יעקב שכי' דרש"י רצה לפרש
 כן לכ"ע ונ' דהוכרח רש"י כן מכת הסוגיא דקאמר מאי לאו בחרשת
 מעיקרא בלי שום ראי' דבאחריני אמר כן וכן בסמוך מהכרח וע"כ
 דסבר הש"ס דאתי ככ"ע ולכך ע"כ בחרשת מעיקרא דיוצאת מטעם
 כשם כו'.

שם רש"י בא"ד. ולא צריכה חליצה. ראיתי בנודע ביהודה שם
 שנדחק מה כוונת רש"י בזה ונ' פשוט דהוא פירוש של מה יעשה פקח
 שהוא כלומר מה תקנה שהפקח מבקש תקנה שלא יצטרך להיות לו נשואה
 אשה חרשת וגם שלא תהי' עגונה דלחלוץ אינה יכולה זה שכתב רש"י
 כונס ומוציא לאלתר ולא יצטרך לחליצה כלומר בלא חליצה איכא תקנה
 לתרוויי' ובאחריני דנקט מה יעשה נקט בחדא איירי דאירך.

שם ע"ב גמ"ד' ואת אחיו אסורה לעולם. פ"י אפילו מתה
 אשתו החרשת וכמו שפירש"י בדף קי"א [ע"א] ד"ה וחרשת אסורה לעולם
 הואיל ובשעת נפילה נפטרה ממנו כו' וק' לרב דס"ל לעיל דף כ"ז [ע"ב]
 דבאיסור דרבנן לא אמרינן כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה
 וה"נ נישואי חרשת דרבנן הם ולפ"ה דשם ד"ה אבל ניהא דה"ט דרב
 שם דלא ס"ל כלל זיקה אבל לפירוש ריב"ן שם ד"ה איתב"י דמשמע
 אע"ג דיש זיקה הוה שר"י אי לאו משום חליצת חיזור א"כ קשה מ"ש
 באיסור אחות אשה דרבנן דאמרינן כל יבמה כו' ואפשר לחלק דאיסור
 זיקה קילא דעומדת להסתלק בחליצה לכך שריא היבמה אח"כ כשנסתלק
 האסור אבל באחות אשה אינו ברור שתמות אשתו קודם לכך אזלינן
 בתר שעת נפילה ואסורה לעולם.

שם רש"י ד"ה נכריות נמי. לאו מילתא היא דכל הנך חרשין דלעיל כו'. שמעתי מקשין אכתי לימא אכתי לותיב רק מדהכא חרש מעיקרא ההוא דלעיל ע"א נמי חרש מעיקרא וקידושיה דרבנן אף שהיא היתה או פיקחת ונימא כי היכי דעל כו' ולכאורה הו"א דרבה לא קאמר אלא היכא שהחולצת היא חרשת מעיקרא דמוכחא מילתא אבל כשאותה שבאה לחלוץ היתה מעיקרא פיקחת יאמרו דמועיל חליצת רמזיה לקדושי תורה דלא מסקי אדעתיה שבעלה הי' חרש מעיקרא ובוה נ' ליישב הגירסא בסמוך ומדחן חרשין מעיקרא כו' אבל רש"י גופיה כתב בסמוך דלא גרסינן ליה ונ' דזה לא הוי קיצור דעדיפא ל' לידוק מדהוא חרש מעיקרא היא נמי ונכריות נמי כדי שיקשה מתרי בני מאחד פקח וא' חרש נשואין לפקחת וחרשת ומשני אחין פקחין אבל מדהוא חרש גרידא לא יקשה רק מבבא דאחד פקח וא' חרש אבל המגמגמין הקשו שפיר שיקשה מתרי בני מאחד פקח וא' חרש נשואין נכריות ומאחד פקח וא' חרש נשואין אחיות כמש"כ רש"י לעיל ד"ה ואשת אחיו ומהך מתניתא לא מותיב כו' דזה באמת דעת המגמגמין וזה שכתב רש"י הנך נמי דלעיל כו' כוון להני תרי בני והשיב עליהם דמ"מ לאו מילתא היא.

דף קי"א ע"ב בגמרא בא יבם על ההרשת וחזר ובא על הקטנה כו'. הא ודאי דחרשת לא סגי לה בנט דהא הויה ביאה פסולה כמש"כ רש"י לעיל ע"א ד"ה אלא אי אמרת דאי קטנה הויה משוויירת פטרה הביאה לר' נחמיה וא"כ לדין דביאה פסולה לא פטרה וחרשת הויה משוויירת לא נפטרה בביאה והטעם כיון שהיא טפלה לקטנה אי קטנה הויה קניא נחשבה כבית שני' וקטנה ודאי הוי ביאה פסולה שבעלה בשנית אחר החרשת ותמתין עד שתגדיל ותחלוץ ואז תפטור ג"כ החרשת וא"כ ברישא כבעל הקטנה תחילה ואמרינן לעיל ע"א דצריכה לחלוץ כשתגדיל דגזרינן אטו חרשת ברישא א"כ ה"ה דחרשת היה לה להמתין גזירה אטו חרשת בתחילה כמש"כ התוספ' שם ד"ה תיתיב דליהוי איסור עולם לא גזרינן והכא אית לה תקנתא בחליצת הקטנה כשתגדיל ולעיל בסיפא דברייתא תניא חרשת יוצאה בנט ונ' ע"פ מה שהקשו תוספ' ד"ה הויה דלא הויה שייך כאן גזירה דביאה פסולה רק שגזרינן אטו שיבעול גדולה אחר גדולה וע"כ בחרשת ברישא לא שייך לכאורה שום גזירה דבגדולה ברישא ליכא איסורא בשום מקום וצ"ל דגזרינן בחרשת אטו קטנה שבעל אחריה שהיא עיקרת אי הויה קנויה ואי נעשה החרשת ביאה כשרה יאמרו שהקטנה ג"כ ביאה כשירה לפ"ו אי"ש דבחרשת בסוף הויה גזירה לגזירה.

שם בגמרא בא יבם על החרשת וחזר ובא על הפיקחת כו'. הא ודאי דפיקחת צריכה חליצה דהויה ביאה פסולה שבעלה אחר המשוויירת וא"כ בבא על הפיקחת ברישא הו"ל ג"כ למיגור אטו פיקחת בסוף כמו דגזרינן בקטנה ברישא אטו בסוף וצ"ל דלא גזרינן ביאה גמורה לגמרי אטו זנות דאליכ לעולם הויה לן למיגור בבא על

גדולה אחר גדולה שתפסל הראשונה ורק בקטנה וחרשת דתרוויי אינן יבום גמור.

שם בגמרא בא יבם על הקטנה וחזר ובא על הגדולה כו'. לכאורה אמאי פסול הקטנה מ"מ אי לאו קנויה היא נכרית בעלמא היא ואי קנויה היא היא ביאה בשרה ונ' דגזרינן אטו חרשת ופיקחת דהויא החרשת ודאי ביאה פסולה אך למש"כ לעיל בסמוך דחרשת גופה גזירה היא וא"כ היא ג"כ גזירה לגזירה וצ"ל דקטנה דרבנן אפילו מוחשבה קנויה היא מפלה להגדולה והויא כבית שני' דהויא ביאה פסולה.

שם רש"י ד"ה יגדלו זה עם זה. ואם בא לגרשה כו'. לכאורה הו"ל לפרש בפשיטות שיגדלו כדי לקיים מצות יבום דמתני' ס"ל מצות יבום קודמת כמש"כ תוספ' דף ק"ב [ע"א] ד"ה אמר ר' אמי אך רש"י לשיטתו בקידושין דף י"ט [ע"א ד"ה דמדאורייתא הוויא ליה] דיבם בן ט' קונה מדאורייתא אף דמדרבנן הוי רק כמאמר מ"מ כיון דמדאורייתא כבר קיים מצות יבום לא חיישינן כל כך אבל לדעת התוס' שם ד"ה ומדאורייתא אתיא כפשוטו דיגדלו לקיים יבום גמור דביאה דהשתא היא רק מדרבנן וכמאמר. ובבעל המאור הקשה הא סגי כשיגדל רק היא ותירץ דגדלותה היינו שתהא בת ביאה ונ' דקאי בשיטת התוס' דלפרש"י הא אמרינן בגמין דף ס"ה [ע"א] דבפעוטות הוא דמתגרשת אקידושין דאורייתא וא"כ כשיגדל ויבעלה הויא קנויה דאורייתא וכי ס"ד שתצא בנט כשתהא בת ג' שנים ואפי' לדעתו לעיל דף ק"ז ע"ב אמילתא דר"ח בן אנטונינוס דבפעוטות היינו רק לכתחילה אבל מדינא יוצא' בנט בשיעור שמתקדשת למיאון מ"מ אינו נראה שהמתקדשת למיאון היינו בת ג' דא"כ הו"ל לומר בפשיטות כל קטנה שהיא בת ביאה מתקדשת למיאון אלא ודאי קאי בשיטת התוספ' ויגדלו היינו לקיים מצות יבום ועוד תירץ דנפקא מיניה אם לא בעלה משגדל הוא צריכה ליגדול כדי שתחלוץ ומשמע הא אם בעלה כשגדל אף שהיא קטנה אינה צריכה חליצה ולמדנו מדבריו אפילו לשיטת התוספ' דקטן אינו קונה מ"מ קטנה ניקנית מדאורייתא ליבם ועיי' תוספ' דף נ"ח [צ"ל נ"ז ע"ב] ד"ה וחיבין ועיין ברמב"ם פ"א מהלכות יבום הל' י"ז דלא ס"ל כן וצ"ל הטעם דאף שהיא אינה בת קידושין מ"מ קידושי אביה חלו תיכף גם אויקת אחיו שתהא קנויה לו כשיבעלה אבל לשיטת רש"י אין אנו צריכין להך סברא אלא דבלא"ה ניקנית מדאורייתא כמו קטן שקונה אף שאינו בר קידושין רק דבהא קילא דקטן שוינהו רבנן רק כמאמר ובקטנה הואיל דמצינו עכ"פ שהיא קנויה בעלמא עיי' קידושי אביה לא גזרו עלה משא"כ בקטן שאינו בקנן בשום מקום, ויש להביא ראיו' מזה דלא כדעת ר"י בן ברזילי במשנה למלך פ"ו מהלכות גירושין שהאב יכול לקדש לבנו קטן דא"כ ואפי"ה עשוהו רק כמאמר אמאי לא עשו ג"כ בקטנה כמאמר והנה יש לדקדק הא דפריך בסמוך קרי כאן להקים וכו' אמאי לא פריך בל"ז אמשניות הקודמות כמש"כ התוספ' לעיל דף כ' [ע"א] ד"ה יבא דמשמע דאיכא

יבום בקטנה אי בעינן ראוי עתה הא בדירה נמי כתיב אשר תלד דממעטינן
 מיני אילונית והא קטנה לאו בת אולודי היא אך לשיטת רש"י ניחא דיש
 לדקדק על הא דפריך והא תגדלנו קאמר דלכאורה היא קושיא הראשונה
 והא קתני בא וכו' דע"כ מתגדלנו פריך אך לפירש"י א"ש דיגדלו היינו
 כדי לגרש אבל משום יבום כבר קיים וכן תגדלנו היינו ג"כ לענין גט אבל
 מצות יבום קיים ונ"מ ליורשא דאע"ג דשוויה כמאמר מ"מ כיון דמדאורייתא
 קני לגמרי הוי כמאמר לב"ש דהוי ספק נשואה לחלוק בנכסים כדס"ל לרבא
 לעיל דף ל"ט [ע"א] ופירש רש"י שם [ד"ה וקסבר רבא] דה"ט הואיל דיוצאת
 משום אחות אשה חוינן דלבי"ש הוי קנין גמור וה"ה ביבם קמן אם נפלה
 אח"כ אחותה לפניו ודאי דתצא בלא חליצה דאם אתה אומר חולצת
 מתיבמת כדאיתא לעיל דף ל"א [ע"א] דהכא נמי יאמרו קמו ביה רבנן
 דביאת קמן לאו כלום הוא והיא מדאורי"י אחות אשה גמורה ומשני בא
 שאני בדועבד לא חייש ר"מ לשמא סרים הוא והדר פריך מתגדלנו דמשמע
 עכ"פ דתהי' עמו ויבעלנה וכל ביאה היא לכתחילה וע"ז הקשה קרי כאן וכו'
 דעל קטנות דלעיל הו"א דבאמת לא קיים בהוא יבום רק שהן זקוקות לו
 אבל הכא דמשמע דאפילו קני דקיים מצות [יבום] פריך שפיר הא לאו
 בר הקמת שם הוא ומשני יבמה יבא וכו' ונ' כוונת רש"י מדלא פירש
 כלום דכל תיבת יבמה היא מיותר לכתוב רק יבא עליה ואנא ידענא
 דעל האח השני מהאחים דכתיב בקרא קאי וע"כ לאורוי מי שנקרא יבם
 אפילו קמן יבא ולקחה דקני לה וא"כ ה"ה בקטנה ניקנית לגמרי ולהקים
 היינו דאתי לכלל הקמה וה"ה בדירה תלד דאתא לכלל אולודי ורבא הוכיח
 מדכתיב יחדיו אפי' כל דהוא זוקק וא"כ תו ליכא למימר דקמן אינו קונה דנמעטי'
 מלהקים דאם הוא ממועט מלהקים א"כ לא הוי בקטנות אפי' בר זיקה כמו סרים
 חמה דאינו זוקק כלל ואיך קאמרה תורה אפי' כל דהוא זוקק פ"י שיבעלנה
 בגדלות כיון דעכשיו אינו בר זיקה ואיך יבעלנה הא כל יבמה שאין אני
 וכו'. ונ' הא דלא ניחא ליה לרבא לפירש יבמה כל דהוא היינו משום דשם
 איירי לענין קנין ביאה וא"כ ליכא למימר מי שנקרא יבם דהיינו גיסה הא
 בן יום א' נמי הוא גיסה וביה ודאי לא איירי קרא וא"כ אינו מקרא מלא
 אבל יחדיו דאיירי לענין זיקה שפיר מתפרשת כל דהוא ממש אפי' בן
 יום אחד ולשיטת התוספות דכל הסוגיא לא איירי רק לענין זיקה
 שיהא הקמן זוקק נ' הא דלא הקשה בל"ז מקטנה דהיה ידע כיון דכתיב
 תלד לשון עתיד דבעינן רק שתלד אח"כ אבל מלהקים דהוא המקור דמשמע
 בינוני שפיר קשיא ליה ומשני הכא נמי כתיב יבא לשון עתיד אפי' אחר
 זמן יבא זוקק עתה ונ' כוונתם מדלא כתיב אחי המת היינו דאי הוה
 כתיב אחי הוה משמע מי שעושה אתוה וכומו שפירש רש"י בסדר ויצא
 על ויאמר יעקב לאחיו שהיו כאחים נגשים לצרה וכדכתיב אח לצרה
 יולד וקמן אינו עושה לו אחוה שאינו מקים לו שם לכך כתיב יבמה
 הוא כל דהוא וא"ש מה שכתבו דליכא למימר מיתדיו דריש דא"כ אפילו
 סרים נמי ואמאי ניחא להו בקרא דיבמה כל דהוא נימא ג"כ סרים ואי
 משום שאין רפואתו ברורה א"כ לא קשיא ג"כ מיתדיו אבל להגיל ניחא

דלעיל כתיב יבא לשון עתיד נראה בהדיא דאיירי לענין קמן שעתיד להיות בר ביאה וקנין אבל בסרים לא נוכל לפרש הקרא דלא שייך ביאה לשון עתיד מה שעתיד להיות הוא עכשיו דמה שעתיד להתרפא אינה ברורה אבל בקרא דיחדיו מצינו שפיר לפרש ג"כ סרים, ובנודע ביהודה באה"ע סי' נ"ד הוכיח דאביי סבר כשיטת רש"י מדפירש יבמה כל דהוא והאי קרא איירי לענין קנין וליתא דאדרבה אביי ע"כ סבר דקרא איירי בעתיד אבל עכשיו אינו בר קנין דאליכ אפי' סרים נמי כמו שהקשו תוספות איחדיו וכו'.

שם גמר' אלא בארוסתו דגיס בה כו'. נ' דארוסה לאו דוקא אלא כלומר נשואה דהתוס' בכתובות דף ט' [ע"ב] ד"ה מאי לאו הקשו מיבמה אארוסה כוונתם דלכ"ע מוקים אנפשי' בארוסה כמו ביבמה, ונ' טעמ' דר' מאיר משום דחייש למיעוטא אע"ג דהרוב בוועלין לאלתר כמשי"כ רש"י לקמן דף ק"ב [ע"א] ד"ה מפני סמוך מיעוטא לחזקה שלא בעלה מקדם ואף עתה לא בעלה ור' יוסי אף דס"ל ג"כ לעיל דף ס"ז [ע"א] דחייש למיעוטא כבר כתב בשער המלך פ"ד מהלכות יבום הלי' י"ו דהיינו דוקא במיעוט המצוי אבל לא דסבר לגמרי כר"מ.

דף ק"ב ע"א רש"י ד"ה רב אשי. דהתם גט לזיקתו ונפסלה עליו כו'. הקשה הרמב"ן א"כ לפי דבריו נמי צריכה חליצה דביאה פסולה לא פטרה ולא ידעתי מאי קשיא ליה דודאי הא דקתני לאחר ל' מבקשין איירי ודאי שיש לה גט אבל אינו מוכרח שנתן לה כבר רק שעתה נתן לה גט לכך מבקשין לחלוץ דלפי דבריו היתה ביאה כשרה אבל בסיפא דאשמעינן דאע"פ שאומר אח"כ לא בעלתי אפ"ה צריכה גט ויקשה לן אמאי גט ויבעלנה עתה ועי"כ שנתן לה כבר גט לזיקה והא כדאיתא והא כדאיתא ואה"נ דצריכה חליצה מדינא וכופין והוא מדוקדק בדברי רש"י שסיים ואיכא למימר לא תיבעי גט אלא חליצה אפ"ה בעי גט והא ודאי מה שאמר אלא חליצה היינו בכפ"י כיון דתפיס לעיקר מה שאמר לא בעלתי והו"ל למימר אחר זה אפ"ה בעי גט ולא חליצה בכפ"י אלא ודאי דלאמת ג"כ בעי חליצה מדינא דהוי ביאה פסולה אך עדיין קשה כה שהקשה עוד הרמב"ן הא לא שייך לא מוקים אנפשי' כשהיא ביאת איסור ובכבא דחור ואמר כו' נמי צריכין עי"כ לסברא דלא מוקים דאיירי רק אחר ל' כמשי"כ תוספ' בריש דיבורם והכא איירי שנתן גט קודם לביאה וגם עדיין קשה על הרא"ש שכתב בהדיא על הא דאמר רב בשניטה יוצא כו' ואח"כ יבמה וא"כ אמאי מבקשין הא ביאה פסולה לא פטרה ונ' דאיירי שהוא אומר שהיה הגט למאמר דהותרה אפילו היא כדאיתא לעיל דף ל"ב [ע"א] ואי משום שעושה איסור שבעל בלא מאמר כיון שנתן עליו גט ז"א דכל הטעם משום פריצותא שאינו גט בה ובועלה תיכף והכא כיון שכבר קידשה פעם א' לא הוה תו פריצות ועדיף משדו"בי דלעיל דף נ"ב [ע"א] ובלא"ה מה שהוא משום פריצות לא מיקרי כל כך איסורא והיא אומרת שהיה גט לזיקה ולכך לא בעל אותה שאסורה לו וא"ש תוך ל' כופין דמסתמא לא בעל ואע"ג דאכתי שרי ליבם לפי דבריו

שהיה גט למאמר ואמאי נכפוהו משום אמירה דידה דז"א כיון דעכ"פ נכפוהו יותר טוב שנכפוהו לרבר שזצא היא ג"כ מידי חתיכה דאיסורא ולאחר ל' מבקשין דאמרינן ודאי כיון ששהה עמה כל כך ודאי בעלה וודאי היה רק גט למאמר והו' ביאה בשירה וודאי ללישנא קמא דרבא בדף ל"ב [ע"א] ע"כ איירי שנתן לה עתה גט גם דמקודם היתה הביאה אסורה אבל למאי דקיי"ל כלישנא בתרא שפיר פירש הרא"ש שיבמה אחר הגט.

שם תוספ' ד"ה היא אומרת. ולפי' לא יתכן הא דאמר בסמוך כו'. נ' דלכאורה אינו מובן הא דפירש רש"י שאנו כופין ומבקשין לצרכה דאיהי שהתה לנפשה כו' מ"מ מה טעם שכופין כיון דהא לצרכה ונ' ע"פ מה שפירש רש"י בכתובות דף ט' ע"ב ד"ה מאי לאו דמתוך חיבתה הערה בה ולא ידע ששיבר בתוליה א"כ י"ל דודאי חזקה הכונס בועל לאלתר לכך אמרינן דמסתמא הערה בה מתוך שבזיו מינה לא עשה אלא העראה והיא לא ידעה מזה ולכך אומרת שלא בעלה ומ"מ קנאה שיבמה נוקנית בהעראה כדאיתא ריש פרק הבעל יבמתו אבל מתוך שלא בעלה בגמר ביאה דאז היתה היא ג"כ יודעת לכך מיחשיב כנותן אצבע בין שיני' וכופין וא"ש דהתם בני בחדא טעמא איירי כמש"כ התוס' לעיל בד"ה לאחר דמטעם נותן אצבע איתנין עלה אבל אחר ל' אם בעלה ודאי בעלה בגמר ביאה והיא אומרת שלא בעלה ואיכא הכחשה וצריכין לחזקה מעליא דלא מוקים אבל חזקה דהכונס בועל לאלתר לא מהני רק מטעם זה משוינן דיבורייהו דלא ליהוי הכחשה ודאית לא מהני הך חזקה להאמינן לאחר נגד אירך וא"כ בהיא אומרת נבעלתי הא ודאי לא שייך שהיא תדע והוא לא ידע שהוא בעל המעשה וע"כ איכא הכחשה ולא מועיל חזקה דהכונס בועל לאלתר לכך פירש רש"י דלאחר ל' קאי הא בתוך ל' היתה צריכה חליצה דלא מהני הך חזקה דהכונס בועל לאלתר כיון דהוא אומר לא בעל ונגד הכחשה לא מהני הך חזקה אם לא לאחר ל' דאיכא חזקה מעליא דלא מוקים.

שם תוספ' ד"ה היא אומרת. לא נקט אמר בתחילה בעלתי אלא לאשמעינן דאפ"ה כופין אותו לחלוין כו'. הקשה מהרש"א כיון דהשתא יש לפרש מפני שאנו כופין על שניהם אמרו לא בעל גרידא א"כ דילמא באמר תחילה בעל מבקשין רק לחלוין ותירוצו דחוק דילמא להכי נקט בברייתא צרי' גט לגלווי אחליצה דרק מבקשין ונ' דמשמע להו לישנא דצריך היינו בכפי' וא"כ בשלומא לפירש"י אע"ג דכבר יש לה גט מ"מ נקט צריך דהגט הוא מוכרח אצלה ואצלו ויתפרש שפיר משום שאמר בעלתי לכך הוא מוכרח הגט ולפירושם ג"כ ניחא אע"פ שאמר בעלתי צריך כו' נקט צריך משום חליצה דהיא בכפיה אבל אם נימא מבקשין אך יתפרש הוא אמר בעלתי צריך [כו'] מה שייכות לבעלתי עם צריך לגט בלא"ה כופין וחליצה היא רק בבקשה ועל כרחיך צריכין לפרש חליצה בכפי' ויתפרש הכי אע"פ שאמר בעלתי צריך חליצה.

שם ע"ב תוספ' ד"ה העיד. דמ"מ בשעת נתינת הגט משלחה וחוזרת היא כו'. א"כ נ' דפלוגתתם היא דלכ"ע בעינן משלחה ואינה חוזרת והיינו יכולה לשמור את גיטה דאמרינן לקמן דף קי"ג ע"ב שיוודעת פעולת הגט ולכ"ע אשה מתגרשת בע"כ רק ר"י בן נורי סבר דבלא דעת גריעא מבעל כרחא ובעינן שתדע בשעת הנתינה שלא תחזור ורבנן סברי שבעינן שלא תחזור במעשה אבל דעתה לכך לא בעינן ונראה לפ"ז לריב"ז קטנה שנתקדשה בקידושי אביה אינה מתגרשת דהא גריעה מהרשת דבתרומת חרש איכא פלוגתא לקי דף קי"ג [ע"א] ובקטן ליכא למ"ד דהוי תרומה ספק וא"כ הא דאמר רבא בגמין דף ס"ה [ע"א] דבפעוטות מתגרשת בקידושי אביה לא אתי ככ"ע וצ"ל דאיירי ע"י אביה דאיכא דעת אבי' ומעשה דירה ובהא מודה ר' יוחנן בן נורי ולכאורה אכתי לא איירי רבא בכל ענין דנשואה האיך מתגרשת דאביה אין לו רשות בה וע"כ צ"ל דאותן קידושין שקיבל אביה יכול הוא ג"כ להפקיע בגט אע"פ שנישאת ודלא כהירושלמי שהביאו תוספ' בקידושין דף י' [ע"א] ד"ה ומקבל ואפשר שמוה הוכיח רש"י דקודם הפעוטות גם ע"י אביה אינה מתגרשת כמש"כ התוספות דף קי"ג ע"ב ד"ה יצתה דע"כ רבא איירי ע"י אביה כי היכי דתיתי מילתא ככ"ע ש"מ דקודם לכן גם ע"י אבי' אינה מתגרשת דמשלחה וחוזרת ממש וכי היכי דתיתי מילתא בכל ענין צ"ל דגם נשואה מתגרשת ע"י אביה ופי' שפיר לעיל דף קי"ט [ע"א] ד"ה קטנה וקיבל אביה קידושין שכתב הרשב"א בכתובות דף ע"ג דהוא ט"ס וכתב בהפלאה שם דהוא כספיקן של התוס' בקידושין דף י' ולמה שכתבתי הדבר מוכרח רק דכתב שהוא סותר למש"כ בכתובות דף מ"ו ע"ב ד"ה ומקבל ולא ידעתי למה דהא מודו התוספ' דבנערות כיון שיש לה יד להתקדש ע"י עצמה לא מצי אביה לקבל גם משנישאת דע"כ מעשה דירה פעל בנישואיה מדלא הוכיחו מפשטות הירושלמי שכתב שכן ארוסה ואביה מקבל כו' משמע הא נשואה לא אלא ע"כ משום דקתני שם דחייבת קרן וחומש וע"כ שאינה עתה קטנה ובנערות תו לא מצי לקבל לכך כתבו מ"מ אמאי לא מוקי לה שקיבל כשהיא קטנה ובנערות אכלה ורש"י בכתובות שם כתב אבל בגרה או ניסת כלומר או לא בגרה רק שעודנה נערה וניסת אין לו רשות בה ובהא ליכא מאן דפליג ואף שכתב רש"י בקידושין דף מ"ג ע"ב ד"ה היא ואביה דמן הנישואין היא ולא אביה היינו קודם חזרה כמש"כ התוספ' שם ד"ה תנן דס"ל דמן האירוסין אבי' ולא הוא ש"מ דבקטנות כשיש לאבי' יד אין לה יד א"כ הא דיש לה יד בנישואין לקבל גטה לרבנן דריב"ז הוא משום שאין לאביה תו יד אבל לאחר חזרה ס"ל לרש"י דמשנישאת ג"כ מצי אביה לקבל גטה.

דף קי"ד ע"א רש"י ד"ה בעושה על דעת אבי' דהוי כאילו הוא מצוהו לעשות כו'. נ' דהיינו כספי ל"י בידיה דאסור מדאורייתא ודקאמר דכוותי' גבי נכרי כו' היינו דעכ"פ אסור אבל הוא מדרבנן מצד אמירה לנכרי שבות והן הן דברי הרמב"ם כפי מה שהביא הג"ר ריש סי' שמ"ג בא"ח דבאיסור דאורייתא מחויב אביו בע"כ למחות

והיינו משום דספי לי בידים אבל באיסור דרבנן לא כפינן והיינו כשיטת הרשב"א בסוגין דאי אין מצווין להפרישו בדאורייתא או מדרבנן אפי' לספות שרי מדינא וזה שכתב רש"י בסדר יתרו על פסוק בנך ובתך בעשרת הדברות זה ששנינו קטן שבא לכבות כו' והיינו כמו דאוקימנא בעושה על דעת אביו דהוי ספי בידים דאסור מדאורייתא, וגי' דדין העבד הערל או גר תושב עם רבו כקטן עם אביו ועיי' במג"א סי' ד"ש ס"ק ו' דאם עושה לרבו אפילו מעצמו אסור מדאורייתא כיון דניחא ליה הוי כספי בידים וא"כ מה שהביא המג"א שם ס"ק ג' בשם הרדב"ז דאפילו באיסור דרבנן הוא תמוה דהא בקטן באיסור דרבנן שרי לספות אם לא מצד חינוך וזה לא שייך לכאורה בעבד שלא מל ולא טבל ומכ"ש בגר תושב ובדברי רש"י הנ"ל בסדר יתרו ק' א"כ דקרא להכי אתא למה לי תיפוק לי' מדם ושרצים וטומאה.

שם תוספ' ד"ה אמר ר' יוחנן, כיון דיש לחוש לספק טבל דהוה דאורייתא, נ' כוונתם דבאין חוששין שמא יאכילנו יש לפרש הכוונה שאין חוששין שיאכילנו גט יש לפרש שאין חוששין בכך אם יאכילנו וכתב תחילה דה"מ לומר שאני תרומת פירות דרבנן ואין חוששין דרישא כפי' הראשון ותרצו עוד דאין חוששין הוא כפי' השני וקשיא שפיר הא אם יאכילנו פת ויין הוי דאורייתא ותוכרה לתרין בדמאי הקילו. שם בגמרא ת"ש בן חבר כהן כו'. הבי' בא"ח סי' שמ"ג הביא מה שתמהו על הטור בהלכ' אבל שכתב בטומאת מת מצווין להפרישו והוא דלא כסוגין וכמו שפסק באמת הרמב"ם דרק לטמאות בידים אסור ונ' למאי דרשינן לעיל דף פ"ח ע"ב וקדשתו דפנו שהב"ד מצווין לקדש הכהן במצותיו וקרא יהיב טעמא כי לחם אלהיך מקריב כלומר שהוא לתועלתכם א"כ הוה הפרשת כהנים מטומאה שוה בכל וכח"ג כתבו תוספ' ב"מ דף למ"ד ריש ע"ב בסוף הדיבור דמקרי שוה בכל וק' א"כ מאי קאמר דמדם ושרצים הויא דוקא שוה בכל אבל טומאה לא הא טומאה ג"כ שוה בכל וצ"ל דקאי הכא לאידך תנא דדריש מינ' בגמין דף ג"ט [ע"ב] לפתוח ראשון כו' לפ"ז א"ש הרמב"ם והטור לשיטתי' דהמג"א בס' ר"א ס"ק ד' הביא בשם הטור דהוי רק אסמכתא והיינו משום דס"ל כאידך תנא דעיקר קרא אתי לדפנו ועיין כפי' כתובות דף כ"ב שכתב דהוי דרשה גמורה והקשה מינ' על מהר"ץ אשכנזי וא"כ לא איצטריך קרא בטומאה לספי בידים דהא טומאה נמי שוה בכל וע"כ אתי להפרישם אבל להרמב"ם שמנאו להך לפתוח ולברך ראשון במנין המצות כמשי"כ המג"א שם פסק שפיר כסוגין דאין צריך להפרישם אפילו בטומאה ורק לספות אסור.

שם ע"ב תוספ' ד"ה משום. דשרצים לוקין עליהם בכזית כו'. כלומר והיינו בשאר שרצים שאינן ח' שרצים והך קרא דלא תאכלום מוקמינן בסוף אלו טרפות בתולעים שבעיקרי זתים וכתב מהרש"א דמשי"ה לא מציינו למילף משרצים וטומאה דמה להנך שכן בכזית ולא ידעתי אמאי מהדר שיהיו שוין אי שרצים בכערשה מ"מ איכא למיפרך שכן

פחותין מרביעית ולדעת התוספות עדיפא הו"מ למימר שכן במשהו דאבר מן המת ג"כ מטמא בכל שהוא כמו שפסק הרמב"ם פ"ב מהלכות טומאת מת הל' ג'. ושמעתי מקשין על מה שכתב מהרש"א תאמר בדם עד דאיכא רביעית דבכל דוכתא אמרינן דדם בכזית והכא דנקט הש"ס רביעית היינו כזית כדאיתא בשבת דף ע"ו [ע"א] ונראה דמצינו לומר דהיינו בדם שקרש דחייבין עליו כדאיתא במנחות דף כ"א [ע"א] ובי' איירי קרא דקרי ליה אכילה בכזית תדע דלא פשיט מיני' בשבועות דף כ"ג דשתיה בכלל אכילה אבל בצלול אה"נ דבעי רביעית כמו שתיה דנזיר למשנה ראשונה דף ל"ד [ע"א] ועיין בתוספ' שם דף ל"ח [ע"ב] ד"ה ואינו וקאמר שפיר אבל דם עד דאיכא רביעית היינו בצלול ואיצטריך קרא דלא תאכל דם משום צלול וקאי למאי דאמרינן בשבת שם בדם דסמין רביעית הוי יותר מכזית ואפשר אי מצינו בעלמא גם בצלול דסגי בכזית היינו אליבא דר"י שכתבו תוספות בשבועות שם ד"ה גמר דיליף מדם דשת"י בכלל אכילה וא"כ איירי קרא בצלול וקרי ל"י אכילה בכזית, ובעיקר דברי תוספות אני תמה דפירשו דמשהו קאי על בריה דמשום זה אינו חמיר דבריה חשוב כמו כזית כדאיתא כעין זה בנדה דף מ"ג ע"ב שאני אבר דכול"י במקום כעדשה קאי וגם מה שהקשו לפירש"י לא קשה כל כך דמ"מ שום שריץ חמיר דאיכא בהוא שבכעדשה דהיינו המובדלין כדאמר כעין זה בנדה שם שום שריץ קתני.

שם בנמרא גבי רעבון עד דאמרה מת וקברתיו. הרמב"ם פסק פ"ג מהלכ' גירושין הל' ב' דבמלחמה לא מהני קברתיו והה"מ שם נתן ב' טעמא ולא חידש כלום והבנתי טעם הרמב"ם מדברי הרשב"א בסוגין דאחר שכתב דמת על מיטתו דמהימנא היינו בירד למלחמה אפילו הביא דברי הרמב"ם הנ"ל כלומר שלא כדברי הרמב"ם ולכאורה אינו ענין כלל לדבריו ונ' דהיינו דאע"ג דלא חשדינן לה במשקרת מ"מ להחזיק הבדדמי אומרת אח"כ שקר קצת דהיינו קברתיו דומה קצת למה שאמרו בעירובין דף נ"א [ע"א] לא תני ל"י כר"י אלא כי היכי דליקבול מיניה כו' ושפיר הבין מיני' הרשב"א דה"ה ירד במלחמה ומת על מיטתו דלא מהימנא דאומרת על מיטתו כדי להחזיק הבדדמי משא"כ ברעבון לא מסקא ארעתה שיחשדוה הב"ד אבדדמי שתצטרך להחזיק בשקר דהא מצד הסברא באמת לא שייך ביה בדרמי כדסבר רבא בתחילה רק שאח"כ החמיר מכה מעשה שהיה אבל לולא דברי הרשב"א נ' דלא דמי דקברתיו הוא רק תוספת אדבריה שפיר משקרת אבל שתאמר על מיטתו מת הוא שקר גמור אעיקר מיתה כל כך לא משקרת ומודה הרמב"ם דנאמנת ופ"י בירד למלחמה.

שם תוספ' ד"ה מי אמרינן. יריאה לומר מת על מיטתו. לכאורה לא הוצרכו לומר טעמא בהחזק מלחמה דלא מהימנא דהוא מסברא חיצונה כמו שהקשו דלא שייך מינו אבדדמי ונ' שהוא ליתן טעם מ"ש מבעל הבית בפועלו דאמרינן מינו משום שמשקר קצת

שומר בבירור ה"נ נימא מיגו לזה קאמרי דהוא מיגו גרוע שיריאה לומר כו'.

שם תוספ' בא"ד. ברף קט"ו ע"א ואינו תולה בשכחה וגם יש לו מיגו. ואינו מובן כפל לשונם שכתבו שם יש להאמינו במיגו וסיימו וגם יש לו מיגו אלא נ' שלא סמכו כל כך על המיגו אלא משום דמענתנו לומר שטרוד בפועליו ושכחו הוא טענה גרועה דאין שכחה מצויה ביומו זה שכתבו דלכך פטור שאין צריכין לתלות בשכחה וגם שיש לו מיגו ולאפוקי הכא במלחמה בעולם במתני' נהי דיש לה מיגו אבל אין מענתנו גרועה דכל אדם אומר בדדמי ובפרט במלחמה שיריאה לעמוד שם מפני חצים כו' ולפ"ז אודא האיבעי' בהחזיקה היא כו' על נכון מאד דיש כאן ב' ענינים בב"ה בפועליו הוי תרתי למיבותא שמענתנו גרוע ומיגו שלו טוב בהחזקה מלחמה במתניתין אינה נאמנת דאיכא תרתי לריעותא מענתנו טובה שאומרת בדדמי והוא שכיח ומיגו שלה גרועה כמש"כ לעיל כיון שידוע לעולם שהוא מלחמה יריאה כו' וקמביעיא בהחזיקה היא דמענתנו טובה אבל כלפי זה מיגו שלה טובה אי יש לדמותו לב"ה בפועליו או למשנתנו.

דף קט"ו ע"א תוספ' ד"ה דאי בע"א. מיגו שיכולה לומר מת על מפתו. נ' לפרש קושיהם ע"פ מה שהקשה רש"י דתיפשוט ממתניהון דיש לרדקדק על לישנא דאי בעי אמרה שלום בעולם מה צריכה לומר כן בהדיא הא מסתמא שלום בעולם כמש"כ תוספ' לעיל ד"ה תנא שלום אלא נ' דסתם נהרג הוא במלחמה דע"י לסטים לא שכיח ומתני' איירי שאמרה נהרג ונקטה מת משום סיפא דבקטטה אפילו מת על מיטתו לא מהימנא וא"כ א"ש דכי איכא שלום בעולם או מהימנא לומר נהרג דאמרינן דה"י ע"י לסטים וא"כ הכא שבאה ממדינת הים ואין אנו יודעין אם יש שם מלחמה או לא ואמרה נהרג הו"א מסתמא במלחמה ולכך הוה צריכה לומר בהדיא שלום בעולם וא"כ קשיא להו מה צריכה לומר שלום בעולם תימא לעולם מלחמה רק שמת על מיטתו ותירצו דאין זה קיצור יותר דמיגו דש"ס עדיפא דליכא שקרנות בנוף הדבר שבאמת הוא נהרג אין נוח לה כל כך לשנות מלשנות בדבר שהוא חוץ לעיקר כוונתה מלחמה או שלום אבל מ"מ הוא ג"כ מיגו רק כלפי שהקשו דלימא הש"ס בקיצור הך מיגו תירצו דאדרבה הך מיגו היא פשוט יותר. ומהרש"א נ' שלא הבין כן מדבריהם ולדעתי אי אפשר לפרש כפשוטו דא"כ הא דאמר דאי בעי אמרה שלום ודאי הוא לאו דוקא שאומרת כך דהא מסתמא הוא שלום כנ"ל אלא כלומר שמת על מיטתו וא"כ קושיית התוספ' הוא דברי הגמרא וגם מה שתירץ מהרש"א דבמתניתין איירי שאומרה מת א"כ איכא שפיר מיגו דמת על מיטתו לא הבנתי דמה הפרש אם אומרת נהרג או לשון מת וכוונתה ע"י הורגים דמ"מ אין נוח לה לשנות מן האמת ואם כוונתו דמ"מ כיון ששינתה מעט לומר לשון סתמא תוכל ג"כ לשנות כהאמת א"כ ה"נ בהך איבעיא האיך מרומז שאומרת לשון נהרג שלא נקט משי"ה המיגו דמת על מיטתו

ואפשר שכוונתו דבעל האיבעיא נקט לרווחא דמילתא אפי' באומרת נהרג מ"מ איכא מינו דשלום בעולם אבל כל זה דוחק.

שם תוספ' בא"ד. תוכן כוונתם כמש"כ לעיל במהדורא קמא דהיינו ע"פ מה שהקשה רש"י ממתני' ונ' כמו שפירש רש"י במלחמה סתם מת הוא נהרג אף אני אומר סתם נהרג הוא במלחמה דע"י לסטים לא שכיח ונקט שפיר במתני' שלום בעולם או בכל ענין שאמרה מת בכל עניני מיתות נאמנת אפי' ע"י הריגה דתלינן בלסטים כיון דידוע בודאי שהוא שלום ולא נקט בהדיא נהרג משום סיפא דקטטה ומלחמה דאז בכל ענין לא מהימנא בין אמרה מת סתם או בפירוש ע"י הריגה וניחא בזה מה שפירשו תוספ' לעיל ד"ה תנא דכוונת הש"ס משום יתורא ולא פירשו דקש"י ל"י לגמרא דיוקי דסתרי ברישא תני שלום ידוע או מהימנא משמע סתמא לא ובסיפא תני מלחמה ידוע לא מהימנא משמע סתמא מהימנא אלא דהכא יתפרש בשלום ידוע או בכל ענין נאמנת משא"כ בסתמא או רק במת גרידא מהימנת אבל בע"י הריגה לא דהוה תלינן במלחמה וכן בסיפא תני מלחמה ידוע בכל ענין אינה נאמנת הא בסתמא הוה נאמנת במת גרידא ולכך פירשו דלא קשיא ליה להשי"ס אלא דאעפ"כ ליתני בקיצור האשה שהלכה למדינת הים ואמרה מת בעלי נאמנת והוה מפרשינן בשלום מסתמא ובמת גרידא ומשני אידי דסיפא במלחמה דאז לשון מת במתני' כולל כל עניני מיתה בין סתם או ע"י הריגה ה"ה ברישא דליהוי מתפרש מת בכל ענין נקט בידוע שלום בעולם.

שם בנמרא עד אחד במלחמה מה הוא כו'. הנה רש"י לא הזכיר אלא משום בדדמי והתוספ' כתבו דהספק הוה ג"כ דילמא משקר במזיד ואין כוונתם שאינו אומר כלל בדדמי דהא פתחו דבריהם ולא יאמר בדדמי והיינו דוקא משום דעבידא לגלווי וכן בד"ה והא כתבו דאמרו בדדמי אלא נ' דפליגי בהך גירסא כיון דזימנין סני ל"י ע"פ מה דאיתא לעיל את"ל כיון דשלום כו' זימנין דמחו ל"י בגורא כו' ואין הכוונה לאפוקי קטטה דהא מסתמא איכא שלום כמש"כ התוספ' ד"ה תנא אלא הכוונה דמרחמא ל"י ביותר ואינה אומרת באומדנא גרידא דלא פליט במלחמה עד דחז' דמחו ל"י וא"כ ליכא למיחש דמשקר העד ואינו יודע כלום מבעלה דהא היא תלך לחקור ולא חיישינן כ"א לבדדמי שידע העד שמחו ליה כו' ויאמר בדדמי שמת ולא ירא שהיא תידוק דהיא תידוק ג"כ רק עד שתדע דמחו ל"י אבל התוספות היו גורסין דזימנין דסני ל"י כלומר דלא מרחמא ליה כל כך וא"כ לא תצא מפתח ביתה אלא תאמר ס"ד בכל הני דאיסטול הוא פליט וממילא יוכל העד לשקר שלא ידע כלום ממנו ויאמר שמת במלחמה ונקטו התוספ' בכל חדא רבותא דבדאמרינן משום עבידא לאיגלווי לא יאמר אפילו בדדמי דלכוון גופי' חושש אפילו למיעוט ומכ"ש שלא ישקר ואי אמרינן משום דייקא אפילו בלא בדדמי אפי' לשקרנות איכא למיחש ולא פליגי רש"י ותוס' כלל דתרווי"י ס"ל דאיכא חששא בדדדמי וגם דשקרנות רק דרש"י לא גרוס דסני ל"י וא"כ לא שייך הכא שקרנות ופשטי' מספינה וס"ד במים שיש

להם סוף ושם ודאי לשקר ליכא למיחש דהא היא תחקור אם נטבע
 דהכא לא שייך הוא פליט דאטו הבאין בספינה רוכן ליטבע רק בדדמי
 שייך שראו הטביעה ולא ישהו עד שתצא נפשו והיא ג"כ לא תחקור
 רק על הטביעה ואח"כ תאמר בדדמי שודאי מת שם ואמר ותסברא [כו']
 אלא היכא דמי דאמרי אסקינהו. והקשה בלח"ט פי"ג מהלכות גירושין
 הל' י"ט קרוב לסוף דיבור ראשון הא אכתי דילמא משקרי ולא אסקינהו
 כלל וכתב שהיא קושיא אלימתא ונדחק בתירוצו ונ' הקושיא היא ג"כ
 לפירש"י דנהי דפירש הסוגיא משום בדדמי היינו דלא שייך שם שקרנות
 כנ"ל דאיירי בנשים דמרחמי ביותר ובעליהן אבל הכא ודאי הא איכא למיחש
 שמשקר ולא אסקינהו כלל דאינו ירא מדיוקה דלא תידוק רק על
 הטביעה. ואח"כ תאמין בדדמי שלה שמת ונ' ע"פ מה שאמרו ריש
 האשה רבה דער אחד נאמן באיסורין רק משום איתחוק איסור דאשת איש
 לכך אינו נאמן אי לאו משום דיוקה דידה והתוס' כתבו לעיל דף ל"ו
 [ע"ב] ד"ה הא דחכמים החמירו במים שאין להם סוף ובגוסס שהוא מיעוט
 המצוי וא"כ כי ראוהו גוסס או שנפל למים שאין להם סוף כבר יצא
 מחזקת א"א ותו נאמן עד אחד בלא דיוקה דידה לפ"י א"ש עד
 הטביעה נאמן דלא משקר וגם לא [יאמר] בדדמי דירא דהיא תידוק עד
 הטביעה ומטביעה ואילך אי הוה שייך בדדמי פשיטא דלא הוה עדות
 כלל כמש"כ התוספ' ע"ב ד"ה וקאמרי אבל כי אמרי ואסקינהו דליכא רק
 משום דילמא משקר הא כיון דליכא תו חזקת א"א ממילא נאמן עד אחד
 באיסורין ובוה דברי הרמב"ם שם עולין יפה דאם אומר מת במלחמה
 ובודאי ראה דמחו ל"י בנירא ורומחא דבלא"ה היה ירא דהיא תידוק
 דמסתמא רחמא ליה ביותר ולא אמרה בכל הני דאיקטול הוא פליט אלא
 ודאי שראה דמחו ל"י כו' ונהי' גוסס וכן במים שאין להם סוף ודאי ראה
 הטביעה דבלא"ה ירא ממנו דתידוק ואם אמר קברתיו היינו אסקינהו
 דליכא ביה משום בדדמי דהרמב"ם פירש כפירש"י דהא דמצריכין סימנין
 הוא משום דמים משניין ואף שהקשו תוספ' דלקמן אמרינן להיפך ס"ל
 דהסוגיא דהכא ס"ל כדעת המקשן שם והאמרת מ"א מרוו מכה דלא ס"ל
 לחלק בין איכא מכה לליכא וא"כ למסקנא דשם לא הוצרכנו לסימני
 והשתא ליכא למיחש למשקר דהא ליכא תו חזקת אשת איש ואי לא
 אמר קברתיו מ"מ כיון דהוא אמת שנפל למים שאין להם סוף אם נישאת
 לא תצא כדאיתא לקמן דף קכ"א ע"ב וה"ה במלחמה כיון דהוא ודאי
 שמחו ליה ונעשה גוסס ואע"ג דאכתי דילמא לא שהו עד שתצא נפשם
 דמדאורי"י אסורה יאמרו בדדמי ונ' דלזה כתב הה"מ ומתבאר מדבריו במשאלים
 כו' ולא חיישינן דאמר בדדמי ולמדנו מדברי הרמב"ם וכן כ' במרדכי
 פ' האשה בתרא בשם ראב"ה דנישאת לא תצא מדאדמי ל"י למשאלים
 דאע"ג דאין מעידין על הגוסס מ"מ אם נישאת לא תצא ומסתברא הכי
 דחד טעמא אית להו כמש"כ תוספ' בדף ל"ו ובדבריו רש"י הנ"ל נ' מלבד
 זאת דכוונתו ג"כ כדברי התוספ' בד"ה וקאמרו דאטביעת העין הוה חיישינן
 לבדדמי רק דקשי' ל"י מהי תיתי אם אינו הוא שיאמרו בדדמי שהוא הנטבע

לזה כתב דהמים משנין כלומר דהם סוברין כן לעולם שהוא הנטבע רק שהמים שנו אותו.

שם ע"ב רש"י ד"ה היינו. דאמרי סימנין ולא אמרינן אחרנין ננהו כו'. נ' מדבריו דה"ט דסמינין בת"ח אסימנין משום דאיכא ג"כ חזקה דכאן נמצא כאן היה כמש"כ הרשב"א שראינו שנפלו עתה למים וה"ה בשומשמי הו"ל למיסמך אסימנין ולא ידעתי אמאי נדחקו התוספות בד"ה וקאמרו דס"ל סימנין דאורייתא או משום טביעת עין ולרש"י א"ש כפשוטו.

שם רש"י ד"ה ומי חיישינן. היכא דסימנא קמא איתא קמן. דבריו תמורתן הא בתרומה ליכא סימנין ונ' דבא ליישב קושיית התוספ' ד"ה ומי חיישינן האיך מדמי איסורא לממונא לזה כתב דמדמה איסורא בליכא סימנין לממונא בדאיכא סימנין וכעין שכתבו התוספות ד"ה והא.

דף קי"ו ע"א רש"י ד"ה הכא. ובדיקה הוא דקמצריך באותו מקום. אבל הרשב"א כתב לעיל גבי יצחק ריש גלותא דלאב"י צריך בדיקה בכל העולם ונ' דהתם שפיר חייש אב"י דילמא איתרמי לכאן מהעולם כולו יצחק שהלך בדרך ההוא אבל הכא ענן בר חי"א שקרא עצמו נהרדעא על שם המקום כאילו דר שם על כרחיך צריכין לומר שבא לכאן אחר מהעולם לדור וקרא עצמו בשביל כך על שם המקום ותיכף אחר זה נמלך והלך לו לזה לא חיישינן וכן גבי אנדרולינאי שקרא עצמו ג"כ נהרדעא השיב לו רבא לשיטתו הו"ל ליבדק כל העולם אבל אב"י ס"ל לחלק כנ"ל.

שם תוספ' ד"ה מאי. אלמא אין צריך להביא ראיה אי חיישינן לנפילה כו'. דליכא למיטר היא גופא ראית רבא מדלא חיישינן לנפילה משום דלא שכיח ה"ג לתרי יצחק דלא שכיח דא"כ מה השיב אב"י מזהר דהו"ב"ה רבא ג"כ אסיק זה אדעת' דלכך לא שכיח ולא חיישינן. שם תוספ' בא"ד. הכי נמי היה לחוש בשטר דילמא מסר ליה כו'. וליכא למיטר דשם ג"כ קאי אליבא דמ"ד ניקנית במסירה דואת אומרת משמע וסבירא ל'.

שם תוספ' בא"ד. דלגבות החוב הן יודעין שאין המסירה מועלת וכו'. כתב מהרש"א דהשתא ראית רבא מדלא חיישינן שמסרה לצור וזה תמוה דא"כ מה קאמר אב"י מאי אמרת דילמא מסר הא זה לא חי קשה כלל לרבא משום דהכל יודעין וכו' ועל הוכחתו מלצור לא השיב לו כלום וגם א"כ למה הוצרכו התוספ' לומר השתא דרבא ס"ל אין אותיות וכו' ונצטרך לרחוק דבגט פשוט שם אמרה אליבא דר"מ הא לא הוכיח כלל ממסירה אלא מלצור ונימא דבמסירה ס"ל ניקנית וכו' אלא נראה כוונתם דודאי ראית רבא הכא ממסירה דהו"ל למיחש דשכיח מכירת שטרות אלא ע"כ דלא חיישינן אנן אבל התם שלא נתנו לאחד לצור אלא ע"כ דלא שייכא כלל דמסתמא שטר שנבטל קורעין אותו וא"כ עדיף אפי' ממסירה דלמסירה חייש אב"י

למ"ד אין ניקנית וכו' אבל לצור הוה כנפילה ופקדון דאפי' אבוי לא חש להו ואבוי הכא הו"מ לומר אי לנפילה ופקדון אי לצור רק אטו כי רוכלא וכו'.

שם תוספ' בא"ד. דכמו שהיה לנו לחוש בגמ' לנפילה וכו'. לכאורה לא הוה צריך הר"י אלחנן לזוז מסברא דלצור אלא שלא נצטרך לחדש סברא דבמסורה הכל יודעין וכו' היה לו לפרש כמו דלא היישנין לצור ה"נ דילמא מסר אך איכ הוה משמע דלצור הוה חשש כמו מסר ועדיף מנפילה וא"כ אבוי דחייש הכא למסר אי אין ניקנית מ"מ האיך יתריץ אמאי לא חיישנין ללצור לכך פירש דמשום נפילה דגמ' אתינן עלה זה הוה כמו מסר אבל נפילה דהכא גרע ממסר ושם בגמ' באמת מתריץ אבוי דאיכא עדי מסירה.

שם תוספ' ד"ה אותיות. ולא עשה בו סימן יש לחוש דילמא של חבירו היה וכו'. הא ודאי דאי של חבירו היה היה ג"כ להיות בו סימן של חבירו אלא כוונתם דאיכא ג"כ ריעותא כמו שכתבו גבי שטר של אחר כיון דליכא בירו שטר על המכירה ה"נ איכא ריעותא בהאי שטרא אין להעמידו כלל בחזקת מי שהוא בירו.

שם ע"ב תוספ' ד"ה ב אותה. משום דהוה דאיכא עיגונא וכו'. פ"י כדאיתא ריש פרק האשה רבא דמשום עיגונא החמירו עליה בסופה ולכך האמינוה דדייקא מתוך כך וזה שכתבו אח"כ דמשום מיגו לא היתה מהימנא דחוששין דהלכה מאצלו כשהוא גוסס ואמרת בדרמי ולזה לא מהני מיגו כמש"כ דף קי"ד ע"ב ד"ה מי ולכך הוצרכו להחמיר.

שם תוספ' ד"ה ב אותה דמיגו שהיתה יכולה לומר גרשני וכו'. הקשה אחד מהחבורה דילמא לא בעיא לפסול נפשה מכהונה וני' דקושיתם אמתני' דלקמן דמייתי לה בדף קי"ט [ע"ב] ומוקי לה בגרושה והקשו שפיר אמאי דלא מהימנוה במת בעלי ולבסוף הימנוה משום עגונה אבל לאפוקי מחזקת יבום דליכא עיגון לא הימנוה כמש"כ לעיל ריש דף צ"ד בסוף הדיבור ותהא נאמנת במיגו דאמרה גירשני ולא היתה זקוקה ליבום ויש ליישב עוד שמצי אמרה גירשני ובטל הגט שלא כדין דהוא פנויה למפרע כמש"כ תוספ' בגמין דף ל"ג [ע"א] ד"ה ואפקענהו ומתורין ג"כ קושית מהרש"א דתיקשי להו בלא"ה דליחמנוה משום העזה ז"א דבדידה דהיא יודעת באמת שמת בעלה אינה העזה לגבה אם אמרה מת בעלה ובנה אבל אם לא היתה אומרת רק גירשני הוה מהימנין לה משום העזה דלא הוה סליק אדעתין שמת ועכשיו שיודעת שמת ואינה העזה לגבה היתה יכולה לומר שגירשה ולא היתה העזה דיודעת בעצמה שמת.

שם תוספ' בא"ד. ואמאי לא מהימנין לה במיגו כו'. הקשה מהרש"א אי מיתה הוה ג"כ העזה היה להם להקשות בפשיטות דהיה לנו להאמינה דאינה מעיזה ומה שהקשה ממיגו דהעזה תמוה דשם בכפר בכל קאי לאיפטורי משבועה להא לא אמרינן מיגו דהעזה כמש"כ הר"ן ריש פרק כל הנשבעין ע"ב ולא ידעתי מאי קשיא ליה דהכמים חשו שאומרת

בדדמי וא"כ כי אינה מעיזה מה הוי הא לא חשדינן לה דמשקרא ומ"מ הקשו משום מיגו שמשקרת קצת שאומרה בירור ותירצו דלבדדמי לא מהני מיגו כמו שכתבו לעיל שם וכמו שכתבתי במהדורא בתרא דדוקא בב"ה בפועליו מהני מיגו שמענתנו גרוע דשכחה לא שכוח אבל בדדמי שכוח, ומלבד זה נ' דיש לדקדק אם מתחילה לא האמינוה חכמים וכי בשביל שראו פ"א מעשה שאמרה אמת הוחזקו כל הנשים לומר אמת וגם הא דנקט והלכו עשרה בני אדם לא היה לומר רק שהלך אחד לקציר חטין ונשכו נחש אלא נ' דהחכמים חשו דאם אמת ה' שמת אמאי לא בא א' להעיד בשלומא בגט אם אומרת גרשני איכא למימר דסומכין על ערי הגירושין שיעידו לה וגם דנקיטא גיטה בידה ולא אסקו אדעתיה שתאבד גיטה אבל במיתה אי אפשר שלא היה בא אחד ולכך לא סמכו אהעזה כיון דאיכא ריעותא עד שראו מעשה שהיו שם כמה בני אדם ואפ"ה לא בא א' להעיד ולזה הקלו תוס' דמשום כך ריעותא הא איכא מיגו דהיתה אומרת גרשני, ולא ידעתי מהיכן פשיטא ליה למהרש"א כל כך דבגרשני אינה נוטלת כתובה דלעיל ע"א ד"ה ולהימנה לא כתבו רק כשתובעת בהדיא כתובתה וכן מפורש בתוספ' ב"מ דף י"ז ע"ב ד"ה הוציאה מדדמו לה למת בעל ובאה"ע סי' י"ז איכא פלוגתא בזה עד שראיתי להחלקת מחוקק שם ס"ק ח' שכתב דמהי"ק הוכיח מהתוספ' דס"ל בגירשתני אינה נוטלת כתובה ויפה כתב מהרש"א לשיטתם.

דף קי"ז ע"א גמר' קאכלה לגירסנא דבי נשאי ל"ש בת חמותה כו'. הקשה במשנה למלך דמשמע בת חמותה שאינה בת חמיה ומה שייך בי נשאי נ' שהבין בי נשאי הוא רק מאביה אבל בתוס' שבת דף כ"ג ע"ב ד"ה דבי כתבו איפכא דעיקר בי נשא הוא מאמה והנה הקשה עוד על רש"י ד"ה לגירסנא שהביאה לאבי כו' והא אינה בת חמיה ונ' ע"פ מה שאמר ר' יוסי בשבת דף קי"ח [ע"ב] שקרא לאשתו ביתו לכך מה שהבעל ואשתו עומלין בברכת הבית קרוי בי נשא כלומר עמל הבית והבית נקרא על שם האשה ומשי"ה לפי ההוא דלא מסיק אדעתיה בבית חמיה שתצטער על עמל אביה כלומר יגיעה ממש המלאכה אי"כ הי"ה שאינה מצטערת על עמל אמה רק על הממון ואמה אינה בעלת ממון הוכרה רש"י לפרש בבית חמותה שמצטערת על הנדוניא שנתן אבי אמה ובזו היא בעלת הממון אדעתא דבני בתו וכמו שאמרו בכתובת בנין דיוכין כתובות דף נ"ב [ע"ב] שיקפוין אדם ויתן לבתו ועתה תהנה ממנה נכרי ומסיק דפשיט מצטערת על עמל אביה שעומל עם אשתו והי"ה על עמל אמה שעומלת בבית עם בעלה והיינו בכללו בי נשא.

שם ע"ב בגמר' אמרה מת בעלי כו'. לכאורה כך ראייה איש אליבא דר' יהודה דלרבנן הא גם עכשיו חמותה סניא לה וממילא גם הכלה סניא לה משום [מים] הפנים לפנים ובמשנה למלך פ"ב מהל' גירושין הל' י"ז ראייתו שכתב דמדרי' נשמע לרבנן דלא שמעינן דנחלקו לדינא במידי וקשה לי על דבריו דהא ודאי לר' יהודה אשת האח מעודה לבת חמותה דלא הוכירה ר"י בהוספה דידו' וגם לא שייך בה מעמי דידו'

ולרבנן מסתברא דפסולה משום [מים] הפנים לפניו וכן איתא באה"ע סי' י"ז ס"ד בהג"ה דהיא פסולה להם סתמא משמע לכולהו וא"כ אכתי פליגי לדינא ויותר קשה דקתני ר"י מוסיף והוא גורע אלא לולא דבריהם היה נראה דרבנן נמי ס"ל דמשום [מים] הפנים לפניו גרידא אינה שונאתה אי לאו קצת טעם ג"כ ולכך אשת אח מעידה והוכיח שפיר הכא לרבנן ג"כ אי אמרת דמשום עתיד אינה שונאתו א"כ ליכא ג"כ עתה משום [מים] הפנים לפניו כיון דעתה ליכא שום טעם שתשנא אותה דלא אמרה ליה לבעלה מילי עלה.

שם תוספ' ד"ה הא. מדקאמר תצא ולא קתני הולד ממזר. כתב מהרש"א דצ"ל בסוף דבריהם דהוכיחו מזה ג"כ הוה כשנים מדאין הולד ממזר וק' א"כ מאי פריך פשיטא הא טובא אשמעינן אע"ג דאין הולד ממזר אפ"ה תצא אלא נ' דכוונתם דהו"ל למיתני במציעתא הולד ממזר אלא להכי השמיטו שנידוק כי היכי דכאן אסורה מדאורייתא לבעל מדתצא ה"נ ברישא אם לא ה"י נישאת ה"י אסורה לבעל ולכך השמיט הולד ממזר דב"י לא שייך לדייק כן ארישא כיון דלא נישאת ליכא ממזרות. שם תוספ' בא"ד. ומיהו י"ל דעולא לא איירי כו' ועוד אר"י כו'. ובסוטה דף ל"א [ע"ב] ד"ה כאן תירצו עוד דעולא מתרץ משום לזות שפתים ולפ"ז יש כאן ג' שיטות לתירוצם קמא ס"ל בין לעולא בין לר' חייא דבין בסוטה בין בעדי מיתה לא הוי כשנים בבא בבת אחת לת"י ב' דהכא בעדי מיתה לכ"ע לא הוי כשנים בב"א ובסוטה לעולא הוה כשנים ולתירוצם בסוטה לר' חייא בין בסוטה בין בעדי מיתה לא הוי כב' ולדידי' הוא דמשני הכא התירוה לינשא אבל עולא סבר בכלהו הוה כשנים אפ"י בב"א ובעינן הכא נישאת משום לזות שפתים ואלובי' משני אב"י בכתובות לר' יוחנן משום לזות שפתים וזה נראה דעת הרמב"ם פ"ד מגירושין הל' י"ח שהשמיט הך דלזות שפתים ונדחק בכ"מ שם ולהנ"ל א"ש דהך דלזות שפתים צ"ל אלובי' דעולא דאלובי' הוא מוכרח מכה מתני' דהכא אבל למאי דפסקינן כר' חייא ליתא כלל כדמשמע מפשט הסוגיא דהכא דלא תצא מהיתירא ותנשא לכתחילה וזה נראה ג"כ דעת רש"י דף י"ח [ע"ב] ד"ה לא מת לאו הכחשה היא דרבנן הימנוה לקמא דהתוספ' סוף ד"ה דכל הקשו על הך פירושא וכן הרמב"ן והרשב"א דא"כ מאי פריך מסיפא דאיירי בב"א ולא שייך הימנוה לקמא ולפ"ז ניחא ר' יוחנן לשיטתו למאי דמפרש ליה אב"י דס"ל לזות שפתים וא"כ בב"א גמי הימנוה לקמא וס"ל לר' יוחנן דבאשה עצמה לא שייך כל כך לזות שפתים כיון דהיא עצמה בעלת דבר וזה שאמר דמדינא לאו הכחשה היא ולזות לא שייך בה כ"כ ומ"מ איתותב ומעמא דמ"מ איכא לזות משום בעלה שנושאת.

שם תוספ' ד"ה ל' א. ואמאי לא מוקי רישא כו'. נ' דקושיית הגמרא פשיטא אינו מכה הדין דאין צריך ובפרט למש"כ מהרש"א בתוספ' ד"ה הא דלא הוי ממזר א"כ ודאי צ"ל דאפ"ה תצא רק הקושיא על לשון המשנה דקתני עד אומר ושנים אומרים אע"פ שנישאת משמע דאח"כ

נישאת דאי בינתיים הו"ל למיתני כמו ברישא ונישאת ואח"כ באו שנים וע"ז הקשה פשיטא הא אפילו נישאת קודם שבאו השנים ג"כ תצא ומשני בפסולי עדות איירי דלכאורה הוה מצינו לומר לעולם כוונת המשנה אע"פ שנישאת קודם לכן ונקט כהאי לישנא איירי דסיפא דמוכרח לניקוט בהדרי שנים אומרים ועד אומר רק ז"א דאיירי דרישא עדיף אבל כי משני בתרי כבי בתרייתו איירי בפסולי עדות א"כ א"ש דנקט איירי דסיפא דלא שייך איירי דרישא כיון דלא איירי כלל בגוונא ההוא.

שם רש"י ד"ה הואיל וזו וזו. הא אחת מודה וכו'. בא ליישב הא כי לא מודה מ"מ נישאת לזה אמר דהיתה רק האחת נישאת ואכתי קשה הא דומיא דהכא שאומרת שאינו חי גם כי נכחשה מ"מ נישאת וצ"ל דשאני ברישא שהצרה אומרת לשון קילקול וצרה אינה נאמנת לקלקל משא"כ כאן דאינה אומרת מידי דקילקולא והיה לנו לחשבה הכחשה אי לאו שמ"מ גם היא מודית שאינו קיים.

דף קי"ח ע"א תוספ' ד"ה ומכחישות. ואולי שתיהן אומרות שקר וכו'. כוונתם לר' יוחנן דר"מ נמי ס"ל דהצרה אינה יכולה להכחיש בלא מת ובנהרג ה"ט דאמרין דאין כוונתם להכחיש זו את זו אלא לא ידעו שרש הדבר ואמרי בדדמי דבעדות מיתה שכיח לומר בדדמי וא"כ אין שייכות לצרות בזה כלל דה"ה בעדים כה"ג דלא ינשאו מה"ט שנוכל לתלות ג"כ ששניהן אומרים שקר וא"כ ר' יהודה ור' שמעון דאומרים ינשאו פליגי ג"כ בעדים כה"ג וע"ז כתבו התוספ' ואיכא מאן דאמר בגמרי דר"מ פליגי ברישא וכו' פ"י וא"כ פלוגתתם אי צרה יכולה להכחיש וא"כ ר"י ור"ש ג"כ לא שריי אלא בצרות דאין נאמנת לקלקלה רק הכא דאין אומרת לשון קילקול מ"מ כיון שמודית שאינו קיים ינשאו אבל בעדים לא מהני הך סברא כיון דיכולין להכחיש זא"ז בלא מת וזה נראה כוונת הבי"ש באה"ע סי' י"ז ס"ק כ"ה שפסק בשם הרא"ש יתכן לר' יוחנן דשמעתין ולא לר' אלעזר.

שם תוספ' ד"ה טעמא. ואנא ידענא דאומרת מת קאי וכו'. משום דה"מ לומר דהך תנשא קאי אהך דלא מת משום דאיך פשיטא ולא הוצרכה המשנה להשמיענו לכך הוצרכו לומר דלא הוה טענין בהא כיון דשיותה חתיכה דאיסורא ומשני דהו"א תמות נפשה וכו' ואי הוה תני תנשא הו"א ודאי דקאי אאמרה מת דאיך לא פסיקא אי אמרה האמתלא דאמרה בשביל תמות נפשה וכו' נאמנת ותנשא ג"כ ואי לא לא לכך תני בהדיא דהך דלא מת לא תנשא ולא מהני האמתלא וטעמא דבשלומא אי אמרה א"א אני לא הוחזקה בא"א אבל הכא שאמרה אמתלא להתחוק דבריה נגד חזקת א"א לכך לא מהני ובעיקר קושיות נ' דקושית הגמרי דהו"י ל"י למיתני בצרה שלישיית דאחת אומרת מת ואי אומרת לא מת השלישיית לא תנשא והאומרת מת תנשא והוה שמענין כולהו מינה. שם תוספ' ד"ה א ל א. דילמא בנשים בעלמא איירי וכו'. למש"כ לעיל בסמוך דאי אשה נאמנת להכחיש העד הו"ל למיתני רבותא יותר יש ליישב קושיתם דדייק דע"כ בצרות איירי דאי באשה דעלמא הו"ל

למיתני כנ"ל אבל אי בצרות אה"נ דצרה עכ"פ אינה יכולה להכחיש עד ובעיקר קושיתם נ' מדנטר עד הכא דלעיל אמתני' דעד אומר מת הו"ל למתני מדהסיק בינתיים בדיני צרות ש"מ דבצרות ג"כ איירי.

שם תוספ' ד"ה בת. מידי דהוי אשני שבולין מיהו איכא וכו'. פ"י כמו בבי' שבולין דמוקמינן לכל חד אחוקתי' אף דמ"מ חד מינייהו טמא רק לכאורה דילמא בטומאה שאני דילפינן מסומה דספק טומאה ברה"ר טהור לזה כתבו דו"א דכי האי גוונא לא ילפינן מסומה וע"כ רק מסברא טהורין מכה חוקה וא"כ ה"ה בעלמא, וקשה לי למש"כ בדף קי"ז ע"ב ד"ה לאו דאחר שנישאת הכלה חמותה שריא מרינא לינשא רק משום גזירה וא"כ הא אודא לי' מינה ג"כ חוקת א"א והאיך ס"ד שתאכל בתרומה דאורייתא וראיתי למשנה למלך פ"ב מגירושין הל' י"ו שפסק לדעת הרמב"ם שפסק כר"ט דאוכלת בתרומה א"כ הוה ודאי אשת איש הוה הולד כמנה ודאי ממזר ולא הזכיר כלום מדברי תוספ' הללו ואם כוונת הרמב"ם רק לתרומה דרבנן דאיהו ס"ל דתרומה בזה"ו דרבנן סוף פ"א מהלכות תרומות א"כ לעולם דהוי רק ספק ממזר.

דף קי"ח ע"א תוספ' ד"ה ט ע מ א. דההיא דלא מת שויתה לנפשה חתיכה דאיסורא. הקשה מהרש"א אמאי לא קאמרי בפשיטות דלא עדיף מאישתיקה דאינה נותרת בערות צרה ונ' שיעור דבריהם דע"כ סוגית המקשן הכי רהטא מדלא הזכיר בדבריו בהדיא הוכחה זו שכתבו תוספ' לימא הכי בהדיא הא ע"כ לא מת לא איצטריך משום רבותא דאומרת מת דתינשא דא"כ לימא רק תינשא וידענא דלא קאי אלא מת דאין צרה מעידה ולגופה ג"כ לא איצטריך וע"כ דהכי קאמר הא ודאי פשיטא לך דלא מצי קאי משום האומרת מת דלימא רק תינשא ופשיטא דלא קאי אלא מת דשויתה חתיכה דאיסורא אלא אפי' תימא דאיצטריך לגופה לדייק הא אישתיקא דליכא משום חתיכה דאיסורא תינשא דצרה מעידה ז"א דהא באמת אין צרה מעידה ומדהאריך בהוכחתו ולא הזכיר הוכחת התוספ' ע"כ דמסברא אחריתי פשוטה יותר אתינן עלה.

שם תוספ' ד"ה אף אן אן הא דלא מייתי רישא וכו'. לולא דבריהם היה נראה דלק"מ דמרישא הו"א הא דאין חוששין לדברי צרה להחמיר משום דהוי רק איסור לאו אבל בסיפא כי אמרה צרה בעלה ואח"כ בנה ואפ"ה תתיבם הוי איסור כרת כדמחלק לקמן דף קי"ט [ע"א] וא"כ מרישא לא הוה נפשוט אתרומה דהוי עון מיתה לכך מייתי מסיפא דאפילו בכרת אין חוששין לדברי צרה כ"ש בתרומה דהיא רק מיתה דאין חוששין. שם תוספ' ד"ה אף אן אן. בהיתר יבמה לשוק במלת' דר"ט וכו'. דר' טרפון לא איירי בנישאת ליבם דא"כ לא שייך תמול כתובתה דהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון.

שם תוספ' ד"ה לדבריה. דלא שייך אלא מיתור וכו'. נ' דיישבו בזה ג"כ קושיתם דלעיל בסמוך דלא מייתי רישא דהו"א כקושיתם דצרה אינה נאמנת כה"ג בכנה ואח"כ בעלה דליכא תרתי דסתרי אבל

מדהדר תניא בסיפא ע"כ לאורווי דאפי' בגוונא דהכא דאיכא תרתי דסתרי
 דהיא נישאת וצרתה אוכלת בתרומה אפי' אין הוששין לדבריה.

שם ע"ב רש"י ד"ה קידש. דכיון דעשה בה מעשה וגינה אותה בקידושי
 ביאה כו'. נ' עשה בה מעשה משמע מעשה קיים שפגמה וגינה היינו העבירה
 ומש"ה נגדינן לל"ק דרב ברך נ"ב [ע"א] דלא מסיק עדיין טעמא דפריצותא
 אלא משמע גנאי שתחילת הכרתו בעלה והוא כמו אונס, כתב מהרש"א
 דודאי כוונת רש"י ליישב להס"ד אמאי פליג ר"ט בגזל ומודה בבעל
 דע"כ משום דאיכא תרתי עבירה וגינה וא"כ אמאי לא עביד הש"ס הך
 צריכותא ונ' דודאי השתא הוי הדיוק מקדש אין בעל לא היינו קידושי
 ביאה והיינו דלא הוי בכלל קידש דקיימינן השתא דנישואין עושה כדמביעיא
 ל"י בקידושין דף י"ד [ע"א] א"כ כיון דלשון קידושין סובל ג"כ קידושי
 ביאה דהיינו דאירוסין עושה לא היה לשון הבריייתא מדוקדק שפיר לא
 נחלקו על שקודש על מה נחלקו על שבעל כיון דקידש הוה ג"כ קידושי
 ביאה וע"כ דהשתא הוי פירושא דשבעל היינו שבעל אחר קידושין דומה
 למש"כ תוספות לעיל דף נ"ז ע"ב ד"ה רב דלישנא דקידושין פסלי תופה
 נמי פסלי ע"כ איירי בחופה שאחר קידושין דאל"ה היינו קידושין וא"כ ע"כ אי
 ס"ד דר"ט ס"ל אפי' בקדושי ביאה אמאי נקט בעל דהוירק פגם לנקוט רבותא
 טפי לכתא דהיתירא דאפי' בקידושי ביאה דאיכא תרתי מניח כתובה כו'
 וע"כ דבאמת לא ס"ל רק בהדא לריעותא עבירה או פגם ונ' עשה בה
 מעשה הוי רק בבתולה שפגמה וא"כ הבריייתא איירי בקידושו בכסף
 ואח"כ בעל וליכא עבירה רק פגם דאיירי בבתולה ומתניתין בקידש
 בבאה והיתה בעולה וליכא רק עבירה וע"כ הוכרח לומר הצריכותא מכת
 איסורא דרבנן.

שם רש"י ד"ה קידש קתני. דעשה בה מעשה וגינה אותה
 כו'. כתב מהרש"א כוונתו ליישב הא דבבעל מודה ובגזל פליג וע"כ
 דבעל חמיר דאיכא תרתי והקשה אמאי לא פירש ג"כ על הא דמודה ר'
 עקיבא בלקח ובקידש פליג ונ' דהא לא צריכא ל"י לרש"י לפרש דכבר
 מרומז בדברי ר"ע במתני' דלאיזה צורך הזכיר גמ דת"ק נמי מודה אלא
 דבא ליתן טעם משום שנותן גמ וגרם להו ליאסר לכהן לכך נותן כתובה
 לכולן. ומלבד דברי המהרש"א נראה כוונת רש"י דיש לדקדק מאי הוצרך
 לדיוק בעל לא קתני גזל קתני כו' משום קושית מני לא ת"ק כו' ליפרוך
 מגופי' קתני קידש קתני גזל מני לא ת"ק כו' אלא האמת דזה לא הויה
 קשיא כלל דילמא ת"ק סבר בכולהו פליגי ונקט קידש לרבותא דר"ע וגזל
 לרבותא דר' טרפון לזה פירש"י דבעל חמיר מגזל ולקח ג"כ קול מקודש
 כנ"ל ופריך הגמרא אי ת"ק סבר בכולהו פליגי לינקוט החמיר יותר דהיינו
 בעל משום ר"ט והקל יותר דהיינו לקח לרבותא דר"ע ופריך הגמרא
 ממי' וזה שפירש רש"י בד"ה מכלל דבעל וגזל מודה ר"ט כלומר ממי'נ
 אי בכולהו פליגי קשיא תרתי בני כנ"ל דלינקוט במקום קידש בעל
 ובמקום גזל לקח אלא אפי' לא פליגי לת"ק בבעל וגזל עכ"פ קשיא הך
 בבא גזל ומה שהקשה דאמאי לא עביד הגמרא הך צריכותא נ' דכמו

דאמרינן כה דהיתירא עדיף ובממונא כה אפוקי ממונא עדיף דהוא רבותא יותר כמו שפירש רש"י בכיצה דף ב' ע"ב ה"ג יש להקדים הרבותא באפוקי ממונא ולכך במסקנא אי נימא דבעל חמיר והוי גול לרבותא דר"ע הו"ל למינקט בבא דגול ברישא דשם נישנית הרבותא לאפוקי ממונא ומשו"ה מסקינן דבעל קילא ותני שפיר רבותא דר"ע ברישא.

שם ע"ב תוספ' ד"ה א מ ר. עיי' מהרש"א נ' כוונתו דהיכא דקאמר הולצת ולא קתני מבקשין היינו שהוא לא מצי למימר אנא קאימנא לייבם אבל זה לא מפרשינן בחולצת שהוא מוכרח לחלוץ לה ולא מצי לומר לדעתי אינה צריכה חליצה כלל אלא חולצת קאי אולא מתייבמת כלומר שע"כ היא בת חליצה דהוא לא מצי למימר אנא קאימנא לייבם וכן כופין ומבקשין דלעיל דף ק"א [ע"ב] גבי נדרה הנאה לא שאמר הוא שאינה צריכה חליצה אלא שרוצה לייבמה וברישא נמי אומר שייבמה כבר וא"כ בסיפא שפיר מוכח דהוא מדינא מכה ספק רחמא ספק סניא דליכא למימר לא מתייבמת משום חתיכה דאיסורא דהא קתני ג"כ חולצת דהוא פירוש אלא מתייבמת כלומר דמדניא אינה מתייבמת ועל כרחי' דירי' ג"כ אינו רשאי אלא לחלוץ אבל ברישא הו"א לעולם רק רחמא ל"י וחולצת משום דשו"י נפשה חתיכה דאיסורא וליכא למימר א"כ אמאי חולצת נבקש דהוא אומר שאינה צריכה דאין ה"ג דלא משמע כלל מחולצת לאפוקי זה.

שם תוספ' ד"ה א מ ר. עיי' מה שכתבתי לעיל במהדורא קמא בכוננת מהרש"א ועלה נראה עוד דבאמת ברישא היו כופין לחלוץ משום איסורה דידה אע"ג דבשו"ה נפשה חתיכה דאיסורא מבקשין כדאיתא בקידושין דף ס"ה [ע"א] היינו היכא דהוא טוען ברי אבל הכא דגבי דירי' מ"מ ספיקא הוי כופין לחלוץ אם לא שאומר שרוצה לייבם כמו בסיפא וקצת ראוי' ממנתי' דלעיל בקידוש א' מה' נשים דנותן גט אפי' לרי' טרפון ומשמע בכפ"י דבבקשה אפי' כתובה חייב דהיינו לצאת ידי שמים כדמשמע בתוספות ב"מ דף ל"ז [ע"א] ד"ה התם בקושיתם מההוא חסיד דאפי' במקח צריך לצאת ידי שמים וכ"ש בקידוש וא"כ ע"כ גט דהכא היינו בכפיה והיינו משום דהוי ספיקא לגבי דבעל כופין אותו להתירה וה"ה הכא ברישא אע"ג דאתחזקה לשוק מידי ספיקא לא נפקא ועיקר דברי מהרש"א נראין תמוהין שכתב דמתרא בבא מוכח מדאינה נאמנת ומדחוששין וז"א לדעתי דמדאינה נאמנת אין ראוי' לא לרחמא ולא לסניא אלא דאינה נאמנת נגד חזקה כמשי"כ התוספות לעיל ריש דף צ"ד סוף ד"ה כי דלא האמינוה נגד חזקה רק נגד בעלה משום עיגון וכמשי"כ ג"כ לעיל דף ק"ו ע"ב ריש ד"ה באותה, ובעיקר כוונת התוספ' נ' לולא דברי מהרש"א דתוספ' פירשו ג"כ כפירוש רש"י והא דלא הקשו תוספ' מרישא דע"כ מרישא לא מוכח מידי דלעולם אימא דרחמא ליה ואפ"ה חולצת דוה הנסיון וכמשי"כ הר"ת לעיל דף ל"ט ע"ב ד"ה אמר באותן שבאין לפנינו לחלוץ חוינן שמכוונין כו' ה"ג אם היתה כוונתה דרחמא ליבם בדהיות שאינו מיבמה ותחלתה נכזבת מדוע תפסול עצמו

מכהונה על מנן ה"י לה להודות ששיקרה וכמשי"כ לעיל דף ק"ו ע"ב ד"ה לאו דנתיר לחמותה כשנישאת הכלה מדלא הדרה בה ולכך חולצת שפיר דיש קצת גילוי דעת שצריכה חליצה אבל מסיפא שפיר מוכח דאם איתא דסניא ל"י היה לן לומר שתתיבם דודאי שיקרה כדי להפטר ממנו דליכא למימר שה"י לה להודות כשראתה שלא תתיבם דהא זאת ה"י כוונתה שלא להתיבם לו וש"מ מסיפא דאין ברור דסניא ל"י והא ליכא למימר דרק מרחמא ל"י דזה פשיטא דסניא ל"י ולא מיבעיא ל"י רק אם לא נימא דזימנן רחמא ל"י ולכך בסניא הזכיר לשון כיון וברחמא נקט לשון זימנן וזה כוונתם לעיל דף צ"ד [ע"א] ד"ה כי וכמו שכתבתי שם וכן מטין דברי הרמב"ם פ"ט מגירושין הל' כ"א שכתב שרוב הנשים זכות הוא להן ולכך הקשו דמסיפא ג"כ אין ראוי דילמא משום חתיכה דאיסורא ועיי' במל"מ פ"ט מהלכות גירושין הל' כ"א שהקשה ג"כ קושי' מהרש"א ולא הזכיר מדבריו כלום ונ' דכעין זה אודא ג"כ האיבעיא דקטטה כלומר הא ודאי זכות הוא לה אך מיספקא ל"י אי זימנן נוחא דגופא עדיף ופשיט כן מר"ל דזימנן נוחא עדיף וזה כוונת הר"ן ר"פ התקבל שכתב דהוא בעיא דלא איפשטא וא"צ למה שנדחק הב"י בס"י ק"ט להעמיס כן בדברי ריש לקיש דאין בדבריו שום רמז לצד ההיפך אבל להנ"ל נוחא דהאיבעיא לא נסתפקה כלל על נוחא עדיף לתוד אלא כעין איבעיא דלעיל כנ"ל. וראיתי בב"י שם שכתב בשם הנ"י בשם הרשב"א דבמקום קטטה פשיטא דאין מוכין ולדעתי אין נראה כן דזה לשון הרשב"א סוף פירקין ומסתברא דדוקא גבי יבם הוא דאיבעיא להו אבל כבעל אפילו אשת מוכה שחין או שהיתה קטטה כו' נ' מדבריו כלומר בהני לא מיבעיא להו והוא תמוה לכאורה דהא מפורש בגמרא האיבעיא בקטטה ונ' כוונתו ע"פ מה שכתבו תוספות לעיל דף ק"ו ע"ב ד"ה איכא דבארגיל הוא רחמא ל"י לפי' א"ש דרבינא לא נסתפק אלא בארגילה היא וכן איתא בספרים ישנים דאית לה' קטטה בהדיא אבל הרשב"א קאמר בארגיל הוא דומיא דמוכה שחין דממנו בא בהא ודאי לא מיבעיא להו כלל דאין חוששין אבל בענין האיבעיא דהיינו בארגילה היא לא דיבר כלל הרשב"א ואפשר דג"כ סובר כהר"ן דספק זכות הוא לה.

דף ק"ט ע"א תוספ' ד"ה א מ א י. ומסכינן ארוב נשים כו'. הנה לעיל דף ל"ז [ע"א] בתוספות ד"ה וזו כתב דאין סברא בנשים ששהו עם בעליהן כמה שנים ומתו רוב מעוברות וכ' בנודע ביהודה באה"ע ריש תשובה ס"ט דכמה שנים היינו עשר שנים ולדעתי הוא דוחק גדול דא"כ האידך מרומז שם דשהתה עם הראשון כל כך שנים או להיפך הכא שלא שהו כל כך כאן שכתבו שם בפשיטות ולק' הוא דאמרינן לה גבי שהלך בעלה וצרתה למדינת הים ואנה נרמז זו שלא שהו הרבה כאן ולא הוו מקשו מידי הכא דילמא הך דנותן לי בן איירי בשהו כאן עשר שנים אלא נ' כוונתם דודאי רוב נשים מתעברות ויולדות ג"כ לבעליהן אבל לומר שנשארה אחר מיתת בעלה מעוברת א"כ אינה מהתוקה דהא עד

השתא באיזה שנים לא נתעברה ומהרוב ג"כ אינה דהרוב יולדות לבעליהן וזה שכתב ולק' הוא דאמרינן כו' עד למה"י כלומר שנתעלמה מעינינו ואפשר שילדה ג"כ וזה מדיקרק בדברי רש"י שכתב על ולא תתיבם שמה ילדה ובמשנה איתא שמה מעוברת ולדיקרוק זו העירנו אחד מהתבורה ולזה ניתא דעל מעוברת לא הוה חיישינן דהוא נגד החוקה ואינו מהרוב ועיי' ברשב"א שימת רב האי דמתני' איתא גם כרבנן דר"מ ושמה מעוברת במתני' קאי על לא תנשא דלא מהני לה חליצה דולד אינו פוטר עד שיצא לאויר העולם כמש"כ רש"י ע"ב ד"ה ולחבירתה והכא לא שייך לומר חוקה שלא נתעברה ותהני לה חליצה ז"א דלשלא תנשא איכא חוקת איסור לשוק שהיה לה ולזה אינו סותר לומר שהיא מעוברת דבוה ג"כ אסורה לשוק.

שם תוספ' בא"ד. דמיירי כגון שיש שני עדים כו'. הקשה מהרש"א ג"כ אמאי נאמנת לומר מת בני ואח"כ בעלי דהא ליכא הפה שאסור ונ' דהא ודאי דהתוס' לעיל דף צ"ד [ע"א ד"ה כי תיבעי לך] כתבו ג"כ מטעם הפה שאסר אך היינו אי עד אחד אינו נאמן ביבמה דלא דייקא א"כ ע"כ הא דהיא נאמנת הוא מטעם מינו ובעד ליכא מינו כמו שכתבו שם אך לעיל מיניה כתבו דלחיפך אינה נאמנת דלא האמינוה חכמים נגד חוקת איסור לשוק או ליבם והיינו אי עד אחד נאמן ביבמה לא בעינן בדידה גופה רק שלא תאמר נגד החוקה א"כ הכא דיצאה בחוקת היתר ליבם אף שאמרו עדים שהיה לה בן מהני החוקת היתר שנאמר שהבן מת תחילה ואף שהחוקה איתרע כמש"כ ד"ה האשה מ"מ לאיסור ליכא חוקה אבל בעלי ואח"כ בני אינה נאמנת נגד החוקה דלקולא לא אמרינן איתרע חוקה ואינה נאמנת להתיר לשוק נגד החוקת איסור לשוק שהי' לה קודם שיצאה למדינת הים ובסמוך ד"ה ר"מ כתבו תוס' דסוגי' אזלא אליבא דרבא ואיהו ס"ל עד א' נאמן ביבמה לעיל שם א"כ לשיטתו מצינן שפיר לאוקמו שיש עדים על הבן דלא בעינן מינו דהיא דייקא שפיר.

שם בגמרא' והרי קטן וקטנה כו'. ברשב"א הקשה על הרמב"ם נהי דפסק כרישא דמתני' דלא תינשא משום דחוקה מסייעא למיעוט וכשימת רב האי אבל ביצאת מליאה אמאי חוששת כיון דלא חיישינן למיעוט מי ליכא חוקה בהדה ונ' דזכרים הוו מיעוט המצוי דחיישינן לוי' כמש"כ תוספ' לעיל דף ל"ו [ע"ב] ד"ה הא, אח"ז ראיתי שכתב' כן בשער המלך פ"ג מהלכות יבום אך מה שהקשה א"כ מאי פריך בגמרא והרי קטן [כו'] נימא דה"ט דלא תינשא דמפילות הוה מיעוט המצוי כמש"כ תוספ' הנ"ל נ' דהא כתבו שם התוס' כמו במים שאין להם סוף והא במים שאין להם סוף בנשאת לא תצא כדאיתא לק' דף קכ"א ע"ב וכן בנפלים אמרינן לעיל שם אם אשת כהן היא אינה חולצת חזינן דמשום מיעוט המצוי לא חששו רק לכתחילה א"כ ביצתה מליאה מה"ט נקט חוששת לשון לכתחילה אבל ברישא משמע לא תינשא דומיא דלא תתיבם דאפי' בדיעבד תצא א"כ לא מצינו למימר מטעם מיעוט המצוי ומה שהקשה

עוד לפ"ז אמאי פסק הרמב"ם פ"ז מהלכות תרומות דחלקו של עובר אינו פוסל וכן בפ"ד מהל' בכורות לא חייש למיעוטא נ' אף דלעיל דף ל"ז נראה מדבריהם דיבמה לשוק לא מיקרי ערוה לענין זה מי"מ כאן ד"ה מהוורתא כתבו בהדיא דהוי ערוה א"כ סובר הרמב"ם דרק בערוה הששו למיעוט המצוי כמו שכתבו שם לענין מים שאין להם סוף וכן בבהמה משום שהוא ממש ענין זה אי חשבינן הילוד לנפל גזרו שלא יבאו להקל בערוה אבל לענין שאר איסורים לא הששו כלל.

שם רש"י ד"ה אימא סיפא. וכיון דרוב נשים מתעברות ליכא למימר בזכרים מיעוטא דמיעוטא כו'. נ' כוונתו דהמקשן ידע ג"כ סברא דמיעוטא דמיעוטא אך דסבר דכיון שנתעלמה מעינינו ואמרינן רוב נשים מתעברות הך רוב הוי ביצתה מליאה שכתבו תוס' ד"ה אשה שאיתרע חזקה ומשו"ה תו לא הוו זכרים מיעוטא דמיעוטא והתוס' ד"ה רישא כתבו דס"ד כמו דהחזקה מהני להרוב ה"נ מהני למיעוט והוא תמוה האיך ס"ד להשוות מיעוט לרוב אך להס"ד דרוב מתעברות מרע לחזקה דלא תהני להדי רוב נקיבות ומפילות לעשות המיעוט למיעוטא דמיעוטא א"כ מאי משני כיון דאיחזקה לשוק הא מיתרעא הך חזקה והבין המקשן דע"כ כוונתו דס"ל כדעת רב פפא בחולין דף פ"ו [ע"א] דס"ל אפי' באיסורא סמוך מיעוטא לחזקה ושרי' לגמרי והיינו ע"כ משום דסבר לר"מ המיעוטא הוי ממש כמו רוב ונחשב פלגא ופלגא וא"כ מתרין שפיר דבשלומא אי אמרינן דהמיעוט הוה מועט נגד הרוב ואפ"ה חייש ל' ר"מ א"כ אפילו איכא קצת חזקה להכריע לא מהני דמ"מ הוי מיעוט אם לא דאיכא חזקה מעליא ור"מ הא חייש למיעוט אבל אי אמרינן דהוה פלגא ופלגא אבל למיעוט לא חייש א"כ נהי דחזקה איתרע קצת מ"מ הוה קצת סברא להכריע שלא יהא פלגא ופלגא ולכך הקשה לו שפיר אי מיעוט ורוב הו' ממש כהדדי א"כ נימא ג"כ דחזקה תכריע המיעוט ותתיבם ולכך נקטו התוס' מיעוט דמפילות דבשלומא בגמרא גבי חמות נקט שפיר מפילות ולא נקט מיעוט שאינן יולדות משום דביצתה מליאה חוששת נגד מפילות ונקיבות נקט ג"כ בריקנית דתחוש נגד מפילות ונקיבות אבל ברישא לא הו"ל להתוספי לינקוט אלא מיעוטא דאינן יולדות והתוס' נראה שתפסו הך מיעוטא דוקא שכתבו לעיל דף ל"ז [ע"א] ד"ה וזו דהך חזקה יבום היא מעליא שאפי' בצרתה מעוברת חשבינן לה בחזקת זקוקה אך להנ"ל ניחא דאמרינן דחזקה תכריע המיעוט והחזקה יבום היא שלא ילדה עדיין א"כ אי נימא המיעוט שאין ילדה זה הוה ענין אחד ממש עם החזקה ולא שייך בזה לומר החזקה תכריע לכך צ"ל ע"כ מיעוט אחר דהיינו מהמתעברות אותן שמפילות ועיי' ברשב"א שיישב ג"כ הא דנקט מיעוט דמפילות והנה רבא מתרין כשינויא דהתם בחולין אם אמרו ספק טומאה לטהר כו' והיינו משום דהמיעוט הוי לר"מ פחות מהרוב והחזקה משוי ל' פלגא ופלגא רק דע"י הרוב מתעברות לא הוי איתרע כלל החזקה ולכך מסייע שפיר למפילות ונקיבות לעשות המיעוט למיעוטא דמיעוטא ונקט מיעוט מפילות אידי דלעיל.

שם ע"ב נמר' וליחוש דילמא אתו עדים ואמרי כדקאמרה כו'. הקשה המשנה למלך פ"ג מהלכות יבום הל' ג' אמאי לא חיישינן כן בכבא דרישא וכתב בתירוץ השני דלמאי ניוחש כיון שיצתה בחזקת היתר לשוק אמאי תקלקל עצמה בשקר ולא ידעתי מאי קאמר דילמא אמרה כן משום דרחמא ל"י ליבם וכמש"כ רש"י לעיל דף ק"ה ע"ב ד"ה והוששין ובעיקר קושייתו אני תמה וכי אנו אחראין למשקרין דוקא הכא אי אתו עדים ואמרי כדקאמרה דין הוא להכריז שאנו הפסדנו לה במה שחשדנוה למשקרת אבל אם ע"י דיבורה צריכה הליצה איחיה היא דאפסדה נפשה דין הוא שתיקום באיסורה ולא נכריז עליה.

דף ק"ט ע"ב תוספ' ד"ה סיפא. א"כ איתרע ל"י רובא כו'. העתיק מהרש"א דבריהם דע"ז רק דהתם כתבו החזקה דעגלים והכא צ"ל כן לענין חזקת החלב שאיתרע הואיל שיש בה קיבה המסופקת דומה ממש לעובר המסופק גבי יצתה מלאה.

שם בנמר' בעי רבא מ"ט דר' אלעזר משום דקסבר צרה מעידה לחברתה כו'. לכאורה הא לשון המשנה מורה בהדיא דרק משום דנישאו ליבמין וצ"ל דרבא ידע הברייתא דלקמן הואיל והותרה היא דמשמע אפילו לא נישאו ומסתפקא ל"י לרבא אי לשון המשנה עיקר אי לשון הברייתא אך קשה מאי קאמר בסמוך אי אמרת משום דלא מיקלקלא נפשה אינסוב מנסבינן כו' והיינו כלומר אי לשון המשנה דוקא הא אפילו אינסוב לא דמי למתניתין למש"כ תוספ' לעיל דף ק"ז ע"ב ד"ה לא דכשנישאת הכלה גזרינן אטו נישאת חמותה תחילה והא לחכמים כה"ג בנישאת הכלה ג"כ יש היתר לחמותה כמו שהקשו התוספ' שם ואפ"ה גזרינן א"כ לר' אלעזר נימא ג"כ נהי דלא מיקלקלא נפשה ומוינא שריא חבירתה אפ"ה גזרינן שמא תנישא חבירתה ברישא ובמתני' שפיר שרי ר"א דליכא למיגזר חדא אטו אידך דקודם שנתיבמו שתיהן אסורות ואה"כ שתיהן מותרות ולמסקנא נוחא דמתרצינן הברייתא הואיל והותרה ונישאת ש"מ דשרי ר"א אחר נישואין של הצרה ולא גזר וא"כ מאי פריך ת"ש מהך ברייתא כיון דע"כ הבעל הבעיין ידע מפירוקא דהך ברייתא כנ"ל.

שם תוספ' ד"ה מאי טעמא. דלא דמי דלעיל ודאי שהצרה באה להעיד חבירתה כו'. וא"כ ע"כ איירי בשכבר נתגרשה הך צרה המעידה דאין לה שום שייכות בהך עדות וא"צ לרחוק כמו שכתב הה"מ פ"ז מגירושין הל' ג' להוכיח דינו של הרמב"ם דבנשואה לאחר אינה מעידה שהשיב עליו הכ"מ דאינו ראוי' אלא דמכאן מוכח שפיר מדס"ד דחש"ס דר"א סבר צרה מעידה אע"ג דלא פליג אמתניתין דהכל נאמנין חוץ כו' כמש"כ תוס' דע"כ היינו משום דשם אין לה שייכות בהעדות שנתגרשה או שאפילו כבר נישאת לאחר קודם לכן.

שם תוספ' בא"ד. או היבמה באה להעיד על חבירתה אין לה להיות נאמנות כו'. למאי דאמרין לעיל דף ק"ז ריש ע"ב דה"ט דלא מהימנא דאמרין לא בעלה מת ולא חמיה מת א"כ אכתי קשיא לר' אלעזר כיון דמה שאמרה על עצמה נאמנת אפ"י אי נפיק מיני' תועלת.

לחבירתה א"כ מה שאמרה מת בעלי נאמנת לגמרי וכיון שהאמת שמת
 תו לא היא כלתה ונאמנת על חמותה כאשר דעלמא וצריך לדחוק דמ"מ
 כיון דבבת אחת אמרה שני העדיות חשיב כאילו תיכף מה שאמרה מת
 בעלי הוא להדיא להתיר חמותה לכך אינה נאמנת. הקשה מהרש"א אכתי
 עמדה הקושיא אמאי לא פליג ברישא דהך מתניתין דצרתה אסורה אע"ג
 דנתכוונה על עצמה ותירץ דיש להעמיד שנישאת לישראל ואיבא למימר
 בגיטא אתאי ומדבריו יצא לנו תירוץ נכון על קושי' התוס' לעיל דף ק"ה
 ע"א ד"ה לדבריה הא מהתם לא שמעינן היבא דהוי תרתי דסתרי דלדבריו
 ה"נ לא הוי תרתי דסתרי דאמרינן לעולם הבעל חי לכך תאכל והוא
 שנישאת משום שיש לה גט ומושב ג"כ מה שכתב הרמב"ם להך
 דינא בפ"ט מהלכות תרומות והשמיט הך רבותא דאפי' נישאת הצרה
 דהוי תרתי דסתרי אלא באמת לא שמעינן כלל מהך מתני' היבא דהוי
 תרתי דסתרי דמיורי שנישאת לישראל (וצ"ל לדבריו הא דקשי' להו ממתני'
 דהכל נאמנין ולא מיתרצא להו ג"כ בנישאת לישראל דשם לא איירי
 שהיא עתה צרתה אלא מקודם לכן וכבר נתגרשה ועיי' בב"ש סי' י"ז
 סי' י"ג וגם אכתי קשיא מיבמתה וגם דינא פסיקא דוחק לאוקמי באוקימתא
 חדא כמשי"כ תוספ' לעיל דף ל"ו [ע"א] ד"ה ונמצא) אך אכתי לא ידעתי
 מאי יתרון ללישנא דס"ל לר"א צרה מעידה לחבירתה דאו לא שייך הא
 דבגיטא אתאי כמשי"כ רש"י דף ק"ב [ע"א] ד"ה ליחוש וא"כ אמאי לא
 פליג ר' אלעזר ובעיקר קושיתו לא ידעתי מאי קשיא ליה דהא פליג על
 הך מילתא בברייתא לק' דף ק"ב [ע"א] וכה"ג איתא בעירובין דף ב' ע"ב
 והא דפריך התם ולפלוג במתני' היינו משום דמתני' משמע אדרבה
 מדהזכיר ר"י דבריו אגובה ולא ארוחב ועיי' רש"י לעיל דף ק"א ע"ב ד"ה
 חואיל ומשני דלהיפך לא מצינו לדויק דמצינו לוטר כיון דחד טעמא הוא
 א"כ ה"ה לרוחב אבל מ"מ צריכין לתירוץ קמא דפליג בברייתא דבלא
 ברייתא לא הוה שמעינן ממתני' דבגובה ה"ה לרוחבה דהתינתה אי הטעם
 דגמרי מפתחין דהיכל ואולם אבל דילמא נימא הטעם משום שלמה בה
 עינא וא"כ אפי' פליג ר"י בסברא זו כדאיתא שם דף ג' אפשר דברוחב
 פסול משום פירצה וע"כ צ"ל דסמוך אברייתא וא"כ לא קשיא מידי דבצרה
 כבר פליג בברייתא בהאי גוונא גופה.

דף ק"ב ע"א תוספ' ד"ה אין מעידין. אפי' אין כאן פדת
 וחוטם ניכר הוא היטב כו'. נ' כוונתו לאפוקי מדברי רש"י ד"ה הכרת
 פניהם דמשמע דאין להעיד כלל בלא צורת פנים אלא דבסימני הגוף
 גרידי מעידין או אי סימנין דאורייתא או בסימנין מובהקין ביותר [אי
 סימנין לאו דאורייתא] כמשי"כ תוס' לקמן סוף ד"ה אמר רבא וממילא
 אפי' אחר ג' ימים דלסימני הגוף אינו מגרע מה שהוא אחר ג' וכתבו
 ועוד דשמא דוקא כו' כוונתם אפילו תימא דגם לסימנין מגרע אחר ג'
 אבל כו' איכא תרווייהו מעידין אפילו אחר ג' והוא כעין שכתבו לעיל דף
 קט"ו ע"ב סוף ד"ה וקאמרו וכתבו והיבא שאינו נחבל כו' כוונתם הנראה
 להם היבא שאינו נחבל בפנים שמעידין על הפנים אחר ג' ואפילו תיבא

דמשתנה קצת מ"מ בצירוף סימני הגוף יש להתיר וכתבו אפי' הוא אמת כו' לפי שכתבו כאן ב' קולות מדינא בסימני הגוף דמעידין אחר ג' אפי' נחבל הפנים ועל הפרצוף פנים דמעידין אחר ג' באינו נחבל אבל למעשה יש לסמוך היכא דאיכא עוד צד להקל כגון בלא נחבל הפנים וסימני הגוף או בסימני הגוף גרידי אפילו נחבל הפנים אבל הוא ספק ג' ימים.

שם תוספ' ד"ה הכרת, להכי מייתי האי קרא דכתיב הכרת כו'. כלומר דלפירש"י הו"ל לאתווי רק פניהם ענתה ובככורות שם הקשו אפירש"י ותימא דביבמות מייתי קרא דבהכרת פניהם כו' ולא ידעתי מה נתחדש להם מפני ביבמות ממה דמייתי גם שם בככורות חך קרא וראיתי בשיר השירים בדברי רש"י בפסוק אפך כמגדל הלבנון שכתב שהוא פחת ומייתי האי קרא דהכרת פניהם וסותר לדבריו דכאן.

שם ע"ב בגמרא אבל ממקום שנפשו יוצאה מעידין, כתב הנ"י דבכלל זה ה"ה למגויד בסכין שאינה מלובנת וכתב ולפי זה הא דשמואל טעמא הוא אף למגויד וא"כ הך עד שתצא נפשו דמתניתן דהכא הוי פירוש עד שידעינן בבירור שתצא מיד נפשו כגון במגויד בסכין שאינה מלובנת ועד שתצא דאהלות הוי פירושו שיצאה כבר נפשו דהא מגויד באינה מלובנת אינו מטמא אך נראה דאין כאן סתירה ועד שתצא דהכא ודאהלות לא קאי כלל אדסמך לוי אח"כ ממגויד אלא קאי באפי נפשי' אסתם בני אדם שמתין מחמת עצמן דבעודן גוססין אינן מטמאין וזה כוונת התוספ' ד"ה למימרא שכתבו ותנן נמי אין מעידין על הגוסס והיכא תנן אם לא שכוונתם אהך בבא עד שתצא נפשו דאתי לאפוקי גוסס.

שם בגמרא חיישינן שמא הרוח בילבלתו כו'. שמעתי מקשה על דברי הרמב"ם פ"ה מהלכות רוצח דין ב' שכתב תחילה שמא הוא קירב מיתתו או הרוח נכנס [כו'] וסיים אם לא פירכס כלל או ששחטו במקום שאין הרוח מנשבת כו' ה"ז גולה וסותרו דבריו רישא לסיפא והשבתי לו דכמו כן נמצא בפ' ג' מהלכות ברכות דין ח' ותירץ שם ה"ר יהושע מבני בניו דאז הוא במקום אם ובוה יתיישב ג"כ כאן. שם תוספ' ד"ה חיישינן, איכא למימר כגון דליכא בלבול דרוח כגון בביתא דשישא כו'. קשה לפ"י מהמכילתא שהביא הרמב"ן בפירוש התורה על הך קרא דאם יקום ויתהלך בחוץ שומע אני אפי' מתנונה תלמוד לומר אם יקום ופירושה דאי לא הוה כתיב אם יקום הו"א דהוא גזירת הכתוב שיתהלך בחוץ אף שלא יצא עדיין מידי סכנה קמ"ל אם יקום ומכאן נפרש הקרא כעין משל והכוונה רק שאמרוהו לחיים ולדבריהם קשה הא באמת פטור אם הלך בחוץ אף שמתנונה ומת, דף קב"א ע"א תוספ' ד"ה לקולא, וה"נ מצי למיבעי בין לקולא ובין להומרא כו'. ותירוצם דחוק ולולא דבריהם נ' דלכאורה למאי נפקא מיניה איבעיא להו אליכא דיתידאה אך למשיכ הרשב"א כאן סוף ד"ה ההוא דטבע בדוגלת בשם התוספ' דלעיל דף ק"ב ע"א [ע"א] ד"ה אין מעידין

הדך דג' ימים הוא מדרבנן ומבואר בש"ך י"ד ס' רמ"ב בקיצור הוראת או"ח סוף אות ב' בדברבנן רשאי לעשות בשעת הדחק כיוחידאה א"ש דמיבעיא להו אי פליג לקולא כדי לפסוק כן בשעת הדחק או לחומרא ולא נ"מ מידי ומאי הו"ל למיבעי תו אי בין לקולא בין לחומרא כיון דאליבי גרידא לא מיבעיא להו רק כדי לפסוק כן בשעת הדחק כקולא דיד' א"כ לא נפקא לן בהא כלל טפי מאם פליג רק לקולא.

דף קכ"ב ע"ב תוספ' ד"ה פונדקית. דקא מסיחה לפי תומה היתה כו'. פי' הנכרי מסיח לפי תומו עדיף מאשה ועבד ותירצו דלא היתח ממש מסלית' הויה נראה קצת בעדות רק אי מדינא פסולי עדות נאמנין בעדות אשה א"כ שפיר מצינו לומר דאע"ג דבנכרי החמירו דאינו נאמן במתכוון מ"מ כיון דמדינא נאמן כמו דס"ל לת"ק דר' יהודה בן בבא לעיל דף קכ"א [ע"ב] דיו רק במסלית' קצת וזה שכתבו דלא גרע מעד אחד כלומר דמוכח דמדינא נאמן כמו ע"א אבל אי ס"ד דפסול מדינא וזה"א אשה ועבד א"כ ליבעי מסלית' גמור וא"כ הפסולין מחמת עבירה דפסולין מדינא כדאיתא לעיל דף כ"ה [ע"ב] בעינן בהו מסלית' גמור וכן כתב הרשב"א בסוגין דהפסול מחמת עבירה נגרע מערכו וגרע מעבד ואשה ונ' דגרע אפילו מעכו"ם וכן כתב הרשב"א לעיל דף ע"א [ע"א] על ערבי וגבעוני מהול דבן נכר גרע מינוי' ולא כמש"כ הש"ך כ"ד ס' ב' ס"ק ב' דנכרי גרע ממומר לכל התורה ואודא ל"י ראייתו שם ואע"ג שכתב הרי"ף והביאו הרשב"א על הא דמועיל מסיח לפי תומו בפסולין מחמת עבירה דלא גרע מנכרי נ' דהכוונה משום דבגולן איכא פלוגתא לעיל דף כ"ה [ע"ב] דלרב יוסף רב מנשה דאמר כר"י ולרבנן כשר ובנכרי לכ"ע הלכה כריב"ב דבעי מסיח לפי תומו כדאשכחן לעיל דף קכ"א [ע"ב] מאן איכא בי חיזאי ואנסבה רב יוסף א"כ כיון דלרב יוסף אפילו במתכוון כשר גולן עכ"פ במסלית' אף אנן נסמוך עלי' אבל מ"מ בעי מסיח לפי תומו גמור ובוזה נראה הא שהוכיח הריב"ש הביאו הבית שמואל ס' י"ז ס"ק י"ג דנכרי נאמן במסלית' אפילו בלא קישור דברים נ' דהיינו דוקא בנכרי אבל בפסולין מדינא לא מהני כה"ג וא"כ מה שהוכיח מינוי' בתשובת שער אפרים דצרה אינה נאמנת במסלית' היינו ג"כ מסלית' קצת אבל מסיח לפי תומה גמור בקישור דברים מועיל גם בצרה.

שם בגמרא' כיון דאיכא כתובה למישקל כו'. ק' הא בכלל עירי נשים הוא ג"כ להתיבם כדאי' לעיל דף צ"ג ע"ב באיכא דאמרו וכן פסק הרמב"ם פ"ג מהלכות יבום הל' ה' ושם ליכא כתובה למישקל כדאיתא לעיל דף נ"ב [ע"א] ואי משום נחלה שהיבם יורש בזה לא שייך נעילת דלת ובנ"י נדחק בכתובה מ"מ לא ליבעי דו"ח וצ"ל דסבר מצות חליצה קודמת וא"כ מסתמא עומדת לחלוץ ואו שקלה כתובתה לכך לא בעי דרישה וחקירה, ונראה לפרש בזה הא דמביא כאן הא דר' חנינא וכתב מהרש"א בחידושי אגדות דמרבים שלום היינו שלא הצריכו דרישה וחקירה אך עדיין לשון מרבים אינו מדוקדק הו"ל לומר עושין אך נ'

דודאי מדאורייתא מצות יבום קודמת כמש"כ רש"י לעיל דף ג' [ע"א]
 ד"ה וניתני יבום ובני' ריש ה' בעי [פ'] וכי אמרינן מצות חליצה קודמת
 הוא מדרבנן לאבא שאול שמא יכוון לשם נוי וא"כ א"ש לא זה שהן
 עושין שלום שלא הצריכו בענין כתובה דרישה וחקירה וגם ביבמה שהיא
 עתה אינה בת כתובה אמרו שחליצה קודמת ולא בעי ג"כ דו"ח. ויש
 לחקור דבע"ז דף ג' ע"ב איתא ברביעית הקב"ה מלמד לתינוקות של בית
 רבן ואמאי אין מצליחין וכי ח"ו ייגע לריק אלא נ' דמלמד עכהן רק תורה
 שבכתב ובוה באמת מצליחין כמו שהביא בקהלת על אדם אחד מאלף
 מצאתי אלף נכנסין למקרא אין מצליחין למשנה אלא מאה משמע
 שלמקרא כולם מצליחין זה שאמר ת"ח כלומר בתורה שבע"פ מרבים כו'
 כנ"ל שאמרו חליצה קודמת שנאמר וכל בניך למודי ד' כלומר כולן הן
 מלומדין ממש מהשם שיודעין מה שלמדו ורב שלום כלומר להרבות
 שלום דהיינו תורה שבע"פ הם בניך ובהנ"ל ניהא דלא מסיק הכא אל
 תיקרי בניך כו' כמו שדיקדק הגאון ר"י ברלין דא"כ הוה משמע גם
 אבניך קמא ובאמת כיון רק אעוסקי בתורה שבע"פ כנ"ל דתורה שבכתב
 היא בנין העולם כדאיתא בשבת דף פ"ה [ע"א] על יום הששי. והדרן
 עלך מסכת יבמות המתחלת מ"ו נשים פוטרות מן החליצה כו' משום
 דמצות חליצה קודמת כדאיתא שם דף ג' [ע"א] ואמאי לא תנו שש
 עשרה משום דבפלוגתא לא קמיירי כדאיתא שם דף [ע"ב] והיינו שלום,
 ובוה מיושב הרמב"ם שכתב סוף הלכות גירושין הטעם משום עגונה
 והקשו עליו שהשמיט הטעם שאמרו משום נעילת דלת וכתב בספר קרבן
 נתנאל דלא אמרו אלא לר"ע או סבר כקודם שהחזיקו וא"כ לא חיישי
 לעגונה מדלא האמינו אשה ועבד אך עדיין הקשה אמאי סני ל' מעמא
 דהש"ם ובוה ניהא דהגמרא מוקי ל' דסבר חליצה קודמת אבל הרמב"ם
 פסק פ"א מהלכות יבום הל' ב' מצות יבום קודמת הוכרח לומר מעמא
 אחרנא. וראיתי בפסקי הרא"ש שכתב דהלכתא בעינן דרישה וחקירה
 וסותר דברי הרא"ש באורך שכתב דלא בעינן דרישה וחקירה.

B

584.
1.

ספר נחלת יהושע.

LIBER

HEREDITATIS JOSUAE.

COMMENTATIONES

IN PLEROSQUE TALMUDI BABYLONICI TRACTATUS

ADDITIS

COMMENTATIONIBUS IN PENTATEUCHUM

RELIQUIT MANU SUA SCRIPTAS

R. COSMAN WODIANER

MORTUUS ANNO MDCCCXXI

NUNC PRIMUM EDIDIT SUMPTIBUS SUIS FILIUS AUCTORIS

ARNOLDUS WODIANER.

PARS I.

VINDOBONAE

CH. D. LIPPE

POSONII: TYPIS ADOLPHI ALKALAY

MDCCCXC.